

XX. Buch.

Die Geschichte.

Erste Abtheilung:
Staatengeschichte.

- I. Geschichtswissenschaft.
- II. Hilfswissenschaften der Geschichte:
  - 1. Chronologie.
  - 2. Genealogie:
    - a) überhaupt.
    - b) der 'Aliden.
- III. Allgemeine Geschichte.
- IV. Special - Geschichte:

<ul style="list-style-type: none"> 1. Mohammed:<ul style="list-style-type: none"> a) Herkunft und Namen. b) Geburt. c) Lebenslauf und Tod. d) Charakter und Aeusseres. 2. Genossen Mohammeds:<ul style="list-style-type: none"> a) allgemein. b) die zehn Auserwählten. 3. Verwandte Mohammeds:<ul style="list-style-type: none"> a) überhaupt. b) 'Ali und Familie. 4. Die Halifen:<ul style="list-style-type: none"> a) die vier ersten. b) die Omajjaden und 'Abbäsiden.	<ul style="list-style-type: none"> 5. Die Türkenherrschaft. 6. Arabien:<ul style="list-style-type: none"> a) überhaupt. b) Mekka. c) Elmedina. d) Zebid. 7. Syrien:<ul style="list-style-type: none"> a) überhaupt. b) Damaskus. c) Haleb. 8. Palästina. 9. Die Ostländer:<ul style="list-style-type: none"> a) Mesopotamien. b) Persien. 10. Aegypten. 11. Die Westländer.
--	---

I. Geschichtswissenschaft.

9362. Pet. 625.

335 Bl. Folio, 23 Z. (32 1/2 × 22; 25 × 13 cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, stark, nicht glatt. — Einband: Halbfzbd. — Titel fehlt; steht in der Vorrede f. 3^b:

كتاب العبر وديوان المبتدا والخبر
في أيام العرب والحجم والبربر ومن عاصرهم
من ذوي السلطان الأكبر

und abgekürzt in der Unterschrift so:

تاريخ العبر

Verfasser fehlt; in der Unterschrift (und im Anfange):

عبد الرحمن بن محمد بن خلدون الحضرمي

Er heiest ausführlicher:

عبد الرحمن بن محمد بن محمد بن محمد بن
الحسن بن محمد بن جابر بن محمد بن إبراهيم
الحضرمي الأشبيلي التونسي المالكي أبو زهد
أبن خلدون

Anfang f. 1^b: أما بعد يقول العبد الفقير الي رحمة ربه الغنى عبد الرحمن بن محمد بن خلدون الحضرمي وقله الله لما يحبته ومرضاه أمين، الحكيد لله الذي له العزة والجبروت وبيده الملك والملكوت وله الاسماء الحسنى والنعوت ... أما بعد فان فن التاريخ من الفنون التي تتداوله الامم والاجيال وتسير اليه الركائب والرحال الخ

Das Ganze ist getheilt in Vorrede (مقدمة) und 3 Bücher und handelt:

المقدمة في فضل علم التاريخ وتحقيق مذاهبه والاماع بمغالط المؤرخين

الكتاب الأول في العمران وذكر ما يعرض فيه من العوارض الذاتية من الملك والسلطان والكسب والمعاش والصنابع والعلوم وما لذلك من العلل والاسباب

الكتاب الثاني في اخبار العرب واجيالهم وأولهم منذ بدأ الخليقة الي هذا العهد وفيه الامام ببعض من عاصرهم من الامم المشاهير ودولهم مثل القبط وبنى اسرائيل والفرس والسريانيين واليونان والترک والروم، الكتاب الثالث في اخبار البربر ومواليهم من زناتة وذكر اوليتهم واجيالهم وما كان لهم بديار المغرب خاصة من الملك والسلطان والدول

Der Inhalt dieses grossen geschichtlichen Werkes ist der so eben im Text angegebene. 'Abd errahmān ben mohammed ben mohammed eliābili ettānusi abū zeid *ibn haldūn*, geb. 782/1382, † 808/1406, setzt in dem Vorwort aus einander, dass es ihm, von anderen Geschichtschreibern abweichend, darauf ankomme die Gründe der Thatsachen zu erkennen und zu erklären und alle mitwirkenden Ursachen zu berücksichtigen.

Seine geschichtsphilosophischen Ansichten setzt der Verfasser in dem hier vorliegenden ersten Theile des Werkes aus einander, welcher als Einleitung in das Geschichtswerk selbst dient und deshalb auch überhaupt betitelt ist *المقدمة*, die sogenannten Prolegomena. Der Verfasser hat sie in 5 Monaten geschrieben und im J. 779/1377 vollendet. Dieser Theil umfasst das Vorwort und das erste Buch und zerfällt in folgende Abschnitte.

المقدمة فصل في علم التاريخ وتحقيق مذهبه f. 3^b والاماع بما يعرض للمؤرخين من الغلط والادهام وذكر شيء من اسبابها في كيفية وضع الحروف التي ليست من لغة العرب 16*

- 16^b الكتاب الأول في صفة العمران في الخليفة وما يعرض فيها من البدو والمخضر والتقليب والكسب والمعاش والعلوم والصناعات ونحوها وما لذلك من العلة والاسباب (in 6 Abschnitten)
- 20^a الفصل الأول في العمران البشري علي الجملة (مقدمة) in 6 Einleitungen;
dann noch f. 46^a: تفسير حقيقة النبوة: على ما ذكر كثير من المحققين ثم ذكر حقيقة الكهانة ثم الرؤيا ثم شان العارفين وغير ذلك من مدارك الغيب
- 58^a الفصل الثاني في العمران البدوي والامم الوحشية والقبائل وما يعرض في ذلك من الاحوال (فصل) in 28 ungezählten Abschnitten
- 73^a الفصل الثالث في الدول والمملك والحلافة والمراتب السلطانية وما يعرض في ذلك كله من الاحوال in 52 ungezählten Abschnitten; zuletzt:
- 156^b فصل في حدثان الدول والامم وفيه الملاحم والكشف عن مسمى الجفر
- 164^a الفصل الرابع في البلدان والامصار والمدن وسائر العمران الحضري وما يعرض في ذلك من الاحوال in 22 ungezählten Abschnitten; zuletzt:
- 182^a فصل في لغات اهل الامصار
- 182^b الفصل الخامس في المعاش ووجوهه من الكسب والصناعات وما يعرض في ذلك كله من الاحوال in 32 ungezählten Abschnitten.
- 208^a الفصل السادس في العلوم واصنافها والتعليم وطرقه وما يعرض في ذلك كله من الاحوال in 50 ungezählten Abschnitten; darin:
- 215^a فصل في علوم القرآن من التفسير والقراءات
- 217^a فصل في علوم الحديث
- 220^a فصل في الفقه وما يتبعه من الفرائض etc.
- 237^a علم تعبير الرؤيا 243^a علم التصوف
- 245^a فصل في العلوم الفقهية واصنافها
- 247^a بيان علم الفلسفة
- 247^b بيان فروع علم العدد
- 248^a بيان علم الجبر والمقابلة
- 249^a بيان علوم الهندسة
- 250^a ومن هذه العلوم الرياضة وتعاريفها
- 250^b بيان علم المنطق 251^a بيان حساب الزهيج
- 252^a فصل في الطبيعيات
- 252^b علم الفلاحة 253^a بيان علم الطب
- 253^b بيان علم الالهييات
- 254^b بيان علوم السحر والطلسمات
- 258^a فصل في بيان علم اسرار الحروف
- 260^b فصل ومن فروع السيمياء عندهم استخراج الاجوية من الاستئلة بارتباطات بين الكلمات حرفية
- 260^b بيان زابرجة العالم المسمي سبتى Vgl. No. 4234. (Darin die Qapide القصيدة المنسوبة للسبتى 110 Verse, Tawil, anfangend: يقول سبتى ويحمد ربه مصلى علي هاد الي الناس ارسل) بيان كيفية العمل في استخراج اجوية 264^b المسائل من زابرجة العالم
- 269^b فصل في الاطلاع علي الاسرار الخفية من جهة الارتباطات الحرفية
- 271^b فصل في الاستدلال علي ما في الصابير الخفية بالقوانين الحرفية
- 272^b صفة استخراج النسب العنصرية
- 273^a بيان علم الكيمياء
- 278^a فصل في ابطال الفلسفة وفساد منتحلها
- 281^a فصل في ابطال صناعة النجوم وضعف مداركها ومعانيها
- 283^b فصل في انكار ثمره الكيمياء واستحالة وجودها وما ينشأ من المفاسد من انتخالها etc.
- 295^b فصل في ان حملة العلم في الاسلام اكثرهم العجم
- 297^a فصل في ان العجمة اذا سبقت الي اللسان قصرت بصاحبها في تحصيل العلوم عن اهل اللسان العربي
- 297^b فصل في علوم اللسان العربي واركائها
- 298^a بيان علم اللغة 299^a بيان علم النحو
- 300^b بيان علم الادب 302^a بيان علم البيان
- 302^b فصل في ان اللغة ملكة صناعية etc.
- 309^a فصل في انقسام الكلام الي فنى النظم والنثر
- 310^a فصل في انه لا تنفق الاجادة في فن المنظوم والمنثور معا الا في الاقل

- 310^b فصل في صناعة الشعر ووجه تعليبه
 313^a فصل له في الكلام المنثور
 315^b فصل في ان صناعة النظم والنثر انما هي
 في الالفاظ لا في المعاني
 316^a فصل في ان حصول هذه الملكة بكثرة
 المحفوظ وجودتها بجودة المحفوظ
 317^b فصل في بيان المطبوع من الكلام والموضوع
 وكيف جودة المصنوع او قصوره
 319^b فصل في ترفع اهل المراتب عن انحلال الشعر
 320^a فصل في اشعار العرب واهل الامصار لهذا العهد

Schluss f. 335^a: يلحقون المسائل من بعده: شيئا شيئا الي ان يكمل والله يعلم وانتم لا تعلمون، وفي آخر الجزء المنقول عنه قال مؤلفه عفى الله عنه اتممت هذا الجزء الاول بالوضع والتاليف قبل التنقيح والتهديب في مدة خمسة اشهر آخرها منتصف عام تسعة [وسبعين] وسبعائة ثم نقحته بعد ذلك وهذبته والحقت به تواريخ الامم كما ذكرته في كتاب آخر وما العلم الا من عند الله ان الله عزيز حكيم حسبي الله ونعم الوكيل

Schrift: ziemlich gross (gegen Ende grösser), kräftig, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften roth. (Nicht bes. correct). — Abschrift im J. 1271 Sawwāl (1855) von احمد شربنجاى زاده بن بكر اغا

HKh. IV 8043. VI 12753. II 2085.

9363. Spr. 28.

30 Bl. 4°, 29 Z. (22 × 16; 16 × 9¹/₈cm). — Zustand: ziemlich fleckig, zumal gegen das Ende, besondere auch f. 20 u. 21, und der Rand öfters beschädigt. — Papier: gelb, etwas glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken.

Ein Bruchstück desselben Werkes. Titel, Verf. u. Anfang fehlt. — Das Ganze ist falsch gebunden, ausserdem voll Lücken.

F. 21 enthält den Schluss der Vorrede und den Anfang des 1. Buches. = Gedruckter Text, Quatremère, I, 53, Zeile 19 bis 54, 4.

F. 30 enthält den Schluss der 2. مقدمة des 1. فصل des 1. Buches, nebst dem Anfang der dazu gehörigen تكملة. = Gedruckter Text I, 78, 7 bis 83, 12.

F. 22—29 ist der Schluss des 1. فصل des

1. Buches. = Gedr. Text I, 183, 15 bis 220, 4. Dann fehlt 1 Blatt; dann kommt:

F. 1—20: umfassend das 2. فصل des 1. Buches (nur dass der Anfang davon fehlt) und den Anfang des 3. فصل desselben Buches. = Gedruckter Text I, 224, 16 bis 316, 5.

Schrift: klein, gedrängt, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften (meistens) roth. Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1750. Ziemlich incorrect.

9364. Spr. 27.

199 Seiten 8°, 19 Z. (20 × 11¹/₂; 14¹/₂ × 5³/₄cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser (Rückseite von S. 1):

هذا كتاب الاعلان بالتوبيخ لمن ذم اهل التواريخ
 لابي الخير محمد شمس الدين ابن الشيخ زين الدين
 عبد الرحمن بن محمد بن ابي بكر بن عثمان
 السخاوي القاهري الشافعي

Der Titel so auch in der Vorrede S. 2.

Anfang S. 1: . . . قال شيخنا الشيخ الامام ابو الخير محمد . . . السخاوي . . . الحمد لله مصرف الابام واللبالي ومعرف العباد كثيرا مما سلف في الازمان الماضية والدهور الخوالي . . . وبعد فلما كان الاشتغال بفرن التاريخ للعلماء من اجل القربات بل من العلوم الواجبات المتنوعة للاحكام الخمسة بين اولي الاصابات الخ

Mohammed ben 'abderrahmān *essaḥāwī* † 902/1496 (No. 2849) spricht zuerst S. 2 über Bedeutung des Wortes التواريخ (Datierung, Chronik), dann über Geschichtsstudium und dessen Vortheile; vertheidigt es gegen seine Tadler; erörtert, was demjenigen obliege, der sich diesem Studium und der Schriftstellerei darin ergebe und wovor er sich hüten müsse. S. 94 eine Liste von Geschichtsschreibern, nach gewissen Fächern geordnet. S. 82 ff. handelt davon, wer zuerst das Datiren angewandt habe (اول من ازخ التاريخ). Ferner: S. 87 ff. von der Zeitrechnung der Araber, Perser, Griechen, Kopten, Christen. — S. 90 ff. von den verschiedenen Arten der geschichtlichen Werke, wie Prophetengeschichte,

Hälftengeschichte etc. S. 137 alphabetische Werke über berühmte Personen, S. 141 ff. nach den Ländern und Städten alphabetisch aufgeführt. Weiterhin einzelne grössere Geschichtswerke besprochen etc.

Schluss S. 199: **وحسن اعمالنا الي انتهاء عاقبتنا سيما بحسن الخاتمة وكون الجواس سالمة امين** قال مؤلفه رحمه ورة آخره وانتهى تبليغه مع اننى لم استوف فيه الغرض في احد الربيعين سنة سبع وتسعين وثمانماية بمكة المشرفة قاله وكتبه محمد بن عبد الرحمن السخاوي الشافعي وصلى الله الخ

Das Werk ist beendet vom Verf. im J. 897 Rabr' (1492) in Mekka.

Schrift: Persischer Zug, klein, fein, deutlich, gleichmässig, vocallos, mit rothen Stichwörtern, so auch oft am Rande. — Abschrift vom J. 1187/1724.

HKh. I, 969.

9365. Glas. 234.

6) f. 130^b. 131.

Format (c. 70 Z.) etc. und Schrift (noch enger und kleiner) wie bei 3). — Ueberschrift:

قاعدة في الجرح والتعديل مفيدة

Anfang: الحمد لله رب العالمين اللهم صل وسلم على محمد . . . قال التاج السمكي في الطبقات في ترجمة احمد بن صالح المصري

Ueber Gerechtigkeit des Urtheils und speciell über die Parteilichkeit der Geschichtschreiber.

Schluss: لا يجوز الاعتماد على كلام الذهبي في لم اشعرت ولا نكر حنبلي والله المستعان

Vgl. Glas. 140, 1, f. 2^a.

Bemerkungen über Gegenstand und Werth der Geschichte in We. 1114, f. 1. 2^b. Mq. 117, f. 80^b (nach محمد بن سليمان الكفيعي).

II. Hülfswissenschaften der Geschichte.

1. Chronologie.

9366. Spr. 29.

1) f. 152^a—155^a.

(Auch bezeichnet: Spr. 67, 4.)

9 Bl. im Ganzen. Format etc. und Schrift wie bei Spr. 67. — Titel (auch im Vorwort):

كتاب الشماريخ في علم التاريخ

Verfasser zur Seite des Titels:

لمؤلف تاريخ الخلفاء الجلال الاسيوطي

Anfang: الحمد لله ذي الفضل الشامل العام والصلاة والسلام . . . وبعد فقد وقفت لبعض شيوخنا على كتاب في علم التاريخ فلم ار فيه قليلا ولا كثيرا ولا جليلا يستفاد ولا حقيرا فوضعت في هذا الكتاب من فوائده ما تقر به الاعيين وتاخلى به اللسن وسماهته الخ

Dies Werk des Essojūti † 911/1505 über Chronologie zerfällt in 8 Kapitel.

1. 152^a في مبدأ التاريخ، قال ابن ابي خيثمة في تاريخه 152^a قال علي بن محمد الخ
2. 153^a في فوائده، منها معرفة الاجال وحلولها وانقضاء العدد واوقات التعاليق الخ

3. 153^a في فوايد شتى تتعلق به، الاولي انما يؤرخ بالاشهر الهلالية التي تكون ثلاثين الخ

In diesem Kapitel handelt der Verfasser auch von den Wochentagen und Monaten.

Schluss f. 155^a: وانما سقنا هذه الفوايد هنا لانها مهمة ولا يلبق بالكاتب والمؤرخ جهلها وبالله التوفيق

Spr. 29 ist eigentlich als Schluss der Handschrift Spr. 67 anzusehen. — Das vorliegende Werk ist unmittelbar hinter den Anhang zu der Hälftengeschichte des Essojūti geschrieben, und zwar von derselben Hand, nämlich der seines Secretärs محمد بن احمد بن محمد الطويل HKh. IV 7636.

9367.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 294, 2, f. 3^b—7^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift: ك. الشماريخ في التواريخ (Im Vorwort steht: في علم التاريخ). Verfasser fehlt.

Am Schluss steht die Notiz, dass der Verfasser dies Werk verfasst habe im Jahre 872 Dū'lqa'da (1468).

Abschrift im Jahre 1090 Gomāda II (1679).

2) Pet. 694, 9, f. 76—80.

8vo, 19—22 Z. (Text: o. 15 × 7^{3/4}cm). — Zustand: nicht frei von Flecken; der Rand angestückt. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel fehlt (steht im Vorwort). Verfasser fehlt.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, gedrängt, vocallos. Stichwörter roth oder hervorstechend gross. — Abachrift von محمد الشرواني على بن محمد in Konstantinopel im Jahre 1135 Dü'lkigge (1723).

Die lange Randbemerkung auf f. 76^b gehört in den Text, Mitte der Seite, vor den Abschnitt ذكر مبدأ التاريخ الهجري.

Der Excurs f. 76^a über المجاز in der Rhetorik ist entnommen der Abhandlung "الحقيقة والمجاز", des كمال پاشا زاده.

3) Spr. 490, 4, f. 19^b—23.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titel und Verfasser fehlt.

Der Schluss fehlt. Das Vorhandene hört auf in dem 3. Kapitel (dasselbe beginnt f. 22^a, 3), nach den Versen über die an den einzelnen Wochentagen vorzunehmenden Geschäfte (dieselben werden dem 'Alī ben abū ṭālib zugeschrieben); dann fängt der Verfasser an, die einzelnen Monate zu besprechen: الحرام يجمع على محارم. Dies sind hier die letzten Worte.

Bl. 24—48 fehlen.

9368. We. 1531.

2) f. 97—115.

8vo, c. 23—25 Z. (18^{1/4} × 13^{1/2}; 14^{1/2} × 11^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Titel fehlt; allein er ist ans dem Anfange ersichtlich, nämlich:

كتاب الاوائل

Verfasser fehlt, aber er steht in der Unterschrift, nämlich:

أبو بكر بن زيد الخزازي الحنبلي

Anfang f. 97^b: الحمد لله الاول قبل الاوائل الذي قامت على وحدانيته البراهين والدلائل . . . أما بعد فقد سنج بالبال ان اصع كتابا في الاوائل محدوف التعليل والدلائل منسوباً غالباً الي من عو له قائل الخ

Abū bekr ben zeid elkozā'i elhanbalī, um 880/1476 am Leben, handelt in dieser Schrift über die Erstlingschaften in den verschiedenen

Lebensrichtungen, d. h. wer dies oder jenes zuerst gethan habe, wie es hiemit oder damit zuerst bestellt gewesen sei, und zwar in möglichster Kürze, ohne Anführung von Beweisen oder Gewährsmännern, meistens nur mit Anführung dessen, von dem die Angabe herrührt.

Es zerfällt in 20 Kapp., deren Uebersicht f. 97^b. 98^a.

1. باب 98^a في خصال الفطرة والوضوء وما يتعلق به
2. باب 98^a في الصلاة
3. باب 99^b في المساجد والعبدين
4. باب 101^a في الجنائز
5. باب 101^a في الصدقة والصوم والحج
6. باب 101^b في الهجرة والمبايعة والاسلام
7. باب 102^a في الامارة والجهاد والغنائم والجزية
8. باب 103^b في الميراث والمكاتب
9. باب 104^a في النكاح والوليمة والصدقات والخلع واللعان والظهار
10. باب 104^a في القود والدييات والدماء والحدود
11. باب 105^a في الاكل واللباس
12. باب 105^b في القضاء وما يتعلق به
13. باب 106^b في البنين والخراب والهلاكة
14. باب 106^b في الخلق والخلوقات والحرف والالات
15. باب 109^a في المحوادث والبدع
16. باب 110^a في التصانيف
17. باب 110^b في اول الايات خروجاً
18. باب 110^b في احوال البرزخ والجنة والنار
19. باب 112^a فيما يتعلق بسيد السادات واشرف الاحياء والاموات
20. باب 112^b في اشياء منتورة

Schluss f. 115^a: والفرط اول الورد والزلف اول ساعات الليل والزفير اول صوت الحمار والفرع اول نتيجة الناقة، والله المستول ان يجعل اول امرنا نجاحاً وآخره فلاحاً . . . انه على كل شيء قدير وبالإجابة جدير،

Schrift: gross, dick, gedrängt, Gelehrtenhand, vocallos, im Ganzen deutlich. Diakritische Zeichen fehlen öfters. — Autograph des Verf. vom J. 883 Rabi' I (1478) in صاحبة دمشق. — Nicht bei HKh.

Pm. 299, f. 27^b—30^b enthält einen Abschnitt aus einem ähnlichen Werke. Das Stück ist

dem **الفوايح المسكبة وفوائح المكبة** des **عبد الرحمن بن محمد بن علي البسطامي** entnommen. Abd errahmān ben mohammed ben 'ali elbistāmi lebt noch im J. 840/1496.

9369. WE. 114.

59 Bl. 8°, 17 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 15; 15 × 9 $\frac{2}{3}$ cm). — Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a (ebenso in der Vorrede):

كتاب الوسائل الي معرفة الاوائل

Verfasser f. 1^a:

عبد الرحمن بن ابي بكر السيوطي الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الاول فليس له آخر . . . وبعد فهذا كتاب واشهد ان لا اله الا الله وحده . . . لطيف جامع الاوائل لخصت فيه كتاب الاوائل للعسكري وزدت عليه اصعافه ورتبته ترتيبا سهل التناول على ابواب

Essojūti †^{911/1506} hat aus dem Buche des Elhasan ben 'abd allāh ben sa'id ben ismā'il el'askari abū ahmed †^{882/992}, welches "ك" betitelt, einen Auszug angefertigt und denselben doppelt so stark gemacht durch viele Zusätze, mit Anführung der Gewährsmänner, hier jedoch mit Abkürzungen: s. f. 59^b Ende.

Auch dies Werk handelt von den Erstlingschaften und zerfällt in (19) ungezählte Kapitel. Die Anordnung ist wie bei den Rechtsbüchern.

f. 2 ^a	باب بدأ الخلق	21 ^b	باب النكاح
3 ^a	باب الطهارة	22 ^a	باب الحدود والجنائيات
4 ^a	باب الصلاة	25 ^a	باب الجهاد
9 ^b	باب الجنائز والمرض	28 ^b	باب اللباس
12 ^b	باب الزكاة	30 ^b	باب الاسامي واللقاب
13 ^b	باب الصوم	35 ^b	باب الامارة
14 ^a	باب الحج	41 ^b	باب العلم
19 ^a	باب البيوع	51 ^b	باب الامتثال
21 ^a	باب الفريضة	54 ^a	باب جامع

باب اشراط الساعة 58^b

Schluss (f. 59^b): اول طعام ياكله اهل الجنة: ثم اعلم ان مؤلف هذا

الكتاب لم يصع فيه شيئا الا مسندا منسوبا لاهله، واتى اختصرت في اسانيده ولم ادع من معانيه شيئا والله اعلم،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Collationirt mit dem Original des Verfassers. — Abschrift 1006/1598. — HKh. VI 14213.

9370. Lbg. 465.

30 Bl. 8°, 21 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 15; 15 × 9^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verf. f. 1^a ebenso. Anfang wie bei WE. 114.

Schluss f. 30^a: اول من اختط افريقية عقبة ابن نافع . . . وابن عساكر عن الليث بن سعد، تم

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und das Stichwort اول roth. — Abschrift im Jahre 1084 Gomādä I (1678) zu eigenem Gebrauch von الشريف احمد الحمادي الحنفى.

Eine Stelle aus dem Werk, in We. 1706, f. 16^b.

9371. We. 432.

249 Bl. 8°, 17 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{2}$; 14 $\frac{1}{2}$ × 8 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: die obere Hälfte stark wasserfleckig, besonders am Anfang und am Ende. Die ersten Blätter, auch f. 29, beschädigt. Einige Blätter (wie f. 42) ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a

كتاب معرفة الاوائل لقبلي زاده (von späterer Hand): Darunter: للسيوطي الشيخ عبد الرحمن (was falsch ist). Als Titel ist f. 3^a in der Vorrede angegeben:

محاضرة الاوائل ومسامرة الاواخر

(so ist zu lesen für das im Text stehende محاضرات). Der Name des Verfassers f. 1^a زاده قنلي زاده ist unrichtig; er ist vielmehr:

علي دده بن مصطفى البوسنوي
علاء الدين المعروف بشيخ التربة

Anfang f. 1^b: باسم الاول الآخر الباطن الظاهر محمد بلسان الحمد وكل حامد مما بدي في الوجود من غايب وشاهد اله لا يعزب في الاكوان عن علمه المحيط نزهة . . . اما بعد لما اطلعت علي كتاب لطيف في معرفة الاوائل للامام الحبر . . . عبد الرحمن السيوطي تغمدته الله برحمته لخصته الخ

'Ali dedeh elbösnavi †^{1007/1598} (No. 3479) sagt, er habe sein Werk ausgezogen aus dem über denselben Gegenstand handelnden des السبوطي [s. WE. 114], aber die Gewährsstützen der Kunden und Traditionen, die Zusätze und Wiederholungen, die Titel der benutzten Bücher fortgelassen, dagegen habe er Kunden und Traditionen doppelt soviel hinzugefügt aus den gangbaren Werken wie تحفة الالباب, تاريخ الخلفاء, بهجة التواريخ, مسالك الممالك, كنز الاسرار, سير الملوك, اصول التواريخ, تاريخ الحكماء والفقهاء والنحاة, تاريخ الخميس, الجواهر الثمين في الخلفاء الراشدين, and anderen. مزهر اللغة, المحاضرة في اخبار مصر والقاهرة

Das Werk, ebenfalls über die Erstlingschaften handelnd, dann aber auch über den Gegensatz (des zuletzt Handelns oder Seins), ist geteilt in 2 قسم, deren jedes in eine Anzahl von فصل zerfällt.

Der Verf. sagt, er habe 2 Werke dieses Inhaltes verfasst, deren eines abgekürzt sei aus dem vorliegenden; es ins Reine zu schreiben und ganz zu vollenden hätten ihn Geschäfte und Krankheiten verhindert, doch seien viele Abschriften davon verbreitet; nun endlich habe er sein Werk durch zahlreiche Zusätze vermehrt und abgeschlossen, und das Vorliegende sei eben dies grössere Werk. Voraufgeschickt habe er 2 فصل (eben den 1 und 2. des 1. Theiles des Werkes), die er aus dem Traditionswerke und den Zusätzen dazu von Essojuti ausgezogen und in denen von Erstlingschaften (nach Aussprüchen Mohammeds) die Rede sei.

Aber bevor das Werk selbst beginnt, handelt der Verf. noch in einer مقدمة f. 3^b über die nach Ort und Zeit und Anschauung verschiedene Auffassung von „Erst und Zuletzt“ und schliesst dieselbe f. 4^a mit Erörterung der Wörter Erst und Zuletzt (في تعريف لفظ الاول والآخر). Daran schliesst sich f. 4^b eine andere مقدمة, die er nennt مقدمة علمية حكيمية كلية, und in der er Gott als Urheber aller Dinge und Wesen

und den Menschen als das seinem Wesen nach erste, seiner Person nach aber als letzte Geschöpf darstellt und den Propheten Mohammed als längst vor Adam erschaffen bezeichnet.

Das Werk selbst beginnt f. 5^b ult. mit der Inhaltsübersicht, die bis f. 7^b geht.

في الاوابيل (فصل 37) in f. 7^b قسم 1.

1. في الاحاديث المصدرة بالفاظ الاوابيل 7^b فصل [وهو فصل جامع لانواع الاخبار النبوية من الكتاب الجامع الصغير الخ]
2. في الاحاديث المختصة باحوال الآخرة والبعث 9^b فصل
3. في الاوابيل المتعلقة ببدء الخلقات واوابيل 11^a فصل الكائنات الكلية
4. في الاوابيل المتعلقة باللسن واللغات ومن 33^a فصل تكلم بها اولاً وهل هي توفيقى او وضعي وما جري فيها من اوابيل الاختلاف
5. في الاوابيل المتعلقة بالكتب اى كتاب 39^b فصل نزل اولاً ومن كتبه اولاً وعلي من نزل
6. في الاوابيل المتعلقة بالخط والقلم وانواع 41^a فصل الكتابة وما يتعلق بها كتاريخ الكتاب وختمه
7. في الاوابيل المتعلقة بالاشعار والشعراء ولواحق 45^e فصل الشعر من العروض وفنون الشعر
8. في الاوابيل المتعلقة بالاسلام من آمن اولاً 47^b فصل وظهر الاسلام من الرجال والنساء والصبيان واهل الفترة والهجرة وما يتعلق بهم
9. في الاوابيل المختصة بحضرة الوحي والبعث 51^b فصل المحمدي مما نزل اولاً من الآي والسور وفي اى محل نزل اولاً ومن سمي المصحف مصحفاً اولاً ومن جمعه وكتب اولاً بحضرة الصحابة الكرام ر
10. في الاوابيل المختصة بالحضرة الابراهيمية 56^b فصل الخليلية واهل بيته عم
11. في الاوابيل المختصة بالحج والبيت الشريف 61^b فصل والطواف والمسجد الحرام وما يتعلق به من المناسك والمشاعر
12. في الاوابيل المتعلقة بالجهاد واحواله من 68^e فصل الابطال والسلاح وما يتعلق به
13. في الاوابيل المتعلقة بالخلافة والسلطانة 76^e فصل والامارة والحكم في الممالك وما يتعلق باحوالها

14. في الاوائل المتعلقة بالقضاء والاستنصاء والرشاء 90^ا فصل
والارتشاء والافتاء والاستفتاء وما يتعلق بالفصل
15. في الاوائل المتعلقة بالكتب وتصنيفها من 95^ا فصل
انواع العلوم والفنون ومن صنفتها اولا ودونها
من الكتب الاسلامية والحكمية قبل ظهور
الاسلام وبعده
- 108^ا خاتمة الفصل في ذكر ذي القرنين
واسكندر وهما رجلا
16. في الاوائل المختصة بالاسماء والالقب 109^ا فصل
والاعلام قبل الاسلام وبعده
17. في الاوائل المتعلقة باللباس وما يتعلق به 120^ا فصل
من التاج والعمامة وغيرها
18. في الاوائل المتعلقة بالنكاح والزواج وما 126^ا فصل
يتعلق بهما
19. في الاوائل المتعلقة بالطعمة والاشربة 129^ا فصل
ومتعلقاتها
20. في الاوائل المتعلقة بالطهارات وما يتعلق 130^ب فصل
بها من الفطرة البشرية النبوية وغيرها
21. في الاوائل المتعلقة بالصلوة والمساجد 132^ا فصل
وما يتعلق بهما
22. في الاوائل المتعلقة بالاذان وما يتعلق به 135^ب فصل
من الاحكام
23. في الاوائل المتعلقة بالصدقات والزكوة 137^ب فصل
وما يتعلق بها
24. في الاوائل المتعلقة بالصيام وما يتعلق به 138^ب فصل
25. في الاوائل المتعلقة بالبيع والمعاملات 139^ا فصل
26. في الاوائل المتعلقة بالفرايض والوراثة 141^ا فصل
27. في الاوائل المتعلقة بالجنايز والامراض 141^ب فصل
28. في الاوائل المتعلقة بالحدود والجنايات 147^ب فصل
وما يتعلق بها
29. في الاوائل المتعلقة بصروب الامثال 159^ب فصل
في الاسلام وقبيله
30. في الاوائل المتعلقة بالابنية والمسكن 163^ا فصل
ومن سكن الممالك والاقليم ومن بنى
العمائر اولا والبلاد من اولاد آدم عم
31. في الاوائل المتعلقة بالصيد ومتعلقاتها 171^ا فصل
كالطيور والكلاب والسباع
32. في الاوائل المتعلقة بالغناء والحدي 175^ب فصل
وما يتعلق بهما
33. في اوائل الحرف والصنابع 180^ا فصل

34. في الانواع من الاوائل المختلفة من جميع 191^ا فصل
الفنون وهو فصل جامع
35. في الاوائل المتعلقة باسراط الساعة 206^ب فصل
واوائل الفتن وما يتعلق بالباب من البعث
والنشور والحساب والسؤال
36. في الاوائل المختصة بدخول الجنان 211^ب فصل
والنيران وشفاعة حبيب الرحمان
37. في الاوائل المختصة بالحصرة المحمدية 214^ب فصل
والحقيقة الاحمدية في الفضائل الدينية
الاولية الروحية والخصائص الاخرية

في الاواخر (فصل 4 in) 219^ا قسم 2.

1. في الاواخر المختصة بحصرة القرآن العظيم 219^ا فصل
والقرآن الحكيم من اواخر السور والايات نزولا
مكية كانت او مدنية عرشية كانت او راضية
2. في الاواخر المتعلقة بالخلافة والملوك 224^ب فصل
والدول وطبقاتها ورجالها وما يتعلق بالباب
3. في الاواخر المتعلقة بانواع الاواخر وهو 240^ب فصل
فصل جامع
4. في الاواخر المتعلقة باحوال الآخرة وموت 244^ب فصل
بعض الخلائق آخرا ودخول الجنان وخرج
النيران آخرا وما يتعلق بالباب

وقيل آية الحمد مفتاح كل Schluss f. 248^ب
كلام ومصباح كل ظلام وبه الافتتاح والاختتام فافتصت
البداية مطابقة للنهاية وقيل آية الحمد صدر كل
كتاب ونور كل خطاب وبه تم الكتاب وفقنا الله
طريق الرضا والصواب منه المرجع واليه المآب الحمد لله
اكمل حمد اولا وآخرا وافضل الصلوة على من لا نبى
بعده . . . وعلى آله وصحبه اجمعين اللهم احشرونا
وارحمنا معهم تحت لواء الحمد يوم الدين امين

Schrift: ziemlich gross, gewandt, breit, deutlich,
wenig vocalisirt. Uberschriften und Stichwörter meistens
roth. — Abschrift c. 1100/1088.

Bl. 188 ist nicht gezählt, dagegen folgt auf Bl. 61
u. 141 je 1 Bl., jetzt 61^a u. 141^a.

HKh. I 1467. V 11508. (Die Angabe, dass der Ver-
fasser das Werk im J. 998 vollendet, findet sich in dieser
Handschrift nicht; s. bei Pm. 61.)

Die Stelle der 1. مقدمة f. 3^ب, Z. 1 bis 4^ا, 5
findet sich wörtlich wiederholt f. 11^ب, 7 ff. —
Am Rande, besonders auf den ersten 18 Blättern,
finden sich öfters Zusätze und Bemerkungen.

Die benutzten Werke werden am Ende jedes Artikels angeführt. Fast alle Artikel beginnen mit اول (oder mit آخر). —

Gleichen Inhalts sind eine رسالة des ابو عروبة und von ابن شيببة; der HKh. I 1467 führt noch mehrere solche Werke an.

9372.

Dasselbe Werk in:

1) Pm. 61.

149 Bl. 8vo, 23—24 Z. (20 × 13^{1/2}; 15 × 8^{om}). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederband — Titelüberschrift f. 1^b: كتاب منتخب التواريخ في الاوائل والاواخر
Der genauere Titel im Vorwort. Verfasser fehlt.

Anfang und Schluss wie bei We. 432.

1. قسم f. 3^a; 2. قسم 132^a (wird hier aber unrichtiger Weise mit فصل bezeichnet.)

Schrift: Türkischer Zug, klein, gedrängt, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. Das Stichwort اول (und im 2. Theil آخر) fehlt gewöhnlich, doch ist Platz dafür gelassen. — Abschrift nach einer im J. 998 Ragab (1590) von dem Verfasser علي بن مصطفى geschriebenen Handschrift, von حسن بن محمد im J. 1036 Gomāda (1627).

Arabischs Foliirung. Auf f. 67 folgt noch f. 67^a.

2) Lbg. 300, 1, f. 1—100.

163 Bl. 4°, 25—31 Z. (22 × 15; 16^{1/2} × 17 × 7^{1/2} om). — Zustand: im Ganzen gut; Bl. 100 fleckig. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a (zweimal): كتاب اوليات لعلي دده. Das eine Mal mit darunter stehendem Specialtitel.

Schluss f. 100^b ebenso bis zu den Worten: طريق الرضا والصواب

Schrift: Türkische Hand, klein, besonders von f. 38 an, fast vocallos, bis f. 37 deutlicher und weniger gedrängt als nachher. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift (nach f. 163^a) von محمد الحدادي in der Stadt اسكندار im J. 1212/1797. — Am Rande ziemlich oft Bemerkungen von derselben Hand. — Arab. Foliirung.

9373. Pet. 371.

1) f. 1—30.

238 Bl. 8vo, 17 Z. (17^{1/2} × 11; 15 × 7—8^{om}). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: blan, glatt, dick. — Einband: schwarz. Lederbd. — Titel u. Verf. fehlt: s. unten.

Anfang f. 1^a: هذه فوايد جلييلة انتخبتها من الرسالة المقامية المكبية للشهخ علي دده، منها في تاريخ

الامام الازرقى قدوة المؤرخين في تاريخ مكة عن مجاهد في تفسير قوله تعالى فيه آيات بينات قال اثر قدمي ابراهيم عم في المقام عند قيامه عليه حين امر بالاعلام الي الحج بعد بناء البيت الحرام فنادي وقال ايها الناس اجيبوا ربكم فاول من اجاب نداء ابراهيم عم حين اذن بالحج اهل اليمن، الخ

Es liegen hier allerlei Notizen vor, die aus der Abhandlung, die betitelt **الرساله المقامية المكبية** und verfasst ist von demselben علي دده, ausgezogen sind. Sie bespricht allerlei Personen und Dinge in Bezug auf das, was sie zuerst gewesen sind oder gethan haben. Ein grösseres Werk desselben Verf. s. We. 432.

Schluss f. 30^b: بعدد حروف لا اله الا الله محمد رسول الله صتم ست شعيرة والشعيرات ست شعرات من شعر البغل كذا نقله الامام محمد الديار بكرى صاحب تاريخ الخميس في رسالة ذرع الكعبة شرفها الله تعالى الي يوم القرار تمت

Das Grundwerk ist verfasst im J. 1001/1598, wie aus der Angabe f. 29^b hervorgeht. — Der Titel der Abhandlung (**المقامية**) rührt davon her, weil sie in Mekka, beim Tempel, entstanden ist.

Der Verfasser dieser Auszüge ist سليمان بن احمد بن الحسين بن عبد الجبار. Er ist hier nicht genannt, nennt sich aber f. 66^b und 39^b als Schreiber und zugleich Verfasser des Stückes f. 39—66. Er hat dasselbe im J. 1249/1833 geschrieben, lebt aber auch noch — wie aus der Notiz f. 31^b hervorgeht — im J. 1263/1847.

Schrift: gross, gewandt, gefällig, dentlich, wenig vocalisirt. Stichwörter überstrichen. — Nicht bei HKh. F. 31 fast ganz und f. 32 ganz leer geblieben.

9374. We. 1962.

17) f. 208. 209.

4°, 18—20 Z. (22 × 15; 16^{1/2} × 5^{3/4} om). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, wenig glatt.

Zwei nicht auf einander folgende Blätter aus einem Werk über Erstlingschaften. Dasselbe ist in Bücher eingetheilt, wie sich aus f. 209^b, ult. ergibt, wo mit der Ueberschrift: كتاب الزكاة die Seite aufhört (vergl. WE. 114, f. 12^b).

Zuerst hier f. 208^a: سئل عن اول من اثن
في السماء واول من اثن في الاسلام الخ

Von der Hand des كنان ابن كنان, zieml. gross u. flüchtig.
Die Stichwörter سئل و اجاب in grösserer Schrift.

Aus einem Werk gleichen Inhalts ein Stück
in Spr. 299, f. 29^b. 30^a. We. 355, f. 145^b.

9375.

1) We. 1149, 11, f. 192. 193.

F. 192^a enthält in Tabellenform chronologische Angaben über die Hauptereignisse der Geschichte. Diese sind in 11 × 11 kleinen Quadraten verzeichnet, mit Angabe der Jahre, wie viele seit dem Ereignisse verstrichen, welches enthalten ist in dem 1. Quadrate derselben Reihe. Diese Hauptereignisse sind: Ankunft Adams, Sintflut, Geburt Abrahams, Tod Moses, Beginn der Herrschaft des Baht nach, Alexanders Sieg über Darius u. s. w. bis zur Hígra (in der letzten Columne).

F. 192^b und 193^a enthalten einen grossen Kreis mit 2 concentrischen, durch Seitenstriche in eine grosse Anzahl Fächer getheilt. In der Mitte steht „zwischen der Hígra“ und in den anstossenden Fächern die Zahl der Jahre und in den daran stossenden Fächern das Ereigniss, dessen Jahreszahl eben gesucht wird. Es ist in anderer Form derselbe Inhalt wie auf Bl. 192^a.

Es ist Türkische Hand, gedrängt, aber deutlich, vocalloe, um 1150/1177.

2) Mq. 98, 3, f. 11^b—14^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

ذكر تواريخ الانبياء عم، من هبوط آدم ابي بشر عم
ست الف وثمان مائة واربعين، الخ
dann ذكر تواريخ الخلفاء الراشدين رم

Kurze Daten-Angabe über die Zeit der Haupt-Propheten, der 4 ersten Halifen, der Omajjaden, der 'Abbäsiden, der Ejjübiden bis auf Çalâh eddm.

Der Verfasser schreibt im J. 781/1381, wie aus der Angabe f. 12^a hervorgeht, dass seit der Hígra so viel Jahre verflossen seien.

Die Ueberschrift ist in grossen, schönen Zügen.

9376.

Werke über Erstlingschaften (اوائل)
(welche zum Theil als Geschichtswerke anzusehen sind) sind auch noch:

- 1) عمر بن von مطالع العلوم في علم الأوائل والحساب
ابى الوفا محمد البوزجاني um 400/1009.
- 2) نزهة العقول والالباب في معرفة الأوائل والاسباب
على بن احمد بن على الجندى اليمنى
um 714/1314.
- 3) محمد بن von محاسن الوسائل في معرفة الأوائل
عبد الله الشبلى بدر الدين ابو البقا
† 769/1867.
- 4) محمد بن von روض المناظر في علم الأوائل والاواخر
محمد ابن الشحنة الحلبي زين الدين
† 816/1412.
- 5) الانسان الكامل في معرفة الاواخر والاوائل
عبد الكريم بن ابراهيم الجبلى
† c. 820/1714.
- 6) ابن حجر von اقامة الدلائل على معرفة الأوائل
† 852/1448.
- 7) محمد von نزهة النواظر في روض المناظر
ابن الشحنة محب الدين ابو الفصّل
† 890/1486.
- 8) von demselben. اقتطاف الازهار في نيل روض المناظر.
- 9) von العبلم الزاخر في احوال الأوائل والاواخر
المصطفى بن الحسن الحسينى الجنايى ابو محمد
† 999/1691.
- 10) سلك الزواهر في علم الأوائل والاواخر

2. Genealogie

a) überhaupt.

9377. Glas. 22.

1) f. 1—72.

178 Bl. 8vo, 19 Z. (21 × 14^{1/2}; 14^{1/2} × 8^{cm}). — Zustand: fast lose im Einband; sonst ziemlich gut. — Papier: gold, glatt, stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

الجزء العاشر من الاكليل وهو معارف همدان
وانسابها وعيون اخبارها
لابى محمد الحسن بن احمد بن يعقوب الهمداني
ابن الحائك

قال ابو محمد . . . الهمداني، f. 1^b:
اولد كهلان بن سبا زيدا فاولد زيد غريبا ومالكا
وغالبا فاولد غريب عمرو الخ

Elhasan ben ahmed ben ja'qūb el-hamdānī abū moḥammed (auch abū ahmed) *ibn elḥāk* † 584/945 (No. 6059) giebt in diesem letzten Bande seines grossen Werkes eine Genealogie jemenischer Stämme, f. 1^b von كهلان und 2^b ff. von همدان. Das Aufhören der einzelnen Familie wird immer mit انقصى نسب (oder auch انقصت بنو الخ) bezeichnet. Dann f. 33^b—36^a بلد همدان. F. 37^a Fortsetzung der Anساب بكييل بن جشم بن خيران

Schluss f. 72^b:

وبتبعنا غواليها برخص وارسلنا الجرداة في الوقور
انقصت انساب نهم وانقصى بانقصاتها نسب همدان
وتصم به كتاب الاكليل من اخبار اليمن وانساب
حمير والحمد لله الخ

Ende des Werkes; dasselbe ist mit vielen Gedichten versehen. (S. auch No. 6061.)

Schrift: ziemlich klein, gut, vocalisirt. Stichwörter hervorstechend gross, auch roth. — Abschrift (nach f. 76^b) von علي بن يحيى بن جابر الخيشني المخلافي im Jahre 1112 Dū'la'qa (1701).

Daran schliesst sich:

- 1) f. 73—76 ذكر ما عرف موضعه من البعادن
Ueber die Minen-Orte in Eljemen.
- 2) 77—83 كتاب في ذكر اخبار مختارة، قال الارحبي
كانت همدان قد تحصنت من الحبشة

Einige auf Hamdān bezügliche Geschichten. Ist mit f. 83 nicht zu Ende; viele Verse darin. HKh. I 1110.

In Mq. 730, Vorblatt, steht eine Inhaltsangabe des الاكليل ك، auch ein kurzer Artikel über den Verfasser.

9378. Pm. 499.

64 Bl. 4to, 21—23 Z. (22½ × 16; 18—19 × 12cm). — Zustand: an den Rändern wasserfleckig; auch sonst in der ersten Hälfte fleckig und oben am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1^b:

كتاب فيه عجالة المبتدي وفضالة المنتهي
للكافظ ابي بكر محمد بن عثمان بن موسى الحازمي
Der Name des Verfassers sonst etwas verschieden angegeben: s. auch Anfang (und am Ende).

Anfang f. 1^b: اخبرنا غير واحد قلت له على انفراده اخبركم الشيخ الامام المحافظ ابو بكر محمد بن ابي عثمان موسى الحازمي قراءة عليه وانت تسمع فافر به، قال الحمد لله بارتى النسم وخالق الانوار والظلم . . . اما بعد فاعلم وفقك الله وايانا للوصول الي ماهية الاشياء . . . ان الطالب للحديث الذي هو منبع الاحكام . . . يفتقر الي معرفة علم الحديث الخ

Die Kenntniss der Tradition umfasst ungefähr 100 Fächer, deren jedes an sich schwierig genug ist; der Anfänger muss sich damit, wenn auch nur oberflächlich, bekannt machen, besonders aber wichtig für ihn ist die Kenntniss der Genealogie der Araber und ihrer Stämme, weniger die der Ausländer — die übrigens meistens auch nicht weit hinaufreicht —. Zu dem Zwecke hat Mohammed ben abū 'otmān mūsā ben 'otmān ben mūsā ben ḥāzim elḥamdānī *elḥāzimī zein eddīn abū bekr*, geb. 548/1158 (549), † 684/1188 (No. 1627), dies Werk in alphabetischer Folge der Gentilnamen verfasst.

Er schickt vorauf eine Einleitung (مقدمة) f. 2^b—4^b, worin er über die Eintheilung der Stämme und die Ausdrücke dafür handelt. Er sagt zu Anfang: فاعلم ان في العرب ارحاء وجماجم وشعوبا وقبايل، اما الارحاء من العرب ست والجماجم تسع وساير العرب قبايل وعمائر ليست بارحاء ولا جماجم . . . ثم العرب شعوب وقبايل . . . فالو العرب شعوب ثم قبايل ثم عمائر ثم بطون ثم اثنان ثم فصايل ثم عشائر فالشعوب تجمع القبائل الخ

Nach Erklärung dieser einzelnen Ausdrücke beginnt das Werk selbst so f. 4^b: باب الهمزة، أبو دق يفتح الهمزة وتشديد الباء المضمومة وبعد الواو دال مهمله منسوب الي أبو دق بطن من الصدق منهم احمد بن يونس بن سويد الصدق الأبودي من اهل مصر له ذكر في الاخبار قال ابن يونس ولم يقع الي له رواية، الأبودق الخ

u. s. w. in gleicher Weise die übrigen Artikel, immer mit Rücksicht auf die Traditionüberlieferung.

Zuletzt f. 62^b: اليناعى ينسب الي يناع من دومان بطن من همدان منهم سعيد بن وهب اليناعي

الجمدي، واليناعيون من همدان، وهذا باب واسع لمن تنبغه ورام الاطلاع على غوامضه... اقتصر على القدر الذي املينته ليكون مهيبجا عزم المبتدي في ادراك شوا المنتهي والله المعين وبه استعين والحمد لله وحده وصلى الله... وسلم

In dem auf f. 63^a angefügten biographischen Artikel heisst der Verfasser: الحافظ ابو بكر محمد بن موسى بن عثمان بن حازم الحازمي Als Schriften von ihm aufgeführt, ausser der vorliegenden: كتاب ناسخ الحديث ومنسوخه مجلد، املاء طرق الاحاديث التي في كتاب المذهب في الفقه، كتاب في اسماء المواضع والبلدان على حروف المعجم، mit dem Zusatz: und noch andere.

Schrift: grosse, dick, gewandt und etwas flüchtig, fast vocallos, etwas gelb. — Abschrift von ابو الفتح نصر الله ابن عيين الدولة عبد الله بن عيسى الحنفى الدمشقى im J. 629 Ša'bān (1232).

Der Abschreiber hat dies Werk gelesen im J. 637/1239 bei dem Sammler (u. Herausgeber) desselben, جمال الاسلام تاج الدين ابو محمد عبد الله بن محمد بن علي und bei dem Verfasser hat es gelesen مجد الدين ابو المظفر يوسف بن محمد بن عبد الله الشافعي und bei diesem der Abschreiber im J. 639/1232. Andere, bei denen dieser das Werk gelesen hat und die es beim Verfasser gelesen haben, werden f. 1^a angeführt.

Collationirt. — HKh. IV, 8052.

9379. Glas. 89.

1) f. 1—51.

55 Bl. 4to, 16—19 Z. (29 × 19; 20—21^{1/2} × 13^{1/2}cm). Zustand: etwas unsauber. Bl. 21 schmutzig und ausgebeuert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; von späterer Hand f. 1^a übergeschrieben:

ك " أنساب الملوك حمير وقبائل اليمن
للهمداني صاحب الاكليل

(wo es aber حمير ملوك heissen muss).

Anfang fehlt; die ersten Worte f. 1^a:
من نراري سام والقبائل التي انزل الله القرآن بلغتها
قريش وجهم وحمير وكهلان وهذيل الخ

Dies Stück enthält nicht bloss eine sehr grosse Anzahl von Genealogien der alten ara-

bischen Geschlechter, sondern zugleich auch geschichtliche Notizen, behandelt auch die namhaften Propheten (Iljās, Hūd, Mūsā, Soleimān etc.), besonders auch Moḥammed und dessen erste Nachfolger (f. 18 ff.), und giebt geographische Auskunft über Arabien und Syrien (f. 16 ff.). Es schliesst mit einer langen Ermahnung (وصية) des النفس الزكية c. 431/1039, deren Anfang f. 44^a الحمد لله العزيز الغفار الواحد القهار und deren Schluss f. 51^a: والله سبحانه العالم بالسراير المطلع على الصمائر يعلم ما نعتقده ونكفراه ونعتمد وننوخاه وهو حسينا ونعم الوكيل

Der Verfasser ist 'Alide, der deshalb f. 15^b ausführlich das Vorrecht 'Alī's und seiner Familie begründet, auch die früheren zeitlichen Imāme behandelt cf. 27 ff. und 32 ff. Er ist, nach f. 32^a, im J. 678/1279 am Leben, kann also nicht der oben angegebene Elḥamdāni sein, welcher im J. 834/945 starb. Nach 26 und 42^a scheint etwas zu fehlen.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Stichwörter sind sehr zahlreich, in rother Schrift. Vocalisirt sind die wenigen vorkommenden Gedichte. — Abschrift c. 1100/1688.

F. 51^b Anfang eines Gedichts, betitelt

شجرة البستان في حكاية الانساب وتمييز
من نسب بسببهم من الاعراب

nämlich 17 Verse (Wāfir). Zuerst:

قفى قبل التفرق يا طعيينا لنذري الدمع منسفا هتونا

9380. Mf. 550.

b) 1^b—4^a (Text: 28 × 15cm).

Ein Stück aus Cod. Nicoll 128, f. 57—60, auf Bernsteins Veranlassung abgeschrieben und über die Arabischen Stämme handelnd. Beginnt: قبائل العربان من مصر الي اقصى المغرب الخ

Der Titel des Werkes ist:

مسالك الابصار في ممالك الامصار لاحمد بن
يحيى بن فضل الله بن المجلى بن دحجان
العدوي العمري الدمشقى شهاب الدين ابي العباس
geb. 697/1298, gest. 749/1848.

9381. Pm. 407.

60) f. 334^a — 344^b.

Format etc. und Schrift wie bei 47. — Titelüberschrift u. Verf. fehlen. Nach dem Anfang würde es sein:

مختصر في علم الانساب

nach dem Inhaltsverzeichnis f. 2^b:

رسالة في انساب بنى آدم للجلال

was im Allgemeinen richtig ist, nur dass der Verfasser nicht der جلال (d. i. السيوطي) ist, sondern nach der Unterschrift f. 344^b: السلطان الملك الأفضل, d. i.:

عباس بن علي الجاهد بن داود المؤيد بن يوسف
ابن رسول

Es könnte hier vorliegen das genealogische Werk des 'Abbās ben 'alī ben dāwūd ben jūṣuf ibn rasūl elmelik elafdal † 778/1376:

بغية ذوي الهمم في معرفة انساب العرب والحجم

HKh. II 1868 (wo es مختصر مفيد ein nützliches Compendium genannt wird). Er hat es, nach der Unterschrift, vollendet im J. 773 G. II (1371).

Anfang: الحمد لله خالق البرية وبارئها ورازق البرية وكائنها . . . أما بعد فان هذا مختصر في علم الانسان [الانساب 1] يسهل حفظه على اولي الابواب الخ

Dies Werk trägt gegen Ende einige Male die Ueberschrift فصل ohne weitere Inhaltsbezeichnung, im Uebrigen ist es ohne äussere Eintheilung. Es beginnt mit Adam: اعلم وفقك الله تعالى ان آدم كان خليفة الله تعالى في ارضه فلما حضرته الوفاة اوصى الي ولده شيث الخ

Schluss: حرم عليهم صيد السمك في البحر قضاء
بتاويل وحكاية ساقها المؤرخون في كتبهم لا حاجة الي ذكرها لان قصدنا النسب لا السبب، والي هنا انتهى التصنيف بحمد الله اللطيف فله الحمد والمنة،

9382. Spr. 246.

862 Bl. 8°, 13 Z. (20 × 16; 14 × 9^{cm}). — Zustand: gut. Bl. 1 eingerissen und ausgebeuert. — Papier: weiss, fein, glatt. — Einband: rother Lederband mit gelben Streifen und Verzierungen. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

كـ نهاية الارب في معرفة قبائل العرب

لشهاب الدين ابي العباس احمد بن عبد الله بن احمد
القلقشندي الشافعي

Titel ebenso in der Vorrede f. 5^a. Verfasser genauer:

احمد بن علي بن احمد بن عبد الله بن
سليمان بن اسمعيل القلقشندي [والقرقشندي]
الغزاري القاهري الشافعي شهاب الدين ابو العباس
الشهير بابن ابي غدة

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي جعل للعرب
جمالا تنهافت عليه ساير الامم وخصهم من كثرة
القبائل بما طلع لهم به في كل افق نجم . . . وبعد
فلما كان العلم بقبائل العرب وانسابهم علي جلالة
قدره وعلو مكانه ورفعة ذكره قد درست بترك مدارسه
معالمه وانقرض بانقرض علمائه الخ

Genealogie der Arabischen Stämme, in alphabetischer Ordnung, von Ahmed ben 'alī ben ahmed ben 'abd allāh elqalqasandī (und elqarqasandī) elfezārī shihāb eddīn abū 'l'abbās ibn abū godda, geb. 766/1365, † 821/1418, im Jahre 812/1409 abgefasst. — Das Werk zerfällt in Vorrede, مقصد und Schlusswort.

في ذكر امور يحتاج اليها في علم الانساب f. 6^a المقدمة
ومعرفة القبائل (فصل 5 in)

1. فصل علم الانساب وفائده 6^a فصل
ومسبب الحاجة اليه

2. في بيان من يقع عليه اسم العرب 10^a فصل
وذكر انواعهم وما ينعرج في سلك ذلك

3. في معرفة طبقات الانساب وما 12^a فصل
يلتحق بذلك

(قبيلة، شعب، نامية، طبقات 6 in)
(القصيلة، فخذ، بطن، عمارة)

4. في ذكر مساكن العرب القديمة 15^a فصل
التي منها درجوا الي ساير الاقطار

5. في ذكر امور يحتاج اليها الناظر 20^b فصل
في علم الانساب (امر 10 in)

في معرفة تفاصيل انساب قبائل العرب 23^b المقصد
(فصل 2 in)

1. في ذكر عمود النسب النبوي وما 24^a فصل
يتفرع عنه من الانساب

2. في ذكر تفاصيل القبائل مرتبة مقفاة 30^a فصل
على حروف المعجم وما ينتهيها من
Beginnt mit — ذكر مساكنهم الآن
بنو ابلان بطن من بنى امية من قريش الخ

في ذكر امور تتعلق باحوال العرب 352^a الخاتمة
(in 5 فصل).

1. في معرفة ديانات العرب قبل الاسلام 352^a فصل
2. في ذكر امور من المفارقات الواقعة 353^b فصل
بين قبائلهم وما ينجر الي ذلك
3. في ذكر الحروب الواقعة بين العرب 356^a فصل
في الجاهلية ومبادئ الاسلام
4. في ذكر نيران العرب في الجاهلية 359^a فصل
3. في ذكر اسواق العرب المعروفة فيما 360^b فصل
قبل الاسلام

ثم يقفون بعرفة ويقضون: 361^b Schluss f.
مناسك الحج تم يرجعون الي اوطانهم قد حصلوا
على الغنيمة وابواب السلامة، قلت وكان سبب تأليف
هذا الكتاب... فحظي اعنت بالله تعالى يقرنه بالاسعاد
ويختمه بالقبول وما توفيقى الا بالله عليه توكلت واليه انيب،

Der 2. Abschnitt des مقصد ist die Haupt-
sache des Werkes; er umfasst unter dem Buch-
staben الف zuerst die "بنو اد" bis "بنو اد", worunter
die mit dem Artikel zusammengesetzten stehen;
also nach بنو البرك, بنو اكورة kommen
etc.; dann f. 87^b die mit آل zusammengesetzten,
von آل نيار bis آل ابي الحزم
etc.; dann f. 101^b die mit اولاد
zusammengesetzten, von اولاد الليل
bis اولاد نجيب. Darauf folgen 103^b die Duale
und Plurale mit Artikel, von ب an, also zuerst
البترات dann البعاجة etc. bis البعاقبة; dann 140^b
mit dem Artikel und Buchstaben "او" bis "او";
dann 145^b die "بنو اد" bis "بنو اد" ohne Artikel,
in sich alphabetisch.

Schrift: gross, gut, deutlich, gleichmässig, incorrect;
öfters verbessert. Ueberschriften und Stichwörter roth. —
Abschrift c. 1850.

In der Mitte folgen die Blätter so: 252. 254. 253. 255 ff.
HKh. VI 14070 (und 14062).

Der Verfasser schrieb auch ein Werk:

قلايد الجمان في التعريف بقبايل عرب الزمان

Es ist vorhanden in Spr. 247; dort nennt er
S. 3 oben und 29 das Werk

نهاية الادب (sic) في معرفة قبائل العرب

sein Werk; es ist also nicht von seinem Vater
verfasst, wie HKh. VI 14070 und IV 9556
angiebt.

9383. Pet. 262.

1) f. 1—116.

126 Bl. 4to, 21 Z. (22 × 15¹/₂; 18 × 12^{cm}). — Zu-
stand: fleckig, unsauber, vielfach am Rande ausgebessert,
bisweilen auch der Text selbst beschädigt und mit gelb-
lichem Papier ausgebessert, ohne Textergänzung: so beson-
ders Bl. 1. 113. 116. — Papier: gelblioh, ziemlich dünn
und glatt. — Einband: rother Corduanband.

Dasselbe Werk. Titel, Verfasser und
Anfang fehlt. Das hier Vorhandene beginnt
mit dem (zuerst etwas beschädigten) Vorwort.
Das übrige ist vollständig, nur dass gegen
das Ende hin einige Blätter an unrichtiger
Stelle stehen; sie folgen so: 1—99. 105. 106.
100—104. 107—116. Am Ende des Werkes
spricht der Verfasser über den Anlass zur Ab-
fassung desselben. Dies Blatt ist sehr defect.
Schluss wie bei Spr. 246.

Schrift: klein, geübt, fast zierlich, gleichmässig,
deutlich, die einzelnen Abschnitte und Unterabschnitte roth,
ohne Vocale. — Abschrift um 1850/1648

Zu den von dem Verfasser benutzten Werken
gehören unter anderen, ausser dem Wörterbuch
des Elgauhari und Chroniken, wie der des
الاحكام السلطانية للماوردى (†. 450/1591)
تحرير النذبية للمنوي († 676/1277)
شرح التسهيل لاثير الدين ابي حيان الاندلسي
(† 745/1844).

مسالك الابصار لاجود بن يحيى ابن فضل الله († 749/1848)
Er selbst ist (f. 163^b) Verfasser von الغيوث الهوامع
und von شرح جامع المختصرات ومختصر الجوامع
البرق اللامع في حل جامع المختصرات ومختصر الجوامع
صبج الاعشى في كتابة الانشاء
Ferner f. 38^b von:

Bl. 117—120 sind leer gelassen.

9384. Spr. 247.

181 Seiten 8vo, 17 Z. (21 × 12³/₄; 18¹/₂ × 7^{cm}). —
Zustand: nicht recht fest im Deckel; wurmstichig, un-
sauber, besonders am Rande. — Papier: gelb, dick,
ziemlich glatt. — Einband: schwarzer Lederband. —
Titel und Verfasser S. 1 oben, von moderner schlechter
Hand, und S. 2 (roth übergeschrieben):

كتاب قلايد الجمان في التعريف بقبايل عرب الزمان

لشيخ جلال الدين السيوطي

Der Titel so auch in der Vorrede S. 5 u. Unterschrift S. 181. Die Angabe des Verfassers ist falsch; es ist vielmehr — wie auch die Erwähnung seines Werkes نهاية الارب الخ S. 3 u. 29 beweist —

أحمد بن علي بن أحمد القلقشندي

Anfang S. 2: الحمد لله الذي جعل للعرب: **الحمد لله الذي جعل للعرب: بالنسب المحمدي منتما تنعقد على فضله الخناصر وأيد عزيمهم باعز مليك واعز جانبهم باعز ناصر . . . وبعد فلما كان العلم بقبائل العرب من لازم كتابة الانشاء الذي اهل جانبيه وسكن لقلته معانيه الخ**

Genealogisches Werk desselben Verfassers, aber später verfasst (nach S. 181 unten im J. 819 Raġab [1416]) und auch kürzer als das soeben besprochene. Die Verschiedenheit beider Werke macht sich besonders vom 2. فصل des مقصد an bemerklich.

المقدمة S. 6.

1. فصل S. 6, 2. 10, 3. 12, 4. 14, 5. 16.

المقصد S. 20.

1. فصل S. 20.

2. في ذكر عرب الزمان وتفصيل انفسهم S. 29 فصل 2. واصولهم التي عنها تفرعوا وبينان ديارهم التي عنها نرحوا ومنازلهم التي فيها قنطوا الخ

Die Geschichtschreiber, sagt der Verfasser, theilen die Araber in بائدة untergegangene Stämme und in غير بائدة noch vorhandene; ihn beschäftigen hier bloss die letzteren. Sie zerfallen in 3 قسم:

1. قسم S. 29 الخ عاير الخ

32 قبيلة 1.

33

جمير
قضاة

35 عمارة 1. منهم جهينة

37 عمارة 2. من الموجودين الآن من قضاة بلي

38 عمارة 3. من الموجودين من بقايا قضاة كلب

39

بنو كنانة

40 عمارة 4. من الموجودين من بقايا قضاة بهراء

41 عمارة 5. من الموجودين من بقايا قضاة تنوخ

42 عمارة 6. من الموجودين من بقايا قضاة نهيد

42 عمارة 7. من الموجودين من بقايا قضاة مهرة

43 عمارة 8. من الموجودين من بقايا قضاة جرم

2. من بنى سبأ كهلان (عمارة 8 in) 44 قبيلة

بطن 21 in (جدام) عمارة 1.

فخذ 3 in بطن 1. das 6 in (طى) عمارة 4.

u. s. w.

3. من سبأ أشعر 89 قبيلة

4. من سبأ عمرو 90 قبيلة

5. من سبأ عاملة 90 قبيلة

2. من العرب الموجودين الآن العرب المستعربة S. 91 قسم 2. وهم بنو اسمعيل

تزار (sio) (بذن 2 in) 94 قبيلة 1.

ربيعة 109 قبيلة 2.

خندف 111 قبيلة 3.

كنانة 112 قبيلة 4.

قريش (بذن 10 in) 117 قبيلة 5.

3. من العرب المختلف في عربيتهم وهم البربر S. 141 قسم 3. (اصل 2 in).

بنو عبد الواد S. 152 Die zuletzt behandelten

في ذكر نسب المقز الاشرف الناصري S. 152 الخاتمة المؤلف له هذا الكتاب وتراجم سلفه الصالح وذكر نبذة من اوصافه ومناقبه وطرف من سيرته الغراء

Derjenige, dessen Leben und Lobe dieses Schlusswort gewidmet ist — ebenso wie das ganze Buch — ist:

ناصر الدين ابو المعالي محمد بن كمال الدين محمد بن فخر الدين عثمان بن كمال الدين محمد بن عبد الرحيم . . . ابن البارزي الحموي الشافعي الجهنمي geb. 769/1367, † 823/1490. Zum Schluss des Artikels 2 Lobqaçiden auf ihn von تقوى الدين ابن حجة deren 1. in 53 Versen (Kāmil) anfängt S. 177: خلّ التعلل في حمي تبرين فهوي حماة هو الذي يبريني Von der 2. S. 181 sind hier nur 9 Verse (Bast) mitgeteilt: رفعت للمجد مذ وثبت بنيانا وشدت للفصل بعد الوهن اركاننا

Schluss S. 181 unten: تقبل الارض فهي انه قد دخل بيننا يامن بانن الله داخله وادي الي حرم يجاز مستجيرة ويعز بالوصول اليه واصله ولان بمستقر ما استجاشه مستجيش على قرنه الا تركه بالعراء تبيكي عليه خلاثة وهذا آخر ما وقفنا عليه من كتاب قلايد الخ

HKh. IV 9556 legt das Werk seinem Vater bei, mit Unrecht: s. No. 9382.

Schrift: in rothen und blauen Linien eingerahmt, ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, fast vocalloa. Die Stichworte roth. — Abschrift im J. 1095 Dū'lqa'da (1684).

Beim Arab. Paginiren sind übersprungen: S. 60. 126. 144. 145.

9385. Pm. 201.

1) f. 1—19.

64 Bl. 8°, 19—23 Z. (21 × 15; 16 × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titelüberschrift und Verfassers (fast verblasst) f. 1^a:

فصل من كتاب قلايد الجمان للمسيوطي

Anfang so wie bei Spr. 247 angegeben ist.

Es ist ein Auszug aus demselben Werke, dem Essojūti †^{911/1505} beigelegt.

Die Einleitung (hier aber nicht المقدمة betitelt) geht bis f. 3^b; dann folgt ein Abschnitt (فصل) f. 3^b: في ذكر عمود النسب النبوي وما يتفرع عنه من الانساب entsprechend — aber im Auszuge — dem Grundwerke Seite 20—90 (1. المقصد des فصل und 1. قسم des 2. فصل desselben).

Darauf f. 11^a 2. قسم mit derselben Ueberschrift wie das 2. قسم im Grundwerk S. 91.

F. 18^b 3. قسم mit der Ueberschrift wie daselbst S. 141. Dies ist nicht ganz zu Ende gebracht; das zuletzt davon Vorhandene ist:

ولم يزل ينتقل في اعقابهم وربما غلبهم عليها بنو مدين ملوك فاس التي ان صارت الآن بيد السعيد بن ابي حمود،

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, vocalloa. Stichwörter roth. — Abschrift c. ^{1150/1737}.

F. 20 ein Stück aus الشقايق العممانية, einige Berühmtheiten des 9. Jhrhds aufzählend: von derselben Hand geschrieben.

9386. Glas. 22.

2) f. 84—141^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfassers f. 84^a:

« طرفة الاحساب في معرفة الانساب لابي حفص عمر بن يوسف بن عمر بن علي بن رسول الغساني

اما بعد حمد الله على تواتر: f. 84^b Anfang
نعماته... اما بعد فان هذا مختصر في علم الانساب
يسهل حفظه على اولي الالباب الخ

Genealogisches, zusammengestellt von 'Omar ben jūsup ben 'omar ben 'ali ben rasūl el-gassāni um ^{720/1320} (vgl. No. 6426), von Adam an; nach anderen Propheten f. 85^b ff. هود und dessen Sohn قحطان und die von diesem herkommenden Stämme. F. 89^a—90^b نسب عدنان. Dann folgen f. 91 ff. die Qahtāniden mit specielleren Angaben in Betreff der einzelnen Familien; so die قبائل همدان f. 95^b; 100^a ff. نسب حمير وفيهم الملوك والاقبيال والازواء; 105^b نسب عدنان; 106^a نسب قضاة وهي من حمير. Dann f. 110^a ff. seiner Familie, der 10 المبشرون; 114^a die Omajjaden (nach den Angaben in بلغة الظرفاء في تاريخ الخلفاء); 115^b die 'Abbāsiden bis ^{567/1171} und dann (nicht nach diesem Werke) bis ^{656/1258}, dem Ende des Hālfates. F. 118^b بنو الرسول und zwar zuerst شمس الدين علي بن رسول بن نوحى بن ابي الفتح; ذكر الاشراف باليمن والنجار 128—120^a; الجفنى الغساني 129^a u. a. hervorragende Familien; 136^a ذكر المشايخ. Zuletzt ذكر العجم.

لم يبق منهم ذكر لعدم الرئيس: f. 141^a Schluss
فيهم وهؤلاء يرجعون الجميع الي ايوب الذي في دينه،
فهذا ما اتصل اليه البحث والله اعلم الخ

Ein Anhang f. 141^b—166 über

نسب اهل حصن اشبيح وظفار ووادي سهام

nach einem alten Werk aus dem J. ^{104/722}.

ذكر اسماء محمل اولئك القوم المتقدم ذكرهم ومنار لهم 157^b

نسب بنى سويد 160^b

ذكر قبور فضلاء من المسلمين وملوك 162^a

Nicht ganz zu Ende. — Der Grossvater des Verfassers dieses Anhangs lebt (nach f. 164^a) um ^{1030/1621}; er selbst also wol um ^{1100/1688}.

Er ist nach f. 167^b: شرف الدين الحسن بن

حبي حابس بن محمد بن عبد الله الدواري

und lebt im J. ^{1074/1668}.

Ein anderer Anhang f. 167^b—170^a, im J. ^{978/1670} verfasst: نسب اهل معدنة.

Endlich f. 170^b—178 ein Abschnitt (aus dem Werk الانباء) في ذكر اصول قبائل اختلف فيها النسابةون (د الانباء) Darin zuletzt f. 177^b: الخلفاء في خم وجدام

Schluss f. 178^a: قال أبو عمر أكثر الاختلاف المذكور في كتابنا هذا وفي غيره عن أهل النسب تولد من اختلافهم في نسبة جميع العرب الي اسمعيل بن ابراهيم عم

9387. Glas. 238.

1) f. 1—7^a.

70 Bl. 4°. — Zustand: etwas unsauber; nicht fest im Einband. — Papier: bräunlich, glatt, stark. — Einband: brauner Ledersband.

Genealogische Tabelle über die ismā'ilitischen Stämme von dem Propheten Moḥammed an bis auf Adam zurück.

Die Schrift ist jemenisch, ziemlich gross, aber eng und gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte, die Stichwörter meistens roth. — Geschrieben um 900/1494.

9388. Mo. 390.

4 Bl. 4°, c. 25—28 Z. (22 × 16; 16½ × 11½^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt.

Die 4 Schlussblätter eines genealogischen Werkes über Familien von Qaḥṭān, mit Commentar. Die Blattfolge ist 2. 3. 1. 4.

Die Reihe beginnt hier f. 2^a mit علي بن صالح بن سليمان بن أحمد الخ الاكوع, und geht zurück bis auf Adam.

Der Verfasser des Commentars lebt nach 1093/1682 (f. 2^a, 4).

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die genealogischen Reihen in sehr grosser Schrift. — Abschrift c. 1120/1708.

9389. We. 1860.

17) f. 117—144.

4° (23 × 16^{cm}). Schlecht erhalten, voll von grossen Flecken. Bl. 133 oben beschädigt.

Genealogische Tabellen. Die einzelnen Namen in kleinen oder grösseren Kreisen; die Descendenten durch gerade Striche damit verbunden. Zu den Kreisen sind häufig geschichtliche Bemerkungen in Türkischer Sprache gemacht; sie betreffen oft die Erbauung von Schulen, Moscheen etc.

Der Anfang fehlt, aber nicht viel. Auf f. 117^b Mitte ist verzeichnet der Prophet نوح und

seine Nachkommen. Die Tabellen gehen bis auf den Türkischen Sultān محمود خان بن مصطفى خان herunter, der im J. 1148/1730 zur Regierung kam.

Zu den Türkischen Sultānen der ersten Zeit, von ارطغرول an bis auf سليمان خان († 976/1567) sind oben auf den Seiten längere Bemerkungen gemacht; nachher in geringerem Umfange.

Nach f. 124. 125. 131 fehlt etwas.

9390. We. 317.

32 Bl. 4° (29¼ × 20¼^{cm}). — Zustand: nicht recht fest im Deckel, zum Theil lose Lagen; unsauber und wasserfleckig, besonders auch am Ende. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt.

Genealogisches Werk, von Adam an bis auf den Sultān محمود خان بن مصطفى (regiert von 1148/1730 an).

Die einzelnen Stammhalter sind in grösseren oder kleineren Kreisen, welche durch Striche mit einander verbunden sind; diese Reihen laufen von einer Seite auf die andere hinüber, theilen sich unter Umständen und laufen dann ebenso weiter fort. Neben vielen Kreisen finden sich theils kürzere theils längere geschichtliche Angaben, auch bisweilen Anführung von Jahreszahlen.

Das Werk dient zur genealogischen Darstellung der hauptsächlichsten Dynastien.

Der Verfasser wird um 1160/1747 gelebt haben.

Nach f. 14 ist eine Lücke.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos.

9391. We. 318.

51 Bl. 4° (23¼ × 17^{cm}). — Zustand: etwas lose im Deckel, nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel fehlt.

Genealogische Tabellen; jeder Stammhalter in einem rothen oder farbigen Kreise; die Hauptlinie in der Mitte, die Seitenlinien zu beiden Seiten derselben, beide grade über die Seiten fortlaufend. Die Hauptlinie beginnt auf f. 1^b mit Adam, 2^a شيت, 2^b انوش, dann محمد بن قينان u. s. w. F. 19^b محمد (in Kreisen um ihn seine Frauen und seine Kinder).

Besonders berücksichtigt sind die Türkischen Dynastien. Der Verfasser hat diese Tabellen verfasst um das J. 1170/1756; der von ihm angeführte letzte Sultān ist السلطان عثمان خان ثالث, dessen Regierungsantritt im J. 1168/1755 er angemerkt hat. Von einem späteren Besitzer sind die Sultāne fortgeführt bis auf مصطفى بن سليمان († 1222/1807). Neben den Kreisen stehen bisweilen einige (kürzere) Notizen.

F. 48^a Verzeichniss der Aegyptischen Pāsās بيان الباشاوات الذين تولوا مصر, von 928/1517 an, zuerst خير بيك باشا. Die Jahreszahlen stehen unter jedem derselben, fehlen jedoch von 1133/1720 an.

F. 49^a—51^a بيان الاولياء العظام والمشايخ الكرام Verzeichniss der hervorragenden Gottesgelehrten. Jeder derselben hat einen farbigen Kreis, auf jeder Seite 4 × 5. Die ersten derselben sind: حضرت امام مالك, حضرت امام اعظم نعمان كوفي, حضرت امام محمد شافعي, حضرت امام ابي يوسف u. s. w. Auf f. 50^a nimmt der Kreis des حضرت شيخ سلطان عبد القادر كيلاني den Platz von 4 sonstigen Kreisen ein. Auf f. 51^a sind die beiden letzten Kreise unausgefüllt geblieben. Der zuletzt ausgefüllte enthält den Namen حضرت شيخ ملا محمد صرون † 1071/1660. Neben fast jedem Kreise steht das Todesjahr angegeben.

Schrift: Türkische Hand, gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Wol Autograph ca. vom J. 1170/1756.

9392. Mf. 530.

8 Bl. Folio, c. 24 Z. (32³/₄ × 21; 21 × 9¹/₂cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, stark, glatt: mit Goldschnitt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt.

Anfang f. 1^a: الحمد لله الذي خلق الانسان من سلالة من طين ثم جعله نطفة في قرار مكين . . . اما بعد فقد طلب مني بعض الخلان ان ابين له نسب الامراء الكرام ذوى المجد والاحترام بنى شهاب الموليين الآن الحكم في جبل الشوف وتوابعه فاجبته لذلك وكشفت كتب الاخبار الخ

Genealogie der Benū sihāb, der Gouverneure im Bergdistrict von الشوف und Zubehör. Der Herausgeber hat sie gefunden in Documenten

von der Hand des الشيخ على بن ابي البقا هبة الله صيدا. Sie beginnt mit den Worten: نحن بنى شهاب ننتسب الي شهاب بن عبد الله بن الحارث بن زهرة الفارسي من رهط آمنة ام النبي صعم وجدنا بالآباء الحارث بن هشام الخرجي الفارسي ره الخ und geht bis auf das Jahr 1280/1815. Sie ist als Document ausgefertigt von احمد البرزي, Mufti in صيدا, und von 2 Zeugen unterschrieben.

Schrift: ziemlich gross, gut, vocallog. Text in schwarzen Linien. — Abschrift im Jahre 1280/1815.

9393. Pet. 68.

183 Bl. 8vo (21¹/₂ × 15¹/₂cm). — Zustand: ziemlich unanber, auch fleckig, besonders im Anfang und am Ende; die letzten Blätter unten beschädigt. — Papier: gelblich, grob, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband fehlt.

Anfang f. 3^b: الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا . . . وبعد فهذه الشجرة المباركة التي اصله آدم عم وفرعها الانبياء والمرسلين وباقي الخلائق اجمعين الخ

Genealogische Tafeln (die einzelnen Namen in Kreisen), von Adam an bis auf Mohammed, dann dessen Nachkommen, die 'Aliden, die 'Omariden, die Çiddiqiten, die Omajjaden, die Imāne Abū hanifa und Eššāfi', die Imāne in Eljemen, die Šerife in Mekka (f. 101^a ff.), die Šabs in Persien (f. 120^b ff.) etc. Hiefür hat der Verf. benutzt: كتاب التبيين, بحر الانساب, كتاب التبيين u. A. انساب سادات اليمن und في انساب القرشيين. Hinzugefügt hat er die Genealogie der 'Otmānischen Sultāne 157^b ff., ihrer Hauptweziere 143^a, Seihs elislam 146^a, angesehener Qādis 161^b ff. und Gelehrten, nebst Angabe ihrer Todesjahre, u. A. Unter andern kommen vor:

F. 49^a ff. Verwandtschaftslinie von Beherrschern von احمد الرفاعي und ابوالموصل mit dem Imām موسى الكاظم.

53^a Nachkommen des زين العابدين على بن الحسين.

53^b ff. Frauen der Halifen 'Omar, 'Otmān, 'Ali. 55^a Töchter 'Ali's.

55^b Verwandtschaft des Prophetengenossen سعيدي بن زيد, 56^a die des Prophetengenossen طلحة الخبير etc.

- 100^a Stammtafel der Omajjaden.
 122^b ff. die Verwandtschaften der Ejjübidien;
 125^a die der Türkischen Herrscher in
 Aegypten; 127^a die der Tscherkessischen
 Fürsten daselbst.
 128^a Familie des سبكتكين; 128^b die der Sāmā-
 niden; 129^b die der Selgügen.
 131^b die der Būjiden; 132^b die der Ĥamdāniden.
 133 ff. Einzelne Herrscherfamilien in Ĥaleb und
 Elmauḡil.
 134^a ff. Familie des عماد الدين زكي بن اقسنقر
 und andere kleine Dynastien.
 147^b Wezire von Bagdād, vom J. 1049/1699 an
 bis 1192/1778.
 148^b Wezire von Elmauḡil, vom J. 1000/1591 bis
 1204/1789 (mit Nachträgen von anderer Hand
 bis zum J. 1261/1845).
 152^a ff. verschiedene Wezire.
 156^a Haus des بهرام پاشا † 1182/1768.
 182^a zählt einige Dichter auf aus dem 3. und
 4. Jahrhundert der Hīgra.
 182^b enthält kurze astrologische Angaben über
 den Charakter desjenigen, der im Anfang
 oder in der Mitte oder am Ende eines
 der Jahre geboren wird, die, in einem
 zwölfjährigen Cyclus, regiert werden vom
 Vogel oder Hund oder Schwein etc. (Vom
 Vogel regiert wird das Jahr 1222/1807, vom
 Hund 1223/1808 ff.) Desgleichen werden
 f. 183^{a u. b} die Eigenschaften dieser Jahre
 angegeben.
 Das Werk ist sehr inhaltreich und auch
 zuverlässig. Verfasst ist es um 1235/1820.
 Schrift: gross, rundlich, deutlich, vocallos.
 F. 1^a — 3^a enthalten Gedichtstücke von
 Dichtern aus der Zeit Moḥammeds, darunter
 f. 2^b أبو ذؤيب خويلد بن 3^a سعد بن أبي وقاص
 خالد الهذلي

9394. Mf. 177.

Enthält auf gelblichem, ziemlich dünnem
 Papier, dessen einzelne Bogen an einander ge-

klebt sind, in einer Länge von etwas über
 6¹/₂ Meter und in einer Höhe von 43¹/₂^{cm},
 genealogische Tabellen in ziemlicher Aus-
 dehnung und Genauigkeit, die Jemenischen und
 Ismā'litischen Stämme umfassend. Sie sind aus
 verschiedenen Handschriften des Escorial zu-
 sammengestellt und gehören zu dem Werke

Polygrafia Arabiga des Dⁿ Faustino Juan
 Nepomuceno vulgo Muscat (a. 1809 ff.
 in Madrid).

Sie sind meistens in lateinischer Schrift, Einiges
 auch in Arabischer. — (Pappband.)

9395.

- 1) Pet. 703, 7, f. 53^a.
 8° (Text: 7¹/₂ × 12^{cm}).

Verzeichniss der Arabischen Stämme, die
 zugleich eigene Dialekte haben; es beginnt:

كنانة، هذيل، حمير، جرهم الخ

- 2) Pet. 683, 3, f. 10^b.

Ein kleines, deutlich, aber steif und uncorrect
 geschriebenes Stück, die Genealogie des Ĥalifen
 'Otmān ben 'affān enthaltend.

Die Schrift ist aus dem J. 1176/1764.

- 3) Pet. 683, 17, f. 262—263^a.

Enthält 1) die Genealogie von Abū bekr,
 'Omar, 'Alī. 2) f. 263^a Notiz über قبر النذور,
 Begräbnisstätte des 'Obeid allāh ben moḥam-
 med ben 'omar ben 'alī ben elḥosein ben 'alī
 ben abū ṭālib (cf. Merāḡid II, s. v. قبر).

Von derselben Hand.

- 4) Glas. 6, f. 26^b.

Genealogie des المنصور بالله القاسم † 1029/1620.

9396.

- 1) We. 193, 5, f. 8^b—10^b.

Format etc. wie bei 1.

Abhandlung des Essojūṭī † 911/1506, be-
 titelt (f. 8^b, 5): الدراري في ابناء السراري
 Er führt dabei Aussprüche Moḥammeds u. A.
 an, und giebt dann eine Liste der Mädchen,
 die Mütter von Ĥalifen geworden sind.

Anfang: الحمد لله الملك الاعظم، مظهر الموجودات من العدم، . . . وبعد فهذا جزء لطيف انتخبته من العلم وسميته الخ

Schluss: امهما جارية مؤدبة اسمها [أم] اسحاق ذكره ابن النجار في تاريخ بغداد، هذا ما انتهى من كتاب الدراري في اخبار السوراي،
HKh. III, 4844. 5806.

2) Pm. 407, 67, f. 345^a—347^b.

Format etc. u. Schrift wie bei 47.

Dasselbe Werkchen. Titel u. Verfasser ebenso. Die auf den Schluss noch folgenden anderthalb Zeilen gehören nicht zu dem Werke.

Gleichen Inhalts das Werk

[تاريخ] نساء الخلفاء من الاحرار والاماء
von 674/1276. + على بن نجيب البغدادي تاج الدين

9397.

Von genealogischen Werken sind noch zu erwähnen:

- 1) هشام بن محمد بن محمد بن الجمهرة في النسب von 204/819. + السائب الكلبي
- 2) قاسم بن اصبح بن محمد ك von 340/951. + القرطبي البيهقي
- 3) ابو الفرج الاصبهاني von 356/967. + جمهرة الانساب
- 4) علي بن احمد بن سعيد ك von 456/1064. + الظاهري ابن حزم
- 5) محمد بن عبد الله بن السيد Desgl. von 521/1127. + البطلينوسي
- 6) الحسن بن علي القاضي المهذب von 542/1147. + الرشاطي
- 7) Desgl. von 561/1166. + الحسن بن علي القاضي المهذب
- 8) Desgl. von 562/1167. + عبد الكريم بن محمد المروزي السمعي
- 9) محمد بن اسعد الجواني الحسيني von 588/1192. + تاج الانساب
- 10) فخر الدين الرازي von 606/1209. + بحر الانساب
- 11) عز الدين ابن الاثير von 680/1289. + اللباب مختصر الانساب الجزري
- 12) محمد بن رضوان ك von 667/1259. + شجرة في الانساب

- 13) محمد بن von الاكتساب في تلخيص كتب الانساب 894/1489. + محمد بن عبد الله الخيصري قطب الدين
- 14) احمد بن محمد بن ابراهيم von التعريف بالانساب اليميني القرظبي
- 15) محمد بن ادريس الشافعي ك " الاسماء والقبائل 204/819. + محمد بن ادريس الشافعي
- 16) 210/825. + معمر بن المثنى ابو عبيدة ك " القبائل
- 17) 218/833. + ابن هشام von انساب حمير وملوكها
- 18) 223/838. + القاسم بن سلام ابو عبيد ك " النسب
- 19) محمد بن حبيب البغدادي von القاب القبائل 245/859. + ابو جعفر
- 20) 821/938. + ابن دريد von اسماء القبائل
- 21) محمد بن عبد الواحد غلام ثعلب von " القبائل 845/956. + محمد بن عبد الواحد غلام ثعلب
- 22) von التعديل والانصاف في اخبار القبائل وانسابها 356/967. + ابو الفرج الاصبهاني
- 23) von القصد والامم الى انساب العرب والعجم 463/1071. + يوسف بن عبد الله القرظبي ابن عبد البر
- 24) von الجوهر المكنون في القبائل والبطون 588/1192. + محمد بن اسعد الجواني ابو علي
- 25) 626/1229. + ياقوت الحموي von المقتضب في النسب
- 26) بغية ذوي الهمم في معرفة انساب العرب والعجم 778/1876. + الملك الافضل عباس بن علي von
- 27) اسمعيل بن ابراهيم البلبيسي von قبائل العرب 802/1399. + مجد الدين
- 28) 845/1441. + تقى الدين المقريزي von الخبر في البشر
- 29) von المنصف النفيس في نسب بني ادريس 588/1192. + محمد بن اسعد الجواني
- 30) ابو بكر بن von العقد الفريد في انساب بني اسيد احمد بن دغسين [دمسير] الزبيدي ابو العتيق 762/1861. + محمد بن اسعد الجواني
- 31) علي بن الحسين بن طريف von شجرة آل عباس 768/1866. + علي بن الحسين بن طريف
- 32) ارجوزة في نسب السيد يحيى شرف الدين بن 980/1672. + محمد بن اسعد الجواني
- 33) ابو بكر von الاحساب العلية في الانساب الاهدلية 1085/1626. + ابن ابي القاسم بن احمد الحسيني
- 34) von تحفة الدهر في نسب الاشراف من بني بكر الخ 1083/1672. + محمد بن الطاهر بن ابي القاسم الحسيني

b) der 'Aliden.

9398. We. 320.

78 Bl. Folio, 13 Z. ($30\frac{1}{2} \times 23\frac{1}{2}$; $19\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ cm [$24 \times 19\frac{1}{2}$ cm]). Von f. 13^b an mehr Zeilen, ungleich. — Zustand: wasserfleckig, unsauber, schadhaf, besonders Bl. 1. 18. 20. 37^a. 55. 73. 78. Ziemlich lose im Deckel. Der Rand ringsum ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a (von späterer Hand):

كتاب نزهة ذوي العقول في نسب آل الرسول
لحيدرة

Darunter steht in kleiner Schrift:

[تصنيف] المولي المعظم ... عماد الدنيا والدين
أبي الحسن بن المولي السعيد يحيى الدين
محمد بن الحكيما العباسي

Der Titel so auch f. 1^b im Vorwort.

Anfang fehlt. Bl. 2 beginnt in dem Vorworte, in welchem der Verfasser sein Vorhaben und die Eintheilung des Werkes bespricht.

Die Absicht des 'Alī ben moḥammed *ben elmoḥajjā el'abbāsī 'imād eddīn abū'l-ḥasan*, nach f. 13^b im J. 720 Šawwāl (1320) geboren, ist, ein Werk zu verfassen über die Herkunft des Propheten und seiner Verwandten bis auf Adam zurück und über deren Geschichte; alsdann auch etwas über die Genealogie der bekanntesten Propheten und der früheren Könige und über deren Geschichte beizubringen, absichtlich sie jedoch nicht bis auf seine Zeit fortzuführen (oder doch nur ausnahmsweise).

Die Eintheilung ist in 3 مقدمة.

1. مقدمة f. 2^b (in 3 فصل).

1. فصل 2^b في ابتداء الخلق وأول المخلوقات،
قال عمران بن حصين الخ

2. فصل 11^a في مساحة المعمورة وصفة دابرتها،
اعلم أن أرباب علم النجوم

3. فصل 12^b في مساحة الاقاليم السبعة

2. مقدمة 13^a في الانساب، لما رأيت نجم سعد
السادة العلويين ازهر الخ

3. مقدمة 75^a (im Text steht aus Versehen 2.).

1. فصل 75^a في شرح احوال الشهور الاثنى عشر 75^a فصل
الرومية وما يزرع فيها وما لا يزرع وما
يجب ان يستعمل وما يجب ان يترك فيها
من رداء البدن واصلاحه

2. فصل 77^b في النوادر والاتفاقات العجيبة
في بعض فضائل آل محمد وبنى هاشم عم، 78^a الخاتمة
قال الله تعالى قل لا اسالكم عليه اجرا
الا المودة في القربى الخ

Die 2. مقدمة ist die Hauptsache. Vorangestellt ist die Genealogie des امام بن الامام d. i. الحجّة الخلف الصالح الذي بظهوره يقمع الضلال محمد المهدي بن الحسن بن علي بن محمد الخ Die einzelnen Glieder der Stammbäume in Kreisen eingeschlossen, zum Theil durch kürzere oder längere Beischriften erläutert. Die einzelnen Geschlechtsreihen laufen durch Linien grade über die Seiten hin. Die Benutzung des Werkes ist schwierig.

Schluss fehlt. Das Vorhandene schliesst f. 78^b: ثم ياتى شيعتهم فيلزموا اذبالهم ثم ياتى يحيى شيعتهم فيلزموا اذبالهم فانظري اين ... ويكونوا الاخبار في ذلك كثيرة لا يمكن حصرها، وقال ابو ذر رة

Schrift: theils klein, theils gross, gewandt und gefällig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter gross, theils roth, theils in Gold. Text eingerahmt in rothen Linien. — Abschrift c. 900/1494.

Aus einer Bemerkung auf f. 13^b ergibt sich, dass die Mutter des Verfassers heisst: خديجة بنت الامير محمد بن ابي الفتوح حبيب بن امير المؤمنين ابي نصر محمد الظاهر بامر الله العباسي Nicht bei HKh.

9399. Pet. 69.

271 Bl. 8vo, 13 Z. ($20 \times 15\frac{1}{2}$; $12 \times 8\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: ziemlich gut; vorn etwas beschädigt und ausgebessert, und auch am Rande im Anfang etwas wasserfleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: rother Corduanband. — Titel f. 1^a:

كتاب ابراز الحكم من حديث زُفَع القلم

Verf. f. 1^a: تفتى الدين السبكي

Anfang f. 1^b: بسم الله الرحمن الرحيم وصلى
الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم دائما، اخبرنا

المحافظ الامام ابو محمد عبد المؤمن بن خلف بن ابي الحسن بن شرف بن الخضر بن موسى الدمياطي رحمه سماعا عليه قال الخ

Ausser dem 1. Blatte, das von anderer Hand als das übrige Werk geschrieben ist, gehört zu dem oben bezeichneten, den Ausspruch Mohammeds erklärenden, Werke des القلم عن ثلاثة Essubki † 756/1355 nichts [cf. übrigens HKh. I, 19].

Das vorliegende Werk handelt vielmehr über die Nachkommen 'Alī's und der 'Aliden. Titel u. Verf. fehlt: s. unten. Das Werk ist in 3 فصل getheilt, von denen das 3. in 5 فصل zerfällt.

Der Anfang fehlt, wenigstens 8 Bl. Das Vorhandene beginnt mit قصتي und handelt dann von den Arabischen Stämmen. Die Vorrede schliesst f. 5^b so: . . . بن مهلائيل بن قينان بن انوش بن شيبث بن آدم عم فمذا ما اردنا ذكره في هذه المقدمة

Dann kommt, ohne besondere Ueberschrift, das eigentliche Werk, mit Abū ṭālib beginnend (und dessen Nachkommen): وقد كان ابو طالب (und dessen Nachkommen): اولد اربعة بنين طالبا وعقيلا وجعفرًا وعليًا وكان كل منهم اكبر من الآخر بعشر سنين

Seine 3 Söhne 'Aqīl, 'Gā'far, 'Alī werden in 3 Abschnitten (اصل) behandelt:

1. f. 6^a اصل في عقب عقيل بن ابي طالب
2. 8^b اصل في عقب جعفر بن ابي طالب
3. 28^a اصل في عقب علي بن ابي طالب
1. في ذكر عقب سبط الشهيد الحسن بن علي 31^b فصل
  1. 34^b مقصد في عقب زيد بن الحسن
  2. 59^a مقصد في عقب الحسن المثنى بن الحسن
  1. 61^b معلم في عقب عبد الله الحنظل بن الحسن المثنى
  2. 113^b معلم في عقب ابراهيم الغمر بن الحسن المثنى
  3. 130^a معلم في عقب الحسن المثلث بن الحسن المثنى
  4. 131^a معلم في عقب جعفر بن الحسن المثنى
  5. 135^a معلم في عقب داود بن الحسن المثنى

في ذكر عقب الحسين الشهيد بن علي 137^a فصل
ابن ابي طالب

1. 139^b مقصد في عقب محمد الباقر بن علي زين العابدين بن الحسين
2. 181^b مقصد في عقب عبد الله الباهر بن زين العابدين بن الحسين
3. 184^b مقصد في عقب زيد الشهيد بن زين العابدين بن الحسين
4. 219^b مقصد في عقب عمر الاشراف بن زين العابدين بن الحسين
5. 223^b مقصد في عقب الحسين الاصغر بن زين العابدين بن الحسين
6. 245^b مقصد في عقب علي الاصغر بن زين العابدين بن الحسين
3. في ذكر عقب ابي القاسم محمد بن علي بن ابي طالب 257^a فصل
4. في ذكر عقب العباس بن علي بن ابي طالب 260^a فصل
5. في ذكر عقب عمر الاطراف بن علي بن ابي طالب 264^b فصل

Schluss f. 271^a: قال العمري له ولاخوته محمد وعبد الله وسليمان بقيقة بمصر والشام، ولكن هذا آخر ما اردنا ايراده في هذا المختصر وقد جمع فوايد لم يجمعها الميسوطات وصدوابط تفرقت اثناء المطولات والحمد لله رب العالمين والصلوة الخ

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, deutlich, gefällig, vocallos; aber Bl. 2—17 ganz vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift vom J. 963/1556.

Das vorliegende Werk ist dasselbe mit Cod. Paris. Anc. F. No. 636. Die im El-fā'ri des Ibn et-tiqṭaqā von mir aus der Pariser Handschrift mitgetheilte Stelle p. XVIII u. XIX findet sich in dieser Handschrift f. 129^a u. b.

Der Titel der Handschrift ist dort nicht angegeben; als Verfasser wird daselbst bezeichnet: „Abdalla, filius Abrahami Assili“ und gesagt, derselbe sei 792/1390 gestorben.

We. 422, 2, f. 84^a.

Ein Stück aus dem Auszug aus

عمدة الطالب في نسب آل ابي طالب
dessen Verf. جمال الدين علي ابن عقبة † 828/1420 ist,
von احمد بن علي بن الحسين ابن ابي عقبة شهاب الدين
HKh. IV 8325.

9400. Spr. 1966^a.

2 Bl. 8°, c. 25 Z. (17³/₄ × 13¹/₂; 15 × 11^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrückten. — Titel fehlt. Verfasser fehlt; nach der Unterschrift f. 2^b:

أبراهيم بن محمد بن محمود الدمشقي
الشافعي الشهير بالناجي

Anfang f. 1^b: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى، ما تقول السادة العلماء أئمة الدين رضى الله عنهم اجمعين في سيدنا وابن عم نبينا واحد من يشبهه جعفر ابن ابي طالب الطيار القرشي الهاشمي رة هل اعقب وله ذرية ينتسبون اليه الي اليوم مثل غيره من السادة الاشراف بنى هاشم وبنى المطلب ام لا اقتونا ماجورين واوضحوا لنا الجواب مثابين،

Ibrāhim ben moḥammed ennāgī †⁹⁰⁰/₁₄₉₄ (No. 2574) giebt hier ein Fetwā auf die Frage, ob Ga'far ben abū ṭālib الطيار ächte Nachkommen bis auf den heutigen Tag habe? Die Frage wird bejaht.

Schluss f. 2^a: قال ومنهم ابن ابي الكرم وهو محمد بن عبد الله بن محمد . . . صحب المنصور يعنى الخليفة العباسي، فهذا ما تيسر املاه مخلصا مما حضرني . . . ان شاء الله الذي منه المبدأ واليه المآب . . . واعاد علينا من بركاتهم ورزقنا الاجتماع بهم في الجنة،

Er hat dies Fetwā dictirt. Der Herausgeber ist sein Schüler um شمس الدين ابن البرزة ⁹²⁰/₁₅₁₄.

Schrift: ziemlich gross, fein, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. — Abschrift c. ¹⁰⁰⁰/₁₅₉₁.

Pm. 35, 3, f. 3^b—7^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Dasselbe Werkchen. Titel und Verf. fehlt. Das Fetwā beginnt hier mit der Vorbemerkung: . . . درایت قنبي سئل عنها الشيخ . . . ابراهيم . . . الناجي بخط تلميذه الشيخ شمس الدين بن البرزة . . . الحمد لله وسلام على عباده الخ

9401. Pm. 407.

21) f. 133^a—136^a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift und Verfasser:

ك" الحجاجة الرزنية في السلالة الرزنية
للجلال السيوطي

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Anfang: الحمد لله وسلام . . . مسئلة على بن ابي طالب رة رزق من الاولاد الذكور احد وعشرون ولدا ومن الاناث ثمانى عشر على خلاف في ذلك الخ

Die Nachkommen der Zeinab, Tochter der Fāṭima und des 'Alī ben abū ṭālib, sind zahlreich vorhanden. Essojūṭī †⁹¹¹/₁₆₀₆ erörtert in 10 وجہ ihre verwandtschaftliche Stellung zu Moḥammed nebst den daraus abzuleitenden rechtlichen Folgen, und weist namentlich im 4. nach, dass der Titel الشريف jedem derselben zukomme.

Schluss: لان واقفها نص في وقفه على ذلك حيث وقف نصفها على الاشراف ونصفها على الطالبين والله اعلم، هذا آخره والحمد لله وحده،

HKh. IV 8046.

F. 136^a unters Hälfte und 136^b, 137^a sind leer gelassen.

9402. Mf. 1297.

46 Bl. Folio, 38—39 Z. (30 × 22; 21¹/₂ × 15^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Halblederband. — Titel und Verfasser f. 1^a:

ك" روضة الالياب وتحفة الاحباب وبغية الطلاب
واخبة الاحساب لمعرفة الانساب

محمد بن عبد الله بن علي بن الحسين بن عز الدين بن الحسن بن علي ابن المؤيد

Der Titel so auch in der Unterschrift f. 14^a.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور . . . وبعد فان المهمات الاخروية والواجبات الدينية والدنيوية حب العترة المطهرة النبوية الخ

Moḥammed ben 'abd allāh ben 'alī ben elḥosein ibn elmoejjed beschreibt in diesem im J. ¹⁰³⁰/₁₆₂₆ verfassten Werke zuerst in zusammenhängender Darstellung die Herkunft und die Vorfahren Moḥammeds, f. 1^b—14^a. Dann folgen genealogische Tafeln:

نسب بنى الامام المختار لدين الله القسم بن 14^b
الامام الناصر احمد بن الامام الهادي يحيى
ابن الحسين الخ

نسب بنى الامام الداعي الي الله يوسف بن 20^a
الامام المنصور بالله يحيى بن الناصر بن الهادي الخ

22^a نسب بنى حمزة بن ابي هاشم الحسن بن عبد الرحمن الخ

25^a نسب اولاد الامام المنصور بالله القسم بن علي بن عبد الله بن محمد الخ

u. s. w. die Genealogien der übrigen ('Aliden)

Imāme. — F. 35^a نسب بنى امية u. s. w.;

39^a نسب همدان بن مالك بن زيد

40^b نسب مذحج وطى وجلهمة u. s. w.;

41^b نسب حمير بن سبا

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter grösser, oder auch farbig. — Abschrift im J. 1125 Ram. (1713) von أحمد بن محمد بن حسن الاكوع

F. 43^b ein Stück ملحمة; es handelt sich darin um einen Ungenannten, der öfters bezeichnet wird mit صاحب الاربعة الاحرف. Andere solche Stücke f. 44—45^a.

F. 45^b. 46^a eine Qaṣīde in 100 Versen (Tawil), von أحمد بن حسين بن حسن بن المتوكل (politisch-polemischen Inhalts. Anfang:

بدات بيسم الله في القول مبتدى بقول رسول الله طه محمد

Abschrift nm ¹¹²⁸/1716.

9403. We. 316.

33 Bl. Folio (31 × 21^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter; nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel fehlt.

Genealogische Tabellen über einige Geschlechtsreihen der 'Aliden, besonders die Linien der Nachkommen des اسحق بن جعفر الصادق und des موسى الكاظم بن جعفر الصادق. Der Verfasser derselben lebt frühestens um ¹⁰⁸⁰/1669.

F. 1^a beginnt mit dem السيد صلاح الدين بن هاشم بن علاء الدين بن محمد بن ركن الدين الخ (geboren im J. ¹⁰²⁰/1611).

Die Hauptlinien laufen von einer Seite auf die andere durch Striche hinüber und enthalten Angaben der Angehörigen und Verwandten, auch manche andere (meistens geschichtliche) Notizen.

Darunter: f. 13^b بنو قنادة ابونمي امير مكة في عصرنا 17^b بيت فهيد 14^b الثعالبية وم بنو محمد ثعلب بن عبد الله المعروف بابن الكلابية

عبد القادر الكيلاني 20^a آل مطرف بالحجاز والحلة 19^b بيت الهادي ملوك صعده 25^a

بيت رمضان بالحلة ناقلة واسط يعرفون ببني انطققى 25^b

Hier findet sich Aufschluss über die Herkunft und den Namen des Verfassers des von mir herausgegebenen Werkes الفخري in folgender Weise:

علي بن محمد بن علي بن علي بن الحسن بن رمضان بن علي بن عبد الله بن حمزة بن المفرج بن موسى بن علي بن القسم بن محمد بن القاسم بن ابراهيم طباطبا الخ

Zu dem ersten علي ist bemerkt: الصغیر امه اعجمية خراسانية

Dann zu جلال الدين ابو جعفر امه من القام تولى محمد نولى النقابة بالحلة والمشاهد بعد ابيه

Zu ابو الحسن تاج الدين امه بنت خلف حسينية: علي ولي بلاد الحلة والكوفة قبل بغداد

Zu dessen Vater: علي

شمس الدين كان خيرا يرجع الي دين وتواضع امه اميرة من بيت الطقطقى عامية وبها عرف البيت

Der Verfasser des الفخري hiess also: جلال الدين ابو جعفر محمد بن تاج الدين ابي الحسن علي بن شمس الدين علي بن الحسن بن رمضان . . . ابن ابراهيم طباطبا الطقطقى

Vgl. auch Pet. 69 die Bemerkung am Ende.

26^b بنو جعفر بن الحسن بن 29^a بنو معيه بالحلة الحسن بن علي بن ابي طالب

32^b بيت مهدي الرازيون

33^a نقباء نيسابور سادة اجلاء نقباء

Schrift: gefällig und deutlich, die Namen zum Theil in grosser Kanzleischrift, theils schwarz, theils roth. Der Text in rothen Linien eingefasst.

9404. We. 1109.

3) f. 148—153.

8°, c. 16—19 Z. (17¹/₂ × 12¹/₂; c. 14 × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: wasserfleckig, zum Theil abgeseuert. — Papier: gelb, dick, etwas glatt. — Titel u. Verfasser fehlen. Der Verf. nennt sein Werk eine مقدمة, s. Anfang.

Anfang fehlt, aber nur 1 Blatt; das Vorhandene beginnt in der Dibaḡe so: والجمال اندي لا ينزع والقام المحمود الذي ليس لاحد فيه مطمع

والحوص المورد . . . وبعد فهذه مقدمة قد جمعناها
في نسب الاشراف على سبيل الاختصار الخ

Genealogisches Compendium über die
Nachkommen des Propheten, von Anfang an
bis auf den Imām أبو محمد الحسن العسكري 260/874.

Es zerfällt in 10 Kapitel (und diese wieder
in ungezählte Teile), deren Uebersicht f. 148^b.

1. في مبدأ خلق الدنيا، قال أبو محمد قرأت 149^a باب
في التوراة الخ

2. فيما ولد من آدم الي نوح عم 151^a باب

Der Anfang dieses Kapitels ist im Text
nicht durch eine Ueberschrift bezeichnet.

3. فيما ولد من نوح الي ابراهيم عم 153^b باب

Auf dieser Seite, fast zu Anfang dieses Kap-
itels, hört dies Bruchstück so auf: فقال ملعون
كنعان عبد عبيد يكون لاختوته وقال مبرك سام،

Die übrigen Kapitel haben nach f. 148^b
folgende Ueberschriften: 4. في نسبة بنى هاشم: باب.

5. في اولاده وازواجه: باب. 6. في نسبة محمد عم: باب.

7. في نسبة علي بن ابي طالب واولاده وازواجه: باب.

8. في اولاد الحسن بن علي بن ابي طالب عم: باب.

9. في نسبة الامام الحسين بن علي بن ابي طالب عم: باب.

10. فيما تناسل وعقب من الامام زين العابدين: باب.
علي بن الحسين الي الامام العسكري عم

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Ueber-
schriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

Kap. 1 ist eine Uebersetzung des Anfangs
der Genesis; auch das weitere Bruchstück be-
ruht darauf.

9405. Spr. 158.

36 Bl. 8vo, 23 Z. (21½ × 14½; 15 × 8^{cm}). — Zustand:
am nteren Rande wasserfleckig. Nicht frei von sonstigen
Flecken. — Papier: gelb, glatt, zieml. dünn. — Einband:
Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verf. f. 1^a:

كتاب تحفة الطالب بمعرفة من ينتسب

الي عبد الله ابي النبي ص عم و ابي طالب

ولدي عبد المطلب بن هاشم

السيد حسين بن عبد الله بن السيد حسين
المشرف هو واصوله وخرجه بمجاورة الحرم المحترم

الشهير بالسمرقندي الحسيني

Nach einer Notiz auf derselben Seite ist
das Werk ein Auszug aus:

بحر الانساب الشريفة الطاهرة المطهرة

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي شرف بمحمد ص عم
الاباء والابناء في المبادي والعواقب وجعل نسله المطهر
الاسنا من فاطمة البتول وعلي بن ابي طالب . . .
اما بعد فهذه تحفة طالب بمعرفة من ينتسب الي
عبد الله و ابي طالب الخ

Kurze Genealogie der Nachkommen des
'Abdallāh, Vaters des Propheten, und seines
Bruders Abū ṭālib, also hauptsächlich Genea-
logie der 'Alden, mit kurzen historischen No-
tizen, von Hōsein ben 'abdallāh ben Hōsein
elmošerref *essamarqandī* elhōseinī. Die
Nachkommen 'Ali's werden in 5 Kapp. behandelt.

1. في ذكر الحسن بن علي بن ابي طالب f. 4^a باب
(in 2 und mehreren Unterabtheilungen).

2. في ذكر الامام الحسين بن الامام علي بن ابي طالب 12^b باب

3. في ذكر محمد بن علي المرتضى الشهير 33^a باب
باب الخنيفة

4. في ذكر ابي الفضل العباس بن علي 33^a باب

5. في ذكر عمر الاطرف بن علي 34^a باب

و بنوعقيل بن ابي طالب قليلون: Schluss f. 35^b

جدا بالنسبة الي بنى عمهم والله اعلم، وهذا آخر
ما اوردناه في من نسب الي عبد الله ابي النبي ص عم
وابي طالب ابني عبد المطلب بن هاشم والله تعالى
اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب وهو حسبي الخ

Schrift: in rothen Linien eingerahmt, gross, deutlich,
gewandt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stich-
wörter roth. — Abschrift im J. 1043 Gomādā II (1633)
von أحمد بن عز الدين الحسيني القادري البيروتي
nach dem Original vom J. 1002/1592. — Nicht bei HKh.
Das Grundwerk بحر الانساب bei HKh. II 1651.

9406.

Dasselbe Werk in:

1) We. 315.

80 Bl. Kl. 8vo, 13—14 Z. (15 × 10; 9½—10 × 6^{cm}). —
Zustand: ziemlich gut; im Anfang etwas unsauber; Bl. 1
am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich
stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. —
Titel f. 1^a ebenso. Verf. f. 1^a: السيد محمد السمرقندي

Im Anfang ist der Verf. ausführlich genannt: قال الشيخ الامام العلامة السيد محمد بن الحسين بن عبد الله الشريف الحسيني المتي مولدا المدني منشاء السمرقندي رحمه
Danach wäre dies der Sohn des in Spr. 158 n. We. 319 angegebenen Verfassers.

Ein Zusatz, der sich nicht bei Spr. 158 u. We. 319 findet, steht f. 52^a, 9 bis 53^a, 5.

Schrift: ziemlich klein, dentlich, vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von تاج الدين بن يحيى الدين المقدسي المدني im J. 1112 Ša'bān (1701). — Die Foliirung steht unten am Rande; f. 78 ist zweimal gezählt.

2) We. 319.

58 Bl. 4°, 15 Z. (22 × 16; 14 × 9 1/3 cm). — Zustand: ziemlich gut, doch im Anfang fleckig, auch am Ende. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfaesser f. 2^a wie bei Spr. 158.

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, gleichmässig, vocalloa. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von هبة الله يحيى بن حسن الباني الحسني im J. 1200 Gom. II (1786).

Foliirung unten am Rande; F. 44 übersprungen.

F. 1^a enthält einige Verse, f. 1^b die Titel von 12 genealogischen Werken.

9407. We. 322.

Aneinander geklebte Blätter, 171 Centimer lang, 22 breit; gelbes, starkee, glattes Papier. Ziemlich gut erhalten, nur im Anfang ein kleines Loch; auf der Rückseite deshalb oben beklebt. In Papier eingeschlagen, ohne Futteral. Ohne Titel.

Beginnt: الحمد لله الذي شرف العباد [بمن] عتة اشرف المخلوقات وهداهم الي اقوم طريق فنالوا بهديه انواع الموايد [و] انون الخبرات واشهد ان لا اله . . . والحمد لله رب العالمين، الحديث متفق عليه رم اجمعين، واما حريز تبين رضى الله عنه عن الصحابة وفخر ولده عبد الله هم عبد الله بن عمر انه اقتخر على ابن عمر انه قال اما ابي فحو اذير رسول الله صعم واما جدي فهاجر الغار يعنى ابا بكر الخ

Stammbaum einer Šerif-Familie. Derselbe ist durchweg incorrect. So ist z. B. ziemlich

im Anfang des eigentlichen Stammbaumes zu lesen: واما جدي زبير رضى الله عنه وعن الصحابة وهو für فحو u. s. w. So sind auch häufig (oder meistens) die darin vorkommenden Namen selbst bekannter Personen mehr oder weniger unrichtig, z. B. Z. 31: عمر ابن الهطاب ابن نقيب ابن عبد العزيز ابن ربا ابن عبد الخ. Einiges ist sogar wiederholt.

Es handelt sich hier um Nachkommen des Prophetengenossen العوام بن الزبير, auf den die Vorfahren des علم الدين احمد بن علم الدين احمد zurückgeführt werden Z. 16 ff.

Dann gibt der Verfasser noch Z. 30 ff. die Genealogie der 10 Prophetengenossen an, wobei er denn bis auf Adam kommt. Dann gibt er Z. 49 ff. die Nachkommen des obigen شهاب الدين احمد bis auf seine Zeit an und lässt sich die Richtigkeit seiner Angaben von Verschiedenen attestiren, Alles gleich incorrect. Nach Z. 60 ist die Abschrift von علي بن عبد الله im Jahre 1175 Gomādā II (1762) gemacht. Im Ganzen 92 Zeilen.

Schrift: gross, rundlich, etwas unbehülflich, dentlich, vocalloa.

9408.

Titel einiger genealogischer Werke (nach We. 319, f. 1^b):

غاية الانساب	للسيد محمد بن محمد العبدلي النسابة
سر الانساب	لابي نصر سهل بن عبد الله بن داود
	النسابة البخاري
المعروف بمبسوط	لعلي بن محمد بن علي العمري النسابة
المعروف بمصنف	للسيد ابي اسماعيل طباطبا نسابة اصفهان
مشجرة	للعالم المنكرير الفخر الرازي
عمدة الطالب	لجمال الدين علي بن الحسين بن علي
	ابن مهنا بن عقبه الحسيني النسابة
سبك الذهب	له ايضا
مشجرة	للعالم الفاضل الشيخ محمد ابكيد سم (?)
الدرة المصنفة	في انساب السادة الطالبية
كتاب الاستنناس	في انساب بني العباس

III. Allgemeine Geschichte.

9409. Spr. 104.

226 Seiten, 4te, 19 Z. (22¹/₂ × 18; 16 × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Titel fehlt, auch am Ende. Nach Sprenger: کتاب المصنف. Damit kann nur das bei HKh. V 12 202 beschriebene الحديث في المصنف gemeint sein. Allein dies Werk hatte, nach HKh., die Eintheilung wie die juristischen Werke, in Bücher und Kapitel, und enthielt Traditionen von Mohammed selbst und dessen unmittelbaren und mittelbaren Genossen. Von alledem ist hier keine Rede. Es liegt hier die Fortsetzung eines die Anfänge des Islām betreffenden Werkes vor, welches auf sorgfältiger Anführung der Gewährsmänner beruht. Verfasst ist dasselbe von **أبو بكر عبد الله بن محمد بن أبي شيبه العيسبي**

(ʿAbd allāh ben mohammed ben ibrahim ben otman el'absi elkūfi abū bekr ibn abū seiba † 256/849.) Es ist vielleicht ein Theil seiner Chronik (التاريخ). Die Redaction ist aus etwas späterer Zeit, wie die auf S. 1 zuerst aufgeführten Erzähler beweisen, von denen Ja'qūb ben ishāq erst um 312/924, Qālik ben alimed um 265/878 gestorben sind.

آخر كتاب الاوائل، والحمد لله: Anfang S. 1: وحده وصلى الله على محمد وآله، حدثنا أبو القاسم مسلمة بن القاسم حدثنا أبو الحسن يعقوب بن اسحاق بن ابراهيم بن يزيد بن حجر القرشي العسقلاني بعسقلان قال حدثنا أبو الفضل صالح بن احمد بن محمد بن حنبل حدثنا ابراهيم بن مهدي المصيصي حدثنا أبو حفص عمر بن عبد الرحمن الأبار عن اسمعيل بن عبد الرحمن الأزدي عن أبي بردة بن أبي موسى عن أبي موسى قال قال رسول الله صمّم أول من دخل الحمام وصنعت له النورة سليمان بن داود فلما دخله ووجد حرّه وغمّه قال الخ ما رأي النبي صمّم قبل النبوة، حدثنا أبو أسامة S. 6 قال حدثنا مجالد قال

- 10 ما جاء في النبي صمّم ابن كم كان حين انزل عليه
11 ما جاء في مبعث النبي صمّم
14 في اذي قريش للنبي صمّم وما لقي منهم
18 حديث المعراج حين اسرى بالنبي صمّم، حدثنا الحسن بن موسى بن الاشيب
25 في النبي صمّم حين عرض نفسه على العرب
25 اسلام ابي بكر رة، حدثنا وكيع بن الجراح قال حدثنا شعبة عن عمرو الخ
27 اسلام علي بن ابي طالب رة
etc. Dann: S. 54 غزوة بدر الكبرى وما كانت 56 غزوة بدر الاولى
55 وامرها، حدثنا حاتم بن اسمعيل عن جعفر
78 هذا ما حفظ ابو بكر في احد وما جاء فيها
92 ما حفظت في بنى قريظة، 104 غزوة الخندق
حدثنا سفيان بن عيينة عن عمرو عن عكرمة
106 ما حفظت في غزوة بنى المصطلق
107 غزوة بنى لحيان 128 غزوة الحديبية
128 ما ذكروا في نجد وما نقل منها، حدثنا عبد الرحيم بن سليمان عن محمد
130 غزوة خيبر، حدثنا وكيع عن ابي جعفر عن قتادة عن انس
139 حديث فتح مكة، حدثنا ابو اسامة قال حدثنا سليمان بن المغيرة
167 ما ذكر في الطائف، حدثنا سفيان بن عيينة عن عمرو عن ابي العباس
170 ما حفظت في بعت مؤتة، حدثنا ابو خالد الاحمر عن حجاج عن الحكم
177 ما جاء في غزوة ذي قرد 186 غزوة حنين وما جاء فيها
190 ما حفظ ابو بكر في غزوة تبوك
196 حديث عبد الله بن ابي حدر الاسلمي
198 ما ذكر في اهل نجران واراد النبي صمّم بهم
200 ما جاء في وفاة النبي صمّم، حدثنا ابن فضيل عن ابيه عن نافع
207 ما جاء في خلافة ابي بكر رة وسيرته في الردة، حدثنا غندر عن شعبة
214 ما جاء في خلافة عمر بن الخطاب رة، حدثنا وكيع وابن ادريس عن اسمعيل

Schluss S. 226: فوضعت رأسه بالأرض فغفر له
بالتراب فقال ويل عمر وويل أمه أن لم يغفر الله له
قال محمد بن عمر وأهل الشوري على وعثمان وطلحة
والزبير وسعد وعبد الرحمن بن عوف

Das Weitere fehlt.

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, fast vocal-
los. Uberschriften roth. Incorrect. S. 164. 165 im Pagi-
niren übersprungen. — Abschrift o. 1250/1834.

HKh. II 2069 (etwas abweichend).

9410. Spr. 36.

159 Bl. 4to, c. 21—23 Z. (24³/₄ × 16¹/₂; 19¹/₂ × 11¹/₂^{om}).
Zustand: ziemlich gut, obgleich wasserfleckig. — Papier:
gelb, stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband
mit Goldrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب المعارف لابي محمد عبد الله بن
مسلم بن قتيبة الدينوري

Anfang f. 1^b: [قال ابو محمد . . . ابن قتيبة:]
هذا كتاب جمعت فيه من المعارف ما بحق علي
من انعم الله عليه بشرف المنزلة واخرج بالتأديب
عن طبقة الجفوة الخ

Abriss der allgemeinen Weltgeschichte,
von 'Abd allāh ben muslim eddinawari
ibn qoteiba † 276/889 (No. 1262). [Das Anfangs-
stehende Eddeinawari ist später in Eddinawari,
mit dem Zusatz „richtig“ (صح), umgeändert.]
Der Verfasser beginnt mit Schöpfung der Welt,
erzählt die Thaten und Schicksale der haupt-
sächlichsten Propheten, spricht von den ge-
offenbarten Büchern, von den Personen, die
schon vor Moḥammed den richtigen Glauben
gehabt, und geht dann, in ziemlicher Aus-
führlichkeit, auf die Genealogie der Arabischen
Stämme ein; darauf giebt er eine Darstellung
des Lebens Moḥammeds, redet über seine
Frauen und seine Anhänger und handelt die
Hälfigeschichte von Mo'āwija bis auf احمد
المستعين بالله (den 12. 'abbāsidschen Hälifen)
ab. Ausserdem unterlässt er nicht, auf die
religiösen Spaltungen und die wissenschaftlichen
Bestrebungen und Leistungen der Araber ein-
zugehen; spricht über einige Hauptmoscheen,

ferner über berühmte Arabische Schlachttage der
Vorzeit und über die religiösen Ansichten in
jener Zeit und über die damaligen Herrscher
in Eljemen, in Syrien, Elhira und Persien, und
giebt, bei aller Kürze, ein recht anschauliches
Bild der geschichtlichen Zeit und dessen, was
man über die Vorzeit wusste und dachte. Zudem
handelt er über manches Andere, das gleichfalls
nicht ohne Interesse ist: z. B. darüber, wer
eine Sache zuerst gethan, eine Mode eingeführt,
eine Kunst erfunden und dergl.; oder über
namhafte Personen, die gewisse Gebrechen an
sich gehabt wie Taubheit, Lahmheit, Schiel-
äugigkeit, zu grosse Länge oder Kürze des
Körpers etc.; oder über solche, die aus irgend
einem Anlass in sprichwörtliches Gerede ge-
kommen sind, u. s. w. Die Reihenfolge der
Abschnitte am Ende des Werkes ist abweichend
von der im gedruckten Text (ed. Wüstenfeld);
dieselbe ist: f. 142^b ملوك العجم 147^a ملوك اليمن,
151^a ملوك الحيرة 153^a ملوك الشام.

Daher ist auch der Schluss abweichend (der
im gedruckten Text sich S. 320 findet) f. 155^a:

قال جرير في ذلك

ويوم اتى قابوس لم نعظه المني

ولكن صدعنا البيض حتى تهتما
تم وكمل كتاب المعارف بحمد الله الخبير العارف

Es folgt dann eine etwas weitschweifige
Unterschrift, zur Entschuldigung etwaiger Ver-
sehen in der Abschrift.

Schrift: gross, dick, rundlich, etwas flüchtig, vocal-
los; oft ohne diakritische Punkte, die Stichworte und Ueber-
schriften roth. — Abschrift im J. 626 Gomāda II (1229)
von احمد بن علي بن ابي الخير بن علي

HKh. V 12299.

F. 155^b eine Anekdote aus dem Leben des
عبدل بن علي, abgekürzt aus dem Kitāb elagāni
(Cod. Ber.) II 532^a unten ff.

F. 156^a eine Predigt des الحسن بن علي, ge-
halten in النخيلة (fängt an: اما بعد فان اكيس الكيس).
156^b—158^b Kleinigkeiten; 159^{a, b} das Leben des
ابن قتيبة nach Ibn ḥallikān (von neuerer Hand).

9411. Spr. 37.

135 Bl. 4to, 17 Z. (22 $\frac{1}{2}$ × 16; 18 $\frac{1}{2}$ × 12 $\frac{1}{2}$ —13^{om}). — Zustand: sehr wurmstichig, der untere Rand wasserfleckig und schadhaf, so dass die letzte Zeile der Seiten oft verlöscht oder sonst stark beschädigt, bisweilen auch verklebt oder ganz abgeschnitten ist. Der Rand ist jetzt meistens mit Papier beklebt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner rothbrauner Lederband mit Klappe und stark verziertem Goldrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt; steht in der Unterschrift f. 135^b. Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 73 Blätter.

Dann folgen die Blätter so: 2. 3. 16. 1. 17. 4. 15. 5—14. 18—118. 124—134. 123. 119—122. 135.

Es ist jedoch bei dieser Abschrift, gegen Ende des Werkes, an 2 Stellen, mitten auf der Seite, aus Versehen der Text sonderbar auseinandergerissen, und dem Texte nach folgen die Blätter daselbst richtig so: 124—130^a, 13. 121^a, 11 — 122^a, 12. 130^a, 13 — 134. 123. 119—121^a, 11. 122^a, 12 — 122^b, Ende. 135.

Der Schluss ist hier, wie in der gedruckten Ausgabe: *وكان جميع ملكه عشرين سنة*.

Schrift: ziemlich gross, gut, deutlich, etwas vocalisirt, gleichmässig. Die Ueberschriften und Stichworte in grosser Schrift. — Collationirt. — Abschrift von *بباقوت بن عبد الله الشهابي الرومي*, dem Geographen, in *جزيرة ابن عمر*, im J. 648/1260, nach der Abschrift des *موهوب ابن الخضر الجواليقي* († 640/1146).

Es sind 4 Blätter in 4to (bezeichnet mit a—d) beigebunden, in ganz moderner Handschrift, enthaltend die Stelle f. 121^a, 11 bis 122^a, 12.

Ferner 18 Blätter in Schmal-8vo, auf je einer Seite beschrieben, von ganz moderner Hand, einen Index zu einigen Blättern enthaltend.

Spr. 38.

- 1) Ibn coteiba's Handbuch der Geschichte, herausg. von F. Wüstenfeld. Göttingen. 1850.

Am Rande dieser Ausgabe stehen von S. 4^v an die Varianten einer alten, einem Indischen Eingebornen gehörigen, Handschrift in grosser Zahl; zu drei Stellen (S. 56. 168. 262) grössere Zusätze.

- 2) Der Anfang desselben Werkes gedruckt (wol in Calcutta) Seite 1 bis 4 (entsprechend in der Ausg. Wüstenf. S. 1—39, Z. 17). 8vo.

9412. Spr. 39.

415 Seiten 4to, 19 Z. (28 × 16 $\frac{1}{2}$; 21 × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, aber nicht frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verf. von ganz neuer Hand:

كتاب السياسة والامامة لابن قتيبة

Titel in der Unterschrift: *كتاب الامامة والسياسة*
Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang S. 1: *قال ابو محمد عبد الله بن مسلم بن قتيبة نفتح كلامنا بحمد الله ونقدس نادينا بذكركه والثناء عليه لا اله الا هو لا شريك له الخ*

Nach der kurzen Vorbemerkung, die mit dem Segenswunsche über Mohammed endet, beginnt das Werk desselben Verfassers ohne sonstige Vorrede und ohne Angabe des Zweckes und des Planes. Es ist eingetheilt in eine Menge Abschnitte (die aber gewöhnlich nicht فصل genannt werden und ungezählt sind), deren jeder eine Ueberschrift hat, und enthält einen Abriss der islāmischen Geschichte von Abū bekr an bis zum Tode des Hārūn arrasīd. Die Gewährsmänner nur im Anfange des Werkes aufgeführt, späterhin steht dafür bloss: *ذكروا*.

- S. 1 فصل ابي بكر وعمر رضى الله عنهما
حدثنا ابن ابي مريم قال حدثنا اسد بن موسى
2 استخلاف رسول الله صعم ابا بكر [الصديق]
حدثنا ابن ابي مريم قال حدثنا القريبابي
4 ذكر السقيفة وما جرى فيها من القول
8 مخالفة قيس بن سعد ونقصه لعهدهم
9 بيعة ابي بكر الصديق رة ثم ان ابا بكر قام
على الانصار فحمد الله واثنى عليه
10 تخلف سعد بن عباد عن البيعة
11 ابانة على بن ابي طالب بيعة ابي بكر
13 كيف كانت بيعة علي بن ابي طالب
17 خطبة ابي بكر الصديق
19 مرض ابي بكر الصديق واستخلافه عمر رة
21 قتل عمر بن الخطاب رة 22 ولاية عمر بن الخطاب رة
24 قولية عمر السنة الشورى عهدا اليهم
27 ذكر الشورى وبيعة عثمان بن عفان رة
29 ذكر الانكار على عثمان بن عفان

- 31 ذكر القول والمجادلة لعثمان ومعاوية رة
34 ما انكر الناس على عثمان بن عفان
37 حصار عثمان بن عفان
39 تولية محمد بن ابي بكر على مصر
40 حصار اهل مصر واهل الكوفة عثمان بن عفان
41 مخاطبة عثمان من اعلي القصر طلحة واهل مصر
46 قتل عثمان بن عفان رة وكيف كان
48 دفن عثمان بن عفان رة
49 بيعة علي بن ابي طالب عم وكيف كانت
54 خطبة علي بن ابي طالب عم
55 اختلاف طلحة والزبير على علي بن ابي طالب
56 خلاف عايشة علي على صلوات الله عليه
57 اعتزال ابن عمر وسعد وحمد بن مسلمة عن
مشاهد علي وحروبه
58 هرب مروان من المدينة
58 خروج علي عم من المدينة
61 كتاب ام سلمة الي عايشة
61 استنصار عدي بن حاتم قومه لنصرة علي عم
63 توجه عايشة وطلحة والزبير الي البصرة
u. s. w.

وحيثه وأشار الي أمه لما Schluss S. 415:
اعانته عليه فهرب محمد من بين يديه فبعث في طلبه
فقتله، تمت الامامة والسياسة وكملت اخبارها... والصححة
فيما نقلناه عن علمائه وكتبناه عن فقهاءه على ما بلغنا
علمه وحضرنا حفظه والله الموثق بالصواب والمهم
للرشاد والسداد واليه المرجع والمآب،

Schrift: Persischer Zug, ziemlich klein und deutlich,
vocallos. Die Inhaltsübersicht der einzelnen Abschnitte
roth überstrichen. — Abschrift c. 1840. — Collationirt.

9413. Pm. 633.

188 Bl. 4°, 17 Z. (24 1/2 × 17; 18 × 10 9/30m). — Zu-
stand: im Ganzen ziemlich gut; nicht ganz fest im Ein-
band; etwas wurmstichig; am Rande wasserfleckig, be-
sonders gegen Ende. — Papier: gelb, glatt, dick. —
Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und
Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang fehlt, 9 Blätter. Das Vorhandene
beginnt f. 1^a: الذي ابراهيم بن الاشرع عتاب بن ورقاء
الرياحي وكان قد بايع عبد الملك ووعد ان له
المصعب فلما رآه ابراهيم غتمه امره وقال انا لله الخ

- 17^a امر عبد الله بن الزبير في ايام عبد الملك ومقتله،
قال الواقدي وغيره لما بويج عبد الملك
وهو بالشام بعث الي المدينة
امر الخوارج فيما بين موت يزيد بن معاوية وولاية
عبد الملك بن مروان ومقتل نافع، قالوا نافع بن
الازرق من بني حنيفة
51^a امر عثمان بن عبيد الله بن معمر في قتال ابن
بشير بن الماحون، قال اقام عبيد الله بن
بشير بن الماحون بالاهواز بعد مقتل مسلم
امر الزبير بن علي من آل الماحون، قالوا لما
قتل عبيد الله بن بشير استخلف من الخوارج
الزبير بن علي فواي جزع اصحابه
64^b امر نجدة بن عامر الحنفي، قال ابن الكلبي
هو نجدة بن عامر بن عبد الله
خير عبد الرحمن بن جندب بن ربيعة بن
سمير بن عاتك بن قيس من بني عامر بن
حنيفة، قالوا فارق عبد الرحمن بن جندب
امر عبد الملك بن مروان، واما عبد الملك بن
مروان بن الحكم بن ابي العاص
83^a ما قيل في عبد الملك وسيرته والاحداث في ايامه
بعد مقتل ابن الزبير، المدائني عن مسلمة
قال راي معاوية عبد الملك فقال
بيعة الوليد وسليمان، قالوا كان مروان بايع 125^a
لعبد الملك ولعبد العزيز من بعده
خبر رستقباد في ايام عبد الملك وولاية الحجاج بن 139^a
يوسف بن الحكم بن ابي عقيل العراق، حدثني
عباس بن هشام عن ابيه
امر شارزنجي والزنج الذين خرجوا بقرب 159^b
البصرة، حدثني روح بن عبد المؤمن المقرئ
قال سمعت علي بن بصير
امر عبد الرحمن بن محمد بن الاشعث بن 162^a
قيس الكندي، حدثني روح بن عبد المؤمن
المقرئ مولي باهلة قال حدثني عمي
امر مطر بن ناجية الرياحي، قالوا وكان مطر 185^a
عامل الحجاج علي المدائني
حين ياتيكم كتابي فانه Schluss f. 188^b:
من اهل السمع والطاعة والمناحة قديما والسلام
فخلي سبيله وهو بدير الجمجم،
Der 11. Band eines sehr ausführlichen
Werkes über die Geschichte der Anfänge des

Islām und der omajjadischen und vielleicht auch der ersten 'abbāsīdischen Halifen; sehr möglich auch, dass zuerst in dem Werke die Vorzeit des Islām behandelt worden.

Der Verfasser des Werkes, wie in der Anonymen Arabischen Chronik p. XI ff. von mir nachgewiesen, ist:

أحمد بن يحيى بن جابر بن داود
الميلادري البغدادي

und der Titel (p. VII. VIII): كتاب الاخبار والانساب
oder vielmehr:

التاريخ في انساب الاشراف واخبارهم

Ahmed ben jahjā ben gābir *elbelā'ori el-*
bagdādī, der Verfasser, ist um $279/892$ gestorben.

Dieser Band umfasst die Zeit von $64/688$ bis $82/701$ d. H. — Die Darstellung geht nicht streng chronologisch vor sich, sondern fasst Hauptereignisse für längere Zeiträume zusammen. Sie ist recht anschaulich und wird durch viele eingelegte Gedichtstücke, die zum Theil von grösserem Umfange sind, verlebendigt. So kommen von $†$ *اعشى همدان* $102/720$ (98) mehrmals Gedichte vor. Die Gewährsmänner, deren eine grosse Anzahl ist und welche meistens der ersten Hälfte des 3. Jahrhunderts d. H. angehören, werden immer sorgfältig angeführt.

Schrift: gross, kräftig, weit, gewandt, ziemlich stark vocalisirt. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift um $650/1262$. — HKh. I 1346.

9414. Spr. 40.

2) f. 1—19.

4° , 19 Z. ($23\frac{3}{4} \times 16\frac{1}{2}$ (jetzt 18); $18 \times 11\frac{1}{2}^{\text{cm}}$). — Zustand: wurmstichig. Der Rand zur Seite beklebt, um das Format von gleicher Breite mit 1) zu machen. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel u. Verf. fehlt; es ist:

قطعة من تاريخ أبي جعفر محمد بن جرير بن
يزيد بن كثير بن غالب الطبري البغدادي

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a:
المنسك والمقام الذي جعل لآبراهيم والرزيق الذي رزق
ساكن البيت ومحمد صلي الله عليه بعثت في ذريتهما
وقال آخرون بل ذلك مناسك الحج خاصة

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Es liegt hier ein Stück von der grossen Chronik des Mohammed ben gerir ben jezid ben kefir *ettabarī elbagdādī abū ga'far*, geb. $224/839$, † $310/922$, vor, und zwar aus dem 1. Theil. Der Titel der Chronik steht ausführlich bei Spr. 41. Dies Stück fängt in der sehr ausführlichen Geschichte Ibrāhīm's an. Die meisten Abschnitte sind überschrieben: ذكر من قال ذلك ذكر وفاة سارة بنت هاران وهاجر ام اسمعيل^a 10^a ذكر الخبر عن صفة فعل ابراهيم خليل الرحمن^b 16^b وابنه الذي من اجله فيما كان امر به من ذلك والسبب الذي من اجله امر ابراهيم عم بذبحه الخ

Das Fragment schliesst f. 18^b mit einem Verse des *امية بن ابي الصلت* (Haff):

فلا يبراهيم الموثي بالنذ ر احتسابا وحامل الاجزال

F. 19 gehört nicht zu den vorhergehenden Blättern unmittelbar, obgleich es, zu demselben Bande gehörig, gleichfalls ein Stück aus dem Leben Ibrāhīm's behandelt, nämlich über *هاجر* und *اسمعيل*, das Auffinden der *زمنز*-Quelle, und ihr Auszug aus Syrien und Ansiedeln im Mekka.

Schrift: ziemlich gross, etwas blass, gewandt und in einander gezogen, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. $850/1262$. — HKh. II 2250. 2077.

9415. Spr. 40.

1) S. 1—453.

453 Seiten u. 19 Bl. 4° , 15 Z. ($23\frac{3}{4} \times 18$; $18 \times 11\frac{1}{2}^{\text{cm}}$). Zustand: gut, doch nicht ganz frei von Wurmetichen. — Papier: gelblich, ziemi. stark, glatt. — Einband: Halbbrzd.

Der vierte Band desselben Werkes. Titel u. Verf. fehlt. Nach der Unterschrift S. 452:

الجزء الرابع من تاريخ الطبري

Anfang fehlt, 4 Seiten. Die ersten Worte S. 5 sind: بن نويب اخبره ان امرأة نذرت ان تاحر ابنها عند الكعبة في امرار بلغته ففعلت ذلك فقدمت المدينة لتستقنتي عن نذرها فجاءت عبد الله بن عمر فقال لها عبد الله بن عمر لا اعلم ان الله امر في النذور الا الوفاء به فقالت المرأة فاحر ابني قال ابن عمر ان الله قد نهاكم ان تقتلوا انفسكم فلم يبردها عبد الله بن عمر على ذلك فجاءت عبد الله بن عباس الخ

Schrift: gross, kräftig, eckig und steif, etwas in einander gezogen, ohne Vocale und sehr oft ohne diakritische Punkte, schwierig zu lesen. — Abschrift von عقيل بن احمد بن محمد بن الأزرق القراء im Jahre 447 Gomādā II (1055). — Collationirt.

Nach der Unterschrift folgt ein 10. Band: aber das Wort العاشر ist gefälscht für التاسع.

Seite 328 u. 329 von anderer Hand, unschön, rundlich, in einander. Nach Seite 205 fehlen 2 Blätter.

9418. Pm. 635.

203 Bl. 4°, 17 Z.; von f. 175^b an 25 Z., von f. 199 an 27 Z. (23½ × 15½; 16 × 11 [resp. 18½ × 11½ und 19 × 10]cm). — Zustand: am oberen Rande wasserfleckig und an einigen Stellen ausgebessert, auch sonst nicht frei von Flecken, z. B. f. 1^a, und überhaupt nicht ganz sauber. Von F. 178 an ist der Seitenrand meistens wasserfleckig oder ausgebessert, ausserdem auch der Text und der obere und untere Rand ziemlich oft schadhafte und ausgebessert. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt; von f. 178 an dünner, weniger glatt, etwas strohgelb, ziemlich brüchig. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: الحق باهلك قال فاقبلت حتى انتهيت الي: الحمرء وكانت لي في قتال انقوم بصيرة فجتت حتى انتهيت الي المختار وقلت في نفسي واللله لاثين اصحابي فلاواسيتهم بنفسى الخ

Der erste hier mit Ueberschrift versehene Abschnitt ist f. 9^a: ذكر الخبر عن سبب وثوبه بهم: وتسمية من قتل منهم ومن هرب فلم يقدر عليه منهم;

Dann f. 31^a: ذكر السبب الذي كان للمختار الي توجييه ذلك الجيش والي ما صار امرهم

34^b ذكر الخبر عن سبب قدومهم مكة

38^b ذكر الخبر عن سبب كرمسى المختار الذي كان يستنصر به هو واصحابه

40^a ثم دخلت سنة سبع وستين، ذكر الخبر عما كان فيها من الاحداث، فمما كان فيها من ذلك مقتل عبيد الله بن زياد ومن كان معه من اهل الشام

u. s. w.

ثم دخلت سنة خمس وثمانين، ذكر ما كان 203^a فيها من الاحداث ففيها كان هلاك عبد

الرحمن بن محمد بن الأشعث، ذكر السبب الذي به هلك وكيف كان ذلك

Es liegt hier ein Band des تاريخ الطبري vor, beginnend ziemlich zu Anfang des Jahres 66/685 und fortgeführt bis in das Jahr 86/704. Dass hier ein Theil des grossen Geschichtswerkes vorliege, unterliegt keinem Zweifel; die häufige Einführung des Verfassers mit der Wendung قال ابو جعفر, die genaue Anführung der demselben eigenen Gewährsmänner, die Art der Darstellung mit der häufigen Anführung von Versen beweisen es. Die gleichfalls namenlose Handschrift Cod. Oxon. Uri I 650 enthält fast denselben Zeitraum des Werkes: er beginnt im J. 61 und geht bis 82; sie ist jedoch falsch gebunden: die Jahre darin folgen jetzt so: 77—82. 67—77. 61—65.

Von den zum Theil längeren Gedichten der Handschrift führen wir an: Gedichte des عبد الله بن همام f. 7^a. 8^b. 9^a, 2 kürzere 73^b; von عارف 39^b اعشى همدان (Tawil); 48^a بالمدار (Wāfir); 183^b بالايوان (Regez); 199^a فتاخدا (Motaqarib, 30 Verse); 50^b تذكارتها (Tawil, 36 Verse); 170^b كعب الاشقري (Bast, 82 Verse); von سعيد بن عبد الرحمن بن حسان بن ثابت 58^a; von مذجج 68^b عبيد الله بن الحر 18 Verse).

Schrift: ziemlich gross, weit, kräftig, gleichmässig, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften hervorstechend gross. Von f. 175^b an beginnt eine andere nicht viel jüngere Schrift: enger und abgekürzter, gewandt und weiterhin ziemlich dick, vocallos, nicht überall leicht zu lesen. Ueberschriften roth. Diese Schrift findet sich f. 175^b—177. 180—186. 189—197. — Eine dritte Hand hat f. 178, 179. 187. 188. 198—203 in neuerer Zeit geschrieben; die Schrift ist ziemlich gross, regelmässig und gefällig, vocallos, weniger correct. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 700/1300 (respect. 1200/1785).

F. 187 gehört zu diesem Werke, aber nicht zu dieser Handschrift; es behandelt einen Vorfall aus der Regierung des Hārūn arrasīd. Auf f. 186 folgt unmittelbar 188 ff. Zwischen f. 179, wo sich übrigens mehrere Lücken im Text finden (offenbar weil die Abschrift nach einer bereits schadhafte gewordenen Handschrift gemacht worden), und f. 180 ist eine kleine Lücke. — Zu Anfang, vor f. 1, fehlen 3 Blätter.

9419. Mf. 69.

218 Bl. Folio, 19 Z. ($33\frac{1}{2} \times 26$; $23 \times 15\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: wasserfleckig oben am Rande, so dass derselbe nicht wenig beschädigt ist; ebenso unten im Rücken wasserfleckig. Ueberhaupt vielfach fleckig. Dennoch im Allgemeinen ziemlich gut und stattlich. An manchen Stellen am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schwarzbrauner Lederband mit Klappe.

Der 10. Band desselben Werkes. Titelf. 2^a:

الجزء العاشر من تاريخ الملوك واخبارهم ومواليدهم
وانبائهم والكاتب الذي كان في زمن كل واحد منهم
Verfasser f. 2^a: ابو جعفر محمد بن جرير الطبري

Dieser zehnte Band des grossen Geschichtswerkes beginnt hier f. 2^b: بقية خبر عمرو بن سعيد وعبد الملك بن مروان وبقيّة تسع وستين، واقبل مع يحيى بن سعيد حميد بن حريث وزهير بن الابرص فكسروا باب المقصورة وضربوا الناس بالسيف الخ

Dieser Band beginnt im J. 69/688 und geht bis ins J. 99/717, bis zu Ende des Halbfates des f. 217^a handelt: ذكر الخبر عن بعض سيّره. سليمان بن عبد الملك.

Schluss f. 218^a: فجعل سليمان ياخذ من تلك التربة فيقول ما احسن هذه التربة ما اطيبها فما اتى عليه جمعة او كما قال حتى دفن الي جنب ذلك القبر بعينه

Schrift: gross, kräftig, etwas vergilbt, deutlich, vocalisiert. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift c. 600/1203. Dieselbe ist, wie f. 1^a angegeben, für die Bibliothek des ملك امراء الشرق والغرب طغرلبيك اتابك ابو المظفر محمد بن زنكي بن مودود بن زنكي بن اق سنقر gemacht. Ebenso Mf. 70. 71 (wo dieselbe Bemerkung steht).

Einige Blätter in der Mitte verbunden: sie folgen so: 113. 115. 114. 117. 116. 118 ff.

F. 126^b ein Gedicht von 36 Versen, Tawil, von اعشى همدان (vgl. No. 9418, f. 199^a). Anfang: ابي الله الا ان يتم نوره وبطفى نار الفاسقين فتاخدا (24 Verse davon im Kit. elag. Cod. Berol. I 323^b).

9420. Mf. 70.

245 Bl. Folio, 19 Z. ($33\frac{1}{2} \times 26$; $23 \times 15\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: wasserfleckig unten am Rande, wodurch auch der Text (besonders in der vorderen Hälfte und ganz am Ende) beschädigt ist; sonst im Allgemeinen ziemlich gut. —

Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Der 11. Band desselben Werkes. Titel (roth, von späterer Hand): الحادي عشر من الطبري

Dieser 11. Band beginnt f. 1^b: خلافة عمر بن عبد العزيز قال ابو جعفر وفي هذه السنة استخلف عمر بن عبد العزيز بن مروان بن الحكم، ذكر الخبر عن استخلاف عمر اياه، الخ vom Halbfate des عمر بن عبد العزيز بن مروان hinein. Er beginnt im J. 99/717 und hört im J. 180/747 auf.

Die Blätter, im Anfang falsch geheftet, folgen so: 1—9. 20—39. 10—19. 40 ff.

Schrift dieselbe wie in Mf. 69.

9421. Mf. 71.

209 Bl. Format etc. u. Schrift wie Mf. 69. 70. — Zustand: im Ganzen gut, nur ist f. 1—5 der Text in der unteren Hälfte durch ein grosses Loch beachädigt, auch f. 170 ist schadhaf, und die untere Ecke des Randes ist wasserfleckig.

Der 12. Band desselben Werkes. Titel f. 1^a: الجزء الثاني عشر من تاريخ الملوك واخبارهم الخ (wie bei Mf. 69). Verfasser f. 1^a:

ابو جعفر محمد بن جرير بن يزيد الطبري

Dieser 12. Theil beginnt im J. 180/747 und hört im J. 159/776 auf in dem Abschnitt:

ذكر الخبر عن سبب تحويل الحسن بن ابراهيم من المطبق،

Der Band ist nicht zu Ende mit f. 209.

9422. Mq. 677.

288 Bl. 4°, 21 Z. ($24 \times 17\frac{1}{2}$; 15×11 cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; im Ganzen ziemlich gut, doch ist der Rand der ersten 40 Blätter etwas wasserfleckig, Bl. 2. 37. 288 ausgebessert. Nicht ganz ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: das Werk liegt in einem rothen Lederdeckel mit Klappe; das Ganze in einem Pappfutteral mit Lederseiten.

Schlussband desselben Werkes. Titel fehlt eigentlich; doch steht auf dem von ganz neuer Hand ergänzten Blatte f. 1^a:

هذي تاريخ ابن جرير الطبري

In der Unterschrift f. 288^b steht theils so, theils auch genauer:

كتاب تاريخ الملوك لابي جعفر محمد بن جرير الطبري

Dieser letzte Band des Geschichtswerkes des Eṭṭabari umfasst die Jahre 255/869—302/914.

Anfang fehlt, 2 Blätter; auf f. 1^b ergänzt: *ودخلت سنة احدى وخمسين ومئتين* und *وفيها وصل الخبر الي علي بن الحسين بقضية كرمان وخاف عليها من يعقوب ابن الليث فجمع علي بن الحسين طائفة من جنوده الخ*

Diese Ergänzung ist nicht richtig, obgleich sie in der Hauptsache zu dem Folgenden passt, sie ist vielmehr dem Text f. 2^b, 6 ff. nachgebildet; besonders ist aber die Ueberschrift vom J. 251 falsch, denn es handelt sich hier um das Jahr 255; ausserdem pflegt auf diese Jahres-Angabe eine Ueberschrift zu folgen wie:

ذكر الخبر عما كان فيها من الاحداث

Die ersten Worte des hier vorhandenen ächten Textes sind f. 2^a: *ووجه علي بن الحسين* und *طوق بن المغلس وقد بلغه خبر كرمان وقصده كرمان في جيش عظيم من فارس فصار طوق بكرمان الخ*

Die Behandlung der Jahre ist in diesem Bande sehr ungleich und wird stellenweise und besonders am Ende sehr kurz. Die Jahre 272—277 werden auf f. 201^a—205^b abgethan; 295—302 auf f. 282^b—288^b. Ausführlicher behandelt sind die Jahre 255 (f. 2—42^b), 256 (42^b—70^a), 257 (70^a—78^b), 258 (78^b—86^a), 264 (106^b—114^a), 266 (115^b ff.), 267 (121^b ff.), 268 (151^a ff.), 269 (159^b); 270 (191^a—201^a). Für die Jahre 265. 271. 296 finden sich keine Ueberschriften.

Schluss f. 288^b: *فقطعوا عليهم الطريق واخذوا ما معهم من العين واستاقوا من جمالهم ما ارادوا واخذوا . . . مائتين وثمانين امرأة حراير سوي من اخذوا من المماليك والاماء*; *تم الكتاب وهو آخر تاريخ ابن جرير الطبري رحه قال ابو جعفر قد ضمنا هذا الكتاب ابوابا من اوله الي آخره الي حيث انتهينا اليه من يومنا هذا فما كان متاخرا ذكرناه برواية وسمع ان آخر الله في الاجل*; *تم*

Schrift: gross, dick, gleichmässig, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften in der Regel etwas grösser. — Abschrift c. 700/1300.

9423. Spr. 42.

2) f. 120—122.

4°, 21 Z. (24 × 16¹/₂; 19 × 12^{cm}).

3 Blätter, die nicht aufeinander folgen, aus dem Geschichtswerke des الطبري und zwar, wie aus f. 122^b Unterschrift erhellt, aus dessen 11. Bande.

Bl. 120 behandelt den Dichter *كشيتير عزة*, Bl. 121 u. 122 den Barmekiden *جعفر بن يحيى*.

Bl. 122, das letzte des Bandes, schliesst: *ولا يواخذ الله العباد الا بذنوبهم وما ربك بظلام للعبيد وما يعفو عنه اكثر ولله الحمد*

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Die Schrift ist auf dem gelben, glatten, ziemlich dicken Papier durchgeschlagen und die Dinte hat sogar manche Zeilen zerfressen. Die eine Seite der Blätter ist jetzt mit ganz feinem Papier überklebt, um dieselben ganz zu erhalten. — Abschrift im J. 719 Rab' II (1319) von *احمد بن العلم الحكيمي*

9424. Spr. 45.

128 Bl. 4°, 17 Z. (28¹/₂ × 20¹/₂; 19 × 12^{cm}). — Zustand: gut. Einige Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark u. glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser fehlt. Nach Sprenger's handschriftlicher Bemerkung vorn in der Handschrift ist es:

„an abridgement from Tabary badly translated from the Persian translation of the large work“.

Bl. 1 gehört zwar demselben Werke an, steht aber mit dem Folgenden nicht in Zusammenhang. Es gehört in den voraufgehenden Theil des Werkes, der sich mit Mohammed beschäftigt.

Dieser Theil beginnt mit den Kriegszügen unter Abū bekr, und zwar zuerst, mit der Ueberschrift f. 2^a: *حديث غزوة اسامة التي انتمها ابو بكر بعد النبي عم وهي اول غزوة بعده*, *فلما بايع الناس كلهم ابا بكر غير سعد بن عبادة قال عمر لابي بكر*

Das Werk zerfällt in eine Menge Abschnitte mit Ueberschriften, ungezählt und nicht فصل genannt. Die nächsten sind:

- 2^a حديث اسود الكذاب ومقتله باليمن، وكان الاسود
من بنى عينين جاء اليمن
4^b حديث طلحة بن جديلة الاسدي الكذاب
5^b حديث من بقى من اهل الردة في العرب بعد طلحة
6^a حديث سجاح التغلبيية
8^a حديث البطاح وقتل خالد ابن نويرة

Einige andere Abschnitte:

- Weiterhin f. 23^b خلافة عمر بن الخطاب
Dann f. 45^a (Halifat des 'Otmān): حديث الشوري
في الخلافة بعد عمر رة
65^a حديث بيعة علي رة
73^a حديث يوم الجمل، فلما علم علي قوة امر طلحة
والزبير بالبصرة
82^a حديث يوم صفين، فلما سمع علي ان عسكر
الشام بايعوا معاوية
97^a حديث مقتل علي رة، وكان ثلثة نفر في مسجد الكوفة
99^b حديث بيعة الحسن رة وتسليمه الامر الي معاوية
102^b حديث بيعة يزيد، فاخذ يزيد بيعة اهل الشام
116^b حديث بيعة مروان بن الحكم، فاختلف الناس
بالشام واراد بعضهم

Die zuletzt vorhandenen Ueberschriften sind:

- 124^b حديث الفتنة الواقعة بالبصرة بسبب اصحاب المختار
125^a حديث المكاييد الجارية بين المختار وبين عبد
الله بن الزبير

Für Ueberschriften Platz gelassen ist f. 126^b u. 127^a.

Schluss f. 128^b: فلما حان وقت صلوة الجمعة
لنصف من شهر ربيع الآخر في العام المائة والثاني
والثلاثين خرج اول خروج لصلوة الجمعة علي فرس ابلق
فصعد المنبر وخطب وكان محمودا نزل

Es hört so auf, ohne Schluss oder Unterschrift.

Alle Abschnitte (2 ausgenommen) fangen in
der Ueberschrift mit حديث an. Das Werk
umfasst die Jahre 12/633 — 66/686, das heisst die
Zeit der Herrschaft der 4 ersten Halifen und
des Anfangs der Omajjaden.

Schrift: persischer Zug, ziemlich klein, dentlich, gleich-
mässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift e. 1800.

9425. Spr. 42.

1) f. 1—119.

122 Bl. 4°, 15 Z. (25 × 17; 19 × 12^{cm}). — Zustand:
zum Theil fleckig u. unsauber, besonders Bl. 1—4, 67—72. —

Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: schöner Halbfrzbd
mit goldverziertem Lederrücken u. Klappe. — Titel f. 1^a:

[الجزء الثامن من] مختصر تاريخ أبي جرير الطبري

(Die 3 ersten Worte sind ausradirt, zur Täuschung; sie
stehen in der Unterschrift, mit dem Zusatz: „es folgt
الجزء التاسع“, ausserdem steht ثامن zu Anfang jeder
Papierlage oben in der Ecke.)

Anfang f. 1^b: قتل زوري ان عمرو بن العاص قال لوردان
مثلي ومثلك مثل الاشقر ان تقدم عقر وان تاخر نحر الخ

Der 8. Theil einer Abkürzung der Chronik
des Etabari.

Der Band beginnt in Beendigung der Be-
schreibung des Schlachttagcs von صفين im J. 87/657
und geht bis gegen Ende des Jahres 60/680.

Schluss f. 119^b: فقال سبحان الله ما اردت
بهذا فقال والله ما اردت به شيئا قال فذاك والله اكره
لي ان يكون علي لسانك من غير قصد

Schrift: gross, kräftig, weitgezogen, deutlich, zum
Theil bloss, vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. — Ab-
schrift e. 700/1300. — Collationirt.

Verbunden. Die Blätter folgen so: 1—7. 48. 8—17.
38—47. 18—37. 67—76. 59—62. Lücke von 2 Blatt.
63—66. 49—58. 77—119.

F. 1^a unterhalb des Titels ist der Anfang eines Re-
gisters über den Inhalt gegeben.

9426. Pm. 708.

2) f. 30—154.

Format etc. und Schrift (21 Z. auf der Seite und
etwas grösser) wie bei 1). — Titel f. 30^a:

ك" تاريخ اخبار الزمان وما اباد الحدثن

s. weiterhin. Verf. f. 30^a: ابو الحسن المسعودي (s. Anfang).

Anfang f. 30^b: قال ابو الحسن علي بن
الحسين بن علي بن عبد الله الهذلي
المسعودي رحمة، نبتدي بحمد الله وشكره وذكره
والثناء عليه والشكر له والصلوة على انبيائه وخصص
سيدنا ونبينا محمدا صمعم وعلي آله واصحابه وازواجه
بافضل صلواته واكمل تحياته وازكي بركاته، ثم نذكر
ما وقع الينا من اسرار الطبائع واصناف الخلق مما
يكون ذلك مشاكلا لقصدنا ونصل ذلك بذكر ما يجب
ذكرة من ملوك الارض وما عملوه من غرائب الاعمال
وشيدوه من عجائب النبيان ووضعوه من الالات المستنظفة
والطلسمات المستعملة وما بنوه من هياكلهم وادعوه

في نواديسهم وزبوره علي احجارهم على حسب ما نقل
الينا من ذلك، ونبدأ بما جاء من الآثار الشريفة
والملة الحنيفية ثم نذكر ما روي عن الحكماء الاولين
المتقدمين وبالله استعين وهو حسبي ونعم الوكيل،

Dies ist die ganze Vorrede; dann folgt der
Titel so wie oben mit dem Zusatz:

وعجايب اليلدان والغامر بالماء والعمران

und so steht er auch f. 154^a in der Unterschrift.

Es liegt hier der Anfang des grossen Werkes
vor, in welchem die Schöpfung der Welt und
der Erde und der Wesen auf derselben und
die frühesten Begebenheiten auf ihr bis herab
auf Moses Zeiten dargestellt werden; von 'Ali
ben elhosein ben 'ali ben 'abd allāh el-
hodāli elmas'ādī abū 'ḥasan †^{346/956}.

Das Werk selbst beginnt f. 30^b unten so:

اما بعد فان الله جل جلاله وتقدست اسماؤه خلق
خلقهم من غير ضرورة كانت منه الي خلقهم وانشأتهم
من غير حاجة الخ

F. 34^a handelt der Verfasser vom Alter der
Welt: ذكر عمر الدنيا, dann 34^b von den vor
Adam erschaffenen Völkern:

ذكر الامم المخلوقات قبل آدم عم

35^a ذكر الجن واجناسهم

37^a ذكر خلق آدم على صورة اسرافيل الخ الخ

38^b تعريف الارض، روي ابن عبد الحكم قال ان

الارض على صورة الطائر الخ

39^a ذكر البحر المحيط وما فيه من العجايب

Daran schliessen sich Berichte über die
anderen Meere und viele Inseln: sie haben alle
einen fabelhaften Anstrich. Es folgt:

53^a ذكر آدم عم وولده

55^b ذكر شي من اخبار ولده، كان قابيل اول ولد آدم الخ

61^b ذكر كنعان بن حام

63^b واما ولد يافث بن نوح

64^a ذكر اليونانيين 64^b ذكر الصقالبة

64^b unten: قطع قوم من بني

عامر بن يافث الي ناحية الصين الخ

66^a ذكر الفرس 67^b [ذكر] الاندلس

68^a ذكر ملوك خراسان

68^b واما سام بن نوح عم

69^b حديث الببلية، كان بعد الطوفان مجتمعين

في مكان واحد الخ

72^a ذكر من اخبار آدم عم، ما وقع الينا في نقله

بعض الخلافة وفي ذكره فايده، آدم خلقه الله

تعالى بيده الخ

73^a ذكر نوح

75^a ذكر عناق بنت آدم، ولنرجع الآن الي ما يجب

ذكره من بقية اخبار آدم

75^b ذكر اخبار الكهان من العرب، خير سطيح

78^a واما شق اليشكري فكان حكيم العرب في الجاهلية

78^a, letzte Zeile: خير اليمامة الرضاء

79^a ذكر عجائب مصر واخبارها وكهانها وملوكها، لما ذكرنا

الكهان وجب علينا ان نذكر كهان مصر الخ

83^a ذكر ملوك مصر قبل الطوفان، وكان اول من ملك

مصر قبل الطوفان يقرأويس

83^b ذكر دخولهم البلد وكيف خرجوا اليها ونزلوا

بها وخرجهم لمن حاربهم من الملوك

104^b ذكر ملوك مصر بعد الطوفان، اجبع اهل مصر

ان اول من ملك بعد الطوفان مصريم بن

تنصر بن حام بن نوح

خبر طوطيس... والقبط تزعم انه اول الفراعنة بمصر^{128^b}

خبر الريان ملك وهو فرعون يوسف عم^{140^b}

والقبط تسميه نهراوس

(قصه يوسف 144^a ff.)

خبر ظلما بن قمرس وهو فرعون موسى عم^{149^b}

(قصه موسى 150^a)

Schluss f. 154^a: فغرق الجميع ولم يفلت منهم

احد وحملت ارواحهم الي النار ولما هلكوا طرح الله

تعالى منهم جملة على عبر البحر منهم فرعون في موضع

مرتفع من الارض حتى راه وعرفوه وبيّن الله تعالي

في كتابه الكريم الذي انزله علي رسوله محمد صعم

وقد كمل كتاب العجايب المعروف باخبار الزمان

... ببعونة الله تعالي الرؤف المنان فله الحمد

والشكر والفضل ومنه العفو والرحمة والمنة والاحسان،

Es ist ein völlig unkritisches, auf Wunder-

bares erpichtes, auf unzuverlässige Berichte und

Legenden gegründetes Werk, das eher in die

Klasse der Wunderbücher — wie es in der

Unterschrift mit allgemeinem Titel auch genannt wird — als in die der Geschichtswerke zu rechnen ist. Dies Urtheil betrifft allerdings nur den vorliegenden Band, welcher die Einleitung zu dem Geschichtswerk *اخبار الزمان* sein soll, wie der Verfasser selbst im Anfang seiner Vorrede zu dem *كتاب مروج الذهب* sagt. Dass es nur eine Einleitung sei, ist aus der Fassung der oben mitgetheilten Vorrede und des Schlusses nicht im Mindesten zu ersehen; das dort angegebene Vorhaben des Verf. kommt in diesem Werke zur Ausführung; dass er noch Weiteres wolle, sagt er mit keinem Worte. — Von dem grossen Werke ist mir keine Handschrift bekannt; dagegen kommt dies besprochene als ein für sich bestehendes Werk öfter vor; so z. B. Cod. Par. A. F. 901. Suppl. 717, 1. 717, 2. 718. 719. Cod. Uri I 666, 2 (wo ganz derselbe Anfang und Schluss). — F. 136^b — 138^a findet sich eine Stelle eingeschoben, die ausdrücklich als nicht zum Original gehörig bezeichnet ist. Sie betrifft eine ausführliche Beschreibung einer Entdeckungsreise nach den Nilquellen und ist dem *كتاب العظمة* entlehnt, natürlich ohne allen geographischen Werth. Sie beginnt: *وذكروا ان رجلا . . . يقال له حاييد وصل*: *الي القبة وله خبر يطول ذكره* [هذا الخبر الذي قاله المسعودي انه يطول ذكره واثبتته هنا وان لم يكن هو ذكره لانه بموضعه وهو من كتاب العظمة رواه بيغدان الفقيه ابو الحسن عباد بن سرحان وهو يحدث به الي الآن عن شيوخه بيغدان باسانييد عن ابي هريرة رآه انه قال الخ حتى بلغ مصر فاخبرهم بهذا الخبر وومات رحه وتم الخبر الذي اثبتته وليس من الامم

Vermuthlich steht die Stelle auch in den übrigen Handschriften dieses Werkes.

Bl. 142 ist lose. — Die Abschrift ist gemacht auf Verlangen des *عبد الله چلبى بن فتحى افندي نادى زاده* im J. 1150 *Dü'liigge* (1738). — HKh. I 201. II 2808.

9427. Pet. 623. 624.

327 und 283 Bl. Folio, 23 Z. (31 × 21; 23—24½ × 12½—13^{cm}). — Zustand: sehr gut. — Papier: dick,

weisslich, ungeglättet. — Einband: guter Halbfranzband. — Titel fehlt: aber auf dem Vorblatte, auf welchem der Text beginnt, das aber nicht mitgezählt ist, steht als Ueberschrift:

كتاب مروج الذهب ومعادن الجوهر

Verfasser:

ابو الحسن علي بن الحسين بن علي المسعودي

Anfang: *الحمد لله اهل الحمد ومستوجب الثناء والمجد وصلى الله على سيدنا . . . اما بعد فاتا [لما] صنفنا كتابنا في اخبار الزمان وقدما القول فيه في هيئة الارض الخ*

Dies grosse Geschichtswerk desselben Verfassers umfasst die Geschichte von Anfang an bis auf seine Zeit; er hat sein Werk im J. 336 Gom. I (947) beendet (f. 8^a unten). Es enthält aber ausser geschichtlichen auch eine Menge geographischer, astronomischer und die Litteratur betreffender Bemerkungen und Ausführungen, und beschränkt sich nicht auf die Halbfengeschichte allein, sondern behandelt auch, und zwar zuerst, die Geschichte aller auswärtigen Reiche, Indien, China, Syrien, Ninive, Babylon, Persien, Griechenland, Rom u. Byzanz, Aegypten, die Neger, Slaven, Franken, Longobarden. Von Kap. 31 (= 37 des gedruckten Textes) an behandelt der Verf. die Arabische Vorgeschichte, mit 'Aditen und Temüditen beginnend, und bespricht dabei besonders die früheren religiösen Ansichten, die heiligen Stätten, etc. Von Kap. 95 an (= Kap. 70 im Druck) fängt der eigentlich geschichtliche Theil des Werkes an, mit Mohammeds Geburt beginnend, und geht bis in den Anfang der Regierung des *Elmoṭi' lillāh*, im J. 336/946.

Der 1. Band (No. 623) geht bis Ende der Regierung des *Merwān* im J. 66/684.

Der 2. Band (No. 624) beginnt mit der Regierung des 'Abdelmelik ben *merwān* und geht bis zu Ende des Werkes.

Schluss Band 2, f. 283^a: *فليراقب الله ربه وليحار منقلبته فالتمة يسيرة والمسافة قصيرة والي الله تصير الامور وحسبنا الله ونعم الوكيل نعم المولى ونعم النصير ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم*

Das 2. Kapitel enthält eine Uebersicht der sämtlichen Kapitel; es sind deren 113 aufgezählt, woran sich noch ungezählt 2 schliessen. Was jedoch nicht richtig ist. Der Verfasser sagt ausdrücklich, am Ende dieser Uebersicht, dass sein Werk 132 Kapitel enthalte, deren 1. Kap. ذكر اعراض جميع اغراض هذا الكتاب ذكر من حج بالناس من اول الاسلام الي سنة خمس وثلاثين وثلاثماية

Im Laufe des Werkes sind die Kapitel nicht gezählt. Ziemlich viel Verstellen mitgetheilt.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, etwas rundlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1272, Rabī I (1855, Decemb.) von احمد شربنجي زاده. — HKh. V 11828.

9428. Spr. 46.

1) f. 1—459.

465 Bl. Folio, 21 Z. (30 × 20 $\frac{1}{2}$; 21 × 12^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken und einige Wurmstiche. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dick. — Einband: rother Lederband.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a oben, von anderer Hand, und auch in der Unterschrift. Verf. fehlt. Anfang wie bei Pet.; Schluss fast ebenso, nur etwas länger: والي فليبراقب . . . والله المصير وقد قدمنا الاعتذار فيما سلف من هذا الكتاب من سهو او عرض او تصحيف . . . ونساله ان يامرنا بخير شرًا ويجد هولًا ثم يعود علينا بعد ذلك بعفو ويتغمدنا بفضله انه جواد منان لا اله الا هو ولا معبود سواه

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gewandt, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift von محمد يوسف بن مرتضى قلي افشار im J. 1089 Šawwāl (1678).

F. 191—215 von neuerer Hand, grösser, weitläufiger, deutlich. — Nach f. 4 fehlt 1 Blatt.

Am Rande stehen in der Mitte des Werkes häufig Verbesserungen und Zusätze.

9429.

1) Spr. 47.

154 Bl. 4°, 33 Z. (28 $\frac{1}{2}$ × 20 $\frac{1}{2}$; 20 × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich stark wurmstichig, nicht überall sauber, besonders der Seitenrand der ersten Hälfte stark fleckig. Bisweilen am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich

stark und glatt. — Einband: schöner rothbrauner Halbfranzband mit goldverziertem Rücken.

Erste Hälfte desselben Werkes. Titel u. Verfasser f. 1^a (von anderer Hand) bloss:

كتاب مروج الذهب للمسعودي

Dieser Band geht bis etwa zur Hälfte des Abschnittes vom Halifate des علي بن ابي. Er entspricht Spr. 46, 1, f. 1—240^a, 1.

Derselbe bricht mitten im Satze am Ende des Blattes ab; die letzten Worte sind f. 154^b:

ورسول رب العالمين ثم بعده بستيد الوصيين فخير الله تلك المصيبة

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften meistens roth, oder schwarz mit grösserer Schrift. — Abschrift c. 1700.

2) Spr. 48.

879 (762) Seiten 8vo, 21 Z. (21 × 15; 13 × 9^{cm}). — Zustand: wurmstichig, besonders in der 2. Hälfte, etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel Seite 1: الجزء الثاني من مروج الذهب وعقود الجواهر. Verfasser ausführlich. (Der Titel der 2. Hälfte ist nach der Vorrede in Spr. 46, 1 und 47: معدان الجواهر, dagegen hier (Spr. 48) S. 474 in der Unterschrift gleichfalls wie oben عقود الجواهر und zwar ohne den Vorsatz مروج الذهب.

Dieser Theil des Werkes beginnt hier mit (= Spr. 46, 1, f. 240^b, Mitte) und schliesst sich fast unmittelbar an Spr. 46, 1 an. Schluss S. 879 ebenso wie bei Spr. 46, 1; mit dem Zusatz: انه على كل شيء قدير واليه المصير

Schrift: klein, gewandt, deutlich, nicht selten ohne diakritische Punkte, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1084 Rabī II (1673).

Die Paginirung mit Arabischen Zahlen, aber sehr sorglos. Ausgelassen sind (ohne dass etwas fehlt) die Seitenzahlen: 127—226. 253. 285. 344. 345. 463. 464. 465. 475. 488. 494. 498. 544. 545. 731—739. Zweimal gezählt kommen vor: 384. 652. 661. 715. 851. Uebersehen und nicht gezählt: 757^b. 757^c. Die Paginirung lässt also 5 Seiten aus, zählt andererseits aber 122 Seiten zu viel, es sind also statt 879 eigentlich 762 Seiten.

Dieser Band zerfällt hier in 2 Hälften: S. 1—474 und 477 bis Ende.

9430. WE. 6.

141 Bl. 4°, 15 Z. (24 × 17¹/₂; 18¹/₂ × 12¹/₂cm). — Zustand: vielgelesen und etwas unsauber, vorn und hinten abgenutzt und schadhafte. Mehrere (auch grössere) Wurmtische, aber am Rande, ohne Beschädigung des Textes. Der Rand und Rücken öfters ausgebessert. Bl. 141 in der unteren Hälfte stark beschädigt. — Papier: dick, glatt, bräunlich-gelb. — Einband: Pappband mit Lederrücken. Der hintere Deckel fehlt; daher jetzt in blauem Umschlage.

Der erste Band desselben Werkes. Titel verklebt durch ein auf die Vorderseite des ersten schadhafte Blattes geleimtes weisses Blatt. Darauf von späterer Hand: الجزء الأول من كتاب

مروج الذهب ومعادن الجواهر المنتخب ويشتمل على جمل من التواريخ وغير ذلك، تأليف المرحوم أبي الحسن علي بن الحسين بن علي المسعودي

Anfang f. 1^b wie bei Pet. 623.

Dieser Band geht bis zu Ende des 18. Kapitels (ذكر ملوك السريانيين).

Es fehlen nach f. 2 4 Blätter (= gedruckter Text I, p. 7, 2 bis 21, 1); nach f. 4 1 Blatt (= gedruckter Text I, p. 29, 4 bis 33, 9). — Blatt 5 ist von späterer Hand ergänzt.

Schrift: ziemlich gross, stark, gefällig, etwas rundlich, gleichmässig, wenig vocalisirt, die diakritischen Punkte fehlen nicht selten. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift etwa im 7. Jahrhundert.

9431. Mq. 87.

168 Bl. 8°, 14—16 Z. (21 × 15; 14 × 9¹/₂cm). — Zustand: ziemlich gut, doch hier und da fleckig und nicht ganz sauber. Nicht ganz ohne Wurmtisch. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. F. 71—78 grüngelb. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Ein Band desselben Werkes. Titel f. 1^a von späterer Hand, oben zur Seite:

قطعة من مروج الذهب لمسعودي

Dieser Band beginnt f. 1^b so mit der Ueberschrift: وخبر الحجاج بن يوسف وفعاله ونوادر من بعض افعاله.

ولما افضى الامر الي عبد الملك تاقنت نفسه الخ

Er beginnt also fast zu Anfang des 94. Kapitels (= Gedr. Text, V, p. 211) und geht bis zum Schlus des 110. Kapitels (= VI, p. 287), von der Regierung des 'Abd elmelik bis auf Hārūn errasīd.

Das vorliegende ist nach f. 168^b der 4. Theil des Werkes.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, aber nicht correct, vocallos. — Abschrift (f. 168^b) im J. 985 Çafar (1577) von السيد محمد بن حديد

Nach f. 6 fehlen 2 Bl. — Im Anfange collationirt.

9432.

Stücke desselben Werkes sind noch:

1) WE. 185, 1, f. 1—10.

91 Bl. 4°, 35 Z. (25¹/₂ × 17¹/₂; 18¹/₂ × 9¹/₂cm). — Zustand: lose im Deckel, nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: in braunem Lederdeckel. — Titel und Verfasser fehlt.

Es ist der Anfang des Werkes und geht bis vol. I, p. 95, lin. 10 des gedruckten Textes.

Schrift: klein, fein, zierlich, deutlich, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

2) Mq. 435, 1, S. 1—132.

132, 37 und 30 Seiten 8°, 12—14 Z. (21 × 16¹/₂; c. 16¹/₂ × 12¹/₂cm). — Zustand: gut. — Papier: weiss, stark, wenig glatt. — Einband: Pappband. — Titel und Verfasser fehlt. Ueberschrift S. 1:

ذكر ملوك الفرس الاولى وجمل من اخبارهم

Dies Stück umfasst Kap. 21—24 des Geschichtswerkes.

Schrift: gross, deutlich, vocallos. — Die Abschrift ist von Rink gemacht.

3) Mq. 435, 3, S. 1—30.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift S. 1: ذكر مكة واخبارها وبناء البيت الخ

Es ist das ganze 39. Kapitel des Werkes.

4) Spr. 46, 2, f. 461—465.

Folio, 13—20 Z. (30 × 19¹/₂; 25—26 × 15—16cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser fehlt. Nach Sprenger's Bemerkung oben auf den Blättern: »from the old copy of Leyden«.

Ein Stück aus demselben Geschichtswerk, enthaltend den Anfang des Hälifates des علي بن أبي طالب. Es entspricht Spr. 46, 1, f. 215^a, 9 bis 218^a, 13.

Schrift: Persischer Zug, kräftig, ziemlich gross, deutlich, vocallos. Angebunden einige Blätter mit Bemerkungen von Sprenger.

9433. Pm. 4.

1) S. 1—239.

257 Seiten 8°, 11 Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 16 $\frac{1}{2}$; 15 $\frac{1}{2}$ × 12 $\frac{3}{4}$ cm). — Zustand: wasserfleckig am Rande, etwas wurmetichig; an mehreren Stellen am Rande angebessert, so besonders Bl. 1. — Papier: bräunlich, ziemlich stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel u. Verfasser S. 2:

كتاب الإنباء بأنباء الأنبياء عم وتواريخ الخلفاء
وولايات الأمراء لابي عبد الله محمد بن
سلامة بن جعفر بن علي القضاعي

Anfang S. 3: الحمد لله المبدى الوارث المعيد
الباعث الذي احاط بكل شيء علمه . . . هذا كتاب
اجمع فيه بمشئة الله وعونه جملا من انباء الانبياء عم
وتواريخ الخلفاء وولايات الملوك والامراء الي سنة اثنتين
وعشرين واربع مائة من الهجرة الح

Compendium der Geschichte, von Anfang
der Welt an, enthaltend die Geschichte der
Propheten und der Halifen bis zum J. 422/1081,
von Mohammed ben selāme elqodā'ī
† 454/1062 (No. 1270).

Es beginnt S. 4 mit القول في مدة الزمان (An-
fang: روي سعيد بن جبير عن ابن عباس قال الدنيا
الماضى من الزمان S. 5 — (جمعة من جمع الاخرة الخ
(Anfang: اختلف الناس في مدة ما مضى).

Darauf kommen die Propheten. S. 9:
آدم عم، آدم هو ابو البشر خلقه الله بيده الخ
سام بن نوح 18، نوح 15، ادريس 18، شيث S. 12
صالح 20، هود 19، يافث بن نوح 19، حام بن نوح 18
عيسى بن مريم S. 55 bis u. s. w. ابراهيم 22
لقمان 60، ذو الكفل 59، رسل اصحاب القرية 58
وذا القرنين 60. — Darauf Chrono-
logisches. S. 64: التواريخ من لدن آدم عم الي الهجرة
Zahl der Propheten und ihrer Bücher S. 66:
عدد الانبياء والمرسلين عم وعدد الكتب المنزلة
Aldann S. 69 Geschichte Mohammeds und
seiner Nachfolger. S. 69—105 Mohammed;
105 Abu bekr, 108 'Omar, 114 'Otmān, 118 'Ali,
122 Elhasan. Die Omajjaden 115—158; All-
gemeines über sie 159, ihre Herrschaft in Spa-
nien 159—161. Die 'Abbasiden 162—230, bis

auf den Regierungsantritt des Elqāim biamrillāh.
Geschichte Aegyptens (von المعز لدين الله im
J. 369/970 bis الظاهر بالله † 427/1036) S. 231—234.

Schluss S. 234: ثم توفي في ليلة النصف من
شعبان سنة سبع وعشرين واربع مائة وله من العمور
احدي وثلاثين سنة، ثم الكتاب والحمد لله . . . وذلك
لسبع بقين من ربيع الآخر سنة اثنتين وثلاثين واربع مائة

Das Werk ist demnach bald nach 427/1036
vollendet. Der Verfasser führt am Ende der
einzelnen Artikel auf: die Siegel-Inschrift, die
Kinder, die Wezire, die Qādīs, die Kammer-
herren (الحجاب).

Im Anschluss an das Werk folgt eine kurze
Uebersicht der zunächst folgenden Fātimiden;
zuletzt ابو على الامر باحكام الله als Nachfolger
seines im J. 496/1102 gestorbenen Vaters auf-
geführt (von dem späteren Abschreiber).

Die alsdann noch S. 235 u. 238 angeführten
fātimidischen Regenten bis auf den العاصم لدين الله
† 567/1171 und die S. 236 u. 237 aufgezählte
Halifenliste bis auf الناصر لدين الله sind von
anderer Hand um 650/1252 geschrieben.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, fat vocalloa. Am
Rande nicht selten längere Zusatz-Bemerkungen in kleiner
Schrift aus erheblich späterer Zeit. — Abschrift von
ابو الطاهر اسمعيل بن خلف بن سعيد بن عمران
المقري الانصاري in Qairuwān, um 460/1068. — Collationirt.

HKh. II 2230 (تاريخ). IV 8486 meint dies Werk,
nennt es aber: عيون المعارف وفنون اخبار الخلفاء
während er ein Werk unter dem oben angegebenen Titel
nicht aufführt. II 2213 führt er ganz allgemein den Ver-
fasser unter denen auf, welche Halifen-Geschichten ge-
schrieben haben.

9434. Spr. 30.

196 Seiten 8°, 19 Z. (20 × 12 $\frac{1}{2}$; 15—16 × 11—12cm).
Zustand: alt, abgegriffen, etwas schmutzig, im Anfang
und am Ende einige Wurmetiche. — Papier: gelb, baum-
wollen, ziemlich stark. — Einband: neuer Lederband,
braun. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Die ersten Worte S. 1, 1:
ولا تستتر امورهم ولا يحصل مواضعهم كاسمعيل الخ

Der erste Absatz S. 1, Zeile 9 beginnt:
ومن جملة خبره انه ابراهيم بن اذر وكان يسمى قبل

ذلك تاريخ ابن ناحور . . . و امر ابراهيم باحثان
حيث بشر باسحق وقد اتت له تسع وتسعون سنة الحج

Allgemeine Weltgeschichte, vom Anfang an, mit vielen chronologischen Angaben; enthält jüdische und persische Geschichte. Nach dem Verf. (S. 7) war Ibrāhīm 13 Jahre alt, als die Welt 2000 Jahre bestanden hatte. S. 26 u. 28 ein Verzeichniss der biblischen Bücher A. T.; S. 27 u. 28 das der neutestamentlichen Bücher nebst apokryphischen Schriften.

Der Verfasser schrieb im Jahre 543/1148, s. S. 44, wo er am Ende der Chronologie der LXX angiebt, dass von Alexander bis auf Christus 303 Jahre, von Christi Geburt bis Kreuzigung 32, von da bis zur Hīgra 585, von da bis zur Abfassung des Werkes 531 Jahre 10 Monate verstrichen seien. — Eṭṭabari als Quelle erwähnt S. 141. S. 47 von den 7 Klimaten, und daran sich schliessende Erörterungen. S. 51 ff. die Könige Persiens ziemlich ausführlich. Chronologische Tabelle derselben S. 169 u. 170. — Das Werk ist nicht in Kapitel getheilt. Die Chronologie ist die Hauptsache. Ein Leser Ibrāhīm las das Buch im J. 682/1283. Schluss fehlt.

Schrift: etwas rundlich, ziemlich dick und gross, vocallos. Manche Seite stark verwischt und schwer leslich. — Abschrift um 600/1203.

Die Handschrift ist voll Lücken und falsch gebunden. Die Folge der Seiten wird diese sein: im Anfang fehlen 13 Blätter; dann S. 1—8; 2 Blätter fehlen; 9—12; 1 Blatt fehlt; 185—196; 2 Blätter fehlen; 13—184. —

Dass der Verfasser und nicht der Schreiber S. 44, 11 zu verstehen sei, scheint mir selbstverständlich, mithin lebt der Verfasser um 530/1135.

9435. Spr. 51.

236 Bl. 8vo, 15 Z. (19³/₄ × 13; 11¹/₂ × 6³/₄ cm). — Zustand: ziemlich gut, nicht ganz frei von Wurmatichen. Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: rother Lederband mit Verzierung. — Titel u. Verfasser f. 1^a oben am Rande:

الجزء الاول من تاريخ عبد الرحمن ابن الجوزي

Verfasser ausführlicher im Anfang.

قال الشيخ الاجل . . . جمال: f. 1^b Anfang
الدين أبو الفرج عبد الرحمن بن علي بن
محمد الجوزي رحه، الحمد لله على احسانه
وافضاله حمدا كما ينبغي لعز جلاله . . . هذا كتاب
ذكرت فيه من التواريخ والسير فنونا ومن علوم الحديث
عيونا ليكون للمبتدي تبصرة وللمنتهي تذكرة والله
المعين بتحقيقه فما زال حامدا بتوفيقه

Darauf beginnt das Werk selbst, f. 2^a.

Diese Chronik des *Abū 'lfaraj ibn elgawzi* † 571/1201 (No. 4042) beginnt mit der Weltschöpfung und den Propheten; dann folgt f. 7^a—99 das Leben und die Thaten Mohammeds und seiner Genossen; f. 99—183 enthält Geschichtsdarstellung vom J. 12/683 bis 587/1201; Jahr für Jahr, jedes beginnt mit den Worten: وفي سنة. Darauf f. 184 ff. Aufzählung von Personen mit ähnlichen Namen, auch mit Beinamen, nebst Traditionen, die sich auf Namen beziehen, auch solche, die sprichwörtlich geworden sind, u. dergl. — Das Werk desselben, welches *المنتظم في تاريخ الامم* betitelt worden, ist verschieden von dem vorliegenden.

ذكر اول المخلوقات، روي عبادة ابن الصامت 2^a

من النبي صعم

ذكر خلق آدم عم، روي ابو موسى عن النبي 2^b

قال ان الله

ذكر عدد الانبياء والمرسلين، روي ابو ثر قال 2^b

قلت يا رسول الله

ذكر ترتيب كبار الانبياء عم، كان من بعد آدم عم شيث 4^a

ذكر ما بين الانبياء من السنين 5^a

ذكر اسماء من خلق من الانبياء محتونا 5^b

ذكر مبتدا التاريخ كيف كان، روي ابو بكر بن 6^a

خينمة عن الشعبي

مولد نبينا صعم، اتفقوا ان رسول الله صعم 7^a

ولد يوم الاثنين

نسبه صعم، هو ابو القاسم محمد بن عبد الله 7^b

ابن عبد المطلب

ذكر اسماءه صعم، ذكر ابو الحسن بن فارس 8^a

اللغوي ان للنبي

ذكر من لرضعه صعم 9^a

- 11^b ذكر عمومته؛ قال ابن السائب هم احدي عشر.^b 11^b
الحرب والزبير
11^b ذكر ازواجه 12^a ذكر عماته 11^b
17^a ذكر من تزوج رسول الله صعم ولم يدخل بهن 17^a
19^b ذكر من خطب النبي صعم من النساء فلم يتم 19^b
ومن وهبت له نفسها
21^a ذكر سراي رسول الله صعم 21^a
21^b عدد ازواج رسول الله وترتيبهن 21^b
22^b ذكر اللواتي توفي عنهن رسول الله 22^b
23^a ذكر موالى رسول الله 26^b ذكر اولاد رسول الله 23^a
28^b ذكر مراكب رسول الله 29^a ذكر مواليات رسول الله 28^b
29^b ذكر هجرته الي المدينة 29^b
30^a ذكر بعض ما كان في كل سنة من سنى الهجرة 30^a
من الامور المشتهرة
34^b ذكر عدد غزواته وسراياه صعم 34^b
38^b تسمية مؤذنى رسول الله 38^b
38^b تسمية من كان يكتب لرسول الله 38^b
39^a تسمية من كان يضرب الاعناق بين يديه 39^a
39^a تسمية من كان حرس رسول الله 39^a
39^a ذكر وفاة النبي 39^b تسمية من كان يشبهه بالنبي 39^a
40^a تسمية من حضر غسل رسول الله 40^a
40^b ذكر سنة يوم موته صعم 40^b تسمية من نزل لحده 40^b
41^a تسمية الخلفاء من بعده 41^a
45^a ثم انتقل الامر الي بنى العباس بن عبد المطلب 45^a
52^a باب ذكر اصحاب رسول الله؛ فصل في فضلهم 52^a
52^b فصل في بيان المسحق تسمية الصحابة 52^b
53^b فصل في مراتب الصحابة 53^b
54^a فصل في عدد الصحابة 54^a
54^b فصل وحسن نذكر من اشتهر بالذكر من الصحابة؛ فقول 54^b
تسمية المشتهرين بالذكر من اصحاب رسول الله
وذكر انسابهم واخبارهم
55^a العشرة 55^a
70^a طابفة من الصحابة المشهور ذكرهم بين الناس 70^a
99^a ذكر الحوادث من سنة وفاته صعم 99^a
184^a باب المتفق والمفترق؛ ذكرت فيه المشتهرين بالذكر 184^a
(nach alphabetischer Folge).
205^a فصل المعروفين بالكنى 205^a
205^b هذه الاحاديث تتضمن قوما اشتهروا بكناهم 205^b
وانسابهم واختلف في اسمائهم؛ (حديث 9)

احاديث تتضمن قصصا اختلف في تعيين اصحابها 207^b
(حديث 19).

قصص تشتمل كل واحدة منهن علي اسمين 211^b
(حديث 40).

مسائل تتعلق بعلم الحديث 226^b

ذكر قصص قوم جري المثل باسمائهم؛ سبحانه 232^b
واكل رجل كان يضرب

ذكر كلمات يستعملها الناس في كلامهم لها 235^a
اصول يرجع اليها؛

فارادت زبيد ان يغزوا قومه: Schluss f. 236^a:
فخشوا ان يندر قومه فحرس اربعة منهم وطرحوا عليه
ثوبا فصادف غرة فضى بعد ان رمي ثيابه وشد
الي قومه والحمد لله وحده؛ تم الكتاب بعون الملك
الوهاب وصلي الله الخ

Schrift: durchschnittlich ziemlich klein (im Anfange
grösser), deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter
roth. Foliirung arabisch; dabei nicht gezählt und über-
sprungen f. 44. 88. Bl. 14 steht irrtümlich unmittelbar
nach Bl. 8. Der Text in rothen und blauen Linien ein-
gefasst; ausserdem, dem Rande nahe, eine zweite einfache
Einfassung. — Abschrift c. 1800.

HKh. II 2080. VI 13111.

Auf 2 folgenden Schmutzblättern steht das Verzeichniss
einer klänen arabischen Bibliothek eines Privatmannes.

9436. WE. 8.

202 Bl. 4te, c. 25—30 Z. (25 × 17; 21 1/2 × 13 1/2 cm). —
Zustand: etwas unsauber, einzelne Lagen nicht fest im
Einband, der Rand etwas abgenutzt, zum Theil ausgebessert.
— Papier: dick, gelblich, glatt. — Einband: schlechter
Pappband mit Lederrücken; der hintere Deckel los. —
Titel und Verfassers fehlt. Aber von neuerer Hand auf
dem 1. Vorblatt so:

المجلد الثاني من كتاب المنتظم للحافظ الشيخ
جمال الدين ابي الفرج ابن الجوزي؛

Allgemeines Geschichtswerk, vielleicht von
Ibn elgauzi; s. bei Spr. 51. — Dieser Band
beginnt hier f. 1^a im.-J. 297/909. Das J. 298/910
beginnt f. 2^b so: ثم دخلت سنة ثمان وتسعين
ومايتين؛ فمن الحوادث فيها انه قدم القاسم بن سببا
من غزوة الصايغة ومعه خلق من الاساري الخ؛

Zuerst kommen die politischen Freignisse
hintereinander, dann Aufzählung der in dem

Jahre verstorbenen Berühmtheiten, in alphabetischer Namensfolge. Jedes Jahr fängt wie oben an (ثم دخلت . . . الحوادث فيها); die Liste der Verstorbenen (mit biographischen Notizen, auch Anekdoten und einigen Versen) hat immer die Ueberschrift: ذكر من توفي في هذه السنة من الاكابر;

Die Erzählung der Ereignisse etc. geht bis zum J. 441/1079, wovon noch die politischen Vorfälle mitgetheilt werden. Dasselbe beginnt f. 202^b: ثم دخلت . . . الحوادث فيها انه تقدم في ليلة عاشوراء الي اهل الكرخ ان لا ينوحوا ولا يعلقوا المسوح على ما جرت به عادتهم الخ

Die eigentliche Geschichtsdarstellung ist durchschnittlich nicht ausführlich; mehr ist dies bei den biographischen Artikeln der Fall.

Schrift: kleine Gelehrtenhand, in einander gezogen, vocallos, oft ohne diakritische Punkte, mit verblaesster Dinte. — Abschrift c. 700/1300.

9437. Lbg. 159.

45 Bl. 8vo, 23 Z. (20^{1/2} × 15; 15 × 9^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

«منتخب المنتخب لعبد الرحمن
ابن الجوزي»

قال الشيخ . . . ابو الفرج . . . Anfang f. 1^b: . . . ابن الجوزي الحمد لله على جميع الالاء وصلى الله . . . هذا كتاب اجنبت فيه مما اجتنبت من علوم مختلفة الخ

Ein Compendium über Allerlei auf Qorān und Tradition und Geschichte Bezügliches, eingetheilt in ungezählte فصل, auch الاشارة, sogar باب (f. 38^a), von demselben Verfasser.

فصل الخطاب في القرآن وجه 15 in 1^b
فصل الوقف في القرآن وجه 3 in 2^a
فصل وذكر بعض العلماء ان في القرآن آيات يقتضى معناها لتاليها ان يوقف ويفصلها عما بعدها
فصل حدثنا عن شريح العابد [في الاسم الاعظم 2^b اي لا اله الا هو]

u. s. w.

Zuerst allerlei auf den Qorān Bezügliches; dann f. 6—82 Geschichtliches von Mohammed

und Aufzählung seiner Nachfolger; 8^a etwas von seinen 10 nächsten Anhängern; 11^b von seinen namhaftesten sonstigen Genossen; 22^a von seinen Frauen; 24^a von seinen Töchtern; 25^a von berühmten Anhängerinnen desselben; 28^a alphabetische Liste der bei Bedr Gefalleuen; 30^b Liste befreundeter Genossen; 32^b Liste der Glaubenshenehler etc.; 34^a Liste derjenigen, auf welche die Kunde der Prophetengenossen zurückzuführen ist, auch der Rāwis etc.

F. 34^b etwas aus dem Thema „die Erstlinge“ in der und der Sache; 35^b allerlei Interessantes über Namen und Beinamen von Personen, z. B. über Gleichheit von Männer- und Frauen-Namen; 38^a Traditionen mit unvollständiger Angabe des Berichtenden, dessen Namen dann richtig gestellt wird; 41^a Aufzählung gleichnamiger Traditionisten; 43^a allerlei auf Tradition bezügliche schwierige Fragen; endlich 44^b—45^b Angabe in 14 Klassen, die jedesmal 40 Jahre umfassen, wer in diesem Zeitraum als Hālif, Rechtsgelehrter, Traditionist, Qorānleser und Asket die Hauptbedeutung gehabt habe.

والزاهد الحسن بن مسلم الفارسي: Schluss f. 45^b: رم ولفعنا ببركتهم اجمعين . . . وبالاجابة جدير، تم

Das Werk ist nach 560/1166 verfasst.

Schrift: ziemlich gross, vocallos, deutlich. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1176 Ragab (1763) von احمد بن عبيد الحجازي الحميلي

Collationirt. — Nicht bei HKb.

Spr. 1958, 7, f. 185^b—205^b.

«الذهب المسموك في سير الملوك في ابن الجوزي» Ein Stück aus des Könige der früheren Zeit, darunter Iskander, mit erbaulichen Betrachtungen über Vergänglichkeit des Irdischen.

S. No. 8772, 2. — HKb. III 5832.

9438. Pet. 178.

294 Bl. 4to, 29 Z. (25 × 15^{1/4}; 20 × 10^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber; am Rücken in dem 1. Drittel, dann auch gegen das Ende, beschädigt, aber zum Theil geschickt ausgebessert. — Papier: dünn, gelb, glatt. —

Einband: branner Lederbd mit Verzierung. — Titel fehlt; aber von anderer Hand steht f. 1^a: تاريخ ابن الاثير. Der eigentliche Titel aber (f. 2^v, Vorrede) ist:

الكامل في التاريخ

Vorfasser ausführlich:

على بن محمد بن محمد بن عبد الكريم بن عبد الواحد الشيباني الجزري عز الدين ابو الحسن ابن الاثير

Anfang: الحمد لله القديم فلا اول لوجوده، الدايم الكريم فلا آخر لبقائه ولا نهاية لوجوده، الملك حقا فلا تدرك العقول حقيقة مملكته القادر فكلاما في العالم من اثر قدرته . . . اما بعد فاتي لم ازل محبا لمطالعة كتب التواريخ ومعرفة ما فيها، مؤثرا للاطلاع على الجاني من حوادثها وخافيتها، ماثلا الي المعارف والاداب والتجارب الخ

Erster Band des umfangreichen Geschichtswerkes des 'Ali ben mohammed ben mohammed ben 'abd elkerim elgezeri esseibani 'izz eddin abu 'lhasan ibn elatir, geb. 555/1160, † 630/1233 (633).

Die Vorrede bespricht den Plan, den der Verf. befolgt, und den Nutzen der Geschichte. Dann folgen noch 2 Abschnitte:

3^a ذكر الوقت الذي ابتدئ فيه بعمل التاريخ في الاسلام
3^b القول في جميع الزمان من اوله الي الهجرة
worauf das Werk selbst, von Anfang der Welt beginnend, aufängt f. 4^a mit dem Abschnitte: اوله und bis in das Jahr 35/655 (Tod des Kalifen 'Otmün) geht.

Schrift: klein, hübsch, deutlich, in Goldrahmen der Text, sorgfältig, vocallos. — Abschrift etwa 100/1404.

HKh. II 2071. V 9733.

9439. Pet. 179.

124 Bl. 4°, o. 30—31 Z. (28 1/2 × 19 1/2; 21 1/2 × 13^{cm}). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Zweiter Band desselben Werkes. Titel u. Verf. fehlt. Ebenso der Anfang, der aber auf 8 Blättern von anderer Hand ergänzt ist. Ebenso Bl. 124 ergänzt.

Fortsetzung von Ibn elatir's Chronik; dieselbe schliesst sich genau an Pet. 178 an. Dieselbe beginnt im J. 36/655 mit der Huldigung 'Ali's. ذكر بيعة امير المؤمنين علي بن ابي طالب رة وفي هذه السنة بويع امير المؤمنين علي بن ابي طالب رة وقد اختلفوا في كيفية بيعته فقبل الخ und geht bis zum Schluss des Jahres 69/670.

Der vorliegende Band ist eigentlich der erste des Ganzen; denn f. 124^a unten schliesst: ثم دخلت سنة سبعين وفي في المجاد الثاني من هذا الكتاب،

Was also im Anfange fehlt, ist über die Hälfte dieses Bandes. Die oben erwähnte Ergänzung von 8 Bl. hat also stattgefunden, um diesen vorn defecten Band als Fortsetzung von Pet. 178 geben zu können, an den er sich denn auch genau im Text anschliesst.

Schrift: gewandt, flüchtige Gelehrtenhand, nicht undeutlich, vocallos. Die Uberschriften fehlen bisweilen. — Abschrift etwa 100/1443.

9440. Pet. 180.

263 Bl. 4°, 29 Z. (27 1/2 × 17 1/2; 22 × 12^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut; der Rand einiger Blätter (besonders f. 1. 2) ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn u. glatt. — Einband: schwarzer Lederbd mit Klappe.

Vierter Band desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Der Band beginnt mit dem Jahre 200/816 und zwar mit ذکر هرب ابي سرايا und geht bis zum Schlusse des Jahres 363/974.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos. — Abschrift im Jahre 1169 Ragab (1756) von ابو الحسن محمد بن ابي عثمان الحسن العريكري اصلا ومولدا والبغدادي مسكنا والسبلي شهرة والحنفي مذهبا،

9441. We. 1847.

1) f. 1—5^a.

14 Bl. 8vo, 15 Z. (17 × 12 1/2; 11 1/2 × 8 1/2^{cm}). — Zustand: fast lose im Deckel; Bl. 1. 2 im Rücken schadhafte. — Papier: bräunlich, auch gelb, dick, glatt. — Einband: Pappdeckel. — Titel fehlt. Es steht aber im Anfang:

ومما نقلته من تاريخ القاصي العلامة ابي التناء محمود بن سليمان بن فهد الحلبي الكاتب الذي جعله ذهبا على التاريخ الكامل للشيخ عز الدين بن الاثير

Also einige Auszüge aus der Chronik des Malimūd ben soleimān (auch selmān) el-halebi elkātib abū 't'tenā ibn fahd † 725/1325. Er hat dieselbe als Anhang zu demselben Geschichtswerke des Ibn elatir verfasst.

Es sind einige biographische Artikel, nämlich:

- 1^b عبد العزيز بن محمد بن عبد المحسن صاحب شرف الدين الانصاري الاوسي الدمشقي الحموي
 2^a ابن عبد المنعم بن نصر الله بن جعفر ابو المكارم
 تاج الدين التنوخي المعري الحنفى الدمشقى
 المعروف بابن شقيب
 2^b احمد بن القاسم بن خليفة الخزرجي الحكيم
 صاحب طبقات الاطباء
 2^b عبد الغفار بن محمد بن محمد ابو البركات
 3^a على بن عثمان امين الدين السليمانى الاردنى الصوفى
 3^b اسمعيل بن ابراهيم بن شاكر ابو محمد تقى
 الدين التنوخي المعري الدمشقى
 4^a محمد بن سعيد بن محمد بن هشام فخر الدين
 الكنانى الشاطبي المعروف بابن الحبان، صار حنفيًا
 5^a محمد بن يوسف المنعوت بابن الشهاب التلعفري

Von allen diesen sind einige Gedichtproben angeführt; Angaben über ihr Leben fehlen fast ganz.

Schrift: ziemlich gross, fast vocallos, öfters auch ohne diakritische Zeichen. — Abschrift c. 1000/1494.

Nicht bei HKh.

9442. WE. 130.

241 Bl. 4to, 15—17 Z. (22 × 15; 17 × 11—11 1/2 cm). — Zustand: lose Lagen; unsauber und fleckig. — Papier: grob, gelblich, ziemlich dick. — Einband: schlechter Pappdeckel mit Lederklappe. — Titel und Verfaßer fehlt: doch ist aus der Unterechrift f. 241^b ersichtlich, dass das Werk ist:

الجزء الاول من المختار من مرآة الزمان،

Erster Theil eines Auszugs aus dem grossen Geschichtswerk *مرآة الزمان* in *تاريخ الاعيان*, dessen Verfasser: يوسف بن قزاعلى [قزاعلى] بن عبد الله البغدادي الحنفى الواعظ شمس الدين ابو المظفر سبط ابن الجوزي † 654/1257. Der Verfasser des Auszugs ist, nach HKh. V 11726:

موسى بن محمد البعلبكى قطب الدين

Mūsā ben mohammed elba'labakki qoṭb eddīn starb im J. 726/1326. Derselbe hat auch einen Nachtrag dazu in mehreren Bänden verfasst.

Der Anfang fehlt. — Der Anzug beginnt bei den Omajjaden und geht bis auf den 22. 'abbāsiden Halifen *المستكفى*, im J. 833/944. Jeder der Herrscher dieser 2 Dynastien wird in einem eigenen Kapitel abgehandelt; in jedem Kapitel dann die Ereignisse nach der Reihenfolge der Jahre, die gewissermaassen wieder Ueberschriften abgeben, obgleich manche weniger wichtige Jahre dabei übersprungen werden.

Das Vorhandene beginnt f. 2^a im 5. Kapitel der Omajjaden, beim Halifen 'Abd elmelik ben merwān. — Kap. 6 f. 9^a (Elwelid ben 'abd elmelik). — Kap. 12 f. 11^a (Jezid ben elwelid). — Kap. 13 f. 12^b (Ibrāhīm ben elwelid). — F. 13^a beginnt im 2. Kap. der 'Abbasiden (Elmançūr). — F. 29^a Kap. 3 (Elmehdi) etc.

Die ersten Blätter folgen so: 2—9; kleinere Lücke; 10; grössere Lücke; 11, 12; grössere Lücke; 1; grosse Lücke. — Dann folgt Bl. 13—196. Lücke von 10 Bl.; 197—206; Lücke von (10 oder) 20 Bl. Dann der Rest der Blätter.

Vielfach sind in der Handschrift kleinere und grössere Lücken gelassen, die zum Theil von späterer Hand ergänzt sind, z. B. 56^b, 73^a, zum Theil nicht, z. B. 160^a, 103^b ff. Auch an Randbemerkungen fehlt es nicht.

Einige Anfänge:

- Jahr 194: فيها ظهر الفساد بين الامين والمؤمن وكان السبب في ذلك ان الفصل
 Jahr 223: فيها دفع المعتصم خاتمه الي ابنه هرون واقامه مقام نفسه
 Jahr 235: فيها امر المتوكل باخذ اهل الدمة من النصارى واليهود بلبس الطبالسنة
 Jahr 248: فيها في شهر ربيع الآخر وقيل في صفر خلع المعتز والمؤيد انفسهما
 Jahr 279: فيها لثمان بقمين من المحرم خلع جعفر المقوض من العهد من بعد المعتصم
 Jahr 288: فيها تزوج جعفر بن المعتصم خديجة بنت ابي النجم بدر وحمل المعتصم
 Jahr 311: فيها شغب الجنيد على القاهر وهجموا عليه دار الخلافة فنزل في طيار

Jahr 323: فيها قلد الراصي ابنيه الاميرين ابا جعفر
وابا الفضل المشرق والمغرب

Jahr 333: فيها سمل المتقى وولي المستكفي قد
ذكرنا توزون حلف للمتقى على ما اراد

Es sind nicht wenige Verse mitgetheilt.

Schrift: ziemlich gross, sehr flüchtig und unangenehm, zum Theil in einander gezogen und nicht leicht zu lesen, im Ganzen blass; vocallos. Die Ueberschriften mit grosser Schrift. — Abschrift etwa vom J. 1100/1688.

Die Lücken sind am Rande als solche bezeichnet. Der Inhalt des Textes zum Theil am Rande angegeben.

9443. Pm. 127.

1) f. 1—39. 41—283.

283 Bl. 4te, 21 Z. (25 × 16^{1/2}; 19 × 12^{1/2}^{cm}). Die Ergänzung (f. 1—41) 19—20 Z., 17—18 × 11^{1/2}^{cm}). — Zustand: der untere Rand bis etwa f. 200 wasserfleckig, öfters beschädigt und bis etwa f. 160 ausgebleicht, besonders zu Anfang; auch sonst öfters wasserfleckig, so besonders f. 18—41, oder auch überhaupt flockig, und so besonders gegen Ende. Im Ganzen nicht recht sauber, auch nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, dick, glatt; die ergänzten Blätter etwas weniger dick. — Einband: schöner Halbfzbd, mit Goldverzierung u. Klappe. — Titel fehlt eigentlich, doch steht auf der Vorderseite des ungezählten Vorblattes in der Mitte (seitwärts): تاريخ ابن شحنة, was nicht richtig ist (cf. Wa. 376).

قال المؤلف: قد علم نورو الالباب: 8^a:
واهل المعرفة من الامور التي يرونها تجري مبدأ البدئ
من اول العالم طباعية دوننا ان راس الارض ومبدأ الخلايق
ونشو السنين والايام من اول العالم وقت استواء الليل
والنهار عند دخول الشمس راس الحمل الذي هو خط
الاستواء الخ

Dies Geschichtswerk beginnt mit Erschaffung der Welt in 7 Tagen; dann folgt f. 8^b die Geschichte Adams, Seths etc., immer mit Angabe der Jahre, zuerst der Weltschöpfung, dann der Alexandrinischen Zeitrechnung. Von Moses ist die Rede f. 10^b, von Josua 11^a, von Simson, Samuel, Saul 12^a etc.; von Philipp (von Macedonien) 17^a, von Alexander 17^b; 20^a von den Satrapen (ملوك الطوائف); 23^b von Jesus und seinen Jüngern und den Evangelisten; 26^b Zerstörung Jerusalems durch Titus; 27^a andere

Römische Kaiser; 29^a Konstantin der Grosse; 29^b Arianische Streitigkeiten; 31^a Theilung des Römischen Reiches und spätere Kaiser; 32^b Persische Könige und ihre Beziehungen zu dem (ost-) römischen Reiche; 34^a Geburt Mohammeds; 37^a von Heraklius (هرقل); dann ein kurzer Ueberblick der Geschichte von da an bis zum J. 64/688 (Herrschaft des Mo'awija ben jezid). Endlich werden noch verschiedene Zeitrechnungen (mit der Zahl ihrer Jahre) von Erschaffung der Welt an bis zur Herrschaft der Araber angegeben f. 39^a.

Dann folgt f. 39^a unten, ohne besondere Ueberschrift, der Abschnitt, welcher die Geschichte der Araber von Mohammed an behandelt. Derselbe beginnt: قال المؤلف ابتدأت فيه باخبار صاحب الشريعة والاسلام وذكر نسبة مرياه ومبعثه الي ان هاجر الي المدينة ثم ذكرت غزواته وفتوحاته وما جرت عليه حاله الي ان انتقل الي رحمة الله تعالى صعم ثم من بعده من الخلفاء الراشدين رم على ترتيبهم في الزمان والسنين ومن بعدهم من الملوك في سائر الاقاليم والحوادث الكابنة في ايامهم في كل سنة على ترتيب سنن الهجرة قال الشيخ الامام ابو جعفر محمد بن جرير الطبري اول من اظهر دين الاسلام وقام بامرته || 39^b ابو القسم محمد رسول الله صعم ابن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف ابن قصي بن كلاب الخ

Diese Stelle gehört der Chronik des ابن العميد (auch الشيخ المكي genannt, Elmacinus) an (= ed. Erpenius 1625 pag. 2, lin. 2—12); doch die letzten 4 Worte und das Folgende f. 39^b. 41^a u. 41^b bis zum Schluss der letzten Zeile sind nicht daher entnommen. Aber von 41^b, ult., von den Worten ان فلم يوافق قريش: فلم يوافق قريش: ان liegt wieder das Werk des ابن العميد vor (Erpen. p. 3, lin. 30 ff.) und das von f. 42^a an Folgende ist der Text seiner Chronik. Von hier an beginnt die eigentliche Handschrift und geht bis f. 267; was vorhergeht (f. 1—41) und was nachfolgt (268—283) ist von späterer Hand ergänzt.

Was zuerst das Stück f. 8 — 39^a anlangt, so ist dies Geschichtscompendium nicht dem Werke des العميد ابن entnommen. Dasselbe behandelt allerdings, in seiner ersten Hälfte, denselben Gegenstand, ist aber weit ausführlicher; es beginnt (Cod. Uri 688): الحمد لله الملك المتعالي القهار ذي العزة والوقار . . . اما بعد فهذا شرح ما وصلت اليه المقدره بهذا المختصر المفيد القليل الجمع الخ

Nach der Vorrede wird dann gehandelt: الكلام على حدث العالم، اختلفت الناس في حدث العالم وقدمه الخ

Der Anfang des Werkes in Cod. Uri 778 ist ebenfalls abweichend, auch von Uri 688, und lautet so: الحمد لله الاول بلا ابتداء والآخر . . . وبغير انتهاء الاله الواحد المنفرد بالوحدانية . . . وبعد فاني لما تجاوزت السنين وتعطلت من تصرفات الدواوين وقفت على التواريخ الخ

Das Stück könnte ein Auszug daraus sein. F. 7^b enthält eine allgemeine Inhaltsangabe (anfangend: هذا الكتاب من مبتدأ الخلق ومعرفة: سنى العالم والازمان والدهور والاجمال جبلا بعد جبل تلخيصا وشرحا للامور التى حدثت في القرون الخ) die aber weniger auf den Auszug passt als auf das Hauptwerk. F. 1 — 6^a gehören gleichfalls nicht zu dem Werk, wenn sie auch auf denselben Gegenstand Bezug haben: sie enthalten zwei Listen der alten Propheten und Könige, mit Angabe ihrer Lebensdauer; die erste f. 1^a — 3^a von اربانوس (?) (in seiner Zeitrechnung [كتاب سنى الازمنة] الخ), die zweite f. 3^a — 6^a von Chrysostomus (فم الذهب). Die Eigennamen sind fast alle arg verunstaltet.

Der zweite und hauptsächlichste Theil des العميد ابن behandelt die Geschichte der islamischen Reiche im Orient und geht etwa bis zum Jahre 670/1271. Derselbe beginnt im Cod. Uri 715 (und auch in der Ausgabe des Erpenius) so: الحمد لله المقدس بجميع اللغات والمنجد في سمو عرشه من ساير الخلقوات . . . وبعد فاني لما وقفت على تاريخ الامام العالم ابي جعفر . . . الطبري رحه ورايت ما فيه من التطويل في الشرح الخ

Dieser Anfang fehlt hier zwar auch, aber ein Stück der Vorrede findet sich, wie schon angegeben, doch auch hier. Dann ist wieder von derselben Hand, welche die früheren Blätter geschrieben, der Anfang des ersten Abschnittes (Leben Mohammeds) anders woher ergänzt, gleichfalls in ziemlicher Kürze, so dass der wirkliche Text des Werkes hier erst mit f. 42^a in dem 4. Jahre des Auftretens Mohammeds als Prophet beginnt. In dieser Ergänzung fängt der Abschnitt des Auftretens Mohammeds so an f. 41^b: ذكر نكت مما جري في سنى النبوة، فمما جري: في السنة الاولى ان رسول الله صعم بعث وقد تمت له الخ

Nun erst f. 42 — 267 folgt das Werk des العميد ابن, das hier im 9. Jahre vor der Hîgra beginnt und bis in das Jahr 658 derselben hineinreicht.

Was weiter folgt, f. 268 — 288, ist von derselben Hand wie das Uebrige ergänzt, kann aber — von der ersten Seite, 268^a, abgesehen — nicht von diesem Verfasser herrühren. Erstens ist die Behandlung überhaupt verschieden; jedes Jahr hier beginnt mit der Ueberschrift: ثم استهلكت سنة; die Darstellung ist ganz knapp, auf Naturereignisse wird viel Gewicht gelegt, die politischen Vorgänge kommen sehr zu kurz; zweitens geht die Erzählung bis zum J. 720/1820; zu der Zeit war العميد ابن längst todt. Die Behandlung der Jahre 658/1260 — 720/1820 ist hier gleichmässig; es wird also das Stück Einem Verfasser gehören; es wird der Auszug eines umfangreicheren Werkes sein, aber so angelegt, dass vom J. 682/1283 und besonders von 704/1804 an es möglich war, allerlei Ereignisse in die daselbst gelassenen Lücken der einzelnen Jahre nachzutragen. Diese Ergänzung scheint noch über das Jahr 720 hinausgegangen zu sein; alsdann fehlt hier also das Weitere.

Das Jahr 720/1820 fängt so an: ثم استهلكت سنة عشرين وسبعمائة، استهلكت وحكام البلاد هم المذكورون وعاد السلطان من الحج الي القاهرة يوم السبت ثالى عشر الحرم، في جمادى الاخرى اجتمعت الجيوش الاسلامية الخ

Was nun den Verf. des grössten Theiles der Handschrift betrifft, so giebt er f. 220^b seine Geburt im J. 602 Ragab (1206) an und nennt sich:

احقر بنى البشر المكين جرجيس بن العميد ابي
الياسر بن ابي المكارم بن ابي الطيب النضرائى الكاتب
Fast ebenso zu Anfang des Cod. Uri 773:

الشيخ المكين جرجيس بن الشيخ العميد [بن] ابي
المكارم بن ابي الطيب بن قزوينه بن الشيخ طيب
Zu Anfang von Cod. Uri 683 heisst er:

جرجس بن ابي الياسر بن ابي المكارم بن ابي الطيب
عُرِفَ بابن العميد [العمد] [so zu lesen für العميد]

und ebenso bei Nicoll Catal. No. 47, 1, mit dem Zusatz: الشيخ الفاضل. In Cod. Paris. An. F. 732 (betitelt: "وفيات الاعيان", verfasst von فضل الله بن ابي الفخر الصقاعي الكاتب) heisst er: الشيخ المكين عبد الله بن ابي الياسر المعروف بابن العميد الكاتب النضرائى

Der Verfasser hiess also: *Gorgis ben el'amid abu 'ljäsir ben abu 'lmekärim ben abu 'ttajjib ennaçrāni elkätib elmakīn*, geb. 602/1206, † 672/1273. Sein Geschichtswerk ist bezeichnet in Cod. Uri 715 als: **مختصر تاريخ**

الامام ابي جعفر محمد بن جوير الطبري

Desgl. Uri 735. — Dass der Verf. sein Werk als Auszug aus der grossen Chronik des Eṭṭabari angesehen wissen will, geht aus der obigen Stelle bei Uri 715 deutlich hervor; bei seinem Todesjahr ⁸¹⁰/₉₂₂ f. 101^a bemerkt er darüber nichts. Die Benutzung dieser Chronik hat also für die Vorzeit und für die drei ersten Jahrhunderte der Hīgra stattgefunden; von da an sah sich der Verf. auf andere Quellen angewiesen. — Sein Werk ist eingetheilt nach den Herrschern der islamischen Reiche. Er zählt als solche den Mohammed und dann auch Ḥasan (den Sohn des Ḥalfen 'Alī) mit; die Reihe sämtlicher Herrscher umfasst daher, bis zum Untergang des Ḥalfats in Bagdād, 58 Namen, dabei ist f. 69^b mitgerechnet — als 10. Ḥalfen — عبد الله بن الزبير بن العوام. Daneben führt er bei den Omajjaden-Ḥalfen an, der wievielte

der Dynastie der jedesmal in Rede stehende ist; ebenso bei den 'Abbāsiden. — Bei den meisten Regenten ist eine eigene Rubrik, in welcher die Beziehungen zu dem christlichen d. h. Griechischen Kaiserreich und die dahin gehörigen Ereignisse behandelt werden. Dieselbe ist an das Ende der Geschichte des betreffenden Ḥalfen gestellt und trägt die Ueberschrift: **والذي ورد تواريخ النصاري من الحوادث في خلافته** Besondere Ueberschriften, innerhalb des Hauptrahmens, haben ausserdem noch die hauptsächlichsten Dynastien besonderer Reiche, so die Fāṭimiden, die Ejjābiden und zuletzt die Türken Aegyptens f. 254^a ff.: **دولة الترك واستيلائهم على الديار المصرية**, **اول ملوكهم المعز عز الدين ابيك التركماني الصالحى**, bei deren 3. Herrscher f. 261^a: die eigentliche Handschrift hier f. 267^b im J. ⁶⁵⁸/₁₂₆₀ aufhört. — Zu bemerken ist noch, dass der Verfasser die Zahlenangaben ausser nach den Jahren der Hīgra sehr oft auch noch nach den Sonnenjahren macht.

Die Handschrift ist falsch gebunden und ausserdem defect; die Blätter folgen so: Der Anfang des Werkes fehlt; 42—65. 68—80. 112—133; fehlt 1 Bl.; 134—139; fehlt 1 Bl.; 141. 111. 81—97; fehlt 1 Bl.; 99—110. 142—267; der Schluss fehlt, es wird aber nur 1 Blatt Text gewesen sein. Hiezu ist zu bemerken, dass die Lücke nach f. 139 grösstentheils nach einem anderen Werk auf f. 140 ergänzt ist; desgleichen die Lücke nach f. 97 ergänzt auf f. 98; so dass nur nach f. 133 eine vollständige Lücke ist; von dem Ende und dem Anfange (wo 2 Blätter fehlen) abgesehen, wo aber die Lücken anders woher ergänzt sind. —

Blatt 66 u. 67 gehören gar nicht zu diesem Werke; sie behandeln ausführlicher, als in demselben geschehen ist, die kriegerische Unternehmung und den Tod des Elhosein; der eine Abschnitt darin, f. 66^a unten beginnt so:

صفحة تخرج الحسين رأ الي العراق، لما تواترت الكتب
الي الحسين من جهة اهل العراق وجاءه كتاب
مسلم بن عقيل بالقدوم عليه الخ

F. 177^b u. 178^a ist ein leerer Raum gelassen; es fehlen daselbst einige Verse. — Einige kleine Zwischenblätter sind eingeschoben, so nach f. 52. 133, um aus anderen Werken eine betreffende Notiz zu bringen. Imgleichen ist der Rand sehr oft, in kleiner Schrift, mit Zusatz-Notizen aus anderen Werken beschrieben. —

Die letzten Textworte auf f. 267^b sind:
 الملك الظاهر والملك الصالح اسمعيل بن صاحب حصص
 وجميع من كان معهم من المسلمين وذلك آخر شوال
 سنة 408 ولم يسلم من القتل

Schrift: gross, gat, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt (doch ist der Text nicht immer gut). Ueberschriften roth. Die Zahlbezeichnung ist mit Gobar-Ziffern, worunter die gewöhnlichen Zahlen nebst den Zahlworten stehen. Die Schrift auf den ergänzten Blättern ist von einer und derselben Hand, durchschnittlich ziemlich gross, am Rande klein, Persischer Zug, vocallos. — Abschrift c. 760/1249 (resp. 1100/1688). — HKh. II 2103.

9444. Spr. 54.

184 Bl. 4°, 23 Z. ($28\frac{2}{3} \times 12\frac{1}{2}$; $17\frac{1}{2} \times 7\frac{2}{3}$ cm). — Zustand: sehr wurmtichtig, der Rand wasserfleckig, oft ausgebessert, besonders zur Seite. Der Text öfters schadhafte. — Papier: gelbbraun, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt. Es ist:

مختصر الدول في التاريخ

Verfasser fehlt. Es ist:

أبو الفرج بار كير يغوريوس بن هارون
 الملاطي النصراني

Anfang fehlt. Die Handschrift beginnt f. 1^b
 وفي يوم الخميس خلق الله تعالى التنانين العظام
 وكل جنس متحرك في الماء وكل طائر ذي جناح الخ

Allgemeine Geschichte, von *Abū 'lfarag bār kirigōrijūs* [Gregorius] ben hārūn elmelāṭī ennaḡrānī, bekannt unter dem Namen *Barhebraeus*, sonst auch Ja'qūb ben ishāq *el-kerekī a bū 'lfarag ibn elqoff* (ابن القف الكركي) genannt, gest. 685/1286.

Zuerst spricht der Verf. von der Schöpfung überhaupt, dann von Adam und seinen Nachkommen nach den Berichten der Bibel. Zuerst die Jüdische, dann die Chaldäische, Persische, Griechische Geschichte. Die Christliche Zeit wird am ausführlichsten von ihm, der Christ geworden war, behandelt.

Das Werk ist eingetheilt in 10 Perioden (دولة).

1. (في الانبياء) behandelt die Propheten (دولة). Die Ueberschrift steht auf den hier fehlenden Blättern (im Anfang).

2. المنتقلة من الاولياء الي القضاة قضاة 8^b دولة
 بنى اسرائيل
3. المنتقلة من قضاة بني اسرائيل الي ملوكهم 11^b دولة
4. المنتقلة من ملوك بني اسرائيل الي 24^b دولة
 ملوك الكلدانيين
5. المنتقلة من ملوك الكلدانيين الي ملوك الفرس 23^b دولة
6. المنتقلة من ملوك الفرس الي ملوك 30^a دولة
 اليونانيين الوثنيين
7. المنتقلة من ملوك اليونانيين الوثنيين 35^a دولة
 الي ملوك الافرنج
8. المنتقلة من ملوك الافرنج الي ملوك 51^a دولة
 اليونانيين المنتصرين
9. المنتقلة من ملوك اليونانيين المنتصرين 54^a دولة
 الي ملوك العرب المسلمين
10. المنتقلة من ملوك العرب المسلمين 182^b دولة
 الي ملوك المغول

Die Handschrift bricht f. 184^b, Z. 17 plötzlich ab: das Uebrige fehlt. Die letzten Worte sind:
 ولما وصل هولاكو قريب من ماردین سير طلب
 صاحب ماردین الي عنده فابي ولم ينزل اليه بل
 سير ولده مظفر الدين لانه

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften roth. Incorrect. — Abschrift c. 1600. — HKh. V 11610.

Die Reihenfolge der Blätter im Anfange ist: 1—14. 16. 15. 17—20. 24. 21—23. 25 ff.

9445. Spr. 83.

148 Bl. 4°, 17 Z. ($28\frac{1}{2} \times 17\frac{1}{2}$; $18\frac{1}{2} \times 12\frac{3}{4}$ cm). — Zustand: unsauber, fleckig. Der Rand zum Theil ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt. Die Bemerkung auf dem Vorderdeckel:

تاريخ عظيم المثل من تاريخ الطبري

ist falsch. Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 1 Blatt, die Einleitung.

Ausführliches Geschichtswerk, von Erschaffung der Welt an.

- 2^a باب العلم وفضله، قال الله تعالى قل هل يستوي
 الدين يعلمون والذين لا يعلمون
- 2^b باب ذكر الامم السالفة، مما جمع من الكتب
 والفضائل واحكام الآثار الخ

Hier giebt der Verfasser seinen Plan an, zuerst die Geschichte der Propheten von Adam an bis auf Mohammed, dann diesen und seine ersten Nachfolger, dann die Geschichte Jahr für Jahr zu behandeln, und die hauptsächlichsten Regenten, Wezire, Gelehrten und die politischen und Natureignisse bis auf seine Zeit im Jahre 708/1308, unter der Regierung des الملك الناصر محمد بن الملك المنصور قلاوون, zu besprechen. Dies geschieht aber nicht, sondern die Darstellung hört hier in der Geschichte des Ḥalifen Mo'awija (und in Pm. 175 in der seines Sohnes Jezid) auf.

Ueber den Titel und den ungenannten Verfasser und seine Quellen s. die Bemerkungen bei Pm. 275. — Seine Darstellung ist breit und legendenhaft.

Die Prophetengeschichte beginnt f. 4^a ff.: ذكر صناعات الانبياء. Dieselbe ist nach f. 3^b entlehnt einem Buche des الدماغنى.

4^a ذكر مقامات الانبياء

4^a ذكر صناعات الاشراف رم, ابو بكر الصديق رة

كان بزرا الخ

5^a ذكر اديان العرب, كانت النصرانية في ربيعة

وغسان وبعض قضاة الخ

(Diese Notizen sind, nach f. 8^a unten,

entlehnt aus: كتاب انشراح الصدر وتذكار

اهل القبور من تاريخ الطبري)

8^b ذكر آدم عم ومن جاء من ذريته من الانبياء

الذي رسول الله صعم

14^a ذكر كلام الانبياء والاولياء والاصفياء والحكماء وما

جري في زمن بني اسرائيل

18^a من الامثال من كلام الصكابة والتابعين رم

20^b من امثال العائمة 20^b من امثال الفرس

21^a ذكر الدنيا والزهد فيها

26^a من كلام يوسف الصديق

26^b ذكر قيس بن عاصم المنقري

27^a ein Abschnitt aus: كتاب التعالبي und zwar

الفصل الاول من التمثيل والحاضرة مما جري

مجري التمثلات

etc. من امثال العرب 29^a من امثال العرب 28^b

32^a ذكر داود عم

35^a وفاة سليمان بن داود عم ملك بعد ابيه وله

من العمر ثمان عشر سنة

35^b ذكر حديث المسيح عم 36^b ذكر وفاة الاسكندر

42^a ذكر قدوم العرب على كسري وما جري له مع النعمان

45^a فصل في فضائل ومعجزات رسول الله صعم

47^a ذكر عمومة رسول الله صعم وعماته وكتابه وازواجه

(ابن الجوزي).

49^a ذكر غزواته صعم

49^a ذكر وفاة رسول الله صعم (كتاب العمدة

51^a ذكر غزاة هوازن بحنين

53^b خلافة ابي بكر الصديق رة, روي انه قال رة

وليتكم ونست بحيركم

54^b ذكر ارتداد اهل حضرموت 61^b ذكر فضايله رة

67^a ذكر نوبة اليمامة

69^b ذكر فضائل ابي بكر الصديق رة

71^b رسالة ابي بكر الصديق الي علي بن ابي طالب رة

75^b ذكر خلافة عمر بن الخطاب رة

(Die meisten Abschnitte haben die Ueber-

schrift: من مناقب عمر بن الخطاب

99^b وفاة عمر بن الخطاب رة

107^a ذكر قتل عثمان بن عفان رة

108^a ذكر خلافة الامام علي بن ابي طالب رة

120^b ذكر وفاة علي بن ابي طالب رة في سنة تسع

وثلاثين من الهجرة النبوية

123^a ذكر ملك معاوية بن ابي سفيان

Darin f. 127^b eine Qaṣṣa des عمر بن العاص

an معاوية gerichtet, anfangend (Motaqārib):

معاوية الفضل لا تنس لي وعن منهج الحق لا تعدل

66 Verse lang. Der Verf. fügt hinzu f. 129^b:

وهذه القصيدة تعرف بالجلجلية وهي قصيدة عظيمة مشهورة

Die Geschichte des Mo'awija ist hier nicht

zu Ende. Die letzten Abschnitte sind:

147^b نوادير من كلام معاوية

148^a مما جري لزياد في خلافة معاوية اخيه

148^a من كلام معاوية لقدمته وجوابها له

148^b قدوم الاحنف بن قيس على معاوية

In diesem Abschnitte hört die Handschrift auf.

Schrift: gross, gewandt, deutlich, fsst vocallos. Ueber-

schriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 900/1494.

9446. Pm. 275.

160 Bl. 8vo, 19 Z. (20 1/2 × 13 1/2; 13 1/2 × 8^{om}). — Zustand: ziemlich gut; doch etwas fleckig und nicht ganz sauber. — Papier: gelb (auch bräunlich), ziemlich stark, glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titelüberschrift f. 1^b:

تاريخ مجموع النوادر مما جرى
للاوائل والاواخر

Der Titel mag richtig sein; bei HKh. findet er sich nicht. Als Name des Verfassers steht f. 2^b (s. unten) Qartāj elgazzī elhazandārī (auch diesen Namen habe ich sonst nicht gefunden); er hat nach f. 4^a (und nach Spr. 83) im J. 708/1808 gelebt. Dazu stimmen die von ihm citirten Quellen, die, soweit sie genauer bezeichnet sind, alle in eine frühere Zeit fallen. Es sind:

1 كتاب الاغانى لابي الفرج على بن الحسين بن محمد
الاصمبھانی 856/967 †

2 كتاب الدامغانى (Titel und Verf. unbestimmt)

3 كتاب مفرج الكروب في اخبار ملوك بنى ايوب
لجمال الدين محمد بن سالم بن نصر الله بن
سالم بن واصل الحموي 697/1298 † geb. 604/1207

4 مزيل الغم فيما جرى ببلاد الحجم
(Verfasser ungenannt).

5 انشراح الصدور وتذكار اهل القبور من تاريخ الطبري
(Verfasser des Auszuges ungenannt).

6 التمثيل والمحاضرة للتعالمى 429/1088 †

7 تاريخ ابن التجوزي 597/1201 †

8 كتاب العمدة (Titel unbestimmt, Verf. ungenannt)

9 مروج الذهب للمسعودي 846/956 †

من كتاب صاحب الاغانى f. 1^b:
وكتاب الدامغانى وتاريخ مفرج الكروب في بنى ايوب
ومزيل الغم فيما جرى ببلاد الحجم ومن كلام الله
عز وجل الخ

Der Verfasser führt so zuerst seine Quellen
an, dann zählt er auf, was er in diesem Werke
behandeln wolle — hauptsächlich Propheten-
Geschichte, dann Staaten-Geschichtliches, auch

von ausserislämischen Völkern, und zuletzt
Allerlei von Dichtern — f. 2^b: وما خضوا به من
الفصائل والقصيد والتغزلات المدكرات والمؤنثات والخمريات
والزهريات والدوبيات والمراثي والموشحات وما كان من
الجد والهزل مما عنا بجمعنا انعمد الفقير الي الله تعالى
قربطاي الغزي الخزنداري لطف الله تعالى به وغفر له
وتاب عليه، ومما تضمنته الفصلاء في ذلك
فان تجد عيبا فسد الخ

u. e. andere Verse, die Unzulänglichkeit der
Kräfte des Menschen betreffend. Aber die Ge-
dichte und Gedichtstücke verschiedener Gattung,
von denen der Verfasser spricht, bilden nicht
einen besonderen Abschnitt, sondern kommen
in dem Werke verstreut vor.

Nach dieser Einleitung beginnt f. 3^a, Z. 14
dasselbe Werk, welches in Spr. 83 vorliegt.

Die القصيدة الجدلجية steht f. 128^a—130^a.

Die letzten Abschnitte sind:

ذكر دخول قيس بن سعد بن عبادة علي معاوية 143^b
بعد وفاة علي بن ابي طالب رة

ذكر وفود اروي ابنة عبد المطلب علي معاوية 144^a

دخول الذكوانية علي معاوية 146^a

كلام معاوية لعقيل بن ابي طالب الخ الخ 146^b

ذكر محاكمة جرث بين يدي معاوية 148^b

نواير من كلام معاوية (= Spr. 147^b) 149^b

قدوم الاحنف بن قيس علي معاوية 150^a

(= Spr. 148^b).

Das Folgende fehlt bei Spr. 83.

كلام الاحنف بن قيس لمعاوية 150^a

ذكر ما جرى لمعاوية 151^a

ذكر وفاة معاوية (مروج الذهب) 153^a

ملك يزيد بن معاوية وقتل الحسين بن علي 155^b

(المسعودي).

Schluss f. 160^a: قال ابو الاسود

اترجو امه قتلت حسينا شفاعه جده يوم الحساب
... فانشد يقول

سهم اصاب وراميه بذني سلم من العراق لقد ابعدت مرماكا
والله سبحانه وتعالى اعلم والحمد لله وحده الخ

Schrift: klein, ziemlich weit, gefällig, vocallos. Ueber-
schriften roth. — Abschrift im J. 1100 Rab' I (1689).

9447. Spr. 1975.

45 Bl. 8vo, 16—17 Z. (16 $\frac{1}{2}$ × 11; 11 $\frac{1}{2}$ × 8^{cm}). — Zustand: die obere Hälfte und am Rücken wasserfleckig; im Uebrigen nicht recht sauber. Von Bl. 10^a die obere Ecke nebst etwas Text abgerissen. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel fehlt.

Bruchstück eines historischen Werkes.

Das Vorhandene beginnt f. 1^a, Zeile 1:

ذكر مقتل جعفر بن يحيى بن خالد البرمكي، قال محمد بن سلام الأبرش لما استوزر هرون الرشيد جعفر بن يحيى وسلم إليه الخاتم. يختم به حيث يشاء وكيف شاء لم يكن يصبر عنه ساعة وكانت مخاطبته إياه يا أخى جعفر من فرط محبته الخ

F. 5^a خبر من أخبار البرامكة مع الرشيد، وما يروي F. 5^a عن صالح بن سليمان قال

Dann folgt f. 8^a ff. eine kurze Uebersicht der Regenten von Abū bekr an bis auf Jezid ben mo'āwija; alsdann (f. 8^b, mit Ueberschlagung Verschiedener) von Harūn an bis auf انصار لدين الله, gleichfalls mit Auslassung Verschiedener.

Darauf f. 10^{ab} ein Brief des Mo'āwija an 'Omar ben elhātṭāb als Antwort auf ein Schreiben desselben, die Christen von ihren Aemtern abzusetzen.

Fصل في القول في أهل الذمة وما ورد في الشريعة 10^{ab} من النهي عن اختيارهم وتبني قبج آثارهم

Dies Stück bricht ab f. 15^b mit den Worten:

فقال له اليهودي الغش يكون في معاملة او في اكل او في شرب فشد عليه المقداد في القول وانه لا يشك ان المقداد،

Hier ist eine Lücke; es folgt f. 16—18, betreffend die Zwigigkeiten nach dem Tode 'Otmāns und 'Alis Schwanken in Bezug auf die Nachfolgerschaft.

Nach f. 18 eine kleine Lücke; das Stück f. 19 beginnt in dem Abschnitt: 'Alis Uebernahme des Hālfates, mit den Worten (Zeile 1):

قال ابن عباس فقلت لعلي اما المرة الاولى فقد نصحك واما المرة الثانية فقد غشك، قال ولم قلت ان معاوية الخ

ذكر وفاة علي رة في سنة تسع وثلاثين من الهجرة، 28^b قال لما اختلف نواب علي ونواب معاوية بسبب قتلة عثمان الخ

ذكر ملك معاوية بن ابي سفيان بن حرب بن 31^b صخر، وامه هند ولد قبل الهجرة بثمانية عشر سنة واسلم الخ

Darin f. 34^b—36^b die Qapide des العمرو بن العاص، genannt الجملجية.

ذكر ملك يزيد بن معاوية وقتلة الحسين بن علي 38^a ابن ابي طالب رة من كتاب المسعودي مختصرا

Mit diesem Gegenstand — Ermordung des Elliosein und seiner Genossen — schliesst das Werk f. 44^a so: كانت ذن كانت ومعظمهم يقول انها شعرة ذن كانت من قوله فويله من الله وان كانوا اقتلعوها عليه فمنهم التي الله ولا قوة الا بالله وصلي الله على سيدنا محمد وآله وسلم

Es unterliegt keinem Zweifel, dass das Stück f. 19 bis etwa 37 dem Werk Spr. 83, c. f. 108 bis c. 130 entnommen ist; desgleichen kann das Stück f. 16—18 aus dem Anfange des Abschnittes bei Spr. 83 f. 108 sein. Dagegen das Vorhergehende f. 1—15 ist anders woher, und auch f. 37—44 scheinen nicht dem obigen, Werke entnommen.

Wir haben hier also ein Bruchstück eines geschichtlichen Werkes, das sich zuerst mit den Barmekiden und dem Hālfen Harūn beschäftigt, dann aber nach einem Rückblick auf die ganze Hālfenzeit, f. 8—15, ausschliesslich die ersten Nachfolger des Propheten behandelt.

Schrift: ziemlich grossa, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1501.

F. 44^b—45^b enthält von derselben Hand ein Gebet, das anfängt: اللهم لا اله الا انت الحى القيوم الشهيد المالك المنفصل العليم الخ

9448. We. 288.

135 Bl. 8vo, 15 Z. (18 $\frac{1}{4}$ × 13 $\frac{1}{4}$; 12 $\frac{1}{2}$ × 9^{cm}). — Zustand: ganz lose im Deckel; fleckig (besonders im Anfange) u. etwas unsauber. — Papier: stark, gelb, glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel (f. 2^a):

تاريخ مختصر للمايلا السابعة وما بعدها، اختصه القاسم بن محمد بن يوسف بن محمد البرزالي،

Anfang f. 2^b: سنة احدى وسبعماية، فيها توفي: واحمد بن سالم من صلحاء الخنابلة مات بزور، واحمد ابن سلمان الحربي الملقب بالسكبر، واليباس بن جامع الخ

Ein kurzes geschichtliches Werk des El-qāsīm ben moḥammed ben jūṣuf ben moḥammed *elbirzālī* eššāfi'ī elišbili eddi-mašqī 'alem eddīn abū moḥammed, geb. 665/1267 (663), † 788/1337 (739), betreffend die Jahre 601/1204—786/1335. Dasselbe schreitet Jahr für Jahr vor, giebt — was die Hauptsache ist — unter jedem Jahre an, wer gestorben ist von hervorragenden Personen, mit kurzer Angabe ihres Namens und Standes und bisweilen auch einiger anderer knapper Bemerkungen über dieselben; und alsdann bringt es einige kurze Anzeigen über politische Vorgänge und Merkwürdigkeiten, die sich während des Jahres ereignet haben. Diese Unterabtheilung beginnt jedesmal mit: „و فيها“ und in demselben (Jahre).

Nach f. 41 fehlen 9 Blatt, nach 131 fehlt 1 Blatt. Es fehlen also Angaben über den Schluss des J. 649/1251 bis zum Anfang von 659/1260; und Schluss des J. 784/1334 und Anfang von 795/1335.

Schluss f. 135^a: واعنقل الخليفة المستكفي هو: واهله بالقلعة ومنع من الاجتماع بالناس ومن حضور الجمعة وامير الركب الامير سيف الدين طغتمر الخليلي،

Damit ist das Werk, wie es scheint, nicht völlig zu Ende; denn von derselben Hand ist darunter geschrieben: يتلوه سنة سبع وثلاثين وسبعماية،

Schrift: gross, gleichmässig, vocallos, stark und deutlich und gewandt. Die Jahresüberschriften und das erwähnte sind roth geschrieben. — Abschrift etwa um 950/1543.

Das Titelblatt ausserdem vielfach mit Namen von Besitzern und Lesern des Buches beschrieben.

HKh. II 2176 ist verschieden.

9449. Spr. 60. 61.

508 Bl. Folio, 35 Z. (35 × 25½; 22 × 16½^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken und einige Wurmstiche am Rande. Band II ist im Anfang und am Ende wasserfleckig. — Der Rand ist nicht selten ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. —

Einband: guter rother verzierter Lederbd mit Klappe. — Titel fehlt. Er steht auf dem Vorblatt des 1. Bds (Spr. 60):

النصف الثاني المنتخب من تاريخ علم الدين البرزالي

Verfasser: s. unten.

Anfang f. 1^b (nach dem Bismillāh, zierlich in Gold auf blauem Grunde): خلافة الحسن بن علي رة: قد ذكرنا ان عليا رة لنا ضربه ابن ملجم قالوا له استخلف يا امير المؤمنين فقال لا ولكن ادعكم كما ترككم رسول الله صعم. يعنى بغير استخلاف فان يرد الله بكم خيرا يجمعكم علي خيركم بعد رسول الله صعم الخ

Diese ausführliche Geschichtsdarstellung beginnt hier also im Jahre 40. Das J. 41/661 beginnt f. 2^a, Z. 5: سنة احدى واربعين، قال ابن جرير: فيها سلم الحسن بن علي الامر لمعوية بن ابي سفيان ثم روي عن الزهري انه قال الخ

Ueberhaupt beginnen die Jahre mit den Worten *تم دخلت سنة* nebst der betreffenden Zahl: dies ist in der Regel roth (oder doch mit grösserer Schrift) geschrieben. Zuerst kommen die politischen Ereignisse, dann (gewöhnlich mit der Ueberschrift: *ذكر من توفي فيها من الاعيان*) die Todesfälle berühmter Personen, nebst biographischen Angaben, auch Proben dichterischer Leistungen. Die hier behandelten Jahre sind: 40/661 (Schluss) bis 788/1337. Aus dem oben mitgetheilten Anfange ist klar, dass ein grosses vorausgehendes Stück des Werkes fehle, und zwar die ganze erste Hälfte.

Schluss f. 508^b: وبها توفي في بكرة السابع عشر: من ذي الحجة عن اربع وسبعين سنة وترك مالا واثانا ورثة بيت المال،

[وهذا آخر f. 508^b من ارخ شيخنا] الخافظ علم الدين البرزالي في كتابه الذي قيل به على تاريخ الشيخ شهاب الدين ابي شامة المقدسي وقد كانت وفاة البرزالي في العام القابل وهو محرم بمنزلة خليف رحمة الله، وقد قيلت على تاريخه الي زماننا هذا وكان فراغي من الانتقاء من تاريخه في يوم الاربعاء العشرين من جمادى الآخرة من سنة احدى وخمسين وسبعماية

احسن الله خاتمتها امين، والي هنا انتهى ما كتبه من لدن خلق آدم الي زماننا هذا والله الحمد والمثنة، كتبه اسمعيل بن كثير بن ضوء القرشي الشافعي عفا الله عنه، وكتبه لنفسه افقر عباد الله واحوجهم الي رحمة ربه محب اهل السنة وخادمهم محمد بن سلطان بن سعيد البعلبي الحنبلي عفا الله عنه بمثه وكرمه] folgt, dass das Geschichtswerk des *Šihāb eddīn 'abderrahmān eddimaṣqī abū sāma* † 665/1266 (No. 606) einen Nachtrag erhalten hat von *'Alem eddīn elbirzālī* † 788/1387 (No. 9448), welcher bis zum Jahre 738 geht. Was also hier vorliegt, ist die zweite Hälfte des Geschichtswerkes des *Elbirzālī*, entweder vollständig, oder — wenn die Notiz in dem obigen Titel richtig ist — in Abkürzung. — Die weiteren Bemerkungen in der Unterschrift, dass *Ibn kefir* † 774/1372 das Werk fortgeführt habe bis zum J. 761/1350, gehen uns eigentlich nichts an, denn von seiner Fortsetzung ist hier nichts vorhanden; aber soviel scheint doch daraus hervorzugehen, dass er es ist, welcher das Geschichtswerk hier abgekürzt hat.

Das ganze Werk — wie aus f. 423^b zu ersehen, wo der 9. Theil, mit dem Jahr 649, zu Ende — zerfiel ursprünglich in 10 Theile; davon werden hier die vier ersten fehlen.

Die beiden Bände haben eine fortlaufende Arabische Foliierung, die aber im 2. Bande mit f. 345 aufhört.

Band I enthält f. 1—262 und Jahr 40—322.

» II » f. 263—508 » » 323—738.

Schrift: klein, zierlich, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Der Text in rothen und blauen Linien eingerahmt. In der Mitte des 1. Bandes fehlen die Jahresüberschriften eine Strecke lang. Am Rande stehen bis f. 346 oft Verbesserungen. — Abschrift im J. 805/1402 von

محمد بن سلطان بن سعيد البعلبي الحنبلي

9450. Spr. 56.

70 Bl. 8°, 11 Z. (20 × 14^{1/2}; 12 × 10^{cm}). — Zustand: im Anfang stark wasserfleckig, auch sonst fleckig; weiterhin ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel (von neuerer Hand auf ausradirten Wörtern stehend):

هذا الكتاب تاريخ الذهبى

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Ein Band einer allgemeinen Geschichte.

Dies Stück eines grösseren Werkes spricht zuerst über die politischen Zustände u. Vorgänge jedes Jahres, dasselbe einleitend mit: *ثم دخلت سنة*; dann ausführlicher, mit Anführung von Dichterstellen, von den in dem betreffenden Jahre gestorbenen berühmten Personen. Die Ueberschrift dazu ist: ... *فيها* ... *ذكر من توفي في هذه السنة من الاعيان*, *فيها* ...

Es beginnt hier f. 1^b mit dem J. 208/828 so: *ثم دخلت سنة ثمان ومائتين من الهجرة النبوية المحمدية صمعم*, *فيها ذهب الحسن بن الحسين بن مصعب اخو طاهر فارًا من خراسان الي كرمان فعصا بها الخ*

Der Nekrolog des Jahres, mit obiger Ueberschrift, beginnt f. 1^b unten: *فيها كانت وفاة السيدة الجليلة الحسينية النسبية نفيسة بنت الحسن بن زيد بن الحسين بن علي رضى الله تعالى عنهم ابن ابي طالب القرشية الهاشمية كان ابوها نائبًا للمصور الخ*

Es geht bis zum J. 217/832 (inclus.). Dasselbe beginnt f. 61^b: *فيها دخل المامون الديار المصرية وظفر بعبدوس الفهري الذي كان قد تغلب على الديار المصرية الخ*.

و*فيها توفي هشام بن اسمعيل* *الدمشقى ابو عبد الملك الخراعي الزاهد القدوة روي عن اسمعيل بن عياش وكان ثقة رحمه الله تعالى ورحمنا به ورحم ساير المسلمين اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين*.

Wenn dies ein Auszug aus dem *تاريخ الذهبى* ist, dann ist auffällig, dass der Verfasser des Grundwerkes in dieser Weise citirt wird, wie f. 8^b (ebenso 24^b. 34^b. 38^a etc.). Zu Grunde scheint ein anderes Werk zu liegen. Vielleicht ist dies eine Abkürzung aus der Chronik des *Elbirzālī*: vergl. Spr. 60. 61.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, etwas rundlich, gewandt, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift o. 1600.

9451. Pm. 474.

307 Bl. 8°, 17 Z. (18^{1/2} × 14; 13 × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb (f. 101—112 bräunlich), glatt, stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1^a von späterer Hand:

تاريخ الاسلام للحافظ الذهبى

Dies ist aber unrichtig; es ist nur ein biographischer Auszug aus der Chronik des Mohammed ben Ahmed ed'dehabi šems eddin † 748/1347 (No. 2313); die Darstellung der politischen Verhältnisse, die das Original noch ausser den biographischen Angaben hat, ist hier ganz bei Seite gelassen. Hier werden nur die Todesfälle berühmter Personen nebst Notizen über ihr Leben und ihre Werke in chronologischer Reihenfolge gegeben.

Dieser Auszug wird f. 258^b genannt:

المنتقى من تاريخ الاسلام للذهبي

Der Verfasser desselben ist nicht ersichtlich; HKh. II 2220 führt Auszüge des Werkes an von خلف الغري († 792/1390) und von محمد ابن الجزري († 833/1429).

Dieser Auszug ist in eine Anzahl Hefte getheilt; dieselben umfassen nicht immer die gleiche Anzahl von Jahren. Ausserdem umfasst hier ein Heft in der Regel mehr als einen Band des Originals.

Der Anfang fehlt; wie viel lässt sich nicht angeben, es mögen etwa 60 Blätter sein. Darin sind behandelt die Berühmtheiten in den zwei ersten Jahrhunderten des Islām.

Das Vorhandene beginnt mit dem Jahr 200/815 und geht (f. 291) bis in das Jahr 680/1281, jedoch findet sich darin eine grössere Lücke, welche im Jahr 449/1057 beginnt und bis 590/1186 geht. Eine andere Lücke von vielleicht einem Blatte oder zwei findet sich nach f. 120, ein Artikel über den Dichter المعري ابو العلاء المعري; es folgt darauf Bl. 110, aber nicht unmittelbar.

Die Zahl jedes Heftes ist nicht angegeben;

ein Heft beginnt	f. 1	mit dem Jahr	200,	
das folgende	f. 37	»	»	281,
das folgende	f. 61	»	»	301;
ein anderes	f. 125	»	»	531,
das folgende	f. 206	»	»	611,
das hier letzte	f. 260	»	»	651.

Vor den Heften steht in kleiner euger Schrift, von derselben Hand wie das übrige, ein Inhalts-Verzeichniss, die Stichnamen der

Artikel enthaltend; dasselbe ist nicht ganz vollständig. Die Einrichtung des Werkes ist überall so, dass zuerst die Angabe des Jahres (bloss سنة mit folgender Zahl), dann in alphabetischer Anordnung nach dem Hauptnamen die einzelnen Artikel stehen.

Das Jahr 200 beginnt f. 1^b: سنة مائتين; يحيى بن سلام البصري عن نظر بن خليفة وشعبة والمسعودي وابن أبي عروبة الخ

Das Jahr 231 f. 37^b: سنة احدى وثلاثين ومائتين; احمد بن حاتم ابو نصر النحوي صاحب الاصمعي اخذ عنه ثعلب الخ

Das Jahr 611 f. 206^b: سنة احدى عشر وستمائة; احمد بن عبد الله بن العلا ابو العباس المخرومي البغدادي ابن الزاهد ابي المعالي الخ

Das Vorhandene hört f. 291^b auf in dem Artikel über محمد بن الحسين بن رزيق بن موسى بن عيسى mit den Worten: فلانم الشيخ تقى الدين بن الصلاح وشرح عليه وعلق عنه وقرأ القرات على ابي الحسن السخاوي وسمع منهما وممن لزمه

Schrift: ziemlich klein, diok, flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale und meistens auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth, letztere zum Theil auch am Rande angemerkt. Zusätze bisweilen am Rande, auch auf kleinen eingeklebten Blättchen, wie 46^a. 46^b. 50^a. 82^a. — Abschrift c. 850/1446.

Die Handschrift ist etwas verbunden; die Blätter folgen so: 1—109. 111—120; kleine Lücke; 110; grosse Lücke von etwa 60—80 Bl.; 125—197. 199—204. 198. 206—208. 121—124. 209—291. Das Uebrige fehlt. —

Bl. 205 gehört nicht an seine Stelle; es ist eigentlich als leeres Blatt anzusehen. Bl. 259 ist in der That ganz leer geblieben.

Bl. 258^b steht die Bemerkung, hier sei zu Ende der Auszug aus dem 20. Heft (جزء) des Originals; Bl. 198^a (oben zur Seite): Ende des Auszugs aus dem 18. Bande (جلد) [des Originals].

HKh. II 2220. 2137.

F. 292—301 gehört zu einem alphabetischen Wörterbuch, das die Ueberlieferer in ziemlicher Kürze behandelt. Es kann dies Stück, welches einen Theil der mit عبد zusammen gesetzten Namen enthält, aus einem Werke des الذهبي abgekürzt sein; derselbe wird f. 301^a, 10 citirt.

Es beginnt f. 292^a, Z. 7 mit dem Artikel: عبد الله بن عبد العزيز بن ابي رواد عن ابيه und hört auf f. 301^b in dem Artikel über: عبد الله بن محمد بن عبد الله بن ابراهيم ابو محمد الاسدي بن الاكفاني القاضي

Die Schrift ist dieselbe wie vorher, nur etwas kleiner.

F. 302—305 gehören, wie es scheint, demselben Werke an; zuerst 305, dann eine Lücke, dann 302; auf diesen 2 Blättern werden Uebersetzer mit dem Namen احمد behandelt; zuerst f. 305^a, 9: احمد بن داود بن ابي نصر ويقال ابن نصر ابو بكر الحنظلي القومسي السمناني, قال ابن عساكر الخ

Bl. 303 und 304 gehören zusammen und behandeln Männer des Namens سليمان und سلمة.

F. 306 ist ein Blatt aus einem historischen Werke; es enthält hier in ziemlich vielen kurzen Artikeln eine Liste berühmter Qādīs, in zeitlicher Folge. Dies Werk ist nicht von الذهبي verfasst, sondern später; es kommt f. 306^b unten vor: القاضي زين الدين بن عبد الرحمن بن ابي بكر البسطامي mit der Todesangabe vom J. 771/1369. Zu Ende jedes dieser Artikel steht, auf den folgenden hinweisend: ولي بعده.

F. 307 gehört einem ausführlichen Geschichtswerke an; auf die politischen etc. Ereignisse des Jahres folgen die Todesfälle, eingeleitet mit: وممن توفي فيه. Auf welches Jahr dies Blatt sich bezieht, weiss ich nicht, wahrscheinlich auf eines des 8. Jahrhunderts; die Todesfälle beginnen hier f. 307^b mit شمس الدين محمد المجلوني الشهاد، توفي في يوم الخميس الخ

Die Schrift ist dieselbe wie vorher.

9452. Spr. 58.

506 Bl. Folio, 22 Z. (30¹/₂ × 21¹/₂; 22¹/₂ × 12¹/₂cm). — Zustand: wurmstichig; der Rand oft ausgebessert, und auch der Text. — Papier: gelb, dünn, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband mit vergoldetem Rücken. — Titel fehlt; in der Vorrede f. 2^a, Z. 8:

مرآة الجنان وعبرة اليقظان في معرفة حوادث الزمان وتقلب اجوال الانسان وتاريخ موت بعض المشهورين الاعيان

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: قال العبد الفقير الي لطف الله الكريم سيدنا الشيخ الامام العالم العلامة علم العلماء وقدوة الفقهاء ابو محمد عبد الله بن اسعد بن علي نزيل الحرمين الشريفين اليميني المعروف بالياضي، اما بعد حمد الله المتوحد بالالهية والكمال والعظمة والمعظمة والسلطان مبيت الاحياء وحيى الاموات المعروف بالمعروف والرحمة والاحسان . . . فهذا كتاب لخصته مما ذكره اهل التواريخ والسير اولو الحفظ والايقان في التعريف بوفيات بعض المشهورين المذكورين الاعيان وغزوات النبي صمّم وشيء من شمائله ومعجزاته ومناقب اصحابه واموره وامور الخلفاء والملوك وحدوثهما الخ

Allgemeine Weltgeschichte, das Wichtigste aus dem Leben und den Thaten Mohammeds und seiner Nachfolger und der übrigen Fürsten kurz behandelnd, von 'Abd allāh ben as'ad eljāfi'ī † 768/1366 (No. 452). Er hat dieselbe nach den grossen Traditionswerken, vorhandenen Chroniken und biographischen Werken gearbeitet, insbesondere führt er als Quellen an: كتاب الجامع الصحيح للترمذي; كتاب الشاميل للترمذي; الفصيحان; ferner besonders die Geschichtswerke des ابن سمرة d. h. عمر بن علي بن سمرة اليميني ابو الخطاب تاريخ في قداماء علماء اليمون اولي الفقه والحكمة والبيان. Er bedient sich meistens der Worte seiner Quellen.

Sein Werk beginnt mit dem 1. Jahre der Hīgra und geht bis zum J. 750/1349. Das erste Jahr beginnt so (f. 2^a): هاجر صمّم من مكة المعظمة الي المدينة البكرمة الخ Ebenso beginnen die folgenden Jahre immer mit السنة u. darauffolgender Zahl (mit rother Schrift).

Die Handschrift endet im J. 750, von welchem nur 6 Zeilen vorhanden sind: das Uebrige (c. 9 Bl.) fehlt. Sie bricht ab mit den Worten: وقال لي لما وقف (= Spr. 57, S. 1664, Z. 14).

Arabische Foliierung. Die Blätter folgen im Anfange so: 1—27. 37. 29—36. 28. 38 ff. Zweimal gezählt ist f. 153. Uebersprungen und ungezählt sind: f. 77. 189. 202. 210. 390—399.

Blatt 87^a Mitte und 87^b leer; hier fehlt, was steht in Spr. 57, S. 307, 9 bis S. 310, 6. Auch f. 383^a oben ist eine

kleine Lücke. Nach f. 93 ist eine grosse Lücke (die Jahre 151—182) von c. 30 Bl. (= Spr. 57, S. 327, 2 bis 400, 2).

Schrift: ungleich; Persischer Zug; durchschnittlich klein, fein, gefällig, vocallos; zum Theil grösser und kräftiger, und an einigen Stellen flüchtiger, doch nicht undeutlich. Die Jahresüberschriften roth; ebenso die oft am Rande bemerkten Artikel der im Text behandelten Personen. — Abschrift o. 1800. — HKh. V 11723, II 2341.

Vorangeht auf 3 Bl. (a — c) ein Verzeichniss der in diesem Werke behandelten Personen, nach der Folge, wie sie daselbst vorkommen. Es ist nicht ganz vollständig.

9453. Spr. 57.

1684 Seiten 8vo, 19 Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{3}{4}$; 14 × 8 $\frac{1}{2}$ ^{om}). — Zustand: schlecht. Sehr wurmstichig, der Text oft schadhafte, auch abgeschnitten, wasserfleckig, schmutzig, zum Theil ausgebessert, besonders am Rande. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser ist im Anfang genannt. Anfang wie bei Spr. 58. Schluss S. 1684: اشترت من كراماتهم علي شىء يسير في هذا التاريخ الذي على الخمسين بعد السبعماية انتهاؤه والحمد لله الذي بحمد بذكره ختم الكلام وابندائه وافضل صلانه علي اشرف المرسلين المختوم به انبيائه وعلى آله السادة الكرام واختابه الذين هم نجوم الهدى المباهج بهائه ويسلم عليه وعليهم اجمعين وعلي جميع... المرسلين... وسائر عباد الله الصالحين،

In der Unterschrift sagt der Verfasser noch einmal, wie im Anfange, dass er den grössten Theil des Werkes aus dem تاريخ الذهبي und dem Werke des ابن خلكان ausgezogen habe und sich dabei der Kürze befleissigt habe, und schliesst mit den Worten: الجواد المنان ذو الفضل العظيم امين رب العالمين

Die Schrift ist in rothen und blauen Doppellinien eingerahmt; ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos, im Ganzen gleichmässig; die Ueberschriften roth. Am Rande einige Artikel roth vermerkt. Collationirt. — Abschrift c. 1700.

Der Anfang der Handschrift fehlt und ist auf S. 1—53 von einer ganz modernen Hand in ziemlich grosser, runder Schrift ergänzt. Die dieser Ergänzung zu Grunde liegende Handschrift ist stellenweise lückenhaft oder unleserlich gewesen: daher in dieser Abschrift, besonders im Anfange, öfters Lücken. — Diese Ergänzung wäre nur nöthig gewesen bis S. 25, Zeile 14. Denn von da an findet sich der Text (von derselben Hand wie der übrige) S. 67—88.

Die Handschrift ist oft falsch gebunden; die Arabische Paginirung ist sehr nachlässig. Beim Paginiren übersprungen und nicht gezählt ist: Seite 29, 210—229, 244, 245, 254, 255, 280, 291, 329, 438, 455, 486, 575, 576, 627, 644, 645, 733, 736^b, 736^a, 781, 808, 1101, 1186, 1201, 1286, 1296, 1332, 1363, 1404, 1441, 1606, 1633. Doppelt gezählt kommen vor: S. 53, 156, 158, 165, 168, 315, 1259, 1268, 1583. — Die Seiten des vollständigen Textes folgen so: 1—25, Z. 14, 67—88, 53^a—66, 89—272, 275—283, 273, 274, 293, 294, 284—292, 295—535, 540—545, 548—551, 536—539, 552—555, 546, 547, 558—561, 556, 557, 562—1202, 1215—1222, 1203—1214, 1228—1425, 1430, 1431, 1426—1429, 1432—1614, 1617—1620, 1615, 1616, 1621—1675, 1682, 1683, 1678—1681, 1676, 1677, 1684.

Spr. 59.

151 Bl. 4°, 29 Z. (24 $\frac{1}{2}$ × 15 $\frac{1}{2}$; 18 × 10^{om}). — Zustand: sehr wurmstichig und in der unteren Hälfte stark fleckig; oft ausgebessert. Der Text oft schadhafte. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: brauner Lederbd mit vergoldetem Rücken. — Titel u. Verf. fehlt.

Es ist ein grösseres Fragment desselben Werkes. Die Arabische Foliirung geht von Bl. 168—318 und entspricht Spr. 58, f. 154^b, 14 bis f. 310^b, 14. Das Vorhandene beginnt im J 241/855 u. hört auf im J. 511/1117. — Dies Fragment ist etwas mehr als ein Viertel des ganzen Werkes.

F. 305 steht hinter f. 247. Nach f. 279 fehlen 3 Bl. (f. 280—282), nach f. 287 2 Bl. (288, 289).

Schrift: kleine, kräftige Gelehrtenhand, etwas flüchtig, vocallos. Die Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen die behandelten Personennamen angemerkt, gleichfalls roth. — Abschrift c. 1600.

9454. Pm. 60.

1) f. 1—116^a.

122 Bl. 8vo, 30—32 Z. (21 $\frac{1}{3}$ × 13 $\frac{1}{2}$; 18 × 11^{om}). — Zustand: wasserfleckig am Rande, besonders oben; die ersten und letzten Blätter (auch im Text) beschädigt und ausgebessert. Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

كتاب مرآة الجنان وعبرة اليقظان في معرفة حوادث الزمان وتقلب احوال الانسان وتاريخ بعض المشهورين الاعيان

Ausserdem steht noch f. 1^b u. 55^b als Titelüberschrift:

ك" تاريخ الياضي اليمنى

Verfasser: [كتبه لنفسه] محمد الدين ابو طاهر

علي القرشي السوسنري

Anfang f. 1^b: اما بعد حمد الله المتوحد بالالهية: والكمال والعظمة والسلطان وصلوته وسلامه على رسوله الحبيب الكريم . . . فهذا كتاب لخصته واختصرته مما ذكره اهل التواريخ والسير في التعريف بوفيات بعض الاعيان وغزوات النبي وشيء من شمائله ومعجزاته ومناقب اصحابه وامور الخلفاء والملوك وحدوثهما في اي زمان وسميته الخ

Der Anfang ist ganz derselbe wie bei Spr. 58, nur dass einige Wörter hier und da fortgefallen sind. Nichts desto weniger — und obgleich der Titel derselbe — ist das vorliegende Werk nur ein Auszug. Dies zeigt schon der Umfang desselben, dies ist aber auch ausdrücklich von dem oben genannten Verf. gesagt, sowol in einer Notiz auf f. 1^a, Z. 4 v. u., als besonders f. 116^a. Hier sagt er, er habe diese „Abhandlung“, betitelt *معرفة حوادث الزمان* (also wie oben), geschrieben: *ملخصا منتخبا* (also wie oben), *مثبتا منه ما لا بد منه وتاركا منه ما يجوز تركه من مشهور الحكايات وموضوع الروايات والاطالة بذكر المتصوفة والتعصب لهم بما لا يمكن تصديقه ولا يجوز تأويله وتحقيقه*.

Der Verfasser des Auszuges 'Ali el-qoreši *essüstari magd eddin abū tāhir* lebt im J. 1010/1601. Er giebt dem Verf. des Grundwerkes Schuld, er habe mehr als billig Partei für die Qāfīs genommen. Solche Glaubensstellen und Ueberflüssiges allerlei Art, Auführung von Gewährsmännern etc. hat er ausgelassen. Die Einrichtung des Grundwerkes, die Ereignisse Jahr für Jahr (bis 750/1849) zu berichten, ist beibehalten: über diesen Zeitpunkt führt er selbst das Werk nicht hinaus.

Das Jahr 1 fängt grade so an wie in der Grundschrift.

Das Jahr 750 schliesst f. 116^a: فيها نوفى . . . نجم الدين عبد الرحمن بن يوسف الاصغوني الشافعي . . . وكان حسن الاخلاق سليم الباطن مشهورا بالصلاح وكثرة المحاسن حسن الاعتقاد فاضلا كاملا فقيها متبحرا من اجلة الفضلاء وكمل الفقهاء

Dann folgt der Schluss fast wörtlich so wie bei Spr. 57 angegeben ist, nebst der dort be-

sprochenen Unterschrift und deren Schluss. — Die 1. Hälfte dieses Werkes (Jahr 1 — 400) geht bis f. 55^a.

Schrift: Persischer Zug, klein, kräftig, gedrängt, ziemlich gut und gleichmässig, vocallos. Ueberschriften der Jahre roth; dieselben stehen in Zahlen am Rande schwarz. Die im Text behandelten Berühmtheiten stehen mit ihren bekanntesten Namen am Rande. — Abachrift: Autograph vom J. 1010 Ragab (1602).

2) f. 117^b—122 von derselben Hand: Auszug aus einem geographischen Werke, Persisch.

9455. Mf. 77.

280 Bl. 4to, c. 27—29 Z. (27 × 18^{1/2}; 21 × 13^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich gut, nicht ohne Flecken, zum Theil unsauber. — Auf dem Vorblatte steht ein Inhaltsverzeichnis. — Papier: gelb, auch bräunlich, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt eigentlich, ist aber ersichtlich aus der längeren Randbemerkung f. 1^a, nämlich:

تاريخ ابن كثير

Ausserdem steht deutlicher auf dem Vorblatte a oben (mit rother Dinte):

الاول من البداية والنهاية للحافظ العلامة الكبير
عماد الدين ابي الفدا اسمعيل بن كثير

und ebenso in der Unterschrift am Ende f. 230^b. Der Verfasser heisst ausführlicher so:

اسمعيل بن عمر بن كثير بن ضوء بن
كثير بن ضوء بن ذرع القرشي البصري الدمشقي
عماد الدين ابو الفدا

Anfang f. 1^b: الحمد لله الاول الآخر والباطن والظاهر الذي هو بكل شيء عليم الاول فليس قبله شيء الآخر فليس بعده شيء الظاهر فليس فوقه شيء . . . اما بعد فهذا كتاب اذكر فيه بعون الله وحسن توفيقه ما يشره الله بحوله وقوته من ذكر مبدأ الخلق من خلق العرش والكرسى والسماوات والارضين وما فيهن الخ

Erster Theil einer allgemeinen Weltgeschichte, von Ismā'il ben 'omar ben ketir ben ḡau elqoreši elboḡrawi eddimasqi 'imādeddin abū 'lfidā, geb. 701/1801, † 774/1872. Er behandelt die Geschichte der Welt von Anfang an; dann die Erschaffung des himmlischen Thrones, Himmel und Erde, die guten und

bösen Engel, die Erschaffung Adams, Prophetenlegenden, Geschichte der Israeliten und der Vorfälle der heidnischen Vorzeit (الجاهلية), bis auf den Propheten Mohammed. (Daran schliesst sich dann in folgenden Bänden dessen Lebenslauf und die weitere Geschichte bis auf die Zeit des Verfassers, wobei er denn auch eine ausführliche Beschreibung des jüngsten Tages verheisst.) Alles dies aber auf Grund des Qorān und der zuverlässigen Ueberlieferung, und immer mit Rücksicht darauf, dass es gegen die religiösen Wahrheiten des Islām nicht verstosse. — Der Verfasser ist sehr sorgsam in Beibringung von Traditionen für Alles, was er berichtet. Das Werk ist vielfach eingetheilt in فصل oder قصة, ذكر oder باب etc.

- f. 3^b فصل فيما ورد في خلق العرش والكرسي
6^a ذكر اللوح المحفوظ
6^a باب ما ورد في خلق السموات والارض وما بينهما
9^a فصل في البحار والانهار
11^b باب ذكر ما يتعلق بخلق السموات وما فيهن من الايات
14^b الكلام علي الحجرة وقوس قزح
15^a باب ذكر خلق الملائكة وصفاتهم
18^a فصل تم الملائكة عم بالنسبة الي ما هيأهم الله
له اقسام فمنهم حملة العرش كما تقدم ذكرهم
ومنهم الكروبيون الذين هم حول العرش
20^a ذكر خلق الجن وقصة الشيطان
25^a باب ما روي في خلق آدم
29^b ذكر احتجاج آدم علي موسى
31^a ذكر الاحاديث الواردة في خلق الله عم
33^b ذكر قصة ابني آدم قابيل وهابيل
36^a ذكر وفاة آدم ووصيته الي ابنه شيث
36^b قصة هود 44^a قصة نوح 37^a ذكر ادريس
48^a قصة صالح نبي ثمود
51^a ذكر مرور النبي صعم بوادي الحجر من ارض ثمود عام تبوك
51^b قصة ابراهيم الخليل
55^a ذكر هجرة الخليل عم الى بلاد الاسلام ودخوله الديار المصرية
56^b ذكر مولد اسماعيل من هاجر
57^a ذكر مهاجرة ابراهيم بابنه اسماعيل وامه هاجر
الي جبال فاران

- 58^a قصة الذبح
60^a ذكر بناء البيت العتيق
61^b ذكر ثناء الله ورسوله علي عبد الله وخليله ابراهيم
64^a ذكر صفة ابراهيم
64^b ذكر وفاة الخليل وما قيل في عمره
65^a ذكر قوم لوط وما حل بهم من النعمة العميمة
68^a قصة مدين قوم شعيب
70^b ذكر اسماعيل 71^a باب ذكر ذرية ابراهيم
71^b ذكر يعقوب وهو اسرائيل 71^b ذكر اسحق
73^a ذكر ما وقع من الامور العجيبة في حياة اسرائيل
فمن ذلك قصة يوسف بن راحيل
81^b قصة ايوب
83^a قصة ذي الكفل الذي يزعم قوم انه ابن ايوب
83^b باب ذكر امم هلكوا بعامة وذلك قبل نزول التوراة
ومنهم اصحاب القرية 84^b فمنهم اصحاب الرس
85^b ذكر قصة موسى الكليم 87^b قصة يونس
100^b ذكر هلاك فرعون وجنوده
103^a فصل فيما كان من امر بنى اسرائيل بعد هلاك فرعون
105^a فصل في دخول بنى اسرائيل التيه وما جري
لهم فيه من الامور العجيبة
106^a سؤال الرؤية
107^a قصة عبادتهم العجل في غيبة كليم الله موسى
110^a قصة موسى والخصر 110^a قصة بقرة بنى اسرائيل
113^b قصة قرون مع موسى 114^a ذكر بناء قبة الزمان
115^a باب ذكر فضائل موسى وشمايله وصفاته ووفاته
116^b ذكر حج موسى الي البيت العتيق
118^a ذكر نبوة يوشع وقيامه باعباء بنى اسرائيل بعد
موسى وهرون
120^a ذكر قصتي الخصر واليباس
125^b باب ذكر جماعة من انبياء بنى اسرائيل بعد موسى عم
126^b ذكر قصة ذي الكفل 126^b قصة اليسع
136^a قصة شمويل
137^b قصة داود وما كان في ايامه وذكر فضائله وشمايله
ودلائل نبوته واعلامه
140^b قصة سليمان بن داود
145^a ذكر وفاته وكما كانت مدة ملكه وحياته
145^b ذكر جماعة من انبياء بنى اسرائيل ممن لا
يعلم وقت زمانهم
146^a ذكر خراب بيت المقدس

- 148^b ذكر شيء من خبر دانيال
- 149^b ذكر عمارة بيت المقدس بعد خرابها واجتماع الملا
من بني اسرائيل بعد تفرقهم في بقاع الارض وشعابها
- 149^b قصة زكرياء ويحيى 151^a قصة العزيز
- 154^b قصة عيسى بن مريم عبد الله ورسوله وابن امته
- 157^b ذكر ميلاد العبد الرسول عيسى بن مريم العذراء البتول
- 160^b باب بيان ان الله تعالى منزّه عن الولد وعمّا
يقول الظالمون
- 162^a ذكر منشأ عيسى بن مريم ومراه في صغره وصباه
- وبيان بدء الوحي اليه من الله
- 166^a ذكر خبر المائدة
- 170^a ذكر صفة عيسى وشماثله وفضائله
- 172^a كتاب اخبار الامم الماضية من بني اسرائيل وغيرهم
الي آخر زمن الفترة سوي ايام العرب وجاهليتهم
- 173^a ذو القرنين الثاني
- 174^b ذكر امتى ياجوج وماجوج وصفاتهم وما ورد
من اخبارهم وصفة السد
- 176^a قصة اصحاب الكهف
- 178^a قصة اصحاب الجنة 179^a قصة الرجلين المومن والكافر
- 184^b باب بيان الاذن في الرواية والتحديث عن
بني اسرائيل
- 185^b قصة جريج
- 186^a قصة برصيصا وهي عكس قصة جريج
- 186^b قصة الثلاثة الذين اووا الي الغار فانطبق عليهم
فتوسلوا الى الله تعالى بصالح اعمالهم ففرج عنهم
- 186^b خبر الثلاثة الاعمي والابصر والافرع
- 187^b قصة اخري تشبّه بهذه في الصدق والامانة
- 188^b قصة الملكين التائبين
- 190^a ذكر تحريف اهل الكتاب وتبديلهم
- 191^a كتاب الجامع لاخبار الانبياء المتقدمين
- 192^b كتاب اخبار العرب الواردة قبل ان جميع العرب
ينسبون الي اسمعيل
- 193^a قصة سبا 193^b ذكر القحطانية
- 195^a قصة ربيعة بن نصر بن ابي حارثة بن عمرو بن عامر
- 195^b قصة تبع ابي كرب تيان اسعد ملك اليمن من
اهل المدينة وكيف اراد غرف البيت الحرام
ثم شرفه وعظمه وكساه
- 200^b ذكر خروج الملك باليمن عن حمير وصيرورته
الي الحبشة السودان
- 200^b ذكر خروج ابرهة علي ارباط واختلافهما واقتناله
وصيرورة الملك الي ابرهة بعد قتله ارباط
- 201^a ذكر سبب قصد ابرهة بالغيل مكة ليخرب
الكعبة فاهلكه الله عاجلا
- 203^b ذكر خروج الملك من الحبشة ورجوعه الي
سيف بن ذي يزن الحميري
- 205^a ذكر ما آل اليه امراء الفرس باليمن
- 205^b قصة الساطرون صاحب المحضر
- 206^b خبر ملوك الطوائف
- 206^b باب ذكر بني اسمعيل وهم عرب الحجاز وما كان
من امور الجاهلية الي زمن البعثة
- 207^b قصة خزاعة وخبر عمرو بن لحي وعبادة الاصنام
بارض العرب
- 210^a خبر عدنان
- 212^a ذكر اصول انساب قبائل عرب الحجاز الي عدنان
- 212^b الكلام على قريش نسبا واشتقاقا وفضلا ولم بنو
النضر بن كنانة
- 214^a ذكر البسل وهو تحريم ثمانية اشهر من السنة
- 214^b خبر قصي بن كلاب
- 216^a ذكر جمل من الاحداث الواقعة في زمن الجاهلية
- 216^b باب ذكر جماعة مشهورين كانوا في الجاهلية
- 216^b ذكر حاتم الطائي احد اجواد الجاهلية
- 218^b ذكر شيء من اخبار عبد الله بن جدعان
- 219^a ذكر امرئ القيس بن حجر الكندي
- 219^b ذكر المعلقات
- 220^a ذكر شيء من اخبار امية بن [ابي] الصلت
- 223^b ذكر قس بن ساعدة الابدلي
- 225^a ذكر زيد بن عمرو بن نفيل
- 227^b ذكر كعب بن لؤي
- 228^a ذكر شيء مما وقع من الحوادث في زمن الفترة
فمن ذلك بنيان الكعبة
- 228^a ذكر تحديد حفر زمزم على يدي عبد المطلب بن هاشم
- 229^b ذكر نذر عبد المطلب ذبح احد ولده
- 230^a ذكر تزويج عبد المطلب ابنه عبد الله من آمنة
بنت رهب الزهوية
- ثم تزوج عبد الله بن عبد
المطلب آمنة بنت رهب فولدت رسول الله صم
فقالت قولتين حين تزوج عبد الله بآمنة فلج عبد الله
علي ابيه عبد المطلب والله اعلم

Schluss f. 230^b: ثم تزوج عبد الله بن عبد
المطلب آمنة بنت رهب فولدت رسول الله صم
فقالت قولتين حين تزوج عبد الله بآمنة فلج عبد الله
علي ابيه عبد المطلب والله اعلم

Schrift: ungleichmässig, im Ganzen klein, gedrängt, Gelehrtenhand, meistens vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften gewöhnlich roth. Beim Foliiren ist f. 127—135 und 197. 198 übersprungen. Nach f. 223 ein ungezähltes Blatt, jetzt 223^a. — Abschrift von احمد الدين الكتبي ابن احمد im J. 890 Raḡab (1485). — Collationirt von احمد المتبولي الشافعي ابن محمد بن محمد بن احمد المتبولي الشافعي im J. 860/1553.

F. 210^a eine 77 Verse (Tawil) lange Lob-qaṣide auf Moḥammed und dessen Herkunft von محمد الاناشي ابو العباس عبد الله بن محمد الاناشي († 293/906).

Anfang: مدحت رسول الله ابغى بمدحه
وفور حظوظي من كريم المآرب

Der Verf. hat den 1. Theil in 9 Hefte getheilt. HKh. II 1698. 2108.

Pm. 628.

407 Bl. Folio, 17 Z. (33 × 22¹/₂; 23 × 16^{cm}). — Zustand: gut; oben am Rande wasserfleckig. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Enthält eine Türkische Uebersetzung des selben Werkes, und zwar des Abschnittes vom Tode Moḥammeds bis zum Ḥalifen Merwān ben elḥakam.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, vocalisirt. — Abschrift um 1100/1688.

9456. WE. 185.

2) f. 11—57.

4to, 25 Z. (25²/₃ × 17¹/₂; 17¹/₂ × 11¹/₂—12^{cm}). — Zustand: fleckig, etwas unsauber; lose im Deckel. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel (Vorrede, f. 12^a):

روض المناظر في علم الاوائل والواخر

Verfasser f. 12^a:

محمد الدين ابو الوليد محمد بن كمال الدين
ابي الفضل محمد الحنفى الحلبي ابن الشاكنة

Anfang f. 12^a: الحمد لله الذي احسن كل شيء
خالقه وبراً خلق الانسان من طين . . . وبعد فقد
التمس منى من طاعته من اجل المناصب ومن هو
لارباب السعادة ناصب . . . الملك المؤيد عماد الدين
. . . محمد بن موسى بن شهرى نايب السلطنة الشريفة
بقلعة حلب المحروسة

Auf Bitten des Präfekten Moḥammed ben mūsā ben sehrī ist dies Werk von Abū 'lweīd

moḥammed *ibn essikne* † 815/1412 (No. 1820) verfasst, als eine bündige und klarverständige Chronik. Sie enthält:

f. 12^b المفتاح d. h. Beschreibung der Schöpfung des Himmels und der Erde und der erschaffenen Wunder.

14^b المصراع الاول d. h. Vorfälle von Adam bis zur Hīgra.

24^b المصراع الثاني d. h. Geschichte von Moḥammed an bis auf die Zeit des Verfassers im J. 806/1403.

54^a الختامة d. h. Vorspiel dessen, was zu Ende der Zeit geschehen wird.

Schluss f. 57^b: فقد تري العين الشيء على
خلات ما هو عليه لصعف في المزاج او تخييل ساحر

Die Darstellung ist (in der Regel) kurz und überspringt, besonders im Anfange, wichtige Ereignisse, ja ganze Jahrhunderte.

Schrift: ziemlich klein, etwas flüchtig; nicht selten schwierig, vocallos, mit rothen Ueberschriften für die behandelten Jahre, bloss. — Abschrift c. 900/1494.

HKh. III 6601.

9457.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) WE. 10, 1, f. 1—71.

84 Bl. 8vo, 27 Z. (21¹/₂ × 15¹/₂; 17¹/₂ × 11^{cm}). — Zustand: fleckig, unsauber, der Rand vielfach beschrieben mit Zusätzen und Erläuterungen; auch mehrmals kleine Papierstücke eingeheset für Bemerkungen. Ziemlich lose im Deckel. — Papier: weislich, stark, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken, schlecht. — Titel fehlt, steht aber am Ende der Vorrede f. 1^a: روض المناظر الخ Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Die Einleitung المفتاح beginnt f. 1^b: قال رسول الله صمّ كان الله ولا شيء معه . . . والراجح أن اول شيء الخ f. 23^b المصراع الثاني werden die Ereignisse hier bis zum Jahre 279/892 berichtet. Das Uebrige fehlt, bis auf das Schlusswort, welches f. 65^a beginnt: اذني لاعلم قال حذيفة بن اليمان رآني لاعلم الناس بكل فتنة هي كايئة فيما بينى وبين الساعة Es schliesst f. 71^b so wie bei WE. 185, 2 an-gegeben.

Schrift: ungleich, im Ganzen ziemlich klein, gefällig, zum Theil flüchtige, deutliche Hand, vocallos. Die Ueberschriften roth. Die Schrift des Schlusswortes ist enger und kleiner. — Abschrift im Jahre 967/1560 von كمد بن سيدي احمد الشهير بكدر سيدي زاده

Nach f. 43 ist eine grössere Lücke (von 9 Blättern), umfassend die Jahre 16—61. Viele Zusätze und Verbesserungen am Rande und zwischen den Zeilen.

2) Pm. 642.

136 Bl. 8vo, 21 Z. (24 × 15; 13 1/2 × 8^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ganz frei von Flecken. Bl. 1 am Rande beschädigt, 136 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, zum Theil farbig, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Goldverzierung. — Titel und Verfasser von ganz neuer Hand, gross und rundlich, f. 1^a: تاريخ روضة المناظر الحج. Der Anfang des Titels ist nicht richtig: s. auch »Abschrift.«

128^b الخاتمة, 23^b مصرع, 4^b مصرع, 1. 2^a الفتح

Schrift: klein, fein, hübsch, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien und blauen Linien eingerahmt. F. 1^b ein gefälliges Frontispice. — Abschrift von أبو النذر im J. 991 Moh. (1583), im Auftrage des محمد بيك. In den Versen, in welchen der Abschreiber diese Angaben macht, f. 136^b, steht als Titel des Werkes: [الروض المنظر لعلم الاوائل والاواخر]

Arabishe Foliirung. Auf f. 5 folgt noch f. 5^a. Ferner folgt auf 31: 85. 83. 84. 82. 86 ff.

3) We. 376.

104 Bl. 4to, 24 Z. (27 1/2 × 18; 19 1/2 × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders am Schluss; im Anfange und am Ende der Rand ausgebessert. Wurmetichig. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a: كتاب تاريخ العلامة ابن الشحنة

روض المناظر في علم الاوائل والاواخر بالتتمام الي سنة ٨٠٩
(So der Titel (wie in der 2. Zeile) auch am Ende der Vorrede.)
98^b الخاتمة, 21^a مصرع, 4^a مصرع, 1. 2^a الفتح

Der Schluss ist so, wie bei WE. 185, 2 angegeben ist; ausserdem aber hat der Verfasser die Anfangsverse einer Qaçide, die er an den Statthalter von Damaskus gerichtet, hinzugefügt, deren letzter (9.) Vers f. 104^b lautet (Kāmil):
برهانه الايمان بالمسموع من قول النبي وحكم القرآن

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocallos. Am Rande öfters Zahlen und Inhaltsangaben. Unten am Rande foliirt. — Abschrift c. 1100/1688.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

9458. Mf. 76.

260 Bl. 4to, 23—25 Z. (27 1/4 × 19; 18—19 × 12—13 1/2^{cm}). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders im Rücken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verf. f. 1^a:

من تاريخ العلامة الحافظ شهاب الدين ابن حجر
(scheint an Stelle eines ausradirten Wortes zu stehen.)

Anfang f. 1^b: سنة ست وتسعين وسبعائة استهلكت والخليفة المتوكل على الله ابو عبد الله محمد ابن المعتصد ابى بكر والسلطان الملك الظاهر ابوسعيد برقوق الخ

Es liegt hier ein Theil eines Geschichtswerkes vor, welches nach dem jetzigen Titel dem Ibn Ħaġar (el'asqalāni) † 862/1448 beigelegt ist. Allein die Geschichtsbehandlung ist von der bei Mf. 73 — einem Geschichtswerke des Ibn Ħaġar — angegebenen verschieden. Bei jedem Monat wird hier (Mf. 76) zuerst constatirt, welchem Tage der Syrischen Monate der 1. entspricht, welcher Wochentag dieser 1. gewesen nebst Angabe des betreffenden Himmelszeichens. Monat für Monat wird der Reihe nach behandelt. Die auf die politischen Ereignisse folgende Angabe der Todesfälle berühmter Personen steht bei jedem Monat, oft eingeleitet durch: وممن توفي فيه. Endlich noch der Anfang des Jahres 812/1409 ist von dem bei Mf. 73 angeführten verschieden.

Entscheidend dafür, dass nicht ابن حجر der Verfasser sei, ist f. 180^b unten, wo der Verf. 2mal sagt, er verdanke die Notiz dem ابن حجر [es heisst: كتب الي بذلك الحافظ ابن حجر].

Blatt 65^b steht: وفيه في العشر الاخير توفي ابن عمي علي بن عمران بن موسي حسيان

Es folgt daraus, dass sein Grossvater موسي hiess. Dies und ebenso der Ort stimmen zu der Annahme, dass der Verf. dieses Werkes sei:

الحافظ شهاب الدين ابو العباس احمد بن حاجي
علاء الدين بن موسي بن احمد بن سعيد
الحسياني السعدي الدمشقي الشافعي

Ahmed ben 'alā eddīn Ħaġġī (auch Ħiġġī)
ben mūsā ben ahmed ben sa'rd elħisbāni
eddimaṣqi essādī essāfi'i śihāb eddīn

abū 'l'abbās, geb. 761/1850, † 816/1418 (817), hat verschiedene Werke verfasst, u. a. auch eine Chronik **تاريخ ابن حجي** (HKh. II 2083), welche eine Fortsetzung des Werkes **عبر الأعمار وخبر الأعمار** des **محمد بن علي بن الحسن بن حمزة الحسيني** († 766/1864) ist. Diese Chronik umfasst die Jahre 769/1867—815/1418 (im Monat Dū'lqa'da) (HKh. IV 8036).

In der That hört diese Handschrift in dem angegebenen Monat auf, und der Abschreiber und Collationator hat am Ende derselben die Bemerkung hinzugefügt: **هذا آخر ما كتبه الشيخ**. Die biographische Notiz f. 15^a unten zur Seite geht auf unsern Verf. **ابن حجي**. — Derselbe wird öfters mit dem berühmteren **ابن حجر** verwechselt; so auch hier und zwar in absichtlicher Täuschung. — Endlich findet sich f. 169^b am Ende des Jahres 807/1404 eine Unterschrift, die den oben Ermittelten als den richtigen Verfasser angiebt.

Hier liegt also der Schlussband des ganzen Werkes (das wahrscheinlich aus 2 Bänden bestand) vor, umfassend die Zeit vom J. 796/1393 bis 815/1418. Daran fehlen aber hier die Jahre 805/1402 und 808/1405. — Für die meisten Jahre findet sich vorher eine Zusammenstellung der in denselben verstorbenen u. besprochenen Personen.

Schluss f. 260^b: **ويوم الثلاثاء تاسع عشرة توجه**: **سودون كشأ الذي ولاه الأمير نوروز نيابة غزة ومن معه من العسكر ونزلوا بقبة يلبغا وأقام يومين ثم سافر**.

Schrift von verschiedenen Händen. F. 30—169 ziemlich klein, eng, flüchtige Gelehrtenhand, vocallos, ziemlich leicht zu lesen. Monats- und Jahr-Ueberschriften roth. F. 225—260 etwas grösser, breiter, rundlich, nicht unendlich, vocallos. F. 1—29 und 170—223 ziemlich klein, kräftig, grade, gewandte Gelehrtenhand, vocallos, meistens auch ohne diakritische Punkte, schwierig. Stichwörter roth. Dieselbe Hand hat das ganze durchgesehen, collationirt, Zusätze am Rande gemacht. Sie ist später als die beiden anderen, etwa um 650/1446.

In der Mitte verbunden; die Blätter folgen so: 225. 227—234. 236. 226. 237—244. 235. 245 ff. Auf f. 29 folgen 6 leere Blätter (jetzt mit a—f bezeichnet); auf 169. 206. 224 je 1 leeres Blatt. — HKh. II 2083.

9459.

1) WE. 185, 3, f. 57^b—60.

Format etc. und Schrift wie bei 2.

Stück einer Chronik, hier mitten im Jahre beginnend. Dasselbe fängt hier an mit dem Jahre 824, 9. Rabi' I (1421) und endet mit 825/1422, f. 60^b. Die einzelnen Vorfälle mit **وفيها** (und in diesem Jahre) eingeleitet; das neue Jahr durch: **ودخلت سنة**. (Der Anfang vom Jahre 825 ist f. 59^a: **فيها يوم السبت ثانی المحرم دخل الأمير نادی بك الجاسي نايب حلب اليها**.)

2) WE. 185, 4, f. 61—91.

4to, 29 Z. (25¹/₄ × 17³/₄; 19 × 11³/₄cm). — Zustand: unsauber und fleckig. — Papier: theils gelblich, theils bräunlich, ziemlich stark u. glatt. — Titel u. Verf. fehlt.

Stück eines ausführlicheren Geschichtswerkes. Dasselbe beginnt im J. 829/1426. Die einzelnen Ereignisse durch **وفيها** eingeleitet. Am Ende jedes Jahres eine Uebersicht der berühmten Verstorbenen, mit der Ueberschrift: **ذكر من مات**. Dieselbe beginnt für 829 so:

أحمد بن محمد بن مكنون شهاب الدين المنافى القطوري الخ

Dies Stück umfasst den Zeitraum von 829/1426—848/1444, aber mit vielen Lücken, so dass einzelne Jahre hier ganz ansfallen. Nur wenige Blätter folgen ohne Lücke aufeinander; ausserdem gehören f. 78—83 nach f. 73. — Die Jahresüberschriften sind bloss: **سنة**.

Das Jahr 846 beginnt so f. 75^a: **سنة ست واربعين وثمانى مائة**, **شهر الله المحرم**, **أوله السبت**, **في الثاني امر السلطان والي الشرطة باصلاح الطرقات فاساء التصرف في ذلك الخ**.

Schrift: gewandt, kräftig, deutlich, vocallos, mit rothen Ueberschriften. — Abschrift c. 1000/1591.

9460. Pm. 736.

233 Bl. 4to, 31 Z. (26¹/₂ × 18¹/₂; 20 × 12¹/₂cm). — Zustand: im Ganzen gut, obgleich nicht überall sauber und fleckenlos (wie f. 19. 118—122. 136. 137. 166—168. 187. 228—231). Nicht frei von Wurmetich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd. — Titel u. Verf. f. 1^a:

هذا المجلد الثاني من أنباء الغمر بإبناء الغمر
لاحمد بن حجر الشافعي

Zweite Hälfte des historisch-biographischen Werkes des Ibn ḥaǧar el'asqalāni † 852/1448 (No. 1394), umfassend die Jahre 812/1409—850/1446. Zuerst werden bei jedem Jahre die wichtigeren politischen Vorfälle der Reihenfolge nach aufgezählt, dann folgt die Liste der Todesfälle berühmter Personen in alphabetischer Ordnung. (Das ganze Werk beginnt mit dem J. 773/1371: s. Cod. Oxon. 705.) Die Jahre fangen oft mit استهلّت an.

Anfang f. 1^b: سنة اثنى عشرة وثمانى مائة استهلّت والناصر مصمم على قصد دمشق للمقبص على نائبها شيخ لكونه امتنع من ارسال الامراء الخ

Die Todesfälle dieses Jahres, mit der Ueberschrift: ذكر من مات في سنة اثنى عشرة وثمانى مائة من الاعيان beginnen f. 7^a so: احمد بن سعيد بن احمد

السامى الحسينى الشاهد بسوق صاروجا الخ

Das Werk hört f. 232^b auf mit dem Artikel über abrahim ben ḥayyūn alḥilibi alshāfi'ī mit den Worten: مع الركب وهو سالم الي ان مات وكان ينسب الي شىء يستنبح ذكره والله اعلم بسريرته' worauf unmittelbar die Bemerkung folgt, dies sei das Letzte gewesen, welches sich in der Unreinschrift des Verfassers gefunden: وهذا آخر ما وجد بخط مصنفة في المسودة وحتاج الي تحرير كثير وصلى الله على سيدنا الخ

Es folgt dann aber doch noch der Abschnitt der Todesfälle für das Jahr 850 (f. 232^b—233^b): dies muss also ein Zusatz eines Anderen zu diesem Werke sein. Dieser Abschnitt schliesst: وكتب تاج الاسلام بن خميس ومات باربل ثم ساقه من طريقه مسلسلا لكل رواية وكان ربعة والحمد لله وحده وصلى الخ

Nach f. 126 fehlen 2 Blätter. F. 31^b und 32^a sind leer geblieben, ohne dass Text fehlt.

Schrift: gross, kräftig, flüchtig, etwas hintenüberliegend, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande bisweilen (kürzere) Bemerkungen. — Abschrift von des Verfassers Schwestersohn يوسف جمال الدين um 860/1456. — Collationirt. — HKh. I 1282. II 2082.

F. 1^a unten enthält einen ziemlich kurzen biographischen Artikel über den Verfasser, einem Nachtrage zu ابن خلکان entnommen.

9461. Mf. 73.

236 Bl. 4°, 27 Z. (27¹/₂ × 18¹/₂; 18 × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser auf dem 1. Vorblatte: ابن حجر. Anfang wie bei Pm. 736. Schluss wie bei Pm. f. 233^b.

Schrift: kleine flüchtige Gelehrtenhand, schwierig, ohne Vocale, oft ohne diakritische Zeichen. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9462. WE. 1.

158 Bl. 4°, c. 40 Z. (27¹/₂ × 18¹/₂; 21¹/₂ × 14^{cm}). — Zustand: etwas unsauber und fleckig, der Rand nicht selten ausgebessert. — Papier: verschieden, theils gelblich, theils bräunlich, dick, glatt. — Einband: Halbfranzband, mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 2^a:

كتاب حوادث الدهور لابن تغري بردي بخط السخاوي
So mit rother Schrift. Darüber schwarz:

كتاب حوادث الدهور وهو ذيل السلوك للمقريزي
لابن تغري بردي'

Der volle Titel ist nach der Vorrede (f. 2^b):

حوادث الدهور في مدي الايام والشهور

Auf dem Schmutzblatt f. 1 steht der Titel auch mehrmals, und Angabe einiger Besitzer des Buchs aus späterer Zeit. Der Verfasser heisst genauer:

يوسف بن تغريبردى التركى المصرى القاهرى
الاتابكى جمال الدين ابو الحسن

Anfang f. 2^b: الحمد لله مدير الدهور ومدول . . . اما بعد فلما كان شيخنا الامام الايام والشهور . . . تقى الدين احمد بن علي المقريزي الخ

Geschichtswerk des Jūsuf ben tagriberdī etturki elatabeki elqāhiri gemāl eddīn abū 'lmeḥāsīn, geb. um 811/1408, † 874/1469, hauptsächlich die Geschichte Aegyptens berücksichtigend und streng chronologisch geordnet nach Jahren, Monaten, Tagen. Dasselbe setzt das Werk des Elmaqrizi, das mit dessen Todesjahr 844/1440 schliesst, und betitelt ist (f. 2^b, 4): in derselben Weise, sondern die historischen Ereignisse kürzer, die Biographien ausführlicher

behandelnd, und zwar deshalb das Werk abfassend, weil der einzige Fortsetzer des El-maqrizi, nämlich بدر الدين محمود العيني † 855/1461, aus Alterschwäche viel Unrichtiges vorgebracht habe.

Dies Werk beginnt also mit dem J. 845, mit der jedesmaligen Ueberschrift . . . سنة, zählt jedes Mal Monat für Monat (und dann nach der Reihenfolge der Tage) die Ereignisse auf und giebt danu unter der Aufschrift ذكر من مات في هذه السنة من الاعيان die Todesfälle und zugleich Biographien berühmter Personen. Es geht nicht, wie HKh. III p. 614 angiebt, bis zum J. 860, sondern bis zum Anfang des J. 874/1469, in welchem der Verfasser eben starb.

Diese Handschrift ist nicht ohne Lücken. Es fehlt nach f. 35 wahrscheinlich 1, 45 1, 57 1, 83 3, 88 2, 94 2, 95 9 Blatt, und auch der Schluss fehlt nach f. 158, wol nur 1 Blatt.

Schrift: klein, gedrängt, eng, vocallos und sogar meist ohne diakritische Punkte, zudem eine flüchtige Gelehrtenhand, so dass die Benutzung des Werkes nicht weniger als leicht ist. Am Rande ziemlich viele Bemerkungen und kleine Zusätze, auch Angabe der behandelten Biographien. — Abschrift etwa um 800/1494. Nach der Angabe auf dem Titel von السخاري. — HKh. III 7240.

9463. We. 343.

175 Bl. 8°, c. 21 Z. (18 × 13¹/₂; 12¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: lose Lagen. Im Anfange oben am Rande schadhaf — so dass auch die oberste Zeile des Textes von f. 1—7 gelitten hat —, Bl. 1 auch ausserdem beschädigt; überhaupt ist der Anfang etwas unsauber, und der obere Rand hat in der 1. Hälfte einen grösseren Wasserflecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt: a. unten.

Anfang fehlt: s. unten. Das Vorhandene beginnt mit dem Jahre 828/1424.

Anfang desselben: سنة ثمانية وعشرون وثمانين وثمانين وثمانين مائة، استتمت والانتابك فحقق الشعباني وفي ربيع الاول ارسل . . . ولده لصاحب قبرس يساله اطلاق من عنده من اسرى المسلمين الخ

Es ist ein geschichtliches Werk, das hier vom J. 828/1424 bis zum J. 894/1489 geht. Die auf dem vorderen Deckel inwendig befindliche

(jetzt zur Hälfte verklebte) und auch f. 61^a oben am Rande und unten auf dem Schnitt stehende Notiz: ذيل السخاري علي تاريخ ابن كثير scheint wenigstens insofern richtig zu sein, als السخاري Verfasser des vorliegenden Werkes ist. Er war, nach Spr. 27 an verschiedenen Stellen, Schüler des ابن حجر († 852/1448); er erwähnt ihn in diesem Werke z. B. f. 31^a. 28^b als seinen Lehrer. Nach Spr. 27, S. 38, war er ein Freund des عمر بن فهيد († 885/1480). Als solchen erwähnt er ihn hier f. 110^a. Er sagt ausserdem f. 31^a, er habe eine besondere umfangreiche Biographie des ابن حجر verfasst. In der That ist von ihm ein Werk über denselben vorhanden, betitelt:

الاجواهر والدرر في ترجمة شيخ الاسلام ابن حجر

HKh. II 4311. Was die Sache ganz gewiss macht, ist dies, dass er f. 155^b (im J. 899/1488) berichtet den Tod seines Bruders: شقيقى العلامة المغنن زين الدين ابو بكر بن عبد الرحمن بن محمد ابن ابي بكر بن عثمان السخاري الاصل القاهري Dass derselbe das تاريخ الذهبى fortgesetzt habe, sagt HKh. II 2220 ausdrücklich. Also der Verfasser dieses Werkes ist:

محمد بن عبد الرحمن بن محمد بن ابي بكر بن عثمان بن محمد السخاري شمس الدين ابو الخير

Dann würde die unmittelbare Fortsetzung vom J. 701 anfangen. Allein der Verfasser Mohammed ben 'abd errahmān *essahāwī* šems eddīn † 902/1496 (No. 2849) hat sein Werk von dem J. 745/1344 an begonnen und es bis zum J. 898/1492 fortgeführt. An dieser Handschrift, die in der That ohne Schluss abbricht, fehlen also die letzten 4 Jahre.

Der hier gleichfalls fehlende Anfang des Werkes ist nach Cod. Bodl. Uri 843: الحمد لله العالم بما كان وما يكون والدايم المدتبر لكل حركة وسكون . . . وبعد فهذا ذيل تمام علي دول الاسلام لشيوخ الحفاظ والمؤرخين ابي عبد الله الذهبي

Es wird hier Jahr für Jahr behandelt, erst Allgemeines Geschichtliches, dann die Sterbe-

fälle, alles nach Monaten berichtet. Jedes Jahr beginnt mit استهلكت. Der Titel ist:

الذيل علي دول الاسلام

oder auch تاريخ السخاوي

Schluss f. 175^b: ابنة القاضي ابي اليمن محمد ابن محمد بن علي بن احمد بن عبد العزيز العقيلي النويري المالكي . . . وهي ممن اجاز لها جماعة

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, öfters auch fehlen diakritische Punkte. Ueberschriften roth. Die Foliirung unten am Rando. — Abschrift c. 1000/1591. HKh. III 5836.

9464. We. 1832.

6) f. 89^b—90^a.

Format etc. und Schrift wie bei 5). — Titel und Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى، هذه الارجوزة من نظم الشيخ العلامة حافظ العصر جلال الدين السبوطي رة ورحة . . . وسماعا تحفة المهتدين باسماء المجددين

Regez-Gedicht des Geläl eddīn essojuṭī † 911/1506 in 28 Versen, diejenigen aufzählend, welche von Gott zu Anfang jedes Jahrhunderts gesandt werden, um die Religion zu kräftigen und ihre Satzungen zu erneuern. Dasselbe findet sich zu Ende des Werkes, das er betitelt hat: التنبئة فيمن بعث الله على راس كل مائة

Es beginnt (v. 1. 3):

الحمد لله العظيم المنة المانح الفصل لاهل السنة لقد اتى في خبر مشتهر رواه كل حافظ معتبر

und schliesst: مصليا علي نبي الرحمة والال مع اصحابه المكرمة

Dasselbe Gedicht in Lbg. 15, f. 40^b (s. in No. 1362). HKh. II 3612 (التنبية بمن الخ).

9465. We. 1811.

10) f. 103—106.

8vo, 25 Z. (20×14; 14½×11^{cm}).—Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, grob, ziemlich dünn.

Bruchstück (4 zusammenhängende Blätter) aus einem Werke, welches möglicher Weise eine Abhandlung des Essojuṭī darüber ist, dass im

Anfang jedes Jahrhunderts Männer auftreten, (die die Lehre des Essāfi'ī vertreten, oder doch) die den Islām fördern. Solche werden hier für die ersten 5 Jahrhunderte angeführt, und dann ist im Weiteren die Rede von den اهل بيتي, auch von den dazu gehörigen Frauen.

Es kommen darin f. 104^a 15 Verse vor, die so anfangen (Kāmil):

ويقال ان الاشعرى الثالث المبعوث للدين القويم الايد

Häufig citirt ist ابن عساكر, auch السبكي und البيهقي.

Schrift: ziemlich klein, breit, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Die folgenden Blätter gehören nicht zu diesem Bruchstück, obgleich der Custos von f. 106 auf die folgende Seite 107^a im Anfang geschrieben ist und der Schein hat erweckt werden sollen, als gehörten die folgenden Blätter zu diesen.

Desselben Inhalts Spr. 298, f. 46^a. Vgl. auch Pm. 115, f. 162^a und Pet. 71, f. 176 die Notiz, dass zu Anfang jedes Jahrhunderts etwas Besonderes geschehe.

We. 422, 2, f. 4^b—29^b. Stücke aus der Chronik التاريخ المعتبر في انباء من غير عبد الرحمن بن محمد العمري العليني الحنبلي مجير الدين ابو اليمن um 920/1514. HKh. V 12341.

9466. We. 419.

159 Bl. 8vo, c. 35 Z. (21½×15½; 15×9½^{cm}). — Zustand: nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Es ist ein allgemeines Geschichtswerk, welches vom Beginn der Welt an hier bis zum J. 998/1591 fortgeführt ist. Dasselbe zerfällt in 73 Kapitel, welche zum Theil wieder in mehrere Abschnitte getheilt sind. (Es ist nicht das تاريخ الجنابي † 999/1591)

Bl. 1—4 stehen nicht in unmittelbarem Zusammenhang mit dem Folgenden, es ist nach f. 4 eine Lücke, ebenso aber auch nach f. 2. Sie handeln vom Qorān, von den Engeln, den Propheten.

Bl. 5 beginnt im 3. فصل des 3. باب und behandelt den Propheten نوح. Die davon zuerst vorkommenden Worte f. 5^a, 1 sind: والبلا قالا اهلنا: وذكر اسمك الخ ونحن نضمن لك ان لا نصر احدا ذكر اسمك الخ

4. فصل 4^a في ذكر سيدنا هود
 5. فصل 8^a في ذكر سيدنا صالح
 6. فصل 10^a في البئر المعطلة والقصر المشيد
 7. فصل 11^a في ذكر هاروت وماروت
 8. فصل 11^b في ذكر سيدنا ابراهيم الخليل
 9. فصل 14^a في ذكر سيدنا لوط
 10. فصل 16^a في ذكر اسحق
 11. فصل 17^b في ذكر سيدنا يوسف الصديق
 12. فصل 22^a في ذكر موسي بن ميثا
 13. فصل 22^a في ذكر النبي ايوب
 [14—24 Lücke] في ذكر داود
 [25. فصل 23^a] في ذكر سليمان
 26. فصل 24^b في ذكر ارميا بن خلقيا
 27. فصل 24^b في ذكر داڤيال
 28. فصل 25^a في ذكر يشيعا
 29. فصل 25^a في ذكر يونس بن متى
 30. فصل 25^b في ذكر سيدنا زكرياء
 31. فصل 27^a في ذكر سيدنا يحيى بن زكرياء
 32. فصل 28^a في ذكر سيدنا عيسي بن مريم
 33. فصل 30^b في ذكر جرجيس
 34. فصل 31^a في ذكر شمسون
 35. فصل 31^b في ذكر خالد بن سنان
 36. فصل 31^b في ذكر حنظلة بن صفوان
 4. باب 32^a في سيدنا وحبيبنا محمد صعم
 5. باب 42^a في ذكر اقلام الانبياء عم
 6. باب 42^a في ذكر عجائب بعض المدن
 7. باب 48^b في العجائب والغرائب وفي خلافة ابي بكر الصديق
 8. باب 53^a في الهدايا والتحف
 9. باب 53^b في ذكر ملوك مصر قبل الطوفان
 10. باب 56^a في ذكر ملوك مصر بعد الطوفان
 11. باب 61^b في ذكر ملوك عاد
 12. باب 62^b في ذكر ملوك بنى اسرائيل
 13. باب 63^b في ذكر ملوك الفرس
 14. باب 70^b في ذكر ملوك اليونان

15. باب 71^b في ذكر ملوك الروم
 16. باب 74^a في ذكر ملوك الصين
 17. باب 74^b في ذكر ملوك الهند
 18. باب 75^a في ذكر ملوك القبط
 19. باب 75^b في ذكر ملوك السريانيين
 20. باب 75^b في ذكر ملوك الكلدانيين
 21. باب 76^a في ذكر اقبيل اليمن وسكندر
 22. باب 81^b في ذكر طسم وجديس
 23. باب 82^a في ذكر بنى حضور
 24. باب 82^a في ذكر ملوك الحيرة
 25. باب 83^a في ذكر ملوك آل غسان
 26. باب 84^a في ذكر ملوك جرهم ملوك الحجاز
 27. باب 84^b في ذكر ملوك كندة
 28. باب 84^b في ذكر بنى زياد
 29. باب 85^a في ذكر ملوك الطوائف بالغرب
 30. باب 85^a في ذكر بنى نجاح ملوك اليمن
 31. باب 85^b في ذكر بنى مهدي ملوك اليمن من حمير
 32. باب 85^b في ذكر بنى حفص ملوك تونس وافريقية
 33. باب 87^a في ذكر بنى مهدي ملوك اليمن من اولاد الرسول
 34. باب 87^b في ذكر ملوك الغرب الملتئين
 35. باب 88^a في ذكر ملوك الروم بعد ظهور الاسلام
 36. باب 88^a (in 21 فصل) في ذكر الخلفاء الراشدين
 1. فصل 88^a في ذكر السعيد الشهيد العتيق
 . . . ابي بكر الصديق
 2. فصل 89^a في ذكر الامام عمر بن الخطاب
 3. فصل 90^b في ذكر الامام عثمان بن عفان
 4. فصل 93^a في ذكر الامام علي بن ابي طالب
 5. فصل 94^b في ذكر السيد الامام حسن بن علي
 6. فصل 95^a في ذكر السيد الامام حسين بن علي
 7. فصل 98^b في ذكر اولاد جعفر
 Lücke; die weiteren Abschnitte dieses Kapitels fehlen; ebenso Kap. 37 ganz und der Anfang von 38; f. 99^a, 5 beginnt mit dem Halfat des 'Abbāsiden ابو جعفر المنصور.
 39. باب 114^a في ذكر آل طغج وبنى حمدان
 40. باب 115^a في ذكر دولة الفاطميين
 41. باب 117^b في ذكر بنى طولون بمصر والشام
 42. باب 118^a في ذكر بنى الليث الصغار ملوك سجستان
 43. باب 118^a في ذكر بنى مرداويج ملوك جرجان

44. باب 118^b في ذكر آل بويه
 45. باب 119^a في ذكر دولة بنى سبكتكين
 46. باب 119^b في ذكر دولة بنى سلجوق ملوك الفرس
 47. باب 121^a في ذكر ملوك السلجوقية بالروم
 48. باب 121^b في ذكر جنكزخان
 49. باب 123^a في ذكر تيمور
 50. باب 126^a في ذكر بنى سلجوق بحلب والشام
 51. باب 126^a في ذكر آل سامان
 52. باب 126^b في ذكر الدولة الحسينية
 53. باب 126^b في ذكر بنى طيابطا
 54. باب 126^b في ذكر الطبرستانية
 55. باب 126^b في ذكر بنى ارتق
 56. باب 127^a في ذكر آل مرداس
 57. باب 127^a في ذكر آل براق
 58. باب 127^b في ذكر ملوك غزنة
 59. باب 127^b في ذكر ملوك خوارزمشاه
 60. باب 128^b في ذكر آل كرمان
 61. باب 128^b في ذكر دولة الدانشمندية
 62. باب 129^a في ذكر الدولة الأريكية
 63. باب 129^a في ذكر ملوك العجم
 64. باب 130^a في ذكر ملوك شيروان
 65. باب 131^a في ذكر الدولة الدلفارديية
 66. باب 131^b في ذكر الدولة الرمصانية
 67. باب 132^a في ذكر طايقة من التركمان
 68. باب 133^a في ذكر بنى طغتكين بالشام
 69. باب 133^b في ذكر دولة الاتابكة
 70. باب 135^a في ذكر دولة الأكراد الأيوبية
 71. باب 138^a في ذكر الدولة التركية
 72. باب 142^b في ذكر دولة الجراكسة
 73. باب 147^a في ذكر الدولة الشريفة . . . دولة آل عثمان نصرهم الله نصراً عزيزاً

Das Werk ist damit nicht zu Ende; es hört auf mit f. 157^b im Anfang der Regierung des Sultāns سلیمان بن سلیم، im J. 988/1581.

Die letzten Worte sind: لہناء قلعة علي بئر ماء الاخضر حسيما رسم به حضرة السلطان وفي ليلة الجمعة سابع عشر رمضان من السنة المذكورة

Wie weit dies Geschichtswerk fortgeführt sei, ist nicht ersichtlich; dass der Verfasser noch im J. 967/1560 gelebt habe, ist aus f. 113^b

klar, ebenso aus f. 155^b, dass bei Abfassung des Werkes der Sultān سلیمان noch gelebt hat. Die Abfassung fällt also zwischen 967/1560—976/1567.

Schrift: klein, gedrängt, eng, doch deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abchrift c. 1100/1888.

Lücken im Anfang; dann nach f. 2. 4. 22. 98 und am Ende. Verbunden sind zuletzt einige Blätter; dieselben folgen so: 152. 158. 159. 153—157.

9467. Spr. 143.

268 Bl. 4°, 35 Z. (29¹/₂ × 20¹/₂; 23 × 15^{cm}). — Zustand: stark wnrstichig und wasserfleckig; im Anfange (von den ergänzten Blättern abgesehen) besonders fleckig und schadhaf und mehrfach ausgebessert. — Papier: gelb, etwas glatt; ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach der Vorrede f. 2^b:

الحميس في احوال نفس نفيس

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي خلق نور نبيه: قبل كل اوابيل ثم خلق منه كل شيء من الاعالي والاسافل . . . اما بعد فيقول المستوهب من الله ذي المنن العبد الضعيف حسين بن محمد بن الحسن الديار بكري . . . هذه مجموعة في سير سيد المرسلين وشمايل خاتم النبيين صمم انتخبها من الكتب المعتبرة تحفة للاخوان الكرام البررة وهي التفسير الكبير الخ

Ein umfangreiches Geschichtswerk, hauptsächlich über Mohammeds Leben, dann auch — aber kürzer — über dessen Nachfolger bis auf die Zeit des Verfassers, um 920/1614, aus einer Menge von gründlichen und belehrenden Werken als Geschenk an fromm-vortreffliche Freunde [= ihnen gewidmet] ausgezogen, von Hosein ben mohammed ben elhasan eddijārbekrī. Es wird angegeben, er habe dies Werk im J. 940/1588 vollendet und sei um das J. 966/1569 gestorben. Allein We. 304 schliesst mit dem Regierungsantritt des Sultāns Murād ben selim, welcher von 982/1574 bis 1008/1594 regierte. Es scheint nicht, dass dies (oder das Ende der Handschrift) von anderer Seite dem Werk hinzugefügt sei; folglich kann der Verfasser nicht vor 982/1574 gestorben sein, auch sein Werk nicht eher vollendet haben. — Von benutzten

Werken wird *التفسير الكبير* zuerst genannt, dann die übrigen, eine grosse Anzahl (2 Seiten), deren letztes f. 2^b: طهارة القلوب للمسيح عبد العزيز: 694/1295 (699). *الديبريني*

Die Darstellung der ersten Halifen ist noch nicht besonders knapp, aber sie wird es bei den 'Abbasiden und gegen Ende mehr und mehr.

Die Erzählung geht nicht Jahr für Jahr, sondern nach den einzelnen Regierungen, also z. B. [ذكر] خلافة المهدي العباسي f. 245^b; خلافة هرون الرشيد بن المهدي f. 247^a; etc. Die 'Abbasiden beginnen f. 243^a خلافة السفاح. Unter den einzelnen Regierungen wird zuerst der Name des Regenten (Halifen) festgestellt, dann kommt als stehender Artikel صفة eine Charakteristik desselben (dieselbe fällt aber gegen Ende des Werkes, bei der Kürze der Artikel, fort). Dann die Hauptereignisse und Todesfälle nach der Folge der Jahre, eingeleitet mit: وفي سنة.

Das Werk ist eingetheilt in Vorrede (مقدمة), 3 ركن und Schlusswort.

في الحوادث من اول خلق نوره الي زمان f. 5^b المقدمة (طليعة 3 in)

1. في تعريف النبي والرسول واولي العزم 5^b طليعة 1 والختام والفرق بينهم وبين البشر والملوك وبين النبي والولي والساحر وفي اول ما خلق الله وما بدأ من انواره قبل وجوده الصوري وخلق طينه قبل طينة آدم وحديث صور الانبياء وذكر دلائل نبوته وعلامات رسالته من بشائر الكتب القديمة والعلماء واخبار الجن والكهنة في شواهد النبوة.

2. في ذكر خلق السماء والارض ومدّة 21^a طليعة 2 خلقهما وخلق الملائكة والجان وذكر مدة هذه الامة وابتداء خلق آدم وحواء وذكر الروح وذكر عيسى ومريم وحيى واخذ الميثاق وكيفية انتقاله من الاصلاب الطبيعية الي الارحام الطاهرة وبالعكس وبيان نسبه من الطرفين وذكر مولد ابراهيم وذكر الغائه

في النار وذكر الشام والارض المقدسة وذكر اولية الكعبة وعدد بناكها ومن تولي بناءها وفيها ذكر نبي القرنين وياجوج وماجوج والدجال والحضر ودابة الارض وبدء ظهور زمزم في زمن ابراهيم واسماعيل وانطلماسها بعده وبقاتها منطلمسة الي زمن عبد المطلب وفيها ذكر يعقوب ويوسف وذكر قتل شعيبا وتخريب بخت نصر بيت المقدس وقصة قتل زكرياء وحيى وذكر ظهور زمزم في زمن عبد المطلب ثانياً.

3. في ولادة عبد الله ونذر عبد المطلب : طليعة 3. ذبحه وعرض عبد الله عليه وزوجه آمنة وقصة الخشعية ووقايح مدة الحمل من وفاة عبد الله وقصة اصحاب الغيل.

في الحوادث من عام ولادته الي زمان نبوته : ركن 1. (باب 3 in).

1. في الوقايح من عام ولادته الي السنة (59^a) باب 1. الحادي عشر من تاريخ ولادته وما وقع حين الولادة وذكر الختان وذكر اسمائه والقباه وكناه وشمايله وصفاته (* وخصايصه ومحجزاته وارضاع الاطّار وعددهن وما وقع عند حليمة من شق الصدر وغيره وولادة ابي بكر الصديق وقصد حليمة النبي صعم في الطريق حين رثته الي امه ووفاته امه وولادة عثمان بن عفان وكفالة عبد المطلب ورمده واستسقاء عبد المطلب وحديث سيف بن ذي يزن وذكر سليمان وبلقيس ووفاته عبد المطلب وكفالة ابي طالب وموت حاتم الطائي وموت كسري انوشروان وولاية ابنه هرمز السلطنة وخروج ابي طالب بالنبي صعم الي الشام وحرب الفجار الاول وشق الصدر على قول [بعض العلماء]

* Die behandelte f. 63^a—66^a نوع zu je 2 in

2. في الحوادث من السنة الثانية عشر 71^a باب 2. من مولده الي السنة الرابعة والعشرين من ارتحال ابي طالب مع النبي صعم الي الشام وذكر زعيم القوم ومولد عمر بن الخطاب والفجار الثاني وعزم الزبير بن

عبد المطلب أو العباس لسفر اليمن وخلع
هرمس عن السلطنة وقتله وتولي كسري
برويز السلطنة وحرب الفجار الثاني عند
البعض وتجارة للشام مع ابي بكر وحلف
الفصول وشكايته الي عمه ابي طالب
عن آت ياتيهِ منذ لبال وهدم الكعبة
وبناءها في قول بعض العلماء

3. في الحوادث من السنة الخامسة والعشرين⁷³ باب 3.
الي السنة الاربعين من مولده صعم من
خروجه الي الشام مع ميسرة عبد خديجة
وقصة سطور الراهب وتزوج خديجة ووليمنه
وذكر ساير ازواجه اجمالا وذكر سراريه واولاده
وتزويج بناته واختانه وولادة علي بن ابي
طالب وهدم الكعبة وبناتها وولادة فاطمة
وموت زيد بن عمرو بن نفيل ورؤيته الصوة
والنور وقتل كسري برويز النعمان بن المنذر
في الحوادث من ابتداء نبوته الي زمان⁸⁰ ركن 2.
هجرته من صفة نزول الوحي ورمي الشياطين
بالشهب وأنقضام طاق كسري واول من اسلم
واخفاء الدعوة و وفاة ورقة بن نوفل واطهار الدعوة
وولادة عايشة . . . وبدء هجرة الاصحاب الي
المدينة ومشاورة قريش في حبسه او قتله او اخراجه
واخبار جبريل اياه بذلك واذنه له بالهجرة
3. في الحوادث من اول هجرته الي زمان وفاته¹³⁷ ركن 3.
(وفيهِ 11 موطناً)

1. في وقايح السنة الاولى من الهجرة¹³⁷ موطن 1.
(فصل 2 in)

1. في خروجه عمّ مع ابي بكر¹³⁷ فصل 1.
من مكة الي الغار ولبثهما فيه ثلاثة
ايام وخروجهما من الغار وتوجههما الي
المدينة وما وقع بهما في الطريق الخ
2. في انتقاله من قبا الي باطن المدينة : فصل 2.
واول جمعه صليب في الاسلام قبل قدومه
باطن المدينة ونزوله على ابي ايوب الخ
2. في حوادث السنة الثانية من الهجرة⁽⁸⁹⁾ موطن 2.
من صومه عاشوراء وتزوج عليّ عمّ بفاطمة وغزوة
الابواء وودان وغزوة بواط وغزوة العشيرة الخ
تسمية من شهد بدرًا⁹⁷ Darin
من المسلمين
ذكر الاساري من المشركين¹⁰⁰ u.

3. في وقايح السنة الثالثة من الهجرة¹⁰⁴ موطن 3.
من سرية محمد بن مسلمة لقتل كعب بن
الاشرف وتزوج عثمان ام كلثوم وغزوة غطفان
وغزوة حبران الخ

ذكر شهداء احد¹¹⁸

ذكر من قتل من المشركين يوم احد¹¹⁹

4. في حوادث السنة الرابعة من¹²⁰ موطن 4.
الهجرة من سرية ابي سلمة الي قطن
ووفاته وسرية عبد الله بن ابيس الي قتل
سفيان بن خالد الخ

5. في حوادث السنة الخامسة من¹²⁸ موطن 5.
الهجرة من فك سلمان عن الرق وغزوة دومة
الجندل و وفاة ام سعد بن عبدة وخسوف
القمر وشدة قريش الخ

6. في وقايح السنة السادسة من الهجرة¹⁴⁰ موطن 6.
من سرية محمد بن مسلمة الي القرظا وقصة
تمامة وكسوف الشمس وغزوة بني لحيان
وبعث ابي بكر الي كراع العميم الخ

7. في وقايح السنة السابعة من الهجرة¹⁵⁰ موطن 7.
من اتخا الخاتم وارسال الرسل الي ملوك
الاطراف وسحرة صعم وبعث ابا بن سعيد
قبل نجد واسلام ابي هريرة الخ

8. في وقايح السنة الثامنة من الهجرة¹⁶⁵ موطن 8.
من اسلام خالد بن الوليد وعمرو بن
العاصي وعثمان بن طلحة وتزوج فاطمة
بنت الصحاك وسرية غالب بن عبد الله
الليثي الي بنى الملوخ الخ

9. في وقايح السنة التاسعة من الهجرة¹⁸⁸ موطن 9.
من بعث عيينة بن حصن الفزاري الي
بنى تميم وبعث الوليد بن عقبة بن ابي
معيط الي بله صطلق وسرية قطبة بن عامر
الي خثعم الخ

10. في وقايح السنة العاشرة من الهجرة¹⁹⁷ موطن 10.
من قدوم عدي بن حاتم وبعث ابي موسي
ومعاذ بن جبل الي اليمن وبعث خالد
ابن الوليد الي بنى الحارث بن حبران الخ

11. في وقايح السنة الحادية عشر من الهجرة : موطن 11.
من قدوم النخع والاستغفار لاعل النقيع
وسيرة اسامة ابن زيد الي ابني وذكر الاسود
العبيسي ومسيمة الكذاب وسجاج الخ

التخاتمة (in 2 فصل).

1. في المنفردات من رفقائه وحرسه وخدمه: فصل 1.
ومن كان يضرب الاعناق بين يديه وذكر
مواليه وامرايه ورسله وكتابه ومؤذنيه وخطباته
وشعرايه وحداته وذكر خيله ولقاهه ودواته
وآلات حروبه ولباسه وذكر من وثق عليه
في ذكر الخلفاء الراشدين وخلفاء بني
امية والعباسيين.

Das Werk ist hier nicht zu Ende, es geht auf f. 268^b bloss bis zu Ende des Halifates des Allah المتوكل على الله (c. 795/1899).

Ausserdem sind mehrere grössere Lücken da, und es ist etwas unrichtig gebunden. Nämlich: 1—58. Grössere Lücke; es fehlt fast die 2. Hälfte der 2. طليعة und die ganze 3. und der Anfang des 1. باب. 59—68. Lücke von 10 Bl.; 69—88. 129—138; Lücke von 10 Bl.; 89—128; Lücke von 10 Bl.; 139—198. Grosse Lücke; es fehlt der grösste Theil des 10. موطن und der ganze 11., und das 1. فصل und der Anfang des 2. bis zu dem Abschnitt: ذكر الغزو الى الشام. 199—268. Es fehlt hier der ganze Schluss.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, eng, nicht undeutlich, gleichmässig, vocallos; Ueberschriften und Stichwörter roth. F. 1—14 ist von Persischer Hand, ziemlich gross, nicht ganz deutlich, vocallos; aus neuester Zeit. — Abschrift c. 1100/1888. — HKh. III 4807.

9468. We. 304.

475 Bl. 4to, 33 Z. (29 1/2 × 20; 20 1/2 × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ganz frei von Flecken und einigen Wurmstichen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a:

كتاب تاريخ الخميس الخ

حسين بن محمد بن الحسن الدياربي: Verf. f. 1^a:

- المقدمة f. 4^a (1. طليعة. 4^a; 2. 16^b; 3. 92^b).
1. 100^a ركن (1. 100^a باب. 2. 133^b; 3. 136^a).
2. 147^a ركن.
3. 169^b ركن (1. 169^b موطن. [1. 169^b فصل. 2. 178^b];
2. 190^a موطن. 3. 217^b; 4. 238^a;
5. 248^a; 6. 267^a; 7. 280^b; 8. 300^a;
9. 328^b; 10. 340^b; 11. 347^a).
359^b الخاتمة (1. 359^b فصل. 2. 370^a).

Schluss f. 475^b: وتسطن ولده السلطان سليم
سبع سنين وتوفي في سنة اثنتين وثمانين وتسعمائة
وتسطن ولده السلطان مراد خان نصره الله في تاريخ
والله سبحانه وتعالى بالصواب، هذا ما تيسر لي من
جمع هذا الكتاب بعون الملك الوهاب،

F. 252^a beginnt die 2. Hälfte des Werkes.

Schrift: klein, fein, gefällig, gleichmässig, vocallos, in rothen Linien eingerahmt (die ersten 3 Seiten mit Goldstrichen); Ueberschriften und Stichwörter roth. Arabische Foliierung. — Abschrift im J. 1058 Dū'lqa'da (1648) von أحمد بن حسن بن علي بن جويلي

9469. Spr. 79.

62 Seiten 4to, 15 Z. (22 × 15 1/2; 15 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch im Anfang einige Flecken am Rande. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel und Verfaasser vor Seite 1 (und im Vorwort):

خلاصة التواريخ لمولانا درويش علي أفندي
المفتي بمدينة حلب الحمية

Anfang S. 1: الحمد لله رب العالمين والصلاة
على سيد المرسلين وعلى آله وصحبه اجمعين، أما بعد
فقد جمع هذه الكلمات الستة من كتب التواريخ
المفصلة العبد الفقير . . . درويش علي . . . وسماها
خلاصة التواريخ وجعلها الخ

Compendium der Geschichte, verfasst von Derwîs 'Ali efendi, Mufti in Haleb, um 988/1580 am Leben, und gewidmet dem Šeiḫ elislām.

Die Vorzeit zerfällt in die Herrschaft von 6 Dynastien:

1. S. 1	الغيشدازية	4. S. 5	الساسانية
2. » 2	الكيانية	5. » 7	اليونانية والرومية
3. » 5	الاشغانية	6. » 10	ملوك العرب

Dann S. 13 die Hälfen:

1. die 4 ersten.	9. S. 39	الاتابكية	
2. die Omajjaden.	10. » 42	الاسماعيلية	
3. S. 15 die 'Abbāsiden.	11. » 44	الايوبية	
4. » 29	الصفارية	12. » 50	الحوارزمشاهية
5. » 29	السامانية	13. » 51	الجنكزية
6. » 30	الديالمة	14. » 53	المظفرية
7. » 33	الغزنوية	15. » 55	التيمورية
8. » 34	السلجقية	16. » 57	العثمانية

Schluss S. 62: وهو الذي اعتلى على اعالي شواحق الافضال والانعام المولي العلامة زكرياء افندي ابن بيزام توكل الحلوي بعيد الطعام، تم الكلام بعون الملك العلام والصلاة والسلام . . . الي يوم القيام

Der Verfasser führt die Geschichte der 'otmānischen Sultāne bis auf مراد خان بن سليم خان († 1003/1594), dessen Regierungsantritt (im J. 982/1574) und Bekriegung des محمد خدابنده بن شاه طهماسب (im Anfange seiner Herrschaft) er erwähnt. Er scheint also um 988/1580 geschrieben zu haben und vor 1000/1591 gestorben zu sein (Elmohibbi erwähnt ihn nicht).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, gleichmässig. Die Ueberschriften roth. Türkische Hand. — Abschrift e. 1750.

9470. Pm. 301.

24 Bl. 8°, 21 Z. (18 × 11; 16 × 8^{cm}). — Zustand: der Rücken beschädigt und ausgebessert; Bl. 1 und 24 schadhaf und ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a: الرسالة المسماة خلاصة التواريخ. Verfasser wie bei Spr. 79.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift e. 1100/1688.

Am Rande oben und besonders zur Seite stehen Distichen Verschiedener; zur Seite scheinen in der Regel 2 Distichen über einander gestanden zu haben; durch Beschneiden des Randes ist aber meistens die erste (und öfters auch die zweite) Zeile fortgefallen, so dass jetzt häufig nur noch 2 Zeilen (ein Distichon) erhalten sind.

Pm. 654, 3, f. 150^a—156^a ein Stück aus demselben Werk (vielleicht etwas abgekürzt).

9471. Pet. 632.

1) f. 1—338^a.

340 Bl. 4°, 27 Z. (26 × 16½; 18 × 9^{cm}). — Zustand: etwas unsauber von häufigem Gebrauch, die Blätter im Anfang etwas schadhaf und ausgebessert. — Papier: ziemlich stark, gelblich, glatt. — Einband: rother Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1^a (so auch in der Einleitung f. 1^b):

كتاب اخبار الدول وآثار الاول

Verfasser f. 1^a: احمد بن يوسف بن يوسف الرمانى
Der Verfasser heisst vielmehr (vergl. auch die Unterschrift):

احمد جلبى بن سنان يوسف بن احمد
الدمشقى القرماني

Anfang: الحمد لله على تصارييف العبر، عند سماع التواريخ والسير، وصلى الله على اشرف البدو والمخصر . . . اما بعد فلما كان فى التواريخ والسير، عبرة لمن اعتبر وتنبيه لمن افتكر الخ

Allgemeine Weltgeschichte, umfassend Vorwort und 55 Kapitel mit Unterabtheilungen, von Ahmed gelebi ben sinān jūsf ben alimed eddimasqi *elqarmānī*, geb. 989/1582, † 1019/1611, im J. 1008 Moh. (1599) vollendet. Vorwort (المقدمة) in 7 فصل.

1. فى بيان معنى التاريخ وموضوعه وما 2^a فصل 1^a آرخه الناس قبل الهجرة وشاركوا به
  2. فى بداية الخلوقات واولية المنشآت، 2^b فصل 2^a
  3. فى خلق الجن والشياطين وذكر 4^a فصل 3^a ابليس اللعين
  4. فى ذكر الارضين وسكانها وما ورد فى قطانها، 5^a فصل 4^a
  5. فى خلق السموات وآثار العلويات 6^a فصل 5^a
  6. فى معنى النبوة والرسالة وما ورد 7^b فصل 6^a فى حرف الانبياء واقلامهم من المقالة وعدد النبيين وتفاوت ما بينهم من السنين
  7. فى ذكر تراجم الابواب المظهرة لاسرار الكتاب 9^a فصل 7^a
  1. Kap. 11^a (in 40 فصل) فى ذكر الانبياء والمرسلين، صلوات الله عليهم اجمعين
- Die einzelnen فصل enthalten die Hauptpropheten; das 40. فصل f. 55 handelt von Mohammed, seinem Leben, seinen Angehörigen (Frauen, Kindern, Verwandten etc.).
2. Kap. 61^b فى ذكر الخلفاء الراشدين والائمة المهديين،
    1. فى ذكر ابي بكر الصديق معدن 61^b فصل 1^a الهدى والتصديق
    2. فى ذكر عمر بن الخطاب الموفق للصواب 64^a فصل 2^a
    3. فى ذكر عثمان بن عفان خليفة 65^b فصل 3^a التقى والايهان
    4. فى ذكر علي بن ابي طالب ذي 68^a فصل 4^a الفضائل والمناقب

3. Kap. 70^a في ذكر الحسن والحسين ابني امير المؤمنين
وسبطي سيد المرسلين واولادهما
1. في ذكر بوزخ الكرم والمنن الامام 70^b فصل 1.
ابي محمد الحسن
2. في ذكر النجم الطالع من بين 71^a فصل 2.
القميرين الامام ابي عبد الله الحسين
3. في ذكر برج سرطان الراكعين الامام 73^a فصل 3.
علي بن الحسين زين العابدين
4. في ذكر منبع الفضائل والمفاخر الامام 73^b فصل 4.
محمد بن علي الباقر
5. في ذكر عالم الحقايق والدقايق الامام 74^a فصل 5.
جعفر بن محمد الصادق
6. في ذكر المجتهد القايم المتصدق 74^b فصل 6.
القايم الامام موسي بن جعفر الكاظم
7. في ذكر مشبه شجاعه جده علي 75^b فصل 7.
المرتضى الامام علي بن موسي الرضي
8. في ذكر من ظهرت كراماته من ليلة 76^b فصل 8.
الميلاد الامام محمد بن علي الجواد
9. في ذكر نبوت الحلم والعلم والايادي 77^a فصل 9.
الامام علي بن محمد الهادي
10. في ذكر برج الاصل التركي والمكاشف 77^b فصل 10.
بالامر الخفي الامام الحسن بن علي العسكري
11. في ذكر ناصر الدين القويم المحمدي 77^b فصل 11.
الامام القايم بامر الله محمد بن حسن المهدي
4. Kap. 78^a في ذكر فضائل قرينش وما للصحابه في
العقبي من ارغد عيش وما ورد من الاخبار
في فضل المهاجرين والانصار
5. Kap. 85^a في ذكر خلفاء بني امية ومن وصف منهم
باخلاق سنينة
1. 85^a قسم بالشام
2. 94^a قسم بالمغرب
6. Kap. 95^a في ذكر الخلفاء العباسيين سلالة ذوي
التقى والنقى والدين
1. 95^a قسم بالعراق
2. 118^a قسم بمصر
7. Kap. 122^a في ذكر دولة العبيديين الذين تسعوا
بالفاطميين
8. Kap. 125^a في ذكر دولة بني ايوب ملوك مصر
والشام القامعين لاهل الشرك والازلام
9. Kap. 127^a في ذكر الدولة التركية بالديار المصرية
10. Kap. 132^a في ذكر دولة الجراكسة بمصر والشام
وسيرتهم الماضيه في الانام
11. » 142^a في ذكر دولة بني طباطبا بالكوفة
والبين منبع الصفات الحميدة والمنن
12. » 142^b في ذكر دولة الطبرستانية من الدوحة
الحسنيه
13. » 142^b في ذكر دولة جرهم بالحجاز وما سلك
كل منهم من الحاسن وحاز
14. » 143^b في ذكر دولة الحسينية والدوحة التركية
الهاشمية بمكة المشرفة والمدينة المنورة
15. » 146^a في ذكر دولة اقبال اليمن ولمع من
اخبار الاسكندر وسيف بن ذي يزن
16. » 152^b في ذكر ملوك الحيرة وما سلكوا من السيرة
17. » 155^a في ذكر ملوك الشام من آل غسان ولمع
من سيرهم فيما ملكوه من الزمان
18. » 156^a في ذكر ملوك كنده ذبي سطوة وحجة
في ارض بكر بن وايل حسن العشائر والقبائل
19. » 158^a في ذكر ملوك اليمن من بني زياد
القامعين لحزب الاشتراك والاحاد
20. » 158^a في ذكر ملوك اليمن من آل نجاح ذوي
الاخلاق العظام السجاج
21. » 158^b في ذكر ملوك اليمن من بني المهدي
الناصرين للدين القويم المحمدي
22. » 159^a في ذكر ملوك اليمن من اولاد الرسول
وابناء فاطمة الزهراء البنول
23. » 161^a في ذكر ملوك الغرب من الطوايف ذوي
المفاخر والمعارف
24. » 162^a في ذكر ملوك الغرب من الملتهمين اهل
الفصل والهدي واليقين
25. » 162^b في ذكر بني حفص ملوك تونس وافريقية
ولمع من وقايعهم مع نصاري اسبانية
26. » 164^b في ذكر دولة بني الليث الصغار سلطان
سجستان ذبي القشاعم والفرسان
والايادي والاحسان
27. » 166^a في ذكر دولة آل سامان بما وراء النهر وخراسان
28. » 166^a في ذكر دولة بني سبكتكين ذبي راي
صكينج وعقل رصين
29. » 167^a في ذكر دولة بني طولون بالديار المصرية
ولمع من اوصافهم السنينة وخصايهم البهية

30. Kap. 168^a في ذكر دولة بنى طعج الاخشيدية
بالديار المصرية والشامية ذوي المغاخر الحسنة
والشمائل المرضية ونبذة من اخبار آل
حمدان لانهم كانوا ابتهاجا في وجه الزمان
31. » في ذكر بنى مرداويج الديلمي ملوك^b 170^b
جرجان الممارسين معركة الابطال والشاجعان
32. » في ذكر دولة آل بويه ملوك العراق^b 171^b
الموصوفين بالنباهة ومكارم الاخلاق
33. » في ذكر دولة بنى سلجوق بما وراء^b 172^b
النهر ولمع من حسن سيرهم في هذا الدهر
34. » في ذكر دولة الخوارزمشاهية وحسن مآثرهم^b 175^b
السنية وخصابيلهم المرضية في الرعية
35. » في ذكر بنى سلجوق بحلب والشام ولمع^b 176^b
من وقايهم فيما مضى من الابرار
36. » في ذكر بنى ارتق ملوك ماردين وديار بكر^a 177^a
واخبار ما وقع لهم من الفتح والنصر
37. » في ذكر دولة الاتابكية واصفاهم الحسنة^b 177^b
الزكية
38. » في ذكر بنى طغتكين بالشام وحسن^a 179^a
سيرتهم في الانام
39. » في ذكر آل مرداس اهل الشدة والباس^b 179^b
40. » في ذكر آل براق ملوك كرمان اولي^a 180^a
الافكار الثاقبة والازهان
41. » في ذكر دولة ملوك غزنة من الغورية^a 180^a
حسن اخصايل والهمم العلية
42. » في ذكر جنكزخان وكيف فسد وخان^b 180^b
43. » في ذكر تيمور وما فعله من مفاسد الامور^b 183^b
44. » في ذكر دولة الدانشمندية ملوك الروم^b 185^b
القاتلين بسيفهم كل حيار ظلم
45. » في ذكر دولة آل قرامان القامعين لاهل^a 186^a
الشرك والطغيان
46. » في ذكر ملوك الروم من آل سلجوق^b 186^b
الكافين لاهل الفجور والفسوق
47. » في ذكر دولة آل عثمان ايقام الله الى آخر الدوران^a 188^a
48. » في ذكر اق قوينلي وقايع قره قوينلي^b 215^b
49. » في ذكر دولة ذي الغادرية ذي الهمم^a 217^a
العلية المرضية
50. » في ذكر دولة الرضائية ذوي الحاسن السنية^b 218^b
51. » في ذكر دولة الدريندية ملوك شروان^a 219^a
الباسقة الاغصان المشرفة اللعان
52. Kap. 221^a في ذكر ملوك العجم من آل حيدر^a
الصوفي الازديلي الاسماعيلي
53. Kap. 223^a في ذكر دولة الازبكية والدوحة البشكية^a
54. Kap. 223^b في ذكر السلاطين المتقدمين والاساطين^b
المقدمين
1. في ذكر ملوك الفرس الاولى والثانية^b 223^b فصل 1.
وسيرهم المتواقفة والمتبانية
2. في ذكر ملوك الهند وبنائها وبدؤ^a 235^a فصل 2.
ممالكها واراتها
3. في ذكر ملوك الصين في سالف^a 236^a فصل 3.
الدهر والحين
4. في ذكر ملوك السريانيين وما وقع^b 237^b فصل 4.
لهم قبل هذا الحين
5. في ذكر ملوك بابل وملك النبط الاوائل^a 238^a فصل 5.
6. في ذكر ملوك اليونانيين ولمع من^b 238^b فصل 6.
اخبارهم وما قائلته الناس في بدء انسابهم
7. في ذكر ملوك الروم وهم بنو الاصغر^a 240^a فصل 7.
وكل ملك تسقى قبصر
8. في ذكر ملوك القسطنطينية الكبرى^b 241^b فصل 8.
والمدينة العظمى
9. في ذكر ملوك الروم بعد ظهور^a 243^a فصل 9.
الاسلام وقبل استيلاء الاروام
10. في ذكر ملوك مصر قبل الطوفان^a 245^a فصل 10.
وما لهم من الآثار والهمان
11. في ذكر ملوك مصر بعد الطوفان وما^a 249^a فصل 11.
وضعوه من الكنوز في الصحاري والكتبان
12. في ذكر ملوك عاد ولمع من بناء شداد^b 257^b فصل 12.
13. في ذكر ملوك بنى اسراييل بالشام^a 258^a فصل 13.
ونواحيها ومدة ما ملكوا اراضيها وادانيتها
55. Kap. 259^b في ذكر اخبار الامم الماضية والقرون^b
الحالية وغرائب العجايب وعجايب الغرائب
1. في ذكر بعض الامم في الاقاليم الدالة^b 259^b فصل 1.
على حكمة الحكيم
2. في ذكر ما في الدنيا من العجايب^a 263^a فصل 2.
وما اودع الله فيها من الغرائب
3. في ظرايف الهدايا ولطائف العطايا^b 267^b فصل 3.
والتحف السنوية والالطاف البهية
4. في ذكر البحار والانهار والعيون والابار^a 269^a فصل 4.
5. في ذكر المدن والبلدان وما فيها^b 273^b فصل 5.
من عجايب الآثار والسكان

Schluss des Werkes (f. 338^a):

(Tawil) فما لي شيء غير أني اختصرته
ونقل كلام الناس من غير تعسيف
كتمله مؤلفه ولقغه مصنفه مع توزع البال وتمزج الحال
فقير عفو الله الصمد أحمد بن يوسف بن أحمد
سأحه الله . . . واكمل الحكمة

Der Name des Verfassers ist hier, wie aus dem Reim zu vordem erhellt, richtig angegeben.

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1057/1647 von سنان بن عثمان بن أحمد بن يوسف des Verfassers. — HKh. I 195.

An einigen Stellen sind leere Stellen zu späterer Ausfüllung und Nachträgen gelassen, die bisweilen in der That so benutzt sind: z. B. f. 302^a.

9472. Spr. 1973.

586 Bl. 8vo, 21 Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 15; 15 $\frac{1}{2}$ × 9^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht frei von Warmstichen, auch ist der (Seiten) Rand hin und wieder fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Europäischer brauner Lederband mit schwarzem Rücken und Goldverzierung.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. von anderer Hand f. 1^a: كتاب تاريخ القرماني في اخبار الدول Anfang und Schluss wie bei Pet. 632, 1. In dem 5. Abschnitte des 55. Kapitels kommen die Städte u. s. w. vor, nach einigen Vorbemerkungen, in alphabetischer Folge f. 482^b, zuerst: ارم ذات العماد التي لم يخلق مثلها في البلاد الخ (Recht ausführlich über 515^a — 533^b; darin f. 518^a: ذكر من تولي دمشق من البكاربكية: العظام في دولة بني عثمان und dann mit noch weiteren Nachträgen bis 1210/1795. F. 526^b: ذكر من تولاه من انقضاة: 563^a — 566^a. Der letzte Artikel f. 585^b: يللمم مدينة على جبل صغير وليس بها سور واهلها شقاة حفاة عراة وشربهم من ابار عذبة بها معدن الشب الابيض

Daran schliesst sich eine Nachschrift des Verfassers, in der er um Nachsicht für Versehen in seinem Werke bittet.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, mit dickem Grundstrich, ziemlich grade stehend, deutlich und gleichmässig,

fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Auf nicht wenigen Blättern in der 2. Hälfte des Werkes sind manche Zeilen durch die ätzende Dinte brüchig geworden. — Abschrift von محمد بن عبد اللطيف الحنبلي im J. 1151 Šawwāl (1739).

Das Grundwerk ist an manchen Stellen von dem Abschreiber bis auf seine Zeit (^{1151/1739}) weitergeführt worden, ohne dass bei diesen Zusätzen dies bemerkt wäre (so f. 381^a. 522^a. 529^a). An einigen Stellen findet sich dann auch noch ein späterer Nachtrag, der f. 383^a bis 1265/1889 und 526^a bis 1210/1795 geht. An manchen Stellen ist Platz für Nachträge gelassen.

Ein Stück desselben Werkes enthält:

Spr. 1974.

31 Bl. 8vo, c. 14—16 Z. (15 $\frac{1}{2}$ × 11; 11 $\frac{1}{2}$ × 7 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, grob, etwas glatt. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a: هذا الجزء الاول من تاريخ اخبار الدول وأثار الدول للمشهور احمد جلبي انقرماني

Der Titel ist nicht ganz richtig.

Es ist hier bloss die Einleitung (مقدمة) des Werkes vorhanden; sie bricht im 7. فصل mit der Inhaltsangabe ab.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1300/1785.

9473. We. 351.

349 Bl. 8vo, 25 Z. (19 $\frac{3}{4}$ × 13; 14 $\frac{1}{2}$ × 7 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch im Anfang weniger sauber und bisweilen ausgebessert; auch ist der obere Rand, besonders gegen Ende, fleckig; etwas wurmstichig. Der untere Rand hat gegen Ende einen grösseren Wasserfleck. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: guter rother Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب عيون الاخبار ونزهة الابصار

ebenso im Vorwort f. 2^b. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي خلق الموجودات من غير مثال وتفرد بالبقاء في الحال والمآل وخلق الخلق وقدر عليهم بالزوال . . . وبعد فيقول مؤلفه العبد الحقير محمد بن محمد أبي السرور الصديقي الشافعي النيمي سبط آل الحسن، لما كان علم التاريخ به معرفة احوال المتقدمين والامم الماضية وقد الف الناس في ذلك كثيرا الخ

Die Absicht des Verf. Mohammed ben abū 'ssorūr mohammed elbekri *epiddiqi etteimi essorūri eššāfi'i*, geb. ⁹⁹⁸/₁₅₉₉, gest. c. ¹⁰⁵⁰/₁₆₄₀, ist, ein mittelgrosses Werk über allgemeine Weltgeschichte zu liefern. Er hat es in 16 مقصد getheilt. Das Verzeichniss f. 2^a.

1. في ابتداء الخلق من آدم عم ومن 2^a مقصد بعده من الانبياء الكرام الي حنظلة بن صفوان نبي بنى الملك العلام
2. في ذكر ملوك الفرس والساسانية وهم 18^a مقصد الفرس الآخر
3. في ذكر ملوك اليونانيين 30^b مقصد
4. في ذكر ملوك الروم 32^b مقصد
5. في ذكره صمم وشي يسير من سيرته الشريفة 37^a مقصد
6. في ذكر الخلفاء الخمسة، وهم جدنا 43^a مقصد ابو بكر الصديق وعمر وعثمان وعلي والحسن
7. في خلافة بنى امية 71^b مقصد
8. في ذكر خلافة بنى العباس 87^b مقصد
9. في ذكر ابتداء دولة مملكة بنى امية بالاندلس 156^b مقصد
10. في ذكر الدولة الديلمية 158^b مقصد
11. في ذكر الخلفاء القواطم وهم ملوك افريقية ومصر والشام 161^b مقصد
12. في ذكر دولة آل سلاجوق 176^a مقصد
13. في ذكر ابتداء الدولة الايوبية وذكر جمع ملوكهم على سبيل الاجمال 178^b مقصد
14. في ذكر ابتداء الدولة التركية 191^b مقصد
15. في ذكر دولة الجراكسة 220^b مقصد
16. في ذكر الدولة العثمانية من اول مولانا السلطان عثمان غازي المقتول في سنة 1031

Schluss f. 348^a: ومولانا رضوان افندي هذا آخر من وآلهم مولانا السلطان عثمان من قصة العساكر بمصر انتهى ذكر دولة مولانا السلطان عثمان عليه الرحمة والرضوان

Am ausführlichsten ist der letzte Abschnitt (die 'Otmänische Herrschaft, auch mit Angabe ihrer Statthalter).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der

Text in rothen Strichen eingerahmt. — Abschrift von منصور بن سليم الدماوي الأزهرى im J. 1033 Gōmādā I (1624). — HKh. IV 8458.

F. 349^a Verzeichniss der 'Otmänischen Sultāne, vom 17. bis zum 31.

9474. We. 380.

171 Bl. 8vo, c. 25—27 Z. (20³/₄ × 14¹/₂; 15 × 9¹/₂ [16 × 11—11¹/₂]^{pm}). — Zustand: die vorderen u. letzten Lagen lose; überhaupt nicht recht fest im Einband. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn (im Anfang bis f. 40 stärker und weniger glatt). — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a:

كتاب تاريخ السوروي البكري

Darunter: المستمي بعيون الاخبار ونزهة الابصار

Anfang wie bei We. 351.

Dies Werk umfasst die ersten 15 مقصد.

Die Dribāge des Werkes ist dieselbe wie bei We. 351; dann aber giebt er die Uebersicht seines Werkes, die insofern abweicht als er hier zuerst diese 5 مقصد hat:

1. في ذكر بيان شرف علم التاريخ f. 2^a مقصد
2. في ذكر ما للناس من القول في مدة الزمان واختلافهم في اعمار بنى آدم 3^a مقصد
3. في ذكر من كان قبل آدم من الخلقات 3^b مقصد
4. في ذكر آدم ومن بعده من الانبياء الي حنظلة بن صفوان 7^b مقصد
5. في ذكر ملوك العرب 18^b مقصد

Von diesen 5 مقصد fehlt dem Werke We. 351 das 1. bis 3. und das 5.; gemeinschaftlich ist beiden nur das 4. (dort das 1.). Die folgenden sind dieselben in beiden; nur dass ihre Zahlbezeichnung verschieden ist; also die in We. 351 befindlichen 2—15 tragen hier die Zahl 6—19. — Ausserdem hat der Verf. hier das in We. 351 letzte (16.) مقصد fortgelassen und bemerkt am Ende seines Vorwortes ausdrücklich, er habe dasselbe (die 'Otmänische Geschichte behandelnd) als eigenes kleines Geschichtswerk herausgegeben unter dem Titel:

المنج الرحمانية في الدولة العثمانية

Der Schluss ist wie der des 15. مقصد
in We. 351. (HKh. VI 13152.)

An das Ende des 15. ist ein ziemlich kurzes
Nachwort gehängt, Gebet und Danksagung an
Gott enthaltend.

In der Unterschrift ist — ein Zeichen der
geringen Sorgfalt des Abschreibers — als Titel
angegeben: فنون الاخبار ونزهة الابصار

Schrift: ziemlich gross, etwas vornüberliegend, deut-
lich, aber ungleich, vocallos. Ueberschriften grösser.
F. 1—40 von anderer Hand, kleiner, kräftiger, flüchtig,
nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1055
Qafar (1645) von مصطفى بن محمد.

Bei der Foliierung ist f. 88 ungezählt geblieben. In
der Mitte folgen die Blätter so: 141. 143. 142. 144 ff.

F. 171^a enthält einen Rundgesang, Lob auf
Damaskus, (دور) anfangend:

غنيانى بسعاد وصفا مطلع الشام بمعنى حسن

9475. We. 354.

211 Bl. 8vo, 21 Z. (21 × 14^{1/2}; 13 × 9^{cm}). — Zustand:
nicht recht fest im Deckel; besonders im Anfang fleckig. —
Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband:
brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

نزهة الابصار وجهينة الاخبار

ebenso f. 2^a (oben am Rande), am Ende des Vorwortes, nur
dass daselbst اخبار steht, was falsch ist. Die Worte
وجهينة الاخبار bedeuten: zuverlässige Nachricht. —

Verfasser f. 1^a: محمد بن أبي السرور محمد
البكري الصديقي الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله القديم فلا تاريخ
لازليته وعلو ارتقائه ولا نهاية لربوبيته ولا غاية لمدته
بقائه... وبعد فهذا تاريخ نتخصته ومن تواريخ نفيسة
نقحته فهو نعم السميع في الحضر والانيس في السفر الخ

Allgemeine Geschichte desselben Verfassers,
in 12 مقالة (deren Uebersicht f. 1^b).

1. مقالة f. 2^a في بيان شرف علم التاريخ، اعلم ان
شرف كل علم بقدر شرف موضوعه
2. مقالة 3^a في ذكر ما للناس من القول في مدة الزمان
ونذكر اختلاف الناس في اعمار بني آدم
وتاريخ هجرته صعم
3. مقالة 4^b في ذكره صعم ونبذة يسيرة من سيرته الشريفة

4. مقالة 7^b في ذكر الخلفاء الراشدين رم
5. مقالة 16^b في ذكر خلفاء بني امية
6. مقالة 28^b في ذكر خلفاء بني العباس
7. مقالة 73^b في ذكر خلفاء بني امية بالاندلس،
منقول ذلك من تاريخ أبي البقا اسمعيل بن
تاج الدين أبي الطاهر احمد بن أبي البركات
سعيد بن أبي جعفر محمد بن سعيد بن
الاثير الفتوحى الحلبي الشافعي
8. مقالة 75^b في ذكر الخلفاء القواطم
9. مقالة 90^a في ذكر الدولة الايوبية
10. مقالة 98^a في ذكر الدولة التركية
11. مقالة 126^b في ذكر الدولة الجركسية
12. مقالة 158^a في ذكر الدولة الشريفة العثمانية من
ابتدائها والي مولانا المرحوم السلطان مراد بن
المرحوم السلطان احمد

Der Verfasser führt die Geschichte der
'Otmänen in dieser Abtheilung bis zum Antritt
der Regierung des Sultāns احمد بن ابراهيم
(von 1049/1640 an).

Schluss f. 208^a: واما الثلاثة اخوة فالامين
والمأمون والمعتمد ابناء الرشيد وكذلك المنتصر والمعتر
والمعتمد بنو المنوكل وكذلك المكتفي والمقتدر والقاهر بنو
المعتصم وكذلك الراضى والمقتفى والمطيع بنو المقتدر

Das Werk ist im Ganzen ziemlich dasselbe
wie We. 351, obgleich die Eintheilung daselbst
in 16 مقصد ist; aber die Reihenfolge ist die-
selbe, und der Text vielleicht an vielen Stellen
wörtlich derselbe. Ein anderes Geschichtswerk
desselben ist: تذكرة الظرفاء بذكر الملوك والخلفاء
das aus dem Werke We. 351 und dem (bei
We. 380 erwähnten) المنح الرحمانية ausgezogen
ist (HKh. II 2829).

Schrift: Türkischer Zug, klein, gleichmässig, deut-
lich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter theils roth,
theils grün, oft abwechselnd. Am Rande die behandelten
Artikel angemerkt, mit farbiger Dinte. Foliierung unten
am Rande. F. 82 ist beim Zählen übersprungen. — Ab-
schrift c. 1080/1669 (wie es scheint von الخلقوي).

F. 211^b ist eine Notiz über die geschicht-
lichen Werke des Verf. In dem المنح الرحمانية
hat er unterlassen, die Eroberung Aegyptens
im Einzelnen darzustellen. Um dies nachzuholen

und eine detaillirte Geschichte der 'Otmānischen Herrscher zu geben und die Qādīs zu erwähnen, verfasste er: فيص المنان في دولة آل عثمان. Ferner noch ein Geschichtswerk: قصة العميون, das er mit der 'Otmānischen Geschichte schloss, wozu er einen Anhang gab: التعليقة على التواريخ الانبيقة bis zur Thronbesteigung des Sultāns Ibrāhīm im J. 1049/1640; er führt darin die Wezire und Qādīs über Aegypten auf. — Das oben erwähnte تذكرة الطرفاء ist hier nicht aufgeführt.

F. 209^b u. 210^b Erörterung der Fragen und Bedenken, ob Zunamen, die mit الدين gebildet werden, wie بهاء الدين, معين الدين, جمال الدين, ناصر الدين, etc., zulässig seien.

Ausserdem noch einige kleinere Notizen, wie f. 211^a über ein grosses Erdbeben im Jahre 1099 Ramaḍān (1688).

9476. Pet. 697.

54 Bl. 4te, c. 29 Z. (23 $\frac{1}{4}$ × 16; 22 × 13 — 15^{cm}). — Zustand: fleckig, schadhaf. Der Rücken meistens ausgebessert, durch Beschneiden der Rand bisweilen verletzt. F. 1 oben beschädigt; 7 unten. — Papier: grob, gelb, ungeglättet. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er ist, nach der Angabe bei Elmolibbi:

معادن الذهب في الاعيان المشرفة
بهم حلب

Verfasser fehlt, s. Anfang. Er heisst ausführlicher:

أبو الوفا بن عمر بن عبد الوهاب بن ابراهيم
ابن محمود بن علي الحلبي العرضي الشافعي

الحمد لله ذي البقاء المطلق: (f. 1^b)
والغناء المحقق . . . أما بعد فيقول أبو الوفا بن عمر
العرضي منحه الله جادة المنهج المرضي أن للتاريخ شرفا
لا ينكر الخ

Dies Werk des Abū'lweḡā ben 'omar ben 'abd elwahhāb ben ibrahīm elhalebī el'ordī, geb. 998/1585, † 1071/1660, ist zwar eine Chronik, aber die biographischen Artikel sind darin die Hauptsache, und zwar (nach dem Titel) die Artikel über berühmte Personen in und aus Haleb.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Die Handschrift hat viele Lücken, ist verbunden und unvollständig. Das Werk scheint sehr umfangreich gewesen zu sein; da aber von dem Vorworte nur eine Seite (f. 1^b) übrig ist, kann man nicht genau beurtheilen, von wo das Werk beginnt und wo es aufhört.

Die Einrichtung scheint durchgehend die zu sein, dass die Regierungszeit jedes der Herrscher (zunächst der Hālfen) in Zusammenhang behandelt wird (z. B. die Regierung des Hālfen المستنجد بالله (von 566/1160—566/1170), Jahr für Jahr); und dass daran, in chronologischer Ordnung nach dem Todesjahr, sich die mehr oder minder ausführlichen Biographien hervorragender Männer und Frauen anschliessen. Dieselben sind meistens Dichter und Gelehrte, ihre Lebensumstände und Werke werden angeführt und einige poetische Proben gegeben.

Es ist wahrscheinlich, dass das Werk bis auf die Zeit des Verfassers fortgeführt worden; gewiss wenigstens ist, dass es sich auf den Anfang des 11. Jahrhunderts erstreckt. Dies ist ersichtlich aus den auf f. 3—7 enthaltenen biographischen Artikeln, deren letzter عوض احمد بن عوض ist, der † 1048/1638.

Die vorhandenen Blätter folgen so: f. 1; grössere Lücke; f. 20—40 (Jahr 545—560); Lücke von 1 Bl.; f. 2. 52—54 (J. 560); Lücke von einigen Blättern; f. 41—51 (J. 563—568); kleine Lücke; f. 8—19 (J. 569—575); grosse Lücke; f. 3—7 (Anfang des 11. Jahrhunderts).

Aus f. 3—7 lässt sich schliessen, dass in dem späteren Theile des Werkes, vielleicht nach Ende des Hālfates, die streng chronologische Ordnung verlassen und eine alphabetische Namenfolge, vielleicht nach Jahrhunderten eingetheilt, beliebt worden ist.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, wenig vocalisirt, eng, geht jetzt bis dicht an den Rand, obgleich bisweilen der frühere weisse Rand des Papiers noch erhalten, umgelegt und beschrieben, öfters aber auch abgeschnitten worden ist. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um 1200/1785.

9477. Pet. 264*^a*^b.

236 und 244 Bl. 4°, 15 Z. (in der Ergänzung vorn in Band I c. 17 Z.) (22 × 14¹/₄; 14 × 7¹/₂ und 14¹/₂—15 × 7—8cm). — Zustand: von einigen Flecken abgesehen ziemlich gut. Der breite Rand öfters mit Textergänzungen beschrieben. Die Ecke des 1. Blattes abgerissen, dann ergänzt; fast ebenso Band II, f. 242. 243. Band II oben ein ziemlich durchgehender Wasserfleck. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: rother Corduanband. — Titel fehlt; von später Hand f. 1^a oben:

تاريخ عيون الاخبار

Genauer in der Vorrede. Verfasser: a. Anfang.

الحمد لله الذي تأبى في القدم وتنزه في
عن سمات الحدوث والعدم . . . وبعد فيقول الفقير
الي الله الهادي أحمد بن عبد الله البغدادي
. . . هذه نبذة انتخبناها من تواريخ العرب والتورك
والفرس ليتخذها الناظر عبرة في مجالس الانس وسقيمتها
عيون اخبار الاعيان ممن مضى في سالف
العصور والازمان، وبالله المستعان الخ

Dies Werk des Alimed ben 'abd allāh elbagdādī, welcher noch im J. 1100/1688 am Leben ist (f. 40^b unten), enthält eine Allgemeine Weltgeschichte, und zwar die der Vorzeit und auswärtigen Reiche bis auf Mohammed; dann eine kurze Geschichte des Propheten und seiner Nachfolger und der späteren Reiche, fast Jahr für Jahr die Hauptvorfälle berührend, auch nicht selten (besonders in der 1. Hälfte) kurze Stellen von Dichtern angehend und die Todesjahre berühmter Männer bezeichnend) bis zum Jahre 1098/1687.

Das Werk zerfällt in مقدمة und 2 مقالة.

Die Vorrede (مقدمة) handelt f. 1^b:

في بيان معنى التاريخ وسبب وضعه في عهد الاسلام،
اعلم وفقك الله انه رفع الي
عمر بن الخطاب رة صك كله شعبان فقال اتي
شعبان هو الذي نحن فيه ام الذي هو آن الخ
1. مقالة f. 2^b (in 4 فصل) مبعت (فصل 4)
سيد العرب والحجم محمد المصطفى صم
في بيان احوال الرسل عم، اول من 2^b فصل 1.
خلق الله من نوع البشر آدم الخ

في ذكر ملوك الفرس، وهم اربع طبقات 9^b فصل 2.
الاولي يقال لهم الفيشداديه

في ذكر ملوك مصر واليونان والروم 23^b فصل 3.
والعرب، فاما ملوك مصر فاول من ملك
اقليم مصر بعد الطوفان قيصر بن حام

في ذكر دول الاسلام على سبيل الاجمال، 35^a فصل 4.
ان بعض الدول لم نذكر احوالهم في مختصرنا
هذا اما لعدم اطلاعنا على تفاصيل احوالهم

2. مقالة 41^a in 2 فصل (sie ist ohne besondere Ueberschrift).

في احوال نبينا محمد المصطفى صم 41^a فصل 1.
اني ايام هجرته، اتفق اهل النسب على
ان رسول الله صم هو محمد بن عبد
الله بن عبد المطلب

في بيان ما كان بعد الهجرة، ورد 45^a فصل 2.
سيد الاولين والاخرين محمد المختار

Dieser 2. Abschnitt geht bis zu Ende des Werkes und ist der eigentliche Haupttheil.

In Band II fehlt nach f. 243 etwas; das- selbe ist — wie es scheint, richtig — ergänzt auf f. 244^a. Demnach schliesst das Werk so: واطمئنه امر العباد ورخصت البلاد وحصل الامان في جميع البلدان نسئل الله ان يبقي عمره وينصر جنده.

Der Anfang von Band I fehlt, ist aber auf f. 1—18 von anderer Hand ergänzt, ebenso Band II f. 22—25. 28—31. 122—131. Dagegen fehlen Band I nach f. 71 2 Bl.

Das Werk zerfällt nur äusserlich in 2 fast gleich starke Bände; eigentlich setzt Band II ohne Unterbrechung den 1. Band fort. Dagegen ist Band II f. 143^b als Schluss des 2. Bandes bezeichnet; f. 144^a leer gelassen und 144^b fährt (ohne Bismillāh jedoch) in der Erzählung fort vom Jahre 689/1299 an.

Die Schrift ist durchschnittlich ziemlich klein, fliegend, deutlich, vocallos, wird aber gegen Ende des 2. Bandes etwas grösser und flüchtiger. Im Text ist nicht selten etwas ausgestrichen und verbessert, auch am Rande sind oft längere Zusätze, so dass das Werk Autograph zu sein scheint. Die einzelnen Abschnitte und die Hauptgegenstände sind mit rother Dinte, anderes auch roth übertrichen; von Band I f. 45^b an fängt die Erzählung der behandelten Jahre immer mit سنة an; diese Wörter nebst dazu gehöriger Zahl sind roth.

Die Zeit der Abschrift oder des Autographs ist, da Band II f. 244 von anderer Hand, nicht genau zu sehen; sie ist etwa um 1190/1708 herum. Das letzte Blatt ist ergänzt im J. 1264/1845.

9478. Pm. 561.

174 Bl. Folio, 40—43 Z. ($30\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{2}$; 23—24 $\times$ 14—15^{cm}). — Zustand: ganz und gar fleckig, besonders auch die letzten Blätter (f. 161 ff.), deren obere Hälfte wie mit blauer Farbe übergossen ist; ausserdem mehrere Stellen im Text brüchig und schadhafte: so f. 111. 116. 119. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser fehlt; doch steht f. 1^a oben am Rande, von ganz später Hand:

تاريخ العصامي

(Vergleichen auf dem unteren und Seitenrande.) Ueber den Verfasser s. unten.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt mit dem Tode des Mo'awija f. 1^a, Zeile 3:

وفاة معاوية بن ابي سفيان، ذكر غير واحد انه لما ثقل في الضعف وتحدث الناس انه الموت وقال لاهله احشوا عيني اثمدا واوسعوا راسي دهننا ففعلوا الخ

Es liegt hier ein Werk allgemeiner islāmischer Geschichte vor, eingetheilt in 7 Kapitel und Schlusswort. Ob auch noch ein längeres Vorwort vorausgeschickt, lässt sich, da der Anfang hier fehlt, nicht behaupten, ist mir aber wahrscheinlich.

Auf den vorhandenen Blättern ist behandelt der Zeitraum vom J. $60/679$ — $1096/1684$. Aus f. 92 aber, und besonders aus f. 92^b, 1. Zeile, ist ersichtlich, dass der Verfasser noch im J. $1102/1690$ lebt und sein Werk mindestens bis dahin fortgeführt hat; und da er in dem letzten Theile desselben die einzelnen Jahre sehr ausführlich behandelt, so ist wahrscheinlich, dass die hier fehlenden Jahre $1096/1684$ — $1102/1690$ in gleicher Weise bearbeitet sein werden; es fehlt demnach für diese Jahre eine nicht geringe Anzahl von Blättern.

Der Anfang des 1. Kapitels fehlt. Dasselbe behandelt die Dynastie der Omajjaden. Damit hat das Werk aber schwerlich begonnen, sondern entweder mit einem Ueberblick über die Geschichte der Nachfolger Mohammeds bis auf Mo'awija oder auch, wie ich glaube, mit Darstellung der Ereignisse nach dem Tode des Hälfen 'Alī bis auf die Errichtung der Herrschaft Mo'awija's.

Die Ueberschrift des 1. Kapitels wird gewesen sein: في الدولة الاموية. Alsdann:

2. باب 36^b في الدولة العباسية
3. باب 66^b في الدولة العبيدية المسميين بالفاطميين بالمغرب ثم بمصر
4. باب 74^a في الدولة الايوبية
5. باب 76^a في ذكر الدولة التركمانية
6. باب 78^a في ذكر الدولة المجركية بمصر والشام واعمالها
7. باب 83^a في ذكر دولة ملوك آل عثمان خلد الله سلطنتهم الفايمة الي آخر الزمان

f. 92^b in 3 Kapiteln:

1. في ذكر الطالبين وذكر المشاهير من اعقابهم 92^b باب 1.
2. في ذكر من دعا منهم الي المبايعة وذكر 97^a باب 2. مكان دعائه وزمانه وذكر ما جرى على كل قايم منهم من خليفة زمانهم وتعدادهم من على بن ابي طالب الي يومنا هذا.
3. في ذكر من ولي مكة المشرفة من آل 105^a باب 3. ابي طالب الي يوم تاريخه ولمع من اخبارهم وآثارهم ونوادير حوادث ايامهم.

Das Werk bricht in diesem Kapitel, bei dem Jahre $1096/1684$, so ab, f. 174^b: ثم توجه الي اسلامبول وبات بها ليلة رابع عشر الشهر المذكور وقال بها نهاره ثم توجه الي اسكدار ورحل منها يوم خامس عشر الشهر المذكور متوجها الي مكة على خيل البريد المسماة في عرف الروم الولاق.

Das interessante Werk enthält, ausser kürzeren Gedichtstücken, eine Menge langer Qaçiden, hauptsächlich aus späterer Zeit. Abgesehen von einem Fragmente des الاعشى f. 13^b (Reim *أَبِ، Tawil*, 14 Verse) und einem extemporirten Gedicht des الفرزدق f. 32^b (Reim *العَلَمُ، Basit*, 25 Verse) ist das Hauptsächlichste Folgendes:

- a) 53^b † ابو تمام $231/845$. Anfang (Basit):
السيف اصدق انباء من الكتب
في حده الحد بين الجد واللعب (71 Verse lang).
- b) 58^b † ابن المعتز $296/908$. Anfang (Motaqārib):
الا من لعين وتسكابها تشكى القدا وبكائها بها
(41 Verse lang).

- o) 59^a صفى الدين عبد العزيز الحلبي † c. 760/1849. Anfang (Motaqārib):
الاقل لشر عبيد الله وطاعى قريش وكذابها
(39 Verse lang).
- d) 66^a السيوطي † 911/1506. Die historische Qaṣīde über die Reihenfolge der Ḥālfen, betitelt تحفة الطرفاء الخ (Reim شَكَرًا, Basīṭ, 92 Verse lang). Sie ist sein letztes poetisches Werk. S. We. 1709, 7.
- e) 69^a محمد بن هانى الاندلسي † 862/972. Anfang (Tawil):
تقول بنو العباس هل فاحت مصر
فقل لبني العباس قد قضى الامر
(98 Verse).
- f) احمد بن الحسين العليفي المكي شاعر البطحاء † 922/1516.
1) 85^a. Anfang (Tawil):
خذوا من ثنائى موجب الحمد والشكر
ومن در لفظي طيب النظم والدر
(28 Verse).
2) 122^a. Anfang (Tawil):
عزيز علي بيت النبوة والملك
مقام على ذل المهانة والفتك
(39 Verse).
3) 125^a. Anfang (Tawil):
ذري العز ما قامت عليه الممالك
وما شيدته المرهفات البواتك
(74 Verse).
4) 126^a. Anfang (Ḥāfif):
خدمتك الحظوظ والاقسام
وجرت باختبارك الاحكام
(111 Verse).
5) 127^a. Anfang (Basīṭ):
العز تحت ظلال البيض والاسل
يوم الطعان وسبق السيف للعدل
(148 Verse).
- g) وجيه الدين عبد الرحمن بن عبد الله
{ الكثيري 136^a u. 128^b }
um 960/1548. باكثرير { بن ابي كثير 187^a }
1) 123^b. Anfang (Tawil):
وفت صبيها بعد الجفا غادة عذرا
ومن لامها قالت لعل لها عذرا
(148 Verse).
2) 128^b. Anfang (Kāmil):
العز ثاو بين مشتبيك القنا
من رامة قالت له السمر القنا
(82 Verse).
- 3) 130^b. Anfang (Ḥāfif):
خطرت في مثقف مهروز كم به من متيم مركوز
(91 Verse).
- 4) 131^b. Anfang (Ḥāfif):
اعيون رنوا بها ام صفاح وقدود ماسوا بها ام رماح
(113 Verse).
- 5) 137^a. Anfang (Ḥāfif):
اسغى الصب باللقا والتلافي
وانقذيه من القلا والتلافي
(61 Verse).
- h) 89^a ابو السعود المغنى احمد بن محمد † 982/1574. Anfang (Basīṭ):
اصوت صاعقة ام نفخة الصور
فالارض قد قلبت من نقر ناقور
(49 Verse).
- i) 160/767. ابراهيم ابن هومة
1) 93^b. Anfang (Basīṭ):
الى امرء من رعي غيبي رعيته له
غيب الدمام ومن انكرت الكرنبي
(27 Verse).
2) 93^b. Anfang (Basīṭ):
يا ذا النبوة يدعوني لبيسمعنى
مواعظا من جميل رايه حسن
(23 Verse).
- k) 96^b دعبيل الخزاعي † 246/860. Anfang (Tawil):
ذكرت محل الربع من عرفات
فاجريت دمع العين بالعبرات
(25 Verse).
- l) 129^a عبد الباسط بن ايوب (um 955/1548). Anfang (Ḥāfif):
يا اماما بالعدل في الناس سارا
وهماما قد دمر الكفار
(49 Verse).
- m) 130^a عبد العزيز بن محمد الزمزمي † 1072/1661. Anfang (Sari):
لجتسى الصهباء من جتسى
حسبي لمي مرشفك الالعس
(71 Verse).
- n) um 964/1557. نور الدين علي الشهير بالجسم
1) 136^a. Anfang (Ḥāfif):
خطرت في موشيات الخروز وتنتت باسم مهروز
(25 Verse).
2) 136^b. Anfang (Ḥāfif):
كف يكفيك من دم الابطال
ما اسالت لك الطبا والحوالي
(40 Verse).
3) 136^b. Anfang (Ḥāfif):
اه ما بي من جل نار الحدود
وعذابي منها بدات الوقود
(42 Verse).

- o) 138^a. 138^a. Anfang (Kāmil):
عبد الرحمن بن عيسى بن مرشد الحنفى
وجيبه الدين † 1037/1627. Anfang (Kāmil):
نقع الحجاج لدي هياج العنبر
اذكي لدينا من دخان العنبر
(78 Verse). Dieselbe Qaṣīde bei Elmoḥibbi
(We. 291, f. 152^b).
- p) 138^b. 138^b. Anfang (Kāmil):
† 1088/1624. عبد القادر بن محمد الطبري
1) 138^b. Anfang (Kāmil):
قد اقبلت ريح القبول بعنبر
(60 Verse). نفع القبائل نفعة من عنبر
2) 142^a. Anfang (Kāmil):
ما لي وللعبيد الغواني النفس
(37 Verse). ولريم رامة والغزال الالعس
3) 144^b. Anfang (Kāmil):
لا والنواعم من خدود العين
(39 Verse). ما احتجت في ... الهوي لمعين
- q) 141^b. 141^b. Anfang (Ṭawīl):
† 1066/1666. تاج الدين بن احمد بن ابراهيم المكي
1) 141^b. Anfang (Ṭawīl):
زها بك دست الملك والتاج والعقد
(43 Verse). غداة اليك الحبل اصبح والعقد
2) 144^a. Anfang (Basīṭ):
لقد جري بالذي تختاره القدر
(53 Verse). فمر بما شئت ان الدهر مؤتمر
3) 148^b. Anfang (Basīṭ):
غذيت در التصابي قبل ميلاد
(50 Verse). فلا تلوم عدولي فيه ارشادي
Dieselbe bei Elmoḥibbi (We. 291, f. 83^a).
- r) 147^a. 147^a. Anfang (Reḡez):
† kurz nach 1040/1690. ابراهيم بن يوسف المهتار
قصي ولم يقص الذي له يجب
(25 Verse). صب اذا ما يدعه الشوق يجب
s) 148^a. 148^a. Anfang (Basīṭ):
† 1047/1687. احمد بن عيسى المرشدي
عوجا قليلا كذا عن ايمن الوادي
(48 Verse). واستوقفا العيس لا يجدو بها الحادي
Dieselbe bei Elmoḥibbi (We. 291, f. 51^b).
- t) 151^a. 151^a. Anfang (Ṭawīl):
† 1042/1692. احمد بن مسعود بن حسن بن ابي نهمي الحسنى
1) 151^a. Anfang (Ṭawīl):
سلوا عن دمي ذات الخلاخل والعقد
بماذا استحللت أخذ روعي على عمد
(68 Verse).
- 2) 151^b. Anfang (Wāfir):
الا هتي فقد بكر الندامي
ومتج المزج من ظلم النداما
(60 Verse). (Zum Theil bei Elmoḥibbi
[We. 291, f. 67^a].)
- 3) 152^a. Anfang (Sarr'):
حذت فابكت ذات شجوا حنون
(34 Verse). وغذت الورقا باعلا الغصون
- 4) 152^b. Anfang (Ḥaṭf):
حت قبل الصباح نخب كؤوسي
فهي تجري مجري الغنا في النفوس
(78 Verse).
- u) 154^b. 154^b. Anfang (Ṭawīl):
um 1060/1640. السيد احمد الانسى
سلوا آل نعم بعدنا ايها السفر
(74 Verse). اعندهم علم بما صنع الدهر
- v) 158^b. 158^b. Anfang (Basīṭ):
um 1077/1666. محمد بن حكيم الملك
صوادح البان وهنا شجوها بادي
(79 Verse). فمن علميري فتى في فت اكبادي
- w) 159^a. 159^a. Anfang (Basīṭ):
† 1084/1678. الفضل بن عبد الله الطبري الحسيني
يا متى حتى الحيا احيا محيتاك
(53 Verse). فلا باعتاب عتبي فاه لي فاي
- x) 171^b. 171^b. Anfang (Ṭawīl, incorrect):
um 1093/1682. محمد بن جدوع المشهور بالشويعر
وهمت بما لا رضى ولا طيق بعضه
(35 Verse). اتانى معا صول كثير ومقل
- y) 86^a. 86^a. Ein Sendschreiben (رسالة) des Sultāns
Soleimān ben selim an شرف بن شرف
الامام المطهر بن شرف
nebst Antwort desselben f. 86^b. 87^a. الدين الحسينى الداعي بقطر اليمن
- z) Qaṣīden des Verfassers:
1) 160^b. Anfang (Ṭawīl):
سقى الغيث نياك الابيرق والسقطا
(44 Verse). فانبت في ارجائه الرند والارطا
2) 168^a. Anfang (Basīṭ):
صبتم به طيف الكرا فصبا
(37 Verse). وعن احبائه لم يردد عليه نبا
3) 171^a. Anfang (Basīṭ):
ما ظلل البيروق المنصور سلطانا
(25 Verse). الا وكلهم في ظل مولانا

Da der Verfasser sein Werk nur bis zur Regierung des Sultāns Ahmed ben Ibrahim, welcher von $1102/1690$ an regierte, fortgeführt hat, so wird sein Todesjahr um diese Zeit zu setzen sein. Nun findet sich in We. 299 eine Anzahl von Männern, die العصامي heissen; davon ist جمال الدين schon $1087/1627$ gestorben; von seinen 2 Söhnen starb يحيى schon $1074/1668$; der andere حسين ist vielleicht später gestorben, wahrscheinlich doch vor $1100/1888$; aber von dem Sohn des letzteren, nämlich

عبد الملك بن حسين بن عبد الملك بن جمال الدين بن ابراهيم العصامي

welcher im J. $1111/1699$ gestorben ist, kann die Abfassung des vorliegenden Werkes herrühren. In der That findet sich in We. 299, f. 307^a in dem Artikel über 'Abd elmelik ben Hosein ben 'abd elmelik ben gemal eddin el'ipami die Angabe, er habe eine Chronik verfasst, die die Chroniken seiner Vorgänger zusammenfasse (الف تاريخا جامعا لتواريخ من قبله), jedoch ohne Anführung eines besonderen Titels. Das Werk We. 299 ist geschrieben von عبد الرحمن بن محمد الذهبي المعروف بابن شاشة الدمشقي نزيب الحرمين Derselbe lebt noch (nach We. 295, f. 472^b ff.) um $1111/1699$, sogar noch bis c. $1120/1708$; er ist etwa 20 Jahre mit العصامي in Mekka zusammen gewesen, und hat ihn, wie es scheint, überlebt.

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. $1150/1737$. — Collationirt. — Nach f. 6 u. 119 fehlt je 1 Bl.

9479. We. 1114.

187 Bl. 8vo, 21 Z. ($20\frac{2}{8} \times 15$; $16 \times 7\frac{2}{8}$ om). — Zustand: der Einband im Rücken geplatzt; die Handschrift zerfällt daher in 2 Hälften, von denen einzelne Lagen lose sind; darunter auch lose Blätter. Bl. 172 ganz durchgerissen; am Rande öfters fleckig. — Papier: gelblich, meistens stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 5^a:

الحوادث اليومية من تاريخ احدي عشر و الف ومبنة لمحمد [بن عيسى] بن كنان الحنفى

Der Titel so auch am Ende des Vorwortes f. 6^b.

سموت اللهم بوصف البقاء والقدم . . . وبعد فهذا وتعاليت عن لحوق الفنا والعدم . . . وبعد فهذا تاريخ قد حررته ومن الاخبار النفيسة قد جمعته فهو نعم السفير في المحضر والانىس في السفر الحج

Tagebücher des Mohammed ben 'isā ben kennān † $1158/1740$ (No. 1531), vom Jahre 1111 Moharram (1699) an bis zu Ende des Jahres $1184/1722$. Er beginnt Jahr für Jahr mit Angabe des regierenden Sultāns, dann auch öfters der sonstigen Behörden, wie der Pāsās und der Qādīs von Syrien etc.

Als dann berichtet er in der Reihenfolge der Tage merkwürdige Ereignisse, wichtige Vorfälle, besonders aber persönliche Erlebnisse, Verkehr mit hervorragenden Personen, besonders mit Gelehrten und Dichtern, und führt eine Menge grösserer und kleinerer Gedichte von sich und Andern an. Das Werk ist für die Zeitgeschichte von grossem Interesse. Hier liegt der 1. Theil des Werkes vor.

Schluss f. 187^b: ابو الفصل ابن العباس ابو العون العزى الشيخ موسى بالقدس الشيخ بيك لار انتهى ما فيه وصلى الله على سيدنا محمد الحج

Nach f. 172 fehlen einige Blätter, den Schluss des J. 1132 und den Anfang des J. 1133 enthaltend.

Es ist die Reinschrift des Werkes; am Rande stehen hier und da Verbesserungen, auch Angabe des im Text behandelten Gegenstandes.

Schrift: gross, kräftig, dick, rundlich, in einander gezogen, daher ziemlich schwierig, vocallos. — Abschrift c. $1160/1747$.

Vor auf gehen einige Blätter, von denen f. 1 (besonders 1^b) über Geschichte und deren Inhalt und Werth handelt, — zum Theil entlehnt dem Werke: السرى عيون الاخبار ونزهة الابصار; und gleichen Inhalts ist f. 2^b oben, entlehnt dem Werk: الوشى المرقوم فى حل المنظوم von † ضياء الدين الموصلى الكاتب $687/1289$.

F. 5^a enthält biographische Notizen über محمد سعيد بن كنان $1178/1759$ und über عيسى بن محمود بن محمد بن محمد ابن كنان الحنبلى الصالحى الخلوتى الدمشقى gest. $1098/1682$, (geb. $1042/1682$); und f. 2^a einige poetische

Chronogramme über das Geburtsjahr des محمد سعيد بن كنان und über das Todesjahr des عيسى بن كنان (1099/1682).

F. 3 und 4 enthalten einige Seiten des so eben besprochenen Werkes, und zwar von derselben Hand. Es entspricht f. 3 dem Text f. 6^a, 3 bis 7^a, 10 und f. 4 dem Text f. 12^a, 16 bis 13^a, ult.

9480. We. 1115.

189 Bl. 8°, c. 19—23 Z. (21²/₃ × 16; 15¹/₂—16 × 8^{om}). Zustand: fast lose im Einband; im Ganzen ziemlich un-sauber. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel und Verfasser f. 1^a von späterer Hand:

هذا الجزء الثاني من تاريخ الحوادث اليومية لابن كنان محمد بن عيسى الخلوتي الكناني

Anfang f. 1^b: هذا الجزء الثاني من الحوادث اليومية اوله سنة خمس وثلاثين ومائة والف رحمة الله على مؤلفه امين، محرم الحرام سنة خمس وثلاثين ومائة والف وسلمان ممالك الرومية وبعض ممالك العربية وبعض ممالك العجمية السلطان احمد بن محمد خان الخ

Diese Hälfte des Tagebuchs geht hier, sich genau an We. 1114 anschliessend, vom J. 1135 Moharram (1722) bis 1153 Rabr II (1740).

Schluss f. 188^b: وفي آخر ربيع الثاني سنة ١١٥٣ رأيت أن قايلا في الروية يقول رح لبيك وأنا اجي اليك بالنصر وليت مرتضيا شديدا وهي بشارة ان شاء الله تعالى،

Aus der dann folgenden Unterschrift f. 189^a und We. 1116 ist ersichtlich, dass der volle Name des Verfasser ist: محمد بن زين التفتة محمد بن كنان أبي الثنا عيسى بن محمود بن محمد ابن كنان الخلوتي الصلحي الخلوتي الدمشقي und dass sein Sohn محمد سعيد das Werk Blatt für Blatt gesammelt habe, aber in Unordnung hinterlassen habe. Der Herausgeber habe es trotz dieses Mangels an Ordnung der Blätter ans Licht gestellt, weil es auch so in mancher Hinsicht nützlich sei.

Nun ist Bl. 1 und 189, das erste und letzte Blatt des Werkes, von derselben Hand, die aber von der des übrigen Werkes abweicht und später ist. Der Anfang der Handschrift hat gefehlt und ist auf f. 1^b wenn auch nicht ganz, doch zum Theil ergänzt, damit die Defectheit des Werkes verdeckt werde. Diese Ergänzung scheint richtig, ist aber nicht vollständig, denn nach f. 1 fehlt etwas. Allein alles Uebrige der Handschrift ist in vollständigem Wirrwarr, sie ist auf das Merkwürdigste verbunden; und da der Herausgeber vielleicht nicht Lust oder Zeit hatte, diesem Uebelstande abzuhelfen, setzte er die Unterschrift auf f. 189^a hinzu, als sei das Werk von dem Sohn in dieser Unordnung der Blätter hinterlassen (was nicht der Fall ist); ausserdem hat er auch an einigen Stellen die Custoden gefälscht. Eine Reinschrift des Werkes liegt hier nicht vor; die Blätter sind vielmehr zu verschiedenen Zeiten (und z. Th. auch von verschiedenen Händen) geschrieben und tragen sehr oft das Gepräge der Unreinschrift. Deshalb kommen auch manche Wiederholungen vor; und ausserdem finden sich Lücken. Die Blätter folgen so:

1. Lücke. 5. 6. 21—25. 7. Lücke. 160—172. 118—128. 80. Lücke. 133—135. 98. 18. 19. Lücke. 111. 72. 73. Lücke. 17. Lücke. 130. 137. 26—44. 49—53. 45—48. 54—71. 83. 152—154. 86—89. 131. 132. 142—145. 3. 4. 95. 96. 156. 157. 150. 151. 147. 148. 176—181. 114. 182. 183. 84. 85. 94. 105. 106. 140. 141. 8—14. 146. 158. 159. 149. 185—189.

Von den übrigbleibenden Blättern enthalten einige denselben (oder einen kürzeren) Text, der sich im Werke findet, so:

76. 77 = 86^b, 7 bis 87^b, 7. 81. 82 = 66^a, 5 bis 68^a, 1. 90. 91 = 62^b, 6 » 64^b, 13. 92. 93 = 37^b, 5 » 39^a, 2. 129 = 42^a, 1 » 42^b, 16. 173. 174 = 166^a, 3 » 167^b, 20. etc. (Auch f. 137^a, 4 bis 137^b ult. ist = 26^a, 1 bis 26^b, 21.)

Andere enthalten die Unreinschrift eines Textes, bei dem die nöthigen Angaben fehlen, um sie in ein bestimmtes Jahr einreihen zu können; andere enthalten Gedichte, deren Unterbringung gleichfalls misslich ist (so f. 15. 16. 155. 136. 138. 139. 2. 107. 108).

Unter den Gedichten findet sich f. 14^{a-b} und 146^a ein Takmis des Verfassers zu der Qaçide تصديق بنا الدنيا ابو مدين الاستغاثة; vergl. No. 2652 am Ende. Es beginnt:

نشاهد في المعنى معانيكم معنى
ونطرب كالنائى اذا قارب المعنى

Schrift: ziemlich gross, flüchtig, ungleichmässig, der Rand oft beschrieben. Ist wol dieselbe Hand wie in We. 1114. — Bl. 1 u. 189^a sind im J. 1187/1778 geschrieben.

F. 189^b enthält einige Vorfälle aus den J. 1100/1688—1108/1691 und einen kurzen Artikel über احمد بن عبد الله الحنبلي († 1189/1776).

9481. We. 1767.

3) f. 56—74.

8°, 23 Z. (21 × 15; 15 1/2 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: fast ganz wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel fehlt. Verfasser fehlt, steht f. 74^a in der Unterschrift:

محمد بن ابراهيم بن محمد بن شحادة بن
حسن الخطيب

Anfang fehlt, wol nur 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt f. 56^a, Z. 1: وبصري والبيامة ومقتل مسيلمة الكذاب والوالي على الموصل، السنة 13 وفاة ابي بكر الصديق رة واستخلف عمر بن الخطاب رة ووقعة الجيرة وانهم الانطاق، السنة 14 فاحت دمشق وحمص وبلعك، الخ

Kurze Uebersicht der moslimischen Geschichte, Jahr für Jahr, von Moḥammed bis auf den türkischen Sultān مصطفى بن محمد (vom J. 1148/1780 an regierend) von Moḥammed ben ibrāhim ben moḥammed ben šakḥāde ben ḥasan elḥaṭīb zusammengestellt in den Jahren 1156/1742—1157/1744. Einzelne Jahre, die ohne bedeutendere Ereignisse zu sein schienen, sind entweder mit خالية bezeichnet, oder es steht bloss die Zahl, oder sie sind ganz ausgelassen.

Schrift: ziemlich gross, geläufig, deutlich, vocallos. Die Regenten der 'Otmānischen Dynastie f. 73. 74^a sind roth geschrieben. — Abschrift von محمد, dem Sohn des Verfassers, im J. 1185 Ramadān (1771).

9482. We. 1748.

9) f. 55—60.

8°, c. 24 Z. (20 × 14 1/2; 17—17 1/2 × 11 1/2^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt.

Die Ueberschrift للشيوخ عبد الرحمن الموصلي und das dann folgende erste Wort ايمرض beziehen sich nicht auf den Verfasser des folgenden Stückes, sondern auf den We. 1748, 2 besprochenen Dichter und den Anfang eines seiner Gedichte. Dann hat sich der Abschreiber besonnen und schreibt die Ereignisse der Jahre 1187/1724 und 1188/1726 — ziemlich ausführlich — auf. Das Stück beginnt: ومما وقع في زماننا انه جاءنا الي الشام حاكم وامير الحج اسماعيل باشا بن العظم تولي بالشام سنة 1137 الخ

Schrift: ziemlich klein, flüchtig, nicht grade un- deutlich, vocallos.

Endlich folgt noch in derselben Schrift wie f. 54^a ein kleines Gedicht auf das Schloss des على افندي العجلاني

9483. We. 346.

379 Bl. 4°, c. 23—25 Z. (23 1/2 × 15 1/2; 18 1/2 × 13^{cm}). Zustand: lose Lagen und Blätter; nicht ganz sauber, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederdeckel mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب البرق اللامع في التاريخ الجامع
والكوكب الساطع للسيد احمد الموقع

Titel ebenso in der Vorrede f. 2^b, nur steht da التاريخ (statt "في الت"). Der Verfasser heisst nach f. 2^a (u. 375°):

ابو الحسن احمد كمال الدين بن محمد بدر
الدين بن محمد محب الدين بن مصطفى
بدر الدين الصمادي الموقع الانصاري الجراحي
الحسنى الحسينى الدمشقى

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب ولم يجعله عيبوج (?) فسبحانه وتعالى من اله خلق الخلائق . . . اما بعد فلما كانت الاسرار عزيزة والعلوم غزيرة والدهر طويل والعمر قصير والرزق مقسوم والانسان ضعيف الخ

Allgemeines Geschichtswerk, in 99 Kapiteln, wenigstens nach der Vorrede, deren Uebersicht f. 3^a—6^a. Dasselbe ist verfasst von Ahmed ben mohammed ben mohammed ben muçtafā eççumādī elgarrāhī elhasanī ed-dimaşqī kemāl eddīn abū 'lhasan, im Jahre 1209/1794 noch am Leben.

1. في بيان معنى التاريخ وموضوعه وما ازخه f. 6^b باب 1. الناس قبل الهجرة وشاركوا به
2. في بداية المخلوقات واولية المنشآت 7^b باب 2.
3. في خلق الجن والشياطين وذكر ابليس العين 10^b باب 3.
4. في ذكر الارضين وسكانها وما ورد في قطنيا 12^a باب 4.
5. في خلق السموات والآثار العلويات 13^a باب 5.
6. في معنى النبوة والرسالة وما ورد في حرف 16^a باب 6. الانبياء واقتلامهم من المقالة وعدد انبيئين وتفاوت ما بينهم من السنين

(in einer Menge von Abschnitten, z. B. في ذكر ادريس 23^a في ذكر شيث 22^b etc.)
24^b في ذكر نوح

(محمد d. i.) في ذكر النبي الكريم 74^a Darin.

Die Zählung der Kapitel ist mangelhaft und stimmt nicht zu der f. 3^a ff. angegebenen Eintheilung.

7. في ذكر الخلفاء الاربعة 84^a (باب 2. fälschl.) باب 7. الراشدين
1. في ذكر ابي بكر الصديق 84^a فصل 1.
2. في ذكر عمر بن الخطاب 88^a فصل 2.
3. في ذكر عثمان بن عفان 90^a (باب 8. fälschl.) فصل 3.
4. في ذكر علي بن ابي طالب 93^b (باب 10.) فصل 4.
8. في ذكر الحسن والحسين واولادهما 97^a (باب 11.) باب 8. (in 11 Abschnitten).
1. في ذكر الحسن بن علي 97^a فصل 1.
2. في ذكر الحسين 98^a (باب 12.) فصل 2.
3. في ذكر علي بن الحسين 100^a (باب 13.) فصل 3. الملقب بزبير العابدين
4. في ذكر ابي جعفر 101^a (باب 14.) فصل 4. محمد بن علي بن الحسين الباقر
5. في ذكر جعفر الصادق 102^a (باب 15.) فصل 5.
6. في ذكر ابن جعفر 102^b (باب 16.) فصل 6. موسى الكاظم

7. في ذكر علي بن موسى الرضي 103^b (باب 17.) فصل 7.
8. في ذكر محمد بن علي 104^b (باب 18.) فصل 8. الرضي الملقب بالجواد
9. في ذكر ابي الحسن 105^b (باب 19.) فصل 9. علي بن محمد الملقب بالهادي
10. في ذكر ابي محمد 106^a (باب 20.) فصل 10. الحسن الخالص بن علي العسكري
11. في ذكر ناصر الدين 106^b (باب 21.) فصل 11. القويم المحمدي القايم بامر الله محمد بن الحسن المهدي
9. في فضل قريش وفيما ورد 107^b (باب 22.) باب 9. في الاخبار وما للصحابية في العقبي من ارغد عيش وما ورد من الاخبار في فضل المهاجرين والانصار
10. في ذكر خلفاء بنى امية 117^a باب 10. الخلفاء المقيمون بالشام 117^a قسم 1. الخلفاء المقيمون بالمغرب 127^a قسم 2.
11. في ذكر الخلفاء العباسيين 128^a باب 11. الخلفاء المقيمون بالعراق 128^a قسم 1. الخلفاء المقيمون بمصر 154^a قسم 2.
12. في ذكر الخلفاء العبديية الذين 158^b (باب 7.) باب 12. يستقوا بالقاطمية
13. في ذكر دولة بنى ايوب ملوك 162^a (باب 8.) باب 13. مصر والشام
14. في ذكر الدولة التركية بالديار 164^b (باب 9.) باب 14. المصرية
15. في ذكر ملوك الجراكسة 170^a (باب 10.) باب 15. ملوك مصر والشام
16. في ذكر دولة بنى طباطبا 182^b (باب 11.) باب 16. بالكوفة واليمن
17. في ذكر الدولة الطبرستانية 183^a (باب 12.) باب 17.
18. في ذكر جرههم ملوك الحجاز 183^a (باب 13.) باب 18.
19. في ذكر الدولة الحسنية 184^a (باب 14.) باب 19. والدوحة الزكية الهاشمية بمكة والمدينة
20. في ذكر اقبال اليمن وتمع من اخبار 188^a باب 20. الاسكندر وسيف ذي يزن
21. في ذكر ملوك الحيرة وما سلکوه من السيرة 194^b باب 21.
22. في ذكر ملوك الشام من آل غسان 197^a باب 22.
23. في ذكر ملوك كندة في ارض بكر بن وائل 198^a باب 23.
24. في ذكر بنى زياد ملوك اليمن 200^b باب 24.

25. باب 201^a في ذكر بنى نجاح ملوك اليمن
 26. باب 201^b في ذكر بنى المهدي ملوك اليمن من حمير
 27. باب 201^b في ذكر ملوك اليمن من اولاد الرسول
 وابناء فاطمة الزهراء
 28. باب 204^a في ذكر ملوك الطوائف بالغرب
 29. باب 205^a في ذكر الملتهمين من ملوك الغرب
 30. باب 205^b في ذكر دولة بنى حفص ملوك تونس
 واثريقية
 31. باب 206^b في ذكر بنى الليث الصفار سلاطين
 سجستان
 32. باب 207^a في ذكر دولة آل سامان بما وراء النهر
 وخراسان
 33. باب 207^b في ذكر دولة بنى سيكتكين
 34. باب 208^b في ذكر دولة بنى طولون بالديار المصرية
 35. باب 209^b في ذكر دولة بنى صفيح الاخشيديية
 في الديار المصرية والشامية ونبذة
 من اخبار آل حمدان
 36. باب 210^b في ذكر ملوك جرجان من بنى مرداويج
 الديلمي
 37. باب 211^b في ذكر دولة آل بويه ملوك العراق
 38. باب 212^b في ذكر دولة بنى سلجوق
 39. باب 215^b في ذكر دولة الخوارزمشاهية بما وراء النهر
 40. باب 216^b في ذكر دولة بنى سلجوق حلب والشام
 41. باب 217^a في ذكر دولة بنى ارتق بماردين وديار بكر
 42. باب 218^a في ذكر دولة الاتابكية ملوك حلب والشام
 43. باب 219^b في ذكر دولة بنى طغتكين بالشام
 44. باب 220^a في ذكر دولة آل مرداس حلب
 45. باب 220^b في ذكر دولة آل براق ملوك كرمان
 46. باب 220^b في ذكر دولة الغورية ملوك غزنة
 47. باب 221^a في ذكر جنكزخان
 48. باب 224^b في ذكر تيمور
 49. باب 225^a في ذكر دولة الدانشمندية ملوك بلاد الروم
 50. باب 225^a في ذكر دولة آل قرمان
 51. باب 225^b في ذكر دولة بنى عثمان
 52. باب 286^a في اخبار آل حمدان
 53. باب 288^a في ذكر ملوك الهند وابنايها
 54. باب 288^b في ذكر ملوك القسطنطينية العظمى
 55. باب 289^a في ذكر ملوك الروم بعد ظهور الاسلام
 56. باب 289^b في ذكر ملوك مصر قبل الطوفان
 57. باب 290^a في ذكر ملوك مصر بعد الطوفان

58. في ذكر ملوك عاد ولمع من بناء شداد 299^b باب
 59. في ذكر ملوك بنى اسراييل بانشام وغيرها 300^b باب
 60. في ذكر اخبار الامم الماضية والقرون 302^a باب
 الخالية وغرايب العجايب
 61. في ذكر ما في الدنيا من العجايب وما 306^a باب
 اودع الله فيها من الغرايب
 62. في ظرايف الهدايا ولطايف العطايا 309^a باب
 والتحف السنية والالطاف البهية
 63. في ذكر البحار والانهار والعيون والابار 311^a باب
 والحمامين
 64. في ذكر المدن والبلدان وما فيها من العجايب 316^b باب

Von F. 318^b an ist eine Anzahl von Städten und Ländern in alphabetischer Folge aufgeführt; zuerst die emad أرم und zuletzt f. 374^b بهلملم.

Damit beschliesst der Verfasser sein Werk, indem er noch eine wortreiche Bitte um Nachsicht in Betreff dieses compilerischen Werkes ausspricht.

Schluss f. 375^a: ونسأل الله اتمام نعمه واسأل ذليل احسانه وكرمه . . . وجزا الله خيراً من تأمل تاليفي وقابل بالاغضاء نحوي . . . وعامله بما يرتضيه فضلاً وجمالاً بما يقتضيه عدلاً وجلالاً

Schrift: gross, kräftig, rundlich, deutlich, vocallos, ungleich, unschön, uncorrect. Stichwörter roth; ebenso Ueberschriften. — Abschrift vom J. 1208/1793. F. 253^b ist sogar vom J. 1209/1794 etwas berichtet; ebenso f. 261^a, ult.

Dies Werk ist Plagiat von No. 9471. Die Kapitel sind meistens nicht gezählt, oder wenn es der Fall ist, stimmt die Zählung nicht, auch nicht zu der in der Vorrede angegebenen. In derselben sind manche Kapitel angeführt, die im Werke mit 2 Zeilen abgethan und gar nicht als Kapitel gerechnet werden. Auch in den Abschnitten (فصل) ist Unordnung. Ferner die Reihenfolge, welche die Vorrede angiebt, ist im Werke keineswegs befolgt. Es fehlen dem Werke die Kapp. 82—98, welche die Vorrede herzählt, ganz, abgesehen von f. 252—286, die lückenhaft sind und einen Theil von dem enthalten, was in Kap. 85—87 gestanden haben soll. Auch die Zahl der Kapitel ist theils auf

99, theils auf 100 angegeben, und f. 6^a sind nur 98 gezählt und auch diese Zahl trifft nicht zu.

Nach f. 234 ist eine grössere Lücke, betreffend die Herrschaft der 'otmānischen Sultāne von ⁸⁵⁵/₁₄₅₁ — ⁹⁴⁰/₁₅₈₈.

Nach f. 244 ist eine Lücke von grossem Umfange, betreffend die Jahre ⁹⁹⁴/₁₅₈₆ — ¹²⁰⁸/₁₇₉₃ derselben Herrschaft, und Aufzählung der übrigen Herrschaften Türkischen Stammes.

Ob f. 245 ff. zu demselben Kapitel gerechnet, wie f. 225^b ff., ist nicht schwer zu entscheiden. Es werden daselbst die Statthalter von Damaskus aufgezählt und im Anschluss daran spricht der Verfasser f. 252^a ff. von den persönlichen Erlebnissen in der traurigen Nothzeit von ¹²⁰⁶/₁₇₉₁ und folgenden Jahren. Also ist f. 245 — 261^a der Schluss des in der Vorrede als Kap. 88 bezeichneten Abschnittes, auf den f. 261^a unten das dort als 89. bezeichnete Kapitel folgt, mit der Ueberschrift: الحوادث التي

ظهرت والامور التي اصابته العبد الفقير الخ

Nach f. 285 fehlt das Uebrige der persönlichen Erlebnisse und Ansichten, die der Verfasser mittheilen wollte.

F. 261^b nennt er sich als Verfasser eines kleinen aber inhaltreichen Werkes, betitelt:

كتاب التوقيعات العلمية بالفتاوي الدينية المطابق
لشريعة خير البرية

F. 187^b ist leer geblieben.

F. 273^a u. ff. bezieht sich der Verfasser auf die Schrift des عبد الغنى النابلسي über den erlaubten Gebrauch des Tabacks, betitelt كتاب الصلح بين الاخوان الخ (WE. 174), und theilt daraus den Anfang und Anderes mit.

F. 377 — 379 (von derselben Hand geschrieben wie das Uebrige) gehört zu dem Werke, und zwar zu dem Abschnitt, der über die Verderbtheit der Menschen, über Erscheinen des Antichrists (ظهور الدجال) und das Jüngste Gericht handelt. Es ist hier in Form eines Gespräches zwischen محمد und حذيفة behandelt. Es scheint — nach der Uebersicht in der Vor-

rede — zu dem letzten Kapitel des Werkes zu gehören.

F. 30 gehört nicht zum Werke, ist auch in kleiner verhältnissmässig sorgfältiger Schrift, vocallos. Das Blatt (21 Zeilen auf der Seite) gehört zu einem gemischten Qorān-Commentar, und behandelt den Schluss von Sura 17, 60 und den Anfang des 61. Verses. وما منعنا أن نرسل بالآيات قال ابن عباس رضى الله عنهما سال اهل مكة رسول الله صتم ان يجعل لهم الصفا ذهباً وان ينحى الجبال عنهم ليزرعوا فارحى الله تعالى لرسوله الخ

9484. Pet. 72.

303 Bl. 8vo, 19 Z. (21¹/₂ × 15¹/₂; 15¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: Anfangs etwas lose im Deckel; der Rand gegen Ende wasserfleckig. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel auf dem Vorblatte a und nach der Vorrede f. 1^a:

عنوان الاعيان في ذكر ملوك الزمان

Verfasser nach der Vorrede (Vorblatt c) u. auch Vorblatt a:

ياسين العمري الخطيب ابن خبير الله العمري
الخطيب الموصللي الحنفى

Sein vollständiger Name ist bei Pet. 73 angegeben.

Anfang auf dem Vorblatt: الحمد لله مسير ركائب الغمام ومدبر امور الانام ومقدر الشهور والايام ومحدد الدعور والاعوام . . . اما بعد فيقول افقر الوري الي الله الملك المحيب ياسين العمري الخطيب . . . هذا كتاب غريب جمعت فيه كل شىء عجيب الخ

Allgemeine Geschichte, in Vorwort, 43 Kapp. und Schlusswort; verfasst von Jāsin ben ħair allāh el'omarī elħaṭīb elmauṣilī, geb. im J. 1158 Čafar (1745) (nach Pet. 73, f. 372^b) und um ¹²²⁴/₁₈₀₉ am Leben, und gewidmet dem الامير المفخم سعد الله بيك نجل الوزير الحاج حسين باشا الجليلي
Vorwort f. 2^a في بدء المخلوقات

- في ذكر ملوك العالم من اولاد ادم عمّ الي 3^a باب 1.
ظهور الاسلام واسماء دولهم والقابهم وعدد من ملك منهم ومبدء ظهورهم ومدة ملكهم
في ذكر الانبياء عمّ 6^a باب 2.
في ذكر الخلفاء الراشدين 80^b باب 3.
في ذكر خلفاء بنى امية 41^b باب 4.

5. باب 56^b في ذكر الخلفاء العباسيين
 6. باب 101^b في ذكر دولة العبيديين بمصر
 7. باب 111^a في ذكر ملوك بنى أيوب في مصر
 8. باب 136^b في ذكر دولة الاتراك بمصر
 9. باب 146^b في ذكر دولة الجراكسة بمصر والشام
 10. باب 156^b في ذكر دولة بنى طولون
 11. باب 158^a في ذكر دولة بنى الصقار
 12. باب 159^b في ذكر دولة آل سبكتكين
 13. باب 164^b في ذكر دولة السامانية
 14. باب 167^a في ذكر دولة الاخشيديية بمصر
 15. باب 169^a في ذكر دولة السلجوقية
 16. باب 185^b في ذكر دولة بنى بويه
 17. باب 193^b في ذكر دولة بنى حمدان
 18. باب 199^a في ذكر دولة آل مرداس
 19. باب 201^b في ذكر دولة بنى عقيل
 20. باب 205^a في ذكر دولة بنى اقسنقر
 21. باب 212^b في ذكر دولة بنى ارتق
 22. باب 216^b في ذكر دولة آل طباطبا
 23. باب 217^a في ذكر دولة الحسينية في طبرستان
 24. باب 218^b في ذكر دولة آل طغتكين
 25. باب 220^b في ذكر دولة بنى اغلب
 26. باب 221^b في ذكر دولة آل طاهر
 27. باب 222^b في ذكر دولة الخوارزمية
 28. باب 226^a في ذكر دولة الديلم
 29. باب 227^b في ذكر دولة آل مروان
 30. باب 228^a في ذكر دولة آل جنيد الصفوي
 31. باب 231^b في ذكر دولة البرامكة
 32. باب 234^b في ذكر دولة الصنهاجية
 33. باب 236^a في ذكر دولة بنى حماد
 34. باب 237^a في ذكر دولة الملتيمين
 35. باب 238^a في ذكر دولة الصليحية
 36. باب 239^b في ذكر دولة اق قوينلي وقرة قوينلي
 37. باب 240^a في ذكر الخوارج
 38. باب 252^b في ذكر الزنادقة ومدّة ايامهم
 39. باب 258^b في ذكر دولة شرفاء مكة المشرفة وامراء
 المدينة المنورة وذكر من ملكهم من الشرفاء الكرام
 40. باب 262^a في ذكر دولة بنى شاهر
 41. باب 263^b في ذكر امراء ووزراء متفرقين في البلاد
 42. باب 272^b في ذكر دولة آل عثمان

Der Schluss des Werkes fehlt, nämlich das Ende des 42. Kap., und Kap. 43 nebst dem Schlusswort. Das Werk hört in dem Artikel über den Sultān بن مصطفى بن محمود خان بن محمد بن ابراهيم auf.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, rundlich, vocallos, Ueberschriften roth. Wie es scheint, Autograph des Verfassers. — Die Foliierung ist arabisch; ungezählt gehen 3 Bl. vorauf, a b c, von denen a und b ein nicht vollständiges Inhaltsverzeichnis geben.

9485. Pet. 73.

435 Bl. Folio, 25 Z. (gegen Ende c. 32 Z.) (30 × 20; 24—24½ × 13½ cm). — Zustand: im Anfang lose Lagen und Blätter, wovon einzelne beschädigt sind; oben am Rande ein grosser Wasserfleck, besonders im Anfang und am Ende des Werkes hervortretend, der vielfach den Text verblasst und beschädigt hat. Die Schlussblätter stark beschädigt am oberen und unteren Rande, besonders f. 435, das halb abgerissen ist. Ueberhaupt vorn und hinten unsauber. — Papier: weisslich, ziemlich dünn, etwas glatt. — Einband fehlt, nur der hintere Deckel sitzt noch lose an dem Werk. — Titel und Verfasser fehlt, s. nachher. Anfang fehlt.

Es ist ein streng nach den Jahren geordnetes Geschichtswerk desselben Verfassers, das von der Hīgra anfängt (obgleich dies aus diesem Werke wegen des fehlenden Anfanges nicht ersichtlich, ist es doch sicher nach dem, was der Verfasser in Pet. 80, f. 1^a, Zeile 10 über dies Werk sagt) und bis zum Jahre 1226/1811 geht. Die Darstellung ist anfangs ziemlich knapp, wird aber für die spätere Zeit immer ausführlicher; zuerst politische Ereignisse und sonstige merkwürdige Vorfälle, dann die Todesfälle hervorragender Personen. Die einzelnen Jahre haben nur die Ueberschrift: سنة (und dann die Zahl), und hernach darauf Bezug nehmend: وطيها.

Das Vorhandene beginnt im J. 110/728.

Vom J. 111/729 hat der Verfasser Folgendes
 سنة احدى عشرة وماية، توفي الامام محمد الباقر 1^a:
 ابن زين العابدين علي بن الحسين رة وقيل مات
 سنة أربع عشرة وقيل سبع عشرة وعاش ثلاث وسبعين
 تبقر في العلم اي توسع دهن في البقيع

Wie viel im Anfange, vor f. 1, fehlt, lässt sich nicht bestimmen, vielleicht 10—20 Blätter. Nach f. 10 fehlen 2 Bl. (Jahr 176—188), nach f. 14 1 Bl. (J. 209—213), nach f. 15 2 Bl. (J. 217—226), nach f. 33 2 Bl. (J. 308—316). Das Uebrige ist vollständig. Der Verfasser bleibt im J. 1226/1811 stehen, ohne eigentlichen Abschluss des Werkes.

Auf dem hinteren Deckel, in der oberen inneren Ecke, steht: **تاريخ ياسين أفندي العمري** was in der That richtig ist. Er heisst vollständiger: **ياسين الخطيب العمري بن خير الله العمري الخطيب بن محمود العمري الخطيب بن الشيخ موسى العمري الخطيب الموصلي الحنفى**

Sein Vater starb 1182/1768 und hat in diesem Werke f. 388^b unter jenem Jahre Erwähnung gefunden. Einer seiner Brüder hiess **امين** und war als Gelehrter und Dichter und Schriftsteller ausgezeichnet. Er starb 1203/1788 und ist ausführlich besprochen in diesem Werke f. 407^b u. 408^a. Uebrigens cf. Pet. 131, wo ein anderes geschichtliches Werk des Verf., und ebenso Pet. 80.

Vom J. 1144/1731 an ist am Ende der Jahre gewöhnlich ein freier Platz gelassen für etwaige Nachträge, wie sich solche in der That bei einigen vorhergehenden Jahren finden.

Von den angeführten Dichtern werden gewöhnlich kurze (späterhin auch etwas längere) Proben gegeben.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, etwas rundlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen Zusätze von derselben Hand. Es ist dieselbe Hand mit Cod. Pet. 80, der ausdrücklich als Autograph bezeichnet ist, vom J. 1226/1811.

9486. Pet. 132.

63 Bl. 8°, 19 Z. (20¹/₂ × 15¹/₂; 15¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: am Rande fleckig und im Anfang unsauber. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: fehlt.

Ein Stück desselben Werkes. Titel und Verf. fehlt. Es ist: **تاريخ ياسين أفندي العمري**

Anfang fehlt. Dies Stück der Chronik geht bis in das J. 1218/1798, ohne Abschluss,

ihre Anfangszeit ist hier aber nicht ersichtlich. Der Verfasser erwähnt f. 1^b s. a. 1182 den Tod seines Vaters.

Das Vorliegende beginnt f. 1^a mit dem J. 1182/1768: **سنة الف ومائة واثننتين وثمانين، تحركت الفرقة الصالحة من الكفار المسقوف ويقال لهم بنى الاصغر ينسبون الى جملة ابن الابهيم الغساني الذي اصغر بنسبته — ارتد بعد اسلامه الخ وله شعر في راسه لم يخلقه فاعتقد فيه بعض الناس الصلاح والولاية وانكر عليه اخرون فابتلاه الله بدمله في جسده ومات في رمضان،**

Schrift: gross, kräftig, rundlich, vocallos, deutlich. Stichwörter roth. — Abschrift o. 1240/1824.

Nach f. 41 fehlt 1 Blatt.

9487. Mq. 658.

659 Bl. 4°, 21 Z. (23¹/₂ × 16¹/₂; 16¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: gut; lose Lagen. Bl. 200 fleckig. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: in rothledernem Deckel mit Klappe; das Ganze in einem Pappfutteral mit Lederseiten. — Titel f. 1^a (von anderer unschöner Hand):

الجزء الاول من تاريخ الجبرتي

Nach der Vorrede genauer f. 2^b:

عجائب الآثار في التراجم والخبار

Verfasser: s. Anfang. Ausführlicher so:

عبد الرحمن بن حسن بن إبراهيم بن حسن بن علي بن محمد بن عبد الرحمن الجبرتي الربيعي العقيلي

Anfang f. 1^b: **الحمد لله القديم الاول الذي لا يزول ملكه ولا يتحول . . . وبعد فيقول الفقير عبد الرحمن بن حسن الجبرتي الحنفى . . . انى كنت سودت اوراقا في حوادث آخر القرن الثانى عشر وما يليه واوائل الثانى [الثالث ل.] عشر الذي نحن فيه جمعت فيها بعض الوقايح اجملية واخري محققة تفصيلية وغالبها نحن ادركناها . . . وبعض تراجم الاعيان المشهورين من الامراء والعلماء المعتبرين وذكر لمع من احوالهم وبعض تواريخ مواليدهم ووفياتهم الخ**

Allgemeine Chronik, hauptsächlich aber Aegyptens, nach der Folge der Jahre (und Monate) die Hauptereignisse berichtend und zu Ende jedes Jahres die Sterbefälle hervorragender

Personen, hauptsächlich Gelehrter und Dichter, dann der angesehensten Emire, aufzählend, zum Theil recht ausführlich, auch oft mit Proben aus Gedichten (und anderen schöngestigen Werken); verfasst von 'Abd errahmān ben ḥasan ben ibrahīm ben ḥasan ben 'alī elgebertī ezzeila'ī el'aqilī, geb. 1167/1754, im J. 1296/1820 noch am Leben. (Ueber seinen Vater † 1188/1774 handelt er f. 605^a ff. ausführlich.)

Der Verfasser schickt eine Einleitung voraus f. 2^b, in welcher er zuerst vom Inhalt, Zweck und Nutzen der Geschichte redet; dann spricht er von der Zeitrechnung der Hīgra und der Vorzeit und dem Werth der geschichtlichen Daten. Die Geschichte umfasse viele Fächer und die Zahl der in ihr geschriebenen Werke sei sehr gross; die hauptsächlichsten werden aufgezählt 7^b—8^b. Endlich spricht der Verf. von seinem Vorhaben selbst: er wolle die Geschichte seiner Zeit von 1171/1757 an ausführlich behandeln, den Abschnitt aber vom Anfang des Jahrhunderts an bis dahin kürzer voraufschieken. Er lässt f. 10^a noch ein Vorwort (مقدمة) voraufgehen, in welchem er, nach einigen allgemeinen Betrachtungen, in Kürze die einzelnen Dynastien, die über Aegypten geherrscht haben, durchgeht, bis er auf die 'Otmānen-Herrschaft kommt, f. 34^a. Ausführlicher wird die Zeit von 1100/1688 an bis 1142/1729 behandelt, f. 40^a—112^b; dann folgen die Todesfälle berühmter Personen, welche in diese Zeit fallen, 112^b—242^a. Zuerst bis 154^a Gelehrte; dann Emire f. 154—242^a. Es folgt der 2. Abschnitt f. 242^a—399^a, umfassend die Zeit von 1143/1730—1178/1769: الفصل الثاني في ذكر حوادث مصر وولاتها وتراجم اعيانها ووفياتهم من ابتداء سنة ثلاث واربعين وماية والف Zuerst 242—257^a geschichtlicher Abriss von 1143/1730—1161/1748; darauf 257^a—305^b die Todesfälle; zuerst Gelehrte bis 276^b; dann Emire 276^b—305^b. Darauf geschichtliche Uebersicht der Jahre 1162/1749—1178/1769, 305^b—310^b; ferner die Todesfälle der Gelehrten 310^b—399^a. —

Alsdann Uebersicht der Jahre 1178/1759—1181/1767 399^b—414^a; darauf die Todesfälle der Gelehrten 414^a—480^b, die der Emire 491^a—492^b. — Darauf folgen die einzelnen Jahre, in gleicher Weise wie die früheren Abschnitte behandelt, aber jedes für sich. F. 492^b das Jahr 1182; 535^b 1183; 562^a 1184; 582^b 1185; 592^b 1186; 481^b 1187; 605^a 1188; 648^a 1189.

Schluss f. 659^a: وزادوا عن سوابقهم والفوا المظالم وظنوها مغنم وتمادوا علي الجور وتلاحقوا في البغى على الفور الي ان حصل ما حصل ونزل بهم وبالناس ما نزل وسينلى عليك من ذلك انباء واخبار وما حل بالاقليم بسببهم من الخراب والدمار والله اعلم وصلى الله . . . وسلم

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften etwas grösser. — Abschrift c. 1260/1844.

Die Blätter folgen so: 1—480. 491—600. 481—490. 601—658.

9488. Mq. 659.

272 Bl. 4°, 25 (26) Z. (22¹/₄ × 15¹/₂; 15¹/₂ × 8¹/₂^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken, wie f. 60. Bl. 1. 118 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, zieml. stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken.

Zweiter Band desselben Werkes. Titel und Verfasser f. 1^a: الجوز الثاني من تاريخ الجبرتي

Unmittelbare Fortsetzung von Mq. 658.

Geht vom J. 1190/1776 bis 1211/1796 (incl.).

Anfang f. 1^b: سنة تسعين ومائة والف، كان سلطان العصر فيها السلطان عبد الحميد بن احمد خان العثماني ووالي مصر الوزير محمد باشا عزت الكبير وامراؤها ابراهيم بيك ومراد بيك الخ

Schluss f. 272^a: الي آخرها وهي طويلة وله غير ذلك سماحه الله توفي في منتصف شهر شعبان من السنة غفر الله لنا وله بمنه وكرمه، امين

Das Jahr 1212/1797 ist hier nicht besonders behandelt, sondern unter dem J. 1211 mitbegriffen, wie aus f. 263^a, Zeile 1 und Zeile 4 (ذكر من مات في هذين العامين) erhellt.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, ziemlich gedrängt, deutlich, vocallos; gegen Ende etwas grösser. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1264 Gom. I (1848) von عمر بن خطاب.

9489. Mq. 673.

500 Bl. 4°, (17—) 19 Z. (28 $\frac{1}{2}$ × 15 $\frac{3}{4}$; 14 × 7 $\frac{3}{4}$ ^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: rother Lederband mit Klappe: dazu ein Pappfutteral mit rothen Ledersseiten.

Dritter Band desselben Werkes. Titel u. Verf. fehlt. Es ist: الجزء الثالث من التاريخ للجبرتي

Dieser dritte Theil des Werkes umfasst die Jahre 1218/1798—1220/1806 (incl.), und ist die unmittelbare Fortsetzung von Mq. 659. Er behandelt zuerst die französische Expedition nach Aegypten unter Bonaparte. — Die Jahre beginnen: 1213 f. 1^b, 1214 113^a, 1215 184^b, 1216 273^a, 1217 326^b, 1218 352^b, 1219 421^a, 1220 463^b.

Anfang f. 1^b: سنة ثلاث عشرة ومائتين والفر وهي اول سني الملاحم العظيمة والحوادث الجسيمة والوقايح النازلة والنوازل الهائلة وتضاعف الشرور وترادف الامور الخ

Schluss f. 500^b: ونعته النواعي وذلك لـ شهر شعبان من السنة ولم يخلف بعده مثله وبه ختمت دائرة المسلكين من الخلوئية ورجال السادات الصوفية وحسن به ختم هذا الجزء الثالث من كتاب عجائب الآثار . . . وسنقيد ان شاء الله سبحانه وتعالى ما يتجدد بعدها من الحوادث من ابتداء سنة احدى وعشرين التي نحن بها الآن ان امتد الاجل واسعف الامل ونرجوا من الكريم المتعالي صلاح الاحوال وانقشاع الهموم وصلاح العموم انه على كل شيء قدير والله اعلم

Schrift: ziemlich gross, gut vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1295 Dü'liigge (1878) von محمد

Am Rande sind einige Male Zusätze; so f. 153^b. 329^b. Collationirt.

9490. Mq. 660.

299 Bl. 4°, 27 Z. (23 $\frac{1}{2}$ × 16 $\frac{1}{2}$; 18 $\frac{1}{2}$ × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut; der Anfang nicht recht fest im Einband; f. 113. 114. 121 oben am Rande fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken u. Klappa, nebst Pappfutteral mit Lederseiten.

Vierter u. letzter Band desselben Werkes. Titel fehlt. Er ist: الجزء الرابع من تاريخ الجبرتي

Dieser Theil umfasst die Jahre 1221/1806 bis 1286/1820.

Anfang f. 1^b: سنة احدى وعشرين ومائتين والفر استهل شهر المحرم بيوم الخميس حسابا ويوم السبت هلالا ووافق ذلك انتقال الشمس لبرج الحمل فاتحدت السنة القمرية والشمسية وهو يوم النوروز السلطان الخ

Schluss f. 299^a: وخروجهم عن الذمة وعصيانهم وما وقع معهم من الوقايح وما ينتهي حالهم اليه فسبيلتي عليك ان شاء الله بكماله في الجزء الآتي بعد ذلك والله الموفق للصواب واليه المرجع والمآب

Schrift: gross, diok, brät, vocallos. Im Text sind Lücken gelassen für Zeitangaben (Jahre, Monate): dieselben stehen aber am Rande. — Abschrift aus einer Abschrift von der Hand des محمد الرحمن, des Sohnes des Verfassers, von einem Ungenannten, aus dem J. 1264 Dü'liigge (1848).

9491. We. 342.

275 Bl. 4°, 18 Z. (25 × 16 $\frac{1}{2}$; 16 × 10^{cm}). — Zustand: der Rand (besonders in der Mitte der Handschrift) wasserfleckig. Etwas wurmstichig, besonders f. 220 ff. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfrzbd. — Titel fehlt. Aber am Ende steht:

الجزء الرابع من كتاب العيون والحدائق

Auch am Rande oben in der Ecke steht einige Male beim Beginn der Lagen als Titel: العيون, z. B. f. 21^a. 41^a. — Verfasser fehlt. — Anfang fehlt, 50 Blatt.

Es ist der 4. Band eines grossen Geschichtswerkes, der hier im J. 256/870 beginnt und bis zum J. 350/961 incl. geht. Es ist nach den Jahren eingetheilt, mit den Ueberschriften derselben, z. B. f. 6^a: وفي سنة سبع وخمسين ومائتين etc. Von f. 69^b an sind die Ueberschriften so: سنة ثمان وتسعين ومائتين. Am Ende jedes Halifates giebt der Verfasser das Siegel des Halifen an (نقش خاتمه), seine Kinder, Thürhüter, Leibwachen, Qādīs. Die Halifate tragen besondere Ueberschriften.

F. 4^b beginnt: خلافة المعتمد هو ابو العباس احمد بن جعفر المتوكل وافته قنيان ام ولد بويح له يوم الثلاثاء لاربع عشرة ليلة بقيت من رجب سنة ست وخمسين ومائتين وله خمسون سنة وشهور ولما ولي المعتمد عقد لاختيه طلحة بن جعفر المتوكل الخ وعقدت له البيعة في جميع مدن الاندلس وتغورها في شهر رمضان واحسن الي

الرعية وامر بالعدل وولي وقد بلغ خمسين سنة ولقب بالمستنصر بالله

In der Unterschrift steht, es folge der 5. Theil: und dieser wird auch wol nicht der letzte gewesen sein.

Schrift: gross, gut, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt, doch fehlen auch nicht selten diakritische Zeichen. Ueberschriften hervorstechend gross. Die Schrift von f. 1—109 ist blasser, flüchtiger, etwas gedrängter, doch immer noch stattlich und deutlich. Wol etwas älter als die andere. — Die Abschrift (oder die Abfassung ??) datirt vom J. 626 Sawwāl (1229). — Collationirt.

Folierung steht unten am Rande. Dabei kommen 51 und 263 zweimal vor (jetzt 51^B und 263^B).

9492. Pet. 183.

230 Bl. 4°, 19 Z. (27 $\frac{1}{2}$ × 19; 18 × 12 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: der obere Theil der Seite (Rand und auch etwas Text, besonders im Anfang) wasserfleckig. Ausserdem etwas unsauber. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: rother Corduanband. — Titel fehlt. F. 1^a oben am Rande von anderer Hand:

كتاب عمدة العارفين

so auch f. 112^b als Unterschrift des 1. Theils. Verf. fehlt.

Anfang fehlt. Die Arabische Folierung beginnt mit f. 6 mitten in einem Artikel, wahrscheinlich هاييل قضاة.

قصة ابليس لعنه الله، واسمه عزازيل وهو الذي حسد آدم عم وتكبر عليه الخ

معرفة قصة الشقى قابيل لعنه المولي، خلق في اليوم الخامس من الشهر وتقدم ذكره مع ذكر اخيه وشقيقه السيد الجليل هاييل سلام الله عليه الخ

Erster Band eines grösseren Werkes über allgemeine Weltgeschichte. Dieselbe ist in Perioden (دور) eingetheilt, beginnt mit Schöpfung der Welt und den Propheten — in den Stufen: a) Adam, b) Noah, c) Abraham, d) Mose — auch einigen Philosophen; dann wird e) Jesus und f) Mohammed nebst den 10 Hauptgenossen und den 12 Imāmen und den 4 Stiftern der orthodoxen Lehrweisen und den 7 Qorānlesern behandelt. Das Weitere fehlt. Das hier Vorliegende enthält 6 Perioden, deren letzte nicht zu Ende geführt ist. Das Werk besteht aus

Theilen; der 1. Theil schliesst, inmitten der 4. Periode, f. 112^b; der 2. beginnt f. 113^a. Ob dasselbe sich über Mohammed hinaus auch auf die spätere Geschichte erstreckt hat, lässt sich nicht ersehen; vielleicht war es nicht der Fall; alsdann ist von einem „ersten“ Band keine Rede.

الدور الثاني وهو دور نوح عم، هو نوح بن لمك بن متوشلخ بن اخنوخ بن اليمينادر

قصة هود عم، هو عم صاحب سورة هود في القرآن المجيد ومكرر فيه اسمه الشريف

ذكر قصة صالح عليه الصلاة والسلام، هو صاحب المناقة المذكور في المسطور بقوله فلما جاء امرنا

معرفة اولاد نوح الثلاثة، وهو سام وحام وكنعان فاما سام فكان مسكنه الحجاز

الدور الثالث وهو دور ابراهيم عم، هو ثاني اولي العزم وذكره في العلوم كثير وذكره المسطور

معرفة قصة لوط عم، هو ابن هاران بن آزر بن ناحور وهو المذكور في محكم التنزيل

ذكر قصة اسحق ذبيح الله عم، هو نبي كريم ومن اسمائه الغيور والعليم والصبور والحليم

قصة يعقوب نبي الله بن اسحق ذبيح الله، وسمى ايضا اسرائيل اي عبد الله

ذكر معرفة الاسباط الاثني عشر سلام الله عليهم، والاسباط في لغة العرب هم ولد الولد

ذكر قصة السيد الخضر عم، مولده ومنشاه باليمن واسمه بليًا بالباء الموحدة والياء التحتية

ذكر قصة اسمعيل بن ابراهيم الخليل عم، وصغته آدم طويل فصيح ومعنى اسمعيل مطيع الله

الدور الرابع وهو دور موسي عم، وهو الثالث من اولي العزم وعليه انزلت التوراة وذكره فيها

قصة السيد شعيب

ذكر قصتي شعيب بن اموص ويونس بن مني،

قصة ذي القوة والنبا أليًا بن سبا

ذكر قصة لقمان بن عبقا الحكيم

ذكر قصة داود الملك والنبي والخليفة

ذكر قصة ارميا بن حلقيا 103^b ذكر قصة سليمان 81^b

ذكر قصة محاييل النبي 108^a ذكر قصة حزقييل النبي 107^a

(Eintheilung der biblischen Bücher f. 108^b.)

ذكر قصة نبي الله دانيال بن حنانا من نسل داود 109^b

- 113^a قصة فوثاغورس الحكيم
 118^a ذكر قصة افلاطون الحكيم
 121^a ذكر قصة ارسطاطاليس الحكيم
 (Entlehnungen des Elmutanabbi von ihm
 f. 123^b. 124^a.)
 127^a ذكر قصة إِمْلِيخِيَا [تَمْلِيخِيَا] ^{auch}
 129^a ذكر قصة تُبَعِّ الحُمَيْرِي
 130^a ذكر قصة اللعين يُرْعَوْنَ مُوسَى
 133^a ذكر قصة هرون شقيق موسى
 134^a ذكر قصة يوشع بن النون
 135^a قصة صاحب الدور الخامس عيسى المسيح عم،
 واته مريم ابنة عمران بن ياشم بن امون
 139^b قصة نبي الله زكريا
 142^b ذكر قصة يحيى بن زكريا
 150^a ذكر قصة متى الحواري الانجيلي
 150^b ذكر قصة مرقس الحواري الانجيلي
 151^b قصة لوقا الحواري الانجيلي
 152^b قصة ذي نواس وهو ملك من ملوك النبابعة
 157^a قصة شمعون بن يونا
 157^b قصة صاحب الدور السادس وخامس اولي العزم
 وخاتمتهم محمد بن عبد الله الخ
 165^a ذكر قصص العشرة رضى الله عنهم اجمعين،
 فاولهم المكثي بابي بكر واسمه عبد اللات
 170^a قصة الامام علي بن ابي طالب
 175^a ذكر ابي محمد طلحة بن عبيد الله بن
 عثمان بن عمر بن كعب
 176^a قصة ابي عبد الله الزبير بن العوام بن
 خويلد بن اسد بن عبد العزي
 176^b قصة ابي اسحق سعد بن ابي وقاص مالك بن
 اهياب بن عبد مناة
 178^a قصة سعيد بن زيد بن عمرو بن نُقَيْل بن
 عبد العزي بن رباح بن عدي
 178^b قصة عبد الرحمن بن عوف بن الحارث بن
 زهرة بن كلاب بن مرة بن كعب الزهري
 القرشي
 179^a قصة عبيد الله بن الجراح واسمه عامر بن
 الجراح بن هلال بن اهياب
 181^a قصة ابي عبد الله معاوية بن صخر بن
 حرب بن امية بن عبد شمس بن عبد مناف
 183^b قصة الحمزة والعباس اعمام النبي وابني
 عبد المطلب
 186^a قصة ابي اسامة زيد بن حارثة
 187^a قصة عمرو بن العاص بن وايل بن هشام بن
 سعيد بن سعد بن سهم بن عمرو
 189^a قصة ابي عبد الله سلمان الفارسي رة،
 وهو الذي بشر به المسيح كذا جاء في النقل
 الصريح وهو المنصوص عليه في آيات القران
 قصة السيد الامجد المقداد ابن الاسود،
 وكنيته ابو معبد وهو المذكور في انكتاب
 ذكر قصة السيد ابي ذر الغفاري الكناني،
 هو جندب بن جنادة
 205^a ذكر قصة الامام ابي محمد الحسن بن علي بن
 ابي طالب رة، ويلقب بالْمُجْتَبِي
 206^a ذكر قصة الامام ابي عبد الله الحسين بن
 علي شقيق الحسن رة، هو شهيد كربلا
 208^b ذكر قصة الامام علي بن الحسين بن علي
 ويدعي علي الاصغر، لان اخاه علي الاكبر
 ذكر قصة الامام ابي جعفر محمد الباقر بن
 علي بن الحسين بن علي رة،
 211^a قصة الامام ابي عبد الله جعفر بن احمد بن
 علي رة ولقبه الصادق
 213^a قصة الامام ابي محمد اسمعيل بن جعفر بن
 محمد الباقر، قال كان جعفر الصادق
 له من جملة
 214^b قصة ابي القاسم محمد بن الحنفية، وقصة امه
 لما غزا ابو بكر الصديق الي بنى حنيف
 216^b قصة ابي هاشم محمد بن ابي بكر الصديق،
 ويدعي النجيب واته اسماء بنت عميس
 217^b ذكر قصص الائمة الاربعة اصحاب المذاهب،
 اولهم ابو حنيفة النعمان بن ثابت الكوفي
 219^b ذكر قصة الامام ابي عبد الله مالك بن
 انس بن مالك بن ابي عامر بن عمير بن
 الحارث الاصمعي،
 222^b ذكر قصة الامام ابي عبد الله سفيان بن
 سعيد بن مسروق الثوري
 224^b ذكر قصة الامام الشافعي، وهو ابو عبد الله
 محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان
 ابن شافع،

ذكر قصص القراء السبعة رة، ويسمون الائمة ايضا، 227^b

أبو عمرو بن العلاء بن عمار بن عبد الله بن 228^a
المحصين بن الحارث بن جلهم بن خزاعي بن
مازن البصري، قيل اسمه زيان وقيل العريان
وقيل يحيى، وقيل اسمه كنيته

geb. 68/687, † 154/771.

حمزة بن حبيب بن عمارة بن اسمعيل النيات
76 J. alt). † 166/778 الفرضي النيمي ابو عمارة

علي بن حمزة بن عبد الله بن بهمن النحوي
† 189/805. ابو الحسن الكسائي

عاصم بن ابي النجود، وقيل بن يهذلة، وقيل
اسم ابي النجود عبد ويهذلة اسم امه، ابو بكر
† 128/746 (127).

نافع بن عبد الرحمن بن ابي نعيم 169/785 †
عبد الله بن كثير المكي الداري، الداري ابي العطار،

geb. 45/665, † 120/788. ابو معبد

عبد الله بن عامر اليحصبي انشامي الدمشقي
ابو عمران، يخصب حتى من اليمن وهو فخذ من حمير،
geb. 21/642, † 118/786.

قصة سعيد بن احمد المهدي الفاطمي ولقبه 230^a
عبد الله والمهدي، وكنيته ابو محمد

Die Handschrift hört f. 230^b in diesem
Artikel auf mit den Worten: قال وملك اريقية وطرابلس الغرب وبرقة وصقلية وبلاد القيروان وطرد
من كان بها من بنى الاغلب خلفاء بنى العباس،

Schrift: ziemlich gross, gut und deutlich, ganz vocalisiert. Am Ende jedes Artikels werden die auffälligen sprachlichen Ausdrücke, besonders aber sachliche Schwierigkeiten (Personen- und Ortsnamen) kurz erläutert. Der Text ist roth eingefasst, die Ueberschriften farbig. — Abschrift etwa vom J. 900/1484.

Lbg. 213.

181 Bl. 8vo, 13—18 Z. (15 × 10; 11 × 7^{cm}). — Zustand: am Rande fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Ein Stück desselben Werkes. Titel auf dem Vorblatt von neuer Hand:

الجزء الثاني من كتاب عمدة العارفين

Das hier Vorhandene entspricht Pet. 183, f. 108^a, Z. 13 bis f. 228^a unten. (Zuletzt und auch sonst finden sich manche Abweichungen

im Text.) Beginnt hier in der Geschichte des
مخاييل النبي. F. 102^a das 6. دور. Zuerst das
Leben Mohammeds u. s. w. F. 181^a die sieben
Qoränleser. Darin bricht die Handschrift ab
mit den Worten: باصبيح حبس في حميم نسفر

Nach f. 85 fehlen 2 Blätter.

Schrift: klein, gefällig, deutlich, vocalisiert; nicht ganz gleichmässig. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift o. 1000/1891.

9493. We. 350.

180 Bl. 8vo, 25 Z. (21 × 15^{1/2}; 14 × 9^{1/4}cm). — Zustand: nicht recht fest im Einband; nicht ganz sauber, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfassera f. 1^a:

كتاب تاريخ [عقد] الجمان في مختصر اخبار الزمان
لشهاب الدين احمد المقرئ المغربي الفاسي

In dem Titel ist das vor الجمان stehende Wort ausradirt; erkennbar davon ist noch das و und der Rest eines damit zusammenhängenden Buchstabens, wie م oder ص etc., aber nicht ي und nicht و (also nicht عقود). S. unten. — Der Name احمد المقرئ ist mit schwarzer Dinte geschrieben und verdeckt, wie es scheint, einen anderen darunter befindlichen mit rother Dinte. Der bekannte احمد المقرئ 1041/1631, dem dies Werk beigelegt ist, hat es ohne Zweifel nicht verfasst. Die Einleitung, die Art der Behandlung, der Stil sprechen dagegen; ausserdem dies, dass weder bei Elmohibbi (We. 291, f. 58^a), wo doch eine grosse Anzahl (auch kleinerer) Werke von ihm angeführt werden, noch sonst (z. B. Pet. 73, unter dem J. 1041) dieses Werk erwähnt wird. Es muss eben ein neueres Werk eines ziemlich unbekanntem, zugleich auch ungelehrten und unkritischen Mannes sein. In Lbg. 138 ist ein anderer Verfasser angegeben.

قال الشيخ الامام . . . شهاب . . .
الدين احمد المقرئ الفاسي . . . الحمد لله رب
العالمين والصلوة والسلام . . . وبعد فاني لما رايت
كتب اخبار الزمان كثيرة اختصرت بعض ما امكنتني ليكون

فيه وعظي للمعتبرين وتذكرة للمتفهمين وتبصرة للمتكبرين
والله الموفق والمعين فاختصرت من جميعها ثلاثة فصول

Dies ist das ganze Vorwort, an welches sich unmittelbar die kurze Inhaltsübersicht der 3 فصل anschliesst.

Ein allgemeines Geschichtswerk in 3 Abschnitten.

1. في صفة بدء الدنيا واستمرارها الي وقت f. 1^b فصل 1.
ظهور رسول الله صعم

[Anfang: العلم ان الدنيا عبارة عن هذا الزمان
الذي اظهر الله فيه]

2. في مختصر سيرة سيدنا محمد صعم 59^b فصل 2.

[Anfang: قبل اهل العلم كان عبد الله والد
رسول الله صعم]

3. في اخبار الخلفاء الراشدين والسلاطين 117^b فصل 3.
المقدم ذكرهم

[Anfang: قال اهل العلم انه لم يقع خلاف بين
العلماء المسلمين]

Au die Geschichte der 'Abbāsīdischen Hälfen schliesst sich f. 176^b die der Aegyptischen Hälfen und der Fātimiden, der Ejjūbiden, der Berber (alles dies sehr kurz und ungenügend).

Schluss f. 180^a: والطرف الشرقي ينتهي الي
قرب مصر وفيه معدن مختلفة من جميع الحجار الارض
واجسادها، تم التاريخ بعون الله وحسن توثيقه
ونسأل الله ان يغفر لنا . . . وصلى الله علي سيدنا
. . . واحبابه اجمعين

Schrift: ziemlich klein, eng, deutlich, ziemlich gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737.

Folirung erst oben, dann unten am Rande.

Der Titel dieses Werkes ist: f. 59^b, Z. 10 und f. 117^b und كتاب الجمان في مختصر اخبار الزمان f. 59^b, Z. 12 und am Rande f. 59^b u. 117^b كتاب الجمان المختص باخبار الزمان

Demnach ist es möglich, dass das im Titel vor الجمان fast ausradirte Wort wirklich als nicht vorhanden anzusehen ist; dann ist, mit Rücksicht auf das Wort اختصرت der Vorrede, der Titel: كتاب الجمان في مختصر اخبار الزمان So steht in der That in Lbg. 138, f. 1^b.

9494. Lbg. 138.

126 Bl. 4to, 31 (30) Z. (27 × 18 1/2; 19 1/2 (21) × 12 (13) cm). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber. Anfange am Rande ausgebeisert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: guter rothbrauner Lederband.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a:

الجمان في اخبار الرجال

Der richtige Titel steht in blauem Frontispice f. 1^b:

كتاب الجمان في مختصر اخبار الزمان

Verfasser f. 1^a: محمد الشطبي. So auch f. 1^b im Frontispice.

Anfang (ein wenig abweichend): الحمد لله رب العالمين . . . قال المؤلف سامح الله له، لما رايت الخ

Der hier angegebene Verfasser Moḥammed eššatībī ist so unbekannt wie der in We. 350 angegebene. Da die Geschichtserzählung bis c. 870/1465 fortgeführt ist, wird er wol um diese Zeit gelebt haben.

Die Abschnitte f. 1^b, 38^a, 76^a. — Der dort angegebene Schluss steht hier f. 118^b, 18.

An den geschichtlichen Theil, der hier f. 124^b aufhört, schliesst sich ein Abschnitt über die Zeichen des Jüngsten Gerichts في علامات القيامة

ويدعون الي السجود فلا يستطيعون خاشعة ابصارهم ترعقهم ذلة ذلك اليوم الذي كانوا يوعدون به

Schrift: magrebitisch, ziemlich klein, gleichmässig, vocallos. Stichwörter hervorstechend gross, meistens roth, auch blau. Der Text in rothen und blauen Linien. — Abschrift c. 1100/1688.

9495. Pet. 254.

49 Bl. 4to, 27 Z. (26 1/2 × 16 1/2; 20 × 11 1/2 cm). — Zustand: stark fleckig, besondere hinten und am Rande. — Papier: ziemlich dick, glatt, gelb. — Einband: schwarzes Leder. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Stück eines ausführlichen Geschichtswerkes, dessen erster Theil f. 48^a schliesst, stets mit ausführlicher Angabe der Gewährsmänner. Es beginnt in der Erzählung von Erschaffung Adams. Der erste vorhandene Abschnitt f. 1^b handelt: ذكر الحوادث التي حدثت في زمان آدم عم، هذه الحوادث تنقسم ثلاثة اقسام فالقسم الاول ما حدث

وآدم في السماء والثاني ما حدث وهو في الجنة
والثالث ما حدث وآدم في الارض ذكر القسم الاول
من ذلك ان الله تعالى لما اكمل الخ

Die hier behandelten Jahre sind 11; 12
(f. 13^b); 13 (18^b); 14 (30^b); 15; 16 (45^a).
Jedes Jahr hat die Ueberschrift: سنة دخلت سنة.
Am Ende jedes Jahres ist ein Abschnitt über
die in dem Jahre gestorbenen Hauptpersonen;
sie werden in alphabetischer Folge besprochen.
Dieser hat die Ueberschrift: ذكر من توفي في هذه السنة

ولما فرغ خالد من امر
اليمانة كتب اليه ابو بكر الصديق وهو مقيم الخ

فمن الحوادث فيها تجهيز ابي بكر
الجيش الي الشام بعد منصرفه الي المدينة

فمن الحوادث فيها قصة القادسية وذلك
ان عمر بن الخطاب رآه خرج في اول يوم من الحزم

فمن الحوادث فيها فتح مدينة:
بهرسير بن القزاز

In dem folgenden Bande, der f. 48^b Mitte
hier beginnt, wird zuerst das Treffen von Julola
behandelt.

Die Blätter sind verbunden und voll Lücken;
sie folgen so auf einander: Anfang fehlt (nicht
wenig). 1. 2. Grosse Lücke. 40. 41 (Tod
Mohammeds). Lücke. 3 (von den Frauen Mo-
hammeds u. s. w.). Lücke. 4—18 (beginnt in
der Geschichte des Abū bekr). Kleinere Lücke.
19—21 (Abū bekr, Fortsetzung der Geschichte,
und Krankheit desselben). Kleine Lücke. 22—39
(Halifat 'Omars). Lücke. 42—49 (Fortsetzung
von 'Omars Halifat, im Jahre 15 und 16).
Das Uebrige fehlt.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, gut, vocallos. Die
Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um 880/1387.

9496. WE. 9.

2) f. 9—76.

8°, c. 22—24 Z. (18×13; 14 1/2×10^{cm}). — Zustand:
fleckig, unsauber. — Papier: gelb, ziemlich dick und
glatt. — Titel, Vorfasser und Anfang fehlt.

Stück einer allgemeinen Weltgeschichte.

Die einzelnen Abschnitte sind:

- f. 9^a ادبان العرب، كانت ادبان العرب مختلفة الخ
11^a حكاهم العرب، وكان للعرب حكاهم ترجع اليها
11^b ازلام العرب، وكانت
13^a شعراء العرب، وكانت العرب تقيم الشعر
15^a مولد رسول الله صعم، وكان مولد النبي صعم
في عام الفيل بينه وبين الفيل خمسون ليلة
19^b الفجار، وشهد رسول الله الفجار
20^a حلف الفضول، حضر رسول الله حلف الفضول
21^a بنيان الكعبة، ووضع رسول الله الحجر في موضعه
21^b تزويج النبي خديجة بنت خويلد، وتزوج رسول
الله خديجة
22^a مبعث رسول الله، ومبعث رسول الله لما استكمل
اربعين سنة
24^a حديث الاسراء بالنبي، واسري به صعم واتاه
الندارة، وامره الله ان ينذر عشيرته الاقربين
24^b مهاجرة الحبشة، ولما راي رسول الله ما فيه
25^a حصار قريش للنبي ولاهل بيته وخبر الصحيفة
26^a وفاة القسم بن رسول الله، وتوفي القسم
27^a ما نزل من القرآن بمكة
27^b وفاة خديجة وابي طالب
28^b عرض رسول الله نفسه علي القبائل وخروجه
الي الطائف
29^a قدوم الانصار مكة، وكانت الاوس والخزرج
30^a خروج رسول الله من مكة، واجتمعت قريش علي قتل
31^a قدوم رسول الله المدينة، وقدم رسول الله المدينة
31^b ما نزل من القرآن بالمدينة 31^b اقتراض الصلاة والصوم
32^b وقعة بدر العظمى، وكانت وقعة بدر
33^b وقعة احد، وكانت وقعة احد في شوال
34^a وقعة الخندق 34^b وقعة بنى النضير
35^b وقعة بنى المصطلق 36^a وقعة بنى قريظة
36^b فتح مكة 38^a وقعة خيبر 37^a غزاة الحديبية
40^b الامراء علي السرايا والجيش 42^b وقعة حنين
44^a فوجيه رسول الله النبي الملوك يدعوهم الي الاسلام
45^b وثود العرب الدين قدموا علي رسول الله
46^a وكتب صعم الي القبائل يدعوهم الي الاسلام
46^b وكتب الي همدان 46^b وكتب الي اهل اليمن
47^a وكتب الي اهل هجر 47^a وكتب الي اهل نجران
47^b زوجات رسول الله 48^a وقدم عليه اهل نجران
Mit f. 48 hört dies Stück auf.

F. 49 beginnt in Darstellung der jüdischen Geschichte, in dem Leben Davids, unter Mittheilung einiger kurzer Psalmen.

سليمان بن داود عم، ولما قبض الله عز وجل داود 49^b
قام مقامه سليمان نبيا وملك
رحيم بن سليمان والملوك بعده، فلما مات سليمان 51^b
ابن داود ملك ابنه رحيم فاجتمع

Dieser Abschnitt geht bis zur Rückkehr der Juden aus dem Exil, Neubauung des Tempels, Sammlung der biblischen Schriften, bespricht dann ihre Fasten und ihre Feste. Das Weitere fehlt.

F. 55^a—60 Stück altarabischer Geschichte. Beginnt hier in der Geschichte des قصي، dann folgt die des عبد مناف، dann هاشم und hört in der Geschichte des عبد المطلب auf. Hier schliesst sich f. 9 ff. an.

F. 61—67^a Stück jüdischer Geschichte; beginnt hier mit Aufzählung der 12 Apostel, dann der 4 Evangelisten, nebst kurzer Analyse ihrer Evangelien, enthaltend die Geschichte Jesus und Mittheilung mancher seiner biblischen Aussprüche, z. B. in der Bergpredigt, und geht bis zur Erzählung der Aufstellung von 7 der Ihrigen zum Zweck der Ausbreitung des Evangeliums, nachdem sie den Versuch bei den Juden mit Gefängniß gebüsst, Erweckung und Missionsthätigkeit des Paulus. Der Abschnitt über das Evangelium Johannis beginnt so (f. 64^a):
واما يوحنا المسيح فانه يقول في اول انجيله في نسبة
المسيح قبل كل شيء كانت الكلمة وتلك الكلمة كانت
عند الله والله كان هو الكلمة هذه كانت قبل كل
شيء كان بها كانت الحياة الخ

Dieser Abschnitt hat f. 67^a die Unterschrift:
نجزت اخبار الرسل وقصصهم الي حد المسيح عيسى عم
Es folgt f. 67^a (unten) der Abschnitt:
ذكر الاقالييم السبعة وحدودها، ثلثا تقليم الاول الهند
وحده مما يلي المشرق الخ

Dann f. 69^a der Abschnitt: ذكرت
ملوك اليمن، ومن يدعي العلم بالاخبار الخ
ثم تفرقت ملوك قحطان، وملكوا اقواما متفرقين 70^b

وكان تفرق اعد اليمن في البلاد وخروجهم من
ديارهم بسنة سيل العرم،

73^b خبر كنانة بن خزيمة

Die Trennung und Ansiedlung der Stämme und speciell die Geschichte Qoreis's bis auf قصي، dessen Geschichte f. 55 beendet wird.

Die zu diesem Werke gehörigen Blätter sind stark verbunden.

Aus diesem Fragmente ist ersichtlich, dass hier zuerst die jüdische Geschichte nach biblischen Quellen behandelt wird, von der ältesten Zeit bis nach 'Isa und bis Paulus. Dann findet ein Uebergang zur Arabischen Geschichte statt durch Einschaltung eines Abschnittes über die 7 geographischen Klimate. Folgt die älteste Geschichte der Arabischen Stämme bis auf Mohammed.

Ob das Werk weiter gehe, ist nach dem Vorhandenen nicht zu sagen. Die Darstellung ist sehr kurz; hier und da werden aber in der Arabischen Vorgeschichte doch Gedichtstellen mitgetheilt. Gewährsmänner werden vom Verfasser nicht angeführt.

Schrift: klein, flüchtig, fein, oft ohne diakritische Punkte und daher nicht leicht zu lesen, Vocale fehlen. Ueberschriften roth. — Abschrift etwa aus dem 8. Jahrhundert d. H.

Die Blätter folgen so: (Anfang fehlt) 49—54. Grössere Lücke. 61—76. Lücke von 1 Blatt. 55—60. 9—48. Das Uebrige fehlt.

9497. We. 1815.

1) f. 1—13.

129 Bl. 8vo, 17 Z. (18^{1/2} × 13^{3/8}; 15—15^{1/2} × 12^{cm}). — Zustand: die obere Hälfte stark waserfleckig, ebenso der Seitenrand; ausserdem ziemlich unsauber, auch etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

ولد رسول الله صعم في شعب في ربيع
ابي طالب بمكة يوم الاثنين لليلتين خلت من ربيع
الاول عام الفيل ومات ابوه وهو حمل وماتت امه وله
من العمر اربع سنين وبعثت على رأس الاربعين سنة
قال الناس اسلاما خديجة رأ من النساء ومن الصبيان
علي رة ومن الرجال ابو بكر الخ

Kurze Aufzählung denkwürdiger Ereignisse von der Geburt des Propheten an bis zum Jahr ¹⁴⁹/₇₆₆, möglichst Jahr für Jahr. Von dem Jahre 150 an fehlt hier das Weitere.

Das Vorhandene schliesst: وفي سنة ١٤٩ مات مسلم بن قتيبة بالري وكهس بن الحسن التيمي البصري وفي سنة ١٥٠ مات أبو

Von den ersten Jahren der Hīgra heisst es f. 1^b:
وفي السنة الأولى من الهجرة كانت وقعة بدر الأولى
وفي السنة الثانية حولت القبلة الي الكعبة وفرض
صوم شهر رمضان وفيها كانت غزوة بدر الكبرى وفي
السنة الثالثة تزوج حفصة بنت عمر رآ الخ

Schrift: gross, etwas blass, flüchtig, vocallos, ziemlich deutlich. Vom Jahr 25 an sind die Jahresangaben mit Zahlen geschrieben. — Abschrift o. ⁹⁰⁰/₁₄₉₄.

Die letzten Blätter folgen so: 11. 13. 12.

F. 14—16 leer, nur dass auf 14^a einige unbedeutende Verspaare stehen.

9498. We. 421.

5) f. 67—76.

8°, 15 Z. (21 × 15; 12¹/₂ × 9¹/₂cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick.

Bruchstück eines grossen geschichtlichen Werkes. (Nach einer Bemerkung oben in der Ecke von f. 67^a ist dies die 17. Papierlage des 3. Bandes dieses Werkes.)

Beginnt im Jahre ⁸²/₇₀₁ und geht bis in das Jahr ⁸⁴/₇₀₃. Die Jahre haben die Ueberschrift: السنة nebst der betreffenden Zahl und dem Zusatze من الهجرة النبوية المحمدية صمم. Zuerst kommen die politischen Vorfälle, dann die Todesfälle hervorragender Personen; diese mit der Ueberschrift: ذكر من توفي في هذه السنة من الاعيان، فيها الخ

Das Jahr ⁸³/₇₀₂ beginnt f. 67^b so: أستهلّت هذه السنة والناس متوافقون للقتال الحجاج واحكامه بدير قرة وابن الأشعث واحكامه بدير الجماجم الخ

Das Jahr ⁸⁴/₇₀₃ f. 70^b: قال الواقدي فيها افتتح عبد الملك بن مروان المصيصة

Schrift: gross, etwas flüchtige Gelehrtenhand, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift o. ¹¹⁰⁰/₁₈₈₈.

9499. Spr. 62.

67 Bl. 4°, 23 Z. (24¹/₂ × 16¹/₂; 16 × 12^{cm}). — Zustand: löse Lagen und Blätter. Am Rande wurmtichig. Nicht ohne Flecken. Der hintere Rücken schadhaf. F. 52^b sehr beschmutzt. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: liegt in Pappdeckel mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: الراوي فما زال الشافعي يعدد عليه حتى عدّ ثلاثة وسبعين نوعاً الخ

Stück einer ausführlichen (islāmischen) Geschichte, beginnend im Jahre ²⁰⁴/₈₁₉, aufgehörend hier im Jahre ²⁶⁵/₈₇₈.

Das Werk ist nach den Regierungen der 'abbāsīdischen Hälften in فصل eingetheilt:

27^a الفصل العاشر في ذكر خلافة المعتصم
54^b الفصل السادس عشر في ذكر خلافة المهتدي
57^a الفصل السابع عشر في ذكر خلافة المعتمد على الله

Es beginnt also dies Bruchstück hier im 9. (في ذكر خلافة المأمون) فصل. Den 1. 'abbāsīdischen Hälften wird in diesem Werke also das 3. فصل enthalten; die beiden ersten فصل also, wahrscheinlicher Weise, das 1. فصل die Herrschaft der 4 ersten Hälften, das 2. فصل die Herrschaft der Omajjaden.

Die Geschichte wird Jahr für Jahr erzählt, immer mit der Formel: وفي سنة (worauf die Zahl folgt). Zuerst die politischen Vorgänge, dann die Todesfälle hervorragender Personen, besonders Gelehrter und Dichter. Diese werden eingeleitet mit den Worten: وفي هذه السنة مات. Die anfangenden Jahre am Rande mit grösserer Schrift angemerkt. Als Quelle ist öfters المسعودي, auch ابن الجوزي angeführt.

Dies Bruchstück ist lückenhaft. Es fehlt nach f. 14 1 Bl., 17 2, 29 c. 16, 30 c. 1, 49 32, 52 2, 53 11. Wie viel nach f. 67 fehle, lässt sich nicht bestimmen; im Anfange (vor Bl. 1) fehlen wenigstens 130 Bl.

Das J. 205 fängt so an f. 3^b: وفي سنة خمس ومائتين ولي المأمون طاهر بن الحسين من بغداد لي آخر عمل الشرق وكان السبب في ذلك الخ

Das 10. فصل f. 27^a beginnt: ذكر الفصل العاشر في ذكر خلافة المعتصم واسمه محمد بن هرون الرشيد بن محمد المهدي بن ابي جعفر المنصور وكان يكنى ابا اسحق واته ام ولد من مولدات الكوفة اسمها ماردة ماتت قبل خلافة ابنها الخ

Das Jahr 265 f. 67^a: وفي سنة خمس وستين قبض الموفق على سليمان بن وهب وابنه عبد الله وقدر عليهما تسعمائة الف دينار واستكتب صاعد بن مخلد وعاد الحسن بن مخلد الي الوزارة الخ

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gefällig, deutlich, vocallos, auch öfters ohne diakritische Punkte. Die Stichworte der Artikel roth. Die Jahresüberschriften schwarz, mit grösserer Schrift. — Abschrift c. ⁸⁰⁰/₁₃₉₇. — Collationirt.

9500. We. 429.

2) f. 18—39.

4°, 23 Z. (24 1/2 × 16 1/2; 16 × 12 1/2 cm). — Zustand: schadhaft, besonders am Rücken, fleckig, wurmstichig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Bruchstück eines grossen geschichtlichen Werkes, das hier im J. 233/847 beginnt und bis zum J. 247/861 geht. Es berichtet Jahr für Jahr (mit der Ueberschrift: وفي سنة), berücksichtigt im Anfang der Jahre ein wenig die politischen Vorgänge, hauptsächlich jedoch die Todesfälle hervorragender Personen, so dass es fast für ein chronologisch geordnetes biographisches Werk gelten kann. Der Verfasser citirt den الذهبي († 748/1347) f. 18^b, اليافعي († 768/1366) f. 19^a, 20^a etc., aus dem er oft am Ende eines Jahres Nachträge giebt.

Das Jahr 234/848 beginnt so f. 19^b: وفي سنة اربع وثلاثين ومائتين نهي المتوكل عن الكلام في القران واطلق من كان في السجن لاجل ذلك واحصر الخ

Das Jahr 248/860 f. 38^b: وفي سنة ست واربعين ومائتين حج محمد بن عبد الله بن طاهر فحمل معه لمكة والمدينة ولاجراء الماء من عرفات الي مكة ثلثمائة الف دينار الخ

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos, oft auch fehlen diakritische Punkte. Stichwörter roth, nur die Jahresüberschriften schwarz, aber grösser. Nach f. 38 eine Lücke. — Abschrift c. ⁸⁰⁰/₁₄₉₄.

9501. Pet. 106.

2^a) f. 159—176.

4°, 20—22 Z. (26 3/4 × 18; 21 1/2 × 14 cm). — Zustand: unsauber. — Papier: stark, glatt, gelblich. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Es ist ein Stück einer zum Theil recht ausführlichen Chronik, hier beginnend im J. 484/1091, mitten im Bericht von der Gefangenschaft des المعتصم على الله ابو القاسم محمد بن المعتصم بالله Der Anfang f. 159^a—159^b, 7 v. u. ist wörtlich aus dem betreffenden Artikel des Ibn Hallikān entlehnt (ed. Wüstenfeld, No. 697, p. 140, l. 4 ff.). Nach bedeutenden Abschweifungen über frühere Geschichte Spaniens (wobei er auf den الدريق zu sprechen kommt) und andere merkwürdige zusammentreffende geschichtliche Ereignisse fährt der Verfasser f. 170^b stetiger in seiner Chronik fort. F. 172^a kommt er auf die Thronbesteigung des 28. 'Abbāsiden, des Hälfen Elmostafīr billāh (im Jahre 487/1094). Dieser Abschnitt beginnt: بوبع له بالخلافة يوم توفي والده منتصف المحرم سنة سبع وثمانين والسultan بركياروق يومئذ ببغداد في عساكره وقد استقر ملكه بها'

Im Jahre 490/1097 heisst es von der Dynastie des هذه السنة كان ابتداء so: خوارزم شاه دولة بيت خوارزم شاه واولهم محمد خوارزم شاه ابن انوش تكين وكان مملوك امير من السلجوقية واسمه بلكابيل وكان انوش تكين حسن الطريقة الخ

Das Bruchstück hört auf f. 176^b mit der Ermordung des Inhabers von Himç, جناح الدولة im Jahre 495/1102 (cf. Ibn elatīri Chron. X, p. 237), ثم سار ملك الفرنج وحصر حصن وجمع جنج الدولة صاحب حصص العسكر ليسير اليه فوثب احد الباطنية على جناح الدولة'

Schrift: ziemlich gross, dick und deutlich, etwas vocalisirt, sehr geläufige Hand, verschieden von No. 1). Die Ueberschriften roth. — Zeit der Abschrift um ⁸⁰⁰/₁₄₉₄.

Bei Besprechung Spaniens um jene Zeit ist die Qaçide des Wezir ابن عبدون ابو محمد fast ganz mitgetheilt (53 Verse) f. 161^a ff. Der erste Vers hier beginnt: ما لبالي اقال الله عثرتنا

9502. Mq. 86.

1) f. 1—70.

102 Bl. 8vo, 17 Z. (20³/₄ × 15; 15 × 10³/₄cm). — Zustand: ziemlich unsauber, besonders im Anfang; Bl. 11—13 in der unteren Hälfte (auch im Text) beschädigt. Etwas wurmatichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt; desgleichen Anfang und Ende.

Stück aus einem grossen allgemeinen Geschichtswerke. Es beginnt hier mit dem Ende des Jahres 681/1282 (unter dessen Todesfällen auch der des خلکان ابن vorkommt f. 1^b).

Jahr 682 beginnt f. 2^a: واستهلت سنة اثنتين وثمانين وستمائة، في هذه السنة توجه السلطان الي الحيرة لحفر الخليج المعروف بالطبرية الخ

Jahr 683 f. 12^b: ذكر توجه السلطان الي الشام وعوده، في هذه السنة توجه

Jahr 684 f. 15^b: والسلطان الملك المنصور متوجه الي الشام فوصل الي دمشق

Jahr 685 f. 17^b: في هذه السنة اعيد الامير علم الدين سنجر الدواداري

Jahr 699 f. 23^a: وانسلطان الملك اناصر متوجه بالجيش الي الشام

Jahr 700 f. 38^b: يوم الجمعة والسلطان الملك الناصر بقلعة الجبل ومدتبرو الدولة

Jahr 693 f. 55^a: ذكر مقتل السلطان الملك الاشرف صلاح الدين خليل

Jahr 694 f. 66^b: ذكر الفتنه التي قصد المماليك السلطانية اثرتها

Das Werk ist lückenhaft, ausserdem verbunden. Die Blätter folgen so: 1—20. 51—70. 21—50. Im Anfange fehlen 40 Bl., nach f. 20 fehlen 50 Bl., nach f. 70 fehlen 50 Bl., nach f. 50 der Schluss des Bandes. — Dies Fragment gehört dem 29. Bande eines Geschichtswerkes an.

Schrift: zieml. gross, breit, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift o. 1000/1591. — Collationirt.

2) F. 71—88 Türkisch.

9503. We. 313.

93 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 14; 14¹/₂ × 9¹/₂cm). — Zustand: schmutzig und zum grössten Theil ganz fleckig. F. 88. 89 oben am Text beschädigt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Dies Bruchstück eines umfangreichen Geschichtswerkes ist zugleich defect und an mehreren Stellen gefälscht. Der Verfasser erwähnt unter den am spätesten Lebenden oft den ابن حجر † 978/1566 als Verfasser des شرح الهمزية (z. B. 68^b) und des كتاب الصواعق المحرقة (z. B. 34^a). Ferner den ابن نجيم الحنفى زين الدين † f. 2^b † 970/1562. Dann f. 71^b den زين البكري † 1018/1604, den er durch den Zusatz رحه als damals schon gestorben bezeichnet. Er erwähnt endlich f. 11^b den ابراهيم بن العلامة اللقاني † 1041/1681. Er wird also um 1060/1640 herum sein Werk verfasst haben.

Die Fälschungen sollen dienen zur Verdeckung der Lücken; so f. 9^b, 18^b, 28^b unten am Rande. Ausserdem ist die Ueberschrift eines neuen Abschnittes f. 9^b etwas gefälscht; es steht daselbst: ذكر الخلفاء في التعليقة الثامنة اثر الراشدين والائمة المهديين رضى الله تعالى عنهم روي محمد während es heissen muss: السادسة (für الثامنة) und am Ende: عنهم روي محمد (statt محمد). Dann f. 18^b, ult. ist gefälscht: محل عثمان.

Das Werk ist also eingetheilt in mehrere طليعة; die hier vorhandenen ersten Blätter (f. 1—9^b) sind der Schluss der 5. طليعة. Auf diesen Blättern wird f. 5^b—9^b das 8. باب des Werkes انماوردي الاحكام السلطانية (في ولاية النقاية على ذوي الانساب) F. 4^a ein Abschnitt: فصل ولاهل البيت الشريف مطلقا لبس العلامة الخضراء الخ

Der Anfang der 6. طليعة fehlt hier. Es ist aber aus f. 11^a u. 17^a ersichtlich, dass dieselbe eingetheilt ist in mehrere مقصد. Das erste مقصد ist getheilt in einige مطلب.

1. ذكر الامام المقدم المختار . . . ابي 11^a مطلب بكر الصديق

2. ذكر خلافة ابي بكر ر 17^a مطلب

Dann Lücke nach f. 18.

5. فيما تبشر من ذكر امير المؤمنين رابع 24^b مطلب الخلفاء الراشدين . . . علي بن ابي طالب

F. 34^b ff. mitgetheilt Kap. 8 aus dem Werke ابن حجر الصواعق المحرقة

F. 51^a ff. تنبيهات من بعض ما وصف على به نفسه

Dies 5. Mantel, welches in seiner letzten Hälfte in مناقب علمي handelt (und zwar zuletzt in legendenhafter Weise, oft mit Versen untermischt, besonders von f. 73^b an), ist mit f. 93 nicht zu Ende. Das Weitere fehlt. Die hier letzten Worte sind: ان رسول الله صمّم كان يصلي وهو حامل امامة بنت زينب بنت رسول الله صمّم ولابي العاص بن ربيعة بن عبد شمس فاذا سجد وضعها واذا قام حملها

Nach f. 9 fehlt 1 Bl., nach f. 18 u. 28 sind Lücken.

Schrift: gefällig, ziemlich gros, bisweilen aber kleiner, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1888.

9504. WE. 9.

1) f. 1—8.

106 Bl. 8vo, 17Z. (18 × 13; 13 1/2 × 10^{cm}). — Zustand: fleckig, schadhast und ausgebessert; zum Theil lose im Deckel. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfaesser fehlt. Anfang deagleichen.

Bruchstück aus einer allgemeinen Geschichte.

Dasselbe fängt hier mit der Ermordung des ابو الهيجاء an (in J. 317/929); f. 2^b folgt die Regierung des Hamdāniden Nāfir eddaula.

ناصر الدولة ابو محمد الحسن بن عبد الله بن حمدان، لما قتل والده تقدم في خدمته للدولة العباسية وتنقل في الولاء الخ

الامير سيف الدولة ابو الحسن علي بن عبد 7^a الله بن حمدان، هو اصغر من اخيه ناصر الدولة الخ

Die Darstellung ist kurz.

Schrift: klein, ziemlich gut, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 850/1643.

9505.

1) Spr. 106, 2, f. 119—122.

4to, 21 Z. (24 × 17; 18 × 11^{cm}). — Zustand: wurmstichig, unsauber, fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel, Verfaesser und Anfang fehlt.

Stück aus einem Geschichtswerke. Beginnt hier f. 119^a in der Geschichte des مريم بن عيسى

Dann f. 119^b unten: ذكر من ملك من الروم بعد رفع المسيح عم النبي عم

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

ذكر ملك سابور بن اردشير بن بابك، فلما هلك 121^a اردشير بن بابك قدم بالملك بعده الخ
Nach f. 119. 120. 121 Lücken.

ذكر الطبقة الثالثة من ملوك الروم ما بعد 122^b الهجرة، فاولهم هو قل قد ذكرنا سبب ملكه الخ
Schrift: gros, kräftig, an sich deutlich, aber mehrfach abgeseuert, vocallos, auch nicht selten ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 1000/1691.

2) Pm. 585, f. 135^b—174.

Abriss der islāmischen Geschichte von Mohammed an bis auf die Aegyptischen Hälfen, bis zum Jahre 845/1441.

3) Pet. 101, No. 4. Ein Stück Chronik, beginnend mit نور الدين عمر بن علي الرسولي.

9506. Pet. 523.

81 Bl. 8vo, 19 Z. (20 1/4 × 14 1/2; 14 1/2 × 7 1/2^{cm}). — Zustand: im Anfang etwas unsauber, sonst ziemlich gut. — Papier: weisslich, stark, glatt. — Einband: Lederband mit Klappo. — Titel f. 1^a:

كتاب انباء نجباء الابناء

So steht derselbe beiläufig auf der Seite rechts; links ein wenig anders; was in der Mitte mit grösseren Buchstaben steht, gehört nicht dahin. Das Angegebene ist der richtige Titel. Verfaesser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b (nach dem in einem Frontispice stehenden Bisnillāh): قال العبد الفقير الي الله الغنى به محمد بن محمد بن ابي محمد بن ظفر المكي ... الحمد لله الحمود باقوال المهتدين واحوال المقتدين وصلى الله ... وبعد فهذا كتاب اردعته من انباء نجباء الابناء ما هو كثررة من صرام بل كقطرة من رهام الخ

Der richtige Name des Verf. scheint zu sein:

محمد بن ابي محمد عبد الله بن محمد بن ظفر المغربي الصقلي المكي الحموي حجة الدين [وشمس الدين] ابو هاشم [وابو جعفر وابو عبد الله]

Dies Werk des Mohammed ben 'abd allāh ben mohammed ben fafar elmagribi eḡḡaqullī elmekki elḡamawī ḡogḡet eddīn (und šems eddīn) abū ḡāsim (und abū ḡa'far und abū 'abd allāh), geb. 497/1104, † 565/1170 (567), handelt von vorzüglichen Söhnen,

und zerfällt in 4 Abschnitte (oder Arten *صنوف*), nachdem zuvor von Mohammed als Kind ausführlicher die Rede gewesen f. 3^a—15^b. Nach angeführten Versen oder sonst schwierigen Stellen giebt der Verfasser eine kurze Worterklärung.

Die 1. Art f. 16^b *الغُرّ العوالي*
(von den Genossen des Propheten).

Die 2. Art f. 35^a *النَّجَبِ اَنْتَوَالِي*
(besonders von den Nachkommen der Prophetengenossen).

Die 3. Art f. 55^a *النَّكْتِ الكَرَامِي*
(von Gottesfürchtigen).

Die 4. Art f. 64^b *الفَقْرِ الخَوَاتِمِ*
(betrifft die Arabische u. Persische Vorzeit).

Es ist eine interessante Anekdotensammlung. Die einzelnen Geschichten haben meistens die Ueberschrift *دُرَّةٌ زَيْنٌ لِقَرَّةِ عَيْنٍ* und beginnen regelmässig so: *قال محمد عفا الله عنه*

Schluss f. 81^b: *وبعد فقد اتيت بعون الله عز وجل علي ما عمدت اليه في كتابي هذا والي الله تعالي ارغب في صلاح العمل ونجاح الامل فيه المنة والحول وله المنة والطول وهو حسبي ونعم الوكيل تم الكتاب الخ*
Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, unvocalisirt. — Abschrift im J. 1064/1684 von محمد بن محمد HKh. I 1288.

9507.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) We. 430.

76 Bl. 8vo, 19 Z. (17^{1/2} × 13; 12^{1/2} × 9^{1/2}^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ganz sauber. Nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: branner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب اذناء نجباء الابناء ويسمى الدرر والقرور (والغور lies)
لابي عبد الله محمد بن محمد بن أبي محمد بن ظفر المكي.
Der Verfasser so auch f. 1^b und dazu *المكي*.

Anfang und Schluss wie bei Pet. 523.

1. Art f. 14^b, 2. Art 31^b, 3. Art 51^a, 4. Art 60^a.

Schrift: ziemlich grosse, breit, geläufig, gleichmässig, fest vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 835 *Ḍū'likigge* (1432), von محمد بن يوسف بن محمد بن احمد الشهير والده بالصلتي

2) Mf. 49, 1, f. 1—94.

193 Bl. 4to, 21 Z. (26^{1/2} × 17^{1/2}; 18^{1/2} × 12^{cm}). — Zustand: fast lose im Deckel, sonst ziemlich gut, von einigen Wurmstichen und Flecken abgesehen. Das 1. Blatt unten schadhaft. — Papier: dick, glatt, gelblich. — Einband: Pappbd mit Lederrücken (schadhaft). — Titel f. 1^a:

كتاب دُرر الغُرِّ في انبا نجباء الابناء
تصنيف الشيخ الامام حجة الدين جمال الاسلام
أبي هاشم محمد بن أبي محمد بن محمد بن ظفر رضى
رواية القاضي الفقيه الخطيب نجم الدين عز انقصه
أبي البركات محمد بن علي بن محمد الانصاري الموصلي
... رواية القاضي الفقيه الامام شرف الدين محمد بن
سليمان بن الحسن عفا الله عنه، رواية الفقير اني الله
... عبد المنعم فصايل بن مجيد بن عسير بن أبي النجدة،

Schrift: gross, dick, vocalisirt, deutlich. — Abschrift vom J. 858/1462.

F. 95 enthält eine Menge einzelner Anwendungen des *بسم الله* und des *حسبي الله* als Gebetsformel. — F. 96 leer.

3) Glas. 32, 6, f. 180—228.

8vo, 21 (23) Z. (20^{1/2} × 14; 14^{1/2}—15 × 11^{cm}). — Zustand: wasserfleckig, ziemlich un sauber, besonders am Ende. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel:

دُرر الدرر والغُرِّ في انبا نجباء الابناء
Verfasser: محمد بن محمد بن ظفر المكي. (Der Name richtiger im Anfang.)

Es sind hier nur die beiden ersten Abschnitte des Werkes (1. f. 191^b, 2. f. 205^b) vorhanden; es bricht ab: *وبترقرق عليه صفاء العقل* und *وينبمتم فيه فريد الحكمة ومن تدبيرة*

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gefällig, fast vocallos. Stichwörter und Ueberschriften meistens roth; f. 226—228^a Platz dafür gelassen. — Abschrift c. 1100/1688.

F. 228^b der Anfang von *مئة عامل* (Gramm.) des *عبد القاهر الجرجاني* نوع 10. — F. 229 und 230^b—231 2 Gedichte des *لطف الله بن احمد جتائف اليميني* 1216/1800.

9508.

Ueber die ersten Eroberungen im Islām, Pm. 108, Vorbl. vor S. 170. Lbg. 526, f. 78^a (Tabelle). — Brief 'Omars, mit Bestimmungen über das Schutzverhältniss der Christen,

Lbg. 837, f. 84^b. — Von 'Abd allāh ben ezzobeir, Pm. 75, f. 38^a. — Vom Ĥalifat des 'Omar ben 'abd el'aziz, Pm. 654, f. 54 ff.; des Elmuṇṣūr, ebenda f. 82^b. — Ein Ĥalifen-Verzeichniss, Glas. 225, f. 219^b. 220^a. Die Ĥalifen-Mütter in We. 193, f. 9^b—10^b (von Essojūfi). — Vom Untergang der Barmekiden, Pm. 75, f. 139 ff. Rand. — Der Bāṭiniten-Aufstand und Bābek, Mq. 119, f. 378^b. 379. — Vom Ĥalifen Elmoqtadir billāh, We. 408, f. 2^a. — Von Elmosta'ṣim billāh, Pm. 654, f. 91^a. — Ueber die Omajjaden in Spanien, die 'Obeiditen im Westland, die Benū ṭebāṭebā und die Ṭaberistanischen Fürsten, Spr. 67, f. 150^b ff. — Ueber die Fāṭimiden, Pm. 75, f. 65^b. 66^a. Die vier ersten Fāṭimidischen Herrscher in Aegypten, Mq. 756, f. 206. — Von Seif eddaula, We. 408, f. 133^b. 134^a. Pet. 699, f. 220 ff. (aus der Chronik Ibn sākir's). — Ueber شجر الدر, die Sklavin des Ejjūbiden Negm eddin ejjūb †^{647/1249}, Spr. 67, f. 161. Pet. 507, f. 76. — Ueber Hulākū, Spr. 19, f. 1. — Ueber den Sultān von Arbel, Moṣaffer eddin abū sa'īd kjōkjūri (كوكبوري), Pm. 654, f. 49^b. — Verzeichniss der 'otmānischen Sultāne bis ^{1255/1839}, Pet. 550, f. 94^b; We. 1238, f. 28^a; bis ^{1203/1789}, Pm. 314, S. 78; bis ^{1168/1755}, We. 1623, f. 163; bis ^{1049/1639}, Do. 82, f. 45^b; bis ^{1029/1620}, Pm. 654, f. 296^a; bis ^{974/1666}, Mq. 49, f. 11^a; We. 351, f. 349^a; Lbg. 712, S. 286. — Allerlei geschichtliche Vorfälle a. d. J. ^{675/1276} u. ^{676/1277}, We. 1893, f. 234^b—235^a; a. d. J. ^{887/1488}—^{942/1535}, Df. 52, f. 154. 155; ^{1043/1633}, Mq. 46, f. 34; ^{1097/1686}, We. 1961, f. 57^b; ^{1100/1688}—^{1103/1692}, We. 1115, f. 189^b; ^{1124/1712}, We. 1961, f. 56^a; ^{1167/1744} u. ^{1168/1755}, We. 418, f. 32^a. — Geschichtliche Angaben von Hungersnoth u. Seuchen, Spr. 490, f. 211^b. Pet. 128, f. 170—217. Mf. 470, f. 12^b. Theuerung im Jahre 974 Šawwāl (1567), Spr. 1141, f. 39^a; im J. ^{1248/1832} (in Syrien), We. 1710, f. 146^b. Ueberschwemmungen und Feuersbrünste im J. ^{1064/1654}, Pm. 37,

f. 148—155. — Geschichtliche Angaben von Erdbeben und Todesfällen, Spr. 490, f. 212^b. Pet. 128, f. 170 ff.; in d. J. ^{694/1295} u. ^{702/1802}, We. 1774, f. 147^b. 148^a; a. d. J. 1099 Ram. (1688), We. 354, f. 211^a; 1160 Moḥ. (1747), Mq. 466, f. 43.

9509.

Zu den zahlreichen Werken über allgemeine Geschichte gehören unter anderen auch folgende:

- 1) جوامع اخبار الامم من العرب والعجم von صاعد بن احمد المالقي †^{250/864}.
- 2) يعقوب بن يوسف القسري von تاريخ †^{277/890}.
- 3) Desgl. von احمد بن زهير بن حرب النيسابوري †^{279/892}.
- 4) Desgl. von عبد الله بن عبد الله ابن خرداد به † c. ^{300/912}.
- 5) Desgl. von الحسين بن محمد بن مودود †^{318/980}.
- 6) Desgl. von احمد بن محمد بن سلامة الطحاوي †^{321/988}.
- 7) احمد بن سهل von البدء والمآل في التاريخ †^{340/951}.
- 8) ذخائر العلوم وما كان في سالف الدهر von علي بن الحسين المسعودي †^{346/957}.
- 9) الاستذكار لما مر في سالف الاعصار von demselben.
- 10) محمد بن حبان بن احمد البستي von تاريخ †^{354/965}.
- 11) محمد بن ابراهيم الاندلسي ابن هاني von تاريخ †^{362/978}.
- 12) Desgl. von ثابت بن سنان بن ثابت بن قرة الصابي †^{368/974}.
- 13) احمد بن محمد بن يعقوب ابن مسكويه von تجارب الامم وتعاقب الهمم †^{421/1030}.
- 14) محمد بن عبد الله von التاريخ المظفري †^{454/1062}.
- 15) محمد بن قنوح بن بلغة المستنجل في التاريخ von عبد الله الحميدي †^{488/1096}.
- 16) جمال تاريخ الاسلام von demselben.

- 17) أحمد بن أحمد القزويني von تاريخ 498/1100. عبد الملك بن أحمد القزويني
- 18) محمد بن الوليد von ك" الحوادث والبدع 520/1126. الطرطوشي
- 19) أحمد بن محمد بن القاسم الاخسيكني von تاريخ 528/1194. أبو رشاد
- 20) عياض بن موسى الجصبي von جامع التاريخ 544/1149.
- 21) محمد بن علي بن شعيب ابن اندقان von تاريخ 590/1194.
- 22) أبو الفرج von شذور العقود في تاريخ اليهود 597/1201. ابن الجوزي
- 23) زيدة النصره وخبنة العصوره في التاريخ 597/1201. عماد الدين الكاتب الاصفهاني
- 24) علي بن ظاهر الازدي von ك" الدول المنقطعة 628/1226. جمال الدين أبو الحسن
- 25) بيقوت الحموي von ك" ائديل 626/1229.
- 26) جحيى بن حميدة الحلبي von حوادث الرومان 630/1288. ابن أبي طي
- 27) ابراهيم بن عبد الله بن von التاريخ المظفري 642/1244. عبد المنعم ابن أبي الدم
- 28) محمد بن محمود von محاسن تواريخ الحلائق 643/1245. ابن النجار
- 29) علي بن يوسف بن ابراهيم القفطي von تاريخ 646/1248.
- 30) سمبط ابن الجوزي von معادن الابريز [الذهب] 654/1260.
- 31) محمد بن عبد الله بن أبي von تحفة القدام 658/1260. بكر البامسي ابن الاقبار
- 32) علي بن von لذة الاحلام في تاريخ امم الاعجم 678/1274. موسى بن سعيد المغربي
- 33) علي بن موسى بن محمد الاندلسي von تاريخ 678/1274. ابن سعيد
- 34) الجامع المختصر في عنوان اتواريخ وعيون السير 674/1276. علي بن انجب البغدادي ابن انساعي
- 35) von demselben. غير المحاضرة ودرر المكاترة
- 36) von demselben. اخبار الخلفاء
- 37) علي بن محمد الكازروني von روضة الارب 697/1298.
- 38) أسمعيل بن von عبرة اولي الابصار في ملوك الامصار 699/1300. أحمد بن سعيد ابن الأثير عماد الدين
- 39) عبد الرزاق بن أحمد بن محمد ابن القوطي von المائة السابعة 728/1328.
- 40) نقوى الدين ابن تيمية von تاريخ 728/1328.
- 41) أسمعيل بن علي بن von اختصر في اخبار البشر 782/1382. محمد الايوبي الملك المؤيد أبو القدا
- 42) عبد الكريم بن عبد النور الحلبي von تاريخ 785/1384. قنطب الدين
- 43) محمد بن von مجاني القصر في تاريخ اهل العصر 785/1384. يوسف بن علي الاندلسي اثير الدين أبو حيان (مخاتر المحصر HKh. V 11 515 falsch 746/1844)
- 44) محمد بن أحمد von العبر في خبر من عبر 748/1847. الذهبي شمس الدين
- 45) أحمد بن von مسالك الابصار في اخبار ملوك امصار 749/1849. يحيى بن فضل الله العمري الدمشقي
- 46) عبد الرحمن بن أحمد von اشرف التواريخ 766/1866. الأجيى عضد الدين
- 47) محمد بن شاكر الكتبي von عيون التواريخ 764/1868. فخر الدين
- 48) محمد بن علي بن von عبر الأعصار وخبر الامصار 765/1864. الحسن بن حمزة الحسيني الدمشقي
- 49) محمد بن محمد بن von اعلان في انباء ابناء الزمن 771/1869. ابراهيم العمري ابن الكحاج
- 50) محمد بن عبد الله لسان von بستان الدول 776/1874. الدين ابن الخطيب
- 51) von demselben. رقم الحدل في نظم الدول
- 52) von demselben. طرفة العصر في دولة بنى نصر
- 53) الحسن بن عمر von اخبار الدول وتذكار الاول 779/1877. الحلبي ابن حبيب
- 54) von demselben. جهيئة الاخبار
- 55) محمد بن عبد الرحيم المصري von تاريخ 807/1404. ابن القرات
- 56) ابراهيم بن von نزعمة الانام في تاريخ الاسلام 809/1406. محمد ابن دقماق
- 57) الجوهري الثمين في سير الملوك والسلاطين 809/1406. von demselben.
- 58) von demselben. ترجمان الزمان

- 59) احمد بن حاجى السعدي von تاريخ 816/1418.
- 60) خليل بن محمد بن محمد الالفهسي von تاريخ 825/1422. عز الدين
- 61) محمد بن محمد دمشقى ابن الجوزى von تاريخ 883/1430.
- 62) قرة يعقوب بن ادريس von اشراق التنوير 883/1430.
- 63) عبد von نظم السلوك في تواريخ الخلفاء والملوك 840/1436. um الرحمن بن على بن احمد البسطامى
- 64) عبد von demselben. الدرر في الحوادث وانسير
- 65) محمد بن المقريزى von السلوك لمعرفة دول الملوك 845/1441.
- 66) عبد von demselben. العقود في تاريخ العهود
- 67) ابن قاضى شهبه von الاعلام بتاريخ اهل الاسلام 851/1447.
- 68) محمود بن von تاريخ البدر في اوصاف اهل العصر 855/1451. احمد العينى بدر الدين
- 69) عبد von demselben. عقد الجمان في تاريخ اهل الزمان
- 70) يوسف بن von حوادث الدهور والايام والشهور 874/1469. تغري بردى ابو الحسن
- 71) محمد بن محمد von نزهة الناظر في روض المناظر 890/1485. ابن الشحنة محب الدين ابو الفضل
- 72) محمد بن عبد von السيف القاطع في التاريخ 902/1496. الرحمن السخاوى
- 73) جلال الدين von تاريخ الزهور في وفائع الدهور 911/1505. السيوطى
- 74) عبد الباسط بن خليل الحنفى von تاريخ 920/1514. um
- 75) احمد بن محمد بن عمر دمشقى von تاريخ 934/1528. ابن الحمصى
- 76) ابن بطريق von تاريخ 940/1533.
- 77) طاشكبرى زاده von نواتر الاخبار 968/1561.
- 78) مصطفى بن von البحر الزخار والعيلم التيمار 999/1591. حسن الحسينى الكنجابى
- 79) محمد بن ابراهيم بن عمر الراميتى von تاريخ 1011/1602. اكمل الدين
- 80) عيسى بن لطف الله بن المظهر von روح الروح 1025/1616. c.
- 81) von demselben. الانفاس اليمينية في الدولة المحمدية
- 82) الحسن بن محمد بن محمد البورينى von تاريخ 1024/1615.
- 83) محمد بن مصطفى von بغية الخاطر ونزهة الناظر 1035/1626. c. الرومى اليمنى كنى
- 84) عبد الرحمن بن عيسى المرشدي von تاريخ 1037/1628.
- 85) عبد النور السافز في اخبار القرن العاشر 1038/1628. القادر بن شيخ ابن العيدروس
- 86) مدين بن عبد الرحمن القوصونى von تاريخ 1044/1634. um
- 87) محمد von تحفة الظرفاء بذكر الملوك والخلفاء 1050/1640. um ابن ابي السرور انبكرى
- 88) ابو بكر بن احمد بن ابي بكر von تاريخ عام 1053/1643. باعلوى الشلى
- 89) عبد الباقي الاستحاق المنوفى von تاريخ 1062/1652. c.
- 90) المطهر بن محمد الجرموزى von تاريخ 1077/1666.
- 91) فضل الله بن محب الله محمد المكتبى von تاريخ 1082/1671.
- 92) شذرات الذهب في اخبار من قد نعب 1089/1678. عبد الحى بن احمد بن محمد ابن انعمان العكرى
- 93) نفائس الدرر في اخبار القرن الحادى عشر 1093/1682. محمد بن ابي بكر بن احمد الشلى الحضرمى
- 94) نيل على النور السافز von demselben.
- 95) نسخة الوجود في الاخبار عن حال الوجود 1125/1718. um محمد بن احمد بن سعيد المكى ابن عقيلة

IV. Special-Geschichte.

1. Mohammed.

a) Herkunft und Namen.

9510. Pm. 594.

78 Bl. 4°, 19 Z. (25¹/₈ × 18; 18—19 × 13^{cm}). — Zustand: wasserfleckig; in der vorderen Hälfte besonders am unteren, in der zweiten Hälfte, besonders gegen Ende, am oberen Rande. Die obere Ecke der ersten Blätter ist durch Wasserflecke beschädigt, die untere Ecke ist durchweg wasserfleckig. Vom Seitenrand der Bl. 56—58 sind fast 2 Centimeter abgestrichen. — Papier: gelb (50—59 b: äunlich), glatt, dick. — Einband: Pappband mit Leder Rücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب المرتبة الرابعة في نسب رسول الله صمّم وسيره
ومغازيه وجملة من التاريخ لابى محمد علي بن
أحمد بن سعيد بن حزم الفاسي

قال الفقيه الامام الواحد الحافظ: f. 1^b:
أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم بن
غالب بن صالح بن خلف بن معدان بن يزيد
الفاسي مولى يزيد بن أبي سفيان

باب نسب رسول الله صمّم وكنيته، هو أبو القاسم محمد بن
عبد الله بن عبد المطلب واسمه شيبه بن هاشم الخ

Das vorliegende Werk des 'Alī ben Ahmed ben sa'id ben hazm elfāsi effāhiri abū mohammed, geb. ⁸⁸⁴/₉₉₄, † ⁴⁵⁶/₁₀₆₄ — eines der fruchtbarsten Schriftsteller, dessen Werkzahl über 400, eine ganze Kamcellast, betrug — ist Stück eines grösseren und zwar, wie ich glaube, des كتاب جمهرة الانساب (HKh. II 4201). Ibn kallikān (No. 459 ed. Wüstenfeld) führt dasselbe unter seinen Schriften nicht auf; aber zu den, dort und bei HKh. aufgezählten, Werken des Verfassers kann dies in Rede stehende nicht gehören. Es enthält die Biographie Mohammeds, zuerst Herkunft und Persönliches, dann seine Erlebnisse und Verhältnisse nach gewissen Gesichtspunkten gruppiert. Darauf, von f. 13 an, seine kriegerischen Thaten, chronologisch geordnet, nebst den Zwischen-Ereignissen und dem Ausgang seines Lebens. Dieser zweite Abschnitt,

obgleich der wichtigere, ist hier doch nur Nebensache: denn die Hauptsache für dies Werk ist Genelagie der arabischen Stämme; dieselbe ist vom Verfasser in verschiedene Stufen getheilt; davon ist die den Mohammed behandelnde die 4.

f. 2^a مولده صمّم ومبعثه وسنه ووفاته، ولد رسول

الله صمّم بمكة

3^a اعلام رسول الله صمّم منها انقران

5^a حاجته صمّم وكم اعتمر في الاسلام، حج واعتمر
صمّم قبل النبوة

5^a غزواته صمّم، غزا عم ثمانيا وعشرين غزوة

5^b بعثته صمّم، بعث عبيدة بن الحرث بن المطلب

6^b صفته صمّم واسماؤه، كان صمّم ليس بالطويل

7^a امرأه صمّم، باذان الفارسي علي اليمن

7^b كتابه صمّم، أبو بكر وعمر وعثمان وعلي

8^a وكان شعراؤه الذين يذبون عن الاسلام

8^b رسله صمّم، بعث رسول الله صمّم قبل الفتح

9^a نساءه صمّم، اولي من تزوج رسول الله

11^a اولاده صمّم، كل اولاده صمّم من ذكر او انثى

11^b اخلاقه صمّم، كان صمّم علي خلق عظيم

13^a جمل من التاريخ، كان رسول الله صمّم ينفرد

منتقيا الي الله

Darin unter Anderen:

21^b تسمية من شهد العقبة من غير النقباء

29^a غزوة بدر الثانية 30^a غزوة بدر الاولى

33^a تسمية من شهد بدرًا من المسلمين

40^b ذكر شهداء بدر

42^a غزوة احد 43^a غزوة بنى سليم الخ الخ

46^b وكان ممن شهد من المسلمين يوم احد

غزوة الينايف 72^a غزوة فتح مكة 64^a غزوة موتة 63^a

77^a حاجته أبي بكر الصديق ر

77^a فضل ثم تواترت وفود للعرب مدعية بالاسلام

77^b وفاته صمّم 78^a ثم حج عم حجة الوداع

Schluss f. 78^b: وخرج عليه السلام في بعض تلك الايام وهو متكئ على علي والعباس وابو بكر آخذ في الصلاة بالناس فقعده عن يسار أبي بكر في موضع الامام وصلى عليه الناس افرادا ودفن في بيت عايشة

ومدة مرضه اثنا عشر يوماً وغسله العباس وعلى وقتهم
والحد له أبو طلحة وخير فاختار لقاء الله صمّم
والحمد لله وحده وصلى الله على محمد وآله

Die beiden letzten Zeilen (von الناس أفراداً an)
sind von etwas späterer Hand zum Abschluss
der Handschr. hingeschrieben; an dem ursprünglichen
Text scheint jedoch etwas zu fehlen.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, etwas flüchtig,
ziemlich deutlich, ein wenig vocalisirt, bisweilen fehlten
diakritische Punkte. Die Ueberschriften roth. — Ab-
schrift c. 700/1300.

9511. Spr. 1955.

4) f. 48^b—93^a.

Format etc. und Schrift (17 Z.) wie bei 1). Gegen
Ende ein grösserer Wurmstich. F. 77. 78 lose. — Titel-
überschrift f. 48^b:

هذه شجرة سيدنا رسول الله صمّم الي قريش وبطون
قريش ومختص قريش على التمام والكمال والله اعلم

Der Anfang dieses Werkes hat offenbar eine
Aenderung oder Abkürzung erfahren; er beginnt
hier so: قال نقيب النقباء بمصر ابو علي محمد بن
الشريف القاضي اسعد بن علي الحسيني الجواني
النسابة رجه ورة، هذه تحفة شريفة وهدايا منيفة تختص
بمنصب المطهر النبوي والمفتخر المقدس المحمدي الخ

Dies Werk des 'Aliden Abū 'ali moḥammed
ben as'ad ben 'ali elḡewwāni elḥoseini,
des Genealogen, † 588/1192 in Aegypten, ist dem
Sultān Čalāḥ eddīn gewidmet und behandelt
die verwandtschaftlichen Verhältnisse des Pro-
pheten, mit kurzer Erwähnung der geschicht-
lichen Beziehungen.

Das Werk selbst beginnt f. 49^b: نسب سيد
ولد آدم رسول الله صمّم محمد بن عبد الله بن عبد
المطلب بن هاشم الخ

Schluss f. 93^a: [ابو عبيدة عامر] توفي وهو
ابن ثمان وخمسين سنة في طاعون عمواس سنة ثمان
عشرة بالاردن من الشام وبها فتنة وصلي عليه معاد بن
جبل رضى الله عنه وعن الصحابة اجمعين تمت
الشجرة محمد الله الخ

Unten am Rande ist dann noch mit kleinerer Schrift
angemerkt, dass die Abschrift fertig geworden im Ša'bān
773 (Februar 1372). Dieselbe ist sehr incorrect.

9512. We. 321.

16 Bl. 8vo, c. 30 Z. (18 × 13^{1/2}; 13^{1/2}—14^{1/2} × 10^{3/4}cm).
Zustand: ziemlich lose, einzelne Blätter ganz lose im
Deckel, unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Ein-
band: brauner Lederbd. — Titel f. 1^a von späterer Hand:

كتب أحاديث شجرة النبي عم

Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1^b: ذكر اسمته صمّم عن جبير ابن مطعم رة
قال رسول الله صمّم لي خمسة اسما محمد واحمد
والمحي الذي سما الله بي الكفر والهاشر والعاقب الخ

Dann: ذكر ابتداء نزول الوحي وذكر مبعثه etc.

Ein Stammbaum des Propheten und zugleich
kurze Biographie desselben.

In der Mitte fast jeder Seite ist eine durch
Striche abgegrenzte Abtheilung, welche die
Genealogie Mohammeds in grösserer Schrift
enthält; dieselbe beginnt so: f. 1^b محمد
3^b عبد المطلب 3^a ابن عبد الله بن 2^a
ابن قصي بن كلاب 4^a ابن هاشم بن عبد مناف etc.

Ueber und unter dieser Abtheilung steht
nun ein fortlaufender Text über das Leben
Mohammeds. Der Verfasser beruft sich dabei
auf seine Gewährsmänner. Dabei sind (auch
längere) Notizen über andere Personen, die zu
Mohammed in Beziehung standen, wie (f. 3^b)
انجاء عثمان بن عفان, angebracht, und zwar zum Theil
in schräg über die Seiten laufendem Text, zum
Theil ist derselbe auch seitwärts angebracht.
F. 8^b u. 9^a ist die Rede von موسى بن عمران
وموسي بن عمران. Dann wieder, auf das Thema
zurückgehend, f. 9^b أسماء الذين سبقوا بالاسلام;
ذكر من تأخر أسماء الذين تخلّفوا عن بدر
f. 11^b; dann ist eine Lücke
von einigen Blättern.

Dann steht in dieser mittleren Abtheilung
eine kurze Angabe über das in dem oben und
unten stehenden Text ausführlicher Behandelte
und noch Rückständige vom Leben und vom
Charakter Mohammeds. Auf f. 12^a steht:

رسول الله صعم وحاسنه. Es wird auf dem letzten der jetzt fehlenden Blätter etwa gestanden haben: ذكر اخلاقه. Auf f. 12^b: ذكر هجرته; ذكر وفاته صعم 14^b; ذكر مبايعاته 13^b.

Schluss f. 14^b: ودفن في الموضع الذي قبض فيه: حول فراشه وحفر له تحته لحد في بيت عايشة رها، تكلمت احاديث شجرة النبي صعم.

Es folgt dann noch, von derselben Hand, eine Notiz über seine 9 Frauen. — Nach der Unterschrift ist diese الشجرة الشريفة النبوية geschrieben von محمد سودون الخطيب und wahrscheinlich auch verfasst, c. 1100/1688.

Schrift: klein, zierlich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. Der Text und die mittlere Abtheilung in rothen Linien eingefasst.

Es folgt darauf noch, von derselben Hand, in grösserer Schrift, eine im Anfang unvollständige Geschlechtsreihe (bis auf Adam fortgeführt), eine Geschlechtsreihe von Nachkommen des علي بن بكر بن وايل enthaltend.

9513. We. 1709.

12) f. 124^b - 131.

8vo, 33 Z. (20 × 15; 18^{1/2} × 12^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel fehlt; er steht im Vorwort f. 125^a:

تذكرة الحبيبين في أسماء سيد المرسلين

Verfasser fehlt: s. Anfang.

قال الشيخ الفقيه المغني . . . Anfang f. 124^b: ابو عبد الله محمد بن ابي الفصل قاسم الرضا رحه الحمد لله الذي فضل حبيبه بان قرن اسمه باسمه وشرفه علي خلقه فاجله بان له من اسمائه ما دل علي كمال صفته ورسمه . . . اما بعد فاني لما رايت من نفسي الاشتغال بما لا يعين من المسائل ولم يحصل مع كثرة تعبها علي طائيل جعلت وسيلة بيني وبين سيد الاولين والآخريين الخ

Der Verfasser Mohammed ben qāsim elanqārī ettūnusi elmālikī abū 'abd allāh erraḡā' † 894/1489, hat vor, die in dem Werke des Abū 'lfaḍl des shafa in تعريف حقوق المصطفى vorkommenden Namen

zu erläutern und damit auf das hinzuweisen, was dieselben an paränetischem Gehalte enthalten, und somit zur ächten Liebe und Hingabe an den Propheten, wenn dessen Name vorkommt, anzusporren, zugleich unter Anführung von erbaulichen dahin einschlagenden Geschichten und Aussprüchen. — Das Werk ist hauptsächlich für solche, die auf çufischem Standpunkte stehen, geschrieben. Es ist sehr wortreich und zerfällt meistens in فصل.

Vorau gehen 6 فريدة, dann kommt der Haupttheil باب, darauf die einzelnen Abschnitte (فصل).

1. سر تعداد اسمائه صعم . . . تعظيم 125^b فريدة
منزلته عند الله وقربه
2. ينبغي لذاكر اسمائه . . . ان يكون علي 125^b فريدة
اكمل حال واتم نظام واحسن هيئة والطف كلام
3. من علامات محبته وتعظيمه المبادرة 126^a فريدة
عند سماع ذكر اسمه او رويته بتكريمه
وتقبيل المكتوب الذي اشتمل علي اسمه
4. اذا وجدت اسمه الشريف منبولا في الطرقات 126^b فريدة
او ملقى في سلك الاوقات فبادر فوراً الي نقله
وزواله وانله نروة العز عندك من تعظيمه واجلاله
5. من كمال محبته ووبره وتعظيمه ومحبة 126^b فريدة
اسمائه التسمية بما يجوز لنا ان يسمى
به منها وكثرة ذلك وتوقير من تسمى به
والسلوك به احسن المسالك والحذر من
نداء ذلك الاسم وخطابه بقبيح الكلام
6. كثيراً ما يصدر علي السنة المومنين 127^a فريدة
من الصلاة علي سيد المرسلين اذا سمعوا
قارياً يقول قال محمد بن المنكدر . . .
فيقولون عند ذلك صلى الله عليه وسلم
اعتقاداً منهم من اول السماع
باب في معنى اسمه محمد صعم 127^b
فصل ما ذكرته ان الله تعالي هو المسمى له 128^a
محمداً هو المقطوع به من اعتناء مولاه
به وهو المنقول في سيره عم
فصل قال خادم السنة . . . ابو الفصل عياض ره 128^a
ان هذا الاسم مشتق من اسمه سبحانه
وسمي النبي صعم محمد واحمد بمعنى
محمد اي جمده الاتام

129^a فصل قال بعض العارفين ممن لاحت له في قلبه انوار الحبيب مكتبة رسول الله صعم واجبة على الخلائق اجمعين

129^b فصل هذا الاسم الكريم شرفه وبركته ورحمته تابعة لمسماه

130^a فصل من آداب من علم منزلته بيننا ومقامه عند ربه وانه سمي محمدا لحمد مولاه له . . . فكن ايها المحب من اكثر المحامدين له

130^b فصل من آداب من علم قدره وتسميته بهذا الاسم الكريم واتصافه بالخلق العظيم ان ينتخلق باخلاقه الكريمة ويتشبهه بصفاته العظيمة

131^a فصل من آداب المحب لنبيته ان يكثر التسمية باسمه وان يقصد بذلك البركة في توسيع رزقه ويطلب من الله بها غفران ذنبه

131^b فصل من آداب من تعلق باسم المحبوب ان يزين به مجالسه ويطرز بالاذكار اسماءه ومحاسنه

ومن لم يسألني لم اوتنه ومن : Schluss f. 131^b تقرب الي بقدر محمد غفرت له ذنوبه ولو كانت مثل زبد البحر وفيما ذكرته في هذا الاسم كفاية ونرجو من الله اللطف والعناية ولا سبيل الي العثور على القرار ولو فنيته الدهور والاعصار

Hiermit kann das Werk zu Ende sein; ich glaube aber, bei der sonstigen Redseligkeit des Verfassers, dass an demselben noch etwas fehlt, das Schlussblatt also hier nicht vorhanden ist.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, etwas blass, vocallos. Die Stichwörter hervorstechend gross. — Abschrift c. 1000/1591. — Nicht bei HKh.

9514. Lbg. 320.

82 Bl. 8vo, 23 Z. (20 × 14^{1/2}; 14 × 9^{1/2} cm). — Zustand: gut; doch nicht ganz frei von Wurmetich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

الرياض الانبيقة في شرح أسماء خير الخليقة لجلال الدين السيوطي

Der Titel ebenso im Vorwort.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور شكور وذهب لنا من المن ما لا بحصيه عاد . . . وبعد فهذا شرح على الاسماء النبوية بعد شرحي الذي افنته وكتابي الذي رصفته الخ

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Essojūti † 911/1605 hat über die Namen Mohammeds verschiedene Werke geschrieben, das eine betitelt: النهجة السنية في الاسماء النبوية; das andere النهجة السوية, und das Obige, aus welchem das so eben genannte الخ ausgezogen ist. Das vorliegende nun ist ausführlicher und geht sehr ins Spezielle. Es besteht aus einer Einleitung und dem eigentlichen Werke.

1. ذكر العلماء ان كثرة الاسماء دالة على عظم 1^b فصل 1. المسمي الخ

2. في سرد ما حصل الوقوف عليه من الاسماء الشريفة 7^a فصل 2. قال القاضي عياض اعلم ان الله خص 8^b فصل 3. كثيرا من انبيائه بكرامة الخ

Dann folgt die Besprechung der einzelnen Namen. Zuerst f. 9^b der Name محمد selbst; dabei kommt dann vor

10^a ذكر من تسمى به قبله صعم

10^b ذكر سبب تسميته صعم

11^b ذكر ما وجد من هذا الاسم الكريم في الازل ومنقوشا في خواتم الانبياء والحجارة والحيوان والنبات

حديث مسلسل بالمحمدين 13^a فصل التسمية به 12^b

Nun folgen die übrigen Namen in alphabetischer Reihe, wobei jedoch einzelne dem Sinn nach verwandte oder entgegengesetzte bei einander behandelt werden.

Zuerst im Buchstaben ا, f. 13^b: احمد, dann الاتقى u. s. w. Der Buchstabe ب beginnt f. 42^b u. s. w. Die letzten sind f. 81^b: الولي, dann اليتيم und يس. Endlich folgt noch f. 82^a der Abschnitt über seine Zunamen ابو القاسم 82^b; ابو ابراهيم und ابو المومنين und ابو الامل.

Schluss f. 82^b: قال هذه الكنية ابن دحية وقال ذكرها صاحب كتاب الذخاير والاعلاق, آخر الكتاب

Der Verfasser hat sein Werk nach der Unterschrift vollendet im J. 879 Moh. (1474).

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich und gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. F. 65^a ist leer gelassen, um die Abbildung von Mohammeds Schuh zu geben, es fehlt aber kein Text; dagegen ist f. 71^a—73^a leer, und es fehlt dort der Text. — Abschrift c. 1100/1737. — HKh. III 6716.

9515.

1) Do. 125, 3, f. 87^b—89^b.

Am Rande, von derselben Hand wie die der vorhergehenden Stücke, steht ohne Ueberschrift, eine Zusammenstellung der Namen Mohammeds, mit محمد احمد حامد anfangend und schliessend mit مجتبي معلى مزكي. Ihre Zahl ist etwa 100. Daran schliesst sich (f. 88^b unten bis 89^b) eine Auskunft (dem 'Alt zugeschrieben) über die Vortheile, die die Anwendung dieser Namen bringe.

2) Mo. 5, 2, f. 46—47^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Enthält, nach einer Vorbemerkung über den Nutzen, ein Verzeichniss derselben Namen Mohammeds. Anfang derselben u. Schluss wie bei Do. 125, 3.

3) Lbg. 243^b, 142^b.

Die Namen Mohammeds alphabetisch.

4) Lbg. 778, 1, f. 34^b—36^a.

Etwa 400 Namen desselben (No. 3921).

5) We. 1452, f. 352^b. 353.

Die gewöhnlichsten Namen desselben.

6) We. 1384.

Aufzählung der Namen und Beinamen Mohammeds, mit kurzen Erklärungen und Zusätzen, im Anfange des Werkes.

7) Lbg. 837, 6, f. 20^b.

Ein Regez-Gedicht des عبد السلام القادري über Mohammeds Herkunft, Verwandtschaft und Familie.

8) Pet. 94, f. 69^a.

Herkunft und verschiedene Namen desselben.

9516.

In diesen Abschnitt gehören auch die Werke:

- 1) الجوهرة في نسب النبي صعم واصحابه العشرة von محمد الانباري + 577/1181.
- 2) عبد الله بن التبيين في انساب القرشيين احمد بن محمد المقدسي موفق الدين ابن قدامة + 620/1228.

- 3) محمد بن von العرف الذكي في النسب الزكي على الحافظ + 766/1864.
- 4) محمد بن von انباء الاصطفا في حق آباء المصطفى + قاسم الرومي 970/1562.
- 5) بلوغ الارب والسول بالتشرف بذكر نسب الرسول von عبد البر بن عبد انقادر بن محمد الفيومي + 1071/1661.
- 6) مطالع النور السننى المنبى عن طهارة نسب النبى von عبد ي افندي.
- 7) احمد بن فارس von المعنى في اسماء النبى + القزوينى 895/1005.
- 8) عمر بن على von المستوفى في اسماء المصطفى + السبى ابن دحية 633/1236.
- 9) على بن احمد الكهرالى "ك" اسماء النبى + 687/1239.
- 10) محمد بن احمد von ارجوزة في اسماء النبى + القرطبي 671/1272.
- 11) عبد الرحمن بن عبد "ك" اسماء النبى + الحسن الواسطي 744/1343.
- 12) Desgl. von عبد الدايم ابن بنت انبلى + 797/1395.
- 13) Desgl. von عبد الرحمن السخاوي + 902/1497 (s. No. 3921).
- 14) جلال النهجة السوية في الاسماء النبوية + الدين السيوطي 911/1605.
- 15) المرفاة العلمية في شرح الاسماء النبوية von demselben.
- 16) الدر المنضد فيما قيل في اسم محمد + محمد بن على ابن طولون 953/1646.

b) Geburt.

9517. Pm. 388.

1) f. 1—41^b.

69 Bl. 8°, 15 Z. (21 × 14; 16 1/2 × 10 1/2 cm). — Zustand: unsauber und oft fleckig, besonders zu Anfang; am Rande oft beschädigt und ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederriemen. — Titelüberschrift f. 1^b:

هذا المولود (مولد) النبي صعم

Verfasser fehlt: s. Pm. 436, 1.,

Anfang f. 1^b: الحمد لله ان الذي جعل فلك القدرة على دور الحكمة في انقصاب قطب الحجرة مستديرا وجعل قمر العزة علي صفاء صدف قعر البحر في مدراج الكواكب مستديرا الخ

Geburt und Kindheit Mohammeds. Ueber den Verfasser s. bei Pm. 436, 1.

Das Werk beginnt, nach der Lobpreisung Gottes, f. 4^a mit dem Anfang der Erschaffung des Propheten (الاصل في بدو خلق النبي) d. h. mit Erschaffung des prophetischen Lichtes und Uebertragung desselben von Einem zum Andern bis auf die Mutter des Propheten. Es schliesst mit verschiedenen Wunderthaten des kleinen Mohammed, und wie er sich von seiner Amme Halima verliert und von seinem Grossvater gefunden wird. Von da an (f. 39^a) wird sein weiteres Leben nur in Kürze behandelt. Zuletzt noch ein Gebet. In dem Werke kommen viele Gedichte vor.

Schluss f. 41^b: وتقبل منا ما قدمناه من سائر الاعمال في السر والجهار وارحمنا برحمتك يا عزيز يا غفار والحمد لله رب العالمين وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Bl. 1 schadhast und ergänzt, Bl. 2 u. 3 sind ganz in grösserer Schrift ergänzt. — Abschrift im J. 1165 Gom. II (1752) von عمر بن ابي بكر (f. 69^b).

9518.

Dasselbe Werk in:

1) Pm. 436, 1, f. 1—36. 78—117.

117 Bl. 8vo, 9 (bis 11) Z. (15 × 10; 12 × 6 1/2^{cm}). — Zustand: ziemlich unsauber, besonders zu Anfang. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederbd. — Titel und Verfasser auf dem Vorblatt von späterer Hand: المولد تاليف الكسائي.

Der Verfasser dieses Werkes wird entweder gar nicht genannt, oder verschieden angegeben. Mit dem hier genannten Elkisāī ist ohne Zweifel der Verfasser der Prophetengeschichten (No. 1021) gemeint; in Lbg. 586 wird Elwāqidī, in Lbg. 959 u. 576 Ibn elgāuzī als Verf. genannt. Möglich, dass letzterer † 597/1201

ein von Elwāqidī herrührendes Werkohen des Inhalts zu erbaulichen Zwecken bearbeitet hat. Ein anderes Werk desselben Inhalts liegt von ihm vor in We. 1713, 6 und noch ein anderes in We. 1572. Die Wortfassung weicht bei vielgebrauchten Werken dieser Art oft von einander ab.

Anfang u. Schluss wie bei Pm. 388, 1.

Der Text entspricht nicht immer ganz wörtlich dem in Pm. 388, 1. So fehlt hier f. 8^a, 8 nach الإبهام die Stelle, welche steht in Pm. 388, 1, f. 6^b, 11 bis f. 8^b, ult.

Die Blätter folgen so: 1—36. 78—117. Nach f. 1 fehlt 1 Blatt; nach f. 13 ist eine Lücke.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, wenig vocalisirt. — Abschrift c. 1160/1737.

2) Lbg. 586.

27 Bl. 8vo, 15—17 Z. (20 3/4 × 15; 16 1/2 × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a von späterer Hand:

مولد الواقدي

und f. 1^b in der Ueberschrift bloss: مولد النبي صعم

Anfang wie bei Pm. 388, 1.

Schluss f. 26^b: صلى عليك وسلم ما سري ركب وما دعى الله داع سترًا وجهرا تمت بالخير، اللهم انا حصرتنا مولد نبيك . . . وارحمنا برحمتك يا عزيز . . . يا ارحم الراحمين وصلى الله على سيدنا الخ

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocalisirt, etwas blass. — Abschrift im J. 1200/1785 von محمد الكردي

F. 27 ein dem (d. i. الغزالي) امام beigelegtes Lobgedicht auf Gott, ohne erkennbares Metrum, auf لا reimend.

3) Lbg. 576.

30 Bl. 8vo, 9 Z. (20 × 13 1/2; 15 × 9^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1^a: مولد الامام الواقدي؛ سماه مولد الجوزي ابي العروس رة Die zweite Hälfte dieses Titels soll wol heissen: ابي العروس؛ المسمى مولد ابن الجوزي؛ scheinen hier keinen Sinn zu haben und sind zu streichen.

Anfang wie bei Pm. 388, 1. Der Schluss ist f. 26^b so wie bei Lbg. 967 angegeben, mit dem Zusatz: ولم اجب لوضعه الما ولا وجعا. Dann kommt ein langes Gebet, mit dem Schluss f. 30^a: سبحان ربك رب العزة عما يصفون . . . والحمد لله رب العالمين.

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1200/1785.

4) Lbg. 959.

18 Bl. 8vo, 21—25 Z. (21 × 15^{1/2}; 16^{1/2} × 10^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, grob, dünn, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

ك مولد النبي لشيوخ بن الجوزي

Anfang wie bei Pm. 388, 1. Schliesst mit demselben Gebet wie Lbg. 586 (اللهم انا حضرنا), aber das Voraufgehende weicht ab.

Schrift: ziemlich gross und gut, vocalisirt. — Abschrift im J. 1220 Ragab (1805).

9519. Pm. 387.

8) f. 162^b—171^b.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift: مولد النبي الحرمتي. Verfasser: الشيخ الخطيب محمد المدني وقيل حجة الاسلام الغزالي

Anfang f. 162^b: سبحان العزيز الغفار الحليم . . . الذي اختار اظهار آثار شرار السننار الكريم الجبار . . . الذي اختار اظهار آثار شرار انوار مصون مكنون درة تاج مجد النبوة والفتخار بايجاد طلعة نبيه محمد المختار الخ

Lebensgang Mohammeds, hauptsächlich nur die Kindheit, beigelegt dem Mohammed el-medeni oder auch dem Abū hāmid elgazzālī † 505/1111 (ein Beweis für die Ungewissheit des Verfassers). Beginnt mit der Uebertragung des urchaffenen Lichtes durch Mittelglieder auf Mohammed.

Mit ziemlich vielen Gedichtstücken ausgestattet. Die Hauptabsätze beginnen zuerst mit: وعن ابن عمر . . . وعن علي . . . وعن ابن عباس رة قال . . . عن عطاء بن كسار . . .

Schluss f. 170^b (Bast):

عليهم من سلام الله اطيبيه ما ناحت الورق في اوراق اغصان
nebst einem sich daran schliessenden Gebete und alsdann einem Gedicht auf ihn, das nach Einigen dem Gabriel zugeschrieben wird und dessen Anfang (Bast):

يا سيدي يا رسول الله خذ بيدي
ما لي سواك ولا الوبي الي احد

und Schluss f. 172^a oben:

والآل والصاحب اهل المجد قاطبة
بحر السماح واهل الجود والمدد

9520. We. 1713.

6) f. 49—68.

8vo, 15 Z. (18 × 13^{1/2}; 13 × 9^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser von späterer Hand f. 49^a:

مولد شريف تاليف الحافظ عبد الرحمن
ابن الجوزي

Anfang f. 49^b: الحمد لله المعروف بالقدم قبل وجود الوجود الموصوف بالكريم والفصل والوجود . . . روي عن ابن عباس رآ انه قال سالته رسول الله صعم عن اول شيء خلقه الله فقال يا بن عباس لقد سالنتني عن امر عظيم الخ

Ein Werk über die Geburt Mohammeds, beigelegt dem Ibn elganzī † 597/1201. Zuerst ist von dem himmlischen Licht, dieser Urschöpfung des Propheten, die Rede (f. 53^b); dann 58^a von den Vorzeichen der Geburt, 59^b von dieser selbst; 60^b Zeit der Geburt; 62^b Ammendienst der Hālima; 65^a Herausnahme des Herzens; 66^b Rückkehr zur Mutter; 67^a seine Jugendzeit, Bekanntschaft mit dem Mönch بختيار und dessen Schilderung und Lobpreisung Mohammeds. — Schluss f. 68^b (Tawil):

عليه صلوة الله ما عبت الصبا
وما قصد الزوار للمسجد الاقضا

Das Werk enthält viele Gedichtstücke.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. — Abschrift vom J. 970/1562.

9521. We. 1572.

34 Bl. 8vo, 11 Z. (15 × 10; 11 × 6^{1/2}cm). — Zustand: nicht recht fest im Einband, nicht recht sauber; an manchen Stellen (besonders f. 1) ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

هذا مولد رسول الله صم
للشيخ ابن الجوزي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي ابرز من غرة عروس الحضرة صبحا مستنيرا واطلع في افلاك الكمال من بروج الجمال شمسا وقمر منيرا الخ

Ein anderes Werk desselben Verfassers über denselben Gegenstand. (F. 1^a ist von Wetzsteins Hand bemerkt, dass dies Werk in Damask meist von Weibern gelesen werde, während das مولد der Männer das des ابن حجر المكي sei.)

Nach Erzählung seiner Geburt folgt f. 33^a ein Abschnitt: فصل في رضاعته صم قال الراوي: ثم امنة حصل لها من النفاس ضعف الخ

Das Vorhandene schliesst f. 34^b mit dem Verse: وفي اوصافه تتلى المدايح انزل فيه آيات كريمه

Dann folgt: شعر als Hinweis, dass auf der folgenden Seite ein anderes Gedicht beginnt. Dies Wort ist aber ausgestrichen, und dafür gesetzt: [d. i. توحيقه] ثم المولد بحمد الله وعونه وحسن توحيقه. Offenbar ist dies Werk hier nicht ganz zu Ende.

Die Erzählung wird öfters durch Aufforderung zum Beten (صلوا) unterbrochen. Die f. 10^b ausgestrichene Stelle steht später f. 12^b. Auf f. 34 sind ziemlich viel Verse ausgestrichen. Es sind in diesem Werkchen viele موشح-Gedichte.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1100/1688.

9522. Lbg. 967.

24 Bl. 4to, 14 Z. (22^{1/2} × 18^{1/2}; 16^{1/2} × 13^{cm}). — Zustand: Anfangs fleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a:

مولد النبي صم

Verfasser fehlt.

Der Anfang f. 1^a (hat Aehnlichkeit mit dem bei We. 1572): الحمد لله الذي ابرز وحكم واظهر الحكم الخ

Verherrlichung Mohammeds, an die Umstände bei seiner Geburt angeknüpft, mit Rückblick auf seine Vorerschaft u. s. w., mit Berufung auf 'Āyša, Ka'b elakbār, Ibn 'abbās, den Rāwī, und mit Beibringung vieler Gedichtstücke, die mit صلوا عليه وسلموا الخ eingeführt werden.

Schluss f. 24^a: فم منهن طائر ابيض باطراف جناحيه على بطنى فوضعت ولدى حمدا صم اللهم اغفر لكاتبه ... ولمن قرأ لاموات المسلمين الفاتحة تمت

Schrift: gross, rundlich, vocalisirt, in rothen Strichen. Abchrift c. 1260/1834.

9523. We. 1620.

35 Bl. 8vo, (10 bis) 11 Z. (16 × 10^{1/2}; 12^{1/2} × 7^{cm}). — Zustand: nicht recht sauber, besonders schmutzig zu Anfang; am oberen Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, meistens glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser von späterer Hand f. 1^a:

مولد الشيخ الاكبر

Ausserdem f. 1^b Titelüberschrift:

كتاب مولد رسول الله صم

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي نثر قلوب العارفين بالحكمة والعرفان الواهب للمؤمنين بفضله واحسانه الجنة والجنات والجنات ... اما بعد فلا بد ان نذكر نبذة من عشر اعشار فضل الانفاق على مولد رسول الثقلان لان من لاجله خلقت الموجودات الخ

In dieser hier dem Ibn el'arabi † 698/1240 beigelegten Abhandlung werden zuerst Aussprüche der nächsten Genossen Mohammeds und Anderer, auch Späterer, angeführt über das Verdienstliche, die Geburt Mohammeds zu feiern; nebst dahin gehörigen Anekdoten. Dann f. 12^a vom Urbeginn seiner Erschaffung:

فصل والاصل في بدء خلق النبي صم هو ان الله تعالى لما اراد ان يخلق نور سيدنا محمد صم قبض قبضة من نوره الخ

Ferner f. 21 die Uebertragung des Urlichts des Propheten von Geschlecht zu Geschlecht;

f. 21^b ff. von seinem Vater 'Abd allāh und dessen Verheirathung mit Āmina, den Vorgängen während ihrer Schwangerschaft und f. 31^b ff. den Visionen bei ihrer Entbindung.

Ob der Obige in der That der Verfasser sei, könnte nach Lbg. 1003 fraglich sein.

Schluss f. 35^b (mit einem Gebet): *وارزقنا وباركته قبولاً وشرفاً وكفر عننا الذنوب والأوزار والجفأ تمت*

Schrift: ziemlich gross und gefällig, kräftig, vocalisirt. Stichwörter (bes. محمد) roth. — Abschrift c. 1200/1785.

9524. Lbg. 1003.

66 Bl. 8vo, 11 Z. (16 1/2 × 10; 12 × 6 1/2^{cm}). — Zustand: fleckig und ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederücken. — Titel: *مولد الواقدي مع الشرح على التمام*

Der Anfang ist genau so wie bei We. 1620, aber da Essojūtī f. 5^b citirt wird, kann der mehrere Jahrhunderte frühere Ibn el'arabi nicht der Verfasser sein. Das Werk stimmt vielfach mit Lbg. 586 überein, ist aber etwas erweitert; auch das Gebet am Ende ist ebenso, das Vorangehende weicht aber ab.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocalsirt. — Abschrift c. 1200/1785.

9525. Spr. 744.

(Auch bezeichnet als Spr. 131.)

2) f. 236—300^b.

8vo, c. 20 Z. (19 1/3 × 14 1/2; c. 15—17 × 10—12 1/2^{cm}). Zustand: wurmstichig, der Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Titel f. 236^a (und 246^b): *هذا كتاب الانوار في مولد النبي المختار*: ausführlicher f. 238^a:

كتاب الانوار ومفتاح الاسرار والافكار في ذكر نور سيدنا المصطفى وانتقاله من الاصلاب الكريمة الي البطون الطاهرة
(s. nachher).

Verfasser fehlt; nach der Vorrede f. 238^a:

أبو الحسن أحمد بن عبد الله البكري

Anfang f. 236^b: *الحمد لله الذي خلق روح حبيبه محمد المصطفى صلى الله عليه وآله قبل خلق*

الأرواح وجعل جسمه اللطيف ووجهه المنور الشريف أحسن الصور والأشباح وأخرج درة نور الأنوار من صدف بحر الأيجاد والتكوين . . . أما بعد فاعلم أيها الراغب في استماع الاخبار الواردة في فضائل النبي الامتى القرشى والطالب لاستماع الآثار الثابتة في بيان شمائل الرسول المكي المدنى الهاشمي الخ

Mit der Biographie Moḥammeds hätten sich zwar Unzählige abgegeben, sagt der Verfasser Aḥmed ben 'abd allāh ben moḥammed *elbekrī* abū 'lḥasan (nach dem J. 694 gestorben: s. bei WE. 128, 2), in der Vorrede; allein, da einmal die Sitte der Gelehrten sei, sich bei ihren Zusammenkünften im Monat Rabi' von Moḥammed und allerlei sonderbaren Vorfällen, die sich an seine Person knüpfen, zu unterhalten und daran zu erfreuen, habe auch er zu diesem Zwecke dies Werk verfasst, in 7 Theilen.

1. Theil f. 238 beginnt mit der Schöpfung, dem Lichte Moḥammeds und Uebertragung desselben von Adam auf seine Nachkommen; weiterhin Heirat des *هاشم بن عبد مناف* mit Selmā, Tochter des 'Omar ben jeztd.
  2. Theil 246^b Schwangerschaft der Selmā.
  3. Theil 248^b Geburt des Seiba, genannt 'Abd elmoṭṭalib.
  4. Theil 252^b sein Leben und die Geburt des 'Abd allāh.
  5. Theil 261^b 'Abd allāh's Verheirathung mit Āmina.
  6. Theil 265^b von den damaligen Wahrsagern und Zauberern (besonders *سطيح* und *شق بن باهلة*) und der Geburt Moḥammeds.
  7. Theil 276^a Jugend und weiteres Leben desselben; sein Ringkampf mit Abū ḡahl; seine Handelsreise nach Syrien und Verheirathung mit Ḥadīḡe.
- (S. den Text dieser Theile bei Spr. 130, 1.)

Schluss f. 300^b: *ثم دخل بها النبي صم فقامت عنده حتى توفيت ولم يتزوج غيرها حتى ماتت رحمة الله عليها وسلامه ورضوانه*

Das Ganze ist legendenhaft und kann zu den Geburtstagsfeier-Schriften gerechnet werden. So steht auch Pet. 628, 1, f. 159^a in der Unterschrift: تم ميلاد النبي. Dieselben sind allerdings meistens kürzer und verfolgen erbauliche Zwecke, dieses aber hat mehr geschichtlichen Anstrich.

Schrift: klein, blass, gefällig, deutlich, vocallos. — Abschrift von ناصر بن علي الزنكي im J. 1021 Raḡab (1612).

In der Mitte folgen die Blätter so: 253. 257. 255. 256. 254. 258 ff. Ferner 294. 304. 296 ff. Nach 298 eine Lücke.

HKh. I 1421 (الانوار ومفتاح السرور والافكار في مولد النبي المختار)

9526.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Pet. 628, 1, f. 1—159^a.

246 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 14^{1/2}; 16 × 10^{cm}). — Zustand: unsauber und fleckig. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: schwarzer Lederbd mit loser Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a ebenso (aber ومفتاح السرور).

Anfang fehlt. Das Werk beginnt f. 1^a mit: قال ابو الحسن البكري حدثنا اشياخنا واسلافنا الرواة الخ

Schluss f. 159^a dem Inhalt nach wie bei Spr., mit etwas abweichender Fassung: فصاحت قبل مبعثه بسنة عشرة سنة وبعد مبعثه بثمانين سنين ثم قبضت عليها السلام ولم يتزوج بغيرها مدة حياتها، تم ميلاد النبي . . . انه رءوف رحيم منان والحمد لله رب العالمين

In der Unterschrift ist das Werk bezeichnet als: ميلاد النبي ورضاعه وسفره وتزوجيه

F. 7^a ist das Gedicht des Ibn sina über den Eintritt des Geistes in den Körper und Austritt aus demselben mitgeteilt, dessen Anfang: هبطت اليك من الحبل الرفع الخ

Auf f. 63^b ist eine kleine Lücke, da der Schluss des 5. und Anfang des 6. Theils fehlt.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. Die Uberschriften roth. F. 6 von anderer neuerer Hand, dick u. ungelentk. — Abschrift von علي بن لطف الله بن علي بن لطف الله الجدي im J. 1182 Rab. I (1768).

Im Anfang fehlen 2 Blätter.

2) We. 734, 1, f. 1—88.

167 Bl. 8vo, 14—15 Z. (21^{1/4} × 15^{1/2}; 15—17 × 10^{cm}). Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, zum Theil gelblich, stark, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Werk hört hier f. 88^a gegen Ende des 6. جزء (das f. 59^b beginnt) auf mit den Worten: وينصره الله نصراً عزيزاً ويعينه رجل قوي أمين يسمى أمير المؤمنين علي

Schrift: gross, kräftig, deutlich, fast vocallos. F. 1 bis 10 und 88 ergänzt: rundlich und im Ganzen flüchtig. Abschrift c. 1150/1737 (u. 1820/1806).

3) Spr. 130, 1, f. 1—81^a.

255 Bl. 8vo, 19—25 Z. (20^{1/2} × 14^{1/2}; 16^{1/2} × 10^{1/4} cm). Zustand: nicht ganz sauber, zum Theil ausgebessert. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a (von neuer Hand):

هذه سيرة النبي صعم [المستأمة بالنجم الثاقب]

Das Eingeklammerte bezieht sich auf das 3. Stück der Handschrift: s. No. 2573. — Verfasser f. 1^a:

محمد بدر الدين بن عبد الله بن الحسن البكري
اليمني الصديقي

Derselbe ist nicht ganz richtig angegeben.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي فتح خزائن الامكان بفاتحة الكرم والاحسان واستخلص درر الاكوان من قبضة نوره الحمدى المصان . . . وبعد فهذه منحة من منح المنان بسيرة سريه روح جسد الكيان مرتبة علي اجزاء بديعة الشان، الجزء الاول حدثنا ابو الحسن البكري قال حدثنا اشياخنا واسلافنا الرواة الخ

S. diese Stelle bei Pet. 628, 1. — Die früher angegebene Eintheilung ist hier so:

الجزء الثاني قال حدثنا ابو الحسن البكري 10^b
... الرواة لهذا الحديث، انه لما تزوج هاشم

الجزء الثالث قال حدثنا . . . لهذا الحديث، 13^a
وذلك ان سلمي اشتد بها الحمل

الجزء الرابع وفيه حديث الفيل وما جرى لاصحابه 17^b
قال ابو الحسن البكري . . . لهذا الحديث

ممن تقدم ذكرهم انه لما قدم المطلب الي الحرم
الجزء الخامس وفيه قصة الذبيح والضياء اللامع، 21^b

الجزء السادس قال ابو الحسن . . . لهذا الحديث 27^a
قالوا جميعا انه لما قبل الله عز وجل

الجزء السابع قال ابو الحسن البكري عن ابي عمرو 34^a
الشيباني وجماعة من اصحابه ان السكره
والكهنة والجن والشياطين والمردة الخ

Mit den letzten Worten f. 81^a unten: وانما
انزل جملة واحدة في ليلة القدر الي بيت العزة ثم نزل
نجوما بحسب الوقايح في ثلاث وعشرين سنة، انتهى،
— wenn sie nicht überhaupt gefälscht sind —
scheint das Werk nicht abgeschlossen zu sein.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueber-
schriften und Stichwörter roth. Der Text f. 2—80 in
rothen Linien. — Abschrift c. 1750.

9527. We. 1571.

24 Bl. 8vo, 13 Z. (17 × 12; 12 1/2 × 8 1/2 cm). — Zu-
stand: fleckig, besonders am Rande, an einigen Stellen
ausgebessert. — Papier: gelb, auch bräunlich, stark,
glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel
und Verfasser f. 1^a von ganz später Hand:

هذا مولد العالم العلامة المحقق المدقق
كمال الدين ابي المعالي محمد بن علاء الدين علي بن
عبد الواحد الانصاري الزمركاني الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله وكفى وسلام على
عباده الذين اصطفى وبعد فهذا ذكر شيء مما
يتعلق بمولد سيدنا رسول الله صعم مما الفه الشيخ
... كمال الدين ... الزمركاني الشافعي رحه،
قال رحه في ذكر النبي صعم ومولده هو ابو القاسم
محمد رسول الله صعم بن عبد الله بن عبد المطلب
... بن عدنان الي هنا ينتهي النسب المحقق الخ

Eine Schrift zur Geburtsfeier des Pro-
pheten, von Mohammed ben 'ali ben 'abd
elwāhid ben 'abd elkerim eddimasqi
kemāl eddin abū 'lma'ālī ibn ezzamlakānī,
geb. 666/1267 (667), † 727/1327.

Das Ganze schliesst mit einem Gebet, dessen
Ende f. 24^a: ولا تفرق بيننا وبينه يوم القيمة فاجمع
شملنا به في دار الكرامة يا ارحم الراحمين واخر
دعواهم ان الحمد لله رب العالمين

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, etwas vo-
calisirt, doch fehlen auch diakritische Punkte. F. 1 von
ganz neuer unschöner Hand ergänzt. — Abschrift c. 900/1494.

In Spr. 121, f. 92^a—94^b steht eine Ge-
burtsfeier (مولد) des Propheten von خليل بن
الصدقي † 764/1263 und ebenda, f. 76^b
bis 91, zwei andere von ابن حبيب † 779/1377
(s. No. 2617).

9528. Pet. 588.

1) f. 1—34.

136 Bl. 8vo, c. 25 Z. (20 1/2 × 15; 16 1/2 × 9 1/2 cm). — Zu-
stand: ziemlich gut, doch nicht ganz ohne Flecken. —
Papier: gelb, grob, ziemlich stark, wenig glatt. — Ein-
band: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a oben
zur Seite: شرح المولد النبوي (s. unten). Den Special-
titel s. bei We. 1812, 1. Verfasser f. 1^a: ابي حجر، d. i.

احمد بن محمد بن محمد الهيتمي
شهاب الدين ابن حجر

Anfang f. 1^b: الحمد لله اتم الحمد واكمله
واشكره افضل الشكر واشمله ان بعث فينا رسوله الاعظم
... وبعد فانه لما كان ليلة الاحد ثامن عشر ربيع
الاول سنة اربع وستين وتسعمائة خطر لي ان اكتب
ورقات في اصل عمل المولد النبوي في هذا الشهر ثم
اذكر ما له ذكر في كتب الحفاظ المحدثين مما سلم
من وضع الوضاعين الخ

Die Ansichten der Menschen über den Ur-
sprung des mولد (der Geburtstagsfeier des
Propheten) sind verschieden darüber, ob das
eine Neuerung sei oder nicht; ferner herrscht
über den Gegenstand viel Unwahrheit, absicht-
lich oder aus Dummheit. Um dies ins Reine
zu bringen, hat Ahmed ben mohammed
elheitemī ibn haġar † 978/1565 (No. 1493) dies
Werkchen geschrieben und zwar im J. 964/1557.

Es zerfällt in 2 Kapp. und Schlusswort.

- في المقدمات
1. باب 1^b (in 3 فصل)
في اصل عمل المولد، اعلم انه بدعة 1^b فصل
لانه لم ينقل عن احد الخ
2. في بيان قبائح صدرت من الناس 3^b فصل
مقترنة بعمل المولد
3. في ذكر اختلاف العلماء في تفصيل 5^a فصل
ليلة مولده الشريف على ليلة القدر

2. باب 5^b (in 7 فصل) في المقاصد
 1. فصل 5^b في ذكر نسبه الشريف
 2. فصل 6^a في ذكر نبيل من اصل خلقه صنعم وفي 6^a فصل
 ذكر نبيل من كراماته التي ظهرت
 في بعض آياته
 3. فصل 11^a في ذكر شيء من شرف هذا النسب
 الشريف
 4. فصل 12^a في تزوج عبد الله بآمنة
 5. فصل 13^a في حملها صنعم
 6. فصل 14^a في ولادته صنعم
 7. فصل 20^a في رضاعه صنعم

في تلاخيص ما سبق يسهل حفظه وقراءته 30^a التلاخمة
 في مجلس واحد

ثم لما بلغ اربعين سنة ارسله الله تعالى رحمة للعالمين رسولاً الي كافة الخلق
 اجمعين . . . عدد معلوماته ومداد كلماته ابد الابد
 ودهر الدهرين والحمد لله رب العالمين

Schrift: ziemlich gross, rundlich deutlich, vocallos.
 Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von
 مصطفي بن عبد الرزاق بن الحاجي طه im J. 1195/1781.

Collationirt. Am Rande stehen öfters Glossen.

9529.

Dasselbe Werk in:

1) We. 1812, 1, f. 1—36^a.

162 Bl. 8vo, c. 25—26 Z. (zuletzt c. 30 Z.) (21 × 15;
 15½ × 10½—11^{cm}). — Zustand: in der unteren Hälfte
 stark wasserfleckig, worunter der Text öfters gelitten hat. —
 Papier: gelb, grob, ziemlich diok, glatt. — Einband:
 Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

اتمام النعمة الكبرى على العالم بمولده صنعم
 لشهاب الدين احمد بن حجر الهيتمي

Mit Berücksichtigung von Pet. 42 ist der richtige voll-
 ständige Titel so:

اتمام النعمة الكبرى على العالم
 بمولد سيد ولد آدم

Anfang u. Schluss wie bei Pet. 588, 1.

Schrift ziemlich gross, gedrängt, kräftig, deutlich,
 vocallos. Stichwörter roth überstrichen. — Abschrift
 c. 1100/1688. — Bl. 36^b leer.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

2) Spr. 1958, 1, f. 1—60^a.

307 Bl. 8vo, 19 Z. (15½ × 10½; 11 × 7^{cm}). — Zu-
 stand: ziemlich gut, etwas unsauber. — Papier: gelblich,
 ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken
 und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Schrift: klein, dick, gleichmässig, deutlich, vocallos. —
 Abschrift c. 1100/1688.

3) Spr. 123, 2, S. 1—70.

8vo, 25 Z. (21¼ × 16; 15½ × 10^{cm}). — Zustand:
 ziemlich gut, doch etwas wurmstichig. — Papier: gelb,
 ziemlich stark und glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt
 im 2. فصل des 1. Kap. mit den Worten: التي حالة
 المبرسين ومراقتة.

Am Rande stehen häufig Bemerkungen, die
 hauptsächlich herrühren von dem Lehrer des
 Verfassers محمد شلبي und aus dem Werke الموهاب.

Der Verf. citirt häufig den حجر 852/1448
 und auch (S. 59) den الأبى شارح مسلم 827/1424.

Schrift: gross, ziemlich dick, rundlich, deutlich, vo-
 callos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1150
 احمد بن عوض باشير الحضرمي الحنفى (1737) Rabi' I

Im Anfang fehlen 4 Blätter.

9530. Pet. 42.

25 Bl. 4to, 15 Z. (22½ × 16½; 14½ × 8^{cm}). — Zu-
 stand: lose Lagen. — Papier: gelb, grob, etwas glatt. —
 Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1:

هذا مولد النبي صنعم لابن حجر [الهيتمي d. i.]

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي شرف هذا
 العالم بمولد سيد ولد آدم وكمل به سعود الانبياء
 والمرسلين وجميع الملائكة لا سيما الكروبيين والمقربين
 وجمع فيه سائر الكمالات الخ

Derselbe Verfasser hat ein grösseres ähn-
 liches Werk verfasst, betitelt

اتمام النعمة الكبرى على العالم بمولد سيد ولد آدم
 (No. 9529, 1) nebst den Gewährsstützen dazu, mit
 unzweifelhaft ächten Traditionen, nicht wie die
 meisten andern Mowald mit fraglichen u. unächtigen.
 Das Vorliegende ist ein Auszug daraus, mit
 Fortlassung der Gewährsstützen und auffälliger
 Ausdrücke. — Das Ganze hat erbaulichen Zweck.

Schluss f. 25^a: وبارك عليه وعلى آله واصحابه
 وتابعيهم افضل صلاة وافضل سلام وافضل بركة عدد

معلوماتك ومداد كلمائك ابد الابدين ودهر الدهرين
والحمد لله رب العالمين، تم

Schrift: gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocalisirt. Stichwörter roth. — Abachrift o. 1200/1785.

9531. Mq. 459.

3 Bl. 8°, 16—20 Z. ($21\frac{2}{3} \times 17\frac{1}{2}$; $14\frac{1}{2} - 15\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2} - 10\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfaaser f. 1^a:

مختصر قصة المولد الشريف للامام ابن حجر

Anfang f. 2^a: الحمد لله الذي بعث فينا رسوله الاعظم ونبيه الاكمل الانعم صمّم وشرف وكرم وعظم اما بعد فان اصدق الحديث كتاب الله تعالى وخير الهدي هدي محمد صمّم وقد قال تعالى في كتابه الخ

Ein kürzeres Werk desselben Verfassers über den gleichen Inhalt. Es hört hier auf mit dem Ende der Seite f. 3^b, mit den Worten: ورق بجناحيه فوضعت النبي الهادي محمدا صمّم

Trotz des von derselben Hand beigesetzten Wortes تم ist das Werk schwerlich zu Ende.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, ziemlich deutlich, vocalles. — Abachrift c. 1200/1785.

9532. Lbg. 520.

1) f. 1—29.

218 Bl. 8°, 19 Z. ($20\frac{1}{4} \times 14\frac{1}{2}$; $13\frac{1}{2} \times 8 - 9$ cm). — Zustand: sehr wurmetichig; in der oberen Hälfte wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband, wurmetichig. — Titel und Verfaaser f. 1^a:

تحفة السامعين والناظرين بمولد سيد

المرسلين والاوليين والآخرين

لنجم الدين الغيطي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي انار بمولد احمد المصطفى صمّم جميع الوجود ... اما بعد فان شهر ربيع الاول المشرف قد اينعت ثمرة العادة الخ

Betrachtungen über Mohammeds Geburt, von Mohammed ben ahmed *elgeiti* neğmeddin † 984/1576 (No. 2603).

Schluss f. 29^b: وجعلنا ممن عادت عليه بركة: خدمة حديثه الشريف ومحبته وفاضت عليه بسبب ذلك في الدنيا والآخرة الامدادات الزاخرة

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abachrift im J. 1076 Rabi' I (1665). Cellationirt nach dem Original. — Bl. 30 leer.

9533. We. 1853.

1) f. 1—18.

59 Bl. 4°, 25 Z. ($23\frac{1}{3} \times 16\frac{1}{3}$; $14\frac{1}{2} - 15 \times 8\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: ziemlich gut, der breite Rand biaweilen fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1^a:

كتاب مولد النبي

Verf. f. 1^a: الشيخ حسن الشهير بالمداغى (s. Anfang).

Anfang f. 1^b: قال الفقير الي مولاه العليّ حسن بن علي الشافعي الأزهرى المداغى، قد سئلت في اختصار المولد الشريف للنجم الغيطي فاجبت الي ذلك ... فقلت، الحمد لله الذي انار الموجود بمولد سيد المرسلين صمّم ... اما بعد فان شهر ربيع الاول اختص بمنقبة عظيمة فاق بها على سائر الشهور الخ

Auszug aus demselben Werk des Neğmeddin *elgeiti*, mit eigenen Zusätzen, von Hasan ben 'ali ben ahmed ben 'abd allāh el-manṭāwī elazharī *elmadābigī* † 1170/1756; er hat das Werk auf Bitten von Freunden verfasst.

Kurze Uebersicht über die Geburt und den Lebensgang Mohammeds. Nicht selten sind Verse eingemischt.

Das Ganze schliesst f. 18^a mit einer خانمة, die aufhört f. 18^b mit den Versen (Wāfir):

سالت الارض لم جعلت مصنى ولم كانت لنا طهورا وطيبا
فقلت غير ناطقة لاني حويت محمد الطهر الحبيبا

Schrift: ziemlich gross, rundlich, deutlich, vocallos. Im Anfang einige Stichwörter in grüner Schrift. — Abachrift von يوسف راجح الحناجي المالكي im J. 1243 Rabi' I (1827).

9534. Lbg. 449.

41 Bl., 8°, 25—27 Z. ($21\frac{3}{4} \times 15$; $15\frac{1}{2} \times 10$ cm). — Zustand: fleckig und unauber. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel und Verfaaser f. 1^a:

شرح لطيف على قصة المولد الشريف

لعبد الله بن علي بن علي الازبكي الدمليجي
الشهير بسويدان الشافعي الاشعري الشاذلي

Anfang f. 1^a: الحمد لله والصلاة والسلام على افضل خلق الله . . . اما بعد فيقول . . . عبد الله ابن علي سويدان . . . هذا شرح لطيف على المولد الشريف الذي اختصره . . . حسن المدابغى . . . يحل الفاظه ويبين مراده الخ

Gemischter Commentar des 'Abdallāh ben 'ālī eluzbekī eddamlīgī soweidān eššāfi'ī um 1200/1785 zu demselben Werke des Hasan ben 'ālī elmadabigī eššāfi'ī über Moḥammed's Herkunft, Geburt, Bedeutung etc.

Dasselbe beginnt: . . . الحمد لله رب العالمين . . . قل . . . المدابغى قد سئلت في اختصار المولد الشريف للنجم الغيطى فاجبت الي ذلك . . . فقلت الحمد لله الذي اثار الوجود بمولد سيد المرسلين المرسلين . . . وبعد ثمان شهر ربيع الاول الخ und schliesst:

فقالت غير ناطقة لاني حويت محمد الطهر الحبيبا وقوله محمد بمنع والصرف للوزن ايضا والله اعلم ونسال الله حسن الخاتمة، هذا آخر ما تيسر جمعه . . . اللهم اقبصنا اليك غير مغتويين . . . والحمد لله رب العالمين

Verfasst im J. 1195 Rab. II (1781).

Schrift: ziemlich gross, rundlich, kräftig, vocallos. Grundtext roth. — Abschrift c. 1200/1785.

Eine andere Glosse zu dem Werk (المولد) des Elgaiti und Ibn ḥaḡar (und Elhodhodri), von محمد بن عبادة بن بري العدوي † 1198/1779.

9535. Spr. 147.

1) f. 1—16.

407 Bl. 8vo, 17 Z. (23 × 14^{1/2}; 14 × 8^{1/2}om). — Zustand: wurmstichig, besonders am Rande, vorn lose im Deckel. Bl. 1 lose und schadhaf; jetzt ausgebessert. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederbd mit vergoldetem Rücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب المنتخب المصطفى من اخبار مولد المصطفى

لحيى الدين عبد القادر بن الشيخ شيخ بن عبد الله العبيدروس باعلوي الحسيني الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله ذي البر الغامر والفضل الوافر هو الاول والآخر . . . وبعد فهذا ذكر مولد سيد المرسلين وسيد الاولين والآخرين وقايد الغر المحجلين الخ

Kurze Erzählung von Moḥammeds Geburt (mit Rückgehen auf seine Vorfahren und auf die Erschaffung des Prophetenlichts) und Lebenslauf, von 'Abd elqādir ben seiḥ bā'alewi elḥoseini ibn elaiderus † 1088/1628 (No. 1844). Nicht in Kapitel oder Abschnitte getheilt.

Nach f. 1 fehlt wol 1 Blatt. F. 2^a beginnt (nach Angabe seiner Genealogie) so: اعلم ان الله سبحانه وتعالى لما اراد ايجاد خلقه ابرز الحقيقة الحمديّة من انواره الصمدية الخ

Das Ganze schliesst mit einem Gebet und mit einem Gedicht auf Moḥammed (22 Verse) deren Anfang (Wāfir) f. 16^a:

الا يا ايها الحادي اذاما اتيت قباب طيبة والخياما وتبقى ما بقى زهرا وزهرا تناثر في الرياض حبا وطابا und Schluss f. 16^b:

Vom Verfasser vollendet im J. 996 Raḡab (1588) zu Achmdabad.

Schrift in Goldlinien mit Blau umfasst (auch mit zierlichem und vergoldetem Frontispice mit Titel f. 1^b), ziemlich gross, gut, gleichmässig, etwas vocalisirt. Stichwörter roth. — Abschrift vom J. 1002 Raḡab (1594).

Nicht bei HKh.

Verzeichniss der Schriften des عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العبيدروس يحيى الدين ابو بكر geb. 978/1570, † 1088/1628 (nach We. 291, f. 165^a):

- 1) كتاب الفتوحات القدسيّة (القدوسية) في الحرفة العبيدروسية
- 2) كتاب الحدايق الخصرة في سيرة النبي عم واحكامه العشرة (das erste von ihm verfasste Buch; er war noch nicht 20 Jahre alt).
- 3) كتاب احكام الخصرة العزيزة يعيون السير الوجيزة (kleiner als das vorige).
- 4) كتاب المنتخب المصطفى في اخبار مولد المصطفى
- 5) كتاب المنهاج الي معرفة المعراج
- 6) كتاب الانموزج اللطيف في اهل بدر الشريف

- 7) كتاب اسباب النجاة والنجاح في اذكار المساء والصباح
- 8) كتاب الدرّ الثمين في بيان المهم من [علوم] ائديين
- 9) كتاب الحواشي الرشيقة على العروة الوثيقة
- 10) "ك" منح الباري بختم البخاري
- 11) "ك" تعريف الأحياء بقضايا الإحياء
- 12) "ك" عقد اللآلي بقضايا الآل
- 13) "ك" خدمة السادة بنى علوي باختصار العقّد النبوي
- 14) "ك" بغية المستفيد بشرح تحفة المرید (وهو مختصر جدًا ganz kurz)
- 15) "ك" النفحة العنبرية في شرح البيتين العنبرية
- 16) "ك" غاية القرب في شرح نهاية اطلب
- 17) شرح علي قصيدة الشيخ أبي بكر العبدروس صاحب عدن النووية
- 18) "ك" اخاف اخوان الصفا بشرح تحفة الظرفاء باسماء الخلفاء
- 19) كتاب صدق الوفا بحق الأخا (Biographie seines Freundes 1001/1592) † احمد بن محمد باجابر
- 20) "ك" انور السافر عن اخبار القرن العاشر
- 21) تقريظ علي شرح قصيدة البوصيري التي عارض بها بانث سعاد لشبيخنا شبيخ الاسلام عبد المللك بن عبد السلام دعسمين الاموي اليميني الشافعي 1006/1597 †
- 22) تقريظ علي رسالة صاحبنا الشيخ احمد بن محمد بن علي البسكري (s. No. 51: 1009/1600) † في تنزيه الامام مالک عن تلك المقالة الشنيعة التي نسبها له من لا خلاق له،
- 23) اجازة للفقير الصالح احمد بن الفقيه محمد باجابر
- 24) ديوان شعر اسمه الروض الاريص والفيض المستفيض
- 25) الزهر الباسم من الروض للاستناد حاتم [وهو شرح رسالة من السيد حاتم اليه وهو مطول نحو مجلدين]
- 26) "ك" قرة العين في مناقب المولى عمر بن محمد باحسين

No. 1—24 sind von dem Verfasser dort selbst aufgezählt als seine Werke. No. 25. 26 nachträglich von andern als solche bezeichnet.

- 27) كتاب الفتح القدسي في تفسير آية الكرسي
- 28) "ك" جواهر الاحياء وامدادات الاوليا [يشتمل على ثلاثة كتب حياة القلوب باحاديث الحبوب، وكتاب القول الجماع في بيان العلم النافع، و"ك" فتح الجواد بشرح عدببئسي بالمطل منها سعاد]
- 29) "ك" تحفة الاحباب بالهدايا الحجاب
- 30) "ك" زوح الراج وراج الراج
- 31) "ك" المقالة الجامعة والرسالة النافعة
- 32) "ك" صفوة الصفوة في بيان حكم القهوة (ein anderer Titel, s. Spr. 147, 23, f. 365^b).
- 33) "ك" الروض الناضر فيمن اسمه عبد القادر
- 34) كتاب تحفة الغريب في الصلوة على الشفيح الحبيب
- 35) "ك" فتح الله القدوس في مناقب الشيخ عبد الله العبدروس
- 36) "ك" انور المتناجح في مناقب الشيخ سعد بن علي بامدحج العقيدة
- 37) "ك" العقيدة

In Spr. 147, 317^a ff. giebt der Verfasser eine Selbstbiographie und führt darin alle bei Elmohibbi aufgeführten Schriften No. 1—24, auch 25, und ausserdem die hier No. 27—37 verzeichneten auf. No. 26 nicht.

9536. Pm. 387.

7) f. 155^b—162^b.

Format etc. u. Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift:

مولد الكريم النبوي

Verfasser: جعفر البرزنجي. Vollständiger:

جعفر بن حسن بن عبد الكريم بن محمد بن رسول الحسيني البرزنجي المدني

Anfang: الاملاء باسم الذات العلية مستدرا: فيص البركات على ما اناله واولاه وأثنى بحمد مواده سايعة هنيئة . . . فاقول هو محمد بن عبد الله الخ

Lebenslauf und Eigenschaften Mohammeds, von Ga'far ben Hasan ben 'abd elkerim elhoseini elborzengi (auch elbarzengi) elmedeni † 1184/1770 (1179).

Schluss f. 162^b: ما شئت الآذان من وصفه: الدرق باقراط جوهريّة وتخلت صدور المحافل المنيفة بعقود حلاه.

عطر اللهم قبره الكريم بعرف شذني من صلاة وتسليم
Der Text ist bisweilen mit Versen, ziemlich oft aber mit dem zuletzt angeführten versähnlichen Satze ausgestattet.

Auf f. 155 folgt noch 155^A.

Abschrift (für den Druck) im J. 1273 Ša'bān (1857).

Dasselbe Werkchen in Lbg. 531.

7 Bl. 4°, 25 Z. (22¹/₄ × 16¹/₂; 17¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Papierdeckel. — Titel f. 1^a:

مولد البرزنجي

Anfang und Schluss (ohne den Refrain
(عطر اللهم الخ) ebenso.

Die Ueberschrift jedes grösseren Abschnittes
ist: عطر اللهم قبره الكريم بعرف شذني من صلوة وتسليم.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, etwas vocalisirt; die Ueberschrift roth. — Abschrift im J. 1275 Rab' I (1858).

9537. We. 1711.

1) f. 1—5.

62 Bl. 8°, c. 26 Z. (20²/₃ × 15; 15¹/₂—16 × 10^{cm}). — Zustand: stark wasserfleckig. — Papier: strohgelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

مولد النبي صم من انشاء الشيخ علاء الدين
ابن مشرف المارديني

Anfang f. 1^a: الحمد لله الذي هلكت سكايب
فضله في ربيع واهلت بلطفه اهله السعود فاشرق
الوجود بنورها البديع الخ

Geburtsfeier des Propheten, von 'Alā eddin
ben mošerref *elmāridīnī*. Die Schrift zerfällt,
nach einer langen خطبة, in welcher das Lob
desselben im Allgemeinen enthalten, in 2 (un-
gezählte) فصل. Ziemlich viel Gedichtstücke
beigemischt.

فصل في نسبه الشريف صم فهو محمد المومون قولا 2^a
وفعلا ابن عبد الله اطييب العرب اصلا ابن
عبد المطالب الذي بلغ اسنى المطالب الخ

فصل في ذكر رضاعه صم، فملخص هذا الحديث 4^a
الفرد ان القحط عم بنى سعد فصار حظهم بمزيد
القحط ناقصا وضرعهم ينزل الجذب قالوا الخ

Schluss f. 5^b: وكان يسبح الحصي في كفه
المكرم ونبع الماء من بين اصابعه فردي الجيش العرم
اوضح طرق الهدى باقوم منهاج وراي الله بعين راسه
لبيلة المعراج تمت

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. — Ab-
schrift von السيد محمد القدسي بلدا السروري لقبا
im J. 1189/1726. — F. 5^a leer.

9538. Pet. 655.

2) f. 12—34.

8°, 13 Z. (20³/₄ × 15¹/₄; 15 × 10—10¹/₂^{cm}). — Zu-
stand: sehr fleckig, am Rande öfters ausgebeSSERT. —
Papier: grau, dick, wenig glatt. — Titel fehlt. Er ist:

مولد النبي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 12^a: الحمد لله الواحد الذي لا يجحد
الاحد الذي في سرمدية توحد الفرد الذي في ربوبية
تفرد الشكور الخ

Handelt von der Geburt und Jugend Mo-
hammeds. Viele Gedichte angeführt.

Unvollständig. Das Vorhandene schliesst
mit 4 Versen, wovon die zwei letzten (Kāmil):

ولقد سالت الدار يوم فرأهم
ومدامعي تجري كساحب غواذي
يا دار ما فعل الزمان بحيرة كانوا هم صهري واهل وداذي

Schrift: ziemlich gross und stark, gefällig, gleich-
mässig, vocallos, rothe Ueberschriften. — Abschrift vom
J. 1181/1729.

9539. Pet. 94.

8) f. 30^b—38^b.

Format etc. und Schrift wie bei 2).

Dasselbe Werk. Ueberschrift:

مولد النبي صم

Anfang ebenso. (F. 35^b صم وفاته صم)

Dies Werk ist hier unvollständig; es bricht
f. 38^b so ab: فلما فرغ النبي صم رقى المنبر وخطب
بالباس فحمد الله تعالي واثنى عليه ثم اقبل على
الناس بوجهه الكريم كالمودع لهم فقال ايها

F. 39^a einige Aussprüche Mohammeds.

9540. Pm. 387.

9) f. 172^a—180^b.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel-
überschrift: هذا مولد النبي صعم. Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله الذي شرف الانام بصاحب
المقام الاعلى وكمثل السعود باكرم مولود حوي شرفا
وفضلا... حملته آمنة فلم تجد لحمله الما ولا ثقلا الخ

Schrift zur Geburtsfeier des Propheten, mit
Versen untermischt. — Schluss f. 180^a:
صلاة وتسليم على خير مرسل محمد الداعي الى سبل اهداه
mit einem sich daran schliessenden Gebete.

F. 181^a—184 folgen Gebetsanweisungen,
genannt, von عبد الله الحداد الحضرمي mit
Bezeichnung gewisser Qorānstellen und Angabe,
wie oft dieselben zu lesen, und Einlegung ge-
wisser Gebetsformeln und auch einiger Verse,
mit einem Anhang dazu in Versen von عمر القاهري.

9541. Dq. 81.

6) f. 67—89.

8vo, 25 Z. — Zustand: fleckig, unsauber. — Papier:
ziemlich dick, etwas glatt, weisslich. — Titel fehlt; er ist:

مولد النبي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 67^b: الحمد لله الذي انار الوجود
بطلعة سيد المرسلين وازاج ظلمات الباطل بصياء
الحق المبين الخ

Ein weitläufiger Tractat über die Geburt
des Propheten, hie und da mit Versen ausge-
stattet, auch mit Abschweifungen in Bezug auf
seine spätere Zeit.

Schluss f. 89^a: لئن يدخل عبد المطلب الجنة
من جملة من يدخلها طايحا فينجو الا ابا طالب
فانه ادرك البعثة ولم يومن، انتهى

Schrift: ziemlich gross, enge Zeilen, an sich ziemlich
weitläufig, vocallos, gleichmässig, uncorrect, ziemlich deut-
lich. — Abschrift c. 1020/1811.

9542. Pet. 93.

2) f. 6—15.

8vo, 19 Z. (20×14¹/₂; 14¹/₂×8¹/₂—9cm). — Zustand:
unten und oben am Rande fleckig, unten am Rücken etwas

lose, zum Theil ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich
dünn, wenig glatt. — Titel fehlt; er ist:

مولد النبي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 6^b: الحمد لله الذي اجري علي
من حمده اجرا، وعلا في حجب جبروت عظمته قهرا،

Ein Bruchstück von der Geburt und Jugend
Mohammeds, nebst vorangehenden Bemerkungen
über seine Bedeutung, das prophetische Licht
in ihm etc., untermischt mit Gedichtstellen zu
seinem Preise.

Das Vorhandene schliesst f. 15^b (Basit):

صلي عليه اله العرش ما طلعت
شمس وما رجع المحادي مطايا

Schrift: klein, gleichmässig, deutlich, vocallos. —
Abschrift um 1215/1800.

9543. We. 1785.

7) f. 42^b—49^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 6). — Titelüberschrift:

قصة حليمة السعدية في رضاعة محمد
خير البرية

Verfasser fehlt.

Anfang f. 42^b: قال ابن عباس رآه انه قال لما
ولد محمد صعم نادي مناد من السماء هذا ابن
عبد الله قد ولد فطوبى لثدي ارضعه وطوبى لببوت
سكنها، قال الراوي وكان من شيم العرب في ذلك الزمان
اذا ولد لهم مولود يلتمسون له احدي حتى ترضعه
وتربيته ويرون عندهم عارا ان ترضع المرأة ولدها الخ

Geschichte des Ammendienstes der Hälma
bei Mohammed.

Schluss f. 49^a: ثم ان النبي صعم ثم جدته
عبد المطلب وامه آمنة في مكة حتى ماتت امه آمنة
وبقى عند عمته عاتكة وعمه ابي طالب حتى كبر
وترعرع، وهذا ما انتهى اليها من قصة حليمة رآ في
رضاعة محمد خير البرية صعم على التمام والكمال الخ

Mf. 547^a, f. 7. 8. Zwei zusammenhängende
Blätter aus einem grösseren Werke, die Kindheit
Mohammeds und den Ammendienst der Hälma
betreffend. In Reimprosa.

9544. Pm. 407.

1) f. 4^b—11^b.

463 Bl. 4°, 17 und von f. 8 an 19 Z. (22 × 12; 15 × 7 1/2^{cm}). — Zustand: der Rand (besonders der untere) stark fleckig, Bl. 4—9 oben und 4—7 unten ausgebessert. Nicht frei von Wurmetich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: grüner Lederbd. — Titelüberschrift:

« حسن المقصد في عمل المولد الشريف

Verfasser fehlt. Nach HKh. ist es:

السيوطي

Ohne Zweifel richtig, denn dieser ganze Band enthält fast nur Werke desselben.

Anfang f. 4^b: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى وبعد فقد وقع السؤال عن عمل المولد النبوي في شهر ربيع الاول ما حكمه من حيث الشرع وهل هو محمود او مذموم وهل يثاب فاعله ام لا

Essojūṭī † 911/1505 behandelt die Frage, ob die festliche Begehung des Geburtstages des Propheten im Monat Rabī' I dem Gesetze nach zulässig und löblich sei oder nicht. Der Brauch sei zuerst durch الملك المظفر ابو سعيد كوكبري بن زين الدين علي بن بكتيش aufgekomen und دحية بن الخطاب († 633/1236) habe zur Vertheidigung dieser Neuerung für den Obigen das Werk التنوير في مولد البشير النذير verfasst, während علي اللخمي († 781/1331) es in dem Werke المورد في الكلام على عمل المولد ابوعبد الله محمد بن محمد بن محمد القاسي ابن الحاج المدخل على عمل المولد († 737/1336) habe es in seinem عمل المولد theils gebilligt, theils verworfen.

Schluss f. 11^b: اراد ان يشرف به الزمان الذي ولد فيه فلو ولد في اوقات المتقدم ذكرها لكان قد يتوهم انه يتشرف بها، انتهى ذلك والحمد لله وحده

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschrift und Stichwörter roth. Bl. 4—7 in etwas grösserer Schrift. Der Text ist überall nicht gut. — Abschrift c. 1100/1688. — Arabische Foliirung.

Bl. 1^b—3^a enthält ein Titelverzeichnis der in diesem Bande enthaltenen Abhandlungen.

HKh. II 4513.

9545. Lbg. 295.

40) f. 276—295.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift (fast verwaschen) und im Inhaltsverzeichnis S. 3:

المورد الروي في مولد النبي

so auch in der Vorrede f. 279^b. — Verfasser oben am Rande und am Schluss:

علي القاري

Anfang f. 276^b: الحمد لله الازلي الابددي علي ما اضاء النور الاحمدي واشرف الصياء المحمدي المنعوت بالمحمود في عالم الوجود الخ

'Alī ben sultān moḥammed elqārī † 1014/1606 (No. 1931) spricht zuerst davon, dass die Geburtstagsfeier Moḥammeds allgemein üblich geworden sei; darauf sagt er, weil er dieselbe in anderer Weise zu begehen nicht im Stande sei, habe er diese Festschrift verfasst, zur Verherrlichung des Propheten.

Schluss f. 295^a: فلنختم بما ختم الله به نزول كلامه المبين على خاتم النبيين رجاء ان يختم لنا بالثابتة الحسنی وان يبلغنا المقام الاسنى فضلا من الله وتوفيقا. . . ذلك الفصل من الله وكفى بالله عليما والحمد لله اولا وآخرا. . . وصلى الله على سيدنا. . . تسليبا. . . ومهابة وتعظيما

Abschrift im J. 1176 Rabī' I (1762).

HKh. VI 13403.

9546. Lbg. 295.

41) f. 287ⁿ. 293ⁿ.

8°, c. 23 Z. (15 × 10 1/2; 12 1/4 × 7^{cm}). — Zustand: in dem oberen Viertel wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, dünn.

Ein Paar zusammengehörende Blätter, von derselben Hand geschrieben wie die ganze Handschrift 295, enthaltend eine kleine Abhandlung, deren übergeschriebener Titel ist:

القول التمام عند ذكر ولادته عليه السلام
Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 287ⁿ: الحمد لله الأمر بالاتباع حيث ما كان والانقياد له صادرا عن صدورهم والاذهان. . . وبعد فيقول. . . ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبى

... قد اعتقد الكثيرون من اهل الزمان القيام عند ذكر ولادة النبي عم ... واجبا حتى ان بعض الفضلاء الخ

Ibrāhim ben mohammed ben ibrahīm *elkalebi* † 956/1549 widerlegt die Vorwürfe, die ein Gelehrter ihm gemacht, dass er die Ansicht nicht theile, dass jeder Gläubige, aus Hochachtung vor Mohammed, bei seinem Namen aufstehen müsse, weil solche Ehrfurchtsbezeugung nur Gott zukomme.

Schluss f. 293^{ab}: فليس بتعظيم له صمم فان كان في هذا الاعتقاد خلل شيء فساد فليبين، تم Abschrift vom J. 1181 Gom. (1767).

9547.

Geburtsfeuerschriften über Mohammed (مواليد) sind auch noch verfasst von:

- 1) عمر بن الحسن الكلبى ابن دحية † 688/1286, u. d. T. التنوير في مولد السراج المنير.
- 2) احمد بن على بن سعيد الغرناطى † 678/1274, u. d. T. ظل الغمامة في مولد سيد تهامة.
- 3) ابراهيم بن عمر الجعبرى † 782/1382, u. d. T. موعد الكرام لمولد النبى [سيد الانام]
- 4) خليل بن كيكلى العلاتى † 761/1360, u. d. T. الدرّة السنية في مولد خير البرية.
- 5) محمد بن عثمان بن ايوب اللؤلؤى ابو القاسم † c. 800/1397, u. d. T. الدر المنظم في مولد النبى الاعظم
- 6) von dems. اللفظ الجميل بمولد النبى الجميل
- 7) زين الدين العراقى † 806/1408, u. d. T. مولد النبى
- 8) مجد الدين الفيروزابادى † 817/1414, u. d. T. النفاحة العنبرية في مولد خير البرية
- 9) محمد بن محمد ابن النجزى † 888/1429, u. d. T. التعريف بالمولد الشريف
- 10) von dems. عرف التعريف في المولد الشريف
- 11) محمد بن ناصر الدين الدمشقى † 842/1438, u. d. T. جامع الآثار في مولد النبى [المختار]
- 12) von dems. اللفظ الرائق في مولد خير الخلائق
- 13) عبد الله بن عبد الرحمن الشيرازى اصمى الدين † 884/1479, u. d. T. درج الدرر في ميلاد سيد البشر

- 14) ابراهيم بن على بن ابراهيم العراقى ابو الصفا بن فتح الله حسبى † 887/1482, u. d. T. ابي الوفا وكفى في مولد المصطفى
- 15) محمد بن عبد الرحمن السخاوى † 902/1497, u. d. T. مولد النبى
- 16) على بن ابراهيم بن على الكلبى † 1044/1684, u. d. T. الفخر المنير بمولد البشير النذير
- 17) محمد على بن محمد علان التبريزى † 1057/1647, u. d. T. مورد الصفا في مولد المصطفى
- 18) ابراهيم بن عبد الرحمن الخياري † 1088/1672, u. d. T. خلاصة الاحداث والنقول في الكلام على قوله تعالى لقد جاءكم الرسول
- 19) الحسن بن على بن على شمة الفوقى † 1176/1762, u. d. T. قصة المولد النبوي
- 20) احمد بن محمد بن احمد الدردير † 1201/1787, u. d. T. ر في المولد الشريف
- 21) ابو بكر بن محمد الحبشى البسطامى † u. d. T. الكواكب الدرّية في مولد خير البرية
- 22) محمد الناصى برهان الدين

c) Lebenslauf und Tod.

9548. Spr. 903^B.

112 Bl. 4°, 23 Z. (26¹/₂ × 17¹/₂; 21 × 14^{cm}). — Zustand: fleckig, unsauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: zusammen mit Spr. 903^A in schönem Halbfranzband. — Titel fehlt; er ist: سيرة رسول الله. Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang fehlt. Bl. 1 beginnt in der Vorrede, bei den Worten: حمد معترف بالتقصير واشكركم على الكثير والقليل والعسير واليسير ... قال ابو عبد الله محمد بن عمر الواقدى البغدادي الواعظ بمدينة بغداد المحروسة

Der Verfasser des Werkes ist also Mohammed ben 'omar ben wāqid elmedeni elbagdādī *elwāqidi* abū 'abd allāh † 207/822. Es liegen hier 35 vereinzelt Bruchstücke vor, zu einer ausführlichen Biographie Mohammeds gehörig. Sie betreffen fast alle seine Vorgeschichte und die Zeit vor seinem politischen Auftreten. Die genaue Ermittlung der Reihen-

folge der Stücke und des Umfanges der vorhandenen Lücken ist misslich; im Allgemeinen ist die Folge aber so: Von Erschaffung des Prophetenlichtes, Stück 1. — Sein Grossvater 'Abd elmottalib: 25^a. 16. 26—28. 30. 29. 34. 35. 13. 9. 14. — Seine Eltern 'Abd alläh und 'Ämina: 32. 11. 12. 25. 33. — Seine Amme Hälma: 15. 18. 20. — Nach dem Tode seiner Mutter: 17. 19. — Tod des Grossvaters: 3^a. — Mohammed und Abū gahl: 6. 3^b. 31. 10. — Reise nach Syrien und Heirath der 'Īladīga: 7. 4. — Begebnisse mit ilun, Abū bekr und Obajj ben halof: 21—24. — Er und Fātima: 8. (Das Uebrige ist nicht sicher unterzubringen.)

Schrift: gross, deutlich, gefällig, fast vocallos. Ueberschriften (roth) f. 3^b. 5^b. 16^a. 27^b. 85^b. 89^a. — Abschrift c. 900/1494.

9549. Spr. 93.

496 Seiten 4vo, 19 Z. (24 × 16; 18 × 11^{1/2}cm). — Zustand: zum Theil fleckig und unsauber. — Papier: gelbräunlich, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser auf der Vorderseite des 1. Blattes (von späterer Hand):

الجزء الاول من السيرة النبوية

لابي محمد عبد الملك بن هشام بن ايوب الحميري المعاصري المصري

Der gewöhnlichere Titel ist: سيرة رسول الله oder auch سيرة ابن هشام, meistens aber سيرة محمد رسول الله.

Anfang S. 1: ذكر سرد النسب الزكوى من محمد صلي الله عليه وعلي آله الي آدم عمّ، قال ابو محمد عبد الملك بن هشام هذا كتاب سيرة سيدنا رسول الله صعم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب واسم عبد المطلب شيمة بن هشام الخ

Ausführliche Biographie Mohammeds, von محمد بن اسحق بن يسار المطلبى المدينى ابو عبد الله [وابو بكر]

verfasst: Mohammed ben ishāq ben jasār elmuttalibī elmedeni abū 'abdallāh (und abū bekr) † 151/768 (150). Sein Werk liegt hier in der Bearbeitung des 'Abd elmelik ben hisām ben ejjūb ellimjarī elma'āfirī elbaḡrī elmiḡrī abū mohammed † 218/833 (213) vor.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Dieser erste Theil entspricht der Ausgabe Wüstenfeld's S. 1—515. Der letzte Abschnitt ist S. 494: ذكر أسري قريش يوم بدر. Schlussworte S. 496: شافع وشفيع حليفان لهم من اليمين رجلا.

Schrift: ziemlich klein und gleichmässig, deutlich, aehr stark vocalisirt. Die Ueberschriften schwarz, grösser. Seite 1—17 von etwas späterer Hand gut ergänzt. — Abschrift von عبد الكريم بن عبد الرحمن بن علي بن علي بن عثمان الطبري المعروف بابي الحميري um 700/1300. — Collatioirt. — HKh. III 7308.

9550. WE. 15.

200 Bl. 8vo, 13 Z. (18^{1/2} × 13; 13^{1/2} × 9^{1/2}cm). — Zustand: der Rand an einigen Stellen, besonders im Anfang, beschädigt und ausgebessert. Nicht ohne Flecken und Wurmathe. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Erster Band desselben Werkes (=Wüstenfeld S. 1—194, 17). Titel fehlt eigentlich. Doch steht auf einem Vorblatt: هذا كتاب سير النبي صعم und f. 1^a richtiger: جزء من سيرة ابن هشام. Beides von anderer Hand. — Der hier vorliegende Text ist nach der Recension des نظام الدين ابو الفتح نصر ابن الحسين بن حميد und im Anfange des Werkes f. 1^b ist die Reihe der Ueberlieferer, die auf Ibn hisām zurückgeht, mitgetheilt (s. die Stelle bei Wüstenfeld, Ausgabe, Kritische Anmerkungen, S. 1, unten). Der Text ist stellenweise beschädigt, daher die Lücken. — Der Text umfasst, nach der üblichen Eintheilung des Ganzen in 30 Theile, die ersten 5 derselben, also etwa das erste Sechstel.

Die Blätter sind verbunden und folgen so: 1—62. 84. 85. 63—70. 92. 77. 71—76. 86—91. 78—81. 93—113; Lücke von 1 Bl.; 114—132. 82. 83. 133—200.

Das letzte Blatt ist von anderer Hand ähnlich ergänzt; ebenso Bl. 1. 2. 11. 14—22. 24. 106. 107. 121.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, geübt, ziemlich stark vocalisirt. Die Aufschriften schwarz, mit grösserer Schrift. Am Rande oft Berichtigungen, Lesarten, auch erklärende Bemerkungen. — Abschrift, nach der Unterschrift f. 200^a, vom J. 583, 24 Gōmādā 1 (1187).

Das Werk ist, wie aus den Bemerkungen auf f. 84^b. 123^a. 181 hervorgeht, gelesen worden vor dem Šeikh ابو عبد الله محمد الكتني (und nach dessen Exemplar berichtigt).

9551. Spr. 94.

233 Bl. 4°, 23 Z. (26 $\frac{1}{4}$ × 18; 18 $\frac{1}{2}$ × 12^{cm}). — Zustand: wurmstichig, der untere und besonders stark der obere Rand, auch der Rücken, wasserfleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 7, Z. 8 bis S. 540). Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Die Blätter folgen: f. 229—233^a. 4—51. 1—3. 52 ff.

Im Anfange fehlen eigentlich 11 Blätter; davon ist aber, von derselben Hand wie der Schluss, ein Theil ergänzt, nämlich f. 229—233^a (= Wüstenfeld S. 7, 8 bis 22, 3). Am Ende fehlt auch etwas, ist aber ergänzt von ganz neuer Hand in guter kleiner Schrift.

Die eigentliche Handschrift geht nur bis f. 221 (f. 221^b, Mitte = Wüstenfeld S. 515). Dann folgt aber unmittelbar noch ein Zusatz, der bei Wüstenfeld fehlt. F. 222—228^a enthält den Text der Ausgabe bis S. 540. Dann folgt die Unterschrift: تم المجلد الاول من السيرة النخ

Schrift der Haupthandschrift: gross, kräftig, rundlich, deutlich, gleichmässig, fast vocallos, bisweilen auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 600/1397.

9552. WE. 14.

249 Bl. Folio, 23 Z. (30 × 21; 21 $\frac{1}{2}$ × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, nur etwas unsauber. — Papier: stark, gelblich, glatt. — Einband: brauner Lederband.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 1—638). Titel u. Verf. f. 1^a (roth):

الجزء الاول من سيرة سيدنا محمد رسول الله صم
رواية ابي محمد عبد الملك بن هشام عن زياد بن
عبد الله البكائي عن محمد بن اسحق

Anfang f. 1^b so wie bei Spr. 93. Die Erzählung geht hier bis zum ذكر يوم الرجيع. Dieser Band enthält $\frac{3}{5}$ des Ganzen.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, nicht ganz gleichmässig, wenig vocalisirt. Die Ueberschriften roth. — Abschrift von شمس الدين ابن الحاج علي الحلبي im J. 1026 Rab' I (1617).

9553. Glas. 210.

165 Bl. Folio, 27—30 Z. (31 × 20; 23—24 × 11 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). Zustand: ziemlich gut; Anfangs unsauber und am Rande beschädigt. — Papier: gelb, glatt, dick (bis f. 114). — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 1—401, 4). Titel u. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي فضل هذه
الملة الحمديّة على سائر الملل . . . وبعد فمن اولي
ما دتج به الكاتب طرسه وشرف به الخادم اللبيب
نفسه . . . سيرة سيدنا ونبينا رسول الله صم

Nach der Dībāge beginnt f. 2^a, 8 das Werk selbst so wie bei Spr. 93.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, weit, vocallos, oft ohne diakritische Punkte; Ueberschriften grösser, Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1076 Rab' I (1665).

F. 164 u. a. ein astronomisches Gedicht
الهادي الي الحق عز الدين بن الحسين بن المؤيد
† 900 Raḡab (1495), in 48 Versen, betitelt:
الشريفة في ذكر شهور الروم والبروج . . . وذكر المنازل الخ
Anfang (Kāmil):

اسمع هديت مقالة منظومة فيها فوائد في الحساب غزار

9554. Pm. 85.

208 Bl. 8°, 15 Z. (20 × 15; 14 × 9 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht überall ganz sauber; besonders nicht f. 16—18. 112. 119. 124. F. 145 oben ausgebessert; 167 oben im Text eingerissen. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner Halbfrzbd mit Klappe und Goldverzierungen.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 19, 1 bis S. 414, 19). Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt mit den Worten f. 1^a: نزل عمر بن تبان
und schliesst f. 208 mit:
لما قدم المدينة هو واحكامه اصابتهم

Das erste Viertel des Ganzen hört f. 121^b auf (= Wüstenf. S. 252, 1. Zeile).

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, etwas blass, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1215 Sa'bān (1800) von محمد بن عبد الله الديلمي. — Collationirt.

9555. We. 300.

121 Bl. 8°, 15 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 16; 14 × 10 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: sehr wasserfleckig, auch vielfach unsauber und schmutzig. Nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Zweiter Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 220, 19 bis S. 402, 16). Titel u. Verf. fehlt, ist aber meistens aus den Unterschriften der einzelnen Hefte ersichtlich. Dieser Band umfasst — von einigen Lücken abgesehen — nach der Eintheilung des ganzen Werkes in 30 Hefte, das 7.—12. Heft. Die Zahl derselben ist in den Unterschriften angegeben. (Heft 7 f. 1^a, 8 14^a, 9 38^a, 10 64^b, 11 87^a, 12 107^b.)

Es fehlen im Anfang vor Bl. 1 10 Bl., nach 81 u. 85 je 2 Bl., nach 86 1 Bl., nach 88 4 Bl., nach 121 etwa 10 Bl. Bl. 107^a ist leer geblieben. Von Bl. 31 ist die obere Hälfte abgerissen, es fehlen am Texte 4 Zeilen auf jeder Seite.

Schrift: ziemlich kleine, geläufige Gelehrtenhand, stark vocalisirt. Stichwörter roth. Am Rande stehen die Lesarten und Verbesaerungen. — Abschrift von أبو اللطف بن صارم الدين أباراهيم الشافعي الصيداوي und verbessert in den Vorlesungen, die er bei Verschiedenen gehört (in den Jahren 927/1521—959/1551), die am Ende der Unterschriften jedes Heftes erwähnt werden. Collationirt (f. 64^a) nach dem alten Exemplar des ابن قتيبة.

Auf den 2 Vorblättern a und b sind Angaben über einige über dies Werk gehörte Vorlesungen, aus dem J. 881/1476 und besonders f. b aus dem J. 958/1551 (letzteres von أبو اللطف, bei زين الدين عبد اللطيف بن محمد الرشيد الشافعي).

9556. Spr. 97.

90 Bl. 4°, 21 (19) Z. (23¹/₃ × 17; 17—18 × 12—13^{cm}). Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht ganz ohne Wurmstich. Einige Blätter, besonders zu Anfang, am Rande ausgebesaert; überhaupt ist der Rand öfters fleckig. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 314, 3 bis S. 501, 3). Titel u. Verf. fehlt. Anfang fehlt. Das zuerst Vorhandene f. 1^a ist: يعنى رسول الله صعم واصحابه ثم انزل الله. Zuletzt f. 90^b: ... ابن زيد بن أمية بن سنان بن كعب بن عمير.

Nach f. 76 fehlen 4 Bl. (= Wüstenfeld S. 467, 11 bis S. 474, 20).

Schrift: f. 1—23 ziemlich gross, steif, genau, deutlich, etwa vocalisirt. Stichwörter hervortretend gross, achwarz. F. 24 ff. von gleicher Grösse, gewandter, etwas rundlich, vocallos; Stichwörter roth. — Abschrift um 800/1397 (resp. 900/1494). — Collationirt.

9557. Glas. 115.

178 Bl. 4°, 19 Z. (25¹/₂ × 16; 20¹/₂—21¹/₂ × 12¹/₂^{cm}). Zustand: ziemlich lose im Einband, am Rande abgegriffen, etwa wurmstichig, nicht recht sauber, Anfangs schadhafte, auch fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 353, 1 bis S. 693, 4). Titel u. Verf. fehlt. Dieser Band des Werkes beginnt hier mit غزوة بنى قريظة u. hört auf in اسلام عبد الله بن سلام (F. 72^a beginnt das 15., 150^a das 19. جزء.)

Nach f. 173 fehlt 1 Blatt.

Schrift: gross, dick, steif, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift c. 700/1300.

9558. Spr. 95.

102 Bl. 8vo, c. 15—25 Z. (18 × 13; 15—16 × 10¹/₂—11¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, zum Theil fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 579, 14 bis S. 999, 6). Titel, Verf. u. Anfang fehlt.

Auf den Text bei Wüstenfeld S. 999, 6 folgt hier noch ein Gedicht des Hassān ben tābit von 18 Versen (Tawil), das bei Wüstenfeld fehlt. (Anfang: ولا يمشى رسم الرسول ومعهد منبر وقد تعفو الرسوم وتهمد)

Die Ueberschriften sind oft weggelassen, ebenso (besonders gegen Ende) eine Menge Abschnitte ganz oder zum Theil, so dass die Verkürzung im Ganzen sehr beträchtlich ist und es eigentlich eher ein Anszug zu nennen ist. So fehlt z. B. die Qaṣīde des Ka' b ben zoheir (= Wüstenfeld S. 889 ff.).

Schrift: ziemlich klein, ungleich, deutlich, nur stellenweise etwas vocalisirt. Die Ueberschriften mit grösserer Schrift. Im Anfang und dann gegen Ende ist etwa in der Mitte jeder Seite 1 (auch 2) Reihe roth geschrieben, so dass es den Anschein hat, als ob es ein Vers sei, der dann erklärt werde. Es ist jedoch Prosa. — Abschrift von الحاج محمد بن حسن بن الحاج علي بن محمد بن جميل بن حبارة بن سباق بن شداد الحزمي الهلالي im Jahre 935 Dū'liḡḡe (1529).

9559. Pet. 256.

97 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 14^{1/2}; 14 × 9^{cm}). — Zustand: gut, aber in der Mitte einige Blätter mit Wurmetisch, am Ende etwas fleckig; die Bl. 89—91 sind schadhafte. — Papier: dick, gelb, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 731, 5 bis S. 869, 15). Titel u. Verf. f. 1^a zur Seite (von derselben Hand wie das

Uebrige): الجزء الثاني والعشرون من سيرة سيدنا محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم تسليماً عن محمد بن اسحاق بن يسار المطليبي تهذيب أبي محمد عبد الملك بن هشام البكري رحمهما الله

(F. 35^a Titel des 24. Heftes, f. 67^a des 25.)

Dieser Band enthält (nach der Eintheilung in 30 Hefte) das 22.—25. Heft. F. 2^b beginnt: خير الافك في غزوة بنى المصطلق من سنة ست

Des Werk ist verbunden u. defect. Die Blätter folgen so: Bl. 2—10. 45—55 (= Wüstenfeld S. 731, 5 bis S. 752, 15).

Lücke von 20 Bl.

Bl. 11—44 (= Wüstenfeld S. 773, 1 bis S. 808, 14).

Lücke von 10 Bl.

Bl. 56—97 (= Wüstenfeld S. 820, 3 bis S. 869, 15).

Verhanden also:

Heft 22, dessen Schluss fehlt, etwa 10 Bl.

Heft 23 fehlt der Anfang, etwa 10 Bl. Vorhanden Bl. 11—34^a.

Heft 24 vorhanden der Anfang Bl. 35^a—44; fehlen 10 Bl.; dann vorhanden Bl. 56—66.

Heft 25 Bl. 68—97 ganz vorhanden.

Auf Bl. 97^a ist bemerkt, dass der Schluss des Heftes eigentlich schon vorher (Bl. 94^b) sei (und ebenso steht f. 94^b die Bemerkung, dass daselbst das Heft schliesse); es sei aber dem Abschreiber passender erschienen, den Band erst f. 97 abzuschliessen.

Schrift: gut, wenig vocalisirt, diakritische Punkte fehlen bisweilen, am Rande manchmal Lesarten, auch Ueberschriften. Die Ueberschriften sind etwas seltener als bei Wüstenfeld. — Abschrift im Jahre 513/1217 von الحسين بن احمد بن عبد الرحمن بن علي

9560. Spr. 96^b.

232 Bl. 8vo, 9 (—10) Z. (21^{1/2} × 15; 12^{1/2} × 7^{3/4} cm). — Zustand: nicht recht sauber, der Rücken zu Anfang stark wasserfleckig; der Rand öfters fleckig, besonders am Ende, nicht ganz frei von Wurmetischen. Der untere Rand f. 8 bis c. 40 stark beachädigt und ausgebessert, auch im Text ergänzt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Halbfranzband.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 832, 8 bis S. 929, 5). Titel f. 1^a:

المجلد التاسع من السيرة الزكية النبوية من عشر مجلدات وهو الجزء الخامس والعشرون من تجزئة ثلاثين جزءاً

Dies ist, bei Eintheilung des Werkes in 10 Bände der 9. Band (und, nach Ibn el-magribi's Eintheilung in 30 Hefte, das 25. bis 27. Heft). Heft 25 ist f. 1 bis 78; 26 = f. 79 bis 148; 27 = f. 149—232.

Schrift: gross, deutlich, ziemlich stark vocalisirt. Die Ueberschriften (die übrigen nicht alle atohen) sind in grösserer Schrift. Collationirt. Das ف ist mit dem Punkt unten geschrieben (dagegen ق wie gewöhnlich). — Abschrift vom J. 548 Ragab und Sa'bān (1153).

Am Ende jedes der drei Hefte stehen zahlreiche Zeugnisse über das Lesen derselben bei dem und dem Lehrer, schon vom J. 556/1161 an.

F. 68 ist 2 mal gezählt. Nach f. 27 fehlt 1 Bl., nach 118 8 Bl., nach 119 1 Bl., nach 127 1 Bl.

Wüstenfeld beschreibt die Handschrift in der Vorrede p. LIII als Spr. 97.

9561. Pm. 693.

163 Bl. 8vo, 17 Z. (19 × 13^{1/2}; 14 × 8^{cm}). — Zustand: vielfach am Rande wasserfleckig, dann auch beachädigt und ausgebessert; ausserdem ziemlich stark wasserfleckig und nicht selten ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, im Ganzen stark. — Einband: schöner Halbfrzbd mit Goldverzierung.

Schlussband desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 840, 6 bis S. 1026). Titel u. Verf. f. 1^a:

تأليف ابن هشام الجزء الخامس من سيرة النبوية تأليف ابن هشام

Dieser fünfte und letzte Band fängt hier an mit: غزاة يوم حنين في سنة ثمان بعد الفتح

Schluss f. 163: قال ابن هشام عاجز المبيت الاول عن غير ابن اسحق، انقصى كتاب سيرة النبي سيدنا محمد رسول الله صغم ورحم وكرم، وهو آخر الجزء الثلاثين من اجزاء الوزير ابي انقسم بن المغربي بعون الله وتأييده وتوفيقه وله المنية، وهو آخر الجزء الخامس من خمسة اجزاء

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, stark vocalisirt. Am Rande nicht selten Verbesserungen; auch ziemlich oft der Inhalt am Rande roth angegeben. Die Ueberschriften im Text sind meistens hervorragend gross, in schwarzer Schrift. — Abschrift von عيسى بن احمد بن وزير بن ابراهيم بن كيسان im Jahre 591 Sawwāl (1195).

9562.

Kleinere Stücke desselben Werkes sind vorhanden in:

1) Pm. 701.

42 Bl. 8vo, 15 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 14; 14 × 10^{cm}). — Zustand: zu Anfang fleckig, auch ausgebessert; im Ganzen nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung. — Titel f. 1^a oben von ganz neuer kräftiger Hand:

ربع الاول والثانى من سيرة ابن هشام

u. von anderer Hand, mit rother Schrift, f. 1^b oben am Rande: هذا الكتاب [الجزء الاول من سيرة رسول الله صعم

F. 1—9 enthält den Anfang des Werkes (= Wüstenfeld S. 1—19, 1). Dann grosse Lücke. F. 10—41^b, 6 entspricht Wüstenfeld S. 414, 19—476, 5. Dann kommt ein Abschnitt فصل من شهيد بدر Derselbe schliesst hier f. 42^b: فلما بلغه خروج رسول الله صعم كفر به: حسدا له ولما انشد لرسول الله صعم شعره قال امن لسانه وكفر قلبه، هذا آخر ما كان في السنة الثانية من الهجرة النبوية.

Schrift: ziemlich klein, zum grössten Theil etwas gedrängt, gewandt und deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 1087 Sawwāl (1676) von علي بن عبد القادر بن باكير

2) We. 1886, 1^a.

1) f. 1—4.

7 Bl. 4to, 19 Z. (23 × 15; 18 × 11^{cm}). — Zustand: stark fleckig, so dass der Text an einigen Stellen gelitten hat, auch sonst etwas beschädigt und Bl. 2 und 3 am Rande ansgebessert. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Die Folge der Blätter ist: 3. 2. 1. 4. Nach Blatt 2 fehlen 2—3 Blätter.

F. 3. 2 entspricht Wüstenfeld S. 3, 15 bis S. 7, 9; f. 1. 4 ist S. 15, 14 bis S. 20, 2.

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, gefällig, ganz vocalisirt. Am Rande bisweilen Verbesserungen u. sprachliche Erklärungen. — Abschrift c. 600/1203.

3) Spr. 96^a.

42 Bl. 4to, 11 Z. (22 × 15; 13 $\frac{1}{2}$ × 8 $\frac{1}{4}$ ^{cm}). — Zustand: etwas wurmetichig, besonders am Ende, ausgebessert; nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzband. — Titel und Verfaasser fehlt.

Das Vorhandene beginnt f. 1^a: واما اذا ما اولجت فتري لها الخ (Vers) und schliesst f. 41^b: فكان عمر يعرفها لضرار بعد اسلامه.

Dies Stück entspricht Wüstenfeld S. 255, Z. 2 v. u. bis S. 276, 15, worauf noch der bei Wüstenfeld, Varianten, p. 87 (zu Textseite 276, 15) angeführte Zusatz im Text folgt. — Nach der Unterschrift ist es der 8. Theil (von 30 Theilen nach der Eintheilung des المغربي بن الوزير ابو القسم بن الوزير), woran jedoch im Anfang 33 Blätter fehlen.

Zn dieser Handschrift gehört Spr. 96^b.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, stark vocalisirt. Die Uberschriften grösser. Collationirt. — Abschrift c. 550/1155.

F. 42 (und auf den vorübergehenden Blättern am Rande) sind ausführliche Angaben, bei wem dieser Theil gehört ist und von wem; dieselben geben v. J. 582/1188 bis 793/1391.

Wüstenfeld beschreibt diese Handschrift in der Vorrede p. LIII als Spr. 97.

4) Mq. 484, 1, f. 1. 2.

5 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 14 $\frac{1}{2}$; 13 $\frac{1}{2}$ × 10 $\frac{1}{3}$ ^{cm}). — Zustand: stark fleckig; 2 auf einander folgende Blätter. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: in einem schönen Halbleder-Deckel. — Titel u. Verfaasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى . . . وبعد فقد قرئ وسمع هذا الجزء وهو الثاني من تجزية خمسة من سيرة سيد المرسلين وخاتم النبيين . . . تأليف الشيخ . . . ابي عبد الله محمد بن اسحق تهذيب الامام . . . ابي محمد عبد الملك بن هشام المصري . . . على شيخنا . . . شهاب الدين . . . ابي العباس احمد الزرعي الشافعي الخ

Vorbemerkung zu dem zweiten Fünftel des Werkes; dasselbe beginnt in der Ausgabe Wüstenfelds Seite 208. Von dem Text des Werkes selbst ist hier nichts vorhanden. Dieselbe betrifft die Angabe des Schreibers der Handschrift, des احمد بن محمد بن عمر بن ابي بكر بن ابي بكر بن عثمان بن عبد اللطيف الشهير 984/1627, dass er das Werk gehört (und gelesen) habe bei Ahmed ezzora'i, dass Verschiedene, die er

namhaft macht, es bei ihm gehört haben; ferner bezeichnet er darin die Traditionswerke und die grammatischen und juristischen Schriften, die er bei Obigem gehört; dann führt er f. 2^b noch verschiedene seiner früheren Lehrer an: den زين الدين بدر الدين بن قاضي شهيد, † 878/1478, † خطاب الشافعي † 874/1469, † نجم الدين بن قاضي عجلون الشافعي, † 876/1471.

Diese Vorbemerkung bricht mit f. 2 ab.

Der Name des Schreibers steht auch f. 1^a, 2 ausführlich, und zwar — ohne Zweifel — in der Unterschrift zu dem 1. Fünftel dieses Werkes; von derselben ist hier aber nur der Rest erhalten.

F. 1^a Mitte steht noch ein Lehrbrief über das Werk (das erste Fünftel), ausgestellt von ابراهيم بن محمد بن محمود الدمشقي الشافعي الناجي † 900/1496 an den obigen Schreiber zu Damask im Jahre 880/1476.

Ausserdem sind noch verschiedene kürzere Angaben auf derselben Seite, theils über Lesung des Werkes, theils über Collationirung desselben.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, etwas flüchtig, ziemlich stark vocalisirt. — Abschrift um 880/1476.

9563. We. 302.

158 Bl. 8vo, 21 Z. (20 1/2 × 14 1/2; 14 × 8 1/2 cm). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ohne Flecken; an einigen Stellen sind Blätter ausgerissen oder doch beschädigt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1^a:

شرح غريب السيرة النبوية على صاحبها افضل الصلاة والسلام لابي ذر [مصعب] بن محمد بن مسعود الحشني

Anfang f. 1^b: قال الشيخ الفقيه المحدث الافضل ابو ذر بن محمد بن مسعود الحشني رحمه الله باعث الرسل وناهج السبل الذي هدانا للإسلام وشرفنا بملة محمد عليه افضل الصلاة والسلام . . . وبعد فهذا املاء امليته من حفظي بلفظي على كتاب سيرة رسول الله صمّم التي تقدم محمد بن اسحق الي جمعها وتلخيصها وان سمع هذا الكتاب مني وقيدت رواياته بطرقها عنى الخ

Sprachliche und sachliche Erklärung der in demselben Werke des Ibn hisām vorkommenden schwierigen Ausdrücke, in passender Kürze, von Muṣ'ab ben mohammed ben mas'ud elhisāni elandalusi elgejjāni abū d'ar' ben abū 'rrukab † 604/1207. Die Erläuterung bezieht sich namentlich auf die in dem Werke vorkommenden Verse und Gedichte. Die Ueberschriften sind meistens in dieser Weise: — تفسير غريب قصيدة oder تفسير غريب ابيات

Nach kurzer Notiz über Ibn ishāq und Ibn hisām beginnt das eigentliche Werk so f. 2^a: تفسير ما في نسب رسول الله صمّم من غريب، الي معد بن عدنان وما بعد ذلك فهي اسماء اجمية منها ما يوافق العربي في الاشتقاق والتصريف ومنها ما يخالفه والنسابةون يختلفون فيما فوق عدنان اختلافا كثيرا الخ

Schluss f. 157^b: تفسير غريب ابيات حسان التي رثى بها سيدنا رسول الله صمّم ايضا قوله متى الية بر غير افناد، الية اليمين والحلف والافناد العيب والكذب ايضا، والمبال جمع مبتذل وهو الثوب الذي يبتذل فيه، والصادي العاطش، قال الشيخ الفقيه ابو نرة انتهى ما امليناه على كتاب سيرة رسول الله صمّم من غريب شرحناه ومشكل اوضحناه . . . والله سبحانه وتعالى يعبدنا من العتي والحصر ويجنبنا فضول القول والهذر ويصلي على نبيه محمد . . . ما تليت الآيات والسور وقيدت الآيات والسير والسلام عليه منا ورحمة الله وبركاته، آخر الجزر الموفى عشرين محمد الله . . . وبتمامه تم جميع الكتاب والحمد لله كما هو اهله . . . وشرفه وكرمه بجل وعظم امين،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Nach f. 56 sind 2 Blätter fast ganz ausgerissen, 102 am Rande und oben im Text beschädigt. — Abschrift im J. 1015 Gōmādā I (1606) von محمد بن محمد بن البدنتاني البعلی für محمد بن محمد بن محمود الحنفی, die datirt ist vom J. 879 Gōmādā I (1474).

Foliirt unten am Rande; dabei kommen bei der Zählung nicht vor: 45—47; ausserdem folgt ein nicht mitgezähltes Blatt nach f. 20. 21. 22. 24. 29. 44. 75. 78 (jetzt bezeichnet mit 20^a etc.). Die Zahl der Blätter ist also eigentlich nicht 158, sondern 163.

Die Eintheilung in 20 Hefte ist hier befolgt und im Text und am Rande angemerk.

1. Heft f. 2^a. 2. Heft 13^a. 3. Heft 19^a. 4. Heft 23^a.
5. » 29^a. 6. » 34^b. 7. » 38^a. 8. » 43^b.
9. » 48^a. 10. » 55^b. 11. » 68^a. 12. » 76^a.
13. » 89^b. 14. » 97^b. 15. » 108^a. 16. » 114^a.
17. » 120^b. 18. » 142^b. 19. » 145^b. 20. » 151^b.

Dass *تعليق* in den Unterschriften doch nicht immer das »zu eigenem Gebrauch« voraussetzt, ersieht man aus der Unterschrift hier f. 158^a: *وكان الفراغ من تعليقه من* und zusammengehalten mit der Bemerkung f. 1^a:

استكتبه لنفسه ولمن شاء الله تعالى من بعده

Abschreiber und Auftraggeber desselben sind eben zwei verschiedene Personen. Es bedeutet also *تعليق* das vollständig hinter einander fort, ohne Lücken, Abschreiben eines Werkes. — Nicht bei HKh.

9564. Spr. 101.

198 Bl. 4°, 17 Z. (25 × 16¹/₂; 17 × 10¹/₂^{cm}). — Zustand: in der oberen Hälfte auf den ersten 40 Blättern wasserfleckig, sonst im Ganzen gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

الجزء الثالث من كتاب الروض الأنف والمشرح الروي
في تفسير ما اشتمل عليه حديث السيرة واحتوي
وتدليل ما استصعب في ذلك الكتاب من عووض
الانساب وغوامض الاعراب وغريب اللغات والآداب
وتتبع لخبير او فقه منثور من اثر، مما عني بشرح
مشكله وتخرج مفقده الفقيه الحافظ المحدث ابو القاسم
عبد الرحمن بن عبد الله بن ابي الحسن
الختعي ثم السهيلي ر

Die ersten 2 Zeilen des Titels so auch in der Unterschrift.

Dritter Band des Commentars des 'Abd errakmān ben 'abd allāh *essoheili* † 581/1185 (No. 720) zu schwierigen Stellen und Wörtern desselben Werkes des Ibn hišām. Ueber die Zeit der Abfassung s. bei Spr. 102.

Dieser Band beginnt f. 1^b: *اذن الله لنبيه صم* ابن الله بالبصرة، ذكر فيه ان رسول الله صم اتي بيت ابي بكر رة في الظهيرة قالت عايشة وفي البيت انا واختي اسماء فقال اخرج من معك فقال ابو بكر انما هما بنتاي يا رسول الله الخ

d. h. der Commentar betrifft den Text (Wüstenfeld) S. 327—674.

Schluss (des Abschn.: *وذكر حيتي بن اخطب*)
f. 197^b: *وقال الحطيئة*

*لعمرك ما قرأ بنى بغيض اذا نزع القواد بمستطاع
يريد انهم لا يجذعون ولا يستذلون*

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gewandt, deutlich, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. — Abschrift c. 900/1494.

F. 9 steht hinter f. 84. F. 55 ist beim Zählen übersprungen. — HKh. III 6572. 7308.

9565.. Spr. 102.

113 Seiten 4°, 27 Z. (25³/₄ × 17¹/₂; 19 × 12¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, sonst ziemlich gut. Der obere Rand gegen Ende etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit schadhafter Klappe. — Titel fehlt. Verfasser: s. Anfang. Vollständiger:

محمد بن احمد بن عثمان بن قايماز الذهبي
الدمشقي شمس الدين

Anfang S. 1: *يقول محمد بن احمد بن عفا الله عنه* قال الحافظ ابو القاسم عبد الرحمن بن عبد الله ابن احمد السهيلي، حمد الله مقدم على كل امر نبي بال وذكره حرتي ان لا يفارق الجلد والبال. . . . وبعد فاني انتخبت في هذا الاملاء بعد استخارة ذي الطول والاستعانة بمن له الحول الخ

Auszug des *Sems eddīn moliammed ed'd'ehebi* † 748/1347 (No. 2313) aus dem so eben besprochenen Commentar des *Essoheili*. Nach den einleitenden Worten, die dem Werke des *Essoheili* entnommen sind, hat dieser sein Werk angefangen im Beginn des J. 569/1178 und es im *Gomādā* I desselben Jahres beendet.

Das Werk selbst beginnt Seite 1 Mitte: *نسبه صم اسم جدته عامر قاله ابن قتيبة وقال ابن اسحق وغيره شيبه فقبيل ولد وفي راسه شيبه ويقصد العرب بهذا الاسم النغول الخ*

Schluss S. 113: *وقد رثاه كثير من الشعراء* وأكثرهم اذخهم المصاب واعجزتهم الصفة ولن يبلغ بالاطناب في مدح ولا رثاء كنه محاسنه ولا قدر مصيبة فقده فصلي الله عليه وعلى آله صلاة تتصل مدني الازمان واحله اعلي مراتب الرضوان وحسبنا الله ونعم الوكيل والحمد لله وحده،

Die Unterschrift enthält die Bemerkung, dass in dem Original, wonach diese Handschrift abgeschrieben, gestanden habe: فرغت من انتقاء الروض الانف في نصف شوال سنة تسع عشرة كتبه محمد بن الذهبي

Demnach hat Edd'hebi dies Werk beendet im J. 719 Šawwāl (1319).

Schrift: geläufig, gleichmässige Gelehrtenhand, gedrängt, etwas hintenüberstehend, ziemlich gross, vocallos, vielfach ohne diakritische Punkte, nicht leicht zu lesen. — Abschrift etwa im J. 900/1494 im Auftrage des Oberqādis in seinem Hofe. — يوسف بن يونس الحبابي HKh. III 7308.

Einen Auszug aus dem Commentar des Essoheili hat عز الدين ابن جماعة † 819/1416, u. d. T. نور الروض gemacht und diesen Auszug hat يحيى المناوي شرف الدين † 871/1466 glossirt.

Ein grosses Stück des Grundwerkes (von Ibn hisām) hat محمود بن احمد العيني † 855/1451 in seinem كشف اللثام في شرح سيرة ابن هشام erklärt.

9566. Spr. 100.

151 Bl. 4°, 22—24 Z. (27¼ × 18½; 22½—23 × 14—14½^{cm}). — Zustand: wasserfleckig, besonders am oberen Rande und zur Seite; überhaupt nicht recht sauber. Bl. 1 am Rande schadhaf, auch der Text. Der Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

مختصر السيرة النبوية على صاحبها افضل الصلاة
واكمل التحية رواية ابن هشام عن ابن اسحاق

نعماد الدين ابي العباس احمد بن ابراهيم بن
عبد الرحمن الواسطي الحنبلي

Anfang (ist in dieser Handschrift etwas verstümmelt; hier ergänzt nach Spr. 99) f. 1^a:

[الحمد لله الذي امطر قلوب المتقين بوابل] النيقين
كالديم وفجر [اسرار الموقنين] بينابيع الحكم وكشف
لبصائر العارفين مشاهدات التعريفات [تخرجوا بها] من
حجب الشكوك والظلم . . . وبعد فان بعض من حرك
الله منه العزومات الي ذوق شىء من المقامات الخ

Abkürzung desselben Werkes des Ibn hisām, von Ahmed ben ibrahīm ben 'abd errahmān elwāsiti elhanbali 'imād eddin

abū 'l'abbās ibn el'arif, geb. c. 640/1242, † 711/1311. Die meisten Gedichte und Genealogien und sonstiges Beiwerk sind hier fortgelassen; ebenso die genaue Anführung der Gewährsmänner.

Das Werk selbst beginnt f. 2^b: ذكر نسب رسول الله صمّم، محمد بن عبد الله بن عبد المطلب واسمه شيبه بن هاشم واسمه عمر بن عبد مناف الخ

Der folgende Abschnitt f. 3^a: ذكر اسمعيل عمّ، كان عمر اسمعيل عمّ فيما يذكر من مائة سنة وثلاثون سنة ثم مات رحمة الله وبركاته عليه فدفن في الحجر الخ

Der Schluss fehlt. Das zuletzt vorhandene entspricht dem Grundwerke (ed. Wüstenfeld) S. 986, 3.

Die Handschrift ist lückenhaft und verbunden. Die Blätter folgen so: F. 1—58 (= Spr. 99, S. 1—133, 5 fr.); fehlt 1 Bl.; 68—77 (= Spr. 99, 135, 2 fr. bis 159, 10); fehlt 1 Bl.; 78—127. 60. 61. 128—131 (= Spr. 99, 161, 14 bis 268, 19); fehlen 32 Bl.; 62—67 (= Spr. 99, 340, 5 bis 353, 19); fehlt 1 Bl.; 59 (= Spr. 99, 356, 3 bis 358, 8); fehlen 10 Bl.; 132 (= Spr. 99, 380, 4 bis 382, 1); fehlen 8 Bl.; 133—151 (= Spr. 400, 15 bis 442, 19).

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 900/1494.

9567. Spr. 99.

I) S. 1—469.

469 Seiten und 63 Bl. Folio, 19 Z. (31½ × 20½; 17½ × 12½^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, sehr glatt, ziemlich dünn, gegen Ende sehr dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Daselbe Werk. Titel fehlt; aber von schlechter ganz neuer Hand steht S. 1 oben richtig:

هذا تلخيص سيرة النبي عمّ عن ابي محمد
عبد الملك بن هشام عن محمد بن اسحق المطلبى

Verfasser fehlt. Anfang S. 1: s. bei Spr. 100. Schluss S. 469 (Schluss einer langen Qaṣīde in Tawil): مع المصطفى أرجو بذاك جواره

وفي نيل ذاك اليوم اسعي واجهد
آخر ما تلخص من السيرة النبوية صلوات الله علي
صاحبها وسلامه والحمد لله رب العالمين

Schrift: guter Persischer Zug, ziemlich gross, gegen Ende etwas kleiner und feiner, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1840, nach dem Original des Verfassers vom J. 707 Raḡab (1308).

Unterschrift (von derselben neuen Hand wie der Titel):
 وفي الكتاب المنقول منه، على يد ملخصها العبد الفقير
 الي رحمة ربه وغفرانه احمد بن ابراهيم بن عبد
 الرحمن الواسقى (الواسطى 1.) وذلك بدمشق المحروسة
 في المدرسة الخنبلية داخل باب الفرائيس في شهر الله
 رجب سنة سبع وسبعماية،

Ein anderer Auszug aus dem Grundwerk
 wird u. d. T. dem الذخيرة في مختصر السيرة
 و ابراهيم بن محمد برهمن الدين ابن المرّحل
 611/1214 am Leben, beigelegt. Ein anderer von
 احمد بن محمد بن مفرج الاشبيلى العشاب ابن الرومية
 † 637/1239, u. d. T. اختصار اخبار محمد بن اسحق

9568. Spr. 98.

362 (361) Seiten 4°, 21 Z. (27 × 18; 19 × 13^{cm}). —
 Zustand: etwas wurmetichig, nicht ganz sauber, doch im
 Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick. — Ein-
 band: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Ver-
 fasser fehlt; aber nach der Unterschrift S. 362:

الجزء الثاني من بلوغ المرام من سيرة ابن هشام
 والروض الأنف والإعلام

لتقى الدين ابي بكر بن حجة الحموي

(so auch S. 244, 14).

Anfangsworte f. 1^a: انا الذي عاهدتني خليلي

Bearbeitung von Ibn hisām's Leben Mo-
 hammeds und dem Commentare des Essoheili
 dazu (No. 9564) und einem mit الإعلام betitelten
 Werke; von Abū bekr ben 'alī ibn hiǧǧe
 elhamawī taqī eddin † 837/1433 (No. 1393) im
 J. 832/1429 beendet. Hier vorhanden ist nur die
 2. Hälfte, an der im Anfange 41 Blatt fehlen.
 Das zuerst Vorhandene betrifft den Text in der
 Ausgabe Wüstenfelds S. 563, 4 bis Ende. Es
 ist hier der Grundtext, mit einigen Auslassungen,
 ziemlich ganz aufgenommen und an betreffenden
 Stellen die erklärenden Bemerkungen des السهيلي
 eingeschaltet (eingeführt mit: قال السهيلي).

So folgt S. 1 auf die 2 Verse des Grund-
 textes (ed. Wüstenfeld S. 563, 4. 5) die Bemerkung
 des Essoheili: قال السهيلي قول ابي
 دجاجة الا اقوم الدهر في الكيول قال ابو عبيد الكيول

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

آخر الصفوف ولم يسمع في هذا الحديث وقال الهروي
 (s. Spr. 101, f. 139^a, 11—14).
 Dann folgt wieder der Grundtext.

Das Werk schliesst mit einem Lobgedicht
 des Verfassers auf Mohammed; dasselbe ist
 58 Verse lang und betitelt أمان الخايف und
 beginnt (Tawil) S. 359:

شدت بكم العشاق لما ترتموا فغفروا وقد طاب المقام وزموم
 بانث سعاد (Anfang سعاد كعب بن زهير)
 Die Qaṣīde des كعب بن زهير mit einem vollständigen
 Commentar des Verfassers auf Moḥammed; dasselbe ist
 58 Verse lang und betitelt أمان الخايف und
 beginnt (Tawil) S. 359:
 شدت بكم العشاق لما ترتموا فغفروا وقد طاب المقام وزموم
 بانث سعاد (Anfang سعاد كعب بن زهير)
 Die Qaṣīde des كعب بن زهير mit einem vollständigen
 Commentar des Verfassers auf Moḥammed; dasselbe ist
 58 Verse lang und betitelt أمان الخايف und
 beginnt (Tawil) S. 359:

S. 245—248 ein Lobgedicht des محمد ابن نباتة
 († 768/1366) auf Moḥammed (Nachahmung des
 Gedichts des كعب بن زهير), anfangend:

ما الطرف بعدكم بالنوم مكحول
 هذا وكم بيننا من ريعكم ميل
 (62 Verse).

S. 248—251 gleichfalls ein Lobgedicht auf
 Moḥammed (Nachahmung der Qaṣīde des
 كعب بن زهير) von dem Verfasser كعب بن زهير,
 anfangend:
 في قبلى للعيون السهل تسهيل
 وما لمولي عند الخد تقبيل
 (60 Verse).

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, etwas
 blass, ziemlich stark vocalisirt. Die Stichwörter roth.
 Zwei Hände davon sind sehr ähnlich. S. 1—38 von etwas
 anderer Hand, gefällig, gleichmässig, gut geschrieben.
 Arabische Paginirung. Collationirt nach dem Original des
 Verfassers. Einige Zusätze von ganz neuer Hand hinzu-
 gefügt, nämlich je 1 Blatt zu S. 69. 70. 73. 75. 76. 161.;
 6 Bl. zu S. 79; 7 Bl. zu S. 165. Seite 92 ist beim Zählen
 übersprungen. — Abschrift im Jahre 830/1432 von
 احمد und محمد.

9569.

1) Mo. 384.

16 Bl. 8°, c. 13 Z. (21 × 14½; 15 × 9½—10½^{cm}). —
 Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich
 stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. —
 Titel f. 1^a:

وفود العرب على كسري

Verfasser: s. Anfang.

18

Anfang f. 1^b: قال ابو عمرو أحمد بن محمد ابن عبد وبة، قد مضى قولنا في الاجواد والاصفاد على مراتبهم ومنزلهم... ونحن قائلون... في الوفود الذين وفدوا على النبي صعم وعلى الخلفاء والملوك الخ

Der Verfasser Ahmed ben moḥammed ben 'abd rabbihi abū 'amr elqortobī † 328/940 behandelt hier die Gesandtschaften der Araber an Kisrā. Er beginnt f. 2^b mit der des Enno'mān ben elmondīr. (الحجرت بن ظالم المري) — Schluss f. 16^a:

واحسنوا ادبهم فان في ذلك صلاح العامة واجراء بطول السلامة، ثم امر لكل واحد منهم خمسين دينارا،

Das Stück ist doch wohl seinem الفريد العقد entnommen.

Schrift: jemenisch, gross, rundlich, fast vocallos, öfters ohne diakritische Punkte; incorrect. — Abschrift c. 1200/1785.

2) Mo. 385.

40 Bl. Format etc. (Text: 13¹/₂—15 × 8¹/₂—10¹/₂om, 12—13 Z.) und Schrift wie bei Mo. 384. Titel fehlt.

Fortsetzung von Mo. 384.

Beginnt f. 1^a mit: وفود قريش على سيف بن ذي يزن، قال ابن عباس، قال لما ظفر سيف بن ذي يزن بالحبشة وذلك بعد مولد النبي الخ وفود حمدان على النبي صعم 6^b; وفود عبد المسبح الى سطح u. s. w.; zuletzt f. 37^a وفود الحجاج and f. 40^b وفود رسول المهلب ابن ابي صفرة على الحجاج يقتل الازارقة، قال المدائني لما هزم المهلب قطري بن الفجاءة صاحب الازارقة بعث

Mit diesen Worten bricht das Stück ab.

9570. Mq. 726.

1) f. 1—7.

89 Bl. 4°, 17 Z. (22 × 15; 14¹/₂ × 9¹/₂om). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weisslich, auch gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt. Er ist etwa:

مختصر في نسب النبي صعم ومولده ومنشاه ومبعثه
Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang: اخبرنا الشيخ... شمس الدين ابو عبد الله محمد بن... كمال الدين عبد الرحيم بن عبد الواحد بن احمد المقدسي... قال اخبرنا

أحمد بن فارس بن زكرياء بن الحسين النحوي الرازي رحمة، هذا ما يحق على المرء المسلم حفظه ويجب على ذي الدين معرفته الخ

Kurze Uebersicht über Herkunft, Jugend und erstes Auftreten Mohammeds, nebst Angaben über seine Frauen, Kinder, Freunde, Diener u. s. w., auch über seine Pferde; von Ahmed ben fāris ben zakarijjā ben el-hosein errāzi elqazwini † 395/1005. Voran steht die Riwaye des Werkchens, von Mohammed ben 'abd errahim ben 'abdelwahid elmoqaddesi, um 640/1242. — Schluss f. 7^b: ونحن نتبع كتابنا هذا بكتاب اخلاق رسول الله صعم

Schrift: ziemlich gross, gefällig, vocallos. Stieh-wörter roth. Bl. 1^b und 2^a die Zeilen durch rothe Striche abgetheilt. Der Text in rothen Linien. — Abschrift von ملا صالح بن شايح الشافعي البغدادي الأشعري im J. 1216 Dū'lī. (1802). — HKh. III 7308.

9571. We. 312.

1) f. 1—296.

313 Bl. 4°, 21 Z. (26²/₃ × 18¹/₃; 18¹/₂ × 12—12¹/₂om). — Zustand: die vorderen Lagen und der vordere Deckel lose. Etwas unsauber, an einigen Stellen ausgebessert. — Papier: grob, gelb, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe, schadhaf. — Titel f. 1^a:

كتاب شرف المصطفى صعم

Er ist vielmehr (s. unten): مختصر شرف المصطفى
Verfasser f. 1^a:

ابوسعبد عبد الملك بن محمد الخركوشي النيسابوري

Anfang f. 4^a unten: الحمد لله الذي تجلّى لقلوب اهل الولاية بانوار الهداية وحفظهم بدوام الكلاء والحمد لله الحتي المعبود الواحد الموجود والحمد لله الحميد المجيد... قال الاستاذ ابو سعد سلمه الله وابقاه حداني الي ان اجمع شرف النبي صعم حبه والانس بذكره لان من احب شيئا اكثر ذكره ولكي يكثر الصلوة عليه رسما ونطقا الخ

Auszug aus der sehr ausführlichen Biographie Mohammeds, welche 'Abd elmelik ben mo-hammed elharkūsi † 406/1016 (No. 2819) verfasst hatte. Von wem derselbe gemacht sei, ist nicht zu ersehen: s. unten.

Das Werk zerfällt in eine Menge (ungezählter) Kapitel.

- باب ظهور النبي صعم وانقلابه في اصلاّب آياته 5^f
 باب في ذكر رضاع رسول الله صعم 17^b
 باب في تربية رسول الله صعم ونشوءه الي ان نبأ عم 23^a
 باب في عصمة الله تعالي نبيّه صعم من التدبير 29^b
 بغير الحق وحراسته قبل المبعث وبعده من مردة الشياطين
 باب في صفة اخلاق النبي 35^a باب صفة خلقته صعم 32^b
 باب ما مزاح به رسول الله صعم 53^b باب في آداب النبي 47^a
 باب ما ضرب رسول الله صعم من الامثال او قال 56^a
 كلمة فصارت مثلا ساقرا
 باب في ذكر اسماء رسول الله صعم من القران وصفاته 61^b
 باب في ذكر اسماء رسول الله صعم التي وردت 62^a
 به الاخبار وكنيته
 باب في ذكر ما اتسم الله تعالى بنبيه محمد صعم في القران 63^a
 باب ما ذكر الله تعالي من اعضاء الرسول صعم في القران 64^a
 باب تفصيل النبي علي ساير الانبياء عم 64^a
 باب في الموازاة 76^a
 باب ما خص به النبي من الشرف في القران 81^b
 باب ما خص به صعم من المعجزات 95^a
 باب في ذكر من دعا له رسول الله صعم بالخير والبركة 140^b
 باب جامع في فضل المصطفى صعم 150^a
 باب ذكر ما خص به النبي صعم 157^a
 باب انساب النبي وآله الطيبين 159^b
 باب فضل العرب وذكر قريش والمهاجرين والانصار 160^b
 باب جدات النبي واجداده لأمه
 باب ذكر اعمام النبي وذكر اخواله وخالاته واخوانه
 واخوانه من الرضاعة
 باب ذكر عمات النبي
 باب في ذكر اولاد النبي وآله وذكر اصهاره
 باب في ذكر ازواج النبي
 باب ذكر موالي رسول الله صعم وخدمه من الاحرار
 باب في ذكر موليات النبي
 باب في العواتك الاتى ولين رسول الله صعم والفواطم
 الاتى يلينه في القرابة
 باب في ذكر حراس النبي
 باب في ذكر رفقاءه النجباء ومن كان يلي قتل
 المشركين بين يديه صعم
 باب في اسامي رسول الله صعم

- باب في شان من آمن برسول الله قبل مبعثه
 باب في ذكر ما ظهر في بنى اسرائيل من امارات رسول
 الله ومن تبع الذي كسا الكعبة وعمر مدينة النبي
 باب في ذكر سطيح بن ربيعة الغساني حين اتى مكة
 باب في حديث سطيح بن ربيعة الغساني في روبا
 موبذ الموبذان وخمود النيران
 باب في حديث سطيح الغساني وشق بن مصعب
 ورويا ربيعة بن نصر اللخمي
 باب في شان النعمان بن المنذر ملك العرب
 باب في حديث سواد بن قارب الازدي وسبب
 اسلامه وقدمه علي النبي مكة وقت بعثه
 باب في حديث قس بن ساعدة الايادي
 باب في احاديث الكهنة الجذاة
 باب ما جاء في اسلام ابي ذر الغفاري
 باب في ذكر اكنم بن صيفى واسترساله عند خروج
 النبي ومبعثه
 باب في حديث عمرو بن عنبة السلمي وقدمه
 علي النبي
 باب في قصة النجاشي واسلامه
 باب في ذكر اسلام ابي بكر الصديق
 باب في ذكر اسلام عمر بن الخطاب
 باب في ذكر اسلام عثمان بن عفان
 باب في اسلام سلمان الفارسي
 باب في خروج عمير بن وهب الجمحي من مكة
 علي ما عاقد واثق عليه صفوان بن امية من
 العدو وقدمه المدينة
 باب في حديث عمرو بن قيس بن جهينة الجهني
 باب في اسلام كعب الاحبار في خلافة عمر بن الخطاب
 وقدمه المدينة
 باب فيما سمع من جوف الاصنام
 باب في قصة عباس بن مرداس
 باب في حديث مازن بن حيان وقدمه علي رسول
 الله وسبب اسلامه
 باب حديث خفاف بن فضلة
 باب ذكر صنم يقال له عمرة وصنم يقال له جمام
 وصنم يقال له فراس
 باب وفود العرب علي النبي، باب خطب النبي
 باب فيمن اسلم من الجن
 باب في فضيلة اهل البيت عم
 باب العار وفضائل ابي بكر الصديق

- باب في فضائل عمر بن الخطاب
 باب في فضائل عثمان بن عفان
 باب في فضائل علي بن ابي طالب
 باب في فضائل الصحابة
- باب ما جاء في فضائل هذه الامة على سائر الامم^{169b}
 حديث اويس بن انيس القرني^{170a}
 باب في ذكر مغازي رسول الله^{191a} باب في معارج النبي^{171b}
 باب في خيل رسول الله^{200a}
 ذكر اسماء دروعه^{201a} ذكر اسماء سيوفه^{201a}
 ذكر اسماء قسيه^{201b} ذكر اسماء رماحه^{201a}
 ذكر ما ترك رسول^{202a} ذكر اعنزه^{201b}
 الله صعم يوم وفاته من الثياب والقمص
 والازار والسرير والصاع والمد
- باب في حج رسول الله صعم^{202b}
 باب ما جاء في فضل مكة حرسها الله^{206b}
 حديث عبد الله بن الزبير بن العوام ومقتله^{214b}
 باب حلف المطيبين من قريش^{222a}
 باب في ذكر مفتاح بيت الله الحرام^{224a}
 باب في ذكر ما كان عليه ذرع البيت حتى صار^{225a}
 الي ما هو عليه اليوم من خارج وداخل
 ذكر الحرم^{232a} ذكر المسجد الحيف^{231a} ذكر منا^{231a}
 باب ما جاء في اخراج زمزم^{232b}
 باب في فضل تربة رسول الله وهي المدينة وتسمي طيبة^{237a}
 باب ما جاء في مسجد رسول الله^{241a}
 باب في ذكر ما هو مكتوب على جدر المسجد^{242a}
 والشرفات وعند الابواب
 باب ما جاء في تحويل القبلة^{244a}
 باب ما جاء في الحنات^{245a}
 باب في حجرات ارواح النبي^{245b}
 باب ما جاء في بيت فاطمة بنت رسول الله^{246a}
 باب ما جاء في سد الابواب الشوارع^{247a}
 باب ما جاء في اول من خلق القبلة^{248a}
 باب في فضل الصلوة في مسجد رسول الله^{248a}
 باب ما جاء في اثيان رسول الله مسجد قبا^{249a}
 باب ما جاء في زيارة قبر النبي^{257b} باب وفاة النبي^{250a}
 باب ما جاء في فضائل الشهداء وزيارة قبورهم^{260a}
 باب فضل الصلوة علي النبي^{262b}
 باب ما جاء في رواية النبي صعم في المنام^{266b}
 باب ما جاء في ذكر الالوية وصفة لواء الحمد^{279a}
 باب ما جاء في الشفاعة^{294b}

Schluss f. 296^a: فيقول يا نبي الله غلبت علي شقوتي فيقول رسول الله صعم لا شقوة علي احد من امتي اللهم هبه لي فيهبه الله عز وجل له قال احمد بن عاصم الانطاكي رحمه العلم شفيح اذا استعمل وخصم اذا ضيغ، آخر المختصر من كتاب شرف محمد صلى الله عليه وعلى آله الطيبين الطاهرين الاجياد،

Das eigentliche Werk des الحركوشي، dessen Titel ist شرف المصطفى، liegt hier nicht vor, sondern der Auszug aus demselben. Die oberste Reihe auf dem Titelblatt f. 1^a ist völlig ausradirt; dort muss gestanden haben der المختصر من، wie auch in der Unterschrift nach dem Schluss steht. Dafür spricht auch, dass im Werke selbst einige Male (z. B. f. 4^b. 14^b) steht: قال الاستاذ ابو سعد سلمه الله وادبناه، woraus erhellt, dass der Auszug noch zu seinen Lebzeiten von einem Zuhörer desselben gemacht ist. Ausserdem beweist HKh. IV 7556, der das Werk auf 8 Bände angiebt, dass von diesem hier nicht die Rede sein könne.

Wer der Verfasser dieses Auszuges sei, ist nicht gesagt, aber da الحركوشي († 406/1016) zur Zeit der Abfassung noch am Leben gewesen ist, so muss der Verf. um 400/1009 geschrieben haben.

Der vorliegende Auszug ist nicht ganz vorhanden; nach f. 163 ist eine grosse Lücke, beginnend in dem Kapitel: باب فضل العرب، und aufhörend in dem Kapitel: باب في فضائل الصحابة، wovon der Schluss f. 164 ff. vorhanden. Den Inhalt der Lücke können wir aus dem dem Werke vorgesetzten Inhaltsverzeichniss (f. 1^b—4^a) ersehen, den Umfang derselben nicht mit Bestimmtheit; möglicher Weise ebenso gross wie das jetzt Vorhandene.

Das Werk ist durch jedesmalige Angabe der Gewährsmänner bis auf Mohammed herab von Wichtigkeit.

Schrift: grosse, kräftige, geläufige Gelehrtenhand, vocallos und sehr oft ohne diakrit. Punkte, daher nicht leicht zu lesen. Ueberschriften hervorstechend gross. — Collationirt. — Abschrift im J. 447 Gom. I (1055), wie es scheint, ابوالمظفر مسعود بن احمد بن نادان الحردعي (?) für [die Unterschrift sagt: وشرف من وراقته لابي المظفر الحج]

Dann der Abschreiber, der das Werk dann auch noch einmal durchgelesen u. verbessert hat (wie die am Rande oft noch ganz, oft auch nur noch zum Theil, vorhandene Angabe sagt), heisst f. 5^a oben am Rande: عبد الباسط بن العلقوني.

Die Abschrift ist gemacht nach dem Original, das gehörte dem ابو احمد اسمعيل بن ابراهيم الوابلي الانصاري (es heisst: وكان الاصل للشيخ الخ).

Die Blattbezeichnung steht unten am Rande.

9572. We. 312.

2) f. 297—313.

4to, 15 Z. (25¹/₂ × 18¹/₃; 18¹/₃ × 14¹/₂cm). — Zustand: fleckig, unsauber, zum Theil lose im Deckel. — Papier: gelb, stark, etwas glatt.

Stücke desselben Werkes. Titel u. Verfasser fehlt. — Zunächst ist hier ein Theil der bei We. 312, 1 besprochenen Lücke (nach f. 163) vorhanden; f. 297^a, 2 beginnt mit dem Abschnitt ساعدة بن قيس بن ساعدة und endet f. 304^b in dem Kapitel: باب في ذكر اسلام عمر بن الخطاب. Vor diese Blätter gehören, aber nicht unmittelbar, f. 305 u. 306; sie sind ans dem Abschnitte, der von den Wundern Mohammeds handelt und zwar f. 112^a Mitte u. ff. Weiterhin, gleichfalls nach einer Lücke, folgen f. 307—312; sie betreffen die Abschnitte f. 171^b u. 191^a. Alle diese Stücke sind hier im Text bedeutend abgekürzt.

F. 313 enthält einen kleinen Brief von Mohammed an معاذ بن جبل und einige biographische Angaben über جمال بن علاء الدين بن عطاء ابراهيم بن علاء الدين بن جمال بن علي ابراهيم بن علي + 801/1398 und dessen Nachkommen.

Schrift: gross, rundlich, flüchtig, vocallos, blass.

9573. Pet. 255.

203 Bl. 4to, c. 17—19 Z. (22 × 15¹/₂; 16 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weisslich, stark, etwas glatt. — Einband: rother Corduanband. — Titel f. 2^a:

كتاب الوفا في سيرة المصطفى صم

s. auch unten. — Verfasser f. 2^a:

تأليف الشيخ الامام الحافظ العلامة جمال الدين ابي الفرج عبد الرحمن بن علي بن محمد بن علي ابن الجوزي

الحمد لله الذي قدّم نبينا على: 2^b Anfang f. 2^b: كل نبيّ ارسله، وفضل كتابنا على كل كتاب انزله... اعلموا وافقكم الله ان نبينا محمد صم خالصة الوجود وواسطة العقود، لا يداني باحة مجده بشر ولا ملك الخ

Die prophetische Bedeutung Mohammeds und sein Vorzug vor den übrigen Propheten; Trefflichkeit des Gebets für ihn, Bedeutung seiner Sendung und Fürbitte; seine Nähe bei Gott am jüngsten Tage, also ausführliche Biographie Mohammeds, von 'Abd er-rahmān ibn elgawzi abū 'lfarag † 597/1201 (No. 4042).

F. 3—21 enthalten die Kapitelübersicht. F. 1^b u. 2^a die Gewährsmänner.

Das Werk zerfällt in 34 Gruppen oder Stücke, deren jedes ابواب (mit einem Zusatz) benannt und in eine (oft grosse) Anzahl von Kapiteln getheilt ist. Folgendes ist der Inhalt.

- 22^a I. ابواب بداية نبينا محمد
- 22^a الباب الأول في ذكر التنويه بذكر نبينا محمد
- 23^b الباب 2 في ذكر الطينة التي خلق منها محمد
- 25^a الباب 3 في دعاء ابراهيم الخليل بايجاد محمد
- 25^a الباب 4 في بيان ذكره في التنويه والانجيل و ذكر امته واعتراف اهل الكتاب بذلك
- 52^b الباب 5 في اعلام كعب بن لوي بن غالب ببعثة رسول الله لما كان يسمع من اهل الكتاب
- 53^a الباب 6 في ذكر منام رآه نصر بن ربيعة الاخمي يدل على وجود نبينا محمد
- 54^a الباب 7 في ذكر نسب محمد
- 54^b الباب 8 في ذكر طهارة آياته
- 56^a الباب 9 في بيان ان جميع العرب ولدوا رسول الله تعالى
- 56^b الباب 10 في قوله صم ولدت من نكاح لا من سفاح
- باب 11 في ذكر منام رآه عبد المطلب يدل على وجود محمد
- Kap. 11 ist im Text übersprungen.
- 57^a الباب 12 في ذكر منام رآه خالد بن سعيد بن العاصي يدل على محمد
- 57^b الباب 13 في ذكر منام رآه عمرو بن مرة يدل على محمد
- 60^a الباب 14 في ذكر تزويج عبد المطلب وابنه عبد الله الي بنى زهرة
- 60^b الباب 15 في ذكر عبد الله ابي نبينا

- 61^a الباب ١٩ في ذكر تزويج عبد الله أمينة بنت وهب
- 62^b الباب ١٧ في ذكر ما جرى لامينة في حملها برسول الله
- 63^a الباب ١٨ في ذكر وفاة عبد الله بن عبد المطلب
- 64^a الباب ١٩ في ذكر مولد محمد
- 65^a الباب ٢٠ في قصة الغيبل
- 67^a الباب ٢١ في ذكر ما جرى عند وضع أمينة رسول الله
- 69^a الباب ٢٢ في ذكر ولادته مختونا مسرورا
- 69^b الباب ٢٣ في ذكر الحوادث التي كانت لأمينة ولادته
- 71^a الباب ٢٤ في ذكر أمهات الحوادث التي كانت في سنته
- 72^b الباب ٢٥ في ذكر أسماء محمد
- 74^b الباب ٢٦ في ذكر كنيته
- 75^b الباب ٢٧ في ذكر أول من أرضعه
- 76^b الباب ٢٨ في ذكر حليلة وهي التي أرضعته بعد ثوبية
- 78^b الباب ٢٩ في ذكر شرح صدره في صغره
- 83^a الباب ٣٠ في ذكر ما جرى لرسول الله بعد تمام خمس سنين من مولده
- 84^a الباب ٣١ في ذكر وفاة أمينة
- 86^a الباب ٣٢ في ذكر كفاية عبد المطلب لرسول الله
- 87^a الباب ٣٣ في ذكر خروج عبد المطلب برسول الله يستسقون عند منام رقيقة
- 88^a الباب ٣٤ في ذكر خروج عبد المطلب لتهنئة سيف بن ذي يزن بالملك وتبشير سيف عبد المطلب بأنه سيظهر لرسول الله من نسله
- 92^a الباب ٣٥ في ذكر موت عبد المطلب
- 93^b الباب ٣٦ في ذكر كفاية أبي طالب رسول الله
- 94^b الباب ٣٧ في ذكر خروج رسول الله الي الشام مع عمه أبي طالب ولقائه بحيرا
- 97^a الباب ٣٨ في ذكر حضور رسول الله حرب الغحار
- 97^b الباب ٣٩ في ذكر حضور رسول الله حلف الفضول
- 99^b الباب ٤٠ في ذكر ما كان يتعمد به رسول الله قبل النبوة
- 100^b الباب ٤١ في ذكر حالة جرت لرسول الله مع الملائكة وهو ابن عشرين سنة فأخبر بها عمه أبا طالب
- 101^b الباب ٤٢ في ذكر رعيه الغنم
- 101^b الباب ٤٣ في ذكر اشتغاله بالتجارة قبل النبوة
- 101^b الباب ٤٤ في ذكر خروجه الي الشام مرة أخرى في تجارة خديجة
- 102^b الباب ٤٥ في ذكر تزويج رسول الله خديجة
- الباب ٤٦ في ذكر شهود رسول الله بنيان الكعبة ووضعه الحجر بيده
- 104^a أبواب ذكر نبوته صم II.
- 104^a الباب ١ في ذكر الهوائف بنبوة نبينا
- 109^a الباب ٢ في ذكر اعلام الوحش بنبوته
- 109^b الباب ٣ في ذكر امارات النبوة التي رآها قبل بعثته
- 110^b الباب ٤ في ذكر تسليم الاحجار والاشجار عليه
- 111^b الباب ٥ في ذكر بدء الوحي
- 114^a الباب ٦ في ذكر تعليم جبرائيل رسول الله الوضوء والصلوة
- 114^b الباب ٧ في ذكر صلوة رسول الله في بداية الاسلام بخديجة وعلتي
- 115^a الباب ٨ في ذكر نزول الوحي عليه
- 118^a الباب ٩ في ذكر الخلاف فيمن قرن برسول الله من الملائكة
- 118^b الباب ١٠ في سؤال رسول الله ربه ان يريه آية تقوي ما عنده
- 119^a الباب ١١ في ذكر رمي الشياطين بالشهب حين بعث
- 121^a الباب ١٢ في ذكر ما وقع من التغيير في احوال كسري المسقي بابرديز مبعث نبينا
- 124^b الباب ١٣ في ذكر دعائه الناس الي الاسلام
- 125^a الباب ١٤ في ذكر اذكار رسول الله في المواسم
- 125^b الباب ١٥ في ذكر اذكاره عشيرته
- 127^a الباب ١٦ في ذكر عموم رسالته
- 127^b الباب ١٧ في ذكر ارساله الي الجن
- 127^b الباب ١٨ في كونه خاتم النبيين
- 128^a الباب ١٩ في ذكر ما لاقى رسول الله من انبي المشركين وهو صابر
- 131^b الباب ٢٠ في ذكر ما روي من ايمان اكنم بن صفي برسول الله لما بلغه خروجه
- 132^b الباب ٢١ في ذكر امر رسول الله اصحابه بالخروج الي ارض الحبشة
- 134^a الباب ٢٢ في ذكر ما كتبه المشركون من النبوي من بنى هاشم وبنى المطلب
- 135^b الباب ٢٣ في ذكر ما جرى لرسول الله مع صماد الازدي الوائد
- 136^a الباب ٢٤ في ذكر ما جرى لرسول الله مع عتبة بن ربيعة
- 137^a الباب ٢٥ في ذكر ما أشار به الوليد بن المغيرة علي قريش في امر رسول الله
- 138^a الباب ٢٦ في ذكر ما جرى لرسول الله مع عمه أبي طالب عند موته
- 139^a الباب ٢٧ في ذكر ما جرى لرسول الله مع الطفيل ابن عمرو

- الباب ١٩ في ذكر الوقت الذي حولت فيه 162^b
- الباب ٢٠ في نزول فرض رمضان 162^b
- الباب ٢١ في أن رسول الله كان بحرس بالمدينة 162^b
- الباب ٢٨ في ذكر ما جرى لرسول الله بعد موت 141^a
أبي طالب وخديجة
- الباب ٢٩ في ذكر ما جرى لرسول الله في خروجه 142^a
إلى الطائف
- الباب ٣٠ في ذكر دخول رسول الله مكة لها رجع 143^a
من الطائف بجوار
- الباب ٣١ في ذكر عرض رسول الله نفسه على 143^b
القبائل في المواسم
- الباب ٣٢ في ذكر ما جرى لرسول الله مع الانصار 144^b
في سنة ١١ من النبوة
- الباب ٣٣ في ذكر معراج رسول الله 145^a
- الباب ٣٤ في ذكر لقاء رسول الله في العقبة 148^a
الثانية في سنة ١٣ من النبوة
- الباب ٣٥ في علم قريش بما جرى للانصار وما 149^b
تشاؤروا ان يفعلوا
- الباب ١ في ذكر خروج رسول الله إلى المدينة 151^b
III. أبواب هجرته إلى المدينة
- الباب ٢ في ذكر ما جرى له في الغار 152^a
- الباب ٣ في ذكر ما جرى له في طريقه إلى المدينة 153^a
- الباب ٤ في ذكر حديث أم معبد الخزاعية 154^b
- الباب ٥ في تورية أبي بكر عن رسول الله في 156^a
طريقهم إلى المدينة
- الباب ٦ في لقاء رسول الله في طريق المدينة بريدة 156^b
الاسلامي وتفاوله باسمه وخدمة بريدة أياه
- الباب ٧ في ذكر تلقي أهل المدينة رسول الله 157^a
ودخوله إليها
- الباب ٨ في ذكر اليوم الذي قدم فيه المدينة 157^a
- الباب ٩ في ذكر المكان الذي نزل به حين 157^a
قدم المدينة
- الباب ١٠ في ذكر لقاء عبد الله بن سلام رسول 158^a
الله حين قدم المدينة
- الباب ١١ في ذكر فرح أهل المدينة به 158^b
- الباب ١٢ في فضل المدينة 159^a
- الباب ١٣ في ذكر بناء مسجد رسول الله 159^b
- الباب ١٤ في فضل مسجده 160^a
- الباب ١٥ في فضل ما بين بيته ومنبره 160^b
- الباب ١٦ في ذكر بيوت رسول الله ومنارل أزواجه 161^a
- الباب ١٧ في دعاء رسول الله ان يحبب إلي 162^a
أصحابه المدينة
- الباب ١٨ في صلواته التي بيث المقدس وتحويل القبلة 162^a
- الباب ١ في ذكر معجزته في الكروب 180^a
- الباب ١٣ في ذكر رميه وجوه المشركين بكف من 180^a
تراب فلماً أعينهم
- الباب ١٤ في اشارته إلى الاصنام فوفعت 180^b
- الباب ١٥ في اخباره بالغايات 180^b
- الباب ١٦ في الانته الصخر له 188^a
- الباب ١٧ في حنين الجذع إليه 188^b
- الباب ١٨ في تسبيح الحصي في يده 190^a
- الباب ١٩ في ستره عن عين من قصد اذاه من المشركين 190^b
- الباب ٢٠ في دفع من اراد اذاه من الانس 191^a
- الباب ٢١ في كيفية هلاك بعض من اذاه 192^b
- الباب ٢٢ في دفع من قصد اذاه من الشياطين 193^a
- الباب ٢٣ في بيان انه كان له شيطان 193^a
- الباب ٢٤ في دفع اذي الهوام عنه 193^b
- الباب ٢٥ في اعادته عين بعض اصحابه وقد 194^a
خرجت فاستقامت
- الباب ٢٦ في كلام الجدار بحضرته 194^a
- الباب ٢٧ في كلام الطيبة له 194^b
- الباب ٢٨ في كلام الضب له 195^b
- الباب ٢٩ في اجابته اليهود عن مسائل لا يعلمها 196^b
الا نبي
- الباب ٣٠ في رؤيته الاشياء من وراء ظهره 198^a
- الباب ٣١ في انه كان يري في الظلمة كما يري في الضوء 198^b
- الباب ٣٢ في اجابة دعائه 198^b

ابواب فضله على الانبياء V. 202^a

- وخصائصه ومثل ما بعث به
ومثل أمته ووجوب طاعته
وتقديم محبته على النفوس
- الباب ا في ذكر فضله على
الانبياء
- ٢ في ذكر خصائصه
٣ في انفاذ قطيفة له من الجنة
٤ في رفع ذكره
٥ في ذكر مثله ومثل النبيين
٦ في ذكر مثله ومثل ما بعثه الله به
٧ في فضل أمته على الامم
٨ في ذكر مثله ومثل أمته
٩ في ذكر من قبل ما جاء به
ولم يقبل
١٠ في وجوب طاعته
١١ في وجوب تقديم محبته على
النفوس والولد والوالد

VI. ابواب صفات جسده

- الباب ا في صفة راسه
٢ في صفة جنبه
٣ في صفة حاجبيه
٤ في صفة عينيه واهدابه
٥ في صفة جزه
٦ في صفة انفه
٧ في صفة فمه واسنانه
٨ في صفة نكهته
٩ في صفة وجهه
١٠ في صفة لحينه
١١ في صفة شعره
١٢ في صفة عنقه
١٣ في بعد ما تبين منكبه
١٤ في غلط الكتف
١٥ في صفة صدره
١٦ في صفة بطنه
١٧ في صفة مسرته
١٨ في صفة اصابعه
١٩ في صفة كفه

الباب ٢٠ في صفة زنديه

- ٢١ في صفة ساقيه
٢٢ في صفة عقبه
٢٣ في صفة قدميه
٢٤ في ضخامة كراديسه
٢٥ في ذكر اعتدال خلقه
٢٦ في ذكر طوله
٢٧ في رقة بشرته
٢٨ في صفة لونه
٢٩ في ذكر حسنه
٣٠ في ذكر عرقه
٣١ في ذكر خاتم النبوة

VII. ابواب صفاته المعنوية

- الباب ا في حسن خلقه
٢ في ذكر حلمه وصفحه
٣ في نهيه ان يبلغ ما لا يصلح
٤ في ذكر شفقتة ومداراته
٥ في ذكر حياته
٦ في ذكر تواضعه
٧ في انه بعث رحمة
٨ في ذكر اشتراطه
٩ في ذكر كرمه وجوده
١٠ في ذكر شجاعته
١١ في ذكر مزاحه وملاعبه
١٢ في ذكر وقايه بالعهد

VIII. ابواب ادابه وسمته

- الباب ا في جعله يده اليمنى للظهور
واليسرى لرفع الايدي
- ٢ في فعله عند عطسته
٣ في محبته التيامن في افعاله
٤ في ذكر جلسته
٥ في ذكر احتبائه
٦ في ذكر اتكائه
٧ في ذكر استنطاقه
٨ في صفة منطقه والفاظه
٩ في حركة يده حين يتكلم
١٠ في ذكر منبره

Kap. 11 fehlt im Index.

في ذكر فصاحته

Lbg. 176, f. 42^a.

الباب ١٢ في تكلمه بالفارسية

- ١٣ في ذكر ما تمتل به من الشعر
١٤ في ذكر ما سمع من الشعر
١٥ في صفة مشينته
١٦ في صفة ضحكته وتبسمه
١٧ في ذكر محبته للغال والحس
من القول
١٨ في تغييره لاسم القبيح بالحسن
١٩ في قبول الهدية واثابته عليها
٢٠ في كثرة مشاورته لاصحابه
٢١ في ذكر فعله في اول مطر يقع
٢٢ في احتياظه عن نفى التهمة
عنه
٢٣ في علامة رضاه وسخطه
٢٤ في مخالطة الناس
٢٥ في يمينه اذا حلف
٢٦ فيما كان يقول اذا قام من مجلسه

IX. ابواب زهده

- الباب ا في اعراضه عن الدنيا
٢ في اقتناعه باليسير من الدنيا
٣ في انه كان لا يذخر شيئاً
٤ فيما روي انه كان يذخر
٥ في ذكر نفقته
٦ في صفة عيشه في الدنيا

X. ابواب طهارته

- الباب ا فيما كان يقول اذا دخل
الكنيف
- ٢ فيما كان يقول اذا خرج منه
٣ في ابتلاخ الارض لحديثه
٤ في ذكر وضوئه
٥ في انه كان يتوضأ لكل صلاة
٦ في جمعة الصلوة بوضوئه
٧ في مسح علي خفيين
٨ في ذكر سؤاله
٩ في صفة غسله

XI. أبواب صلواته	
الباب ١	في صفة صلواته
٢	في مقدار ما كان يقرأ في الصلاة المفروضة
٣	فيما كان يقول بعد الفراغ من الصلاة
٤	في تنقله بالنهار [الصلاة]
٥	فيما كان يقرأ في صلوة الفجر يوم الجمعة
٦	في ملازمته المسجد بعد صلاة الفجر
٧	في صلواته الصبحي [الفجر]
٨	في ذكر صلواته بالليل
٩	في طول قيامه بالليل
١٠	في طول الليل باية
١١	في صفة قراءته
١٢	في ذكر حسن صوته
١٣	في ذكر الزمان الذي كان فيه يختم القرآن
١٤	في ذكر وتيرة
١٥	في دعائه قائماً اذا ختم القرآن
١٦	فيما كان يصنع اذا فاتته وردة من الليل
١٧	في صلواته التراويح وعددها
١٨	في قطعه ايها خوف ان تنقرض
١٩	في سجوده للشكر
XII. أبواب صومه	
الباب ١	في ذكر صومه من الشهور وقطره
٢	في صومه الاثنين والخميس
٣	في صومه شعبان
٤	في موصلته في الصيام
٥	في صوم ثلاثة ايام في كل شهر
٦	في ذكر ما كان يفطر عليه
٧	فيما كان يقول اذا افطر عند قوم
٨	في جدّه واجتهاده في العشرة الاخيرة من رمضان
٩	في ذكر اعتكافه في العشرة الاخيرة من رمضان
١٠	في اكله يوم عيد الفطر قبل الخروج
١١	في حمل الحريز بين يديه يوم العيد
١٢	في عدد تكبيراته في صلاة العيد
١٣	في مخالفته الطريق يوم العيد

XIII. أبواب حجة وعمره	
الباب ١	في ذكر احرامه
٢	في ذكر تلبينه
٣	في دعائه يوم عرفة
٤	في ذبح اضحيته بيده
٥	في طوافه واستلامه الحاجر
٦	في استلامه الركن اليماني
٧	في سعيه بين الصفا والمروة
٨	في رميه بالحجارة
٩	في دخوله الكعبة
١٠	في خطبه في حجة الوداع
١١	في سياق حجه جملة
١٢	في عدد عمره

XIV. أبواب خوفه وتضرعه	
وحزنه وفكره وبكائه وورعه وقصر امله واستغفاره وتوبته	
الباب ١	في ذكر خوفه وتضرعه
٢	في انزعاجه للغيم والريح
٣	فيما يقول اذا سمع صوت الرعد والصواعق
٤	في ذكر حزنه وفكره
٥	في ذكر بكائه
٦	في ذكر ورعه
٧	في قصر امله
٨	في استغفاره وخوفه

XV. أبواب دعائه	
الباب ١	في بسطه يديه عند الدعاء
٢	في دعائه عند الصباح والمساء
٣	في دعائه عند الكرب
٤	في دعائه مطلقاً

XVI. أبواب الات بيته	
الباب ١	في ذكر سريره
٢	في ذكر حصيره
٣	في ذكر كرسيه
٤	في ذكر فراشه
٥	في ذكر الحفاه
٦	في ذكر وسادته

الباب ٧ في ذكر اتكائه على الوسادة	
٨	في ذكر قطبفته
٩	في ذكر قبته
XVII. أبواب لباسه	
الباب ١	في ذكر قميصه
٢	في ذكر جنينه
٣	في ذكر ازاره وكسائه
٤	في ذكر حلته
٥	في ذكر بردته
٦	في ذكر عمامته
٧	في ذكر قلنسوته
٨	في ذكر رداه
٩	في ذكر سراويله
١٠	في ذكر لبسه الصوف
١١	في ذكر لبسه ما يتفق من اللباس
١٢	في ذكر لبسه الثوب المستجد
١٣	فيما كان يقول عند اللبس
١٤	في ذكر خفه
١٥	في ذكر نعله

XVIII. أبواب مراكبه	
الباب ١	في ذكر خيله
٢	في ذكر ناقته
٣	في ذكر بغلته
٤	في ذكر حماره
٥	في ذكر سرجه
٦	فيما يقول اذا ركب
٧	في صفة سيره

XIX. أبواب ذكر موالبه وخدمه	
الباب ١	في ذكر موالبه
٢	في ذكر موالياته
٣	في ذكر من خدمه من الاحرار

XX. أبواب زينته	
الباب ١	في ذكر خاتمه
٢	في ذكر خصائصه
٣	في ذكر استعماله المشط
٤	في ذكر فرك راسه
٥	في ذكر استعماله الدهن
٦	في ذكر استعماله المرأة

الباب ٧ في ذكر اخذه من اللحية	٨
في ذكر جتر شارب	٩
في ذكر استعماله النورة	١٠
في تطيبه ومحبته للطيب	
XXI. ابواب اكله وماكولاته	
الباب ١ في ذكر مايدته وسفرته	٢
في ذكر قصعته	٣
في صفة خبزه	٤
في اختياره المقل	٥
في ابتدائه بالحل	٦
في اكله القثاء	٧
في اكله الدباء	٨
في اكله السممن والاقط	٩
في اكله الحيس	١٠
في حبه الثريد	١١
في جمعه بين طعامين	١٢
في اكله اللحم وما كان يختار	
من العظام	١٣
في اكله الفقديد	١٤
في اكله الشواء	١٥
في اكله لحم الدجاج	١٦
في اكله لحم الجباري	١٧
في تركه كل ما يعافه	١٨
في اجتنابه ما يؤذي ربحه	١٩
في اكله الجمار	٢٠
في حبه الحلوا والعسل	٢١
في اكله النمر	٢٢
في اكله العنب	٢٣
في اكله الرطب	٢٤
فيما كان يفعل باؤل النمر	٢٥
في اكله الحيص	٢٦
في اكله بثلاث اصابع وحفها	٢٧
في اكله مما يليه	٢٨
في اكله متعيبا من الجوع	٢٩
في انه لم ياكل متكئا	٣٠
في انه لم يدم طعاما	٣١
في انه لم ياكل الصدقة	٣٢
في حمد الله عند الفراغ من	
الطعام وغسله يديه	

XXII. ابواب شربه ومشروباته	
الباب ١ في انه كان يستعذب الماء	٢
في اختياره الماء الميايت	٣
في اثثارة الماء البارد	٤
في ذكر الانية التي كان يشرب منها	٥
في شربه اللبن	٦
في شربه النبيذ وصفة ذلك	
النبيذ	٧
في ذكر شربه السويد	٨
في كيفية شربه	٩
في تنفسه في الاناء ثلاثا	١٠
في شربه قاعدا وقائما	١١
في شربه بعد احكامه اذا سقام	١٢
في مناولته عن يمينه	
XXIII. ابواب نومه	
الباب ١ في مؤامرتة ازواجه بالليل	٢
في نزوله وصعوده ليلة الجمعة	٣
في وضوئه قبل النوم	٤
في ذكر استحاله عند نومه	٥
في صفة فراشه الذي كان ينام عليه	٦
فيما كان يصنع اذا اتى الفراش	٧
في كيفية نومه وما كان يقوله	
عند النوم	٨
فيما يقوله اذا استيقظ من نومه	٩
في انه تمام عيناه ولا ينام قلبه	١٠
في بعض مناماته	
XXIV. ابواب طيبه	
الباب ١ في كثرة امراضه	٢
في انه سجر	٣
في ذكر حجامته	٤
في ذكر تداويه بالحاء	
XXV. ابواب نكاحه	
الباب ١ في تحبيب النساء اليه	٢
في ذكر ازواجه وعددهن	٣
في ذكر سرايه	٤
في ذكر قوته على الجماع	٥
في ذكر استناده وغضه بصره	
عند الجماع	

الباب ٦ في ذكر طوافه على نسائه في ساعة	٧
في انه كان يطوف علي نسائه	
بغسل واحد	٨
في اغتساله في كل وطى	٩
في ذكر مداراته للنساء	١٠
في تاديبه ازواجه بالهجر	١١
في ذكر اولاده وعددهم	
XXVI. ابواب سفره	
الباب ١ في ذكر اليوم الذي يسافر فيه	٢
في ذكر ما كان يقول اذا خرج	
الي السفر	٣
كيف كان يودع المسافر	٤
فيما كان يقول اذا نزل منزلا بالليل	٥
فيما كان يقول في السفر	٦
كيف كان سيره في السفر	٧
في ذكر تنقله على الرحلة	٨
فيما كان يقول اذا رجع من السفر	٩
فيما كان يصنع اذا قدم من السفر	١٠
في انه كان لا يطرق اهله ليلا	
XXVII. ابواب الات حربه	
(Lbg. 176, f. 137 ff.: 9 Kapp.)	
XXVIII. ابواب غزواته وحروبه	
(Lbg. 176, f. 140 ^b . باب 1.)	
الباب ٢٥ في ذكر غزاة الفتح	٣٦
في ذكر غزاة حنين وهي هوازن	٣٧
في ذكر غزاة الطائف	٣٨
في ذكر غزاة تبوك	٣٩
في ذكر شعاره في حروبه	
XXIX. ابواب سراياه	
الباب ١ في عذر رسول الله عن تخلفه	
عن السرايا	٢
في عدد سراياه	٣
في وصاياه بالسرايا	٤
في انكاره فلا يصلح ما فعل امير	
XXX. ابواب مكاتبته الملوكة	
الباب ١ في ارساله الى المقوقس وكتابه اليه	٢
في ارساله الى قيصر وكتابه اليه	٣
في ارساله الى كسري وكتابه اليه	

- الباب ٤ في إرساله الى النجاشي وكتابه اليه
 ٥ في إرساله الى الحارث وكتابه اليه
 ٦ في إرساله الي هونذ بن علي
 الحنفى وكتابه اليه
 ٧ في إرساله الي جبلة بن
 الايهم وكتابه اليه
 ٨ في إرساله الي ذي الكلاع
 وكتابه اليه
 ٩ في إرساله الي فروة الجذامي
 وكتابه اليه
 ١٠ في إرساله الي جيفر وعباد
 ابني الجندبي
 ١١ في إرساله الي ملوك حمير
 وكتابه اليهم

XXXI. ابواب ذكر الوفود عليه

- الباب ١ في ذكر وفد سعد بن بكير عليه
 ٢ في ذكر وفد مزينة عليه
 ٣ في ذكر وفد فزارة عليه
 ٤ في ذكر وفد تحبيب عليه
 ٥ في ذكر وفد سعد هزيم وهم
 اهل اليمن عليه
 ٦ في ذكر وفد محارب عليه
 ٧ في ذكر وفد جبيلة عليه
 ٨ في ذكر وفد نهدي عليه
 ٩ في ذكر وفد عامر بن صعصعة
 عليه
 ١٠ في ذكر وفد عبد القيس عليه
 ١١ في ذكر وفد بني حنيفة عليه

XXXII. ابواب ما جرى بعد رجعه

من حجة الوداع

- الباب ١ في استغفاره لاهل البقيع
 Kap. 2 übersprungen:
 في تامة اسامة بن زيد
 Lbg. 176, 165.
 ٣ في مجيء الخبر بظهور مسيلمة
 ٤ في مجيء الخبر بظهور الاسود
 العنسي
 ٥ في مجيء الخبر بظهور طلحة
 ابن خويلد

XXXIII. ابواب مرضه ووفاته

- الباب ١ في انه سم
 ٢ في تقريب اجله له
 ٣ في عرضه القران على جبرائيل
 قبل وفاته
 ٤ في ذكر ابتداء المرض به
 ٥ في سؤال ابي بكر ان يمرضه
 ٦ في انه كان يدور علي بيوت
 ارواحه في مرضه
 ٧ في اشتداد الوجع عليه
 ٨ في امره ان يصب عليه الماء
 لينقوي بنفسه فيعهد
 ٩ فيما روي انه قض من نفسه
 ١٠ في مدة مرضه وامره ابا بكر
 ان يصلي بالناس
 ١١ في انه اراد ان يكتب الي ابي
 بكر كتابا فلم يكتب
 ١٢ في اخراجه شيئا من المال
 كان عنده
 ١٣ في عتقه عبده عند الموت
 ١٤ في اعلام الناس انه قد خير
 بين البقا والموت
 ١٥ في اعلامه ابنته فاطمة بموته
 ١٦ في تردد جبرائيل اليه قبل
 موته بثلاث ايام برسالة من
 الله تعالى يسأله عن حاله
 ١٧ في ذكر استعماله السواك قبل موته
 ١٨ في تحذيره ان يتأخذ قبره
 مسجدا
 ١٩ في ذكر معانينته نفسه على
 كراهة الموت
 ٢٠ في انه جمع اصحابه واوصاهم
 ٢١ في بيان انه ما اوصي بشيء
 من الدنيا
 ٢٢ في وصيئته بالصلوة عند موته
 ٢٣ في صفة خروج روحه الطاهرة
 ٢٤ في صفة المائب التي توفي فيها
 ٢٥ في ذكر وقت موته
 ٢٦ في ان الناس شكوا في موته
 في ذكر سته

الباب ٢٨ في ذكر ما خلفه وحكمه

- ٣٩ في ذكر غسله
 ٣٠ في ذكر كفنه
 ٣١ في ذكر الصلوة عليه صلوة الجنابة
 ٣٢ في ذكر موضع قبره
 ٣٣ في ذكر لحده
 ٣٤ في ذكر وقت دفنه
 ٣٥ في ذكر نزوله في قبره
 ٣٦ في ذكر ما ترك في قبره
 ٣٧ في صفة قبره
 ٣٨ في فضل زيارة قبره
 ٣٩ في ذكر الاستقاء بقبره
 ٤٠ في ذكر ندب فاطمة عليه
 ٤١ في فضل الصلوة عليه
 ٤٢ في كيفية الصلوة عليه
 ٤٣ في ثم من ذكر عنده فلم
 يصل عليه
 ٤٤ في ذكر ما سمع من التعزية
 ٤٥ في انه لا يبلي
 ٤٦ في بلوغ سلام آمنه ودره عليه
 ٤٧ في تبليغ الملائكة الصلوة
 ٤٨ في رؤيته في المنام
 ٤٩ في عرض اعتماد آمنه عليه

XXXIV. ابواب بعثه وحشره

وما يجزي له

- الباب ١ في انه اول ما تنشق عنه الارض
 ٢ في حشر عيسى بن مريم مع نبيينا
 ٣ في كيفية حشره
 ٤ في ذكر لوائه
 ٥ في انه اكثر الانبياء تبعاً يوم
 القيامة
 ٦ في ذكر حوضه
 ٧ في ذكر شفاعة
 ٨ في ذكر المقام المحمود
 ٩ في تخليصه المؤمنين على الصراط
 ١٠ في انه اول من يدخل الجنة
 ١١ في فضل آمنه على الامم
 ١٢ في ذكر علو منزلته علي الخلق
 في الجنة

Vorhanden ist hier von dem Werke nur die erste Hälfte f. 2^b—201^b und von der 2. Hälfte nur der Anfang (V. Stück, Kap. I, Anfang) auf 3 Seiten.

Der Titel des Buches ist auch im Anfang der 2. Hälfte ebenso (f. 202^a, Z. 4); etwas abweichend aber am Schluss der 1. Hälfte f. 201^b, so:

كتاب الوفا بفضائل المصطفى،

und so eben hat ihn auch HKh. VI 14296.

Die Anzahl aller Kapitel des Buches beträgt 538. Die meisten derselben sind aber in der zweiten Hälfte des Werkes ziemlich kurz gefasst.

Im Anfange etwas verbunden. Die Blätter folgen so: 1—10. 17. 13. 14. 12. 15. 16. 11. Danach fehlt 1 Blatt. Dann 19 u. s. w. — Blatt 18 enthält dasselbe was Bl. 12 und ist zu streichen.

Schrift: gross, kräftig, rundlich, ziemlich deutlich, vocallos, mit rothen Kapitel-Überschriften. — Abschrift von حمدادي بن الدهان التكريتي، im J. 1262 Dh'lihgge (1846, December).

Bei der Kapitelangabe fehlt 1 Blatt; ich kann daher von Abschnitt 27 nicht die einzelnen Kapitelüberschriften angeben; es werden 9 gewesen sein; ebenso wenig den speciellen Inhalt von Abschnitt 28, Kap. 1—24. Die Ueberschrift von Abschnitt 28 rührt von mir her.

9574. Lbg. 176.

215 Bl. 4°, 17 Z. (25¹/₄ × 17; 17 × 10¹/₂cm). — Zustand: nicht recht sauber, auch fleckig und am Ende wasserfleckig, wurmetichig, zum Theil ausgebeSSERT; einige Blätter mit Pflanzenpapier überzogen. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel fehlt, doch steht f. 1^a oben von späterer Hand: الوفا بشرف المصطفى
كتاب الوفا بفضائل المصطفى

Verfasser fehlt; desgleichen der Anfang.

Diese 2. Hälfte beginnt hier im 12. Kap. des 6. Abschnittes f. 1^a, 1: عن عثمان بن عبد الملك قال حدثني خالي وكان من اصحاب علي عم يوم صدقني الخ

قال رسول الله صدم من قال اللهم صل على محمد وانزله المقعد المقرب عندك في الجنة حلت له شفاعةي يوم القيامة،

Schrift: gross, schön, gleichmässig, wenig vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter grösser. — Abschrift im J. 634 Ragab (1237) in قراءة مصر من على المصري für بدر الدين بيان الملكي الكاملی

Collationirt. — Nach f. 57 fehlen 21, nach 58 1, nach 155 20 Bl. — Auf f. 215^b die Notiz, dass Jūsuf, der Sohn des Verfassers, dies Werk an 2 vornehme Verschnittene (طواشي) im J. 636/1238 geschenkt habe.

Spr. 105, 12, f. 352—359.

4°, 20—22 Z. (24¹/₄ × 16¹/₂; 18 × 12¹/₂cm). — Zustand: etwas unzauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt.

Zwei Stücke desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Die Blätter folgen so: 358; Lücke von etwa 5 Bl.; 359. Grosse Lücke; 352—354; Lücke von 2 Bl.; 355—357.

F. 358^a Mitte beginnt im 1. Stück des Werkes, Kap. 28 (= Pet. 255, f. 76^b).

F. 359^b ebenda, Kap. 31 (= do. f. 84^a).

F. 352^a beginnt im 2. Stück, Kap. 5;

F. 355^b ebenda in Kap. 10 (= Pet. 255, f. 113—118).

Schrift: gross, blass, geläufig, ziemlich deutlich, rundlich, vocallos, öfters ohne diakritische Punkte. Ueberschriften weitläufiger, auch etwas grösser. — Abschrift c. 800/1494.

9575. Lbg. 7.

234 Bl. Folio, 23—27 Z. (31¹/₂ × 21¹/₂; 21¹/₂—22 × 12¹/₂—13¹/₂cm). — Zustand: die erste Hälfte (und auch sonst einige Blätter) lose im Einband; sonst ziemlich gut, obgleich nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe nebst Futteral. — Titel u. Verfasser f. 1^a (von späterer Hand):

الاكتفا في معازي المصطفى والخلفاء الثلاثة
لابي الربيع سليمان بن موسى الكلاعي

Verfasser (s. auch unten).

Anfang f. 2^b: فولد عبد الله بن عبد المطلب
محمد رسول الله خاتم النبيين وسيد الاولين والآخرين
ونخبة الخلق اجمعين الخ

2. Theil des Werkes, von Mohammeds Geburt an bis zu seinen Sendschreiben an die Könige, dass sie dem Islām beitreten sollten; von Soleimān ben mūsā ben sālīm ben ḥassān elandalusi elbalansi *elkalā'i* abū 'rabi', geb. 566/1170, † 634 Dh'lihgge (1237).

Das Werk enthielt mindestens noch 1 Band, in welchem das Ende Mohammeds und die Zeit der 3 Hälften behandelt ist; die Regierung des 4. Hälften ('Ali) nicht berücksichtigt, weil keine Eroberungszüge in derselben gemacht worden.

Der Verfasser heisst, nach der Notiz auf f. 1^a ausführlicher: سليمان بن موسى بن سالم ابن حسان الكلاعي الحيري الاندلسي ابو الربيع. Er bringt in diesem Werke viele Gedichte und Gedichtstücke bei, besonders von ثابت بن حسان. So gleich zu Anfang f. 3^a—5^a ein Stück (c. 100 Verse) aus einer Qaçide (Tawil) des tiber Mohammeds Herkunft, Wunder etc., betitelt: معراج المناقب ومنهاج الحسب الثاقب. Anfang: البك فتهي والغواد بيثرب وان عاقلنى عن مطلع الوحي مغرب

Die Eintheilung des ausführlichen Werkes ist nicht in Kapitel oder Abschnitte, sondern die Hauptstoffe werden unter der Ueberschrift die behandelt, unter häufiger Berufung auf Tradition und auf Quellen, wie Elwāqidi.

Zuerst f. 5^b: ذكر أولية بيت الله الحرام وركنه
المسلم ومن ثوبى بناءه من ملائكته وانبيائه عم
ذكر حفر عبد المطلب زمزم وما يتصل بذلك 32^a
من حديث رسول الله صعم
ذكر بنيان قريش الكعبة مع ذكر ما احدثوه في المناسك 43^b
ذكر ما حفظ عن الاحبار والرهبان والكهان من 45^a
امر رسول الله صعم قبل مبعثه سوي ما تقدم
من ذلك مع ذكر شيء مما سمع من ذلك
عند الاصنام او هتفت به الهواتف

ذكر الهجرة الي ارض الحبشة 69^a ذكر المبعث 56^b
ذكر الحديث عن مسري رسول الله 82^b
ذكر خروج النبي صعم الي الطائف بعد مهلك 86^b
عمه ابي طالب
ذكر بدء الهجرة الي المدينة 96^a
ذكر شروع رسول الله في حرب المشركين وذكر 112^b
مغازيه التي آيد الله بها الايمان والمؤمنين
غزوة تبوك 201^a

ذكر الوفود على رسول الله ملتحصا من كتاب 217^a
ابن اسحق والواقدي وغيرهما

ذكر بعث رسول الله الي الملوك وكتابه اليهم 230^b
يدعوهم الي الله والي الاسلام

ذكر توجه عبد الله بن حذافة الي 233^a
كسري وكتاب النبي وما كان من خبره معه

ومات باذان فبعث رعوهم: 234^a Schluss
الي رسول الله صعم وفداهم يعرفون باسلامهم

Am Rande stehen die Inhaltsangaben, auch die der
kleinseren Abschnitte.

Schrift: gross, kräftig, gefällig, fast vocallos. Ueber-
schriften und Stichwörter roth. Der Text in rothen
Strichen. — Abschrift im J. 1212 Moharram (1797) von
محمد بن حسن بن عبد الله بن محمد بن قريش
HKh. I 1092.

9576. Lbg. 505.

22 Bl. 8vo, 20 Z. (20 × 14; 15 1/4 × 9^{cm}). — Zustand:
nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich stark und
glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. —
Titel fehlt; er ist etwa: سيرة النبي صعم
ارجوزة في سيرة النبي صعم
Verfasser f. 1^b in der Ueberschrift:

قال الشيخ . . . ابو الحسن السخاوي

Ausführlicher:

على بن محمد بن عبد الصمد بن عبد الاحد
ابن عبد الغالب بن غطاس الهمداني المصري
السخاوي الشافعي علم الدين ابو الحسن

Anfang (Vers 1. 6):

الحمد لله الجزيل النعم سبحانه اوجدنا من عدم
هذا نظام يحتوي على درر من سير الرسول سيد البشر

Ein Regez-Gedicht in 770 Versen und 20
Kapiteln (und diese auch noch in فصل) über
Mohammeds Leben, von 'Ali ben moham-
med ben 'abd eççamad ben 'abdelahad
elhamdāni *essakhāwī elmiçrī 'alem eddīn*
abū 'hasān, geb. 568/1168 (559), † 643/1246.

في اسمه المعظم ونسبه الكريم f. 2^b باب 1.
في وفاته 21^b باب 20. في الاستراته 11^b باب 10.

Es schliesst mit einem hinten und vorn
alphabetischen Gedicht, dessen letzter Vers:
يا أيها بغي بفضل العلي ثم صلته على النبي

Der Verfasser stützt sich hauptsächlich auf
ابو محمد عبد الملك بن هشام

Schrift: magrebitisch, klein, gleichmässig, vocalisirt.
Ueberschriften grösser, auch roth. — Abschrift c. 1160/1737.

9577. Spr. 123.

1) S. 1—894.

894 u. 70 S. 8°, 23 Z. (21 × 10^{1/2}; 15 × 9^{1/2}cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch sind am Ende einige Blätter durch Zusammenkleben arg beschädigt, haben ausserdem auch einige Wurmstiche. Der Rand des ersten Blattes ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd mit vergoldetem Rücken. — Titel und Verfasser S. 1:

كتاب عيون الاثر في المغازي والشمايل والنسب
لفتح الدين ابي الفتح محمد بن محمد بن
محمد بن احمد ابن سيد الناس
البيعمري الربيعي

(Den Titel s. auch unten.)

Anfang S. 2: قال الشيخ الامام ... ابو الفتح محمد بن محمد بن احمد بن عبد الله بن سيد الناس البيعمري، الحمد لله محلى محاسن السنة المحمدية بدرر اخبارها ومجلى ميامن السيرة النبوية عن غر آثارها ... وبعد فلما وقفت على ما جمعه الناس قديما وحديثا من الجامع في سير النبي صعم ومغازيه وإيامه الي غير ذلك مما يتصل به الخ

Ausführliche Biographie Mohammeds nebst Bericht über seine Angehörigen, von Mohammed ben mohammed ben mohammed ben ahmed ben 'abd allāh ben mohammed erraba'ī elandalusi *elja'muri* elišbili el-miṣri fath eddīn abū 'lfath *ibn sejjid ennas*, geb. 671/1272, † 784/1383. In der Vorrede setzt der Verfasser den Plan des Werkes auseinander: er wolle ein mittelgrosses zuverlässiges übersichtliches Werk schreiben, in welchem die einzelnen Vorfälle nicht zersplittert, sondern im Zusammenhang berichtet werden, in geschichtlicher Reihenfolge, von der Herkunft und Geburt Mohammeds an bis auf seinen Tod, mit einem Anhang über seine Verwandten und sonstigen Angehörigen, seine Pferde, Waffen etc.; seine Gattinnen und Kinder habe er zusammen behandelt im Kapitel *الشمايل والحلى*, nur die *خديجة* an der ihr zeitlich zukommenden Stelle. Auch Gedichte führe er an und

die Genealogie hervorragender Personen und gebe die Gewährstützen, aber immer nur 1mal an der gehörigen Stelle. Für die Genealogien hat der Verfasser, wenn sie mehr als einmal vorzubringen gewesen wären, besondere Abkürzungen in Anwendung gebracht. Seine Quelle ist besonders Ibn ishāq, auch Elwāqidī nach dem Text des Mohammed ben sa'd (من طريق محمد بن سعد). Er erörtert die angefochtene Glaubwürdigkeit in Betreff des Ibn ishāq S. 5 unten bis S. 18, 9 und des Elwāqidī S. 18, 9 bis S. 24, 9.

Der Titel des Werkes ist nach der Vorrede S. 24, 12 etwas abweichend:

عيون الاثر في فنون المغازي والشمايل والسير
und so hat ihn auch HKh. IV 8449 und ebenfalls We. 311, Spr. 126, f. 1^b, 6.

Das Werk beginnt S. 24 mit: ذكر نسب سيدنا ونبينا رسول الله صعم، محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ويدعي شيبه الجد بن هاشم وهو عمرو العلي بن عبد مناف واسمه المغيرة بن قصي ويسمي زيدا الخ
27 ذكر تزويج عبد الله بن عبد المطلب امته بنت وهب بن عبد مناف بن زهرة
28 ذكر حمل امته برسول الله صعم، قال ابن اسحق ويؤمنون فيما يتحدث
29 ذكر وفاة عبد الله بن عبد المطلب، قال ابن اسحق ثم لم يلبث عبد الله
30 ذكر مولده عم، وولد سيدنا ونبينا محمد صعم يوم الاثنين لاثنتي عشر ليلة
35 ذكر تسميته محمدا واحمد صعم، وروينا عن ابي جعفر محمد بن علي
37 ذكر الخبر عن رضاعه صعم وما يتصل بذلك من شق الصدر، وروينا عن ابن سعد
45 ذكر كفالة عبد المطلب النبي عم، [وكفالة عبد المطلب اياه] قال ابن اسحاق فكان رسول الله صعم مع امه آمنة وجده عبد المطلب
48 ذكر وفاة عبد المطلب، وكفل ابو طالب رسول الله صعم بعد ان عبد المطلب ابن هاشم هلك عن سن عالية

- 49 ذكر سفر رسول الله صعم مع عمه ابي طالب الي الشام وخبره ببكيرا الراهب وذكر نبذة من حفظ الله لرسوله عم قبل النبوة
- 57 ذكر رعيته عم الغنم، روينا عن محمد بن سعد اخبرنا سويد بن سعيد
- 59 ذكر سفره عم الي الشام ثانية وتزوج خديجة رضى الله عنهما بعد ذلك
- 66 ذكر بنيمان قريش الكعبة، ولما بلغ رسول الله صعم خمسا وثلاثين سنة
- 70 ذكر اشياء مما حفظ عن الاحبار والرهبان والكهان وعبدية الاصنام من امر رسول الله صعم سوي ما تقدم، قال ابن اسحاق وكانت الاحبار خير اسلام سلمان الفارسي رآه، قال حدثنى عاصم عن محمود عن ابن عباس
- 89 خبر قس بن ساعدة الايادي، قري علي الشيخة الاصيلة امة الحق الخ
- 94 خبر سواد بن قارب، وكان يتكهن في الجاهلية وكان شاعرا
- 97 خبر مازن بن الغصوبة، اخبرنا علي بن محمد الثعلبي اخبرنا محمد بن غسان
- 104 ذكر المبعث متى وحيث له صعم النبوة، قري علي ابي عبد الله محمد بن عبد المومن الخ
- 105 كم كان سنه صعم حين بعث، اخبرنا ابو حفص عمر بن عبد المنعم
- 105 خبر عموم بعثه صعم الي الاسود والاحمر، اخبرنا ابو محمد عبد العزيز
- 115 ذكر فوايد تتعلق بهذه الاخبار، حديث انس ان رسول الله صعم بعث
- 117 ذكر صلته صعم اول البعثة
- 118 ذكر اول الناس ايمانا بالله وبرسوله صعم، واول الناس ايمانا به خديجة
- 127 ذكر سبب اسلام عبد الله بن مسعود رآه، ما روينا من طريق ابي علي بن الصواف
- 128 ذكر دعاء رسول الله صعم قومه وغيرهم الي الاسلام
- 132 ذكر ما لقي رسول الله صعم من ابي قومه وصبره وما من الله به من حمايته له، اخبرنا الامام ابو عبد الله محمد بن ابراهيم
- u. s. w.

Darin die Qaḍide des Ka'b ben zoheir S. 704—707 mit folgenden kurzen Glossen bis S. 711 (55 Verse lang).

- 788 ذكر الحوادث جملة بعد 803 حجة الوداع قدوم رسول الله صعم
- 807 ذكر اولاده صعم 811 ذكر نبذة من معجزاته صعم
- 824 ذكر فوايد تتعلق بهذا الفصل سوي ما تقدم
- 826 ذكر مواليد 845 ذكر ازواجه وسرايه عم
- 847 ذكر حراسه 849 ذكر كتابه 848 ذكر اسمائه
- 850 ذكر العشرة من اصحابه والحواريين واهل الصفة
- 851 ذكر فوايد تتعلق بهذا 854 ذكر سلاحه الفصل سوي ما تقدم
- 855 ذكر خيله عم وما له من الدواب والنعيم
- 858 ذكر خاتم النبوة 866 ذكر صغته عم
- 867 ذكر مصيبة الاولين 876 ذكر جمل من اخلاقه والآخرين من المسلمين بوفاة رسول الله صعم
- 885 ذكر الاسانيد التي وقعت الي المصنفين الذين اخرجت من كتبهم في هذا المجموع ما اخرجته واثبتها في طرز كتابه رحمهم Schluss S. 893:
- الله اجمعين ونفعنا بما يشر لنا من ذلك بئمه وكرمه، هذا آخر السيرة النبوية والحمد لله وحده وصلاة الله على سيدنا محمد الخ

Schrift: gross, kräftig, gewandt, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt, die Uberschriften roth. — Abschrift vom Jahre 1126 Rabi' II (1714).

Seite 204 u. 205 zweimal gezählt (so: 204. 205. 204. 205). Nicht gezählt und übersprungen sind: 544. 545. 550—559: also eigentlich im Ganzen 884 Seiten.

HKh. IV 8449.

9578.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 122.

604 Seiten 4to, 23 Z.. (26 × 19; 19½ × 13½^{cm}). — Zustand: der Rand, besonders der untere, wasserfleckig; überhaupt etwas un sauber. Bl. 1 unten schadhaf. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Lederband mit Goldstreifen im Rücken. — Titel und Verfasser fehlt (der Titel steht in der Unterschrift S. 605: عيون الاثر).

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt S. 1: ذكر المبعث متى وحيث له صعم النبوة: mit dem Abschn.: (= Spr. 123, S. 104). Es beginnt damit der 2. Theil des Werkes, das in 11 solche Theile getheilt ist (vgl. daselbst S. 555).

Teil 3 Seite 60.	Teil 4 Seite 143.	Teil 5 Seite 226.
[» 6 » 271.]	» 6 » 309.	» 7 » 371.
» 8 » 423.	» 9 » 463.	» 10 » 509.
	» 11 » 557.	

Obgleich S. 269 unten steht: تم الجزء الخامس من كتاب عيون الاثر . . . يتلوه ان شاء الله تعالى und في اول الجزء السادس ذكر غزوة حمراء الاسد obgleich dieser Gegenstand wirklich S. 271 ff. behandelt wird, steht doch S. 308: تم الجزء الخامس الخ und S. 309 oben: الجزء السادس من كتاب عيون الاثر الخ

Dieser Widerspruch ist so zu heben, dass S. 269 zu lesen ist: . . . يتلوه . . . تم السفر الاول . . . في اول السفر الثاني الخ

Das Werk also bestand aus 2 Bänden, deren 1. S. 1—270, der 2. S. 271—604 geht. Es ist durch und durch, am Rande und zwischen den Zeilen, mit klein und enggeschriebenen sprachlichen u. sachlichen Glossen versehen, die jedoch am Rande zum Theil etwas verwischt sind.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, etwas vocalisirt, Ueberschriften roth. — Abschrift von (der Name ist wegen eines Loches ungewiss) الخجندى العجمي im J. 748 Çafar (1347) zu Damask.

Das Ganze ist gelesen und ein Lehrbrief darüber ausgestellt (S. 603. 604) an محمد بن احمد بن محمد بن عبد الله المظفرى الفاخورى im J. 903/1497. زين الدين زكرياء بن محمد الانصارى الشافعى

Die Glossen am Rande stammen nicht von dieser Hand her, sondern aus späterer Zeit, etwa um 1100/1688, sind übrigens nicht alle von derselben Hand.

Nach S. 38 sind 2 Blätter ungezählt geblieben (Seite 38^a bis 38^b); ferner beim Zählen übersprungen S. 275 u. 276; also eigentlich im Ganzen 606 Seiten.

Im Anfange fehlen 80 Blätter.

2) We. 311.

201 Bl. Folio, 17 Z. (31 $\frac{1}{2}$ × 22; 22 × 14 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: lose Blätter und Lagen im Deckel; der obere Rand wasserfleckig. Im Ganzen etwas unsauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: schwarzbrauner Lederdeckel. — Titel f. 1^a:

الجزء الثاني من عيون الاثر في فنون المغازي الخ
ابن سيد الناس السمعاني
محمد بن محمد بن محمد
[Am Rande nicht ganz richtig: محمد بن محمد بن محمد
ابن احمد بن يحيى بن سيد الناس البعري الشهيلي]

Diese Handschrift beginnt f. 1^b mit:

غزوة بنى قريظة [روينا عن ابي بكر الشافعى حدثنا
عبيد بن عبد الواحد الخ]
ذكر فوايد يتعلق بما سبق من ذكر الخندق وبنى قريظة 7^a

Hier ist die zweite Hälfte des Werkes enthalten. Von den 11 Theilen des Ganzen sind hier Theil 6—11 vorhanden und zwar:

Theil 6, f. 1^b—43^a. Theil 7, f. 44^a—76^b.
» 8, f. 78^a—104^a. » 9, f. 105^a—134^b.
» 10, f. 136^a—168^a. » 11, f. 169^a—200^b.

Schluss wie bei Spr. 123, 1.

Schrift: gross, stattlich, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 769 Rabī I (1367) von عمر بن اردوح بن حسن الكحناوي

Nach f. 6 fehlen wahrscheinlich 3 Blatt. — F. 167^b ist leer gelassen.

F. 201^a enthält in schlechter Schrift einige abergläubische Mittel gegen Fieber etc.

3) Pm. 47.

237 Bl. Folio, 31 Z. (39 $\frac{1}{2}$ × 21 $\frac{1}{2}$; 21 × 12^{cm}). — Zustand: sonst gut, doch der obere Rand besonders gegen Ende wasserfleckig; ausserdem sind die ersten Blätter fleckig, auch etwas wurmstichig. Bl. 1 stark eingerissen und ausgebessert; f. 151—156 oben fleckig; f. 235 schadhaf. — Papier: gelb, glatt, (ziemlich) stark. — Einband: rother Lederband mit Einpressungen. — Titel und Verfasser fehlt. Er steht auf dem Vorblatt von späterer Hand: عيون الاثر في المغازي والخبر والسير تاليف ابن سيد الناس (Dasselbe, aber abgekürzt, f. 1^a.)

Anfang u. Schluss wie bei Spr. 123, 1.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, etwas rundlich, gleichmässig, meistens vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift von احمد بن الدهشورى بلدا الشافعى im J. 1025 Gomādā II (1616). — Collationirt.

9579. Spr. 124 u. 125.

(= Seite 1—1044 und Seite 1045—1992.)

8vo, 23 (27) Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 15; 15—15 $\frac{1}{2}$ × 10^{cm}). — Zustand: recht wurmstichig, besonders im 2. Theil, der Rand öfters ausgebessert; der 1. Theil sonst im Ganzen ziemlich gut, der 2. Theil etwas weniger; der obere Rand desselben wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, ziemlich grob, glatt. — Einband: Europäischer brauner Lederband. — Titel u. Verf. Bl. 1, erste (ungezählte) Seite:

كتاب نور النيراس على سيرة ابن سيد الناس
لبرهان الدين الحلبي

Der Titel so auch in der Vorrede S. 2. — Der Verfasser heisst ausführlicher:

ابراهيم بن محمد بن خليل الطرابلسى الحلبي
الشافعى سبط ابن العجمى برهان الدين
المشهور فى حلب بالحدث وفى غيرها القوف

الحمد لله الصمد الواحد المنفصل S. 1: يتحف النعم والفوائد المحسن بالصلوات والعيود . . . أما بعد فلما كانت سيرة سيدنا رسول الله صم وسراياه ويعوده لا يعرفها في بلدتنا الا قليل من الناس الخ

Ausführlicher Commentar, mit قوله zu demselben Werk, von Ibrāhīm ben moḥammed ben ḥalīl eṭṭarābulusī elḥalebī sibṭ ibn elāgemī elborhān (= borhān eddīn) elqūf (in Ḥaleb aber elmoḥaddīf beigenannt), geb. 768/1852, † 841/1498. Er hatte schon im J. 792/1390 auserlesene und viele Bemerkungen (فوائد) zu dem Werke geschrieben, in denen er alles irgend wie Bemerkenswerthe, auffällige Ausdrücke, Personen- oder Ortsnamen, Genealogisches etc. mit Anführung, woher er entlehnt, erläuterte. Er hat auch Manches berichtigt und ergänzt und besonders das Werk des أبو القاسم السهيلي benutzt, und sodann seine frühere Arbeit zum Abschluss gebracht.

Derselbe beginnt S. 3: قوله الحمد لله هو الثناء على المحمود بحميد صفاته وافعاله والشكر الثناء عليه بانعامه . . . قوله مكتبي هو بحاء مهملة مفتوحة ثم لام مشددة اسم فاعل قوله محاسن هو مجرور مضاف اليه وهو جمع حسن وهو ضد القبيح الخ und hört auf mit dem Abschnitte: شهداء احد

Der zweite Theil, Spr. 125, beginnt mit انما صوابه الهشامية يعنى والمنسوبة الي الامام عبد الملك بن هشام النحوي البكائي رحمه عن ابن اسحاق والله تعالى اعلم، تم الكتاب المبارك بحمد الله الخ

Das Werk ist vollständig.

Im 1. Theil folgt auf S. 221 und 231 je ein überkopf-stehendes Blatt; davon gehört das nach S. 231 stehende hinter S. 221, das andere hinter S. 231. Nach S. 431 folgt ein ungezähltes Blatt, jetzt 431^a. 431^b. Ungezählt sind und nicht vorkommend: 758. 759. 848. 849. — Im 2. Theil folgt auf S. 1768 ein ungezähltes Blatt, jetzt 1768^a. 1768^b; ebenso nach 1957, also jetzt 1957^a. 1957^b. Ungezählt sind: 1212. 1213. 1314. 1315.

Schrift: ziemlich gleichmässig, im ersten Theil etwas sorgfältiger; ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1888.

HKh. IV 8449.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Ein von Ibn sejjid ennās gemachter Auszug ist betitelt: نور العيون الخ. S. No. 9580.

9580. Spr. 126.

1) f. 1—20^b.

90 Bl. 8vo, 15 Z. (18 1/2 × 13 1/2; 18 × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

« نور العيون في تلخيص سير الامين المامون

سيدنا محمد رسول الله صم وشرفه وكرمه

لابي عبد الله محمد بن محمد بن محمد

أبي الفتح البعمري

Der Titel ebenso bis المامون in der Vorrede.

Anfang f. 1^b: قال الشيخ الامام الرحلة وحيد عصره محمد بن محمد بن محمد ابو الفتح ابن سيد الناس البعمري بعد حمد الله فاتح ابواب الندي ومانج ابواب اثواب 1. الهدى والصلوة والسلام . . . فلما وضعت كتابي المسمي عيون الاثر في فنون المغازي والشمايل والسير ممتعا في باب مغنبا عما سواه لقاصدي هذا العلم الخ

Biographie Moḥammeds, abgekürzt aus dem so eben besprochenen Werke عيون الاثر, von demselben Verfasser. Das Werk selbst beginnt mit der Genealogie des Propheten, f. 1^b: النبي صم هو محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ابن هاشم . . . ابن عدنان هذا هو المتقن عليه وفيما بعد عدنان الي آدم خلاف كثير الخ

Es ist in gewisse Abschnitte (aber nicht صفته صم) eingetheilt. Zuerst kurz seine Herkunft und Lebenslauf. Dann:

كان ربعة بعيد ما بين المنكبين الخ 4^a
ذكر زوجته صم، تزوج خديجة بنت خويلد 8^a
وقد سبق ذكرها

ذكر مواليه 10^b ذكر اعمامه وعماته 10^a ذكر اولاده 9^b
u. s. w. Zuletzt 16^a وفاته.

Schluss f. 17^a: فلد له وذلك في بيت عايشة رضى الله عنها ودفن معه ابو بكر ثم عمر صلى الله عليه وسلم ورضى عنهما وعن جميع الصحابة اجمعين والحمد لله رب العالمين وصلي الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, geläufige Gelehrtenhand, deutlich, vocallos, nicht selten fehlen diakritische Punkte. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift um ⁹⁵⁰/₁₅₄₃. HKh. IV 8449.

Angelängt, von derselben Hand, f. 17^b bis 20^b, kleine Stücke theils in Prosa, فايدة übersrieben, von denen das grösste f. 17^b—19^a überschrieben ist فايدة من الفصول لابن الهائم (Anfang: † ⁸¹⁶/₁₄₁₂, über Erbschaft handelnd (Anfang: للارث اسباب وشروط وموانع فاسبابه اربعة الخ), und theils kleine unbedeutende Gedichtstücke.

9581.

Dasselbe Werkchen in:

1) We. 1829, 2, f. 45—61.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Oben etwas wurmstichig. — Titel und Verfasser f. 45^a:

كتاب مجموع مبارك فيه سيرة النبي صعم المسمي عيون الاثر في فنون المغازي والشمايل والسير وتسمى

نور العيون في تلخيص سير الامين المامون

ما عنى بجمعه من سيد ذكر فيه وهو الشيخ

فتح الدين بن سيد الناس البعيري رحه

In den Titel ist zu Anfang, vor سيرة النبي, einzuschalten تختصر und in المسمي zu ändern.

Im Anfang steht der Name des Verfassers ausführlich. Alsdann von بعد حمد الله an so wie bei Spr. 126, 1. Schluss ebenso.

2) Spr. 2005, f. 45^b—53^a.

8°, 27 Z. — Titel fehlt, steht in der Vorrede.

Schrift: klein, gedrängt, etwas rundlich, deutlich, vocallos. — Abschrift vom Jahre 1119 Rağab (1707).

9582. We. 1742.

3) f. 50—67.

8°, c. 15 Z. (18½ × 13½; 12 × 10^{cm}). — Zustand: etwas unsauber und oben am Rücken fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel und Verfasser f. 50^a:

كتاب الاشارة الي سيرة المصطفى وتاريخ
من بعده من الخلفاء
لعلاء الدين مغلطاي بن قليج بن عبد الله
المحدث المصري

Anfang f. 50^b: بعد حمد الله القهار والصلاة والسلام على المصطفى المختار . . . فقد نذب افضل الحجم والعرب اليوم سيدنا قاضي القضاة جلال الدين نفع الله ببركته الي تلخيص سيرة المصطفى وآثار من بعده من الخلفاء الخ

Mogaltā; ben qalig (qilig) ben 'abd allāh elhāfi; elmiçri elbekçeri (oder elhikri), geb. ⁶⁸⁹/₁₂₉₀, † ⁷⁶²/₁₃₆₁, hat aus seinem Werk über des Propheten Kriegszüge, betitelt الزهر الباسم في سير أبي القاسم, und zum Theil, namentlich in Betreff der Aussprüche und der Nachfolger, auch aus anderen grossen Werken einen Auszug auf Antrieb des جلال الدين verfasst. Er beginnt mit Aufzählung der verschiedenen Namen des Propheten, deren er etwa 70 aufzählt. (Anfang f. 50^b: فنقول هو المصطفى: الماحي الحاشر العاقب المقفى الخ)

Dieses beachtenswerthe Werk geht hier nur bis zum Tode der خديجة; es bricht f. 67^b oben ab mit den Worten: ثم خرج الي الطائف بعد موت خديجة بثلاثة اشهر في ليال بقين من شوال سنة عشر

Schrift: ziemlich gross, geläufig, zum Theil sehr gedrängt, etwas vocalisirt. Stichwörter roth. — Abschrift c. ⁸⁰⁰/₁₃₉₇. — HKh. I 771. III 6881.

Der freie Theil der Seite 67^b ist in dicker enger Schrift beschrieben mit einer Geschichte aus dem Leben Mohammeds, Erlebnisse bei den Taqiften berichtend.

9583. Lbg. 234.

36 Bl. 8°, 18—22 Z. (18 × 13; 13½—14 × 10—11^{cm}). Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titelüberschrift:

حاشية على سيرة النبي صعم للحافظ مغلطاي

Anfang: الحمد لله رب العالمين . . . وبعد . . . فيه حاشية على ما في سيرة المصطفى صعم وتاريخ الخلفاء للشيخ الامام ابي عبد الله مغلطاي . . . ذكر النووي رحه في كتابه تهذيب الاسماء واللغات ان من اسمائه صعم الفاتح الخ

Glosse eines Ungenannten mit قوله zu demselben Auszug über Mohammeds Leben.

Schluss f. 35^a: **قوله في الابيات [الكامل]**

اهل الرصافة والعراق وواسط والكرخ والانبار والاجماد
الاجماد هي ارض البصرة، وهذا آخر المحاشية الخ

Schrift: kräftige Gelehrtenband, ziemlich gross, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte, ziemlich schwierig. — Abschrift c. 800/1387.

F. 35^b eine Predigt (خطبة), f. 35^a und 36^a verschiedene Notizen.

9584. Pet. 703.

2) f. 6^b—44^a.

Format etc. wie bei 1). — Titelüberschrift f. 6^b
oben am Rande: **متن الغيبة السبيرة**. Der Titel ist auch:

الغيبة العراقي

Einen Specialtitel s. bei We. 1816, 2. F. 1^a steht als Titel:

نظم السبيرة لعبد الرحيم العراقي الاثري

Der Verfasser heisst (ausführlicher als im Anfang):

عبد الرحيم بن الحسين بن عبد الرحمن الاثري

العراقي زين الدين أبو الفضل

Anfang:

يقول راجي من اليه المهرب عبد الرحيم بن الحسين المذنب
احمد ربي باتم الحمد وبالصلوة والسلام أهدي
الي نبيته وارجو الله في نجح ما سألته شفاها
من نظم سيرة النبي الامجد آفة حادية للمقتصد

In diesem Gedichte von (etwas über) 1000
Versen giebt 'Abd errahim ben elhosein
el'irāqī † 806/1403 (No. 1071), einen Abriss
von dem Leben des Propheten. Dasselbe ist
in ziemlich viele Abschnitte getheilt, deren erste
sind: seine Namen, Herkunft, Geburt, Ueber-
gabe an Abū talib, vom Bau der Ka'ba und
dem schwarzen Steine, sein Verweilen in Mekka
nach der Sendung, die ersten Anhänger etc.

Schluss f. 44^a:

هما الصاحبان من الاقمار قد جاورا في اللحد خير جار
ثم على عثمان مع علي وسائر اصحاب والنولي
عليهم يجري رضي الرحمن لا ينقصى للعرض والميزان

F. 22^b u. 23^a ist eine Abbildung vom Schuh
des Propheten, mit dem Verse:

وهذه تمثال تلك النعل ودورها اكرم بها من نعل

Am Rande stehen ziemlich viele Noten, meistens
lexikalischer Art.

Die Schrift, von derselben Hand wie bei 1), ist etwas
grösser und ganz vocalisirt. — HKh. III 4999 (u. d. T.
الدرر السننية). VI 13866.

Eine andere Alfijje desselben Verfassers über
Traditionswissenschaft s. in No. 1071.

9585.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 896.

33 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 15^{1/2}; 13^{1/2} × 9^{1/2}cm). — Zu-
stand: der Rand durchaus wasserfleckig u. ausgebleicht. —
Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit
Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

ك" الغيبة العراقي تاليف الشيخ زين الدين عبد الرحيم
ابن حسين بدر الدين المعروف بالزين العراقي الشافعي

Der ganze Rand ringsum ist mit Commentarstellen
beschrieben, hauptsächlich dem المنادي entlehnt. — Nach
f. 18 fehlen 4 Bl.

Schrift: ziemlich gross, gut, vocalisirt. Ueberschriften
braunroth. — Abschrift c. 1050/1540.

2) We. 1816, 2, f. 95—121.

8vo, 21 Z. (20^{3/4} × 15; 14^{1/2}—15 × 9^{2/3}cm). — Zu-
stand: ziemlich gut; nicht ohne Wurmathe. F. 104 sehr
beschmutzt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und
Verfasser f. 95^a:

كتاب نظم الدرر السننية في السبيرة الزكية
لزين الدين ابي الفضل عبد الرحيم بن الحسين العراقي

Am Schluss fehlt der letzte bei Pet. 703, 2 ange-
führte Vers.

Schrift: gross, etwas rundlich, deutlich, fast vocallos.
Ueberschriften roth. — Abschrift o. 1100/1388. — Bl. 122 leer.

3) We. 1875.

38 Bl. 8vo, c. 15 Z. (21 × 15^{1/4}; 14—14^{1/2} × 10^{1/2}cm). —
Zustand: einzelne Lagen und Blätter; nicht überall
sanber. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband:
Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel und
Verfasser f. 1^a:

كتاب الغيبة السبيرة لزين الدين
عبد الرحيم بن الحسين العراقي

Am Schluss fehlt der bei Pet. 703, 2 letzte Vers.

Schrift: gross, weitläufig, vocallos. Ueberschriften
roth. — Abschrift vom J. 1118 Moharram (1706). Der
Abschreiber scheint ابن الغزالي الشافعي
zu heissen. — Im Anfang öfters Glossen am Rande, auch
der Text etwas vocalisirt.

F. 37^b u. 38^a Abschrift einer Lehrerlaubniss (اجازة) des Verfassers, ausgestellt im J. 792/1390 an seinen Sohn (sie ist am Schluss nicht ganz vollständig) und f. 38^b Abschrift eines Lehrbriefes des Verfassers an امين الدين عبد الله بن عبد الرحيم بن محمد بن علي المقدسي vom J. 795/1393.

Von derselben Hand wie die obige Schrift.

4) Pet. 686, 3, f. 82—111^a.

8°, 19 Z. (20²/₃ × 15; 15¹/₂ × 9cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 82 wie bei We. 1816, 2. Verfasser f. 82:

عبد الرحيم بن الحسين الشافعي المعروف بالزبير العراقي

Der letzte Vers bei Pet. 703, 2 fehlt hier.

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift vom Jahre 1129 Çafar (1717).

9586. Pm. 39.

128 Bl. 8°, 25 Z. (20¹/₂ × 15; 16 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut; die ersten Blätter unsauber und etwas schadhafte. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel (mehrfach) auf der Vorderseite des 2. Vorblattes:

شرح الغيبة العراقي في سيرة النبي صم

Verfasser fehlt.

Anfang auf der Rückseite des 2. Vorblattes:

الحمد لله الذي شرح الصدور بنظم شمل الاسلام وسيرته والصلاة والسلام . . . وبعد فهذه عجالة سنية علي الغيبة السيرة النبوية المحاربة مع ذلك للمعجزات والخصايس المصطفوية الخ

Ziemlich ausführlicher gemischter Commentar eines Ungenannten zu demselben Regez-Gedicht. — In der Regel werden einige Verse hinter einander aufgeführt, dann folgt die Erklärung.

Zu Anfang stehen nach der obigen Einleitung die ersten 7 Verse; dann folgt eine ziemlich kurze biographische Notiz über den Dichter und seine Werke, dann der Commentar selbst: وقوله أحمد ربي باتم الحمد اي باكملة والحمد هو الثناء باللسان على الجميل الاختياري والصلوة من الله رحمة مقرونة بتعظيم والسلام التسليم من الافات المنافية للمكاملات الخ

Schluss des Commentars nach dem letzten Verse f. 128^a: كانت عايشة رات ان ثلاثة اعمار . . . وقول الناظم والولتي سقطت في حجرتها اي بينها . . . وبشد الياء اي الناصر وال فيه للاستغراق اي وعلي كل الانصار والله اعلم والحمد لله رب العالمين

Schrift: ziemlich klein, deutlich, vocallos. Die Verse theile roth (so besonders zu Anfang und gegen Ende), theils schwarz und aladann roth überstrichen. Einige Textlücken auf f. 45^b, 48^b, 51^a, 56^b. — Abschrift e. 1160/1737.

Arabische Foliirung; dabei f. 104 ausgelassen.

Vorausgehen 2 ungezählte Vorblätter, deren erstes von ganz später Hand ein Inhaltsverzeichnis enthält; das zweite ist das Anfangsblatt des Werkes.

Der Verfasser lebt nach ابن حجر الهيتمي († 978/1665) und gehört wol dem 11. Jhrhdt. d. H. an. Es ist wahrscheinlich عبد الرؤف المناوي عبد الرؤف 1081/1622, dessen Commentar den Specialtitel hat: الفتوحات السجانية في شرح نظم الدرر السنية

Ausserdem hat er noch einen Commentar mit قوله dazu verfasst.

9587. Spr. 132.

1) f. 1—22.

26 Bl. 8°, 23 Z. (21¹/₂ × 15; 16 × 11¹/₂cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب شرح الغيبة السيرة [النبوية] للعراقي لعلي الاجهوري المالكي الوفاي

Anfang f. 1^b: يقول راجي من اليه المهرب عبد الرحيم بن الحسين المذنب

Darauf noch 6 Verse: dann der Commentar: يقول راجي الرجاء له معنيين احدهما الامل فالراجي الامل ومنه قوله نعالى يرجون رحمته الخ

Ziemlich ausführlicher Commentar zu derselben Alfije des El'irāqi, von 'Ali ben zein el'ābidin eluġhūrī † 1066/1656. (No. 1845).

Das Gedicht ist hier nur bis zu dem Verse تمت اودع الامين الحجرا مكانه وقد رضوا بما جري behandelt. Der Commentar dazu hört f. 22^b auf mit den Worten: وسقط الارض ثم حملوه على آخر ففعل كذلك وعلى الثالث ففعل كذلك

Behandelt sind etwa nur 60 Verse. Das Uebrige, bei weitem das Meiste, fehlt hier.

Schrift: ziemlich gross, dick, rundlich, nicht recht deutlich, vocallos. Der Text des Gedichts roth, ausser den ersten 7 Versen. — Abschrift o. 1200/1785.

Andere Commentare zu dem Grundwerk, verfasst von: 1) **محمد الخليلي** † 1086/1675.
2) **ابراهيم بن مرعي الشبرخيتي المالكي** † 1106/1694.

9588. We. 1591.

11) f. 63^a—66^a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift:

منظومة في سيرة الرسول صعم

Verfasser fehlt, er ist:

ابو الوليد ابن الشحنة

Anfang f. 63^b:

الحمد لله القديم الباري ثم صلانه على المختار
وبعد هاك سيرة الرسول منظومة موجزة الفصول

Regez-Gedicht des **Abū 'lweid ibn esšikne** † 815/1412 (No. 1820) über den Lebenslauf des Propheten, in 99 Versen. — Schluss f. 66^a:
وتتمت الأرجوزة المبنية في ذكر حال اشرف البرية
صلى عليه الله ربي وعلي احكامه وآله ومن تلا

9589. Pet. 342.

1) f. 1—38.

146 Bl. 8vo, 23 Z. (21 × 13²/₈; 15 × 8^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, besonders im Anfange; etwas lose im Deckel. — Papier: ziemlich stark, gelblich, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. —

Titel und Verfasser (f. 1^a): **كتاب اشرف التواريخ** مما جمعه الفاضل الكامل والعالم العامل

يعقوب بن عطا الشهير بصاري يعقوب الرومي
القراماني

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي هدانا لهذا، وما كنا لنهتدي لو لا ان هدانا الله، لقد جاءت رسل ربنا بالحق منتخبا من بينهم محمد المبعوث... اما بعد فلما اخبر رسول الله صعم عن تفصيل الله واصطفائه اياه بقوله الخ

Kurze Uebersicht der Lebensverhältnisse Mohammeds, seiner Verwandten und Hauptgenossen, und der Stifter der 4 Hauptsekten, der Hauptüberlieferer und Qorān auswendigwischer, mit Angabe ihres Alters und Todesjahres, von **Ja'qūb ben 'atā errūmī elqarāmānī**, genannt **Ṣarī ja'qūb** (oder auch **Ja'qūb elṣfar**; denn **ṣārī** (türkisch) = **elṣfar** (arabisch); Beides im Gegensatz zu dem **يعقوب** = **قوه يعقوب الاسود**), um 820/1417. Das Werk beginnt mit Aufzählung der Hauptpropheten vor Mohammed. Es zerfällt in Vorwort, 3 قسم und Schlusswort.

في تواريخ الانبياء عم، اول الانبياء ابو 2^a f. المقدمة
الوري آدم الخ

فيما يتعلق برسول الله صعم، 5^b قسم 1.
في اهل البيت والعشرة المبشرين بالجنة، 16^a قسم 2.
(نمط 2 in)

في الأزواج والسريقات والاولاد والاعمام، 16^a نمط 1.
في العشرة المبشرين بالجنة اولهم 21^a نمط 2.
ابو بكر الصديق رة،

فيما يتعلق بساير الصحابة (قانون 2 in) 27^a قسم 3.
في فضائل الصحابة واحوالهم على 27^a قانون 1.
سبيل الاجمال،

في تفصيل اكابر الصحابة بعد 28^b قانون 2.
العشرة المبشرة من الفقهاء والحفاظ
على وجه الاجمال

في تواريخ ائمة المذاهب وائمة الحديث 33^a الخاتمة
(نوع 2 in).

في ائمة المذاهب 33^a نوع 1.
في ائمة الحديث 35^a نوع 2.

Daran schliesst sich eine Uebersicht der 7 hauptsächlichen Qorānwisser (حفاظ), und ein kurzer Artikel über den **محمد الغزالي**

Schluss f. 38^a: من اهل الاسلام يا حتى يا قيوم
يا ذا الجلال والاكرام، هذا آخر ما نقلته من كلمات
السلف الصالحين... وهذا كله لهم ليس لي فيه الا
تسويد جديد وترتيب غير سديد... فله الحمد
علي الاختتام وعلي رسله الصلوة والسلام...
واختلف الليالي والايام

Am Rande einige Zusätze, auch solche von fremder Hand.

Schrift: klein, gedrängt, gleichmässig, dentlich, vocallos. Die Aufschriften roth. — Abschrift im J. 891/1583
ابراهيم بن اسكندر البلغادي الشيبير بالمنيري
Nicht bei HKh.

9590. Glas. 215.

73 Bl. 4°, 20—21 Z. (24¹/₂ × 15¹/₂; 19¹/₂ × 11¹/₂cm). —
Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken. —
Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit
Lederrücken. — Titel u. Verfasser fehlt; von späterer
Hand f. 1^a oben am Rande:

«البهجة في سيرة النبي للعامري»

Der genauere Titel ist:

بهجة الحافل وبغية الامائل في تلخيص السير
والمحجرات والشمال

Der Verfasser heisst:

حبيبي بن ابي بكر محمد بن حبيبي بن محمد
ابن حسن العامري اليماني حبيبي الدين

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt
f. 1^a, 1: الله صم بعد ان قدم المدينة نحو بيت
المقدس سته عمر شهرا ثم حول القبلة الخ

Geschichte Mohammeds und seiner Anhänger,
von Jahja ben abū bekr mohammed ben
jahjā el'amīri eljemāni muhji eddīn † 899/1488.
Sein Werk ist nach HKh. in 3 قسم getheilt
(1. Feldzüge, 2. Namen, 3. Eigenschaften). Diese
Eintheilung ist hier nicht erkennbar; dasselbe
zerfällt hier theils in Kapitel, theils in Ab-
schnitte, auch in einige Sitzungen (مجلس).

f. 2^b باب مغازي رسول الله صم، روي ان النبي غزي
ستة وثلاثين غزوة

باب ذكر الوفود القادمين على رسول الله، وفد 19^b
بنى سليم الخ

باب حجه وعمرته وحجة الوداع 26^a

باب مرضه وانتقاله الي رضوان ربه 27^a

باب رويته في المنام 33^a باب زبارة تربته صم 30^b

ابواب في فصول القرآن، باب في فضيلة القرآن 38^b

فصل في اسماء القرآن 40^a

مجلس في بسم الله الرحمن الرحيم 49^a

ابواب في فصول ومجالس في فضائل الصحابة، 53^b

باب في فضل الصحابة

مجلس في فضل الخلفاء الاربعة معا 55^b

فصل في حديث طلحة والزبير ومباريتهم لعل وتويعتهم 60^a

فصل في فضائل الانصار 61^a

باب في الاستخلاف بعده صم 66^a

باب في المتمسك بالسنة والجماعة 67^a

باب في فضل الشهداء 68^b

مجلس في فضل امته صم 69^b

Dies sind die hauptsächlichsten Kapitel und
Abschnitte.

Schluss fehlt; das Vorhandene bricht ab
f. 71^b: اجد امة مرحومة خير امة اخرجت للناس
بهمرون بالمعروف

Schrift: jemenisch, gross, gefällig, weit, etwas ver-
gilbt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften
grösser. — Abschrift c. 900/1484. — HKh. II 1965.

Die Blattfolge: 1—22. 25. 23. 24. 26—64. 73. 72. 65—71.

9591. Spr. 138.

554 Seiten 4°, 29 Z. (25 × 17; 17¹/₂ × 10cm). — Zu-
stand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich
dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken und
Klappe. — Titel und Verfasser (vor S. 1):

كتاب المواهب الدنية بالمنح المحمدية
لشهاب الدين احمد بن محمد بن ابي بكر
القسطلاني الشافعي

Der Titel ebenso in der Vorrede S. 4.

Anfang S. 1: الحمد لله الذي اطلع في سماء
الازل شمس انوار معارف النبوة المحمدية واشرق من
افق اسرار الرسالة مظاهر تجلي الصفات الاحمدية . . .
وبعد فهذه لطيفة من لطائف نفحات العواطف
الرحمانية ومنحة من منح مواهب العطايا الربانية
تنبئ عن نبذة من كمال شرف نبينا محمد الخ

Erster Theil der ausführlichen Biographie
Mohammeds, von Šihāb eddīn ahmed ben
mohammed elqastallāni (auch elqostolāni)
† 923/1517 (No. 1210). Das Werk zerfällt in
10 مقصد, deren Uebersicht S. 4 u. 5 steht,
von denen dieser Theil aber nur die ersten
vier enthält.

1. في تشريف الله تعالى له عم بسبق S. 5 مقصد
نبوته في سابق ازليته ونشره منشور رسالته في
مجلس مواسمته وكتبه توقيع عنايته في خطاير

قدس كرامته وطهارة نسبه وبرايعين اعلام آيات
حملة وولادته ورضاعه وحصانته ودقائق حقايق
بعثته وهجرته ولطائف معارف مغايبه وسراياه
وبعوثه وسيرته مرتباً على السنين من حين
نشأته الي وقت وفاته ونقلته لرباط روضته،
في ذكر اسمائه الشريفة المنبئة عن كمال S. 240 مقصد 2.
صفاته المنيفة^١، وذكر اولاده الكرام الطاهرين^٢،
وازواجه الطاهرات امهات المؤمنين^٣، واعمامه
وعماته واخوته من الرضاع وجداته^٤، وخدمه
ومواليه وحرسه^٥، وكتابه وكنبه اني اعلم الاسلام
ومكاتبته الى الملوك وغيرهم من الانام^٦، وآلات حروبه^٧،
ودواته^٨، والوافدين في الشرايع والاحكام اليه صعم^٩،
(فصل 10 in)

1. فصل S. 240. 2. فصل 263. 3. فصل 271.
4. فصل 287. 5. فصل 293. 6. فصل 296.
7. (في مؤذنيه وخطباته وحداثه وشعرائه) 311 فصل.
8. فصل 313. 9. فصل 314. 10. فصل 316.

3. فيما فضله الله تعالى به من كمال S. 335 مقصد 3.
خلقته وجمال صورته^١، وكرمه الله تعالى به
من الاخلاق الركيبة وشرفه به من الاوصاف
المرضية^٢، وما تدعو ضرورة حياته اليه صعم^٣،
(in 4 فصل: es sind aber thatsächlich
nur 3 فصل).

1. فصل S. 335. 2. فصل 386.
3. فيما تدعو ضرورته اليه صعم من 408 فصل
غذائه وملبسه ومنكحه وما يلحق بذلك،
(نوع 4 in)

1. في عيشه صعم في الماكل والمشرب 408 نوع
2. في لباسه صعم وفراشه 428 نوع
3. في سيرته عم في نكاحه 448 نوع
4. في نموه صعم 452 نوع

4. في معجزاته الدالة علي ثبوت نبوته S. 455 مقصد 4.
وصدق رسالته وما خص به من خصايص
آياته. وبدايح كراماته (فصل 2 in)

1. في معجزاته 455 فصل
2. فيما خصه الله تعالى به من المعجزات 492 فصل
وشرفه على ساير الانبياء من الكرامات البينات
1. قسم 492. 2. قسم 504.
3. قسم 505. 4. قسم 511.

وبالجمله فقد اختصت هذه Schluss S. 554:
الامة بما لم يعطه غيرها من الامم تكريماً لنبينا عم
وزيادة في شرفه وتفصيل فضله وخصايصها يستدعي
سفرًا بل اسفاراً وذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله
ذو الفضل العظيم والله سبحانه اعلم، انتهى المنح
الحمدية من كتاب المواهب اللدنية للمقسطاني
رحمه الله ونفعنا الله به الخ

Schrift: ziemlich klein, doch von S. 288 an durch-
schnittlich kleiner, im Anfang sorgsamer und besser, gegen
Ende flüchtiger, doch nicht undentlich, vocallos. Ueber-
schriften und Stichwörter roth. S. 554 von neuerer Hand,
wird aber doch wol der richtige Schluss sein. — Ab-
schrift c. 1050/1640. — Collationirt. — HKh. VI 13376.

Die Seiten folgen so: 1—113. 116. 117. 114. 115.
120. 121. 118. 119. 122 ff.

9592. Spr. 139.

251 Bl. 4°, 33 Z. (25 1/2 × 16 3/4; 18 1/2 — 19 1/2 × 11 cm). —
Zustand: durch und durch wasserfleckig am Rücken,
abgesehen von den ergänzten Blättern; nicht ohne Wurm-
stiche. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt (die er-
gänzten Blätter dünner). — Einband: Pappbd mit Leder-
rücken und Klappe.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel
f. 1^a (auf Goldgrund blau, ziemlich abgeseuert):

الجزء الثاني من المواهب الخ

صهّاب الدين احمد القسطلاني

Diese 2. Hälfte des Werkes umfasst das
5. bis 10. مقصد. (Einige Lücken darin sind
von späterer Hand ergänzt.)

5. في تخصيصة بخصايص المعراج والاسراء f. 1^b مقصد 5.
وتعميمه بعموم لطائف التنكريم في حضرة التقريب
بالمكالمة والمشاهدة والآيات الكبرى، [اعلم
منكنى الله واياك الترقى في معارج السعادات
واوصلنا به الخ]

6. فيما ورد في آي التنزيل من تعظيم 26^a مقصد 6.
قدره ورفعة ذكره وشهادته تعالى بصدق نبوته
وثبوت بعثته وقسمه تعالى على تحقيق رسالته،
(نوع 10 in).

1. في آيات تتصمّن تعظيم قدره ورفعة 26^a نوع 1.
ذكرة وجليل رتبته وعلو درجته على
الانبياء وتشريف منزلته
في اخذ الله له الميثاق على النبيين 31^b نوع 2.
فضلا ومنه ليؤمنن به ان ادركوه ولينصرنه

3. في وصفه تعالى له عم بالشهادة³² نوع 3. وشهادته له بالرسالة
4. في التنويه به صعم في الكتب السالفة³⁷ نوع 4. كالتوراة والانجيل بانه صاحب الرسالة والتبجيل
5. في آيات تتضمن اقسامه تعالى³⁹ نوع 5. على تحقيق رسالته وثبوت ما اوحى اليه من آياته وعلو رتبته الرفيعة ومكانته
- Dieser ist meistens entlehnt dem ابن القيم^{761/1860} كتاب اقسام القران nebst den Zusätzen dazu.
- Zerfällt in 5 فصل.
1. في قسمه تعالى على ما خصه⁴⁰ فصل 1. به من الخلق العظيم وحباه من الفضل العميم
2. في قسمه تعالى على ما انعم به⁴⁰ فصل 2. عليه واطهره من قدره العلى لديه
3. في قسمه تعالى على تصديقه⁴¹ فصل 3. عم فيما اتاه من وحيه وكتابه وتنزيهه عن النووي في خطابه
4. في قسمه تعالى على تحقيق رسالته⁴³ فصل 4. في قسمه تعالى ببدء حياته⁴⁴ فصل 5. صعم وعصر بلده
6. في وصفه تعالى له عم بالنور⁴⁵ نوع 6. والسراج المنير
7. في آيات تتضمن وجوب طاعته⁴⁵ نوع 7. واتباع سنته
8. فيما يتضمن الادب معه صعم⁴⁷ نوع 8. في آيات تتضمن رده تعالى بنفسه⁴⁸ نوع 9. المقدسة على عدوه صعم ترفيعا لشانه
10. في ازالة الشبهات عن آيات وردت⁴⁹ نوع 10. في حقه عم مشكلات
7. في وجوب محبة آله واصحابه وقرابته وعترته⁵⁴ مقصد 7. وحكم الصلاة والتسليم عليه زاده الله فضلا وشرفا لديه (فصل 3 in)
1. في وجوب محبته واتباع سنته⁵⁴ فصل 1. والافتداء بهديه وسيرته صعم
2. في حكم الصلاة عليه والتسليم فرضية⁶⁴ فصل 2. وسنية وخصيصة وصفة ومجلا
3. في ذكر محبة اصحابه عم وآله⁷² فصل 3. وقرابته واهل بيته وذريته

8. في طبه صعم لدوي الامراض والعاهات⁸⁰ مقصد 8. وتعبيره الرويا [وانبائه] بالانبياء المغيبات (فصل 3 in)
1. في طبه صعم لدوي الامراض والعاهات⁸⁰ مقصد 1. في طبه عم بالادوية الالهية⁸³ نوع 1. في طبه عم بالادوية الطبيعية⁹⁴ نوع 2. في طبه عم بالادوية المركبة¹⁰¹ نوع 3. في تعبيره صعم الرويا¹⁰³ فصل 2. في انبائه عم بالانبياء المغيبات¹¹¹ فصل 3. (قسم 2 in)
1. فيما اخبر به عم مما نطق¹¹¹ قسم 1. به القران العظيم
2. فيما اخبر به عم من الغيوب¹¹² قسم 2. سوي ما في القران العزيز فكان كما اخبر به في حياته وبعد مماته
9. في لطيفة من عباداته صعم (نوع 7 in)¹¹⁶ مقصد 9. في الطهارة (فصل 6 in)¹¹⁸ نوع 1. في ذكر وضوئه صعم ومقدار¹¹⁸ فصل 1. ما ينوصا به
2. في وضوئه صعم مرة مرة ومرتين¹²⁰ فصل 2. مرتين وثلاثا ثلاثا عن ابن عباس
3. في صفة وضوئه صعم عن عثمان¹²⁰ فصل 3. في مسحه صعم على الخفين¹²³ فصل 4. في تيممه صعم¹²³ فصل 5. في غسله صعم¹²³ فصل 6.
- في ذكر صلواته صعم (قسم 5 in)¹²⁵ نوع 2. في الفرائض وما يتعلق بها¹²⁵ قسم 1. (باب 5 in).
1. في الصلوات الخمس (فصل 5 in)¹²⁵ باب 1. في فرضها¹²⁵ فصل 1.
2. في ذكر تعيين الاوقات التي¹²⁶ فصل 2. صلى فيها صعم الصلوات الخمس
3. في ذكر كيفية صلواته صعم¹²⁷ فصل 3. (فرع 15 in).
1. في صفة اقتناحه صعم¹²⁷ فرع 1.
2. في ذكر قراءته صعم¹²⁸ فرع 2. بالبسملة في اول الفاتحة
3. في ذكر قراءته صعم¹³⁰ فرع 3. الفاتحة وقوله امين بعدها

4. في ذكر قراءته صمّم بعد 130^b فرع 4.
الغائبة في صلاة الغداة
5. في ذكر قراءته صمّم في صلاة 131^a فرع 5.
الظهر الى العصر، عن ابي قتادة
6. في ذكر قراءته صمّم في صلاة 131^b فرع 6.
المغرب
7. في ذكر كل ما كان صمّم 132^a فرع 7.
يقراً في صلاة العشاء
8. في صفة ركوعه صمّم 132^b فرع 8.
9. في ذكر مقدار ركوعه صمّم 132^b فرع 9.
10. في ذكر ما كان يقول صمّم 133^a فرع 10.
في الركوع والرفع منه
11. في ذكر صفة سجوده صمّم 133^b فرع 11.
وما يقول فيه
12. في ذكر صفة جلوسه صمّم 134^a فرع 12.
لتنشيد
13. في ذكر تشهده صمّم 134^b فرع 13.
14. في ذكر تسليمه عم من الصلاة 137^a فرع 14.
15. في ذكر قنوته 138^b فرع 15.
4. في ذكر سجوده صمّم للسهو في الصلاة 140^a فصل 4.
1. السجود قبل التسليم 140^b قسم 1.
2. السجود بعد التسليم 141^a قسم 2.
5. فيما كان صمّم يقول بعد 143^b فصل 5.
انصرافه من الصلاة وجلوسه بعدها
وسرعة انفتاله بعدها، عن ثوبان
2. في ذكر صلاته صمّم الجمعة 145^a باب 2.
3. في ذكر تهجد صلوات الله وسلامه عليه 149^b باب 3.
4. في صلاته صمّم الوتر 155^a باب 4.
5. في ذكر صلاته صمّم الصبح وفي معدونة 156^b باب 5.
2. في صلاته صمّم النوافل واحكامها (باب 2 in) 158^b قسم 2.
1. في النوافل المقرونة بالارات (فصل 2 in) 158^b باب 1.
في روايات الصلوات الخمس والجمعة 158^b فصل 1.
(فرع 7 in).
1. في احاديث جامعة لروايات 158^b فرع 1.
مشتركة
2. في ركعتي الفجر 159^a فرع 2.
3. في راتبة الظهر 159^b فرع 3.
4. في سنة العصر 160^a فرع 4.
5. في راتبة المغرب 160^b فرع 5.
6. في راتبة العشاء 161^a فرع 6.
7. في راتبة الجمعة 161^a فرع 7.

2. في صلاته صمّم العيدين 161^b فصل 2.
(فرع 7 in).
1. في عدد الركعات 161^b فرع 1.
2. في عدد التكبير 161^b فرع 2.
3. في الوقف والمكان 161^b فرع 3.
4. في الاذان والاقامة 161^b فرع 4.
5. في قراءته صمّم في صلاة 161^b فرع 5.
العيد
6. في خطبته صمّم وتقدمه 162^a فرع 6.
صلاة العيدين عليها
7. في اكله صمّم يوم الفطر 162^a فرع 7.
قبل خروجه الي صلاة العيد
2. في النوافل المقرونة بالاسماء 164^b باب 2.
(فصل 2 in).
1. في صلاته صمّم الكسوف 164^b فصل 1.
2. في صلاته صمّم صلاة الاستسقاء 167^a فصل 2.
3. في ذكر صلاته صمّم في السفر (فصل 4 in) 171^a قسم 3.
في قصره صمّم فيه واحكامه 171^a فصل 1.
(فرع 2 in).
1. في كم كان عم يقصر الصلاة 171^a فرع 1.
2. في القصر مع الاقامة 171^b فرع 2.
2. (فرع 2 in) 172^a فصل 2.
1. في جمعه صمّم 172^a فرع 1.
2. في جمعه صمّم بجمع ومزدلفه 172^a فرع 2.
3. في صلاته صمّم النوافل في السفر 172^b فصل 3.
4. في صلاته صمّم التطوع في السفر 173^a فصل 4.
على الدابة
4. في ذكر صلاته صمّم صلاة الخوف 173^a قسم 4.
5. في ذكر صلاته صمّم على الجنابة (فرع 4 in) 174^a قسم 5.
1. في عدد التكبيرات 174^a فرع 1.
2. في القراءة والدعاء 174^a فرع 2.
3. في صلاته صمّم علي القبر 174^b فرع 3.
4. في صلاته صمّم علي الغائب 175^a فرع 4.
3. في ذكر سيرته صمّم في الزكاة 175^b نوع 3.
4. في ذكر صيامه صمّم (قسم 2 in) 177^a نوع 4.
في صيامه صمّم شهر رمضان (فصل 10 in) 177^a قسم 1.
1. فيما كان صمّم يخص به رمضان 177^a فصل 1.
من العبادات وتضاعف جوده عم فيه
2. في صيامه صمّم بيوية الهلال 178^b فصل 2.

3. في صومعه صوم به شهادة¹⁷⁹ فصل 3.
العدل الواحد
4. فيما كان يفعل صوم¹⁷⁹ فصل 4.
وعو صائم
5. في وقت افطاره عم¹⁸⁰ فصل 5.
6. فيما كان صوم يقطر عليه¹⁸⁰ فصل 6.
7. فيما كان صوم يقوله¹⁸⁰ فصل 7.
عند الافطار
8. في وصاله صوم¹⁸⁰ فصل 8.
9. في سكوره صوم¹⁸² فصل 9.
10. في افطاره صوم في رمضان¹⁸² فصل 10.
في السفر وصومه
2. في صومعه صوم غير شهر رمضان¹⁸² قسم 2.
(فصل 6 in).
1. في سرده عم صوم ايام¹⁸² فصل 1.
من الشهر وطر اياما
2. في صومعه صوم عاشورا¹⁸³ فصل 2.
3. في صومعه صوم شعبان¹⁸⁵ فصل 3.
4. في صومعه صوم عشر ذي¹⁸⁶ فصل 4.
الحجة
5. في صومعه صوم ايام الاسبوع¹⁸⁷ فصل 5.
6. في صومعه صوم الايام¹⁸⁷ فصل 6.
البص وفي التي يكون فيها القمر
من اول الليل الي آخره
5. في ذكر اعتكائه صوم واجتهاده في¹⁸⁸ نوع 5.
العشر الاخير من رمضان وتحريره ليلة القدر
6. في ذكر حاجه وعمرته صوم¹⁸⁹ نوع 6.
7. من عبادته عم في ذكر نبذة من²⁰⁵ نوع 7.
ادعيته واذكاره وقراءته
10. في اتمام الله تعالى نعمته عليه²¹³ مقصد 10.
بوفاته ونقلته الي حضرة قدسه لديه صوم
وزيارة قبره الشريف ومسجده المنيف وتفصيله
في الآخرة بفصايل الاوليات الجامعة لمرايا التكريم
وعلى الدرجات وتشريفه بخصايس الزلفي في مشهد
مشاهد الانبياء والمرسلين وتحميده بالشفاعة
والمقام المحمود وانفراده في مجمع جامع
الاوليين والآخرين وترقيته في جنة عدن ارقى
مدارج السعادة وتعالبه يوم المزيد في اعلا
معالي الحسنى وزيادته (فصل 3 in)

1. في اتمامه تعالى نعمته عليه بوفاته²¹³ فصل 1.
ونقلته الي حضرة قدسه لديه صوم
2. في زيارة قبره الشريف ومسجده²²⁶ فصل 2.
المنيف
3. في تفصيله عم في الآخرة بفصايل²³⁶ فصل 3.
الاوليات الجامعة لمرايا التكريم وعلى
الدرجات وتحميده بالشفاعة والمقام المحمود
المنبوط عليه من الاولين والآخرين وانفراده
بالسودد في مجمع جامع الانبياء والمرسلين
وترقيته في جنة عدن ارقى مدارج السعادة
وتعالبه يوم المزيد في اعلا معالي الحسنى وزيادته
- وآخر دعواهم ان الحمد لله : Schluss f. 251^b
رب العالمين، قال جامعه ومؤلفه احمد بن الخطيب
القسطلاني عامله الله بما يليق بكرمه، فهذا آخر ما
جري به قلم المداد من هذه المواهب اللدنية . . .
واستخرجت من مطالب كنوز العلوم نفايس الدراري
حامدا لله تعالى على ما انعم والهم وعلم ما لم اكن
اعلم مصليا ومسلما على رسول الله احمد اشرف انبيائه
وافضل مبلغ انبيائه وعلى آله واصحابه واحبابه امين
والحمد لله رب العالمين

Die Schrift der Haupthandschrift ist klein, gewandt, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Die Schrift der Ergänzung (f. 159—163. 212—251) ist ziemlich gross, kräftig, rundlich, ziemlich deutlich, Ueberschriften und Stichwörter roth. Vocallos. — Abschrift c. 1000/1581; die der Ergänzung um 1840 von محمد العمري القناري الشافعي

9593.

Bruchstücke des Werkes sind enthalten in:

1) Spr. 141.

233 Bl. 4°, 25 Z. (22¹/₂ × 13¹/₂; 16¹/₂ × 8¹/₃^{cm}). — Zustand: stark wurmtichig, fleckig, besonders in der unteren Hälfte, hier und da ausgebessert. Fast lose im Deckel. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel von neuerer Hand oben am Rande f. 1^a: المواهب اللدنية: Verfasser fehlt.

Dies grosse Bruchstück enthält im Ganzen den ersten Band (1.—5. مقصد), aber mit mehreren und grösseren Lücken.

Anfang fehlt, 1 Blatt. F. 1^a, Z. 1 = Spr. 138, S. 2, Z. 6.

Bl. 1—10 enthalten ein Stück aus dem Anfang des 1. مقصد, aber nach f. 1 fehlen 6, nach 2 3 und nach 10 130 Bl. F. 10^b, Z. 25 = Spr. 138, S. 31, Z. 16.

Bl. 11^a, Z. 1 (= Spr. 138, S. 249, Z. 25) beginnt im 1. فصل des 2. مقصد; 2. فصل f. 18^b, 3. فصل 22^b, 4. فصل 31^b, 5. فصل 35^b, 6. فصل 37^b, 7. فصل 46^a, 8. فصل 47^a, 9. فصل 48^a, 10. فصل 48^b.
3. مقصد f. 60^b: 1. فصل 60^b, 2. فصل 85^a, 3. فصل 101^b: 1. نوع 101^b, 2. نوع 116^a, 3. نوع 130^b, 4. نوع 133^b. Nach f. 74 fehlen 7 Bl. (= Spr. 138, S. 360, Z. 7 bis 370, 19).

4. مقصد f. 135^b: 1. فصل 135^b, 2. فصل 162^b: 1. قسم 162^b, 2. قسم 171^a, 3. قسم 172^b, 4. قسم 176^b.

5. مقصد f. 208^b. Es ist nicht ganz zu Ende; f. 233^b, ult. = Spr. 139, f. 20^b, Z. 25.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1188.

2) Spr. 130, 2, f. 81^b—240.

8°, 23 Z. (20¹/₂ × 14¹/₂; 14 × 9^{cm}). — Zustand: zum Theil fleckig, besonders am Rücken. Nicht ohne Wurmtische. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel u. Verf. fehlt.

Zwei Bruchstücke desselben Werkes.

1) f. 81^b—190. Beginnt mit dem 4. فصل des 2. مقصد und geht nicht ganz bis zu Ende des 1. فصل des 4. مقصد. Das 3. مقصد beginnt f. 106^a, das 4. f. 171^a. Die letzten Worte f. 190^b أو انه لرسول الله حقا ثقالت لقومها entsprechen Spr. 138, S. 485, Z. 18. Die erste Hälfte der 1. Zeile auf f. 191 gehört ebenfalls dazu (فهل لكم في الاسلام الحديث): das übrige nicht.

2) F. 191—240. Enthält etwas mehr als die zweite Hälfte des 9. مقصد. Die 1. Zeile f. 191^a ist zum Theil gefälscht. Das Bruchstück beginnt erst mit der 2. Zeile (= Spr. 139, f. 167^a, Z. 19), und zwar in dem 1. فصل des 2. باب des 2. قسم des 2. نوع des 9. مقصد. Das 7. (und letzte) نوع dieses مقصد ist nicht ganz beendigt; das Vorhandene geht f. 240^b unten bis zu dem Texte Spr. 139, f. 211^b, Z. 17.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Von f. 191^a an etwas

weniger eng. F. 191—240 ist ähnliche, nicht gleiche Hand. — Abschrift c. 1100/1188.

3) Spr. 106, 1, f. 1—118.

313 Bl. 4°, 27—31 Z. (27 × 18; 18 × 11³/₄cm). — Zustand: sehr wasserfleckig; der Rand (um die obere Ecke herum) öfter stark beschädigt, ausgebessert. Etwas wurmstichig. Der Text an mehreren Stellen abgescheuert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband wie Spr. 105. — Titel und Verfasser fehlt, steht aber am Ende in der Unterschrift f. 118^a, nämlich:

المواهب اللدنية تأليف أبي العباس أحمد الخطيب
القسطلاني الشافعي

Dies Bruchstück enthält die 2. Hälfte des Werkes, ist aber sehr lückenhaft.

Im Anfang fehlen 3 Bl.; f. 1—6; Lücke von 12 Bl.; 7—45; Lücke von 21 Bl.; 46—74; Lücke von 30 Bl.; 75—104; Lücke von 71 Bl.; 105—112; Lücke von 1 Bl.; 113—118.

F. 1—6 = Spr. 139, f. 2^b ult. bis f. 9^a, 4.
7—45 = do. 17^b, 20 » 57^a, 19.
46—74 = do. 78^b, 12 » 104^b, ult.
75—104 = do. 136^a, 12 » 165^b, 23.
105—112 = do. 237^b, 24 » 245^b, 15.
113—118 = do. 247^b, 5 » bis Ende.

Schrift: ziemlich gross, etwas spitzig, deutlich, gewandt, zum Theil etwas vocalisirt, Ueberschriften und Stichwörter roth. Zu Ende enger und flüchtiger. — Abschrift von أبو الفضل بن محمد بن علي الطيب الأيوبي في سنة 902 Sa'ban (1497).

4) Spr. 140.

384 Bl. 8°, 19 Z. (21¹/₂ × 15¹/₂; 15¹/₂ × 10¹/₂cm). — Zustand: der obere Rand stellenweise fleckig, nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Halbfranzband mit Goldstreifen im Rücken. — Titel f. 1^a fehlt; oben zur Seite (von neuerer Hand): المواهب اللدنية. Verfasser fehlt.

Die 2. Hälfte des Werkes (5. bis 10. مقصد) aber mit mehreren und grossen Lücken, auch zum Theil falsch gebunden. Das Vorhandene ist = Spr. 139, f. 7^a, 21 bis 235^a, 24.

Im Anfange fehlen 12 Bl.

Nach f. 48 » 27 » (= Spr. 139, 32^a, 23 bis 45^b, 20).
» f. 147 » 2 » (= do. 96^a, 17 » 97^a, 17).
» f. 186 » 2 » (= do. 116^a, 26 » 117^a, 28).
» f. 246 » 12 » (= do. 148^a, 25 » 154^b, 1).
» f. 324 » 20 » (= do. 194^a, 29 » 205^a, 4).

In der Mitte folgen die Blätter so: 244. 246. (Lücke). 245. 247. ff.; ferner am Ende: 375. 383. 377—382. 376. 384.

Der Schluss fehlt, etwas mehr als das 3. فصل des 10. مقصد.

F. 1 beginnt im 5. مقصد des Werkes; 6. مقصد f. 36^b; 7. مقصد 65^a; 8. مقصد 116^a. Das 9. مقصد beginnt in der Lücke nach f. 186. 1. نوع f. 188^b, 2. نوع 202^b (203^a قسم 1.), 2. 254^a, 3. 277^a, 4. 281^b, 5. 283^a, 3. نوع 287^a, 4. 290^a, 5. 312^b, 6. 316^a, 7. 326^b. Das 10. مقصد f. 340^b; bricht ab kurz vor dem Ende des 2. فصل.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, reich vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1600. Collationirt.

Am Rande stehen sehr oft theils Verbesserungen, theils Glossen oder sachliche Bemerkungen.

5) We. 427.

271 Bl. Folio, 27 Z. (30 × 20^{1/2}; 19 × 12^{cm}). — Zustand: lose Lagen; von einigen Flecken abgesehen, im Ganzen gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfaesser f. 1^a:

كتاب النفحات الزكية من المواهب اللدنية للقسطلاني

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اطلع في الازل

شمس انوار النبوة الحمديدية واشرق من اثنى اسرار الرسالة مظاهر تجلي الصفات الاحمدية . . . وبعد فهذه نبذة من كمال شرف نبينا محمد عليه افضل الصلوات وانمي التسليم واسنى الصلوات اقتبسنتها من انوار المواهب اللدنية بالمنح الحمديدية تمنزه الناظر في رياض حدايقها الزكية وتجلي على طلابها عرايس ايكار مخدرات السنة النبوية الخ

Es ist nicht, wie es scheinen soll, ein Auszug aus demselben Werke, sondern das Werk selbst, und zwar zweite Hälfte.

Blatt 1 ist gefälscht, um die im Anfang fehlenden 21 Bl. zu verdecken. Der Anfang stimmt zuerst fast wörtlich mit dem des المواهب; dann aber von بعد an nicht; er ist mit Auslassung des Uebrigen so zusammen gestellt, dass er zu dem Text f. 2^a stimmt.

F. 2^a beginnt in der 2. Hälfte des 5. مقصد mit den Worten: ملايكة يبيدون على ملايكة الاربع السماوات وهم ساجود وركوع . . . وأن في السماء السادسة وهي من ذهب جند الله الاعظم الخ وكشف عم الستر فنظر: Schluss f. 271^b: المومنين وهم صفوف في فجر الاثنين وهو قايم كان

وجهه ورقة مصحف ثم تبسم فرحا بما راي من هيئة المومنين في الصلوة فهمنا ان نفتتن فرحا برويته عم فاشار البينا ان اتموا صلواتكم وارخى الستر وفي هذا اليوم وهو يوم الاثنين ثانى عشر شهر ربيع الاول حادي عشر الهجرة كان نقله صعم للرفيق الاعلى من النبيين والصدقيين والشهداء والصالحين رضوان الله وسلامه عليهم اجمعين، ثم

Dieser Schluss — wie das ganze Bl. 271 — ist gefälscht, und, wenn auch dem Werke selbst entnommen, hier doch mit Unrecht als das Werk abschliessend hingestellt. Das Vorhandene schliesst nämlich mit f. 270^b nicht weit vom Anfang des 1. فصل des 10. مقصد; das Uebrige fehlt, nämlich 50 Blätter. Es beginnt: 6. مقصد f. 13^a, 7. 51^a, 8. 88^a, 9. 130^a, 10. 265^a.

Schrift: gross, kräftig, etwas rundlich, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1800.

9594. Lbg. 791.

219 Bl. 4°, 23 Z. (22^{1/3} × 16; 15^{1/2} × 11^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: stark, ziemlich glatt, goldlich. — Einband: schwarzer Lederbd mit Klappe nebst Futteral. — Titel fehlt; er ist:

حواشى على المواهب اللدنية للقسطلاني

Verfaesser fehlt; in der Unterschrift f. 219^b:

محمد بن احمد الشويري

Anfang f. 1^b: حمدا لمن انار من مشكاة محمد بصائر المواهب اللدنية . . . وبعد فهذه حواش رقيقة ومعان دقيقة جردتها عن كتاب المواهب اللدنية مما وجدته بخط شيخنا . . . شمس . . . الدين . . . محمد بن احمد الخ

Glossen mit قوله, welche احمد بن عبد (Ahmed ben 'abd eddāim elbirmāwi), ein Schüler des Mohammed ben ahmed es'saubarī šems eddīn † 1069/1659, aus dessen Notizen am Rande seines Exemplars der المواهب اللدنية im J. 1069 Dū'lhigge (1659) zusammengestellt hat. Sie beginnen f. 2^a:

قوله واحصاه الابرار، وخص الملائكة بقوله كرام بيروا لانه ابلغ من ابرار . . . قوله امد المدد الامد للغاية وبلغ امده اي غايته الخ

Das 1. مقصد f. 2^a, 5. 119^a, 9. 162^a, 10. 202^a.

Schluss f. 219^b: **واما من لم تركب فيه الشهوة** : اما من لم تركب فيه الشهوة
 اصلا فلا يحتاج الي التنعم بتلك الامور المعنوية والله
 سبحانه اعلم بالصواب، انتهى انظر الحور والولدان
 ومقتضى تعليقه انهم كذلك راجع فتاوي النجم
 الغيبي فقد سئل عن ذلك، هذا آخر ما وجدته
 . . . نفعا الله تعالى ببركاته الخ

Schrift: gross, kräftig, rundlich, deutlich, vocallos.
 Ueberschriften und Stichwort **قوله** roth, aber fast immer
 ausgelassen f. 2^b—140. — Abschrift im Jahre 1237
 مصطفى كساب الفزاري الشافعي Rabi' II (1822) von

9595. Lbg. 843.

379 Bl. 8vo, 27 Z. ($20\frac{3}{4} \times 15\frac{1}{2}$; $16\frac{1}{2} \times 12\frac{1}{2}$ cm). —
 Zustand: ziemlich gut, aber etwas wurmetichig und nicht
 ohne Flecken; bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb,
 stark, glatt. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel
 und Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

الجزء الاول من حاشية المواهب اللدنية
 للشيخ علي الشبراملسي الشافعي

Erster Theil der Glossen des **Essábrā-**
mallis † ^{1087/1676} (No. 3813) mit **قوله**, die ein
 Schüler in seinem Auftrage zusammengestellt hat
 aus einer Vorlesung über das Werk im J. ^{1072/1662}.

Anfang: الحمد لله الذي اشرف شمس سماء
 العلماء اهل الكرامة . . . وبعد فهذه حواش رقيقة
 ومعان دقيقة على المواهب اللدنية لسيدنا . . . نور
 الدين علي الشبراملسي . . . شرعت في جمعها بعد
 انني لي في ذلك وامر بكتبتها الخ

Sie beginnen f. 1^b: **قوله** الذي اطلع نعت
 للجلالة وجملة اطلع صالة الموصول والصلة جملة فعلية
 . . . **قوله** اطلع . . . باطلع وفيما ياتي باشرق . . .

قوله الازل اي القدم فقيه استعارة الخ
قوله بدره اي اثنا عشر: f. 379^a und schliessen
 الف درهم، خاتمة قال في الزواجر في الحديث ان
 السكران لا تقبل صلاته . . . ما يسد الجوع من
 السكر فيكون الرزق ما يحصل من اثمائه والله اعلم،

Dieser erste Theil ist fertig geworden im
 Jahre 1074 **Sawwāl** (1664).

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gefällig, gleichmässig,
 etwas vocalisirt. Ueberschriften meist roth, zum Theil
 schwarz, aber grösser; das Stichwort **قوله** roth. Selten
 Randbemerkungen. — Abschrift c. ^{1100/1888}, s. Lbg. 21.

9596. Lbg. 588.

431 Bl. 8vo, 25 Z. ($20\frac{1}{8} \times 14\frac{1}{2}$; $15 \times 10\frac{1}{4}$ cm). —
 Zustand: ziemlich gut, doch in der oberen Hälfte etwas
 wasserfleckig und nicht ohne Wurmetich. — Papier: gelb,
 ziemlich dünn, glatt. — Einband: schwarzer Lederband.

Erster Band derselben Glossen. Titel f. 1^a:
 الاول من حاشية العلامة على الشبراملي [الشبراملسي] 1.
 على المواهب اللدنية

Anfang wie bei Lbg. 843. — Schluss
 (4 Zeilen vor dem bei Lbg. 843 angegebenen):
 اذا مات ودفن انصرف وجهه عن القبلة، انتهى والله اعلم الخ

Schrift: gross, dick, deutlich, vocallos. Das Stich-
 wort **قوله** roth. — Abschrift im J. 1075 Moliarram (1664)
 محمد بن يوسف الشافعي الانباري
 Die Blattfolge: 1—70. 171—220. 71—170. 221—431.

9597. Lbg. 773.

295 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Lbg. 843.

Dritter Band derselben Glossen. Titel
 f. 1^a: **الجزء الثالث من حاشية المواهب الخ**

Anfang: المقصد الثالث فيما فضله الله تعالى
 به من كمال خلقته وجمال صورته وكرمه به تعالى . . .
قوله فيما فضله الله تعالى به اي في صفات صتيه الله
 تعالى بها زيدا على غيره في الاوصاف المحمودة الخ
 Enthält 3. u. 4. مقصد; letzteres wird f. 147^a
 irrthümlich فصل genannt. — Schluss f. 295^b:
 الظاهر ان فيهم من هو كذلك، انتهى

9598. Lbg. 21.

351 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Lbg. 843.

Vierter (und letzter) Band derselben
 Glossen. Titel f. 1^a: **الجزء الرابع من حاشية**
الشيخ علي الشبراملسي على المواهب

Dieser Band enthält das 5.—10. مقصد
 (f. 1^b. 44^b. 89^a. 138^a. 203^a. 307^b).

Anfang: المقصد الخامس في تخصيصه عم
 خصائص المعراج والاسراء، **قوله** في تخصيصه الخ اي
 في جعل خصائص المعراج والاسراء مخصوصة به لا تتجاوز
 الي غيره الخ

Schluss f. 350^b: **قوله** بما منحه اي اعطاه
 والله . . . اعلم . . . قال مؤلف هذه الحواشي . . . هذا

آخر ما اردنا جمعه على المواهب اللدنية . . . ومنهم غير هؤلاء ايضا سمعا واجازة ممن يطول ذكره ويفوح نشرة

Der Verfasser zählt hier am Ende eine Anzahl von Gelehrten auf, bei denen er dies Werk studirt habe.

Abschrift im J. 1107 Rabī II (1695) von علي بن عبد الكريم بن علي القمباني الشافعي

9599. We. 303.

126 Bl. 4°, 29 Z. (28 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{2}$; 19 $\frac{1}{2}$ × 9 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen; der obere Rand an einigen Blättern beschädigt, bei Bl. 1 auch die erste Zeile des Textes. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schlechter Pappdeckel. — Titel fehlt; er ist:

حاشية على المواهب اللدنية

Verfasser fehlt, s. unten. — Anfang fehlt.

Anfang des ersten Bandes von Glossen (meistens mit قوله eingeführt) zu demselben Grundwerk. Sie behandeln hier nur das 1. مقصد des Grundwerks (und gehen nicht einmal ganz bis zu Ende desselben).

Der Verfa'sser ist von denen in Lbg. 791 und 843 vorkommenden verschieden; vielleicht ist es ابراهيم بن محمد بن عيسى المصري برهان الدين الميّموني † 1079/1669, welcher nach We. 291, f. 10^a eine Glosse zu dem Werk verfasst hat.

Die hier zuerst erläuterte Textstelle ist f. 2^a:

قوله حتى صارت الدرّة البيضاء لها شعاع عظيم ثم طافت بها الملائكة حول العرش الى آخره؛ فيه ما يدل على انه صمّم بجسده الكريم موضوع للطاعة ولدعوة العباد الخ

Von Abraha gegenüber dem 'Abd el-mottālib heisst es f. 20^a: قوله ثم ان ابرهة ارسل رجلا من قومه ليهزم الجيش فلما دخل مكة ونظر الي وجه عبد المطلب خضع له وتلجلج لسانه وخر مغشياً عليه فكان يخور كما يخور الثور عند ذبحه؛ نقول هذا مبين لك تاثير النطفة المحمدية التي استودعها الله صلبه واطهر نورها على جبينه واثرها عليه وعلى قومه الخ

قوله في غزوة: (Treffen von Ohod) f. 124^b احد وهشموا البيضة على راسه ورموه بالحجارة حتى سقط النبي صمّم لشقه في حفرة من الحفر التي حفرها

ابو عامر . . . لم تصبه النار؛ نقول فيه ما يهديك لوارد اشد الناس بلاء الانبياء ولصبره كما صبر اولو العزم من الرسل الخ

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. 1160/1737.

Die Folierung unten am Rande. Nach f. 31 ein ungezähltes Blatt, jetzt 31^a.

9600. Spr. 115.

135 Bl. 8°, 21 Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{2}$ —15; 15 $\frac{1}{2}$ × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband.

Erster Band derselben Glosse. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 10 Blätter. Die ersten Worte f. 1^a sind: الله عليه وسلم ان مراده بالحقيقة روحه البارزة الخ

F. 4^a, 19 = We. 303, f. 1^a, 1.

Die Textstelle, welche die beabsichtigte Erschaffung Mohammeds betrifft, lautet f. 36^a:

قوله وقال سهل بن عبد الله التستري فيما رواه الخطيب البغدادي الحافظ لما اراد الله تعالي خلق محمد صمّم في بطن امه آمنة ليلة رجب وكانت ليلة جمعة امر الله تعالي في تلك الليلة رضوان خازن الجنان ان يفتح الفردوس ونادي مناد في السموات والارض الا ان النور المخزون [المكنون] المكون الذي يكون منه النبي الهادي في هذه الليلة يستقر في بطن امه الذي فيه يتم خلقه . . . فاخصرت الارض وحملت الاشجار؛

Dazu der Commentar so anfängt: نقول متى نظرت بما سبق من حديث نوره الاول كما بلغك بوارده الاول ورايت نوره الآخر عن الاول بما هو بحسب تكنفه وما اكنفته من غواشى لبس التنزلات الخ

Dieser Band reicht bis zur Schlacht von Bedr; die letzte Textstelle f. 134^b ist: قوله قال ابن اسحق وقاتل عكاشة ابن محصن الاسدي يوم بدر بسيفه حتى انقطع في يده فاتنا رسول الله صمّم فاعطاه جدلا من حطب فقال له قاتل به فعاد فريده سيفا طويل القامة شديد الثمن ابيض الحديد فقاتل به حتى فتح الله على المسلمين وكان ذلك السيف يسمى العون . . . ثم عاش حتى كان زمان عثمان بن عفان رة

Der Commentar dazu hört hier f. 135^b in den Worten auf: **او بلا سبب فالقوة والادراك والامتناع الدفاع كله ظاهرا وباطنا في العادات الضرورية والعبادات التكليفية لله وبقوته**

Ausser der Lücke im Anfange fehlen nach f. 90 20 Bl. Schrift: ziemlich gross. flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. Die Stichworte roth (oder roth überstrichen). — Abschrift c. 1800. — F. 70^a untere Hälfte und 70^b sind leer geblieben, aber es fehlt nichts.

Glossen zu dem Grundwerke sind noch verfasst von: 1) **علي بن سلطان محمد القاري** † 1014/1606. 2) **أحمد بن محمد بن يونس عبد النبي بن أحمد** † 1071/1661. **أحمد بن محمد بن يونس عبد النبي بن أحمد** † 1071/1661.

9601. We. 399.

138 Bl. 4°, c. 27—31 Z. (23 1/2 × 17; c. 16—20 × 11—14^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter; fleckig und unsauber. F. 12. 13 schadhafte. An einigen Stellen der Rand ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt, grob. — Einband: schadhafte Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. Es ist: **شرح كتاب الجواهر والدرر الخ** von **زين الدين عمر بن أحمد [ابن] الشماخ**

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a in dem 4. فصل.

5. فصل f. 1^a Mitte: **قال الشيخ أبو جعفر محمد بن عبد الله الكسائي في ذكر شكل الارض وصفة جبل القاف وما وراءه** 1^b فصل 6. **في ذكر الجمال التي جعلها الله اوتاد الارض** 2^a فصل 7.

Nach f. 2 Lücke; auf f. 3 u. 4 wird gehandelt **فيما بين السماء والارض والزلازل وقوس قزح والرعد**, **في سكان الارض قبل آدم**.

Dieser geographisch - physikalischen Einleitung zu dem Werke (die der Verfasser selbst مقدمه nennt, f. 4^b, ult.) folgt

f. 5^a **كتاب سلوة الاولياء في معرفة سيرة الانبياء**

1. **في ذكر ابتداء تصوير آدم**, قال ابن 5^a فصل 1. **عباس خلق الله آدم الخ**
2. **في ذكر موضع خلقه وطرف من سيرته** 7^a فصل 2. **وسيرة المشهورين بالنبوة من ذريته واعمارهم ومواقع قبورهم**
3. **في ذكر ذريته والمرسلين منهم** 7^b فصل 3.
Die einzelnen فصل sind in viele تنبيه getheilt.

Die obige Einleitung mit diesem „Buche“ zusammen nennt der Verfasser f. 25^a مقدمه. Sie enthält die Vorgeschichte zu dem, was zu behandeln der eigentliche Zweck des Verfassers ist, nämlich zu der Geschichte Mohammeds, seiner 10 Gefährten und seiner Nachkommen. Dass dies sein Zweck sei, sagt er ausdrücklich f. 25^b, 3 mit den Worten: **فلناخذ الآن في المقصود وهو شرح كتاب الجواهر الخ** und fügt hinzu, dass er die Vorrede (eben die zuletzt bezeichnete) beendet habe im J. 932 (Gom. II (1526)). Die nun folgende Abtheilung des Werkes ist betitelt (f. 25^a) (ohne das oben vorgesezte Wort شرح):

كتاب الجواهر والدرر في سيرة سيد البشر واصحابه العشرة الغر وعترته المنتخبين الزهر

Aber es ist sicher, dass das so betitelte Werk hier nicht vorliegt, sondern ein dasselbe erläuterndes Werk; es muss also heissen: **شرح كتاب الجواهر الخ**. Denn es steht f. 54^b: **هذا ما ذكرناه في الجواهر** und diese erzählenden Notizen sind mit **وهداه الغزوات يحتاج الي استيفاء شرحها ونحن نبدأ بما بدأ ابن هشام في سيرته** und **وحدوا ترتيبه ثم نعود الي تفاصيل ما لم نذكره وقد اردعناه الجواهر** und **وذلك لا يحتاج الي فصل شرح زايد**: F. 115^b. **علي ما ذكرناه في متن الجواهر والدرر** fasten wir hinzu, wozu der Verfasser noch die Notiz hinzufügt, er sei mit der Abfassung fertig geworden im Jahre 833 Qafar.

Aus obigen Stellen ergibt sich, dass der Verfasser eine Biographie Mohammeds unter dem obigen Titel (**كتاب الجواهر والدرر الخ**) verfasst, ihres knappen Ausdrucks wegen aber mit ausführlicher sachlicher Erläuterung (شرح), nicht mit blosser Worterklärung, versehen habe. HKh. II 4310 führt den Titel des Werkes **الجواهر الخ** bis zu dem Worte **الغر** an und nennt als Verf. den **زين الدين عمر بن أحمد المعروف بالشماخ الحلبي 'Omar ben akmed ben 'ali ben mahmūd elhalebi zain eddin abū hafṣ ibn ebbemma'**, geb. c. 880/1476, starb im J. 936/1529 (s. No. 171).

Als anderen Titel giebt HKh. VI 13379

المواهب المكية an. Wenn Ibn essemmä' das hier zu Grunde liegende Werkchen als von ihm selbst verfasst bezeichnet, so begeht er ein Plagiat: denn er hat nur das in No. 4894, VII, f. 59^b bis 69^b beschriebene Werkchen über Mohammed, welches genau den oben angegebenen Titel und dieselbe Eintheilung hat — vgl. No. 4894, f. 64^a. 64^b. 65^b mit We. 399, f. 119^a. 119^b. 137^b —, bearbeitet und der Verfasser desselben ist der Zeidite Elmehdi lidinallāh ahmed ben jahjā ben elmurteḏā † 840/1487.

Das Werk zerfällt in mehrere Bücher, diese in ungezählte فصل, gewöhnlich ohne besondere Ueberschriften, und auch in mehrere تنبيه, oder auch in mehrere مسئله.

كتاب ذكر الاجساد من آباء نبينا والاجداد 25^b

فصل في نسبه، فهو ابو القسم محمد صلى الله عليه 25^b
وآله وسند ذكر اسماء واحواله بعد ذكر ابائه الخ

كتاب الدرّة المصيّبة في شرح السيرة النبوية 31^a
فقلنا مسئله، وولد عمّ عام الفيل الخ

فصل في ذكر اولاده صعم، مسئله، اول من 53^b
ولد له القسم الخ

فرع يتضمن الكلام في اصهاره صعم وآله 53^b
الذين زوجهم

مسئلة في غزواته صعم und مسئله في حجه صعم 54^a

In dieser Darstellung folgt er, wie er selbst f. 54^b, Z. 7. 8 sagt, dem Ibn hisām (in dessen Biographie Mohammeds). — Er holt dann f. 115^b ff. Einzelheiten nach, die dieser übergangen hat; dieselben werden zunächst eingeleitet durch das Wort مسئله, späterhin durch فصل.

115^b مسئله، وكتابه صعم 117^b مسئله وافراده

116^a مسئله ويعوده الى الملوك 117^b (etc. Kameele, Klein-
vieh, Waffen.)

116^a مسئله واعمامه 118^a فصل في حايته

116^b مسئله وزوجاته 118^a فصل في اخلاقه

117^a مسئله واللاق تزوجهن 118^b مسئله، ومعجزاته

ولم يدخل بهن 118^b مسئله، وحرسه

117^a مسئله وخدمه 119^a فصل في تفاصيل تواريخ

117^a مسئله ومواليه 119^a الحوادث المتعلقة به صعم

117^b مسئله واماره

119^b كتاب ضياء القمر في شرح سيرة اصحابه العشرة الغر [قلنا باب فيه ذكر العشرة المشهورين من اصحابه وقد جمعهم بعض الشعراء في قوله الخ]

119^b اولهم علي بن ابي طالب

129^b والثاني ابو بكر الصديق

131^a والثالث عمر بن الخطاب

133^a والرابع عثمان بن عفان

136^b والخامس طلحة بن عبيد الله

136^b والسادس الزبير بن العوام

Die übrigen 4 hier nicht besprochen.

137^b كتاب رياض الفكر في شرح سير عترته المنتخبين الزهر

قلنا باب في تعداد ائمة الزيدية الدعاء دون

المقتصدین وهو مرتب على مراتبهم في القيام

اولهم علي بن ابي طالب عم بويج له في المدينة

... ثم ولده الحسن بن علي الخ

Das Vorhandene schliesst f. 138^b: ايها الناس

انه ما اختلفت امة بعد نبيا الا ظهر اهل باطلها

علي اهل حقها وانطقه الله بحجته عليه لا له ولما

تنبيه لذلك قل الا هذه الامة فانها خائفة

Ausser dem Anfang und dem Schluss fehlen nach f. 2 einige Blätter, nach 9, 11, 18 je 2, nach 50 und 123 je 1 Blatt.

Schrift: von derselben Hand, aber ungleich, ziemlich groß, aber allmählig etwas kleiner, gewandte Gelehrtenhand, ziemlich breit, vocallos, sehr oft auch ohne diakritische Punkte und deshalb nicht leicht zu lesen. Stichwörter und Ueberschriften hervortretend gross. An einigen Stellen des Textes kleine Lücken. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Am Rand, besonders im Anfang, nicht selten Bemerkungen, auch längere.

Bl. 81—90 sind beim Foliiren übersprungen.

Es scheint, dass HKh. III 7234 als besonderes Werk das Stück der Einleitung f. 5^a ff., das den Titel كتاب سلوة الاولياء الخ trägt, angeführt hat. —

Als Titel eines Werkes des Verfassers — Ibn elmurteḏā — kommt f. 62^a vor: الدرّة المنيرة في الغريب — S. No. 4895, f. 218^a. من فقه السيرة في آخر كتاب الحجر

Einen Commentar dazu hat محمد بن عبد الباقى بن يوسف الزرقانى المالكي 1122/1710 verfasst; und Glossen zu dem Grundwerk sind von علي بن علي الشبراطلسي 1087/1676.

9602. Lbg. 938.

385 Bl. Folio, 29 Z. (30 × 20; 20½ × 12cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Wurmstich und einige Flecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: rothbrauner Lederbd. — Titel fehlt; in der Unterschrift bloss:

الجزء الأول من السيرة النبوية

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 60 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1^a, Z. 1: الباب الأول في بدء أمر الكعبة المشرفة، قال الله تعالى ان أول بيت وضع للناس لآلئدي بكة، الخ

Eine ausführliche Geschichte Mohammeds, mit voraufgehender Geschichte der Schöpfung. Diese aber fehlt hier und es hat der Schein erweckt werden sollen, als ob das Werk mit obigem 1. Kapitel begönne; deshalb sind die Zahlbezeichnungen aller Papierlagen ausgekratzt oder sonst beseitigt; dennoch ist f. 291^a oben und f. 331^a الاربعون erkennbar. Das Werk zerfällt in Abschnitte, welche mit جماع ابواب bezeichnet sind und mehr oder weniger Kapitel mit besonderen Ueberschriften enthalten. Solcher Abschnitte enthält dieser erste Theil 9; in wie viele das daran Fehlende zerfiel, ist nicht erkennbar. Der 1. Abschnitt hat 13 Kapitel; seine allgemeine Uebersicht fehlt.

2. في مدد المرآت التي بُنيها البيت f. 3^a باب

3. في أسماء البيت الشريف 13^a باب

4. في بعض فضائل دخول الكعبة 13^b باب
والصلاة فيها

5. في فصل النظر الي البيت الشريف 14^b باب

9. في بعض أسماء البلد الشريف 22^a باب
والحرم المنيف

10. في ذكر حرم مكة وسبب تحريمه 24^b باب

13. في قصة أهلاك أصحاب القمبل 29^b باب

2. Abschn. 35^b in 5 Kapp. جماع ابواب نسبه الشريف

3. » 76^b » 13 » جماع ابواب مولده الشريف

4. » 98^b » 4 » جماع ابواب رضاعه صعم

5. » 108^b » 4 » جماع ابواب اسمائه صعم وكناه

6. » 175^a » 23 » جماع ابواب صفة جسده الشريف

7. Abschn. 216^a in 15 Kapp. جماع ابواب بعض الامور الكائنة بعد مولده وقيل بعثه

8. Abschn. 241^a in 16 Kapp. جماع ابواب مبعثه صعم

9. » 301^a » 34 » جماع ابواب بعض الامور الكائنة بعد بعثته صعم

Das 34. Kapitel f. 379^b handelt:

في خبر بعض المستهزئين برسول الله صعم وكيف كان هلاكهم،

كغلى الحكيم الماء الحار Schluss f. 385^a:

الشديد الحرارة الآيات

Am Ende der Abschnitte giebt der Verfasser, wo es nöthig scheint, lexikalische Auskunft über seltenere Wörter, auch über Eigennamen, mit Angabe der Aussprache. Bisweilen Gedichtstücke beigebracht.

Der Verfasser lebt um 950/1643; er verkehrt mit احمد الرملي (f. 215^b, Z. 3), welcher im Jahre 957/1650 starb, in dessen letzten Lebensjahren. Er citirt u. A. den Essojüti † 911/1506 und den القسطلاني † 923/1517. Zu seinen Werken gehören سفينة السلامة (f. 175^a, Z. 3) und الجواهر النفائس في تحبير كتاب العرائس u. e. a.

Schrift: gross, schön, gleichmässig, wenig vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rother Einfassung. — Abschrift im J. 1087 Rabī II (1676) von مصطفى الصفدى المالكي

9603. Spr. 146.

428 Bl. 4to, 29 Z. (29 × 18; 21–22 × 10^{cm}). — Zustand: lose im Deckel, im Anfang unsauber und fleckig; am Rücken vielfach wasserfleckig, auch am unteren und oberen Rande; wurmstichig, öfters ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: schadhafter braunrother Lederdeckel. — Titel f. 1^a:

كتاب مورد الظمان الي سيرة المبعوث من عدنان

so auch in der Vorrede f. 1^a. Verf. f. 1^a (s. auch Anfang):

فائد الابياري

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي جعل سير عبده سيدنا محمد من احسن ما تستلذ به الاسماع وبعد فيقول الواثق بربه الباربي فايد بن مبارك الازهري الابياري لما كانت كتب السير كثيرة منتشرة الخ

Biographie Mohammeds, von Fāyḍ ben mobārek elazharī elabjārī † c. 1016/1607 (No. 647). Nach Lbg. 197 scheint dieser Fāyḍ noch um 1082/1671 zu leben; dann ist er von dem bei Elmoḥibbi angeführten فائد المصري (mit obigem Todesjahr) verschieden. Der Verfasser beabsichtigt, dieselbe von mittl-großem Umfange zu machen, mit Weglassung der اسانيد und mit Beschränkung auf die berühmtesten روايات.

Das Werk ist eingetheilt in (ungezählte) Kapitel. Es beginnt f. 1^b: باب نسبة الشريف صعّم: هو سيد الكونين والثقلين محمد بن عبد الله وقد سني صعّم بعبد الله الخ

باب ما جاء في طم بئر زمزم وحفرها وتزيين 6^b

والد النبي صعّم بانه آمنة

باب ذكر حمل آمنة بالنبي صعّم ووفاة أبيه 9^b

عبد الله وما يتعلق بذلك

باب ما جاء في مولده صعّم 10^b

باب ما جاء في تسميته صعّم بمحمد 12^b

باب ذكر رضاعه وما يتعلق به 14^a

باب وفاة امه وحصانة ام ايمن له واختصاص جدته 18^a

عبد المطلب بكفالتة له وما يتعلق بذلك

باب وفاة عبد المطلب وكفالة عمه ابي طالب له 20^a

u. s. w.

Die Ueberschriften der so eben aufgeführten Kapitel wie die der folgenden stimmen in ihrer Aufeinanderfolge und Fassung fast durchaus mit Spr. 148, aber die Darstellung selbst ist verschieden. Ein brauchbares Werk.

Schluss f. 428^a: فصلي اماما وقال هي السنة: وهذا آخر ما تفضل به الحق ويسره فحق علينا ان نحمده ونشكره سيما وقد ابزوه كتابا بديع المثال . . . وان يدخلني واحبائي تحت لواء صاحب الحوض والكوتر انه سبيع دعاء عباده قريب مجيب ومن قصده لا يخيب

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter meist nicht roth, sondern schwarz und grösser. — Abachrift im J. 1086 Çafar (1675). — Collationirt nach dem Original des Verfassers im J. 1089 Gomādā I (1678). — Nicht bei HKh.

9604. Spr. 148.

430 Bl. Folio, 33 Z. (32 1/2 × 21; 25 × 14^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe. — Titel fehlt. Er ist allgemein:

السيرة النبوية

Nach der Unterschrift auch:

السيرة الحلبية

Der Specialtitel ist nach der Vorrede f. 1^a unten:

انسان العيون في سيرة الامين المامون

Verfasser fehlt: s. Anfang. Er heisst ausführlich:

علي بن ابراهيم بن احمد بن علي الحلبي
القاهري نور الدين ابو الحسن ابن برهان الدين

Anfang auf dem Vorblatte: حمدا لمن نصر وجوه اهل الحديث وصلاة وسلاما على من نزل عليه احسن الحديث . . . وبعد فيقول افقر المحتاجين . . . علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي ان سيرة المصطفي عليه افضل الصلاة والسلام من اهم ما اهتم به العلماء الاعلام الخ

Ausführliche Biographie Mohammeds, von 'Alī ben ibrahīm ben aḥmed ben 'alī elḥalebī elqāhīrī esšāfi'ī nūr eddīn abū 'lḥasan ibn borhān eddīn, geb. 975/1667, † 1044/1636. Es ist ein Auszug hauptsächlich aus dem Werke [عيون الاثر] des Ibn sejjid ennās (No. 9577) und dem Werke des محمد بن علي بن يوسف الشامي الدمشقي الصالحى شمس الدين † 942/1686, welches betitelt ist:

سبل الهدى والرشاد في سيرة خير العباد

nebst eigenen Zuthaten, zu Ende geführt auf Veranlassung seines Lehrers ابوعبد الله وابوالمواهب محمد بن محمد بن علي البكري الصديقي † 1087/1628. Auch werden Verse aus der Elborda des البوصيري, der ناتية des السبكي, und dem Diwān des ابن سيد الناس, dessen Titel بشري اللبيب بذكر الحبيب, angeführt. Das Werk ist eingetheilt in eine Menge ungezählter Abschnitte, die باب überschrieben sind und innerhalb zweier Kapitel die Ueberschriften سيرة und غزة tragen. In der Vorrede giebt der

Verfasser an, wie er jene hauptsächlich benutzten Quellen und seine eigenen Zusätze durch Abkürzungen bezeichne, nämlich die Zusätze aus dem Werke des الشمس الشامي zu dem des ابن سيد الناس durch vorstehendes قال (und wenn es kleinere Zusätze sind, durch nachstehendes اي) und ein rothes o oder auch umgekehrt; wo kein o steht, ist das Vorhergehende meistens aus dem اثر الاثر, zum Theil auch vom Verfasser selbst, obgleich er sich meistens mit قول einführt. Das Werk des ابن هشام wird auch durch هش bezeichnet, und Ausdrücke wie عيون الاثر gehen auf das اثر في الاصل —

Das Werk selbst beginnt f. 1^a unten:

باب نسبه الشريف صعم [هو محمد بن عبد الله ومعنى عبد الله الخاضع الدليل له تعالى وقد جاء احب اسمائكم وفي رواية الخ
باب تزويج عبد الله ابي النبي آمنة امه وحفر 13^a
باب ذكر حمل امه به صعم
باب ذكر مولده 23^a باب وفاة والده صعم 21^b
باب تسميته صعم محمدا واحمد 33^a
باب وفاة امه 43^b باب ذكر رضاعه وما اتصل به 35^b
باب وفاة عبد المطلب وكفالة عمه ابي طالب له صعم 46^b
باب ذكر سفره مع عمه ابي طالب الي الشام 48^b
باب ما حفظه الله تعالى في صغره من امر الجمالية 50^b
اي من اقدارهم ومعانيهم
باب حضوره حرب الفجار 52^b باب رعيته صعم الغنم 51^b
باب شهوده حلف الفضول 53^a
باب سفره الي الشام ثانيا مع ميسرة غلام خديجة 54^b
باب تزوجه خديجة بنت خويلد 56^a
باب بنيان قريش للكعبة 57^b
باب ما جاء من امر رسول الله عن احبار اليهود 74^a
وعن الرهبان من النصراني وعن الكهان من العرب على السنة الجان وعلى غير سنتهم وما سمع من الهواتف ومن بعض الوحوش ومن بعض الطيور وطرد الشياطين من استراق السمع عند مبعثه بكثرة تساقط الحجوم وما وجد من ذكره وذكر صفته في الكتب القديمة وما وجد فيه اسمه صعم مكتوبا في النبات والاحجار وغيرها

باب سلام الحجر والشجر عليه صعم قبل مبعثه 88^b
باب بيان حين انبعث وعموم بعثته 89^a
باب بدى الوحي له 92^b
باب ذكر رضوته وصلاته اول البعثة 103^b
باب ذكر اول الناس ايمانا به 105^a
باب استخفافه واحداه في دار الارقم بن ابي الارقم 111^a
ودعائه الي الاسلام جهرة وكلام قريش لابي طالب في ان يجلي بينهم وبينه صعم وما نقى هو واحداه من الاذي واسلام عمه حمزة
باب عرض قريش على النبي اشياء من خوارق العادات وغير العادات ليكيف عنهم لما راوا المسلمين يزيدون ويكثرون وسؤالهم اشياء من خوارق العادات معينات وغير معينات وبعثهم الي احبار يهود بالمدينة ليسالوهم عن صفة النبي صعم وعن ما جاء به
باب الهجرة الاولى الي الحبشة وسبب رجوع من هاجر 126^b
من المسلمين الي مكة واسلام عمر بن الخطاب
باب اجتماع المشركين على منابذة بني هاشم وبني عبد المطلب بن عبد مناف وكتابة الصحيفة 131^b
باب الهجرة الثانية الي ارض الحبشة 132^a
باب وفاة عمه ابي طالب وزوجته صعم خديجة 135^a
باب خروج النبي صعم الي الطائف 138^a
باب ذكر خبر الطفيل بن عمرو الدوسي واسلامه 142^a
باب ذكر الاسراء والمعراج وفرض الصلوات الخمس 142^b
باب عرض رسول الله نفسه على القبائل من العرب 162^a
ان يحموه ويناصروه على ما جاء به من الحق
باب الهجرة الي المدينة 177^a
باب بدء الاذان ومشروعيتها 197^a
باب ذكر مغازيه [ذكر ان مغازيه التي غزي 208^b
فيها بنفسه كانت سبعا وعشرين [غزوة بواط'
غزوة العشيرة، غزوة سفوان، غزوة بدر الكبرى،
غزوة بنى سليم، غزوة بني قينقاع،
غزوة السويق، غزوة هرة الكدر، غزوة غطفان
[وهي غزوة ذي امر]، غزوة نجران بالحجاز،
غزوة احد، غزوة حمر الاسد، غزوة بنى النضير،
غزوة ذات الرقاع [وهي غزوة محارب وبنى ثعلبة]،
غزوة بدر الاخرة [وهي غزوة بدر الموعود]،
غزوة دومة الجندل، غزوة بنى المصطلق [ويقال
لها المريسي]، غزوة الخندق، غزوة بنى قريظة،
22^a

- غزوة بنى الحبيان، غزوة الحديبية، غزوة ذي قرد
[ويقال قرد]، غزوة خيبر، غزوة وادي القري،
غزوة عمرة القضا، غزوة مؤتة، غزوة فتح مكة،
غزوة حنين والطائف، غزوة تبوك،
باب غزوة بدر الكبرى^{216^b} باب تحويل القبلة^{211^a}
غزوة بنى قينقاع^{239^b} غزوة بنى سليم^{238^b}
(etc. die anderen obigen Kriegszüge;
davon zuletzt f. 336^b غزوة تبوك).
345^a باب سراياها وبعوثها
(سرية حمزة بن عبد المطلب^{345^b})
(سرية أسامة بن زيد بن حارثة^{365^b})
باب يذكر فيه ما يتعلق بالوفود التي وفدت عليه صعم^{367^a}
(وفد بنى تميم^{369^b})
(وفد النخع^{378^a})
باب بيان كتبه صعم التي أرسلها النبي الملوك^{378^b}
يدعوهم للإسلام
(ذكر كتابه الي قيصر^{379^a})
(ذكر كتابه الي هونث^{383^b})
باب حجة الوداع، ويقال لها حجة البلاغ وحجة الاسلام^{384^a}
باب ذكر عمره صعم، قد اعتمر صعم بعد^{392^b}
الهاجرة اربع عمر
باب ذكر نبيك من معجزاته صعم^{392^b}
باب نبذة من خصائصه صعم^{399^b}
باب ذكر اعمامه وعماته^{406^a} باب ذكر اولاده^{404^a}
باب ذكر ازواجه وسراياه^{406^b}
باب ذكر المشاهير من خدمه^{410^a}
باب ذكر المشاهير من موابيه صعم الذين اعتقهم^{410^b}
باب ذكر المشاهير من كتابه^{410^b}
باب ذكر حراسه^{411^a}
باب ذكر من ولي السوق في زمنه^{411^a}
باب ذكر من يصادحه^{411^a}
باب ذكر شعرائه^{411^a} باب ذكر امنائه^{411^a}
باب يذكر فيه من كان يضرب الاعناق بين يديه^{411^a}
باب يذكر فيه مؤذنه^{411^a}
باب يذكر فيه العشرة المبشرون بالجنة^{411^b}
باب يذكر فيه جواريه^{411^b}
باب يذكر فيه سلاحه^{411^b}
باب يذكر فيه خيله وبعاله وحميره^{412^a}
باب يذكر فيه صفته الظاهرة وان شاركه فيها غيره^{413^a}

باب يذكر فيه صفته الباطنة وان شاركه فيها غيره^{414^b}
باب يذكر فيه مدة مرضه وما وقع له فيها^{418^a}
ووفاته صعم
باب بيان ما وقع من الحوادث من عام ولادته صعم^{428^a}
الي زمن وفاته على سبيل الاجمال وبيان
زمن ولادته عاما ويوما وشهرا ومكانا،
واجعلنا من خدام سنته امين: Schluss f. 430^a
وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله
العلي العظيم، تمت السيرة الحلبية

Schrift: klein, zierlich, deutlich, gleichmässig, vocallos.
Ueberschriften und Stichwörter roth. In rothen Linien
eingerahmter Text; im Anfange auf dem Vorblatt ein
zierliches Frontispice. F. 18 ist beim Zählen (Arabische
Folierung) übersprungen. — A bechrift im J. 1184 Muḥarram
(1770) von Muḥammad ben Achmed al-Kanānī.

HKh. I 1354.

9605. We. 305—307.

1) We. 305.

476 Bl. 4to, 25 Z. (29 1/4 × 19; 22 × 11 1/2^{cm}). — Zu-
stand: im Ganzen gut, doch nicht frei von Flecken und
Wurmetichen, deren besonders in der zweiten Hälfte viele
eind. Die obere Ecke der ersten 50 Blätter waserfleckig,
schadhaft und meistens ausgebessert. Bl. 167 u. 168 lose,
419 beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Ein-
band: guter rother Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel und
Verfasser fehlt. Das 1. Blatt fehlt, daher
auch der Anfang. Dieser ist von ganz mo-
derner Hand richtig ergänzt; ebenso, von der-
selben Hand, f. 320 und 410. Dieser Band
ist = Spr. 148, f. 1—216^b.

Schrift: ziemlich gross, breit, stattlich, gleichmässig,
gefällig, deutlich, vocallos. Stichwörter und Ueberschriften
roth. Der Text in rothen Strichen eingerahmt. — A b-
schrift c. 1100/1188.

Collationirt, nach einer Abschrift, die nach dem Ori-
ginal des Verfassers geschrieben und damit collationirt
worden, im J. 1137 Raḡab (1725).

Die Folierung unten am Rande. F. 446 dabei über-
sprungen. F. 444 und 445 stehen überkopf, in umgekehrter
Folge, die Folierung derselben ist richtig.

Nach f. 471 fehlen 10 Bl.

2) We. 306.

291 Bl. Format (28 × 18; 21 1/2 × 11 1/2^{cm}) etc. und
Schrift wie bei We. 305. — Einband ohne Klappe. —

Zustand: schlechter und wurmstichiger, auch viel wasserfleckiger als We. 305, vielfach ausgebessert, besonders im Rücken. Gegen Ende schadhafter als im Anfang, so besonders f. 242.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel und Verfasser fehlt; doch steht f. 1^b (nach dem Bism.): هذا الجزء الثاني من السيرة الحلبية.

Dieser Band, welcher gegen Ende des Abschnittes غزوة حنين والطائف aufhört, ist = Spr. 148, f. 216^b bis c. 334.

Collationirt. — Foliirung unten am Rande. F. 137. 202 beim Zählen übersprungen, 208 kommt doppelt vor. — An mehreren Stellen verbunden; es folgen auf einander: 53. 60. 54—59. 61 ff.; 221. 232. 222—231. 233 ff.; 279. 282. 280. 281. 283 ff.

Die Lücken der Handschrift sind ergänzt, von derselben Hand wie in We. 305, f. 1 etc.; diese Ergänzungen sind: 1—52. 164—170. 193. 214. 231. 232. 263—270.

3) We. 307.

227 Bl. Format (28 × 17; 21½ × 11½^{cm}) etc. und Zustand und Schrift wie bei We. 306. — Einband ohne Klappe. Besonders in der 2. Hälfte (wasser)fleckig; f. 122 ff. stark beschmutzt. Der Text oft ausgefleckt.

Dasselbe Werk, dritter und letzter Band. Titel und Verfasser fehlt.

Unmittelbare Fortsetzung von We. 306, mit den Worten: الذي قال له في احدهما وذكر بعضهم ان نا الخويصرة اصل الخوارج الخ (Auf f. 7^a beginnt: غزوة تبوك).

Schluss: hört hier unmittelbar mit der summarischen Uebersicht der Vorfälle in dem Leben Mohammedi bis zu seinem Tode auf, mit den Worten: قدوم وفد النخع وسرية اسامة الي ابنى وقصة [الاسود] العبيسي ومسيمة وسجاج وطلحة ومرضة صعم الي ان توفي وبه تجزت السيرة والحمد لله.

Foliirung unten am Rande. F. 151 und 163 zweimal vorkommend, 202 übersprungen. Auf f. 154 folgt unmittelbar 157 ff.

Die Bl. 155 und 156 gehören nicht in diese Handschrift, obgleich der Text aus demselben Werke ist. Es ist f. 155^a, 1 bis 156^a ult. = f. 172^b, 19 bis 174^a, 5 und f. 156^a, ult. und 156^b = f. 154^b, 2 bis ult.

Die Lücken des Textes von derselben grossen runden Hand wie in We. 805 u. 806 ergänzt, nämlich f. 40. 50. 131. 161. 190. 191. 194—203. 209—211. 221—227.

9606. Lbg. 903.

478 Bl. 4°, 31 Z. (29¼ × 20; 20½—21 × 13^{cm}). — Zustand: häufig fleckig, auch unsauber; nicht frei von Wurmstich. Nicht ganz fest im Einband. Bl. 1 schadhast und ausgebessert; ebenfalls ausgebessert f. 21. 30. 230. 231. 478. Im Text beschädigt Bl. 14. — Papier: gelb, grob, dick, etwas glatt. — Einband: rother Lederbd mit Klappe.

Dasselbe Werk, Band 1 u. 2. Titelf. 1^a: الجزء الاول من مجموع انسان العيون في سيرة الامين المامون عليه افضل واتم التسليم

Verfasser f. 1^a: سيدي على الحلبي.

Anfang wie bei Spr. Schliesst mit dem Kap. باب غزوة بنى قريظة. Der 2. Band beginnt f. 231 (der Schlussband fehlt).

Schrift: ziemlich klein, deutlich, meist vocallos, blas; Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift von احمد بن احمد بن احمد المالكي (f. 230^a) im Jahre 1074 Šr'bān (1664).

9607. Mf. 1293.

421 Bl. 4°, 29 Z. (28 × 18; 21 × 11^{cm}). — Zustand: in der unteren Hälfte wasserfleckig, besonders Anfangs; einige Blätter lose; Bl. 414 oben und 420. 421 unten im Text beschädigt. Bl. 1 und 415 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel u. Verf. fehlt. F. 419^b, 29 = Lbg. 903, f. 346^a, 12.

Schrift: ziemlich klein, etwas blas, vornüberliegend, vocallos; mit einem vergoldeten Frontispice. Stichwörter roth. Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1160/1787.

Bei der Foliirung sind 156—159 ausgelassen. Die Blattfolge ist: 1—64. 69—170. 65—68. 171—414; Lücke von 1 Bl.; 415—419. — Bl. 420. 421 gehören nicht hierher (sondern zum 2. Bande).

9608. Spr. 149.

260 Bl. 4°, 21 (—28) Z. (22 × 16; 15½ × 12^{cm}). — Zustand: wurmstichig; am Ende fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel f. 1^a ausführlich. Verfasser:

علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي

Dieser Band ist = Spr. 148, Vorblatt bis f. 126^b oben. Derselbe geht bis zu dem باب عرض باب [Spr. 148, 118^b ff.] (incl.).

Schrift: klein, unzierlich, aber nicht undeutlich, vocallos, Ueberschriften zum Theil und Stichwörter roth. Stellenweise sehr kleine Schrift. Am Rande öfters auf behandelte wichtige Punkte hingewiesen. — Abachrift im J. 1091 Ġomādā II (1680) von الحاج زكرياء بن امين الدين الخطيب بن زين الدين الخطيب بن احمد الخطيب Arabische Foliirung. Es fehlen nach f. 111 8 Blatt (112—119).

9609. We. 308.

422 Bl. 4°, 27 Z. ($23\frac{3}{4} \times 15\frac{1}{2}$; $16\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter, etwas unsauber, auch fleckig; doch im Ganzen ziemlich gut. F. 251—256 am Rande beschädigt. — Papier: gelb, ziemlich dünn u. glatt. — Einband: schadhafter brauner Lederdeckel mit Klappe.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel f. 1^a ausführlich. Verfasser f. 1^a:

علي ابن برهان الدين الحلبي الشافعي

Dieser Band ist = Spr. 148, f. 1—216^b.

Schrift: klein, fein, gefällig, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von احمد رستم im J. 1113 Ġasar (1701).

Arabische Foliirung. F. 361 ist zweimal gezählt, f. 404 u. 414 übersprungen, also eigentlich im Ganzen 421 Bl.

F. 1^a von neuer Hand eine kurze Inhaltsübersicht.

9610. Lbg. 881.

269 Bl. 8vo, 25 Z. ($20\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$; $15 \times 9\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: wurmstichig (auch im Einband); nicht ohne Flecken, besonders f. 101 ff.; am Rand öfters ausgebeissert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel f. 1^a:
الجزء الثالث من انسان العيون . . . لعلي بن برهان
الدين الحلبي الازهري

Dieser Band geht von غزوة احد an bis zum Schluss von غزوة تبوك (womit die Kriegszüge zu Ende sind). [Die غزوة حنين f. 226^b, غزوة الطائف f. 235^a; غزوة تبوك beginnt f. 249^a.]

Schrift: ziemlich gross, kräftig, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften meistens roth. — Abschrift von احمد بن يوسف السندسبتي im J. 1116 Dū'iq. (1705).

Nach f. 260 fehlt 1 Bl.

9611. We. 1365.

97 Bl. 8vo, 25 Z. ($20\frac{1}{2} \times 15$; $14\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; wurmstichig (am Ende

mehr); im Ganzen unsauber; das letzte Bl. oben beschädigt. — Papier: gelb, grob, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband fehlt; nur der hintere Pappdeckel vorhanden.

Dasselbe Werk, ein Stück des ersten Bandes (= Spr. 148, f. 74^a—142^b). Titel u. Verf. fehlt (nach der Unterschrift: السيرة النبوية).

Anfang fehlt; die ersten hier vorkommenden Worte sind f. 1^a, 1: رضى الله عنه وانه راى صورة ابي بكر رة اخذه بعقب تلك الصورة الخ Sie gehören zu dem Abschnitt Spr. 148, f. 74^a (ما جاء من امر رسول الله عن احبار اليهود الخ)

Schluss f. 97^b: وشاورهم في الاثر لا لاستنزالهم عن شىء من حقهم، والله اعلم والحمد لله الخ = Spr. f. 142^b (باب ذكر خبر الطفيل) Ende des Kapitels).

Schrift: ziemlich gross, dick, gedrängt, etwas rundlich, vocallos, nicht ganz leicht zu lesen. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Nach f. 11 u. 17 fehlt je 1 Blatt; nach f. 40 6; nach f. 42 grosse Lücke; nach 50 Lücke; nach 51 fehlen 8 Bl.; nach 72 Lücke; nach f. 80 fehlt 1 Bl.

9612. We. 309.

379 Bl. 8vo, 35 Z. ($21\frac{1}{4} \times 15\frac{1}{2}$; $16\frac{1}{4} \times 9\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: die ersten Lagen lose, überhaupt nicht recht fest im Deckel. Nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe. Der Vorderdeckel fast lose. — Titel fehlt, steht aber in dem Vorwort f. 1^b:

خلاصة الاثر في سيرة سيد البشر

Der Titel ist auch (z. B. f. 140^a am Rande):

مختصر السيرة [الحلبيّة] [d. i.]

Verfasser fehlt: e. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله المنفرد باوصاف الكمال فلا يمثل بمخلوقاته اخص بصفات الجلال والجمال فلا يقاس بمصنوعاته . . . اما بعد فيقول الواثق بالله ذي الفضل والكرم والجود احمد بن ابي بكر بن احمد بن محمود العريفي البطاحيشي الحنفى عامله الله بلطفه الحفى، لما رايت السيرة المسماة بانسان العيون في سيرة الامين المامون تاليف الحقق . . . علي بن برهان الدين الحلبي . . . رايتها دررا نفيسة وغررا انيسة الخ

Bearbeitung desselben Werkes, von Ahmed ben bekr (oder abū bekr) ben ahmed ben mohammed (oder mahmūd) el'arifi el'akkī baḥrī (oder auch elbaḥrī), geb. 1096/1684, † 1147/1734. Dasselbe erschien Manchen zu weit-schweifig und voll von Wiederholungen. Seine eigenen Zusätze bezeichnet er mit قلت oder قال; mit dem Vorsatz: قال المؤلف oder قال المصنف ist gemeint الخلمي. Die Anführungen des الناجي oder des العلقمي oder ابن هشام rühren von unserem Verfasser her.

Das Werk selbst beginnt f. 1^b unten:

قال الزهري رحمه في علم المغازي خير الدنيا والآخرة وهو أول من ألف في السير قال بعضهم أول سيرة الفتن في الإسلام سيرة الزهري وعن سعد بن أبي وقاص أنه كان يعلم أولاده مغازي رسول الله صمعه وسراياه الخ

Diese Biographie Mohammeds zerfällt, wie das Grundwerk, in eine Menge ungezählter Kapitel, deren Folge und Uberschriften fast ganz dieselben sind.

Zuerst f. 2^a:

- باب يذكر فيه نسبه صمعه
13^b باب ذكر الذبيحين وحفر زمزم
16^b باب تزويج أبيه بأمه صمعه
u. s. w. Zuletzt f. 363^a: باب نبذة من خصايصه
367^a باب ذكر نبذة من معجزاته
371^b باب اخباره بالمعجيات

ثم نزل فصلى ثم صعد المنبر فخطب حتى حضرت العصر ثم نزل فصلى ثم صعد المنبر فخطب حتى غربت الشمس فاخبر بما كان وبما هو كايين وفي هذا القدر كفاية والله الموفق للعناية

Schrift: klein, eng und gedrängt, vornübetliegend, gleichmässig, deutlich, vocalles. Uberschriften und Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien eingefasst. Im Anfang des Werkes ein mit Gold verziertes Frontispice. — Arabische Foliierung. — Abschrift von محمد بن باكير ابن عبد الرحمن بن سعد الدين الشهير بابن الخواجا im Jahre 1132 Rabi' I (1720).

Auf einem dem Werk voranstehenden Blatte a und auf f. 1^a ist ein ziemlich ausführliches Inhaltsverzeichnis.

Ein anderer Auszug des Grundwerks von احمد بن محمد بن احمد بن عبد الغنى الدمياطي † 1117/1705.

Eine Versificirung desselben ist von ابو بكر بن محمود بن ابي بكر العصفوري † 1102/1691.

9613. Lbg. 516.

1) f. 1—2.

10 Bl. 8°, 23 Z. (20¹/₄ × 15; 14¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: zusammen mit Lbg. 509—515. — Titel fehlt: or ist etwa:

ارجوزة في سيرة النبي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b:

الحمد لله الذي قد شرفنا نبينا احمد خير مصطفى

Kurzer Abriss von Mohammeds Leben in 59 Versen (Regez). Er zerfällt in 10 kurze ungezählte Kapitel (ازواجه; اولاده وبناته; نسبه); zuletzt (وفاته und غزواته). Verfasst im J. 1074 Ragab (1664). — Schluss f. 2^b:

ثم صلواته وافضل السلام على النبي والآل والاصحاب الكرام

Schrift: magrebitisch, ziemlich klein, vocalles. Uberschriften roth. — Abschrift im J. 1080 Du'lqa'da (1670).

9614. We. 1785.

6) f. 39—42.

Format (20 × 14; 15¹/₂ × 9¹/₂^{cm}) etc. und Schrift (etwas grösser) wie bei 5. — Titelüberschrift f. 39^a:

قصة وفاة النبي صمعه

Anfang: قال الشيخ الامام حجة الاسلام

عز الدين ابي عبد السلام لما آن اوان انتقال ارحال محمد المصطفى صمعه الي حضرة حصيرة قدس انس مسارب البيداء اكنسى الجو وغسقت الكواكب غسقا واهتز العرش ومالت العلمان حزنا لفقد رسول الله الخ

Geschichte des Todes Mohammeds, von 'Izz eddin ben 'abd essalām † 660/1262. Darin ziemlich viele kleinere Gedichte (bis zu 19 Versen) die seiner Tochter Fatīme in den Mund gelegt werden.

Schluss f. 42^b: مليح الهامة سعيد القامة بين كتفيه علامة تظل الغمامة شريف الهمة لبيب الفطنة عالي الدرجة واضح الحجّة صادق اللهجة مليح انبهجة تقى الاغنياء حبيب رب العالمين صلي الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم تسليما، تمت

9615. Mq. 122.

1) f. 1-8.

435 Bl. 8vo, 22-27 Z. (18 × 13; 13 1/2 × 8^{cm}). — Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, grob, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titelüberschrift f. 1^a:

خبر وفاة رسول الله صمم ختم سيرته الشريفة
 Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^a: الحمد لله محلي محاسن السنة الحمد لله المحمدية بدرر اخبارها ومجلى ميامن السيرة النبوية عن غرر آثارها . . . أما بعد فقد من الله تعالى وله الفضل والنعام باسماع سيرة نبينا محمد عليه افضل الصلاة والسلام التى الفها الامام محمد بن اسحق وهذبا . . . ابن هشام الخ

Erzählung des Todes des Propheten, auf Grund der abgekürzten Geschichte desselben von ابن هشام. Dieselbe beginnt mit dem Abschnitt, der steht ed. Wüstenf. p. 999 unten.

Der Verfasser hat dies Stück, wie er f. 1^b ausführlich angiebt, bei Verschiedenen ganz oder theilweise gelesen, hat auch von Mehreren eine Lehrerlaubuiss darüber erhalten; so führt er an den ابو بكر تقى الدين بن محمد بن محمد بن الشافعي 986/1529, كريم الدين محمد بن عبد القادر بن عمر الجعبري den 992/1526 noch am Leben,

den 984/1528, ابو الفضل على بن ابي اللطف المقدسي den شمس الدين محمد بن عبد الرحمن بن عمر den 992/1526, الكفرسوسى

den شهاب الدين احمد بن محمد بن عمر الحمصي 994/1528.

Er selbst lebt also um 960/1548. Besonders oft beruft er sich auf السهيلي.

Das Vorhandene schliesst f. 8^b: واجمعت الامة على ان الموت ليس له سن معلوم ولا زمن معلوم ولا مرض معلوم وذلك ليكون انمرو على اهبة من ذلك مستعدا لذلك وفي خير مرفوع له.

Das Weitere fehlt.

Schrift: klein, gedrängt, gewandt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

Am Rande oft (kürzere und) längere Zusätze.

9616. Pm. 528.

78 Bl. 8vo, 15 Z. (15 2/3 × 10 1/2; 12 × 6^{cm}). — Zustand: nicht recht sauber, der obere Rand (bes. an der Ecke) etwas wasserfleckig; auch der untere ein wenig so; Bl. 2 bis 7 lose. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: schwarzer Lederbd. — Titel f. 1^a von neuer Hand:

تاريخ نيران الاحزان ومثير الاشجان
 vollständiger aber in dem Vorwort f. 2^a, 9:

التهاب نيران الاحزان ومثير اکتئاب الاشجان
 Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين باعث الرسل رحمة للعالمين وجاعلهم مبشرين ومنذرين . . . وبعد لقد قرأت القصص والاخبار ونصفحت السیر والآثار الخ

Der Verfasser vermisst ein Werk, das den Tod des Propheten und die demselben vorausgehenden Umstände behandelt, zugleich seine letzten Vorschriften an die Seinigen enthält und die durch seinen Tod entstandenen Zerwürfnisse darstellt. Darum hat er selbst ein Alles dies zusammenfassendes Werk verfasst, das hier unter obigem Titel vorliegt, und die Ansprüche 'Alis auf die Nachfolge Mohammeds vertheidigt.

Das Werk beginnt in historischer Weise حدثنا الشيخ الفقيه محمد بن حامد بن محمد المسعودي عن عبد ربه بن حارث الاسلمي عن الاعمش عن شقيق البلخي عن عبد الله بن سلمة الانصاري عن حذيفة بن اليمانى رة قال ان رسول الله صمم نهانا ان ندخل عليه وعنده دحية الكلبي الخ

Aber die Namen und die Reihe dieser Erzähler sind nichts weiter als fingirt. Das Ganze ist ziemlich romanhaft gehalten und wie in dergleichen Werken üblich ist, die Quelle weiterhin im Buche: قال الرازي. Es kommen nicht wenige Gedichte (besonders von حسان بن ثابت) darin vor.

Schluss f. 78^b: واعتذرت من فعلها لدى كنت استغفر الله تعالى لها وفي هذا القدر كفاية لمن انصف من نفسه، فهذا آخر ما اردنا ايراده في هذا الخبر الجليل واستغفر الله العظيم والحمد لله الخ

Das Werk ist neueren Ursprungs; für Ermittlung der Abfassungszeit ist kein Anhalt gegeben. F. 77^a citirt der Verfasser den **عبد الله السبكي النيسابوري** ولي الدين عبد الله بن محمد السبكي † 785/1883.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9617. We. 1763.

1) f. 1—8^b.

82 Bl. 4°, 15 Z. (22 1/2 × 16; 17 × 11 1/2 cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titelüberschrift: f. 1^b:

هذه وفاة النبي صم

Anfang f. 1^b: الحمد لله القادر القاهر وقدر
الحاكم العادل فمن رضى بذلك انعم عليه . . . محمد
الله تعالي على فضائه وامره ان تموت الا باذن الله
. . . لما نزل قوله تعالي اليوم اكملت لكم دينكم
واتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الاسلام ديناً
فعلم صم قد قرب اجله الخ

Geschichte vom Tode des Propheten.

Schluss f. 8^b: نبى كريم ومعظم صلى عليه الله
دايماً ما نوح طير فوق غصن وغرد وصلى الله علي
سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم

Schrift: gross, breit, nachlässig, vocallos, deutlich.
Titelüberschrift roth. — Abschrift c. 1800.

Spr. 1958, 7, f. 206 ff. steht ein Abschnitt über den Tod des Propheten, nebst Klagen um ihn von Abū bekr, 'Omar, 'Otmān und 'Alī.

9618. Pm. 546.

2) f. 197—249.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Titel fehlt. Es ist ein Diwān, wie auch in der Unterschrift steht, aber der Anfang desselben fehlt, da ohne Vorbemerkung die Ueberschrift sofort mit **وقال** anfängt. Derselbe behandelt hier zuerst den Tod des Propheten, alsdann die für den Tod des Ellhosein unternommenen Rache-Versuche.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

a) Jenes Thema, **في وفاة رسول الله صم**, ist behandelt von **أبو الحسن الخطيبي** (f. 197^a Ueberschrift und besonders 222^b, 11) in 3 Abschnitten, deren 2. 204^b, der 3. 216^a beginnt. Reim und Metrum (Tawil) in den 3 Qaçiden dasselbe. — Anfang f. 197^a:

مصاب رسول الله ادق واكبر واعظم ما يصنى القواد ويوعز
اذا رمت ان اسلوه حيناً اتاح لي

غراماً فيبدي ما اسر واضمر

Schluss f. 232^a:

وصلى عليك الله ما قام قائم لكل صلاة في الزمان يذكر
وآلك ما جن الظلام وغاله سنا الصبح او سار الحجيج وغرورا

b) Das andere Thema ist f. 223^b—249^a behandelt von **أحمد بن عبد الله بن متوج** in 4 Abschnitten, mit einem einleitenden Gedicht: f. 226^a. 231^b. 236^b. 244^a. Die Qaçiden sind betitelt: **الغاريات**. Reim und Metrum (Tawil) bleiben dasselbe. — Anfang:

علتي حرام ان الد بمطعم وشرب زلال او رقاد تنعم
وحسن لباس واستماع جمائب وتقبيل خوذات دل ومبسم

Schluss f. 249^a:

وصل علي الهادي محمد النبي وعترته يا ذا الجلال وسلم
وهب للفقير الصارع ابن متوج اماناً وثوزاً يا ولي التكرم

Die erste dieser Abtheilungen umfasst 633, die zweite 607 Verse.

Abschrift vom J. 1021 Ramadān (1612).

9619. Pm. 388.

1) f. 64^a—69.

Format etc. und Schrift wie bei 1); die Blätter sind in der Mitte eingerissen und ausgebessert. Bl. 69 auch im Text beschädigt. — Titelüberschrift:

كتاب النبي وفات النبي صم

Sie ist vielmehr:

ارجوزة في وفاة النبي

Anfang:

رواية بهيئة الانوار كحديقة مسندة الاخيار
ان النبي المصطفى المختار صلى عليه الملك الجبار

Regez-Gedicht über Mohammeds Tod, 198 Verse lang. Das Versmaass ist etwas willkürlich behandelt.

Schluss f. 68^b:

فقال عزرائيل يا امينا لك غصة ولا متك سبعينا
قال النبي الهاشمي المصطفى ما يحملها امتي ضعفا
قال النبي يا اخي جبرائيل خطرت ببالي حاجة اقول

Dann geht es ganz in Prosa über, den
Todeskampf Mohammeds behandelnd.

Schluss f. 69^a: فرد عمره سيفه في غمده وقل
والحمداه والحمداه . . . وانقطاع الوحي عنا من ذا
الذي يخبرنا . . . بعده فبكت الصحابة رمّ وصلى
الله على سيدنا الخ

Dasselbe Werk in Spr. 162, 6, f. 123^b—130^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Ueberschrift: ارجوزة في وفاة النبي صمّم

Anfang wie bei Pm. 388, 3.

Nach 205 Regez-Versen geht es schliesslich
in Prosa über, wovon der hier abweichende
Schluss f. 130^a: فقبض روح محمد صمّم فأتى نفس
لا تموت الموت كاس وكل الناس شاربه والقبر باب وكل
الناس داخله يا لبيت شعري بعد الموت ما الدار وصلى
الله على سيدنا محمد وعلى آله الخ

9620. We. 301.

95 Bl. 8°, 9 Z. (20 × 13^{3/4}; 13 × 9^{1/2}cm). — Zustand:
etwas unsauber, besonders im Anfang fleckig. F. 63 sehr
beschmiert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband:
Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Titel u. Verfasser von neuerer Hand f. 1^a:

الثانى من سيرة ابن هشام

und am Schluss f. 95^b:

آخر الجزء الاول من سيرة ابن هشام

Beides ist falsch. Der Verfasser hat die Bio-
graphie Mohammeds von Ibn hisām allerdings
sehr oft benutzt, aber doch auch andere Werke.
Aus verschiedenen Stellen ist die Zeit des Her-
ausgebers zu bestimmen; der spätest lebende
unter den von ihm Erwähnten ist غازي f. 48^a
[ابو الهيجا غازي بن ابي الفضل بن عبد الوهاب
† 690/1291], bei dem sein Vater gehört hatte. Er
gibt aber f. 55^a ausdrücklich 678/1279 als ein
Jahr an, in welchem er zu Elqāhira Vor-
lesungen gehört habe.

Anfang f. 1^b: قرأت علي ابي النور اسمعيل

ابن نور بن قمر البهيني اخبركم ابو نصر بن موسى
ابن عبد القادر المجيلي قراءة عليه وانتم تسمعون . . .
عن ابيه عن ابي هريرة قال قال رسول الله صمّم ان أخذنا
هذا جبل بجنبنا وحبه وكانت في شوال سنة ثلاث
يوم السبت لاحدي عشرة ليلة خلت منه عند ابن
عايد وعند ابن سعد لسبع ليال خلون منه على
راس اثنين وثلاثين شهرا من مهاجرته الخ

Ausführliche Beschreibung der Schlacht von
Oḥod und was damit zusammenhängt bis zur
Darstellung der Expedition des Abū salama nach
dem Berge Qatan (سرية ابي سلمة بن عبد الاسد)
(الخزومي الي قطن). Das Vorhandene schliesst
f. 95^b: قد اصابوا ابلا وشاء ولم يلقوا احدا فاحذر
ابو سلمة بذلك كله الي المدينة

Das Weitere fehlt. Es ist ein Stück einer
ausführlichen Biographie Mohammeds, die an
mehreren Stellen die Reihe der Ueberlieferer,
auf die der Verfasser sich stützt, angiebt und
manche ältere Schriftsteller (wie den oft ange-
führten سعد) benutzt. Es ist nicht in Ab-
schnitte mit besonderen Ueberschriften geteilt.

Schrift: gross, breit, deutlich, aber unregelmässig,
wenig vocalisirt. Stichwörter in grösserer Schrift, schwarz. —
Abschrift c. 1000/1591.

An nicht wenigen Stellen sind kleinere Lücken für
Stichwörter wie ذكر, حدثنا, قال etc. gelassen; auf f. 67^b
ist eine grössere Lücke; ebenso 84^a. — Unten am Rande
foliirt.

9621. Mf. 44.

2) f. 36—55.

4°, 23 Z. (26—26^{1/2} × 18; 17 × 11cm). — Zustand:
am oberen und dann besonders am unteren Rande fleckig,
sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich
stark. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Es ist ein Stück aus einer Biographie
Mohammeds. Dieselbe beginnt mit Abraham
[اعلم ان ابراهيم النبي صلوات الله عليه وسلامه كان
له من الولد اربعة اسمعيل واسحق ومدين ومدان
وقيل ثمانية وقيل اربعة عشر كذا في انوار التنزيل الخ]
und weist die Verwandtschaft Mohammeds mit
demselben nach. Dann wird von seinem Ur-
grossvater هاشم (38^a), seinem Grossvater

عبد الله (38^b) und seinem Vater عبد الله (39^a) gesprochen, dann (39^b) seine Geburt und sein fernerer Lebenslauf erzählt bis in das 5. Jahr der Hîgra. Der zuletzt behandelte Gegenstand ist sein Kriegszug gegen قريظة f. 55^b (باب غزوة قريظة). In Darstellung desselben bricht hier das Werk ab; das Uebrige fehlt.

Das 2. Jahr beginnt f. 47^b so: وقايع السنة الثانية من الهجرة اعلم انه جرت عادة المحدثين واهل السير واصطلاحاتهم غالباً ان يسموا كل عسكر حضره النبي صعم بنفسه الكريمة غزوة وما لم يحضره بل ارسل بعضاً من اصحابه الي العدة سرية وبعثنا وفي القاموس بفتح المهمله وكسر الراء وتشديد التختانية الخ

Der Verf. citirt f. 36^a das Werk الانس الجليل، dessen Verfasser عبد الرحمن العليمي † 927/1521 und f. 47^b und sonst das Werk المواهب اللدنية dessen Verfasser محمد القسطلاني احمد بن محمد بن محمد القسطلاني † 923/1517; er hat also später gelebt.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

9622. We. 1815.

4) f. 61^b—62.

8vo, c. 20 Z. (18 1/2 × 14; 16 × 11 1/2^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلي الله . . . وسلم، ذكر ما كان في كل سنة من سنى الهجرة من الامور المشهورة، السنة الاولى امر فيها ببناء مسجده صعم ومساكنه واقام في منزل ابي ايوب حتى بنيت ثم انتقل اليها . . . السنة الثانية فيها حولت القبلة الي الكعبة، قال محمد بن حبيب الهاشمي حولت في الظهر يوم الثلاثاء النصف من شعبان زار رسول الله صعم ام بشر الخ

Ganz kurzer Abriss der Geschichte Mohammeds von der Hîgra bis zu seinem Tode (Jahre 1—11). Welchem Werke er entnommen sei, ist nicht gesagt.

Schluss f. 62^b: اقام بها بقية ذي الحجة تمام سنة عشرة وصفر واثنى عشر ليلة من ربيع الاول سنة احدي عشرة ثم قبض رسول الله صعم وكان مقامه

بالمدينة عشر سنين كوامل، والله اعلم والحمد لله رب العالمين الخ

Schrift: ziemlich gross, gewandt und kräftig, etwas rundlich und flüchtig, fast vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

9623. We. 421.

2) f. 29—36.

4to, 29 Z. (22 × 16; 17 × 11 1/2^{cm}). — Zustand: lose Blätter, am Rande etwas fleckig und Bl. 29 eingerissen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark.

Bruchstück. Das Vorhandene beginnt: وغيره من اهل اللغة واليتيم في الناس من قبل الاب وفي سائر الحيوانات من قبل الام انتهى الخ

Dies Bruchstück bezieht sich auf das Leben Mohammeds. Der Verfasser ist Schüler des Hajar al-Asfahani, wird also gegen 900/1494 gelebt haben.

F. 34^a: باب بيان ان من مات على الكفر فهو في النار ولا تناله شفاعة ولا تنفعه قراءة المقرئين

Die letzten Wörter dieses Stückes, f. 36^b: والصحيح انه راي آدم في السماء الدنيا وابنى الخالة عيسى وجبى في الثانية

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737.

9624. WE. 128.

2) f. 64^b—221.

Format, Zustand etc. wie bei 1). — Titel f. 1:

سيرة النبي صعم

Verfasser f. 1^a: ابو الحسن البكري الصديقي Ausführlicher f. 64^b, Z. 7; 98^b unten; 112^b, 4:

ابو الحسن أحمد بن عبد الله بن محمد البكري البصري الواعظ

Anfang f. 64^b: الحمد لله الذي ارتفع بصفات العز والجلال وابتدع المصنوعات من غير مثال . . . وعلي آله واصحابه صلاة يكرم بها مثواه، قال الشيخ ابو الحسن . . . راوي سيرة النبي صعم ومجزاته واخباره وآثاره وغزواته صعم

Nach einer langen Vorgeschichte, die sich zuerst auf Erzählung des Ka'b elahbar stützt, und die von Adam beginnt und die Uebertragung des ungeschaffenen prophetischen Lichtes auf dessen Nachkommen berichtet, wird die Er-

zählung, bei عبد مناف بن هاشم angelangt f. 71^b,
weitläufiger; 72^a handelt von خطبة هاشم;
79^a حديث وفاة هاشم; geht 81^b auf عبد المطلب
über; behandelt 101^b حديث حمل أمية und 120^b
حديث وفاة عبد الله بن عبد المطلب;
124^b von den himjarischen Tobba's; 130^a Geburt Moḥammeds;
140^b حديث رضاعه صمعم; 146^a ذكر اسمائه والقاب;
153^a حديث رجوع النبي صمعم من عند حليلة التي أهله
155^a حديث وفاة أمية und 158^b حديث وفاة أمية
160^b حديث مصارعة أبي جهل بن هشام
189^a حديث زواج خديجة بنت خويلد
207^b حديث مولد الإمام علي بن أبي طالب رة
210^b حديث بناء الكعبة 211^b حديث مبتدأ الوحي

Nicht alle Abschnitte des Werkes sind hier
angeführt; der letzte ist in der That der zuletzt
im Buche behandelte.

Im Ganzen ist das Werk also eine, mit
allerlei Geschichten und Versen (zum Theil
alten) ausgestattete Vorgeschichte Moḥam-
meds bis zu seinem öffentlichen Hervortreten.

Abgesehen von älteren Werken, wie die des
Ettāberī, Elmas'ūdī, Elboḥārī, kommen hier
u. a. folgende vor:

- 121^a كتاب الجواهر والانوار في خلاصة سيره المختار
121^a شعب الإيمان للشيخ عبد الجليل
121^b طهارة القلوب للشيخ عبد العزيز الدميري الديري
+ 694/1295.
121^b رياض المذكرين للشيخ احمد بن سعيد
122^b وسيلة المتعبدين التي منابغة سيد العالمين للشيخ
عمر بن محمد معين الدين أبو حفص الملا
123^a خير السفر الي خير البشر للشيخ محمد بن
505/1170 + محمد بن ظفر
124^a شرف النبوة لابي سعيد عبد الملك بن محمد
406/1015 + الخركوشي
135^b انباء نجباء الابناء لابن ظفر 565/1170 +
142^b خلاصة سيرة سيد البشر للشيخ احمد بن
694/1295 + عبد الله بن محمد الطبري
220^a كتاب الايضاح للنووي 676/1277 +
221^a الاحكام السلطانية للشيخ ابي المحسن الماردي
450/1058 +

Der Verfasser unseres Werkes also, nach
dessen Vorträgen dasselbe aufgeschrieben worden,
Abū 'lḥasan alḥmed ben 'abd allāḥ ben
moḥammed elbekrī elbaḥrī elwā'iḥ, lebte
nach 694/1295, also frühestens im Anfang des
8. Jahrhunderts.

Nach f. 81 fehlt 1 Blatt; ebenso nach f. 220
der Schluss. Derselbe ist von neuerer Hand
ergänzt, und lautet zuletzt so: وان عمر رة كان
من بيت المال يكسوها ثلاث مرات يكسوها بالديباج الاحمر
وهذا آخر ما انتهى اليها من السيرة لنبوية البكرية على
صاحبها افضل الصلاة والسلام والحمد لله وحده الخ
(In der Unterschrift ist von einem noch
folgenden 2. Theile nicht die Rede.)

Die auf f. 1^a enthaltene genealogische Liste
von Adam an, nebst Angabe der betreffenden
Frau, geht bis auf Moḥammed und gehört zu
diesem Stück.

HKb. I 1421.

9625. WE. 163.

119 Bl. 8vo, 13 Z. (20¹/₃ × 14¹/₂; 16 × 10^{om}). — Zu-
stand: fast nur lose Lagen im Deckel. Sehr fleckig, auch
schmutzig. — Papier: gelblich, nicht dick, nicht besondere
glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und
Klappe. — Titel f. 1^a: طريق قصة لمصطفى الرسول صمعم
Die 3 ersten Worten sind unrichtig und von späterer Hand.
Die statt derselben stehenden Worte sind ausgekratzt.
Deutlich ist nur noch, dass an der 3. Stelle gestanden hat
Nasb. Mit Hilfe der Unterschrift sehen wir, dass etwa
gestanden hat: [الجزء الأول من] نسب الرسول صمعم
Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

أبو المحسن البكري

Anfang f. 1^b: قال سعيد بن عمر الانصاري رة
قال حدثنا كعب الاحبار عن صفات رسول الله صمعم
ونعته وشمايله وجميع احواله من مبتداه الي منتهاه
فأقبلنا اليه . . . قال اعلموا ان الله تعالي لما اراد
ان يخلق حبيبه ونبيه الخ

Nach Erzählung von Erschaffung des pro-
phetischen Urlichtes, 10000 Jahre vor Adam,
geht der Erzähler über zu der Erschaffung
Adams und dessen Nachkommenschaft, welcher
dasselbe erblich mitgetheilt wird, und gelangt

in diesem Bericht der Vorgeschichte Mohammeds bis zur Niederlage des feindlichen Königs Abrahā. — Verse sind wenig eingelegt.

Schluss f. 119^b: وهي قوله تعالى الم تركيب فعل ربك باصحاب الفيل الم يجعل كيدهم في تصليب وارسل عليهم طيرا اباييل ترميهم بحجارة من سجيل فجعلهم كعصف ماكول، قال الشيخ ابو الحسن البكري رحه، كمل الجزء الاول من نسب الرسول صعم.

Mir scheint, dass dies der erste Theil zu dem in We. 314 besprochenen Werke sei.

Schrift: ziemlich gross, steif und deutlich, vocallos. — Zeit der Abschrift um 1150/1737.

9626. We. 314.

118 Bl. 8°, 13 Z. (21 × 15; 16 × 10 1/2 cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

من سيرة البكري، الجزء الثاني من نسب النبي صعم

Anfang f. 1^b: قال الشيخ ابو الحسن البكري، وكان بين مولد نبينا محمد صعم وبين اصحاب الفيل خمسة وخمسون يوما ولا خلاف انه ولد بمكة في ايام كسري انوشروان العادل ولقد اختلفوا في ولادته صعم وذلك على ثلاثة اقوال احدها انه ولد لاثنتي عشرة ليلة خلت من شهر ربيع الاول، وقال ابن عساق الخ

Das Leben Mohammeds, von demselben Verfasser (Abū Ḥasan elbekrī). Er hat den Gegenstand bald ausführlicher, bald kürzer behandelt: s. No. 9525 u. 9624: letzteres steht nicht in Zusammenhang mit dem Vorliegenden. Nach f. 6^b muss ein Theil vorangegangen sein und f. 118^a weist auf einen folgenden. Demnach liegt hier der zweite Band vor, wie auch im Titel steht; es wird also die Fortsetzung von WE. 163 sein. — Der Verfasser beginnt damit, die Zeit seiner Geburt festzustellen; schildert die Herrschaft der Ḥabīsiten, die Beseitigung derselben durch die Perser, das Ansehen des 'Abd elmottālib, die Verheirathung seines Sohnes 'Abd allāh mit Āmina bint wāhḥ und was für Anlässe dieselbe herbeigeführt haben;

die Gefahren, welche 'Abd allāh's Leben bedrohen, und wie er denselben entrinnt. Ferner die näheren Umstände bei der Geburt Mohammeds, die Zeichen und Wunder vor derselben und das göttliche Licht, das auf ihn übergeht von seinem Vater, das Wanken der Götzenbilder. Das Aufziehen durch seine Amme Ḥālima, sein Aufenthalt auf dem Lande bei ihr und seine Rückkehr in das väterliche Haus. Besuch seines Grossvaters bei Seif dū jezen und dessen verheissungsvollen Worte über die Bedeutung Mohammeds. Augenkrankheit des Kindes, Reise zu dem arzneikundigen Mönche Samī', die wiederholten Nachstellungen gegen sein Leben während dieser Reise, die Vereitelung derselben und das schmachvolle Ende der Feinde, die Heilung von der Krankheit durch den Mönch, mittelst Staub vom Berge Sinai, und Rückkehr.

Der erste Abschnitt hat keine besondere Ueberschrift, aber die folgenden.

- f. 9^a سبب زواج عبد الله بآمنة بنت وهب
32^a مولده صعم
55^a فصل رضاعه وما كان منه صعم
72^b مرافقته لآخوته في المرحى
88^b حديث سيف بن ذي يزن ملك اليمن
97^a حديث رده صعم

Es liegt hier keine Geschichte, sondern nur sagenhafte Erzählung (Roman) vor, in gefälliger Darstellung, oft mit Versen untermischt, von denen kein einziger der alten Zeit angehört, sondern alle modernes Gepräge tragen. Die einzelnen vielen Anläufe der Erzählung in den verschiedenen Abschnitten werden eingeführt durch ابو الحسن البكري oder قال صاحب الحديث oder bloss البكري oder سيرة النبي oder الراوي oder الناقل. In der Lobpreisung Mohammeds f. 91^a ff. kommen eine Menge Namen und Bezeichnungen desselben vor.

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter, fast immer auch der Name Mohammeds nebst der Segensformel, sind roth. — Abschrift um 1150/1737.

dasselbe beginnt hier mit der Frage: [Was ist das für eine Zehn,] welche keine Elf hat? worauf die Antwort: فهي ايام التى اتم الله بها الميقات لموسى عم لقوله تعالى واعدنا موسى ثلاثين ليلة واتممناها بعشر له. Dann: was ist die Elf ohne eine Zwölf? etc. Weiterhin: der Baum mit 12 Aesten? das Jahr. Die 30 Blätter an jedem Ast! die Monatstage. Weiterhin: was die Thiere und Vögel reden? Das Pferd sagt: اللهم اعز المسلمين واذل الكافرين. u. s. w. Die Juden bekehren sich. Da sagen ihre Freunde: es ist doch schade, dass ihr nicht damit gewartet, bis man euch auch über die in Thiere verwandelten Menschen Auskunft gegeben hat! Das können wir so, sagen sie, und fahren fort: 'Ali sagt, Gott habe 20 Männer und Frauen verwandelt in: Elephant, Bär, Hase, Fuchs, Skorpion, Eidechse etc.: واما الغيل فانه كان رجلا لواطيا واما الدب فانه كان رجلا مخنثا الخ Die Erklärung dieser Verwandlungen ist mit f. 169^b nicht ganz zu Ende.

Schrift: gross, dick, rundlich, nicht grade undeutlich, vocallos. Correct ist sie nicht. — Abschrift um 1200/1785.

9628. WE. 132.

131 Bl. 8vo, 17 Z. (15 × 10^{1/2}; 12^{1/2} × 8^{cm}). — Zustand: sehr unsauber n. fleckig; manche Blätter lose. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: schlecht, Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt (etwa 14 oder 24 Bl.). Derselbe ist herausgerissen und der dazu gehörige Schluss auf f. 1^a oben ausradirt. Die jetzt vorhandenen Stücke sind:

f. 1^a Mitte: هذه غزوة الكتباس على التمام، روي عبد الله بن مسعود رة وعبد الله ابن رواحة عن وهب بن منبه اليماني رم اجمعين، كل يقول ويذكر في حديثه انه لما رجع رسول الله صمعم من غزاة ذات السلاسل مؤيدا مجبوراً الخ

Ein Stück aus einer sagenhaften Geschichte Mohammeds, und zwar hier Legenden von Feldzügen und Erlebnissen desselben.

هذه غزوة حنين وقتل دريد بن الصمة على 18^b التمام، قال صاحب الحديث ان النبي صمعم

لما فتح مدينة مكة ونصره البارئ جل وعلا وانكسر ابو جهل فعاد محمد الي طيبة ومعه قومه الخ

هذه غزوة ملك الميمون [الخصان] واتصاله للامام علي رة، روي عمار بن ياسر وسلمان والاويع والترمذي رم اجمعين ان النبي صمعم صلي صلاة الصبح في المسلمين وبعد فراغه من الصلاة اسند ظهره الي المحراب الخ

هذه غزوة بئر ذات العلم بالتمام والكمال، روي عمار بن ياسر وسلمان والاويع والترمذي ان نبي الله صمعم لما رجع من غزاة الغضبان الخ

هذه غزوة العنكبوت روي عن كعب الاحبار عن 105^a ابن عباس رة انه قال صلى بنا رسول الله صمعم وهو كانه البدر ليلة تمامه ثم اسند ظهره

هذه قصة النملة مع نبي الله سليمان الحمد لله 130^a الذي جل جلاله . . . وبعد فقد ذكره الرواة الصادقين كان سليمان عم كان رسوله الخ

Schrift: f. 1—92 ziemlich gross, rundhoh, gewandt, etwas vocalisirt; f. 93—126 von anderer Hand, kleiner, unschön, nicht undeutlich. F. 127—131 unbehülflich, steif, unangenehm. — Abschrift von f. 1—92 aus dem Jahre 1141/1728; das übrige etwa von 1200/1785.

9629. Pm. 441.

3) f. 33—46^a.

8vo, 15 Z. (20 × 13^{1/2}; 13^{1/2} × 9^{1/2} cm). — Zustand: unesauber, auch fleckig. — Papier: gelblich, auch strohgelt, ziemlich stark, etwas glatt. — Titel fehlt. Verfasser f. 38^a: عبد اللطيف الدمشقي

Anfang fehlt, und zwar von der dem Hauptwerke voraufgeschickten Einleitung, in welcher der Verf. über die Zahl der Kämpfer bei Bedr und über die in den Traditionen sie betreffenden Stellen und die Eintheilung ihrer Namen — 94 مهاجرون und 269 انصار — u. s. w. spricht. Die Hauptsache ist aber die alphabetische Aufzählung der Kämpfer: sie beginnt f. 38^a: حروف الالف، ابي بن كعب رة، الاخنس السلمي رة، الارقم بن ابي الارقم رة الخ ابو الهيثم رة، ابو اليسر رة und schliesst f. 44^b mit

Das Werkchen wird mit einem Gedichte von 47 Versen beschlossen, welches anfängt f. 44^b (Wāfir):

نقد تم الكتاب فجاء فردا بصبط رايق وجميل سطر
und schliesst:

وآل ثم اصحاب كرام على مر الدهور بغير حصر

Der Abschreiber, wie aus dem Gedichte ersichtlich, Namens *محمد النجار*, hat es abgeschrieben für *عبد المحسن* im J. 1168/1755.

Schrift: ziemlich gross, weit, etwas rundlich, ziemlich vocalisirt.

9630. Spr. 132.

2) f. 23—26.

8vo, 23 Z. (21^{1/3} × 15; 16 × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark u. glatt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Ein Stück Erzählung aus dem Leben Mohammeds. Behandelt hier die Unternehmung am Graben (*امر الخندق*) und gegen die Juden *عمرو بن عبد ود* und den Tod des *بنى قريظة* durch 'Ali. Dieser Abschnitt beginnt f. 25^b so: *ذكر قتل علي بن ابي طالب رة عمرو بن عبد ود*, *روي البيهقي عن ابن اسحاق ومحمد بن عمر عن شيوخه ان رسول الله صمّم اقام مرابطا والمشركون بخاصرونه الخ*

Das Stück überhaupt fängt hier an f. 23^a: *فشكينا ذلك لرسول الله صمّم فجاء واخذ المعول وقال بسم الله ثم ضرب ضربة فنشر ثلثها وقال الله اكبر اعطيت مفاتيح الشام والله اني لا بصر قصورها الخمر الساعة الخ*

Es hört f. 26^b Mitte mit den Worten auf: *فسقط وسمع رسول الله صمّم التكبير فعرف ان عليا قد قتل فانشأ علي رة يقول*. Das Uebrige fehlt.

Die Darstellung ist sehr ausführlich, im Stil der Geschichten-Erzähler. Der Verfasser erwähnt, ausser dem öfters angeführten *ابن اسحاق*, die *الروضة للنوردي*, f. 23^a Mitte *الواقدي*, ferner das *الهدى السوي لابن القيم* f. 676/1277 und das *الهدى السوي لابن القيم* f. 751/1850. — Schrift: dieselbe wie bei 1).

9631.

1) We. 1763, 2, f. 8^b—16^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift f. 8^b:

نكاح محمد صمّم من خديجة رآ

Anfang: *روي عن نبي صمّم انه لما نظرت اليه خديجة فقالت في نفسها فليس هذا الا نبي كريم الخالق الخلق قال فهتت خديجة ان تزوج نفسها من النبي صمّم في ذلك الوقت لكنها خافت من التهمة وقالت في نفسها استاجر الآن الخ*

Geschichte von der Verheirathung Mohammeds mit *Ĥadīge*. — Schluss f. 16^a: *وكان كل واحد من هولاء نكاحه يوم الجمعة، تمت وصلى الله الخ*

2) We. 1763, 3, f. 16^b—20^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Bl. 16 oben fleckig. — Titelüberschrift:

حديث نكاح رسول الله صمّم من عايشة ام المؤمنين رآ

Anfang: *هو ما روي ان رسول الله صمّم لما نوفت خديجة بنت خويلد رآ اغتم لاجلها غم شديد قال فنزل اليه جبرئيل عم بورقة من اوراق الجنة الخ*

Geschichte von der Heirath Mohammeds mit 'Āīša. — Schluss f. 20^b: *فانزل الله تعالي قوله ولا يأتل اولو الفصل منكم والسعة الي قوله غفور رحيم (Sura 24, 22) وصلي الله على سيدنا الخ*

3) Pm. 713, 2, f. 8^b u. 9^a (untere Hälfte) (8vo).

Das Blatt ist an der Seite so stark beschnitten, dass der über die ganze Seite (f. 8^b) gehende Text zu Anfang der Zeilen darunter gelitten hat; alle Anfangswörter der Zeilen sind beschädigt. — Titelüberschrift:

حديث أم سلمة لعايشة لما ارادت الخروج الي البصرة وشرحه

Anfang: *[انك] سدة بين رسول الله صمّم وآله وامته، حجابك مصروب على حرمته قد جمع القرآن ذيلك فلا تندحيه الخ*

Gespräch und Rath von *Omm salama* an 'Āīša, als sie nach *Elbaçra* aufbrechen wollte; nebst Commentar. — Schluss: *لو ذكرتك قولا تعريفه لهشتينى نهش الرفشاء المطرق*

Der Commentar zu dem allerdings schwierigen Stücke beginnt f. 8^b, Z. 5 von unten: *سدة الباب وفي الحديث الذين لا يفتح لهم السدد الخ* und schliesst f. 9^a, Z. 3 von unten: *وكذاك الاسد والنمر*

Schrift von derselben Hand wie bei 1, aber grösser und vocallos.

9632.

1) Mq. 42, 2, S. 149. 150.

Zustand etc. und Schrift wie bei I.

Bruchstück. Anfang: علي الناس ويكذب علي الله وسالتك أشراف الناس أتبعوه ام ضعفاءهم فذكرت ضعفاءهم أتبعوه وهم اتباع الرسل وسالتك ابزيدون ام ينقصون الخ

Ein Stück der Beschreibung der Gesandtschaft von Seiten Mohammeds an den Kaiser Heraclius, nach dem Berichte des Sufyan Abu.

2) Pm. 22, S. 134—154 am Rande.

Anfang der prophetischen Thätigkeit Mohammeds, wie sie in der Geschichte des Chaimb bin Malik und in dessen Begegnung mit ihm hervortritt.

3) Glas. 2, 3, f. 145.

Kurze Uebersicht von Mohammeds Lebenslauf.

4) Lbg. 902, f. 305^b.

Verzeichniss seiner Frauen.

9633.

Andere Schriften über Mohammeds Leben sind:

- 1) محمد بن von نوار الاصول في معرفة اخبار الرسول + 320/932. علي بن الحسين بن بشر الترمذى
- 2) عبد الله بن محمد بن جعفر بن von سيرة النبي + 869/979. حيان الاصبهانى ابو الشيخ
- 3) اسمعيل بن احمد النيسابوري von الكفاية في السير + 430/1039.
- 4) علي بن احمد بن سعيد von سيرة النبي + 456/1064. الظاهري ابن حزم
- 5) احمد بن الحسين بن علي von دلائل النبوة + 458/1066. الخسروجردى ابو بكر
- 6) يوسف بن von الدرر في اختصار المغازي والسير + 463/1071. عبد الله القرطبي ابن عبد البر
- 7) علي بن احمد الواحدى von مغازي رسول الله + 468/1075.

- 8) محمد بن von ذخائر النثار في اخبار السيد المختار + 560/1166. طيفور الساجارندي
- 9) محمد بن عبد الله von خير البشائر خير البشر + 565/1170. ابن طغر الصقلي
- 10) von عيون الحكايات في سيرة سيد البريات + 597/1201. ابن الجوزي
- 11) عبد الغنى بن von الدررة المضوية في السيرة النبوية + 600/1204. عبد الواحد المقدسى
- 12) يحيى بن حميدة الحلبي von سيرة النبي + 630/1233. ابن ابي طي
- 13) يوسف بن von منتهى السؤل في سيرة الرسول + 654/1256. قزاعلى سبط ابن الجوزي
- 14) علي بن ابي von الر الكاملية في السيرة النبوية + 687/1288. الحزم القرشى
- 15) احمد بن عبد الله von خلاصة سير سيد البشر + 694/1296. الطبرى كتب الدين
- 16) علي بن محمد الكازرونى ظهور من سيرة النبي + 694/1296. الدين
- 17) von بهجة النفوس والاسرار في تاريخ هجرة المختار + 699/1800. عبد الله بن محمد القرطبي المرجاني
- 18) + 708/1808. علي بن محمد الخلاطي von سيرة النبي
- 19) مورد العذب الهنى في الكلام على سيرة عبد الغنى + 735/1834. عبد الكريم بن عبد النور الحلبي قطب
- 20) علي بن محمد بن ابراهيم von مقبول المنقول + 741/1840. البغدادي الخازن
- 21) + 748/1847. الذهبي von سيرة النبي
- 22) + 749/1848. علي بن عثمان التركمانى Desgl. von
- 23) + 751/1850. ابن قيم الجوزية von سفر الهجرتين
- 24) + 768/1862. ابن النقاش von سيرة النبي
- 25) "التعريف بما انست الهجرة من معالم الهجرة + 765/1863. محمد بن احمد بن خلف المظري von
- 26) + 819/1416. عز الدين ابن جماعة von السيرة النبوية
- 27) Desgl. von محمد بن عبد الدايم البرماوي + 831/1428.
- 28) Desgl. von + 835/1432. احمد بن اسمعيل الابشيطى
- 29) Desgl. von + 842/1438. محمد ابن ناصر الدين الدمشقى

- 30) امتناع الاسماع فيما للنبى من الحفدة والمنتاع von تقى الدين المقرئ 846/1441.
- 31) النور الباهر الساطع من سيرة ذي البرهان القاطع محمد بن محمد بن محمد ابن فهد تقى الدين von ابو الفصل 871/1466.
- 32) يوسف بن الدرة المضية والعروض المرضية يوسف بن الحسن ابن عبد الهادي 909/1503.
- 33) سبل الهدى والرشاد في سيرة خير العباد محمد بن يوسف بن علي الدمشقي الصالحى 942/1585.
- 34) مورد الظمان الي حوض محمد سيد ولد عدنان مورد ابن طولون الشامى 953/1546.
- 35) خلاصة الاخبار في احوال النبى المختار محمود الاسكندارى 1088/1628.
- 36) على بن الدرة المنيفة في السيرة الشريفة على بن عبد الواحد بن محمد السجلماسى 1057/1647.
- 37) السيرة الصغرى von demselben.
- 38) الفوائح النبوية في السير المصطوفية عبد العزيز بن حسام الدين الرومى قره چلبى زاده 1070/1660.
- 39) محمد بن محمد بن محمد بن سيرة النبى محمد بن احمد ابن الميثت 1140/1727.
- 40) محمد بن بحر الوفا في سيرة النبى المصطفى محمد بن احمد بن سالم السقارينى 1188/1774.
- 41) محمد بن بلغة الارب في مصطلح آثار الحبيب محمد بن محمد الحسينى مرتضى 1205/1790.
- 42) فتح بن موسى الخضرارى von نظم سيرة النبى فتح بن موسى الخضرارى 663/1265.
- 43) Desgl. von احمد الدينى احمد الدينى 694/1295.
- 44) Desgl. von احمد بن الحسن بن على الكلاعى احمد بن الحسن بن على الكلاعى 728/1828, u. d. T. قره عين السائل وبغية نفس الآمل
- 45) Desgl. von محمد بن ابراهيم بن محمد ابن الشهيد محمد بن ابراهيم بن محمد ابن الشهيد 793/1891, u. d. T. الفتح القريب في سيرة الحبيب
- 46) Desgl. von محمد بن ابي بكر المرغى محمد بن ابى بكر المرغى 859/1455.
- 47) Desgl. von محمد الباعونى شمس الدين محمد بن الباعونى شمس الدين 871/1466, u. d. T. مآحة اللبيب في سيرة الحبيب

d) Charakter und Aeusseres.

9634. Spr. 107.

77 Bl. 4te, 12 Z. (22 × 14; 15 × 7 1/2^{em}). — Zustand: sehr wurmstichig, zum Theil ausgebessert, besonders am Rande und auch im Rücken. — Papier: braun, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt; er ist: شمايل النبى. Verf.: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى قال الشيخ المحافظ ابو عيسى محمد بن عيسى بن سيرة النرمذى رحه، باب ما جاء في خلق رسول الله صعم، اخبرنا ابو رجاء قتيبة بن سعيد عن مالك بن انس عن ربيعة بن ابي عبد الرحمن عن انس بن مالك انه سمعه يقول كان رسول الله صعم ليس بالطويل البابين ولا بالقصير ولا بالابيض الامهق الخ

Mohammed ben 'isā ettirmidī 279/892 (No. 1250) beschreibt in diesem Werke die Eigenschaften und Gewohnheiten des Propheten, auf Grund sorgfältig angeführter Traditionen und Gewährsmänner, und zwar in einer Menge ungezählter Kapitel — es sind deren 56 —, die alle mit باب ما جاء في anfangen. Zuletzt wird von seinem Tode, seiner Erbschaft und seinem Erscheinen im Traum gehandelt.

- باب ما جاء في خاتم النبوة حدثنا ابو رجاء 6^a قتيبة بن سعيد الخ
- باب ما جاء في شعر رسول الله صعم حدثنا على 7^b ابن حجر اخبرنا اسمعيل بن ابراهيم
- باب ما جاء في ترجل رسول الله صعم حدثنا 9^a اسحق بن موسى الانصارى حدثنا مالك
- باب ما جاء في شيب رسول الله صعم حدثنا 9^b محمد بن بشار اخبرنا ابو داود الخ
- باب ما جاء في خصاب رسول الله صعم حدثنا 10^b احمد بن منيع اخبرنا هشيم الخ etc. Die letzten Kapitel sind:
- باب ما جاء في وفاة رسول الله صعم حدثنا ابو 71^a عمار الحسين بن حريث
- باب ما جاء في ميراث رسول الله صعم حدثنا 74^b احمد بن منيع حدثنا حسين بن محمد
- باب ما جاء في رؤية النبى صعم في المنام حدثنا 76^a محمد بن بشار حدثنا عبد الرحمن

Schluss f. 77^b: حدثنا ابن عون عن ابن سيرين قال هذا الحديث دين فانظروا عمن تاخذون دينكم، قد تمت هذا الكتاب بعون الله الخ

Schrift: ziemlich klein, gefällig, kräftig, deutlich, fast vocallos. Das Wort باب in den Ueberschriften roth. — Abschrift von احمد بن حنبل بن موسى بن عبد الله um 1040/1360.

Am Rande und zwischen den Linien sehr viele Glossen und Bemerkungen in kleinerer Schrift derselben Hand, etwas Persischer Zug, wie auch manche Glossen Persisch sind. — Collationirt. — HKh. IV 7640.

Einige Verse zum Lobe dieses ausgezeichneten Werkes in der Vorrede des Commentars des 'Alī ben sulṭān mohammed elqārī zu demselben, auf der Rückseite des Titelblattes.

9635.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Lbg. 47.

33 Bl. 8vo, 15 Z. (17³/₄ × 12; 12¹/₂ × 9^{cm}). — Zustand: etwas wurmstichig, am Rande bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, auch braun, glatt, dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 2^a.

Anfang f. 2^b (mit der Ueberschrift: باب صفة النبي صم) und Schluss wie bei Spr. 107. — Zu Anfang f. 2^{a, b} steht die Riwāje dieses Werkes aus dem J. 606/1209; f. 31^b bis 33^a verschiedene Zeugnisse über dessen Lesung aus den J. 811. 550. 546. 611. 536. 612; f. 33^a ein ausführlicheres, etwa aus dem Jahre 1080/1669.

Schrift: ziemlich klein, gut, etwas vocalisirt, Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 766 Dū'iq. (1365) von محمد بن أشقتمر in Alexandrien.

Collationirt. Nach f. 9 ist eine grössere Lücke.

2) Mf. 50.

63 Bl. 4vo, 17 Z. (25¹/₂ × 16; 15—15¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich lose im Deckel, nicht sauber, fleckig, besonders am Rande, nicht ohne Wurmstich. Bl. 63 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, grob, ziemlich glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 2^a.

Anfang f. 2^b, unmittelbar nach der Ueberschrift: so: الباب الاول في صفة رسول الله صم اخبارنا شيخ الاسلام ابو شجاع عمر بن محمد بن

عبد الله البسطامي ثم البلاخي رآه قراءة عليه مرارا حدثنا الشيخ الشريف ابو القاسم علي بن احمد ابن محمد بن الحسن الخزازي سنة ثمان واربعمائة . . . حدثنا ابو عيسى محمد بن عيسى بن سؤرة الترمذي رآه، حدثنا ابو رجاء قتيبة الخ

Von hier an so wie in Spr. 107 angegeben ist. Die einleitenden (6) Zeilen stehen dort nicht, und sagen bloss aus, dass die vorliegende Redaction des Werkes (nun etwa 450/1058) bei der Uebersetzung von عمر البسطامي gelesen sei, dessen Lehrer zurückgeführt werden auf den Verfasser des Werkes selbst. — Dasselbe liegt hier vor in 52 gezählten Kapiteln, deren Ueberschriften zusammengestellt sind f. 1^b. — Schluss wie bei Spr. 107.

Schrift: klein, fein, gewandt, etwas vocalisirt, doch nicht selten fehlen diakritische Punkte. Ueberschriften roth. Collationirt. — Abschrift im J. 790 Sa'bān (1388) von عبد الرحمن بن علي المشنهر بغيات الدين التستري in Samarqand.

Die Tradition ام زرع حديث steht f. 39^a ff. (in Mo. 380, f. 51^b ff.) vergl. No. 1587.

3) Mo. 380.

85 Bl. 8vo, 11 Z. (18¹/₄ × 12; 11¹/₂ × 6³/₄^{cm}). — Zustand: unsauber, fleckig und besonders am oberen Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Lederband. — Titel und Verfasser f. 1^a.

شمائل شريفه للامام الترمذي رآه

Auf derselben Seite in sehr grosser Schrift der Titel:

شمائل النبي صم

Schrift: klein, gefällig, ziemlich gleichmässig, vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande und auch zwischen den Zeilen Verbesserungen und kürzere Bemerkungen, diese meistens persisch. — Abschrift im J. 986 Rabi' I (1578). — Collationirt.

4) We. 310.

78 Bl. 8vo, 19 Z. (21 × 16; 14 × 8^{cm}). — Zustand: lose Lagen, stellenweise fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a:

« الزهر الباسم في شمائل المصطفى أبي القاسم » Verfasser f. 1^a ausführlich. Anfang und Schluss wie bei Spr. 107.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, deutlich, fast vocallos. — Abschrift im J. 1116/1704 von يبياس النابلسي. Unten am Rande foliirt.

Auf dem breiten Rande sind eine Menge Glossen in kleinerer Schrift beige-schrieben, die fast alle dem Commentar des عبد الرؤوف المناوي († 1081/1622) entnommen sind. — Auf f. 1^a sind Verse zum Lobe des Werkes von Verschiedenen.

F. 75—78 enthalten, in denselben Schriftzügen, eine Anzahl von kurzen Fragesätzen (etwa 21) nebst deren Beantwortung. Dieselben beginnen, mit Ausnahme der 2 letzten, mit ما الحكمة في und erstrecken sich auf allerlei Gegenstände. Es ist wohl kein eigenes Werkchen, sondern nur eine von dem Schreiber gemachte Zusammenstellung.

Der 1. Fragesatz beginnt: مسئلة ان الله تعالى عالم الغيب والسرائر فما الحكمة في تسليط الكرام الكاتبين

Der letzte f. 78^b: مسئلة عن قول رسول الله صمّم اهل المعروف في الدنيا اهل المعروف في الآخرة فكيف يكون اهل المعروف في الآخرة الخ

9636. Spr. 111.

163 Bl. 8vo, c. 28—32 Z. (21 × 15½; 19 × 12½^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser f. 1^a (so auch in der Vorrede):

كتاب اشرف الوسائل الي فهم الشمائل لاحمد ابن حجر الهيتمي الشافعي نزيل مكة

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين . . . أما بعد فهذه عجالة علقتها على مشكل شمائل الامام الحافظ ابي عيسى محمد بن عيسى بن سورة بفتح المهملة فسكون . . . الترمذي . . . لما قرى علي في رمضان سنة تسع واربعين وتسعمائة بالمسجد الحرام، الخ

Gemischter Commentar zu demselben Werke von Ahmed ibn Kaḡar elheitemi † 978/1565 (No. 1493). Das Werk selbst ist, so weit es der Erklärung bedürftig schien, also nicht mit dem ganzen Text, mitgeteilt.

Anfang f. 1^b: باب ما جاء من الاحاديث الواردة . . . في خلق رسول الله صمّم وهو بالفتح التقدير والاجباد الخ

Die hier zuletzt erklärten Textworte sind: إذا ابتليت بالقصا . . . بالآثر . . . هذا الحديث الخ وجه الختم بهذا والذي قبله الترغيب في علم السنة . . . وحسبنا الله ونعم الوكيل . . . والحمد لله رب العالمين أمين أمين

Schrift: ziemlich gross und dick, eng, gedrängt, rundlich, unschön, vocallos, nicht leicht zu lesen. Der Grundtext roth. — Abschrift vom J. 1101 Dū'lq. (1690). HKb. IV 7640. I 793.

Eine Glosse zu diesem Commentar ist von علي بن علي الشبراملسى † 1087/1676.

Spr. 284, 1, f. 135^a—136^b.

Ein Stück aus dem Commentar des عصام الدين الاسفراينى † 944/1587 zu demselben Grundwerk, 2 Untersuchungen (بحث), von denen die erste sich bezieht auf die 12 Stufen der Traditionsmänner (مراتب الرجال), die andere auf die 12 Stufen der Traditionsklassen (مراتب الطبقات). S. über den Commentar noch bei Pet. 565. — HKb. IV 7640.

9637. Lbg. 297.

427 Bl. 8vo, 25 Z. (21 × 15; 15 × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut; oben am Rande etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt; nach der Vorrede f. 2^a:

جمع الوسائل في شرح الشمائل

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي خلق الخلق والاخلاق والارزاق والافعال . . . وبعد فيقول . . . علي بن سلطان محمد القاري لما كان موضوع علم الحديث ذات النبي الخ

Gemischter Commentar zu demselben Grundwerk, von 'Alī ben sultān moḡammed elqāri elherewi † 1014/1606 vollendet im Jahre 1008 Ša'bān (1600).

Anfang f. 2^a: بسم الله الرحمن الرحيم اي باستعانة المعبود بالحق الواجب الوجود . . . احمد لله واثنائه على الشكر . . . وسلام اي تسليم عظيم من رب رحيم . . . على عباده المختصين بشرف العبادة الخ

Schluss f. 427^a: فانظروا عن تأخذون دينكم قال ميرك وقع في أكثر الروايات بلفظ ان هذا العلم . . . وضمن انظروا معنى العلم والجملة الاستفهامية سدت مسد المغعولين تعليقا والله سبحانه اعلم . . . والسلام على صاحب المقام المحمود باطنا وظاهرا

Schrift: ziemlich klein u. gut, kräftig, gleichmässig, fast vocallos. Grundtext roth. Der Text roth eingefasst. — Abschrift c. 1160/1737. — Auch arab. Foliirung, aber nicht bis zu Ende. — HKh. IV 7640.

9638. Spr. 112.

158 Bl. 8vo, 25 Z. (21³/₈ × 16¹/₄; 17¹/₂ × 11¹/₂cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Derselbe Commentar. Titel u. Verf. fehlt. Der Commentar geht hier nur bis fast zu Ende des Kapitels. باب ما جاء في تعطر رسول الله صعم (= Spr. 107, f. 41^a).

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, vocallos. Der Grundtext roth. Von f. 135^b an sind für die fehlenden Textworte Lücken gelassen; der mitgetheilte Text geht kaum bis zur Hälfte (= Spr. 107, f. 34^a, Z. 2). — Abschrift c. 1750.

Voran gehen 2 braune Blätter mit Quadraten, um die einzelnen Kapitel als Inhaltsübersicht hineinzuschreiben; es sind aber nur die ersten 37 باب (bis f. 119) daselbst eingetragen. Vorhanden ist von dem Werke hier also nur die erste Hälfte.

Die Blätter folgen so: 1—29. 35—39. 30—34. 40 ff.

9639. Pet. 565.

192 Bl. Folio, 33 Z. (30 × 18; 20¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut; in der 1. Hälfte oben am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark, glatt. — Einband: rother Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verf. f. 1^a:

كتاب شمائل رسول الله صعم لابي عيسى الترمذي مع شرح الامام . . . المناوي

Anfang f. 1^b: شمائل اهل الفضائل في الحديث والقديم وعوايد ارباب الفوائد في كل مطلع قويم حمدا للذات المتعالية المستوجبة لكل كمال وجمال وتعظيم والصلاة على المبعوث . . . وبعد فان كتاب الشمائل لعلم الرواية وعالم الدراية الامام الترمذي جعل الله قبره روضة . . . كتاب وحيد في باب فريد في ترتيبه الخ

Zu den Erklärern desselben Grundwerkes gehört 'Içam eddīn elisferāinī; aber er hat zu

viel احتمالات und kehrt sich nicht an الاحكام الفرعية. Den Commentar desselben hat Ibn haġar elheitami excerptirt, bringt ausserdem wenig Neues. — Auf Wunsch von Freunden hat nun 'Abd errauif elmonāwī † 1081/1622 diesen Commentar verfasst, mit Anlehnung an beide Vorgänger. Derselbe ist gemischt und beginnt f. 2^a so: بسم الله الرحمن الرحيم اي باسم مسمى هذا اللفظ الاعظم الموصوف بكمال المبالغة . . . الحمد الوصف بالجميل على الجميل الصادر بالاختيار . . . لله تعالي وان انتقم فلا فرد منه لغيره . . . وسلام اي سلام لا يكتننه كنهه . . . على عباده جمع عبد وهو لغة الانسان واصطلاحا المكلف الخ

Schluss des Commentars f. 192^b: وهذا الختم تنظيم ما وقع في اوائل اكثر كتب الحديث من الابتداء بحديث انما الاعمال بالنيات بلغنا الله ببركة المصطفى . . . وصلى الله علي من لا نبي بعده اعنى محمدا نبيه وعبداه وسلم

Schrift: ziemlich klein, sorgfältig, deutlich, vocallos. Grundtext roth. Bl. 1^b hat ein Frontispice; es ist hier ebenso wie auf Bl. 2^a der Text in Strichen eingerahmt. — Abschrift im J. 1135 Dū'lqa'da (1723), in Hamāt, von محمد بن محمد الامام والخطيب في جامع الشيخ علوان Collationirt. — HKh. IV 7640.

9640. Spr. 113.

616 Bl. 4vo, 17 (im Anfang 19) Z. (23¹/₂ × 16¹/₄; 19 × 8¹/₂cm). — Zustand: sonst gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

كتاب شرح الجمل على الشمائل

Der Specialtitel (nach der Vorrede f. 2^a):

المواهب المحمدية بشرح الشمائل الترمذية

Verfasser: s. Anfang. Er heisst ausführlich:

سليمان بن عمر بن منصور العجيلي الازهري الجمل

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام علي سيد المرسلين سيدنا محمد وعلي آله وصحبه اجمعين اما بعد فيقول المرتجي لستر المساوي . . . مولانا سليمان الجمل لما كانت معرفة احاديثه صعم ابرك العلوم وافضلها واكثر منافعتها الخ

Sehr ausführlicher gemischter Commentar zu demselben Grundwerke, von Soleimān

ben 'omar ben mançūr el'ogeili *elġamal*
+ 1204/1790 (No. 1219).

Er beginnt f. 2^a: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اٰی: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اٰی: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ هذا اللفظ الاعظم الموصوف بكمال المبالغة في الرحمة . . . الحمد اٰی الوصف بالجميل علي الجميل الصادر بالاختيار حقيقة . . . لله سبحانه فلا فرد منه لغيره الخ

Schluss f. 616^a: فمن طق استحالة المثال في حق الله تعالى فقد خطأ فالحاصل ان الله تعالى منزّه عن المثل لا عن المثال والله اعلم بحقيقة الحال والحمد لله اولا وآخرا وعلى كل حال وفي كل حال، ثم هذا الشرح الخ

Schrift: gross, weit, rundlich, gleichmässig, vocallos.
Grundtext roth. — Abschrift von حنين بن مصطفى
im J. 1269 Mo'arram (1852).

Andere Commentare sind von:

- 1) علي بن ابراهيم بن احمد الحلبي + 1044/1694,
u. d. T. الوفا بشرح شمائل المصطفى
- 2) مصطفى بن محمد بن يونس الطائي + 1192/1778.
- 3) احمد بن محمد بن احمد الدردير + 1201/1787.

Auszüge des Grundwerkes von:

- 4) عبد الرؤف المناوي + 1081/1622, u. d. T.
الروض الباسم في شمائل المصطفى ابي القاسم
- 5) عبد الله بن حجازي بن ابراهيم الشراوي + 1227/1812.

Versificirt von محمد بن احمد بن علي بن احمد بن محمد + 659/1261. — Ueber die Rāwis des Werkes handelt: ابراهيم اللقاني + 1041/1631 in:
اجمال الوسائل وبهجة المحافل بالتعريف براءة الشمائل

9641. Spr. 110.

132 Bl. 8vo, 19—21 Z. (19 × 14; 13 × 9—9 $\frac{1}{2}$ cm). —
Zustand: ziemlich gut. Der obere Rand am Ende waasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt, doch steht f. 1^a am Seitenrande, von ganz neuer Hand: حاشية الشمائل. Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 40 Blätter. Die hier zuerst vorkommenden Worte sind: قولہ صَعَمَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسَ مَا فِي الدُّدَاءِ وَهُوَ الْاِذَانُ وَالْاِسْتِهَامُ هُوَ الْاِقْتِرَاعُ قَالَ الذَّوْبِيُّ وَمَعْنَاهُ اَنْهُمْ لَوْ عَلِمُوا فَضِيلَةَ الْاِذَانِ وَقَدَرُوا وَعَظِيمٌ جِزَائِهِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا طَرِيقًا يَحْتَمِلُونَهُ بِهِ لِصِبْغِ

الوقت عن الاذان بعد اذان . . . قلت والسهم في الاصل واحد السهام التي يضرب بها في الميسر وهي القداح ثم سمي به ما يفوز به الخ

Es liegt hier kein Commentar (oder Glosse) zu dem Werke شمائل النبي des Ettirmedî vor, wie aus der Anführung einer Stelle dieses Werkes f. 53^a unten deutlich sich ergibt; sondern ein Commentar mit قوله zu einem Traditionswerke, das in Bücher und Kapitel eingetheilt ist. In demselben wird النودى öfters citirt, desgleichen الذهبى + 748/1847, z. B. f. 96^a. Da nun die oben angeführte Textstelle in dem Werke des Elbohārî (ed. Krehl I p. 162 ult.) steht, liegt die Annahme nahe, dass hier ein Band eines Commentars zu dessen Traditionsammlung enthalten ist, dessen Verfasser nach dem J. 750/1349 gelebt hat. — Es werden hier nicht etwa Stellen, welche den Charakter des Propheten betreffen, aus dem Werk ausgewählt: insofern gehört es nicht hieher, sondern in den Abschnitt Tradition.

F. 124^a, 1. Zeile: باب قول الله تعالى قل لو كان البحر مدادا لكلمات ربي ابي قوله ولو جئنا بمثله مددا، وقوله ولو ان ما في الارض من شجرة اقلام والبحر يمده من بعده سبعة احر الخ

Dies Stück ist zuerst mit Interlinearglossen versehen, dann mit Glossen, in den Text eingeschoben, gehört aber wol nicht unmittelbar zu dem vorausgehenden Werke, das allerdings ohne Schluss ist; die Behandlung in beiden scheint im Ganzen gleich. F. 130^a ein kleines Verzeichniss schwieriger Ortsnamen nebst Erklärung; ansserdem Erklärung anderer Wörter.

Schrift: im Ganzen ziemlich klein, Gelehrtenhand, ungleich, insofern als sie an manchen Stellen recht klein und gedrängt ist, etwas vocalisirt, deutlich, am Rande oft Zusätze und Verbesserungen. Die letzten Blätter sind von etwas grösserem Format, kleiner und enger und über die ganze Seite (ohne Rand zu lassen) beschrieben und dazu durch Beschneiden und Abscheuern zum Theil beschädigt. — Nach f. 71 fehlen 66 Bl.; die zusammengehörigen Bl. 72—74 gehören in diese Lücke. — Abschrift (nach f. 122^b, Randbemerkung) von ابو بكر بن احمد + im Jahre 828 Çasar (1425).

9642. Lbg. 395.

1) f. 1—9^a.

260 Bl. 8vo, 11 Z. (21 × 15; 12¹/₂ × 7¹/₂ cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: grünlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titelüberschrift und Verfasser f. 1^b:

هذا حلية شريفة لابراهيم الحلبي الحنفى

Anfang f. 1^b: الحمد لله المخترع بلا مثال المنزه . . . عن الازداد والاشكال . . . أما بعد فيقول . . . ابراهيم الحلبي . . . هذه حلية المصطفى صعم اخذتها من الشفاء محدوفة السند للاختصار الخ

Schilderung des Aeusseren Mohammeds, abgekürzt aus f. 3^b: "الشفاء" (No. 2559), nebst Erklärung einiger Worte, von Ibrāhīm ben mohammed ben ibrahīm elkhalebī elhanefī †⁹⁵⁶/₁₅₄₉.

Zweck: dass die Gläubigen ihn im Schlafe erkennen und von Iblis unterscheiden können.

Fängt an f. 3^b: كان رسول الله صعم فحما مفتحما يتلألاً: وجهه تلالو القمر ليلة البدر اطول من المربوع الخ

Schluss f. 9^a: وغنى لاجل امتنى وشوقى الى رضى صلى الله تعالى عليه وعلى آله وعقبه وسلم وشرف وكرم ومجد وعظم امين . . . وغفل عن ذكره الغافلون، تمت

Schrift: gross, gut, vocallos. Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien eingerahmt. F. 1^b ein Frontispice. — Abschrift c. ¹²⁰⁰/₁₇₆₅ (nach f. 260^a (Unterschrift) von (حسن افندي). — Collationirt.

9643.

1) Mo. 5, 4, f. 47^b. 48^a.

Titel fehlt; er ist: حلية شريفة.

Von derselben Hand wie No. 3, aber in kleinerer Schrift, steht hier in 2 Kreisen, die von einer Goldlinie umzogen sind, eine Beschreibung Mohammeds, die als von 'Alī herführend angegeben ist.

Anfang: عن على كان اذا وصف النبي صعم قال لم يكن بالطويل الممغط ولا بالقصير المتردد الخ

Schluss: من رآه بديهة هابه ومن خالطه معرفة احبه، يقول ناعته لم ار قبيله ولا بعده مثله، اللهم صل وسلم على محمد الخ

F. 48^b—64^a leer. F. 64^b enthält ein Gebet (anf.: سبحان الله ملاً الميزان ومنتهى العلم الخ) und 65^a ein Verzeichniss der Namen der اصحاب الكهف, die hier in sehr verschiedenen Formen aufgeführt werden.

2) Andere Beschreibungen des Aeusseren des Propheten in:

- a) Mq. 180^b, f. 220^a (zugleich auch die Beschreibung seiner 4 ersten Nachfolger, in 5 Kreisen).
 b) We. 1694, 2 (No. 4112).
 c) Dq. 21, 2, f. 294^b—296 (No. 3673, 4).
 d) Dz. 14, 2, f. 94^b—96 (No. 3679, c).
 e) Mo. 9, 2, f. 78^b. 79^a (No. 3866, 2).
 f) in Mo. 403 (No. 3688).

9644. Lbg. 329.

17) f. 181—185.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser f. 181^a:

خادم النعل الشريف لجلال الدين السيوطي

Anfang f. 181^b: روي البخاري وابو داود عن انس قال كانت نعل رسول الله صعم لها قبلاان، القبلاان زمام النعل وهو السير الذي يكون بين الاصبعين وقال ابو نعيم فى الحلية . . . كان نعل النبي صعم ذا قبلاين مثنى شراكهما، الخ

Ueber den Schuh des Propheten und seine 2 Riemen, von Ġelāl eddīn essojuī †⁹¹¹/₁₅₀₅.

Nach den Worten f. 182^b: التى كانت عنده النعل وقد ذكر بعضهم انه هذا هذا المثال لبعض الطلبة فوضعه على وجع شديد فشفي، die Abbildung folgen, fehlt aber f. 183^a (leer geblieben). — Schluss f. 185^b (Kāmil):

فسبيل اهل الحيت رى معاهد عهدوا الحبيب بربعهن مقبها

9645. Lbg. 295.

42) f. 296—299.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: ⁴ فى اولاده صعم سبع او ثمان او تسع
 Verfasser fehlt; es ist:

على بن سلطان محمد القارى

Anfang f. 296^b: رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا يَا كَرِيمُ قَالَ: ابْنُ الْاَثِيرِ . . . قَرْيَةٌ مِنْ قُرْبِي مِصْرَ فَوَهَبَ النَّبِيُّ صَعْمَ . . . لِحَسَانِ بْنِ ثَابِتٍ وَهِيَ امُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَسَّانٍ وَاُمَا مَارِيَةَ الْخَزْجِيَّةَ

Ueber die Zahl von Mohammeds Kindern — die sehr verschieden angegeben wird — und deren Lebenslauf, von 'Alī ben sulṭān mo-hammed elqārī † 1014/1606.

Schluss f. 299^b: كَانَ بِنَاؤُهَا سَنَةً خَمْسَ وَعِشْرِينَ مِنْ الْفَيْلِ وَضَعُ عَلَيْهِ الصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ الرَّكْنَ بِيَدِهِ يَوْمَ الْاَثْنَيْنِ فِي سِيرَةِ مَغْلَطَايَ

Abschrift im J. 1175 Dū'lqa'da (1762).

9646.

In diesen Abschnitt über Mohammed gehören auch folgende beiläufig vorkommende Stellen. — Ueber seinen Stammbaum und den der 10 Paradiesanwärter, Pm. Nachtrag 12, f. 1^b. 2^a. Seine Genealogie Pm. 654, f. 242^b. 243^a. Mf. 382, f. 4—6. We. 1783, f. 35^b. — Vom Brunnen Zemzem und der Geburt Mohammeds Pm. 75, f. 223^b—228^b Rand. — Uebersicht seines Lebenslaufes Glas. 2, f. 145. Pet. 183, f. 157^b—165; 690, f. 112^b ff. (bis zur Auswanderung). — Sein Lebensende, Pet. 63^b, f. 7—12. Lbg. 252, f. 52^a. Pet. 94, f. 63^b ff. Von seinen 9 Frauen, We. 321, f. 14^b. Lbg. 902, f. 305^b. Von seiner Vermögenslage zur Zeit seines Todes, We. 1742, f. 208^b. Von seinen Waffen, Spr. 1222, f. 25^a. — Von seinen Eigenschaften, We. 1452, f. 97^b—101^a; von seinen 6 Lebensgrundsätzen, Lbg. 809, f. 42. Preis Mohammeds und 'Alis, Pm. 680, f. 7^b. Seine Vorzüge Pm. 241, f. 40—42^a; 730, f. 14^b—16^a Rand. — Sein Aeusseres, Mo. 153, f. 69^b. 70^a. Spr. 853, f. 84. 85^a; 675, f. 159. 160. Dz. 14, 2^c. Sein Schuh, Pm. Nachtr. 12, f. 5^b. 6^a. Pm. 165, f. 98^a. Von Personen, die ihm ähnlich waren, Pm. 236, f. 20^a. Von seiner Prophetenschaft und seinen Wundern, Min. 182, f. 83^a. Spr. 940, f. 120^b, 121^a. Lbg. 580,

f. 46^a. 48 ff. Von seinen Gnadengaben Pet. 694, f. 58. Spr. 1962, f. 103^b. Im Traum, Lbg. 752, f. 72. Von seiner Himmelfahrt, Min. 247, f. 143. 144. Pm. 183, f. 43^a. 45 ff. Ueber das Wort معراج Lbg. 347, f. 89. Moseilema sein Gegner als Prophet, Pm. 193, f. 35. Pet. 128, f. 181 ff.

9647.

Ueber Mohammeds innere und äussere Eigenschaften handeln auch die Schriften:

- 1) محمد بن احمد البستى ابو اخلاق النبى † حاتم ابن حيان 354/966.
- 2) جعفر بن محمد المستغفرى von شمائل النبى † 482/1041. ابو العباس
- 3) الحسين بن كذا الانوار فى فضائل النبى المختار † مسعود البغوى حبيبى السنة 516/1122.
- 4) على بن محمد بن ابراهيم الغرناطى ابن المقبرى † 552/1157. الشمائل بالنور الساطع الكامل
- 5) زواهر الانوار وبواهر نوى البصائر والاستبصار فى على بن ابراهيم بن عبد شمائل النبى المختار † 567/1182. الرحمن الغرناطى ابن النفرى
- 6) يحيى بن معراج الانوار فى سيرة النبى المختار † يوسف بن يحيى الضرصرى 656/1258.
- 7) متالع الانوار النبوية فى صفات خير البرية † يحيى بن عبد الله الواسطى 787/1886.
- 8) حسن بن الناجم المناقب فى اشرف المناقب † عمر بن حبيب الحلبي 779/1877.
- 9) ابن الملقن † 804/1401. غاية السؤل فى خصائص الرسول
- 10) عبد الرحمن البلقينى † 824/1421. خصائص النبى
- 11) ابن حجر † 852/1448. الانوار بخصائص المختار
- 12) محمد بن محمد القاهري † 874/1469. خصائص النبى الكاملة
- 13) محمد بن اللفظ المكرم بخصائص النبى المعظم † محمد بن عبد الله الخيصرى 894/1489.
- 14) † 911/1505. السيوطى † 911/1505. زهر الجمائل على الشمائل (Vergl. اللبيب und الخصائص النبوية. No. 2576 ff. von demselben.)

- 15) محمد بن الحسن بن عبد الله الجوهري عن أبي
 عمر محمد بن العباس بن محمد بن زكرياء بن
 يحيى بن معاذ بن حنوية الخزاز عن أبي الحسن
 أحمد بن معروف بن بشر بن موسى الخشاب عن أبي
 محمد الحارث بن محمد بن أبي أسامة التميمي عن
 أبي عبد الله محمد بن سعد بن منيع رَحِمَهُ قَالَ
- 16) أحمد بن von اللفظ المكرم في خصائص النبي
 981/1525. † محمد بن عبد السلام
- 17) † مصالح الدين الداري von شمائل النبي
 979/1571.
- 18) تالخيص اوصاف المصطفى وذكر من بعده من الخلفاء
 1088/1624. † مري بن يوسف بن أبي بكر الكرمي von
- 19) علي بن زين العابدين von كتابة على الشمائل
 1066/1656. † ابن محمد أجهوري
- 20) عبد von لوامع التنوير في شرح الكوكب المنير
 1066/1656. um الباقي بن محمد الاسكافي المنوفى
- 21) محمد بن von موافقة العقول في التوسل بانرسول
 سعيد المراكشي نبيه الدين
- 22) سرجمنا بن von حلبة المقتفى في حلبة المصطفى
 788/1386. † محمد الملطي
- 23) أبو بكر von السراج المنير في وصف محمد البشير
 الحبشي البسطامي

2. Genossen Mohammeds.

a) allgemein.

9648. Spr. 103.

302 Bl. Gross Folio, 27 Z. (37³/₄ × 26; 26¹/₄ × 15¹/₂ om).
 Zustand: der Rand zur Seite und auch etwas oben im
 Anfang und am Ende wasserfleckig, sonst im Ganzen gut.
 Gegen Ende (um f. 270 herum) etwas wurmstichig. —
 Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Lederband. —
 Titel und Verfasser von ganz neuer schlechter Hand
 f. 1^a oben zur Seite: **الجزء الاول من كتاب الطبقات**

تأليف الامام الحافظ أبي عبد الله محمد بن
 سعد بن منيع الكاتب [كاتب 1.] الواقدي

Anfang f. 1^b: اخبرنا الشيخ الامام العالم
 الحافظ العلامة النسابة شرف الدين ابو محمد عبد
 المؤمن بن خلف بن أبي الحسن الدمياطي رَحِمَهُ
 قراءة عليه وأنا اسمع قال اخبرنا الشيخ الامام محدث
 الشام ومسنده شمس الدين ابو الحجاج يوسف بن
 خليل بن عبد الله الدمشقي قال اخبرنا ابو عبد
 الله محمد بن زهيل بن علي بن كارة قال اخبرنا
 القاضي ابو بكر بن محمد بن عبد الباقي بن محمد بن
 عبد الله الانصاري اخبرنا ابو محمد الحسن بن علي بن

Dies ist die ganze Vorbemerkung zu dem
 grossen Werke des Ibn sa'd. Er heisst aus-
 führlicher Mohammed *ben sa'd ben mani'*
elhāsimi elbaḥrī abū 'abd allāh, war
 Schreiber des *Elwāqidi*, und starb im J. 280/844
 (232). Sein Werk, welches hier bearbeitet
 und herausgegeben ist von 'Abd elmūmin
ben ḥalef ben abū 'lḥasan ben šeref ben
elhādir ben mūsā eddimjāṭī šeref eddin
abū mohammed (und abū ahmed), geb.
 618/1216, † 705/1305, enthält eine sehr ausführliche
 mit vollständiger Gewährsmänner-Liste ver-
 sehene Biographie Mohammeds und seiner Ge-
 nossen bis Bedr. Hier liegt der 1. Theil vor.

Das Werk beginnt f. 1^b mit: ذكر من انتمى
 اليه رسول الله صعم، اخبرنا محمد بن مصعب
 الفرسانى اخبرنا الازاعي عن يحيى بن أبي كثير الخ
 ذكر من ولد رسول الله صعم من الانبياء،
 F. 2^b: اخبرنا محمد بن حميد ابو سفيان العبدى الخ
 u. s. w. Die letzten Artikel sind f. 300^b:
 و; خلاد بن قيس بن النعمان; مالك بن عمرو
 عبد الله بن خيثمة بن قيس بن صبيغى،

و محمد بن اسحاق: f. 300^b Der Band schliesst
 و ابو معشر و محمد بن عمر فيمن شهد عندهم بدرًا
 وتوفى عبد الله بن خيثمة وليس له عقب، تم الجزء
 الاول من كتاب الطبقات الكبير الخ

Aus der Unterschrift (5 Zeilen auf be-
 sonderem Zettel von derselben Hand wie der
 Titel f. 1^a, eingeklebt an der dafür leer ge-
 lassenen Stelle f. 300^b Mitte) erhellt, dass der
 1. Theil dieses Werkes im Sa'bān des J. 718/1318
 in Elqāhira (in der المدرسة الناصرية) fertig ge-
 schrieben ist von أحمد بن أحمد بن الحسين الهكاري
 und dass der 2. Theil die Biographien der

umfasst, welche nicht bei Bedr
fochten und schon früh gläubig wurden und
meistens nach Abessinien ausgewandert waren.

Dann folgen verschiedene Zuhörer- und
Lehrer-Reihen für dies Werk und zuletzt,
f. 301^b unten, die Angabe, dass dieser Theil —
der etwas über 8 Bände des Exemplars des
(حَيَوَيْهِ. ل.) **أبو عمر ابن حبويه** umfasst — bei
عبد المومن الدمياطي (nebst Angabe seiner
Lehrer) im J. 698/1299 in Elqāhira gehört sei,
nebst Bemerkung, bei wem und von wem er
im J. 725/1825 gehört sei.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocallos.
Ueberschriften roth. Am Rande öfters Zusätze, Bemerkungen
und Verbesserungen. Collationirt. Arabische Folirung:
dabei ist f. 59 und 88 übersprungen. — Abschrift
o. 1800. — HKh. IV 7903 (طبقات الصحابة والتابعين).

9649. WE. 140.

167 Bl. 4to, 19 (u. in der 2. Hälfte 17) Z. (25 × 17;
20 × 13^{cm}). — Zustand: etwas looker im Deckel. Vordere
Hälfte ziemlich gut, obgleich im Anfang nicht ganz sauber
und nicht ohne Wurmstiche. Die zweite Hälfte hat am
unteren Rande einen grossen durchgehenden, auch den
Text berührenden, Wasserfleck; auch nicht ganz ohne
Flecken. — Papier: stark, gelb, glatt. — Einband:
brauner Lederband. — Titel f. 1^a:

المجلد التاسع من كتاب الطبقات الكبير من الاصل

Anfang f. 1^b vor dem Bismillāh:

اول المجلد التاسع

Dann: اخبرنا الشيخ الاجل الامين ابو طالب
عبد القادر بن محمد بن يوسف قراة عليه وانا اسمع
في جمادى الاولى سنة ٤٠٤ هـ قال اخبرنا ابو محمد
الحسن بن علي الجوهري قراة عليه وانا اسمع في سنة ٤٠٧
قال اخبرنا ابو عمر محمد بن العباس بن محمد بن
حبويه اجازة قال قري علي ابي الحسن بن معروف
وهو يسمع وانا اسمع واقتره قال حدثنا الحسن بن
الفهم قال حدثنا محمد بن سعد قال، ومن بنى
عبيد بن عدي بن غنم بن كعب بن سلمة وهم
دعوة علي جده بشر بن البراء بن معروف بن صخر بن
خنساء بن سنان بن عبيد الخ

عبد الله بن الجعد بن قيس بن صخر بن خنساء بن 2^a

سنان بن عبيد، الخ

2^b عتبة بن عبد الله بن صخر الخ
2^b الطفيل بن مالك بن خنساء بن سنان الخ
2^b الطفيل بن النعمان بن خنساء الخ
u. s. w.

Es liegt hier Band 9 und 10 desselben
Grundwerkes vor.

Band 9 setzt die Aufzählung derer fort,
die bei Bedr und Okod etc. fochten (nachdem
in früheren Bänden zuerst die Kämpfer von
Bedr für sich allein behandelt worden) und be-
ginnt mit den zur Familie der بنو عبيد بن
سلمة عدي بن غنم بن كعب بن سلمة

Dann folgt Erwähnung Einiger, die be-
haupten, dass sie bei Bedr gefochten, von
denen es aber nicht feststeht:

f. 27^b ذكر كلثوم بن الهدم العمري وعدة ممن يروون
انهم شهدوا بدرًا وليس ذلك يثبت

Damit ist die erste Klasse zu Ende.

Es folgt f. 30^a die 2. Klasse:

الطبقة الثانية من المهاجرين والانصار ممن لم يشهد
بدرًا ولهم اسلام قديم وقد هاجر عامتهم الي ارض
الخبشة وشهدوا احدًا وما بعدها من المشاهد

Dieselbe umfasst also die Auswanderer und
Hilfsgenossen, die zum Theil nicht bei Bedr
fochten, aber doch schon früh den Islām an-
genommen hatten, und zum grossen Theil nach
Hābes ausgewandert waren und bei Okod
und den folgenden Kämpfen sich be-
theiligten.

Hier werden zuerst die Auswanderer be-
handelt, und zwar zunächst die Familie der

بنو هاشم بن عبد مناف

Der davon zuerst besprochene ist f. 30^a:

العباس بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف الخ
(سلمان الفارسي: 80^b — 70^a). —

F. 80^b die Familie der بنو عبد مناف بنو عبيد شمس
Der davon zuletzt in diesem Bande besprochene
ist عمرو بن سعيد بن العاص بن أمية بن عبد شمس الخ

Band 9 schliesst f. 85^a.

Band 10 beginnt f. 86^b (f. 86^a der Titel,
wie bei Bd 9), und zwar mit den Verpöndeten

der بنو عبد شمس, von denen zuerst besprochen wird: ابو احمد بن حشش بن رباب بن يعمر: —

Dann f. 96^b die Familie der بنو عبد الدار بن قصى und ihre Verbündeten.

97^b die بنو زهرة بن كلاب und ihre Verbündeten.

99^b بنو تميم بن مرة

100^a (und ihre Verbündeten) بنو مخزوم بن يقظة بن مرة (f. 104^a).

105^a عبد الله بن (darunter بنو عدي بن كعب f. 107^a—131^b).

132^a بنو سهم بن عمرو بن هصيص بن كعب

137^a بنو جمح بن عمرو بن هصيص بن كعب

139^a بنو عامر بن لوي

144^a بنو فهر بن ملك

145^b سائر العرب (die übrigen Familien) (darunter f. 148^a ff. ابو نذر).

Der zuletzt besprochene ist f. 166^a:

ذحيفة بن خليفة بن فروة بن فضالة بن زيد بن امرئ القيس بن الخزرج الخ

وشهد ذحيفة مع رسول الله: Schluss f. 166^b: صمغ المشاهد بعد بدر وبقي الي خلافة معاوية بن ابي سفيان، آخر المجلدة العاشرة الخ

Auf dem vor f. 1 befindlichen Vorblatt steht ein Nachtrag, der auf f. 132^a Mitte eingeschoben werden muss und die Verbündeten der بنو عدي بن كعب bespricht; es ist aber nur eine Seite vorhanden, von grober unschöner Hand, und es müssen mehrere Blätter daran fehlen. Diese Ergänzung ist, wie es scheint, dem eigentlichen Werke fremd.

Die Schrift des 9. Bandes ist verblasst, ründlich, ziemlich gross, gleichmässig, vocallos, weisperrig. Die Anschriften grösser. — Die Abschrift ist vom (oder gleich nach dem) Jahre 614/1120.

Die Schrift des 10. Bandes, etwas grösser, schärfer und spitzer, weniger blass, gleichmässig, vocalisirt, deutlich. — Die Abschrift vom Jahre 629/1135.

Am Ende f. 167 sind noch 3 Documente angehängt, vom J. 529/1135, 586/1190, 647/1249, in denen ein Nachweis gegeben wird, bei welchen Lehrern dies Werk in Vorlesungen vorgelesen sei.

HKh. IV 7898. 7903.

9650. We. 349.

88 Bl. 4°, 19 Z. (24 1/2 × 16; 19 × 11 1/2 cm). — Zustand: lose Blätter und Lagen; wurmstichig, oft ausgebessert; ziemlich unsauber, am unteren Rande fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1^a von neuerer Hand:

الجزء الثاني عشر والثالث عشر من الطبقات الكبرى لابن سعد الواقدي، من اصل ابن حيوية مع بعض نقص منهنما وتقدم بعض الاوراق وتاخير بعض من خطأ المجلد فليصلح ان شاء الله تعالى

(Vor بنو عدي muss ausgelassen sein.) F. 2^a oben steht von anderer, ebenfalls neuer, Hand:

المجلد الاول من اسامي الرجال

was als Titel nicht richtig ist.

Dieser Band enthält das 12. und 13. Heft desselben grossen Klassenbuches des Ibn sa'd und fährt fort zu berichten von den Propheten-Genossen, welche zuerst den Islam angenommen haben. — Im Anfange der Handschrift fehlen 39 Bl.; Blatt 3 (das 1. Textblatt) gehört nicht unmittelbar vor Bl. 4, es fehlt nach demselben 1 (oder ein Paar) Blatt.

Behandelt wird auf f. 3 ff. der Uebertritt des عبد الله بن عمرو بن العاص zum Islam; f. 9^a der seines Sohnes عبد الله بن عمرو بن العاص

ومن بني جمح بن عمرو سعيد بن عامر بن خديم 13^b
Nach f. 13 fehlen 40 Bl.

14^a fährt fort in Besprechung der بنو سليم und zwar des علاء بن عطاء السلمي.

15^a العباس بن مرداس بن ابي عامر السلمي الخ
18^b ومن بني اشجع بن ريث بن غطفان بن سعد بن قيس عيلان بن مضر

ومن ثقيف واسمه قسي بن منية بن بكر بن هوازن بن 22^a
عكرمة بن خصفة بن قيس بن عيلان بن مضر
Nach f. 23 fehlen 10 Bl.

F. 24 behandelt weiter die بنو ربيعة und fährt fort in Besprechung des عمران بن حصين
Nach f. 32 fehlt 1 Bl.

F. 33 fährt fort in Besprechung des عبد الله بن ابي ارق الاسلمي
25^a

Das 12. Heft des Werkes schliesst f. 45^a:
 حجب النبي صم وشهد معه الحديبية في رواية هشام بن
 محمد بن السائب الكلبي،

Das 13. Heft beginnt f. 45^b:

قال ومن بنى مالك بن اقصي اخوه اسام وهو ممن انخرع ايضا
 اسماء بن حارثة بن سعيد بن عبد الله بن عثمان الخ

ومن ساير قبائل الازد ثم من دوس بن عدنان بن 47^b
 عبد الله بن زهران بن كعب بن الحرت بن
 كعب بن عبد الله بن مالك بن نصر بن الازد،
 ابو هريرة (ein langer Artikel) 59/679 †

Nach f. 52 fehlen 8 Bl.

ومن قضاة بن مالك بن عمرو بن مرة بن زيد بن 59^b
 حمير ثم من جهينة بن زيد بن ليث بن
 سود بن اسلم بن الحاف بن قضاة، عقبة بن
 عامر بن عيس الجهنمي

ومن بلي بن عمرو بن الحاف بن قضاة رويق بن 65^a
 ثابت البلوي

ومن بنى عدرة بن سعد بن زيد بن ليث بن 66^a
 سود بن اسلم بن الحاف بن قضاة خالد بن
 عرفطة بن ابراهيم الخ

ومن الاشعريين وهم بنو الاشعر واسمه نبت بن 66^b
 اد بن زيد بن يشجب بن عريب بن زيد بن
 كهلان بن سبأ بن يشجب بن يعرب بن قحطان

ومن الحضارمة وهم من اليمن العلاء بن الحضرمي 68^a
 ومن بنى حارثة بن الحرت بن الخزرج بن عمرو 71^a
 وهو النبيت

ومن بنى عمرو بن عوف بن مالك بن الاوس 75^b

Das Vorhandene hört auf in dem längeren
 Artikel über مخضن بن ابي قيس بن الاسلم mit
 den Worten f. 83^b: قال كان الرجل اذا توفي عن امراته
 كان ابنه احق بها ان ينيكحها ان شاء ان لم تكن

Schrift: gross, gewandt, kräftig, gut, etwas vocali-
 sirt, zum Theil etwas bloss. Die Ueberschriften hervorstechend
 gross. — Die Handschrift ist, wie im Titel angegeben, nach dem
 Original des Ibn Hajjije (um 320/932) abgeschrieben, hat aber —
 wie im Einzelnen bemerkt ist — mehrere Lücken. — Ab-
 schrift c. 500/1106. — Collationirt.

9651. Mf. 74.

507 Seiten 4¹⁰, 21 Z. (26²/₈ × 18¹/₂; 19 × 13^{cm}). — Zu-
 stand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken und

Wurmstichen. Bl. 1 (Seite 3. 4) ausgebessert. — Papier:
 gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Leder-
 rücken und Klappe. — Titel fehlt; er steht in der
 Unterschrift S. 507:

الجزء الخامس من كتاب معرفة الصحابة

Verfasser fehlt; nach HKh. V 12411:

ابو محمد فتح الدين عبد الله بن محمد الخزمي
 الحلبي القيسراني

(Etwas ausführlicher so:

عبد الله بن محمد بن احمد بن خالد بن نصر
 ابن القيسراني الخ)

'Abd allah ben mohammed ben ak-
 med elkhalebi fath eddin abū mohammed
 ibn elqaiserāni, geb. 629/1226, starb im J. 709/1809.
 Aber das vorliegende Werk ist nicht von ihm
 verfasst. Denn S. 143 beruft sich der Verf.
 auf sein Werk الكامل في التاريخ: dies ist das
 grosse Geschichtswerk des

علي بن محمد بن محمد بن عبد الكريم الجزري
 عن الدين ابن الاثير

Derselbe hat ein sechsbändiges Werk über den-
 selben Gegenstand geschrieben, betitelt

اخبار الصحابة

(= معرفة الصحابة der Unterschrift); der Spe-
 cialtitel aber ist:

أسد الغابة في معرفة الصحابة

Davon liegt hier der 5. Band vor.

'Izz eddin ibn elat'ir, geb. 565/1160, † 680/1233
 (No. 9438) zählt in diesem streng alphabetisch
 geordneten Werke die sämtlichen Genossen
 Mohammeds auf, mit den auf sie zurückge-
 führten und mit den Stützen der Ueberlieferung
 versehenen Aussprüchen Mohammeds.

Der Band beginnt mit dem Buchstaben م
 (an welchem jedoch das 1. Blatt fehlt) und
 geht bis zu Ende des Alphabetes.

Der hier zuerst behandelte Artikel ist S. 3:

مازن بن الغصوبة الطائي الخطامي وخطامة بطن من
 طيء وهو جد علي بن حرب الخ

يونس ابو محمد الظفري

Der letzte S. 347:

Es schliesst sich daran eine alphabetische Behandlung der unter ihrer Kunje bekannten Personen: القاسم الثاني في الكنى. Erster Artikel S. 348: ابو آمنة الفراري له ذكر وروية وصحبة الخ. Dieser Abschnitt geht bis zu Ende des Buchstabens ع; letzter Artikel S. 507: ابو عيسى المغيرة بن شعبة الثقفي تقدم ذكره اخرجه ابو نعيم، تم الجزء الخامس الخ.

Ueber den Anfangsnamen der einzelnen Artikel stehen in der Regel einige oder auch nur 1 Buchstabe in rother Dinte: es sind diese Buchstaben Abkürzungen der Namen der Verfasser der von ihm besonders benutzten Werke: nämlich es bezeichnet:

ر den 469/1071 (ابن عبد البر = ابو عمر ر
 س den محمد بن عمر بن احمد (d. i. ابو موسى س
 581/1185) (المديني الاصفهاني ابو موسى
 د den محمد بن اسحق بن محمد بن (d. i. ابن منده د
 895/1005) (جيبى الاصبهاني
 ع den احمد بن عبد الله بن احمد (d. i. ابو نعيم ع
 430/1089);
 er citirt auch u. A. den 189 S. جعفر المستغفري
 ابو العباس جعفر بن محمد بن المعتز بن (d. i.
 482/1040) (المستغفر بن الفتح النسفي).

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gleichmässig, etwas rundlich, vocallos, sehr oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter hervorstechend gross. Besonders die 1. Hälfte des Werkes ziemlich stark verblasst. — Abschrift vom 17. Dū'lqa'da 693/1294.

Bei der Seitenzählung ist nach S. 64 ein Blatt überschlagen, jetzt 64^a. 64^b. — HKh. I 637. IV 7903.

9652. Lbg. 146.

19 Bl. 4^b, 21 Z. (22 × 16; 16½ × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1^a:

«در الصحابة في بيان مواضع وفيات الصحابة
 لابي الفضائل الحسن بن محمد بن الحسن
 الصغاني»

Anfang f. 1^b: الحمد لله المنشى المبيد المعيد
 . . . قال الملتجى الي حرم الله تعالى الحسن . . .
 الصغاني . . . هذا كتاب جمعت فيه بين المختصر
 الذي كنت آلفته الخ

Der Verfasser Elhasan ben mohammed *eqqānī* † 650/1252 (No. 1630) hat sein Compendium über die Oerter, an denen die Genossen Mohammeds gefallen oder gestorben sind, nebst dem Anhang dazu, hier zusammengestellt u. alphabetisch nach den Namen der Genossen geordnet. Zuerst: ابي اللحم استشهد يوم حنين، ابن بن سعيد الخ. Zuletzt: يسير بن عمرو ويقال اسير الخ.

Worauf noch die mit Kunje Genannten folgen (zuletzt ابو هبيرة). — Nach der Unterschrift f. 19^a ist die Abschrift gemacht von محمد بن عبد الرحيم بن يعقوب بن محمد, einem Nachkommen des ابراهيم بن على الشيرازي, des Verfassers des الشاعبية في فروع الشاعبية, im J. 773 (Gomādā (1371). Nach derselben ist die vorliegende gemacht, welche etwa aus dem J. 1160/1737 stammt. Nach obigem Schluss ist von derselben Hand noch ein Nachtrag gegeben, welcher die von den Genossen zuletzt Gestorbenen nach dem Werke des ابو نعيم الاصبهاني † 480/1089 aufzählt; es sind deren 6. HKh. III 4862.

Schrift: gross, kräftig, etwas vocalisirt, deutlich. Die Stichwörter roth. Der Text in rother Linie eingerahmt.

Dasselbe Werk in Pm. 501, 9, f. 17—26.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel fehlt, steht f. 1^a: مختصر وفيات بعض الصحابة. Verfasser fehlt. Anfang und Schluss wie bei Lbg.

9653. Pet. 246.

1) f. 1—43^a.

91 Bl. 8vo, 17 Z. (20½ × 15; 12½ × 7½^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

هذا كتاب فيه فضائل الصحابة وجزء من سبهم نقل من
 كتاب تذكرة اولي البصاير في معرفة الكباير
 Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اخرج الراضة
 من النور الي الظلمات ببركة محمد صم وببركة آله
 واصحابه اجمعين وبعد قال الشيخ كبير السنين
 لا يجوز التعرض لاحد من الصحابة بسب او طعن
 او ازراء او اذي الخ

Ueber die Vorzüge der Prophetengenossen und die Strafe derer, die sie schmähen, ein Abschnitt aus dem im Titel genannten Werke dessen Verfasser mir unbekannt ist. Das Werk ist eingetheilt in ungezählte F. 2^b und فضائلهم

فصل، وانما يعرف قدر الصحابة رَمَ فضائلهم 2^b من تدبير احوالهم الخ

فصل، واذا قد ذكرنا فضائلهم مجملًا فخذ الآن 6^a مفصلاً وهو ان تعلم الخ

(Zuerst die Vorzüge des عمر بن الخطاب;
dann f. 13^a die des عمر).

فصل في ذكر نبذة من فضائل الشهيد والمظلوم 16^b ذي النورين والمهاجر الهجريين الخ

فصل في ذكر نبذة من فضائل امير المؤمنين ابي 19^b الحسن علي بن ابي طالب رَمَ الخ

فصل في ذكر بدء الرقص ومن نصب هذه العداوة 23^b للصحابة رَمَ الخ

فصل، ثم ان العلماء رَمَ نصت على تكفير الحلوية 25^b والنصيرية والكلمية الخ

فصل، وهنا حكاية عن بعض هولاء تبين لك 27^b قبح ما هم عليه مع ما تقدم الخ

فصل، وقد انشد بعض العلماء وهو الامام العالم 31^a الشيخ كمال الدين ابن العديم قاضي حلب

رحمته في مدح الصديقة بنت الصديق عايشة رَمَ
وفصلها والرد على من انتقصها او بغضها او عابها

Dies Gedicht in 54 Versen fängt so an (Kāmil):

ما شان ام المؤمنين وشان هذا المحب لها وصل الثاني
اتى اقول مبيتنا عن فضلها ومنتزجا عن قولها بلساني
Schluss:

تجلى النفوس اذا تلاها مسلم وعلى الروافض لعنة الرحمن

Der Verfasser desselben heisst: ابو القاسم

عمر بن احمد بن هبة الله ابن العديم الحلبي العقيلي
geb. 586/1190 (588), † 660/1262.

فصل في ذكر ما جري وما وقع من انواع العذاب 32^b والنكال فيمن سب احدا من الصحابة او

انتقصه وما ينزل به عند موته مع ما يذخر
في الآخرة من سوء العذاب

Zum Schlusse werden noch einige Stücke
aus Qaçiden zum Lobe dieser Genossen bei-

gebracht, und das Ganze schliesst f. 43^a: ربنا
انك رؤوف رحيم الحمد لله الذي هدانا للاسلام . . .
والسلام على سيدنا ونبينا . . . وتابع التابعين لهم باحسان
الي يوم الدين امين امين يا رب العالمين

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleich-
mässig, vocallos. — Abschrift im J. 1092 Çafar (1681)
von عبد القادر بن احمد حازم (f. 72^a mit dem Zusatz:
(الشافعي الرفاعي الهيتي البغدادي). — Collationirt.

9654.

1) We. 1706, 14, f. 43^b—45^a.

Format etc. n. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

مناقب الصحابة رَمَ

Auszüge aus Werken, welche Charakterzüge
der Propheten-Genossen, auch der nicht un-
mittelbaren, behandeln.

Zuerst von ihnen überhaupt: عن ابن عمر بن
أخطاب رَمَ قال قال رسول الله صمّم أكرموا اصحابي فانهم
خيركم ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم فالاول التابع
للصحابي والثاني تابع التابع ثم يظهر الكذب الخ

Darin f. 44^a unten: مناقب امامنا الشافعي
المطلبي القرشي محمد بن ادريس

F. 45^a verschiedene Traditionen, Bussfertigkeit
und göttliche Barmherzigkeit betreffend.

F. 45^b etwas aus معرفة الصحابة كَمَ des ابو نعيم

F. 45^b Regez-Gedicht des لحافظ ابن حجر
† 852/1448 über die Gottlosen und deren ver-
schiedene Arten. Anfang:

اشرار خلق الله من ذي الامة من لا لهم بين البرايا نعمة

F. 46^a ein Stück aus dem الشرح الكبير
dem grossen Commentar des الجامع الصغير
zu dem الجامع الصغير des Essojüti. 1081/1622 † المناوي
Betrifft die Weltlust und das Hangen daran.

2) Pet. 246, 2, f. 43^b—46^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Zwei Qaçiden zum Lobe der Propheten-
genossen (الصحابة).

a) von محمود بن السنان. Anfang (Sari):
يا اهل حرف الخاء خبتتم الرجا منكم كما قال النبي الامين
50 Verse; Schluss:

كذلك الآل واصحابه ثم على الأزواج والتابعين

b) f. 45^a von einem Ungenannten. Anfang (Wafir):

تغيرت الامور مع الزمان وكان الفكش يعمل بالعيان
50 Verse; Schluss:

وصلوا يا حضور علي محمد شفيع الخلق واصيها ودان

F. 46^b—48 sind leer gelassen.

Von der Eintheilung der Prophetengenossen in 7 Klassen, Pm. 65, f. 104^b—112. Begriff des Wortes صحابي, Pet. 684, f. 112^b. Angabe, wie viel Genossen Mohammed in den Schlachten bei sich gehabt, We. 1790, f. 20^a. Ueber die Kämpfer von Bedr (اهل بدر), Lbg. 902, f. 305^a. Ein Stück aus معرفة الصحابة des Abu no'eim, We. 1706, f. 45^b. Ueber القرنى, ebenda, f. 13^a.

9655.

Ueber die Prophetengenossen handeln auch folgende Schriften:

- 1) von عاش بعد موت [الخلفاء] الأربعة 281/894. † ابن ابي الدنيا
- 2) von ك الآحاد والمثاني في فضائل الصحابة 343/954. † خيثمة بن سليمان الطرابلسي
- 3) سليمان بن احمد von المعجم في اصحاب الطبراني 360/971. † الطبراني
- 4) محمد بن اسحق ابن مندة von أسماء الصحابة 395/1005. †
- 5) احمد بن علي بن احمد von معجم الصحابة 398/1008. † الهمداني ابن لال
- 6) عبد الرحمن بن محمد بن von فضائل الصحابة 402/1011. † عيسى القرظي ابن قطيس
- 7) Desgl. von احمد بن محمد البخاري 412/1021. † ابن غنجان
- 8) احمد بن عبد الله بن von معرفة الصحابة 430/1039. † احمد الاصبهاني ابو نعيم
- 9) Desgl. von محمد المستغفري ابو العباس 432/1041. †
- 10) ابو بكر البيهقي von المصنف في فضائل الصحابة 458/1066. †
- 11) يوسف بن von الاستيعاب في معرفة اصحاب 463/1071. † عبد الله ابن عبد البر القرظي

- 12) von ك من عاش من الصحابة مائة وعشرين 511/1117. † يحيى بن عبد الوهاب بن مندة
- 13) اقتباس الانوار والنماس الاضهار في انساب الصحابة عبد الله بن علي اللخمي الرشاط von ورواة الآثار 542/1147. †
- 14) عبد الكريم بن von التخيير في معجم الصحابة 562/1167. † محمد السمعاني
- 15) von dems. سلوة الاحباب وترجمة اصحاب 571/1175. † علي بن عساكر von معجم الصحابة
- 16) محمد بن عمر بن von تنمة معرفة الصحابة 581/1185. † احمد المديني ابو موسى
- 17) von تلقيح الفهوم الاتيرة في التاريخ والسيرة 597/1201. † ابن الجوزي
- 18) von dems. منهاج اهل الاصابة في صفة الصحابة 643/1245. † محمد بن محمود البغدادي ابن النجار
- 19) تحفة [جنة] الناظرين في طبقات التابعين 650/1262. † الحسن بن von در السكابة في وفيات الصحابة محمد الصغاني
- 20) von الاثباء المستطابة في فضائل الصحابة والقرابة هبة الله بن عبد الله بن سيد الكل القفطي 697/1298. †
- 21) على بن بلبان الفارسي von معجم الصحابة 781/1831. † علاء الدين
- 22) von dems. عنوان السير في ذكر الصحابة 748/1847. † الذهبي von التجريد في أسماء الصحابة
- 23) يوسف بن von غيث السكابة في فضل الصحابة 776/1874. † محمد العبادي
- 24) اسمعيل بن von القيس في تلخيص اقتباس الانوار 802/1899. † ابراهيم البليبيسي
- 25) قاسم بن قطلوبغا von الايتار رجال معاني الآثار 879/1474. †
- 26) السيوطي von عين الاصابة في معرفة الصحابة 911/1505. †
- 27) von dems. در السكابة فيمن دخل بمصر من الصحابة 911/1505. †
- 28) ربيع النسرين فيمن عاش من الصحابة مائة وعشرين 911/1505. †
- 29) von dems. ر فيمن عاش من الصحابة مائة وعشرين 911/1505. †
- 30) von dems. بذل المجهود لخرانة محمود 911/1505. †
- 31) von dems. — Wol dasselbe Werk: 911/1505. †
- 32) von dems. 911/1505. †
- 33) von dems. 911/1505. †

- 34) *von* "ك" الانموزج اللطيف في اهل بدر الشريف
 + 1088/1628. عبد القادر بن شيخ العبدروس
- 35) ابراهيم حنيف افندي *von* اسامي اصحاب بدر
 um 1150/1737.
- 36) عبد الله بن *von* شرح الصدر في اهل غزوة بدر
 + 1171/1758. محمد بن عامر الشبراوي
- 37) علي بن *von* شرح الصدر في شرح اسماء اهل بدر
 + 1199/1785. عبد الله الرومي الاختيار
- 38) *von* شرح الصدر في شرح اسماء اهل بدر
 + 1205/1790. محمد بن محمد مرتضى
- 39) محمد بن علي الصبان *von* نظم اسماء اهل بدر
 + 1206/1791.
- 40) احمد *von* افحام المماري باخبار تميم الداري
 + 665/1267. المقدسي
- 41) *von* ضوء الساري في معرفة خير تميم الداري
 + 845/1441. المقرئري

b) Die zehn Auserwählten.

9656. Lbg. 992.

28 Bl. 8vo, 19 Z. (19 × 13½; 15 × 7½^{cm}). — Zu-
 stand: ziemlich gut; nicht ohne Flecken; Bl. 1 aus-
 bessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Ein-
 band: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1^a:

"ك" خصائص العشرة الكرام البررة محمود بن عمر الزمخشري

قال ... أبو القاسم محمد [محمود]. Anfang f. 1^b:
 ابن عمر الزمخشري ... الحمد لله والصلاة على رسول
 الله ... وبعد فانه ورد في صحيح الآثار المسند عن
 العلماء ... ان رسول الله صعم قال عند ذكر الصالحين النخ

Die Besonderheiten der 10 zum Paradies
 bestimmten Prophetengenossen, von Maḥmūd
 ben 'omar ezzamaḥsārī + 598/1143 (No. 1648).
 So von dem 1. (Abū bekr) die 1. Besonderheit:
 انه اول من اسلم من الرجال واول من وضع الحجر في
 بناء مسجد رسول الله الخ

اتهما هند بنت جابر فدرجا: Schluss f. 28^b:
 ولم يبق له عقب رضى الله عنهم اجمعين وحشرنا
 معهم في زمرة سيد المرسلين محمد صعم خاتم النبيين
 والمرسلين امين،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, vocallos. Stichwörter
 roth. — Abschrift im J. 1269 Sa'b. (1853) von محمد فارس اغا

9657. Spr. 55.

302 Bl. 4to, 25 Z. (26½ × 18; 18½ × 10^{cm}). — Zu-
 stand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, glatt, stark;
 die 2. Hälfte von f. 76 an gelblich, glatt, dünn. — Einband:
 schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel u. Verf. f. 1^a:

كتاب الرياض النضرة في فضائل العشرة لحنب الدين ابي جعفر احمد بن عبد الله بن محمد بن ابي بكر بن محمد بن ابراهيم الطبري الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله مختص من شاء برحمته
 وملبس من سبقت له من الحسنى اثواب عنايته
 ... اما بعد فان الله عز وجل قد اختار لرسوله
 صعم اصحابا فجعلهم خير الانام واصطفى من اصحابه
 جملة العشرة الكرام الخ

Der Verfasser Aḥmed ben 'abd allāh
 ben moḥammed ben abū bekr eṭṭabarī el-
 mekki moḥibb eddīn abū ḡa'far (und abū
 'l'abbās), geb. 615/1218, † 694/1295, weist in der
 Einleitung im Allgemeinen die Vortrefflichkeit
 der Zehngenossenschaft aus dem Qorān nach;
 dann sagt er, er wolle dieselbe gründlich be-
 weisen, auf umfangreiche und zahlreiche Quellen
 gestützt, aber möglichst kurz, mit Weglassung
 der Gewährsstützen; die Ueberlieferung anführen
 nach dem Buche, woraus sie entlehnt, ohne
 dieselbe selbst zu beanstanden, auf die Zuver-
 lässigkeit der dieselben Vorbringenden vertrauend,
 und zuerst die 10 insgesamt, dann die ein-
 zeln speciel besprechen. مبتدئا يذكر ما شملهم
 على طريقة التضمن ثم بما اختص بهم على وجه
 المطابقة والتعيين ثم بما ورد فيما دون العشرة وان
 انضم اليهم من ليس منهم ثم بما اختص بالاربعة
 الخلفاء ولم يخرج عنهم ثم بما زاد على الاربعة على
 واحد ثم بما ورد في فضائل كل واحد واحد

Das Werk zerfällt in 2 Haupttheile (قسم)،
 und jedes wieder in Kapitel.

1. في مناقب الاعداد (der allgemeine) قسم.
2. في مناقب الاحاد (der besondere) قسم.

Die vom Verfasser benutzten sehr zahl-
 reichen Quellen führt er f. 2^b—5^a auf.

1. (باب 7 in) f. 5^a قسم.

1. فيما جاء متضمنًا ذكر العشرة وغيرهم^a 5^a باب
2. فيما جاء متضمنًا ذكر العشرة^a 10^a باب
3. في ذكر ما دون العشرة من العشرة وأن انضم^a 12^a باب
اليهم غيرهم غير مختص بالاربعة الخلفاء
أو بعضهم
4. فيما جاء مختصًا بالاربعة الخلفاء^b 15^b باب
5. فيما جاء مختصًا بابي بكر وعمر^b 20^b باب
وعثمان وذكر الموازنة بينهم ورحان
بعضهم ببعض
6. فيما جاء مختصًا بابي بكر وعمر وعلي^b 27^b باب
7. فيما جاء مختصًا بابي بكر وعمر^a 29^a باب

2. (باب 10 in) f. 48^a قسم.

1. في مناقب خليفة رسول الله صعم^a 48^a باب
أبي بكر الصديق ر^ه
(فصل 15 in).

1. في ذكر نسبه واسلام ابويه^a 48^a فصل
2. في ذكر اسمه^b 49^b فصل
3. في ذكر صفته^b 51^b فصل
4. في ذكر اسلامه^a 52^a فصل
5. في ذكر من اسلم علي يديه^a 55^a فصل
6. فيما كان بينه وبين النبي صعم^b 55^b فصل
من الود والحنّة
7. فيما لقي من اذي المشركين بسبب^b 55^b فصل
دعائه الي الله ودفعه عن النبي صعم^a
وتوبيخه لهم
8. في هجرته مع النبي صعم^a وخدمته^a 57^a فصل
له فيها وما جري لهما في الطريق
وما جري لهما في الغار ومقدمهما
المدينة
9. في خصائصه^a 67^a فصل
10. فيما جاء متضمنًا افضليته^b 88^b فصل
11. فيما جاء متضمنًا شهادة النبي صعم^a 89^a فصل
له بالجنة
12. في ذكر نبذ من فضائله^a 90^a فصل
13. في خلافته وما يتعلق بها^a 102^a فصل
14. في ذكر وفاته وما يتعلق بها^a 118^a فصل
15. في ذكر ولده^a 121^b فصل

2. في مناقب امير المؤمنين أبي حفص 122^b باب
عمر بن الخطاب
(فصل 12 in).

1. في نسبه اصلا وفرعا^a 122^b فصل
2. في صفته 123^a فصل 3. في اسمه^b 122^b فصل
4. في هجرته 128^a فصل 5. في اسلامه^b 123^b فصل
6. في خصائصه^a 128^a فصل
7. في افضليته بعد أبي بكر^a 137^a فصل
8. في شهادة المصطفى صعم له بالجنة^a 137^a فصل
9. في ذكر نبذ من فضائله^a 138^a فصل
10. في خلافته وما يتعلق بها^a 173^a فصل
11. في ذكر مقتله وما يتعلق به^a 175^a فصل
12. في ذكر ولده^a 181^b فصل

3. في مناقب امير المؤمنين عثمان بن عفان ر^ه 182^b باب
(فصل 12 in).

1. في نسبه^a 183^a فصل
2. في اسمه وكنيته^a 183^a فصل
3. في اسلامه^b 183^b فصل 4. في صفته^a 183^a فصل
5. في خصائصه^b 184^b فصل 6. في هجرته^b 184^b فصل
7. في افضليته بعد عمر^a 194^a فصل
8. في شهادة النبي صعم له بالجنة^a 194^a فصل
9. في ذكر نبذ من فضائله^a 195^a فصل
10. في خلافته وما يتعلق بها^a 200^a فصل
11. في مقتله وما يتعلق به^a 202^a فصل
12. في ذكر ولده^a 219^a فصل

4. في مناقب امير المؤمنين علي بن
أبي طالب بن عبد المطلب
(فصل 12 in).

1. في ذكر نسبه^a 219^a فصل
2. في اسمه وكنيته^a 219^b فصل
3. في اسلامه^a 221^a فصل 4. في صفته^b 220^b فصل
5. في خصائصه^b 222^b فصل 6. في هجرته^b 222^b فصل
7. في افضليته^a 246^b فصل
8. في شهادة النبي له بالجنة^a 247^a فصل
9. في ذكر نبذ من فضائله^a 248^b فصل
10. في خلافته^a 263^b فصل
11. في مقتله وما يتعلق به^a 265^b فصل
12. في ذكر ولده^a 267^b فصل

5. في مناقب أبي محمد طلحة بن عبيد الله 268^a باب 5.
(in 10 فصل).

1. 268^a فصل 1 في ذكر نسبه
2. 268^a فصل 2 في اسمه وكنيته
3. 268^b فصل 3 في اسلامه 268^b فصل 4 في صفته
5. 269^a فصل 5 في ذكر هجرته
6. 269^a فصل 6 في خصايصه
7. 270^a فصل 7 في شهادة النبي له بالجنة
8. 270^b فصل 8 في ذكر نبذ من فضائله
9. 273^a فصل 9 في مقتله وما يتعلق بذلك
10. 274^a فصل 10 في ذكر ولده

6. في مناقب الزبير بن العوام 274^b باب 6.
(in 10 فصل, ebenso wie bei Kap. 5).

1. 274^b فصل 1, 2. 275^a فصل 2, 3. 275^a فصل 3,
4. 275^a فصل 4, 5. 275^b فصل 5, 6. 275^b فصل 6,
7. 278^a فصل 7, 8. 278^a فصل 8, 9. 280^a فصل 9,
10. 281^b فصل 10.

7. في مناقب أبي محمد عبد الرحمن بن عوف 284^b باب 7.
(in 10 فصل, wie Kap. 5).

1. 284^b فصل 1, 2. 285^a فصل 2, 3. 285^a فصل 3,
4. 285^a فصل 4, 5. 285^a فصل 5, 6. 285^a فصل 6,
7. 285^b فصل 7, 8. 286^a فصل 8, 9. 289^a فصل 9,
10. 289^b فصل 10.

8. في مناقب سعد بن ملك 290^a باب 8.
(in 10 فصل, wie Kap. 5).

1. 290^a فصل 1, 2. 290^a فصل 2, 3. 290^a فصل 3,
4. 290^a فصل 4, 5. 291^a فصل 5, 6. 291^a فصل 6,
7. 293^a فصل 7, 8. 293^a فصل 8, 9. 294^b فصل 9,
10. 294^b فصل 10.

9. في مناقب أبي الأعور سعيد بن زيد 295^a باب 9.
(in 10 فصل).

1. 295^a فصل 1, 2. 295^b فصل 2, 3. 295^b فصل 3,
4. 295^b فصل 4, 5. 296^a فصل 5, 6. 296^a فصل 6,
7. 296^a فصل 7, 8. 296^b فصل 8, 9. 296^b فصل 9,
10. 297^b فصل 10.

10. في مناقب أبي عبيدة بن الجراح 297^b باب 10.
(in 10 فصل).

1. 297^b فصل 1, 2. 297^b فصل 2, 3. 297^b فصل 3,
4. 297^b فصل 4, 5. 297^b فصل 5, 6. 297^b فصل 6,
7. 299^a فصل 7, 8. 299^a فصل 8, 9. 302^a فصل 9,
10. 302^b فصل 10.

الفصل العاشر في ذكر ولده: Schluss f. 302^b: وكان له من الولد يزيد وعبير امهما هند بنت جابر ولم يبق له عقب والله اعلم، قال المؤلف رحمه هذا ما وقفنا عليه في مناقب العشرة انكرام البررة اعاد الله من بركاتهم وحشرنا في زميرهم امين امين والحمد لله على نواله وصلى الله على النبي محمد وآله

Schrift des älteren Theils der Handschrift (f. 1—75) ziemlich gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, vocallos (Türkische Kanzleihand). Ueberschriften roth. Der spätere Theil (f. 76—302) klein, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften zum Theil roth, zum Theil schwarz, aber grösser. — Abschrift c. 1750 (und 1800).

HKh. III 6735, IV 9135.

9658. Pm. 619.

154 Bl. 4°, 19 Z. (27 × 18; 19 × 11^{1/2} cm). — Zustand: die obere Hälfte wasserfleckig, wodurch die Dinte des Textes daselbst aufgelöst worden ist, so dass alle Seiten oben mehr oder weniger grosse Dintenflecke haben. Auch der untere Rand und zum Theil auch der Seitenrand ist stellenweise wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

« مَجَلَّةُ الْخَنَفَاءِ فِي مَنَاقِبِ الْخُلَفَاءِ »

so auch im Vorwort f. 3^b. Verfasser fehlt. Auf der Innenseite des Vorderdeckels steht als solcher (nebst Angabe des Titels) in ganz neuer Schrift:

ابراهيم بن احمد المكي

Diese Angabe geht aber auf den Abschreiber: der ungenannte Verfasser ist jüngerer Zeitgenosse des محمد الدين + ابو الطاهر الفيروزآبادي 817/1414, lebt also um 850/1446.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي رزقني في الصغر شرف خدمة علماء السنة وماحني في الكبر دولة متتابعة كملاء الامة والفضلاء المسنة . . . اما بعد فقد قال الله تعالي واما بنعمة ربك فحدث ان التحديث بالنعمة الشكر . . . ومن جواب شكر نعم الله تعالي ومواجب احسانه ان كنت مدة مديدة من الاعوام والشهور في ملازمة الائمة الخ

Ein Auszug aus dem so eben besprochenen Werke (الرياض النضرة الخ). (Die benutzten Quellen des Grundwerkes werden aufgeführt f. 4—6.) Derselbe zerfällt in 2 Theile (قسم), einen allgemeinen und einen speziellen.

1. في ذكر ما جاء متضمنًا فضل جملة الصحابة 7^a قسم 7^a
 واندعاء لهم من ابي سعيد الخدري
 قال قال رسول الله صعم لا تستبوا احبابي الخ
 8^a ذكر في فضل اهل بدر
 8^b ذكر ما جاء في الحديث على حبهم والاحسان اليهم
 9^b ذكر ما جاء في التحذير عن الخوص فيهما
 شاجر بينهم والنهي عن سيهم
 12^a فيما جاء متضمنًا ذكر العشرة ذكر الشجرة
 في انساب العشرة
 12^b ذكر ما جاء في اثبات مكتبته صعم لكل
 واحد منهم
 13^a ذكر ما جاء في التحذير عن بغصهم
 13^b ذكر ما جاء في شهادته صعم للعشرة للجنة
 14^a ذكر وصف كل واحد من العشرة بصفة حميدة
 14^b ذكر انهم من الذين سبقت لهم منا الحسنى
 14^c ذكر ما جاء في اثبات الصديقية لبعضهم
 والشهادة لبعضهم
 14^d ذكر ما جاء في تخصيص ابي بكر باذنه لم يسوءه
 قط واثبات رضاه صعم لجمع منهم ومن غيرهم
 15^a ذكر ما جاء في اخباره صعم عن عدد بان
 كل واحد منهم نعم الرجل

u. s. w. eine grosse Menge solcher kleiner Abschnitte, deren Ueberschriften fast immer so wie vorhin anfangen.

2. في مناقب الافراد وهم ابو بكر وعمر 33^a قسم 2.
 وعثمان وعلي وانسابهم ومما يتعلق بهم
 ذكر اسلام ابي قحافة

- 33^b ذكر اسلام امه
 33^b ذكر اسم ابي بكر الصديق
 34^b ذكر اسمه الصديق
 36^a ذكر انه كان يدعى في السماء الحليم

u. s. w. in vielen kleinen Abschnitten; ebenso die folgenden Artikel; viele davon fangen an:
 ذكر اختصامه

- في مناقب امير المؤمنين ابي حفص عمر بن الخطاب 94^a
 في مناقب امير المؤمنين عثمان بن عفان 127^a

Die letzten Abschnitte dieses Artikels sind:
 150^b ذكر لعن الحسن بن علي وغيره من انصحابه
 قتلته عثمان

في ذكر ولده، ذكر المذكور . . . ذكر الاناث 150^b

Dann folgt f. 151^a ohne Ueberschrift, aber mit einem dafür freigelassenen Platze, ein kurzer Artikel über 'Ali, der bis zum Ende des Buches geht, ohne besondere Abschnitte zu enthalten. Er beginnt: الذي ختم الله به خلافة الخلفاء الراشدين الذين اوصانا النبي صعم بالتمسك بسنتهم الخ وانه كان يضرب الحدود في 154^a und schliesst f. 154^a: ولايتهمما وزوج عمر رة ابنته وبكي عليهما عند وثانها وكان هاولاء الاربعة خيرة الله من هذه الامة اكمل الله دينه ونصر نبيه ومهد قواعد الاسلام واقام منار الايمان رضى الله عنهم وعن ساير احباب النبي صعم واحيانا علي محبتهم وحشرنا في القيامة في زمريهم وجمعنا وايام في جنات النعيم مع الذين انعمت عليهم من النبيين والصدقيين والشهداء والصالحين برحمته ومنه وكرمه تمت

Dieser Auszug behandelt also nicht die 10 Genossen, wie das Grundbuch es thut, sondern nur die ersten 3 und den 4. in grosser Kürze. Er ist aber doch hier zu Ende.

Schrift: gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, wenig vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1117 Moh. (1705) von ابراهيم بن احمد. — Nicht bei HKh.

9659. Pet. 690.

6) f. 32—34.

Format etc. und Schrift wie bei 2. — Titel fehlt. Es ist, wie im Anfang steht:

تتمة لروضة النصرة في خصائص العشرة

الحمد لله وكفى وسلام على : 32^b Anfang f. 32^b
 عبادة الذين اصطفى وبعد فهذه تتمه لروضة النصرة . . . جمعه الشيخ شعيب المسمي بالحريفيش رحه
 ذكر ان عمر بن الخطاب رة وعثمان بن عفان رة كانا في بعض اشغال النبي صعم فادركتهما صلوة العصر فقال عمر رة لعثمان رة تقدم فصل الخ

Diese kleine Schrift ist von

شعيب بن سعد بن عبد الكافي المصري
 البكي الصوفى الحريفيش وعبيد الحرفوش

Šo'eib ben sa'd ben 'abd elkāfi elmiçri
 elmekki eççüfi elhoreifis [und auch 'obeid
 elharfüs] † 801/1898) verfasst und ein Nachtrag
 zu dem im Anfang genannten النصرة

Wahrscheinlich ist damit das bei Spr. 55 besprochene Werk الرياض النصرية gemeint.

Schluss f. 34^b: لو ان الجبار اصبحت مدادا والاشجار اقلاما واهل السموات والارض كتابا لمجزوا عن فضلكما وعن وصف اجركما

Abschrift vom Jahre 1175/1781.

9660. Spr. 147.

2) f. 18 — 92.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titel und Verfasser f. 18^a:

كتاب انحاف الحضرة العزيزة بعيون السيرة
الوجيزة

لمجيب الدين عبد القادر بن الشيخ شيخ بن
عبد الله العبيدروس باعلوي

(Der Titel f. 18^a im schönen Frontispice so:

(.كتاب سير الرسول وصحبه

Anfang f. 18^b: الحمد لله الملك الجليل الذي ارسل محمدا صمّم بواضح الدليل . . . وبعد فان خير الهدى هدى محمد صمّم وخير الاخلاق الحسنة خلقه الاعظم الخ

Biographie Mohammeds und seiner 10 Genossen, von 'Abd elqadir el'aiderus gest. 1038/1628 (No. 1844). Zerfällt in 2 Theile (قسم).

1. في السيرة النبوية والنوعت المصطفوية 20^b قسم. (in 4).

1. في شرف محمده وحسبه وما مهّد 20^b باب 1. الله له وذكر نسبه

2. في سيرته من حين ولادته الى وقت وفاته 29^b باب 2.

3. فيما فضله الله تعالى به من كمال 38^a باب 3. خلقته وجمال صورته وكرمه به سبحانه وتعالى من الاخلاق الزكية وشرفه به من الاوصاف المرضية (in 2: 38^a u. 41^a)

4. في معجزاته الدالة على ثبوت نبوته 43^b باب 4. وصدق رسالته وما اختص به من خصائص اياته وبدائع كراماته (in 2: 43^b u. 49^b)

في ذكر العشرة 56^b (in 10) قسم 2.

1. في ذكر سيدنا ابي بكر الصديق 58^b باب 1. عبد الله بن عثمان التيمي

2. في ذكر سيدنا ابي حفص عمر بن 63^a باب 2. الخطاب العدوي

3. في ذكر سيدنا ابي عمرو عثمان بن 67^b باب 3. عفان الاموي

4. في ذكر سيدنا ابي الحسن علي بن 71^a باب 4. ابي طالب

5. في ذكر سيدنا ابي محمد طلحة بن 75^b باب 5. عبيد الله التيمي

6. في ذكر سيدنا ابي عبد الله الزبير بن 77^b باب 6. العوام الاسدي

7. في ذكر سيدنا ابي اسحاق سعد بن 81^a باب 7. ابي وقاص مالك بن اهييب الزهري

8. في ذكر سيدنا ابي محمد عبد الرحمن 83^a باب 8. ابي عوف الزهري

9. في ذكر سيدنا سعيد بن زيد بن 85^a باب 9. عمرو بن نفيل بن عمرو العدوي

10. في ذكر سيدنا ابي عبيدة عامر بن 87^b باب 10. عبد الله بن الحجاج الفهري

في ذكر شيء من فضائل الصحابة رم 89^a الخاتمة مع بيان طبقاتهم وترتيبهم في الفصل والرد على من قدح في احد منهم بالقول الفصل

Schluss des Werkes f. 92^b: وجب ترتيبها كترتيبهم المذكور وان كانت لناحو قرابة او احسان لم يجب رعايتها كذلك قال جامعه الفقير . . . هنا انتهى بنا الكلام وفاج مسك الختام حامدا لله على ما انعم واله . . . وسالم على المرسلين والحمد لله رب العالمين . . . وصحبه اجمعين

In Kap. 1 des 1. قسم f. 26^b eine Lobqacide in 77 Versen auf Mohammed und seine Herkunft, von محمد الناشي بن عبد العباس عبد الله بن محمد العباس + 293/906. Anfang (Tawil):

مدحت رسول الله ابغى بمدحه
وفور حظوظي من كريم المآرب

Schluss:

عليه سلام الله في كل شارق الاح لنا ضوءا وفي كل غارب

9661.

1) Pet. 690, 7, f. 35—40.

Format (17 Z.) etc. und Schrift wie bei 2). Unten am Rande wasserfleckig.

Titel fehlt. Es ist ein Abschnitt aus einem Werke über die 10 (d. h. über die zehn Hauptgenossen Mohammeds, denen das Paradies versprochen worden, المبشرون).

Anfang f. 35^b: فصل أبو بكر الصديق رآه اسمه
عبد الله بن أبي قحافة وأسم أبي قحافة عثمان بن
عامر بن عمرو بن كعب الخ
أبو حفص عمر بن الخطاب رآه بن نفييل بن عبد 36^a
العزري بن رباح الخ

etc., zuletzt f. 40^a أبو عبيدة عامر بن عبد الله
أبن الجراح بن هلال بن أهييب الخ

Schluss f. 40^b: ويدخلهم جنات تجري من
تحتها الأنهار خالدين فيها رضي الله عنهم ورضوا عنه
أولئك حزب الله إلا أن حزب الله هم المفلحون، ثم

F. 35^a enthält kleine Notizen, u. A. dass أبن حجر († 852/1448) wegen seiner Schweigsamkeit diesen Namen erhalten habe.

2) We. 1787, 3, f. 74^{a, b}.

8vo, 21 Z. (15^{1/4} × 10^{1/2}; c. 12^{1/2} × 8^{1/2} cm). — Schrift von derselben Hand wie bei 2, nur etwas kleiner und enger.

Enthält 2 Verse des السيد الشريف الحافظ عبد الغني بن أبي بكر المعلم السرجي (um 840/1436, in denen er die 10 Genossen (العشرة) des Propheten zusammengestellt; und im Anschluss daran eine Qaṣīde des عبد الغني بن أبي بكر المعلم السرجي (um 950/1548) von 20 Versen, in denen er ausser jener engeren Genossenschaft von 10 noch 12 andere hiuzufügt: dieselbe beginnt (Kāmil):

أبو بكر الصديق في إيمانه والتالي الفاروق خير بني عدي
und schliesst:

ثم الصلوة على النبي وآله ما نأج في الأغصان صوت مغرد

Andere Werke über die zehn auserwählten Genossen sind von:

1) أبراهيم بن عبد الرحمن الفزاري ابن الفرکاح († 729/1329, u. d. T. فضائل العشرة المبشرة.

2) محمد بن عبد الله بن أحمد التمرتاشي 1004/1596, r" في خصائص العشرة المبشرين - بالجيزة. u. d. T.

3) عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العيدروس 1028/1628, ك" الحدائق الخصرة في سيرة النبي عم وأصحابه u. d. T.

Die Namen der 10 Auserwählten, Mf. 382, f. 6. 7. Pet. 511, f. 26^a. Ueber die Genealogie derselben, Pm. 313, f. 46^b. 47. Spr. 809, f. 58^b. Ihre Geschichte, Pet. 183, f. 165—181. We. 1565, f. 70—142. Von den Vorzügen derselben, We. 388, f. 79^b ff.

3. Verwandte Mohammeds.

a) überhaupt.

9662. Glas. 110.

170 Bl. 4vo, 18—24 Z. (24^{1/2} × 14^{1/2}; 17^{1/2}—20 × 10^{1/2}—11 cm). — Zustand: lose Blätter und Lagen, oft beschädigt und auch am Rande (und z. Th. im Text) ausgebessert. — Papier: gelb, einige Blätter farbig, ziemlich dünn, glatt. — Einband: rothbrauner Lederdeckel. — Titel und Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 1^b (nach einem erweiterten Bismillāh): المجزء الاول من كتاب شرح الاخبار في فضائل النبي المختار وآل المصطفين الاخبار من الائمة الاطهار عم الحمد لله الاول بلا حد
والآخر بلا امد وصلی الله ... قال القاضي النعمان بن محمد قدس الله روحه, اذرت من الاخبار وجمعت من الآثار في فصل الائمة الابرار حسبما وجدته الخ

Enno'mān ben mohammed ben mançūr ben ahmed ben kajjūn † 363 Rağ. (974) hat ein Werk unter obigem Titel vom imānitischen Standpunkt aus verfasst, in welchem er die Vorzüglichkeit des Propheten und seiner Familie und die Berechtigung 'Alī's auf die Nachfolgerschaft desselben behandelt. Er hat es seinem Gönner, dem Fāṭimiden-Herrscher Elmo'izz lidm allāh ahmed ben mançūr † 366/976 gewidmet. Davon liegt hier ein Auszug in 8 Heften (جزء) vor. So steht f. 16^a: المجزء الاول und 28^a: المجزء الثاني

f. 136^a: ويتلوه . . . من الجزء السابع ومن آخر الجزء: الثامن المختار منهما وان كان ذلك كله خيرة لكن اوجب قصور الهمة الخ

Der Anfang des 1. Theils fehlt wegen der Lücke nach f. 1. Der Inhalt der beiden ersten Theile ist der Nachweis, aus Qorān und Tradition, dass nur 'Alī als der Vertreter (وصى) des Propheten anzusehen sei, weil er zuerst seine Lehre angenommen und mit seiner Person für ihn eingetreten sei. Die ersten 6 Theile (2. f. 16^a, 3. 28^b, 4. 56^b, 5. 84^b, 6. 113^b) haben keine besondere Ueberschrift; der 7. u. 8. (zusammengefasst) f. 136^b haben: مما جاء من مناقب امير المؤمنين كرم الله وجهه وفضائله وسوابقه

Schluss fehlt; das zuletzt Vorhandene f. 168^b: ما ارادوه من التوثيق عليه بالتغلب من امر الاممة فجعلوا القيام بدم عثمان سببا لذلك

Wieviel fehlt, ist nicht ersichtlich.

Schrift: ziemlich klein und gedrängt (doch ungleich), gewandt, vocalisirt. Die Ueberschriften und Hauptstellen roth, auch schwarz in grösserer Schrift. Am Rande sehr oft längere Notizen, Zusätze und Verbesserungen. — Abschrift c. 900/1494. — Collationirt.

Bl. 102^b leer. Lücken nach f. 1. 153. 161. 166.

F. 1^a ein aus Ibn Hallikan (ed. Wüstenfeld No. 776) abgekürzter Artikel über den Verf.

F. 169. 170 unbedeutende Gedichtstücke.

9663. Pet. 580.

306 Bl. 4to, 18 Z. (28²/₃ × 19; 20 × 11^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, vom Anfang abgesehen, wo Bl. 3—7 am Rande stark ausgebessert sind; und ausserdem sind der Rücken und die Ecken öfters schadhaf und ausgebessert, auch fehlt es nicht an Flecken. Bl. 3 u. 4 auch am Text beschädigt. — Papier: weisslich, auch gelb und strohfarbig, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt; doch steht f. 1^a von ganz später Hand oben zur Seite: **عيون الاخبار** und in der Unterschrift, von der ursprünglichen Hand, fast ebenso:

عيون اخبار الرضا على بن موسى بن جعفر

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang fehlt, ist aber von neuerer Hand, wie es scheint, richtig ergänzt. Er ist f. 2^a: الحمد لله الواحد القهار العزيز الجبار الرحيم الغفار

فاطر الارض والسماء خالق الظلمة والضياء مقدر الازمنة والدهور . . . [أما بعد] قال ابو جعفر محمد بن علي بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي انفقته مصنف هذا الكتاب رة وقع الي قصيدتان من قصايد الصاحب الجليل كافي الكفاة ابي القاسم اسماعيل ابن عباد في اهداء السلام الي الرضا على بن موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب . . . فصنفت هذا الكتاب تحرانته الخ

Ismā'il ben abbād ben el'abbās eṭṭāle-qānī elwezīr eṭṭāhīb † 885/995, der bekannte Schöngest, hat zum Lobe des 8. Imāms, des 'Alī ben mūsā ben ga'far, 2 Qaṣīden gedichtet, deren eine beginnt f. 3^b (Monsarīh):

يا سائرا زائرا الي طوس مشهد طهر وارض تقديس
ابلق سلامي الرضا وحظ على اكرم رمس بالخير مرموس
(25 Verse lang) und die andere f. 4^a (Sari dec.):

يا زائرا قد نهضا مبيتندرا وركضا
وقد مصي كانه السبرق اذا ما اومضا

22 Verse lang.) Diese beiden Gedichte haben den Verfasser des vorliegenden Buches, den Moḥammed ben 'alī elqommī ibn bābarweih † 991/1001 (No. 1269), zu seinem grossen Werke veranlasst. — Nachdem er f. 4^b die Verdienstlichkeit, Einen aus der Propheten-Familie zu verherrlichen, mit verschiedenen Aussprüchen belegt und dem Ibn 'abbād deshalb Gottes Segen angewünscht, giebt er f. 5^a ff. die Uebersicht der in dem Werke enthaltenen Kapitel, deren Zahl er auf 139 angiebt: er führt aber nur 70 (71) Kapitel-Ueberschriften auf: s. unten. — Der Titel des Werkes ist im Vorwort nicht angegeben. Im Werke selbst sind die Kapitel nicht mit einer Zahl versehen. Er erwähnt seine Gewährsmänner ausführlich.

f. 7^b باب العلة التي من اجلها سمى على بن موسى عم الرضا

8^a باب ما جاء في ام الرضا واسمها

9^b باب مولد الرضا

10^b باب نص ابي الحسن موسى بن جعفر عم على

ابنه على بن موسى الرضا عم بالامانة والوصية

(in 21).

- 16^a باب نسخة وصية موسى بن جعفر
- 19^a باب النصوص على الرضا عم بالامامة في جملة الائمة الاثني عشر عم
- 31^b باب جمل من اخبار موسى بن جعفر مع هرون الرشيد ومع موسى بن المهدي
- 43^b باب الاخبار التي رويت في صحة وفاة ابي ابراهيم موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب
- 49^a باب ذكر من قتله الرشيد من اولاد رسول الله صعم بعد قتله لموسى بن جعفر بالسم في ليلة واحدة سوي من قتل منهم في ساير الليالي والايام
- 51^a باب السبب الذي قيل من اجله بالوقف على موسى بن جعفر
- باب ما جاء عن الرضا من الاخبار في التوحيد (darin die Erklärung der einzelnen Buchstaben des Alphabets f.59^b; ferner f.69^b ff. خطبة الرضا)
- 71^b باب ذكر مجلس الرضا مع اهل الاديان واحكام المقالات في التوحيد عند المامون
- 83^b باب ذكر مجلس الرضا مع سليمان المروزي متكلم خراسان عند المامون في التوحيد
- 89^a باب ذكر مجلس آخر للرضا عند المامون مع اهل الملل والمقالات وما اجاب به علي بن محمد بن جهم في عصمة الانبياء
- 91^a باب ذكر مجلس آخر للرضا عند المامون في عصمة الانبياء
- 95^b باب ما جاء عن الرضا من حديث اصحاب الرس
- 98^a باب ما جاء عن الرضا في تفسير قول الله عز وجل فديناه بذبح عظيم
- باب ما جاء عن الرضا في قول النبي صعم انا ابن الذبيحين
- 98^b باب ما جاء عن الرضا في علامات الامام
- 100^a باب ما جاء عن الرضا في وصف الامامة وذكر فضل الامام ورتبته
- 101^a باب ما جاء عن الرضا في تزويج فاطمة
- 104^a باب ما جاء عن الرضا في الايمان وانه معرفة بالقلب واقرار باللسان وعمل بالاركان
- 105^b باب ذكر مجلس الرضا مع المامون في الفرق بين العترة والامة
- 112^b باب ما جاء عن الرضا من خبر الشامي وما سال عنه امير المؤمنين في جامع الكوفة
- 116^a باب ما جاء عن الرضا في زيد بن علي عم فنون شتى
- 118^b باب ما جاء عن الرضا من الاخبار النادرة في فنون شتى
- 124^a باب ما جاء عن الرضا في هاروت وماروت
- 126^b باب ما جاء عن الرضا من الاخبار المتفرقة
- 147^b باب ما جاء عن الرضا في صفة النبي صعم
- 151^b باب ما جاء عن الرضا من الاخبار المنتورة
- 178^b باب ما جاء عن الرضا من العلل
- 187^a باب ما كتب به الرضا الي محمد بن سنان في جواب مسائله في العلل
- 193^a باب العلل التي من اجلها ذكر الفصل بن شاذان في آخرها انه سمعها من الرضا مرة بعد مرة وشبهها بعد شيء فجمعها واطلق لعلي بن محمد بن قتيبة انيسابوري روايتها عنه عن الرضا
- باب ما كتبه الرضا للمامون من محنة الاسلام وشرايع الدين
- 206^b باب دخول الرضا نيسابور وذكر الدار التي نزلها والمحلة
- 213^b باب ما حدث به للرضا في مرتعة نيسابور وهو يريد قصد المامون
- 214^b باب خبر نادر عن الرضا
- 216^a باب خروج الرضا من نيسابور الى طوس ومنها الى مرو
- 216^b باب السبب الذي من اجله قيل علي بن موسى الرضا ولاية العهد من المامون وذكر ما جرى في ذلك ومن كرهه ومن رضى به وغير ذلك
- 217^b باب استنشاء المامون بالرضا وما اراده الله من القدرة في الاستجابة له وفي اهلاك من انكر دلالتة في ذلك
- 235^a باب ذكر ما اتاه المامون من طرد الناس عن مجلس الرضا والاستخفاف به وما كان من دعائه
- باب ذكر ما انشد الرضا من الشعر في الحلم وفي السكوت عن الجاهل وترك عتاب الصديق وفي استجلاب العدو حتى يكون صديقا وفي كتمان السر
- 239^a باب ذكر اخلاق الرضا الكريمة ووصف عبادته
- 241^b باب ذكر ما كان يتقرب به المامون الي الرضا من مجادلة المخالفين في الامامة والتفصيل
- 245^b

- 255^b باب ما جاء عن الرضا في وجه دلائل الائمة
والرد على الغلاة والمفوضة لعنهم الله
باب دلالات للرضا (دلالة 42 in 258^a)
269^a باب دلالة الرضا في اجابة الله دعاءه على عبد
الله بن مصعب ابي الزبير بن بكار لما ظلمه
269^a باب دلالتهم فيما اخبر به من امره انه لا يري
بغداد ولا تراه فكان كما قال
269^b باب دلالتهم في اجابة الله دعاءه في آل برمك
واخباره بما يجري عليهم وبانه لا يصل اليه
من الرشيد مكروه
270^a باب دلالتهم في اخباره بانه يدفن مع هرون في
بيت واحد
270^b باب اخباره بانه سيقتل مسموما ويقبر الي
جانب هرون الرشيد
270^b باب صحة فراسة الرضا ومعرفته باهل الايمان
واهل النفاق
270^b باب معرفته بجميع اللغات
271^a باب دلالتهم في اجابته الحسن بن علي الوشاء عن
المسائل التي اراد ان يساله عنها قبل السؤال
272^a باب دلالة اخري له
272^a باب جواب الرضا عن سؤال ابي قرة صاحب
الجانليق
272^b باب ذكر ما كلم به الرضا بجيبي بن الضحاك
السرقي في الامامة عند المامون
273^a باب قول الرضا لاختيه زيد بن موسى حين
افتخر على من في مجلسه وقوله فيمن يسمي
عشرة الشيعة من اهل بيته وينترك المراقبة
276^a باب الاسباب التي من اجلها قتل المامون علي
ابن موسى الرضا بالسم
277^b باب نص الرضا على ابنه ابي جعفر محمد بن
علي بالامامة والخلافة
277^b باب وفاة الرضا مسموما باغتتيال المامون ايها
باب آخر في ذكر وفاة الرضا من طريق الخاصة
278^a باب ما حدث به ابو الصلت الهروي من ذكر
279^a وفاة الرضا وانه سم في عنب
باب ما حدث به هرثمة بن اعين من ذكر وفاة
الرضا وانه سم في العنب والرمان جميعا
284^a باب ذكر بعض ما قيل من المرثية في الرضا
286^b باب ثواب زيارة الرضا
- 293^b باب ما جاء عن الرضا في ثواب زيارة فاطمة
بنمت موسى بن جعفر
294^a باب زيارة الرضا بطوس
296^b باب ما يجزي من القول عند زيارة جميع الائمة
مروى عن الرضا
297^a باب زيارة جامعة للرضا ولجميع الائمة
باب ذكر ما ظهر للناس في وقتنا من بركة هذا
300^b المشهد وعلاماته واستجابة الدعاء فيه
فقد كان خفي على خبرهما: Schluss f. 306^a
وكنت مع قوم اخذوا في الطريق الي ههنا فجت
معهم فقال التركي قد ظهر لي من امر هذا المشهد
ما صبح لي به يقيني وقد اليت على نفسى ان لا
افارق هذا المشهد ما بقيت، تم
Das Werk ist hier in 2 Theile getheilt; der
1. hört f. 149 auf, der andere fängt 151^a an,
hat aber 150^a zum Titelblatt. In der Unter-
schrift f. 149^b wie auf 150^a ist der Titel so
wie oben. Der Name des Verfassers ist f. 150^a
etwas abweichend so:
ابو جعفر محمد بن الحسين بن موسى بن بابويه
القمي نزيل الري
wo jedoch nach محمد بن علي einzuschreiben ist.
Die Zahl der hier angegebenen Kapitel ist
71. Wollten wir nun auch wirklich die f. 10^b
angegebenen 21 als ebensoviel Kapitel
rechnen und ebenso die bei f. 258^a angeführten
42, so würde die Gesamtzahl 134 und
nicht 139, wie der Verfasser sagt, ausmachen.
Aber zu solcher Zählung liegt auch kein Grund
vor; eine Lücke enthält das Werk nicht; jene
Angabe kann also nicht richtig sein.
Schrift: gross, kräftig, etwas schwungvoll, deutlich,
etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter (meistens)
roth, auch roth übertrichen. Der Text Bl. 2 u. 304. 305
in etwas kleinerer Schrift gut ergänzt. — Abschrift von
قربانعلی بن حاجي شعيب شيرازي من نواحي تبريز
Der 1. Theil vollendet im J. 1081 Ragah (1670), der
2. im J. 1091 Ša'bān (1680).
Am Rande stehen bisweilen Lesarten, zum Theil
Inhaltsangaben (oft in rother Schrift).
HKh. führt das Werk auf unter dem Titel: VI 8380
عنوان اخبار الرضا (was schwerlich auch richtig ist).

9664. Mf. 1300.

5) f. 38^b—70.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel-
überschrift:

كتاب فيه شيء من أخبار الزيدية باليمن
من الافاضل من آل الرسول وشيعتهم من بعد الهادي
الي الحق يحيى بن الحسين

Verfasser: مسلم بن محمد بن جعفر اللحي
[أبو اللحيحي]

Anfang: الحمد لله الواحد العدل المبتدي
بالانصال والفضل . . . ولما صدقوا القول فيهم بالفعل
. . . رأيت ان من حق الله علي وحق الدين الحق

Geschichte der Zeiditen in Eljemen, und
zwar der Söhne des Imām Elhādī ilā 'lhaqq
Jahjā ben elhosein † 298/911, nämlich des Abū 'l-
qāsim mohammed und abū 'lhosein ahmed, und
ihrer Anhänger in Eljemen; verfasst im J. 544/1149
von Muslim ben mohammed ben g'afar
ellahgī (oder auch ellagī). — Der 2. Theil
beginnt f. 59^b. Von f. 63^b an fangen die
Sitzungen und Unterhaltungen (مجالس) des
أبو الحسين أحمد بن موسى an.

Dieser Abschnitt bricht f. 70^b ab mit den
Worten: ان ابليس الملعون لما ادبر عن امر ربه واستكبر

Die Blätter folgen so: f. 38—64. 67. 65. 66. 68—70.

Auf f. 71 u. 72^a Gedichtstücke.

Mf. 1300, 3, f. 13. 14.

Enthält den Anfang von No. 5 dieses Bandes
(f. 38^b—40^a, 6), mit demselben Titel und in
derselben Schrift. F. 13^a enthält (ausser dem
Titel) noch eine Qaṣīde mit dem Anfang (Bast):
لم يبق لي بعدكم رسم ولا ظل إلا وللين في تغريقنا أمل
und auch f. 15 u. 16^a enthalten ein Paar Qaṣīden.

9665. Glas. 37.

1) f. 4—113.

236 Bl. 8vo, 20—21 Z. (21½ × 15; 13½—15½ ×
8½—9½ cm). — Zustand: die Lagen nicht fest im Ein-
band; besonders Anfangs unsauber, dann auch zum Theil

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband:
brauner Lederband mit Klappe, schadhaft. — Titel und
Verfasser f. 4^a (von späterer Hand):

« الافادة في تاريخ الائمة السادة للامام الناطق
بالحق ابي طالب يحيى بن الحسين بن
هرون [بن الحسين] بن محمد بن القاسم بن
الحسن بن زيد بن الحسن بن علي بن ابي طالب

الحمد لله الذي اصطفى من عباده: 4^b Anfang f. 4^b:
لتبليغ رسالته الانبياء والمرسلين . . . هذا جوامع الكتاب
الذي كتنا بدأنا بجمعه في اخبار الائمة الهادين الحق

Geschichte der zeiditischen Imāme, von
'Alī ben abū tālib an bis zum الله المهدي
المهدي لدين الله († 860/971). Der Verf.
Jahjā ben elhosein ben hārūn ben el-
hosein ben mohammed elboḥkānī (und el-
baḥkānī) elhārūnī *imām ennātiq bilhāqq*
† 424/1038 führt ihre vollständigen Namen, auch
die der Mütter, die Dauer ihrer Regierung und
ihres Lebens, den Ort ihres Begräbnisses an.

Schluss f. 48^a: لما نظرت اليه عند الغسل شاعدت
علامات السم فزدت من اليكفاء وحدثت وقتل سم سيدي ربه

Daran schliesst sich die Fortsetzung, be-
titelt: *تتممة الافادة* und verfasst von
عماد الدين يحيى بن علي الحسنى القاسمي

Dieselbe geht von den eiyānī ben ali al-qasim bis zum الله المتوكل على الله اسمعيل بن القاسم بن محمد بن محمد † 398/1008
† 1087/1676. Der Verf. ist nach 1088/1677 gestorben.

Eine Vorrede oder Einleitung hat das Werk
nicht; es schliesst f. 113^b: والشهداء والصالحين
وحسن اوليك رفيقا ذلك الفضل من الله وكفى بالله
عليما تمت السيرة الفاتحة . . . وما افاضه على بلاده
وعباده على يدي اهل هذا البيت الاكرم حمدا لله
تعالى جزيل الحمد وشكر . . . باوثر الاجر من الله
وكرمه في المآب والحمد لله . . . وصلى الله الخ

Schrift: jemonisch, ziemlich klein, gedrängt, fast
vocallos, sehr oft ohne diakritische Punkte; die Stichwörter
(Anfänge der einzelnen Artikel) grösser. Der Text in
rothen Linien. — Abschrift (nach f. 230^a) im J. 1133/1721.

F. 1—3 enthält in flüchtiger, kleiner, enger
Schrift allerlei interessante Notizen, zum Theil

biographische, auch Verse, etwas aus dem أنحسبن بن عبد الله بن سعيد العسكري des ك الاوائل † 882/992 (395), und besonders f. 3^a Aufzählung der verschiedenen Feuer der Araber, wie نار الاستمطار، نار الخلف، نار الاسد انخ

F. 4^a ein Artikel über بن علي بن مسعود بن ابي جعفر بن الحسين القنبري العنسي geb. 548/1158, † 604/1207.

9666. Mf. 1300.

4) f. 16^b—38^a.

4to, 33 Z. (28 1/2 × 20; 23 1/2 × 17 cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: bräunlich, stark, glatt.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser: ك الافادة في مناقب الائمة السادة تاليف الامام الناطق بالحق يحيى بن الحسين الهاروني (Der Titel weicht also etwas ab von Glas. 37, 1.)

Vorhanden ist hier das Hauptwerk (Glas. 37, 1, f. 4—48), ohne die dortige Fortsetzung.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, ohne Vocale und (meistens) ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9667. Glas. 128.

3) f. 46.

Format etc. und Schrift (18 Z.) wie bei 2). — Titelüberschrift:

الابيات الفخرية للامام الواقف بالله المطهر بن محمد بن المطهر بن يحيى

Anfang (Basit):

لا يستنرك اقوام باقوال ملفقات حريات بابطال

Ein Lobgedicht in 34 Versen auf die Anverwandten Mohammeds (آل المصطفى), von Elmotahher ben mohammed ben elmotahher ben jahjā, um 720/1320. — Schluss:

تبدي مقالهم نحوى عقائدهم فدين بها تنج من غي واخلال

F. 46^b—48^b eine Bekehrungsgeschichte, angeknüpft an ein sprechendes Kameel und an ein solches Reh (welche dem Propheten passirt ist).

Eine andere Qaṣida zum Lobe der Verwandten Mohammeds, von ابن حنّاد الحلبي, steht in Glas. 146, 1, f. 4—6. —

We. 422, 2, f. 85^a ist der Auszug aus معراج الوصول الي معرفة فضل آل بيت الرسول von ابو عبد الله محمد بن يوسف الزرندي † 748/1347 erwähnt.

9668. Pm. 652.

267 Bl. 8vo, 21 Z. (17 1/2 × 13; 13 × 9 1/2 cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch im Anfang un sauber, an vielen Stellen fleckig, besonders an den Rändern, aber auch sonst (wie f. 12—17, 179, 180, 206), und an den Rändern öfters beklebt: so f. 1—3, 18, 42, 63, 218, 266, oder an den Ecken, wie 4—9, 119, 120. — Papier: gelb, stark, glatt. Die Ergänzung meistens weisser, weniger glatt, dünner. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1^a:

ك التوضيح الانور لدفع شبه الاعور

so auch im Vorwort f. 3^a. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي نسخ بمحكم كتابه سنة الجاهلين وفسخ بفضل خطابه شبه الجاحدين ... اما بعد فيقول ... خضر بن محمد بن علي الرازي الهولرودي الملازم لخرانة المشهد الشريف الغروي ... انى لما عزمت على زيارة الاربعةين في سنة ثمانمائة من الهجرة مع تسع وثلاثين ووصلت الي المدرسة الزينية الخ

Der Verfasser Hidr ben mohammed ben 'ali errāzi elhawalarūdi macht im J. 889/1486 eine Reise nach Elhille und ein Freund zeigt ihm daselbst eine Schrift eines ungenannten Mannes aus Wāsif, worin derselbe die Vorzüge der Familie Mohammed verwirft und eine Menge Zweifel und Ketzereien vorbringt. Auf Anlass des Freundes widerlegt er von s'itischem Standpunkt aus die Schrift durch dies Werk. Er führt den Gegner mit den Worten قال الاعور الشانئى (bisweilen noch mit einem Zusatze wie الشانئى) ein und bringt eine kürzere oder längere Stelle seiner Schrift vor; dann kommt seine Widerlegung, die er mit قلت einführt.

Zuerst f. 3^a: قال الاعور الشانئى والابتر الجانئى; حتى ظهرت فيه هذه الفرقة المعارضة المسماة بالرأفة

على رأس المائة الرابعة . . . قلت وبالله التوفيق . . .
الواجب على العاقل الكامل بلا نزاع متابعة امر الواجب
بالبذات اللازم الاتباع الخ

Die gegnerische Schrift schliesst f. 261^b:
وتقول بالرجعة فهذه الاحدي وثلاثون فرقة فرقة الراضنة
وهذا آخر ما تبسّر لى فى المناظرة للراضنة والرد
عليهم وتركنا اشياء يكثر استقصاءها،

Schluss f. 267^a: الاعتصام به والاعتصام
مع كتابه العزيز لما عرفت دون ما توهمه العوام وكل
لمن تمسك بهداه نافع ولمن تمسك بعراه رافع وله
المنزلة العظيمة والجاه الحمد لله الذي هدانا لهذا
وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله، وقد تم
كتاب التوضيح الخ

Das Werk ist im J. 840/1436 im Unreinen
abgefasst.

Schrift: klein, gut, gleichmässig, wenig vocalisirt.
Die Stichwörter قلت und قال entweder roth oder hervor-
stechend gross. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Einzelne Blätter (nicht wenige) später ergänzt: 10.
19—40. 43^a unten bis 52. 90. 91. 171. 172. 226—228.
233—235. 240—245. 267.

9669. Glas. 235.

7) f. 128—143^a.

8°, 15—16 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{2}$; 14 × 9^{cm}). — Zustand:
lose Blätter, ziemlich unaubar. — Papier: gelb, glatt,
stark. — Einband: fehlt. — Titel f. 128^a:

رياض الابصار فى ذكر الائمة الاقمار والعلماء
الابرار والشيعه العارفين الاخبار

ebenso (bis الابرار) im Vorwort f. 133^a. — Verfasser:

جمال الدين الهادي بن ابراهيم بن على ابن المرتضى
الهادي

Anfang f. 128^b: الحمد لله الواحد القهار العزيز
الغفار . . . وبعد فغير خفى اختلاف الامة بعد نبينا
واقترافها فى دينها الخ

Eine theologische Qaṣide, nach dem Vor-
bilde einer von einem Šāfi'iten verfassten, in
welcher dieser hervorragende und auch weniger
berühmte Männer seiner Sekte aufführt, mit
Beiseitlassung der 'Aliden und ihrer Anhänger
und Nachfolger. Diesem Mangel hat der Ver-

fasser Mohammed elhādī ben ibrahīm
ben 'alī ben elmortedā elhādewī gemal
eddīn um 850/1446 hier abgeholfen, indem er der
Reihe nach die 'Aliden, die Zeiditen und auch
die Mo'tazeliten von Bedeutung namhaft macht.

Das Gedicht von 233 Versen (Ṭawil) be-
ginnt f. 133^b:

ايك اله العالمين توسلى باحمد المختار اكرم مرسل
واولاده ما رفرق البرق واتحت

رسوم المعالي من جنوب وشمال

Zwischen den Zeilen und auch am Rande
steht die Erklärung der in den Versen kurz
angegebenen Personennamen.

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, vocallos, oft auch
ohne diakritische Punkte. — Abschrift im J. 1086 Šaw.
(1676) von عبد الله العمري.

F. 126^b. 127. enthält ein Gedicht von
45 Versen desselben الهادي الهادي zum Lobe
des Sultāns الناصر احمد بن اسمعيل als er den
Sultān von Mekka bekriegen wollte. Anfang
(Kāmil): عطفنا على الحرمين يا ملك اليمن
وتجاوزا يا خير املاك اليمن

9670. Glas. 140.

1) f. 1—17.

257 Bl. Folio, c. 20—45 Z. (30 × 20; c. 23 $\frac{1}{2}$ × 12^{cm}). —
Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Ein-
band: schwarzer Lederband mit Klappe.

Enthält hauptsächlich:

a) f. 4^a—9^a. Die so eben besprochene
Qaṣide اليك اله الخ (Glas. 235, 7). Ohne be-
sonderen Titel. Der Verfasser so wie dort.
Der Inhalt: فى تعداد الائمة الطاهرين وعقب ذلك
(Zwischen den Zeilen) بذكر شيعتهم الاكرمين
und auch am Rande sehr viele Glossen in
kleinerer Schrift.) 232 Verse lang.

b) f. 9^b: eine Qaṣide (24 Verse, Ṭawil)
des بدر الدين محمد بن سليمان بن شاس ge-
richtet an جمال الدين علي بن صالح الحوالي
Anfang:

الي مثلها من اربع وحلال يشد ركابى فى الهوى ورحالى
97*

c) f. 12—15^a: die Qaṣīde نُحْر العباد zum Lobe des Propheten, von البوصيري, in 203 Versen = We. 1758, 1. Als Titel f. 15^a angegeben:

زاد المعاد في معارضة بانة سعاد

Abschrift im Jahre 1175 Ša'bān (1762).

d) f. 15^b ein Tahmīs des الدين بدر محمد بن ابراهيم بن المفصل auf ein kleines Gedicht des سليمان العثماني (von 10 Versen).

Ausserdem einige Excurse: 2^a في الجرح والتعديل; 3^a في حكم التفضيل لبعض الاولاد دون بعض 1^a 1^a beschreibt dem Mo'awija den 'Alī; 16^b Beweisverse aus مغنى اللبيب عمر بن عبد الوهب eine Notiz über زيد in der Stadt زبيد.

Schrift: jemenisch, meistens ziemlich klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte.

9671. Pet. 317.

142 Bl. 4°, 16 Z. (23 × 16^{1/2}; 16 × 9^{1/2}cm). — Zustand: unsauber, fleckig, besonders auch am oberen Rande; die letzte Hälfte lose im Deckel. — Papier: gelblich, ziemlich stark und grob, etwas glatt. — Einband: brauner Lederdeckel. — Titel f. 1^a von anderer Hand: فصول المهمة Nach der Vorrede f. 2^a:

الفصول المهمة في معرفة الأئمة

Ausführlicher: ابن الصباغ المالكي. Verfasser f. 1^a:

نور الدين علي بن محمد بن أحمد المكي المالكي ابن الصباغ

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي جعل من صلاح هذا الأمة نصب الامام العادل واعلا ذكر من اختار لولايتها وهو علي في العاجل والآجل . . . وبعد فعن لي ان اذكر فصولا مهمة في معرفة الأئمة الاثنى عشر الذين اولهم علي المرتضى وآخرهم المهدي المنتظر تتضمن شيئا من ذكرهم ومناقبهم الشريفة الخ

Biographische Artikel über die 12 Imāme, von mittlerem Umfang, von 'Alī ben moḥammed ben alīmed elmekki elmāliki nūr eddīn ibn eṣṣabbāg, geb. 784/1383, † 866/1461, auf Wunsch eines Freundes verfasst und in 12 فصل geteilt. Er schickt voraus eine Betrachtung f. 3^b:

في اهل البيت وفضائلهم

1. فصل f. 7^a في ذكر امير المؤمنين علي بن ابي طالب عم 8^a فصل في ذكر ام علي عم 8^b فصل في تربية النبي ص عم لعلي عم 9^b فصل في ذكر شىء من علومه 11^b فصل في محبة الله تعالى ورسوله ص عم لعلي عم 12^a فصل في مواخاة رسول الله ص عم له وسبب تسميته بابي تراب وغيره 16^b فصل في ذكر شىء من شجاعته 37^b فصل في ذكر شىء من كلامه الرايقة ومعانيه الفايقة ومواعظه النافعة وزواجره الصادقة ونكته الحسنة ومقاصده المستحسنة 41^b فصل في ذكر مناقبه الحسنة وما جاء في ذلك من الاحاديث والخبار المستحسنة 45^a فصل في صفته الجميلة واوصافه الجميلة 46^a فصل في ذكر كنيته ولقبه وغيره مما يتصل به 46^a فصل في ذكر مقتله ومدة عمره وخلافته 51^a فصل في ذكر اولاده
2. فصل 55^b في ذكر ابنه الحسن فصل مولده فصل في نسبه وكنيته ولقبه وفضيلته الحسنة 56^a وغير ذلك فصل في عبادته وزهادته 58^b فصل في علمه 58^a فصل في جوده وكرمه 59^b فصل في ذكر وفاته ومدة عمره 63^a فصل في ذكر اولاده 64^a
3. فصل 66^b في ذكر الحسين بن علي فصل في ذكر مولده 66^b فصل في ذكر نسبه وكنيته ولقبه 66^b فصل فيما ورد في حقه من جهة النبي ص عم 67^a فصل في علمه وشجاعته وشرف نسبه وسيادته 68^b فصل في كرمه وجوده عم 71^a فصل في ذكر شىء من محاسن كلامه وبديع نظامه 72^a فصل في ذكر مخرجه الي العراق 74^a فصل في ذكر مصرعه ومدة عمره واماتته عم 75^a
4. فصل 78^a في ذكر علي بن الحسين زين العابدين 78^a فصل 78^a Darin eine Qaṣīde des القرظقي auf denselben, anfangend f. 82^a (Basīf): هذا الذي تعرف البطحاء وطأته والبيت يعرفه والحل والحرم 27 Verse.

5. فصل 83^b في ذكر ابنه ابي جعفر محمد الباقر
6. فصل 90^b في ذكر جعفر الصادق
7. فصل 95^b في ذكر موسي الكاظم
8. فصل 103^a في ذكر علي بن موسي الرضا

Eine Qaṣīde des عبد الخزاعي auf ihn und die „Leute des Hauses“, anfangend f. 106^b (Tawil): ذكرت محل الربع من عرفات فاجريت دمع العين بالعبيرات

Hier 27 Verse; dieselbe ist eigentlich 120 Verse lang.

9. فصل 117^a في ذكر ابنه محمد الجواد
10. فصل 125^a في ذكر ابي الحسن علي المعروف بالعسكري
11. فصل 129^b في ذكر ابي محمد الحسن الخالص بن علي العسكري
12. فصل 134^a في ذكر ابي القاسم محمد الحجة بن ابي محمد الحسن

Schluss f. 142^a: ويخرج من اسرار الغيبة فيملاً القلب بسرورة ويسير عدله في الآفاق فيكون اصواً من البندر المنير في سيره، انتهى وذلك بتمام الكلام في هذا الفصل

Der Verf. sagt f. 2^b, dass ihm Manche wegen des Inhalts seines Buches Schuld geben, dass er zu den Rafiditen gehöre (ينسبني الي الترفيض).

Schrift: gross, kräftig, etwas rundlich, etwas vocalisirt, deutlich. Ueberschriften und Stichwörter zum Theil hervorstechend gross. — Abschrift im J. 1282 Dū'liñigge (1817) von عبد الله بن حسين بن خميس الاحساء HKh. IV 9104.

9672.

Dasselbe Werk in:

1) Min. 187, 6, f. 239^b—282^a.

Folio, o. 27—84 Z., Zustand etc. und Schrift wie bei 2. Zum Theil auch der Rand eng beschrieben. — Titel fehlt, steht aber im Vorwort f. 239^b, Zeile 5.

- (1. فصل 241^b, 2. فصل 260^a, 3. فصل 265^b,
4. فصل 269^a, 5. فصل 270^a, 6. فصل 270^b,
7. فصل 272^a, 8. فصل 274^b, 9. فصل 278^a,
10. فصل 279^a, 11. فصل 280^a, 12. فصل 280^b.)

Abschrift i. J. 950 Rab. II (1543) nach der Abschrift des احمد بن عبد الحفيظ المبلغ بالمسجد النبوي Collationirt.

Eine kurze Notiz über den Verfasser auf f. 282^a.

2) Pm. 345.

210 Bl. 4to, 17 Z. (22 1/2 × 16; 16 × 9^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, von einigen Flecken abgesehen. Bl. 1—10 fast ganz lose. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a von späterer Hand:

تاريخ فصول المهمة في احوال الائمة وذكر انسابهم وأولادهم وكلامهم وذكر كل من عاصروهم من خلفاء بني العباس

Er steht f. 1^b in der Ueberschrift richtig. Verfasser f. 1^a: كمال الدين ابن الصبغ المالكي

Schrift: gross, etwas rundlich, ein wenig vornüberliegend, gewandt, deutlich, stark vocalisirt. Ueberschriften roth, auch sonst (in der ersten Hälfte) manche Stellen von besonders wichtigem Inhalt. — Abschrift um 1150/1737.

We. 422, 2, f. 85^a. 84^b. Stellen aus

جواهر العقدين في فضل الشرفين

von عبد الله السمهودي نور الدين † 911/1605 (HKh. II 4284) und f. 85^b. 88^b Einiges aus المقريزي † 845/1441 (HKh. V 9888) und f. 86^a. 85^b,^a aus der Abhandlung

نهاية السؤل لبركات فضل آل بيت الرسول محمد بن عبد العزيز بن عمر المكي جار الله † 964/1647.

9673. Lbg. 295.

54) f. 373—385.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). Papier röthlich. — Titelüberschrift f. 373^b:

” استئناس الناس بفضائل ابن عباس

Verfasser: a. Anfang.

Anfang f. 373^b: الحمد لله على دين الاسلام وملة نبينا محمد عم ... أما بعد فيقول ... على بن سلطان محمد القاري ... ان هذه نبذة يسيرة وقطرة صغيرة من بحار فضائل جمة كثيرة لخير الامة ... عبد الله بن عباس رآ الخ

Der Verfasser 'Alī elqārī elherewī gest. 1014/1606 bringt 40 Traditionen über die Vortrefflichkeit des Ibn 'abbās, des Sohnes des Onkels des Propheten († 68/687); dann 2 über den Ort seiner Geburt, seine erste Lebenszeit und über

die Zeit und die Umstände seines Todes, nebst darauf bezüglichen Erörterungen. Er schliesst daran einen Excurs über **صَيْدٍ وَجَّ**, den letzten Kampf Mohammeds gegen die Ungläubigen in **Ett'āif**, und allerlei auf das **الحجاز** bezügliche Notizen.

Schluss f. 385^b: **فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ . . . فَنَسْتَبِحُ اللَّهَ بِحَمْدِهِ عَلَى جَمِيعِ نِعَمِهِ . . . وَنُتَوِّبُ إِلَيْهِ مِنْ عِيُونِنَا وَنَسْتَسْأَلُهُ حَسَنَ الْخَاتِمَةِ لَنَا . . . وَلَا رَيْبَ أَنْ الْحَقُّوقَ عَلَيْنَا وَلِعَامَةِ الْمُسْلِمِينَ أَجْمَعِينَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**

Verfasst im J. 1011 Rabi I (1602).

Abschrift im J. 1175 Dū'lqa'da (1762). — F. 386 leer.

9674. Pet. 522.

188 Bl. 8vo, 15 Z. (17^{3/4} × 11^{1/2}; 12 × 6^{4/9}cm). — Zustand: im Ganzen gut; am Ende ist der untere Rand beschädigt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel f. 1^a am Rande und ebenso in der Vorrede f. 2^a:

ذخاير العقبي في مناقب ذوي القربى

Verfasser nach der Randbemerkung auf f. 1^a:

محمد باقر بن محمد تقى

Anfang f. 1^b: **اللهم صل على سيدنا محمد وعلى آل محمد وسلم الحمد لله على خصوص المنح وعموم النعماء وأنه انشكر على ما أولي من عظيم المنن وكريم الآلاء . . . أما بعد فإن الله تعالى عز وجل قد اصطفى محمدا صمّم على جميع من سواه وخصه بما اعزّه به من فضله الباهر الخ**

Die hervorragende Stellung der Angehörigen und Verwandten Mohammeds, kurz dargestellt, mit Weglassung der Gewährsmänner, von Mohammed bāqir ben mohammed taqī el-roseini, um 1080/1669 am Leben. Die Traditionen werden nach den Büchern, worin sie stehen, citirt. Das Werk zerfällt in einen allgemeinen und einen besondern Theil (قسم).

فيما جاء في ذكر القرابة على وجه العموم والاجمال f. 2^a قسم 1.

1. في فضل قرابة رسول الله صمّم ونفعها 2^a باب
2. في فضل قریش 4^b باب
3. في فضل بنى هاشم 7^a باب

في مناقب بنى عبد المطلب 8^b باب

في فضل اهل البيت 9^a باب

في بيان ان فاطمة وعليها والحسن 12^a باب
والحسين رمّ هم اهل البيت المشار اليهم
في قوله تعالى انما يريد الله ليذهب عنكم الخ

في ذكر سيّدة نساء العالمين فاطمة 16^a باب
البنوت ابنة سيد المرسلين

في ذكر امير المؤمنين على بن ابي طالب 37^b باب

في ذكر الحسن والحسين ابني وفاطمة 82^b باب
ابنة رسول الله

في ذكر مناقب القرابة على وجه التفصيل 107^a قسم 2.

الا من دعت ضرورة التاليف التي ادخله
في القسم الاول اذباعا لمناسبة التاليف

في ذكر اولاد رسول الله وفيه فصول 107^a باب 1.

في مناقب اعمام النبي صمّم وفيه فصول 122^a باب 2.

في بيان كميّتهم 122^a فصل 1.

في ذكر حمزة بن عبد المطلب 123^a فصل 2.

في ذكر عباس بن عبد المطلب 132^a فصل 3.

في مناقب اولاد الاعمام وفي هذا ابواب 148^a باب 3.

في ذكر اولاد ابي طالب 148^a باب 1.

في ذكر جعفر بن ابي طالب 148^b فصل 1.

في ذكر عقيل بن ابي طالب 159^b فصل 2.

في العباس بن عبد المطلب 161^b باب 2.

في ذكر الفضل بن العباس 161^b فصل 1.

في ذكر عبد الله بن العباس 162^b فصل 2.

في ذكر عبيد الله بن العباس 171^b فصل 3.

في ذكر قنم بن العباس 171^b فصل 4.

في ذكر عبد الرحمن بن العباس 172^b فصل 5.

في ذكر معبد بن العباس 172^b فصل 6.

في ذكر كثير بن العباس 172^b فصل 7.

في ذكر تمام بن العباس 173^a فصل 8.

في اولاد الحارث بن عبد المطلب 174^a باب 3.

في ذكر ابي سفيان القرشي 174^a فصل 1.

الهاشمي

في ذكر نوفل بن الحارث بن 175^b فصل 2.

عبد المطلب القرشي

في ذكر ربيعة بن الحارث 177^a فصل 3.

في ذكر عبد شمس بن الحارث 178^b فصل 4.

في ذكر المغيرة بن الحارث 178^b فصل 5.

4. في ذكر اولاد الزبير بن عبد المطلب 179^a باب 4.
 1. في ذكر عبد الله بن الزبير 179^a فصل 1.
 2. في ذكر بنتى الزبير ضباعة 179^b فصل 2.
 وَاُمُّ الْحَكَمِ
5. في ذكر اولاد ابي لهب 179^b باب 5.
 6. في ذكر ولد حمزة 180^a باب 6.
 4. في ذكر عمات النبي صعم بنات 180^b باب 4.
 عبد المطلب
5. في ذكر اولاد العمات 182^b باب 5.
 فصل في ذكر جدات النبي صعم من ابيه 185^b
 فصل في ذكر امه وامهاتها 186^a
 فصل في ذكر امهاته من الرضاع 187^a
 فصل في اخوته من الرضاعة 187^b
- Schluss f. 188^b: يزورها ويقال انها التي شربت بوليه صعم والله اعلم، والحمد لله الذي ينعمته تتم الصالحات وصلواته وسلامه على سيد السادات . . . واتباعه من المومنين والمومنات،
- Schrift: klein, gefällig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1088.
- HKh. III 5770 führt ein Werk gleichen Titels an, von $\dagger$ محب الدين احمد بن عبد الله الطبري 694/1295.

9675. Pm. 330.

2) f. 49 — 89.

Format etc. und Schrift wie bei 1). (Der Text: 13 x 6 1/2 cm). F. 86 am Rande ausgebessert. — Titel und Verfasser f. 49^a oben am Rande:

كفاية الأثر من تصانيف ابن طاروس

Die letzten 2 Wörter sind ausgestrichen; darüber steht, wie es scheint, الجرار (?).

Anfang f. 49^b: الحمد لله المتوحد بالقدم المنفرد بالازل المنعز بالبقاء . . . أما بعد فان الذي دعاني الي جمع هذه الاخبار عن الصحابة والعترة الاخيار في النصوص على الايمة الابرار الخ

Der ungewisse Verfasser hat bemerkt, dass nicht Wenige unter den S'iten über die Traditionen, die von den Prophetengenossen und deren Nachfolger über die 12 Imāme im Schwange sind, sehr ungünstig urtheilen. Um solcher Freisinnigkeit oder gar Ungläubigkeit zu steuern, hat der Verfasser dies Werk geschrieben und

führt die Aussprüche der Genossen des Propheten auf Grund dessen, was Mohammed ihnen gesagt, und ebenso die der Frauen jener Zeit, über die 12 Imāme an. Alsdann will er auch die Kunden, die von diesen herrühren, insofern als sie mit jenen und untereinander zusammenstimmen, hier behandeln. — Für jeden der Prophetengenossen hat er ein eigenes (ungezähltes) Kapitel mit der Ueberschrift: باب ما جاء عن

Die hier behandelten Genossen sind:

52 ^a عبد الله بن عباس	74 ^b ابو هريرة
56 ^b عبد الله بن مسعود	78 ^a عمر بن الخطاب
58 ^a ابو سعيد الخدري	79 ^a زيد بن ثابت
60 ^a ابو ذر الغفاري	80 ^b زيد بن ارقم
61 ^b سلمان الفارسي	82 ^a ابو امامة
64 ^a جابر بن سمرة	82 ^b واثلة بن الاسقع
65 ^a جابر بن عبد الله الانصاري	84 ^a ابو ايوب خالد بن زيد الانصاري
70 ^b انس بن مالك	86 ^b عمار بن ياسر

Das erste Kapitel (f. 52^a) beginnt nach der Ueberschrift: عن رسول الله صعم في النصوص علي الايمة الاثني عشر عم، حدثنا شيخنا محمد بن علي رة قال حدثنا محمد بن موسى بن المنوكل . . . قال رسول الله صعم ان الله تبارك وتعالى اطلع الي الارض اطلاعه فاختراني منها فجعلني نبيا ثم اطلع الثانية فاختر منها عليا فجعله اماما الخ

Das Werk ist mit f. 88 nicht zu Ende; es hört in dem obigen Artikel mit den Worten auf: فلما مات رسول الله صعم كان الفصل يناوله الماء وجبرئيل يقلبه ويعاونه فلما ان غسله وكفنه،

F. 89^a oben ist zwar der scheinbare Schluss dieses Artikels von ganz neuer Hand, ob derselbe aber richtig sei, ist doch fraglich. Jedenfalls hat mit den Worten auf f. 89^a der Schein erweckt werden sollen, als sei das Werk damit zu Ende, was nicht der Fall ist. Der Verfasser wollte noch behandeln den سعيد بن مالك; عمران بن الحصين; حذيفة بن اسيد; علي بن ابي طالب; ابو قتادة الانصاري; حذيفة بن اليمان. Ferner الحسن والحسين ابنا علي بن ابي طالب

noch die Frauen: فاطمة بنت الرسول; عائشة; أم سلمة.
Ausserdem auch noch, wie oben angegeben,
die Kunden der Imāne selbst.

Nicht bei HKh.

9676. Pm. 672.

166 Bl. 4te, 23 Z. (25^{3/4} × 17^{1/2}; 16^{1/2} × 10^{1/2} — 11 cm).
Zustand: gut, doch unten am Rande (um die Mitte herum)
etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. —
Einband: grüner Lederbd. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

الآيات الظاهرة في احوال الائمة الطاهرة
لمحيى الدين الثاني محمد بن محمد بن علي الازاعي

Der Titel ist nach dem Vorwort selbst f. 1^b:

تاويل الآيات الظاهرة في فضائل العترة الطاهرة

Anfang f. 1^b: ان احسن ما توج به هام الفاظ: الكلمات وسطرتها اقلام الكرام الحفاظ في كتاب اعمد انبيات . . . وبعد فاني لما رايت بعض آيات الكتاب العزيز وتاويلها يتضمن مدح اهل البيت عم ومدح اوليائهم ودم اعدائهم في كثير من كتب التفسير والاحاديث الخ

Zusammenstellung der Stellen im Qorān, die das Lob der Verwandten des Propheten und den Tadel ihrer Feinde enthalten, mit Berücksichtigung der Commentare und Traditionsstellen, von Mohammed ben moḥammed ben 'ali elauzā'i, genannt muḥjieddin eḥḥāni (der Zweite). Er richtet sich dabei nach der Reihenfolge der Suren.

Nach einigen Vorbemerkungen beginnt Sura 1 f. 2^a: سورة الفاتحة، قال الله السميع العليم بسم الله الرحمن الرحيم فصلها جاء في تفسير الامام ابي محمد الحسن العسكري . . . قال فمن قرأها معتقدا بموادة محمد الخ

Sura 2 f. 4^a: سورة البقرة وما فيها من الآيات والبيانات في الائمة الهداة، منها قوله تعالي بسم الله الرحمن الرحيم ألم ذلك الكتاب . . . يفتقون، تاويله قال علي بن ابراهيم رحه عن ابيه عن محمد بن ابي عمير عن جميل بن صالح عن الفضل عن جابر عن ابي جعفر عم قال ألم وكل حرف في القرآن منقطة من حروف اسم الله الاعظم الذي يؤلفه الرسول والامام عم فيدعو به فيجاب الخ

منها قوله تعالي وبشر الذين آمنوا . . . عند ربهم معناه ان التقدم منا بمعنى هي السابقة كما يقال ان لفلان قدما الخ

Sura 30 f. 84^a: منها قوله تعالي بسم الله الرحمن

الرحيم ألم غلبت الروم . . . سيغلبون تاويله باطن فظاهر فالظاهر ظاهر واما الباطن فهو ما رواه محمد بن العباس الخ

Sura 50 f. 116^b: منها قوله تعالي ولقد خلقنا

. . . الوريد تاويله جاء في تفسير اهل البيت صلى الله عليهم وهو ما روي عن محمد بن جمهور الخ

Sura 70 f. 137^b: منها قوله تعالي بسم الله الرحمن

الرحيم سأل سائل . . . دافع تاويله قال محمد بن العباس رحه حدثنا علي بن محمد بن محمد عن الحسن بن القسم الخ

Sura 90 f. 151^a: منها قوله تعالي بسم الله . . .

لا اقسام بهذا البلد . . . فك رقبة ولهذا تاويل ومعنى فاما تاويل قوله ووالد وما ولد فهو ما رواه محمد بن العباس الخ

Sura 112 f. 160^b: وما جاء في معنى تاويلها ان

مثل قراءتها في القرآن كمثل حب علي عم في الايمان فمن ذلك ما نقله اخطبا خوارزم باسناد الخ

Schluss f. 166^b: وفصلهم المستفيض وقدرهم

العالي وجود ايديهم المتتالي بمر احسانهم المتوالي يتبيننا على موالائهم ومودتهم وان يتوثانا على دينهم وسنتهم وجنبتنا من احوال القيامة بشفاعتهم ويدخلنا الجنة في زمرةهم انه بالاجابة جدير وعلي كل شيء قدير، والحمد لله . . . وسلم تسليما كثيرا بركتكم يا ارحم الراحمين

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gedrängt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1200/1785.

9677. Mq. 726.

3) f. 18^b — 89.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 18^b am Rande und 20^a im Vorwort:

ر المنحة الشمسية في فضائل آل خير البرية

Verfasser f. 18^b: حسن المقرحى

Anfang: حمدا لك يا من حمد نفسه بنفسه . . . وبعد فاني لما عن لي التوجه الي الديار الرومية الخ

Erörterung der Vorzüge der Nachkommen des Propheten, von Ḥasan elmoqriḥī (?), aus neuerer Zeit, in Vorwort, 1 Kapitel u. Schlusswort.

في كون ابائه وامهاته صعم على الايمان من 20^b المقدمة
ابيه عبد الله وآمنة التي ابيه آدم وامه حوي
in 3 مسلک 22^a, 27^b, 43^a.

في فضائل آل البيت النبوي 47^a الباب
في مسائل شتى 85^a الخاتمة

والمحجج المثبتة للاسباب والشروط: Schluss f. 89^a
والموانع وتفصيل ذلك فيطلب في كتابنا المسائل
Abschrift im Jahre 1217 Qafar (1802).

9678. Glas. 216.

32 Bl. 4°, c. 29—30 Z. (24¹/₂ × 16; 20—21¹/₂ × 11¹/₂ cm).
Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber. — Papier:
gelb, glatt, dick. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken.

Titel, Verfasser, Anfang u. Schluss
fehlt. Das Werk, soweit es hier vorliegt, be-
handelt die Geschichte der Familien-Angehö-
rigen Mohammeds (اهل البيت) und insbesondere
diejenige 'Alī's und seiner Söhne Elhasan und
Elhosein. Es ist in viele ungezählte Kapp-
getheilt.

F. 1^a unten: ابواب وفصول ومجالس في ذكر اهل
البيت وعلى عم، باب في ذكر ابتداء خلقه ومولده،
روي السيد ابو طالب باسناده . . . عن النبي صعم
قال لما امر الله آدم بالخروج من الجنة الخ
باب في اسمائه وكناه، روي عن فاطمة بنت اسد 27^a
باب في نشوئه وتربيته، عن محمد بن علي في 28^b
الخبر الطويل

Dies Bruchstück ist auch defect und falsch gebunden.
Die Blätter folgen so: 1. 27—30. Lücke. 31. 32. 26. 2—16.
Lücke. 17. 18. Lücke. 19—25.

F. 20^b unten beginnen die 100 Sprüche 'Alī's.
باب في فضائل اهل البيت عم، قال الله تعالى 22^b
انما يريد الله ليذهب عنكم الخ

باب في ذكر الحسن والحسين 24^b; باب في ذكر فاطمة 23^b

F. 1^a oben ist von späterer Hand als Titel
und Verfasser angegeben:

مناقب امير المؤمنين لابن المغازلي الشافعي
was doch fraglich ist. Der Verfasser citirt
f. 23^a u. a. f. 26^a ein Buch des امام الناصر للحق
ابن بابويه 304 Sa'bān (917) und f. 28^b des
† 891/1001.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Schrift: ziemlich klein, blass, gefällig, vocallos, oft
ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth, auch grün. —
Abschrift c. 800/1897.

9679. Pet. 640.

140 Bl. 4°, c. 18—20 Z. (22¹/₄ × 16; 16¹/₂—17¹/₂
× 10—11 cm). — Zustand: nicht ganz sauber und etwas
fleckig. — Papier: dick, gelblich, etwas glatt. — Ein-
band: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Ver-
fasser fehlt.

Ein Gedichtcyklus zur Verherrlichung Mo-
hammeds, 'Alī's, der Fāṭima und der übrigen
11 Imame. Derselbe zerfällt also in 14 Ab-
schnitte, deren jeder mit الآيات (und dem be-
treffenden Zusatz) überschrieben ist. Jeder
dieser Abschnitte zerfällt wieder in 9 Theile,
deren Ueberschrift ist الایة الثانية، الایة الاولى
u. s. w. — Es sind religiöse Betrachtungen in
Versen (einige Male auch in Prosa), die sich
anlehnen an ein Zeichen d. h. eine wunderbare
durch Frömmigkeit und daher besondere gött-
liche Kraft mögliche That, die von dem Ge-
feierten ausgegangen ist und den Gläubigen
zum Vorbilde dienen kann.

Die einzelnen Abschnitte sind:

f. 1 ^a الآيات المصطفويات	71 ^a الآيات الصادقيات
12 ^b المرتضويات	85 ^a الموسويات
23 ^a الفناظميات	95 ^b الرضويات
32 ^a الحسنيات	105 ^b الجواديات
44 ^b الحسينيات	114 ^b العلويات
56 ^a السجديات	122 ^b العسكريةات
63 ^b الباقيات	129 ^b المهديات

Die Gedichte haben verschiedene Metra
und verschiedene Reime, zum Theil in der
توشیح-Form.

Der 1. Abschnitt beginnt f. 1^a (Basit):

حتى الكرام الاولى هم في الصفا نزلوا
من بعدهم ما صفا لي عيشي الخصل

Der 2. Abschnitt f. 13^a (Basit):

تبارك الله ما ذا حزت كوفان القدس ظهره صامت منه اكوان

Der 3. Abschnitt f. 23^a (Tawil):

الهي لك الفصل الذي لن يجتيا
مسيما اليه مد كفا ليطلبها

Der letzte (f. 129^b) beginnt (in Prosa):
يا نسيما جاء للروض رسولا وبه هزز رايات افانين
ومن جاري مياه النهر قد سل سيوفا الخ

Schrift: ziemlich gross, dick, rundlich, deutlich, vocallos. Uberschriften roth. — Abschrift vom J. 1198/1784
العبد الضعيف محمد حسن بن الحاج محمد شريف

Möglicher Weise ist dies auch der Verfasser; denn in so späte Zeit scheint die Abfassung zu gehören.

Im Anfang fehlt 1 Blatt.

9680.

Die Angehörigen Mohammeds behandeln auch folgende Schriften:

- 1) حدائق الازهان في اخبار بيت النبي von علي بن الحسين المسعودي † 346/967.
- 2) الحسين بن احمد ابن خالويه von كتاب الآل † 370/980.
- 3) اسمعيل بن الموافقة بين اهل البيت والصحابه علي بن زنجويه السمان † 446/1058.
- 4) احمد بن عبد الله الطبري von مناقب عائشة † 694/1296.
- 5) نور الدين السمهودي von الوفا باخبار دار المصطفى † 911/1505.
- 6) فتح الوهاب في فضائل الآل والاصحاب عبد الوهاب الشعرائي † 978/1565.
- 7) ارجوزة في فضل اهل البيت ووقائهم von خضر بن عطاء الله الموصلي † 1007/1598.
- 8) عبد القادر بن عقد اللال بفضائل الآل شفيخ العبيدروس † 1038/1628.
- 9) عبد القادر بن حديقة اللال في وصف الآل ابي الفيض محمد ابن قضيبي البان † c. 1040/1680.
- 10) الاخبار والانباء بشعار ذوي القربى الالبناء سالم بن احمد بن شيخان † 1046/1686.
- 11) احمد بن حسن المال في مناقب الآل الفصل بن محمد باكتير † 1047/1637.
- 12) عقد الجواهر في فضل آل بيت النبي الطاهر von عبد الرحمن العبيدروسي وجيه الدين † 1192/1778.
- 13) محمد بن علي الصبان ر في آل البيت ابو العرفان † 1206/1791.

b) 'Alī und Familie.

9681. Glas. 116.

4) f. 16^b—19^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: جزء فيه رسالة عن الامام الشهيد ابي الحسين زيد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب عم في اثبات وصية امير المؤمنين واثبات امامته وامامة الحسن والحسين وذريتهما

Anfang f. 17^a: اخبرنا الشريف ابو علي محمد ابن المهدي بن معد بن حمزة العلوي الحسنى . . . قال الامام الشهيد . . . سلوا الناس الوصي رسول الله صم او لم يوص فان قالوا لم يوص او لا ندري الخ

Zeid ben 'ali ben elhosein † 122/740 begründet die Ansprüche 'Alī's und seiner Nachkommen auf das Imāmat. — Schluss: لان الله قد اصطفاهم واذهب عنهم الرجس وطهرهم تطهيرا

Daran schliesst sich f. 19^b—26^b ein Verzeichniss derjenigen (nicht unmittelbaren) Anhänger Mohammeds (التابعيون), welche von Zeid ihre Riwaye erhalten haben: جزء فيه تسمية من روي عن الامام الشهيد . . . من التابعيين

Anfang: اخبرنا الشيخ . . . ابو القاسم علي بن محمد بن الحسين الخ هرون بن سعيد اسمعيل بن ابي خالد الازدي

Darauf folgen noch f. 26^b—27^b einige Gebete (دعاء) von Zeid. — Der Verfasser nicht genannt.

9682. Pet. 413.

Fol. 69—76^a.

8vo, 15 Z. (13½ × 7½ cm). — Zustand: der Rand schadhaf. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark.

Bruchstück ohne Titel, Anfang und Ende.

Die ersten Worte f. 69^a: محمد بن عبد الله الشيباني قال حدثني احمد بن عبد الله العبراني قال . . . خرج امير المؤمنين عم الي الجبانة فتبعه قوم فالتفت اليهم فقال لهم من انتم قالوا نحن شيعتكم الخ Allein dies Blatt gehört unmittelbar nach f. 76^a.

Es behandelt dies Werk die Vorzüge 'Alī's (und seiner Anhänger) und ist in ungezählte Abschnitte (فصل) getheilt.

في فضائل أمير المؤمنين علي بن أبي
طالب عمّ، قال الله تعالى في سورة المائدة الخ
في فضائل أصلاب وأرحام النبي صعم وعليّ عمّ، f. 75^b فصل
روي بإسناد صحيح عن علي بن الحسين بن
موسى بن بابويه الخ
في فضائل شبيعة عليّ عمّ، قال الله تعالى f. 76^{aa} فصل
في سورة يونس الخ

Die letzten Worte f. 69^b ult.: معي في الجنة وأنا
معهم، أن سيد الصيرفتي قال سمعت أبا عبد الله يقول،

Für die Ueberschrift in فضائل ist f. 75^b
u. 76^{aa} Platz gelassen. — Der Verfasser hat
um 508/1114 gelebt; denn er sagt von seinem
Lehrer, أبو منصور علي بن عبد الله الزياتي, er
habe seinen Zuhörern vorgetragen im Jahre 508
Ramādān (f. 70^a).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vo-
callos. — Abschrift c. 1100/1688.

9683.

1) Lbg. 435, 7, f. 61. 62. 6.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Bl. 62 am
Rücken (auch im Text) schadhaf. — Titel fehlt; er ist:

ك في فضائل علي بن أبي طالب

Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلى الله
فصل في فضائل أمير المؤمنين صلوات الله عليه وآله
ومن فضائله عمّ أنه أول المؤمنين برسول الله وأنه ما
دخل في الشرك كما دخل غيره ممن ادعى الخلافة الخ

Von den vorzüglichen Eigenschaften, ins-
besondere von der Rechtgläubigkeit 'Ali's.

Nicht zu Ende; bricht ab mit den Worten
فويل كانوا عشرة الاف وكان ذلك في آخر رمضان: f. 6^b
ثم ان المشركين عضوا

2) Spr. 310, 8, f. 118—123.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Bl. 123 unten
schadhaf.

Bruchstück, ohne Anfang und Schluss.
Beginnt f. 118^a gegen Ende der 2. حكاية.

3. حكاية f. 118^a, Mitte: اخبرنا السيد العالم
الصفى ابوتراب المرتضى بن الداعي ابن القاسم الحسيني الخ
Geschichten von 'Ali's Vortrefflichkeit, mit
Angabe der Erzählungsstützen. Nach f. 119

eine Lücke (Schluss der 6. Erzählung bis An-
fang der 10.).

اخبرنا الشيخ أبو الحسن بن: 123^b حكاية 14.
علي بن أبي طالب عن هموسة الفرزادي قراءة عليه
حدثنا السيد الخ

Es fehlt Schluss der 14. Erzählung und
das übrige.

3) Min. 187, 16, f. 360^b unten bis 363.

Format (c. 32 Z.) etc. und Schrift (etwas grösser
und flüchtiger) wie bei 9). — Titel f. 360^b unten am Rande:

منهجر الحجايب ومظهر الغرايب

لعلي بن أبي طالب

انا الذي عنده مفاتيح الغيب لا يعلمها
بعد محمد غيري، انا بكل شيء عليم، انا ذو القرنين
المذكور في الصحف الاولى، انا الحجّة التي تفتخر منها
اثننا عشر عينا، الخ

Selbstlob 'Ali's in (meistens) kurzen Sätzen,
die alle mit انا anfangen; mit Persischer Inter-
linear-Version.

Schluss: انا قايم في ظلة خضر حيث لا روح
يتحرك ولا نفس يتنفس غيري، انا علم صامت وكلم
علم ناطق وانا صاحب القرون الاولى،

F. 362^a oben ist auf f. 363^a oben wiederholt.

F. 361^a steht am Rande die Stelle Sura II
214 — 217 mit Persischer Interlinear-Version.

Glas. 147, f. 1^b u. 2 enthält einen Nachweis
der Vorzüge und Ansprüche 'Ali's. *

9684. Glas. 24.

37 Bl. 8vo, 7 Z. (21³/₄ × 15; 12 × 8¹/₂^{om}). — Zustand:
wasserfleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt,
stark. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

ك ابطال شبه المتأولين لنص ولاية

امير المؤمنين

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^a: مما نقل من تاليف العلامة
جيبى بن الحسين الحلبي ... في دفع من لا يريد
ان يكون لفظ مؤلى في قوله صعم من كنت مؤلا
فعلى مؤلا نصا في امير المؤمنين وسيد الوصيين ويريد
اخراجها عن ظاهرها من ناصب حاسد او مكابر جاحد،

Jahjā ben elhosein elhillī vertheidigt die Ansprüche 'Alī's auf die Nachfolge Moḥammeds, mit Bezug auf einen Ausspruch des Propheten über dessen ولاية.

Es beginnt f. 2^a: فصل في بيان لفظه مؤلفي في اللغة: 2^a ist aber weiterhin nicht in besondere Abschnitte getheilt.

Schluss f. 37^a: وكان عمر بخلط في كلامه في هذا الامر فيلونه وذلك بعلمه ما هو عليه، انتهى

Wie es scheint, Autograph im J. 1149 MoH. (1736).

Schrift: gross, kräftig, weit, vocalisirt. Der Text in verschiedenen Linien eingerahmt.

9685. Pm. 407.

20) f. 126^a—133^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift und Verfasser:

ك" الثغور الباسمة في مناقب السيدة فاطمة
للجلال السيوطي

Anfang: الحمد لله وسلام... اخبرني شيخى شيخ الاسلام والمسلمين تقى الدين الشمتى بقراءتى عليه قال اخبرنا الجمال عبد الله بن علي الحنبلي... حدثنا عطاء بن السائب عن ابيه عن علي بن ابي طالب رآه ان رسول الله صعم الخ

Essojūtī † 911/1506 behandelt hier hervorstechende Züge der Fāṭima, Tochter Moḥammeds, nach Traditionen; woran sich f. 131^a ein Abschnitt über ihr Alter und ihren Tod schliesst, nach Historikern und auch nach Traditionen. — Schluss: والبيت ذو الاسناد والاركان يا خاتم الرسل المبارك ضوءه صلي عليك منزل الفرقان اخره والحمد لله وحده

HKh. II 3824; VI 13047.

Das im Jahr 1270/1859 lithographirte Werk Pm. 729 (Folio, 165 Bl.) ist der 10. Theil des grossen sū'itischen Werkes بحار الانوار und behandelt die Geschichte der Fātima und ihrer beiden Söhne Elhasan und Elhosein sehr ausführlich. Der Verf. Moḥammed bāqir ben moḥammed taqī, um 1080/1669, hat gegen den Schluss eine Abhandlung des جعفر بن محمد بن نما

über Elmoktār und dessen Ende darin aufgenommen, betitelt ذوب النصار في شرح الثار

9686. Lbg. 526.

19) f. 279—291.

Format etc. und Schrift wie bei 18). — Titel fehlt. Er ist etwa:

ر" في مناقب السيدة نفيسة بنت الحسن

Verfasser fehlt.

Der Anfang fehlt. Das zuerst Vorhandene ist f. 279^b: من خير نفسه فوقع في الحسران والحسرات: . . . ان لا اله الا الله وحده لا شريك له شهادة اعدتها لخيرة ليوم الممات . . . ان محمدا عبده ورسوله . . . [اما بعد] فان الله عز وجل لما خاطب الخلق بالانقياد الي الطاعات لم يخص الذكور بل قال سبحانه وتعالى ان المسلمين والمسلمات الخ

Von den besonderen Gaben und Charakterzügen der frommen Neftsa, Tochter des alḥsen ben zayd ben alḥsen ben ali ben abi ṭalab (geb. 145/762, † 208/823). Zuletzt einige Lobgedichte auf sie. — Schluss f. 291^b (Bast): يكفيكم من عظيم الذكر انكم من لم يصل عليكم لاصلاة له cf. We. 1803, 3. — Bl. 292—293 leer.

9687. Pm. 35.

2) f. 1^b—3^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: فصل من كلام القرطبي في تذكركه

Ein Stück aus (التذكرة) dem Memoriale des محمد بن احمد بن ابي بكر بن فرج القرطبي † 671/1272. Dasselbe behandelt den Untergang des Elhosein. Anfang: عن انس بن الحارث قال قال رسول الله صعم ان ابني هذا يقتل بارض من ارض العراق الخ

Derselbe hat dafür benutzt das

ك" مرج البحرين في فوايد المشرقين والمغربين † 688/1286. ابو الخطاب عمر بن الحسن بن علي بن دحيمة

Ein Zusatz über den Gegenstand ist hinzugefügt aus dem التحقيق في مناقب ابي بكر الصديق وقيل امطر السماء يومئذ دما ببعض بلاد الشام والله تعالى اعلم

Ueber Fāṭime Pm. 35, f. 10^a. — Ueber 'Alī's Vorzüge und berechtigte Ansprüche Glas. 147, f. 1^b. 2. Pet. 684, f. 126^a Rand. We. 388, f. 90—102. — Beschreibung desselben Spr. 310, f. 139^a Rand. — Seine Ermordung Pm. 585, f. 134^b. — Verherrlichung 'Alī's Pm. 75, f. 212^b—215 Rand; 680, f. 7^b. Lbg. 803, f. 108. — Ueber Alī's Nachkommen Lbg. 526, f. 467. 468. Von seiner Tochter أم كلثوم Pm. 35, f. 9^b. — Von der Ermordung des Elhosein Pm. 556, S. 283—290. Spr. 163, f. 1^b—3^b; vom Gebet an dessen Grabe, ebenda f. 59. 60. Vom Tode des Elhasan Pm. 35, f. 8^a.

9688.

Hierher gehören auch die Schriften:

- 1) معالم العترة النبوية ومعارف اهل البيت الفاطمية
von عبد العزيز بن الاخير الكنازى † 211/826.
- 2) محمد بن عبد الله الحكام فصول فاطمة
† 405/1014. النيسابوري
- 3) von كفاية الطالب في مناقب علي بن ابي طالب
† 658/1260. محمد بن يوسف بن محمد الكنازى
- 4) عبد الرؤوف بن تاج العارفين بن مناقب فاطمة
† 1081/1622. علي المناوى
- 5) von انحاف السائل بما لفاطمة من الفضائل
محمد حجازي بن محمد بن عبد الله القلقشندي
† 1096/1626.
- 6) الدرر اليتيمة في بعض فضائل السيدة العظيمة
von عبد الله بن ابراهيم بن حسن ميرغنى
† 1207/1792.
- 7) درة الاصداف السنية في ذروة الاوصاف الحسنية
von عبد القادر بن محمد بن يحيى الطبرى
† 1088/1624.
- 8) محمد بن احمد بن كتاب الذرية الطاهرة
† 810/922. حماد الدولابى
- 9) عمر بن الفوائد الزاهرة في السلالة الطاهرة
von احمد بن علي بن محمود الحلبي الشافعى زين
† 986/1529. الدين ابي الشعاع

4. Die Halifen.

a) Die vier ersten.

9689. WE. 173.

232 Bl. Folio, 28 Z. — Zustand: der Anfang etwas schadhaf, ausgebessert; an vielen Stellen durch Wasserflecken beschädigt; an den Rändern vielfach Wurmtische, auch grössere. Im Ganzen nicht recht sauber. — Papier: dick, gelblich, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel u. Verf. fehlt: s. unten. Anfang fehlt.

Ausführliches Geschichtswerk über die Zeit der drei ersten Halifen, und die damals erfolgte Ausbreitung des Islām durch die Siege und Eroberungen; von 'Abderrahmān ben Mohammed ben 'abd allāh ben jūsuḫ el-anḩārī elmursī elmālikī abū 'īqāsīm ibn ḩabīb, geb. 504/1111, † 584/1188. Er hatte, wie aus der unten mitgetheilten Stelle f. 110^a ersichtlich, den Auftrag zur Abfassung desselben von dem damaligen Halifen Ennāḩir lidīn allāh (regierte von 575/1179—622/1225) erhalten und war damit, wie aus der Unterschrift hervorgeht, im J. 583 Ram. (1187) fertig geworden, also kurz vor seinem Tode. Als Quelle oft erwähnt Elwāqidī und Etḩabārī († 810/922). Die benutzte Quelle wird gewöhnlich mit وعن eingeführt, z. B. وعن الشعبي oder وعن ابن اسحق u. s. w., mit folgender, mehr oder weniger genauer, Angabe ihrer Gewährsmänner.

Die einzelnen Abschnitte sind:

- f. 1^a ذكر مسير خالد بن الوليد الي بُزاعة وغيرها
- 3^a ذكر رجوع بنى عامر وغيره الي الاسلام
- 6^a قصة مسيامة الكذاب وردة اهل اليمامة
- 8^b ذكر تقديم خالد بن الوليد الطاليع امامه من البطاح
- 21^a ذكر ردة البحرين 23^b ذكر ردة بنى سائبيم
- 25^b ذكر ردة اهل دبا وازد عمان
- 26^b ذكر ردة كندة وحصر موت 28^a ردة صنعاء
- 31^b ذكر بدو الغزو الي الشام وما وقع في نفس ابي بكر الصديق رة من ذلك وما قوي عزمه عليه
- 44^a رجوع الي قصة خالد 45^b رجوع الي كتاب فتوح الشام
- 47^a وقعة مرج الصفرة 49^a وقعة اجنادين
- 49^b حصار اهل دمشق 50^a وفاة ابي بكر رة
- 51^b ذكر امر فحل 53^a خبر دمشق من رواية سيف

حديث مرج الروم⁵³ الطبرية⁵³ ذكر بيسان⁵³
 خروج ابي عبيدة الي حمص وفتحها⁵⁴
 فتح حمص⁶⁰ وقعة فحل حسب ما في كتب فتوح الشام⁵⁴
 حديث قنسرين⁶³ حديث حمص الاخرة⁶³
 ذكر خبر ارتحال هرقل الي القسطنطينية⁶⁴
 قصة صالح ايليا وقدم عمر رة الشام⁸⁸ وقعة اليرموك⁶⁸
 ذكر وقعة اجنادين وما بعدها من صلح ايلياء⁹¹
 فتح قيسارية فيما ذكر اصحاب فتوح الشام وولاية⁹⁴
 يزيد بن ابي سفيان اجناد الشام كلها
 ذكر فتح انطابلس وفي بركة¹⁰⁶ ذكر فتح مصر⁹⁵
 ذكر غزو افريقية وفتحها¹⁰⁶ فتح اطرابلس¹⁰⁶
 حديث الحجر والغزو فيه¹⁰⁸ ذكر صلح النوبة¹⁰⁷
 غزوة ذات الصواري¹⁰⁹

Im Anfange scheinen 9 Blätter zu fehlen. Die ersten Blätter sind so zu ordnen: 1—3. 5. 4. 6. 7 ff. Nach 109 fehlt etwas.

F. 110^a beginnt der 2. Theil dieses Werkes. Dasselbst ist Titel u. Verfasser genannt, nämlich:

السفر الثاني من كتاب ذكر الغزوات
 الضامنة الكافلة والفتوح الجامعة الحافلة
 الكائنة في ايام الخلفاء الائمة الاولى الثلاثة ابي بكر
 الصديق وابي حفص الفاروق وابي عمرو ذي النورين
 المعتملة عليها مدد خلافتهم الساكنة الوادعة المفترقة
 بها بركة امامتهم الناهضة انصاعدة المصاغبة لمغاري
 رسول الله صعم وفتوحه الهادمة لما استطال من مباني
 الشرك وصورحة المؤسسة لما ابتنى من مغالي التوحيد
 وعمائده المثبتة لكرمه الاسلام الي آخر الدهر وعابده
 مما امر بنظمه وتصنيفه وجمعه وتاليقه الخليفة الامام
 الموفق المصدق المظفر المؤيد المنصور الناصر لدين الله
 امير المؤمنين ابو يعقوب بن الخليفة الامام امير المؤمنين
 مد الله في افاصة انوارهم واعلاء منارهم واطالة اعمارهم
 واعزاز حمانهم وانصارهم واعلائهم على جميع الامم واطهارهم
 ملتزم خدمتهم وساكن نعمتهم عبد الرحمن بن
 محمد بن عبد الله بن يوسف بن حبيش
 عفا الله عنه

Der 2. Theil beginnt f. 110^b mit:

ذكر فتح العراق وما ولاة على ما ذكره سيف بن عمر وابو جعفر
 الطبري عنه وعن غيره عن علي رة وابن عباس رة
 und schliesst mit dem Abschnitt f. 231^b:
 ذكر جري الصلح بين الاحنف وبين اهل بلخ

Schluss des Ganzen f. 232^b: وعن يزيد بن
 عمير أن عمورية حربت سنة احدى وعشرين وهي اول
 ما دخلت ارض الروم، كمل السفر الثاني من الغزوات الخ

Schrift: magrebitisch, klein, hübsch, gleichmässig, deutlich, fast vocallos. Die Uberschriften hervorstechend gross. — Abschrift um 660/1252.

Die Blätter im Anfange dieses Theiles folgen so: 110—112. 114. 113. 115. 116 ff. — Nicht bei HKh.

9690. Lbg. 863.

10 Bl. 8vo, 21 Z. (21 × 15; 16 × 10—11cm). — Zustand: ziemlich gut, Bl. 10 ausgebessert. — Papier: grob, gelb, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Leder-rücken. — Titel f. 1^a:

هذه فضائل ابي بكر وعمر وعثمان وعلى وفضل
 فاطمة وفضة، منتخبة من اختيار الأبرار لابن رجب

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين . . .

فصل في فضل ابي بكر رة قوله تعالي وان يكثر بك
 الذين كفروا الخ

Die Vorzüge der 4 ersten Propheten-Nachfolger, und der Fātime und Fidḍa, nach dem im Titel angegebenen Werke des Ibn raḡab † 796/1398 (No. 2697). — Schluss: فلما سمعت كلامي ربي امني عليك لذلك والله اعلم

Schrift: ungleich, allmählig grösser und dicker, vocallos. — Abschrift im J. 1251/1835.

Nach f. 5 fehlen mehrere Blätter.

9691. Pm. 180.

154 Bl. Folio, 22—29 Z. (30 × 20^{1/2}; 21 × 13^{cm}). — Zustand: im Ganzen unsauber, auch nicht frei von Flecken und von Wurmstich. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband mit rother Einfassung. — Titel u. Verfasser von späterer Hand f. 1^a:

تاريخ نخبة الرجال وتحفة الكمال لابي عبد الله
 احمد بن ابراهيم الكاتب

Der Titel ebenso in der Vorrede f. 1^b (aber ohne تاريخ).

Anfang f. 1^b: [ابو.] قال الفاضل المحقق ابي عبد الله احمد بن ابراهيم الكاتب، الحمد لله المنفرد بالاولية والقدم المبدع لكل ما سواه بعد العدم . . . وبعد فقد الفت هذا التاريخ وجمعت فيه دلائل نبوة نبينا صعم وان ذكر الخلفاء الأربعة وابناء الآل والصاحب والتابعين واولاد علي بن ابي طالب المنتخبين الخ

Geschichtswerk des Alimed benibrāhim elkātib abū 'abd allāh, behandelnd die Beweise des Prophetenthums Mohammeds d. h. seine Geschichte und die seiner 4 nächsten Nachfolger, seiner Familie und unmittelbaren und mittelbaren Anhänger; ferner die Geschichte der Nachkommen 'Alī's, dann der Omajjāden und ihrer in den beiden 'Irāq berühmt gewordenen Emire und Wezire, ferner auch noch Besprechung berühmter Zeitgenossen derselben, besonders Dichter. Ob der von späterer Hand geschriebene Titel und Verfasser richtig angegeben sei, ist fraglich; auch der im Vorwort ebenso vorkommende Titel beweist die Richtigkeit nicht, da der Anfang Bl. 1. 2 fehlt und gleichfalls später ergänzt ist. S. unten.

Das Werk zerfällt in 4 Kapitel.

1. في اخبار النبي ومحاسنه صعم، هو البحر^a f. 2. باب 1. في البرهان الخ
 قطعة من خبر هجرته فريش الي الحبشة^a 9
 فصل في ذكر فضل ابي بكر الصديق رة^b 11
 ومحاسن كلامه
 فصل في ذكر عمر بن الخطاب وبعض فضائله^b 16
 ومحاسن كلامه وما يلحق بذلك
 فصل في ذكر عثمان بن عفان رة^a وفضائله^a 24
 ومحاسن كلامه وما يلحق بذلك
 فصل في ذكر علي بن ابي طالب رة^a وفضائله^b 29
 ومحاسنه وما يلحق بذلك
 فصل في ذكر الحسن بن علي رة^b 38
 فصل في ذكر مقتل الحسين بن علي بن ابي^b 40
 طالب عم ومن قتل معه من اهل بيئته وشيعته
 فصل في ذكر اهل البيت عم^b 43
 فصل في ذكر شيء من فضائل الصحابة^a 45
 الذين نصروا رسول الله صعم الخ
 حديث قس بن ساعدة الايادي^b 47
 ولاية معاذ بن جبل اليمن وعهد^b 48
 رسول الله اليه
 وصية رسول الله صعم عمرو بن العاص^a 49
 حديث شق وسطيح الكاهنين^b 49

- فصل في ذكر بنى علي بن ابي طالب رم^b 50
 ولناختم هذا الباب ببعض اخبار عبد الله^b 58
 ابن الزبير والمختارين ابي عبيد وعبيد
 الله بن زياد ومصعب بن الزبير
 2. في اخبار بني امية وشيء من مناقبهم^a 67. باب
 فصل في ذكر معاوية بن ابي سفيان وذكر جمل^a 67
 من اخلاقه وجهده وكرمه وطرايف من
 عيون اخباره
 فصل في ذكر يزيد بن معاوية وسيرته ونوادير^a 79
 من بعض افعاله
 فصل في ذكر معاوية بن يزيد بن معاوية^a 81
 فصل في ذكر عبد الملك بن مروان وسيرته^a 82
 وطرف من اخباره وفعاله
 فصل في ذكر الوليد بن عبد الملك بن مروان^a 90
 فصل في ذكر سليمان بن عبد الملك وطرف^b 91
 من اخباره
 فصل في ذكر عمر بن عبد العزيز بن مروان^b 93
 ابن الحكم وحسن سيرته
 فصل في ذكر يزيد بن عبد الملك بن مروان^b 97
 ونبد من اخباره
 فصل في ذكر هشام بن عبد الملك وذكر^b 99
 اخباره وسيرته
 فصل في ذكر الوليد بن يزيد بن عبد الملك^b 102
 فصل في ذكر يزيد بن الوليد^b 106
 ذكر السبب في العصبية بين النزارية^a 107
 والبيمانية
 فصل في ذكر مروان بن محمد بن مروان بن^a 108
 الحكم وبعض اخباره
 3. في ذكر المشهورين من امراء العراقيين^a 112. باب
 فصل في ذكر زياد بن ابي^b ونبد من اخباره^a 112
 فصل في ذكر المهلب بن ابي صفرة وبعض اخباره^a 116
 فصل في ذكر الحجاج بن يوسف الثقفي^b 118
 وبعض اخباره
 فصل في ذكر يزيد بن المهلب بن ابي^b 127
 صفرة الازدي وبعض اخباره
 فصل في ذكر قتيبة بن مسلم^a 130
 فصل في ذكر خالد بن عبد الله القسري^b 132
 ونبد من اخباره
 فصل في ذكر معن بن زائدة الشيباني^a 137

في ذكر الشعراء المعاصرين لهم ممن 140^a باب 4.
مدحهم ونتمهم

فصل في ذكر يزيد بن زياد بن مفرغ الشاعر 140^a

فصل في ذكر عبد الله بن الزبير الاسدي 142^b

فصل في ذكر جرير بن عطية بن الحطفي 143^a

فصل في ذكر الفرزدق وهو ابو فراس همام 144^b

ابن غالب

فصل في ذكر ذي الرمة 148^a

فصل في ذكر كثير بن عبد الرحمن ... 149^a

يعرف بعزة [بكتيبر عزة d. i.]

فصل في ذكر مروان بن ابي حفصة 150^b

فصل في بعض اخبار جميل بن عبد الله 151^b

... المشهور بجميل بثينة

فصل في ذكر الكميث 152^b

والله ان من الهوان لشراً 154^a:
Schluss f. 154^a:
مما انا فيه فقلت وما هو فقال الحاجة اليك والي
امثالك فانصرفت عنه

Der Verfasser hat in sein Werk viele Verse aufgenommen. Von grösseren Gedichten sind zu erwähnen:

F. 116^b die Qaçide des زياد الأعجم auf den Tod des صفرة بن ابي صفره (Kāmil):
قل للقوافل والغزاة اذا غزوا للباكرين وللمجدد الرايح
Von dieser über 50 Verse langen Qaçide sind hier nur 27 mitgeteilt.

F. 138^a Trauerqaçide auf زيد بن زائدة, von مروان بن ابي حفصة (Wāfir):
مضى لسبيله معن وابقى مكارم لن تبيد ولن تنالا

F. 146^b Selbstlob-Qaçide des الفرزدق, anfangend (Basit):
هذا الذي تعرف البطحاء وطأته
والببيت يعرفه والحمل والحرم

Die in dem Werke erwähnten spätesten Schriftsteller sind: f. 8^b ابن الساعاني 604/1207 und 153^b الشريشي 619/1222. Demnach kann die folgende Textstelle nicht richtig sein, aus der sonst hervorgehen würde, dass der Verfasser um 332 gelebt habe. F. 61^a heisst es:
ولم يكن منهم بصقيين احد مع معوية واهل الشام الا
ناس كانوا بغوطة دمشق في قرية تعرف بعين برما ما فيها
قوم منهم الى هذا الوقت وهو سنة اثنى عشر وثلاثين وثلاثمائة

Zunächst sind die Worte بعين برما ما ändern in بعين توما. Alsdann ist der Sinn der Stelle: In Çiffin kämpfte auf Seiten des Mo'āwija und der Syrer keiner von ihnen als Leute, die in der Gūta von Damaskus in einem Städtchen Namens 'Ain tūmā wohnten; von ihnen leben daselbst noch einige bis auf diese Zeit, d. h. d. J. 332.

Entweder hat der Verfasser diese Stelle aus einem Schriftsteller entlehnt, der um jene Zeit gelebt hat, ohne dass er ihn jedoch anführt; oder, was wahrscheinlicher ist, die Zeitangabe geht auf ihn selbst. Dann hat der Abschreiber sich geirrt und es wird im Text gestanden haben ثمانمائة. Also wird der Verfasser wohl um 832/1428 gelebt haben.

Schrift: im Ganzen gross, kräftig, etwas rundlich, ziemlich deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth; ebenso Stichwörter. — Abschrift vom J. 1064 Rab' I (1654).

Die Foliierung ist arabisch. — Collationirt.

9692. Spr. 1953.

6) f. 80—102^a.

8vo, 13 Z. (16 × 11; 11 1/2 × 6 3/4^{om}). — Zustand: unsauber. — Papier etc. wie bei 5). — Titel fehlt: a. Vers 13. Verf. fehlt: steht zu Anfang. Ausführlicher:

محمد بن محمد بن محمد بن علي بن يوسف
الدمشقي الشافعي شمس الدين ابو الخير ابن الجزري

Anfang f. 80^a (v. 1. 4. 6. 13):

١ قال محمد هو ابن الجزري الحمد للمهيمين المقتدري
٢ وبعد ان خير شيء انتظم سيرة خير مرسل الي الأمم
٣ نظمتها في غاية اختصار مرتجلاً لعل في نهار
٤ سبقتها تقولاً ذات الشفا في سيرة النبي ثم الخلفا

Der Verfasser dieses Regez-Gedichtes, Mo-hammed ben mohammed ben mohammed ben 'ali ben jūseddimasqi šems eddin abū 'lḥair ibn elgezeri (auch bloss elgezeri), geb. 761/1360, † 833/1433, hat dies Regezgedicht im Auftrage des Sultāns von Strāz, Namens Mohammed, verfasst und dasselbe betitelt:

ذات الشفا في سيرة النبي والخلفا

(a. Vers 13 und auch f. 101^a, Mitte).

Es enthält eine kurze Uebersicht des Lebens, der Thaten, der Eigenschaften Mohammeds und noch kürzer der Regierung und Begebenheiten unter seinen 4 ersten Nachfolgern und dem Sohne 'Alis, Elhasan: woran sich ein rascher Ueberblick von da bis auf die Zeit des Sultāns Bajezid anschliesst (Schlacht bei Nikopolis) und die Eroberung Konstantinopels. Schluss f. 102^a:

والحمد لله على أن نصرنا
نبيته ودينه وأظهرنا
صلى عليه ربنا وسلمنا
ورد كيد من بغى وسلمنا

Schrift von derselben Hand wie 5), nur sorgfältiger und vocalisirt; die einzelnen Abschnitte haben rothe Ueberschriften. — Abschrift im J. 1189/1774. — Nicht bei HKH.

9693. Pet. 622.

283 Bl. 4°, 16 Z. (22¹/₄ × 16; 15 × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. Am Rande ziemlich oft, besonders im Anfang, erklärende Bemerkungen, im Anfang auch bieweilen zwischen den Zeilen. — Papier: gelblich, dick, etwas glatt. — Einband: brauner Originallederband. — Titel fehlt, aber von anderer Hand steht f. 1^a:

كتاب رفع الحفا شرح ذات الشفاء

Nach der Vorrede f. 2^b, 3:

رفع الحفاء علي ذات الشفاء

Verfasser fehlt; nach f. 282^b unten und f. 283^a oben:

ابن الحاج

Anfang f. 2^a: الحمد لله الذي من علينا بحليقة
الأكبر نبيته الي عامة الاسود والاحمر ليهدبهم في مهام
الحيرة الغير الي المحسن الهدي . . . اما بعد فهذا ما
تشتبهه انفس الطالبين وتلدن به اعين الراغبين الخ

Ein ausführlicher, besonders sachlicher, gemischter Commentar zu demselben Gedicht, von Ibn elhāgǧ im J. 1187/1778 vollendet.

Er beginnt zu Vers 1 so: قال متعد الي
مفعول جملة او مفرد الخ

Schluss des Commentars f. 283^a: لان
التاليف انما يغيره النساخ حتى يصير الي المسح
والانفساخ فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علي
الذين يبدلونو والسلام

Schrift: ziemlich klein, rundlich, geläufig, nicht undeutlich, vocallos; der Grundtext (mit Ausnahme einiger Seiten im Anfange) roth. — Abschrift im Jahre 1237 Ramadān (1822) von محمود بن عباس الكركوكي.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

9694. Pet. 345.

186 Bl. 8°, 15 Z. (18¹/₂ × 14; 13—14 × 8¹/₂ cm). — Zustand: ziemlich gut; doch nicht ganz reinlich. Bl. 110 bis 116 ziemlich lose im Deckel. — Papier: dick, glatt, gelblich. — Einband: schwarzer Lederbd mit Klappe. — Titel fehlt. Auf dem Vorblatt steht von neuerer Hand:

تاريخ البقاعي رحه

Verfasser fehlt, ist aber am Schluss f. 185^b genannt. Er heisst genau: ابراهيم بن عمر بن حسين [وحسن] الرباط بن علي بن ابي بكر البقاعي الشافعي برهان الدين ابو الحسن

Anfang fehlt, ist aber von ganz moderner Hand ergänzt und lautet f. 1^a so: الحمد لله الذي بعث نبيه محمدا صم رحمة للعالمين ووجب على الامة التأسي به في احواله . . . اما بعد فهذه سيرة نبوية وشامل مصطفوية في غاية الاختصار وتهذيب العبارات والاشارة الي الوقايح المطولة بالطف الاشارات تعلم باحوال المصطفى صم الخ

Kurzer Abriss des Lebens und der Thaten Mohammeds und seiner 3 ersten Nachfolger, nebst den Ereignissen ihrer Zeit; von Ibrāhim ben 'omar ben hosein (auch hasan) er-rubāṭ (oder errabbāṭ) ben 'ali ben abū bekr elbuqā'i (elbiqā'i) eššāfi'i burhān eddīn abū 'lhasan, geb. 809/1406, † 885/1480, verfasst und nach der Schlussbemerkung in Elqāhira im J. 876 Dh'lk. (1472) beendet.

F. 2^a, 1 (Schluss des Vorworts): من الوقايح المنصورة في خلافة النبوة المشكورة، فاقول اعلم انه ورد في حديث ابي نررة أن النبي صم قال الانبياء مائة الف واربعة وعشرون الفا الرسل الخ

Schluss f. 135^b: ابشر يا ابن عقان، بغفران
ورضوان، قال شيخنا مؤلفه ابو الحسن برهان الدين
ابراهيم البقاعي الشافعي، هذا آخر ما اردت اتباعه
من السيرة الشريفة قد تم ولله الحمد

Das Werk ist, wie es scheint, nach dem Vortrage des Verfassers von einem Schüler aufgeschrieben, dann dem Verfasser vorgelesen und von diesem hier und da, sogar recht oft, mit Zusätzen und Verbesserungen versehen. Dies wird ausdrücklich am Ende des Werkes in

einer Randbemerkung von Elbuqā'i eigenhändig bescheinigt. — Der Name des Schülers und Abschreibers ist محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن علي الخطيب جامع الظاهر بالحسينية, und die Abschrift am 15. Moḥarram 877/1472 datirt. — Die Ueberschriften für die einzelnen kurzen Begebenheiten sind in der 2. Hälfte des Werkes gewöhnlich: حديث; z. B. حديث الابله (f. 58^b); (70^b) ff. حديث يوم اليرموك

Schrift: kleine, geläufige Gelehrtenhand, fein, ziemlich deutlich, vocallos. — Bl. 1 und 8 fehlen, sind aber ergänzt; die Blätter folgen so: 1—109. 116. 117. 110 bis 115. 118 ff.

9695. Spr. 84.

138 Bl. 4°, 15—21 Z. (22½ × 16; 17 × 11^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: guter brauner Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب المحاسن المجتمعة والأناوار الملتزمة
في فصائل الخلفاء

Nach der Vorrede und in der Unterschrift etwas anders: s. Anfang. Verfaasser fehlt; s. Lbg. 229.

Anfang: الحمد لله الذي اتقن ما صنعه واصحس وجود ما اخترعه فغرس التصديق في الصديق وجمعه وفرق بالفاروق بين الحق والباطل... أما بعد فهذا كتاب سميته بالمحاسن المجتمعة في الخلفاء الأربعة رضى الله عنهم وعنا بهم الخ

Dies Werk behandelt die Vorzüge der vier ersten Ḥalifen. Ueber den Verf. s. bei Lbg. 229.

باب مناقب افضل خلق بعد النبيين على التحقيق 2^a f. 2^a
الامام ابي بكر الصديق

فصل في مناقب الصديقة بنت الصديق 30^a
وزواجها بالنبي صم

باب مناقب سراج اهل الجنة امير المؤمنين عمر بن الخطاب ر 51^a

باب مناقب شيخى الاسلام وسيدى كهول اهل الجنة ابي بكر وعمر 67^b

باب مناقب ذي النورين عثمان بن عفان ر 72^a
باب في مناقب علي بن ابي طالب ر 89^b

فصل في مناقب فاطمة وزواجها بعلي 107^b

فصل في اولاد علي من فاطمة وغيرها 115^a

مناقب هؤلاء الأربعة اجمالاً [اجملاً] 123^a

Schluss f. 128^a (Bast):

صلى عليه صلاة الله اربعة البر والاجر والاقطار والديهم

Schrift: gross, rundlich, geläufig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von زين الرعبي بن عبد العزيز الرعبي im Jahre 1200 Sawwāl (1786).

Es folgt ein Anhang f. 128^b ff., in welchem, nach einigen erbaulichen Anekdoten, ein Abschnitt über die Schrecken des Jüngsten Gerichts steht, f. 129^a—136^a: ذكر احوال القيامة وشدتها

Anfang: قوله اذا وقعت الواقعة يعنى اذا قامت القيامة المراد بها النفخة في الصور لقيام الناس الخ

Worauf f. 136^a—138 noch einige erbanliche Geschichten folgen. — Von derselben Hand.

9696. Lbg. 229.

68 Bl. 8°, 21 Z. (18 × 13; 13 × 9½^{cm}). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verfaasser f. 1^a von späterer Hand:

كالمحاسن المجتمعة في فصائل الخلفاء الأربعة للصفوري

Der hier als Verfaasser genannte الصفوري ist wahrscheinlich der Verfaasser des Werkes ist wahrscheinlich der Verfaasser des Werkes ist wahrscheinlich der Verfaasser des Werkes, obgleich es mehrere des Namens giebt. Alsdann heisst er:

عبد الرحمن بن عبد السلام بن عبد الرحمن بن عثمان الصفوري زين الدين ابو هيرة 'Abd erralimān ben 'abdessalām ben 'abd erralimān esṣafūrī esṣāfi'ī zain eddin abū horeira, um 900/1494 am Leben.

Anfang und Schluss wie bei Spr. 84.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, nur die drei letzten Seiten enger, vocallos; diakritische Punkte fehlen bisweilen. Ueberschriften und Stichwörter roth. Bl. 1 ergänzt. Am Rande oft Bemerkungen. — Abschrift c. 1100/1688.

9697. Lbg. 941.

7) f. 52—58.

Format etc. und Schrift wie bei 6). — Titel f. 52^a: رساله الاحباب في ذكر الخلافة لافضل الاصحاب
Verfaasser:

عبد الوهاب الحنفى [ابن عربشاهه d. h.]

Anfang f. 52^b:

الحمد للمغنى الاله الهادي مرشدنا باشرف العباد

Regez-Gedicht über die 4 ersten Nachfolger des Propheten; etwa 150 Verse lang; von Ibn 'arabšāh † 901/1495 (No. 2531), im J. 892 Sa'bān (1487) verfasst. — Schluss f. 56^a:
وحسبنا الله الوكيل الباقي هو المغيب والمعين والواق

F. 56^b—57 Versificirung desselben über den Schluss, womit أبو البركات عبد الله النسفي † 720/1320 seinen Commentar شرح الاعتقاد (der ein Commentar zu seiner العمدة في اصول الدين ist) beendigt hat. Anfang:

من الخلافة ففرع زاهر مختصر بالفصل واف وافر
44 Regez-Verse. S. No. 1991. —

F. 58 ein Gebet, betitelt:

روضنة الانابة في الدعوة المستجابة

Anfang (Tawil):

الكاشف صرتي يا الهي وسبيدي فانت حالي عالم وبمقصدي

Von diesem Gedichte sind nur 30 Verse vorhanden; nach f. 58 fehlen Blätter, somit auch das Ende des Gedichtes. S. No. 3647, 2.

Auf f. 61—63 stehen in kleiner und enger Schrift allerlei interessante Bemerkungen des Verfassers, auch ein Paar Gedichte, von denen er das eine f. 61^b am Ende seines 80. Lebensjahres verfasst hat (er war geboren 813), also im J. 893. — Darunter findet sich auch f. 62^b ein Excurs des أبو الصفا خليل المقرئ über die 10 Arten von Medda, die er dann auch noch in 6 Versen zusammengestellt hat.

9698. We. 1785.

10) f. 53—54^a.

Format (20 × 14; 15 1/2 × 9 1/2^{cm}) etc. und Schrift wie bei 6) (Zustand fleckig). — Titel u. Verfasser fehlt. Er ist (nach Pm. 680, f. 1^b—2^a):

مفاخرة بين اولاد الخلفاء الراشدين
محمد بن محمد الهسري الحلبي الدمشقي

Anfang f. 53^a:
روي عن انس بن مالك رأ
قال كنت في حديقة بنى النجار ان سمعت فيها
صوتنا عظيما واذا باربعة اولاد الخلفاء رم اول القوم

عبد الرحمن بن ابي بكر الصديق رة والثاني عبد
الله بن عمر بن الخطاب رة والثالث ابان بن عثمان بن
عقان رة والرابع الحسين بن علي بن ابي طالب رة
يتفاخرون ويتناسبون بابائهم واجدادهم الخ

Streit der Söhne des Abū bekr, 'Omar, 'Otmān und 'Alī über den Vorzug ihrer Väter und Vorväter — sie zählen immer 5 Eigenschaften derselben auf — und Entscheidung desselben durch Mohammed zu Gunsten 'Alī's; verfasst von Mohammed ben mohammed elhoreiri elkhalebi eddimasqi † 1037/1627.

و اما انت يابن علي بن ابي
طالب ما من فخر مثل فخر ولا شرف مثل شرفك ان
يكون جدك المصطفى وامك فاطمة الزهراء وابوك علي بن
ابي طالب رة قال حقى عليكم لا تتنافروا وفعلاوا ذلك
وتصافحوا وانصرفوا مسرورين والحمد لله رب العالمين

9699.

Dasselbe Werkchen in:

1) Spr. 1961, 12, f. 193 + 198.

8vo, 18 Z. (16 × 10 1/2; 12 × 8 1/2^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark. — Titel ebenac. Verfasser fehlt.

Anfang: عن انس رة انه قال اتيت بنى النجار:
فاذا انا بعبد الرحمن بن ابي بكر رة وعبد الله بن عمر رة الخ

Die Wortfassung ist nicht genau dieselbe. — Das Stück ist hier nicht vollständig. Das Vorhandene hört bei dem 2. Vorzuge des 3. Halften 'Otmān auf.

Schrift: gross, dick, roh, deutlich, vocallos. — Abschrift o. 1160/1737.

2) Pm. 680, f. 1^b—2^a.

Titel u. Verfasser so wie bei We. 1785, 10 angegeben. Das kleine Werk ist im J. 1006 Raḡab (1598) verfasst. Anfang so wie bei Spr. 1961, 12.

9700. Lbg. 526.

29) f. 355—454.

8vo, 23 Z. (21 1/3 × 15; c. 18 × 12 1/2^{cm}). — Zustand: sehr stark wasserfleckig; einige Blätter auch im Text beschädigt: so f. 358. 359. 364. 419. — Papier: gelb, stark, wenig glatt.

Titel fehlt. Es ist eine Geschichte Mohammeds und seiner 4 ersten Nachfolger, geht aber vielleicht noch weiter und mag auch die späteren Halifen behandelt haben. — Verfasser fehlt. Er lebt später als *Abn al-ʿAṣṣir* († 680/1282), dessen Geschichtswerk *al-kāmil* er f. 442^a citirt.

Dies grosse Bruchstück behandelt hier ausführlich die Regierung des Abū bekr, 'Omar und 'Otmān, enthält aber viele Lücken; es fehlen mehr oder weniger Blätter nach 359, 369, 371, 374, 419, 420, 446.

Bl. 355 beginnt in Beschreibung der Huldigung Abū bekr's, und zwar von Seiten 'Alī's. *369^b* ذكر وفاة ابي بكر الصديق رة ومدته خلافته، *372^a* [قد اختلفوا في وقت وفاته رة فقال ابن اسحاق] ذكر خلافة عمر بن الخطاب وشيء من اخباره *372^a* وفضائله، [هو ابو حفص عمر بن الخطاب بن نفيل . . . القرشي العدوي يجتمع نسبه مع نسب رسول الله صعم] *429^b* ذكر خلافة عثمان بن عفان رة، [هو ابو عبد الله

وقيل ابو عمرو وقيل في تكنيته بابي عبد الله ان رقية ابنة رسول الله صعم ولدت له ابنا الخ] *449^a* ذكر مقتل عثمان رة [ولما عاد المصريون وغيرهم ظن الناس ان الفتنة قد ركذت والبليبة قد سكنت الخ]

Das Vorhandene schliesst mit dem Bericht über 'Otmān's Ermordung, welchen Nāila (Naiyāla bint al-furāṣṣa) an Mo'āwija abschickt.

Zuletzt f. 454^b: فقتلوه رحه في بيته وعلى فراشه وقد ارسلت اليكم بثوبه وعليه دمه وانه والله،

Schrift: ziemlich klein, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9701. Mf. 1298.

164 Bl. Folio, 20—21 Z. (30 × 20; 22 × 14^{cm}). — Zustand: ziemlich unsauber. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 8^a:

الجزء الثاني من روضة الحجوري المسماة
روضة الاخبار وكنوز الاسرار ونكت الآثار
للقاضى يوسف بن محمد المعروف
بالحفيف [بالحفيف 1.]

هذا الجزء يشتمل على نسب ولد اسمعيل بن ابراهيم وذكر انبيائهم وصلحاتهم ونسب النبي صعم وذكر اجداده الخ
نسب ولد اسمعيل بن ابراهيم آباء رسول الله صعم وشعبه وشجرته، ولد اسمعيل بن ابراهيم عم من امراله من جرهم قيل هي ابنة مصاض بن عمرو الجرهمي الخ

Ausführliche Geschichte Mohammeds und seiner 3 ersten Nachfolger, mit Voraufschiebung seiner von Ismā'il hergeleiteten Abkunft, von Jūsuf ben moḥammed *elkaḡūrī eljemenī elkaḡfirī*. Diese genealogischen Angaben (انساب) sind mit interessanten geschichtlichen Notizen versehen. Mohammed selbst wird f. 28—126 behandelt; seine Kriegszüge f. 71^b; die Gesandtschaften an ihn (الوفود) f. 113^a. Abū bekr f. 126^b; 'Omar 139^b; 'Otmān 147^b. Dann über die verschiedenen Zeitrechnungen f. 156^b; zuletzt ein chronologischer Abschnitt f. 162^b:

فصل في استخراج الرومي من العربي

فهو ايام من الشهر الذي اردت *163^b* Bricht ab f. 163^b: معرفته من السنة التي خرجت لك من سنى ذي القرنين،

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, fast vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift um 1072/1661 von *ʿAbd al-ḡamr bin ʿAbd al-ḡamr bin ʿAlī al-ḡamrī al-ḡamrī (al-ḡamrī)*

Es ist der 2. Theil des Werkes. — Auf dem Vorderdeckel ein Gedicht seines Vaters; auf f. 1 bis 3^a u. 164 hauptsächlich geschichtliche Notizen.

9702.

1) Dq. 21, 2, f. 296.

Beschreibung des Aeussern des Abū bekr, 'Omar, 'Otmān, 'Alī.

2) WĒ. 48, 1, f. 52.

Verhalten 'Alī's zu Abū bekr nach dem Tode Mohammeds, in gewählter Sprache.

3) Pet. 690, 13, f. 138^b—143^a.

Ueber 'Alī's Charakter und Schreiben des Mo'āwija an ihn (f. 141^a), nebst Antwort darauf (f. 142^a—143^a).

9703. Lbg. 832.

115 Bl. 4°, 19–21 Z. (23 $\frac{1}{2}$ × 16; 16 $\frac{1}{2}$ –17 $\frac{1}{2}$ × 11–11 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Wurmstich; der Rand bisweilen ausgebeSSERT. — Papier: gelb, auch brännlich, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a (von etwas anderer Hand):

مطلع النبیین فی سبیرة العمرین عمر بن الخطاب
وعمر بن عبد العزیز

تصنیف ابی الفرج عبد الرحمن بن علی
ابن الجوزی البغدادی الحنبلی الاثری

Anfang f. 1^b, 15: الحمد لله الذي نشر بقدرته: البشر... أما بعد فان اخبار الاخيار دواء للقلوب الخ

Von dem unter obigem Titel verfassten Werke des Abū 'lfarag ibn elgāuzi † 597/1201 (No. 6528) liegt hier bloss die erste Hälfte vor, welche die Biographie des 'Omar ben el-hattāb in 80 Kapp. behandelt, deren Uebersicht f. 2. 3 steht. Das Werk ist herausgegeben von Asama ben Mursid ben 'Alī ben Mqlad ben Nazzar ابن منقذ مؤيد الدولة

welcher die ausführlichen Gewährsstützen des Verf. (alasanid) hier fortgelassen hat. Usāma ben mursid ben 'alī abū 'lmoṭaffar ibn moṭqid' moejjed eddaula † 584/1188. Der Titel des Werkes ist bloss مناقب عمر. Das Gegenstück dazu liegt in Lbg. 833 vor.

1. في ذكر نسبه 3^b باب 2. في ذكر مولده 3^b باب 1.
 5. في ذكر ما تميز به في الجاهلية 4^b باب 5.
 10. في ذكر استنشار اهل السماء باسلامه 7^a باب 10.
 20. في بيان ان معرفة فضلها [عمر وابي بكر] 14^b باب 20.
 من السنة
 30. في ذكر ما خص به في ولايته مما لم 23^b باب 30.
 يسبق اليه
 40. في ذكر حذره من المظالم 48^b باب 40.
 50. في ذكر خوفه من الله 71^b باب 50.
 60. في ذكر كلامه في فنون 84^a باب 60.
 70. في ذكر بكاء الاسلام على موت عمر 102^b باب 70.
 80. في ذكر عقاب مبغضيه ومعاديه 112^a باب 80.

Schluss f. 115^b: وقرن بين اصبعيه المستحكة والوسطي فمن شتمهما فقد شتمني، هذا آخر الكتاب... والحمد لله الخ

(Im 56. Kapitel sind 10 Traditionen von 'Omar überliefert.)

Schrift: ungleich; f. 1–17 gross, stattlich, etwas vocalisirt, f. 18 ff. etwas kleiner, Anfangs gut, dann weniger hübsch und sorgfältig, vocallos. Ueberschriften von f. 38^b an roth. — Abschrift c. 800/1397.

HKh. III 7333. VI 13044 (s. v. مناقب عمر).

9704. We. 401.

1) f. 1–152.

200 Bl. 8°, c. 23–25 Z. (19 × 14; 15 $\frac{1}{2}$ × 12^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

محض الصواب في فضائل امير المؤمنين
عمر بن الخطاب

ليوسف بن حسن بن احمد بن عبد الهادي

Der Titel ebenso am Ende der Vorrede f. 3^a. — Der Verfasser heisst ausserdem noch:

الدمشقي الحنبلي جمال الدين ابن المبريد

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي فرق بين الكفر والاسلام بفاروقه ونشر الاسلام بعد ان عم الشرك فلعق ببروقه... أما بعد فان لما وضعت فضائل ابى بكر الصديق عند رؤيتى له في النوم هو وامير المؤمنين عثمان بن عثمان اردت ان اضع نبذة من فضائل عثمان ثم توقفت في ذلك ان لم اضع شيئاً في عمر الخ

Der Verf. Jūsuf ben ḥasan eddimasqi ġemāl eddin ibn elḥādī (und ibn elmabrad), geb. 840/1436, † 909/1503 (No. 1119), hatte ein Werk über die trefflichen Eigenschaften des Abū bekr verfasst und wollte dann ein ähnliches über 'Otmān schreiben, stand aber davon ab, weil er noch keines über 'Omar verfasst. Sein Vorhaben, diesen nun in gleicher Weise darzustellen, wurde dadurch, dass Ibn elgāuzi ein Werk des Inhalts verfasst, aufgehoben, er entschloss sich aber doch dazu und schrieb das vorliegende Werk in 100 Kapiteln, deren Uebersicht f. 1^b–2^b.

1. في ذكر نسبه 3^a باب 2. في ذكر مولده 3^a f. باب 1.
 2. في ذكر صفته وهيبته 3^a باب 3.
 3. في ذكره في النوراة وقيل البعثة 4^a باب 4.
 4. في ذكر ما تميز به في الجاهلية 4^a باب 5.
 5. في ذكر دعاء الرسول ان يعين الله الاسلام به 4^a باب 6.
 6. في وقوع الاسلام في قلبه 4^a باب 7.
 7. في ذكر اسلامه وما وقع له قبل اسلامه 4^b باب 8.
 8. في ذكر السنة التي اسلم فيها 8^b باب 9.
 9. في ذكر استبشار اهل السماء باسلامه 9^a باب 10.
 10. في عز الاسلام باسلامه وظهوره 9^a باب 11.
 11. في سبب تسميته بالفاروق 9^b باب 12.
 12. في ذكر هجرته الي المدينة 10^a باب 13.
 13. في ذكر منزله في المدينة 11^a باب 14.
 14. في ذكر من آخا الرسول بينه وبينه 11^a باب 15.
 15. في نزول القرآن بهواثفته 11^a باب 16.
 16. في قول الرسول في فضله 13^a باب 17.
 17. فيما رآه عم يمدل علي فضله 17^a باب 18.
 18. في احاديث اجتمع فيها فضله وفضل ابي بكر 18^a باب 19.
 19. في بيان معرفة فضلها من السنة 20^b باب 20.
 20. في ذكر فضله علي من بعده 21^a باب 21.
 21. في ذكر صلاحته في دين الله وشدته 22^a باب 22.
 22. في ذكر اقامته على اشياء من اوامر الرسول 23^a باب 23.
 23. في ذكر مصارعتة الشيطان وخوف 25^a باب 24.
 24. الشياطين منه
 25. في ذكر هيبته وخوف الناس منه 26^a باب 25.
 26. في ذكر انزعاجه لموت الرسول وانكاره له 27^a باب 26.
 27. في قيامه ببيعة ابي بكر ومجادلته عنه 28^a باب 27.
 28. في ذكر عهد ابي بكر اليه ووصيته 29^a باب 28.
 29. في خلافته وقول الرسول فيها 32^a باب 29.
 30. في ذكر اجتماعهم على تسميته بامير المؤمنين 33^a باب 30.
 31. في ذكر ما خص به في ولايته مما لم يسبق اليه 34^a باب 31.
 32. في اسمه وكنيته ولقبه 37^a باب 32.
 33. في خاتمه 37^b باب 34. في خصايه 37^a باب 33.
 34. في دعاء الرسول له ان يخرج الله من صدره الغل 38^a باب 35.
 35. في ذكر ان الرسول بشره بالجنة 38^b باب 36.
 36. في ذكر جمعه الناس في التراويح على امام 40^a باب 37.
 37. في ذكر فطنته وذكائه وفراسته 41^a باب 38.
 38. في ذكر اهتمامه برعيته وملاحظته لهم 41^b باب 39.
 39. في ذكر عسه المدينة وما وقع له من ذلك 46^b باب 40.
 41. في ذكر غزواته مع الرسول وانفائه اياه في سرية 50^b باب 41.
 42. في ذكر غزواته بعد الرسول وفنوحه 52^a باب 42.
 43. في ذكر حاجاته 62^a باب 43.
 44. في ذكر تركه السواك غير مقسوم ووضع الخراج 62^a باب 44.
 45. في ذكر عدله ورباسته 63^b باب 45.
 46. في قوله وفعله في بيت المال 66^a باب 46.
 47. في حذره من المظالم وخروجه منها 70^b باب 47.
 48. في ملاحظته لعماله ووصيته اياهم 72^a باب 48.
 49. في حذره من الابتداع وتحذيره منه 75^b باب 49.
 50. في جمعه القرآن في المصاحف 77^a باب 50.
 51. في ذكر زهده 81^a باب 52. في ذكر مكاتبائه 78^a باب 51.
 52. في ذكر حلمه 86^b باب 54. في ذكر نواصحه 85^a باب 53.
 53. في ذكر بكائه 89^a باب 56. في ذكر ورعه 88^a باب 55.
 54. في ذكر خوفه من الله عز وجل 90^a باب 57.
 55. في ذكر تعبدته واجتهاده 93^a باب 58.
 56. في ذكر كتمانته التعمد وستره اياه 93^a باب 59.
 57. في ذكر دعائه ومناجاته 93^b باب 60.
 58. في ذكر كراماته 94^a باب 61.
 59. في ذكر تزويج الرسول بحفصة وفضلها 94^b باب 62.
 60. في ذكر فبذله من مسانيدته 96^a باب 63.
 61. في ذكر كلامه في الزهد والرفايق 98^a باب 64.
 62. في ذكر ما تمثل به من الشعر 101^a باب 65.
 63. في فنون اخباره 101^b باب 66.
 64. في ذكر كلامه في الفنون 103^a باب 67.
 65. في ذكر صدقاته ووقفه وعتقه 106^b باب 68.
 66. في ذكر نبذته من مسائل اختارها 107^b باب 69.
 67. في كلامه في اصول الدين 110^a باب 70.
 68. في ذكر من روي عنه 110^b باب 71.
 69. في ذكر مقالة في فضله علي ابي بكر وردها 111^a باب 72.
 70. في قوله عم كان فيمن كان قبلكم محدثون الخ 111^a باب 73.
 71. في قوله عم ما طلعت الشمس على رجل الخ 112^a باب 74.
 72. في قوله عم لو كان بعدي نبي كان عمر 112^a باب 75.
 73. في طلبه الشهادة وحبته لها 112^b باب 76.
 74. في طلبه الموت خوفا من عجزه عن الرغبة 113^a باب 77.
 75. في ذكر نعي الحق له 115^a باب 78.
 76. في ذكر مقتله 115^b باب 79.
 77. في ذكر وصاياه ونهيه عن النذب 120^b باب 80.
 78. في اظهاره الدل عند موته 122^a باب 81.
 79. في تاريخ موته ومبلغ سته 122^a باب 82.

83. باب 122^b في غسله والصلاة عليه ودفنه
 84. باب 123^a في ذكر بكاء الاسلام علي موته
 85. باب 123^a في ذكر عظم فقده عند الناس
 86. باب 123^b في ذكر نوح الجن اياه
 87. باب 123^b في تعظيم عايشة له بعد دفنه
 88. باب 123^b في ذكر كلام علي فيه
 89. باب 126^a في ذكر المنامات التي رآها
 90. باب 126^b في ذكر المنامات التي رآيت له
 91. باب 127^b في ذكر اولاده وازواجه
 92. باب 131^a في ذكر ضربه لولده علي شرب الخمر
 93. باب 132^a في ذكر ثناء الناس عليه
 94. باب 135^a في ذكر محبته وتوابها
 95. باب 137^a في ذكر عداوته وعقابها
 96. باب 140^a في ذكر انه من اعلا اهل الجنة منزلة
 97. باب 140^b في ذكر انه من اول من تنشق عنه الارض
 98. باب 140^b في ذكر انه لم يبيل في قبره
 99. باب 141^a في رؤيته في النوم
 100. باب 141^a في نبذة متفرقة فيه

Schliesst mit einem Gedicht, dessen letzte Verse f. 152^a (Ṭawīl):

بهذا ارجي من الهي عفوهِ وارجو بهذا الفوز بارت من سقر
 اجنبي يارحم انك سيدي وجارك في امن وفي اعظم الخير

Nach der Unterschrift des Verfassers ist das Werk vollendet im J. 866 Ramaḍān (1462) in Damaskus. Es ist Autograph und zugleich wol Unreinschrift oder doch ziemlich oft mit Zusätzen vom Verfasser selbst versehene Abschrift von ihm selbst. Die Schrift ist eine flüchtige Gelsbrtenhand, ziemlich gross, in einander gezogen, vocallos, meist auch ohne diakritische Punkte, schwierig.

Es sind ziemlich oft kleine Blätter zur Ergänzung eingeklebt. Das Werk ist, nach einer Bemerkung auf f. 4^a, im J. 866 bei dem Verfasser gelesen. — Nicht bei HKh.

9705. Pet. 371.

9) f. 202^b—233^a.

Format etc. und Schrift (15—16 Z.) wie bei 1). — Titel fehlt. Er ist nach dem Inhalt u. der Unterschrift:

مقتل عمر بن الخطاب وعثمان بن عفان
 Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين مهلك كل
 جبار عنيد . . . وبعد فقد احببت ان أولف مقتل
 عمر بن الخطاب رة فاتي في مسند عن بعض النفاة
 الاتجاب مثل ابن عباس . . . قيل لما توفي ابو بكر

ابن ابي قحافة رة بعد ما اتا [ما اتا] به وفعل ما
 فعل باجتهاده من مخالفة رسول الله صعم من دفع
 علي عم عن الخلافة بعد النص عليه الخ

Die Ermordung der Hālifen 'Omar und 'Osmān, von einem 'Aliden dargestellt, ohne Anführung bestimmter Quellen.

Schluss f. 233^a: قتل ايه انهما لن يفيا بها
 فكان الامر كما قال عم فلم يبقي الا قليلا حتى خرجا
 واستغزا عايشة وهذا آخر ما اردنا ايراده في هذا الكتاب
 من قتل عثمان وعمر بن الخطاب وما جري من الصحابة
 والخلف والاضطراب ونستغفر الله من السهو والغلط
 والنسيان والزيادة والنقصان . . . والحمد لله حق
 حمده وصلّى الله على خير خلقه . . . وصحبه الاتجاب تمت

F. 233^b—238^a enthalten allerlei Kleinigkeiten: besonders Aussprüche 'Alī's 233^b und 237^a ff., ein Stück Gebet des Elhosein 234^a, von den 3 Welten (Verstand, Seele u. Körper), der Reihenfolge ihrer Schöpfung und ihrem Wesen, 234^b ff.; von der menschlichen Seele, nach Ibn sinā, f. 236^a; eine Geschichte von der göttlichen Gerechtigkeit 236^b.

In derselben Schrift wie das Uebrige.

9706. Lbg. 1045.

5) f. 51—60.

4to, 23 Z. (24 × 17; 16 × 8^{1/2} cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Titel von späterer Hand f. 51^a:

اتحاف أمة خير الانام بفضائل عبد الله بن
 عمر وبقية شهداء فخر الكرام

ebenso im Vorwort f. 52^a. Verfasser fehlt.

Anfang f. 51^b: الحمد لله الذي انار الوجود
 بشمس الرسالة المشرفة على ساير العالمين . . . أما بعد
 فهذه درر منظمة ونفايس معظمة في مناقب السيد
 الشهيد الخ

Lebenszüge (Mnāqib) von dem im J. 784/692
 als Märtyrer gefallenen Sohn des 'Omar ben elhātṭāb, dem 'Abdallāh, und von den übrigen Märtyrern, die mit ihm in فخر bestattet worden sind. — Das Werkchen zerfällt in Vorwort, 2 Kapp. und Schlusswort.

في ذكر شيء من فضائل الصحابة واهل 52^a المقدمة
 البيت والشهداء على العموم
 في شؤون سيدنا عبد الله بن عمر 54^a باب 1.
 في شؤون الشهداء المدفونين بفتح 57^a باب 2.
 في ادعية يدعى بها عند الختام 59^a الخاتمة

Schluss f. 60^a: تجاه نبيك محمد عليه افضل الصلاة وازكي السلام سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين تمت

Schrift: gross, kräftig, vocallos, vornüberliegend.
 Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1275 Dülk. (1859)
 von عوض بن احمد الغمراوي

9707.

Auf die vier ersten Hälften beziehen sich auch die Werke:

- 1) احمد بن اسحق فضائل الخلفاء الاربعة von النيسابوري الصيقي † 842/958.
- 2) علي بن ائجب البغدادي مناقب الخلفاء الاربعة von ابن الساعي † 674/1275.
- 3) von الايمان الجاني في ابي بكر وعمر وعثمان وعلي † 766/1855.
- 4) احمد بن فواضل السمر في فضائل آل عمر † 749/1848.
- 5) ر في قصة زيد ابي شحمة ولد عمر بن الخطاب
- 6) احمد بن von العهود العمرية في اليهود والنصارى † 794/1892.
- 7) معمر بن المثنى von مقتل عثمان بن عفان † 211/826.
- 8) von الخصائص في فضل علي بن ابي طالب † 308/915.

b) Die Omajjaden und 'Abbāsiden.

9708. Pm. 713.

4) f. 21—27.

8vo, 16—17 Z. (Text: 16 1/2 × 10^{cm}). — Zustand: am oberen Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser f. 21^a:

ذكر الرد على المتعصب العنيد المانع من ذم يزيد لعبد الرحمن بن علي بن محمد بن علي ابن الجوزي

الحمد لله الذي نجانا بالعلم 21^b: Anfang f. 21^b:
 من موافقة الضلال والاهواء وسلمنا به من موافقة
 الجهال الغوغاء . . . سألني سايل في بعض مجالس
 الوعظ عن يزيد بن معاوية وما فعل في حق
 الحسين الخ

Der Verfasser Ibn elgauzi † 697/1201 erzählt, er sei in einer Sitzung von Jemand gefragt worden, ob es erlaubt sei, den Jezid ben mo'awija wegen seines Benehmens gegen El-hosein und der Plünderung Elmedinas zu verfluchen. Er habe geantwortet: darüber schweige man am besten; dann nochmals gefragt, habe er erwidert, dass die frommen Gelehrten, wie Ibn hanbal, es für erlaubt halten. Dann habe er erfahren, dass Jemand, der sich mit Traditionlesen abgebe, ein Heft Traditionen zusammengestellt habe zu Gunsten des Jezid; ein Schüler habe es ihm gebracht und ihn gebeten, denselben zu widerlegen. Er weist nun nach, dass derselbe in Traditionssachen ganz unwissend, ausserdem aber auch dumm sei, und führt in einem besonderen Abschnitte f. 25^a Traditionen an, in denen Personen wegen viel geringerer Dinge, als die Gräueltat sind, welche Jezid verübt hat, verflucht werden. Der folgende Abschnitt f. 26^a behandelt die Geschichte Jezids (انكر من احوال يزيد بن معاوية وكيف عقدت له الولاية وما جرى له في زمن ولايته)

in Abkürzung nach Abi الدنيا † 281/894, ابن سعد † 230/844, الطبري † 310/922 u. A. und widerlegt alsdann im Einzelnen die Vertheidigungspunkte des Gegners.

Dies Werkchen ist hier nicht vollständig vorhanden; viel wird daran aber wol nicht fehlen.

Die letzten Worte hier sind f. 27^b: لا يختلف الناس أن سعد بن ابي وقاص من العشرة المشهود لهم ولنا منه ومن اهل بدر ومن

Schrift: grosse kräftige Gelehrtenhand, vocallos, oft auch ohne diskritische Punkte. — Abschrift um 600/1203.

HKh. III 5917 (giebt den Anfang anders an).

9709. Lbg. 833.

90 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Lbg. 832. —
Einband: zusammengebunden mit Lbg. 832. — Titel f. 1^a:

سيرة امير المؤمنين عمر بن عبد العزيز

(مناقب امير الخ)

Verfasser nach der Vorrede f. 1^b:

عبد الرحمن بن علي ابن الجوزي

الحمد لله الذي قدّم: Z. 15: f. 1^b, Anfang
من شاء بفضله . . . اما بعد فاني كنت قد افردت
لكل شخص من اعلام كل زمن واخياريه كتابا الخ

Biographie des Halifen 'Omar ben 'abd el-
'aziz, Seitenstück zu derjenigen des 'Omar ben
el'hattāb (Lbg. 832), ebenfalls von Ibn el-
gāuzi verfasst und von Usāma ibn monqid'
(ohne Angabe der Gewährsstützen) herausge-
geben in 44 Kapp., deren Uebersicht f. 2 steht.

في ذكر نسبه 3^a باب 2. في ذكر مولده 3^a باب 1.
في ذكر غزارة علمه وفضاحته وثناء الناس عليه 9^a باب 5.
في ذكر الهوائف بخلافته 14^a باب 10.
في ذكر نفور بنى مروان من عدله وجوابه لهم 39^a باب 20.
في ذكر خوفه من الله تعالى 54^b باب 30.
في ذكر تاريخ موته ومبلغ سنه وموضع دفنه 85^b باب 40.
في ذكر تركته التي خلف 88^b باب 44.

قد حمل في يوم واحد على: f. 88^b Schluss
مائة فرس في سبيل الله عز وجل ورايت رجلا من
ولد هشام يتصدق عليه، اخر الكتاب

HKh. III 7333. VI 13044.

F. 90^a sind 2 kleine Blättchen aufgeklebt, auf denen
die erste Textseite von Lbg. 832 und 833 photographirt
ist (7³/₄ × 5¹/₃; und 6¹/₂ × 4¹/₂cm).

9710. Spr. 771.

8) f. 86^b—93.

4°, 19 (18) Z. (Text: 17¹/₂ × 10¹/₂ (bis 18¹/₂ × 13)cm);
Zustand: fleckig. — Papier: gelb und gelblich, meistens
stark und glatt. — Titel fehlt. Allein die auf f. 1 stehende
Uebersicht des Inhaltes hat die Notiz:

القول الوجيز في مناقب عمر بن عبد العزيز

Was mit dem Inhalt übereinstimmt. Verfasser: s. unten.

الحمد لله رب العالمين . . . f. 86^b Anfang
اما بعد فان مناقب الاولياء جمة وعند ذكرهم تنزل

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

الرحمة وان من اجل المناقب الفايقة على الابرير
مناقب سيدنا عمر بن عبد العزيز الخ

Es ist ein Artikel über das Leben des
Halifen 'Omar ben 'abd el'aziz, und namentlich
über die Trefflichkeit seines Charakters und
seiner religiösen Ansichten, von شيخ الاسلام

ومفتى الانام الشيخ عبد الرؤوف المنادي

† 1031/1622, aus dessen Buch, das betitelt ist:

الكواكب الدرّية في تراجم الصوفية

Die ursprüngliche Handschrift ist vorn und hinten
defect, aber von neuerer Hand ergänzt, so dass Nichts fehlt.

Die ältere Hand ist geläufig, deutlich, kräftig, vocalisirt;
die neuere, ebenfalls ziemlich gross, sehr gefällig, vocallos.

9711. We. 345.

120 Bl. 4°, 19 Z. (22¹/₂ × 15; 17 × 12¹/₂cm). — Zu-
stand: im Anfang beschädigt und ausgebessert; ebenso
zu Ende am Rücken; wurmstichig, besonders vorn und
auch hinten; nicht recht sauber und stellenweise fleckig. —
Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband
mit Lederrücken. — Titel nach der Vorrede f. 1^b:

الجواهر الثمين في سير الخلفاء والسلاطين

[F. 1^a steht derselbe von späterer Hand, aber erweitert, so:
كتاب الجواهر الثمين فيه اخبار الخلفاء الراشدين والملوك
والسلاطين الي سنة خمس وثمانمائة]

Verfasser f. 1^a (und Anfang):

ابراهيم بن محمد بن دقماق

الحمد لله رب العالمين وما توفيقى: f. 1^b Anfang
الا بالله والسلام والتسليم . . . وبعد يقول العبد الفقير
الي الله تعالى ابراهيم بن محمد بن دقماق عفا الله عنه
. . . هذا كتاب جمعت فيه اخبار الخلفاء الراشدين الخ

Kurze Halifengeschichte und Geschichte der
nach den Halifen herrschenden Könige und
Sultāne, von Ibrāhim ben mohammed ben
eidemir elmiçri elqāhiri çārim eddin
ibn doqmāq, geb. c. 750/1349, † 809/1406. Dieselbe
beginnt mit Abū bekr und geht bis zum
Jahre 805 incl. (1403).

Auf die 4 ersten Halifen und 'Alī's Sohn
Elhasan folgt:

دولة بنى امية اولهم معاوية بن ابي سفيان رة 8^b f.
الدولة العباسية اولهم ابو عبد الله بن محمد السفاح 15^b

36^b ohne besondere Ueberschrift: die Aegyptischen Hälften vom J. 659/1261 an, zuerst: الامام المستنصر بالله احمد هو ابو العباس احمد بن الامام الظاهر

39^a ابتداء دولة العبيديين الفاطميين، اولهم بالمغرب المهدي عبيد الله

44^a ابتداء الدولة الايوبية اولهم السلطان الملك الناصر صلاح الدين يوسف

51^b ذكر ابتداء الدولة الشريفة التركبة،

Schluss f. 119^b: وفيها مات من يذكر شيخ الاسلام سراج الدين عمر بن ارسلان البلقيني الشافعي . . . وتوفى السيد الشريف عنان بن مغانس امير مكة بالفالاج وتوفى الشيخ زين الدين ابو بكر الحنفى المعروف بالتاجر دخل الحمام وخرج منه فقعد في مجلس حكمه ثم تمدد ومات، وهذا ما وجدناه بخط المؤلف رحمه والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وآله،

Nach f. 118 scheinen 2 Blätter zu fehlen.

Von f. 44^a an werden die Ejjubidischen und die Türkischen Sultane gezählt. Der zuletzt behandelte f. 107^a ff. ist: السلطان السادس والعشرون من ملوك الترك الملك الناصر فرج ابو السعادات،

Vom J. 660/1262 an werden unter den einzelnen Herrschern die wichtigsten Vorfälle nach der Folge der Jahre verzeichnet; also f. 56^a:

سنة ستين وستمائة، رتب السلطان الملك الظاهر بمصر اربعة قصاة لكل مذهب الخ

سنة احدى وستين وستمائة، سلطن ولده الملك 56^b السعيد الخ

Das brauchbare Werk ist im Anfang etwas kurz gefasst.

Schrift: gross, breit, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 860/1446.

HKh. II 4920 (die Angabe »nach der Folge der Jahre bis zum J. 804« ist nicht ganz richtig).

9712. We. 426.

1) f. 1—21.

89 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 14; 13 × 9^{1/2} cm). — Zustand: schmutzig, fleckig, der Raod im Anfang abgenutzt. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband, schadhafte. — Titel f. 1^a:

هذه الارجوزة في تاريخ الخلفاء نظم عمي شيخ الاسلام شمس الدين خطيب المسلمين وبلغ المنكلمين الباعوني الشافعي

Der Specialtitel steht bei Glas. 82, 3 (auch bei HKh. II 2618) und zum Theil bei Mq. 493, 2. Ein anderer Titel steht noch bei HKh. II p. 149 und IV 8954:

فرائد السلوك في تاريخ الخلفاء والملوك

Der Verfasser heisst ausführlicher:

محمد بن احمد بن ناصر بن خليفة بن فرج الباعوني الشافعي شمس الدين

Anfang f. 1^b (Vers 1. 2. 10):

يقول راجي ربه محمد والده العبد الفقير احمد الشافعي المذهب الباعوني آمل من في الذكر قال ادعوني وبعد فالتاريخ علم شرفه عالية بين الانام عرفه

Ein Regez-Gedicht von 578 Versen, in welchem die Regierungen der Nachfolger Mohammeds, von Abū bekr bis zur Zeit des Elmosta'In billāh, oder genauer bis zur Regierung des بَرَسَبَاي، etwa 825/1425, kurz beschrieben werden; von Mohammed ben Ahmed ben nāfir elbā'uni eššāfi'ī šems eddīn † c. 871/1466. Er hat dasselbe dictirt seinem Brudersohn محمد بن يوسف بن احمد in J. 870/1465. Dieser hat es dann fortgeführt bis auf قَبْتَبِي † 901/1495 in seinem Werke: الأشارة الوفية الي الخصائص الاشرفية.

Das eigentliche Gedicht beginnt so (f. 2^a):

بعد النبي بايع الناس ابا بكر امام المسلمين المجتبي und das Ganze schliesst mit dem Lobe seines Gönners Elmelik elasraf beresbāj, zuletzt f. 21^b: ما فات من نشر الرياض طيب وقام في منبرها خطيب

Schrift: gross, etwas flüchtig, ziemlich deutlich, vocallos; die Namen der behandelten Regenten sind roth geschrieben. — Abschrift etwa um 1500. — HKh. II 2618.

9713.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Mq. 433, 2, S. 183—214.

Format etc. u. Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift:

الباب الرابع والعشرون في تواريخ الخلفاء من تحفة الظرفاء
Verfasser fehlt.

Nach der Ueberschrift scheint dies Gedicht aus einer Hälfigeschichte des Elbā'uni ent-

nommen zu sein, in der es das 24. Kapitel ausmacht. Es ist hier geschrieben, als wenn es in Prosa wäre, ohne Absetzen der einzelnen Verse. Am Rande sind die einzelnen Halifen und Herrscher in lateinischer Schrift angemerkt.

2) Glas. 32, 3, f. 58—75.

Format (17—20 Z.) etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 58^a:

تكملة النظر في تاريخ الملوك والخلفاء
لشمس الدين محمد بن شهاب الدين احمد الباغوثي
الدمشقي

Der Gentilname des Verfassers ist hier im Titel und auch Vers 2 mit غ geschrieben.

Anfang wie bei We. 426, 1. Schluss:
ما فاج من نشر الرياض طيب وما غصن مائس رطيب
Abschrift im J. 1141 Rabī' II (1728) in Kankabān.

3) Pet. 76, 1, f. 1—27.

71 Bl. 8vo, 13 Z. (20^{1/2} × 15; 16 × 9^{2/3} cm). — Zustand: (ziemlich) gut. — Papier: gelblich, wenig dick und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; f. 1^a oben rechts steht: نظم تاريخ احمد الباعوثي, was falsch ist.

Schluss f. 27^a nach dem bei We. angeführten Verse noch:

وما بدت لطيفة اعلام ولاج بدر كامل تمام

Das Gedicht hat hier im Ganzen 674 Verse.

Schrift: gross und deutlich; fast vocallos. — Abschrift um 1820.

9714. Pet. 71.

176 Bl. 8vo, 25 Z. (21^{1/4} × 15; 14^{1/8} × 9 cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, u. zum Theil lose im Deckel. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel f. 1^a:

كتاب تاريخ الخلفاء الاعظمين

Verfasser f. 1^a:

جلال الدين الاسيوطي

أما بعد حمد الله الذي وعد فوفى وأعد فعفى والصلاة والسلام . . . فهذا تاريخ لطيف ترجمت فيه الخلفاء امراء المومنين القابيين بامر الامة من عهد ابي بكر الصديق الي عهدنا هذا على ترتيب زمانهم الخ

Halifengeschichte, von Gelāl eddīn *essojūfi* † 911/1506. Er behandelt die Geschichte der Halifen von Abū bekr an bis zum Sturze Bagdāds, dann die Aegyptischen Halifen von *المستنصر بالله احمد* im J. 669/1261, bis zum Regierungsantritt des *يعقوب بالله المستمسك* im J. 903/1497. (Nach der vorliegenden Handschrift schliesst das Werk nicht mit dem J. 886/1481.) Er erwähnt bei jedem Halifen und Herrscher die hauptsächlichsten politischen Vorfälle und hervorragende Persönlichkeiten (من كان في ايامه) (من ائمة الدين واعلام الامة). Er habe, sagt er in dem Vorworte, für die besonderen Klassen derselben besondere Werke geschrieben, zur deutlichen Uebersicht: so über die Propheten, die Prophetengenossen, die Qorānerklärer, die Qorānauswendigwiser, die Grammatiker etc.: so wolle er nun hier die Halifen behandeln, mit Ausschluss derer, die das Halifat sich angemasst hätten, ohne Erfolg zu haben, wie manche 'Aliden, und mit Ausschluss der *العبيديون*, die fälschlich Fātimiden genannt worden seien. Vorauf schickt er mehrere ungezählte Abschnitte in denen er allerlei interessante Punkte behandelt. Was er von merkwürdigen Vorfällen und sonderbaren Ereignissen berichtet, dafür stützt er sich auf das *تاريخ الحفاظ الذهبي*.

Der erste Abschnitt (فصل) (f. 2^b) handelt:

في بيان كونه صعم لم يستخلف وستر ذلك

Der 2. (3^a)

في الاحاديث المنذرة بخلافة بنى امية

في الاحاديث المبشرة بخلافة بنى العباس

في شأن البردة النبوية التي تداولها الخلفاء

الي آخر وقت

Das Werk selbst beginnt f. 9^a mit Abū bekr so: ابو بكر الصديق خليفة رسول الله صعم اسمه عبد الله بن ابي قحافة عثمان بن عامر الخ

Die Regierung 'Omars f. 35^b u. s. w.

Schluss des Werkes: مات يوم الاربعاء سلخ الحرم سنة ثلاث وتسعمائة وعهد بخلافته لابنه يعقوب ولقبه بالمستمسك بالله والله سبحانه وتعالى اعلم

Der daran sich schliessende Anhang ist so, wie bei Cod. Spr. 67, 1 angegeben; nur folgt auf die الدولة الطبرستانية nicht das dort aufgeführte, sondern eine فريدة, worin der Verfasser nachweist, dass im Anfang jedes Jahrhunderts etwas besonders Auffälliges geschehen sei: dieselbe schliesst: *واسأل الله أن يقبضنا الي رحمة قبل وقوع فتنة المائة التاسعة بجاه نبيه محمد صمّم*

Dies sind des Verfassers letzte Worte; es schliesst sich hier ein Schlusswort seines Schülers *جرامرد الناصري الحنفى* an, worin dieser, in Bezug auf den Schluss des Werkes, die Aufstände (فتنة) des 9. Jahrhunderts mit Entsetzen bespricht und sagt, dass Gottes Gnade seinen Lehrer erhört und vorher zu sich genommen habe. Dieser Zusatz also, nach dem J. 911/1505 geschrieben, schliesst f. 176^b mit den Worten: *وعن التابعين وتابعيهم باحسان الي يوم الدين امين والحمد لله رب العالمين ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم*

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, fast vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift i. J. 1010/1801 von *ابراهيم بن محمد الصعدي*.

Collationirt mit einer Abschrift des Originals.

Nach f. 40 fehlen 8 Bl. — HKh. II, 2213 (pag. 128).

9715.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 67, 1, f. 1—148.

162 Bl. 8vo, 23 Z. (21 × 14^{1/2}; 17^{1/2} × 11^{1/8}—12^{cm}). — Zustand: stark wasserfleckig, besonders in der ersten Hälfte, auch etwas schmutzig. — Papier: gelb, glatt, mittelstark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a: *تاريخ الخلفاء*. Verfasser: kurz wie bei Pet. 71.

Anfang: *اللهم صل على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم، أما بعد حمد الله الذي وعد النج*

Schluss f. 148^b so, wie bei Pet. angegeben.

Auf die eigentliche Hälftengeschichte folgen noch 2 Stücke, welche mit Spr. 67, 2 und 3 bezeichnet sind.

1) f. 149^b—150^b (= Spr. 67, 2). Ein historisches Gedicht über Namen und Todesjahr sämtlicher Hälifen, beginnend (Basit): *الحمد لله حمدا لا نفاذ له وإنما الحمد حقاً راس من شكر*

Voraufgeschickt ist eine kurze Notiz, aus welcher ersichtlich, dass nicht Essojūtī, sondern ein Anderer das Gedicht — dort fälschlich *وقد عمل بعض الاقدمين ارجوزة في اسماء الخلفاء ووفياتهم* genannt — verfasst habe: (S. bei We. 1709, 7 und Lbg. 910, 3).

2) f. 150^b Mitte bis 152^a (= Spr. 67, 3). Einige kurze Abschnitte über die Omajjaden in Spanien, über die schändlichen Obeiditen *بنو طباطبا*, über *الدولة الحبيثة العبيدية*, über *بنو طباطبا* und schliesslich ein kleiner Artikel über *شجر الدر*, eine Sklavin des Sultāns *† الملك الصالح نجم الدين ايوب 647/1249*.

Schrift: kleine gedrängte Gelehrtenhand, deutlich, vocallos. — Abschrift (f. 162) im Jahre 900/1484 von *محمد بن احمد بن محمد الطويل*

Nach f. 7 ist eine Lücke von etwas über 10 Bl.; es fehlt der Schluss der Einleitung und der Anfang des eigentlichen Werkes; f. 18^a beginnt in der Frage über den Namen des Abū bekr. —

Die in dieser Handschrift noch vorhandenen 4 Stücke (Spr. 67, 4—7) sind zugleich bezeichnet als Spr. 29, 1—4 (also Spr. 67, 4 = Spr. 29, 1 u. s. w.).

2) Pm. 115.

162 Bl. Folio, 27 Z. (32 × 19^{1/2}; 21 × 12^{1/2}^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch ist der obere Rand wasserfleckig, auch an einigen Stellen ausgebessert; ausserdem im Anfang und am Ende der Seitenrand ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit Klappe und Goldverzierung. — Titel und Verfasser fehlt.

Schluss f. 158^b wie bei Spr. 67, 1.

Imgleichen der Anhang wie dort; das historische Gedicht f. 158^b—161^a; dann auch die dort bezeichneten kurzen Abschnitte, nur der letzte Artikel über die *شجر الدر* steht hier nicht. Dafür steht f. 162^a die Notiz, dass zu Anfang jedes Jahrhunderts etwas besonderes geschehe, was für die ersten 8 Jahrhunderte der Hīgra nachgewiesen wird; zuletzt f. 162^a: *وفي المائة الثامنة كانت فتنة تمر لنك التي استصغرت بالنسبة اليها فتنة التتار على عظمها واسأل الله ان يقبضنا الي رحمة الواسعة قبل وقوع فتنة المائة التاسعة بجاه محمد صمّم وآله واحبابه*

F. 155^a steht eine Qaçide des أبن حجر العسقلاني auf den Aegyptischen Halifen المستعين بالله أبو الفضل العباس († 833/1433), anfangend (Kāmil): المَلِكُ اصْبَحَ ثَابِتِ الْاَسَاسِ بِالْمُسْتَعِينِ الْعَادِلِ الْعَبَّاسِ 43 Verse lang.

Schrift: ziemlich gross, breit, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Uberschriften hervorstechend gross, schwarz. Stichwörter roth. Der Text in rothen Doppelstrichen. — Abschrift im Jahre 1104 Ša'bān (1693) von صالح بن يحيى im Auftrage des حسام الدين ناصر بن صلاح بن عز الدين

Nach f. 136 ist eine Lücke von 2 Blättern.

9716. We. 1709.

7) f. 88—90^a.

Format etc. und Schrift wie bei 3. — Titel f. 87^b unten (und 88^a oben am Rande):

تحفة الظرفاء باسماء الخلفاء وهي منظومة للمؤلف
Verfasser fehlt; in der Titelüberschrift f. 88^a ist das Gedicht beigelegt dem الشيخ الامام المنهاجي.

Das bei Spr. 67, 1, 1, f. 149^b—150^b besprochene historische Gedicht über die Reihenfolge der Halifen (auch in Aegypten) von Anfang an bis auf Elnotuwakkil, im J. 885/1480. Es ist vor dem Jahre 884 verfasst, alsdann aber, nach Ermordung des المستنجد بالله, mit dem Schluss versehen (f. 90^a, 10).

Anfang wie bei Spr. 67. Schluss f. 90^a:
فَالله يبيغيه ذَا عَزٍّ وَيَحْفَظُهُ وَيَجْعَلُ الْمَلِكُ فِي اَعْقَابِهِ زَمْرًا
HKh. II 2617 (legt es dem Essojüti bei).

Dasselbe Gedicht in:

1) Lbg. 910, 3, f. 55^b—57.

Format etc. und Schrift wie bei 2. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang u. Schluss wie bei We. 1709, 7. Es enthält hier 88 Verse (wovon aber eine kleine Lücke ist). — Abschrift im J. 1022 Rabi' II (1613).

2) Pm. 561, f. 66^a.

Es soll Essojüti's letzte Dichtung sein.

Einen Commentar zu diesem Gedicht hat أخوات أخوان الصفا بشرح تحفة الظرفاء الخ † 1038/1628 عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العبيدروس verfasst u. d. T.

9717. Glas. 43.

52 Bl. 4te, 19 Z. (25 × 16; 18 × 10 1/2^{cm}). — Zustand: unsauber, öfters der Rand ausgebeßert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 52^b: الجزء الأول

من فزهة الالباب في جامع التواريخ والآداب

Verfasser und Anfang fehlt.

Die ersten Abschnitte: f. 1^a, 15: الماضى من الزمان
اختلف الناس في مدة ما مضى

ادم عم هو ابو البشر خلقه الله تعالى بيده 2^a
Dann ادريس عم هو حنوح 3^b; شيث بن آدم 3^a etc.

Geschichtliches Werk, erstes Heft. Zuerst Schöpfungs- und Prophetengeschichte; dann f. 18^a die Zeiträume von Adam bis auf Mohammed; 18^b die Zahl der Propheten und offenbarten Bücher. Darauf f. 19^a Geschichte Mohammeds und seiner Nachfolger أبو بكر مروان بن محمد الجعدي f. 32^b u. s. w. bis incl. محمد الجعدي (reg. von 126/744—182/749).

Schluss: وكان قد دفن البردة والقضيب
فدلهم عليه بعض خدمه

Wie ich jetzt sehe, liegt hier ein Stück aus dem Anfang von No. 9433 vor.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, gleichmässig, vocallos, bisweilen ohne diakritische Punkte. Collationirt. — Abschrift c. 1000/1500. — Nicht bei HKh.

9718. We. 337.

28 Bl. 8vo, 19—21 Z. (17 × 13; 13 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter im Deckel; sehr wurmstichig, zum Theil ausgebeßert; fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken u. Klappe. — Titel, Verfasser u. Anfang fehlt.

Bruchstück aus einer Geschichte Mohammeds und seiner Nachfolger. Dieselbe ist sehr summarisch; etwas ausführlicher behandelt ist seine Herkunft.

In Erzählung derselben beginnt f. 1^a:
يكنى ابا انقاسم وابا ابراهيم ابن عبد الله الذبيح
وذلك ان اياه امر في منامه بحفر زمزم الخ

F. 24^a ein kleiner Abschnitt: ومن فضائله صدم
انشقاق القمر قال الله تعالى اقتربت الساعة الخ

ومن معجزاته صنع القرآن العظيم الذي لا ياتيه ²⁴
الباطل من بين يديه الخ
خصايصه صنع علي اضرب الاول الواجبات ²⁵
الصحي والاضحية الخ

Der Abschnitt über Mohammeds Leben hört auf f. 26^b oben. Dann folgt: هذا حين الشروع في التاريخ الملخص من الطبري وابن مسكويه وابن ابي الازهر والفسوي وخليفة بن قانع والخطيب وابن عساكر وابن حبان وابن الاثير والمسعودي وابن الجزار وابن اقسان الديلمي والسروجي (?) ابو بكر الصديق رة كان اسمه في الجاهلية عبد الكعبة وفي الاسلام عبد الله الصديق الخ

Diese ganz kurze Halifengeschichte hört hier mit محمد بن زبيدة (d. i. الرشيد) von 198/809—198/818 auf; das Weitere fehlt.

Unter den f. 26^b genannten Quellen des Verfassers ist — von dem mir fraglichen السروجي abgesehen — der späteste Autor ابن الاثير (Verfasser des الكامل) † 630/1238. Der Verfasser citirt oft, z. B. 11^a, 15^b, 23^a, den سهيلي † 581/1185 als seine Quelle. Er scheint also im 7. Jahrhdt der Hîgra gelebt zu haben.

Die Handschrift ist lückenhaft. Im Anfang fehlt vielleicht nur 1 Bl. — obgleich das hier Vorliegende auch ein Stück eines grösseren Ganzen sein könnte. Ausserdem fehlt nach f. 2 1 Bl., nach 4 1 Bl., nach 10 4 Bl., nach 16 4 Bl. und nach 23 2 Bl. Alsdann nach f. 28 das Uebrige.

Schrift: ziemlich klein, gedrängte Gelehrtenhand, etwas in einandergezogen, deutlich, wenig vocalisirt. Einige Stichwörter roth, zum Theil roth überstrichen. — Abschrift c. 800/1397.

9719.

1) Pet. 324, 2, f. 13—47.

Format etc. und Schrift wie bei 1) (Text: 16—17 × 10^{cm}). — Titel, Verfasser und Anfang fehlen.

Das Vorhandene beginnt f. 13^a im Artikel الاوائل عن سليمان بن عبد الله بن معاوية so: معمر قال قدم معاوية مكة او المدينة فأتى المسجد الخ

Eine kurze Geschichte des Halifates bis gleich nach dem Untergang desselben, c. 658/1260. Das Ende f. 47^b: وجاءت البشري الي دمشق بالنصر والظفر للمسلمين على اعداء الله فطار الناس فرحا وسرورا، انتهى ما وقفت عليه من قضية التتار والدولة

الاموية والعباسية وما جرى لهم وعليهم ولله عاقبة الامور وهو حسبنا ونعم الوكيل

Abschrift vom Jahre 1018/1606.

3, f. 48—52: Türkisch.

2) We. 201, 6, f. 51—60^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 51^a:

هذه شجرة انتقال الدولتين

Verfasser ist vielleicht derselbe wie in den vorhergehenden Stücken.

Anfang f. 51^b: وصلی الله علی سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه اجمعين، اول ما نبدي بانتقال الدولتين من العلويين الي الامويين والي العباسيين قال الراوي وهو ابن الدويدار وابن الدينار والقاضي ناظر الجيش وكانم السر الخ

Dieser geschichtliche Ueberblick bricht etwa im Jahre 650/1252 in der Geschichte Aegyptens ab, f. 60^a.

9720.

1) Pm. 75, f. 36^a—41 Rand u. 53^b—58^b Rand.

Geschichte des Halifates des معاوية bis سليمان بن عبد الملك 'abd el'aziz bis Ende der Omajjaden-Herrschaft.

2) Pet. 324, 4, f. 53 u. 54. 55 u. 56.

4^b (Text: 16—16^{1/2} × 11—12^{cm}), sehr eng beschrieben.

Ein kurzes Verzeichniss der islāmischen Herrscher, von Mohammed bis zum Untergange des Halifates, mit Jahresangaben, ohne Erzählung von Ereignissen.

Das Verzeichniss befindet sich zweimal hier, hinter einander; f. 53 u. 54 und 55 u. 56. Beide von derselben Hand, klein, flüchtig, geläufig, nicht undentlich, vocallos. Die Herrscher sind roth geschrieben. Geschrieben etwa 1700.

3) WE. 169.

An den Artikel الارز (in dem Naturgeschichtswerke des Eddemiri) schliesst sich ein langer Excurs über die Nachfolger Mohammeds bis zum letzten 'Abbāsiden-Halifen. (Ebenso in den anderen Exemplaren des Werkes.)

4) Pet. 208, f. 280^b.

Auf der sonst leeren Seite sind die 37 'abbāsiden Halifen aufgezählt, aber ohne Jahreszahlen.

5) Glas. 225, 2, f. 219^b—220^a.

Gleichfalls ein Verzeichniss der Halifen bis zum Ende der 'Abbāsiden.

6) We. 408, f. 199—200.

Verzeichniss der Halifen von Abū bekr an, der Fātimiden, Ejjābiden, Tscherkessen und 'Otmūnen bis auf Sultān Mohammed ben murūd (um 1008/1694). Die Namen in kleinen rothen Kreisen, meistens mit Zusätzen über die Zeit der Regierung.

9721.

1) Pm. 654, 2, f. 47^a.

Die Abhdlg des رسالة الطيب ابو ياسر, betitelt über die Hochzeit des Errasīd mit Zobeida und die des Elmamūn mit Būrān.

2) Lbg. 368, 30, f. 150. 151^a.

Format etc. und Schrift wie bei 18). — Titel fehlt, s. Anfang.

Anfang: هذا كتاب كتبه عبد الله بن هرون الرشيد أمير المؤمنين بيده لعلي بن موسى بن جعفر ولتى عهده أما بعد فان الله عز وجل اصطفى الاسلام ديننا واصطفى له من عباده رسلا نالين عليه وهادين اليه الخ

Proclamation des Elmamūn, betreffend den 'Alī ben mūsā erridā als seinen Nachfolger in der Regierung, im J. 201 Ramadān (817).

Schluss: وسارعوا الي طاعة الله وطاعة امير المؤمنين فانه الامر ان سارعتم اليه وحمدتم الله عليه عرفتم الحظ فيه ان شاء الله، كتب بيده يوم الاثنين لسبع خلون من شهر رمضان سنة احدى ومائتين،

Abgeschrieben aus einer Handschrift und collationirt im Jahre 594/1188.

3) Lbg. 368, 29, f. 149^{a, b}.

Format etc. u. Schrift wie bei 18). — Titelüberschrift:

عهد الامام بن الامام على بن موسى الرضا

Anfang: الحمد لله الفعال لما يشاء لا معقب لحكمه ولا راد لقضائه... اقول وانا على بن موسى بن جعفر ان امير المؤمنين... عرف من حقا ما جهله غيره الخ

Proclamation, welche 'Alī ben mūsā erridā erliess im J. 201 Ramadān (817), als Elmamūn ihn zu seinem Nachfolger erklärt hatte.

واشهدت الله على نفسي بذلك وكفى بالله شهيدا، وكتبت بخطى حصرا امير المؤمنين... والفضل بن سهل وسهل بن فضل... وحماد بن نعمان في شهر رمضان سنة احدى ومائتين،

Dann folgen die dazu gehörigen Unterschriften.

9722.

Zu den auf die Geschichte der Omajjaden und 'Abbāsiden bezüglichen Werken gehören auch folgende:

- 1) محمد بن سلامة بن جعفر von تاريخ الخلفاء 464/1062. † القضاى
- 2) نظم منشور الكلام في ذكر الخلفاء الكرام von محمد بن احمد بن حسين wol c. 680/1298.
- 3) على بن ائجب ابن الساعى von اخبار الخلفاء 674/1276. †
- 4) الشمس الذهبى von تاريخ الخلفاء 748/1847. †
- 5) مورد اللطافة فيمن ولى السلطنة والخلافة von ابن تغري بردي 874/1469. †
- 6) النزهة السننية في اخبار الخلفاء والملوك المصرية von الحسين بن الحسين بن احمد ابن الطولونى 890/1486. † c.
- 7) عبد الرؤف المناوى von تاريخ الخلفاء 1081/1622. †
- 8) بلغة الظرفاء الي معرفة الخلفاء
- 9) محمد بن على بن منصف في اخبار معاوية von الوادى آشى ابن البراق 596/1200. †
- 10) محمد بن احمد von اخبار يزيد بن معاوية 970/980. † الأزهرى
- 11) محمد بن الحسين von اخبار عمر بن عبد العزيز 960/971. † الأجزرى
- 12) النهج والمرج في اخبار المستعنين والمعتنز von محمد بن مزهد ابو الأزهر 926/987. †
- 13) التنازع والتخاصم فيما بين بنى أمية وبنى هاشم von تقى الدين المقرئى 845/1441. †
- 14) محمد بن von المفيد في مناقب بنى العباس 818/926. † عباس اليزيدى
- 15) عمر بن الحسن von المبراس في تاريخ آل عباس 933/1286. † ابن دحية

- 16) محمد بن عبد الله بن مناصب بني العباس *von* عبد الرحمن السخاوي $\dagger 902/1497$.
- 17) *von* السيوطي $\dagger 911/1505$ الاساس في فضل بني العباس.
- 18) *von* demselben. رفع الباس عن بني العباس.

5. Die Türkenherrschaft.

9723. We. 344.

209 Bl. 4°, 19 Z. (27 × 19; 18½ × 13^{cm}). — Zustand: nicht überall fest im Deckel; stellenweise fleckig, besonders vorn am Seitenrande. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel u. Verf. f. 3^a:

درة الاسلاك في دولة الاتراك
للكاتبين بن عمر بن حبيب

Anfang f. 3^b: الحمد لله المبيد الوارث الشهيد
الباعث الذي رفع قواعد ملك الترك من بني يافث
... وبعد فهذا مختصر يشتمل على دولة الاتراك
واولادهم وصولته نوابهم وامراتهم واجنادهم وذكر الحوادث
الكائنة في عصرهم الخ

Geschichte der Türkenherrschaft, vom Jahre
648/1260 — 778/1376, von Elhasan ben 'omar
el Halebi *ibn Habib* $\dagger 779/1377$ (No. 2285). Das
Werk ist in gereimter Prosa und bespricht
zuerst politische Ereignisse, dann Todesfälle
berühmter Personen, wobei viele Verse citirt
werden. Die Jahresüberschriften sind immer bloss
سنة (nebst der Zahl). Die einzelnen Todesfälle
eines Jahres werden eingeleitet durch: فيها توفي.

Das Werk geht hier nur bis zum J. 777/1375
(nicht wie sonst bis zum J. 778). Der Verf.
behandelt darin zuletzt den Tod seiner 2 Brüder
und schliesst mit dem Verse (Wāfir):

فيما اهل الحجي قولوا بنصح لثالثهم تاقب للمسير
كمل الي آخر هذه السنة المباركة لدولة الاتراك
مائة وثلاثون سنة فان ابتداءها من سنة ثمان واربعين
وستمائة والله الموفق بلطفه

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, etwas vo-
calisirt. Ueberschriften roth. Am Rande die Stichwörter
des Inhalts roth. — Die Abschrift ist nach f. 209^b unten
noch bei Lebzeiten des Verfassers, also nm 778/1376, ange-
fertigt. — HKh. III 4916.

Die Folirung unten am Rande. Dabei ist f. 44 nicht
vorhanden; auf f. 204 u. 205 folgt je ein ungezähltes
Blatt, jetzt 204^p und 205^a.

F. 3^a enthält unter dem Titel eine Ueber-
sicht der Türkischen Sultane in Aegypten von
الملك الاشرف شعبان an bis auf الملك المعز ابيك التتركماني
($\dagger 777/1375$). Die von anderer Hand weiter hinzu-
gefügtten Herrscher kommen im Werke nicht vor.

F. 1^b u. 2^a enthalten die Anzfählung einiger
Herrscher aus der Ejjubidischen u. a. Dynastien.

9724. Spr. 63.

99 Bl. 8°, c. 19—21 Z. (18¾ × 14; 14½ × 10½^{cm}). —
Zustand: am oberen Rande fleckig, auch sonst nicht ohne
Flecken, z. B. f. 62 ff. — Papier: gelb, glatt, diok. — Ein-
band: Pappband mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser
fehlt; steht in der Unterschrift f. 99^b ziemlich
ausführlich. Anfang fehlt, und zwar 50 Bl.
Das Uebrige ist vorhanden, aber falsch gebunden.
Die Blätter folgen so: f. 62 — 82. 85. 84. 86.
83. 90. 87. 89. 88. 91. 1—61. 92—99.

Das hier Vorhandene beginnt im J. 726/1326.
Jahr 727 beginnt f. 63^a: فيها حكم قاضي
القضاة كمال الدين ابو المعالي الخ
Jahr 778 beginnt f. 97^b: وفيها ولي السلطان
المنصور علي بن السلطان الملك الاشرف شعبان الخ
وكانت وفاته بحلب عن نحو
خمسعين سنة تغمدته الله برحمته هذا آخر ما انتهت
اليه مسودة تاريخ شيخنا بدر الدين الخ

Schrift: ziemlich klein, fein, spitz, flüchtig, in ein-
ander gezogene Gelehrtenhand, nicht leicht zu lesen, vo-
callos, oft ohne diakritische Punkte. Die Jahresüberschriften
grösser, schwarz. — Abschrift im J. 804 Gomādā I
(1401), nach der Unreinschrift des Originals, in طرابلس,
von einem Schüler des Verfassers.

9725. Spr. 198.

25 Bl. 8°, 11 Z. (15¾ × 12; 10½ × 9^{cm}). — Zu-
stand: ziemlich gut, doch Bl. 1 unten im Text beschädigt
und die letzten Seiten beschmutzt. — Papier: hellbraun,
ziemlich stark u. glatt. — Einband: Pappband. — Titel
(schön, weiss auf Goldgrund mit Blau verziert) f. 1^a:

كتاب الجواهر المضبية في أيام الدولة العثمانية
(so auch in der Vorrede).

Verfasser (f. 1^a, besonders aber) f. 2^b, Z. 4:

محمد بن محمد بن سلطان الدمشقي الحنفى
Er heisset vollständiger:

محمد بن محمد بن عمر بن سلطان الدمشقي
الصالحى الحنفى قطب الدين ابو عبد الله

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي سلم الملك
للملك سليم شاه ومكنه في الارض ومن كل سبب اتاه ...
وبعد فقد قال الله تعالي بعد اعوذ بالله من الشيطان
الرجيم ولينصرون الله من يضره ان الله لقوي عزيز الخ

Kurze Biographie des Türkischen Sultāns
Selim ben bājezid † 926/1520 von Mohammed
ben mohammed ben 'omar ben sultān ed-
dimaşqī elħanefti qoṭb eddin abū 'abd
allāh, geb. 870/1465, † 950/1543, in 3 Kapiteln,
deren Ueberschrift f. 3^a.

فيما ورد من الاحاديث (حديث 17) in 3^b باب 1.
الشريفة المحسنة في فصائل الامام العادل والسلطنة

في ذكر مولانا الخداوندكار (فصل 3) in 7^a باب 2.
وما زيمه الله به من الخلم والوقار

في نسبه وعلمه 7^b فصل 1.

في كرمه وحلمه 10^b فصل 2.

في شجاعته وحسن سياسته 11^b فصل 3.

في ذكر ما ملكه من الامصار (فصل 3) in 14^b باب 3.
وما فتحه من جزائر الكفار

في كيفية تملكه الديار المصرية وما 15^a فصل 1.
وقع من القتال في الريدانية

في عوده من الصعيد باعدايه وانقراضهم 18^b فصل 2.
بالكلية وقرّة عينه بذلك وضمانينة الرعية

في دم الجراكسة واحوالهم واقوالهم 21^a فصل 3.
وافعالهم

Es schliesst mit sieben Versen, in deren
jedem Verse ein Wort der Qorānstelle 61, 13
[نصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين]

ist, nebst einem Schlusswort in Prosa, dessen
Ende f. 24^b: بتمه وطوله وقوته وحوله والحمد لله:
وحده وصلى الله على من لا نبي قبله ولا رسول
بعده ... ورضى الله عن اصحاب رسول الله اجمعين'

Es ist ein Dedicationssexemplar an den Sultān.

Schrift: klein, fein, zierlich, gleichmässig, vocalisirt.
Stichwörter und Ueberschriften roth (oder auch mit Gold-
farbe). — Abschrift c. 940/1533. — Nicht bei HKh.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

9726. Spr. 80.

126 Bl. 8vo, c. 21 Z. (21 × 15½; 16—16½ × 9—10^{cm}).
Zustand: sonst gut, doch der Rücken wasserfleckig, von
c. f. 32 an. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband:
Pappband mit Kattunrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

منتخب من تاريخ العلامة قاضي حلب الشريف
مصطفى الشهير بجنايبي

اختصار العلامة ذي الفنون شهاب الدين احمد بن
الملا محمد والدي واستاذي الشهير بابن الملا

الشافعي الحلبي وهو خطه'

Anfang f. 1^b: الحمد لله وصلى الله على سيدنا
محمد ... وبعد فيقول الفقير احمد بن الملا
محمد الشهير بابن الملا وقد وقعت على تاريخ قاضي
القضاة بحلب المولي العالم العامل ... مصطفى بن
قاضي القضاة امير حسن بن سنان البيساري ثم
القسطنطيني الحنفى ادام الله سيادته وابد سعاداته
وذلك في شهر سنة ست وتسعين وتسعمائة فاحببت
ان التنقط من درره الخ

Auszug des Ahmed ben mohammed
ben 'ali ben ahmed elħaḩkafti elħalebi
ibn elmenlā (elmollā), geb. 937/1530, † 1003/1595,
aus dem Geschichtswerke des Muḩtafā ben
ħasan ben sinān errūmi elqoṣṩānī el-
ħanefti elġennābi † 999/1591. Er hatte dasselbe
im Jahr 996/1588 gelesen.

Dieser Auszug bezieht sich bloss auf den-
jenigen Theil, der die 'Oṩmānische Ge-
schichte behandelt: denn nur mit dieser be-
schäftigt sich hier der Verfasser. Die erste Zeit
ist summarisch behandelt, die späterer ausführ-
lich, auch mit zahlreichen Nachträgen zu Tās-
kōprizāde's Werk الشقائق. —

Derselbe beginnt f. 1^b, nach der Ueberschrift:
الدولة العثمانية زادها الله قوة وتمكيننا وزينها بالعدل
اعلم ان اول من ملك منهم بالديار الرومية الامير so:
عثمان بك الغازي بن الامير ارطغرل بن سليمان شاه الخ

فظفر به امير الصعيد ابن عمر: f. 123^a
واتي به فامر السلطان به فصار على باب رولي وبه
زالت دولة الجراكسة وانقرضت فسبحان من لا يزول ملكه'

Schrift: ziemlich gross, kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale und fast ohne diakritische Punkte, schwer zu lesen, am Rande bisweilen Zusätze und Verbesserungen. An einigen Stellen (f. 51^a untere Hälfte bis 52^b; 77^b untere Hälfte bis 81^b, 86^b—91^b) sind leere Seiten zu Nachträgen gelassen. Die Ueberschriften und Stichwörter roth.

Abschrift von dem Sohne des Verfassers: **ابراهيم بن احمد** um 1015/1606. Derselbe hat f. 123^b—125^a eine tabellarische Uebersicht der 'otmānischen Herrscher mit Angabe ihres Geburtsjahres, Dauer ihrer Herrschaft und ihres Lebens, ihres Todesjahres hinzugefügt. Dieselbe hört auf in der Regierung des Sultāns Ahmed ben mohammed, mit seiner Thronbesteigung im J. 1012/1603. Dieselbe ist von 2 späteren Händen fortgeführt bis auf **محمد بن مصطفى خان بن محمد خان** (regiert von 1106/1694 an).

(Vergl. HKh. II 2198.)

9727. Pet. 347.

3) f. 65—73.

8°, 21 Z. (18 1/2 × 12 1/2; 12 1/2 × 7^{cm}). — Zustand: der Rand durch angeklebtes Papier vergrössert, um mit No. 1 u. 2 (womit es zusammengebunden ist) gleichen Formates zu sein. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel f. 65^a:

الايات النورانية في ملوك الدولة العثمانية،

Weiterhin: تاريخ الدولة العثمانية. Verfasser:

عبد الغنى النابلسي

Anfang f. 65^b (Vers 1 u. 3):

يقول افقر الوري عبد الغنى يدعوه بالنابلسي من يعنى
حمدك اللهم ذا العطايا وبالملوك حافظ الرعايا

Regezedicht, einen Ueberblick der Geschichte der 'otmānischen Herrscher gebend, bis auf Ahmed ben mohammed, regierend vom J. 1115/1703 an, von 'Abd elgani ibn ennābulusi † 1148/1780 (No. 8023). Es ist (nach dem fünfletzten Verse) nach dem J. 1102, d. h. wol im J. 1108/1692 verfasst und beendigt im J. 1115/1703 und enthält 348 Verse. — Schluss f. 73^b:

ما اسفر الليل عن الصباح واشرق النور علي البطاح

Schrift: klein, deutlich, gewandt, vocallos. — Abschrift etwa 1160/1757.

We. 1808, 9, f. 60—64.

Format etc. und Schrift wie bei 8.

Dasselbe Gedicht. Titel f. 60^a bloss: تاريخ الدولة العثمانية. Verf. so wie bei Pet. Anfang und Schluss ebenso. Das Gedicht enthält hier 367 Verse.

9728. Mq. 461.

23 Bl. 4°, 16 Z. (23 1/2 × 17 2/3; 17 1/2 × 12^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappbd mit Katturftoken. — Titel f. 1^b:

ذكر نبذة في الدولة الرومية والسلطنة العثمانية
البسها الله تعالى لباس العز المقرون بالديموم الخ

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: فالولهم بمصر السلطان سليم
تولي بمصر مستهل سنة ثلاث وعشرين وتسعمائة
وله عدة جدود تولوا كلهم السلطنة بالروم ثم
بالقسطنطينية العظمي ولم يتولوا مصر

Uebersicht der 'Otmānischen Geschichte, von **السلطان سليم بن بايزيد خان** († 926/1520) an, mit nachträglicher Erwähnung der früheren 'otmānischen Sultāne, bis auf **السلطان احمد بن محمد خان**, der im J. 1148/1780 abgesetzt wurde.

F. 22 u. 23^a Tabelle der Syrischen Basās, vom J. 980/1524 an bis 1086/1626.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift o. 1840.

Auch WE. 48, 1, f. 15^b steht ein Verzeichniss der 'Otmānischen Sultāne, mit Angabe des Jahres der Thronbesteigung; die Dauer der Regierung ist zur Seite nebengeschrieben.

9729. Pet. 261.

151 Bl. 4°, 27 Z. (29 × 19 1/2; 22 1/2—28 × 12 1/2—13^{cm}). Zustand: vorn und hinten etwas unsauber, f. 27 bis o. 60 in der Mitte und oben am Rücken ein grösserer Wasserflecken, von dem letzten Blatte die untere Hälfte abgeschnitten, sonst ziemlich gut. Der Rand des 1. Blattes ausgebessert. — Papier: weisslich, diok, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit schwarzem Lederrftoken. — Titel und Verfasser fehlt. Aber von anderer Hand oben an den Rand ein Titel (nebst Verfasser) geschrieben, der aber bei dem beschädigten und beschnittenen Rande nicht mehr

ganz vorhanden ist; erkennbar von dem Titel ist bloss das letzte Wort **الحاضر**; der Verfasser aber ist danach:

المرحوم الشيخ الوالد الشيخ عبد القادر رحمه مولا وهو تاريخ حسن لم يذكر فيه عجزاً

Und daneben von anderer Hand:

اصلاً لشيخ ابن القطبي عفى الله عنه

Auf dem unteren Schnitt der Handschrift steht als Titel: تاريخ السلاطين المتقدمين ووزرائهم وما جرى بايامهم

الحمد لله مدبر الدهور، ومدور: 1^a. Anfang
الافلاك بقدرته والشهور، ومظهر آثار قدرته، ومبدي
اسراز قدرته . . . أما بعد فلما كان في من تقدمنا
في الاعصار الخالية والغرون الماضية من قيد ما وقع
من وقايح وسير لها اثر شاع بها التواريخ والسر
فحملني علي ان جعلت هذا التاريخ الخ

Diese Chronik des 'Abd elqadir behandelt die Jahre 1012/1608—1063/1649, von der Regierung des Sultāns Ahmed ben mohammed ben murād ben selim bis in die Zeit des Sultāns Ibrahim ben murād. Doch werden auch noch Ereignisse aus dem J. 1068/1648 berührt. Der Verf. ist in seiner Darstellung ziemlich ausführlich, schweift öfter auch auf andere Gebiete über, die nicht unmittelbar zur Sache gehören, wie er z. B. manche Anekdoten, auch aus früherer Zeit, beibringt. Er hat sich zur Pflicht gemacht, von Keinem eine schlechte Handlung zu berichten. — In der Einleitung sagt er, dass er sich auf **ابن القطبي** stütze und zwar auf dessen Werk **بيبت الله الحرام**. Er meint damit nicht das fast gleich betitelte Werk des bekannteren **[قطب الدين = القطب المكي]** † 991/1588, sondern dasjenige von dessen Neffen **عبد الكريم بن محب الدين بن علاء الدين القطبي المكي** † 1014/1606, welches betitelt ist:

اعلام العلماء الاعلام ببناء المسجد الحرام

Dies Werk ist aber nur eine der von ihm benutzten Quellen, obgleich es auch eine Chronik (تاريخ) ist und sich nicht auf Mekka beschränkt.

Das Werk ist hier offenbar nicht zu Ende; auf f. 151^a Mitte, sagt der Verfasser, er wolle einen Vorfall erzählen in dem Artikel (d. h.

an der Stelle wo er handeln werde von Thaten) des **كوجك احمد باشا**. Diese Stelle und zugleich damit der Schluss dieser Handschrift, ist: وفي هذه السنة تعين كوجك احمد باشا على الركوب على الامير فخر الدين ابن معن وسندكر ذلك في ترجمة كوجك احمد باشا واستمر قاضي الشام المزبور الي ان عزل في سنة 1043 وتولي مكانه عبد الرحمن بن ولي فعزل وتولي مكانه محمد افندي المشهور بسريدي زاده في سنة 1046

Schrift: türkischer Zug, ungleich; im Anfang ziemlich klein und fein, allmählig grösser, mit kräftigem Grundstrich und gegen Ende hin etwas flüchtig, durchschnittlich aber überall deutlich; vocallos. Am Rande bisweilen eine kurze (meistens rothe) Note, die auf einen behandelten interessanten Gegenstand aufmerksam macht. Ueberschriften sind nicht; von Zeit zu Zeit werden die Hauptjahreszahlen roth geschrieben. — Abschrift um d. J. 1100/1688 (sohwertlich Autograph).

9730. Spr. 52.

1) f. 1—31.

103 Bl. 8vo, 15 Z. (19½ × 13½; 13 × 9½^{cm}). — Zustand: am unteren Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich dick, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit goldverziertem Rücken. — Titel auf dem vorderen Deckel:

هذا تاريخ نسب آل طالو الارتقى وستي كتاب الجواهر
المضيئة في تواريخ الدولة الطالوية الارتقية

Verfasser daselbst: **ابن خلكان**. Dies ist nicht richtig.

Der Anfang fehlt, wenigstens 10 Blatt. Das Vorhandene beginnt in Mittheilung verschiedener Briefe, betreffend die Bitte um Rückkehr auf seinen Posten, seitens eines der Ortoqiden. Darauf f. 4^b: فصل نذكر فيه بعض ما ذكره المؤرخون في احوال هذه الطائفة الارتقية

Das Werk behandelt die Geschichte der Ortoqiden, und stützt sich auf mehrere Geschichtswerke, so des **ابن الاثير** † 680/1288, des **النويري** etc. † 816/1412, **محب الدين ابن الشحنة**.

Einige Ueberschriften: F. 5^b ذكر الامير الكبير
ذي القدر الخطير ايلغازي نجم الدين

10^b ذكر ولده حسام الدين تهرتاش
12^b ذكر صلاح الدين طالو الملقب بركن الدولة
31*

Der Verfasser bespricht f. 24^a den ابو المعالي (1014/1606) (+ درويش محمد افندي الطالوي الارتقى).

Mehrere längere Gedichte von الحلي صفي الدين عماد الدين الحنفي (dem Zeitgenossen des محمد الطالوي und Lehrer des Verfassers) u. a. kommen vor.

Der Verfasser muss also nach dem Jahre 1015/1607, etwa um 1050/1640 gelebt haben.

Das Werk bricht mit f. 31 mitten in einem Gedichte auf ح (in Basit) ab: das Uebrige fehlt.

Schrift: gewandt, etwas flüchtig, ziemlich gross, nicht vocalisirt. Von f. 27^a Mitte an eine andere Hand, kleiner, sorgfältiger, wenig vocalisirt. — Abschrift c. 1750.

9731. WE. 11.

184 Bl. Folio, 21 Z. (30 × 20¹/₂; 23 × 13¹/₂ cm). — Zustand: mit grossen durch und durch gehenden Wasserflecken, die gegen Ende immer grösser werden. — Papier: gelblich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: guter rother Corduanbd mit Klappe. — Titel von anderer Hand f. 1^a:

كتاب عجائب المقنور في أخبار تيمور

(Weiter unten f. 1^a steht noch als Titel: تاريخ تيمور).

Verfasser f. 1^a: احمد ابن عربشاه. Ausführlicher:

احمد بن محمد بن عبد الله بن ابراهيم
الدمشقي الرومي القرشي العثماني الحنفي شهاب الدين
ابو العباس [وابو محمد] ابن عربشاه ويعرف بالعجمي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي علي منوال ارادته:
وتدبيره تنسج مقاطع الامور ومن ينبوع قضاة الي
لجج قدرة يجري تيار الاعاصير والدهور . . . اما بعد
فلما كان في التواريخ عبرة لمن اعتبر وتنبية لمن
افتكر واعلام ان قاطن الدنيا على سفر الخ

Leben und Thaten Timürs, in Kunstprosa, von Ahmed ben mohammed ben 'abd allāh ben ibrahīm eddimasqi errūmi el'otmāni śihāb eddīn abū 'l'abbās [und abū mohammed] *ibn 'arab'sāh el'agemī*, geb. 791/1389, † 864/1450. Das Werk ist in viele Abschnitte getheilt.

Schluss f. 184^a: ونسأل الله سبحانه وتعالى ان يصون عن الزلزل اقولنا وعن الخطل والخلل افعالنا واحوالنا
Dies ist der Schluss des langen Abschnittes f. 162^b: فصل في صفات تيمور البديعة وما جبل عليه من سجية وطبيعة

In dieser Handschrift ist die الحاتمة (ed. Manger II, 962 ff.) nicht vorhanden.

Schrift: ziemlich, gross, weitläufig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift (incorrect) vom J. 1209/1788, in der Stadt تطان.

KHh. IV 8074, II 2190.

9732. We. 357.

1) f. 1—117^a.

117 Bl. 4°, 35 Z. (22 × 16; 16 × 7²/₈ cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelblich (und auch farbig), glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt.

Dasselbe Werk. Titel ebenso. Verfasser:

شهاب الدين ابو العباس احمد بن محمد بن عربشاه الحنفي
Anfang wie bei WE. An den dort angeführten Schluss schliesst sich hier noch f. 114^b das Schlusswort (حاتمة الكتاب), dessen letzte Worte f. 117^a: فاذما الاعمال بالنبات وانما لكل امرئ ما نوي الحمد لله حمدا يملأ اركان الامكنة ويعطر خياشيم الازمنة وصلى الله على سيدنا محمد صلاة تبلغ قابلهما مأمنه وتحله بشفاعته في الدارين ان فردوس الاعلى مسكنه وعلى آله واصحابه الذين استمعوا انقول فاتبعوا احسنه ونستغفره من حصايد الالسنة وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم

Schrift: kleine feine kritische Türkische Hand, vocallos, nicht leicht zu lesen. Ueberschriften meistens roth. — Abschrift im J. 1139/1718 (von محمد بن عيسى بن كنان).

9733.

Auf die Türkenherrschaft beziehen sich auch noch folgende Werke:

- 1) طاهر بن حسن von تاريخ في دولة الاتراك 808/1405. ابن حبيب عز الدين
- 2) احمد بن غرة السير في دولة الترك والنتير 854/1450. محمد ابن عربشاه
- 3) ابن قطلوبغا von مختصر في دولة الاتراك 879/1474.
- 4) محمد بن المنج الرحمانية في الدولة العثمانية um 1050/1640. ابي السرور البكري الصديقي المصري
- 5) von dems. اللطائف الربانية على المنج الرحمانية
- 6) درر [قدر?] oder الاتمان في اصل منبع آل عثمان von demselben.
- 7) von demselben. فيص المئتان في دولة آل عثمان

- 8) در الجمان في دولة السلطان عثمان
 9) على بن القاضى سعدى von غاية البيان ونهاية التبيين
 10) فلائد العقيان في فضائل سلاطين آل عثمان
 1088/1624. † مرعى بن يوسف بن ابي بكر الكرمى
 11) الدر المنظوم في مناقب بايزيد ملك الروم
 922/1516. † احمد بن الحسين العليّيف
 12) تحقيق الفرج والامن والفرح لاهل الايمان بدولة
 السلطان سليم بن سليمان
 1020/1611. nm نور الدين على بن الجزائر المصري

6. Arabien.

a) überhaupt.

9734. Mf. 173—176.

Folio (32 × 21 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, etwas dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel (Mf. 173):

Primera parte de la **Polygrafia Arabigo española** escrita para uso de los catholicos en las contextaciones à mahometanos en materia y puntos de dogma y cathequística, con arreglo à los codices de la Bibliotheca del Escorial y otros de otras Bibliotecas. Por D. Faustino Juan Nepomuceno de Borbon, vulgo Muscat. Anno de 1790.

Dieses grosse, aus dem Studium der Arabischen Handschriften des Escorial (und zum Theil auch anderer Bibliotheken) hervorgegangene Werk eines spanischen Gelehrten behandelt, in spanischer Sprache, im ersten Theil Geographie und Geschichte Arabiens, 'sowol der ältesten als aneh der islāmischen Zeit, mit Aufzählung der verschiedenen Dynastien in den einzelnen Ländern, sowol in Asien, als in Afrika, als in Europa. Von f. 314 an handelt der Verfasser über Schrift und deren verschiedene Züge und Veränderungen, auch über Dialekte. — In dem 2. Theile handelt er ausführlicher über die Formen der Schrift, auch über talismanische Zeichen, Münzen, Inschriften, Zahlenzeichen, Astronomische Bezeichnungen und Schriftabkürzungen, giebt auch verschiedene

Schriftproben. — In dem 3. Theile handelt er über die Quellen zur Geschichte, namentlich über die Tradition, und giebt eine Uebersicht über die Entwicklung der Gelehrsamkeit, namentlich der theologischen, zur Schule des Mālik ben annas gehörigen, in Spanien während der von ihm angenommenen 3 Epochen bis etwa in die Mitte des 14. Jahrhunderts nach Christus. — Der 4. Theil endlich giebt eine Einleitung zu dem Ganzen, hauptsächlich aber, von f. 54^a an, die Textstellen der besonders benutzten Werke. — Zur Vervollständigung dient dann noch das genealogische Tabellenwerk Mf. 177.

Im Folgenden geben wir den Inhalt der Bände etwas genauer an, beschränken uns aber auch hier auf das Wesentlichste. Zu bemerken ist noch, dass das Werk in Kapitel getheilt ist, dass aber die Zahl der Kapitel schon vom 5. an (f. 69^a) fehlt und dass weiterhin, besonders im 2. Bande, die Kapitelüberschrift überhaupt fehlt.

I. Band (Mf. 173) 366 Bl.

Das 1. Kapitel f. 1 behandelt die Geographie Arabiens; das 2. Kap. f. 6 die Ureinwohner des Landes; das 3. Kap. f. 23 über die Glaubwürdigkeit der genealogischen vormohammedanischen Nachrichten; das 4. Kap. f. 42 enthält kritische Bedenken und Erörterungen über jene Vorzeit; darin ein Verzeichniss der alten Arabischen Schlachtstage f. 58—68 (nach Elmeidan's Werk *تجميع الامثال*).

Dann ist die Rede von den Himjaren f. 69^a, den Gorhomiten 100, den Königen von Ellitra 104, von Kinde 111, Gassān 114, von den Arabischen Theilkönigen 119, den Persischen Dynastien 124, von Aegypten 146. — Die Arabischen Dynastien nach Moḥammed, in Asien 154; in Aegypten 200; die Otmānischen Sultāne 233; die Dynastien in Westafrika 235, Omajjaden, Edrisiten 238, Benū abū 'l'afje 243, Zenātiten 244, Lemtūniten 246, Almohaden 251, Benū hafç 255, Benū zaijān 259, Meriniten 261. — Die Fürsten von Damascus 269,

- 9) f. 162 (Casiri I 934, 4) "رأذنت حكيم الفرس (4, Casiri I 934, 4)
 10) f. 163 (Casiri II 1706) "الانيس بروض القرطاس (Casiri II 1706)
 11) f. 164 † 817/929 "الزبيح لمحمد بن جابر البتاني (Casiri I 903).
 12) f. 167 (Casiri I 927) "تاج الازياج وغنية المحتاج لابي عبد الله محمد بن ابي الشاكر الغرناطي
 13) f. 169 (Cas. I 961). "Astronomische Tafel (زيح), aus dem Lateinischen übersetzt ins Arabische von موسى جالين البتروني.
 14) f. 172 (Cas. I 708). "Das 29. Kapitel aus dem امثال الميبداني. S. Bd I (Mf. 173) f. 58—68.
 15) f. 183. "4. Abschnitt der vorislämischen Geschichte Abu'lfidäs (ed. Fleischer, p. 114), und f. 190 aus dem 5. Abschnitt (ed. Fleischer, p. 178): ذكر اسم العرب واحوالهم قبل الاسلام
 16) f. 192 (s. f. 158) "عجائب البلدان (s. f. 158)
 17) "Unter den noch in Kürze als benutzt angeführten Handschriften ist zu bemerken f. 196: "الوسايل الي معرفة الاوائل للجلال السيوطي

Darauf f. 198 ff. Verzeichniss der 'otmānischen Sultāne und Anderes, 200 u. 204 Zeichen für die Planeten, 201^a Namen und Figuren der Punktirkunst (علم الرمل) (16 an Zahl); 202. 203 Einiges über Geheimschrift; 205^b über Satzschliessende Punkte; 206—208 Verzeichniss der zu den Metropolen-Sitzen in Spanien gehörigen Ortschaften.

Die Schrift ist ziemlich grosse und gut; in Bd II ist Manches corrigirt.

9735. Glas. 97.

159 Bl. 8°, 17 Z. (20 × 14^{1/2}; 13^{1/2} × 9^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a (auch f. 1^b):

"الانبجان لمملوك الزمان

Verfasser fehlt.

Anfang: حدثنا ابو محمد عبد الملك بن هشام عن اسد بن موسى . . . عن وهب بن منبه انه قال قرأت ثلاثة وتسعين كتابا مما انزل الله على الانبياء الخ

Ausführliche, mit vielen Gedichten untermischte, Geschichte des Himjaren-Reiches. Voraufgeht die Geschichte der Schöpfung und der Propheten bis Hūd; darauf folgt f. 28^a die seines Sohnes Qalbān und dessen Nachkommen, dann عبد شمس سبا, dann بيشجب, dann حمير u. s. w. F. 51—70 die Geschichte des بلقيس بنت الهداد und 82^a ff. der القرنين.

Das Werk bricht hier ab mit der Ueberschrift und dem Anfang eines neuen Abschnittes f. 159^b: "ذو نواس اسعد بن بيان ملك متوج, فلما بلغ حمير ما فعله ذو نواس. Wie viel noch fehlt, ist nicht ersichtlich.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1150/1737.

WE. 137, f. 92—138.

Eine Reihe biographischer Artikel, welche, ohne Angabe der Quelle, sich auf das Reich der Himjaren beziehen. Zuerst: ذكر لقمان بن عاد. Zuletzt: بلقيس بنت الهداد بن شرحبيل.

9736.

1) Mo. 392.

5 Bl. 8°, c. 18—25 Z. (20 × 14; 16—17 × 8^{1/2}—9^{cm}). Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunband mit Leder Rücken. — Titel und Verfasser f. 3^a:

هذه القصيدة لنشوان الحميري

Ueber dies, die Vergänglichkeit irdischer Macht und Herrlichkeit an dem Untergang des Himjarenreiches nachweisende, Gedicht s. Genaueres bei Pet. 184, 5. — Es hat hier im Ganzen 136 Verse.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross u. gedrängt, wenig vocalisirt, diskrit. Punkte fehlen öfters. Abschrift c. 1150/1737.

F. 1^b. 2 enthalten kleinere Gedichtstücke Verschiedener.

2) Glas. 238, 5, f. 64^b—66.

Format etc. und Schrift (mit sehr vielen Glossen am Rande und zwischen den Zeilen, in kleineren Zügen) wie bei 3. — Titel fehlt. Verfasser angegeben:

نشوان بن سعيد الحميري

Dasselbe Gedicht. Im Ganzen 102 Verse mit sehr vielen, auch längeren, Glossen.

9737. Pet. 184.

5) f. 120^b—167^b.

4°, c. 19—20 Z. (29¹/₂ × 20; 20 × 18¹/₂^{om}). — Zustand etc. wie bei 1). — Titel fehlt; er ist:

شرح القصيدة الحميرية

Anfang f. 120^b: قال الشيخ الافضل العلامة:
البينى نشوان بن سعيد الحميري قال في الزهد
وذكر ملوك حمير ودولتها وذكر ايام دولتهم وغزاهم
بارض العجم وما يليها من البلدان وبالله التوفيق؛

Diese lange historische Elegie des Našwān ben sa'id elhimjari eljemeni abū sa'id † 578/1177 (No. 916) auf das Himjarenreich beginnt (Kāmil):

الامر جد وهو غير مزاج فاعمل لنفسك صالحا يا صاح
كيف البقاء مع اختلاف طبائع وكرور ليل دايم وصباح
und schliesst f. 167^b:

سكنوا الثرى بعد القصور ولهوم بطعام ومشارب ونكاح
والدهر يمزج بؤسه بنعيمه ويؤري بنيه الغم بالأفراح

Diese Qačide ist mit einem Commentar versehen, der vorwiegend historischer Art ist, aber auch Lexikalisches berücksichtigt, viele Verse und grössere Gedichtstücke beibringt, und meistens sich an einzelne Verse, zuweilen auch an Versgruppen anschliesst. Er beginnt nach Vers 11 so: هود النبي عم بن عابر بن شالغ بن ارفخشذ بن سام . . . واتفق اهل السير ان اول نبى مرسل بعثه الله تعالى بعد نوح انخ

Schrift: ziemlich gross und dick, deutlich und gewandt, vocallos. Die Verse des Textes mit grosser, dicker Schrift, vocalisirt. Die im Commentar angeführten Verse auch ziemlich stark vocalisirt. — Abschrift i. J. 1081/1670 von سعيد بن محمد بن عبد السلام

Dasselbe Werk in Glas. 146, 2, f. 8—114.

8°, 17—19 Z. [Text: 14 × 9^{om}]. — Zustand: unsauber, wasserfleckig; der Rand öfters ausgebeSSERT, so bes. Bl. 8. Bl. 24. 61 schadhafte. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel f. 8°:

شرح النشوانية التى لسعيد الحميري

Der Verfasser unrichtig; er heisst: نشوان بن سعيد
Im Ganzen 135 Verse.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, etwas nachlässig, fast vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 1085/1674.

F. 115—119 enthält kleine Stücke in Vers und Prosa, von derselben Hand.

9738. Spr. 182.

1) f. 1—135^b.

248 Bl. 8°, 13 Z. (20 × 15¹/₂; 12—13¹/₂ × 9¹/₂^{om}). — Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, fein. — Einband: rothbrauner verzierter Lederbd. — Titel u. Verf. f. 1^a oben:

تاريخ اليمن من تاريخ الحشيبيري

Anfang f. 1^a: قال الحافظ البحر المحيط:
بيان في ذكر التباينة ملوك اليمن، هود عم ابن عابر بن
شالغ بن ارفخشذ بن سام بن نوح بن لمة بن
متوشلغ بن خنوخ بن مهلائل . . . بن آدم النبي صم
واتفق كثير من علماء السير ان اول نبى مرسل بعثه
الله تعالى على وجه الارض هود عم الخ

Das Ganze ist nichts weiter als dieselbe Himjarische Qačide, nebst Commentar und, mit geringen Auslassungen, dasselbe Werk wie Pet. 184, 5. Gleichwohl kann dies ganze Stück der im Titel bezeichneten Chronik entnommen sein. Der mit dem Gentilnamen الحشيبيري bezeichnete Verfasser ist entweder احمد المدنى الحشيبيري oder محمد بن عمرو بن الصديق † 1058/1648 oder محمد بن احمد بن مفتى الديار اليمنية † 1050/1641 oder ذهل بن على بن احمد بن عبد الله الحشيبيري العدناني † 1082/1671. — Alle drei sind Jemenser und können füglich eine Chronik ihres Heimatlandes verfasst haben.

Das Werk beginnt hier, mit Fortlassung der ersten einleitenden 11 Verse der Qačide mit dem Commentar, ganz wie bei Pet. 184, f. 121^a. Die in dem Commentar vorkommenden Gedichte sind nur zum Theil fortgelassen, zum Theil etwas verkürzt, durchschnittlich alle wiedergegeben. Auch die Verse des Grundtextes, von dem Anfange abgesehen, kommen fast alle vor, und so auch die letzten. Der letzte davon f. 135^a:
والدهر يمزج بؤسه بنعيمه ويؤري بنيه الغم فى الأفراح

Woran sich f. 135^b oben sofort die Unterschrift anschliesst: تمت القصيدة الحميرية النشوانية [im Text steht fälschlich: الحمارة النشوانية].

Die Verse sind nicht immer deutlich genug im Text abgesetzt, in der Regel aber durch vorgesetztes شعر (roth) angezeigt.

In der Mitte folgen die Blätter so: 90. 92. 93. 91. 94 ff.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gefällig, vocallos. Ist äusserst incorrect. — Abschrift o. 1850.

9739. Spr. 182.

3) f. 149^a—158^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Titelüberschrift: قال الحافظ المبحر المحيط

بيان في ذكر ملوك اليمن من التبابعة ومن غزا منهم
وولاية كل واحد منهم وعمرهم

Kurze Uebersicht der Jemenischen, d. h. hier speciell der Himjarischen Könige, und zwar besonders von الحرت الرايش an [Anfang dieses Artikels: وكان الحرت الرايش اول من غزا منهم سيف بن ذي يزن bis zu واصاب الغنائم Aus derselben Chronik.

Schluss f. 158^a: وبانان عامل بزويز عليها ونعمه
قائدان من قواد بزويز يقال لهما ثيروز ودانويه واسلموا

Wie 1) u. 2) ganz incorrect. — F. 158. 160 leer.

9740. Spr. 182.

2) f. 135^b—149^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Titel fehlt. Aber unmittelbar mit der Unterschrift zu 1) fortlaufend steht f. 135^b, Z. 1:

التانية النشوانية

d. h. (mit Ergänzung von القصيد): 2. Qaçide desselben نشوان nebst Commentar dazu (in gleicher Weise wie bei 1). Auch dies Stück wird derselben Chronik Eljemens entnommen sein.

Die Qaçide beginnt (v. 1. 2) (Tawil):

ذكرت ليال دارسات خواليها رسوما واطلالا عفت ومغانيا
ومن حلها فامة بعد امة غدت وهما في الترب منها بواليا
In v. 1 ist ليال ديبارا für ليال zu lesen.

Der Commentar beginnt zu Vers 7: نمرود بن
حاش بن اميم بن لاون بن سام بن نوح ملك بابل
وهو صاحب الجدل ببابل الخ

Dann bespricht derselbe zunächst die بلقيس, dann die Stämme ثمود وجديس etc.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Der Inhalt dieser historischen Elegie, wie auch die Einkleidung derselben, entspricht der himjarischen Qaçide. Dahin sind die alten arabischen Stämme, dahin die Könige der Griechen, die von Ken'an, Boltnagr und Nimrud, Babel und Persiens Könige, die von Syrien, die Pharaonen, die 'Amalekiter, die Herrscher von der Familie حفنة, die Herrscher von كندة, die Himjaren (der Commentar darüber f. 146^a ff.). Im Ganzen 49 Verse. Die letzten Verse f. 149^a:

فيا رب انى مساجير وعائد بعفوك من يوم يشيب النواصيا
ويا رب انى غير عفوك جنة تقينى فكن لى يا الهى واقيا

Dieselbe Qaçide in Glas. 238, 4, f. 63^b—64^b.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Ueberschrift:

جواب لنشوان بن سعيد علي الامام احمد بن سليمان
وهو اخوه من امة

52 Verse lang. Blosser Text, aber mit vielen Glossen am Rande, weniger zwischen den Zeilen.

9741. Mf. 1303.

298 Seiten Folio, 27 Z. (30×20; 22—23×14—15^{cm}).

Zustand: ziemlich gut; der Rand bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel S. 3:

ك سيرة مولانا . . . الامام المهدي لدين الله
الشهيد في سبيل الله امير المؤمنين احمد بن
الحسين بن احمد بن القاسم بن رسول الله

شرف الدين يحيى بن القاسم بن يحيى بن
القاسم بن يحيى بن حمزة الحمزي

Anfang S. 4: شرف الدين يحيى . . .
قل . . . هذا مبتدا سيرة مولانا الامام . . . المهدي لدين
الله البايغ نفسه من الله . . . احمد بن الحسين
. . . قال السيد شرف الدين . . . الحمد لله الذي
نور قلوبنا بانوار الهداية . . . وبعد ذلك اشهد ان
اهل البيت عم افضل الخلق بعد رسول الله صتم الخ

Ausführliche Biographie des Imām *Elmehdi*
lidin allah ahmed ben elhosein ben ah-
med ben elqasim, verfasst von Šeref
eddin jahja ben elqasim ben jahja ben

elqāsīm *alkamzī* (u. im J. 646 Rabī' I (1248) von ihm begonnen). — Dies interessante zeiditische Werk, das sich auf zuverlässige unparteiische Zeugen und zum Theil auf des Verfassers eigene Wahrnehmung, ausserdem auf Schriftstücke und Reden des Imām, stützt, behandelt ausführlich die Zustände und Kämpfe in Eljemen während der 1. Hälfte des 7. Jahrhunderts der Hīgra. — Der Imām war geboren im J. 612 Dū'īq. (1216) und fiel im Kampfe im J. 666/1268. Zuerst wird er im Allgemeinen geschildert f. 5^a ff. (Herkunft, Geburtszeit, Charakter, Bildung), dann f. 47^a ff. der Anlass zu seinem Auftreten als Imām (السبب الداعي إلى القيام) im J. 646 Čafar (1248) (f. 55^a), darauf f. 81^b ff. seine Kriegszüge (الغزوات والسرايا) und endlich sein Tod und die unmittelbaren Folgen desselben f. 238^b (Auftreten des Imām Elmançūr billāh elhasan ben moḥammed ben aḥmed ben jaḥjā ben jaḥjā ben elhādī) erzählt. Es sind viele lange Lob- und Trauergedichte beigebracht. Das Ganze zerfällt in viele ungezählte Abschnitte, weiterhin auch in Erzählungen (قصة), wo es dann heisst: قال الراوي.

Schluss S. 298: *الذي قوله تعالي ان الله هو التواب الرحيم ولا حول ولا قوة . . . قال السيد شرف الدين . . . فهذه جملة من سيرته عم الي ان مصى شهيدا حميدا . . . وقد اعرضنا عن التظويل . . . ونساله ان ينفعنا وجميع المسلمين . . . وان يلهمنا الي الصواب فهو ولي الهداية وبه ازمة التوفيق في البداية والنهاية ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم*
وصلى الله الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, doch ungleich, etwas vocalisirt, doch fehlen oft diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth, gegen Ende schwarz in grösserer Schrift. S. 3—6 etwas kleiner ergänzt, gleichfalls von jemenischer Hand. — Abschritt von عبد الله بن حسين بن حسن بن صالح im Jahre 1097 Rabī' II (1686) und S. 3—6 um 1151/1738 von عبد اللطيف بن احمد بن عبد الملك بن انوجيد

Collationirt. Völlig falsch gebunden: die Seiten folgen so: 1—12. 241—246. 31—228. 13—30. 249—292. 239. 240. 293. 294. 247. 248. 229—238; 1 Bl. fehlt; 295—298.

S. 1 steht ein Trauergedicht von عبد الله بن احمد بن عبد المومن على ابن الوزير (auf Hafif, 21 Verse).

9742. WE. 5.

269 (277) Bl. 8vo, 21—22 Z. (20^{3/4} × 15^{1/3}; 15^{1/2} × 10^{em}). Zustand: ziemlich gut; vorn etwas unsauber; der obere Rand gegen Ende fleckig. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit schadhafter Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب تاريخ بني عثمان يستي البرق اليماني
في الفتح العثماني

Der Specialtitel auch in der Vorrede f. 3^a. Verfasser f. 1^a:

قطب الدين المكي
أصحفlicher:
محمد بن احمد بن محمد بن قاضيخان المكي
النهراني قطب الدين

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي نصر الدين: الحنيفي بصرام وسان، وقطع دائر اهل الفساد والبدعة بانتصار اهل الايمان . . . أما بعد فهذا كتاب لطيف، وتاريخ منتخبا طريف، جمعت فيه ما تجدد في عصرنا من فتوحات اليمن، وما حدث فيها من الاحوال والفتن، الخ

Dies Werk des Moḥammed ben aḥmed ben moḥammed *elmekki qotb eddīn* † 991/1698 behandelt in Reimprosa die Eroberung Eljemen und die otmānische Herrschaft daselbst, ist verfasst im Auftrage des Grosswezirs Sinān bāsā und gewidmet dem Sultān Selīm ben soleimān † 982/1574.

Dasselbe beginnt mit einer »tönenden« Qaḥide (قصيدة طنانة) deren Anfang (Tawīl) f. 5^b:
لك الحمد يا مولاي في السر والجهر
علي عزة الاسلام والفتح والنصر
und zerfällt in 4 Kapp. (f. 6^a).

1. Kap. f. 6^b ذکر من ملك اليمن من اول القرن العاشر الي زمن الفتح الحاقاني الباهر،
(in 14 فصل)

في دولة السلطان عامر بن عبد الوهاب: فصل 1.
اخر ملوك العرب في اليمن،

2. Kap. 35^a في ابتداء الفتح العثماني واستيلاء الملك السلليمانى ببلاد اليمن الاقصي والداني (فصل 37 in).

3. Kap. 113^b في الفتح الثانى وعود الممالك اليمنية (فصل 60 in) Dies ist der Haupttheil und eigentliche Gegenstand des Buches.

4. Kap.: في اخبار من ولي تلك الممالك متن نعاصره وندركه فيما بعد ذلك ليكون متنبا لذييل مؤرخ يسلك هذه المسالك

Dies 4. Kapitel fehlt hier. Der 60. Abschnitt des 3. Kapitels handelt (f. 248^a): في تسليم حضرة الوزير مملكة اليمن الي البكرليكي المعظم بهرام باشا المكرم وعوده من تلك البلاد ومروه ببلد الله الحرام واداء حجة الاسلام وزيارة سيد الانام عليه افضل الصلاة والسلام والاحسان الي المحرمين الشريفين ومن حضر فيهما من الانام

في عود (الحاتمة) f. 257^b Das Schlusswort حضرة الوزير الي ابائة مصر ثم الي الباب العالي وزيراً ثم توجهه الي فتح تونس وجهاد النصاري واخذ خلق الواك وعوده مظفراً منصوراً (فصل 5 in)

ويبلغنا من جوده وكرمه المقام f. 269^a Schluss الاسنى وهذا آخر ما اجري الله به القلم ... فما وصل اليها ذلك التفصيل وحسبنا الله ونعم الوكيل والحمد لله رب العالمين وصلى الله ... وصحبه اجمعين

Schrift; gross, deutlich, rundlich, ziemlich gleichmässig, kräftig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um 1100/1688. — HKh. II 1785.

Doppelt gezählt sind f. 27. 34. 49. 56. 136. 138. 141. 245. 260. Ausgelassen bei der Zählung f. 121.

Ein Auszug aus dem Werke ist von احمد بن ابي بكر بن سالم ابن شَيْخَان 1091/1680 gemacht.

9743. Mq. 732.

230 Seiten 8vo, 19—23 Z. (20 × 14^{1/2}; 13^{1/2}—15^{1/2} × 8^{1/2} × 10^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, auch fleckig; zu Anfang und am Ende ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel S. 1 (und im Vorwort S. 3):

«رُوحُ الرُّوحِ فيما حدث بعد المائة التاسعة من الفتن والفتوح»

Verfasser S. 1 (und im Anfang S. 2):

نور الدين عيسى بن لطف الله بن المطهر ابن الامام الاعظم شرف الدين يحيى بن شمس الدين بن الامام المهدي لدين الله احمد بن يحيى بن رسول الله

Anfang S. 2: الحمد لله ذي الملك والملكوت: والعزة والجبروت ... وبعد فيقول ... عيسى بن لطف الله بن المطهر ... انه الزمنى من لا سعتنى خلافه في امر من الامور ... وذلك حضرة مولانا ... الوزير محمد ... وذلك لما جري في مقامه ... ذكر خروج الجراكسة الي اليمن الخ .

Geschichte der Aufstände, Eroberungen und Vorgänge in Eljemen vom J. 901/1495—1039/1629, Jahr für Jahr, von 'Īsā ben luṭf allāh ben elmoṭahher ben šeref eddīn jahjā el-jemenī ibn resūl allāh, welcher um 1040/1630 gestorben sein wird. Die Jahre werden immer eingeführt mit: ودخلت سنة .

Bricht S. 228 ab mit den Worten: فتقلت الخطة والامير المذكور وملئت بالاسراء منهم المدن والمحسون وكان من

Die Seitenfolge ist: 1—226. 229. 230. 227. 228.

Das Werk enthält 2 Theile; der 1. geht bis S. 120 (J. 901/1495—965/1558); der 2. von S. 121—228. Aber der Anfang desselben fehlt; er beginnt erst im J. 974/1566. Ausser dieser Lücke scheint etwas zu fehlen nach S. 52. 80. 134 u. 184.

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, flüchtig, nicht immer deutlich, ohne Vocale, oft ohne diakritische Pnnkte. — Abschrift um 1100/1688.

9744. Glas. 147.

287 Bl. Folio, 22—29 Z. (30 × 20; 21^{1/2} × 12—14^{cm}). Zustand: Anfangs etwas unsauber; einige Blätter lose; hie und da Blätter zwischen geklebt. Oft fleckig. Bl. 23. 96. 166. 274 beschädigt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 3^a (von neuer flüchtiger Hand):

«الجمهورية المضية في تاريخ الخلافة المويديية»
Verfasser: المطهر بن محمد الجرهمزي الحسنى

Anfang f. 3^b: الحمد لله المبتدي بالنوال
الجزيل الافضل وصلواته على رسوله . . . وبعد فقد
سبق في المجلد الاول شرح قيام مولانا المنصور بالله عم
ومناذته للظالمين الخ

Zweiter Theil, enthaltend die ausführliche
Geschichte des zeiditischen Imāms بالله المؤيد بالله
محمد بن القاسم بن محمد, geb. 990 Ša'bān (1582),
† 1054 Raḡab (1644), von Elmoṭahher ben
moḥammed *elǧormāzi eljemeni elhasani*
† 1077/1666. Zuerst allgemeine Charakteristik;
dann f. 12 ff. Sendschreiben an Verschiedene,
die er auffordert, ihm zu huldigen; zuerst an
الإمام في Horāsān. F. 26 ff. Lobgedichte Verschiedener auf ihn.
F. 32 ff. die Begebenheiten vom J. 1029/1620 an,
dem Todesjahr seines Vaters (darin f. 84^a ff.
die Belagerung von Čan'ā), bis zu seinem Tode
im J. 1054/1644, nebst Trauergedichten auf ihn.
Dann f. 278^a Verzeichniss zeitgenössischer Ge-
lehrten und f. 281^b š'itischer Parteigänger von
Rang, auch Statthalter u. s. w. F. 167—170
und 223 ff. Bestallungsurkunden.

Das Ganze ist nicht fertig, sondern stellen-
weise nur Entwurf und verbesserte Unreinschrift,
mit Lücken, und zu verschiedenen Zeiten, auch
von verschiedenen Händen, geschrieben. Der
Zusammenhang der Blätter ist nicht selten durch
zwischengeklebte Blätter unterbrochen.

Schrift: jemenisch, von verschiedener Grösse, zum
Theil regelmässig, zum Theil flüchtig. Oft Zusätze und
Verbesserungen am Rande. Alles vocallos und oft ohne
diakritische Punkte. Bl. 68^b, 69^a, 257^a und 138^b, 139^a
(ganz oder fast ganz) leer gelassen. — Bl. 51, 114, 187
sind falsch geheftet; die Seiten folgen so: 51^b, 51^a, 114^b ff.
Einzelnes ist collationirt. Nach f. 121 fehlt etwas; auf
124 folgt 129. Einzelne Blätter sind der Länge nach
beschrieben, so besonders f. 167 ff. — Abschrift (oder
vielmehr Autograph) nach f. 286^a vom J. 1063 Ram. (1653).

F. 1^b und 2 enthält einen flüchtig geschrie-
benen Excurs, Nachweis der Vorzüge und der
Ansprüche 'Alī's, mit der Ueberschrift:

احتجاج المأمون على علماء زمانه وسؤاله إياهم في
شان فضل علي بن أبي طالب

9745. Mf. 1304.

199 Bl. Folio, 27—37 Z. (34 × 23; 26 × 15^{cm}). —
Zustand: gut. — Papier: grob, gelb, dick, rauh. —
Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und
Verfasser f. 1^a:

كتاب أنباء الرمن في اخبار اليمن
ليحيى بن الحسين بن المؤيد بالله بن
محمد بن القاسم بن علي

(Statt *بن محمد* muss es *محمد* heissen und vor *علي*
ist einzuschreiben.)

Anfang f. 1^b: الحمد لله العزيز القهار الهادي الي
الاعتبار . . . وبعد فان علم التاريخ لما كان من العلوم المفيدة

Geschichte Eljemens, mit Berücksichtigung
anderer damit in Beziehung stehender Länder,
von Mohammeds Geburt an bis zum J. 1045/1636;
von Jaḥjā ben elliosein ben elmoejjed
billāh moḥammed eljemeni, um 1110/1698.
Vorausgehen geographische Notizen.

Es beginnt f. 2^b unten: ذكر مولد رسول الله
صعم، كان مولده عم عام الفيل على الصحيح الخ

Die einzelnen Jahre mit *ودخلت* eingeführt.
ورفع عن اهل ذلك البندر:
كثير مما كان ياخذ مناهم عمال السلطان وصلحت
الامور وانتظمت احوال الجمهور والحمد لله الخ

Schrift: jemenisch, gross, breiter und dioker Grund-
strich, vocallos. Der Text eingerahmt. — Abschrift im
J. 1295 Dū'lq. (1878) von *عبد الله بن حسين*

9746. Mq. 731.

(= Glas. 251.)

76 Bl. 8vo, c. 27—32 Z. (22 × 17^{1/4}; 17^{1/4} × 12^{1/2}—14^{cm}).
Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, stark. — Einband:
Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verf. f. 1^a:

اللطائف السنوية في اخبار الممالك اليمنية
لبدر الدين محمد بن اسمعيل بن محمد بن
يحيى بن احمد بن علي بن محمد بن احمد بن قاسم
الحسنى الكيسى

Anfang f. 1^b: وبعد حمد من لا يستحق الحمد
سواه وصلواته وسلامه . . . فيقول . . . محمد . . . الكيسى
. . . فهذا كشكول لطيف وكحول على الارواح خفيف
سالنى من لا يسعنى رده الخ

Eine Geschichte Eljemens vom Beginn des Islām an bis auf die Zeit des Verfassers, Mo-
hammed ben ismā'il ben moḥammed ben
jahjā elḥasanī eljemenī *elkibi*, welcher
dies Werk im J. 1293 Rabr' I (1876) beendet
hat. Er hat dieselbe geschrieben auf Wunsch
des المعافا بن على احمد, aber ohne Benutzung
von Büchern, bloss aus dem Gedächtniss, in
sehr kurzer Zeit. Die Zeitangaben weichen
daher von denen Anderer nicht selten ab. Es
ist bloss politische Geschichte — darin beson-
ders die der Imāme und der 'otmānischen
Herrscher —, ohne Rücksicht auf die zur Zeit
lebenden Gelehrten. Der Verfasser bespricht
meistens Jahr für Jahr die hauptsächlichsten
Ereignisse und schliesst mit dem Jahre 1292/1876.

Schluss f. 76^a: وانقادوا الي حكم الشرع والايمن
وما عو اولي بالصواب واحق بالسنة والكتاب واني
هنا انتهينا في سرد هذه الاخبار وتم الكتاب

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, im Ganzen
gleichmässig, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. —
Abschrift aus seiner Handschrift im J. 1298 Dū'lqa'da
(1881) von محمد بن عبد الله بن يحيى

9747. Spr. 1215.

2) f. 77^b—170.

Format etc. und Schrift wie bei 1) (aber mit viel
weniger Lücken).

Es ist der 2. Theil der جمهرة العرب und
behandelt in Prosa, mit Beibringung vieler —
meistens kürzerer — Gedichte, die altarabischen
Stammesagen und Kämpfe der frühesten Zeit.

Derselbe beginnt in genauem Anschluss an
den 1. Theil, so f. 77^b: اعلم ان اول العرب نزار بن
معد بن عدنان بن اذ بن منوم بن تارح بن يعرب بن
يشجب بن نبت بن حمل بن قيذار بن اسمعيل بن
ابراهيم الخليل عليهما السلام فاولد نزار ثلاثة اولاد الصح

Schluss f. 170^b: وقالت الربيعية ايها الملك
الكريم والبطل العظيم لك العز الحصيب والشرف الحسيم
عزت بك مصر واياد وعلمت على جميع الاوطار فشكرهما
كليب، وهذا ما انتهى اليهنا من وقايح نزار وحمير
والله سبحانه وتعالى اعلم

Abschrift vom J. 1271/1854.

9748. Pet. 184.

4) f. 13^b—120^b.

Format (25Z., 29^{1/2}×19^{1/2}; 18^{1/2}×13^{cm}) etc. wie bei 1).
Titelüberschrift: وقال الشيخ عادي بن يزيد صاحب
هذه القصيدة الخلوانية وفيها افتخار القحطانية
(nicht ganz richtig, s. unten).

Anfang: فان اعترض معترض ذو محال او قال
قابل ذو جدال هل يجوز للمرء ان يذكر مفاخره
ويعدن مآثره قلنا نعم

Der Verfasser des vorliegenden Gedichtes
zur Verherrlichung der Qahṭāniden, ist nach
f. 15^a, 7 ff.: الشيخ ابو عبد الله بن ابي سعيد
f. 15^b: ابو عبد الله محمد بن سعيد
heisst: القصيدة الخلوانية (wegen Vers 1) s. f. 16^b
Mitte. Der Commentar ist von عادي بن يزيد

Die Zeit des Verfassers Moḥammed ben
(abū) sa'id ist mir ebenso unbekannt wie die
des Commentators 'Ādi ben jezid.

Nach der vorläufigen Einleitung, in welcher
durch Beispiele dargethan wird, dass es aller-
dings statthaft sein könne, Rühmens von sich
zu machen, und kurze Notiz von dem Gedicht
gegeben wird, folgt f. 15^a unten das speciellere
Vorwort zu diesem Werke, beginnend: الحمد لله

الذي لا تدركه الابصار ولا تملكه الاقطار... وبعد فانه جري
... ذكر قصيدة الشيخ... ابي عبد الله محمد بن سعيد
الكاتب القصيدة المعروفة بالخلوانية افتخار القحطانية
على العدنانية واظهار فضل اليمانية على النزارية الخ

Der Verfasser des Commentars hat den-
selben im Auftrage, dem er sich nicht habe
entziehen können, gemacht; er sagt (f. 15^b, Mitte),
er habe nicht bedeutende Kenntnisse im Ara-
bischen noch auch in der Genealogie der Ara-
bischen Stämme, werde sich aber an die be-
treffenden Bücher halten und einen mit Sprüchen
und Gedichten, historischen und sprachlichen
Notizen, reich versehenen Commentar liefern,
so gut er es vermöge. —

Die Qaṣīde ist in Sechsversen (مستدسة)
abgefasst, im Metrum Tawil, und sehr lang.

Anfang f. 16^a:

الا حتى دار الحى من بطن خلوان
وحتى مراعيهم باكناف قنران
وحتى اللوي فالابطخ الدمث انداني
ووادي الحمي والمرخ من سفح رمان
مآلف احباب ومعهد اخدان
ديار بها في اللهو جرت ارساني

Der Commentar zu diesem 1. Verse beginnt so:
هذا بيت واحد لان القصيدة مسدسة . . . واما قوله
الا حتى فلا كلمة يستفتح بها الكلام توكيدا وايجازا الخ
Nach f. 79 fehlt 1 Blatt. Nach f. 107 ist eine
Lücke. Mit diesem Blatte hört der Commentar
auf, gegen Ende der Erklärung des Sechsverses,
dessen Schluss dieser ist:

فيا حيدا جذع اذا الشعر انشدا
فمن مثله او كالهمام بن حيدان

Von f. 108^a—120^b folgt dann bloss Text,
beginnend mit der 2. Hälfte des Sechsverses:
وبالبيص والجرد العناق الصواهل ومدخرات من كنوز المقاول
وسرنا نرج الارض رجة عدوان

u. schliessend mit einem Sechsverse, dessen Anf.:
شعارم التقوي وزانم العلم ودابهم الاحسان والصفح والحلم

Dass die auf diesen Blättern enthaltenen
Verse (an Zahl 216 Sechsverse) der Erklärung
nicht bedürftig geschienen hätten, ist nicht recht
anzunehmen; und dass sie zu demselben Ge-
dicht gehören, ist nach der Unterschrift (تم ما
وجدته مكتوبا من الحلوانية التي فيها افتتاح الفحطانية)
nicht zu bezweifeln. Von diesen Versen kommt
in den mit einem Commentar versehenen keiner
vor. Ich möchte daher glauben, dass von dem
Commentar ein grosses, vielleicht das grösste,
Stück fehlt, und dass nach Beendigung des-
selben das Gedicht in Zusammenhang hinge-
schrieben, zur Bequemlichkeit und Uebersicht
für die Leser. Möglich ist aber auch, dass
der Commentator aus irgend einem Grunde die
Fortsetzung seiner Arbeit unterlassen habe.

Das Gedicht an sich ist interessant, der
Commentar durch seine sonstige Reichhaltigkeit

und namentlich durch die vielen besonders aus
alten und guten Dichtern angeführten Verse
und Stellen wichtig.

Schrift: etwas klein und fein, gewandt und ziemlich
deutlich, aber nicht besonders correct. Die Verse vocali-
sirt; die mit Commentar versehenen haben recht grosse
Schrift. — Abschrift von احمد بن عمر
im Jahre 1081/1670.

9749. Mg. 210.

36 Bl. 8°, o. 14—20 Z. (20 × 14^{1/2}; 14 × 8—9^{1/2}cm). —
Zustand: am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb,
grob, wenig glatt. — Einband: Halbfranzbd. — Titelf. 1^a:

كتاب ذكر ابتداء الدولة العثمانية

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين وصلى
الله علي سيدنا محمد . . . اما بعد فقد سألني
من لا يسعني مخالفته ان اذكر له ابتداء الفتح
العثماني واستيلاء الملك السليمانى المستوعب لآخر
الزمان باذن الله الملك الديان وعليه المستعان والتكلان

Dies ist das ganze Vorwort.

Das Werk behandelt die Herrschaft der
Türken in Eljemen, unter dem Sultān Soleiman
hān (regiert 926/1520 — 975/1567).

Das Werk zerfällt in 18 فصل.

1. في ذكر توجه سليمان باشا الخادم بالوزارة f. 1^b فصل 1.
الي الهند لدفع ادم
2. في ذكر وصول داود باشا الي مصر وتوجه 6^a فصل 2.
سليمان باشا من مصر الي السويس وركوبه
البحر ووصوله الي جدة
3. (ohne Ueberschrift; Anfang:) 7^b فصل 3.
ان المرحوم السلطان . . . ارسل الي الغوري
4. في ذكر برسباي وما وقع له واستشهاد عامر 8^b فصل 4.
5. في قتل الامير برسباي وولاية الامير 11^a فصل 5.
اسكندر الجركسي
6. في ذكر توجه الامير حسين الرومي نائب 12^b فصل 6.
جدة الي اليمن وعوده الي جدة
7. ذكر قتل الامير اسكندر المخضرم وولاية 13^a فصل 7.
كمال بك الرومي وقتله وتولية اسكندر
القراماني
8. في ذكر غضبان, احمد باشا بمصر 14^a فصل 8.

9750.

Einige hieher gehörige Schriften sind:

9. في ذكر وصول مصطفى النشار بالعسكر 16^a فصل 9.
الجرار الي تلك الديار ومنسلمه مع مطهر
المكار بعد اشرف ازدمر على اخذه
10. في استقلال ازدمر باشا بمملكة اليمن 22^b فصل 10.
الي ان عزل بعد هذا الصلح وعود
مصطفى النشار الي الباب العالي
11. في ذكر بروز ازدمر باشا عن اليمن وتوجهه 23^a فصل 11.
من سواكن الي مصر ثم الي الباب
العالي ثم الي الحبشة
12. في ولاية مصطفى باشا النشار مملكة 24^b فصل 12.
اليمن الي ان توفي بها
13. في ولاية مصطفى باشا قرة شاهين نيابة 25^b فصل 13.
غزة طريقا لبكركية اليمن
14. في ولاية محمود باشا 26^b فصل 14.
15. في ذكر اخذ حصن حَبّ وقتل على بن 29^b فصل 15.
عبد الرحمن النظار
16. في ارسال محمود باشا خبر الفتح الي 31^a فصل 16.
الباب العالي والانعام عليه بالترقيات
بسبب ذلك
17. في ذكر عزل محمود باشا عن مملكة 32^b فصل 17.
اليمن وولاية رضوان باشا ابن مصطفى باشا
18. في ذكر توجه محمود باشا من اليمن الى مصر 32^b فصل 18.
وكان هيبه له فالبس الذي
Schluss f. 35^b:
وصل اليه بذلك جملعة وكذلك الذي صار من جنده،
وهذا آخر ما انتهي اليها من ذكر الدولة العثمانية
والله سبحانه وتعالى اعلم والحمد لله . . . واليه
المرجع والمآب،
- Schrift: ziemlich gross, grob, flüchtig, unschön,
nicht besonders deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1100/1888.
- Ueber die Schlachtentage der alten
Araber, Df. 62, S. 790 ff. (Kap. 29 von El-
meidānis Sprüchwörtern). Vom Stamm Murād,
dem Geieropfer und dem Anlass des Krieges
mit Hamdān, Pm. Nachtrag 17^a, f. 8^b. — Ge-
schichte der zṛbā und des Königs جديمة
Pm. 75, f. 143^a ff., am Rand. — Geschichte
des Abraha, Pm. 556, S. 372. 373. Von
Jāgūg und Māgūg, Pm. 585, f. 128^a. — Von
den 14 Feuern der Araber, Pm. 264, f. 82^b.
Pm. 75, f. 16^a Rand. Glas. 37, f. 3^a. —

- محمد بن ابي القاسم البقالى von افتخار العرب 1)
576/1180. † ابو الفضل
- محمد بن von الميمون في فضائل اهل اليمن 2)
609/1212. † اسمعيل اليمنى ابن ابي الصيف
- ابوعامر بن von ر" في تفصيل العجم على العرب 3)
500/1106. c. خورشنة السبكي
- von خطف البارق وقذف البارق في الرد على ر" ابى عامر 4)
540/1145. † محمد بن مسعود العافقى ذو الوزارئين
- von الرد على رسالة ابي عامر في تفصيل العجم 5)
عبد المنعم بن محمد بن عبد الرحيم الخرجى
597/1201. † ابن الفرس
- عبد المنعم بن von حديقة البلاغة ودوحة البراعة 6)
من الله ابو الطيب
- الاستدلال بالحق في تفصيل العرب على جميع الخلق 7)
عبد الملك بن محمد الاوسى ابو مروان von
- مسبوكة الذهب في فضل العرب وشرف العلم على 8)
مرعى بن يوسف بن ابي von شرف النسب
1038/1624. † بكر الكرمى
- احمد بن عبد الله الصنعانى von تاريخ اليمن 9)
500/1106. c. ابو العباس
- احمد بن على بن سعيد الغرناطى von Desgl. 10)
678/1274. †
- محمد بن von السلوك في طبقات العلماء والملوك 11)
780/1830. † يوسف بن يعقوب الجندي بهاء الدين
- عباس بن على بن داود von العطايا السنية 12)
778/1876. † الأفضل ابن رسول
- على بن الحسن الخرجى von تاريخ اليمن 13)
812/1409. † ابن وهاس
- Desgl. von اسمعيل بن ابي بكر ابن المقرئ 14)
837/1433. †
- Desgl. von الحسين بن عبد الرحمن بن محمد 15)
855/1451. † اليمنى ابن الاحمد
- على بن بالى von نادرة الزمن في تاريخ اليمن 16)
992/1584. † منق
- عبد von الفتوحات المرادية في الجهات اليمانية 17)
1010/1601. c. الله بن صلاح بن داود ابن داعى

- 18) احمد بن صالح von مطلع البذور وجمع الجور (1892/1681) + ابن ابي الرجال اليمنى صقى الدين
 19) von تمكين الدولة العثمانية في الجهة اليمنية ابو الفرج بن علي بن محمد اليمنى
 20) عبد الله بن بهجة الزمن في اخبار اليمن محمد ابن عبد المجيد
 21) اسحق بن جرير الصنعاني von تاريخ صنعاء
 22) محمد von الطيف الطائف بتاريخ ووج والطائف 1057/1647. + علي بن محمد علان التبريزي العلوي
 23) اجناس اللطائف في محاسن الطائف
 24) الطرفة الغربية في اخبار وادي حصرموت العجبية von تقى الدين المقرئزي 845/1441.
 25) ابو غالب von اخبار تهامة والحجاز

b) Mekka.

9751. We. 1096.

1) f. 1—198.

220 Bl. 8°, 19 Z. (21¹/₂ × 15; 15 × 8^{cm}). — Zustand: sonst gut, aber recht wurmetichig. Oben an der Ecke des Randes wasserfleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd mit Klapp. — Titel f. 1^a:

كتاب زبدة الاعمال وخلاصة الافعال في تاريخ مكة
 والمدينة الشريفة

so auch in der Vorrede f. 2^b. Verfasser f. 1^a:

ابو الوليد احمد بن محمد بن الوليد الغساني الأزرقى
 Der Verfasser ist vielmehr:

محمد بن عبد الله بن أحمد بن محمد بن
 الوليد الغساني المكي الأزرقى ابو الوليد

Anfang fehlt, einige Zeilen. Das Vorhandene beginnt f. 1^b: عن ظنون الغافلين والجهال لا في صورة المثال ولا في الخيال ليس كمثل شىء سبحانه لا في صورة المثال ولا في الخيال . . . أما بعد فهذه رسالة مشتملة على فضيلة مكة [مكة] شرفها الله تعالى وكيفية بناء الكعبة وذكر هبوط آدم عم وما يتعلق بها الخ

Der Verfasser hat, wie er f. 2^a, 19 selbst angiebt, dieses Werk über Mekka (und Medina) abgekürzt aus dem تاريخ مكة, welches Werk verfasst ist von Mohammed ben 'abd allāh ben ahmed ben mohammed elmekki

elazraqi abū 'lweid, † c. 244/858, während der oben f. 1^a angegebene Ahmed ben mohammed elazraqi † 222/837 (220), sein Grossvater, als eine der Hauptquellen anzusehen ist, auf welche die Darstellung des Enkels sich stützt. — Der Verfasser des Auszuges heisst:

سعد الله بن عمر بن محمد بن علي الاسفرائنى
 سعد الدين ابو السعادات

Sa'd allāh ben 'omar ben mohammed ben 'ali elisferāini sa'd eddin abū 'sse'adāt starb im J. 788/1381. Er hatte über dieses Werk Vorlesungen bei dem Šerif محمد بن

احمد بن قاسم بن عبد الرحمن بن ابي بكر القرشى العمري الشافعي المكي الحجازي im J. 762/1361 zu

Mekka gehört und Traditionen, die Vortrefflichkeit der Wallfahrt und die daran geknüpften Verheissungen betreffend, hinzugefügt. Er hat dann ausserdem auch die Geschichte Elmedinas und besonders das darin auf Mohammed Bezügliche zusammengestellt und mit dem andern Theile vereinigt, so dass das ganze Werk zwei Kapitel, jedes in einer grösseren Anzahl von Fäzeln, enthält. — Das 1. Kapitel handelt:

في ذكر فضيلة الكعبة وما ورد في ذلك من الاحاديث
 والخبار وحكايات الصالحين فيها

es zerfällt in 54 Fäzeln, deren Uebersicht f. 2^b—5^a.

Der Anfang des Kapitels fehlt, da f. 5^b—8^a eine Lücke enthält.

1: في فضائل مكة والايات التي نزلت f. 8^b فصل: 1:
 في فضلها وشرفها

2: في ذكر حديث الاسراء 20^a فصل: 2:

3: في اختلاف الناس هل كان الاسراء ببدنه 22^b فصل: 3:
 عم وروح او بروحه فقط

4: في اختلاف الناس في رؤيته صعم هل رآه 25^b فصل: 4:
 بعينه او بقلبه

5: في ذكر اسمي هذه البلدة الشريفة المباركة 26^b فصل: 5:

6: في ذكر ما كانت الكعبة عليه فوق المياء 28^a فصل: 6:
 قيل ان يخلق الله السموات والارض وما جاء في ذلك

7: في ذكر بناء الملائكة عم الكعبة قبل خلق 29^b فصل: 7:
 آدم ومبتدا الطواف وكيف كان

8. في ذكر زيارة الملائكة عم البيت الحرام 30^b فصل 8.
 9. في ذكر هبوط آدم عم الي الارض وبنائه 31^a فصل 9.
 الكعبة وحاجه وطوافه بالبيت
 10. في ذكر ما جاء في حج آدم ودعائه لذريته 33^b فصل 10.
 11. في ذكر وحشة آدم في الارض حين نزلها 35^a فصل 11.
 وفصل البيت الحرام والحرم
 12. في ذكر ما جاء في البيت المعمور ورفعة 36^b فصل 12.
 من الغرق
 13. في ذكر امر الكعبة بين نوح وابراهيم 37^b فصل 13.
 14. في ذكر تخيير ابراهيم موضع البيت 37^b فصل 14.
 الحرام من الارض
 15. في ذكر بناء ابراهيم الكعبة 38^a فصل 15.
 16. في ذكر حج ابراهيم واذانه بالحج وحج 40^b فصل 16.
 الانبياء وطوافه وطواف الانبياء بعده
 17. في ذكر ما جاء في فتح الكعبة ومتى 48^a فصل 17.
 كانوا يفتحونها ودخولهم اياها ومن اول من
 خلع النعلين والحق عند دخولها
 18. في ذكر الصلاة في الكعبة واين صلى رسول الله 48^a فصل 18.
 19. في ذكر المواضع التي صلى فيها رسول 48^b فصل 19.
 الله حول الكعبة
 20. في ذكر شرفها على ما سواها من بقاع الارض 44^b فصل 20.
 21. في ذكر فضائل الكعبة الشريفة 49^a فصل 21.
 22. في ذكر فضائل الحج وعظم امره وشرف 54^b فصل 22.
 قدره عند الله تعالى
 23. في ذكر فضائل العمرة في شهر رمضان 60^a فصل 23.
 24. في ذكر حج الانبياء والاولياء والخلفاء 60^b فصل 24.
 الراشدين
 25. في ذكر فضيلة الحج ماشيا 61^b فصل 25.
 26. في ذكر جهات الحبل واساميه 63^b فصل 26.
 27. في ذكر اسباب تعجيل الحج ودم 64^b فصل 27.
 التأخير
 28. في ذكر فضيلة الصلاة في المسجد الحرام 65^b فصل 28.
 واول مسجده وضع للناس على وجه الارض
 29. في ذكر فضائل الطواف وركعتيه والجلوس 66^b فصل 29.
 مستقبل القبلة وما ذكر في فضله
 30. في ذكر الجلوس والنظر اليها 68^b فصل 30.
 31. في ذكر فضل الطواف عند المطر وعند 69^a فصل 31.
 طلوع الشمس وعند غروبها وعند شدة الحر
 32. في ذكر فضائل الركن والمقام 70^a فصل 32.
 33. في ذكر رفع الحجر الاسود وفضيلته 72^a فصل 33.
 34. في ذكر فضائل الاستلام في الرحام 72^b فصل 34.
 35. في ذكر ترك الاستلام في الرحام 74^a فصل 35.
 36. في ذكر فضائل الملتزم 74^b فصل 36.
 37. في ذكر دخول الحجر والصلاة والدعاء فيه ايضا 75^b فصل 37.
 38. في ذكر فضائل زمزم 76^b فصل 38.
 39. في ذكر شرب النبي وكرم ماء زمزم 78^b فصل 39.
 40. في ذكر اسرار الحج والحكمة الازلية الالهية 79^a فصل 40.
 التي تتعلق بضمن الاشارات
 41. في ذكر احوال السلف الصالحين : فصل 1. 84^b فصل 41.
 من المقيمين والمجاورين والمتوجهين الي
 حرم الله الشريف ومن دخل الحرم من
 الحبيين المشتاقين
 2. في ذكر من آثر اهل فاقة بنفقة 102^b فصل 2.
 الحج ولم يحج فبعث الله ملكا فحج عنه
 3. في ذكر طرف من اخبار الحبيين 106^a فصل 3.
 واحوال المقربين
 4. في ذكر من جاور منهم بمكة 112^a فصل 4.
 ومات بها
 42. في ذكر تاريخ الكعبة الشريفة على 113^a فصل 42.
 وجه الاختصار
 43. في ذكر كسوة الكعبة 116^b فصل 43.
 44. في ذكر ذرع الكعبة الشريفة 117^b فصل 44.
 45. في ذكر ذرع مقام ابراهيم 118^b فصل 45.
 46. في ذكر ما جاء في الذهب الذي كان 119^a فصل 46.
 على المقام ومن جعله عليه
 47. في ذكر ما جاء في بدء شان زمزم 119^b فصل 47.
 وذكر ذرعه
 48. في ذكر المواضع التي تستجاب فيها 120^b فصل 48.
 الدعوات وزيارة الاماكن الشريفة بمكة وحواليها
 49. في ذكر زيارة مقبرة مكة ويقال لها المعلا 122^b فصل 49.
 50. في ذكر المواسم بمكة 123^a فصل 50.
 51. في ذكر ثواب كل عمل يفعله الحاج من 125^a فصل 51.
 حين خروجه من منزله الي آخر نسكه ورجوعه
 الي بيته
 52. في ذكر الاشارة فيمن سعى بين الصفا والمروة 180^b فصل 52.
 53. في ذكر من مرض بمكة او مات حاجا 136^a فصل 53.
 او معتمرا او عقب الحج
 54. في ذكر اختلاف العلماء في المجاورة 136^b فصل 54.

Schluss f. 141^b: والتوكل عليك حتى لا تحب غيرك ولا تخاف غيرك ولا نعبد شيئاً سواك وامنن علينا بما يقربنا منك مقروننا بالعوائق في الدارين برحمتك يا ارحم الراحمين، تم تاريخ مكة ام القرى شرفها الله الخ

Damit ist. das erste Kapitel des Werkes zu Ende.

Das zweite Kapitel schliesst sich nicht unmittelbar an, sondern folgt f. 143^a unter eigenem Titel, gleichsam als besonderes Werk: وهذا كتاب تاريخ المدينة المنورة علي صاحبها افضل الصلاة والسلام

Der Verfasser ganz so angegeben wie f. 1^a.

Eine Einleitung zu diesem Werke (oder Kapitel) ist nicht vorhanden, sondern es ist f. 143^b der grössere Theil der Seite leer gelassen, zum Schein, als wenn ein kurzes Vorwort ausgelassen. Das ist aber nicht der Fall; es fehlt nichts als die Angabe des Kapitel-Inhaltes und die Ueberschrift des 1. Abschnittes. Beides können wir aus f. 2^b und 5^a ergänzen.

باب [الباب الثاني d. i.] في ذكر فضيلة المدينة 2^a وما ورد فيها من زيارة قبر النبي صمّم وما يتعلق بها وفيه ٢٥ فصلاً

Etwas abweichend f. 5^a:

الباب الثاني في ذكر نسب النبي صمّم وخلفائه وفضائل المدينة وزيارته [قبر] النبي صمّم وما يضاف اليها في ذكر نسب النبي صمّم وخلفائه 143^b فصل 1. الراشدين

Dieser Abschnitt fängt hier so an: فهو ابو القاسم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ابن هاشم الخ

2. في ذكر اسامي المدينة وفضل سكانها 146^b فصل 2.
3. في ذكر فضيلة المدينة 150^a فصل 3.
4. في ذكر كيفية فتح المدينة الشريفة 152^a فصل 4.
5. في ذكر وفاة النبي صمّم 153^a فصل 5.
6. في ذكر فضيلة المقام والمجاورة 156^b فصل 6.
7. في ذكر فضائل المساجد الشريف النبوي 157^b فصل 7.
8. في ذكر فضل الروضة والمنبر الشريف 158^b فصل 8.

في ذكر زيارة القبر المقدس والموت 159^b فصل 9. في المدينة

في ذكر اسطوانة الخلق 160^a فصل 10.

في ذكر اسطوانة التوبة 160^b فصل 11.

في ذكر آداب زيارة القبر المقدس وهو 161^b فصل 12. قبر النبي صمّم

في ذكر الكلمات المروية في زوار قبر النبي صمّم 166^b فصل 13.

في ذكر زيارة البقيع 170^b فصل 14.

في ذكر زيارة مسجد قبا 175^b فصل 15.

في ذكر زيارة شهداء أحد 176^b فصل 16.

في ذكر المساجد التي صلى فيها 178^a فصل 17. رسول الله صمّم بالمدينة

في ذكر الآبار التي كان النبي يتوضأ 180^b فصل 18. منها ويغتسل منها ويشرب منها

في ذكر بعض خصائص المدينة الشريفة 184^b فصل 19. لبركة النبي صمّم

في ذكر اختلاف نقل تراب المدينة 185^b فصل 20. الي البلاد

في ذكر ما يتعلق بمسجد رسول الله 185^b فصل 21. صمّم وحجرته المقدسة من التاريخ

في ذكر حجة النبي صمّم 189^b فصل 22.

في ذكر ان بعد عمر بن عبد العزيز 191^a فصل 23. هل دخل احد بيت النبي صمّم

في ذكر المنبر الشريف 192^a فصل 24.

في ذكر رجوع الحاج الي وطنه 194^b فصل 25.

Schluss f. 198^a: وزين قلوبنا بزينة محبة الفقراء والزاهدين وارزقنا عملاً صالحاً الي يوم الدين واجعل لسان صدق في الاولين

Derselbe ist unvollständig und die Unterschrift des Werkes fehlt auch. Dieselbe lässt sich nach f. 220^a ergänzen.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, vocallos, gefällig. Ueberschriften und Stichwörter roth. Die Ueberschriften in Kap. I, 10.—15. Abschnitt fehlen, es ist Raum dafür gelassen. Die Inhaltsübersicht von Kap. II, 12. Abschnitt u. a. w. fehlt f. 5^b. — Abschrift i. J. 1129/1720 von حسن بن علي السفة الاحمدي.

In der Lücke steht f. 5^b—7^a ein Excurs darüber, wie oft die Ka'ba gebaut worden sei (فقد وقع الاختلاف في عدد بناء الكعبة المعظمة زادها الله شرفاً وتعظيماً الخ)

Es gehen die Angaben darüber hier bis auf den Bau des Sultāns Murād im Jahre 1196/1782.

Schrift: flüchtig, aber gewandt, kräftig, nicht un-
deutlich, vocallos.

9752. WE. 17.

169 Bl. 8°, 16—17 Z. (18 1/2 × 14; 14—15 × 11 1/2 cm). — Zustand: etwas unauber; manche Blätter lose; f. 161 ff. etwas schadhaf, hie und da Wurmstiche. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Leder-
rücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

مختصر تاريخ مكة المشرفة شرفها الله تعالى
للإمام أبي الوليد محمد بن عبد الله بن أحمد بن
الوليد الأزرقى اختصار الفقير بجيبى الكرماني
بخط مختصرة

Anfang f. 1^b: الحمد لله على نوائه وصلوة على سيدنا محمد وآله، وبعد فهذا مختصر لخصته من كتاب الامام العلامة أبي الوليد... الأزرقى وحدثت الاسانيد وبعض الزوايد واضفت اليه بعض فوايد، ذكر ما كانت الكعبة عليه فوق الماء الخ

Auszug aus derselben Chronik des Elazraqi, von Jahjā ben mohammed elkermāni im J. 821/1418 gemacht.

Schluss f. 168^a: والراحة دون الحديبية على يسار الداهب الي جدّة البغيبة باذخر

هذا آخر ما انتخبه
الفقير بجيبى بن محمد الكرماني من تاريخ مكة للأزرقى رحه في شعبان سنة ٨١٤ بمصر المحروسة والحمد لله وحده وصلاته على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلام

Schrift: kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, ziemlich gross, aber in einander gezogen, vocallos und oft ohne diakritische Punkte, daher nicht leicht zu lesen. Die Ueberschriften roth. An einigen Stellen Randbemerkungen. Autograph vom J. 821/1418, in Elqāhira.

F. 168^b ist von der Hand des Verf. noch eine Notiz über die Namen der Monats- und Wochentage und die der Tag- u. Nacht-Stunden.

F. 169 von anderer Hand einige biographische Notizen über einige Traditionisten.

9753. Spr. 174. 175.

224 (225) u. 317 (321) Bl. 8°, 16—17 Z. (20 1/2 × 14 1/2; 15 × 11—11 1/2 cm). — Zustand: wurmetichig, (wasser)-
fleckig; öfters ausgebeesert. — Papier: gelb, ziemlich dünn, wenig glatt; in der 2. Hälfte dicker und glatter. Ebenso der 2. Band. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe. Band II hat einen anderen, aber auch guten, Lederband ohne Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

الجزء الاول من شفاء الغرام باخبار البلد الحرام
لابى الطيب محمد تقى الدين الحسنى
الفايسى المالكي

Der Titel so auch in der Vorrede f. 5^a. Der Verfasser vollständiger im Anfange f. 1^b. (Band 2 ohne Titel.)

Anfang f. 1^b: انبانا العبد الفقير... تقى الدين ابو الطيب محمد بن احمد بن علي الحسنى الفاسي المالكي المكي... الحمد لله الذي جعل مكة المشرفة اعظم البلاد شانا وصبرها محلاً مباركاً وآمناً... أما بعد فإنه لما وفقنى الله تعالى للاشتغال بالعلم الشريف فشوقت نفسي الي معرفة ما كان بعد الامام ابي الوليد محمد بن عبد الله بن احمد بن محمد بن الوليد بن عقبه بن الأزرق بن ابي شمر الغساني الأزرقى المكي مؤلف اخبار مكة الخ

Historisch-geographische Beschreibung Mekkas, von Mohammed ben ahmed ben 'ali elhasani *elfāsī elmāliki taqī eddīn abū 'tṭajjib* † 832/1429 (842). Dieselbe ist eine Ergänzung, Vermehrung und Fortsetzung des Werkes des الأزرقى und auch des الفاكهي (محمد بن اسحق بن العباس المكي الفاكهي (d. h. † c. 276/888. Er beklagt, dass die Gelehrten Mekkas nicht, wie die anderer Städte, wie Damaskus, Bagdād u. s. w., darüber geschrieben, erwähnt aber, es sei ihm zu Ohren gekommen, dass allerdings eine Chronik Mekkas von زيد بن هاشم بن علي المرتضى العلوي الحسنى existire (im J. 676/1277), über deren Anlage und Ausführung er aber nichts Genaueres in Erfahrung habe bringen können.

Dies grosse Werk zerfällt in 40 Kapitel, deren Uebersicht in der Vorrede f. 5^a—7^b gegeben ist.

1. في ذكر مكة المشرفة وحكم بيع دورها f.8^a باب 1.
  - وأجارتها
  2. في أسماء مكة المشرفة 40^a باب 2.
  3. في ذكر حرم مكة وسبب تحريمه وتحديدته 44^b باب 3.
وعلاماته وحدوده وما يتعلق بذلك من ضبط
الفاظ في حدوده ومعاني بعض أسمائه
  4. في ذكر شيء من الأحاديث والآثار 57^b باب 4.
الدالة على حرمة مكة وحرمتها وشيء من الأحكام
الخاصة بذلك وذكر شيء مما ورد في تعظيم
الناس لمكة وحرمتها وفي تعظيم الذنب في ذلك
وفي فضل الحرم،
  5. في ذكر الأحاديث الدالة على أن مكة 63^b باب 5.
المشرفة أفضل من غيرها من البلدان وأن الصلاة
فيها أفضل من غيرها وغير ذلك من فضلها
  6. في المجاورة بمكة والموت فيها وشيء من 73^b باب 6.
فضل أهلها وشيء من فضل جدة ساحل مكة
وشيء من خيرها وشيء من فضل الطائف
وشيء من خيرها،
  7. في أخبار عمارة الكعبة المعظمة 81^a باب 7.
  8. في صفة الكعبة المعظمة ودرعها وشادروانها 96^a باب 8.
وحلبتها ومعاليقها وكسوتها وطيبها واحرامها
واسمايها وهدم الحبشة لها ووقت فتحها في
الجاهلية والاسلام وبيان جهة المصلين الي
الكعبة من سائر الآفاق ومعرفة أدلة القبلة
بالآفاق المشار اليها،
  9. في بيان مصلي النبي صم في الكعبة 129^a باب 9.
المعظمة وقدر صلته فيها ووقتها ومن رواها
من الصحابة ومن نفاها منهم رم وترجيح رواية
من أثبتتها على رواية من نفاها وما قيل من
الجمع بين ذلك وعدد دخوله صم الكعبة
بعد هجرته الي المدينة وأول وقت دخلها
بعد هجرته،
  10. في ثواب دخول الكعبة المعظمة وفيها 149^a باب 10.
جاء من الأخبار الموهمة لعدم استحباب دخولها
وفيما يطلب فيها من الأمور التي صنعها النبي صم
فيها وفي حكم الصلاة فيها وفي آداب دخولها،
  11. في ذكر شيء من فضائل الكعبة وفضائل 157^a باب 11.
ركنيها الحجر الأسود واليماني
  12. في فضائل الأعمال المتعلقة بالكعبة كالطواف 164^a باب 12.
بها والنظر اليها والحج والعمرة وغير ذلك
  13. في الآيات المتعلقة بالكعبة المعظمة 172^b باب 13.
  14. في ذكر شيء من أخبار الحجر الأسود 176^b باب 14.
  15. في الملتزم والمستحار والحطيم وما جاء 180^b باب 15.
في استحباب الدعاء في هذه المواضع وغيرها
من الأماكن بمكة المشرفة وحرمتها
  16. في ذكر شيء من أخبار المقام مقام الخليل عم 186^a باب 16.
  17. في ذكر شيء من أخبار الحجر المكرم حجر 193^a باب 17.
اسماعيل عم وفيه بيان المواضع التي صلي فيها
النبي صم حول الكعبة،
  18. في شيء من أخبار توسعة المسجد 204^a باب 18.
الحرام وعمارة ودرعه
  19. في عدد أساطين المسجد الحرام وصفتها 212^a باب 19.
وعدد عقودها وشرفاتها وقناديلها وأبوابها
واسمايها وفيما صنع فيه لمصلحته أو لنفع الناس
به وفيما فيه الآن من المقامات وكيفية صلاة
الأيمة بها وحكمها،
- II. Theil (Spr. 175).
20. في ذكر شيء من خبر زمزم وسقاية العباس f.1^b باب 20.
  21. في ذكر الأماكن المباركة التي ينبغى 12^a باب 21.
زيارتها الكائنة بمكة المشرفة وحرمتها وقربه
  22. في ذكر أماكن بمكة المشرفة وحرمتها وقربه 36^b باب 22.
التي لها تعلق بالمناسك
  23. فيما بمكة من المدارس والربط والسقايات 73^a باب 23.
والبرك المسيلة والآبار والعيون والمطاعر وغير
ذلك من الآثار وما في حرمتها من ذلك
  24. في ذكر شيء من خبر بنى الحص بن 92^b باب 24.
جندل ملوك مكة وذكر شيء من أخبار
العماليق ملوك مكة ونسبهم وذكر ولاية طسم
للبيوت الحرام
  25. في ذكر شيء من خبر جرهم ولاة مكة 96^b باب 25.
ونسبهم وذكر من ملك مكة من جرهم ومدة
ملكهم لها وما وقع في نسبهم من الخلاف وفوائد
تتعلق بذلك وذكر من أخرج جرهما من مكة
وكيفية خروجهم منها وغير ذلك من خبرهم
  26. في ذكر شيء من خبر اسمعيل عم 116^a باب 26.
وذكر نوح إبراهيم لاسماعيل عم

27. في ذكر شىء من خبر هاجر أم اسمعيل عم 127^a باب
ولكر أسماء اولاد اسمعيل وفوايد تتعلق بهم
ولكر شىء من خبر بنى اسمعيل و ذكر ولاية
ثابت بن اسمعيل للبيت الحرام
28. في ذكر ولاية اياك بن نزار بن معد بن 134^{aa} باب
عدنان للكعبة و شىء من خبره و ذكر ولاية بنى
اياك بن نزار للكعبة و شىء من خبرهم و خبر
مصر ومن ولي الكعبة من مصر قبل قريش
29. في ذكر من ولي الاجازة بالناس من عرفة 139^b باب
ومزلفة ومنى من العرب في ولاية جرهم وفي ولاية
خزاعة وقريش على مكة
30. في ذكر من ولي انساء المشهور من العرب 145^b باب
بمكة وصفة الانساء و ذكر الخمس والمجمله والطلس
31. في ذكر شىء من خبر خزاعة و لاة مكة 149^b باب
في الجاهلية ونسبهم ومداه ولايتهم لمكة و اول
ملوكهم لها وغير ذلك من خبرهم و شىء من خبر
عمرو بن عامر ماء السماء الذي تنسب اليه خزاعة
على ما قيل و شىء من خبر بنيه وغير ذلك
32. في ذكر شىء من اخبار قريش بمكة في : باب
الجاهلية و شىء من فضلهم وما وصفوا به و بيان
نسبهم و سبب تسميتهم بقريش و ابتداء ولايتهم
للكعبة و امر مكة
33. في ذكر شىء من خبر بنى قصي بن : باب
كلاب و توليتهم لما كان بيده من الحجابة والسقاية
والزيادة والندوة واللواء والرفادة و تفسير ذلك
34. في ذكر شىء من خبر الفجار والاحابيش : باب
في حلف الفضول و خبر ابن جذعان [161] باب
الذي كان هذا الحلف في داره و ذكر اجواد
قريش و حكاهم في الجاهلية و تملك عثمان بن
الحويرث و اسد بن عبد العزي بن قصي بينهم
و شىء من خبره
36. في ذكر شىء من خبر فنج مكة وفوايد 162^b باب
تتعلق به
37. في ذكر شىء من ولاية مكة المشرفة في الاسلام 208^a باب
38. في ذكر شىء من الحوادث المتعلقة 249^b باب
بمكة في الاسلام
39. في ذكر شىء من امطار مكة و سيولها 290^a باب
في الجاهلية و الاسلام و شىء من خبر الصواعق
بمكة و ذكر شىء من اخبار الغلاء والرخص والوباء

في ذكر الاصنام التي كانت بمكة و حولها 304^b باب
و شىء من خبرها و ذكر شىء من خبر اسواق
مكة في الجاهلية و الاسلام و ذكر شىء مما قيل
من الشعر في التشوق الي مكة الشريفة و ذكر
معالمها المنيفة

(Darin ein Stück (97 Verse) von der Qaçide
[über Wallfahrt] des ابن رشيد, die betitelt:
الذهبية في الحجة المكية والنزرة الحمديّة
f. 310^a—313^a) (s. No. 4043).

ما يناسب ان يذكر في هذا : Sobluss f. 317^b
الكتاب و نسأل الله تيسير القصد و التوفيق فيه للصواب
انه كريم و هاب و صلي الله و سلم على سيدنا محمد
سيد الانام و رضى الله عن آله و اصحابه حماة الاسلام
و حسبنا الله و نعم الوكيل

In dem Schlussworte berichtet der Ver-
fasser über die Abfassung des Werkes. Zuerst
sei es kürzer gewesen in 24 Kapiteln; das
letzte, weil zu lang, habe er dann zu 17 Kapp.
verarbeitet, so dass das Werk jetzt im Ganzen
40 Kapp. habe; jedoch sei jenes kürzere Werk
auch schon als solches nach Aegypten, El-
magrib, Eljemen und Indien verbreitet gewesen.
Das kleinere Werk ist abgefasst im J. 811/1408;
das grössere in der Zeit von 811/1408—816/1413,
besonders in den Jahren 815 und 816; dann
arbeitete er noch weiter daran bis zum J. 819/1416.

Schrift: ziemlich gross, geläufig, nicht undeutlich,
fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift von
محمد بن عبد القادر القبايى المصرى im J. 935 Dū'l-
qa'da (1529), nach einer Abschrift aus dem Original des
Verfassers vom J. 849 Sawwāl (1446) in Mekka.

Collationirt im Jahre 1088 Gomādā I (1677) von
على بن تاج الدين السنجار الحنفى

Es fehlt in Band I der Schluss von Kap. 12 und der
Anfang von Kap. 13; dafür ist auf f. 172, das grössten-
theils weiss geblieben, Raum gelassen. In Band II ist
f. 160 fast ganz und f. 161^a oben weiss geblieben; hier ist
eine grössere Lücke: es fehlt Kap. 31 Ende bis Kap. 36
Anfang. Dagegen ist Kap. 38 wol zu Ende, obgleich
f. 289^b leerer Raum gelassen ist.

Arabische Foliirung. Doppelt gezählt sind: Band I
f. 175. Band II f. 134. 143. 229 und 234. Eigentlich also
im Ganzen 5 Bl. mehr.

HKh. II 2317. IV 7606.

9754. WE. 19.

100 Bl. 8vo, c. 28 Z. (21 $\frac{1}{3}$ × 15; 16 $\frac{1}{3}$ × 17 × 11 $\frac{1}{3}$ cm). — Zustand: schlecht. Im Anfange hat besonders der obere Theil der Blätter gelitten und ist der Text von f. 3—5 beschädigt; stark beschädigt ist f. 99, weniger f. 100. Aber das ganze Werk ist durch grosse Wasserflecken beschädigt, zum Theil so stark, dass der Text nur noch mit Mühe oder auch kaum lesbar ist. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: guter Halbfranzband. — Titel f. 1^b (auch etwas beschädigt):

كتاب تحصيل الحرام في تاريخ البلد الحرام

Verfasser f. 1^b:

تأليف الامام العالم المجتهد الفاضل المتقن الحافظ جامع اسباب الفضائل تقى الدين الحسنى الغاسي ثم المكى قاضى المالكية بالحرم الشريف

Anfang f. 3^a: الحمد لله، صفة ما كتبه الاثمة [Lücke, die ich so ergänze: البديع المختصر] من تاريخ البلد الحرام للامام الحافظ الشيخ

Auszug desselben Verf. aus dem Auszuge, welchen er unter dem Titel تحفة الكرام الخ (شفاء الغرام الخ) aus dem so eben besprochenen Werke gemacht hatte.

Zuerst werden hier günstige Urtheile verschiedener Gelehrten über diesen Auszug beigebracht, nämlich:

- 1) احمد بن عبد الرحيم العراقي الشامي ولى الدين vom Jahre 820.
- 2) محمد بن علي الحنبلي المقدسي عز الدين vom Jahre 823.
- 3) محمد بن احمد بن موسى الكفيري الدمشقي، شمس الدين، vom Jahre 850 [soll wol 825 heissen, denn derselbe † 831: s. Cod. Paris 861 anc. fond 29. Klasse.]
- 4) محمد بن ابي بكر بن علي المصري نجم الدين الرجاني
- 5) محمد ابن طاهر جمال الدين الطبري [الطبري?]
- 6) محمد بن موسى الراكشى [المراكشى] جمال الدين
- 7) محمد بن ابي بكر عبد الله بن محمد شمس الدين

Dann folgt f. 5^b der Anfang des eigentlichen hier vorliegenden Werkes so: الحمد لله الذي وثق لمكة الحريمة، واكثر منها البركة والرحمة . . . اما بعد فانى الفت تاريخا لمكة المشرفة على نمط تاريخها الذي افه الامام ابو الوليد . . . الازرقى الخ

Der Verfasser sagt in der Vorrede, er habe nach der Weise des Elazraqi eine Chronik Mekka's verfasst, dieselbe ergänzt, vermehrt, fortgesetzt, und mit Benutzung der in seinem biographischen Werke العقد الثمين في تاريخ البلد الامين und in dem von ihm daraus gemachten Auszuge عجالة القري للراغب في تاريخ ام القري erwähnten Chroniken und anderer, auch stein- und holz-inschriftlicher Kunden und sonstiger Nachrichten und eigener Erlebnisse ein Werk verfasst mit dem Titel: شفاء الغرام باخبار البلد الحرام. Als er dasselbe im Unreinen fast ganz fertig und geordnet, habe er daraus einen Auszug gemacht, von dem halben Umfang des Originals und betitelt: تحفة الكرام باخبار البلد الحرام. Darauf aus diesem Auszug den vorliegenden, unter dem oben angegebenen Titel, in 40 Kapp., deren Uebersicht f. 6^b—8^a gegeben ist: s. bei Spr. 174 u. 175. — Dann folgt unmittelbar das

1. Kap. f. 8 ^a	6. Kap. 18 ^b	15. Kap. 41 ^b	87. Kap. 81 ^a
2. » 11 ^b	7. » 20 ^a	20. » 49 ^a	88. » 89 ^b
3. » 12 ^b	8. » 23 ^a	25. » 67 ^b	39. » 97 ^b
4. » 16 ^a	9. » 31 ^a	30. » 73 ^a	40. » 98 ^b
5. » 17 ^a	10. » 34 ^a	35. » 77 ^b	

Schluss f. 100^b: وقد انتهى الغرض الذي اردنا جمعه في هذا الكتاب ونسال الله ان يجزل لنا فيه الثواب بمحمد سيد المرسلين وآله وصحبه الاكرميين،

Darauf fügt der Verfasser noch eine Notiz über die Abfassungszeit seiner verschiedenen, die Geschichte Mekkas behandelnden, Recensionen (dieses Werkes) hinzu und sagt, dieser Auszug sei im Jahre 819/1416 fertig geworden. Diese Notiz schliesst: ونسال الله ان ينفعنا بذلك جميع المسلمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم وحسينا الله ونعم الوكيل

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, etwas flüchtig in einander gezogene und gedrängte Gelehrtenhand, der diakritischen Punkte oft und der Vocale überhaupt entbehrend, nicht leicht zu lesen, zumal nicht an den vielen durch Wasserflecken zum grossen Theil sehr verblassten Stellen. — Abschrift im J. 924 Rabi' II (1518), in Mekka.

F. 45 ist doppelt gezählt; f. 88 übersprungen bei der Foliirang. — Es fehlt nach f. 78 1 Bl., nach 89 1 Bl., nach 97 etwa 4 Blätter. — An einigen Stellen sind Randbemerkungen, die von Ibn Hagar herrühren; ausserdem auch andere. — HKh. II 2317. 2647. IV 8179.

9755. Spr. 176.

269 Bl. Folio, 25 Z. (30 × 21; 21–22 × 14^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber; oben im Rücken fleckig und auch schadhafte; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas grob, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt, aber in der Vorrede f. 4^a:

كتاب غاية المرام باخبار سلطنة البلد الحرام

Verfasser fehlt; es ist:

عبد العزيز بن عمر بن محمد بن محمد ابن فهد
المكي الهاشمي الحافظ عز الدين

Anfang fehlt, 1 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1^a mit den Worten: *من منا رهم وكان سيدي ووالدي الحافظ العمدة نجم الدين عمر الخ*

'Abd el'aziz ben 'omar ben mohammed ben mohammed *ibn fahd elmekki elhāsīmi elkāfiq 'izz eddīn* †^{921/1615} hat, wie er in der Vorrede sagt, das Meiste in diesem Werke entlehnt den beiden Chroniken seines Vaters *Negm eddīn 'omar ben mohammed* †^{885/1480}, die betitelt sind:

اتحاف الوري باخبار ام القرى

und كتاب الكمين بذيل العقد الثمين

Er hat sein Werk gewidmet dem *زين الدين ابو زهير بركات ابن جمال الدين ابي الفرج وابي المعاني محمد بن زين الدين ابي زهير بركات بن بدر الدين ابي المعالي الحسن بن عز الدين ابي سريع عجلان بن زمينة بن ابي نعي*

Der Inhalt des vorliegenden Werkes ist: Geschichte der Emire von Mekka, von der ältesten Zeit an (d. i. hier von den ersten Zeiten der Hīgra) bis auf die des Verfassers.

Das Werk selbst beginnt f. 4^a: *ولمنشع الآن في ذكر المقصود ونبدأ بذكر من عرفنا حاله على الشرح المعهود، فأول من علمته ولى امرة مكة المشرفة بعد فاتحها النبي عليه الصلاة والسلام وصار يباشر فيها الولاية ويتعاطى الاحكام عتاب بن أسيد بفتح الالف الخ*

Er giebt die von ihm benutzten Quellen jedesmal an, so z. B. ausser seinem Vater citirt er oft den *الحافظ تقي الدين الفاسي* seinen Lehrer *شهاب الدين ابن حجر* †^{852/1448} u. A. und unterscheidet seine Zusätze durch das vorge-

setzte *قلت*. — Die Zeit der Abfassung geht bis in das Jahr 921, in welchem er starb. Die Darstellung der früheren Zeit ist knapper als die der späteren Jahrhunderte, bes. ausführlich etwa das letzte, mit Anführung vieler Lob- und Trauergedichte von jedesmaligen Zeitgenossen. — Das Werk ist von dem Verfasser entweder unvollendet gelassen oder wenigstens in dieser Abschrift unvollendet geblieben. Dieselbe schliesst f. 269^a Mitte: *ما لم يذكر في مرسوم احد من اسلافه، ولندكره برمته ليعلم منه ما حصل للسيد الشريف من الانعام والتشريف*

Am Rande steht: *يباين في الام هكذا*: daraus sich schliessen liesse, dass im Original hier zwar eine Lücke gelassen, dann aber im Text weiter fortgefahren sei. Doch ist wahrscheinlicher, dass das Werk überhaupt nicht weiter fortgesetzt sei. Ein von diesem verschiedenes Werk ist das f. 234^b so angeführte:

تاريخي المسمي بلوغ القيرى بذيل اتحاف الوري
في اخبار ام القرى

Dasselbe ist eine Fortsetzung der von seinem Vater u. d. T. *اتحاف الوري الخ* abgefassten Chronik Mekkas.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter grösser, meistens schwarz. Diakritische Punkte nicht selten ausgelassen. — Abschrift c. ^{1000/1591}. — HKh. II 2317. I 57.

Nach f. 78 ist eine grosse Lücke; es fehlt hier die Behandlung des Zeitraumes von 269–569.

9756.

Von den Werken über Mekka seien noch erwähnt:

- 1) *القاسم بن علي ابن عساكر* von فضائل الحرم †^{600/1203}.
- 2) *محمد بن يوسف الجندی* von فضائل مكة † c. ^{780/1330}.
- 3) *الحجج المبينة في التفصيل بين مكة والمدينة* von *جلال الدين السيوطي* †^{911/1505}.
- 4) *الجوهرة الثمينة في فضل مكة والمدينة*
- 5) *اللطائف المنيفة في فضل الحرمين وما حولهما من عبد البر بن عبد القادر بن* von *الاماكن الشريفة* *محمد الفيومي* †^{1071/1661}.

- 6) على بن von مناظرة الحرميين ومناضلة المحتلين يوسف الزرندي
- 7) فضل الله بن نصير الكسائي von تشويق الحرميين
- 8) منير الغرام الساكن الي اشرف الاماكن von ابن الجوزي 597/1201.
- 9) محب الدين الطبري von القري لقاصد ام القرى 694/1295.
- 10) محمد بن von نزهة الوري في اخبار ام القرى محمود البغدادي ابن النجار 648/1245.
- 11) الفيروزبادي von مهيج الغرام الي البلد الحرام 817/1414.
- 12) ابن حجر von الجواب الجليل عن حكم بلد الخليل 852/1448.
- 13) محمد بن احمد von الاعلام باعلام بلد الله الحرام المكي قطب الدين 988/1580.
- 14) عبد القادر بن von ذات العماد في اخبار ام البلاد محمد ابن قضيب البان 1040/1680.
- 15) على بن von الارج المذكوي والتاريخ المكي عبد القادر الطبري المكي 1070/1660.
- 16) الفيروزبادي von الوصل والمنى في فضل منى 817/1414.
- 17) محمد بن von التشويق الي البيت العتيق احمد الطبري جمال الدين 694/1295.
- 18) von الاشارة والاعلام ببناء الكعبة البيت الحرام تقى الدين المغربي 845/1441.
- 19) ابن حجر von النبأ الانبي في بناء الكعبة 852/1448.
- 20) von تنزيه المسجد الحرام عن بدع جهلة العوام محمد بن احمد بن الصياء المكي ابو البقاء 864/1450.
- 21) شد الاتواب في سد الابواب في المسجد النبوي von السيوطي 911/1505.
- 22) النخفة اللطيفة في انباء المسجد الحرام والكعبة الشريفة محمد بن عبد العزيز بن عمر المكي جار von الله ابن فهد 954/1547.
- 23) تحفة الحب للمحسوب في تنزيه مسجد الرسول عن محمد بن زين الدين الخطيب von كل خصتي ومحسوب c. 980/1572.
- 24) على دده بن von تمكين المقام في المسجد الحرام مصطفى البوسنوي 1007/1598.
- 25) von اعلام العلماء الاعلام ببناء المسجد الحرام

- عبد الكريم بن محب الدين بن ابي عيسى 1014/1606. + القطبي المكي
- 26) على بن von الاعلام بفصائل بيت الله الحرام سلطان محمد القاري 1014/1606.
- 27) اساطين الشعائر الاسلامية في فضائل السلاطين عبد القادر بن محمد von والمشاعر الحرمية الحسيني الطبري 1088/1624.
- 28) فوج العطر بترجيح صحة الفرض في الكعبة والحجر ابو السعود بن علي القسطلاني von 1035/1626.
- 29) ر الزلف والقربة في تعبير ما سقط من الكعبة تاج العارفين بن احمد بن امين الدين von ابن عبد العالی المصري c. 1040/1630.
- 30) اسنى المواهب والفنوح بعمارة المقام الابراهيمي محمد علي بن von وباب الكعبة وسقفها والسطوح محمد علان بن ابراهيم التبريزي 1067/1647.
- 31) درر القلائد فيما يتعلق بزعم وسقاية العباس von demselben. من الفوائد
- 32) von demselben. العلم المفرد في فضل الحجر الاسود
- 33) فتح الكريم الفتح في حكم ما سد به البيت von demselben. من حصر واعواد والواج
- 34) اعلام سائر الانام بقصة السيل الذي سقط منه von demselben. البيت الحرام
- 35) البيان والاعلام في توجيه فرضية عمارة الساقط von demselben. من البيت لسلطان الاسلام
- 36) انباء الموييد الجليل مراد ببناء بيت الوهاب الجواد von demselben.
- 37) فتح القدير في الاعمال التي يحتاج اليها من حصل von dems. له بالمملك على البيت ولاية التعبير
- 38) نشر الروية التشريف بالاعلام والتشريف بمن له ولاية von dems. عمارة ما سقط من البيت الشريف
- 39) نشر الانفاس في فضائل زمزم وسقاية العباس von خليفة بن ابي الفرج بن محمد الزمزمي المكي c. 1062/1652.
- 40) von الجواهر المنظمة بقضية الكعبة المعظمة علي بن عبد القادر الطبري 1070/1660.
- 41) ر في بيان عمارة الكعبة الواقعة بعد سقوطها سنة 1039 ثم ما وقع من اصلاح سقفها وتغيير von demselben. بابها سنة 1040
- 42) von تهنتة اهل الاسلام بتجديد بيت الله الحرام ابراهيم بن محمد بن عيسى الميموني 1079/1668.

c) Elmedina.

9757. We. 1860.

6) f. 32—34.

8vo, 18 Z. ($21\frac{1}{2} \times 13\frac{2}{3}$; $17 \times 10\frac{1}{2}^{cm}$). — Zustand: lose Blätter, fleckig, besonders am oberen Rande. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel u. Verf. f. 32^a:

الجزء السابع والثمانون من كتاب تاريخ مدينة المسلم (السلام) واخبار محدثيها وذكر قضاة العلماء من غير اهلها ووارديها

لابي بكر احمد بن علي بن ثابت الخطيب
الحافظ البغدادي

Die Riwāje dieses Werkes ist von ابو محمد جعفر بن احمد بن الحسين السراج المقرئ وسامع عبد الوهاب بن المبارك بن احمد بن الحسن الانطاقي

Das 87. Heft des grossen Werkes der Chronik Elmedina's von Ahmed ben 'ali ben tābit ben ahmed ben mehdi *elkatāb el-bagdādī* abū bekr, geb. 392/1002, † 468/1071, beginnt mit ذكر من اسمه عامر.

Unmittelbar darauf der 1. Artikel: عامر بن شراحبيل بن عبد وقيل ابن عبد ذي كبار وقيل عامر بن عبد الله ابن شراحبيل ابو عمرو الشعبي من شعب همدان الخ

Dieser Artikel ist nicht zu Ende; es sind von diesem Hefte nur die 3 ersten (unter sich zusammenhängenden) Blätter vorhanden.

Der Artikel hört auf mit den Worten, f. 34^b: قال لا والله ما انا خير منك بل انت خير مني واسن مني، اخبرنا الحسن بن ابي بكر اخبرنا عبد الله بن اسحق البغوي اخبرنا محمد بن الجهم اخبرنا جعفر

Die Gewährsmänner werden ausführlich in dem Werke angegeben. — Ein alter Leser vom J. 566/1170 auf f. 32^a angemerkt; ein anderer vom J. 766/1365.

Schrift: ziemlich gross, etwas eckig, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 600/1106.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

9758. Spr. 180.

41 Bl. 4to, 25 Z. ($25\frac{1}{4} \times 16$; $19\frac{1}{2} \times 12\frac{1}{2}^{cm}$). — Zustand: wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband mit Goldrücken. — Titel und Verfasser fehlt; s. unten.

Anfang fehlt, 10 Blätter. Derselbe ist (nach Cod. Oxon. 769, 1): الحمد لله الذي جعل المدينة الشريفة دار هجرة رسوله . . . وبعد فان فضل المدينة الشريفة لا ينكر والقائم بنشر ما طوي الخ

Das Vorhandene beginnt im 3. فصل des 1. Kapitels mit den Worten: المهاجرين والانصار وكانوا تسعين رجلا من كل طائفة خمسة واربعون وقيل مائة علي الحق والمواساة والتوارث الخ

Das vorliegende Werk, eine Geschichte und Beschreibung von Elmedina, ist verfasst von زين الدين ابو محمد ابو بكر بن الحسين بن عمر بن محمد بن يونس العثماني الشافعي المرآغي المصري

unter dem Titel:

تحقيق النصره بتلخيص معالم دار الهجرة und zwar im Jahre 766/1364 — was aus f. 35^a unten hervorgeht —. Dies Werk des Abū bekr ben elhosein ben 'omar ben mohammed elmiçri el'oṯmāni *elmerāgī zein eddin abū mohammed*, geb. 728/1328, gest. 816/1418, zerfällt in Vorrede, 4 Kapitel und Schlusswort.

Die Vorrede handelt in 3 فصل: في فصل المدينة وفضل سكانها والمسجد الشريف

Kap. 1 handelt in (فصل 7): في بعض مقدمات الهجرة ووروده صم المدينة وتأسيس مسجد قبا وذكر مسجد الجمعة ثم مسجد المدينة وما يتعلق به

يذكر فيه الاساطين بالروضة الشريفة f. 8^a فصل 4. والجدع والمنبر

في ذكر الخوخ والابواب التي كانت 13^a فصل 5. في المسجد الشريف

في ذكر ما تجدد بالمسجد الشريف 15^b فصل 6.

في ذكر آداب تتعلق بالمسجد 17^a فصل 7. الشريف

في ذكر وفاته صعم ووفاته صاحبيه رضى 18^a باب 2.
الله عنهما ثم ذكر الزيارة وآدابها وذكر البقيع
(فصل 3 in).

1. 18^a فصل في الوفاة

2. في زيارة سيدنا رسول الله صعم وبعض 22^a فصل 2.
ما ورد في فضلها (طرف 2 in)

1. 22^a طرف في فضلها

2. 23^b طرف 2. ينبغي للزائر ان يستحضر
: تنبيه 2 nebst من الخشوع

1. في التوسل والاستغاثة والنشف 25^b تنبيه 1.
بالنبي صعم

2. في حيوة الانبياء عم 26^b تنبيه 2.

3. في ذكر البقيع وفضله ومن يعرف 28^b فصل 3.
فيه من الصحابة رضوان الله عليهم ثم
ذكر مقبرة بنى سلمة وفضلها

3. في فضل أحد وذكر الشهداء به وذكر 30^b باب 3.
بقية المساجد وذكر الابار
(فصل 3 in).

1. في ذكر احد وفضله وفي ذكر 30^b فصل 1.
الشهداء به

2. في ذكر بقية المساجد بالمدينة 32^b فصل 2.
الشريفة وبين مكة والمدينة وما اشتهر
من المساجد بالمدينة الشريفة
(تنتم 1 und طرف 2 in).

1. في ذكر بقية المساجد بالمدينة 32^b طرف 1.

2. في ذكر ما عرفت جهته ولم 34^b طرف 2.
تعرف عينه

في ذكر المساجد التي نقل ان 39^b التنتم
النبي صعم صلي فيها بين مكة
والمدينة او اشتهرت في غزوة غيرها

Dieser Abschnitt hört auf bei Besprechung
von مسجد بالصهبا mit den Worten f. 41^b:
فاكل واكلنا ثم قام في المغرب فمصمض ومصمصنا

Das Uebrige fehlt. Nach Cod. Oxon. 769, 1
handelt Kapitel 4: في ذكر اودية المدينة وحفر
الخنندق وحدود حرمها وجبالها وجهاتها وما
خصت به من الفضائل وما يؤول اليه امرها

Das Schlusswort ist in 2 فصل:

1. في فضل الموت بالمدينة وطلبه فصل 1.

2. في ذكر بعض ما يشوق اليها من الاشعار فصل 2.

Darunter eine lange Qaṣīde von أبو محمد
عبد الله بن عمر بن موسى البسكري المغراوي
Anfang (Kāmil):

دار الحبيب احق ان تهواها وتحت من طرب الي ذكرها

Mit dieser Qaṣīde schliesst das Werk.

Das Werk ist gearbeitet nach denen des
محب الدين محمد بن محمود بن الحسن ابن النجار
الدرة الثمينة في اخبار المدينة 643/1246, betitelt
جمال الدين (الذيل) von محمد بن احمد بن خلف المطري
741/1840.

Schrift: ziemlich klein, etwas rundlich, gewandt,
deutlich, gleichmässig, vocalisirt, ziemlich bloss. Ueber-
schriften u. Stichwörter zum Theil roth, sonst meistens etwas
grössere Schrift. — Abschrift c. 850/1448. — HKh. II 2713.

9759. Spr. 178.

198 Bl. 3re, 29 (bis 33) Z. (21^{1/2} × 13; 16^{1/2} × 8^{1/2} cm). —
Zustand: sehr wurmstichig, oft ausgebessert. — Papier:
bräunlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Halbfrzbd. —
Titel u. Verfaesser f. 3^a (von späterer, Persischer Hand):

ك خلاصة الوفا باخبار دار المصطفى

المعروف بتاريخ المدينة

للمسعودي

Ausführlicher:

علي بن عبد الله بن أحمد بن علي بن عيسى
القاهري المدني السهمودي نور الدين

Anfang f. 3^b (nach dem Bismillāh und einem
Goldfrontispice): الحمد لله الذي شرف طابه وشوق
القلوب لسماع اخبارها المستطابه واختارها لحيبيه . . .
وبعد فقد شغفت باخبار الحبيبة المحبة ونشر فصايلها
ومعالمها في ذوي المحبة الخ

Geschichte und Beschreibung von Elmedina,
von 'Alī ben 'abd allāh ben almed ben
'alī elqāhiri elmedeni *essamhūdī* (auch
essamanhūdī) nūr eddīn, geb. 844/1440,
† 911/1506. Nach der Vorrede f. 3^b hatte er
früher ein grosses Werk verfasst unter dem
Titel: الوفا باخبار دار المصطفى. Bevor er ganz
fertig war, kürzte er das Werk ab und nannte
es وفا الوفا. Dann verbrannte das Original beim
Brande der Prophetenmoschee; dann arbeitete
er den Auszug um und kürzte ihn auf etwa

die Hälfte; dies ist das vorliegende Werk mit dem obigen Titel (خلاصة الوفا). Es ist eingeteilt in 8 Kapitel (deren Uebersicht f. 4^a—5^b).

1. في فصلها ومتملقاته (فصل 10) f. 5^b باب 1.
2. في فصل الزيارة والمسجد (فصل 3) f. 35^b باب 2. النبوي ومتملقاتهما.
3. في اخبار سكانها الي ان حدّ (فصل 4) f. 61^a باب 3. النبتى صنع بها وسكنها.
4. في عمارة مسجدها الاعظم (فصل 16) f. 82^b باب 4. النبوي ومتملقاته والمحجرات المنيفات.
5. في مصلى الاعبياد بها ومساجدها (فصل 6) f. 135^a باب 5. النبوية ومقابرها وفصل اخذ والشهداء به.
6. في ابارها المباركات والعيين والغراس (فصل 2) f. 156^a باب 6. والصدقات التى هي للنبي صنع منسوبات.
7. فيما يعزى اليه صنع من (فصل 3) f. 164^a باب 7. المساجد التى صلى فيها في الاسفار والغزوات.
8. في اوديتها واحمايها وبقاعها (فصل 4) f. 168^a باب 8. وآطامها وبعض اعمالها وجبالها.

Schluss f. 198^b: ومتر بين طريق اي تسلك هناك الي بين والله تعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب الحمد لله الذي هدانا لهذا . . . ونسئلك ان تصلى على سيدنا ومولانا محمد وصحبه زائدا بعد زايد، كمل بسعد طالع الخ

Schrift: ziemlich klein, eng, gewandt, ziemlich gleichmässig und deutlich, vocallos; in rothen Linien eingerahmt. Ueberschriften und Stichwörter roth. In der 2. Hälfte, bes. von f. 117 an, viel kleiner, feiner, enger. Wegen der Ausbesserungen und Wurmstiche ist der Text nicht selten unleserlich. — Abschrift im J. 1027 Çafar (1618). — Die Blätter folgen: 1—12. 21. 13—20. 22—65. 68. 66. 67. 69 etc.

HKh. III 4771 (ganz kurz); VI 14294, pag. 451. II 2302. [F. 1^b u. 2^a enthält Persisches.]

9760. Pm. 479.

205 Bl. 8vo, 25 Z. — Zustand: der untere Rand wasserfleckig, besonders gegen Ende hin, und zu Anfang beschädigt und ausgebessert. Etwas wurmstichig; an einzelnen Stellen auch grössere Wurmstiche. F. 2 oben auch im Text beschädigt und ausgebessert.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser auf f. 1^a (von neuerer Hand ergänzt):

تاريخ المدينة المسمي بالجواهر الثمينة
تأليف العالم الفاضل المقرئ الشريف

Anfang f. 1^b: قال العبد المذنب . . . على بن المقرئ بن عباس الشريف، لما اضعفنى الزمان واحال على طوارق الحدثان وصرقتنى صروفه الي سجن الشجن وقيدتنى همومه بقيد الهتم والحزن اردت ان اولف كتابا لطيفا مستطابا الخ

Der Anfang des Werkes fehlt, 2 Blätter. Derselbe ist auf f. 1 ergänzt, aber unrichtig. Nach dieser Ergänzung ist der Titel:

الجواهر الثمينة في تاريخ المدينة
derselbe passt für den Inhalt, ist aber in der That nicht richtig, sondern so:

خلاصة الوفا باخبار دار المصطفى
Der Verfasser ist nicht der obige, sondern السمهودي oder vielmehr السمهودي. S. bei Spr. 178.

Das Vorhandene beginnt mit der Inhaltsübersicht des 1. Kapitels. Der Anfang des 1. Kapitels steht f. 3^a. — Die 2 letzten Blätter des Werkes sind im Text etwas lückenhaft, als ob noch einige Zusätze zu den Artikeln daselbst hätten gemacht werden sollen. Daher ist der Schluss auch etwas anders als bei Spr. 178 angegeben ist, weil vor den Worten والله اعلم eine leere Stelle von 3 Zeilen Raum gelassen ist.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande bisweilen Verbesserungen. — Abschrift im Jahre 1086 Gomādā I (1675) von محمد بن الملا داود.

Nach f. 7 fehlt 1 Blatt.

9761. Spr. 182.

4) f. 161—240^a.

8vo, 14 Z. (Text: 12^{1/2} × 8^{cm}). — Zustand etc. und Schrift wie bei 1); aber die Schrift ist kleiner, zierlich und gleichmässig. — Titel fehlt.

Anfang f. 161^a (ohne Bism.): الباب الثامن
في اوديتها واحمايها وبقاعها وآطامها وبعض اعمالها وجبالها وفيه اربعة فصول

Es ist das vollständige achte Kapitel desselben Werkes des Essamhūdī. (1. فصل f. 161^a, 2. فصل 166^b, 3. فصل 170^b, 4. فصل 174^b.)

Abschrift von يوسف الادغانى [?] الاغانى in Elmedina. (Vielleicht Name des Abschreibers der Handschrift, aus welcher dies vorliegende Stück abgeschrieben ist.)

9762.

Zu den Schriften über Elmedina gehören auch:

- 1) القاسم بن علي ابن عساكر von فضائل المدينة † 600/1203.
- 2) محمد بن الدرة انثمينة في اخبار المدينة † محمود ابن النجار 648/1245.
- 3) عبد الله بن محمد المرجاني von تاريخ المدينة † 699/1300.
- 4) احمد بن زيد على تاريخ المدينة للمرجاني عبد الله بن حسن الحصرمي باعتر السووني † 1091/1680.
- 5) محمد بن احمد المطرى von تاريخ المدينة † جمال الدين 741/1840.
- 6) مجد الدين von المغانم المطابة في معالم طابة † الفيروزابادي 817/1414.
- 7) ابو طاهر ابن المخلص von الانتقاء في اخبار المدينة نتيجته الفكر في خبر مدينة سيد البشر في فضائل محمد بن عبد الله العباسي زين von المدينة um 1176/1762.
- 8) الانباء المبينة عن فضل المدينة
- 9) نزهة الكرام في مدح طيبة والبيت الحرام von 828/1425. † شعبان بن محمد القرشي الآثاري
- 10) محمد علي بن حسن النبا في فضل القبا † محمد علي بن محمد 1057/1647.
- 11) محمد علي بن محمد 1057/1647. † محمد علي بن محمد 1057/1647.
- 12) von demselben. † محمد علي بن محمد 1057/1647.

d) Zebid.

9763. Spr. 183.

1) f. 1-66.

120 Bl. 4°, c. 26-30 Z. (24 × 16¹/₂; 18¹/₂ × 12¹/₂cm).

Zustand: nicht ganz sauber, etwas wurmstichig. — Papier: bräunlich, atark, nicht glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1°:

كتاب بغية المستفيد في اخبار مدينة زيد
لوجيه الدين عبد الرحمن بن علي بن
محمد الديبغ

Der Titel so auch in der Vorrede f. 2^b.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين الذي علمنا ما لم تكن به عالمين وورثنا علوم الاولين

والآخرين . . . اما بعد فان من اجل العلوم مقدارا وارفعها شرفا ومنارا علم التاريخ الذي به يعرف الانسان احوال القرون الماضية في الايام الخالية الخ

Geschichte der Stadt Zebid, von 'Abd errahmān ben 'ali ezzebidī wegiḥ eddīn (ibn) eddība' (und auch eddībag) † 944/1587 (No. 1318). Nachdem der Verfasser zuerst über den Werth der Geschichte an sich geredet, bespricht er sein Vorhaben und dass sein Hauptaugenmerk gewesen sei, eine Geschichte der wäher, worin ihm noch Keiner vorausgegangen und die ihre Schwierigkeiten habe, abzufassen. Zweckmässige Kürze sei dabei seine Richtschnur. Das Werk zerfällt in Vorwort und 10 Kapitel, deren Uebersicht f. 2^b.

Er folgt, für die Geschichte der Stadt, nach seiner Angabe f. 2^a: واليهما الفقيه عمارة اليميني، واليهما الجندي، وكمال الدين عبد الباقي بن عبد المجيد القرشي، والمؤرخ ابو الحسن علي بن الحسن الجرجي، والمصنف شرف الدين اسمعيل بن ابي بكر المقرئ، والمقرئ عفيف الدين عثمان بن محمد الناشري،

في ذكر اليمن وفضله واسلام اهله وفي f. 3^a المقدمة ذكر ابتداء التاريخ الاسلامي وسبب علمه وفي ذكر ولاة رسول الله صعم وولاة اصحابه ومن بعدهم على قطر اليمن الحميد الي زمن اختناط محمد بن عبد الله مدينة زبيد

في ذكر مدينة زبيد وفضلها وصفتها 7^b باب 1. ومحلها واشجارها وانهارها واختناطها واسوارها وابوابها ومساحتها وعدد ابراج سورها

في ذكر تملك بنى زياد ووزرائهم لها 9^a باب 2.

في ذكر ملوك الحبشة باليمن من آل 10^b باب 3. نجاح وذكر الصليحيين

في ذكر وزراء آل نجاح 14^b باب 4.

في ذكر قيام السيد علي بن مهدي بن 17^a باب 5. محمد بن علي بن داود بن محمد الرعيني ثم الجعيري القايم باليمن ووزال ملك الحبشة وانقضاء دولتهم

في ذكر دولة الملوك بنى ايوب واول 18^a باب 6. دخولهم اليمن

في ذكر دولة الملوك بنى رسول الغسانيين 21^b باب 7. ثم التركمانيين باليمن

8. في ذكر الدولة الغراء الطاهرية الزهراء 33^b باب 8. وقيام السلطان الملك المجاهد شمس الدين علي واخيه الملك الظاهر صلاح الدين عامر ابني طاهر بن معوضه بن تاج الدين بن معوضه بن محمد بن سعيد بن عامر بن مسعود بن فهر بن وهب بن حرب القرشي الاموي العمري

9. في ذكر الدولة السعيدة المباركة الحميدة 43^b باب 9. المنصورية التاجية الداودية الطاهرية دولة مولانا السلطان الامر بالعدل والاحسان الملك المنصور ذي المعالي والمفاخر تاج الدين عبد الوهاب بن داود بن طاهر

10. في ذكر مولانا السلطان بن السلطان 51^a باب 10. واسطة عقد جيد الزمان انسان العين وعين الانسان سيد السلاطين والملوك البازل في مرضات الله اللكوك صلاح الدنيا والدين قانع الطغاة والملحدين الامام الملك الظاهر ابي النصر عامر بن عبد الوهاب بن داود بن طاهر

Der Verfasser führt die Geschichte dieses Herrschers bis zum J. 901/1495; dann giebt er f. 61^b. 62^a eine kurze chronologische Uebersicht von Adam bis auf seine Zeit.

Daran schliesst er ein Regez-Gedicht über die Regenten der Stadt Zebid, betitelt:

احسن السلوك في نظم من ولي مدينة زبيد
من الملوك

in 118 Versen. Anfang f. 62^a:

قال فقير الله عبد الرحمن ابن علي الديبغ راجي الغفران
الحمد لله العلي الامجد وصل يا رب علي محمد

Schluss f. 64^b:

على محمد اجل شافع وآله وحببه والتابع

Endlich eine Selbstbiographie f. 64^b ff.

Er ist Verfasser der Werke:

- 1) كشف الكربة في شرح دعاء الامام ابي حربة
- 2) des vorliegenden.
- 3) العقد الباهر في تاريخ دولة بنى طاهر (Auszug und Erweiterung von No. 2, enthaltend die Regierung des Daoud ben Tahir und seines Sohnes Daoud ben Daoud und die des Sohnes des Letzteren, des Abd al Wahab ben Daoud [s. Kap. X].)

Schluss f. 66^a: ويجمع له بين نصره العزيز وفتح المبين ويجعل كلمة الملك باقية فيه وفي عقبه الي يوم الدين

امين امين لا ارضى بواحدة حتى اصيف اليها الف امينا
آخر الكتاب والحمد لله الملك الوهاب

Schrift: gross, kräftig, geübt, ziemlich deutlich, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften theils roth, theils etwas grösser. In der 2. Hälfte etwas kleinere Schrift. — Abschrift c. 941/1594.

Auf f. 39 folgt ein ungezähltes Blatt: jetzt 39^a.

HKh. II 1887. I 133.

9764. Spr. 183.

2) f. 66^b—120.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt eigentlich; doch angegeben in der Unterschrift von 1) und im Vorwort:

كتاب الفضل المزيد على بغية المستفيد
في اخبار مدينة زبيد

[Verfasser: عبد الرحمن بن علي بن محمد
ابن] الديبغ

Anfang f. 66^b: الحمد لله الذي جعل للدين احسنوا الحسنى وزيادة واجري عبادة المومنين من عوايده الجميلة على احسن عادة . . . أما بعد فانه لما يشر الله تعالى وله الحمد تمام كتابي بغية المستفيد الخ

Chronologische Geschichte der Jahre 901/1495 bis 923/1517 von demselben Verfasser, eine auf Wunsch von Freunden geschriebene Fortsetzung des so eben besprochenen Werkes.

Anfang: في يوم الثلاثاء ثاني المحرم اول سنة احدى وتسعمائة اوقع جند السلطان الخ

Schluss f. 120^a (Hafif):

ولقد كان للوجود صلاحا ولدين الاله ركنا سديدا وهذا آخر ما قصدته من جمع هذا الكتاب والله سبحانه الموفق والهادي الي الصواب وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم وصلى الله على سيدنا الخ

Abschrift vom J. 942, Dū'lqa'da (1536).

HKh. IV 9166 und II 1887.

Ein früheres Werk über Zebid ist verfasst von عمارة بن علي بن زيدان اليمنى نجم الدين المقيد في اخبار زبيد. † 569/1178, u. d. T.

7. Syrien.

a) überhaupt.

9765. We. 362—375.

Je 100 Bl. (im Ganzen 1400 Bl.) 8vo, 11 Z. (16¼ × 11; 12¼ × 7—7½^{om}). — Zustand: gut und reinlich. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel aussen auf dem Vorderdeckel:

الجزء الاول من فتوح الشام ومصر والعراق

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه اجمعين، قال الشيخ الامام ابو عبد الله محمد بن عمر الواقدي رحمه قال حدثنا ابو بكر بن احمد بن الحسين بن سفيان النخعي قال حدثنا احمد بن حنبل قال حدثنا عمر بن عثمان بن عبد الرحمن البرنوعي الخزومي قال حدثنا محمد بن ميسرة بن رويم قال حدثنا يونس بن محمد قال حدثنا ابن يحيى بن عبد الله الزرقى وكل واحد منهم حدث بما سمع وراي من فتوح الشام قالوا جميعا رآه ان رسول الله صمّم لما دنت منه الوفاة خطب بالناس وارضاهم علي الغزو والجهاد في سبيل رب العباد وبشرهم بفتوح الشام وجميع البلاد ثم لما توفى الخ

Dies dem Mohammed ben 'omar el-wāqidi †^{207/822} beigelegte Werk von durchaus romanhafter Färbung, wengleich mit geschichtlichem Hintergrunde, stellt die Eroberungszüge der Moslimen unter den 3 ersten Nachfolgern Mohammeds bis zu dem Tode des 'Otmān dar.

1) Eroberung Syriens. We. 362—369, f. 78^b. Schluss so wie bei WE. 129, f. 156^a angegeben ist.

2) Eroberung Aegyptens. We. 369, 79^b bis 372, 49^a

Anfang: الحمد لله وصلى الله على سيدنا محمد . . . قال الواقدي رحمه حدثنا يونس بن عبد الاعلا قال اخبرني الليث بن سعيد قال حدثنا نوفل بن عامر قال حدثنا يحيى بن شاکر قال لما فتح الله تعالي ساحل الشام في سنة تسع عشرة من الهجرة علي يدي عمرو بن العاص فعند ذلك كتب عمرو بن

العاص كتابا الي الامير ابي عبيدة يقول فيه بسم الله الرحمن الرحيم من عمرو بن العاص الي امين الامة الامير ابي عبيدة اما بعد فاني احمد الله الذي لا اله الا هو واصلي . . . واعلم يا امين الامة ان الله تعالي قد فتح علينا ما بقى من ديرة الشام وساحلها وقد فتحها صلحا وهرب قسطنطين باهله الخ وساروا المسلمون : Schluss We. 372, f. 48^b: يقطعون البراري والقفار طالبين الي طبرية والتل الاحمر الي عند الامير ابي عبيدة عامر بن الجراح رة وعن سائر اصحاب رسول الله صمّم، وهذا ما انتهى اليها من فتوح الديار المصرية واقليم البهنسا الذي هو من اصل فتوح الشام وينبذ ان شاء الله تعالي من بعده بفتوح العراق

3) Eroberung von El'irāq. We. 372, 49^b bis 375, 100^a.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وافضل الصلاة واتم التنسليم على سيدنا محمد . . . قال الراوي حدثنا يونس بن عبد الاعلا قرأت عليه بجامع الرملة سنة مائة وعشرين من الهجرة النبوية . . . قال الواقدي حدثنا جدلان بن الحارث عن معمر الجوني قال حدثنا ابن عمر التميمي عن المهلب وطلحة ومحمد قالوا جميعا رحم انه لما فتح الله الشام علي يدي ابي عبيدة عامر بن الجراح رة ونوجه يزيد بن ابي سفيان الي قيسارية وعمرو بن العاص الي الديار المصرية فاراد امير المؤمنين عمر بن الخطاب رة ان يوجه الجيوش الي الجزيرة وديار ربيعه فكتب الامام عمر الخ We. 374, 43^b beginnt ein neuer Abschnitt in dieser Eroberung El'irāqs.

Der vorige endet: وبعد ايام وصل الي عياض من العراق عامر بن مزينة رسولا من عند سعد بن ابي وقاص يستنجد بعياض بن غانم على كسري انوشروان فبعث الامير عياض له بجدة

Der neue beginnt: ثم نبداً بذكر ما يتجدد من فتوح العراق واسبابه علي يد سيدنا سعد بن ابي وقاص رة وعن جميع الصحابة والتابعين لهم باحسان الي يوم الدين، قال الواقدي رحمه لقد حدثني من اتق به انه قال لما وجه امير المؤمنين عمر بن الخطاب رة لسيدنا سعد بن ابي وقاص الزهري بالجيوش الي ارض العراق الخ

ثم وقع الخصام بين: 99^b: Schluss We. 375, 99^b:
معاوية وبين علي بن ابي طالب رة ولهما كلام طويل
يذكر في غير هذا الفتوح، وهذا ما انتهى اليينا من
تاريخ فتوح الشام وحلب والسواحل ومصر والبهنسة
والعراق والشرق والغرب وما يليهم بالتمام والكمال
والحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده،

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, gleichmässig,
vocallos. Stichwörter meistens roth (ausser in We. 375). —
Abeschrift von عبد الغنى بن دباب هاشم الحسيني الخنفي
im Jahre 1270/1284. — Foliierung Arabisch.

Die verschiedenen Abschnitte sind ohne besondere
Ueberschriften. Nicht selten kommen Gedichtstücke vor,
selten von grösserem Umfange.

(WE. 129 mag derselben Recension sein; wenigstens
die dort angeführte Stelle f. 2^a, 3 ist ebenso in We. 366,
22^a, 2 und die andere f. 156^a ist so in We. 369, 78^b.)

HKh. IV 8920. 8907.

9766. We. 724—731, 1.

Dasselbe Werk, erste Abtheilung (Er-
oberung Syriens). Die Wortfassung weicht
sehr häufig ab.

We. 724: 82 Bl. 8vo, 21 Z. (20 × 14; 16 × 10^{cm}). —
Zustand: stark fleckig, besonders in der oberen Hälfte,
und nicht recht sauber; Bl. 1 am Rande und oben auch
im Text beschädigt; die oberen Ecken von Bl. 2—5 von
späterer Hand ergänzt. — Papier: gelb, ziemlich dünn
und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und
Klappe. — Titel und Verfasser fehlt, doch steht auf
dem Vorderdeckel des Einbandes richtig:

هذا الجزء الاول من فتوح الشام

Anfang f. 1^b (die Zeilen sind im Anfang
beschädigt, einige auch am Ende): قال ابو عبد
الله محمد بن عمر الواقدي رة قال حدثني ابو بكر
... الخزومي قال حدثني نوفل بن محمد بن عبد الله
ابن ... حدثني ربيعة بن عثمان قال حدثني يونس بن
محمد ... عابد بن عبد الله الزرقى قال حدثني
معان بن محمد ... حدثني عبد الرحمن بن عبد
العزیز بن عبد الله بن عثمان ... قال حدثني عبد
الله بن عبد الحميد بن جعفر الانصاري قال حدثني
ابو سعيد بن نجيج مولي هشام قال حدثني مالك بن
ابي الجيش قال حدثني اسماعيل بن ابراهيم بن علي
مولي ابن الزبير قال حدثني عمر بن محمد بن ابي
بكر الانصاري قال حدثني يعقوب بن محمد بن ابي

صعصعة المارئي قال حدثني مازن بن عوف من ...
كلهم يحدثون ويقولون عن فتوح الشام، قال لما قبض
رسول الله صعم واستخلف ابو بكر الصديق رة فقتل
في خلافته مسيلمة الكذاب. وقتل ايضا سجاج الاسود
العيسى وهرب ظليحة بن خويلد الي الشام فلما
فتحت اليمامة واطاعت العرب لابي بكر رة عول على
ان يبعث جبهوشه الي الشام وصرف وجهه الي قتال الروم
قال فجمع احباب رسول الله صعم وقام فيهم خليبيا وذكر
الله واتنى عليه بما هو اهل له ثم قال ايها الناس رحمكم
الله ان الله عز وجل فضلكم بالاسلام وجعلكم من امة
محمد عم ونصركم نصيرا امينا وقد بشركم الله تعالي الخ

Anfang der Erzählung von der Eroberung
Syriens. Derselbe weicht in der Fassung von
We. 362, desgl. auch von Spr. 31 ab. Ueber-
schriften, wie bei Spr. 31, sind hier nicht vor-
handen. — Schluss f. 32^b: فلما ان وصل اليه
الكتاب وفهم ما فيه من الخطاب سلا عنه ما كان قد
وجدته واخذ اهبتة للمسير الي اجنادين وقد

Schrift: klein, gleichmässig, ziemlich gefällig, vocal-
los. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1160/1187.

We. 725: 31 Bl., Format, Zustand (fleckig, ziemlich
unsauber) etc. und Schrift wie bei 724.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: استعدت
بالموارق والنرد والعدد فلما ان كان بعد ثلاثة ايام
فقال امهلوني حتى اكتب الي الملك كتابا واعلمه بما
قد نزل بنا فان اعاننا واتخذنا والا فالصلح امامكم قال،

We. 726: 31 Bl., Format etc. u. Schrift wie bei 724. —
Zustand: fast ganz fleckig. Bl. 5 u. 6 lose. — Nach f. 6
fehlt etwas.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: قال وكتب
من وقته وساعته كتابا يقول فيه الي الملك الرجيم
ثم قرا لا — Schluss f. 31^b: عن صهرة الخ
يمسهم فيها نصب وجاءهم بماخرجين، قال الواقدي
فاجتمع احباب،

We. 727: 31 Bl., Format (Zustand im Ganzen gut)
etc. und Schrift wie bei 724. (Papier ziemlich dick.)

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: احباب
رسول الله صعم الي خالد بن الوليد رة والقوم يحدثون
وسلم بعضهم على بعض واقبل — Schluss f. 31^b:
الزبير على سعيد وقال يابن عامر ما الذي اخرك

We. 728: 31 Bl. 8vo, c. 21—26 Z. (Text: 16—17 × 10^{1/2}—12^{1/2}cm). — Zustand: nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: اخرى عن المسلمين حتى ادركناك هاهنا وقد جاء سالم بن ان الذي يفتح: 31^b — Schluss f. 31^b — نفي الـ الارض في الطول والارض هو الرجل الاحمر صاحب نبيهم محمد فان كان قد

Die Schrift ist von derselben Hand, aber sehr ungleich und zum Theil flüchtig.

We. 729: 31 Bl.; Zustand: ziemlich gut. — Die Schrift ist f. 1—6 so wie in We. 728. Von f. 7 an ist sie klein, fein, gleichmässig, vocallos, 25 Zeilen auf den Seiten. — Abschrift (nach We. 731, f. 34^b) um 1167/1744.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: قد قدم فلا سبيل لكم الي قتاله ولا طاقة لكم بفعاله ولا يغلقون: 31^b — Schluss f. 31^b — بد ان اشرف الخ البايان من داخلهما فاعظم ذلك عليه ثم قصد ركن الباب فاقتلع

We. 730: 32 Bl.; Zustand etc. und Schrift wie bei We. 729, f. 7 ff.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: فاقتلع منه حجرا ودخل من موضعه فاذا هو بالقوم الخ قد ارتفعت والاصوات قد علت: 32^b — Schluss f. 32^b — فاقتلت على رجل من المسلمين من اهل

We. 731, l. f. 1—26^a (im Ganzen 36 Bl.); Zustand etc. u. Schrift wie bei We. 730.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: اهل اليمن وسالته ما سبب ذلك قال فخرج بما فتح الله ففتح عمرو بن: 25^b — Schluss f. 25^b — على المسلمين الخ العاص قيسارية على مائة الف درهم وما ترك قسطنطين من امواله ورجاله ودخلها يوم الاربعاء في العشر الاوسط من شهر رجب الفرد سنة ست عشرة من هجرة رسول الله صعم وكان لعمر بن الخطاب رة في الخلافة اربعة اعوام وستة اشهر وبلغ الخبر الي اهل الرملة وعكة وبافا وعسقلان وغزة ونابلس وطبرية فاعقدوا لهم صلحا مع المسلمين وكذلك بيروت وجبلة واللاذقية وملك الله اصحاب رسول الله صعم الاقطار والحد لله وحده وصلى الله الخ

Damit ist das Werk vollständig.

Auf f. 26^a untere Hälfte ein kleines Gedicht, Klage wegen Nachlassen in der Freundschaft, فرج بن تكنوك

9767. Spr. 31.

1) f. 1—165.

175 Bl. 8vo, 15 Z. (20^{1/2} × 14; 14^{1/2} × 10cm). — Zustand: wurmstichig, besonders im Anfang; unsauber. Die ersten Blätter, besonders das erste, im Text beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk (Syrien, 1. Band). Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt (f. 1^b) mit einer Unterredung des شرحبيل mit ابو بكر in Betreff der zu unternehmenden Eroberungen.

f. 6^a كتاب ابي بكر الصديق رة الي اهل اليمن [بسم الله الرحمن الرحيم] من خليفة رسول

الله صعم الي من قرى عليه كتابي] ما كان من خبير اهل اليمن [حدثنا الوليد 6^b قال حدثنا الحسين بن زياد عن ابي اسمعيل محمد بن عبد الله]

8^a تسمية من عقد له ابو بكر من امراء الاجناد رؤيا شرحبيل بن حسنة

9^b قدوم حمير علي ابي بكر الصديق رة

10^b مسير خالد بن سعيد بن العاص

14^a مسير ابي عبيدة بن الجراح رة الي الشام والطريق الذي سلكها واخذ فيها

18^b هذا كتاب ابي عبيدة بن الجراح الي ابي بكر رة 19^a يخبره بما بلغه مما جمع هو قتل ملك الروم من جموع الروم وما اراد ابو عبيدة من مشورة

ابي بكر عليه

هذا كتاب يزيد بن ابي سفيان الي ابي بكر رة 20^a

21^a خروج هاشم بن عتبة رة

22^b قصة سعيد بن عامر بن حليم

24^a وفود العرب علي ابي بكر رة قدوم هجرة بن ملك الهمداني

25^b ابو الاعور السلمي

26^a قدوم معن بن يزيد بن الاخنس السلمي

27^b قصة ما هم به ابو بكر رة في مشاورة اهل مكة ممن

تأخر اسلامه من قريش وكراهية عمر بن الخطاب

لذلك فيما كتب به ابو عبيدة بن الجراح

29^a عقد ابي بكر رة لعمر بن العاص رة

30^a كتاب ابي بكر الي ابي عبيدة رة

32^a قدوم المثنى بن حارثة علي ابي بكر رة

38^a كتاب خالد بن الوليد الي اهل المديين

- 39^a قصة عزل خالد بن الوليد عن العراق وولايته الشام
 40^a مسير خالد بن الوليد الي الشام ووقايعة في طريقه
 ببني تغلب وغيرهم
 42^a طريق خالد التي اخذ فيها الي الشام
 45^b وقعة اَجْنَادِيْن 48^b وقعة بصري واهلها
 53^a مسير خالد بن الوليد الي دمشق ومحاصرته اهلها
 55^a وفاة ابي بكر رة واستخلافه عمر بن الخطاب رة
 56^b كتاب ابي عبيدة ومعاد بن جبل الي عمر رة
 57^a فتح دمشق وصلحها 58^a جواب كتابهما
 60^a كتاب عمرو بن العاص الي ابي عبيدة بن الجراح
 62^a وقعة فحل
 64^a قصة معاد بن جبل مع الروم وكانوا بعثوا الي ابي
 عبيدة ان يبعث اليهم رجلا فيبعثه ابو عبيدة
 70^b كتاب ابي عبيدة بن الجراح الي عمر بن الخطاب رة
 بخبره بنزول الروم بموضع يقال له فحل
 72^a كتاب عمر بن الخطاب رة الي ابي عبيدة بن الجراح رة
 79^a كتب ابو عبيدة بن الجراح الي عمر بن الخطاب رة
 81^a مسير المسلمين الي حصن بعد فراغهم من فحل وارض الاردن
 82^a قصة مدينة حمص وصلحها
 85^b خبر ما كان من فتح الله عز وجل على المسلمين
 من الشام وخبر قيصر حين بلغه ذلك
 86^b جمع الروم للمسلمين بعد ان اخرجهم المسلمون
 من الشام
 98^a قصة قيس بن هبيرة حين شاور ابو عبيدة بن
 الجراح المسلمين وما ردوا على ابي عبيدة
 99^b خبر لقيس بن هبيرة ونساء من نساء المسلمين
 101^a خير ما كان من افساد الروم اصحاب باهان باهل
 الشام من الروم وسبب ما اهلكتهم الله به
 واستاصلهم وشرق جمعهم
 102^b بغيمة حديث ابي بشير التنوخي
 104^a نزول ابي عبيدة بن الجراح باليرموك واستمداده
 عمر بن الخطاب رة
 107^a خبر سفين رسول ابي عبيدة الي عمر رة
 115^a ذكر ما كان بين خالد بن الوليد وبين باهان
 عامل ملك الروم
 120^b مشاورة باهان لاصحابه كيف يقاتل المسلمين وما
 اختاروا لنفسهم وكتاب باهان الي قيصر بذلك
 122^a رؤيا ابي عبيدة بن الجراح 124^a قصة رؤيا باهان
 125^a رؤيا رجل من الروم

- 126^a قصة الرومي الذي اصاب ما اصاب ومنع باهان منه
 126^b وقعة اليرموك وهي الوقعة التي اهلك الله المشركين
 وشردهم فيها وفتح على المسلمين واعزهم واذل عدوهم
 136^a قصة رياسة الاشتر وهو ملك بن الحرث النخعي
 بلوغ هزيمة الروم ملك الروم وما كان من قوله عند ذلك
 137^b قصة الاشتر وميسرة بن مسروق
 139^a كتاب ابي عبيدة بن الجراح الي عمر بن الخطاب
 حين اظهره الله على اهل اليرموك
 144^a قصة صلح اهل ايلياء وقدم عمر رة الشام
 144^b خطبة عمر رة بالجابية 147^a قصة صاحب الورتين
 151^a قصة اسلام كعب الخير رة
 153^a رجوع عمر بن الخطاب رة الي المدينة
 155^a وفاة ابي عبيدة رة
 156^b وفاة عبد الرحمن بن معاد بن جبل
 وصبيته معاد بن جبل رة
 157^a استخلاف معاد عمرو بن العاص رة
 158^a كتاب معاد بن جبل الي عمر بن الخطاب بوفاة
 ابي عبيدة رة
 160^a خطبة ابي الدرداء 160^b خطبة عبادة بن الصامت رة
 161^a فتح قيسارية وولاية يزيد بن ابي سفين اجناد
 الشام كله

In diesem Abschnitt hört das Werk f. 165^b auf mit den Worten: ولم يلبثت معاوية عليها الا يسيرا
 وقد كان ضيقها عليهم حتى فاتحها الله تعالى على يديه

Der Verfasser führt als seine Gewährsmänner stets an: الحسين بن زياد عن ابي اسمعيل محمد بن عبد الله
 und der letztere führt dann weiter die seinigen zurück auf die eigentliche Quelle der Erzählung.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, rundlich, Gelehrtenhand, etwas flüchtig, öfters ohne diakritische Punkte, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 700/1300. — Collationirt.

Es fehlt im Anfang 1 Bl.; ebenso nach f. 57 u. 77 je 1 Bl.; ausserdem nach f. 165 der Schluss.

9768. Spr. 35.

153 (128) Bl. 4te, 19 Z. (28 × 16 1/2; 18—19 × 13—13 1/2 cm). Zustand: sehr wasserfleckig, unsauber. — Papier: gelb, zieml. glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk (Syrien, 2. Band). Titel u. Verf. fehlt. Anfang fehlt, u. zwar 109 Bl.

F. 1^a beginnt: الخ بجده الخ

F. 23^a (das auf f. 8 folgende Blatt): *ارحل من اجنادين بجيوش المسلمين يريد دمشق الخ*

Die Erzählung beginnt hier f. 23 mit der Schilderung der Angst der Ein- und Umwohner von Damask, wie sie sich in dieser Stadt verschanzen und die Moslimischen Heere unter Hälid gegen sie heranziehen (vergl. Spr. 31, 1, f. 58^a) und dieser dem Abū 'obeida befiehlt, am *Posto باب الجابية* zu fassen, dem *ابى سفيان بن عبيد بن جراح* am kleinen Thor, dem *حسنه بن عمرو بن العاص* (باب *ثوما*) Thomas-Thor, dem *قيس بن هبيرة* am *باب الفرائيس* und dem *ابى كيسان* am *باب كيسان* sich aufzustellen etc.

Sie endet f. 153^a damit, das Abū 'obeida sich bei *البيروك* lagert, und Schildwachen aufstellt, und Hälid mit Gefangenen und Beute siegreich sich ihnen anschliesst; dass die Nachricht davon zu Heraclius nach Konstantinopel gelangt und dass dieser dem *باهان* Befehl schickt, gegen die Moslims aufzubrechen (vergl. Spr. 31, 1, f. 126^b).

Schluss: *فنفذ رسله الي باهان بعنفه ويستضعف رايه ويستحثه على المسير الي المسلمين نذكرة ان شاء الله تعالى في الجزء الثالث ولا قوة الا بالله العلي العظيم والحمد لله الخ*

F. 1—8 hängt nicht unmittelbar mit dem folgenden zusammen, ist aber aus demselben Werke nachträglich ergänzt. Die Erzählung beginnt hier damit, dass die Griechen sich in der Zahl von 90 000 Mann bei *اجنادين* sammeln, und dass Hälid den Befehl erhält, gegen sie zu ziehen und dass Abū 'obeida ihm rath, den auf besonderen Zügen abwesenden Heerführern brieflich die Sachlage mitzutheilen und die Rückkehr anzubefehlen. — Es schliesst damit, dass Araberinnen gegen Griechen kämpfen, und dass, während dessen, die Schaaren des Hälid heranrücken und *بطرس*, der feindliche Führer, der dies wahrnimmt, den Muth verliert.

Schrift: ziemlich gross, dick, blass, geläufig, fast vocallos, im Ganzen deutlich, Stichwörter roth. F. 120^b fast verwischt. — Abschrift um 800/1203.

Die Folirung ist arabisch; die Bl. 9—22 fehlen danach; ferner 110 ist beim Zählen übersprungen; nach f. 42 fehlen 2, nach 142 .10 Blätter.

9769. WE. 129.

167 Bl. 8vo, 18 Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 16; 16—17 × 12—12 $\frac{1}{2}$ ^{om}). — Zustand: unsauber, mit grossen Wasserflecken; ziemlich lose im Deckel. — Papier: dick, gelblich, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk (Syrien). Titel und Verfasser f. 1^a von ganz neuer Hand:

فتوح [فتح] الشام للواقدي على التمام والكمال

Anfang fehlt; dafür steht f. 1^b unrichtig, in ganz neuer, schlechter Schrift: *الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين . . . اما بعد فيقول العبد الفقير الحقير من قبل الفناحات الشامي تراخي على التمام والكمال للواقدي*

Die eigentliche Handschrift beginnt mitten in einem Satze, und zwar in der Schilderung des Tages von *Eljarmuk يوم البيروك* (vergl. Spr. 31, 1, f. 126^b) f. 2^a, lin. 3: *قال فالوي الغلام الازدي راس جواده وحمل يريد الحرب فخرج اليه علج من علوج الروم تام من الرجال على فرس اشهب*

Schluss f. 156^a [Einzug des 'Amr ben el'āq in *قيسارية* und Absendung des *عوف* mit einem Heere nach *صور*, im *Ragab* des Jahres 10/681, dann]: *ووصل الخبر الي يافه وهي الرملة وعكة وعسقلان ونابلس . . . واللدانية وملك الله بلاد الشام كلها للإسلام ببركة الله تعالى وهذا ما انتهى اليه من الاحاديث والروايات من فتوح الشام وهي رواية عبد الله الواقدي رحمه والحمد لله رب العالمين*

Schrift: gross, dick, etwas flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift im Jahre 1170 Ša'bān (1757) von *مصطفى بن سليمان بن قناديه*

Daran schliesst sich:

1) ein Stück mit der Ueberschrift:

ذكر ما جرى في أرض العراق في المدة المذكورة
قال ابن جرير ولما فرغ سعد بن
ابي وقاص من امر القادسية بعث على المقدمة
زهرة بن حورية

In diesem Stück ist f. 157: ذكر وقعة نهر شيرزاد
 فصل فيما وقع من المحوادث في السنة السادسة 158
 عشر من الهجرة النبوية وما جرى في العراق
 ذكر فتح المداين التي هي مستنقز ملك كسري 159^b
 ذكر فتح تكريت والموصل 160^a
 ذكر مسير الهرمزان الي عمر بن الخطاب واسلامه 163^a

Die angeführten Gewährsmänner in diesen
 Stücken sind ابن جرير und ابن كثير
 النووي.

2) f. 164^b—167 hauptsächlich 2 längere
 Gedichte, von denen das erstere (in 24 Versen)
 eine Satyre und Schmähung von Syrien im
 Vergleich mit Aegypten enthält, das andere
 (in 60 Versen) umgekehrt Aegypten herabsetzt.

Jenes beginnt (Wāfir):

دمشق الشام اكثرها دروز وقد ملئت بقوم رافضينا
 Das andere, vom الحجاج علي جورجي be-
 ginnt (Wāfir) f. 165^b:

الا يا اهل مصر الناصبينا لقد حركتموا داء دفيننا

Die Schrift dieselbe wie das erste Stück der Handschrift.

9770. We. 1105.

59 Bl. 8vo, 15 Z. (c. 21 × 14; c. 17 × 12^{cm}). — Zu-
 stand: schmutzig, etwas wurmstichig. Oeftera beschädigt,
 besonders am Rande und am Rücken. F. 11—13 stark ein-
 gerissen. — Die Schrift hat durch Beschneiden des Randes
 an einigen Stellen gelitten. — Papier: gelb, glatt, stark. —
 Einband: lose Lagen im Deckel.

Dasselbe Werk (Syrien, Bruchstück).
 Titelüberschrift f. 1^a oben:

هذا الكراس فتوح بيت المقدس

Das Bruchstück beginnt hier f. 1^a: ابي عبيدة
 وقال والله ان سيف النزار عندي يا ابا سليمان اهون عليه
 من ذلك قال وكان للزبير بن العوام غلام وقع في يده
 في غنيمته عمان وهرب منه فعره الزبير في اليرموك الخ

Die ersten 10 Blätter gehören nicht un-
 mittelbar zu den folgenden. Sie sind aus dem
 dem الرواقي zugeschriebenen Bericht über die
 Eroberung Syriens unter 'Omar, und knapper
 gehalten als die übrigen Blätter. Diese be-
 handeln denselben Gegenstand, aber in breiterer
 Weise; die Erzählung führt sich mit den Worten
 ein, der Anfang dazu fehlt.

Bl. 54—56 behandeln etwas der Expedition
 nach Jerusalem Vorangehendes; Bericht des
 Abū obeida an 'Omar über seinen Sieg über
 Bāhān bei اليرموك und Anfrage wegen Art der
 Beutevertheilung und Berathung darüber, ob er
 sich gegen Caesarea oder Jerusalem wenden solle.
 In grösserer Kürze handelt darüber f. 1^a.

F. 11 schliesst sich nicht unmittelbar an
 f. 10 an, behandelt aber auch die Belagerung
 Jerusalems. Die Blätter folgen so: 11—16,
 31—53. 57. 58. 17—30. 59.

Ausser der Eroberung Jerusalems wird hier
 noch erzählt f. 19^b:

ذكر فتح انطاكية
 (ثم سار ابو عبيدة بعسكر المسلمين الخ
 (beginnt)

ذكر فتح قلعة حلب 37^b ذكر صلح اهل حلب 34^b

Nach f. 59^a, das so schliesst: وقد فتح الله
 تعالي على المسلمين كرسى النصرانية ومدينة الضاعة ...
 — fehlt etwas, und Kersert عساكرها وهرب هزقل في البحر,
 auch eine Unterschrift ist nicht vorhanden.

Schrift von verschiedenen Händen. F. 1—10 ziem-
 lich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Die übrigen Blätter
 meistens in grösser, breiter, vocalloser, deutlicher Schrift;
 mehrere Blätter aber (25. 26. 28. 50—54. 58. 59) in kleiner
 Schrift ergänzt. — Abschrift f. 1—10 c. 1000/1691; das
 Uebrige c. 1200/1785.

9771. Špr. 31.

2) f. 166—175.

8vo, 19 Z. (20 1/2 × 14; 15 1/2 × 10^{cm}). — Zustand:
 wurmstichig, fleckig; manche Zeilen von der Dinte durch-
 gefressen. — Papier: gelb, ziemlich dick und glatt.

Dasselbe Werk (Syrien, Bruchstück).

F. 166^a beginnt in der Belagerung Jeru-
 salems und in dem Antrag der Einwohner, sich
 dem 'Omar zu unterwerfen, und hört auf f. 175
 bei dem Plan des Griechenführers بيوقنا — vergl.
 We. 368, f. 22 ff. —, dem Abū 'obeida eine
 Schlacht zu liefern.

Der 1. Absatz f. 166^a beginnt: قال فلما سمع
 ذلك اهل بيت المقدس من كلام البنترك نزلوا من
 الاسوار في الحال مسرعين وكانت قد ضاقت صدورهم الخ

يريه ان يلتقى بجيش ابي
 عبيدة وبيوقنا يومئذ في اثنى عشر الف فارس غير
 سواد بلده وامامه الاعلام

Schrift: ziemlich gross, steif, deutlich, vocalloa. Stichwörter roth. Elwāqidi als der Erzähler öfters genannt. — Abschrift c. 1750.

9772. We. 1820.

1) f. 1—170.

235 Bl. 8vo, 17 Z. (21²/₈ × 15¹/₈; 15 × 9¹/₂cm). — Zustand: an vielen Stellen unsauber und auch in der vorderen Hälfte in dem oberen Theile wasserfleckig. Bl. 6 loa; 167—169 am Rande angebeßert. — Papier: gelblich, f. 71 ff. u. 91 ff. strohgelb, grob, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel fehlt; von ganz später Hand (im J. 1261/1834) steht f. 1^a:

هذا فتوح الجزائر في خلافة سيدنا عمر بن الخطاب
وبقية الصحابة

Anfang f. 1^b: فتوح الجزيرة، قال حدثنا يونس بن

عبد الاعلي قراءة عليه بجما الرملة سنة مائة وعشرين من الهجرة النبوية حدثني ابن عامر قال اخبرنا رفاعه بن قيس قال حدثنا عن جده عبد العزيز بن سالم قال حدثنا ابو يعلى الاسدي قال اخبرنا ابو طاهر بن سعد الطائي قال اخبرنا ابن عبد القاري قال اخبرنا وهبان بن بشر قال سمعت ابا عبد الله محمد بن عمر الواقدي وهو يومئذ قاضى بغداد من الجانب الغربي قال حدثنا جذلان بن الحارث عن معمر الجوني وايضا حدثنا ابن عمر النميمي قال عن المهلب وطلحة ومحمد رم قالوا جميعا او من قال منهم انه لما فتح الله الشام على يد ابي عبيدة عامر بن الجراح رة وتوجه يزيد بن ابي سفيان الي القيسارية وعمر بن العاص الي مصر اراد الامام عمر بن الخطاب رة ان يوجه الجيوش الي الجزيرة وديار ربيعة كتب الي ابي عبيدة ابن الجراح كتابا يقول فيه الخ

Ein Band des angeblichen Elwāqidi, enthaltend die Eroberung von Mesopotamien, Dijārbekr und ein Stück der Eroberung von El'irāq. — Es kommen auch hier häufig Verse vor.

F. 8^a فتوح ارض ربيعة وديار بكر، لما نزل الجيش على قرقيسيا مع عبد الله

40^a ذكر فتوح راس العين علي يد اصحاب رسول
الله صعم وما جري فيها من الحرب والقتال

66^a ذكر فتوح آمد علي يد اصحاب رسول الله صعم
وما جري فيها من الحرب والقتال ومبارزين معها

81^b ذكر فتوح الحصون وهي حصون الجبابرة

87^b ذكر فتوح حصن كفور وما يليه من الحصون على يد
اصحاب رسول الله وما جري فيهم من الحرب والقتال

95^b ذكر فتوح بدليس واخلط على يد اصحاب
رسول الله صعم

114^a ذكر فتوح الاسماعيليات والموصل على يد اصحاب
سيدنا رسول الله صعم

115^b ذكر ما يتجدد من فتوح العراق واسبابه على
يد سعد بن ابي وقاص

139^b ذكر فتوح المداين علي يد اصحاب رسول الله صعم

142^b ذكر فتوح كوثاريا على يد الخ

147^a ذكر فتوح نهر سيراً على يد الخ

149^a ذكر فتوح مدينة القصوي وهي استبائير وهي
مدينة كسري

Schluss f. 169^b (Wāfir):

انا القعقاع والبطل المستمى احامي بالمتقف وأنجيب
قال الواقدي رة ولم يزل السيف يعمل في الرقاب وقد
حارت العقول والالباب وكانت تلك اعظم من ليلة
[f. 170^a] الهزب بالقادسية الي ان اصبح الله بالصباح
واشرق نحو المشرق ولاح

Bl. 1 u. 2. 165. 166. 170 ergänzt. — Nach f. 1 u. 5 fehlt
etwas. Blatt 11 leer, ohne dass im Text etwas fehlt.

Schrift: gross, etwas rundlich, ungleich, vocalloa.
Stichwörter sehr häufig roth, auch mit blau, grün, gelb
haut untermischt. — Abschrift c. 1100/1688, nach f. 170^a im
Jahre 1119/1707 von الحسن بن علي بن الحسن.

9773. We. 1886, 1^a.

3) f. 6. 7.

4to, 18—19 Z. (23 × 15; 19 × 13cm). — Zustand:
fleckig, auch etwas schadhaft im Text. — Papier: bräun-
lich, stark, glatt.

Zwei mit Blatt 1—5 zusammengeklebte
Blätter: Bruchstück aus الواقدي, Kämpfe der
Araber mit den Persern beschreibend; es be-
trifft die Zeit, in der سعد بن ابي وقاص in
Elkūfa stand und den Befehl von 'Omar erhielt,
gegen Elmadaīn aufzubrechen. Es recitirt da-
rin (f. 7^b am Ende) عمرو النميمي ein
Paar Verse, die hier bei mangelhaftem Text
ungleiches Metrum haben und anfangen:

الم تك حاضراً حين النقمنا

Schrift: gross, kräftig, vocalloa. — Abschrift c. 700.

9774. Spr. 34.

148 Seiten 8°, 24 Z. (20½ × 15; 14½ × 11—11½; von S. 69 bis 108: 16 × 11—11½^{cm}). — Zustand: stark wasserfleckig (mit Ausnahme der Seiten 61—108). — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk (Fortsetzung der Eroberung Syriens). Titel fehlt eigentlich. Auf S. 3 oben am Rande steht fälschlich als solcher:

كتاب مروج الذهب واخبار الزمان للمسعودي

Auf dem Vorblatte und auf dem Blatte hinter dem Text ist eine Art Titel (von der Hand des Ergänzers), wonach dies ist:

هذا الكتاب هو الجزء الثالث من فتوح جميع بلاد الاسلام
Danach wäre dies der 3. Theil des Werkes des Elwāqidī über die moslimischen Eroberungen.

Das vorhergehende Blatt ist von neuer Hand ergänzt: danach ist der Anfang S. 1: قال الواقدي رحمه كيف لما قلنا ان الصحابة رآ فلما فتح هلال بن اوس الفرما مع المقداد بن الاسود وفتحوا ذلك الايالة وعادوا بالجيش الي طبريا لعند ابو عبيدة واخبروه بما فتح الله على ايديهم وايدهم بنصره الخ

Nach Eroberung von Aegypten, Alexandrien, der beiden صعيد und von البهنسة und اهناس nebst deren Gebiet kehren die Truppen der Moslims beutereich nach طبرية zu Abū 'obeida zurück; dieser berichtet darüber an 'Omar; derselbe schreibt zurück, dass عياض بن غانم sofort nach اويل وديار بكر بن وديار بكر بن اويل aufbrechen und dasselbe erobern solle, was derselbe dann auch mit 8000 Reitern thut, im Jahre 16/637.

Das Werk enthält den Bericht über die weiteren Eroberungen, über die Ermordung 'Omars (S. 128 ff.), fernerhin über die Eroberung von قبرص (S. 140 ff.) und Rhodos (رودس) und über die beutereichen Streifzüge und Eroberungen in Afrika (wo جرجيس herrschte). Als auf die Nachricht davon der Kaiser von Konstantinopel 600 Schiffe abschickt zur Bekämpfung der Moslimen, segeln sie ab, kommen

mit ihrer Beute glücklich nach Damask zu Mo'awija, der den Hälfen 'Otmān davon benachrichtigt und das Beutefünftel demselben überschickt. In demselben Jahre starb der Hälf.

Dies Werk des Elwāqidī über die ausser-syrischen Eroberungen schliesst S. 148 so:

وهذا ما بلغنا ايها الاخوان من فتوح ارض ديار بكر ابن وائل وارض ربيعة وفارس الحميم ومدائين كسري وقنلة كسري وقبصر وفتوح قبرص واروا و غزو اسقلية ابتداء هذا الفتح في خلافة عمر وتتمنه سنة الذي قتل امير المؤمنين فيها تمها ابن عفان رضى الله عنهم اجمعين، لان اول من ابتداء بالفتوح كان له الفضل بذلك عنيق ابو بكر الصديق . . . وكمله سيدنا عثمان . . . وبعده مهدي البلاد سيدنا علي بن ابي طالب وسكن الكوفة ومعوية سكن الشام ووقعت الفتنة بينهما وتسمى وقعة صفين في غير هذا الكتاب ولهم كلام طويل، وهذا ما انتهى اليه من تاريخ هذا الفتح بالتنام والكمال والحمد لله على كل حال،

Diese Handschrift besteht aus dem ursprünglichen Theile S. 3—24. 27—68. 109—146 und der Ergänzung S. 1. 2. 25. 26. 69—108. 147. 148. Letztere ist sehr incorrect und von neuer, grober, rundlicher, nicht gerade undeutlicher Hand, vocallos. Der andere Theil hat eine kleine feine Schrift, deutlich, vocallos, mit rothen Stichworten, selten eine Uberschrift (S. 128 und 140). — Abschrift ungefähr 1100/1666.

9775. We. 732.

28 Bl. 4°, 16—19 Z. (22½ × 16; 17—18 × 10—11½^{cm}). Zustand: nicht recht sauber, f. 22^b und 23^a stark beschmutzt; nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken.

Dasselbe Werk (aus dem Schlussbände). Titel fehlt. Auf dem Vorderdeckel steht:

الجزء الثالث من فتوح الشام

Darunter steht die Zahl 14, welche zu dem »3. Theil« nicht passt. Die 3 letzten obigen Worte stehen auf etwas ausradirtem; es wird wol heissen sollen: من فتوح بلاد الاسلام.

Es ist ungefähr die 1. Hälfte des bei Spr. 34 besprochenen Werkes. Der Erzähler am öfsten eingeführt durch قال الراوي; oft steht aber auch قال الواقدي.

Der Anfang fehlt, nicht grade viel; das Vorhandene beginnt f. 1^a: ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله أموات بل أحياء عند ربهم يرزقون واننا لما ذكرنا ما جرى من فتوح الشام وأيالتها وحلب وأيالتها وطرايد السواحل وأيالتهم ومصر ودمياط وأيالتهم والاسكندرية وأيالتها والصعيد وأيالتها والبهنسه وأيالتها وأن أصحاب رسول الله صعم عادوا منصورين الخ

Zuletzt ist von طارق, Tochter des armenischen Königs, die Rede und deren Entführung.

Schluss f. 28^a: لا ندري ما كان منها ولا سبب غيبتها قال فشاخ أصحابها وأرادوا الرجوع فقالوا المحجاب إن عدنا الي الملك سوندد ضرب رقابنا ويقول كيف اخذت ابنتي من بينكم وما اخذها الا ابن عمها بوغور ثم جد في سيرهم خلفه

Schrift: ziemlich gross, geläufig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9776. Spr. 52.

3) f. 40 — 82.

8°, 21 Z. (19 1/2 × 13 1/2; 14 1/2 × 8^{cm}). — Zustand: fast lose im Deckel; etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel, Verfasser u. Anfang fehlt.

Fragment eines historischen Werkes. Es behandelt hier die Jahre 588/1148 — 688/1236, geht aber sicher noch etwas weiter; es behandelt die Familie der Zenkiten (زنكي) und die fortwährenden Familienkämpfe in Syrien und den Grenzländern. Es ist in ziemlich viele Abschnitte, die aber nicht فصل genannt sind, getheilt. Die Darstellung beginnt hier mit dem J. 588/1148.

- 40^a ذكر ملكه عدة بلاد وحصون من ديار بكر
40^a ذكر فتح مدينة الرها
41^a ذكر قتل نايبه نصير الدين بالموصل
41^b ذكر نيابته زين الدين علي بالقلعة
42^a ذكر حصر قلعة جعبر 42^a ذكر حصر حصن فنك
42^b ذكر قتل عماد الدين زنكي
43^b ذكر صورته وما خلف من الاولاد
44^a ذكر شجاعته وهيبته 46^b ذكر شيء من محاسن سيرته
47^a ذكر ما نقل عنه من قوة العزم وقلة التلوث وعلو الهمة
48^b ذكر ملك سيف الدين 48^b ذكر ما نقل من غيرته
50^a ذكر عصيان الرها واستيلاء المسلمين عليها ثانيا

- 50^b ذكر اجتماع سيف الدين ونور الدين ابني زنكي
51^a ذكر ملك سيف الدين قلعة دارا
51^a ذكر غزو نور الدين الفرنج
51^b ذكر وفاة سيف الدين غازي
51^b ذكر شيء من محاسن سيرته واخلاقه
52^a ذكر ملك اخيه قطب الدين
53^a ذكر ملك نور الدين محمود بن عماد الدين زنكي [كان بعد موت ابيه عماد الدين زنكي قد ملك حلب واستقر ملكه بها الخ]
53^a ذكر فتح المينطرة (في سنة 611) etc.
61^a ذكر انقراض الدولة العلوية بمصر واقامة الخطبة العباسية
62^a ذكر الوحشة بين نور الدين وصلاح الدين
62^a ذكر اتحان نور الدين الحام الهوادي (Briefftauben)
62^b ذكر وفاة نور الدين (+ 569, 11. Sawwāl [1174])
62^b ذكر بنائه دار العدل 64^b ذكر سيرته 63^a ذكر صفته
66^a ذكر ما فعله من المصالح
67^a ذكر ما بلغني من وقاره وهيبته
67^b ذكر استيلاء سيف الدين غازي علي بلاد الجزيرة
67^b ذكر وصول صلاح الدين الي دمشق
67^b ذكر وزارة جلال الدين
68^a ذكر ولاية مجاهد بن قتيماز قلعة الموصل
68^a ذكر وفاة سيف الدين غازي (+ 576/1180)
68^a ذكر ملك اخيه عز الدين مسعود
69^b ذكر وفاة الملك الصالح (+ 579/1188)
69^b ذكر القبض علي مجاهد الدين
70^a ذكر وفاة عز الدين مسعود بن مودود بن اقسنقر (+ 589/1198).
70^b ذكر صفته وشيء من سيرته
71^b ذكر ملك ولده نور الدين
71^b ذكر وفاة عماد الدين زنكي (+ 594/1198)
72^a ذكر ملك نور الدين مدينة بصيندر (?) [نصيبين?]
72^a ذكر وفاة مجاهد بن قتيماز (+ 596/1199)
72^b ذكر ما فعله نور الدين بباردين حتى حفظها علي صاحبها
73^a ذكر عوده الي بلاد العادل
73^a ذكر حصار العادل سنجار (im J. 606/1209)
73^b ذكر وفاة نور الدين (+ 607/1210)
74^b ذكر ملك ولده عز الدين [هو الملك القاهر عز الدين ابو المظفر مسعود]

75^a ذكر وصول صلاح الدين الي دمشق

75^b ذكر وزارة جلال الدين

75^b ذكر ولاية مجاهد الدين فيتميز قلعة الموصل

76^a ذكر وفاة سيف الدين غازي

76^a ذكر ملك اخيه عز الدين مسعود

Die untere Hälfte dieser Seite ist leer gelassen: die ganze Stelle f. 75^a, 16 bis 76^a, 15 ist wiederholt aus f. 67^b, 4 bis 68^a, 1.

76^b ذكر وفاة الملك القاهر عز الدين ابي المظفر مسعود († 615/1218).

77^a [d. i. نور الدين ارسلان شاه. 77^b ذكر وفاة نور الدين ارسلان شاه

77^b ذكر وفاة نور الدين ارسلان شاه

78^b ذكر عماد الدين زنكي

79^b ذكر ما دبره بدر الدين لولو

79^b ذكر هزيمة عسكر عماد الدين زنكي من عسكر بدر الدين لولو

80^a ذكر وقعة اخري بين عسكر بدر الدين وعماد الدين وانتهزم عسكر بدر الدين

80^b ذكر ملك عماد الدين زنكي قلعة كواش (?)

81^b ذكر ملك بدر الدين لولو قلعة شوشن († 688/1286)

Mit f. 82^b hört dies Fragment auf, mitten im Satze, das Uebrige fehlt.

Der Verfasser dieses Fragmentes lebt um 620/1228: er war (f. 76^b, 11) im J. 615/1218 in الموصل, und lebt (f. 82^b unten) noch im J. 688/1286.

Schrift: ziemlich gross, sehr gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1600.

9777. We. 358.

1) f. 1—95.

98 Bl. 8°, 17 Z. (21³/₄ × 14¹/₂; 16 × 8¹/₂ cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter im Deckel. Etwas fleckig und unsauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederdeckel mit Klappe. — Titelblatt ist ausgerissen. Der Titel steht in der Vorrede f. 2^b:

الكواكب الدرية في السيرة النورية،

(In der Unterschrift f. 95^a steht: في المسيرة.)

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^a: الحمد لله مالك الممالك ومرشد واضح المسالك وجاعل العدل نجاة من المهالك... وبعد فان العدل قوام الدنيا والدين وسبب صلاح الخلقين به تالفت القلوب والتامت الشعوب ولاج الفلاح الخ

Biographie und Zeitgeschichte des الملك العادل

نور الدين ابو القسم محمود بن الاتابك عماد الدين زنكي بن قسيم الدولة اقسنقر التركي السلجوقي الشهيد

Nūr eddīn maḥmūd ben zenkī ben aq-sanqor etturki esselgūqī, der Märtyrer, war geboren im J. 611/1117 und starb im J. 669/1178.

Das Werk zerfällt in 7 Kapitel, deren Uebersicht, f. 2^a.

1. في ذكر مولده وصفاته وذكر افعاله الدالة 2^b باب علي حسن نيته

2. في ذكر عدله الدال على رجاحة عقله ووفور 4^a باب كرمه وفصله

3. في ذكر شجاعته وشهامته وتجدته وصرامته 8^a باب وقوة عزمه وحسن رايه وحرمة

4. فيما فعله في بلاد الاسلام من الصلح والمساخي 9^b باب الكفيلة بالمناجح وما ادخله على المسلمين من المسار وعيهم به من المياز

5. في زهده وورعه وعبادته ودينه وعلمه 17^b باب المكمل لسيدته الشاهد بتفاصيل دعائم سعاداته

6. في نبذة مما مدح به من الاشعار الغائقة 24^b باب والقصائد البديعة الرائقة

7. في ذكر غزواته العديدة وفتوحاته السعيدة 26^a باب وما جري في زمانه من الامور الغريبة والحوادث

الحجبية من ولادته والي حين وفاته على سبيل الاختصار (Jahr für Jahr berichtet).

Schluss f. 94^b: فهم في ذلك واليا بخبر موته

فايطلت الناس تلك الزينة وعادت الافراج وانراحت

الجند تلك المراج فسبحان من بيده قبض الارواح

وبقنى الاشباح وكان ذلك نهار الاربعاء الحادي عشر

من شهر شوال في هذه السنة 699 كانت وفاته انتقل

نور الدين محمود ابن زنكي الي رحمة الله تعالى

ورضوانه وفسيح جناته من كمال برة واحسانه سامحة

الله تغمده الله برحمته امين،

Schrift: Persischer Zug, klein, geläufig, deutlich, vocallos. Die Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1160

عبد الرحمن بن محمد بن حسن بن جعفر (1747) von Damask, in Auftrag des السيد الشريف محمد افندي المرادي HKh. V 10960 (hat Annotirungen). Beim Folieren nach f. 20 1 Blatt übersprungen, jetzt 20^b.

9778. We. 1723.

3) f. 25—32.

8vo, 29 Z. (19^{3/4} × 15^{1/2}; 16^{1/2} × 8^{1/3}cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Titel und Verfasser f. 25^a:

نبذة من ترجمة سيدي نور الدين الشهيد
لابي شامة عبد الرحمن شهاب الدين الشافعي

Anfang f. 25^b: الحمد لله رب العالمين وصلواته
علي خير خلقه . . . فصل في ترجمة نور الدين الشهيد
قدس الله روحه . . . قال الشيخ الامام شهاب الدين
عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابي شامة الشافعي رحه
في كتابه المسمى بالروضتين في اخبار الدولتين،
اما الدولة الغورية فسلطانها الملك العادل نور الدين
ابو القاسم محمود الخ

Biographischer Artikel über denselben Nūr
eddin ibn zenki, dem Geschichtswerke

ك" الروضتين في اخبار الدولتين
des 'Abd errahmān ben ismā'il abū šama
† 665/1266 (No. 606) entnommen.

Schluss f. 32^b: فما رايت فيهم من بعد عمر بن
عبد العزيز مثل نور الدين الشهيد قدس الله روحه
وكفى بهذا منقبةً وفخرًا ذلك فضل الله يؤتيه من
يشاء والله ذو الفضل العظيم

Schrift: ziemlich gross, eng, gefällig, vocallos. —
Abschrift von السيد محمد النشاوي im Jahre 1208
Gomāda (1794).

9779. WE. 22.

52 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 13; 11^{1/2} × 9^{cm}). — Zustand:
fleckig, schmutzig, lose im Deckel. — Papier: gelblich,
dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. —
Titel f. 1^a:

كتاب ايضاح الظلم وبيان العدوان في تاريخ
النبلسي الخارج الخوان

وذلك مما عنى به وانشاء العبد
حسن بن أحمد بن عريشاه

Anfang f. 1^b: الحمد لله خالق الانسان
ومبدئه، ومحكمه بقانون قدرته ومنهيه، . . . اما بعد
هذا ما اقترحه مصنف الكتاب وجمعه من حوادث
ارصاب المصاب الخ

Biographische, in gereimter Prosa abge-
fasste, Schilderung des Ibrāhīm Ennābulusī, der
als grausamer und in jeder Beziehung unge-
rechter Tyrann (gegen die Einwohner von Da-
maskus) dargestellt wird. Derselbe lebt um
850/1446. Der Verfasser Elhasan ben ahmed
ibn 'arabshāh lebt um 900/1494. Er hält oft an,
um allgemeine Wahrheiten als Nutzanwendung
vorzubringen, meistens mit den Worten *وكان يقال*
beginnend.

Das Werk ist in ungezählte Abschnitte ge-
teilt, deren Ueberschriften mit *ذكر* anfangen.

ذكر ابتدائه وما كان عليه وعند انتهائه وما صار اليه^{3^b}
ذكر اصل مبنا مدينته وجبلته طبعه وخبث طبيئته^{4^b}
ذكر ما عليه قد عزم من استخداام الخدم لعظم شأنه^{9^b}
ذكر تاقبه نحو البلاد وما يحدثه بفعله من الفساد^{10^a}
ذكر فساد صلاحه وما افرغه عليه من سلاحه^{11^a}
ذكر وصول خارجي نابلس وحلول ركاب ظلمه في طرابلس^{12^a}
ذكر وصول هذا الخارجى المكار واطلاعه على
دمشق من قبة سيار

ذكر حل عقد الايمان وخبثه ومخالفة وعد مولانا^{19^b}
قاصى القضاة بنقض عهده ونكته

ذكر نبذة من بعض مناقب هذا الملك وكراماته^{25^b}
وعظم شأنه بشرف ولايته

ذكر الرجل المشوم بشرة لما فاته من كبده ومكروه^{30^a}

ذكر تولية ولده المشوم لامره المعلوم وثقليله^{37^a}
مملكة الشام وما احدث من الفتن والاقام

ذكر وصول المارده واخباره الواردة المنسوب من^{38^b}
نسل الملاعين النمارده

ذكر سبب ما احدثه من مصايب البلا واعصار^{40^b}
المساكين من حوادث الغلا

ذكر وجوب انقلاب الدست عليه والتفتت الدولة^{51^a}
بالعدل اليه

Der Schluss fehlt. Das Vorhandene hört
auf mit dem Verse (Bast):

احسنت ظنك بالايام ان حسنت
ولم تخف سوء ما ياتى به القدر

Schrift: gut und gleichmässig, etwas vocalisirt. —
Abschrift um 900/1494 (nach f. 1^a am Rande von der Hand
des Verfassers).

9780.

Andere Werke über Syrien sind:

- 1) محمد بن محمد بن حامد البرق الشامي von محمد بن محمد بن حامد البرق الشامي † 597/1201. الاصبهاني عماد الدين
- 2) يحيى بن von سلك النظام في تاريخ الشام يحيى بن † 680/1283. حميدة الحلبي ابن ابي طتى
- 3) العلاق الخطيرة في تاريخ الشام والجزيرة von يوسف بن رافع الحلبي ابن شداد † 682/1285.
- 4) نصر الله بن von ايقاظ الوسنان في فضيلة الشام نصر الله بن † 678/1274. عبد المنعم التنوخي
- 5) الدرة الخطيرة في امراء الشام والجزيرة von محمد بن ابراهيم بن علي الحلبي عز الدين † 684/1285. ابن شداد
- 6) ابراهيم بن عبد von الاعلام بفضائل الشام ابراهيم بن عبد † 729/1829. الرحمن الفراري
- 7) ابو بكر بن von نزهة الانام في محاسن اهل الشام ابو بكر بن † 860/1446. عبد الله بن محمد البدرى ابو البقاء
- 8) ابراهيم بن احمد von انعاش الروح بماثر قصوح ابراهيم بن احمد † c. 1082/1828. الحلبي ابن الملا
- 9) عبد الرحمن بن ابراهيم von فضائل الشام عبد الرحمن بن ابراهيم um 1130/1718. ابن عبد الرزاق
- 10) desgl. von علي بن محمد الربعي علي بن محمد الربعي um 496/1048.
- 11) البصروي von تحفة الانام في فضائل الشام البصروي
- 12) نشر الخزام في فضائل الشام
- 13) شافع بن von المساعي المرصية في الغزوة الحمصية شافع بن † 781/1831. علي بن عباس ابن عساكر
- 14) النبذ الزاكية فيما يتعلق بذكر انطاكية von عمر بن احمد الحلبي زين الدين الشمام † 986/1529.

b) Damaskus.

9781. Spr. 120.

80 Bl. 4°, 25 Z. (24 × 17^{1/2}; 16 × 11^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel u. Verf. f. 1°:

هذه نبذة من تاريخ الامام ابن عساكر

وهو تاريخ الشام

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Der Verfasser heisst ausführlicher:

علي بن الحسن بن هبة الله بن عبد الله بن الحسين الدمشقي ثقة الدين ابو القاسم ابن عساكر

Anfang f. 1°: باب سرايا رسول الله صعم الي الشام وبعوثه الاوائل وهي غزوة دومة الجندل وذات اطلاق وغزوة موتة وذات السلاسل ذكر ابو عبد الله محمد بن عمر بن واقد الواقدي في كتاب الصوايف الذي صنفه ان غزوة دومة الجندل اول غزوات الشام قال وهي من المدينة على ثلاث عشرة مرحلة ومن الكوفة على عشر مراحل الخ

Stück aus der grossen Chronik von Damaskus, verfasst von 'Ali ben elhasan ben hibet allāh eddimasqī tiqat eddin abū'l-qāsim ibn 'asākir, geb. 499/1105, † 671/1176, enthaltend die Feldzüge Mohammeds zur Eroberung Syriens; mit sorgfältiger Anführung der Gewährsmänner.

- 12^a باب غزاة النبي صعم تبوك بنفسه وذكر مكاتبته ومراسلته منها الملوك اخبرنا ابو محمد هبة الله بن احمد الاكفاني حدثنا ابو محمد عبد العزيز الخ
- 18^b باب ذكر بعث النبي صعم اسامة وامره اياه ان يشق الغارة علي موتة
- 25^b باب ذكر اهتمام ابي بكر الصديق بفتح الشام وحرصه عليه ومعرفة انفاذه الامر بالجنود الكثيفة اليد اخبرنا ابو القاسم ابن السمري حدثنا ابو بكر الطبري
- 38^b باب ما روي من توقع المشركين لظهور دولة المسلمين اخبرنا ابو علي الحسن بن احمد
- 41^a باب ذكر ظفر حبيش المسلمين المظفر وظهوره علي الروم باجنادين وفحل ومرج الصفرا
- 43^b باب كيف كان امر دمشق في الفتح وما امصاه المسلمون لاهلها من الصلح
- 55^a باب ذكر تاريخ وقعة اليرموك ومن قتل بها من سوق الروم والملوك
- 65^b باب ذكر تاريخ قدوم عمر رة الجابية وما سن بها من السنن الماضية
- 67^b باب ذكر ما اشترط صدر هذه الامة عند افتتاح الشام علي اهل الدمة
- 72^b باب ذكر الارضين وما فيه جاء عن السلف الماضية

Schluss f. 80^a: فهو علي بنى هاشم حرام وان كانت على بنى امية حراما فهي على بنى هاشم احرم واحرم والله تعالي تعالي اعلم، هذا ما انتهى اليه من هذه النسخة التي هي من تاريخ دمشق وهو لابن عساكر رة

Schrift: ziemlich gross, geläufig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Uberschriften roth. — Abschrift von علي بن عثمان السيوطي im J. 1271 Sawwāl (1855). HKh. II 2218. 2101.

9782. WE. 16.

257 Bl. 4°, 23 Z. (25 × 17; 19—19^{1/2} × 11—11^{1/2} cm). Zustand: ziemlich gut. Das 1. Blatt etwas schadhafte am Rande und ausgebessert. Einige Blätter lose. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: braunrother Lederbd. — Titel f. 1^a (von anderer Hand): تاريخ دمشق und f. 2^a: المجلد الخامس عشر من شرح تاريخ دمشق حرسها الله وسائر بلاد المسلمين

(Die Worte المجلد الخامس عشر sind ganz und beinahe ausgestrichen; من شرح steht für ein anderes ausradirtes Wort, vielleicht für كتاب).

Verfasser f. 2^a: جمعه الفقيه الامام... شهاب الدين عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابراهيم الدمشقي الشافعي نفع الله به من تاريخ الشيخ... محدث الشام ابي القسم علي بن الحسن بن هبة الله بن عبد الله الدمشقي وثبه من غيره اشياء كثيرة مفرقة في الفصول والتراجم وتراجم زائدة والله الموفق

Anfang f. 2^b: بقية ترجمة عمر بن الخطاب رضي الله عنه عام الرمادة قال يحيى بن يحيى اخبرنا ابو معوية عن الاعمش عن ابي صالح عن ملك الدار قال اصاب الناس قحط في زمان عمر بن الخطاب فاجاء رجل الي النبي صم فقال الخ

Ein Band des Auszuges, welchen aus demselben Werke des Ibn 'asakir gemacht hat 'Abderrahmān ben ismā'il eddimašqi abū sāma, geb. 599/1202, gest. 665/1266 (No. 606). Der Auszug ist mit verschiedenen Zusätzen und auch eigenen Artikeln versehen, also eine Art selbständiges Werk. Er ist alphabetisch eingerichtet und umfasst hier die Artikel von عمر بن عبد الحولاني (Schluss) bis عمر بن الخطاب, war also sehr umfangreich; nach HKh. II 2218 15 (nach VII, Varianten dazu, 10) Bände,

nach Elkutub I 323 20 Bände. Bei den einzelnen Artikeln sind jedesmal die Gewährsmänner angegeben und ziemlich viel Verse angeführt, zumal bei den nicht selten vorkommenden Biographien von Dichtern, z. B. bei عمر بن ابي ربيعة f. 68^b—90^a.

F. 5^a من وصايا حكيمه رضي الله عنه، ومما حكى عن وصايا عمر رة وحكمه الخ

Der lange Artikel über 'Omar ben elkattāb ist f. 55^b zu Ende. Es folgt f. 55^b عمر بن خيران, عمر بن داود بن زادن, المعروف بعمر الوادي 56^b عمر بن داود بن سلمون († 390) u. s. w.

Die letzten Artikel dieses Bandes sind: عمر بن عبد العظيم بن عمرو بن مهاجر f. 257^a عمر بن عبد عمرو الشافعي Ibid. عمر بن عبد الحولاني Ibid.

Die Artikel über عمر sind damit noch nicht zu Ende; der folgende Band soll, nach der Unterschrift, beginnen mit عمر بن عيسى.

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, gleichmässig, rundlich, etwas vocalisirt, nicht besonders deutlich, nicht immer correct. — Abschrift etwa um 800/1397.

Am Rande befinden sich hie und da Noten, auch einige Textzusätze. — F. 119—127 gehören hinter 137. Nach f. 31. 60. 126 fehlt je 1 Blatt. — HKh. II 2218. 2121.

9783. WE. 134.

1) f. 1—29.

53 Bl. 8°, 17 Z. (18 × 12^{2/3}; 14 × 10 cm). — Zustand: ziemlich gut, nicht ohne Flecken. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dick. — Einband: bunter Pappband. — Titel f. 1^a:

تاريخ بناء مدينة دمشق ومعرفة من بناها وطرف من اخبارها

Verfasser f. 1^a:

تلاخيص شيخ الاسلام تقي الدين ابي بكر بن شيخ الاسلام وابن اشياخه الاسدي الشهير بابن قاضي شهبة والد شيخنا شيخ الاسلام بدر الدين ابي الفضل محمد رم، لخصه رة من تاريخ الحافظ ثقة الدين ابن عساكر

Der Verfasser heiset ausführlicher:

تقي الدين ابو بكر بن احمد بن محمد بن عمر بن محمد... الاسدي الدمشقي الشهير بابن قاضي شهبة

الحمد لله رب العالمين وصلواته : f. 1^b Anfang
على سيدنا . . . وبعد فاني قد اتيت في هذه الاوراق
بذكر تاريخ بناء مدينة دمشق ومعرفة من بناها وطرف
من اخبارها مما اخذته من تاريخ مدينة دمشق للشيخ
. . . ابي القاسم على بن هبة الله ابن عساكر الدمشقي

Auszug und Abkürzung desselben Werkes
des Ibn 'asākir; verfasst von Abū bekr ben
ahmed ben mohammed ben 'omar eddi-
mašqi taqi eddin ibn qādī sohbe, geb. 779/1377,
† 851/1447. Er behandelt hier die Erbauung
der Stadt und ihre Moscheen, die Benennung
der Thore und die Kirchhöfe nebst deren
Hauptgräbern, und bringt Urtheile über die
gesunde Lage der Stadt bei.

Das Werkchen ist nicht in Kapitel oder Ab-
schnitte getheilt. Einzelne Stücke desselben sind:

f. 1^b تاريخ بناء مدينة دمشق ومعرفة من بناها وما

يتعلق بذلك، كعب الاحبار، اول حايط وضع

على وجه الارض بعد الطولان حايط حران

تسمية دمشق واماكن من نواحيها وذكر الاقوال 4^a
التي قيلت فيها

التاريخ 4^b

تمصير الامصار في قديم الاعصار، عمر بن الخطاب 7^a
الامصار سبعة المدينة والشام

ذكر المساجد المقصودة بالزيارة، مسجد الربوة 23^a
معتصم عيسى عم

ما ورد عن الحكماء والعلماء في مدح دمشق 25^b
في طيب الهواء وعذوبة الماء

تسمية ابوابها ونسبتها الي صفاتها او اربابها، 26^a
الباب القبلي المعروف بباب الصغير

ذكر فضائل مقابر اهل دمشق وذكر من دفن فيها 27^a
من الانبياء واولي السبق

اسماء بنت يزيد بن السكن 29^a Schluss f.
الانصارية رضى الله عنها والحمد لله وحده، هذا ما

وجد بخط الشيخ الخ

Schrift ziemlich klein, deutlich vocallos. Am Rande
einige Lesarten. — Abschrift gegen Ende des J. 913/1508,
von ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الشافعي.

HKh. II 2218.

Es schliesst sich daran f. 30^a ein im
Jahre 922/1516 ausgestellter Lehrbrief (اجازة),
Vorlesungen halten zu dürfen über das von
Abu الحسن علي بن محمد بن شجاع الرّبعي المالكي
verfasste Werk: فضائل الشام ودمشق وذكر ما فيهما
فضائل الشام ودمشق وذكر ما فيهما (s. No. 173, 1).
من الاثار والبقاع الشريفة

Geschrieben von محمد بن طولون الحنفى.

Sehr kleine, gedrängte Schrift, ohne Vocale.

9784. WE. 48.

5) f. 108—111.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel über-
geschrieben: هذه رحلة الشيخ الامام، علم العلماء الاعلام،
ترجمان الادب، عمران زوي الفضائل والرتب، منشى
الدواوين الاسلامية، في القاهرة المعزية، تقى الدين
أبي بكر بن حجة الحنفى، من الديار المصرية الي
دمشق المحمية سنة 711. والملك الظاهر قد خرج من
الكرك ونزل عليها وتصدى لحصارها وقد اجتمعت عليه
العساكر المصرية والشامية وحدث بدمشق ما حدث
من القتال والحصار والحريق فكتب الي المقر المرحومي
القاضي فخر الدين ابن مكنس في شرح ذلك رسالة
لم ينسج على منوالها، ولم تسمج على غلبة الظن فرجحة
بمثالها وهي هذه

Anfang: يقبل الارض التي من يممها او تيمم
بترابها حصل له من الفخر والجد الخ

Schluss f. 111^a: فاعان الله مولانا وبلادنا من
هذه القيامة القايمه، وبدا به في الدنيا ببراعة الامن
وفي الاخرة بحسن الخاتمة، تم

Dieses Sendschreiben, gewählten Stiles und
mit Versen geschmückt, hat Abū bekr ben
'ali elkamawī ibn hiǧǧe † 897/1489 (No. 1393)
an 'Abd errahmān ben 'abd errazzāq
elmiṣri faḥr eddin ibn makānis † 794/1391
(No. 7874) gerichtet und beschreibt darin die
Kriegsgreuel in und bei Damascus im J. 791/1389.

9785. Spr. 188.

26 Bl. 8vo, c. 26 Z. (21¼ × 16; 15½ × 9¼ cm). —
Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt,
stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. —
Titel fehlt; er ist: تاريخ. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^a: الباب الرابع والسبعون في ذكر الباشات والقضاة بدمشق الحامية زمن مولانا السلطان سليم خان عليه الرحمة والرضوان

قال العبد الفقير مؤلف هذا التاريخ محمد بن جمعة المقار حرفة الحنفى مذهباً القادري طريقة الشاذلي مشرباً بالدمشقي بلدة الأشعري حسباً ونسباً غفر الله له . . . روي اهل التاريخ لما ملك سليم خان بلاد عربستان كما تقدم ذكره قدم دمشق واقام بها جان بردي الغزالي الخ

Stück aus einem grösseren Geschichtswerk des Mohammed ben gam'a eddimasqi, und zwar das 74. Kapitel, die Basās und Qādis in Damaskus behandelnd, und zwar vom Jahre 922/1516 an bis auf seine Zeit im Jahre 1166/1748.

Schluss f. 26^b: وفي يوم الاحد رابع عشرون شهر شعبان المعظم من السنة المذكورة دخل الي دمشق واليهما اسعد باشا ابن اسمعيل باشا وحجج بالركب وكانت حجة عظيمة من كل الوجوه وكانت الوقفة الجمعة

Schrift: ziemlich klein, gefällig, zum Theil jedoch flüchtig, deutlich, vocallos. Ueberschrift und Stichwörter roth. Sie ist ungleichmässig, am Rande ziemlich viele Zusätze, im Text öfters etwas ausgestrichen. Schwerlich Autograph; die letzten Blätter könnten Zusätze eines späteren Zeitgenossen sein.

Nach f. 13 und besonders nach 17 sind Lücken.

Dasselbe Werk in We. 418.

32 Bl. 4°, o. 20—29 Z. (22 × 16; 16 × 11^{cm}). — Zustand: ziemlich lose im Einband; das erste Blatt rings um den Rand beklebt; im Anfang und am Ende fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titel fehlt; aber die Ueberschrift so wie bei Spr. 188 »Anfang«.

Schrift: im Ganzen ziemlich gross, rundlich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1200/1785.

Nicht unmittelbar zu dem Werke gehören die Notizen aus den Jahren 1167/1744 und 1168/1765 auf f. 32^a unten.

9786. Pet. 188.

1) f. 1—48.

108 Bl. 4°, 21 Z. (23½ × 18; 16½ × 8½^{cm}). — Zustand: lose Lagen, sonst gut. — Papier: weiss, stark, glatt. — Einband fehlt; es ist in Papier geschlagen, ungeheftet. — Titel fehlt. Verfasser: s. Anfang.

Anfang (ohne Bismillah) f. 1^b: اعلم بانني انا الفقير كاتبه الخوري ميخائيل بريك قد كنت دايماً اشتهي ان اقف على تاريخ الدمشقيين وما ذا صار في مدينة الدمشقيين في الاعصار الماضية فيما بين البطاركة والاكليروس وما ذا حدث من حكامها من الاحكام العادلة وغير العادلة الخ

Der Verfasser Miḥāil berik will hier die Begebenheiten seiner Zeit darstellen, und zwar vom Jahre 1720 p. Chr. an, theils weil er sie selbst erlebt oder von älteren Zeitgenossen erfahren, theils weil damals (ein Haufe von) طايقة من بيت العضم (d. h. der Familie) العضم, auch geschrieben, f. 44^a (der erste Wezir aus dieser Familie hiess اسمعيل باشا, f. 2^b), auftrat und Wezire und Richter in Damask, Haleb, Tripolis, Çida, wurden, theils endlich, weil damals unter den Christen die Sekte der Katholiken (مذهب الكاثوليكية) aufkam und wie Weizenähren aufschoss.

Geht bis zum Jahre 1780.

Schluss f. 48^b: وسلموا المغانج كل موضع لمن كان بيده سابق فلم يقبلوا الا من يتسلموا مواضعهم

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Breiter Rand. — Abschrift c. 1840.

9787. Pet. 188.

2) f. 49^b—108.

Format (c. 25—26 Z.) etc. u. Schrift (etwas kleiner) wie bei 1). — Titelüberschrift f. 49^b:

بيان ما جرى في دمشق الشام سنة ١٨٣١ مسيحية في نصف آب يوم عيد السيدة

Anfang: دخل الي دمشق وزير اسمه محمد سليم باشا ودخلوه كان بموكب عظيم الخ

Dies Werk behandelt die Geschichte von Damaskus und die damit in Verbindung stehenden Vorfälle an anderen Orten vom Jahre 1831 bis zum Jahre 1841.

Schluss f. 108^b: فانعرض ثانياً للحكم من طرف شيخهم فارسل الحكم مسكهم والي غرة شهر القعدة بعدهم قاعدتين في الحبس

Die Sprache ist neuarabisch. Im Anfang öfters corrigirt.

9788.

Andere Werke über Damaskus sind:

- 1) علي بن محمد von المفخرة بين دمشق والقاهرة
† 648/1245. السخاوي علم الدين
- 2) محمد بن مكرم الانصاري von تاريخ دمشق
† 711/1811.
- 3) قاسم بن محمد البرزالي von تاريخ دمشق
† 789/1888.
- 4) محمد بن المفخرة بين دمشق والقاهرة
† 842/1438. احمد بن عثمان البساطي
- 5) تحفة المذاكر في المنتقى في تاريخ ابن عساكر
† 911/1606. جلال الدين السيوطي
- 6) احمد بن von عرف النشق في اخبار دمشق
† 1041/1681. محمد بن احمد المقرئ

9789. We. 1117.

1) f. 1—42.

76 Bl. 8vo, c. 35—37 Z. (21¹/₂ × 15¹/₂; 16 × 7²/₈ cm). — Zustand: lose Blätter. — Papier etc. und Schrift wie bei We. 1116. — Einband fehlt. — Titel und Verfasser f. 1^a von ganz später Hand:

المروج السندسية الفحجية بتاريخ الصالحية
محمد بن كنان

Der Titel ist in der Vorrede f. 1^b ebenso, nur steht richtig بتاريخ statt في تلخيص تاريخ.

Am Rande eine längere Notiz über den Werth der Geschichte, aus dem Werke المرقوم في حل المنظوم وصيابه الدين الموصلبي الكاتب.

الحمد لله وصلي الله على سيدنا: † 1^b Anfang f. 1^b وعلى آله وصحبه وسلم تسليمًا كثيرًا وبعد فقد سنح بالبال تلخيص تاريخ الصالحية الخ

Auszug aus dem تاريخ الصالحية des جمال الدين يوسف ابن عبد الهادي المقدسي الصالحى † 909/1508 (No. 1119).

Das Werk des Ibn 'abd elhādī war zum Theil unleserlich und zudem defect; daher hat der Verf. Mohammed ben 'isā ibn kennān † 1158/1740 (No. 1531) Manches ergänzen und hinzufügen müssen. Er beschreibt hier ausführlich, namentlich in geographischer Beziehung, den bei Damaskus am Berge Qāsiūn gelegenen Ort Eḡḡālīhijje, giebt allerdings aber auch geschichtliche Notizen.

Das Werk zerfällt in 24 Kapitel.

1. باب 1^b (ohne besondere Ueberschrift. Anfang:) اعلم ان الصالحية اسلامية كان وضعها في رأس الخمسمائة الخ
  2. باب 3^a فيما كان قبل وضعها من الآثار
  3. باب 3^b في تسميتها بالصالحية
  4. باب 3^b في ذكر قاسيون وفضيلته وذكر بعض ما فيه من الآثار القديمة ولما سمي بهذا الاسم
  5. باب 5^a في نهر يزيد ومن اجراه وكيف كان اصله 5^a باب واي يزيد هذا هل هو ابن معاوية ام لا
  6. باب 5^b في حماماتها
  7. باب 5^b في اسواقها وخاناتها ومجازرها
  8. باب 6^a في ذكر محلاتها وما فيها من الجواسق يعني القصور المعدة للتنزه
  9. باب 6^b في مدارسها وخوانكها وزواياها وزياراتها
  10. باب 8^b في جوامعها
  11. باب 9^a ذكر من كان من اهلها قبل وضعها وبعده
  12. باب 9^b في حدود الصالحية
  13. باب 10^a في اختيار سكانها في آخر الزمان وانها خير البلاد في الفتن
  14. باب 11^a في الجامع المظفرى 11^b باب 15 في مغاير الجبل
  16. باب 13^a في جامع السليمية
  17. باب 14^b في المدرسة العمرية بالصالحية وما وجد من فصلها
  18. باب 16^a في صواحبها المنتزهة
  19. باب 21^b فيما ذكر فيها من الشعر على حسب الاختصار
  20. باب 22^a فيما يصح فيها من الازهار وما فيها من بحاسن الاشجار والنباتات
  21. باب 32^a في الاشجار
  22. باب 37^b في نباتات الارضية وما نظم فيها على وجه الاختصار
  23. باب 40^b في بساتينها بطريق المدح والتشبيه الكاين ذلك في حدودها
  24. باب 41^b في بساتين الصالحية الدمشقية الجارية في حدودها وفي بطريق التعداد على حسب الامكان
- Schluss f. 42^a: جنبة السليمية جنبة سفلى
زقاق النواعير وقف للجامع المظفرى
- Schrift: klein, fein, vocallos. Autograph um 1140/1737.
An manchen Stellen stehen am Rande sehr viele Zusätze von derselben Hand, besonders gegen Ende..

Einige Kapitel aus demselben Werke in We. 1962, 13, f. 177—184.

4°, c. 35 Z. (22 $\frac{1}{3}$ × 13; 16 × 5 $\frac{3}{4}$ cm). — Zustand: lose Lagen; fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Stück beginnt hier im 6. Kapitel mit den Worten: **وحمام العفيف وحمام المقدم وهو ملك ووحمام الخواجا ابراهيم الخ**

7. Kap. 177^a, 8. Kap. 177^b, 9. Kapp. 178^b. 10. Kap. 183^a, 11. Kap. 184^a. (Kap. 8—10 sind hier fälschlich überschrieben mit 9—11.)

Im 11. Kapitel bricht es ab mit den Worten f. 184^b: **والمرادنة والحوارنة والجماعيلين والملاقبة والجوارشة**;

Autograph in kleiner Schrift. Am Rande oft längere Zusätze vom Verfasser.

9790. We. 377.

119 Bl. 8vo, c. 21 Z. (21 $\frac{1}{3}$ × 15 $\frac{1}{2}$; 16—16 $\frac{1}{2}$ × 11 $\frac{1}{2}$ cm). Zustand: nicht ganz fest im Einband; ziemlich fleckig u. unsauber; die letzten Blätter schadhafte u. ausgebessert. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel (von ganz neuer Hand) f. 1^a:

هذا تاريخ جبل الدرور ابتداء سنة ١١٠٩ هجرية الحادي التي سنة ١٢٩٥ [lies ١٢٩٧] مسجحة وغايته التي سنة ١٢٣٣ هجرية وسنة ١٨٠٩، وفيه جميع مواقع الذي جرت في ديرة عرب استنان والقطرين الشامية والمصرية وكما وقع في جبل الدرور من الخلف بين الدرور والمتاولة والامارة والمشايخ بالتتمام والكمال

Auf dem ersten der beiden Vorblätter, das mit a bezeichnet ist, steht als Titel von derselben Hand:

هذا تاريخ جبل الدرور والقطرين الشامية والمصرية بالتتمام والكمال

Anfang f. 1^b: **الحمد لله الواحد القهار المنزه عن المداية والنهية والاعيار المحتجب عن ذوي البصائر والابصار . . . وبعد فاننى اقول اذا كان مستحوذا النسيان على عقل كل ابن انسان وغلبه حوادث السهو في غالب الاحيان لمعرفة ما حدث في غابر الزمان الخ**

Der Verfasser klagt, dass seine Zeitgenossen nur Sinn für materielle Dinge, nicht aber für Wissenschaften hätten; das Gedächtniss vergesse viel; was nicht aufgeschrieben, sei demselben alsbald verloren; so wolle er denn die Vorfälle,

Feindseligkeiten, Aufruhr, Veränderungen zu seiner Zeit in den Ländern, die ديرة عرب استنان genannt werden, kurz und bündig und zuverlässig erzählen, und giebt zu dem Zwecke, etwas weiter ansholend, nach den Berichten vertrauenswürdiger Männer, die es zum Theil selbst miterlebt, eine Darstellung der Verhältnisse im **جبل الدرور** vom J. 1109/1697 an. Die Familie der **بنو معن** war damals grade in ihren männlichen Mitgliedern ausgestorben; nun wurde zum Beherrscher des Districtes der Emtr **بشير شهاب** gewählt (im J. 1109). Von dieser Begebenheit an und mit den Misshelligkeiten, die daraus hervorgingen, beginnt die recht ausführliche Erzählung. F. 59 ff. Abriss der französischen Geschichte von 1792 an und alsdann Erzählung der Aegyptischen Expedition und der sich daranschliessenden Ereignisse. Für die ausführliche Beschreibung derselben wird f. 59^a u. 83^a verwiesen auf das Werk des in Elqähira ansässig gewesenen Augenzeugen **المعلم**, welches der Verfasser benutzt hat. —

Die Darstellung des Verfassers, der auch vorkommende Naturereignisse, wie Erdbeben, Kometen, Pest, Theurng etc. nicht übergeht, erstreckt sich bis zu dem Jahre 1223/1809.

Schluss f. 119^a: **يطعمه بجدر ويكون علي سلامة غالبا ان صادف التطعيم عرض مرض او حتما يموت فمن قال انه من التطعيم اخطأ لانه محجوب صحیح والله اعلم، انتهى ما ذكرناه في تاريخ جبل الدرور . . . والله الموفق للصواب . . . ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم**

Schrift: ziemlich gross, deutlich, breit, etwas rundlich, vocallos. Stichwörter roth. Das Werk ist uncorrect. — Abschrift c. 1290/1815.

E. 1. 2 und zum Theil das beschädigte Bl. 119 von ganz neuer Hand ergänzt.

F. 104^a ein Spottgedicht auf den Tod des **احمد باشا الجزائر** und 107^a ein längeres Lobgedicht auf **سليمان باشا**, das so beginnt (Kämil, aber nicht immer richtig):

هوي الاحبة في الفؤاد محبتهم في كبدى الالهيب ويضرم

c) Haleb.

9791. Mf. 154.

1) f. 1—29.

74 Bl. 4°, 25 Z. (27 $\frac{1}{2}$ × 18; 19 × 12^{cm}). — Zustand: lose Lagen; fleckig am Rande, ziemlich unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederdeckel mit Klappe. — Titel fehlt. In der Vorrede f. 2^a:

الدر المنتخب في تكملة تاريخ حلب

Der Verfasser ist nach HKh. II 1877. 2205. III 4876:

ابو الحسن علي بن محمد بن سعد الجبريني
ابن خطيب الناصرية علاء الدين

Fortsetzung zu dem Werke des ابن العديم, dessen Titel بغية الطلب في تاريخ حلب umfassend die Biographien aller aus Haleb gebürtigen oder dort wohnhaften berühmten Personen aller Stände, und der dorthin gekommenen Fürsten, Befehlshaber, Verwaltungsbeamten, deren Todesjahr von 658/1260 bis in die Zeit des Verfassers fällt, in alphabetischer Folge, von 'Ali ben mohammed ben sa'd ben mohammed ben 'ali elhalebi 'alā eddīn abū 'hasan ibn Katīb ennāṣiriyye † 643/1499.

Anfang (f. 1^b) wie bei Pet. 74.

(Von dem dort erwähnten ابن شداد spricht der Verfasser hier nicht).

Er schickt dem Werke voraus 5 فصل.

1. فصل 2^a في حلب واسمائها ومن بناها والقابها
2. فصل 3^a في ذكر حدودها وأعمالها
3. فصل 6^b في فتحها
4. فصل 6^b في ذكر فضلها وخصائصها
5. فصل 7^a في نهريها وقنبيها وما بها وبمعاملتها من الآثار والمعابد والمساجد

Dann folgt das alphabetische Verzeichniss f. 13^b, beginnend mit ابراهيم بن احمد بن ابراهيم بن عبد الله بن عبد المنعم بن هبة الله . . . ابن الرعبانى geb. 795/1393 und hört auf in dem Artikel f. 29^b: ابراهيم بن علي بن ابي الفوارس ابن السروجي الحلبي ابو اسحق الشروطي geb. c. 690/1291.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, wenig vocalisirt. Stichwörter roth überstrichen, Ueberschriften roth. — Abschrift c. 900/1494.

9792. Pet. 74.

271 Seiten 4°, 19 Z. (23 × 16 $\frac{1}{2}$; 15 $\frac{1}{2}$ × 9 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: gut, in losen Lagen. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel S. 1:

كتاب الدر المنتخب في تاريخ حلب

ebenso in der Vorrede, S. 3, nur steht da: في تاريخ مملكة حلب; Verfasser S. 1:

قاضي القضاة محب الدين شيخ الاسلام ابو الفاضل
محمد بن الشاكنة

Anfang S. 1: الحمد لله القديم الازلي الرحيم الابدي مكنون الليل علي النهار . . . وبعد لما كان حب الوطن من الايمان يعد من الخلق الحسن وكانت حلب وطني عظيما قدرها الخ

Sein einziger Vorgänger in der Geschichte der Stadt Haleb sei gewesen, sagt der Verf. Mohammed ben mohammed ben mohammed ben mohammed ben maḥmūd elhalebi mohibb eddīn abū 'lfaḍl ibn esšihne † 890/1485 in der Vorrede, كمال الدين ابو القاسم عمر بن احمد بن العديم الحلبي الحنفى † 660/1262 mit seinem Werke تاريخ حلب, das in 40 Bänden alphabetisch geordnet, in der Reinschrift unvollendet, und ausserdem durch Ungunst der Zeit fast ganz verloren gegangen sei. Ausserdem habe شمس الدين ابو عبد الله شمس الدين ابو عبد الله محمد بن ابراهيم بن علي بن شداد الحلبي † 684/1285 ein Werk über Syrien geschrieben, betitelt:

الاعلام الخطيرة في امراء الشام والجزيرة

Demgemäss habe er vor, einen Anhang zu schreiben (احبيت ان اذيل) zu dem Werke des ابن العديم, kurz und bündig, unter obigem Titel, und folge in seinen Kapiteln meistens dem ابن شداد

Die Uebersicht der 25 Kapitel, in welche das Werk zerfällt, steht am Ende der Vorrede, S. 7—9.

1. باب 9 فيما جاء في فصل حلب
2. في ذكر من بناها والظالع الذي بنيت فيه 13 باب
3. في وجه تسميتها واشتقاقها 19 باب
4. في ذكر فتحها 22 باب
5. في ذكر صفة عمارتها واسوارها 23 باب

9793.

Andere Werke über Haleb sind:

- 1) يحيى بن معادن الذهب في تاريخ حلب 680/1238. + حميدة الحلبي ابن أبي طي
- 2) عمر بن عبد بغية الطلب في تاريخ حلب 660/1262. + العزيز الحلبي ابن عديم
- 3) von demselben. زبدة الحلبي في تاريخ حلب
- 4) احمد بن كنوز الذهب في تاريخ حلب 884/1479. + ابراهيم الحلبي ابو نثر
- 5) محمد بن ابراهيم در الحبيب في تاريخ حلب 971/1668. + ابن الحنبلي
- 6) von demselben. الزبد والضرب في تاريخ حلب
- 7) محمد بن احمد بن محمد von محمد بن احمد في تاريخ حلب 1010/1601. + الحصكفي

8. Palästina.

9794. Mf. 972.

376 Seiten 4°, 27 Z. (26 × 15½; 19 × 9cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall ganz sauber, und am Ende stark fleckig. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel auf der ungezählten Seite vor dem Anfang des Werkes (von späterer Hand): تاريخ عماد (s. unten). Verfaasser s. Anfang.

قال الشيخ الامام . . . ابو عبد . . . Anfang S. 1: الله محمد بن صفى الدين ابي الفرج محمد بن نفيس الدين ابي الرجا حامد بن محمد ابي عبد الله بن علي بن محمود بن هبة الله المعروف بالاصبهاني العماد كاتب ديوان سلطان المجهدين . . . صلاح الدين الذي استخلص واستنقذ البيت المقدس من ايدي الكافرين الخ

Darauf fängt das Werk selbst S. 1 unten (nach dem Bismillāh) so an: نسال الله من الحمد ما يبلغ قضاء حقه وان حق الله لعظيم ومن الرشد ما يكتب سلامة ذماتنا في الطريق الي كرمه وانه لكريم . . . هذا كتاب استهمت فيه بين الادباء الذين ينتطعون الي الغرر المتجلية وبين المستخبرين الذين يستشرفون الي السير المتكلمة الخ

6. في ذكر قلعتها 89 باب 7. في ذكر عدد ابوابها 31 باب 6.
- في ذكر القصور التي كانت تسكنها ملوكها 51 باب 8.
- في ذكر جامعها وجامع قلعتها وما تجدد 54 باب 9. بها من الجوامع ظاهرا وباطنا
- في ذكر المزارات التي في باطنها وظاهرها 72 باب 10.
- في ذكر المساجد بباطنها وظاهرها 100 باب 11.
- في ذكر ما بباطنها وظاهرها من الخوانق 102 باب 12. والربط
- في ذكر ما بباطنها وظاهرها من المدارس 105 باب 13.
- في ذكر ما بحلب واعمالها من الطلسمات 121 باب 14. والخواص
- في ذكر ما بباطنها وظاهرها من الحمامات 130 باب 15.
- في ذكر نهرها وقناتها 131 باب 16.
- في ذكر ارتفاع قصبته 144 باب 17.
- في ذكر بعض ما مدحت به نظما ونثرا 146 باب 18. وهو جمل مقصود
- في ذكر حدودها ومضافاتها القديمة 155 باب 19. والحديثة
- في ذكر ما اختصت به حلب من 225 باب 20. المحاسن وذكر ما اغفله ابن شداد من ذكر ما كان موجودا في زمانه
- في ذكر ما تجدد بها بعد ابن شداد 227 باب 21. من المساجد والمدارس والمشاهد والزوايا والتراب والمعاملات
- في ذكر بعض ما بها من الحارات والدور 235 باب 22. العظام والخطط المشهورة الملوكية وما في حكمها من الحمامات والبحرانات والحنانات
- في ذكر الامور المختصة بها التي توجد 245 باب 23. فيها دون غيرها
- في ذكر منتهاتها 249 باب 24.
- في ذكر احوال نوابها وقضايتها وامراتها 252 باب 25. وارباب وضايفها في هذا الزمان وذكر مدن الشام المستقلة

Schluss S. 271: وستنها العرب اللجاة لانهم يلبجأون اليها عند الخوف، وهذا اخر ما تيسر جمعه والله الموفق والحمد لله وحده،

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, deutlich, etwas rundlich, vocallos. Die Handschrift ist collationirt. — Abachrift etwa 1840 n. Chr.

HKh. III 4876. II 1877. 2205 (cf. V 10947).

Der Verfasser Mohammed ben mohammed ben hāmid ben hāmid ben mohammed ben 'alī elībahānī 'imād eddīn (= el'imād) abū 'abd allāh elkātīb (Secretär des Sultāns Čalāh eddīn), geb. ⁵¹⁰/₁₁₁₆, † 597 Ram. (1201), beginnt sein Werk mit einer längeren Einleitung, in welcher er zuerst über die verschiedenen Zeitrechnungen der Völker und der Araber selbst spricht. Ihr Abschluss bei diesen sei die Hīgra, aber man könne füglich auch von einer 2. Hīgra reden und dieselbe von der Eroberung Jerusalems durch Čalāh eddīn an rechnen. Darauf stellt er die 1. Eroberung Syriens der 2. gegenüber, bezeichnet diese als viel bedeutender und preist die Zeit des Hālfen Ennāçir lidīn allāh abū 'l-'abbās ahmed (⁵⁷⁵/₁₁₇₉—⁶²²/₁₂₂₅) und des Ejjūbiden Čalāh eddīn jūsof († ⁵⁸⁹/₁₁₉₈).

Die Geschichte der Eroberung Jerusalems ist der Gegenstand dieses Werkes, das er (S. 10) zuerst الفتح القدسي genannt hat. Als er es dem Qādī widmete, empfahl dieser ihm den Titel:

الفتح القسسى في الفتح القدسي

weil derselbe auf die darin zur Schau tretende Wohlredenheit hinweise. Demgemäss nahm er den Titel an und dieser ist dem Werke eigen, steht so auch in der Unterschrift. HKh. IV 8870 hat nicht diesen, sondern den ursprünglichen (und verworfenen) Titel, und zwar in einem ganz kurzen Artikel, behandelt dann aber das Werk IV 9376 unter dem Titel الفتح القدسي ausführlicher. Hier irrt sich HKh. in dem Worte الفتح (das er für الفتح verlesen hat) ohne allen Zweifel; denn als Grund der Aenderung des ursprünglichen Titels lässt er selbst den Qādī zu ihm sagen: فقد فتح الله عليك فيه بقصاحة قس وبلاغته. Das Wort الفتح heisst im Titel also das erste Mal: die göttliche Eingebung, die Begabung (mit Beredsamkeit wie die des Quss war), das zweite Mal: die Eroberung.

Der Verfasser beginnt mit dem Jahre ⁵⁸³/₁₁₈₇; die einzelnen Ereignisse haben Ueberschriften;

das Ganze ist in Kunstprosa abgefasst. Er war Geheim-Secetär des Sultāns und Augenzeuge der Vorgänge, beansprucht daher auch am Schluss der Vorrede volle Zuverlässigkeit.

Die ersten Ueberschriften sind:

- S. 10 دخلت سنة ثلاث وثمانين وخمسمائة، وكتب
الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب
الي الاقطار والبلاد الخ
14 ذكر ما كان بين ملك الفرنج والقومص من الخلف
15 ذكر دخول السلطان صلاح الدين بالعسكر الي
ديار الفرنج
18 ذكر فتح طبرية
22 ذكر الصليب الاعظم والاستيلاء عليه يوم المصاف
23 ذكر فتح حصن طبرية
23 ذكر ما اعتمده في الاساري الداوية والاستنبارية
من ضرب رقابهم واعطاء بشر الوجوه باعطائهم
24 ذكر فتح عكا
u. s. w. (وصف البيت المقدس 42)
(ذكر يوم الفتح 47)
93 دخلت سنة اربع وثمانين وخمسمائة والسلطان
مقيم بعكا
137 دخلت سنة خمس وثمانين [وخمسمائة]
والسلطان في عكا مقيم
189 دخلت سنة ست وثمانين والسلطان مقيم
بعسكره بمنزلة الخروبة
252 دخلت سنة سبع وثمانين والشتا لم يشمله
شنتات شمله الخ
324 دخلت سنة ثمان وثمانين وخمسمائة والسلطان
مقيم بالقدس
352 دخلت سنة تسع وثمانين وخمسمائة والسلطان
مقيم بدمشق
(ذكر وفاة السلطان رحه بدمشق 353)

Die letzten Ueberschriften:

- 368 ذكر ما افترضه الملك الافضل من خدمة دار
الخلافة المعظمة وانغاضه رسوله بعدة والده
مع هدايا وتحف سنابا
368 فصل من الكتاب الي الديوان العزيز بعد ذكر الدعاء
372 ذكر بعض مناقب السلطان رحه
وبرزت الارض في ازهارها والسماء
في زواورها والحمد لله مجري الاقدار ومصقئ الاكدار
ومدير الليل والنهار ومدبر الايراد والاصدار، تم

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, ziemlich stark vocalisiert. Die Ueberschriften roth. Der Text in Goldlinien eingefasst. Der Inhalt oft auch am Rande angegeben, aber nur im Anfang. — Abschrift vom Jahre 1169 Ša'bān (1756). — Collationirt.

Am. Ende (S. 376) steht von derselben Hand ein kleiner Artikel über den Verfasser.

9795. We. 1101.

201 Bl. 4°, 81 Z. (29 × 19; 21–22 × 12^{cm}). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig. Nicht ohne Wurmstich. Die ersten Blätter, und dann auch besonders gegen Ende mehrere, am Rande ausgebessert; einzelne derselben lose. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: brannor Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب الأنس الجليل بتاريخ القدس والخليل

so auch im Vorwort f. 2^a. Verfasser f. 1^a:

مجير الدين الحنبلي

Ausführlicher bei HKh.:

عبد الرحمن العليمي الحنبلي مجير الدين ابو اليمن

Anfang f. 1^b: الحمد لله المتفضل على جميع خلقه بفتح ابواب الرحمة الحسن الي اهل الملة الحنيفية بترايف الخير والنعمة . . . وبعد فهذا مختصر استخرت الله تعالى في جمعه وسالته المعونة لي بفضله في ترتيب وضعه الخ

Geschichte Jerusalems [bis auf die Zeit des Verfassers zu Ende des Jahres 900/1495] und Abrahams, seiner Nachkommen und sonstiger Propheten, dazu kurze biographische Artikel hervorragender Personen, von 'Abd errahmān ben moḥammed el'omari el'alimī el-lianbalī muḡir eddīn abū 'l'jumn †^{927/1521}.

Der Verfasser hat sich zur Abfassung des Werkes entschlossen — obgleich er eigentlich nicht zu den Schriftstellern gehöre — weil es kein besonderes Werk über Jerusalem gebe, während doch die übrigen Länder und Hauptstädte des Islām besondere Darstellungen gefunden hätten; denn von der Geschichte Jerusalems sei in diesen Werken nur gelegentlich und nur von einzelnen Vorfällen die Rede, nicht aber im Zusammenhang.

Es ist nicht in Kapitel getheilt oder in Abschnitte; das was behandelt wird, ist aber in kurzer Ueberschrift zuvor immer angegeben. Die Uebersicht des Inhaltes findet sich in der Vorrede, worin der Verfasser mit den Worten ثم اذكر die einzelnen Hauptgruppen einleitet.

Er beginnt f. 2^b mit Erklärung des Qorānverses Sura XVII, 1; dann spricht er über: اسماء المساجد الاقصى وبيت المقدس وما ورد من الخلاف في ابتداء امره

f. 3^a ذكر اول ما خلق الله تعالى من مخلوقاته الي حين خلق آدم عم

5 ذكر آدم عم ومن بعده من الانبياء الي ابراهيم عم ونبذة يسيرة من اخبارهم

6 ذكر قصة سيدنا ابراهيم الخليل عم ومولده ونبوته ونبذة من سيرته ومعجزاته واولاده الكرام وهجرته وبنائه الكعبة المشرفة وقصة الذبيح وسر المغارة ووفاته وبناء (13^b) السور السليمانى المحيط بقبره وكونه صار مسجدا وذرعه طولا وعرضا وذكر صفة المسجد وما هو مشتمل عليه وترتيب قبور الانبياء الكرام عم ونبذة من اخبار الساط الكريم ونظامه

14 ذكر ما بعد ابراهيم من الانبياء الي سيدنا موسى واخيه هارون عم

22 ذكر السبب في ملك سيدنا داود عم ونبذة يسيرة من سيرته واهتمامه ببناء المساجد الاقصى بانن الله تعالى

26 ذكر عمارة سيدنا سليمان عم لمدينة القدس والمسجد الاقصى وما كان عليه من الصفات النى من العجايب ونبذة من سيرة سيدنا سليمان

32 ذكر خراب بيت المقدس على يد بخت نصر والسبب فيه

34 ذكر عمارته الثانية على يد كورش ملك الفرس وذكر من كان من الانبياء من بعد سليمان الي سيدنا يونس عم

35 ذكر سيدنا زكرياء ويحيى وعيسى بن مريم عم ونزول المائدة على عيسى وصعوده الي السماء ونبذة من سيرته

- 37^b ذكر خراب بيت المقدس الثاني علي يد
طيطوش وزوال دولة اليهود
- 38^a ذكر عمارته الثالثة
- 38^b ذكر سيد الاولين والآخريين وخاتم الانبياء
والمرسلين وحبیب رب العالمين المشير النذير
الداعي الي الله باذنه السراج المنير هو ابو
القاسم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب
ابن هاشم ابن عبد مناف ونبذة من سيرته
الشريفة وقصة المعراج (40^a) وما وقع له ليلة
الاسراء بالمسجد الاقصى الشريف وهجرته (41^b)
وبناء (42^a) مسجده الشريف وتحويل (42^b)
القبلة عن صخرة بيت المقدس الي المسجد
الحرام ونبذة (43^a) من اخباره وغزواته ووفاته صمم
- 39^b ذكر فضائل المسجد الاقصى الشريف وما ورد
في ذلك من الايات والاخبار
- 54^a ذكر الفتح العمري الذي ييسره الله تعالى علي
يد امير المؤمنين عمر بن الخطاب رة وعمارته
علي يده ومن (58^a) دخله من اعيان الصحابة
واستوطنه
- 59^b ذكر المهدي الذي يكون في اخر الزمان
بالقدس الشريف
- 59^b ذكر بناء عبد الملك بن مروان قبة الصخرة
الشريفة والمسجد الاقصى وما وقع في ذلك
وذكر طرف من اخبار عبد الله بن الربير
وما وقع له مع الحجاج بن يوسف بامر عبد
الملك وهدم الكعبة وبنائها مرة بعد اخري
ونبذة من اخبارها ودرع المسجد الحرام طولا
وعرضا وعدد ابوابه ومنايره
- 64^b ذكر جماعة من اعيان التابعين والعلماء والزهاد
ممن دخل بيت المقدس من بعد الفتح
العمري وعمارته عبد الملك بن مروان فمنهم
من دخله زائرا ومنهم من دخله مستوطنا
وذلك قبل استيلاء الفرنج عليه
- 69^a ذكر نبذة يسيرة مما وقع ببيت المقدس من
الحوادث في ذلك الزمان؛ [فمن ذلك ما وقع
في شهور سنة ٣٩٨ اله]
- 70^a ذكر تغليب الفرنج علي بيت المقدس واستيلائهم
عليه بعد ذلك لضعف دولة الفاطميين وسوء
تدبيرهم
- 71^a ذكر الفتح الصلاحي الذي ييسره الله علي يد
السلطان الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن
ايوب وما وقع له من الغزوات ونبذة من سيرته ووفاته
- 96^b ذكر ما استقر عليه الحال بعد وفاة الملك صلاح الدين
- 99^a ذكر تسليم القدس الشريف الي الفرنج
- 99^b ذكر الفتح الناصري الداودي
- 100^a ذكر تسليم القدس الي الفرنج
- 100^a ذكر الفتح الصلاحي النجمي الذي ييسره الله
علي يد السلطان الملك الناصر نجم الدين بن
الملك الكامل
- 101^a ذكر صفة المسجد الاقصى وما هو عليه في
عصرنا ودرعه طولا وعرضا وكذلك صحن الصخرة
الشريفة وارتفاع القبة
- 107^b ذكر غالب ما في بيت المقدس من المدارس
والمشاهد مما هو بجوار سور المسجد
الاقصى وغيره واسماء من عرفته من الواقفين
للمدارس وما اطلعت عليه من تواريخ اوقافهم
- 114^b ذكر الابواب التي بمدينة القدس الشريف
- 114^b ذكر عين سلوان وغيرها مما هو بالقدس الشريف
وذكر طور زيتنا وقبر مريم والساهرة وبيت لحم
ورملة فلسطين وغيرها
- 121^b ذكر اقطاع سيدنا تميم الداري الذي اقطعه
له النبي صمم
- 122^b ذكر جماعة من اعيان ملوك الشام ممن ولي
علي بيت المقدس وبلد سيدنا الخليل وفعل
فيه الخير من انواع البر والعمارة
- 127^a ذكر ما تيسر من اعيان العلماء الاعلام بالقدس
الشريف وبلد سيدنا الخليل عم من المذاهب
الاربعة ومن ولي منهم المناصب الحكمية
والوظائف الدينية ومن عرف بالزهد والصلاح
وبعض ما وقع فيهما من الحوادث والاخبار
- 172^b ذكر ما تيسر من اسماء من ولي النظر والنيابة
بالقدس الشريف وبلد سيدنا الخليل عم
ولم استوعب اسماءهم ولا تراجمهم
- 176^b ذكر ترجمة ملك العصر مولانا السلطان المقام
الشريف الامام الاعظم السلطان الملك الاشرف
... سيف الدين ابي النصر قايتباي بن عبد
الله الظاهر نسبته الي الملك الظاهر جقمق
- 198^a ذكر الفتنة بين اهل بيت المقدس الشريف والنايب

ترجمة شيخ الاسلام الكمالى بن ابي شريف الشافعى 199^a
 كمال الدين ابو المعالى محمد ابن الامير .i. d.
 ناصر الدين محمد بن ابي بكر بن علي
 geb. 822. وابن ابي شريف

Schluss f. 200^a: واجازنى بروايتها عنه اعز الله به الدين وادام بقاءه للمسلمين، وهذا آخر ما تيسر ذكره من اخبار بيت المقدس وبلد سيدنا الخليل . . . وكان ابتدائى في جمعه في خامس ذي الحجة سنة تسعمائة . . . وان فسح الله في الاجل جعلت له ذيلا اذكر فيه ما يقع من الحوادث بالقدس الشريف وبلد سيدنا الخليل عم وغيرهما من اول سنة احدي وتسعمائة الي آخر وقت بيويد الله تعالى فيما بقى من العمر وصلى الله . . . تسليما كثيرا،

Der Verfasser hat in diesem sehr brauchbaren Werke die auf Jerusalem bezüglichen Ereignisse und die Vorfälle daselbst bis auf das Jahr 900 herunter geführt, wie er in dieser Schlussbemerkung und auch schon sogleich zu Anfang des Werkes sagt, und verspricht, wenn er noch weiter leben sollte, einen Nachtrag. Das Ganze hat er in noch nicht 4 Monaten vollendet. Der Nachtrag ist nun, wie es scheint, nicht geliefert, wohl aber finden sich in dem vorliegenden Werke Notizen über spätere Zeit: so f. 119^b die Angabe, dass ابو العون الغزوي im Jahre ⁹¹⁰/₁₆₀₄ gestorben sei.

Schrift: ziemlich klein, geübt, deutlich, vocallos. Am Rande nicht selten Noten, besonders im Anfange. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von عفيف بن محمد بن عبد الحافظ بن احمد بن عفيف im J. 1043 Dū'lqa'da (1634).

F. 88 beim Zählon (die arabische Folirung geht bis 13³⁶) übersprungen. — HKh. I 1835.

Es schliesst sich daran f. 200^b u. 201, in etwas grösserer, fester, deutlicher Schrift, ein Excurs, auf die beiden Qiblas in Jerusalem und Mekka bezüglichen, von جمال الدين ابن جماعة الشافعى. Derselbe beginnt: وقد تنازع عندنا رجلان زعم احدهما ان بيت المقدس لم يستقبله احد من الانبياء الا محمد بن لانهم كلهم اجمعوا له صعم ليلة اسري به und schliesst: فاتهم وكان ذلك قبل الهجرة فهو قبل التحويل، انتهى

9796.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 184, 1, f. 1—186.

203 Bl. 4°, 27 Z. (26×17; 19×12^{cm}). — Zustand: in der oberen Hälfte stark wasserfleckig, wodurch der Text zum Theil gelitten hat; ausserdem überhaupt recht wurmstichig. Der Rand häufig ausgebeSSERT. Oft ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Europäischer Lederband mit Goldverzierung im Rücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 7 Bl. F. 1^a, Z. 1 entspricht der Stelle We. 1101, f. 5^a, 15. Schluss wie dort, nur dass die letzten Zeilen (von den Worten an: (وكان ابتدائى في جمعه) hier fehlen.

Blatt 7 ist verkehrt geheftet; das jetzige 7^b ist die Vorderseite und 7^a die Rückseite.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gedrängt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 936 Dū'lqa'da (1530) von خطاب بن شعبان بن سرور الجلماري الوثائى الكتبي

2) We. 1103.

90 Bl. 8vo, 23 Z. (20³/₄×14¹/₂; 16×9¹/₂^{cm}). — Zustand: im Anfang nicht recht sauber und am Rücken fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken, die Klappe grösstentheils abgerissen. — Titel u. Verfasser f. 1^a ebenso (nur بتاريخ statt في تاريخ).

Der Text bricht hier ab in dem Ueberblick über die Vorgänge im 8. Jahre der Hîgra. = We. 1101, f. 45^b, Z. 11.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueberschriften meistens roth, doch fehlen sie in der 2. Hälfte öfters und ist dann Platz dafür gelassen. — Abschrift c. ¹¹⁰⁰/₁₆₈₈.

3) We. 1102.

343 Bl. 8vo, 23 Z. (21×15; 15×8^{cm}). — Zustand: lose Blätter und Lagen; nur das letzte Viertel des Werkes sitzt noch fest im Einbände. Der obere Rand (und fast die halben Seiten) der ersten 58 Blätter ist wasserfleckig; ebenso zu Ende der Handschrift der obere Rand. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Bl. Das Vorhandene beginnt (bald nach وجمعه) mit den Worten: من كتب المتقدمين واعذب الفاظه من فوائد المؤرخين النج Schluss wie bei We. 1101

Schrift: ziemlich klein, fein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth, auch farbig. — Abschrift im Jahre 1108 Sa'bān (1697) von محمد حبيب الله بن نور الله بن حبيب الله بن يوسف بن محمود بن محمد بن شمس الدين بن ابي اللطف

4) Sach. 25.

138 Bl. 4°, 31 Z. (29 × 19¹/₂; 20¹/₂ × 13^{cm}). — Zustand: wasserfleckig oben am Rande, dann von f. 91 an fast am ganzen Rande; nicht ohne Wurmetich. Bl. 1–14 oben im Text beschädigt und ausgebeisert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

«الانس الجليل بتاريخ القدس والخليل خاصة ولغيرها عامة فيم تاريخ المساجد الثلاثة وغيرها للحنبلي»

Am Schluss fehlt die Notiz von وكان ابتدائي الخ an.

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth, treten aber oft, wegen blasser Schrift, nicht deutlich hervor. Text in rothen Linien. — Abschrift o. ¹¹⁶⁰/1737.

5) Pm. 636.

439 Bl. 8vo, 25 Z. (21¹/₂ × 14¹/₂; 15 × 8^{cm}). — Zustand: gut; nicht recht fest im Einband. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schwarzer Pappband, der Vorderdeckel aber von Leder. Der Schnitt ist vergoldet gewesen. — Titel und Verfasser fehlt.

An den Schluss f. 439^a Mitte, ist hier noch als Nachtrag eine günstige Beurtheilung des Werkes von Seiten des كمال الدين ابو المعالي كمال الدين ابو المعالي, dem der Verfasser es vorgelegt hatte, hinzugefügt, deren Schluss: اذا صلّ ذو التحرير في كل مشكل بتاريخ اهل القدس انما الهدى له الهدى; worauf die Notiz folgt, dass der Verfasser das Todesjahr und den Ort der Begräbniss des كمال الدين (901 Gom. I [1496]) darunter geschrieben habe.

Schrift: zu Anfang klein, fein, zierlich, weiterhin etwas grösser und geläufiger, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien, mit schwarzen Strichen umzogen. F. 1^b ein Frontispice mit Goldverzierung. — Abschrift im Jahre 1182 Çafar (1768) von السيد محمد امين افندي بن السيد محمد امين بن السيد محمد اللطفي

السيد محمد اللطفي بن السيد محمد امين بن السيد محمد اللطفي

6) Spr. 185.

80 Bl. 8vo, 21 Z. (20¹/₂ × 14¹/₂; 14¹/₂ × 9^{cm}). — Zustand: stark wasserfleckig und dadurch im Anfang etwas beschädigt. Nicht ohne Wurmetich. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: schöner Halbfanzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 210 Bl. Es ist fast die letzte Hälfte des Werkes. Das hier zuerst Vorhandene f. 1^a, 1 entspricht We. 1101, f. 118^a, 2; der Schluss f. 80^b, ult. = We. 1101, f. 195^b, 20.

Im Anfang fehlen 210 Bl., nach f. 1 fehlen 8, nach 6 fehlen 2 Bl., und nach f. 80 fehlt der Schluss, o. 8 Bl.

Schrift: blass, klein, gedrängt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. ¹¹⁰⁰/1588.

9797. We. 1752.

1) f. 1–16^a.

70 Bl. 8vo, 17 Z. (20¹/₂ × 14¹/₂; 15¹/₂ × 9²/₃^{cm}). — Zustand: stark wasserfleckig; nicht recht fest im Einband. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Auszug aus demselben Werk. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt 2 Zeilen vor dem وبعد f. 1^a: وعلى آله ... واحكامه الذين بذلوا جهدهم ... وبعد فهذا مختصر لطيف في تاريخ القدس الشريف لخصته من كتاب الانس الجليل بتاريخ القدس والخليل تاليف القاضي كمي الدين الحنبلي رحه

Wie das Grundwerk beginnt derselbe mit Besprechung der Stelle Sura 17, 1. Dann:

ذكر اسماء بيت المقدس ايليا والبيت المقدس 1^a
وشلم وورشلم الخ

ذكر بناء داود عم مسجد بيت المقدس بامر من 1^b
الله عز وجل

ذكر ملك سليمان بعد ملك ابيه 2^a
ذكر بناء سليمان عم مدينة بيت المقدس ومسجدها 2^a

ذكر نبذة من اخبار مدينة: 15^a u. s. w. Zulezt f. 15^a: سيدنا الخليل عم واسمها حبرون الخ

Schluss f. 16^b: فوعده صدق وعطاؤه حق فجري القاضي والوالي وبقي آل تميم على ما في ايديهم هذا آخر ما تيسر تلخيصه من كتاب الانس الجليل بتاريخ القدس والخليل

Schrift: ziemlich gross, Türkischer Zug, gefällig, weit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text in rothen Linien. — Abschrift vom J. 1138 Çafar (1725) (nach f. 70^a von يوسف الانصاكي).

9798. Spr. 184.

2) f. 178—192.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser nicht angegeben.

Dies Werkchen beginnt ohne Vorbemerkung sofort mit einem Kapitel (deren es mehrere hat, aber ungezählt), und behandelt Salomos Regierung und die Erbauung Jerusalems und schliesst mit der Zerstörung der Stadt und Wiederaufbau derselben unter 'Omar.

187^b باب استخلاف داود سليمان وذكر بدء الخاتم،
قال ابو هريرة رآه نزل الكتاب من السماء
مختوم بخاتم الخ

188^a باب فيما خص الله تعالى به سليمان حين
ملكه الله من انواع المناقب والمواهب
188^b قصة وادي النمل

189^a باب تخصيص الله تعالى سليمان بالخيال الجياد
الخيال السريع

189^b باب تسخير الله تعالى لسليمان الجن والشياطين
صفة مدينة سليمان التي كان يسافر
190^a بها في الهواء

190^a صفة كرسي سليمان

190^b صفة بناء بيت المقدس

Schluss f. 192^b: ونقل جميع ما كان فيه من
الذهب والفضة والجواهر والانية الي ارض بابل فكان
خراب حتى بناه المسلمون في زمان عمر بن الخطاب
رآه والحمد لله رب العالمين

9799. Pm. 502.

9) f. 105—117.

Format (17 Z. und von f. 107^a an: 21 Z.) und Schrift wie bei 2). Der Rand von 105. 106. 109 ff. ausgebessert. — Titelüberschrift: نخبة من التورات المعربة.

Anfang: عمران اتخذ يوحابد ابنة عمته
زوجة فولدت له هارون وموسي وحين ارسل الي
فرعون موسي ابن ثمانين سنة وهارون ابن ثلاث

وثمانين وعمران ابن ليوي بن يعقوب بن اسحاق بن
ابراهيم وزوجة يعقوب راحيل الخ

Ueberblick der Jüdischen Geschichte von Mose an bis auf Jerobeam, besonders auch mit Rücksicht auf die Gesetzgebung, nach den Biblischen Büchern.

Es folgt f. 112^b Ueberblick des Evangeliums Matthäi منى القديس منى، 113^a unten des Lucas; 114^b des Briefes Pauli an die Römer, 115^b an die Korinther, 116^a an die Epheser; 116^b des Jacobus (رسالة يعقوب القائلية). — F. 117^{a, b} Verzeichniss der Bücher alten und neuen Testaments (كتب العهد العتيق والعهد الجديد).

Eine ziemlich grosse Anzahl von Werken, welche über Jerusalem und die dortige Hauptmoschee handeln, sind bei der Geographie in dem betreffenden Abschnitt aufgeführt.

9. Die Ostländer.

a) Mesopotamien.

9800. Spr. 199.

86 Bl. 4°, c. 24 Z. (29 × 19; 18½ × 12^{cm}). — Zustand: der obere Rand wasserfleckig, der notere gegen Ende ausgebessert, im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Leder Rücken und Klappe. — Titel f. 1^a von späterer Hand:

كتاب تاريخ الجزيرة

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله المعين على المقاصد
السديدة والهادي الي مصاف الارادات الرشيدة . . .
وبعد فقد كنا قد منا فيما سلف من كتابنا ذكر الشام
وتنقل بلاده في الملوك والامراء وها نحن عاطفون عليه
بذكر الجزيرة ومن ملكها اولاً وآخراً الي حين خروجها
عن ايدي المسلمين الي ايدي التنستار انقدها الله
منهم وتختتم بذكر الموصل وان لم تكن من الجزيرة الخ

Geschichte von Mesopotamien (Mesopotamien), von den frühesten Herrschern an bis zur Eroberung durch die Tataren, und Geschichte Elmaucils.

- F. 43^a ذكر ديار بكر
- 43^b ذكر آمد
- 44^a ذكر ميفارقين
- 45^b ذكر ما جدد فيها من العجاير بعد فتح بني حمدان
- 47^a ذكر من فتح ميفارقين وآمد ولييهما
- 47^b ذكر من ولي ديار بكر باسرها ومن ولي منها مكانا بهفرد
- 48^b ذكر عصيان عيسى ابن الشيخ بديار بكر
- 49^a ذكر قصد المعتضد الجزي وديار بكر
- 49^b ذكر ابتداء ملك بني حمدان لديار بكر
- 49^b ذكر ولاية سيف الدولة ديار بكر من قبل اخيه ناصر الدولة
- 50^a ذكر استيلاء الروم على آمد بحيلة
- 50^a ذكر حصار الروم آمد وميفارقين
- 50^b ذكر قتل نجا غلام سيف الدولة وملك سيف الدولة خلاط
- 51^a ذكر وفاة سيف الدولة ابن حمدان (356) †
- 51^a ذكر ولاية ابي المعالي شريف ولد الامير سيف الدولة
- 51^b ذكر ولاية عضد الدولة ديار بكر وديار ربيعة
- 52^b ذكر ملك باد الكردي ميفارقين وآمد
- 52^b ذكر ابتداء ملك ابن دمنة آمد
- 53^a ذكر قتل عبد البر وتمليك ابن دمنة
- 53^b ذكر تمليك ابي علي ابن مروان
- 53^b ذكر ملك صمد الدولة ابي منصور ابن مروان
- 53^b ذكر قتل صمد الدولة وملك شرو
- 54^b ذكر ولاية نصر الدولة ابي نصر ابن مروان
- 58^b ذكر وفاة الامير سعيد بن نصر الدولة
- 59^a ذكر قتل سلار خراسان
- 59^a ذكر قصد السلطان الب ارسلان ابن السلطان طغرلبك الشام والسواحل
- 59^b ذكر خروج عساكر الروم وكسرهم
- 59^b ذكر وفاة السلطان الب ارسلان
- 60^a ذكر وفاة الامير نظام الدين
- 60^b ذكر توجه الوزير فخر الدولة بالعساكر
- 62^b ذكر ملك عميد الدولة ديار بكر
- 62^b ذكر ملك ناصر الدولة ميفارقين
- 63^a ذكر ملك تاج الدولة تنش ميفارقين وآمد
- 64^a ذكر وفاة السلطان تاج الدولة تنش
- 64^a ذكر وفاة الامير ناصر الدولة منصور

- 64^a ذكر ولاية شمس الملوك دقاق ميفارقين
- 64^b ذكر وفاة شمس الملوك دقاق (497) †
- 64^b ذكر ملك السلطان قلع ارسلان ابن سليمان ابن قطر مش السلجوقي ميفارقين
- 65^a ذكر ملك سقمان القطبي ميفارقين
- 65^a ذكر وفاة سقمان القطبي
- 65^a ذكر ملك قراجا الساقى ميفارقين
- 65^b ذكر ابتداء ولاية نجم الدين ايلغازي ابن سقمان ابن ارتق وملكه ميفارقين
- 66^a ذكر وفاة نجم الدين ايلغازي
- 66^b ذكر ولاية ولده السعيد حسام الدين
- 67^a ذكر قتل شرف الدين حبشى
- 67^a ذكر وفاة الامير داود صاحب حاني
- 67^b ذكر وفاة السعيد حسام الدين
- 67^b ذكر نوابه بميفارقين
- 67^b ذكر ملك نجم الدين البي بن السعيد حسام الدين
- 68^b ذكر حصار الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب ميفارقين وفتحها
- 68^b ذكر ملك تقى الدين عمر بن شاهنشاه ابن اخى صلاح الدين الملك الناصر ميفارقين
- 69^a ذكر ملك الملك الاشرف ميفارقين
- 69^a ذكر تمليك شهاب الدين غازي ارزن
- 69^b ذكر مقتل جلال الدين وتفريق عسكره
- 70^a ذكر حصار عسكر حلب ميفارقين
- 71^a ذكر كسر عسكر حلب لشهاب الدين غازي
- 71^b ذكر نزول التتار على ميفارقين
- 71^b ذكر وفاة الملك المظفر شهاب الدين غازي
- 72^a ذكر نزول التتار على ميفارقين ثلث مرة ورحيلهم عنها
- 72^b ذكر توجه الملك الكامل الي منكوقان
- 72^b ذكر عود صاحب ميفارقين من عند منكوقان
- 73^a ذكر اخذ صاحب ميفارقين آمد
- 73^a ذكر توجه صاحب ميفارقين الي الملك الناصر
- 73^b ذكر ما اعتمده صاحب ميفارقين بعد عوده
- 74^a ذكر نزول التتار على ميفارقين
- 74^b ذكر توجهي رسولا الي التتار الذين على ميفارقين
- 75^a ذكر ما جري لي مع نواب صاحب ميفارقين
- 75^b ذكر عودي الي حلب
- 75^b ذكر استيلاء التتار على ميفارقين
- 77^a ذكر ما لقي اهل ميفارقين من الشدة في الحصار

- 77^b اخبار آمد ومن وليها بعد اثترافها عن مياثارقين
وما تجدد فيها
- 77^b ذكر ملك الامير صادرا آمد
- 77^b ذكر ملك الملك الناصر صلاح الدين آمد
واقطاعها لنور الدين قرا ارسلان
- 78^b ذكر وفاة نور الدين محمد بن قرا ارسلان
- 79^a ذكر ملك الملك الكامل ناصر الدين آمد
- 80^a ذكر حصن كيفا
- 81^a ذكر ارزن
- 81^a ذكر فتحها
- 81^a ذكر ملك شهاب الدين غازي ارزن
- 81^b ذكر ماردين
- 82^a ذكر فتحها ومن ملكها
- 84^a ذكر قتل الملك المنصور ارتق صاحب ماردين
- 84^a ذكر حصار التنار ماردين وانفاقهم مع الملك
السعيد صاحبها
- 85^b ذكر وفاة صاحب ماردين وتولي ولده
- 86^a ذكر توجه الملك المظفر الي التنار عند عولاكو
- منهم الملك المنصور ناصر الدين: Schluss f. 86^a
ارتق ابن الملك السعيد ونور الدين محمد . . . وعلم
الدين بن جندر ولم يكن لاحد منهم ذنب وانما
قصد تقبلهم ان يحص جناح الملك المظفر واستمر
الملك المظفر في الملك الي الوقت الذي وضعنا فيه
هذا الكتاب وهو سنة تسع وسبعين وستماية، تم الكتاب،
Schrift: ziemlich gross und deutlich, vocallos.
Ueberschriften roth. F. 28^b und 29^a aus Versehen
leer. — Abschrift im Jahre 1028 Rabi' I (1619) von
حاجي علي بن الملا عيد الجواد بن عبد العلم ابن
شهاب الدين احمد القرشي البكري الصديقي التيمي

9801. Sach. 181.

204 Bl. Folio, 21 Z. (34 × 21½; 27 × 14^{cm}). — Zu-
stand: gut; doch der Text der letzten Seiten am Rücken
etwas abgeseuert. — Papier: weiss, stark, glatt. —
Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^b
in der Ueberschrift und ausführlich in der Vorrede f. 2^b:

منهل الاولياء ومشرّب الاصفياء من سادات
الموصل الحدباء

Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي ارشد اولياءه . . .
الي معالم العلوم . . . اما بعد فيقول . . . محمد

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

أمين بن خير الله الخطيب العمري . . . ان
الامير الكبير صاحب الهمم العلية . . . الامير سعد
الله بيك تجل المرحوم حسين باشا . . . كان قد
راي رسالة بالتركية واللغة الحميمية الخ

Dies auf Anregung des Emir Sa'd allah
bæg ben hoscin bäsä entstandene Werk des
Mohammed emin ben häir alläh ben
mahmüd elhäfib el'omarî um 1200/1786 behandelt
die Geschichte der Stadt Elmançil (= Moçul)
und das Leben einiger ihrer Gelehrten und die
dort oder in der Nähe begrabenen Heiligen.

Die Vorrede (المقدمة) handelt f. 3^a:
في ذكر الموصل وذكر نبذة من ملوكها وعلمائها وذكر
بعض الحوادث التي وقعت فيها
فصل في ذكر جماعة من العلماء والشعراء المنسوبين
الي الموصل

Dann die Hauptsache (المقصد الاصل) f. 103^a:
في ذكر اصحاب المراقد المنيرة والكلام على اخلاقهم
المنظيرة واحوالهم المبرورة

Endlich f. 191^a: ذكر جملة من الكلام
على كرامات الاولياء والانكار على منكريها وجاهليها،

In diesem Schlusstheile vertheidigt der Ver-
fasser die Gnadengaben der Heiligen, welche
auch über ihr Grab hinaus vorhalten, und er-
örtert zugleich die verschiedenen Arten der
Zauberei und Geheimwissenschaften. Besonders
in der 1. Hälfte kommen viele Gedichte und
Gedichtstücke vor; ein künstliches schachbrett-
artiges in 64 Halbversen, die in verschiedener
Richtung gelesen werden können, von عثمان بن
عثمان بن † 1184/1770 steht f. 46^b ff.; ein chrono-
logisches, in welchem die Buchstaben jedes
Halbverses die Jahreszahl 1188/1774 ausmachen,
von عثمان بكتاش, steht f. 58^a. Von den Pro-
phetengenossen und Frommen sind u. A. be-
sprochen: الامام علي الهادي f. 130^b; الحسين بن علي
اويس القرني; 129^b ابراهيم بن جعفر الصادق; 133^b
159^a عدي بن مسافر الهكاري; 122^b.

Das Werk ist nach f. 8^b im J. 1201/1787 ver-
fasst; der Verfasser führt auch mehrere Ge-
dichte von sich selbst an.

Schluss f. 204^a: ان ينفعنا بالصالحين
ويلاحقنا بهم يوم الدين . . . والله وليّ التوفيق
وبيده الهداية الي الطريق

Schrift: ziemlich gross, schön, gleichmässig, vocallos.
Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im
Jahre 1263 Moharram (1846) von مصطفى بن يونس.

9802. Pm. 4.

2) S. 240—257.

8vo, 17 Z. (21 1/2 × 16; 15 1/2 × 10 1/2 cm). — Zustand:
nicht ganz frei von Flecken. — Papier: gelblich, stark,
etwas glatt.

Zwei Regez-Gedichte aus ganz neuer Zeit
auf Belagerung Moçuls, von Halil efendi el-
baçiri; deren erstes, 69 Verse lang, die Ueber-
schrift hat S. 240:

مكتوب الاديب خليل افندي البصيري الي السيد
عبد الله افندي يذكر فيها محاصرة الموصل

Anfang (v. 1. 8):

الحمد لله السلام المومنين الملك المقتدر المهيمين
ويعد فالانمي من السلام يهدي الي ابن سيد الانام

Schluss:

ما اشتدت الفتنة والخاصه وامتدت الهدنة والمساله
اقى انا المقر بالتنصير المستنهام المحافظ البصيري

Das 2. Gedicht, von 215 Versen, ohne
Ueberschrift, aber wol denselben Gegenstand
behandelnd, beginnt S. 245:

١ الحمد لله العزيز الغالب الناصر الممد ذي المواهب
٢ الماتح للجزل العميم الطول الدافع الصر الشديد الحول
٤ وبعد عرض صورة الاشواق وبث بث البين والغراق

Schluss:

ما اعمدت قواضب الكفاح بين الورى في السام والصلاح
من المحب الخالص المباهي بحب اهل الفضل عبد الله

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleich-
mässig, vocalisirt. — Abschrift (und vielleicht verfasst)
im Jahre 1241/1826.

9803.

Ueber Bagdād handeln die Werke von:

- 1) احمد بن علي الخطيب البغدادي ابوبكر † 468/1071.
- 2) عبد الكريم بن محمد السمعاني † 562/1167.

محمد بن محمد بن حامد الكاتب الاصبهاني
انسيل على 597/1201, u. d. T. الذيل [للسمعاني]

محمد بن سعيد بن يحيى الواسطي ابن الذبياتي
† 687/1289.

محمد بن محمود البغدادي ابن النجار † 648/1245.

علي بن ائجب البغدادي ابن الساعى † 674/1276.

محمد الذهبي شمس الدين † 748/1847.

محمد بن رافع ثقي الدين † 774/1872.

محمد علي بن محمد علان بن ابراهيم التبريزي العلوي
الفتح المستجاد في فتح بغداد † 1057/1647, u. d. T.

احمد بن محمد بن خالد البرقي
التبيان في اخبار بغداد

احمد بن محمد السرخسي ابو العباس
فضائل بغداد واخبارها

روضه الاريب لبعضهم

Ueber Elbaçra:

عمر بن شبة بن عبدة البصري ابوزيد † 262/876,
u. d. T. فضائل البصرة.

Ueber Elmauçil werden angeführt Werke von:

اسماعيل بن هبة الله الموصلى ابن باطيش † 655/1257.

ابراهيم بن محمد الموصلى (16) اكرباء الموصلى (14)

b) Persien.

9804. Mq. 435.

2) S. 1—37.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

ذكر اخبار ملوك الفرس

وهم الفرس الاول وقد اختلف الناس
في الفرس وانسابهم

Enthält die Persische Geschichte, von Ansburi
النوبري († 782/1882), von Anfang an bis auf Kherāsf etc.
; die nun folgende Geschichte des Boht naçr etc.
ist fortgelassen. — Schluss S. 37: وكان ملكه
فيما ذكر وعمره مائة وعشرين سنة

WE. 129, f. 157—164 enthält ein Stück
Geschichte Persiens, überschrieben:

ذكر ما جرى في ارض العراق في المدة المذكورة
d. h. um die Jahre 16/637 u. 17/638 d. H. herum.

9805. WE. 4.

130 Bl. 4to, c. 19 Z. (23 × 16: 20—21 × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. F. 1. 3. 4. von späterer Hand ergänzt. — Papier: gelblich, ziemlich dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^a (ohne Vorwort): مقدمة في بيان ظهور سلاطين الفرس ومدّة حكومتهم، لما كان في سنة تسعمائة وست سنين للهجرة في نظم المقدم انتظام سلاطين آثار الحمدة العثمانية في نوبة خلافة السلطان سليم خان الحج

Geschichte Persiens vom Ende des 17. Jahrhunderts p. Chr. an. — Das Vorwort f. 1^a giebt einen kurzen Ueberblick über die Regenten aus der Familie des Ism'îl Safî (um 906/1500) bis auf 'Abbās II († 1066/1656). Darauf folgt f. 2^b ein Abriss der letzten Regierungszeit des 'Abbās II, seines Nachfolgers Soleimān (bis 1103/1691); Schilderung, wie sein jüngerer Sohn Hosein die Nachfolge erhielt, und Angabe der Ursache, weshalb es mit dieser Çaft-Dynastie zu Ende ging (f. 12—16) (im Jahre 1134/1722). Es folgt f. 16^a eine Darstellung der Verhältnisse der Afghanen (الاعوان) und ihres feindlichen Auftretens, vom J. 1121/1709 an; der Kampf um die Festung Qandahār, mit abwechselndem Erfolg geführt, nimmt einen grossen Theil der Erzählung in Anspruch, die fortgeführt ist bis auf den Wahnsinn des Mir mahmūd und die als dann folgenden siegreichen Kämpfe des Asraf k̄ūn gegen Tahmasp. Der letzte Abschnitt handelt von der Behandlung der Mutter des Mir mahmūd. Derselbe schliesst (f. 130^a): واعطاها تعيينات كفافيا ولكرم ما اعطاها آكن ان تخرج الي الخارج

Die Abfassung stammt aus der Zeit dieser Wirren in Persien her, ungefähr 1140/1727.

Anfang einiger Abschnitte (uehst deren Ueberschriften):

ذيل في بقیة احوال شاه عباس الثاني، في اثنا 2^a f. 2^a ما كان سابقا عسكر الهند فاع

النكات في زوال دولة السلاطين، ولو ان في هذا 12^a العالم الكون والفساد في السابق

16^a بيان احوال الاعوان وسبب ظهورهم، الذين هم ارباب وقوف واصحاب المعرفة

23^a بيان عصيان يوركي خان والي كورجستان وانهزامه، فقبل هذا الاوان في اثنا تاريخ سنة 1114 يوركي خان الحج

34^a عزيمت مير اويس من مدينة اصبهان الي جانب قندهار، فلما الامير المرقوم لحصول ما في ضميره هذا المقدار

67^a ضبط الاعوان اوردي الحجم بعد الغلبة، فعلي هذه الصورة والسيناق في عسكر الطرفين

79^b احوال ميرزا سليمان وميرزا صفی، وجدت اشتداد شدة داعية الحجم وامتدت

109^b عزيمت المير محمود لاجل تاديب اهالي مدينة كز، في هذه الاثنا لما كان جاءه الفان

116^a بيان مقدار عسكر الاعوان وعددهم، في محيى الامير محمود الي اصفهان اشقندر كان

124^a بيان ارسال مكتوب من جانب اشرف لجانب طهماسب، في السابق في احيان محاصرة اصفهان لما اشرف سلطان ارسل

Schrift: türkische Hand, gross, weitläufig, etwas in einander gezogen, sehr coulant, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift etwa um 1200/1786.

9806. WE. 2.

114 Bl. 4to, 19 Z. (22 × 15^{1/2}; 14^{1/2} × 10^{cm}). — Zustand: schlecht; lose im Deckel, unsauber, die obere Hälfte durchweg wasserfleckig, wodurch stellenweise der Text beschädigt ist. — Papier: stark, gelblich, glatt. — Einband: schlechter Pappdeckel mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. F. 2^a (womit diese Handschrift beginnt) in der Mitte steht der Abschnitt: ذكر مرداويج وهو الثاني من ملوك الدولة الديلمية الختلية، ذكر ملكه طبرستان وجرجان Eben da:

Theil eines ausführlichen geschichtlichen Werkes, über die Herrschaft der Gazneviden und Selgüqen in Hōrāsān und den angrenzenden Ländern und überhaupt der kleineren asiatischen Dynastien in Asien. Es zerfällt in eine grosse Menge kleiner Abschnitte, deren Ueberschriften immer mit ذكر beginnen. Der Verfasser ist Ahmed ben 'abd elwahhāb ben mohammed ennoweirī † 732/1332 und dies vorliegende

Werk ist ein Stück aus dem 5. (und letzten) فن نهاية العرب في فنون الادب seiner Encyclopädie Dies bestätigt die Ueberschrift f. 32^a:

الباب العاشر من القسم الخامس من الفن الخامس في اخبار ملوك العراق وما والاها وملوك الموصل والديار الجزيرية والبكرية والبلاد الشامية والحلبية

الدولة الحمدانية والديلمية والبويهية والساخرية والتابكية

Diese Handschrift also fängt mit dem 9. Kapitel des 5. Theiles an (woran hier freilich die 3 ersten Blätter fehlen).

Schluss (f. 114^a): تم خلع في جمادى الآخرة سنة ست وخمسين وسبعمائة وأتمنا أردنا اسمه عاهنا على سبيل الاستطراد ولان سنجر عهد اليد بالملك بعده

Das Werk ist hiemit nicht zu Ende, sondern es folgen noch 1 oder mehrere Bände, und zwar zunächst behandelnd اخبار السلطان مغيث الدين. Die Unterschrift ist insoweit angekratzt, dass nicht genau ersichtlich, der wie viele Band folgt; nach der Ergänzung, wie sie jetzt am Rande steht, würde der 25. Band folgen.

Schrift klein, gedrängt, fein, ziemlich deutlich, ziemlich stark vocalisirt, blass, gleichmässig. Die Ueberschriften, im Text fortlaufend, roth. — Abschrift aus dem Original des Verfassers, von محمد بن ناهض الحلبي ابراهيم بن محمد بن ناهض الحلبي im Haleb, vom 17. Sawwāl 731/1339.

9807. Pet. 130.

220 Bl. 8vo, 19 Z. (20 1/2 × 13 1/2; 13 1/2 × 7 1/2^{cm}). — Zustand: gut. Die Schrift in Goldlinien eingefasst, ausserdem noch fast zu Ende des breiten weissen Randes eine rothe Umrahmung. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: brauner orientalischer Einband mit Verzierungen. — Titel fehlt. Es ist:

كتاب اليميني في تاريخ يمين الدولة محمود بن سبكتكين

Verfasser fehlt. Es ist:

ابو النصر محمد بن عبد الجبار العنبي الشاعر

Anfang f. 1^b: الحمد لله الظاهر باياته، الباطن بذاته، القريب برحمته، البعيد بعزته، . . . وبعده فان الدين والملك توأمان فالدين اس والملك حارس وما لا حارس له فضائع وما لا اس له فمهدوم، الخ

Geschichte des Mahmūd ben sebuktegin und der Howarezmier, von Abū 'nnaçr mo-kammed ben 'abd elgabbār elotbi um 470/1077.

Das Werk selbst beginnt, nach der Vorrede, f. 8^b mit: ذكر ايام الامير الماضي ابي منصور سبكتكين رحه واحواله، قد كان ذلك الامير قدس الله روحه في جبلته ابنى النفس حتى الانف الخ

Schluss (f. 219^b unten): فمن قرأ هذه الفصول فليحمد الله علي السلامة من مثلها والبراءة من فواح الاوزار وقوادح النار بها وليعلم ان الاساءة تعقب علي الايام عينا ثقيلًا وعيبًا وببلا وخطبا جليلا ولسانا كالحسام صقيلا وقبح الله من نقص عمره علي زيادة الاتام ومساءة الانام وحيياة الملام ويرحم الله عبدا قال امينا، تم الكتاب بحمد الله وعونه الخ

Schrift: ziemlich klein, hübsch, gleichmässig, etwas vocalisirt, die ersten 7 Bl. stark vocalisirt. Am Rande öfters Varianten, bieweilen auch kurze Glossen. — Abschrift im J. 1159 Rabi' (1746).

HKh. VI 14476. II 2255.

9808.

Dasselbe Werk in:

1) Pet. 186, 1, f. 1—214^a.

216 Bl. 4to, 15 Z. (28 × 17 1/2; 18 1/2 × 10^{cm}). — Zustand: etwas wurmtichig, besonders am Rande, unsauber. Auf dem breiten Rande oft theile Lesarten, theile kurze Glossen. An einigen Stellen der schadhafte Rand ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, wenig glatt. — Einband: rother Corduanband, etwas wurmtichig. — Titel und Verfasser fehlt. (Oben in der Ecke f. 1 in kleiner Schrift: كتاب يميني.)

Schrift: Persischer Zug, stellenweise ungleichmässig, im Ganzen ziemlich gross, kräftig, deutlich. An manchen Stellen etwas flüchtig. Ohne Vocale. — Abschrift c. 1000/1592.

2) Pet. 620.

231 Bl. 4to, 17—19 Z. (24 1/2 × 14 1/3; 14—15 × 8^{cm}). — Zustand: der Seitenrand im Anfange des Buches, etwa 50 Bl., schadhafte und ausgebessert; mehrere Wurmtiche, auch im Text. Der Rand, durchweg stark beschrieben mit Wort- und Sacherklärenden Bemerkungen, hat durch Beschneiden mehrfach gelitten. — Papier: ziemlich dünn, gelb, glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser fehlt. Von neuerer Hand auf dem Vorblatte bemerkt, mit Bleistift:

كتاب اليميني تاريخ ابي القاسم محمود بن سبكتكين، تاليف ابي نصر محمد بن الجبار العنبي

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, nicht ganz gleichmässig, vocallos; die Ueberschriften der Abschnitte zum Theil roth. — Abschrift im Jahre 1013/1804 von قوام الدين بن حاجي محمد الليثي

Das Werk ist mit f. 230^a zu Ende. Es schliesst sich daran f. 230^b und 231 eine Notiz über die Erklärung des Werkes.

Von dem Verfasser angeleitet hat محمد بن احمد بن محمد الكاتب geschrieben; dieselben stützen sich auf die früheren Erklärer تاج الدين عيسى بن محفوظ الطرقى und مهذب الدين علي بن محمد بن علي بن المهدي الجبرائلي und شهاب الدين ابو الشرف ناصح بن ظفر

3) Pm. 469.

352 Bl. 4°, 13 Z. (28 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{2}$; 15 × 7 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: am oberen und unteren Rande sehr wasserfleckig; in der 2. Hälfte auch am Seitenrande; ziemlich wurmstichig am oberen Rande. Der Rand bieweilen ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titel f. 1^a Mitte:

كتاب اليميني لابي النصر العنبي في اخبار السلطان يمين الدولة وامين الملة ابي القاسم محمود بن سبكتكين

Kürzer oben am Rande von späterer Hand:

تاريخ العنبي لسلطان محمود سبكتكين

Voraufergehen dem obigen Titel 4 Lobverse des ابو الفضل البيهقي auf den Verfasser.

Am Schlusse fehlt 1 Blatt. Von dem bei Pet. 130 angegeben Schlusse steht hier nur die 1. Zeile (9 Wörter).

Am Rande, besonders in der ersten Hälfte, stehen oft Bemerkungen; bieweilen auch zwischen den Zeilen kurze Glossen, in kleinerer Schrift.

Schrift: ziemlich gross, weit, gefällig, vocallos. — Abschrift c. 1100/1888.

Nach f. 184. 190 fehlt etwas. Auf f. 214 folgt 230. 215—229. 231 ff.

9809.

1) We. 1775, 14, f. 44^b—55.

8°, 27 Z. (18 × 13 $\frac{1}{2}$; 15 $\frac{1}{2}$ × 10 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: am Rande, besonders dem oberen, wasserfleckig. — Papier: gelb, dünn, glatt. — Titelüberschrift und Verfasser:

هذه لطايف من تاريخ اليميني للعنبي

Auszüge aus demselben Geschichtswerke.

Sie beginnen hier mit: ذكر الحال التي انعدت بين السلطان يمين الدولة وبين ايلك الخان في النواصل والتظاهر والتعاقد على التعاريف والتظاهر

und schliessen: ولسانا كالحسام صقيلا وقبح اللد من نقص عمره على زيادة الاثام ومساءة الانام وحياسة الملام ويرحم الله عبدا قال امينا

Schrift: klein, gedrängt, gleichmässig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1100/1888.

2) We. 1786, 5, f. 96^v—101.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Ueberschrift:

من تاريخ العنبي

Aufang: وقد كان ابو الفتح المستي ينكر حركات السلطان في تلك المقاصد برأي يستميله من عطار وحقا ما كان يقول الخ

Stück aus der Chronik des El'otbi. Darin f. 97^a ff. Verse von ابراهيم النطنزي und mit allerlei Künsteleien; auch Prosaprobe von demselben. Ferner f. 99^b ff. Proben zeitgenössischer Dichter, in Vers und Prosa; darunter: الوزير الصفي ابو العلاء محمد بن حصول, ابو المعالي العقيلي, الدهخدا ابو اليد القصري, ابو سعد البختكينى, علي بن الحسن الباخري, الاستاذ بهمنيار, الكيا الاجل ابو غانم شهباز بن بندار

9810.

Hier seien noch erwähnt die Werke:

- 1) بدر الدين العيني von تاريخ الكاسرة 855/1451.
- 2) نصرة الفترة وعصرة الفطرة في تاريخ آل سلجوق محمد بن محمد بن حامد الكاتب الاصبهاني von عماد الدين 597/1201.
- 3) علي بن يوسف القفطي von تاريخ آل سلجوق 646/1248.
- 4) Desgl. von عمر المرسوي 977/1569.
- 5) مسامرة الملوك في تاريخ اهل سلجوق
- 6) عبد الله بن احمد البلخي von مفاخر خراسان 819/981.
- 7) الحاكم النيسابوري von تاريخ خراسان 405/1014.
- 8) ابو الحسن السلامي von تاريخ ولاية خراسان 998/1008.
- 9) احمد بن موسى بن مردويه von تاريخ اصبهان 410/1019.
- 10) Desgl. von عبد الله الاصبهاني ابو نعيم 430/1039.

- 11) Desgl. von عبد الوهاب بن محمد بن يحيى $\dagger$ 511/1117. الاصبهاني ابن مندة
- 12) محمد الدين von نزعة الازهان في تاريخ اصبهان $\dagger$ 817/1414. الفيروزآبادي
- 13) محمد بن يزيد بن عبد الله von تاريخ قزوين $\dagger$ 273/886. القزويني ابن ماجنة
- 14) الخليل بن عبد von الارشاد في اخبار قزوين $\dagger$ 446/1054. الله بن احمد القزويني ابو يعلى
- 15) عبد الكريم بن von التدوين في اخبار قزوين $\dagger$ 623/1226. محمد الراعي القزويني ابو القاسم

10. Aegypten.

9811. We. 1893.

285 Bl. 4°, 15 Z. ($24\frac{2}{3} \times 16$; $17 \times 11\frac{1}{3}$ cm). — Zustand: nicht recht fest im Einband, besonders nicht zu Anfang; wasserfleckig, theils (und meistens) am oberen Rande, theils auch (im Anfang) am unteren. An verschiedenen Stellen ausgebessert, so bes. f. 1^a. Nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: bräunlich, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

سيرة مولانا السلطان السيد الاجل الملك الناصر العالم العادل الجاهد المرابط المؤيد المظفر المنصور صلاح الدنيا والدين ابي المكارم يوسف بن ايوب
قدس الله روحهما ونور صريحهما

Verfasser f. 1^a:

بهاء الدين ابو الحسن يوسف بن رافع بن تميم

Dies ist der ursprüngliche Titel der Handschrift, etwas verblasst, etwas abgeseuert und etwas verklebt (wegen schadhafter Stelle). Von späterer Hand steht deraelbe, etwas abgekürzt, in grossen gefälligen Zügen darüber geschrieben; auf dem aus ganz neuer Zeit stammenden Vorblatt steht ausführlicher:

سيرة السلطان الملك الناصر صلاح الدنيا والدين يوسف بن ايوب بن شاذي بن مروان الكردي الدينوني فانتخ القدس الشريف للقاضي بهاء الدين يوسف بن رافع رحه

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي من علينا بالاسلام وهدانا للايمان الحاربي علي احسن نظام وانعم علينا بشفاعه نبينا عليه السلام . . . وبعد فاني لما رايت ايام مولانا السلطان الملك الناصر جمع كلمة الايمان قام عبدة الصلحان رافع علم العدل والاحسان الخ

Leben des ägyptischen Fürsten Çalāh eddīn jūsuḥ ben ejjūb $\dagger$ 589/1198. Der Verfasser Jūsuḥ ben rāfi' ben temīm ben 'otba ben moḥammed elḥalebī elmauḥilī behā eddīn abū'lmeḥāsīn ibn šeddād, geb. 589/1144, $\dagger$ 632/1234, nennt sein Werk f. 2^b:

النوادر السلطانية واحسان اليوسفيّة
und bezeichnet es als ein Compendium (مختصر), weil sich über den Fürsten und seine Zeit ausserordentlich viel mehr sagen lasse.

Es zerfällt in 2 Theile (قسم).

1. في ذكر مولده وخصايصه وارصافه وشمائله وخلاله f. 2^b قسم 1.
3^a ذكر مولده رحه
3^b ذكر ما شاهدناه من مواظبته على القواعد الدينية وملاحظته الامور الشرعية
9^a ذكر عدله
u. s. w.

2. في بيان تقلبات احواله ووقايعه وفنوحه f. 18^b قسم 2.
في تواريخها

- 18^b ذكر حركته الي مصر الحروسه في الدفعة الاولى
عكبة عمه اسد الدين رحه
20^a ذكر عوده الي مصر في الدفعة الثانية
21^a ذكر عوده الي مصر في الدفعة الثالثة
وهي التي ملكوها فيها
23^a ذكر وفاة اسد الدين ومصير الامور الي السلطان

Die letzten Abschnitte sind:

- 228^a ذكر مرضه رحه
(ذكر تخليف الافضل
229^b ذكر وفاته رحه وقدس الله روحه واحسن
خلفه للمسلمين

Schluss f. 231^b: واشتغل الملك الافضل بتدبير

امره ومراسلة اخوته وعمه
ثم انقضت تلك السنون واعلمها فكانها وكانهم احلام
وصلى الله على سيدنا محمد النبي وعلى آله هذا آخر
اخبار الملك الناصر صلاح الدنيا والدين ابي المظفر
يوسف بن ايوب رحه

Der Verfasser sagt in der Unterschrift, f. 231^b, er sei mit dem Zusammenbringen der Nachrichten über den Fürsten an dessen Todestage fertig geworden. Dann giebt er noch eine Zu-

sammenstellung der Namen der den Franken abgenommenen Städte und Festungen vom J. 588/1187—586/1190 f. 232^a; dieselbe beginnt mit طبرية على بحر الأردن بالسيف und schliesst f. 233^a mit السوفند قريبا من صيدا.

Schrift: ziemlich gross, breit, stattlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift im Jahre 625 Sa'bān (1228) von القائل بن محمد بن محمد بن عثمان بن يوسف بن ايوب

Nach f. 9 fehlen 10 Bl. (= ed. Schultens p. 10⁹²—20⁹⁸); nach f. 228 fehlt 1 Bl. (= ed. Schultens p. 273^a—274²⁶).

Nicht bei HKh.

F. 234^b u. 235^a stehen einige Notizen, die Jahre 676/1276 u. 676/1277 betreffend.

9812. WE. 127.

151 Bl. Folio, 23 Z. (30¹/₂ × 20; 20¹/₂ × 14^{cm}). — Zustand: stellenweise etwas fleckig. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederücken und Klappe. — Titel fehlt: aber aus f. 1^b oben und aus der Unterschrift ergibt sich als solcher:

ك" الروضتين في اخبار الدولتين النورية والصلاحية
Verfaesser fehlt. Es ist:

عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابراهيم بن عثمان
المقدسى دمشقى شهاب الدين ابوالقاسم وابوشامة

Anfang (nach dem Bismillāh und der kurzen Doxologie und Anführung des Titels des Werkes) f. 1^b: السنة الرابعة والسبعين وخمسمائة من الهجرة؛ قال العماد فيها اسقط السلطان الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب من مكوس الذي كان يؤخذ من الحاج في مكة

Der Verfasser ist 'Abd errahmān ben ismā'il ben ibrahīm ben 'otmān elmoqaddesi eddimasqi šihāb eddin (abū 'lqāsim und) abū šāma, geb. 599/1203, † 666/1267.

Dies die Geschichte Aegyptens behandelnde Werk zerfällt in 2 Theile und stellt sehr ausführlich die Geschichte der beiden Herrscher *Nar eddin maḥmūd ben zenki*, geb. 511/1117, † 569/1173 und *Ḥalāh eddin jūsuḥ ben ejjūb*, geb. 582/1187, † 589/1198, dar; der vorliegende 2. Band umfasst die Jahre 574/1178—597/1201.

Die Hauptquelle des Werkes ist El'imād el-katib d. h. Moḥammed ben moḥammed ben ḥamid ben moḥammed eliḡbahāni eddimasqi *elkatib 'imad eddin* (oder el'imād) abū 'abd allāh ben aluh. (oder ben ollah (بن آلہ oder آلہ بن) [und *ibn akū 'lazīz* (ابن اخى العزيز)], geb. 519/1126, † 597/1201. Er war Geheimsecretär des Sulṭāns Ḥalāh eddin jūsuḥ.

Schluss (f. 150^b): وتوفى المعظم ابن العادل في اواخر سنة اربعة وعشرين وستماية واخوه الاشرف والكمال في سنة خمسة وثلاثين وستماية رحيمهم الله تعالى واسكنهم جنته؛ تمت كتب الروضتين الخ

Schrift: ziemlich gross, etwas schwunghaft und sehr coulant, gleichmässig, vocallos, mit rothen Ueberschriften. — Abschrift im Jahre 988/1631 von خضر بن خضر بن

الحاج حسن بن الحاج محمد الامدي

F. 151 Tabelle über die Ejjūbidischen Sulṭāne.

HKh. I 546 (ازهار الروضتين).

In Mq. 121, S. 257—274 Auszüge daraus (s. No. 3350, 13).

9813. Spr. 53.

178 Bl. 4°, 25 Z. (26 × 19; 19¹/₂ × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch etwas wurmstichig und nicht recht sauber, besonders in der 1. Hälfte. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfaesser f. 2^a:

كتاب فيه مذيل الشيخ شهاب الدين ابي محمد
عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابراهيم المقدسى
المعروف بابي شامة

Spezieller s. unten.

Anfang f. 2^b: الحمد لله الذي انفرّد بالبقا وكتب على غيره الزوال وجعل الدنيا منتقلة لا تدوم على حال . . . أما بعد فان في مطالعة كتب التواريخ معتبرا وفي ذكرها عن الغرور بالدنيا مزجرا لا سيما اذا ذكر من مات في كل عام من المعارف والاخوان الخ

Der Verf. Abū šāma sagt in der Vorrede, dass dies Werk sich als Fortsetzung schliessen an sein so eben besprochenes, كتاب الروضتين, und bis an sein Lebensende fortgeführt werden solle, hauptsächlich auch um die Todesjahre und biographischen Notizen festzustellen.

Der Titel ist nach der Vorrede f. 3^a, Z. 5:

المذيل على الروضتين من اول سنة تسعين
على ترتيب السنين

Der Verfasser behandelt Jahr für Jahr, von 690/1194 an, zuerst die politischen Ereignisse dann die dahin fallenden Nekrologe; auch giebt er nachträglich hie und da Ergänzungen zu dem ersteren Werke. Enthält ziemlich viel Verse bei den biographischen Artikeln. Die einzelnen Jahre beginnen mit: . . . ثم دخلت سنة . . . Die einzelnen Ereignisse und Todesfälle mit: وفيها. Diese Worte sind meistens mit rother Dinte. So fängt d. J. 590 an: ففيها استعادت الفرنج خذلهم الله حصن حبيب بعاملة من كوردى فقيه كان فيه في مستهل صفر

ثم دخلت سنة احدي وتسعين، ففيها: F. 4^b
قدم العزيز بن صلاح الدين الي الشام الخ

Das Werk schliesst im J. 665/1267 f. 178^a so:
وفي يوم الاحد ثامن عشر شعبان توفي الجمال محمد بن نعمة النابلسي وكان رجلا صالحا رحمه توفي ببستانه بوملكا ودفن بمقابر باب كيسان عند ابيه رحمه الله وابانا

Darauf ist f. 178^a, 4—6 von anderer Hand eine Notiz hinzugefügt über den im selben Jahre erfolgten Tod des Verf., am 19. Ramaḡān 665/1267.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. — Abschrift c. 700/1300.

9814.

1) Mf. 78.

206 Bl. 4°, 21 Z. (25¹/₄ × 18; 18 × 13^{cm}). — Zustand: nicht recht sauber, am Ende stark fleckig und die untere Ecke beschädigt, letzteres auch der Fall mit Bl. 3 und 4. Von Bl. 1 ein Stück am Rande abgerissen. Nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1^a (von späterer Hand):

المذيل على الروضتين في الوفيات لشهاب الدين أبو شامة (wobei als sein Geburtsjahr 699 angegeben wird, wofür es aber heissen muss 599.)

Schrift: ziemlich gross, flüchtig, nicht ganz leicht, fast vocallos. F. 1. 2 von etwas späterer Hand ergänzt. Am Rande bisweilen der Inhalt angegeben mit rother Dinte. — Abschrift i. J. 1009/1599, von أبو اليمين البتروني.

2) Mq. 655, f. 39^b—41^b.

Regez-Gedicht des يحيى بن عبد العظيم يحيى بن ابن المصري الجزار
العقود الدرية في الامراء المصرية

Zählt die Emire Aegyptens auf von 'Amr ben el'āç an bis auf seine Zeit. Anfang:

الحمد لله العلى ذكره ومن يفرق كل امر امره
Im Ganzen 97 Verse.

3) Mq. 655, f. 106^b—108^b.

Regez-Gedicht des محمد بن دانيال الموصلی
† 711/1311, die Oberrichter Aegyptens aufzählend, von der Eroberung des Landes an bis auf البدر بن جماعة. Anfang:

يقول راجي كرم الله العلي محمد بن دانيال الموصلی
Enthält 99 Verse; nebst einem Anhang des السيوطي, ebenfalls in Regez-Versen, die Reihe der Richter fortführend bis zum J. 886/1481, in 23 Versen. — HKh. IV 8229.

4) We. 1094, f. 100 ff.

enthält gleichfalls das Regez-Gedicht des Ibn dāniāl.

9815. We. 359. 360.

(= Bl. 1—139 und 140—270.)

4°, 27 Z. (28¹/₂ × 19; 20 × 11^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; aber doch häufig fleckig und etwas unsauber, auch nicht frei von Wurmstich. Die ersten Blätter in We. 359 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel u. Verf. fehlt. Nach der Vorrede f. 10^a ist der Titel:

كتاب الالهام بالاعلام فيما جرت به الاحكام
والامور المقضية في وقعة الاسكندرية

Der f. 1^a von ganz neuer Hand (im J. 1270/1858) geschriebene Titel
هذا كتاب الامام العالم العلامة فيما جرت به بالاحكام الخ
ist in der ersten Hälfte (den angeführten Worten) uncorrect.

الحمد لله الواحد القهار العزيز: f. 1^b
الجبار المعز المذل الهادي والمصل . . . وبعد فان ثغر
الاسكندرية الحروس من حين فتحه خالد وعمرو صار
للمومنين فيه النهي والامر لم تمتد اليه يد جبار جائر
ولا مشرك كافر بل كل من قصده من البحر الملح
رجع بالخبيبة وعدم الريح الخ

Das Werk schildert die Eroberung Alexandriens durch *ربير بطرس بن ريبوك صاحب قبرس* im J. 770/1369. Es handelt sich um den Ueberfall Alexandriens durch Peter I., den König von Jerusalem und Cypren, aus dem Hause Lusignan. Sein Vater hiess Hugo. Die Namen Beider sind hier entstellt in Ribir buṭrus und Rijük; ersterer für Rê Pier Petrus; der andere für Rê Ugo. Jener ist also, aus Unkenntniss oder Missverständniss des Verf., mit dem doppelten Namen Pier und Petrus bezeichnet. S. darüber und über den Inhalt des Werkes die ausführlichen Angaben in der Dissertation: Der Ueberfall Alexandriens durch Peter I. etc., von Paul Herzsohn. 1. Heft. Bonn 1886.

Der Name des Verfassers ist nicht ersichtlich, aber besonders aus f. 120^a, 19 ff. erhellt, dass er seit 787/1386 in Alexandrien gewohnt und dies Werk in den J. 767/1365—775/1373 verfasst habe. Er ist ein kenntnissreicher Gelehrter, auch Freund der Poesie und hat selbst gedichtet; besonders gern führt er Stellen aus 'Omar ibn elfariq an.

Man hat Mühe, das vorliegende Werk als ein Geschichtswerk zu erkennen. Der Verfasser schweift jeden Augenblick von seinem eigentlichen Thema ab, um einen vorgekommenen Punkt ausführlicher zu behandeln und geräth von da auf wieder Anderes. Die gewöhnliche Redensart dafür ist *ساذكر هنا*. Die Rückkehr zu seinem Thema bezeichnet das oft angewandte *نعود* (oder auch *نرجع*).

Die Vorrede — in der auch schon allerlei weitab Liegendes behandelt ist, wie f. 3^b *في الروايع 7^a*, *في فرايص الاسلام وسننه وشروطه*, 9^a — ist f. 10^b, 5 zu Ende. Das Werk selbst beginnt dann daselbst: *وسايتدئ بذكر الاليتين الكريهتين المتقدم ذكرهما ان شاء الله تعالى قوله عز وجل ألم غلبت الروم في ادنى الارض الخ* fängt also sofort mit einer Abschweifung an. F. 11^b behandelt: *لمع من اخبار الروم والفرس* (geht mit Unterbrechungen bis f. 25^b); f. 14^a *u. s. w. في فضائل الكعبة ومجيباتها الي الخشبر*

Die Hauptpunkte des Werkes sind:

- 25^b ذكر المنامات التي رثيت قبل وقعة الاسكندرية
26^b ذكر ما قيل في الملحمة من قدوم الفرنج الي الاسكندرية والشام بسبب الحرب

[Er benutzt hiefür ein Gedicht des جمال الدين يوسف الجبريقي Wafir, auf reimend, das durch Bezeichnung einzelner Fürsten durch bloss Einen Buchstaben besondere Schwierigkeiten bietet; er theilt, weil ihm Manches darin selbst dunkel war, nur einiges daraus mit.]

- 27^b في ذلة القبرسي بين ملوك النصرانية وجمابرة الرومانية
وضعف مملكته وبلاده بين ممالكهم ومدنهم
30^b ما قيل في الصعيد والبحيرة
33^a ذكر فتح حميد بن يعقوب لجبيرة قبرس في دولة الرشيد
74^b ذكر الاسكندرية وبانيها وتاريخ فتح الصكابة لها
79^b ذكر منام ريبوك والد ريبير قبل مولد ريبير صاحب قبرس وصفة فتح الصكابة للاسكندرية ودمياط وغير ذلك من الوردات المستطردات
93^b ذكر السبب الذي حمل صاحب قبرس على غزوة الاسكندرية وغير ذلك
100^b ذكر كيفية ظفر القبرسي بالاسكندرية بما جمعه من اجناس نصاري الرومانية وغير ذلك
117^a ذكر ما فعلته انفرنج ايضا بالاسكندرية
168^b لما كان في اواخر سنة ثمان وستين وسبع مائة اشاعت الناس بالاسكندرية ان القبرسي جمع جمعا كبيرا من النصاري الخ
197^b ذكر الايات الكريمة التي وردت في مصر وذكر من دخلها من الانبياء والعلماء والاولياء والادباء ومن سكنها من الحكماء وذكر بعض ملوكها الكفار وقسمة الارض بين اولاد نوح وغير ذلك
209^b ذكر فضل مصر وبركتها وكثرة خيرها ومعادن رزقها وطيب عيشها ورخص سعرها وغير ذلك من عجائبها
217^b ذكر ملوك الاسلام بمصر بعد الثلاثمائة سنة الي سنة الهجرة خمس وسبعين وسبعمائة
238^a ذكر الحكايات التي قيل انها جرت بالاسكندرية حين الوقعة مع ما اصفت اليها من الاشياء المستطردة المناسبة لها

Die nebenbei behandelten Gegenstände sind sehr zahlreich; sie sind zum Theil theologischer,

zum Theil geschichtlicher, auch sprachlicher Art etc. Einige derselben sind:

37^a وقعة دمياط 39^b فتح عمورية

41^b ما قيل في اجناس النساء من الاشعار وغير ذلك

50^a سؤال فقراء العرب وفصاحتهم في سؤالهم

54^b ما تنسب به الجوري

54^b ما قيل في عتق السراي وانتزويج بهن

55^a ما قالته العلماء في الاماء وغيرهن

58^b ما قيل في صفة جامع دمشق وبانيه وغير ذلك

60^b ذكر ما كان بدمشق من الكنايس حين فتحها

المسلمون

ترجمة الامام فخرالدين الرازي 136^a ذكر وقعة بغداد 121^a

ذكر الاسكندر 205^a النظر في علم النجوم 137^b

Ueber Namen und Arten der Schiffe und allerlei, was darauf Bezug hat, handelt f. 123^b ff. und 127^a ff.

Von Trauergedichten auf den Fall Alexandriens hat er beigebracht:

1) f. 118^a von sich selbst, anfangend:

عاذلي لا تلمّ وحتل ملامي فعيوني بعد الدموع ذوامي
116 Verse lang, Häff.

2) f. 122^b die المرببة des احمد ابو العباس

ابن ابي حجلة المغربي. Anfang:

الا في سبيل الله ما حلّ بالثغر على فرقة الاسلام من عصبة الكفر
mit erklärenden Bemerkungen, die jedoch durch allerlei Excurse unterbrochen werden (Tawil).

3) f. 187^a die des محمد بن حسن بن احمد

ابو عبد الله محمد بن حسن بن احمد. Anfang:

هَمَّتْ يا لقومي بالدموع عيوني

لمعظم شاجوي وانبعات شاجوني

4) f. 188^a eine andere von demselben,

13 Verse, Häff, anfangend:

اي جفن له المنام يداني عند صدم العدو بالاجفان

5) f. 188^b die des محمد بن طاهر بن احمد

ابو عبد الله محمد بن طاهر بن احمد. Anfang:

حادث حلّ اري الناس العبر فما قد هل منه يعتبر

6) f. 236^b die des محمد السنترابي

ابو عبد الله محمد السنترابي. Anfang:

خاطر فاجا الوري لقا خطر اوقع الناس الرزايا والخطر

Schluss des Werkes f. 270^a: وقد اشهب
لا تكون الامة ام ولد بالدم المجتمع ولا تنقصي به
عدة المطلقة قيل معنى هذا ان يصب على الدم
الماء فلا يذوب والله اعلم

Schrift: gross, kräftig, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Stichwörter und Ueberschriften roth. Der Text in rothen Linien eingefasst. — Abschrift c. 1000/1500.

Nach f. 171 fehlen 8 Bl., nach 217 (vielleicht) auch 8 Bl.

Nicht bei HKh. (vergl. HKh. II 2136).

9816. Spr. 85.

5) f. 7^b — 17.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser: s. Anfang.

انفاج: هذه نبذة نقلت من منتقى

تذكرة النسبية في أيام المنصور وبنية
مختصراً حسب ما دعي الغرض اليه واستحسنه
للعلامة الاديب بدر الدين ابي محمد الحسن بن
كمال الدين ابي حفص عمر بن الحسن بن حبيب

Ein Stück aus dem Geschichtswerke des Bedr eddīn elhasan ibn Kabīb † 779/1877 (No. 2285), welches einen Abschnitt der Türkenherrschaft in Aegypten vom J. 678/1279—725/1825, d. h. die Regierung des Abū 'Imoṣaffār Qalāwūn und seiner nächsten Nachfolger, behandelt. Unter dem im Titel stehenden المنصور ist eben zu verstehen. — Dies Werk ist verschieden von demjenigen desselben Verf., das درة الاسلاك الخ heisst und mit dem Jahre 648 beginnt. — Jedes Jahr beginnt hier mit ... سنة; die einzelnen Vorfälle dann mit وفيها eingeleitet.

وانبداؤها: 7^b Anfang des Werkes selbst f. 7^b:
من سنة ثمان وسبعين وستماية قال وفيها ولي الملك
المنصور ابو المظفر قلاوون الصالحى امير الملك بالديار
المصرية والبلاد الشامية وما اضيف اليهما من الاراضى
المقدسة والنواحي الاسلامية وذلك بعد خلع الملك
العادل الخ

Das Jahr 725/1825 ist nicht ganz zu Ende; es hört hier auf mit den Worten: والمحافظة ابو عبد الله الذهبي وغيرهما من الاعيان

9817. WE. 133.

45 Bl. 8vo, 11 Z. (18¼ × 13; 13 × 9^{cm}). — Zustand: lose Lagen, etwas fleckig; die ersten Blätter schadhaft. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband fehlt; in Pappfutteral. — Titel f. 1^a:

كتاب الدرّ النضيد في مناقب الملك الظاهر
أبي سعيد خلد الله سلطانه

Ebenso f. 7^a in der Vorrede. Verfaasser fehlt, s. unten.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي آيد الاسلام
بملك ظاهر غدا سيفه بالتأييد والنصر ماثورا . . .
اما بعد فالعدل احري ما سطرت مائر من حفظ عايه
واقبتمت مفاخر من قام به الخ

Nachdem sich der Verf. über den Begriff des „gerechten Königs“ in der Vorrede ausgelassen, geht er daran, das Bild desselben an dem Sultān Elmelik effāhir seif eddm abū sa'īd barqūq † 801/1399 [المملك الظاهر سيف الدين أبو سعيد برقوق] zu zeichnen, nachdem er zuvor seine Vorgänger, vom Sultān al-mu'izz li-dīn al-dīn abū bakr † 655/1157 an, kurz besprochen.

Das Werk zerfällt in 3 Kapitel.

1. Kap. f. 7^b في مبتدا دولة الترك
2. Kap. 24^a في المسائل الفقهية
3. Kap. 38^a في مناقب مولانا السلطان الملك الظاهر

In dem 2. Kapitel stellt der Verfasser einige Rechtsfragen auf, die er zugleich beantwortet: denn es gehöre sich, dass der gerechte König mit Gelehrten umgebe und an ihren Unterhaltungen Theil nehme; in dem 3. Kapitel führt er die vortrefflichen Eigenschaften des Barqūq auf, und schliesst mit einem Gedicht von 22 Versen, dessen Anfang (Tawil):

شرحتم لوجودي في محبتكم صدرا
وصبرنى حكيمى فام استنطع صبيرا

Die Unterschrift auf f. 45^a تم الكتاب المبارك † 785/1383, datirt das Buch vom 15. Gom. II des Jahres 785/1383, und es ist kein Grund, dieselbe zu bezweifeln. Daraus erhellt, dass diese Lobschrift dem Barqūq nach erst kurzer Regierung, noch vor Ablauf des ersten Jahres, gewidmet sei (denn Barqūq kam im Ramadān

des Jahres 784/1382 zur Regierung) und dass der Verf. eben sein Zeitgenosse war, wozu f. 23^a stimmt.

Am Ende der Unterschrift steht:

خدمة المملوك محمد بن عقيل

d. h. dies Werk ist von Mohammed ben 'aql (dem Barqūq) gewidmet. Da die Worte von derselben Hand sind wie die übrige Unterschrift, so ist wol sicher, dass der Verfasser gemeint ist.

Die Handschrift ist schwerlich Autograph des Verfassers; sondern stammt etwa aus der Zeit des 10. Jahrhunderts, etwa 150 Jahre nach dem Verfasser.

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, deutlich und gut, wenig vocalisirt. Die Ueberchriften roth. Biaweilen fehlen die diakritischen Punkte.

9818. Pm. 476.

37 Bl. 8vo, 23 Z. (18 × 13; 12½ × 8¼^{cm}). — Zustand: ziemlich stark fleckig, besonders in der vorderen Hälfte; auch nicht ganz frei von Wurmfach. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rothbrauner Lederbd. — Titel f. 1^a von späterer Hand:

زبدة كشف الممالك

Ebenso im Vorwort f. 2^b, Zeile 2. Verf. fehlt: s. nachher.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رافع بعض خلقه
فوق بعض درجات ومفضل من اختاره بالافهام الذكبية
لبلوغ المكرمات . . . وبعد فان قلم القدر اذا جري
للعبد بالتوفيق والارشاد الخ

Nach allgemeinen Vorbemerkungen über den Rang und den Stand der Einsichten in Regierungsdingen, zu dem es Jemand mit eifrigen und redlichen Bemühungen bringen kann, sagt der Verfasser, welcher sich f. 1^a, vorletzte Zeile, nennt: خليل بن شاهين الظاهري er habe für solche, welche auf Geschichtskennntnisse Werth legen, so verschieden auch ihre Zwecke dabei seien, ein allen Anforderungen entsprechendes Werk verfasst, betitelt:

كشف الممالك وبيان الطرق والمسالك

in zwei starken Bänden und in 40 Kapiteln. Dasselbe behandle zwar eigentlich nur die Geschichte von مصر (d. h. Aegypten), allein bei dem Umfang und der Bedeutung des Reiches habe er

alles, was darauf Bezug habe, in die Behandlung hineingezogen. Dann habe er daraus diesen Auszug gemacht und ihn in 12 Kapitel getheilt. Die Uebersicht derselben steht f. 2^b und 3^a.

1. في تشريف ملك مصر على ساير الممالك f. 3^a باب 1. وما فضل به على غيره بالمعابد والمزارات وما به من الحجائب او العمارات وتزيين مدنه وقلاعه ومعاملاته وحدوده وما يحتوي عليه،
2. في وصف السلطنة الشريفة وما يتخلى 22^a باب 2. به السلطان من الصفات وما يعتمده لاقامة لوازمها الموظفين ووصف الموابك الشريفة والملبوس لكل من ينسب الي الملك من الخاص والعام،
3. في وصف امير المومنين وبيان احواله 26^a باب 3. وكان حقه ان يقدم ولكن مرادنا تصخيم الملك حيث صار بالمبايعة منه الي السلطان ووصف قصة القضاة اهل الحل والعقد والعلماء ائمة الدين والقضاة،
4. في وصف الصاحب الوزير والدولة الشريفة : باب 4. والسادة المباشرين اركانها وما يتعلق بكل ديوان وكتابه مثل الانشاء . . . وبقية الدواوين والموقعين على ما ياتى تفصيلها،
5. في وصف اولاد الملوك ونظام الملك الشريف : باب 5. ونايب السلطنة الشريفة واتباع العساكر المنصورة والامراء مقدمي الالوف والطبلخانة والعشريات والعشراوات والخمسوات بالديار المصرية،
6. في وصف ارباب وظيف مجملة ووظائف : باب 6. مفردة ياتى تفصيلها والاجناد والقرانيص والخاصكية وبقية المماليك الشريفة السلطانية واجناد الحلقة المنصورة والبحرية ومراكزهم ومراكز البطايق والسلاح والبريد،
7. في وصف الادر الشريفة وزمامها والطواشية : باب 7. وخدام السنارة ووصف الخزانة والسلاح خانة والحواصل الشريفة . . . وجهات ذلك ومصروفه
8. في وصف البيوتات والمطبخ والاصطبلات : باب 8. الشريفة وما بهن على الاختصار ووصف الشكرخانة والسرحات والصيد والاحواش وكسر النبل وركوب الميادين ودوران الحمل وما يناسبه ومراحل الحجاز الشريف،
9. في وصف كشاف التراب وعمارة الجسور : باب 9. والحفير والجرافة وما يحتاج اليه البلاد عند فيض النيل وهبوطه ووصف الكشاف والولاية وارباب الوظائف باقاليم الديار المصرية وما يتعلق بذلك من التزيين،
10. في وصف الممالك الاسلامية والمدن بالبلاد : باب 10. الشمالية ومن ذلك من الكفال والنواب والسادة القضاة والامراء والمباشرين وارباب الوظائف والجنود ووصف امراء العربان . . . وامراء التركمان والاكباد ومقدمين العشران وعشايرهم،
11. في وصف الغزوات وذكر بعض اجورها على : باب 11. حسب الاختصار ووصف التجاريد والمهمات الشريفة ونوادير اتفقت بالملكة اليمنية والديار البكرية والجزاير القبرصية التي فتحتم في الايام الاشرفية،
12. في حوادث الدهر التي من عملها وقع : باب 12. في الصنك والقهر والآداب والاغراب والتعليم واشياء مفردة لا يجوز المطاعنة فيها بل يستوجب التسليم وفوائد جمّة فيما يصلح لهذه الامة،

Von dem Werke sind hier nur die drei ersten Kapitel vorhanden, das 3. aber auch noch nicht ganz bis zu Ende; ausserdem ist noch nach f. 26 eine vielleicht nicht beträchtliche Lücke. Das erste Kapitel ist hauptsächlich geographischen Inhaltes, darunter ist von f. 7—14 ausführlicher die Rede. — Das Werk ist ausser in Kapitel auch in Abschnitte getheilt, aber für die Wörter dafür sind häufig Lücken gelassen. Der Verfasser *Ḥalil ben šāḥin eṭṭāhiri gars eddīn* (No. 4272) spricht hier ziemlich oft von sich und seinen Lehrern und seinen Werken. Er hat den Ehrennamen *war gcboren* 818/1410 (f. 13^a) und starb im J. 878/1468. Einen Theil seiner Lehrer in den Rechtswissenschaften macht er im 3. Kap. namhaft; bei einem derselben *الآخنائى المالكي* († 842/1488) hat er im J. 840/1496 gehört (f. 29^a). F. 6^b führt er ein Lobgedicht auf Mohammed, von ihm selbst verfasst, an; 28^a sein *Tahmīs* zu der *العينية* des *السهيلي*, welche f. 27^b mit

7 Versen mitgetheilt ist. Sein Takmīs ist besonderer Art, insofern er seine Bearbeitung, also jedesmal 3 Halbverse, zwischen den 1. und 2. Halbvers jedes ganzen Verses schiebt. Also z. B. Vers 1 beginnt so:

يا من يري ما في الصمير ويسمع
وبيزيد في حسنات من يتخشع
وجيب من في ستره ينصرع الخ

F. 29^a Mitte ist eigentlich eine leere Stelle gelassen, die der Verfasser später, wie es scheint, hat benutzen wollen, um die Liste seiner Lehrer in Aegypten zu vervollständigen. Er hat sie dann aber gebraucht, um einen Excurs über Gottes Wesen und Eigenschaften anzubringen. Dann erzählt er f. 29^b weiter, dass er sich in Aegypten mit allerlei Wissenschaften bei verschiedenen Gelehrten abgegeben habe; so mit der Verslehre. Einer seiner Lehrer darin محمد بن احمد بن عبد الحسن المالكي habe einen Abriss seines Lebens verfasst unter dem Titel (f. 30^a): الدرر السنينة في المحاسن الغرسية; und nach den 16 Metren, die er in seinen Qāḍiden darin angewandt, die Anordnung des Ganzen gemacht. Bei dieser Gelegenheit theilt er auch ein kleines Gedicht desselben über das Schachspiel mit f. 31^a (11 Verse); und von sich selbst (31^b) 3 Takmīsverse zu dem Gedicht des الزخخشري, das beginnt مدّ يري مدّ. So habe er auch Punktirkunst getrieben (32^b) und zwar bei dem Meister in der Kunst, dem محمد الاخميمي الرمال. Er führt daselbst die Namen für die 16 Figuren dieser Kunst an. Bei Anderen habe er die Traumdeutung erlernt, auch darüber ein Buch geschrieben, betitelt: كاشف الاشارات في علم العبارات (No. 4272). Er führt den Anfang und die Vorrede dieses seines Werkes f. 33^a wörtlich an. Auch ein kürzeres Werk darüber führt er noch f. 34^a von sich an, betitelt: الكوتب المنير في اصول التعمير. Auch habe er noch sich mit anderen geheimen Wissenschaften abgegeben (علم السيمياء والكيمياء) f. 34^b, besonders aber mit dem المغلوب والمغالوب علم

bei dem الشيخ عبد الرحمن; und nun giebt er f. 34^b—37^a eine ausführliche Auskunft und Anweisung darüber. Zuletzt sagt er f. 37^a unten, er habe bei dem Meister auch eine Art Loosspiel, das dem جعفر zugeschrieben wird, gesehen und wolle es hier mittheilen: damit aber bricht das interessante Werk ab, und zwar mit den Worten: تم اني رايت عنده قرعة جعفرية وقد جربتها مرارا فاردت ايرادها في هذا الكتاب ليحصل للمتعالمين منها الفايده

Schrift: klein, gewandt und gleichmässig, allmählig etwas flüchtig, vocallos. Stichwörter roth; sie fehlen bei den Ueberschriften ziemlich oft. — Abschrift c. 1000/1501.

HKh. III 6828 (wo aber nicht Alles richtig ist) und besondere V 10765.

9819. WE. 13.

158 Bl. 4°, 25 Z. (26 1/2 × 18; 19 × 12 cm). — Zustand: nicht ganz sauber; lose im Deckel. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner, eckhafter Lederdeckel. — Titel f. 1^a (so auch in der Einleitung):

كتاب النجوم الزاهرة بتلخيص اخبار قضاة مصر والقاهرة

Verfasser f. 1^a:

الحجة جمال الدين يوسف بن شاهين سبط الشيخ الامام . . . شهاب الدين احمد بن علي بن حجر

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي لا راد لما قضاه ولا دافع لما قدر، المقدم المؤخر الذي لا مؤخر لمن قدمه ولا مقدم لمن اخره . . . أما بعد فاننى لما علقنت كتاب رفع الاصر عن قضاة مصر الذي جمع جدتي سلطان حفاظ الاثر . . . ابو الفصل ابن حجر الخ

Biographisches Wörterbuch über die Qāḍis von Aegypten und Elqāhira, von Jūsuf ben šāhīn gemāl eddīn, um 877/1478, eine Bearbeitung des von Ibn ḥāḡar † 862/1448 hinterlassenen Werkes (das betitelt ist رفع الاصر عن قضاة مصر), das manche Ungleichheit in den einzelnen Artikeln und manche Versehen, die theilweise von den Abschreibern herkommen, enthielt. Der Verfasser, Enkel des Ibn ḥāḡar, hat das obige Werk nun theils berichtet, theils weiter fortgeführt, und daraus diesen Auszug gemacht.

- f. 2^a فصل في الكلام على حديث القضاة الثلاثة اخبرني جدي شيخ الاسلام والحفاظ
- 5^b فصل في ذكر من حصلت له محنة بعد دخوله في المنصب بضر او سجن او اتلاف روح وهو قسمان
- 5^b القسم الاول فيمن اتلف روحه، فأول من فعل ذلك بقضائه الحاكم العبيدي
- 6^b القسم الثاني عبد الرحمن بن سالم بن ابي سالم الخ
- 7^a فصل في ذكر ما وقع للقضاة من الاوليات منذ فتحت مصر الي هلم
- 8^b ذكر من ولي مصر من اول ما فتحت الي عصرنا هذا، فصل 5 in
- 8^b الفصل الاول في سرد من ولي مصر منذ فتحت الي ان قرر في القضاء اربعة انفس
- 13^a الفصل الثاني في سرد قضاة الشافعية من حين صارت القضاة اربعة
- 15^a الفصل الثالث في سرد قضاة الحنفية من حين صارت القضاة اربعة
- 16^a الفصل الرابعة في سرد قضاة المالكية من حين صارت القضاة اربعة
- 17^a الفصل الخامسة في سرد قضاة الحنابلة من حين صارت القضاة اربعة

Von f. 17^b an beginnt die alphabetische Folge der einzelnen Biographien, deren erste ist: ابراهيم بن اسحق بن ابراهيم بن اسحق بن عبد الرحمن بن عبيد بن عمرو القاري، 205 †

Die letzte ist f. 153^a: يوسف بن محمد بن الحسن (im 6. Jahrhundert). القديسي الفرسى كمال الدين

Es folgt dann f. 153^a باب الكني، 154^b باب الابناء، 156^b باب الانساب، 155^a باب الالقاب

Nach der Unterschrift ist dieser Auszug im Jahre 871/1466 vollendet, die Reinschrift aber erst im Sawwāl 877/1473.

Am Ende ist vom Verfasser eine kurze اجازة (Lehrbrief), zum Vortrage dieses und seiner übrigen Werke, ausgestellt für الفقيه نجم الدين و عمه بن فهد الهاشمي المكي und seine Verwandten, datirt vom 19. Sawwāl desselben Jahres. 'Omar ben fahd starb im J. 885/1480 (und nicht, wie es

bei Flügel, HKh. VII, Zusätze p. 564 heisst, im J. 886/1481).

Schrift: ziemlich gross, dick, flüchtige Gelehrtenhand, fast ohne alle diakritischen Punkte und Vocale, und daher schwierig zu benutzen. Am Rande steht öfters der hervorstechende Name der einzelnen biographischen Artikel angegeben. — Abschrift etwa um 950/1543. Sie ist mit dem Original des Verfassers verglichen. — HKh. VI 13614.

9820. Spr. 189.

228 Bl. Folio, 33 Z. (30 × 20^{1/2}; 24 × 14^{cm}). — Zustand: die erste Hälfte lose im Deckel; etwas wurmetüchtig und fleckig, besonders die ersten Blätter. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe, im Rücken schadhafte. — Titel und Verfaesser f. 1^a in schönem Frontispice auf Goldgrund, aber stark abgeseuert

الثاني من النجوم الزاهرة في ملوك مصر والقاهرة
لجمال الدين ابي الحسن يوسف ابن المقر المرحوم
تغري بردي الانابكي

Zweiter Theil des grossen Geschichtswerkes des Jūsuf ben tagrī berdi elatābeki gemāl eddīn abū 'lmeḥāsīn, geb. c. 811/1408, † 874/1469, über Aegypten u. Elqāhira. Beginnt hier f. 1^b mit:

ذكر ولاية العزيز نزار علي مصر، [هو نزار ابو منصور العزيز بالله ابن المعز لدين الله ابي تميم معد الخ] d. h. mit dem Jahre 365, Rab' II (975) und schliesst mit dem J. 675/1276, mit den Worten f. 228^a: امر النيل في هذه السنة الماء القديم ستة اربع ... ثمانية عشر ذراعاً واحداً عشر اصبعاً والله تعالى اعلم

Die Erzählung geht nach den einzelnen Regierungsjahren; danach sind auch die Ueberschriften, also f. 4^a: السنة الاولى من ولاية العزيز نزار العبيدي علي مصر

13^a ذكر ولاية الحاكم بامر بالله علي مصر

17^b السنة الاولى من ولاية الحاكم علي مصر

etc. Bei jedem Regenten wird zuerst eine zusammenhängende Uebersicht über sein Leben und seine Thaten gegeben. Darauf im Einzelnen die Vorfälle und besonders Todesfälle der unter seiner Regierung auf einander folgenden Jahre, wobei am Ende stehend eine Notiz (امر النيل) über den Stand des Nils in jedem Jahre Nachricht giebt.

Da der Verfasser dies Werk bis auf seine Zeit heruntergeführt hat, so fehlt hier die Zeit von 676 bis c. 870, d. h. der 3. Theil (ebenso wie der 1. auch fehlt).

Schrift: klein, gefällig, etwas vocalisirt, gleichmässig, die Ueberschriften roth, das Ganze stattlich. Gegen Ende einige kleine Lücken, die grösste davon auf f. 206^a. — Abschrift c. 1000/1581 — HKh. VI 18617.

9821. We. 426.

2) f. 22—41^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Historisches Regez-Gedicht von 557 Versen, Fortsetzung des unter We. 426, 1 besprochenen Werkes, von dem Brudersohn des Verfassers jenes Werkes. Der Verfasser nennt sich im 1. Verse. — Anfang: يقول أفقر الوري الي الهدي

محمد بن يوسف بن أحمد
يعزي الي باعون منه النسب وللامام الشافعي المذهب

Der Verfasser Mohammed ben jüsup ben almed ben nāçir *albü'ni* behā eddīn abū 'abd allāh starb im J. 910/1505.

Der Titel des Werkes fehlt f. 22^a; er steht aber f. 24^a, in dem Vorworte, so:

سميتها القول السديد الأظرف
في سيرة الملك السعيد الأشرف

Nach HKh. IV 8954 wäre der Titel:

إشارة الوفية الي الخصائص الأشرفية

Der vorhergehende findet sich bei HKh. nicht. (Uebrigens steht für *السديد*, wie am Rande verbessert ist, im Texte *المبديع*).

Das Gedicht fängt an (f. 22^b) (v. 5. 16):
الحمد لله القديم الوارث الدائم حتى المميت المبعث
وبعد فالتاريخ والخبار علم له في الملة اعتمار

Es behandelt die Regierungen von der des *الملك الأشرف قايتباي* an bis zu der des *الملك الأشرف قايتباي* Ende des 9. Jahrhunderts.

Das Gedicht selbst schliesst f. 39^b, 2; es folgt dann aber noch ein Nachwort, voll allgemeiner Betrachtungen, dessen Schluss f. 41^a:
وختمت براعة الكلام بما يفوق الحسن في الختام

9822. We. 426.

3) f. 43—50.

Zustand etc. wie bei 1). — Titel fehlt, auch sonst nicht angegeben.

Ein besonderer Anhang, ebenfalls in Regez-Form, zu dem so eben besprochenen historischen Gedicht, von demselben Verfasser. Er führt die Darstellung von *قايتباي* an weiter bis zur Zeit des *الأشرف الغوري قايموه ابو نصر* im J. 908/1502, aus welcher Zeit die Abfassung datirt ist, f. 50^a, 4.

Dieser Anhang beginnt f. 43^b (v. 1. 13):
الحمد لله معيد الخلق بعد ابتداء خلقهم بالحق
وبعد فالعبد الفقير الاضعف محمد واسم ابيه يوسف
und schliesst f. 50^a:

وصلوات الله والسلام على نبي دينه الاسلام
وآله وصاحبه اهل الوثا وحسينا الله تعالي وكفا

Im Ganzen 200 Verse.

In We. 422, 2, f. 101^a steht ein Stück von 25 Versen desselben Gedichtes und f. 92^b—94^b der Schluss, 91 Verse.

9823. Pet. 185.

372 Bl. (eigentlich 371, denn Bl. 221 ist bei der Zählung überaprunen) 4°, 29 Z. (26 × 15 1/2; 17 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: sonst gut, nur haben die ersten 5 Blätter unten im Text ein Paar Lööher und der übrige breite Rand ist in der Mitte ein wenig von Mäusen benagt, ebenso dasselbe der Deckel. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 1^a fehlt eigentlich, ist aber von Anderer Hand klein hingeschrieben. Er erhellt auch aus dem Vorwort. Es ist:

حسن المحاضرة في اخبار مصر والقاهرة

Verfasser fehlt; es ist:

جلال الدين السيوطي

الحمد لله الذي فارت بين
العباد وفضل بعض خلقه على بعض . . . هذا كتاب
سميته حسن المحاضرة الخ

Ausführliche Geschichte Aegyptens, von *Ġelāl eddīn essojuṭī* † 911/1505. Zuerst geographische und geschichtliche Verhältnisse des Landes, seit den ältesten Zeiten; dann Aufzählung von berühmten Personen, welche sich

im Lande aufgehalten haben, nach gewissen Klassen geordnet: unmittelbare und mittelbare Prophetengenossen, Qorānleser, Angehörige der 4 orthodoxen Sekten, Historiker, Dichter u. a. F. 118—122 spricht der Verfasser von seinen Vorfahren und sich selbst, giebt auch ein Verzeichniss seiner Schriften. Gegen Ende Aufzählung berühmter Moscheen, zuletzt vom Nil ziemlich ausführlich, von der Insel Rauda, vom Kanal und Schilderung des Landes und seiner Producte (Pflanzen, Blumen, Früchte) in Gedichten Verschiedener. — Das Werk ist nicht in Kapitel getheilt, sondern jeder der vielen Abschnitte beginnt mit ذکر. — Es kommen viele längere Gedichte, besonders Trauergedichte, auch kleinere Versstücke vor. Die von ihm benutzten Werke führt er f. 1^b auf.

- ذکر المواضع التي وقع فيها ذكر مصر في القرآن f. 1^b
 الکريم صريحا او كناية
 3^a ذکر الآثار التي ورد فيها ذكر مصر
 7^a ذکر اقليم مصر
 9^b ذکر اول من نزل مصر من اولاد آدم عم
 10^a ذکر من ملك مصر قبل الطوفان
 10^b ذکر من ملك مصر بعد الطوفان
 18^b ذکر من دخل مصر من الانبياء
 20^b ذکر من كان بمصر من الصديقين
 21^a ذکر السحرة الذين امنوا بموسي
 21^a ذکر من كان بمصر من الحكماء في الدهر الاول
 22^b ذکر قتل عوج بمصر
 22^b ذکر عجائب مصر القديمة
 24^b ذکر الاحرام
 28^b ذکر ما قيل في الهرميين اللذين بالجيزة
 من الاشعار
 29^b ذکر بناء الاسكندرية
 31^b ذکر منارة الاسكندرية
 33^a ذکر دخول عمرو بن العاصي في الجاهلية بمصر
 34^b ذکر كتاب رسول الله الي المقوقس
 37^b ذکر بعث ابي بكر الصديق حاطبا الي المقوقس
 37^b ذکر فتح مصر في خلافة عمر بن الخطاب
 45^b ذکر الخلاف بين العلماء في مصر هل فتحت صلحا
 او عنوة

- ذکر بناء المسجد الجامع 48^a ذکر الخطط 47^b
 ذکر الدار التي بنيت لعمر بن الخطاب 49^a
 ذکر اول من بنى بمصر غرفة 49^a
 ذکر اختطاط الجيزة 49^a ذکر بناء حمام الفار 49^a
 ذکر جبل يشكر الذي عليه 51^b ذکر المقطم 49^b
 جامع احمد بن طولون
 ذکر فتح برقة والنوبة 52^a ذکر فتح الفيوم 51^b
 ذکر المكس علي اهل الذمة 54^b ذکر الجزية 52^a
 ذکر مرتفع الجند 55^a ذکر القواطع 55^a
 ذکر نهى الجند من الزرع 56^a
 ذکر حفر خليج امير المؤمنين 56^a
 ذکر تنقاص الاسكندرية وسببه وذلك في خلافة عثمان 57^a
 ذکر رابطة الاسكندرية 59^a
 ذکر من دخل من الصحابة رة 60^a
 ذکر الصحابة فيمن دخل مصر من الصحابة 60^a
 [علي حروف المعجم]
 85^b [باب الكنى]
 89^a باب المبهات
 89^a باب النساء
 ذکر من كان بمصر من مشاهير التابعين الذين
 رواوا الحديث [علي حروف المعجم] 89^b
 من صغار التابعين طبقة كنادة والزهرري 92^b
 طبقة اخري اصغر من التي قبلها وهي 95^a
 طبقة الأعمش وابي حنيفة
 ذکر مشاهير اتباع التابعين 97^a
 طبقة تلي هذه 99^a
 طبقة تلي هذه 100^a
 طبقة تلي هذه 101^a
 ذکر من كان بمصر من الأئمة المجتهدين 102^a
 [118^a ff. von dem Verfasser und
 seinen Vorfahren.]
 [120^a Verzeichniss seiner Werke.]
 ذکر من كان بمصر من حفاظ الحديث ونقاده 122^b
 ذکر من كان بمصر من مشاهير محدثين الذين 129^a
 لم يبلغوا درجة الحفظ ومن المنفردين
 بعلوم الاسناد
 ذکر من كان بمصر من فقهاء الشافعية 138^b
 ذکر من كان بمصر من الفقهاء المالكية 156^a
 ذکر من كان بمصر من الفقهاء الحنفية 162^a
 ذکر من كان بمصر من أئمة الفقهاء الحنابلة 168^b

- 170^b ذكر من كان بمصر من ائمة القراءات
 180^a ذكر من كان بمصر من الصالحين والزهاد والصوفية
 188^b ذكر من كان بمصر من ائمة النحو واللغة
 191^b ذكر من كان بمصر من ارباب المعقولات وعلوم
 الاوائل والحكماء والاطباء والمنجمين
 196^a ذكر من كان بمصر من الوعاظ والقصاص
 196^a ذكر من كان بمصر من المؤرخين
 198^a ذكر من كان بمصر من الشعراء والادباء
 205^a ذكر امراء مصر من حين فتحها الي ان ملكها
 بنو عبيد
 213^a ذكر امراء مصر من بنى عبيد
 217^a ذكر امراء مصر من حين ملكها بنو ايوب الي ان
 اتخذها الخلفاء العباسية دار الخلافة
 236^a ذكر من كان بمصر من الخلفاء العباسية
 267^b ذكر الفرق بين الخلافة والملك والسلطنة
 حيث الشرع
 268^a ذكر من يطلق عليه السلطنة من حيث المصطلح
 268^a ذكر ما يلقب به ملك مصر
 268^a ذكر جلوس السلطان في دار العدل للمظالم
 268^b ذكر عساكر مملكة مصر
 269^a ذكر ارباب الوظائف في هذه المملكة
 270^b ذكر قصة الخنقية 287^b ذكر قصة مصر
 288^b ذكر قصة الخنابلة 289^b ذكر قصة المالكية
 289^b ذكر كتاب السر 304^b ذكر وزراء مصر
 307^b ذكر جوامع مصر
 310^b جامع احمد بن طولون
 312^a الجامع الازهر
 312^b جامع الحاكم
 312^b ذكر امهات المدارس والخانقاه العظيمة بالديار المصرية
 313^b ذكر المدرسة الصالحية
 314^b ذكر خانقاه سعيد السعداء
 315^a ذكر المدرسة الكاملية
 315^b ذكر المدرسة الصالحية
 u. s. w.
 316^a ذكر خانقاه البيبرسية
 316^b ذكر خانقاه قوصون بالقرافة
 316^b ذكر خانقاه شيجو
 317^a ذكر مدرسة صرغتمش
 u. s. w.

- 318^b ذكر الحوادث الغربية الكاينة بمصر في مئة الاسلام
 333^a ذكر الطريق المملوك من مصر الي مكة المشرفة
 333^b ذكر قدوم المبشر سابقا بحبر بسلامة الحاج
 334^a ذكر حمائم الرسائل
 337^a ذكر عادة المملكة في الخلع والزيق
 337^a ذكر عادة السلطان في الكتابة علي التقاليد
 337^a ذكر معاملة مصر
 337^b ذكر مزايها النيل 340^a ذكر كوكب الذنب
 341^a ذكر ما قيل في النيل من الاشعار
 344^a ذكر المقياس 347^a ذكر البشارة بوفا النيل
 348^a ذكر جزيرة مصر وهي المسماة الآن بالروضة
 352^b ذكر الخابج الناصري 353^b ذكر خليج مصر
 353^b ذكر بركة الحبش
 354^a ذكر ما قيل في الانهار والاشجار وزمن الشناء
 والربيع من الاشعار
 366^a—372^a ذكر الفواكه

Schluss (Sari):

كانه بيص دجاج وقد لطاخها العابت بالزعفران
 Schrift: klein, gewandt, zierlich, vocallos. — Abschrift 994 Dū'lqa'da (1586, October). — HKh. III 4511.

Voran geht ein Blatt, auf dessen vorderer Seite ein Lob des Werkes in Prosa und in Vers, auf dessen hinterer Seite ein Index der im Werke behandelten Abschnitte gegeben ist.

9824.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Mq. 654. 655.

256 Bl. u. 2 Vorbl. und 233 Bl. u. 2 Vorbl. 8°, 23 Z. (19^{1/2} × 14^{1/2}; 15 × 10^{1/2}cm). — Zustand: Mq. 654 ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken (wie f. 77. 87. 88. 97. 99. 145—150). Der Rand zu Anfang und auch f. 39—42. 256 ausgebessert. Mq. 655 im Ganzen etwas sauberer. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner rother Lederband mit Klappe, in einem Pappfutteral mit Lederseiten steckend. — Titel und Verfasser f. 1^a ebenso.

Der erste Band geht bis zu dem Artikel محمد بن ابي بكر بن عمر بن محمد بن ابي بكر بن محمد بن عمران بن نجيب الانصاري القادري السعد الدجاوي (geb. 815/1412) † 908/1497 und schliesst mit dem Verse aus einer langen Qaṣīde desselben f. 256^a (Ṭawīl): عليه مع آل الكرام وصحبه صلاة على طول المدي تتجدد

Der zweite Theil (Mq. 655) beginnt, in unmittelbarem Anschluss an den 1. Theil, mit dem Abschnitt f. 1^b: ذكر امراء مصر من حين فتحها الي ان ملكها بنو عبيد

Schrift: gross, weit, etwas flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von عبد الرحمن الرومي الشافعي um 1120/1708.

Arabische Foliirung. Vor jedem Bande 2 ungezählte Blätter, das Inhaltsverzeichnis enthaltend.

In diesem 2. Theile des Werkes sind zu bemerken 2 Regez-Gedichte:

1) f. 39^b—41^b von أبو الحسين يحيى بن عبد العظيم بن يحيى المصري جمال الدين الحجازي † 679/1280.

Dasselbe ist betitelt: العقود الدرية في الامراء المصرية und zählt in 97 Versen die Emire Aegyptens auf von عمر بن العاصي bis auf seine Zeit. Anfang: الحمد لله العلي ذكره ومن يغترق كل امر امره Schluss:

ثم حوي الامر للمليك الظاهر لا زال نللاءء وهو قاهر

2) f. 106^b—108^b von محمد بن دانيال الموصلبي † 711/1311. Es zählt die Oberrichter von Aegypten auf, von der Eroberung des Landes an bis auf البدر بن جماعة. Anfang:

يقول راجي كرم الله العلي محمد بن دانيال الموصلبي لا برحت نافذة احكامه وخلدت زاهرة ايامه

Im Ganzen 99 Verse, worauf noch ein Anhang von Essojūti selbst, ebenfalls in Regez-Versen, folgt, der die Reihe der Richter bis auf زكرياء بن محمد الانصاري السنيني im J. 886/1481 fortführt (in 23 Versen).

2) Df. 44.

409 Bl. 4°, 21—22 Z. (26³/₈ × 18¹/₂; 18¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: gut, aber im Anfang ziemlich stark fleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: guter brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Schluss f. 409^b: كانها اكرة من فصة خرطت فاستغر عنها غلاف صيغ من ذهب

Schrift: f. 1—253 ziemlich klein, etwas spitz, gewandt und gefällig, vocallos. Ueberschriften meiatens roth; ebenso die Stichwörter. Von f. 254 an etwas grösser, rundlich, gleichmässig. — Abschrift c. 1100/1688.

3) We. 1094.

220 Bl. 8°, 21 Z. (20¹/₂ × 14¹/₂; 14¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich

stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a wie bei Pet., mit dem Zusatz von: الجزء الثاني.

Enthält die zweite Hälfte des Werkes. = Pet. 185, f. 205 bis zu Ende.

Schluss (etwas abweichend) f. 219^a:

صفرتها لون اصفراري به وطعمها من طعم هجرانه انتهى ما اردت جمعه في هذا الكتاب بعون الملك الوهاب وصلي الله الخ

F. 219^b und 220^a enthalten das Inhaltsverzeichnis dieses Bandes.

Schrift: ziemlich klein, etwas spitz, geläufig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Stichwörter roth überstrichen. — Abschrift c. 1100/1688. — Arabische Foliirung, Bl. 212 übersprungen.

F. 39^b ff. dasselbe Regez-Gedicht des جمال الدين المصري الحجازي, welches besprochen ist bei Mq. 655, f. 39^b und f. 100^a ff. dasselbe Regez-Gedicht des محمد ابن دانيال الموصلبي, wovon ebenda f. 106^b die Rede gewesen ist.

9825. We. 1709.

6) f. 80^b—87.

Format etc. und Schrift wie bei 5). — Titel f. 80^b:

الانوار السنينة في تاريخ الخلفاء والملوك السنينة بمصر

so auch im Vorwort f. 81^a, zuletzt aber: بمصر السنينة. Verfasser f. 80^b:

ابو الفضل جلال الدين بن كمال الدين السيبوطي الشافعي

Anfang f. 81^b: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى هذا كتاب سميته الانوار السنينة . . . والملوك بمصر السنينة مختصر من التاريخ الكبير من عهد رسول الله صعم والي هلم الخ

Auszug aus demselben Werke, die einzelnen Dynastien und ihre Dauer wie auch die einzelnen Herrscher aus denselben nebst ihrer Regierungszeit aufführend; vom Verfasser selbst.

Er beginnt dann dies Werkchen so: ذكر ما تقدم من الخلفاء بعد وفاة سيدنا ومولانا محمد صعم ثم الامويين ثم العباسيين ثم المغاربة . . . فاقول وبالله التوفيق اول الخلفاء سيدنا ابو بكر الصديق ر مدته عامين وثلاث عام ثم عمر بن الخطاب الخ

Dieser Auszug geht bis zu Ende der Tscherkessen-Herrschaft und bis zum Beginn der 'otmānischen, im J. 922/1516. Da Essojūt im J. 911 Gōmādā I (1505) starb, kann er diesen Auszug, so wie er hier vorliegt, nicht ganz verfasst haben. Derselbe ist also von einem Ungenannten bis zum J. 922 fortgeführt, und dieser erwähnt auch f. 86^b den Tod des Verf.

Schluss f. 87^a: وكان دخول السلطان سليم ابن عثمان الي مصر . . . مستهل شهر محرم سنة ٩٢٣ وهو اول من تولي مصر من ملوك الروام من ذرية آل عثمان، وهذا آخره والله اعلم والحمد لله الخ

Dann folgt noch f. 87^b eine kurze Uebersicht der Dynastien und der Anzahl ihrer Herrscher.

Dasselbe Werk in Lhg. 910, 2, f. 49 — 55^a.

8vo, 21 Z. (20^{1/4} × 14^{1/2}; 13^{1/2} × 9^{1/2}cm). — Zustand: wasserfleckig, auch sonst fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser, f. 49^a ebenso (aber im Titel mit: بمصر السنية).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, etwas vocalisirt, Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1022 Rabi' II (1613).

9826. Pet. 507.

2) f. 46^b — 85.

8vo, 11 Z. (19^{1/2} × 14; 15^{1/2} × 9^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Derselbe ist aber von ganz neuer Hand so ergänzt f. 46^b: الحمد لله حق حمده ونشكره علي الالاء وعلي رفده والصلوة والسلام . . . اما بعد فقد سالتني اطال الله بقاءك . . . ان ابين لك على وجه الاختصار مبدأ دولة الاكراد الايوبية وسبب استيلائهم على الديار المصرية والشامية ومن جلب المماليك ومن كان سبب جلبهم وكيف استولوا على تلك ممالك وانا ابين كل واحد || منهم كما سنذكره في محله وكانوا على هذا الترتيب، اول ملوك الاكراد السلطان الخ

Der Anfang ist gefälscht; man ersieht dies deutlich aus der Weise, wie derselbe verknüpft ist mit den von ihnen an beginnenden Worten des vorhandenen Fragmentes, die eben nur scheinbar dazu passen.

Der Verfasser lebt noch 914/1508 f. 51^a. Er nennt f. 74^b den حجر ابن seinen Lehrer. Als er dies Werk, welches er تاريخ nennt, zusammengestellt, regierte in Aegypten noch der Halife المستنجد بالله ابو المحاسن يوسف (f. 51^a); und er sagt f. 50^b, dass seit 660/1261 bis jetzt 220 Jahre verstrichen seien; also verfasst ist dies Werk um 880/1475, mit weiteren Zusätzen aber späterhin versehen. Es ist sehr möglich, dass seine „Chronik“ sich bloss auf Aegypten bezieht und zwar bloss die Kurdische und Türkische Dynastie (mit Einschluss der Tscherkessischen), vom J. 665/1169 — 914/1508, und zwar ganz kurz die einzelnen Herrscher handelnd. Es spricht dafür, dass er alsdann die seit dem J. 565 vorkommenden auffälligen Ereignisse wie Theuerung, Erdbeben, Aufstände, Brände etc., nach der Zeitfolge, anführt, und zwar in grösserer Ausführlichkeit. Dieser Theil geht hier aber nur bis in das J. 662/1264, das Weitere fehlt. Wäre sein Werk umfassender und auch eine frühere Zeit handelnd, so würden diese Ereignisse hier nicht mit dem Jahre 565 begonnen sein.

Die Türkische Herrschaft beginnt hier so (f. 51^a): وأما ملوك مصر الترك فالولهم من حدود سنة خمسين وستمائة التي سنة اربع عشرة وتسعمائة وجملة عدتهم الي الآن سبعة واربعون سلطانا اولهم السلطان الملك المعز اسد الدين ايبك التركماني الصالح الناجمي الايوبي الخ

Nach dem zuletzt erwähnten Herrscher (seit 906/1500) hat der Verfasser für Nachträge eine Lücke gelassen (für den Fall, dass er noch die Regierung eines anderen Herrschers erlebe). Dann beginnen f. 65^a die sonderbaren Ereignisse so: سنة خمس وستين وخمسمائة: وقع زلزلة عظيمة خربت الشام فاقام صاحبها نور الدين الشهيد في عمارة الاسوار الخ

Schrift: gross, kräftig, breit, deutlich, fast vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. F. 79 ff. etwas weniger kräftig und nachlässiger. F. 84. 85. 77 und 76^a von späterer Hand geschrieben, rundlicher Zug (um 1200). — Abschrift c. 1100/1688.

Auf f. 75 folgt 78; dann als Nachtrag und Ergänzung f. 76^a. Dabei war f. 76^b leer geblieben. Auf diese Seite wurde späterhin ein die Geschichte der *شجرة الدر* ergänzender Bericht geschrieben. An f. 76^a schliesst sich unmittelbar an f. 79—85, auf welches unmittelbar f. 77 folgt. F. 85. 77 (auch 76) sind von etwas grösserem Format, durch Beschneiden der Blätter hat der Text etwas gelitten.

9827.

We. 422, 2, f. 83^a. 95—105. 86^b—94^b.

Auszüge aus *منهل النظرافة بذييل مورد اللطافة فيمن ولي السلطنة والخلافة* einem geschichtlichen Werke des *محمد بن عبد العزيز بن عمر بن محمد بن محمد الهاشمي المكي* محب الدين جبار الله ابن فهد † 954/1547. Es ist ein Appendix zu dem *مورد اللطافة* des *يوسف بن تغري بردي* † 847/1469 und zerfällt in 2 *نصل*. Es behandelt die Herrscher in Aegypten und beginnt mit dem *Ḥalifen* *علي الله* *المتوكل* auf den 2. *نصل* behandelt zuerst den von 884/1479 an. Das 2. *نصل* behandelt zuerst den *طومان باي الدوادار*, zuletzt den *قايينباي الجارکسي*.

9828. We. 1709.

9) f. 99—104.

Format etc. und Schrift wie bei 3).

Historisches Gedicht, betitelt f. 98^b:

النجوم الزاهرة في ولاية القاهرة
لمحمد بن يوسف المنهاجي بدر الدين

Anfang f. 99^a (v. 1. 2. 6):

يقول من عفو الاله راجي محمد بن يوسف المنهاجي
الحمد لله ملك الملوك والحكم العدل بغير شك
وبعد اذكر ولاية القاهرة منتظما مثل النجوم الزاهرة

Dies Regez-Gedicht (von etwa 200 Versen) des *Mohammed ben jūsuḥ elminhāgī* *bedreddin abū 'abdallāh*, um 960/1559 am Leben, enthält kurz die Geschichte Aegyptens und dann speciell der Stadt *Elqāhira*, mit Rücksicht auf ihre Regenten, bis zum Jahre 961/1554.

Schluss f. 104^b:

يصلح الراعي مع الرعيّة ويرفع الظلم عن البرية

Abschrift vom J. 1019 *Moliarram* (1610).

Dasselbe Gedicht in *Lbg.* 910, 4, f. 58—64. Format etc. und Schrift wie bei 2.

9829. Pm. 462.

63 Bl. 8va, 19 Z. (20 1/2 × 15; 13 1/2 × 9^{cm}). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig, besonders im Anfang. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: schöner *Halbfzbd.* — Titel f. 1^a:

ذو نزهة الناظرين في تاريخ من ولي مصر
من الخلفاء والوزراء والسلطين

ebenso in der Vorrede f. 3^a, nur ist *الوزراء* fortgelassen. Verfasser f. 1^a: *الشيخ مرعي الحنبلي*. (Derselbe Titel u. Verfasser auch f. 2^a, von späterer Hand.) Ausführlicher: *مرعي بن يوسف بن أبي بكر بن احمد بن أبي بكر بن يوسف الكرمي المقدسي المصري*

Anfang f. 2^a: *قال العبد الفقير . . . مرعي بن يوسف الحنبلي المقدسي . . . الحمد لله الباقى وكل من عليها فان الدائم سلطانه بعد كل سلطان . . . وبعد فالنفوس لم تزل تتشوق لاخبار الماضين الخ*

Abriss der Geschichte Aegyptens unter den *Ḥalifen* (nach dem Sturze *Bagdāds*) und den *Türkischen Sultānen*, vom J. 659/1261 an bis zum J. 1027/1618, von *Marī ben jūsuḥ ben abū bekr elkarmī elmiḥri* † 1033/1624. Dabei wird aber auch die Geschichte der früheren Herrscher (zur Zeit des *Islām*) eingeschoben. — Der Verf. handelt zuerst über *Chronik* (*التاريخ*) im Allgemeinen f. 3^a, giebt dann f. 4^a eine kurze Uebersicht der Geschichte *Mohammeds* und seiner Nachfolger bis zum Falle *Bagdāds*; f. 9^b die 'abbāsiden *Ḥalifen* in Aegypten; 11^a *باب في ذكر سلطين مصر في الاسلام* 11^a (von *احمد بن طولون* an; 16^a die *Fātimiden*; 23^a die *Ejḡūbiden*; 29^a die *Türken-Mamlūken*; 40^a die *Tscherkessen*; 48^b die *Otmānen*).

Ogleich der Verf. sein Werk eigentlich im J. 1027 beendet — s. den Schluss — hat er es doch durch Nachträge bis in das J. 1031/1622 geführt (s. f. 57^b, Z. 17). Das Ganze beschliesst ein Schlusswort (*خاتمة*) f. 58^a, in welchem der Verf., unter steter Berufung auf Aussprüche

Mohammeds und auch späterer Gelehrten, über Regentenpflichten redet und namentlich die Gerechtigkeit betont.

Schluss f. 63^b: العلماء غير المداهنين جعلنا الله سبحانه منهم امين، قال المؤلف فرغت منه سنة سبع وعشرين والف وسالحق فيه بعض زيادات تتجدد والد أعلم

Schrift: ziemlich gross, weit, nicht undeutlich, gegen Ende flüchtiger, vocallos. Ueberschriften meistens roth. — Abschrift von محمد بن احمد العقيلي الخنيلي im J. 1031 Rabi' II (1622). — HKh. VI 13742.

9830.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 910, 1, f. 1—48.

64 Bl. 8vo, 23 Z. (20¹/₂ × 14; 15 × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, auch Wasserflecken; der Rand Anfangs ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

نزهة الناظرين في من ولى مصر من الخلفاء والسلطين لمرعى بن يوسف الخنيلي المعروف بالمقدسي

Anfang ebenso. Schluss von Z. 11 (f. 48^b) an etwas abweichend: هكذا تكون العلماء غير المداهنين جعلنا الله منهم وحشرنا في زمريتهم بحياه محمد صقم

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1041 Ram. (1632) von على الخنفي الخلي.

2) Lbg. 169.

53 Bl. 4to, 27 Z. (29¹/₄ × 13¹/₂; 24 × 13¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, auch fleckig, besonders am Ende. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a: نزهة الناظرين في تاريخ من ولى مصر من الخلفاء والسلطين

Verfasser wie bei Lbg. 910, 1.

Schluss f. 45^a zuletzt etwas abweichend: هكذا تكون العلماء العاملون رضى الله عنهم اجمعين ونفعنا ببركاتهم . . . في الدنيا والآخرة امين

Schrift: ziemlich klein, weit, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1075 Çafar (1664) von عبد الرحيم بن على الدمشقي الخنفي البرهاني الشهير نسبه بابن مكسب

F. 46—53 enthält einen Anhang über die 'otmānische Herrschaft vom J. 1033/1623—1269/1843. Darin eine Tabelle über die Wezire, welche seit Sultān Selim über Syrien gesetzt gewesen.

3) Spr. 196.

79 Bl. 8vo, 25 Z. (21 × 14; 16¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: fleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappa. — Titel u. Verfasser fehlt. Auf dem ungezählten Vorblatt steht von neuerer Hand richtig: تاريخ مرعى

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt, mitten in einem Abschnitt, mit den Worten f. 1^a, 1: قبيل له ولم ناك قال لانها بلد معافاة من الفتن الخ
Dann die Abschnitte:

f. 1^a Mitte: ذكر حدود مصر ومسافيتها
1^b ذكر فضائل مصر ومن ولد بها من الانبياء عم
2^a ذكر محاسن مصر وعجايبها
3^b ذكر الفراعنة 7^b ذكر من ملك من الجبابرة
10^a وتولي بعدها شخص من اولاد القبط يسمى دركون
10^a ثم تولى بعده شخص يقال له مريئوس
10^b ثم تولى عمرو بن العاصي 12^b ذكر المقوقس
15^a ولاية عبد الله بن ابي السرح

Dann f. 15^b weiter die Statthalter Aegyptens, bis auf die Tulūniden f. 21^a ff.

Dies Werk weicht vielfach ab und ist viel ausführlicher als die vorhergehenden. Das Schlusswort f. 75^a hat die gleiche Wortfassung. Nach f. 78 fehlt der Schluss; 1 Bl. (Pm. 462, f. 63^a, Z. 10 ff.). F. 79^a oben, der angebliche Schluss, ist gefälscht.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, rundlich, gewandt, ziemlich deutlich, vocallos. Die Stichwörter roth. Die diakritischen Punkte fehlen nicht selten. — Abschrift e. 1650. F. 79^a steht die Jahreszahl 1124 Ġomādā (1712), was dafür wol richtig ist. — Nach f. 48 fehlt etwas.

9831. Spr. 82.

198 Bl. 8vo, 23 Z. (20¹/₂ × 14¹/₂; 15 × 8³/₄^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: guter brauner Lederbd mit Goldrücken. — Titel f. 1^a: كتاب ذخيرة الإعلام بتاريخ الخلفاء الاعلام وامراء مصر الحكام وقضاة قضائهم في الاحكام من فتحها الاسلامي الي زمن ناظمها

Nach der Einleitung f. 4^b:

ذخيرة الإعلام تاريخ (بتاريخ 1) امراء مصر في الاسلام

Verfasser f. 1^a:

احمد بن سعد الدين الغمري الشافعي العثماني

Anfang f. 1^b (v. 1. 2. 31):

بداته بسم الله الرحمن رب رحيم نايم بالسلطان
والحمد لله الذي قد ابتدع جميع خلقه واتقن ما صنع
وبعد فالتاريخ علم يرتضي يفيد من يستل عما قد مضى

Ein c. 9000 Doppelverse langes Regez-Gedicht über die Geschichte Aegyptens, von der islämischen Eroberung an bis zum Jahre 1040/1630, von Ahmed ben sa'd eddin *elgumri el'otmāni*, um 1050/1640 am Leben. In dem Vorworte giebt er die benutzten Quellen an.

Das Gedicht zerfällt in Vorrede und 2 Kapitel und Schlusswort.

Vorrede f. 5^b: في اسم مصر وفضلها
1. Kap. 11^a في تواريخ الخلفاء
2. Kap. 83^a في الامراء المصرية النواب والملوك الاسلامية
في ذكر قضاة قضاة مصر 175^b الخاتمة

Schluss f. 198^b:

كذا اصولي والفروع جملة ومن به يستر على زله
وامة النبي اجمعينا والمسلمين كلهم امينا

Die Jahre des Regierungsantrittes und die anderen Daten sind in Chronogrammen angegeben; z. B. f. 41^a Regierungsantritt des Elwelid (= 86):

وبعده قام ابنه الوليد عام ولي يوزخ بعيد

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, vocalloa. Die Ueberschriften und Chronogramme roth. — Abschrift c. 1800.

9832. We. 417.

126 Bl. 8vo (Querformat), 15—17 Z. (11 × 21 $\frac{1}{2}$; c. 10 × 19^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: weisslich, zum Theil auch farbig, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederbd.

Titel von späterer Hand f. 1^a:

هذه السفينة فيها وقايح عجيبه غريبة

und darunter: هذه مشتملة على غرايب البدايع
وعجايب الوقايح وتبسط نفس من يقرئها بطرب كثير
وهي وقايح بين الشامية والمصرية

Aus dem ersteren Titel ist die Angabe, dies sei eine Safine, nur in sofern richtig, als das Format das bei den Safines gewöhnlich gebrauchte ist; sonst wird ein Werk nur dann

Safine genannt, wenn allerlei Verschiedenes darin behandelt wird, was hier nicht zutrifft. Der 2. Titel ist der Vorrede entnommen f. 2^a, die 2. Hälfte desselben aber unvollständig: sie gehört auch nicht mehr zu dem eigentlichen Titel; als solcher ist anzusehen:

غرايب البدايع وعجايب الوقايح

Verfasser fehlt; nach der Vorrede:

حسن الشهير بابن الصديق

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي لا يغنى ملكه
ولا يبديد وهو في عزه سرمدى فعال لما يريد ...
اما بعد فان الاوقات والدهور والافلاك تدور والمرء
يبين ذلك لم يزل مقهور الخ

Hasan ibn eççadiq, um 1186/1772 am Leben, beschreibt hier die Vorfälle zwischen den Aufständischen in Aegypten und dem Wezir von Syrien, 'Otmān basā, im Jahre 1184/1770 und 1185/1771, in 2 Abschnitten.

1. Abschnitt في تفاصيل الخارجى على بك
2. » في سبب خروجه

Das Werk ist nicht zu Ende geführt. Das Vorhandene schliesst auf der inneren Seite des hinteren Deckels (f. 126) so: مثل مصطفى بيك
يعصاني وانا اكون ابوا صليبي وعلى وعثمان الله
يعدمهم له قبل مجيء الحجى الي الشام قال الشيخ
Zur Täuschung ist dann von anderer Hand untergeschrieben: وهذا آخر ما انتها بعون الله الخ

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocalloa. — Abschrift c. 1900/1785. — Bl. 34 ist beim Zählen ausgelassen.

9833. WE. 7.

217 Bl. 4vo, 15 Z. (26 × 17; 16 $\frac{1}{2}$ × 11 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: im Allgemeinen ziemlich gut. Doch ist der Rand nicht ohne Warmstiche, und daher angebessert; die ersten Blätter sind etwas schadhaft und angebessert; ausserdem sind einige Blätter (92. 112. 192. 193. 197) hinten am Rücken beschädigt. — Papier: dick, gelb, etwas glatt. — Einband: dunkelbrauner Lederband. — Titel 1^a:

كتاب تاريخ الملك الناصر محمد بن قلاوون
الصالحى واولاده من سنة ٧٣٧ والى سنة ٧٤٥

Verfasser f. 1^a:

شمس الدين الشجاعى المصرى

Diese ausführliche Geschichte Aegyptens umfasst hier den Zeitraum von Anfang des J. 787/1386 bis Ende des J. 746/1346. Zuerst werden ausführlich die politischen Vorgänge erzählt, dann folgt jedes Mal mit der Ueberschrift *ذكر من توفي من الاعيان في هذه السنة* [توقى الحج] die kurze Aufzählung der in dem Jahr gestorbenen hervorragenden politischen Personen. Der Verfasser Šems eddīn *esšogā'ī elmiḡrī* wird wol um 750/1349 gelebt haben.

Das Werk fängt ohne Vorrede so an: سنة ٧٣٧ وخليفة المسلمين الربيع سليمان وسلطان مصر والشام الملك الناصر الحج

Es ist also wahrscheinlich, dass ein (oder einige) Theile diesem Bande vorhergingen.

Ein Schluss des Werkes ist hier nicht vorhanden und daher fraglich, ob dasselbe hier zu Ende oder ob noch weitere Bände folgten; letzteres ist wahrscheinlich. Die letzten Worte auf f. 216^b sind: *توقى الامير ارغون عبد اله امير طبلخاناه*;

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 850/1543.

Die Handschrift ist theils verbunden, theils defect. Die Blätter folgen so: Bl. 1—79; fehlt 1 Bl.; 113—138; fehlt 1 Bl.; 80—112. 189—217. Das letzte Bl. (217) ist von anderer unschöner Hand ergänzt, u. zwar unvollständig. HKh. II 2318.

9834.

1) Spr. 85, 2, f. 4. 5.

Format etc. und Schrift (zum Theil etwas kleiner) wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt.

Ein Stück aus einem Geschichtswerk über Aegypten, aus dem J. 803/1400, betreffend die Einnahme von Damaskus.

Eine Stelle aus dem J. 803 ist (f. 4^b unten): *وفي اول يوم من ربيع الآخر بيز الي ظاهو البلد متوجها نحو دمشق وثاني يوم ارسل يطلب علماء البلد فرحنا اليه والمسلمون في امر مريخ وقطع رعوس فقلنا ما الخبر فقبل ان تمرلنك طلب من عسكره رعوسا من المسلمين على عادته التي كان يفعلها في البلاد التي اخذها فلما وصلنا اليه الحج*

Der Bericht ist also von einem Zeitgenossen, und dieser ist zugleich Verfasser des Werkes.

2) Spr. 85, 1, f. 1—3.

17 Bl. 8vo, c. 17—21 Z. (17 × 13; 14 × 11^{cm}). — Zustand: wasserfleckig. — Papier: bräunlich, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Scheint ein Stück desselben Werkes zu sein, recht ausführlich hier die Jahre 809/1406 u. 810/1407 betreffend, und besonders die kriegerischen Unternehmungen gegen Haleb. Zum Theil in gereimter Prosa.

Die Blätter folgen so: 3. 1. 2.

Im J. 810 heisst es f. 2^a: *وبلغت هذه الاخبار الي المسماع الشريفة فاخذته الحمية والشفقة على المسلمين فبرز الركاب الشريف مولانا السلطان الملك الناصر ابو السعادات فرج ليفرج كرب المسلمين الحج*

Schrift: ziemlich gross, flüchtige Gelehrtenhand, schwer lesbar, ohne Vocale und oft ohne diakritische Punkte, in einander gezogen. — Abschrift c. 800/1494.

9835. Pm. 615.

190 Bl. 4to, 11 Z. (27^{1/2} × 19^{1/2}; 18 × 12^{1/2}^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber; am Rande bisweilen, besonders zu Anfang und f. 47, ausgebeisert; etwas warmstichig. Nicht ganz frei von Wasserflecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Titel fehlt. Auf der Rückseite des Vorderdeckels steht von ganz neuer Hand:

تاريخ سلاطين مصر والشام وحلب وبيت المقدس وامراتها تاليف ابراهيم مغناطاي

Wenn damit *علاء الدين مغناطاي بن قليج* gemeint sein sollte, so ist das falsch: denn dieser starb 762/1361, während in dem Werke selbst f. 178^a die Chronik des *شمس الدين ابن الجزري* erwähnt wird, welcher 838/1430 starb. Derselbe scheint damals, als der Verfasser schrieb, noch am Leben gewesen zu sein, weil er sonst wahrscheinlich hinzugefügt hätte: *رحم*. F. 12^a hat ein Leser am Rande bemerkt, dass er die Stelle im J. 837/1433 und dann auch im J. 841/1437 gelesen. Das Werk ist also vor 837 verfasst und wahrscheinlich doch auch vor 833, also vielleicht in der Zeit 800/1397—830/1427.

Der Anfang fehlt, ebenso der Schluss.

Es liegt hier aber, nach f. 148^a, der erste Theil des Werkes, dem der 2. nachfolgen soll, „so Gott will“, vor. Dieser 1. Theil eines Geschichtswerkes, in welchem mit ziemlicher Ausführlichkeit und mit genauer Daten-Angabe die Geschichte der Ejjübididen und der Türkenherrschaft in Aegypten (und dann wahrscheinlich doch auch im 2. Theil noch ein Stück der dortigen Tscherkessenherrschaft) behandelt wird, geht bis zum J. 741/1340 (incl.). Er beginnt f. 1^a mit الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب (geb. 582/1187, regierend seit 569/1178). Was auf den vor f. 1 fehlenden 8 Blättern behandelt worden, lässt sich nicht angeben; es lässt sich aber wol mit Sicherheit behaupten, dass die Geschichte der Fātimiden auf den Blättern nur in so weit gegeben ist, als dieselbe ihres Zusammenhanges wegen mit den Ejjübididen nöthwendig in Betracht kommen musste. — Das Werk السلوك لمعرفة دول الملوك, von Elmaqriẓi, welches vom J. 567 bis zum J. 844 geht, ist viel umfangreicher.

Das Vorhandene beginnt f. 1^a: نصفين يبيعه لمن يطلبه وهذا نهاية الوقي في الدين ثم ان ذلك ليس من شروط المهادئات وانما هو من شروط التمليكات ان كان يفعل هذا بالقاهرة التي هي مستقر جنود الاسلام الخ

Die Ejjübididen sind behandelt f. 1^a Mitte bis 12^a. Es wird bei den Einzelnen die Lebens- und Regierungszeit, dann in Kürze ihre Thaten und Eroberungen, womöglich auch einige andere besonders erheblich scheinende Vorfälle, auch Naturereignisse, angegeben.

Es folgt f. 12^a: ذكر دولة الترك بالديار المصرية؛ تولي الملك المعز ابيك الجاشنكير يوم الاحد سابع عشرين شعبان سنة اثنتى وخمسين وستماية وتوفي مقتولا في الحمام يوم الثلاثاء الخ

in derselben Weise wie der erste Abschnitt behandelt, aber ausführlicher; so besonders auch nach Angabe des Regenten (für welchen die Ueberschrift ذكر الدولة, z. B. 28^b: ذكر الدولة الاشرفية

Hauptbeamten, mit Zeitangaben. So geht es bis f. 55^b: ذكر الدولة الناصرية الثالثة: dessen letztes Stück die Ueberschrift hat f. 62^a: ذكر الحوادث والمنتجدات في الدولة الناصرية الثالثة من تامة سنة تسع وسبع مائة،

Alsdann aber, vom J. 710/1310 an, wird jedes Jahr mit besonderer Ueberschrift versehen und ganz chronologisch das innerhalb desselben Vorgefallene erzählt. Jenes Jahr beginnt f. 64^a so: ذكر سنة عشر وسبع مائة، لما كان يوم الخميس خامس المحرم من السنة المذكورة خلع على الامير سيف الدين بكتغر الحسامي الحاجب لنهاية غرة الخ So geht es (mit derselben Weise der Ueberschrift) bis zum J. 741/1340.

Das Jahr 740 beginnt f. 122^a: لما كان يوم الاحد ثانى المحرم وصل الامير سيف الدين بشتناك من الحجاز الشريف الخ

Jahr 741 f. 133^a: لما كان يوم السبت حادي عشر المحرم وصل الامير سيف الدين طشتمر البدرى نايب السلطنة بالمملكة الصفدية الخ

Es schliesst f. 148^a: ثم دخل الطعام ومد الخوان على جاري العادة ثم شرعوا في تحليف الامراء أولا باول،

Als Anhang zu diesem ersten Theile folgen nun noch die Abschnitte:

- 148^b ذكر بناء البيت المقدس وفتوحاته
- 151^b ذكر بناء عكا وفتوحاتها
- 153^b ذكر فتوحات عسقلان
- 157^b ذكر ظهور الطائفة الفرنجية واستيلاءهم على الثغور الساحلية بالبلاد الشامية
- 158^a ذكر البلدان التي ملكوها منذ خرجوا
- 171^a ذكر ما جري من الحوادث بالاماكن التي تذكر كالرياح العواصف والامطار الغزار والبرد الكبار والسيول والصواعق والجراد لاستقبال سنة خمس وثمانين وستماية

Dies geht in chronologischer Folge von 685/1286—728/1328; da tritt nach f. 185 eine Lücke ein, deren Umfang sich nicht bestimmen lässt.

Dann folgt von f. 186 an wieder politische Geschichte, vom J. 728/1328 an. Zuerst die der Persischen Mongolen: F. 186^a رسل يوزبك

187^a ذكر مملكة ابي سعيد ملك العراق والحجم
بهادرقان بن خدابند بن ارغون بن ابغا بن
هلاوون تولى قان بن جنكزقان

ثم ملك بعده ارباكاوون بن منقان بن ملك
تمر بن هلاوون في الثامن عشر من ربيع
الآخر سنة ست وثلاثين وسبع مائة بالبلد
التي تسمى قراياغ الخ

Das Vorhandene schliesst f. 190^b: وحضروا
الشوان وودعوا وسافروا في هذا اليوم وقت العصر، وفي يوم
الاثنين سابع عشر الحرم سنة سبع وثلاثين وسبع مائة

Wie viel hier fehlt, lässt sich nicht angeben.

Ausser den angegebenen Lücken fehlen je 3 Blätter
nach f. 12. 68. 75.

Schrift: gross, kräftig, gut, gleichmässig, etwas vo-
calisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Ab-
schrift um 835/1431.

Die Arabischen Zahlen (Gobar) der Blätter sind ohne
Bedeutung; sie sind wol auf die Blätter der Handschrift
zu einer Zeit geschrieben, als dieselbe ganz verbunden war.

9836. Mf. 531.

295 Bl. Folio, 8 Z. (31³/₄ × 22; 16¹/₂ × 12^{cm}). — Zu-
stand: gut. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt. —
Einband: Halbfranzband. — Titel, Verfasser und
Anfang fehlt.

Eine recht ausführliche Geschichte Aegyptens,
ohne weitere Eintheilung, als dass sie fast von Jahr zu Jahr die politischen Ereignisse berichtet und die Todesfälle von hervorragenden Personen, auch mit Aufführung ihrer Werke und Proben ihrer Gedichte, angiebt.

Sie beginnt hier mit dem 3. fätimidischen Herrscher, dem الظاهر اسمعيل المنصور بالله ابن القايم بالله نزار, der vom J. 394/945 an regierte, und geht hier bis in die Mitte der Dauer der Tscherkessenherrschaft, bis auf الملك الظاهر الفاطمي أبو سعيد خُشقدم † 872/1467. Das Uebrige fehlt.

Die ejjübidische Herrschaft beginnt auf f. 73^a
ذكر الدولة الأيوبية كان واندھم شاري بن
مروان بن ايوب وكان مقامه بتكريت وبها توفي وكان
له ولدان اسد الدين شيركوه ونجم الدين ايوب الخ

Die Türken-Herrschaft beginnt f. 126^a:
وهو [المعز ابيك التركمانى] اول الملوك انتركية وركب

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

بالسناجق السلطانية وحملت الغاشية بين يديه ثم
بعد مدة وقيل اربعة ايام اجتمعت الامراء والنجارية
واتفقوا على انه لا بد من اقامة شخص الخ

Auf f. 66^b ist eine kleine Lücke.

Das Werk hört hier mit den Worten auf
فودت مراسيمه بإرسال نائب الشام بدر بك: f. 295^a:
بالعساكر الشامية ونائب حلب بالعساكر الحلبية وسائر
العمال من العمال والنهوض على شاه صوار فركبوا
بعساكرهم وعددهم وعديدهم ولم يبلغوا مرادهم من شاه صوار

Schrift: gross, weitläufig, rundlich, vocallos, gleich-
mässig (abgesehen von f. 37^b—44). Die Stichwörter roth;
ebenso die Angabe der Artikel am Rande. — Abschrift
c. 1200/1785.

F. 14^a ff. eine Qaçide des الحاكم بامر الله
† منصور بن العزيز بالله نزار الفاطمي
alchemistischen Inhaltes, unter Anderem auch
Selbstlob enthaltend, 113 Verse lang (Fawil).
Anfang: دعانى من كتب الحجة والعطف

بمسك وماورد ورق من الخسف

Schluss f. 21^a: فليس بناج من بنى الدهر امرؤ
إذا ما تصدوا طالبين له الكشف

9837. We. 1092.

68 Bl. 8vo, 23 Z. (20¹/₂ × 15; 15¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zu-
stand: fleckig im Text und auch am Rande, bes. in der
ersten Hälfte. Bl. 1 ausgebessert. — Papier: gelb, glatt,
ziemlich dünn u. späterhin atärker. — Einband: schwarzer
Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب فضائل مصر وما نزل في حقها من القران
والاحاديث النبوية ومن ولد فيها من الانبياء وما
وردها من الصحابة ومن مات بها وما فيها من
المساجد الشريفة والرباطات ومن ملكها من الملوك
المجابهة في الجاهلية والاسلام ومن دفن فيها من
الاولياء والصالحين وغير ذلك

Verfasser fehlt; s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي جعل لاهل
الكشف والاطلاع على الاحوال مقاما سننيا وواضح
غوامض الاسرار لارباب الاستبصار واطلع عليها من كان
بعهده وفيما الخ

Die übliche Form des Einganges — mit
und nach dem Hāmdallā — ist hier nicht

beschtet. Es folgt vielmehr sofort f. 2^a die Angabe des Inhaltes des Werkes fast ganz so wie oben im Titel angegeben ist. Dann nennt sich der Verfasser **الحسن بن ابراهيم**, und sagt, er habe die Hauptpunkte in der Geschichte Aegyptens ausgehoben, und aus seinem grösseren Geschichtswerk über Aegypten, mit Fortlassung der Gewährsstützen, abgekürzt. Er habe dies Werkchen geschrieben in **الموازنة**, zwischen Aegypten und Bagdad.

Dasselbe beginnt: **فاول ما ابدأ به من ذلك ان الله جل ثناؤه وتقدست اسماءه ذكر مصر في ثمانية وعشرين موضعا من القران فمن ذلك قوله الحج**

Zuerst die Aussprüche Gottes und des Propheten über Miṣr; dann

ذكر دعاء الانبياء لمصر ودعاء النبي صم^b f. 3^b

ذكر دعاء العلماء لمصر^b 4^b ذكر قبض ولد مصر^a 4^a

ذكر سلطان مصر^b 4^b ذكر خزان مصر^a 4^a

ذكر من ولد بمصر من الانبياء وكان فيها منهم^a 5^a

وخرج منهم

ذكر من كان بمصر من الصديقين^b 5^b

ذكر اصهار الانبياء ومن صاهر [اهل] مصر من الانبياء^b 5^b

ذكر اخبار من ملك مصر من الملوك الجبابرة^a 6^a

ذكر بناء الاسكندرية^b 10^b

ذكر اخبار مدينة الاسكندرية وما بها من العجايب^b 10^b

الملعب^b 14^b منار الاسكندرية^b 12^b

خليجها^b 15^b بحيرة الاسكندرية^a 15^a

ذكر الفراعنة بمصر^a 16^a

ذكر فتح مصر^a 18^a

ذكر فتح مدينة الاسكندرية على يد المسلمين^a 18^a

ذكر ما في مصر من تغور الرباط والمساجد^a 19^a

الشريفة وما فيها من شركة بالحرمين

ذكر من دخل مصر من الصحابة ومن مات بها منهم^b 20^b

فصل في ذكر ابتداء زيارة القرافة وذلك من^a 27^a

المشهد النفيسى

Darin ein Excurs f. 33^a betreffend das

Betreten der Kirchhöfe in Schuhen

(يكره لداخل الجبانة المشى في نعله); dann

f. 36^a فصل في التعزية عن الميت والصلاة

عليه وان كان غايبا

F. 40^a Rechtsgutachten darüber, ob ein Gläubiger, der den Besuch von Gräbern der Propheten und Frommen vor hat, sein Gebet abkürzen darf und ob ein solcher Besuch gesetzlich zulässig sei (عمل يجوز له ان يقصر الصلاة وهذه الزيارة شرعية ام لا)

فصل ينبغى للرجال ان يمنعوا النساء^b 42^b من زيارة القبور وان كان لهم ميت

ذكر من ملك مصر من ملوك الاسلام الجبابرة^a 45^a وخوارج وغيرها

ذكر الاستاذ كافر الاخشيدي المكنى بابي المسك^a 46^a

ثم جاءت الدولة العبيدية الفاطمية^a 49^a

ثم جاءت الدولة الايوبية الكردية السنية^b 53^b

خاتمة في ذكر الخلفاء الراشدين^a 55^a

Vom J. 666/1170 an folgt von f. 59^a an bloss eine kurze Namensangabe, ohne weitere Notizen über die Regenten, nur dass die Jahreszahl der Thronbesteigung und die der Regierungsdauer unter dem betreffenden Namen steht. Als unmittelbare Nachfolger der Halifen sind hier die 'otmānischen Sultāne aufgeführt, von hier die عثمان غازي an, im J. 699/1900. Die Liste geht bis zum السلطان محمود بن مصطفى خان (Regierungsantritt 1149/1780), wozu am Rande noch ein kleiner Nachtrag bis zum J. 1171/1787. Damit ist dies Werkchen zu Ende, ohne eine Unterschrift; es ist offenbar ein unfertig gelassener Auszug.

Daran schliesst sich, von derselben Hand geschrieben, ein Abschnitt ohne besondere Ueberschrift, der theologische Ansichten behandelt. Zuerst den Satz des الشافعي f. 60^b: الانكار فرع من النفاق und die Antwort des Imām احمد بن حنبل darauf, und Anderes, besonders auch 15 Fragesätze f. 66^a ff., mit den Ansichten des Abū Hanife darüber; der 1. handelt في الايمان, der 2. في الطهارة, der 3. في الصلاة etc., der 15. في الامامة.

Es ist möglich, dass dieser Anhang von

dem Verfasser des voranstehenden Werkes herührt, ohne jedoch zu diesem Werk zu gehören.

Schrift: gross, geläufig, rundlich, vocallos, deutlich, Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift o. 1189/1737.

Am Rande stehen öfters längere Bemerkungen. Der Verfasser gehört wol zu den sehr Späten.

9838. We. 428.

2) f. 34—41.

4°, 25 Z. (22 × 17; 16 × 9¹/₂cm). — Zustand: lose Blätter; der untere Rand stark fleckig; Bl. 34 unten am Text beschädigt. — Papier: gelb, ziemlich dünn, etwas glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Bruchstück ohne Anfang und Ende.

Die ersten Worte f. 34^a: مشهورة وهو الذي عمل لجامع عمرو بن العاصي تنسورا من فضة فيه مائة ألف درهم وأرسل له من القصر الخ

Dies Stück behandelt die Geschichte Aegyptens; beginnt hier in der Regierung des 411/1020 + الحاكم بامر الله الملك المظفر قنار المغربي 658/1260.

Die Darstellung der Ejjubiden-Herrschaft beginnt f. 37^a: ثم جاءت الدولة الايوبية الكردية:

F. 41^a die Türkenherrschaft: ثم جاءت الدولة التركية ومماليك الدولة الكردية وذلك في حدود خمسين وستمائة، فأولهم الملك المعز عز الدين ايبك التركماني الصالحى فقام نحو ست سنين وتزوج شجرة الدر ثم خطب بنت صاحب الموصل فغارت شجرة الدر فقتلته في ربيع الاول سنة خمس وخمسين وستمائة ثم احدثت امور الخ

Die letzten Worte f. 41^b: فانا أسأل الله لكم في اظهار: كنز من الكنوز يكفيكم ويفضل عنكم واما انكم تاخذون

Der späteste der hier citirten Schriftsteller ist السهوبى (34^b). Der Verfasser lebt also nach dem J. 911/1505.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, vornüberliegend, vocallos. Ueberschriften roth. Nach f. 34 fehlt 1 Blatt. — Abschrift o. 1200/1765.

9839. We. 428.

1) f. 1—33.

41 Bl. 4°, 21 Z. (25 × 16; 19¹/₂ × 13cm). — Zustand: durch- und durch wasserfleckig, weshalb der Text nicht selten beschädigt ist; der Rand bieweilen ausgebessert;

Bl. 32. 33 im Text — am Rücken — schadhast und ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Bruchstück ohne Anfang und Ende.

Das Vorhandene beginnt im 3. Kapitel, in einer Geschichte, wie es schliesslich einem Neidischen ergeht. Die ersten Worte f. 1^a:

عند الملك وعزم عليه ليضيفه ثقل الخلاق اذا جاءت نوبتى وانعم الملك بشيء انعمت به عليك الخ

فصل واعلم امدك الله تعالى انه يحرم علي 3^b المسام ان يحدث نفسه بمساري مسلم الخ

4. Kapitel 4^b من ذكر الخلفاء والملوك

وما يليق بهم من الآيات والأخبار والحكايات والآثار، قال الله تعالى وداود وسليمان ان يحكما في الخبز ان نفشت فيه غم الخ

فصل في تفسير قوله تعالى ومن لم يحكم 7^a بما انزل الله فاولئك هم الكافرون

فصل في تفسير قوله تعالى ولا تاكلوا اموالكم 7^b بينكم بالباطل وتدلوا بها الخ

فصل في تفسير قوله تعالى سمعون للكذب 8^b اكلون للسحت وهم الجرام الخ

فصل في مسألة الالتزام على مذهب السادة 9^a المالكية ر

5. Kapitel 13^b وهو تمام الكتاب

في ما منح الله تعالى به مولانا السلطان ايده الله تعالى بعزيم نصره من حسن السيرة وصفا السيرة والآثار المحمودة الزكية التي ظهرت بكل مكان وخصوصا بالاقطار الحجازية والبلاد الاسلامية الخ

Der Verfasser nennt sich im Anfang dieses Kapitels, aber der Name ist, da der Text an der Stelle verwischt ist, nicht ganz vorhanden.

Er sagt: قال جامع هذه السيرة المباركة العبد الفقير الي الله تعالى احمد . . . المشهور بطوغان شيخ

(nach احمد fehlt ein Wort; es ist الحمدى). Der Verfasser Ahmed elmoammedī tūgān lebt um 870/1466;

s. No. 8824.

Die Darstellung f. 14^a beginnt mit dem im J. 872/1467 erfolgten Tode des السلطان السعيد الشهيد خشفدم الظاهر

erwählten Nachfolger mit kurzen Worten abgethan, schildert der Verf. die Regierungsthätigkeit des im Ragab desselben Jahres zur Herrschaft gelangten السلطان الملك الملك الاشرف قايتباي [فاستولي علي مقعد الملك ولسان الحال يناديه ابو النصر فحجبر الله به من الزمان ذلك الكسر وانتشر عدله في الافاق وفاض الخ]

ذكر من اجري عين عرفات المعروفة المسماة بعين المشاش 16*

ذكر من ولي امور المسلمين من العرب والموالي 20*

في ايام عبد الملك بن مروان

ذكر من ولي مصر من الاتراك بعد الخلفاء والاكراد 21*

والفاطميين

ذكر سلطنة الملك المظفر سيف الدين قطز († 658/1260) 22*

etc. bis auf السلطان الملك الاشرف ابو النصر انبال 20*

von 857/1458 an (f. 31^b).

Nach f. 31 eine Lücke von mehreren Blättern.

Auf f. 32* ذكر السلطان الملك الاشرف ابي النصر

قايتباي المحمدي

Im Anfang der Schilderung seiner Herrschaft bricht dies Stück ab f. 33^b mit den Worten: وان اكون سببا لك في حياتك فقل السائني اليك عنى يا بطل وخل عنك القليل والقال'

Die Ausdrucksweise ist durchweg rhetorisch, auch mit kleinen Versen versetzt und mit Anekdoten.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, an sich deutlich (aber beschädigt), vocallos, oft fehlen diakritische Punkte. Stichwörter u. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9840. Spr. 89.

47 Bl. 4°, 9 Z. (22¹/₄ × 16; 19 × 12^{cm}). — Zustand: durch und durch fleckig, hauptsächlich in der unteren Hälfte. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit goldverziertem Rücken. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Dies Bruchstück behandelt die Geschichte Aegyptens. Beginnt hier in der Geschichte Jüsufs: und zwar wie Ja'qub mit seinen Söhnen nach Aegypten zieht und Jüsuf ihm und fünf von seinen Söhnen Audienz bei فرعون verschafft; dann folgt Ja'qub's Tod und Begräbniss; ferner Jüsuf's Tod, und die Ueberführung seiner Ge-

beine nach Syrien (f. 8^b); weiterhin die Geschichte des Moses und der Untergang des فرعون und seines Heeres, und die Erwählung der 160 jährigen بنت ريتا zur Königin, welche das Land mit einer grossen Mauer umgiebt. Dann folgen die Abschnitte:

ذكر عمل البرابي بمصر، قال عثمان بن صالح في حديثه 22^b

ذكر خول بخت نصر مصر، قال ثم توفى لقاس 29*

واستخلف ابنه قوس

ذكر انكشاف فارس عن الروم، قال وكان انكشاف 37^b

فارس عن الروم كما حدثنا

ذكر بناء الاسكندرية، فوجه هرقل ملك الروم 41*

كما حدثنا شيخ من اهل المقوقس

In diesem Abschnitte hört hier die Handschrift auf f. 47^b mit den Worten: يقال لها كساقبالة الكريون فحفرته حتى ادخلته الاسكندرية وهي التنى بطلت قاعته'

Der Verfasser führt — besonders im Anfange — sehr genau und sehr oft seine Gewährsmänner an; er beginnt diese Auführung oft mit den Worten: حدثنا عبد الرحمن قال.

Unter den Angeführten kommt vor f. 17^b: تفسير السمرقندي c. 850/1446 (vielleicht aber der frühere † 875/985) und تفسير القرطبي († 671/1272). Der Verfasser wird also wol um 900/1494 herum leben.

Schrift: gross, deutlich, gleichmässig, ganz vocalisirt. — Abschrift c. 950/1648. — Nach f. 38 fehlt 1 Blatt.

9841. We. 378.

110 Bl. 4°, 20 Z. (22 × 16; 17 × 10¹/₂—11^{cm}). — Zustand: etwas lose im Deckel, stellenweise unsauber. F. 32. 35. 36 oben schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel auf dem Vorblatte:

هذا تاريخ الفرنساوية وما فعلوه بالديار المصرية
بالتمام والكمال

Titel f. 1:

عذا كتاب الغاوي المنطوي على تاريخ قصة

الفرنساوي وما توقع من هذه الطائفة من الفساد

والخراب لجميع البلاد روم واسلام بالتمام'

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الحي القيوم الابدي
الديموم الواحد الاحد . . . اما بعد فانه يقول مؤلف
هذا الكتاب قد جرت عادة الاوائل بتأليف الكتب
والرسائل وذكر ما يمر عليهم من الحوادث الكونية
والحركات الكلية كقيام دولة على دولة الخ

Französische Geschichte, von der Revolution
an bis zum Ende der Expedition Bonaparte's
nach Aegypten.

Schluss f. 110^b: واهلكوا من الاسلام خلق
لا يحصى والحمد لله علي الدوام المويد الي دين
الاسلام، وهذا ما انتهى اليه من ابونا بارت بالتمام
والكمال ونقول استغفر الله من الزيادة والنقصان ومن
عثرات اللسان وصلي الله الخ

Schrift: gross, kräftig, rundlich, vocallos. — Ab-
schrift c. 1220/1805. — Arabische Foliierung.

9842. WE. 131.

153 (156) Seiten 4°, 19 Z. (28^{1/2} × 21^{1/2}; 21 × 15^{1/2} cm).
Zustand: ziemlich gut; oben am Rücken ein grösserer
Wurmstich. — Papier: dick, gelblich, wenig glatt. —
Einband: schwarzer Lederband.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser
fehlt. S. 1 wie bei We. 378.

Schluss S. 151: وحضرت المشايير الي الصدر
الاعظم بمدينة مصر . . . وضربت مدافع كثيرة وحراقا
غزيرة . . . ونشروا الاعلام وحمدوا رب الانام وقالوا الحمد
لله على تاييد الدين ونصر من الله وقتل مبین، امين،

Dann werden noch 2 Gedichte angeschlossen,
beide von نقولا الترك. Das erste S. 151 ein Lob-
gedicht auf Bonaparte, anfangend (Käm. dec.):

لله عصر قد زها فلك السعادة فيه دار
vom J. 1213/1798; das andere vom J. 1215/1800 auf
die Ermordung des französischen Obergenerals
in Aegypten, anfangend (Kämil) S. 153:

انت المنية والحيوة قد انقصت
وسطا الحمام علي الكمي الظافر

Schrift: ziemlich gross und gleichmässig, deutlich,
vocallos. Die Uberschriften roth. — Abschrift von
Franz Bader, vom J. 1824.

Die Rückseite von S. 59 ungezählt; ebenso ein auf
S. 133 folgendes einzuschaltendes Blatt.

9843. We. 421.

3) f. 37—46.

Queer-8°, 23 Z. (15 × 21; 12—13 × 19—20 cm). —
Zustand: wasserfleckig. — Papier: gelblich, ziemlich
dünn, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Kattanrücken.

F. 38^a Mitte bis 40^b eine Arabische Pro-
clamation gegen die Franzosen unter Bonaparte,
zur Zeit ihres Einfalls in Aegypten.

Anfang: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام
. . . اما بعد ان طايفة القرانسة جعل الله ديارهم دارسة
واعلامهم ناكسة هم الكفرة الطغاة والفجرة البغاة الخ

Schluss f. 40^b: للحي القيوم وقد خاب من حمل
ظلمنا فقطع دابر القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين

F. 37 u. 38^a oben Türkisch.

F. 41—46 enthält Gedichtstücke und einige
längere Gedichte, u. a. von الطرابلسي
وموسى جمال الدين الحسيني وجميى المناجى
und f. 46^b Verse aus einem Gedicht des الزمخشري,
das anfängt (Tawil): بنفسى قوتى لحظده وهو فتر
كذا اللحظ اقوي ما يكون اذا فتر

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. — Ab-
schrift c. 1200/1785.

9844.

1) We. 1886, 1^a, 2, f. 5.

4°, 25 Z. (28 × 16; 22^{1/2} × 13 cm). — 1 Blatt, dessen
Ecken im Text beschädigt und ausgebessert sind; ausser-
dem fleckig und der Text an einigen Stellen etwas abge-
scheuert. — Papier: gelb, dick, wenig glatt.

Gehört wol zu dem Anfang einer Geschichte
Aegyptens. Es ist hier die Rede von Jūsufs
Verdiensten um das Land (Erbauen von Städten,
Anlagen von Kanälen, Messen des Nielsteigens)
und von Ja'qūb und seinen Söhnen. Die Er-
zählung wird hier dem هشام بن اسحق beigelegt.

Schrift: gross, deutlich, etwas vocalisirt. — Ab-
schrift c. 700/1300.

2) Pet. 331, 2, f. 102^b—105^a.

Kurze Geschichte der Fätimiden von
الظاهر بالله an bis auf الله
الحاكم بامر الله
† 427/1086; am ausführlichsten über

3) Mq. 756, f. 206.

Die vier ersten Fātimiden-Herrscher in Aegypten.

4) We. 422, 2, f. 45—53.

Geschichtliches über Aegypten, von den Fātimiden an bis in die Herrschaft der 'Otmānen.

9845.

Die ägyptische Geschichte behandeln u. a. auch folgende Werke:

- 1) عمر بن احمد بن عثمان von كشف المملك + 385/995. ابن شاهين
- 2) الحسن بن ابراهيم بن الحسين von تاريخ مصر + 387/997. المصري ابن زولاق
- 3) يحيى بن على الطحان von تاريخ + 416/1025.
- 4) Desgl. von عبد الله المسبحي + 420/1029.
- 5) النكت العصرية في اخبار الوزراء المصرية von عمارة بن على اليمنى نجم الدين + 569/1178.
- 6) عبد اللطيف البغدادي موفق von اخبار مصر + 629/1232. الدين
- 7) يحيى بن حميدة الحلبي ابن ابي طمى von تاريخ + 630/1233.
- 8) كنز الموحدين في سيرة صلاح الدين von demselben.
- 9) عقود الجواهر في سيرة الملك الظاهر von dems.
- 10) على بن يوسف القفطى von تاريخ + 646/1248.
- 11) على بن ائجب von المعلم الاتابكى في التاريخ + 674/1276. البغدادي ابن الساعى
- 12) محمد بن على بن شهاب von سيرة انظار بيبيرس + 684/1285. الكاتب الحلبي عز الدين
- 13) خضر بن الوظائف المغربية للمناقب المعزبة von um 690/1291. ابي بكر بن احمد
- 14) عبد الله von الروض الزاهر في سيرة الملك الظاهر + 692/1298. ابن عبد الظاهر الفاضل
- 15) عبد الرحيم بن على von سيرة الملك المنصور + 693/1294. المصري
- 16) سيرة الاشرف بن قلاوون von demselben.
- 17) مفترج الكرب في اخبار ملوك بنى ايوب von محمد بن سالم الحموي ابن واصل + 697/1298.
- 18) عقود النظام فيمن ولي مصر من الحكام von محمد بن دانيال الموصلى + 710/1310.
- 19) ايقاظ المتغفل واتعاط المتوسل في اخبار مصر von محمد بن عبد الوهاب الزبيرى ابن المتوج + 730/1330.
- 20) شافع بن على بن عباس von سيرة قلاوون + 731/1331. العسقلانى ابن عساكر
- 21) سيرة الملك الاشرف خليل von demselben.
- 22) سيرة الملك الناصر محمد بن قلاوون von dems.
- 23) نظم الجواهر في سيرة الملك الناصر von dems.
- 24) عبد انكريم بن عبد النور بن المنير von تاريخ + 735/1334. الحلبي قطب الدين
- 25) موسى بن نزهة الناظر في سيرة الملك الناصر + 759/1358. محمد بن يحيى عماد الدين
- 26) اشرف الطرف للملك الاشرف von احمد بن مرزوق التلمسانى + 781/1379.
- 27) عمر بن على ابن الملقن von تاريخ + 804/1401.
- 28) ابراهيم بن الانتصار بواسطة عقد الامصار + 809/1406. محمد ابن دقماق
- 29) عقد الجواهر في سيرة الملك الظاهر von demselben.
- 30) ينبوع المظاهر في سيرة الملك الظاهر von demselben.
- 31) تقي الدين المقرئى von تاريخ ملوك مصر + 845/1441.
- 32) اتعاط الخنفاء باخبار الفاطميين الخلفاء von demselben.
- 33) السلوك لمعرفة دول الملوك von demselben.
- 34) البيان والاعراب بما في ارض مصر من الاعراب von demselben.
- 35) ابن حجر von الاعلام بمن ولي مصر في الاسلام + 852/1448. العسقلانى
- 36) محمود بن احمد العيني von سيرة الملك المؤيد + 855/1451.
- 37) سيرة الملك الاشرف von demselben.
- 38) ابن تغري بدي von حوادث الدهور + 874/1469.
- 39) نزهة الراي في التاريخ von demselben.
- 40) محمد بن ايتاس von بدائع الزهور في وقائع الدهور + 880/1524. المصري
- 41) [ارجوزة] تذكرة ائام بمن تولى مصر والقاهرة في الاسلام + 969/1561. um حسن العثمانى العفانى von

- 42) عبد von نزهة المسامرة في اخبار مصر والقاهرة
 1028/1614. † انواحد الرشيدى
- 43) لطائف اخبار الاول فيمن تصرف في مصر من الدول
 um 1088/1624. † محمد بن عبد المعطى الاسحاقى
- 44) المنهل العذب المقرد في الفتح العثمانى لمصر
 von محمد على بن ومن ولوا نيابة تلك البلد
 1067/1647. † محمد علان التبريزى
- 45) حسن بن von الحجج القاهرة في تاريخ مصر والقاهرة
 1176/1762. † على بن على المكي شمة الفوى
- 46) رفع الشكوى وترويح القلوب بذكر الملوك بنى ايوب
 von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق
 1206/1791. † مرتضى
- 47) على بن داود الخطيب von نزهة النفوس والابدان
 الجوهري.
- 48) زبدة الفكرة في تاريخ الهجرة
- 49) الجوهرة اليتيمة في اخبار مصر القديمة
- 50) تقى الدين الكرماني von المختصر في اخبار مصر
- 51) عبد von نزهة المقلتين في اخبار الدولتين
 السلام بن الحسين الفهرى القيسرانى
- 52) منصور بن سليم الاسكندري von تاريخ اسكندرية
 674/1275. † وجيه الدين
- 53) عبد الرحمن بن von العقيد في تاريخ صعيد
 347/958. † احمد بن يونس المصري
- 54) محمد بن عبد العزيز von المفيد في اخبار صعيد
 649/1251. † الادريسى
- 55) ابن الزبير von تاريخ اسوان
- 56) عقد جواهر الاسفاط من اخبار مدينة الفسطاط
 von تقى الدين المقربرى 845/1441.
- 57) von المصبوطى في تاريخ اسبوط 911/1506.

11. Die Westländer.

9846. Spr. 52.

4) f. 83—97.

8°, 21 Z. (19 1/2 × 13 1/2; 14 1/2 × 8 1/4 cm). — Zustand etc. und Schrift wie bei 3).

Fragment, die Geschichte der Habešiten betreffend. Es ist wol dem Werke des Es-sojūti entlehnt, dessen Titel:

أزهار العروش في اخبار الحبوش

Es beginnt hier mitten in einem Abschnitt.

83^b ذكر ما جاء في القرآن الكريم، موافقا للغتهم عن
 ابي موسى في قوله انخ

83^b ذكر من كان فيهم نبييا.

86^a ذكر كبار ملوك الحبشة، سيدهم النجاشي وملوكهم
 تتسمي به الخ

87^b ذكر وفاة النجاشى رة (im J. 9 d. H.)

87^b ذكر ملك كبير من ملوك الحبشة

89^b ذكر اشرافيهم من الصحابة

91^a ذكر من كان منهم من اكابر العلماء

92^a ذكر جماعة من شعرايهم

95^a ذكر جماعة من زهادهم المشهورين

Der Schluss des Werkes ist eigentlich
 f. 97^a: انهب همه وحزنه وابدله فرحا وسرورا،
 هذا اخر ما وقعت الاشارة اليه من التنبيه علي فصل
 هذا الجنس الخ

Es folgt dann aber noch ein längerer Epilog,
 zum Lobe des الفصائل ابو; derselbe ist aber
 mit den letzten Worten auf f. 97 (واذا نظروا)
 nicht zu Ende. (في سيرة غيره من الملوك الماضين
 Vergl. HKh. I 548.

Es folgt dann noch f. 98—102^a eine Ueber-
 sicht über die Provinzeinteilung des Türkischen
 Reiches (لواء und ايالة) (Türkisch).

F. 102^b u. 103 enthält unbedeutendes Ge-
 kritzeln.

9847. Lbg. 105.

2) f. 77—163.

8°, 17 Z. (18 × 13 1/2; 10 1/2—11 × 7 3/4 cm). — Zu-
 stand: nicht ganz sauber, etwas wurmtichig; die ersten
 Blätter am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt,
 ziemlich stark. — Titel fehlt. Verfasser fehlt; nach
 der Unterschrift:

ابو زيد عبد الرحمن الجامعي

Anfang f. 77^b: الحمد لله الذي فتح لنا
 بالجهاد ابواب رحمة اغلقت بترك الكفار بين اظهورنا
 منذ سنين . . . وبعد فانه لما من الله تعالي بفتح
 هذا الثغر الوهراني على المسلمين من منه الخ

Ausführlicher Commentar des Abū zeid
 'abd errahmān elgāmi'i zu einem Regez-

Gedicht von 72 Versen, welches **محمد بن أحمد الخلفاوى** التلمسانى المالكي ابو عبد الله zu Ende des Jahres 1124/1713 auf die Eroberung der Feste Wahrān (الثغر الوهرانى), welche der Statthalter und Dāi von Algier (القائم فى ايانة الجزائر)

محمد بن على داي الجزيري المعروف ببكدآش ausgeführt, gemacht hatte. Dasselbe zerfällt in 5 Abschnitte, deren Uebersicht f. 79^{a, b} (der 2. schildert die Heeresrüstung, der 3. die Eroberung, der 4. die Folgen). Es beginnt f. 80^a:
لما اراد الله بالدين جلا عن ارض وهران بنى الكفر جلا

Der Commentar ist sehr ausführlich, behandelt in der Regel einen oder zwei Verse, theils auf das Einzelne eingehend, theils den Sinn im Ganzen gebend und sehr oft Verse und längere Gedichte anführend. Er beginnt zu obigem Verse: يعنى انه لما اراد الله تعالى ظهور دينه وهو الاسلام لقوله تعالى ان الدين عند الله الاسلام جلا عن ارض وهران اي طرد عنها وعن دائرتها بنى الكفر اي الكافرين بالله الخ

Von Wahrān sagt der Commentar f. 80^b:
وهي مدينة صغيرة بساحل البآخر الرومي من الناحية المغربية الوسطي

Unter den Ungläubigen in Vers 1 sind die christlichen Spanier verstanden. Das Ereigniss fand im Jahre 1119/1707 statt.

Schluss f. 159^b:

ما نصر الله الخنيفين على أعدائه وفاق فضلا وعلا

Der Verfasser des Commentars giebt zum Schluss ein langes Lobgedicht auf den oben genannten Bekdās, von محمد بن على, einem Nachkommen des محمد المهدي; dasselbe schliesst f. 163^a (Tawil):

وازكي صلاة بعده وتحيية على احمد من هول لرسول خاتم

Schrift: magrobitisch, ziemlich blass, klein, gleichmässig, etwas vocalisirt, ziemlich schwer zu lesen; die Grundverse roth, die Stichwörter meistens auch. Der Text in rotho Linien eingerahmt. — Abschrift von محمد بن البشير بن محمد التلمسانى im Jahre 1199 Gomādā II (1785).

F. 164. 165 unbedeutende Notizen in sehr schlechter Schrift.

9848. WE. 3.

282 Bl. 4°, 27 Z. (29 1/2 × 20; 20 × 13^{cm}). — Zustand: gut; am Ende einige Warmstiche. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Original-Lederband mit Klappe.

Titel fehlt, steht aber von anderer Hand auf einem Vorblatt; er ist gegen Ende der Vorrede (f. 36^a) genannt, und ist:

نقح الطيب من غصن الاندلس الرطيب
وذكر وزيرها لسان الدين ابن الخطيب

Derselbe war von ihm früher so gefasst (f. 36^a):
عرف الطيب في التعريف بالوزير ابن الخطيب

Der Verfasser dieses für Geographie, Geschichte und Litteratur Spaniens wichtigen Werkes ist in dem schönen goldverzierten Frontispice auf f. 1^b genannt, nämlich:

احمد بن محمد الشهير بالمقري المغربي المالكي الاشعري
Er heisst ausführlich:

احمد بن محمد بن أحمد بن يحيى بن عبد
الرحمن المَقْرِي [والمَقْرِي] التلمسانى المالكي
انفاسى القاهري ابو العباس

Dies Werk des Ahmed ben mohammed ben ahmed ben jahjā elmaggari (und auch elmagri) ettilimsāni elfāsi elqāhiri abū 'l'abbās, † 1041/1632, beginnt so (f. 1^b):
احمد من عرف من حلى الامصار وعلى الاعيان على
تداول الاعصار وتداول الاحيان . . . (f. 4^b)
حمد الله مالك الملك والصلاة على رسوله المنجبي
من الهلك الخ

Nach langer Einleitung folgt f. 34^b ff. die Uebersicht des Werkes. Es zerfällt in 2 Haupttheile (قسم), die beide in je 8 Kapitel zerfallen. Der 1. Haupttheil behandelt die Geographie Spaniens, dessen Geschichte seit der Eroberung durch die Mauren und speciell das Reich Kordowa, ferner die Gelehrten, die von Spanien nach dem Orient und von dort nach Spanien sich begaben, die wissenschaftlichen Anstalten und Verdienste der spanischen Gelehrten, und endlich den Verfall der arabischen Herrschaft.

Der 2. Theil beschäftigt sich speciell mit der Geschichte des ausgezeichneten Wezirs Lisān eddīn ibn elkatīb † 776/1874.

Der Inhalt des 1. Haupttheiles ist:

فيما يتعلق بالاندلس من الاخبار المترعة الاكواب
والانباء المنتخبة صوب الصواب الخ

1. في وصف جزيرة الاندلس وحسن هوائها : باب 1.
واعتدال مزاجها الخ
2. في القاء بلد الاندلس للمسلمين بالقياد : باب 2.
وقنكها على يد موسى بن نصير ومولاه
طارق بن زياد الخ
3. في سرد بعض ما كان للدين بالاندلس من : باب 3.
العز السامى العباد والقهر للعدو في الرواح
والغدو الخ
4. في ذكر قرطبة التي كانت الخلافة بمصرها : باب 4.
للاعداء قاهرة الخ
5. في التعريف ببعض من رحل من الاندلسيين : باب 5.
الي بلاد المشرق الخ
6. في ذكر بعض الوافدين على الاندلس من : باب 6.
اهل المشرق الخ
7. في نبذة مما من الله به على اهل الاندلس : باب 7.
من توفد الازهان وبذلهم في اكتساب
المعارف والمعالي ما عز او هان الخ
8. في ذكر تغلب العدو الكافر على الجزيرة : باب 8.
بعد صرفه وجوه الكيد اليها وتضريبه
بين ملوكها ورؤسائها بمكره الخ

Es liegt hier das erste Drittel des Werkes vor (= Gedruckter Text I, p. 1—634, Z. 10), enthaltend Theil I, Kap. 1 bis Kap. 5, erstes Drittel; es schliesst mit der Notiz über يحيى بن الحكم الغزال

Kapitel 1 beginnt f. 37^b,

» 2 » f. 65^b,

» 3 » f. 97^a,

» 4 » f. 135^b,

» 5 » f. 207^b.

Schrift: magrebitisch, wenig vocalisirt, ziemlich gross, sorgfältig, gleichmässig. Die Uberschriften gross und roth, oder hervorstechend gross schwarz. Der Text in rothen und blauen Linien eingerahmt. — Abschrift etwa vom J. 1690/1688. — HKh. VI 13916.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

9849.

Einige hieher gehörige Werke sind:

- 1) الإمام في تآخر من بارص الحبشة من ملوك الاسلام
von المقرئزي † 846/1441.
- 2) الحسن بن احمد اليمنى von ر" في الحبشة
الحميمي † 1071/1660.
- 3) ابو الغريب von الجمع والبيان في تاريخ قيروان
الصنهاجي.
- 4) عبد العزيز بن شداد بن تميم von اخبار قيروان
الصنهاجي.
- 5) تأسى اهل الايمان بما جري على مدينة قيروان
von ابن سعدون.
- 6) يسع بن حزم von المغرب في تاريخ المغرب
الاندلسي † 576/1170.
- 7) المغرب عن سيره ملوك اهل المغرب
- 8) عبد الله بن von المسهب في غرائب المغرب
um 600/1208. ابو ابراهيم بن وزمر الصنهاجي الحجابري
- 9) يحيى بن حميدة von مختار تاريخ المغرب
† 680/1288. الحلبي ابن ابي طي
- 10) علي بن von المغرب في محاسن حامي اهل المغرب
† 678/1274. موسى بن سعيد الغرناطي
- 11) انيس المطرب وروض القرطاس في اخبار المغرب وفاس
علي بن محمد بن احمد ابن ابي زرع von
- 12) عبد الواحد بن von المعجب في اخبار اهل المغرب
على المراكشي
- 13) عياض بن von العيون الستة في اخبار سبتة
† 644/1149. موسى اليحصبي السبتي
- 14) ابن هديئة von تاريخ تلمسان
- 15) احمد بن موسى العراوي von تاريخ الاندلس
† 988/998.
- 16) Desgl. von عبد الله بن محمد ابن القرطبي القرطبي
† 403/1012.
- 17) خلف بن von الصلة في ذيل تاريخ الاندلس
† 578/1182. عبد الملك ابن بشكوال
- 18) محمد بن عبد الله بن ابي von مشكل الصلة
† 658/1260. بكر ابن الابار البلمسي

- 19) الملتقط من السلوك من حلى العروس الاندلسية (19) علي بن موسى بن سعيد الغرناطي von 678/1274.
- 20) احمد بن ابراهيم بن الزبير von صلة الصلة (20) الغرناطي 708/1808.
- 21) محمد بن von الكتاب المبين في تاريخ الاندلس (21) يوسف بن علي ابو حيان 745/1844.
- 22) الايضاح فيمن ذكر في الاندلس بالصلاح (22) محمد بن الحاج التلقيني 774/1872.
- 23) لسان الدين von طرف العصر في دولة بنى نصر (23) ابن الخطيب القرطبي 776/1874.
- 24) ك" الانوار الجلية في اخبار الدولة المرابطية (24) يحيى بن محمد بن يوسف الغرناطي ابن الصيرفي c. 870/1174.
- 25) يوسف بن عمر الاشبيلي ابو الحجاج von تاريخ الموحديين (25)
- 26) السر المداع في تفصيل غرناطة على كثير من البقاع (26) محمد بن ابراهيم بن عبد الله الطليطلي ابن السراج 785/1884.
- 27) عمر بن عبد الله بن يوسف von تاريخ قرطبة (27) القرطبي الزهراوي 454/1062.
- 28) محمد بن علي الملقى ابن عسكر von تاريخ مالقة (28) 686/1288.
- 29) ابراهيم بن قاسم البطلبوسى von تاريخ بطليوس (29) الاعلم 642/1244.
- 30) محمد بن محمد ابن الحاج المرسي von تاريخ مرسية (30) 771/1869.
- 31) ابن حمديس von تاريخ الجزيرة الخضراء (31)
- 32) علي بن جعفر بن علي الصقلي von تاريخ صقلية (32) ابن القضاع 516/1121.

Zweite Abtheilung:
B i o g r a p h i e n .

1. Sammelwerke.
2. Traditionisten.
3. Çūfis.
4. Juristen.
5. Gelehrte anderer Fächer.
6. Specialschriften:
  - a) über einzelne Çūfis.
  - b) über einzelne Gelehrte
aus verschiedenen Fächern.
7. Namen-Feststellung.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 311

LECTURE 1

1

2

3

4

5

6

7

1. Sammelwerke.

9850. Pet. 263^{au. b.}

165 u. 128 Bl. 8°, 17 Z. (17 × 13^{1/2}; 11^{1/4} × 8^{3/4}—gem).
Zustand: ziemlich gut, aber 263^a etwas unsauber, besonders im Anfange. Bl. 1 und 2 etwas beschädigt und ausgebessert, ebenso f. 32 in der Mitte und einige andere Blätter. 263^b reinlicher. — Papier: dick, gelb, glatt. — Einband: rather Corduanbd. — Titel zu Pet. 263^a f. 1^a (zum Theil verklebt):

الجزء الاول من مختصر تاريخ بغداد

Pet. 263^b ohne Titel. Verfasser fehlt. Er ist:

أحمد بن علي البغدادي الخطيب أبو بكر

Anfang: الحمد لله علي . . . لي من نعم
تفوت الاحصاء عذا وتجاوز العلم الجزي احاطة
واشرفها العلم الذي فضل . . . جل جلاله وتعالى
به الحيوان الانسى علي كثير من خلقه انسخ

Abkürzung der sehr umfangreichen Chronik von Bagdad, deren Verfasser Ahmed ben 'ali *elkhatib elbagdadi abu bekr* † 463/1071 (No. 1034) ist, in 2 Bänden. Der Verfasser dieses Auszuges, in welchem die erwähnten Personen in alphabetischer Folge kurz besprochen werden, mit Beibringung von kurzen Anekdoten, Sprüchen, Versen, und Angabe ihres (Geburts- und) Todesjahres, ist (f. 2^b): القاضي أبو اليمن

مسعود بن محمد بن أحمد بن حامد

Mas'ud ben mohammed ben ahmed ben hamid ben 'obeid elbohari abu 'ljum starb im Jahre 491/1098.

Zuerst kommen im 1. Band diejenigen, welche Mohammed genannt sind; dann f. 25^b die Ahmed und die übrigen in den Buchstaben A gehörenden, und zwar zuerst: أحمد امير المؤمنين القادر بالله بن اسحق بن جعفر المقتدر بالله مولده

يوم الثلاثاء التاسع من شهر ربيع الاول سنة ٣٣٩ اتمه
أم ولد اسمها تمنى مولاة عبد الواحد بن المقتدر

Dann in alphabetischer Folge (nur dass innerhalb jedes Buchstabens nicht die streng alphabetische Reihe befolgt wird) die übrigen.

Der letzte Artikel f. 163^a beschäftigt sich mit: علي بن حمزة ابو الحسن الاسدي المعروف بانكسائي النحوي احد ائمة القراء من اهل الكوفة الخ

Derselbe schliesst (165^a): فاخذ بيده فقال: قلت ما لا اعلم

Dann folgt die Unterschrift, aus der erhellt, dass dieser Artikel im folgenden Bande noch fortgesetzt worden ist.

Dies ist jetzt aber nicht der Fall. Im Anfange des 2. Bandes fehlen 10 Blätter. F. 1^a beginnt in einem andern Artikel; f. 1^b, lin. 4 beginnt der Artikel: العباس بن محمد بن علي بن عبد الله بن العباس كان من رجالات بني هاشم — Nach dem letzten Artikel (يزيد بن يزيد بن زائدة بن عبد الله) kommen f. 117^b unten u. ff. noch einige Nachträge (zuerst ابو بكر بن عياش بن سالم الحياتي), dann f. 123^b mit der Ueberschrift العلم ورواية الخيزران زوجة المهدي وام ولديه ورواية الخيزران زوجة المهدي وام ولديه und zuletzt f. 128^b بنت محمد بن علي بن عبد الله الواعظ المعروفة بالشاهجانية

وتوفيت سنة

٤٩٠ ودفنت عند قبر ابن شمعون رحه

Schrift: ziemlich klein, etwas steif, aber current, vocallos, ziemlich deutlich. Die einzelnen Artikel roth überstrichen, bisweilen am Rande mit rother Dinte angegeben. — Die Abschrift beider Bände beendet im J. 846 Gomāda II (1442). — HKh. II 2179.

9851. We. 1099.

29 Bl. 4°, c. 22—25 Z. (24 × 16^{1/2}; c. 20 × 14^{cm}). — Zustand: loss Lagen und Blätter; ziemlich fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titel fehlt: s. unten. Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang fehlt. Die Blätter beginnen in dem 1. Kapitel des Werkes; es ist darin von den Qorānlesern die Rede, die sich in der Stadt **دُنَيْسِر** zum Unterricht [eine Zeitlang] aufhielten und bei denen der Verfasser gehört hat.

2. باب في ذكر بعض من سكنها أو نزل أو مرّ f. 2^a بها من مشايخ الحديث وأصحابه ورواته وعلمائه، [أبو علي حنبل بن عبد الله بن الفرّج بن سعادة المكنى الرضا في البغدادي]

3. باب في ذكر بعض من سكنها أو نزل أو مرّ بها f. 13^a من الفقهاء، [قد مرّ بدنيسر من الفقهاء جماعة كثيرة يتعذر حصرهم]

4. باب في ذكر نخبة من سكنها أو مرّ بها من f. 18^b البرقاد، [أبو حفص عمر بن عبد الله الماردي الحياض المعروف بابن القرقوبية]

5. باب في ذكر نخبة من مرّ بها من أهل الوعظ f. 19^a والتذكير [أبو عبد الله عمر بن محمد بن عبد الله البكري السهروردي الصوفي]

6. باب في ذكر بعض أهل الأدب ممن سكنها أو f. 20^a نزل أو مرّ بها، وفيه فصول ثلاثة،

1. في ذكر نخبة من نزل بها من أهل f. 20^a فصل 1. اللغة والانشاء [أبو الحسن علي بن الحسن ابن عنتر بن ثابت الجليوي]

Nach f. 20 ist eine Lücke; es fehlt der Schluss des 1. فصل، das ganze 2. فصل und der Anfang des 3. فصل. Das letztere behandelt die Dichter, die sich in **دُنَيْسِر** aufgehalten haben und giebt ziemlich viele Proben ihrer Gedichte. Der zuletzt behandelte ist f. 23^a: **أبو الحسن علي بن يوسف بن محمد بن عبيد الله الصقار الأمدي الأصل الدنيسري يعرف بالحاجي**

7. باب في ذكر نخبة من سكنها أو نزل أو مرّ f. 24^a بها من أهل الطب، وفيه فصلان

1. في ذكر من تمسك منهم بالقياس في الطب f. 24^a فصل 1.
2. في ذكر نخبة أهل التجارب في الطب f. 25^a فصل 2. ممن سكنها

في ذكر جماعة لم يتبين ما يؤول أمرهم f. 25^a باب 8. إليه ممن لاحت عليهم أمارات الفلاح

Schluss f. 27^a (Tawil):

أحقّ الي لمياء وجدا ودونها
حزون تناجي بالوجي وسهول

Aus der Unterschrift erhellt der Titel dieses Werkes. Dieselbe beginnt nach obigem Schlussverse **آخر ما انتخبته من كتاب الحج**. Er ist also:

المنتخب من كتاب حلية السريين
من خواص الدنيسريين

Es ist eine Auswahl aus dem Werke **حلية الحج**, in welchem die in verschiedenen Fächern der Gelehrsamkeit hervorragenden Männer, die in der Stadt **دُنَيْسِر** vorübergehend oder dauernd sich aufhielten, behandelt und womöglich Proben ihrer Gedichte gegeben werden.

Das Grundwerk, mit genau obigen Titel, ist erwähnt in Cod. Spr. 27, Seite 147. — HKh. III 4627 hat es aufgeführt (im Titel **في خواص**) und giebt als Verfasser an: **أبو حفص عمر بن الخضمر بن اللمش التركي المتطبب** Ebenso Cod. Spr. II., nur dass er **ابن اللمش** nicht hat. Nach der Angabe in unserem Werke selbst, f. 24^b Mitte, wo der Verfasser seinen Vater nennt, ist der ausführlichere Name so:

أبو حفص عمر بن أبي العباس الخضمر بن
اللمش بن الدزمنش التركي المتطبب

Der Verfasser 'Omar ben elhadir *ben ellamis* ben edduzmiš etturki war Arzt; er erwähnt Zeitgenossen als im J. 606/1209 gestorben oder erzählt aus der Zeit, auch etwas später, diesen oder jenen Vorfall. Er lebt also um 610/1213.

Von wem dieser Auszug gemacht, ist nicht gesagt, wahrscheinlicher Weise von dem Verfasser selbst; denn f. 24^b steht: **انشدني**. Wäre der Anszug von einem Anderen, so würde dieser Ausdruck schwerlich beibehalten sein, zumal das ganze Werkchen mit Sorgfalt gearbeitet ist.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, deutlich, voollieirt; die ersten Blätter bis f. 8^a recht vergilbt. — Abschrift im Jahre 743 Rabī II (1342), zu Damaskus, von أحمد بن سعد الله الحراني, zu eigenem Gebrauch, nach einer Handschrift, die nach der des Verfassers selbst verfertigt und mit derselben collationirt worden; der Abschreiber sagt, er habe bloss einige Qaçiden fortgelassen.

Im Anfange fehlen, wie ich glaube, 11 Bl., nach f. 20 wahrscheinlich 9 Bl. — 2 mal collationirt.

F. 1^a, erste Zeile, ist gefälscht. Sie ist hingeschrieben, um den Schein zu erwecken, als sei das Werk vollständig und handle von berühmten Männern aus Bagdād.

F. 27^b u. 29^a u. 29^b geben nachträglich einige der fortgelassenen Qaçiden.

F. 28 enthält den Abschnitt: ذكر خير بنى تميم واهل سجاج بنت الحرث بن سويد ومسيلمة الكذاب nach Eṭṭabari, aber nicht wie er sich in seiner Chronik تاريخ الملوك الخ findet (ed. Koseg. I p. 126 ff.), sondern in dem Auszuge daraus.

Die Schrift ist dieselbe wie im übrigen Bande.

9852. Spr. 313.

91 Bl. 4te, o. 16 Z. (24¹/₂ × 17¹/₄; 22¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: lose geheftet im Deckel liegend; sonst ziemlich gut, doch nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: guter rother Lederdeckel.

Titel fehlt; nach Spr. Bemerkung auf f. 1^a Abschrift aus einer alten Handschrift, enthaltend: Abkürzung vom معجم اهل الادب 3. Theil, verfasst von ياقوت d. h.:

ياقوت بن عبد الله الحموي البغدادي شهاب الدين

Aus verschiedenen Stellen geht hervor, dass der Verfasser dieses Werkes um 600/1203 und später lebt (z. B. f. 50^a, 51^b). F. 53^a erwähnt er das J. 620/1223, und 63^a einen Todesfall vom J. 626/1229. Alles dies passt für Jāqūt ben 'abd allāh elḥamawī elbagdādī šihab eddīn, der im J. 626/1229 starb.

Das Vorliegende ist ein Bruchstück des schätzbaren biographischen Werkes über gelehrte Männer, nebst fleissiger Angabe ihrer Werke, alphabetisch geordnet. Das Biographische in der Regel kurz behandelt. Es beginnt hier f. 1^a mit عبيد الله بن محمد بن جرو

† الاسدي ابو القاسم الذكوي 387/997 und hört f. 90^a auf mit محمد بن الحسن بن محمد بن علي بن حمدون الملقب بغرس الدولة ابو نصر المنشي صاحب الرسايل

Damit bricht dieser Artikel ab, für den das übrige Blatt frei gelassen ist. F. 91 gehört nicht zu dem Werke: es enthält Büchertitel nebst ihren Verff., aus verschiedenen Gebieten.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich gross, geläufig, vocallos. Die Stichwörter überstrichen. Die Blätter sind gebrochen und auf der rechten Hälfte beschrieben, die linke ist für Nachträge freigelassen. Nur im Anfang sind einige Seiten ganz beschrieben. — Abschrift c. 1850.

HKh. V 12367.

9853. Mf. 135.

368 Bl. 4te, 39 Z. (25 × 14¹/₄; 18¹/₂ × 7³/₄^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, glatt. — Einband: guter branner Lederband mit Klappe, etwas goldverziert. — Titel und Verfasser f. 1^a unter einem kleinen Frontispico (Blau und Gold):

كتاب وفيات الاعيان لاحمد بن محمد بن ابراهيم بن ابي بكر بن خلكان

(Hinzugefügt ist eine kurze biographische Notiz.) Genaueres über den Titel und Verfasser dieses biographischen Werkes s. bei WE. 135, 1.

Vorausgeht ein Verzeichniss der behandelten Artikel auf Bl. 1^b—6, deren jede Seite in 10 × 5 Quadrate getheilt ist. Die Anzahl der behandelten Artikel ist 835. Wüstenfeld's Ausgabe hat deren 865. Es sind also 30 Artikel ausgelassen; ausserdem ist der Text häufig verkürzt, nicht bloss dadurch, dass Verse ausgelassen sind, sondern auch dadurch, dass manche Prosastellen ganz fortgefallen. Dennoch ist es nicht ein Auszug aus dem Werke.

Anfang wie bei WE. 135, 1. Schluss wie bei Spr. 249.

Das Werk zerfällt nach dieser Handschrift in 4 Theile; der erste ist f. 92^a zu Ende; der zweite geht von f. 92^b—215^a (ohne Unterschrift, dass daselbst der 2. Theil aufhöre); der dritte f. 215^b geht wahrscheinlich bis f. 288^a. Hier ist das bei Df. 48 besprochene kurze Nachwort ausgelassen; der nächste Artikel folgt

unmittelbar. Der 4. Theil umfasst alsdann f. 288* bis Ende. — Die mit *ا* anfangenden Artikel stehen hinter denen, die mit *ب* beginnen.

Schrift: sehr klein, fein, Persischer Zug, vocallos, gleichmässig, deutlich. Die Anfänge der Artikel roth. Der Text in Goldlinien eingerahmt; am Rande die Angabe der behandelten Artikel in verschiedenfarbiger Dinte. — Abschrift von *أبو الصلاح محمد الحنفى الشهير بالقطري* (f. 92*, 368*), im J. 1083 Rabī II (1672), zu eigenem Gebrauche. — HKh. VI 14298.

9854. Df. 46. 47. 48.

253, 229 u. 225 Bl. Folio, (26) 27 Z. ($28\frac{3}{8} \times 18\frac{1}{4}$; 18×10^{cm}). — Zustand: gut. Df. 46 hat gegen Ende unten am Rande, 47 in der vorderen Hälfte unten am Rande einen grossen Wasserfleck; 48 ebenda, aber durchgehend. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: guter brauner Lederband mit Klappe (an 47 fehlt die halbe Klappe).

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser fehlt.

Df. 46 umfasst No. 1 — 396 der Wüstenfeld'schen Ausgabe. (Letzter Artikel: *أبو نصر* (عبد العزيز ابن نباتة f. 253^b bezeichnet diesen Band als die (erste) Hälfte des Werkes, was dem Umfange nach nicht ganz zutrifft; er ist vielmehr das erste Drittel des Ganzen.

Df. 47 umfasst No. 397 — 693. (Erster Artikel: *أبو محمد عبد العزيز ابن مغلس*; letzter Artikel: *أبو عبد الله محمد ابن قايد البحراني*).

Df. 48 umfasst No. 694 — 816. (Erster Artikel: *أبو شجاع محمد ابن الدهان*; letzter Artikel: *أبي بن خالد البرمكي*), worauf noch das kurze Nachwort, womit der Verf. sein Werk vorläufig abschliesst, folgt; dasselbe schliesst f. 225*: *والله عز وجل المسئول في الاعانة والارشاد اليه بعونه وقوته وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلني الله . . . وحبه وسلم*.

Es fehlt an dieser Ausgabe also noch 1 Band, welcher die Fortsetzung und Beendigung des Werkes (= Wüstenf. No. 817—865) enthalten haben wird.

In Df. 46 ist f. 68 u. 72, in 47 f. 106, in 48 f. 14 zweimal gezählt.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Anfangswörter der einzelnen Artikel roth. Der Text ist in rothen Linien eingefasst. Im Anfang der Bände Frontispice. — Abschrift vom J. 1126/1714 (s. Ende von Df. 47).

9855. WE. 135, 1.

273 Bl. 4to, 21 Z. ($27\frac{1}{4} \times 18$; $17\frac{1}{2} \times 11^{cm}$). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: stark, gelblich, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit rothem Lederücken und Klappe.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel und Verfasser f. 1*:

الجزء الاول من وفيات الاعيان من تاريخ ابن خلكان
Nach der Vorrede:

« وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان

Das Werk heisst oft auch bloss: *تاريخ ابن خلكان*
Ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1^b: *يقول الفقير الي رحمة الله تعالى*

أحمد بن محمد بن إبراهيم بن
أبي بكر بن خلكان

بعد حمد الله الذي تفرد بالبقاء وكتب لكل نفس اجلا لا يجاوزه عند الانقضاء وسوي فيه بين الشريف والمشروف والاقوياء والضعفاء احمد على سوايغ النعم . . . هذا مختصر في التاريخ دعاني الي جمعه انى كنت مولعا بالاطلاع على اخبار المتقدمين من اولي النباهة الخ

Biographisches Wörterbuch des Ahmed ben mohammed ben ibrahim ben abū bekr elirbil elbarmeki eššāfi'ī šems eddīn abū l'abbās ibn hallikān, geb. ⁶⁰⁸/₁₂₁₁, † ⁶⁸¹/₁₂₈₂, in alphabetischer Anordnung nach den Hauptnamen; ausgelassen sind die unmittelbaren (الصكابة) und fast alle mittelbaren (التابعون) Prophetengenossen, ferner alle Halifen; dagegen erwähnt viele ausgezeichnete Zeitgenossen, die der Verfasser gesehen oder von denen er gehört hat. Uebrigens sind alle Fächer, ob Fürsten oder Gelehrte, Dichter etc., berücksichtigt in gleicher Weise. Dabei befreit sich der Verfasser der Kürze, giebt möglichst Geburts- und Todesjahr an, ebenso die Herkunft,

führt schöne Gedichte und Stellen daraus und Aussprüche und Anekdoten an, und giebt über die richtige Schreibung und Aussprache der selteneren Eigennamen die nöthige Auskunft. Lange Jahre darauf sammelnd, ordnete der Verfasser sein Werk in Elqähira während des Jahres ⁶⁵⁴/₁₂₅₆. (S. bei No. 9857, 4 gegen Ende.)

Dieser erste Theil des Werkes geht von **أبو عمرو-ابراهيم بن يزيد الكوفي النخعي** bis auf **الثعالبي ابو منصور عبد الملك بن محمد**, d. h. umfasst No. 1—391 der Ausgabe Wüstenfeld's.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift Anfang des Jahres ¹⁰³⁴/₁₆₂₄, von 'Abd essaläm.

F. 273^b ist eine Zufallstafel (**جدول**) und kurze Anweisung zum Gebrauche derselben, von **عبد الله أمين العكي**.

9856.

Dasselbe Werk, erster Band, ist enthalten in:

1) Pm. 660.

265 Bl. 4°, 23 Z. (26 × 19; 18 × 12²/₃^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht überall sauber (wie f. 17. 31^b. 32^b. 35), auch nicht frei von Wasserflecken (wie besonders f. 263 ff.). Bl. 16 ff. unten wurmstichig. — Papier: farbig (theils gelb, theils bräunlich, röthlich, grau), stark, glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel und Verfasser fehlt.

Enthält No. 1—534 in der Ausgabe von Wüstenfeld.

Schrift: ziemlich gross, stattlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Stichwörter roth. Die einzelnen Artikel am Rande in rother Schrift angemerkt. Bl. 5. 14. 15. 22—24. 137. 140 in kleiner Schrift ergänzt. — Abschrift im Auftrag des **شمس الدين محمد بن شرف الدين يونس** الحويري الصوفي الحكيم باحثانقاه الناصرية بسرياقوس von **احمد بن اسماعيل الصوفي** im J. 739 Ragab (1339).

Collationirt. — Am Rande stehen bis f. 49 oft Zusätze (von längerem Umfange).

F. 2^b—4^b enthält einen biographischen Artikel über den Verfasser. — F. 1^b ein Rechtfertigungsschreiben des **رشيد الدين وطواط** (Anfang: **قرع سمعي من افواه الواردين الخ**).

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

2) Sach. 28.

272 Bl. 4°, 23 Z. (25¹/₄ × 18¹/₂; 18¹/₂ × 13¹/₂^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut; der Seitenrand in der 2. Hälfte wasserfleckig, auch sonst an einigen Stellen, besonders zu Anfang. F. 1. 127. 262—272 am Rand ausgebessert. Nicht ganz sauber; auch etwas fleckig. Bl. 1—17 im Text schadhaf und ausgebessert. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Enthält No. 6—498 in der Ausgabe Wüstenfeld's (von **الخطيب العراقي** bis **علي بن محمد ابن الفرات**).

Schrift: ziemlich gross, schön und gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth, die Hauptüberschriften (**حرف الباء** etc.) in Goldschrift. Der Text in Goldlinien mit farbiger Umrandung. — Abschrift um ¹⁰⁰⁰/₁₅₉₁.

9857.

Dasselbe Werk, zweiter Band, ist enthalten in:

1) WE. 135, 2.

167 Bl. 4°, 31 Z. (29¹/₂ × 20; 24 × 14^{cm}). — Zustand: mehrere Blätter schadhaf und ausgefleckt, besonders im Anfange und am Ende; ausserdem nicht ganz ohne Flecken. — Papier: bräunlich, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a von neuer Hand:

الجزء الثاني من وفيات الاعيان من تاريخ بن خلكان

Enthält (nach Wüstenf. Ausgabe) No. 314 bis 763 (vom Buchstaben **ع** an bis in den Buchstaben **م**, von **ابي النجود** bis auf **المؤيد بن محمد الالوسي**).

Schrift: ziemlich klein, eng und gedrängt, gleichmässig, deutlich, gefällig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1006 Rab' I (1597) von **علي بن الحاج قوام الدين النجفي مولدا الحلبي منشأ**

Zu der oberen Hälfte des Bl. 166 gehört die untere Hälfte des Bl. 167, die fälschlich an das ähnlich oben durchgerissene Bl. 166 geklebt ist. Damit schliesst dieser Band.

Es bleibt dann noch übrig Bl. 167 obere Hälfte nebst 166 untere Hälfte. Mit diesem Blatte beginnt, von anderer Hand geschrieben, No. 764 (**المهلب بن ابي صفر**). Es gehört nicht zu diesem Bande, der durch die Unterschrift des Abschreibers und der Jahreszahl abgeschlossen ist.

2) Pm. 661.

247 Bl. 4°, 17 Z. (von f. 109 an 21 Z.) (25 × 16²/₃; 16 × 12^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, obgleich nicht überall ganz sauber, z. B. 218^b; auch nicht ganz frei von Wurmstich. Mehrere Blätter am Rande (wie 2. 147—149. 215. 216. 247), besonders auch im Rücken, ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel und Verfaasser fehlt.

Enthält No. 420—685 (ed. Wüstenfeld).

Schrift: ziemlich gross, stattlich, etwas gradestehend, gleichmässig, etwas vocalisirt, bisweilen fehlen diakritische Punkte. Die Anfangsworte der einzelnen Artikel in hervorstechend grosser Schrift. Von f. 109 an, besonders aber von 119 an, enger und gedrängter, auch mehr vocalisirt. Die Stichworte der Namen der behandelten Artikel stehen oft am Rande, besonders in der 2. Hälfte der Handschrift. Bl. 1 von neuerer Hand in kleiner Schrift ergänzt. — Abschrift c. 760/1349. — Collationirt.

3) Pm. 662.

436 Bl. 4°, c. 25—32 Z. (26 × 16; 17—18¹/₂ × 8¹/_{3^{cm}). Zustand: im Ganzen gut; der Rand nicht ganz frei von Wasserflecken, auch an einigen Stellen, wie f. 239. 240, ausgebessert; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, auch weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel und Verfaasser fehlt. Der Titel steht im Anfang der Nachschrift des Verfassers f. 485^b, 5.}

Der Anfang des Bandes fehlt, 32 Blätter. Das Vorhandene beginnt in No. 558 (S. 64, Zeile 7 der Wüstenfeld'schen Ausgabe) und geht bis zu Ende von No. 864. Schluss wie bei Spr. 249. Die No. 865 ist fortgelassen.

F. 1—13 enthalten das Inhalts-Verzeichniss zu dem ganzen Werke. Jeder in einem Artikel behandelte Name ist in einen Kreis eingefasst und abwechselnd in rother oder grüner, späterhin auch noch in schwarzer Schrift geschrieben. Nur die Namen auf f. 12^b unten und 13^a sind nicht in Kreisen, und sind ausserdem alle in rother Schrift.

F. 1—8^a enthält das Verzeichniss der Artikel der ersten Hälfte des Werkes; auf jeder Seite befinden sich 4 × 8 Kreise. Das Verzeichniss der zweiten Hälfte steht f. 9^a—13^a. In der ursprünglichen Handschrift ist der Text der zweiten Hälfte nicht zu Ende geführt, sondern geht nur bis zu Ende des Buchstabens, (worauf dann *س* und *ي* noch folgen), f. 287^b.

Das Uebrige ist ergänzt. Ebenso ist es im Inhaltsverzeichniss; die Artikel der ursprünglichen Handschrift stehen in Kreisen, meistens 4 × 8 auf der Seite (f. 11 u. 12^b enthalten 5 × 8); die der Ergänzung stehen nicht in Kreisen, sondern einfach neben einander in 3 und in 5 Columnen.

Schrift: gross, doch ungleich an Grösse, kräftig, rundlich, gedrängt, vocallos; bisweilen auch fehlen diakritische Punkte. Stichwörter roth; ebenso und in grösserer Schrift die im Eingang der Artikel stehenden Eigennamen; doch sind dieselben auch schwarz und einige Male auch grün oder blau, wie 272^b und 134^a ff. Die Stichwörter dieser Eigennamen stehen auch (meistens) am Rande, theils schwarz, theils roth oder grün oder auch blau (doch seltener); sie sind zum Theil in Kreise eingeschlossen. F. 101^a fehlt in solchem Kreise der Eigennamen; 117^a befindet sich ein grün ausgefüllter Kreis ohne Eigennamen; f. 60^b letzte Zeile fehlt im Text zu Anfang des Artikels der Eigennamen, steht jedoch mit seinem Stichwort am Rande. — Am Rande stehen nicht selten Zusätze, so besonders f. 182^b. 183^a. 241^a. — Die Schrift von 287^b an ist von Türkischer Hand: 31 Zeilen [22 × 8^{cm}] klein, kräftig, gedrängt, etwas flüchtig, vocallos. Die Eingänge der Artikel in rother Schrift; ebenso die Namen-Angabe am Rande. Collationirt. — Abschrift von محمد الأكمل بن مفلح (287^b u. 184^a am Rande) um 1000/1591.

Beim Folieren sind 2 Blätter übersprungen; es folgt noch auf 256 256^a und auf 261 noch 261^a.

4) Spr. 249.

216 Bl. Folio, 25 (—35) Z. (32 × 22¹/₂; c. 25—26 × 14—17^{cm}). — Zustand: nicht ganz ohne Flecken, besonders an der oberen Ecke. Im Anfange einige Wurmstiche. Das Titelblatt sehr unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Goldrücken. — Titel f. 1^a:

هذا الثالث والرابع من تاريخ القاضي شمس الدين
احمد بن خلکان رحمه وهما يشتملان على حرف
الميم والنون والواو والهاء والياء

Es ist der 3. und 4. Theil in dieser Abschrift. Enthält No. 661—864 in Wüstenf. Ausgabe.

Beginnt f. 1^b mit dem Artikel: ابو بكر
محمد بن عمر بن عبد العزيز بن القوطية بن ابراهيم بن
عيسى بن مزاحم المعروف بابن القوطية الاندلسي الخ

Der 4. Theil f. 101^b beginnt mit No. 778. Allein die mit *و* anfangenden Namen stehen

nicht, wie bei Wüstenfeld, nach den mit s beginnenden, sondern vor denselben, finden sich also vor No. 778 am Ende des 3. Theils. No. 865 (bei Wüstenfeld) ist hier nicht aufgenommen. An No. 864 schliesst sich die ziemlich lange Nachschrift des Verfassers, in welcher er über die Abfassung des Werkes und eigene Erlebnisse berichtet: das Werk ist fertig geworden im J. 672 Gomāda II (1273).

Schluss f. 216^a:
والله يستر عوراتنا بكرمه
انصافي ولا يكدر علينا ما منحنا من مستوخ اعطايه
التمبير ان شاء الله بتمه وكرمه امين اللهم امين، تم
الكتب الخ

Schrift: ziemlich gross, rundlich, flüchtig, ineinandergezogen, ungleich, vocallos, meist auch ohne diakritische Punkte, an wenigen Stellen in der Mitte des Werkes nachträglich vocalisirt. Ueberschriften roth, gegen Ende schwarz, aber grösser. — Abschrift des 3. Theiles im J. 1180 Sa'ban (1767); des 4. Theiles im J. 1181 Rab' I (1767), von احمد بن اسمعيل بن عباس بن حسين بن احمد بن الحسن بن القاسم

F. 216^b oben stehen 7 Verse der Qaṣīde des السهيلي, von derselben Hand.

5) Lbg. 526, 7, f. 143—147.

4°, 21 Z. (24½ × 17½; 18½ × 13^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt.

Ein Paar Blätter aus demselben Werke, und zwar ist der 1. Artikel hier f. 143^a, 5 ابو نصر الفتح ابن خاقان, der letzte f. 147^b ابو شجاع فناخسره الملقب عماد الدولة (No. 536 und 543 bei Wüstenfeld).

Nach f. 143 ist eine Lücke; desgl. nach 145.

Schrift: gross, kräftig, gewandte Gelehrtenhand, oft ohne diakritische Punkte. Die Anfangsnamen der einzelnen Artikel im Text, dann auch am Rande, roth. — Abschrift c. 600/1397.

9858. WE. 135, 3.

145 Bl. 4°, 25 Z. (29½ × 20; 21 × 12½^{cm}). — Zustand: ziemlich schlecht. Lose Lagen hier u. da, grosse Wasserflecken; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: etwas gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

هذا كتاب وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان

Verfasser f. 1^a: ابن خلکان

Dieser Band desselben biograph. Werkes des Ibn Hallikān, dessen richtiger Titel der obige ist, beginnt (nach Wüstenfeld's Ausgabe) mit No. 704 (ابو بكر محمد بن ايوب الملك العادل). Darauf folgt unmittelbar No. 706. 707 (dies nicht ganz zu Ende). Auf f. 6^a ist eine Lücke gelassen. F. 6^b beginnt in No. 711, dann 712 etc. Nach f. 10 ist eine Lücke von 8 Bl. = ed. Wüstenf. No. 715, S. 68, Z. 4 bis S. 93, 13 (in No. 726). Die Handschrift geht bis zu Ende des Werkes; der letzte Artikel ist f. 144^b شهاب الدين ابو الحسن يوسف المعروف بالشوّاء (= No. 860). Die Anordnung der einzelnen Artikel ist jedoch etwas abweichend von der gewöhnlichen, indem theils einige überhaupt fehlen, theils an andere Stelle gesetzt sind, wie es namentlich hier am Schlusse der Handschrift der Fall ist. Ausserdem ist in der ganzen Handschrift viel Abweichendes von dem Original; sie ist stellenweise verkürzt, oft sogar ein blosser Auszug. — Schluss des Werkes f. 145^a:

فقد اصححت تنوينها واخفى حبيبي لا تفارقه الاضافه
تسمي الصدف من يومئذ، وحسبنا الله تعالى ونعم الوكيل،
عذرا ما يسر الله تعالى انتخابه وتعليقه من كتاب
وفيات الاعيان الخ

Aus dieser Unterschrift folgt klar, dass das Vorliegende als eine Auswahl aus dem Grundwerke anzusehen ist, und zwar (im Ganzen) in der daselbst befolgten Reihenfolge.

Schrift: ungleich, gegen Ende flüchtig; im Ganzen ziemlich klein, gedrängt, gewandt, zum Theil etwas vocalisirt. Die Ueberschriften meistens roth. — Abschrift vom J. 1067 Raḡab (1657). — Arabische Foliierung.

9859. WE. 137.

138 Bl. 8°, 17 Z. (18 × 13½; 13 × 9½^{cm}). — Zustand: unsauber, fleckig; manche Lagen lose; einige Wurmstiche. Der Rand ist stark beschnitten und daher die dort kurz angegebenen Namen der behandelten Männer meistens abgeschnitten. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: schlechter schwarzer Lederband; der vordere Deckel lose. — Titel und Verfasser fehlt: aber f. 1^b oben am Rande steht mit kleiner Schrift: ذكر شعراء العرب, was unrichtig ist.

Es ist vielmehr ein Stück eines Auszuges aus demselben biographischen Werke des Ibn Hallikān, in welchem nicht bloss Dichter, sondern überhaupt die besonders hervorragenden Männer aufgenommen sind. Eine Menge Artikel des Grundwerkes sind übersprungen; die aufgenommenen alle bedeutend verkürzt, aber mit Angabe der Todesjahre, zum Theil auch mit Anführung von Versen.

Dieser Auszug braucht durchaus die Worte des Ibn Hallikān selbst, und befolgt dieselbe Anordnung innerhalb jedes Artikels; ist also durchaus keine selbständige Arbeit, sondern nur Abkürzung des Grundbuches.

Dies Werk beginnt hier f. 1^b mit dem Artikel ابو غالب محمد بن علي بن خلف فخر الملك (= ed. Wüstenf. No. 710) und geht fort bis zu Ende des Artikels ضياء الدين ابو الفتح نصر بن محمد المعروف بابن الاثير (= ed. Wüstenf. No. 773) und schliesst daran, ohne eine Bemerkung, auf derselben Seite f. 38^a den Artikel ابو الوليد عبد الله بن محمد بن يوسف الموصلى النديم (= No. 358), woran sich, auf derselben Seite, f. 91^b, unmittelbar eine Bemerkung aus dem Artikel Ibn Hallikān's über den Dichter حيص anschliesst.

Vorhanden in diesem Auszuge ist also: ein Stück von م bis in den Buchstaben ن; ferner ا bis in den Buchstaben ع.

Nach f. 9 fehlt 1 (oder 2) Blatt. — Einige Male sind die Ueberschriften ausgelassen; so f. 25^a. 73^b. 74^a.

Dann kommt, ohne Vorbemerkung, sofort eine Reihe von biographischen Artikeln, welche sich auf das Reich der Himjaren beziehen, ohne Angabe der Quelle. Das darin Berichtete wird sehr häufig als von وهب بن منبه und von هشام بن عبد الملك erzählt bezeichnet.

ذكر لقمان بن عاد غير متوج، قال عبد الله بن عباس كان لقمان بن عاد بن الملائكة بن سكرسك نبيا غير مرسل،

- الحارث الرائش ويقال الريش تبع متوج، قال 96^b
وهب رة وولي الملك
- الصعب ذو القرنين تبع متوج، قال وهب رة 97^b
ورفع الحديث الي علي بن ابي طالب
- ابرهة بن الصعب ذي القرنين تبع متوج، قال 115^a
ابو محمد عبد الملك بن هشام لما مات
ذو القرنين الصعب بن ذي مرثد
- العبد بن ابرهة، قال ابو محمد فلما مات ابرهة 117^a
ذو المنار وولي بعد ابرهة ابنه
- عمرو ذو الاعمار بن ابرهة ذي المنار بن الصعب 117^b
تبع متوج، قال ابو محمد لما ولي الملك
عمرو المذكور قهر الناس
- شرحبيل بن عمرو ملك متوج، فولي الملك بمأرب 118^b
شرحبيل بن عمرو المذكور
- قصة الهدهاد بن شرحبيل ملك متوج، قال 118^b
ابو محمد عبد الملك بن هشام حدثني ابن
لهيعة عن مكحول عن صالح
- بلقيس بنت الهدهاد بن شرحبيل، قال وهب 128^a
وملكت عليهم بلقيس المذكورة

Schluss f. 138^a unten: وكان داعيا من دعا سليمان بنجران امن وحسن ايمانه فقام خطيبا في اهل نجران واجتمع اليه مومنون نجران، ثم حمد الله الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, deutlich, fast vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um 900/1494.

9860. We. 332.

54 Bl. 4°, 21 Z. (22 × 16; 15 1/2 × 11 1/2 cm). — Zustand: nicht ganz fest im Deckel, die 1. Lage lose; nicht völlig sauber. — Papier: gelb, auch brännlich, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب معاني اهل البيان من وفيات الاعيان
لبدر الدين ابي محمد الحسن بن عمر بن
الحسن بن حبيب

أما بعد حمد الله الذي اجري
في جنات الاعيان عيون السعادة واسري بمن شاء
من ابناء الزمان الي اقصى الارادة . . . فهذه اوراق
جمعت فيها من ذكر من اهل الادب الذين بكلامهم
يطرب الحنق ويجيبى الضرب الخ

Auszug aus demselben Grundwerke, besonders die Dichter, Sprachgelehrten und geistreichen Personen behandelnd, von Elhasan ben 'omar elhalebi ibn habib † 779/1377 (No. 2285). Enthält nach der im Titel beigefügten Angabe 237 Artikel und ist wie das Grundwerk alphabetisch geordnet.

Zuerst f. 1^b **ابراهيم بن العباس بن محمد ابو اسحق الصولي**

ابراهيم بن هلال بن ابراهيم ابي اسحق الصابي 2^a
يوسف بن اسماعيل بن علي . . . 53^b Zuletzt f.

ابو المحاسن . . . المعروف بالشواء
يوسف بن محمد بن ابراهيم ابو الحجاج الانصاري 54^a
البياسي

Schrift: klein, breit, gewandt, deutlich, gleichmässig, faet vocalus. Die Stichwörter der Artikel meistens roth; ebenso am Rande immer roth. — Abschrift zu eigenem Gebrauch von Ahmad ben Abd Allah al-Maqri al-Masri im Jahre 824 Gómádä II (1421). Die Abschrift nach einer Abschrift, die nach dem Original angefertigt worden.

*HKh. VI 14298 (p. 455).

9861. We. 1749.

1) f. 1—44.

108 Bl. 4°, 17 Z. (24¹/₄ × 16⁵/₈; 18 × 12¹/₂ cm). — Zustand: unsauber, fleckig, etwas wurmetichig. — Papier: gelb, atark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. — Anfang und Schluss fehlt.

Bruchstück eines Auszugs aus dem biographischen Werke des Ibn Kallikān. Die Anordnung des Grundwerkes ist beibehalten, oft auch der Text unverändert; unbedeutendere Artikel sind bisweilen fortgelassen.

Die Blätter in falscher Ordnung, auch voll Lücken; die richtige Folge ist: f. 38; Lücke von 2 Bl.; 34; 1 Bl. fehlt; 35. 28. 36; 1 Bl. fehlt; 21. 44. 37—43. 32. 1—20. 30. 31. 22—27. 29.

Der zuerst vorkommende Artikel ist f. 33^a:
† 197/818 **عبد الله بن وهب بن مسلم القرشي المالكي**
Der letzte f. 29^b: **علي بن وصيف المعروف بالناشي**:
† 386/978.

Das Bruchstück umfasst No. 323—477 des Grundwerkes, also nicht ganz den Buchstaben ع.

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, gewandt, deutlich, vocalisirt. Die Anfangsworte jedes Artikels roth. — Abschrift um 900/1494.

9862. Pet. 191.

2) f. 16^b—112.

Format (Text: 21 × 12—13 cm) etc. u. Schrift wie bei 1). Das letzte Blatt unten schadhast. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله انكبير المتعالي، المان على خلقه بالطف والافصال . . . وبعد فالولوع بالجمال، سجية ركبها الله تعالى في الاولياء واكابر العلماء الرجال الخ

Nachdem auf den ersten Seiten über Mancherlei, namentlich aber über Schönheit und (Knaben) Liebe gesprochen und einschlagende Verse beigebracht, folgen von f. 19^a unten an biographische Artikel besonders von Dichtern, alphabetisch nach dem Hauptnamen geordnet.

Zuerst f. 19^a الامام ابو العباس احمد بن عمرو بن سريج
ابو اسحق ابراهيم بن محمد بن ابراهيم 22^a oben
الاسفرايني

ابو اسحق ابراهيم بن منصور بن المسلم 22^a oben
الفقيه العرف بالعراقي

ابو اسحق ابراهيم بن المهدي 22^a Mitte

ابو اسحق ابراهيم بن ماهان المعروف بالنديم الموصلي 23^a

ابو اسحق ابراهيم بن علي بن تميم المعروف 23^a
بابن الحصري القيرواني

ابو اسحق ابراهيم بن ابي الفتح بن عبد الله بن 23^b
خفاجة الاندلسي

ابو اسحق ابراهيم بن احمد بن اسحق المروزي الفقيه 23^b

u. s. w. Diese Artikel sind alle aus dem Werke des Ibn Kallikān (كتاب وفيات الاعيان) ausgezogen. (Die unbedeutenderen Artikel des Werkes sind überhaupt nicht berücksichtigt), und zwar durchschnittlich genau in derselben Reihenfolge.

Der letzte Artikel ist يحيى بن خالد بن برمك f. 111^a, der Schluss desselben entspricht Ibn Kall. ed. Wüstenfeld, fasc. X pag. 70, lin. 11.

In dem leeren Raum f. 112^b unten steht von derselben Hand mit grossen Buchstaben:
وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم

Zeit der Abschrift nicht angegeben; aber nach f. 5^a oben vor 997/1588.

9863. Lbg. 543.

205 Bl. 8vo, 21 Z. (18 $\frac{1}{2}$ × 13; 15 $\frac{1}{2}$ × 8 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; unsauber und fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt; liegt in einem Futteral mit Kattunüberzug u. Lederrücken.

Titel fehlt; aber f. 69^b steht: *تم الجزء الثالث من كتاب وفيات الاعيان*. Dies ist aber nur insofern richtig, als hier ein Auszug aus dem Werke des Ibn Hallikān, nicht aber grade bloss der 3. Theil, vorliegt. Derselbe hat viele Artikel ganz fortgelassen, auch nicht immer die Ordnung des Grundwerkes befolgt. Die Handschrift ist sehr lückenhaft. Die zusammengehörigen und jetzt in richtiger Folge liegenden Blätter (denen wir die Nummern des Grundwerkes in der Wüstenfeld'schen Ausgabe beifügen) sind:

- a) F. 1 bis 3 (= No. 284 bis 287).
- b) 4 » 9 (= » 319 » 331).
- c) 10 » 32 (= » 389 » 430).
- d) 33 » 45 (= » 563 » 605).
- e) 46 » 69 (= » 584 » 686).
- f) 70 » 79 (= » 609 » 647).
- g) 80 » 81 (= » 648).
- h) 82 » 160 (= » 660 » 705).
- i) 161 » 205 (= » 622 » 719).

Der zuerst vorkommende Artikel f. 1^a Mitte ist: *ابو القاسم شاهنشاه الملقب بالملك الافضل الخ* und der letzte f. 204^b: *ابو عبد الله محمد بن جابر بن سنان الحراني*

Am Rande stehen oft Zusätze, auch auf eingeklebten Blättchen.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Ueberschriften roth. Die Blätter hängen oben am Rande zusammen, so dass die Schrift der Rückseite eines Blattes auf der Vorderseite des folgenden fortläuft. — Abschrift am 950/1543.

Andere Auszüge dieses Werkes sind von:

- 1) الجينان + محمد بن احمد التركماني 760/1849, u. d. T.
- 2) عباس بن علي صاحب اليمن + 778/1876.
- 3) احمد بن عبد الله الغري + 822/1419.
- 4) محمد بن داود الرياضى الاطروش c. 1028/1619.
- 5) ابراهيم بن مصطفى بن محمد القرصى + 1126/1714, u. d. T. التجريد بعون الرب الحبيب.

9864. We. 298.

178 Bl. 4to, 33 Z. (28 × 19; 19 × 12 cm). — Zustand: ziemlich gut. Die 2 ersten Blätter gehören nicht zu dem Werke selbst. — Papier: stark, glatt, gelb, zum Theil bräunlich. — Einband: gelber Lederbd. — Titel und Verfasser f. 3^a:

*التاريخ المستمى باعيان العصر واعوان النصر
لابي الصفا صلاح الدين خليل الصفدي*

Anfang f. 3^b: *بسم الله الرحمن الرحيم وصلى
الله على سيدنا محمد وآله وصحبه
حرف الهمة، أبا جى الامير سيف الدين النائب
بقعة دمشق، اول ما عرفت من شأنه الخ*

Ein biographisches Werk über berühmte Männer (und Frauen) der ersten Hälfte des 8. Jahrhunderts d. H. bis zum J. 764/1863, mit besonderer Berücksichtigung Aegyptens, verfasst von Ḥalīl ben eibek ben 'abd allāh eppafadi ḡalāh eddīn, geb. 696/1296, † 764/1868. Die Artikel, stellenweise in gereimter Prosa, durchschnittlich kurz, sind alphabetisch geordnet. Nach f. 42 ist eine grosse Lücke, vom Ende des Buchstabens ب an bis ى inclusive. — Da f. 44^b mit der Ueberschrift des Bismillāh beginnt, so ist mit Sicherheit anzunehmen, dass dies Exemplar in 2 Theile zerfiel, an deren erstem jedoch jetzt die grössere (letzte) Hälfte fehlt. Auf f. 44^a steht zwar: *الثالث من كتاب* *أعيان العصر الخ*, als hätte eine Dreitheilung des Werkes stattgefunden, allein *الثالث* ist aus *الثاني* gefälscht. — Es sind im Ganzen hier (wegen der Lücke nur) 409 Artikel; der letzte f. 178^b: *يوسف بن مظفر بن عمر . . . المعروف بابن الوردى* † 749/1849; er schliesst (am Rande) f. 178^b: *وكان ضعيف العربية وتوفى رحمه في اواخر ذي القعدة سنة ٧٤٩ في طاعون حلب*

Schrift: sehr gleichmässig, eng, klein, deutlich, vocallos. Die Anfänge der Artikel in rother Schrift. Am Rande stehen bisweilen diejenigen Namen, unter denen die betreffenden Personen am bekanntesten sind. — Abschrift vom Ende des J. 833/1430 (wahrscheinlich vom J. 833/1637, da von anderer Hand ist und über einem ausgekratzen Worte (تسع) steht). — HKh. I 973.

Auf f. 43^b steht in grober, grosser, flüchtig- und undeutlicher Schrift ein biographischer Artikel über den Verfasser, entnommen den طبقات des شهبة ابن قاضي شهبة.

Auf den zwei fleckigen Vorblättern der Handschrift steht ein Lehrbrief (إجازة) des احمد بن يونس القيتاوي شهاب الدين, ausgestellt an einen 'Abd errahmān und dessen 3 Söhne.

9865. We. 1795.

3) f. 32 – 71.

8vo, 17 Z. (17½ × 13; 13½ × 9cm). — Zustand: stark fleckig; auch nicht frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, auch rötlich, stark, glatt. — Titel und Verfasser f. 32 (von anderer Hand):

كتاب الدررة البتيمية في رجال التميمية
لابي عبد الله محمد بن منصور الثعالبي

s. unten.

Anfang f. 32^b: الحمد لله المانح لجليل عطائه: وبعد فاني منذ عرفت الشمال من اليمين وميزت بين الضلال واليقين لم ازل ولوعا بمطالعة كتب الاخيار ومكبا عليها اثناء الليل اطراف النهار الخ

Der Titel ist nach der Vorrede f. 32^b:

الدررة البتيمية والواسطة لعقد التميمية

Das ganze Bl. 32 (und damit Titel, Verfasser und Anfang) ist von der Hand des oft erwähnten Handschriftenfälschers. Der Anfang dieser Handschrift hat gefehlt; so hat er durch seine Ergänzung den Schein eines vollständigen und zugleich seltenen Werkes erwecken wollen. Das im ersten Theil des Titels vorkommende Wort البتيمية legt es ihm nahe, das Werk dem beizulegen — mit Rücksicht auf dessen بتيمية الدهر —, unbekümmert darum, dass die anderen ihm hier zugeschriebenen Namen von denen des berühmten Eftā'ālibi abweichen; obgleich er durch Verwendung von ابن منصور auch noch wieder an dessen Kunje erinnert und täuscht.

Es liegt hier ein geschichtliches Werk vor, enthaltend biographische Artikel, und zwar nur aus der ersten Hälfte des 8. Jahrhunderts d. H.

Es ist alphabetisch geordnet, es liegt hier davon aber nur ein Bruchstück vor; f. 33^b beginnt der Artikel: محمد بن محمد بن علي بن وهب بن محمد بن مطيع القشيري كمال الدين ابن الشيخ تقي الدين محمد بن محمد بن احمد بن احمد بن محمد بن ابي بكر بن علي . . . شمس الدين ابو الوفاء ابن جمال الدين بن مجد الدين الاصبهاني 749/1348.

Der Verfasser giebt in diesem Werke Biographien von Zeitgenossen, mit deren Meisten — wenigstens nach diesem Bruchstücke — er Verkehr gehabt hat. Er bringt daher viele persönliche Beziehungen vor; so z. B. f. 41^b ff. sein an ابن سيد الناس († 784/1338) gerichtetes Gesuch um Ertheilung eines Lehrbriefes und die Ertheilung desselben. Er lebt noch nach 756/1355 (f. 35^a), war vorübergehend in Aegypten und lebte später in الرحبة. Der Verfasser ist der so eben besprochene

صلاح الدين خليل الصغدني

Er sagt, f. 52^b, er habe einen Auszug gemacht aus dem Diwān des السراج الوراق und denselben betitelt لمع السراج. Dieses Werk, das in We. 148 vorhanden, ist eben von ihm verfasst; aber wenigstens sein Werk اعيان العصر (We. 298) und sein الحان السواجع sind von dem hier besprochenen verschieden. Unter den zahlreichen Werken des Çalāh eddīn eççafādī kann nur das الوافي بالوفيات für dies Bruchstück in Frage kommen. Allein es ist nicht auf die Zeitgenossen des Verfassers eingeschränkt, sondern hat — wie aus HKh. VI 14155 ersichtlich — einen sehr weiten Rahmen. Es könnte aber das in Rede stehende Werk ein auf die Zeitgenossen beschränkter Auszug daraus sein; dann müsste er selbst ihn gemacht haben, sonst könnte hier nicht immer von ihm in der ersten Person die Rede sein. Möglich ist auch, dass hier eine von We. 298 abweichende Recension eben jenes اعيان العصر vorliegt, in welche der Verfasser eine Anzahl von Artikeln, die ir

seinem *السواجع الحان* vorkommen, etwas abgekürzt, aufgenommen hat. Dahin gehören z. B. die Artikel über *ابن سبب الناس* f. 40^a ff. und über *سليمان بن محمود* († nach 724) f. 62^a ff.

Der oben erwähnte Artikel des *العبيد* beginnt f. 33^b mit: *تقدم ذكر والده وجماعة من اخوته*. *كان يحفظ القرآن ويتلوه كثيرا وكرر على مختصر مسلم المنذري وربما قيل انه حفظه وسمع من المنذري ومن النجيب عبد اللطيف والعز الحرائطين وجماعة الخ*. F. 71^b schliesst mit 5 Transversen des Verfassers auf *القاسم الاصبهاني شمس الدين* deren 2 letzte (*Ramal decurt.*):

وغدا جفنى قريحا باكيما مما دهاني
لم يفده قط كحل بعد فقد الاصبهاني

Die 5 Verse nebst der Ueberschrift dazu stehen f. 71^b mitten auf der sonst leer gelassenen Seite; es scheint fast, als ob der Abschreiber nicht habe weiter schreiben wollen.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, etwas vocalisirt, doch fehlen auch diakritische Punkte. Bl. 32 von neuerer Hand: kleine gefällige Schrift. Stichwörter roth. Am Rande der Haupt-Name des in dem Artikel behandelten angegeben. — Abschrift c. 900/1494.

HKh. I 973.

We. 1266, f. 66^b u. 67^a enthält einige Auszüge aus *تاريخ الصفدي*, betreffend den *محمد بن ابراهيم الكفاني* (Andere Auszüge f. 63—65.) Dasselbe Werk heisst auch *الوافي بالوفيات*. HKh. II 2242. VI 14155.

9866. Pet. 284.

1) f. 1—130.

187 Bl. 4°, 27 Z. (24^{1/2} × 16; 18 × 10^{2/3} cm). — Zustand: im Anfange unsauber; von der Mitte bis zu Ende unten am Rande ein grösserer Flecken. Bl. 1 etwas lose. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Einband: Lederband mit rothem Rücken. — Titel und Verfasser f. 1^a (ebenso f. 3^a):

كتاب نكت الهميان في نكت العميان،
تأليف علامة عصره واديب دهره الارباب الاعمي
واللبيب اللوعى ابي الصفيا صلاح الدين
خليل بن ابيك الصفدي

Anfang f. 1^b: *الحمد لله الذي لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار، ولا يحتاج في تدبير ملكه الى الموازين ولا الى الانصار... وبعد فاني لما وقفت على كتاب المعارف لابن قتيبة رحمه وجدته قد ساق في اخره فصلا في المكافيف الخ*

Nach dem Vorgange des *Ibn qoteiba* und des *Ibn elgauzi*, die nicht ausführlich genug sind, behandelt derselbe Verfasser in diesem Werke die berühmten Blinden, gleichviel ob von Natur oder später durch Krankheit oder Zufall so geworden, und giebt ein alphabetisches Verzeichniss derselben, mit möglichst genauen biographischen Angaben, von f. 28^b an.

Die ersten Artikel sind:

ابراهيم بن اسحاق الادييب اللغوي الشاعر († 878/988)
ابراهيم بن جعفر المتقى لله امير المومنين ابو اسحاق
ابراهيم بن سعد بن الطيب ابو اسحاق الرفاعي الصيرير
ابراهيم بن سليمان بن رزق الله بن سليمان الوردبشي
u. s. w. ابو الفرج

Diesem Verzeichniss geben 10 Excurse (مقدمات) vorher, in denen allerlei auf Blinde und Blindheit bezügliche Fragen behandelt werden. So im 1. f. 3^a eine Zusammenstellung der mit *عم* beginnenden Wurzeln, in denen der Verf. die Bedeutung *الراي الصواب على الراي* findet, und deren letzte eben *عمي* blind sein ist; im 2. f. 5^a wird gehandelt: *فيما يتعلق بذلك من*; im 3. f. 6^b: *في حد العمي*; der 4. Excurs f. 8^b behandelt besonders die *Qorān*stelle 80, 1; der 5. giebt Anekdoten f. 11^b; der 6., ob Propheten, Imāme etc. blind sein dürfen; der 7. f. 15^b *من الاحكام في* *العمى* *في الفروع* *مما يتخلف فيه البصراء*

Der 8. 21^b *فيما يعتقده المنجمون في سبب عمي المولود*,
Der 9. 22^b *في نوادر العميان*

Der 10. 23^b *في شعر العميان وما قيل فيهم من الغزل وغيرها*

Schluss f. 130^b (letzter Artikel: *يونس بن حتى قتله المسودة وروي له: (ميسرة بن جليس الاعمى ابو داود والترمذي وابن ماجه، تم الكتاب بحمد الله الخ*

Schrift: meistens ziemlich gross und dick, sehr geläufig und ziemlich deutlich, vocallos. Die Ueberschriften der einzelnen Artikel sind roth. — Abschrift etwa 1750.

9867. Pet. 284.

2) f. 131—187.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt. Das Werk führt den Titel (f. 132^a, 4);

كتاب الشعور بالعمور

Anfang f. 131^b: الحمد لله الذي اتمصف بالكمال، والتخف ببرد الكبرياء والجلال، وارتشف ذنوب العقول من محبته كورسا لم تملأ بيد الملان . . . وبعد فان التصنيف فن لا يملئه من اعتاده، ولا يلتذ به الا من اشترى بسهره وباع فيه رقاده الخ

Dies ist eine Ergänzung zu dem so eben besprochenen Werk desselben Verfassers über die Blinden, und handelt von den Einäugigen, in derselben Weise, wie in dem andern Werke der Fall, nach alphabetischer Anordnung. Vorher gehen 6 Excurse, die handeln:

1. f. 132^a فيما يتعلق بذلك من اللغة
2. f. 135^a فيما يتعلق بذلك من التصريف والاعراب
3. f. 136^b فيما يتعلق بحديث الدجال لكونه اعور
4. f. 145^a فيما له بالاعور علاقة من الفقه
5. f. 150^a فيما جاء من الامثال والنوادر في حق الاعور وغير ذلك
6. f. 151^a فيما جاء من الشعر في العمور والعورات

In der alphabetischen Anordnung kommen zuerst: ابراهيم بن يزيد بن الاسود عمرو بن ربيعة († 96/714) احمد بن عبد الله طماس بن العباس احمد بن علي الكواكبي

u. s. w. Der letzte Artikel f. 187^b:

يوسف بن محمد بن عبيد الله القاضي

Schluss: واعطي معلوما القاضي ابراهيم بن القاضي شهاب الدين محمود، تم كتاب الشعور بالعمور الخ

9868. Lbg. 878.

447 Bl. 4°, 25 Z. (28 × 17; 18 × 8³/₄cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken, bes. am Rande; Bl. 3 ausgebessert. — Papier: gelb, meistens stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel u. Verf. f. 3^a:

« فوات الوفيات لصالح الدين محمد بن

شاکر بن احمد الشافعي الحازن

Er hat noch die Beinamen: الكتبي الداراني الدمشقي

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Anfang: احمد الله على نعمه التي جلت مواقع ديمها . . . وبعد فان علم التاريخ مرآة الزمان لمن تدبر الخ

Dies biographische Werk des Mohammed ben *sakir* ben Ahmed *elkutubi eddaran* *eddimaqi calah eddin abu 'abd allah* † 764/1863 ist eine Fortsetzung zu dem Werke des Ibn *kalikan* und eine Ergänzung der Auslassungen desselben, besonders in Bezug auf die *Halifen* und die berühmten Männer seiner (und auch der vorigen) Zeit; vollendet im J. 764/1863.

Schluss f. 445^b: ويقال ان امه كانت افريقية والله اعلم، تم المجموع المسمى بفوات الوفيات . . . وكان الفراغ منه في ليلة يسفر صباحها عن يوم الخميس سابع عشر من ربيع الاول سنة اربع وخمسين وسبع مائة

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, fast vocallos; stellenweise etwas kleiner und weniger kräftig. Diakritische Punkte fehlen öfters. Der Text in rother Einfassung; sie fehlt f. 151—184 u. 197—240. Ueberschriften der einzelnen Artikel u. Stichwörter roth. — Abschrift für السيد زيد بن امير المؤمنين المتوكل على الله السعيد زيد بن اسمعيل بن القاسم im J. 1094 Rag. (1683).

F. 446^a steht ein Abschnitt als Nachtrag zu dem Werke, ein Verzeichniss der grossen Besitzthümer des احمد بن ابراهيم بن عبد الله بن احمد بن ابراهيم (Steht auch in der gedruckten Ausgabe.) — HKh. IV 9203.

9869. We. 297.

200 Bl. 8vo, 17 Z. (21 × 15; 15¹/₂ × 10—11^{cm}). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk, letzter Band. Titel fehlt eigentlich, steht aber in der Unterschrift:

كتاب فوات الوفيات والذيل عليها

und auf dem von späterer Hand geschriebenen Vorblatt A^a ebenso. Verfasser an denselben zwei Stellen ausführlich.

Von dem Werke ist nur das Ende hier vorhanden, etwa das letzte Viertel enthaltend.

Ein Inhaltsverzeichnis findet sich auf den Vorblättern A^b u. B^{a,b}; jede Seite davon in 6 × 8 Quadrate getheilt. Danach sind hier 118 Artikel vorhanden.

F. 1^a beginnt mitten in dem Artikel über

محمد بن علي بن عمر المازني الدهان

Der erste vollständige Artikel beginnt f. 1^b:

محمد بن علي بن عبد الواحد . . . كمال الدين
ابن الزملاكاني († 727/1927).

Der letzte Artikel behandelt f. 199^a den
يونس بن ممدود بن محمد ابن ايوب السلطان
† 641/1248.

Die Zahl der in der gedruckten Ausgabe
(Bulāq 1282/1865) an gleicher Stelle behandelten
Artikel ist 41 (Bd II pag. ٣١٣ bis ٤٠٨). In
dieser Handschrift finden sich nicht bloss viel
mehr Artikel, sondern die einzelnen sind durch-
schnittlich umfangreicher und vollständiger. So
ein Artikel über مسلم بن الوليد f. 67^b—71^a.

Schrift: ziemlich klein, fein, gefällig, gleichmässig,
etwas vocalisirt. Die Anfangswörter der Artikel roth.
Am Rande stehen die behandelten Biographien nach ihren
gewöhnlich üblichen Namen angemerkt. Von anderer
grösserer flüchtiger Hand sind ergänzt die fehlenden
Blätter: 30—35. 87. 89. 68. 178—180. 190. 196—198. —
Abschrift c. 1000/1691. — Collationirt.

Die Foliierung ist Arabisch; dabei übersprungen die
Zahl 103 (aber es fehlt nichts). — In der Mitte etwas ver-
bunden; es folgen die Blätter daselbst so: 90. 99—102.
91—98. 104 ff.

F. 200^a enthält in einiger Abkürzung den
Artikel des Ibn Hallikān über السهيلي (ed.
Wüstenf. No. 379). — F. 200^b, ziemlich ver-
wischt, enthält einige fromme Betrachtungen.

9870. Pm. 612.

52 Bl. 8vo, 17 Z. (20 1/2 × 14 1/2; 15 × 8 2/3 cm). — Zu-
stand: ziemlich gut, obgleich zu Anfang nicht recht
sauber; Bl. 2—9 lose. — Papier: gelb, glatt, stark. —
Einband: rother Lederbd. — Titel u. Verf. f. 1^a unten:

سجع المطوق تاريخ تاليف ابن نباتة المصري

Der Titel (bis تاريخ) ebenso f. 8^a (Vorwort) und 51^b
(Unterschrift). Der Zusatz تاريخ ist nicht ganz richtig.

Ueber dies biographische Werk des
Ibn nobāta elmiṣri † 768/1866 (No. 7861) s. bei
We. 1473, f. 47^b—79.

Anfang wie bei We. Die daselbst be-
handelten Artikel sind hier gleichfalls:

dort 50 ^b ,	hier 4 ^a	dort 66 ^b ,	hier 84 ^a
» 54 ^b ,	» 9 ^b	» 71 ^b ,	» 38 ^b
» 57 ^b ,	» 14 ^b	» 78 ^b ,	» 40 ^b
» 59 ^b ,	» 18 ^b	» 75 ^a ,	» 42 ^b
» 61 ^b ,	» 29 ^a	» 77 ^a ,	» 46 ^a

Die einzige Abweichung besteht darin, dass
hier f. 24^a sich ein Artikel findet über الصدر الكبير
العالم كمال الدين احمد الشيباني المعروف بابن العطار
den We. 1473 an der betreffenden Stelle (also
zwischen f. 59^b u. 61^b) nicht hat; während dort
f. 63^b sich ein Artikel über بدر الدين محمد ابن العطار
befindet, der hier fehlt. — Das Werk ist, wie
es nach der Unterschrift scheint, hier voll-
ständig. Es schliesst f. 51^b (Sari):

فالريح ريح المسك باد كما سمعتم واللون لون الدم
ويتمام هذه المقاطيع تم كتاب سجع المطوق الداير عليه
كاس النظم والنثر المروق تاليف الشيخ . . . جمال الدين
محمد بن محمد بن محمد بن الحسن ابن نباتة رحمه
الله وبطل صريحه ونفع بادابه واجزل عليه عادة ثوابه امين

Schrift: ziemlich gross, weit, kräftig, deutlich, gleich-
mässig, vocallos. Uberschriften roth. — Abschrift zu
eigenem Gebrauche, im J. 1171 Ğom. II (1758).

HKh. III 7048.

9871. Pet. 75.

409 Bl. 8vo, 25 Z. (21 1/2 × 14 1/2; 13 1/2 × 7 1/3 cm). —
Zustand: im Anfang etwas unsauber, sonst gut, nur dass
der hintere Deckel des Einbandes und einige ihm vorher-
gehende Lagen lose sind. — Papier: gelblich, ziemlich
stark und glatt. — Einband: rothbrauner Lederband.
Der hintere Deckel ist lose. — Titel fehlt; aber aus ver-
schiedenen Stellen (z. B. f. 104^b. 215^a) und besonders aus
f. 408^b erhellt, dass derselbe ist:

مركز الاحاطة بادباء غرناطة

Verfasser fehlt.

Es ist der Auszug eines Ungenannten aus
dem Werke des Wezirs لسان الدين, dessen Name:

محمد بن عبد الله بن سعيد السلماني
لسان الدين الوزير ابو عبد الله ابن الخطيب؛

Das Werk desselben heisst f. 408^b:

كتاب الاحاطة بتاريخ غرناطة

HKh. I 116 und f. 392^a:

كتاب الاحاطة بما تيسر من تاريخ غرناطة

(„in 8 Bdn“). (Moḥammed ben 'abd allāh ben sa'īd ben 'abd allāh esselmāni elqortobi *lisān eddin* abū 'abd allāh ibn elḥaṭīb war geboren im J. 718/1313 und starb im J. 776/1374).

Dieser Auszug behandelt die Gelehrten und Schöngeister Granādas, und theilt eine grosse Menge Stücke aus ihren Dichtungen (und Sendschreiben) mit, giebt ausserdem meistens die Titel ihrer Werke, ihr Geburts- und Todesjahr und ausserdem ihre Lebensschicksale und was zu ihrer Beurtheilung hinreicht. Es zerfällt in 8 Theile, die in gewisser alphabetischer Folge die einzelnen Artikel aufführen. Der Anfang des Werkes fehlt, aber es scheint doch, dass der zuerst behandelte Name احمد sei; dann folgt محمد u. s. w. bis خ; dann ز ر; dann محمد und andere mit م anfangende; dann ن; dann ح (f. 248); ق ف غ ع; dann س (f. 355); ي (f. 368).

Der Anfang des Werkes fehlt hier also; das Vorhandene beginnt in dem Artikel des احمد بن عبد الله الخزمي ابو المطرف ابن عميرة احمد بن عبد الحق بن: F. 6^a. — († 658/1260). — احمد بن عبد الحق الجدي محمد بن عبد الحق الجدي († 765/1376).

Schluss f. 386^a mit dem Artikel يحيى بن جيبى البرغواطي, dessen Ende f. 387^a: قال وهو الآن بحاله الموصوفة ناهز حد الاكتهال

1. Theil. f. 1 — 32 ^a	5. Theil (Anfang fehlt)
2. » f. 32 ^b —103 ^b	f. 165 ^b —215 ^a
3. » f. 105 ^a —148 ^a	6. » f. 216 ^a —270 ^a
4. » f. 148 ^b	7. » f. 271 ^b —324 ^b
(Schluss fehlt).	8. » f. 325 ^b —387.

Abgesehen davon, dass im Texte selbst an einigen Stellen kleine Lücken sind, sind f. 151^b—164 u. 401—406 leer gelassen.

F. 388^a folgt ein Anhang, der nach dem Bismillah so beginnt: يقول مؤلف هذا الديوان نعتد الله خطله في ساعات اصاعها... أما بعد حمد الله الذي يغص الحظية وجئت من النفس اللجوج المطية الخ

und die Selbstbiographie des Lisān eddin, nebst Angabe seiner Werke, enthält; woran sich eine Auswahl aus seinen Gedichten schliesst. Diese Auswahl ist von dem Verfasser dieses Werkes gemacht und ebenso sind von ihm noch einige biographische Artikel nachträglich beigebracht, vielleicht selbständig, vielleicht im Auszuge aus einem Anhang des Lisān eddin. Für die ersten dieser Artikel sind f. 401 ff. leere Blätter gelassen; der dann noch behandelte ist: محمد بن عبد الله بن داود الغافقي (geb. 713).

Dann folgt der Schluss f. 408^b: هذا آخر ما اردت ايراده من ايراده من كل طرفة ونحفة... والمحمد لله أولا وآخرا وباطنا وظاهرا

Worauf noch ein Paar kleine Gedichte des Lisān eddin folgen. Die Unterschrift fehlt.

Schrift: ziemlich klein, hübsch, deutlich, gleichmässig. Die Ueberschriften roth. — Abschrift (nach f. 151^b) im J. 1039/1629. — Collationirt. — Nicht bei HKh.

9872. Pm. 586.

261 Bl. 4°, 21—27 Z. (23¹/₂ × 14; 14¹/₂—18 × 7¹/₂—10^{cm}). Zustand: im Ganzen gut; Bl. 10. 250—253. 261 sind fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Lederband mit Klappe und Goldverzierung.

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser f. 1^a: هذا ما وجد من هذا الكتاب الخطير المنوّه بالرقوم والتنسطير المسمي بهرتو الاحاطة بادباء غرناطة

من تصانيف الوزير المشير... لسان الدين محمد بن الخطيب

Der Anfang fehlt, etwa 75 Blätter. Das Vorhandene beginnt in dem 3. Theile des Werkes, in dem Artikel: حسين بن عبد الحكيم بن الحسين, f. 75^b/1350 (s. Pet. 75, f. 110^b). — Der 4. Theil beginnt f. 38^a, der Anfang des 5. ist nicht angegeben, Theil 6 f. 88^b, 7 f. 148^a, 8 f. 202^b.

Das Werk hört auf mit dem Artikel: يحيى بن جيبى البرغواطي من بني ترجمان (um 750/1350).

Schluss f. 261^b (Ḥafif):

نسال الله فكرة تلزم العقل التي يحوط المرورة وعزيب على أن كنت يحيى تم لم تاخذ الكتاب بقوه

ثم قال وهو الآن بحاله الموصوفة ناهز حد الاكتهال
وهذا آخر مركز الاحاطة بادباء غرناطة وحسبنا الله
ونعم الوكيل نعم المولي ونعم النصير

Der Anhang, den Pet. 75, f. 388^a ff. hat,
fehlt hier.

Schrift: von verschiedenen Händen, theils klein und
zierlich und fein, wie f. 2—11, 55—63, 74—83, 106^b—113,
138—183, 196—225; theils klein und dick, und etwas
gradestehend, wie f. 45—54; theils Persischer Zng, wie
f. 12—44, 102—106^b, 114—137, 184—193, und flüchtiger
f. 64—73, 92—101; theils ziemlich gross und rundlich, wie
f. 194. 195. 226—261. Alles dies vocallos: die Ueber-
schriften und Stichwörter roth. — Die Abschrift ist von
محمد بن أحمد im J. 1111/1699. Es bezieht sich dies
aber nur auf den letzten Theil der Handschrift f. 226—261
und 194. 195. Aber alle Stücke gehören ungefähr der
gleichen Zeit an.

9873. Spr. 251.

178 Bl. 8vo, 17 Z. (17³/₄ × 13¹/₂; 11¹/₂ × 8¹/₂cm). —
Zustand: nicht ganz sanber, besonders im Rücken wasser-
fleckig und im Anfang und Ende beschmutzt. Nicht ohne
Wurmstiche. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband:
Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب تعريف ذوي العلاء بمن لم يذكره الذهبي
من النبلاء

لتقى الدين ابن أحمد الفاسي ثم المدني

Der Titel so auch in der Einleitung, f. 2^a.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي رفع للنبلاء
ذكرا وانفذ لهم في الانام . . . امرا . . . وبعد فان كتاب
النبلاء للامام العلاء الحافظ الحجة شمس الدين
محمد بن احمد بن عثمان الذهبي رحمه من اجود
الكتب المصنفة في اخبار نبلاء هذه الامة الخ

Nachtrag zu dem Werke des
Ed'dehebi † 748/1347, und zwar vom J. 741/1340
an bis auf seine Zeit, von Mohammed ben
aħmed *elfāsī taqī eddīn*, geb. 776/1373, † 882/1429
(No. 9753). Für die dem 9. Jahrhundert An-
gehörigen habe er fast keine schriftlichen Quellen
benutzen können, fasse sich daher auch kurz.
Die Abfassung ist begonnen in der 2. Hälfte
des Sa'bān 826/1423, vieles davon in 'Aden ver-
fasst, auch in Zebīd, dann in Mekka. Darauf
habe er die Artikel alphabetisch geordnet und

jeden Band des Werkes mit einer Einleitung
(مقدمة) versehen, umfassend eine Anzahl sol-
cher, die unter ihrem Beinamen (لقب) oder
dem Namen des Vaters bekannt sind. Dies
bezieht sich auf alphabetische Listen, die
er jedem Bande beigegeben hat, nicht auf die
im Werke selbst befolgte Anordnung, in wel-
chem sie, wie er selbst f. 2^a sagt, meistens
nach ihren Todesjahren auf einander folgen
(ولذرتهم في الغالب على ترتيبهم في الوفيات). Die
meisten Artikel sind ganz kurz, ohne Angabe
des Todesjahres. Oft theilt er übrigens von
Dichtern Proben mit, und besonders hervor-
ragende Männer sind auch länger behandelt,
z. B. الذهبي f. 18^b.

Die ersten Artikel sind:

F. 2^b جمال الدين المطري الشيخ الامام القاضي جمال
الدين ابو عبد الله محمد بن احمد بن حليف بن
عيسى . . . الانصاري المصري المدني الشافعي الخ
التاذلي الشيخ شارح الرسالة الشيخ الامام القاضي
شهاب الدين احمد بن عبد الرحمن الخ
رضى الدين ابن جبريل الشيخ رضى الدين ابو بكر
ابن جبريل اليمني الشافعي

F. 56^b eine Lobqacide des
ابراهيم القيرواني
الملك الناصر حسن بن محمد بن قلاوون
† 781/1379 auf قلاوون
54 Verse lang, anfangend (Kāmil):

لم ينقلوا عنى الغرام مزورا ما كان حبتكم حديثا يفتري

Die letzten Artikel f. 178^b sind:

شمس الدين ابن خطيب المزة المسند المكتر شمس
الدين محمد بن احمد بن عبد الرحيم الخ
عز الدين ابن الكويك القاضي المسند عز الدين
ابو اليعمن محمد بن الامام سراج الدين عبد
اللطيف بن احمد بن محمود الخ

Die letzten Worte: التي بنت الامير عز الدين

ازهر الافرمي المسند ام عمر الدمشقية

Das Werk ist damit nicht zu Ende, es hat
mehrere Bände umfasst; ein Register ist nicht dabei.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos.
Die einzelnen Artikel im Anfang roth überstrichen. —
Abschrift c. 900/1494. — Nach f. 19 fehlt 1 Blatt.

Nicht bei HKh.

9874. Spr. 316.

2) S. 148—169^a.

Folio, c. 21 Z. (32¹/₂ × 20; 28 × 11^{cm}). — Zustand: der obere Rand zum Theil etwas beschädigt und ausgebessert. — Papier: dünn, weiss, glatt, halbgebrochene Bogen. — Titel und Verfasser fehlt.

Aus f. 169^a ersichtlich, dass hier vorliegt ein biographischer Auszug aus der Chronik Mekkas (تاريخ مكة), betitelt:

العقد الثمين في تاريخ البلد الأمين

einem im Jahre 812/1409 vollendeten Werke desselben Verfassers (Elfäst). Im Ganzen 123 Artikel; der erste f. 148^a: محمد بن أحمد بن أمين بن معاذ بن سعد الأشهرى يلقب بالجلال ويلقب أم الحسين بنت قاضي مكة شهاب الدين أحمد بن محمد بن محمد بن محمد بن المحب الطبري المكيه † 786/1384.

Schrift: Ta'liq, gross, gut, deutlich. — Abschrift um 1850. — Vgl. HKh. IV 8179.

9875. Pm. 197.

Format etc. und Schrift wie bei Pm. 240, doch Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verf. fehlt. Doch steht auf dem ersten Vorblatte von ganz neuer Hand:

تاريخ حلب لمحمد ابن خطيب الناصري
ملوك حلب ورجالها

was zum Theil richtig ist.

Es liegt hier vor ein Auszug aus einem biographischen Werke über berühmte Personen, die aus Haleb stammten oder dort längere oder kürzere Zeit gelebt hatten, und dem 8. Jhdt angehören. Manche Artikel betreffen auch das 9. Jhdt (z. B. f. 4^b unten aus dem J. 841; 10^a aus dem J. 815), andere auch das 7. Jhdt (z. B. auf f. 34^a, 64^a). Derselbe ist alphabetisch geordnet. Ob der Verfasser der Obengenannte sei, ist nicht ersichtlich. Ist es der Fall, so heisst er etwas anders, nämlich

محمد ابن خطيب الناصرية

Der vollständigere Name seines Vaters ist:

علاء الدين علي بن محمد بن سعد بن محمد ابن
خطيب الناصرية الحلبي الشافعي † 843/1439

Sein Sohn wird also um 860/1456 gelebt haben.

Der Auszug geht von 1 bis fast zu Ende des Artikels حسن. Zuerst f. 1^a:

ابراهيم بن احمد بن ابراهيم بن عبد الله بن عبد المنعم . . . ابن المرغباني كمال الدين ابو اسحق الحلبي † 776/1874

ابراهيم بن احمد بن احمد بن يوسف بن يعقوب الاسدي الحريمي الحلبي الحنفى † 744/1848

Der letzte Artikel f. 64^a: الحسن بن محمد بن جعفر بن عبد الكريم بن ابي سعد الشيباني . . . المعروف بابن الطراج الملقب قوام الدين † 720/1820

9876. We. 348.

232 Bl. 8vo, 25 Z. (21 × 15¹/₂; 15 × 9³/₄ cm). — Zustand: im Ganzen gut, aber nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel f. 1^a (u. in der Vorrede):

كتاب دستور الإعلام بمعارف الأعلام

Verfasser f. 1^a:

جمال الدين محمد بن عزم المغربي التونسي
نزيل مكة المشرفة

Darunter die Notiz:

هو شمس الدين محمد بن عمر بن محمد بن احمد بن عزم بمهيلة ثم محجة مفتوحين ثم ميم، ترجمه المحافظ السخاوي في ضوءه وذكر انه ولد بتونس سنة ست عشرة وثمانمائة وانه قدم الي مصر وجاور بمكة وانه رافقه في الاشتغال وان وفاته بمكة سنة احدى وتسعين وثمانمائة رحم، نقل من خط قطب الدين محمد بن علاء الدين المكي رحمه

الحمد لله الذي تفرد بما ليس لغيرة العزة والغنا وتوحد بالديمومة والبقا . . . وبعد فهذا المجموع مختصر في الفن التاريخي وضعته في حق نفسي وبدلته لمن لاق بحاطره من عترته وابناء جنسه جعلته تاليفا مستقلا في معناه الخ

Biographisches Wörterbuch in alphabetischer Anordnung, zur Kenntniss der Haupt-Bei- und Zunamen berühmter Personen vom Anfang des Islām bis auf die Zeit des Verfassers, von Mohammed ben 'omar ben mohammed ben almed ettemimi ettūnusi elmekki elmāliki šems eddin [und bei We. 347

gemäl eddīn] abū 'abd allāh ibn 'azam,
geb. 816/1413, † 891/1486.

Jeder Buchstabe zerfällt in 5 Kapitel (باب);
der 1. enthält die mit dem Eigennamen be-
kannten (فيمن اشتهر باسم كمالك والجنيد);
der 2. die mit der Kunje (كنية) bekannten, wie
ابو تمام; der 3. die Gentil- und Beinamen
(فيمن اشتهر بنسب او سبب او لقب معا كالجوهري
وقطرب وكراع النمل وذو النون وذو الرمة)
der 4. die Sohnesbezeichnung (wie ابن دريد),
der 5. die Inhaber- und Autorschaft (صاحب).

Der Buchstabe ا beginnt:

باب الاسماء من حرف الالف

آدم بن ابي اياس عبد الرحمن بن شعيب ابو الحسن
العسقلاني الخراساني الامام (225) † 220/836

Der Buchstabe ي schliesst mit: صاحب الينابيع
في الاصول والتفاريع، محمود بن رمضان الحنفى

Jedem Artikel ist, wo möglich, das Todes-
jahr des Genannten beigesetzt.

Das in Unreinschrift hinterlassene Werk
ist zunächst mit einigen Zusätzen ins Reine ge-
schrieben von محمد بن احمد بن محمد المكي
† 991/1688. Dies hat dann redigirt und mit Zusätzen ver-
sehen und herausgegeben بن سليمان بن
ابراهيم بن محمد بن عبد العزيز الجبيني الحنفى
† 1108/1696 und zwar ist er damit fertig geworden im J.
1091 Rabr' I (1680). Einiges hat er auch von
seinem Freund محمد بن احمد البصروي
† 1102/1691 hinzugethan und auch von
ابراهيم بن محمد بن كمال الدين محمد ابن حمزة
† 1120/1708. Alle diese Zusätze sind mit ver-
schiedenen Siglen bezeichnet. —

Schrift: ziemlich grosse, kräftig, gewandt, gleichmässig,
deutlich, vocallos. Die Stichwörter der einzelnen Artikel
(zu Anfang) roth, darüber stehen meistens die Todesjahre
schwarz. — Abschrift im Jahre 1118 Rabr' (1706) von
عبد الباقي بن محمد بن علي الديري الدمشقي
الشهيري بالسابق (geb. 1072/1661, † 1122 Ramal (1710)) nach
der Reinschrift des Elgīnī. — HKh. III 5060.

Ein ähnliches, aber kürzeres, Werk ist
المنتهى في وفيات اولي المنتهى

verfasst von حمزة بن احمد بن علي بن محمد بن علي
الحسيني الشافعي الدمشقي, geb. 818/1416, † 874/1469.

9877.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) We. 347.

161 Bl. 4°, c. 32 Z. (28 $\frac{1}{4}$ × 20; c. 24 × 18 $\frac{1}{2}$ om). —
Zustand: etwas unsauber, auch fleckig, nicht recht fest
im Einband. Mehrere lose Blätter für Nachträge einge-
legt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband:
schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a ebenso.
Verfasser f. 1^a:

جمال الدين محمد بن عزم المغربي التونسي

Darunter steht dieselbe biographische Notiz über den Ver-
fasser, wie in We. 348.

Anfang f. 1^b wie bei We. 348; aber am
Ende der Vorrede ist die genauere Auskunft
über die Redaction des Werkes, welche dort
f. 2^a Mitte steht, fortgelassen. Schluss wie
bei We. 348.

Die Grundschrift dieser Handschrift
stammt nach f. 161^b aus dem Jahre 972 Qafar
(1564). Sie enthält das Werk des Ver-
fassers. Die Stichwörter der Artikel mit
brauner Dinte, darüber die Zahlen der Todes-
jahre in schwarz. Zwischen vielen Artikeln
Platz für spätere Vervollständigung der An-
gaben und für Einschubung neuer Artikel ge-
lassen. Dieser Platz ist vielfach ganz ausge-
füllt, zum Theil auch noch der Rand benutzt
und neue Blätter eingelegt. Die aufgenommenen
Artikel und die Vervollständigung der schon
vorhandenen beruht meistens auf der in We. 348
vorliegenden Redaction; die Stichwörter dieser
neuen Artikel sind meistens mit rother Dinte
geschrieben. Ausserdem ist eine grosse Menge
Artikel neu aufgenommen (über 3000) und
namentlich die Qorānleser und Grammatiker
aufgeführt, letztere nach den الطبقات des Esso-
jūti, ohne aber dies Werk als Quelle zu nennen.
Verhältnissmässig wenig Artikel, welche in
We. 348 stehen, sind hier fortgelassen, öfters
aber sind sie etwas abgekürzt. Die einge-

schalteten Artikel stehen nicht in streng alphabetischer Folge innerhalb der einzelnen Buchstaben.

Die Schrift der ursprünglichen Handschrift ist ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos, bis auf Bezeichnung der Aussprache bei einigen Eigennamen. Die Ergänzung, von verschiedenen Händen, ist durchschnittlich etwas kleiner, meistens auch flüchtiger, in der Regel deutlich. Einzelnes ist ausgestrichen oder ausradiert. Die letzte ergänzende Hand ist ungefähr vom Jahre ¹¹²⁰/₁₇₀₈.

2) We. 1856, 1, f. 1—44.

80 Bl. 8°, 23 Z. (21½ × 15; c. 16½ × 8^{cm}). — Zustand: mehrfach fleckig, besonders zu Anfang und zu Ende, ebenso unten am Rande. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Einband: Pappband mit Katturücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1. Blatt. — Ausserdem ist die Handschrift sehr lückenhaft. Es fehlen (25 oder) 29 Bl. vor f. 9; (9 oder) 11 vor f. 37; 1 Bl. vor f. 39 u. 43. Nach f. 44 fehlen etwa 180 Bl., d. h. zwei Drittel des Ganzen.

Schrift: ziemlich klein, hübsch, gewandt und sehr deutlich und gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter zu Anfang der einzelnen Artikel in rother Schrift, darüber meistens das Todesjahr schwarz. Im Text ist zwischen den Artikeln oft ein grösserer leerer Raum gelassen; oft stehen auch bloss die Namen, ohne weiteren Zusatz. — Abschrift um ¹⁰⁵⁰/₁₈₄₀.

Auch in dieser Handschrift finden sich Zusätze, die nicht von dem Verfasser herrühren. So z. B. ابن حجر الهيتمي † ⁹⁷⁴/₁₅₆₆ (973), الديبع البيهقي † ⁹⁴⁴/₁₅₉₇ (an 2 Stellen), und andere Angaben aus dem 10. Jahrhundert.

9878. Pm. 194.

49 Bl. 8°, 25 Z. (21½ × 15; 16½ × 9^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser auf dem Vorblatt, von ganz neuer Hand:

الكوكب المضيء تاريخ رجال حلب تاليف السخاوي

Der Titel ist nicht richtig. Es handelt sich ebenso wenig hier wie bei Pm. 240 bloss um Traditionisten aus und in Haleb, während des 9. Jahrhunderts, sondern überhaupt um Gelehrte dieses Zeitraums und um Angabe ihrer hauptsächlichsten Werke. Das Werk des الصوة اللامع († ⁹⁰²/₁₄₉₆), dessen Titel ist und das dies 9. Jahrhundert behandelt, ist

viel zu umfangreich, als dass hier daran zu denken wäre. Aber es ist ein Auszug daraus; dass Essahawi Verfasser des Grundwerkes sei, erhellt aus verschiedenen Angaben über Verkehr mit Personen, die er — vor ⁹⁰⁰/₁₄₉₄ — in Vorlesungen oder sonst gehört hat, namentlich aber aus der häufigen Anführung seines Lehrers ابن حجر † ⁸⁶²/₁₄₄₈, den er hier wie sonst beständig شيخنا nennt. Von wem der Auszug herrühre, lässt sich, da ein Vorwort hier fehlt, vielleicht überhaupt nicht vorhanden war, nicht bestimmen. Es ist schwerlich einer der zwei Auszüge, die bei HKh. IV 7850 aufgeführt sind, nämlich قبس الحاوي von احمد بن محمد بن عبد السلام † ⁹⁸⁶/₁₆₂₉, und ابن عمر بن احمد بن الشجاع الحلبي † ⁹⁸¹/₁₆₂₆. Die Behandlung des Grundwerkes ist wie die des Grundwerkes in Pm. 240; letztere rührt aber von einem Gelehrten des 11., vielleicht auch des 12. Jahrhunderts (erste Hälfte) her.

Von dem Auszuge ist nur die erste Hälfte hier vorhanden: sie geht von عبد الرحمن بن ابراهيم bis عبد الرحمن بن علي بن صالح ابو زيد المكدوي und der Schluss dieses Artikels ist f. 49^a:
وهو نافع للمبتدئين كشرحه على الاجرومية وكان عالما نحويا مات سنة ٨٠١

Der 1. Artikel beginnt f. 1^a: ابراهيم بن عبد الرحمن بن حمدان بن حميد بالتكبير برهان الدين ابن زين الدين العتباتوي . . . القدسي المقدسي ثم الصالح الحنبلي ولد سنة ٧٨٣ . . . مات بعد الخمسين طناً

Schrift und Abschrift wie bei Pm. 240.

9879. Spr. 254.

90 Bl. 8°, 15 Z. (21 × 16½; 15 × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titelüberschrift und Verfasser f. 1^a:

من حسن المحاضرة للسبوطي

Biographische Stücke aus dem Werke des Essojütî über Aegypten (s. No. 9823).

I. 1) f. 1^a ذكر من كان بمصر من أئمة النكح والفقهاء (اللغة 1).

2) ذكر من كان بمصر من أرباب المعقولات 5^b وعلوم الأوابيل الخ

3) ذكر من كان بمصر من الوعاظ والقصاص 14^b

4) ذكر من كان بمصر من المؤرخين 15^a

5) ذكر من كان بمصر من الشعراء والأدباء 18^a

Der letzte Artikel 29^b ist: الغادري الشيخ

شمس الدين محمد بن أبي بكر بن عمر بن

عمران بن نجيب الانصاري الخ 908/1497 †

Hört f. 30^a, 3 auf. Das Stück entspricht Pet. 185, f. 188^b—205^a.

II. f. 32^a: الغهاء المالكية عبد الله بن عبد الحكم بن أعين بن ليث الخ

Diese Ueberschrift ist unrichtig; die Malikitischen Rechtsgelehrten werden f. 72^a an ihrer Stelle behandelt; der Abschnitt ist so

betitelt: ذكر من كان بمصر من الأئمة المجتهدين

ذكر المجتهدين 57^b ذكر حفاظ الحديث بمصر 50^b

ذكر الفقهاء الحنفية 77^b ذكر الفقهاء المالكية 72^a

ذكر أئمة القراءاة 84^b ذكر الفقهاء الحنبلية 83^a

Die letzten Artikel sind:

النواجي شمس الدين محمد بن حسن 89^b

الشهاب الحجازي أبو الطيب أحمد بن محمد 89^b

الشهاب المنصوري أبو العباس أحمد بن محمد 90^a

Es ist sicher, dass f. 32—90 nur Auszüge aus dem Werke, mit allerlei Fortlassungen, sind; und zwar entsprechend dem Grundwerk Pet. 185, f. 102^a bis ungefähr 175, einige Artikel auch später bis c. 204^a. Demgemäss ist das Stück f. 1—30 eigentlich hinter dies Stück (f. 32—90) zu stellen.

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Incorrect. — Abschrift c. 1840.

Mq. 146, 39, f. 557^b u. 558^a.

(21 × 14¹/₃cm).

Enthält einige biographische Notizen, aus demselben Werke des Essojütî; nämlich über:

أحمد الدين محمد بن محمد بن محمد الباطني 786/1884 †

أبن الحاجب جمال الدين أبو عمرو عثمان النخوي † 646/1248.

ذو النون المصري ثوبان بن إبراهيم أبو الفيض 245/859 † أبو الحسن بن قفل صوفى

أبن الفارض شرف الدين أبو القاسم عمر بن علي 682/1284 †

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, kräftig, flüchtig, vocallos. — Abschrift c. 1000/1691.

F. 558^a obere Hälfte enthält eine Stelle aus برهان الدين الزرنوجي (No. 111). تعليم المتعلم

31) bis 38) f. 512—557^a: Türkisch.

40) f. 558. 559: Persisch.

41) f. 560—564: Türkisch.

42) f. 564—571: Türkisch.

9880. Lbg. 704.

6) f. 27—45.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel fehlt: s. Anfang. Verfasser: wahrscheinlich:

محمد بن علي بن محمد الدمشقي شمس الدين أبن طولون

الحمد لله الذي لا شريك له في ملكه . . . وبعد فهذا تعليق سميت به إنباء الامراء لأنباء الوزراء الخ

Der Verfasser, wahrscheinlich Mohammed ben 'ali ben mohammed eddimasqi sems eddin abū 'abd allāh ibn ṭālūn, geb. 880/1475, † 964/1547 (953), sagt, er habe dies Werk nicht auf Betreiben irgend Jemandes verfasst, sondern aus eigenem Antriebe. Unter Anlehnung an Sura 20, 30—35 giebt er nun kurze Lebensbeschreibungen von 31 Weziren. Er beginnt mit:

27^b أبو المواهب القمي

28^b القاسم بن عبيد الله بن سليمان بن وهب

29^a يحيى بن خالد بن برمك

29^a جعفر بن يحيى البرمكي 29^a الفصل بن يحيى البرمكي

u. s. w. Weiterhin unter anderen:

36^b محمد بن عبد الله الغرناطي لسان الدين

40^b محمد بن محمد بن الحسن الطوسي نصير

الدين الفيلسوف

u. beiläufig auch f. 35^a ein Artikel über أبن خلکان.

Die letzten Biographien sind:

عبد الحسن بن اسماعيل بن محمود المحلي 44^b
الفلكي شرف الدين

الحسين بن عبد الله بن سينا الحكيم ابو علي 45^a
Schluss f. 45^b (Tawil):

وما علق مولود من الناس والدا
عقوق الذي يجني لوالده الشتما

Als Anhang hiezu kann man:

1) das Stück f. 46^b—48 ansehen, welches einige Geschichten von Weziren enthält:

فصل في نبذة من حكايات الوزراء، حكى الابريش بن سلام عن الوزير جعفر البرمكي قال كان جدي
Es hört auf mit den Worten f. 48^b:
ودعائى لك عند قبر النبي صمغ
ثم ودعه وانصرف راجعا الي سيده

2) Das Stück f. 49^b. 50^a von Lob und Tadel der Wezirschaft:
فصل في مدح الوزارة وذمها،
اما الاول فالوزارة اسم جامع للمجد والشرف والمروة الخ
Es schliesst:
فلا تُرَدُّها ولا تُرَدُّها فانها محنة مبيته
Dasselbe ist entnommen dem مدح الشيء وذمه und التعالبي, wie die Unterschrift angebt.

3) Das Stück f. 51—58^b giebt eine Charakteristik der Stellung eines Wezirs (آداب الوزارة), entnommen der Schilderung des لسان الدين الغرناطي † 776/1874. Anfang:
اما بعد حمد الله الذي جل ملكه ان يوارزه الوزير
Darin die Parabel vom Panther und Löwen (حكاية النمر والاسد) f. 51^a—52^b. Dann
باب بيان قدر رتبة الوزارة في الاقدار وبعض: f. 52^b
شروط الاختيار

1. فيما يستشعره الوزير بينه وبين نفسه 53^b ركن.
ويجعله هجيرا في يومه وامسه
2. فيما يستشعره الوزير مع المملك 55^a ركن.
ليامن عادية الامر المرتبك
3. فيما يجذره من تقدم الملك عليه 55^b ركن.
في الامر الذي استند اليه وجعل
زمانه في يديه
4. في تصنيف اخلاق الملوك للسير 56^b ركن.
بمقتضاها والسلوك

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

في سيرته مع من يتطاع لهصيته 57^a ركن.
ويجسد على رتبته

6. فيما تساس به الخاصة والبطانة 57^b ركن.
وذو الدائنة والمكانة

Dies Stück scheint f. 58^b, 5 zu Ende, mit den Worten: وعلمنا يهتدي به اذا ذهب الاثر وعفى وحسبنا الله وكفى

Worauf noch einige Traditionen folgen f. 58^b, 5 bis 59^a. Schluss:

والله لولا اسم الفرار وانه مستقبح لغرت منه اليه

9881. Spr. 263.

1) f. 1—160.

162 Bl. 8vo, 21 Z. (19^{3/4} × 13; 19^{1/2} × 6^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, stellenweise etwas unsauber. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب شقائق نعمانية

Den ausführlichen s. bei Spr. 262. Verf. eben daselbst.

Anfang f. 5^a:
الحمد لله الذي رفع بفضله
طبقات العلماء وجعل اصولهم ثابتة . . . وبعد فاني
منذ عرفت اليمين من الشمال . . . كنت مشغوا
بتتبع مناقب العلماء واخبارهم الخ

Dies biographische Werk des Akmed ben muçtafā ben halil tašköprizāde içam eddin abū 'lkeir ibn moçliç eddin † 968/1660 enthält kurze Lebensbeschreibung der berühmtesten Gelehrten und Çüfis, vom 8. Jahrhdt d. H. an bis auf seine Zeit. Es ist nach den Regierungen der Sulţāne geordnet und zerfällt in 10 Klassen (طبقات), deren jede zuerst die Gelehrten, dann die namhaften Çüfis behandelt. Doch ist nicht immer das Todesjahr der Einzelnen für diese oder jene Klasse entscheidend; sie sind in der Regel angegeben, dagegen die der Geburtsjahre selten. Das Werk beginnt, nach der Einleitung, f. 6^a mit:

الطبقة الاولى في علماء دولة آل عثمان الغازي، بوبع له بالسلطنة سنة ٩٩٩

(Darin zuerst behandelt: المولي اده بالي)

الطبقة الثانية في علماء دولة السلطان اورخان بن 7^a
عثمان الغازي بوبع له . . . سنة ٧٣٩

3. Klasse f. 8^b, Sultān Murād ben örñān, von 760 an.
 4. » f. 10^a, Sultān Bājezid ben murād, von 791 an.
 5. » f. 20^b, Sultān Mohammed ben bājezid, von 816 an.
 6. » f. 26^a, Sultān Murād ben moḥammed, von 825 an.
 7. » f. 35^b, Sultān Mohammed ben murād, von 855 an.
 8. » f. 88^a, Sultān Bājezid ben moḥammed, von 886 an.
 9. » f. 118^b, Sultān Selim, von 908 an.
 10. » f. 136^a, Sultān Soleimān, von 926 an.

Am Schluss folgt die Selbstbiographie des Verfassers; er habe dies Werk, wegen Augenschwäche, dictirt und es beendigt im J. 965/1558. Daran schliesst sich ein Segenswunsch und Gebet, zuletzt: واجب يا رب دعوتى وثبت حجتى وسدد لسانى واهد قلبى واسئل سخيمه صدرى سبحان الله وحمده سبحان الله العظيم

Schrift: klein, türkische Hand, ziemlich deutlich, vocallos. Nicht recht übersichtlich: die einzelnen Artikel laufen hinter einander fort und treten nur durch das vorgesetzte rothe ومنهم hervor. Die Kapitelüberschriften roth. Die Artikel sind nicht selten etwas kürzer als in Spr. 262. — Abschrift im Jahre 1060/1649 von محمد بن مصطفى in Adrianopel. — HKh. IV 7630.

F. 2^b—4 ein kurzes Verzeichniss sämmtlicher Artikel.

9882.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Pm. 687.

206 Bl. 8vo, 21 Z. (17½ × 11⅓; 13 × 6^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, obgleich nicht ganz sauber und der obere Rand zu Anfang, der untere von f. 192 an, wasserfleckig. Bl. 149^a beschmutzt. Bl. 11—24 haben unten am Rücken einen grösseren Wurmtich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit schwarzem Rücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^b unten (von etwas späterer Hand) ausführlich.

Schrift: Türkische Hand, klein, gedrängt, ziemlich gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Bl. 2—10 etwas grösser und weiter ergänzt. — Abschrift aus der Handschrift des Verfassers im J. 984 Dū'likigge (1577) von

احمد بن پيرى الكراسونى

2) WE. 31.

203 (208) Bl. 8vo, 21 Z. (20½ × 12; 13½ × 5⅓^{cm}). — Zustand: ziemlich lose im Deckel. Im Anfang mehrere ganz lose Lagen. Am Rande vielfach Berichtigungen, auch Zusätze. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: zierlicher rother Corduanband mit Klappe. — Titel und Verfasser (auf dem 5. Vorblatte):

كتاب الشقائق النعمانية في علماء الدولة العثمانية
 لاحمد الشهير بطاش كبرى زاده

Schrift: Türkische Hand, gleichmässig, ziemlich klein, vocallos, deutlich. Der Text roth eingerahmt. Am Rande die betreffenden Artikel roth. — Abschrift vom J. 985/1577, nach dem Exemplar des Verfassers verglichen. Arabische Foliierung.

Vorausgehen 5 Blätter, von denen Bl. 1—4 den Index des Werkes enthalten. Auf f. 5^b ist ein kurzer Ueberblick über Leben und Werke des Grammatikers ابو عمرو عثمان بن عمر ابن الحاجب † 646/1248.

3) Spr. 262.

279 Bl. 8vo, 17 Z. (20¼ × 14¾; 15 × 9½^{cm}). — Zustand: fleckig, besonders zu Anfang; sehr wurmtichig, besonders am Rande; hie und da ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser f. 2^a:

« الشقائق النعمانية في علماء الدولة
 العثمانية للرحوم طاش كبرى زاده

Nach f. 1 fehlen 8 Bl., nämlich der Schluss des Vorwortes, 1. bis 3. Klasse und einige Zeilen vom Anfang der 4. Klasse. (= Spr. 263, 1, f. 5^b, 2 v. u. bis f. 10^a, Mitte.)

Schrift: gross, stark, gut, vocallos. — Abschrift vom J. 982/1584. — Arabische Foliierung; 46 nicht gezählt, 2 Blätter übersprungen, jetzt 34^{bb} und 173^{bb}.

4) Lbg. 781.

207 u. 3 Bl. 8vo, 17 Z. (21 × 15; 14½ × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel auf dem 1. Vorblatt von späterer Hand:

شقائق النعمانية في العلماء العثمانية

Die 1. Hälfte auch in der Ueberschrift f. 1^b.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, kräftig, gedrängt, vocallos. Die behandelten Artikel am Rande angemerket. — Abschrift im J. 1024 Dū'lq's'da (1615) von حنيفى بن تيمور. — Arabische Foliierung. Dem Text vorauf gehen 3 Blätter Inhaltsverzeichnis.

F. 204^b—207 Türkisch, von späterer Hand.

5) We. 340.

192 Bl. 8vo, 20 Z. ($20\frac{1}{2} \times 14\frac{1}{2}$; $15 \times 8\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: etwas unsauber, besonders im Anfang. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dick. — Einband: dunkelbrauner Lederband; die ersten Papierlagen fast lose. — Titel fehlt, steht aber auf der 2. Seite oben von anderer Hand: شقائق نعمانبة. Verfasser fehlt.

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, gewandt, deutlich, vocallos. Für ein Frontispice Platz gelassen. — Abschrift um $\frac{1050}{1840}$.

Arabische Foliierung. Das 1. Blatt (auf dessen Rückseite das Werk beginnt) nicht mitgezählt; Bl. 73. 83. 102. 135. 142. 148 sind doppelt, 122 dreimal gezählt; die Blattzahl ist also nicht 183, sondern 192. — Am Rande stehen die Stichwörter der Artikel in rother Schrift.

6) WE. 30.

262 Bl. 4vo, 17 Z. ($23 \times 15\frac{1}{2}$; $14\frac{1}{2} \times 9$ cm). — Zustand: im Anfang etwas unsauber, auch ein Wurmstich; gegen Ende ein grösserer Wasserfleck am unteren Rande nebst einem grösseren ausgebesserten Wurmstich. Auch ausserdem nicht ohne mehrere kleine Wurmstiche. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser ausführlich. (Die angehängte Selbstbiographie von f. 256^b an bis 261^a.)

Die Arabische Foliierung geht bis f. 256, wobei das 1. Blatt (Titel und Anfang des Werkes) nicht mitgezählt ist.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, fast vocallos, in rothen Linien eingerahmt, die Ueberschriften roth, am Rande die besprochenen Artikel roth; im Anfange mehrere Zusätze am Rande. Der Titel und Verfasser auf der 1. Seite in Goldschrift; auf der 2. steht mit Goldschrift auf blauem Grunde im Frontispice das Bismillah. Die ersten 3 Seiten in Goldlinien und Blau eingefasst. — Abschrift um $\frac{1100}{1888}$.

7) Pet. 190.

123 Bl. 4vo, 25 Z. ($22 \times 15\frac{1}{2}$; $16\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: schwarzer Lederband mit rothem Rücken. — Titel und Verfasser f. 1^b oben ausführlich.

Schrift: 1—9^a oben etwas grösser und geläufiger (aber doch deutlich und gut), von da an bis Ende klein, zierlich, regelmässig, sauber und gut, roth eingerahmt, vocallos. — Abschrift c. $\frac{1100}{1888}$.

Vorn im Buche liegen 5 Bl. (a—e), ein alphabetisches Verzeichniss der im Werke enthaltenen Biographien.

9883. We. 341.

80 Bl. 4vo, 17 Z. ($22 \times 15\frac{1}{2}$; $15 \times 7\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: stellenweise fleckig. Bl. 1. 2. 20 schadhaf, 41^a sehr beschmutzt. — Papier: gelblich, stark, ziemlich

glatt. — Einband: lose Lagen in einem Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a:

ذيل الشقائق الموسوم بالعقد المنظوم
في ذكر علماء الروم

(Ebense im Vorwort, aber أفاضل für علماء).

Verfasser f. 1^a: منغ على أفندي. Er heisst vollständig:

على أفندي بن بالي بن محمد بيك الشهير
بلبنتي زادة. ومنغ [منق] ايضا

Anfang f. 1^b: يا من قدر الآجال وجعل لها مددا
ودبر الأمور واحصى كل شيء عددا . . . وبعد فأن
نقص عليك احسن القصص والاختبار من تواريخ الكبار الخ

Nachtrag zu Tāsköprizāde's Werk, von 'Alī ben bālī ben moḥammed lobtī zāde oder auch meng (oder menq), noch um $\frac{981}{1578}$ am Leben. Er behandelt in 81 Artikeln ebenso viele bedeutende Zeitgenossen, die er entweder persönlich gekannt oder doch gesehen hat. Der Nachtrag umfasst die Todesjahre 968—981. und schliesst sich in streng chronologischer Folge an das Grundwerk. — Die Vorrede enthält Klagen über die Unwissenschaftlichkeit und Verkommenheit der Zeitgenossen. Die einzelnen Artikel sind ziemlich ausführlich (auch mit Anführung der Werke der Verfasser), in Kunstprosa. Der erste handelt f. 4^a von Tāsköprizāde. Die Handschrift hört auf mit (dem 48. Artikel) f. 76^b: المولى على بن عبد العزيز الشهير: † بآم ولد زاده آبياتها قريب الحال منسوجة على هذا المنوال

Nach f. 10 ist eine Lücke von 10 Bl.

Schrift: ziemlich klein, flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. Die Ueberschriften der Artikel roth. — Abschrift um 1800. — HKh. IV 7630.

9884.

Dasselbe Werk in:

1) Mo. 36, 5, f. 71—140.

12mo, 17 Z. (Text: $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen im Einband. — Papier: gelblich, auch farbig, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 71^a:

تهذيب الشقائق وتقريب الحقايق

(Der Specialtitel im Vorwort.)

Verfasser fehlt; es steht bloss: بعض المتأخرين.

Das Werk ist verbunden und voll Lücken. Die Blätter folgen so: 71—79; Lücke von 3 Bl.; 112—117; Lücke von 2 Bl.; 120—139. 80—110. Lücke von 1 Bl.; 111; Lücke von 4 Bl.; 118; Lücke von 1 Bl.; 119.

Das Vorhandene geht bis in den Artikel über den علاء الدين علي بن امرء الله (محمد) في الاشهر الجليلة قصي تحبه ولقي ربه وفاز الفوز العظيم واتي الله بقلب سليم، وهذا آخر التهذيب والتحرير والله على تيسير الحسنى وزيادة قدير وصلي الله الخ

Schrift: Türkische Hand, klein, kräftig, gedrängt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Rand breit. — Abschrift im J. 1043/1633.

Bl. 141—144 theils leer, theils mit ganz unbedeutenden Kleinigkeiten beschrieben (auch Türkisch dabei).

2) WE. 33.

97 Bl. 8vo, 23 Z. (20 1/2 × 15; 15 × 7 3/4 cm). — Zustand: lose Lagen; unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich dick, glatt. — Einband: abgeschuener Lederdeckel. — Titel f. 1^a (der Specialtitel). Verfasser f. 1^a: علي افندي (d. i. nach der Notiz f. 1^a:

علي افندي بن محمد بيك الشهير بلبنى زاده)

Nach f. 70 fehlen 10 Bl. (= WE. 32, f. 72^b, 3 bis 81^b, 11); dann der Schluss, etwa 15 Bl. (= WE. 32, f. 107^a, 11 bis 123^a).

Schrift: ziemlich klein, gewandt, gleichmässig, deutlich, vocallos, Türkischer, etwas spitziger Zug; die Aufschriften roth. Am Rande die Artikel mit schwarzer Dinte angegeben. — Abschrift um 1080/1660. — Collationirt.

3) WE. 32.

123 Bl. 8vo, (15 u.) 17 Z. (21 1/2 × 15 1/2; 13 1/2—14 1/2 × 10 1/2 cm). — Zustand: ziemlich lose im Deckel. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a:

ذيل شقايق النعمانية

Verf. f. 1^a: تصنيف علي افندي

Schluss (derselbe fehlt in We. 341) f. 123^a: صورا مشتهرا بالفصيلة التامة مقبولا عند الخاصة والعامه سنة 994 من الهجرة النبوية عليه افضل التحية، تم الكتاب

Schrift: ziemlich gross, rundlich, kräftig, deutlich, vocallos. Die Ueberschrift roth. Die Artikel am Rande notirt, roth. — Abschrift im J. 1189 Rab' II (1775) von الحاج احمد بن ابراهيم الادرنوي المعروف بعطار

9885. Pm. 688.

1) f. 1—22^b.

50 Bl. 8vo, 23 Z. (20 1/2 × 13; 15 × 8 cm). — Zustand: sonst gut, aber der obere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt eigentlich, insofern der f. 1^a oben in der Ecke angegebene:

ذيل الشقايق

mit rothen Strichen durchgestrichen ist. Er steht aber ebenso auf dem unteren Schnitt und ist richtig. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^a: تبارك الذي نزل القرآن وتولي حفظه ريب المنون وحسبما قاله سبحانه وتعالى . . . وبعد فلما اقتضت سنة الله تعالى على ما قال سبحانه وتعالى ومن اصدق من الله . . . حفظ القرآن المبين لبقاء الدين المتين الخ

Im Interesse der Religion liegt es, das Andenken ausgezeichneter Männer der Nachwelt zu überliefern. Dies ist seit Alters her Sitte geworden in den moslimischen Landen, nur in dem an Gelehrten und Vorzügen aller Art reichen Rumelien hat zuerst Ahmed taşköprüzâde den gelehrten Rumeliern — sowol den eingeborenen als den eingewanderten — ein biographisches Denkmal gesetzt. Eine Ergänzung seines Werkes will der Verfasser hier geben in den Biographien seiner zeitgenössischen Gelehrten.

Er beginnt sein Werk mit:

f. 3^a المولي يحيى بن نور الدين الامير المعروف بامين زاده 968/1560.

f. 3^b مولانا يحيى الدين محمد الايديني المعروف بخواجه قانبي 968/1560

etc. An das aus 10 طبقه bestehende Hauptwerk schliesst er f. 17^b die 11. Klasse — Regierungszeit des Sultân Selim — an: الطبقة الحادية عشر في دولة السلطان سليم خان (regierte von 976/1567—982/1674) und behandelt

darin zuerst f. 18^a: محيى الدين محمد جلبى und zuletzt f. 22^a: عبد الرحمن بن مصطفى المعروف بعبد الرحمن الاسود † 976/1568.

Schluss f. 22^b: ولقد زرتة قبل موته باسبوع فسالته عن سنه فقال اني كنت آخر سنى اربعة وسبعين فرايت في رؤياي بان قيل لي سنك سنة وسبعون وحسرت من التصور سنين رحمة الله تعالى رحمة واسعة وغفر له انه هو الغفور الرحيم

Schrift: kleine Türkische Hand, gefällig, gleichmässig, vocallos. Das die einzelnen Artikel beginnende ist in rother Schrift. — Abschrift c. 1160/1737.

9886. We. 289.

307 Bl. 4to, 29 Z. (27^{3/4} × 18^{2/3}; 16^{1/2} × 9^{2/3} cm). — Zustand: etwas fleckig, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

«الروض العاطر فيما تيسر من اخبار اهل القرن السابع الي ختام القرن العاشر»
جمع شرف الدين بن ايوب

Der Verfasser heisst ausführlicher f. 1^b (unmittelbar vor dem Anfang):

موسى بن يوسف بن أحمد بن يوسف بن محمد بن عبد الله الانصاري الدمشقى الشافعى
شرف الدين ابن ايوب

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي تغير بالدوام وحكم على عباده بالفناء والانصرام . . . وبعد فهذا كتاب سميتة الروض الخ

Biographisches Werk über die namhaftesten Gelehrten des 7. bis 10. Jahrhunderts d. H., von Mūsā ben jūṣuf ben alḥmed ben jūṣuf elauṣārī eddimāsqī šeref eddīn ibn ejjūb, geb. 946/1539 (947), † c. 999/1591 (1000).

Nach der kurzen Angabe über den Verfasser f. 1^a, welche aber zum Theil ausradirt ist, würde dies Werk heissen: التذكرة الايوبية, was falsch ist; denn das so betitelte Werk ähnlichen Inhalts liegt in Spr. 252 vor und ist verschieden. Der obige Titel ist richtig und

steht so auch in der Vorrede; ebenso in We. 290, f. 97^a Mitte. — Der Verf. sagt f. 2^a, 11 v. u. und 152^b, 11 v. u., dass sein Werk den Zeitraum von 745 (744) bis 998 umfasse. Das Todesjahr der besprochenen Personen fällt daher zwar meistens in das 8. bis 10. Jahrhdt, aber einige Personen gehören doch schon, ihrem Geburtsjahr nach, dem 7. Jahrhdt an und in sofern ist das im Titel und im Text f. 1^b unten stehende Wort السابع richtig und an beiden Stellen nicht mit Recht in التاسع verbessert; auch ist f. 1^b doch wieder السابع an den Rand gesetzt. Auch in We. 290, f. 97^a steht deutlich السابع. — In dem Vorwort bespricht der Verfasser seine Vorgänger, besonders den

† 902/1496 محمد بن عبد الرحمن السخاوى شمس الدين und محمد بن على بن طولون الصالحى شمس الدين † 959/1546 und stellt als den von ihm verfolgten Zweck bei der Abfassung die alphabetische Anordnung und mässige Länge der einzelnen Artikel hin. Er beginnt mit محمد بن محمد بن ابراهيم بن عمر المحجوفى برهان الدين ابن خطيب عذراء عيسى بن عمر المحجوفى برهان الدين ابن خطيب عذراء † 825/1422 und schliesst mit seiner Schwester — denn auch einige gelehrte Frauen werden besprochen — f. 306^b: فاطمة بنت جمال الدين † 999/1591.

Der eigentliche Schluss des Werkes ist schon f. 303^b oben (am Ende des 357. Artikels über يونس العادلى † 996/1529): وقد تجز ما وقع الاختيار عليه من تراجم الاعيان وذكر وفياتهم المرتب ذلك على حروف المعجم

Daran schliesst sich aber noch ein Nachtrag f. 303^b—306^b, 11 Artikel enthaltend, hauptsächlich über namhafte Zeitgenossen, und dann noch bis f. 307^b Erwähnung einiger Vorfälle im Monat Čafar des J. 1000 (= 1591, November). — Der Verfasser giebt von den erwähnten Dichtern öfters Proben.

Schrift: ziemlich klein, geläufige Gelehrtenhand, im Ganzen gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften theils roth, theils grün. Das letzte Blatt von anderer Hand geschrieben. — Abschrift um 1050/1840.

Am Rande öfters Berichtigungen, auch Nachtrag von Jahreszahlen; ein Theil dieser Randbemerkungen ist ausradirt. — Voran geht der Handschrift ein kurzes Verzeichniss der behandelten Personen nach ihren Stichnamen, in kleinen Quadraten, mit kleiner meist unpunktirter Schrift.

9887. Spr. 252.

297 Bl. 4te, 29 Z. (26²/₃ × 17¹/₂; 16¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig; Bl. 9 u. 18 schadhast und ausgebessert. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 2^a:

الجزء الأول من التذكرة الأيوبية جمع شرف الدين

موسى بن أيوب الأنصاري الشافعي

يقول . . . شرف الدين موسى: Anfang f. 2^b:

. . . ابن أيوب الأنصاري الشافعي، بعد حمد الله الذي تفرغ بالعرف والبقاء وحكم على عباده بالموت والفناء وبعد هذه تذكرة مختصرة في التاريخ والأدب والفوائد الجليلة والمواظب الراتقة والنكت الفاتحة والأشعار وغيرها الخ

Erste Hälfte eines biographischen Werkes über berühmte Personen aus allen Jahrhunderten, von demselben Verfasser. Es ist alphabetisch abgefasst im J. 998/1590 in Damaskus und stützt sich auf Bücher und mündliche Berichte. Die einzelnen Artikel, deren Gesamtzahl 346 ist, sind kurz und enthalten bei den Lebensbeschreibungen von Dichtern kurze Proben.

Der erste ist f. 3^a: أحمد بن محمد بن أبي عمير

العبدى المؤدب الهروي القاشاني أبو عمير † 401/1011

Der letzte f. 296^b: عبد الرحمن بن عبد

الوهاب بن خلف . . . تقي الدين أبو القاسم المصري

ابن بنت الأغر † 796/1398

Das Werk, an dem Seitenrand (stellenweise stark) corrigirt, scheint Autograph zu sein, also um 1000/1591.

Schrift: ziemlich klein, sehr gewandt, gleichmässig, fest vocallos, diakritische Punkte fehlen oft. Die Stichwörter der Artikel farbig, stehen auch kurz am Rande. — Ein kurzes Inhaltsverzeichnis auf f. 1 u. 2^a. — Nach f. 5 fehlen 2 Blätter. — Wenn zu Ende der Notiz über den Verf. (f. 2^a unten) steht, er sei gestorben في بضع وتسعين aus We. 289, f. 306^b geht hervor, dass er noch im J. 999 Gom. I (1591, März) am Leben war.

9888. Spr. 257.

116 Bl. 8vo, 21 Z. (20¹/₂ × 15¹/₂; 17 × 10^{cm}). — Zustand: lose Lagen, mit grossen durchgehenden Flecken im Rücken und am Rande. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

منعة الأذهان من التمتع بالقرآن

انتخاب كاتبه أحمد ابن الملا محمد الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله وحده، والصلوة والسلام . . . علي من لا نبي بعده وبعد فقد وقفت على الكتاب المسمى بالتمتع من القرآن الخ

Auszug aus dem التمتع بالقرآن, dem biographischen Werke des Mohammed ben tülün, geb. 880/1476, † 966/1548, worin die Gelehrten des 9. u. 10. Jahrhunderts d. H. behandelt werden. Der Auszug ist gemacht unter dem Titel منعة الأذهان von أحمد بن محمد بن علي الحصكفي الحلبي الشافعي المعروف بابن المنلا [والملا] Ahmed ben mohammed ben 'ali elhas-kafi elhalebi ibn elmenlä (oder elmollä), geb. 987/1580, † 1008/1594, hat sein Werk alphabetisch geordnet, beginnt mit dem Artikel f. 1^b: أحمد بن أحمد بن عبد الخالق بن عبد الحق بن عبد الخالق الأسويطي

und schliesst f. 110^a mit:

يونس بن عبد الوهاب بن أحمد بن أبي بكر العيثاري
الدمشقي الشافعي † 978/1570

Die einzelnen Artikel sind durchschnittlich sehr kurz und enthalten meistens Geburts- und Todesjahr, nebst einigen Notizen. Worauf noch f. 110^a—114^a eine Zusammensetzung der Gentil- und Beinamen, Kunjen etc. (auch von Weibernamen) folgt.

Schrift: ziemlich gross, dick, flüchtig, ziemlich schwierig, da fast alle diakritischen Punkte fehlen. Die Namen im Anfang jedes Artikels roth geschrieben. — Abschrift um 1060/1640.

F. 114—116^a kurze unbedeutende Stellen aus verschiedenen Briefen, nicht zu obigem Werke gehörig.

Dieser Handschrift liegen 4 Blätter (a—d), à 23 Z., bei, mit der Ueberschrift:

الجلد الاول من تاريخ كاتبه ومؤلفه المسقى بالطيب
النشر بالطبي والنشر بتراجم اعيان القرن العاشر
والحادى عشر والمنتخب من تاريخ حافظ البلاد
الشامية الشمس محمد بن طولون دمشقى المسمى
بالتمتع بالاقران

Es ist also der Anfang eines anderen Auszuges, welcher aus demselben Werke (التمتع بالاقران) des Ibn ṭulūn gemacht ist unter dem Titel (الطيب النشر الخ), aber mit Benutzung auch anderer Werke, indem derselbe hervorragende Personen des 10. und 11. Jahrhunderts d. H. behandelt. Wer der Verfasser sei, ist nicht ersichtlich.

Nach Bl. 2 ist eine Lücke (von 4 Blättern).

Schrift: klein, ziemlich deutlich, vocallos, bisweilen auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 1050/1640.

9889. WE. 29.

189 Bl. 4°, 25 Z. (29 × 19; 19²/₃ × 11¹/₃cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall sauber; an dem oberen und unteren Rande grössere und durchgehende Flecken. Bl. 1, schadhaf u. schmutzig, ist ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: schöner rother Corduanband, nebst Futteral. — Titel f. 1^a:

تراجم الاعيان من ابناء الزمان لعلامة دهره
الحسن البوريني الشافعى الاشعري القادري

Verfasser f. 1^a:

فضل الله بن محب الله بن محب الدين

Anfang f. 1^b: الحمد لله الباقى وما سواه فان
الدائم وغيره معدوم . . . أما بعد فانى قد رايت
كثيرا من العلماء الاعلام الذين بهم اقتنخار الليالى
والايام قد اشتغلوا بعلم الاخبار الخ

Dies biographische Werk in alphabetischer Anordnung ist ein Auszug aus dem sehr umfangreichen Grundwerk (in 8 Bänden) des El-ḥasan ben moḥammed ben moḥammed eḡḡafūrī elburīnī bedr eddīn, geb. 963/1556, gest. 1024/1615, in welchem er seine bedeutendsten Zeitgenossen bis zum J. 1023/1614 behandelt.

Dies Werk, welches f. 2^a, 9 ديوان, sonst auch allgemein تاريخ البوريني genannt wird, hat der Verfasser auf Veranlassung des محمد امين افندي محمد السابقى الجعفري الطيارى geb. 957/1550; † 1019/1610, nach längerer Unterbrechung, bis zum J. 1028/1614 fortgesetzt. Den Auszug hat Faḍl allāh ben moḥibb allāh eḡḡāmī, geb. 1031/1621, † 1082/1671; in Damaskus gemacht, auch mit eigenen Zusätzen versehen, welche bis zum Jahre 1023 gehen; er hat sein Werk im J. 1078/1667 vollendet. Er bemerkt, dass er in der Regel nur die löblichen Eigenschaften der in Rede stehenden Personen hervorheben werde. Es sind im Ganzen 205 Artikel; der erste f. 2^a أحمد الطيبى الأكبر المقري † c. 961/1554, der letzte f. 187^b: يحيى بن عيسى الكركي lebt noch 1018/1609.

Schrift: f. 1—66; 86^a unten bis 124; 153—164 ziemlich klein, schön, deutlich, vocallos; die übrige Schrift kleiner, mit dioken Grundstrichen, etwas flüchtig, weniger deutlich. Die Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift nm 1160/1737.

Auf f. 189^a unten u. 189^b stehen in grosser unangenehmer Schrift 1 kleines und 1 grösseres Gedicht (von 23 Versen, Kāmil), dessen Anfang:

اسألت رسم الدار ام لم تسأل

Der nicht angegebene Dichter ist حسان بن ثابت.

9890. Spr. 147.

21) f. 296^b—329^b.

Format etc. und Schrift (zu 21 Z.) wie bei 20). — Titel fehlt. Nach f. 320^b (u. der Unterschrift 329^b):

كتاب الروض الناضر فيمن اسمه عبد القادر

Verfasser fehlt. Nach f. 317^a:

عبد القادر بن شيوخ بن عبد الله العبيدروس

Anfang f. 296^b: حمدا لقادر اقدر عبده على
اقتناص الاوابد العلمية وكشف له عن غوامض الحقائق
بما نالها من الاسرار والمروزة الغيبية واتاه الكتاب
والحكمة . . . أما بعد فهذا انموزج لطيف ودختر
ظريف سلكت فيه منهجا عجيبا وسبكته في قالب
غريب يلدغ الاسماع . . . اذكر فيه كل فرد نادر من
عبيد الله المصافين الي اسمه القادر

Biographische Notizen über Männer, deren Name عبد القادر ist, hauptsächlich aus dem 9. und 10. Jhdt d. H., von 'Abd elqādir ben seiik el'aiderūs † 1088/1628 (No. 1844). Voraufgeschickt eine Notiz über Mohammed und dessen verschiedene Namen bei den verschiedenen Klassen der Wesen, nach einer Angabe des *سوق العروس* nach dem Werke *السخاوي*, indem er z. B. bei den Bewohnern des Paradieses *عبد الكريم*, bei denen der Hölle *عبد الجبار*, auf dem Festlande *عبد القادر* etc. genannt werde.

Zuerst darin behandelt:

297^a محيي الدين عبد القادر بن ابي صالح موسى جنكي دوست . . . الجليلاني
(dessen Gedicht *ما في الصباية* f. 298^a, 12 Verse).

u. s. w.

305^a عبد القادر الدماصي
(Zeitgenosse des *الشهاب المنصوري الدمياطي*.)
Darin f. 305^a ein längeres Gedicht des *الشهاب الدمياطي*, anfangend (Kāmil):

اعين في روض الحدود تغرتجي
ما بين ورد ناصر وبنفسج

305^b (nach *ابن العربي*) عبد القادر الحنبلي الفاسي
306^a عبد القادر بن ابي اليمين الطبري الشافعي المكي † 966/1569

Trauergedicht auf den *عبد القادر انطبري* von *محمد السمرقندي*, f. 306^a, 32 Verse lang, anfangend (Basit):

مات الامام فعبشى بعده كدر
ودمع عينى لا ينفك ينحدر

u. s. w.

Zuletzt 317^a عبد القادر بن شيخ بن عبد الله بن شيخ العيدروس الحسيني
(Der Verfasser dieses Buches.)

Das Werk wird vom Verfasser beschlossen mit einer Abhandlung über die *العبودية* [Anfang: *اعلم ان العبودية من اكمل مقامات الروح*] f. 324^a — 329^a.

Schluss f. 329^b (Sari):

ان المقادير اذا ساعدت
تم كتاب الروض الخ

9891. Pm. 240.

49 Bl. 8vo, 25 Z. (21 1/2 × 15; 16 × 9^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Titel u. Verfasser auf dem 1. Vorblatt von ganz neuer Hand:

نيرات الكواكب تاريخ رجال حلب من المائة العاشرة
للإمام السخاوي

Dies ist im Grunde alles unrichtig. Der Titel ist, wie aus f. 24^a und 37^b erhellt:

نيرات الكواكب السائرة في [تراجم] اعيان
المائة العاشرة

Der Verfasser ist, wie aus f. 37^b, wo er einen Artikel über seinen Vater und aus f. 48^b, wo er einen über seinen Bruder hat, hervorgeht:

نجم الدين محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن احمد بن عبد الله بن بدر الغزري
العامري الدمشقي الشافعي ابو الطيب

Mohammed ben mohammed *negm eddin elgazzi*, geb. 977/1569, starb im J. 1061/1661 (No. 4002). In dem Artikel über ihn bei *Elmohibbi* We. 291, 325^a wird als sein Werk angeführt *الكواكب السائرة*, das zugleich als Chronik (*التاريخ*) über hervorragende Personen des 10. Jhds bezeichnet ist, und ein Nachtrag dazu, betitelt: *لطف السمر وقطف الثمر*, der auch in diesem Werke f. 44^a erwähnt wird.

Das angeführte Werk ist nun das hier vorliegende nicht; dasselbe ist viel umfangreicher; die daraus bei *Elmohibbi* beigebrachten Stellen finden sich hier nicht. Wir haben hier vielmehr einen Auszug aus demselben; wofür auch spricht, dass bei Buchstaben des Alphabetes, für die kein biographischer Artikel vorhanden ist, die Bemerkung steht, dass der Buchstabe im Original ohne Artikel gelassen sei (*خالى في الاصل*). Von wem der Auszug verfasst sei, ist nicht gesagt; dass hier im Texte Ausdrücke, wie mein Vater, mein Bruder, vorkommen, beweist nicht, dass der Verfasser des grösseren

Werkes auch der dieses Auszuges sei. Aber es ist möglich, obgleich in dem langen Artikel über den Verfasser bei Elmoḥibbi keine Rede von demselben ist. — Das Werk enthält kurze biographische Angaben über Berühmtheiten des 10. Jhdts, nebst Aufzählung der von den vor kommenden Gelehrten verfassten Werke; die Artikel sind durchschnittlich alle kurz. Berücksichtigt sind vorzugsweise die Gelehrten des Jahrhunderts. Die Eintheilung ist die in 3 Klassen; die 1. von 900—933; die 2. von 934—966; die 3. von 967—1000. Innerhalb jeder Klasse ist die alphabetische Ordnung befolgt, so jedoch, dass die Mohammed, sei es als Hauptname, sei es als Vatersname, zuerst behandelt werden.

Ein Vorwort ist dem Werke hier nicht beigegeben; es ist aber wahrscheinlich, dass es ein solches gegeben hat und dass hier vor f. 1 ein Blatt fehlt. Desgleichen fehlt der Schluss, aber auch nur 1 Blatt (wie übrigens auch f. 49^b unten am Rande bemerkt ist); es können nur noch wenige Artikel an dem Ende des Werkes fehlen. — Die Hauptquelle für das Werk ist übrigens das biographische Werk des الشعرائى, dessen Titel طبقات ist.

Das Werk, wie es jetzt ist, beginnt f. 1^a (ohne Bismillāh): الطبقة الأولى من ٩٠٠ الي ٩٣٣: المحمدون، محمد بن محمد بن ابي بكر بن علي كمال الدين ابو المعالي بن ابي شريف المقدسي المري الشافعي ولد ليلة السبت خامس ذي الحجة سنة ٨٣٣ الخ يوسف بن زكرياء العلامة جمال: und schließt f. 49^b: الدين بن شيخ الاسلام زكرياء الانصاري

Schrift: ziemlich klein, etwas flüchtig, ziemlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande an einigen Stellen Zusätze. — Abschrift c. 1160/1737.

9892. We. 290.

2) f. 1 u. 7—97^a.

8vo, o. 27—34 Z. (20 × 13¹/₂; 14¹/₂—17¹/₂ × 9—11^{cm}). Zustand: schlecht, fleckig und unsauber; zum Theil (am Rande) ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel fehlt; er ist nach der Vorrede f. 7^b, 8 v. u.:

الجواهر والدرر في تراجم اعيان القرن الحادي عشر

und steht so auch auf dem später hinzugefügten f. 1^a. Verfaasser fehlt, a. Anfang.

Anfang: الحمد لله الذي جعل في كل قرن سابقين من هذه الامة يهدون الي سبل رشاده ... وبعد فيقول ... عبد الرحمن بن محمد بن حمزة الحسيني، سنخ لي ان اجمع في هذه الورقات مما وقفت عليه في تحريرات الاثبات او تلقينته من افواه الثقات الخ

Ein biographisches Werk über berühmte Personen des 11. Jhdts d. H., nach schriftlichen oder auch mündlichen Quellen, von 'Abd er-rahmān ben moḥammed ben ḥamza el-ḥoseini, um 1100/1688. Der Verfasser hat, nach f. 76^a, ein Werk in 2 Theilen schreiben wollen, dessen 1. Theil Biographien enthalten, dessen 2. Theil aber Jahr für Jahr die hauptsächlich politischen Ereignisse behandeln sollte, mit Besprechung der im 1. Theil ausgelassenen Personen. Das Ganze sollte den obigen Titel haben (في تراجم اعيان القرن الحادي عشر) statt des dortigen (في اخبار القرن الحادي عشر). Der Verf. stützt sich namentlich auf تاريخ البويرنى und ذيل التاريخ للنجم الغزى.

Das Werk ist unfertig geblieben; der 2. Theil fehlt ganz, der 1. ist unvollständig geblieben. Er sollte in 3 Klassen zerfallen, je nachdem Jemand gestorben sei im 1. Drittel des Jhdts (1000—1033), im 2. (1034—1066) oder im 3. (1067—1100). — Die erste Klasse f. 8 bis 76^a ist in alphabetischer Folge zu Ende gebracht vom Verf. gegen Schluss des J. 1090 (1680, Anfang). Aber die zweite Klasse enthält fast nur Artikel mit dem Namen محمد; die öfters leeren Blattseiten sind für Nachträge freigelassen. F. 87^b und 88^a enthalten eine Personenliste vom J. 1000—1095, durchschnittlich auf jedes Jahr ein Name. — Die dritte Klasse fehlt überhaupt. Auf f. 95^a einige Verse von نجم الدين الغزى und bes. von فتح الله على

f. 95^b einige Traditionen; 96^b etwas aus der Chronik des نجم الدين الغزي u. e. a. kurze Notizen.

F. 7^a einige Verse von ساعده الابدائي.

Schrift: sehr klein, eng, flüchtig, doch nicht unleserlich, vocallos. Am Rande sehr oft Zusätze. Durch Flecke und Nässe ist die Schrift an vielen Stellen, besonders oben gegen den Rand hin, sehr und zum Theil ganz verwischt und unleserlich. Nach f. 13 fehlt 1 Bl. — Autograph etwa vom J. 1092/1681.

9893. We. 291.

404 Bl. Folio, 41 Z. (32¹/₂ × 21; 26¹/₂ × 12¹/₂ cm). — Zustand: gut, doch nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Einband: braunrother Lederband mit Klappe, nebst Futteral. — Titel und Verfasser f. 1^a (und im Vorwort):

خلاصة الاثر في اعيان القرن الحادي عشر
وهو تاريخ الفاضل . . . محمد امين بن محب الدين الحلبي ثم الدمشقي

Der Verfasser heisst genauer:

محمد امين بن فضل الله بن محب الله بن محب الدين محمد بن ابي بكر المحبى الحلبي الدمشقي

يا من احصى باطفه الخلائق: **انfang f. 1^b**:
عددا وجعلهم بمشنته طرائق قندا . . . وبعد فاني
منذ عرفت اليامين من الشمال . . . لم ازل ولوعا
بمطالعة كتب الاخبار الخ

Biographisches Werk über ausgezeichnete Personen des 11. Jahrhunderts d. H., in alphabetischer Folge, von Mohammed emīn ben fadl allāh ben moḥibb allāh ben moḥibb eddīn moḥammed ben abū bekr elḥalebī eddimasqī elmoḥibbī, geb. 1061/1651, † 1111/1699. Für dies durch seine Reichhaltigkeit, Zuverlässigkeit und Menge der angeführten Gedichtproben hervorragende Werk, welches auch allgemein تاريخ المحبى betitelt ist, hat der Verfasser, nach Angabe in der Vorrede, folgende Werke benutzt:

1) **ذيل التاريخ في اعيان المائة العاشرة لمحمد بن محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن نجم الدين الغزي**
† 1061/1661. (Titel des Tarīḥ: **الكواكب السائرة** بمناقب اعيان المائة العاشرة
und der der Ergänzung: **لطف السمر وقطف الثمر**).

- 2) † 1081/1622 **طبقات الصوفية لعبد الرؤف المناوي**
- 3) † 1024/1615 **تاريخ الحسن البوريني**
- 4) † 1082/1671 **ذيله لفضل الله المحبى**
- 5) † 1069/1869 **خبايا الزوايا للخفاجى**
- 6) † 1069/1869 **كذ الرجانة للخفاجى**
- 7) † 1073/1662 **ذكرى حبيب ليوسف المدينى الدمشقى**
- 8) **منتزه العيون والالباب في بعض المتأخرين من اهل الآداب لعبد البر بن عبد القادر بن محمد الفيتوسى العوفى**
† 1071/1660
- 9) **ذيل على النور السافر في اخبار القرن العاشر للشيخ عبد القادر بن شيخ العيدروس**
† 1088/1628
وهو تأليف محمد بن ابي بكر بن احمد بن ابي بكر الشلى جمال الدين
† 1098/1682
- 10) **المشعر المروي في اخبار آل باعلوي للشلى ايضا**
- 11) **تراجم منقولة من تاريخ في اهل اليمن لصفى الدين احمد بن صالح بن ابي الرجال اليمنى**
† 1092/1681.
- 12) **سلافة العصر في شعراء اهل العصر للسيد على بن احمد بن محمد معصوم المدنى الحسينى**
um 1090/1679.
- 13) **ذيل الشفايق النعمانية بالتركية لمحمد بن يحيى بن پير علي بن نصوح ابن نوعي**
um 1045/1685.
- 14) um 1044/1684 **تاريخ لمدين القوصونى المصرى**

Das Ganze enthält 1285 Artikel. Der erste f. 2^a: † 1068/1658 **آدم الرومى الانطاكى الحنفى**
Der letzte f. 404^a: **يوسف الرضى القدسى الحنفى**:
خطيب المسجد الاقصى † 1074/1668

An wenigen Stellen ist Platz für nachträgliche Eintragungen von Jahreszahlen gelassen; an sehr wenigen eine kleine Lücke aus gleichen Gründen, z. B. f. 230^b; bedeutender ist die absichtliche Lücke f. 376^a.

Schrift: klein, schön, vocallos; f. 1—242^a oben etwas mehr vornüberliegend, schwungvoller, gedrängter. Der Text in rothen Linien eingerahmt. Die Namen zu Anfang der Artikel roth, ebenso der Stichname am Rande. — Die Verse laufen in der ersten Hälfte im Text fort, in der 2. sind sie meistens in Zellen abgesetzt. — Abschrift zu Ende des Jahres 1149/1766 von **عبد القادر بن عمر الحموي**
HKh. VI 14882 (nicht ganz richtig).

9894.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 258.

605 Bl. Schmal-4°, 37 Z. ($25\frac{1}{2} \times 14\frac{3}{4}$; $22 \times 11^{\text{cm}}$). — Zustand: gut; die am Rande stehenden Stichwort-Namen haben durch Bescheiden desselben sehr gelitten. F. 321 lose. — Papier: ziemlich stark, gelblich, glatt. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel fehlt. Er ist von Sprengers Hand f. 1^a hingeschrieben, nebst einer Notiz über den Verfasser.

Das Werk zerfällt hier in 2 Theile: I f. 1—326; II f. 328^b—605^a. F. 327. 328^a sind leer.

Schrift: klein, dick, eng, gedrängt, vocallos, gleichmässig, ziemlich deutlich. Die Namen zu Anfang der Artikel roth. Die Verse in Zeilen abgesetzt. — Abschrift von محمد بن شعبان بن محمد الكشيال zu Ende des J. 1103/1692.

2) WE. 136.

606 Bl. Folio, 37 Z. ($32 \times 19\frac{1}{2}$; $21 \times 10\frac{1}{3}^{\text{cm}}$). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: guter dunkelbrauner Lederband mit Kappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Schrift: klein, hübsch, sehr gleichmässig, deutlich, vocallos, in rothen Linien eingerahmt. Die Anfangsnamen roth, am Rande die Rufnamen roth. — Abschrift von حسن بن علي بن حبيب الله بن نور الله بن حبيب الله بن نور الله بن أبي اللطف اللطفي المقدسي Ende des Gómādā II des J. 1178/1763 in Konstantinopel.

Nach oben dieser Unterschrift fand die Beendigung der Abschrift der zu Grunde liegenden Handschrift statt: في يوم السبت الموافق للعشر الثاني من الثالث من السادس من النصف الأول من العشرين التاسع من العشر الخامس من الجزء الثاني عشر من الهجرة النبوية (d. h. 22. Gómādā II 1149/1736).

Arabische Foliirung; das erste Blatt, worauf das Frontispice, ist nicht mitgezählt. Vorhergeht ein Index der behandelten Artikel: jede Seite in 4×8 Quadrate getheilt, auf 20 Blättern.

3) Pet. 79.

249 (250) Bl. Folio, 30—34 Z. ($32\frac{1}{3} \times 22$; $23 \times 15^{\text{cm}}$). Zustand: gut, doch haben f. 30—41, 120 ff., 130 ff. (213 ff.) oben an den Ecken, und f. 192 u. 197 in der oberen Hälfte grosse Flecken. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner rother Corduanband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Es ist das erste Drittel des Werkes. (= We. 291, f. 1—147.) Es geht bis zu dem Artikel: عبد الحكي بن فيص الله المعروف بابن النفاق

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Die Artikelanfänge und einzelne Worte im Texte, zur Hervorhebung des Folgenden, wie *من شعره*, *قوله*, *قال*, ausserdem die am Rande befindlichen Stichnamen, sind roth geschrieben. Die vorkommenden Verse sind kenntlich vom Text abgesetzt, meistens 3spaltig. Der Anfang und ausserdem Blätter in der Mitte und gegen Ende sind von etwas grösserer, flüchtigerer, doch nicht unentlicher, Hand, gleichfalls vocallos, geschrieben. Das Anfangsblatt ist nicht mitgezählt; die Rückseite ist in der oberen Hälfte mit dem Anfang des Werkes beschrieben, die untere Hälfte ist leer; es fehlt jedoch Nichts. — Abschrift c. 1215/1800.

4) We. 294, 1, f. 1—172.

176 n. 49 Bl. 4°, c. 16—20 Z. ($22\frac{1}{2} \times 15$; $17—18 \times 5\frac{3}{4}—6^{\text{cm}}$). — Zustand: meistens stark wasserfleckig, zum Theil auch unsauber. — Papier: gelb, stark und grob, etwas glatt. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel und Verfasser fehlt.

Der Anfang des Werkes (= We. 291, f. 1—28^a, Z. 7 v. u.).

Dies Stück geht bis fast zur Hälfte des Artikels: ابو الطيب بن محمد بن محمد بن محمد بن الغري

Nach f. 41 fehlen 2 Bl., nach 168 4 Bl.

Schrift: gross, kräftig, rundlich, ziemlich stark in einander gezogen und deshalb öfters schwierig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737, wie es scheint, von der Hand des محمد بن عيسى بن كنان.

5) We. 294, 2, f. 173—176.

4°, c. 16—18 Z. ($22\frac{1}{2} \times 15$; $17—18 \times 6^{\text{cm}}$). — Papier: gelb, stark, etwas glatt, fleckig.

Ein Stück der Vorrede (= We. 291, f. 1^b, Z. 6 bis f. 2^a, Z. 20).

Schrift: dieselbe wie in 294, 1, nur etwas kleiner

Auf f. 173^a Rand ein Gedicht des الكصفي (Reimwort des 1. Verses *نَدَدُ رَغَز*); von derselben Hand.

9895. We. 292.

299 Bl. 8°, 19 Z. ($21 \times 15\frac{1}{2}$; $15 \times 6\frac{1}{2}—7^{\text{cm}}$). — Zustand: lose Lagen und Blätter. F. 15—21 unten am Rücken im Text beschädigt; der Rand ist hier und da ausgeklebt. Nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verfasser f. 1^a (von späterer Hand): هذه مسودة تاريخ محمد أمين حلبي المحبى بخطه رحمه

Anfang f. 9^b so wie bei We. 291.

Der obige Titel ist aber nicht richtig. Es liegt hier vielmehr ein Auszug aus dem-

selben Werke des Elmohibbi vor, zu welchem eine spätere Hand an dem breiten Rande und auf f. 2—9^a eine sehr grosse Menge von Zusätzen gemacht hat, die oft den Rand ganz und gar füllen. Derselbe sollte aus 2 Theilen bestehen und war nach f. 219^a, wo der 2. Theil beginnt, betitelt: **زبدة الأثر**. Der Verfasser ist nicht genannt, nur ist aus dem daselbst befindlichen Zusätze — **تأليف كاتبه الفقير** — ersichtlich, dass es Autograph ist; aber das Werk bricht ab gleich zu Anfang des Artikels:

محمد بن محمد بن داود الداردي المقدسي

Die im Original des Elmohibbi vorkommenden Artikel sind nicht alle aufgenommen, ausserdem alle mehr oder weniger verkürzt, aber mit Beibehaltung desselben Ausdruckes.

Das Werk ist lückenhaft und gegen Ende unrichtig zusammengeheftet; die Folge der Blätter ist: 1—246. 267—284. 247—266. 285—299. Ausserdem viele und auch grosse Lücken. Nach f. 22 fehlen 5, nach 73 u. 192 je 1 Bl.; nach 83 grosse Lücke; ebenso nach 200. 208. Nach 218 fehlt 1 Blatt. Ferner grosse Lücken nach f. 237. 246. 276. 284. 266. 294.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, etwas rundlich, vocallos. Die Stichwörter und Ueberschriften roth. In den Artikeln auf f. 295—299 ist für das Stichwort **محمد** im Anfang der Artikel ein leerer Raum gelassen. — Das Autograph ist etwa um ¹¹⁶⁰/₁₇₃₇ geschrieben.

9896. Glas. 227.

2) f. 33—39.

Format etc. und Schrift (12—23 Z., c. 15 × 10^{cm}) wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 33^a:

منظومة السيد هاشم بن علي بن أحمد بن عبد الله بن محمد بن عبد السلام بن مشيش العلمي الأندلسي العروسي المغربي

Anfang f. 33^b (Tawil):

أحب رسول الله ثم عتيقه له حجب من الكمال المسريل

Der Verf. Hāsim ben 'alī ben aḥmed el'alemi eladrisi el'arūsi elmagribi *ibn mašiš* giebt in dieser Lāmijje von etwa 180 Versen einen Ueberblick, von Moḥammed an bis auf seine Zeit (¹¹⁸⁷/₁₇₂₄), über die im Islām

hauptsächlich einflussreichen und bedeutenden Männer, namentlich Gelehrte und Dichter.

Schluss f. 39^b:

وأوصل رضاك بالصباح وبالمساء على الآل والأصحاب طراً واجملاً

Die Jahreszahlen in jedem Verse sind in den rothgeschriebenen (hier überstrichenen) Wörtern enthalten; so in **احب** die Zahl 11 und in **حجب** 13.

F. 40 Frage, ob man die Vermächtnisse an eine Moschee, Schule etc. zu seinen Gunsten verwenden dürfe, nebst Antwort des **محمد بن عبد الله الخطيب** darauf. F. 41^a ein Gedicht des **عبد الغنى النابلسي** und einige Kleinigkeiten.

F. 43—46 allerlei Fragen und deren Beantwortung (von f. 43^b Mitte an) von Seiten des **أحمد بن حجر**. (Zuerst: **هل يحل أخذ الزكوة**). **لمن اشتغل بعلم شرعى ليشتهري به كتبها الخ** in ziemlich grosser, gedrängter Schrift. — F. 47 leer.

9897. We. 296.

35 Bl. 4to, 31 Z. (29¹/₂ × 20; 23 × 12¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ganz frei von Flecken. — Papier: weiss, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel fehlt; nach dem Vorworte f. 2^b:

أخبار الأعصار وأخبار الأمصار

oder auch so:

سلك الدرر في أعيان أهل القرن الثماني عشر

(Auch kommt sonst als Titel:

تاريخ خليل أفندي المرادي

vor). Verfasser: s. Anfang. Den ausführlicheren Namen s. bei We. 295.

Anfang f. 1^b: **الحمد لله الذي خلق الخلابيق وأبدع الطرابيق وأظهر هذا العالم وجمل هذا الوجود بإيجاد بنى آدم أحمدك اللهم . . . أما بعد فيقول الحبر الهمام شيخ مشايخ الإسلام جامع اشنتات المعارف والفهوم ومحل جيد المنطوق بحلى المفهوم السيد الشريف والسند العطريرف أبو الفصل السيد محمد خليل أفندي المرادي البخاري النقشبندي مفتى السادة الحنفية بمدينة دمشق الحميمة . . . أتى لم ازل منذ اميطت عنى التمايم ونبطت بي العمائم شغفا بمطالعة اخبار الاحبار مولعا بجمع آثار الفضلاء من نظم ونثر الخ**

Frühzeitige Liebe zum geschichtlichen Studium und der hohe Werth derselben, den er etwas ausführlicher bespricht, haben den Verfasser Mohammed ħalil efendi *elmurādī* abū 'lfaḍl veranlasst, ein biographisches Werk über die berühmten Personen des 12. Jahrhds d. H. zu verfassen. Er zählt einige dabei benutzte Werke auf, unter denen besonders zu nennen sind die *النفحة* des *الخببي*, deren Nachtrag von *الشمس محمد المحمودي* und die 2 Reisebeschreibungen des *عبد الغنى النابلسي* nämlich *الرحلة الكبرى والصغرى الحجازية* und *القدسسية*.

Das Werk ist alphabetisch geordnet, beginnt mit *أبراهيم بن أيوب بن أحمد الخلوئي* und hört im Artikel der mit *أحمد* Genannten auf mit der Biogr. des *السيد أحمد ابن عز الدين البيروتى*. Das Uebrige fehlt. — Es ist ein umfangreiches Werk, wovon hier der blosse Anfang vorhanden: s. bei We. 295.

Schrift: ziemlich gross, gedrängt, rundlich, kräftig, ziemlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift begonnen im J. 1267 *Sawwāl* (1851) von *محمد أمين بن السيد عمر الزهدى بن إبراهيم الشهير بابن زيتونة*.

Vorauflagen gehen 4 leere Blätter, am Schlusae 3 leere Blätter.

9898. We. 295.

485 Bl. Folio, 29 Z. ($31\frac{1}{2} \times 20\frac{1}{2}$; $23\frac{1}{2} \times 13^{\text{cm}}$). — Zustand: einzelne Blätter und lose Lagen. Nicht ohne Flecken, besonders fleckig und auch schadhaf am Rande f. 165 ff., und besonders 319 ff. 330. 331. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe; der vordere Deckel fast ganz lose.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser fehlt; er heisst vollständig:

السيد محمد خليل أفندي بن علي بن محمد بن مراد بن علي بن داود بن كمال الدين الحنفى المرادى البخارى النقشبندى ابو الفضل

So findet sich sein Name und seine Genealogie auch angegeben We. 333, f. 157^a.

Dies Werk des Mohammed ħalil efendi ben 'ali ben mohammed ben murād el-boħārī ennaqisbandī *elmurādī* abū 'lfaḍl, welcher im Anfange des 13. Jahrhdt d. H. am

Leben war, ist als Fortsetzung des Werkes des Elmohibbi anzusehen.

Es liegt hier nur die erste Hälfte vor, und zwar bis zu den mit *عبد الرحمن* (incl.) benannten.

Der Anfang fehlt. Der hier zuerst vorkommende Artikel behandelt f. 1^a: *أبراهيم بن مصطفى ابن إبراهيم المدارى الحنفى الحلبي العلامة الكبير* († 1190/1776). Der letzte Artikel betrifft f. 484^a: *عبد الرحمن بن أحمد بن محمد بن علي بن عمر المعروف كاسلافه بالقارى الحنفى* († 1182/1770).

Die alphabetische Folge der Artikel innerhalb der einzelnen Buchstaben ist nicht ganz genau und weicht von der in We. 296 ab (die übrigens auch nicht streng alphabetisch ist).

Die biographischen Notizen sind im Ganzen recht reichhaltig; auch an Mittheilung von schriftstellerischen Proben in Prosa und bes. in Versen fehlt es nicht, und zur Beurtheilung der Schriftsteller werden besonders aus dem Werke des *سعيد ابن السمان* († 1172/1759) Stellen angeführt.

Es scheint, dass mit f. 151 ein neuer Theil des Werkes hat beginnen sollen. Dieser Theil ist ins Reine geschrieben, aber mit sehr häufig freigelassenen Stellen und mit eingelegten Blättern, für Nachträge bestimmt. Solcher Nachträge finden sich denn auch, vielleicht von der Hand des Verfassers selbst, viele, sei es dass die Reinschrift corrigirt und mit Zusätzen oder Verbesserungen am Rande versehen, sei es dass neue Artikel hinzugeschrieben sind.

Das Werk hat Arabische Folirung; dabei kommen f. 28. 39. 394. 429 doppelt (39 sogar dreifach vor); andererseits fehlen eine Menge gezählter Blätter, nämlich 13—15. 34. 35. 42. 111. 112. 116—120. 122. 123. 133. 142—144. 149. 150. 154. 157. 158. 163. 168—171. 182—187. 194. 195. 210. 225. 244. 245. 260—262. 283—286. 295—302. 317. 323. 327—329. 332—375. 413—415. 452.

Viele dieser fehlenden Blätter werden unbeschrieben, manche aber auch mit Artikeln gefüllt gewesen sein, wie sich daraus schliessen lässt, dass 29 Artikel in der Abschrift We. 296 sich finden, die in We. 295 nicht stehen. Offensbare Lücken finden sich nach f. 141 u. 303.

Schrift: ziemlich klein, breit, deutlich, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. Die ergänzende Hand ist grösser, dicker, flüchtig, rundlich, vocallos, im Ganzen ziemlich gut zu lesen. Der Text ist in rothen Linien eingerahmt. Die Stichnamen der behandelten Männer stehen (meistens) mit rother Dinte am Rande. Im Anfang 2 leere Blätter (ungezählt), von denen das erste in 8×4 Quadrate getheilt ist, um die Namen der behandelten Personen hineinzuschreiben. — Abschrift etwa 1200/1785.

In dem Artikel über عبد الرزاق ابن الجندي † 1189/1775 ist angeführt ein Taštir

a) zu einem Gedichte des عمر ابن الفارض (Das Ueberstrichene ist der Grundtext.) Anfang f. 417^a:

قلبي بحدثنى بانك متلفى والجسم بخبرنى بانك مضغى
ان كان لا يرضيك غير منينى روجي فداك عرفت ام لم تعرف

b) zu dem Gedicht des كعب بن زهير. Anfang f. 418^a:

بانك سعاد فقلبي اليوم متبول وكيف لا وفؤاد الصب مشغول
واننى من غرام قد ولعت به متيم اثرها لم يفد مكبول

9899. Lbg. 285.

136 Bl. 4°, 17 Z. ($22\frac{1}{4} \times 15\frac{1}{2}$; $14 \times 8^{\text{cm}}$). — Zustand: im Ganzen gut; nicht ganz frei von Wurmloch. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a von späterer Hand:

ك " سلك الدرر في اعيان القرن الثانى عشر
لخليل افندي الدمشقى

Titel u. Verfasser beziehen sich auf ein anderes Werk: s. We. 296. 295. — Den Titel des vorliegenden Werkes siehe unten.

Anfang f. 1^b: الحمد لله مالك الممالك الباقي
وكل شىء هالك . . . وبعد فقد سالنى من تجب
اجابته وتنعين طاعته ان اجمع جزوا لطيفا مختصرا
في اخبار بعض اهل القرن الثانى عشر الخ

Durch einen Freund veranlasst, ein Compendium über einzelne hervorragende Personen des 12. Jahrhunderts der Hīgra zu verfassen, hat der Verfasser dies Werk geschrieben und nach der Vorrede betitelt:

مسالك التبيين في اخبار الامراء وتراجم
الاعيان

Ob der oben angegebene Verfasser — Ḥalīl efendī eddimāsqī, womit der in We. 295 ausführlicher genannte Moḥammed Ḥalīl efendī elmurādī gemeint ist — für dieses Werk richtig sei, ist doch fraglich. Wenn es der Fall ist, so würde er nach dem J. 1215 Ša'bān (1801), in welchem dasselbe verfasst ist, gestorben sein.

Er beginnt die Darstellung der Ereignisse mit dem J. 1151/1738, führt die regierenden Personen (Emire) etwas ausführlicher auf, und zählt nach ihnen die zu ihrer Zeit verstorbenen hauptsächlichsten Gelehrten, Dichter u. s. w. mehr oder weniger kurz auf, bisweilen aber giebt er auch längere Auskunft von ihnen und bringt Gedichte von ihnen und auf sie bei. Der Uebergang zu diesen litterarischen Biographien geschieht mit den Worten: ومن مات في وقتهم. Das Werk geht bis zu Ende des J. 1208/1794. Der zuletzt behandelte ist f. 135^b:

محمد بن
الحسن الشرايبي

Schluss f. 136^b: من غير سايقة عذاب عليه
اللهم اختم لنا بخاتمة السعادة اجمعين واجعل خير
ايامنا واسعدها يوم لقائك امين وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, rundlich, weit, vocallos. — Abschrift c. 1240/1824. — F. 1^b ein geschmackloses Frontispice. Bl. 1^b und 2^a in gelben Linien eingerahmt.

F. 56^a—58^b ist ein Stück aus einem langen Gedicht des محمد الاسيوطي المعروف بابن الصلاحى † 1191/1777 angeführt, in welchem jedes Wort mit ا anfängt. Es beginnt (Tawīl):

اسال اسبيل الخد ارواحنا القتلى
اسا اصله اغراء الحاظه الكخلا

9900. Pet. 131.

122 Bl. 8°, o. 19 Z. ($20 \times 14\frac{1}{4}$; $16 \times 10^{\text{cm}}$). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt. Nach der Vorrede (f. 1^a):

خلاصة التواريخ

Verfasser nach der Unterschrift f. 122^a ياسين العمري (und ausführlicher s. Anfang).

Anfang (auf dem ungezählten Vorblatte):
 الحمد لله الذي خلق الخلق وجعل منهم سعيدا
 ومنهم شقيئا ووفق اهل الايمان والسنة لطاعته . . .
 وبعد فيقول العبد الفقير . . . ياسين العمري
 ابن خير الله العمري الموصلي الحنفى القادري
 هذا كتاب جمعته من كتب التواريخ وذكرت فيه
 كل من اسمه عبد الله الخ.

Ein kurzes biographisches Werk des Jāsīn
 ben ħair allāh el'omari elmauḥili elqā-
 diri, um 1225/1810 am Leben, in 8 Kapp. ge-
 theilt und enthaltend 395 Biographien, mit
 Angabe des Todesjahres; und zwar der Männer,
 die einen mit عبد zusammengesetzten Namen
 haben, besonders 'Abd allāh, 'Abd erraḥmān,
 'Abd erraḥim, etc. Zweitens solcher, die mit
 الله zusammengesetzt, wie Faṭḥ allāh, 'Atā allāh
 etc. Drittens solcher, deren Namen unarabisch
 ist, besonders Namen von Fürsten. Dasselbe
 ist, nach der Unterschrift, im J. 1224/1809 verfasst.

- f. 2^a باب فيمن اسمه عبد الله وذكر مناقبه ومكاسنه
 وما فيه من خصلة حميدة او غيرها [عبد الله
 ابن رسول الله صغّم ذكر في التبيين في انساب
 القرشيين]
- 37^a باب فيمن اسمه عبد الرحمن وذكر مكاسنهم
 ومناقبهم وعلمهم وفضائلهم وتاريخ وفاتهم
- 50^b باب فيمن اسمه عبد الرحيم وذكر مناقبهم
 ومكاسنهم وتاريخ وفاتهم
- 52^b باب فيمن اسمه مضاف الي الملك والقدوس
 والسلام والمؤمن وذكر مناقبهم وتاريخ وفاتهم
- 56^b باب فيمن اسمه مضاف الي العزيز والوهاب
 والرزاق والفتاح واللطيف والحليم وذكر
 مكاسنهم الخ
- 64^b باب فيمن اسمه مضاف الي اسماء الله تعالى
 كريم مجيد واحد حق حميد حي قادر
 غنى حفيظ باقى وذكر مكاسنهم الخ
- 72^b باب في الاسماء المضافة الي بعض صفات الله
 مثل فضل الله وهديته الله وامثال ذلك وذكر
 مكاسنهم الخ
- 79^a باب في ذكر اسماء رجال متن يدعي الكمال
 وهو بالضلال واسماءهم ليست عربية وذكر

افعالهم واقوالهم وتاريخهم [مازيار الخارجي
 ظهر سنة ٣٣٤ الخ]

Der letzte Artikel handelt von طهماز نادرشاه
 gest. 1160/1747.

Schluss (f. 122^a): ومات طهماز قبل قتله ابن
 اخته وقيل غيره، انتهى ما اردنا جمعه يوم الجمعة
 بعد الصلوة اول يوم من رجب الفرد سنة ١٣٣٤

Schrift: gross, deutlich, vocallos; Autograph vom
 Jahre 1224/1809.

Den gezählten Blättern gehen 5 voraus, von denen
 4 1/2 den Index zum Folgenden enthalten.

9901. Pet. 77.

101 Bl. 8vo, 19 Z. (20^{3/4} × 14^{1/2}; 16 × 10^{cm}). — Zu-
 stand: sonst ziemlich gut, aber am Ende auf mehreren
 Blättern ein grösserer Fleck. — Papier: weisslich, ziemlich
 stark, etwas glatt. — Einband fehlt. — Titelblatt fehlt.
 Der Titel nach der Vorrede f. 1^a:

غاية البيان في مناقب سليمان

Verfasser fehlt, nach der Vorrede f. 1^a:

ياسين العمري

Anfang auf dem ungezählten Vorblatt:
 الحمد لله خالق الموجودات والوجود ورازق الدود
 في الحجر الجمود ومجري الماء في العود العالم بلغة الطفل
 المولود . . . وبعد فيقول العبد المفتقر الي لطف ربه
 الودود ياسين العمري بن خير الله العمري بن محمود
 هذا كتاب شريف جمعت فيه كل بديع لطيف الخ

Biographische Zusammenstellung der be-
 rühmten Männer (Fürsten, Gelehrten, Dichter
 etc.), deren Namen Soleimān ist, von dem-
 selben Verfasser. Voraufgeht auf 2 ungezähl-
 ten Blättern ein Verzeichniss der behandelten
 129 Artikel. Das Werk ist einem Vornehmen
 gewidmet, dessen Trefflichkeit auf f. 1^b u. 2^a in
 Vers und Prosa beschrieben wird, ohne dass
 der Verfasser mit der Beschreibung zu Ende
 gekommen; er hat Bl. 2^b leer gelassen und der
 Name des Bewidmeten ist daher unbekannt.

Die ersten Artikel sind:

- نبى الله سليمان عم ابن داود عم ابن اثيا بن سلمون الخ 3^a
 سليمان بن مطيع بن الاسود بن حارثة . . . القرشي 6^a

u. s. w.

Der letzte Artikel f. 93^b: الوزير سليمان باشا. وانكسر العسكر وصار بهم: f. 97^b Schluss desselben ما ذكرنا والعهد على الراوي

Die Darstellung geht in diesem Artikel bis zur Mitte des J. 1224/1809: das Werk wird also damals abgefasst sein.

Es schliesst sich, unmittelbar auf f. 98, der Anfang eines ähnlichen Werkes an: المقالة الثانية in welchem der Verf. die Männer, die Selim heissen, behandelt. Davon ist hier nur der Artikel سلیمان سليم الفاتح aber unvollendet, nur 4 Bl., das Weitere fehlt hier.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, rundlich, vocallos, gleichmässig. Ueberschriften roth. — Autograph des Verfassers um 1224/1809. — Arabische Foliirung; im Anfang ungezählt 3 Blätter (a b c).

9902. Pet. 80.

173 Bl. 8vo, 19 Z. (21 × 15; 15½ × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, etwas glatt, ziemlich dick. — Einband: gelber Pappband mit rothem Lederrücken. — Titelblatt fehlt. Nach der Vorrede f. 1^a:

الروضة الفيحاء في تواريخ النساء

Verfasser (nach der Vorrede) f. 1^a:

ياسين الخطيب العمري بن خير الله
الخطيب العمري الموصلي

Der Anfang des Werkes fehlt, aber nur 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt in der Doxologie; dann f. 1^a, Zeile 6: وبعد فيقول العبد الفقير: التي لطف ربه الغنى ياسين الخطيب العمري... منذ نشأت وترعرعت لم ازل اطالع كتب التواريخ المتقدمة الخ

Dieses Werk desselben Verfassers behandelt speciell die Geschichte hervorragender Frauen (nicht bloss des Islām). Er führt in der Vorrede als von ihm sonst noch verfasste geschichtliche Werke auf:

- 1) eine Chronik, von der Hīgra an bis auf seine Zeit (= Pet. 73).
- 2) عنوان الاعيان في ذكر ملوك الزمان
- 3) (alphabetisch geordnet) الروض الزاهر
- 4) das vorliegende.

Es zerfällt in Vorwort, 2 مقالة u. Schlusswort.

في فوائد لا يستغنى عنها ولا بد للمرء منها f. 2^b المقدمة

في ذكر النساء الصالحات 6^b مقالة 1.

[حواء أم البشر، سميت حواء الخ]

في ذكر النساء الطالحات 133^{aa} مقالة 2.

في ذكر اذكبياء النساء مع فوائد وذكر 166^b الخاتمة ايام السعودات وايام الناحوسات

Das Werk ist gewidmet dem محمود بيك الاتخم محمد باشا بن امين باشا بن (Nachkommen des احمد الحاج حسين باشا بن اسماعيل باشا).

Die 2. مقالة beginnt: قد ذكرت هذه المقالة ليظهر فضل الصالحات والكروام على اللثام وليتميز السليم من السقيم والحليم من اللثيم

Zuerst unter diesen „unseligen“ Weibern behandelt: الزهرة، هي ملكة فارس كانت من اجمل النساء لم ير في عصرها من يحكيها بالجمال الخ

Schluss f. 173^b: والشموخ توفد ولا تتحرك ولم تهب رجحا ولا راينا ليلة مثلها في كورها، انتهى ما اردناه من جمعه وتنسيقه والحمد لله وحده

Dann noch erwähnt, dass die Reinschrift fertig geworden am 18. Ragab, ohne Angabe des Jahres, und zwar von der Hand des Verf.

Ueber die Schrift: s. zu Cod. Pet. 73 am Ende.

Bei der Arabischen Paginirung ist f. 133 zweimal gezählt.

9903. Pm. 522.

142 Bl. 4to, 23 Z. (25 × 16½; 18 × 12^{cm}). — Zustand: sehr wurmtichtig und daher oft ausgebessert; etwas wasserfleckig; Blatt 1 und 8 beschädigt und ausgebessert, auch im Text. Nicht ganz fest im Einband. Der obere Rand zum Theil wasserfleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt. Auf der Innenseite des Vorderdeckels steht von ganz später Hand: تاريخ ابن عساكر, was falsch ist.

Abū 'lqāsīm 'alī ibn 'asākīr († 571/1176) wird als Quelle oft in diesem Werke citirt, z. B. f. 1^a. 1^b. 8^a. 49^b. 124^a u. s. w.; ausser ihm aber viele später Lebende als Gewährsmänner angeführt, z. B. ابن نقطة († 629/1282) f. 84^a. 31^b; ابن الذنجان (648/1246) f. 113^b u. o.; ابن خلكان († 663/1265) f. 142^a; ابن مسدي († 701/1802) f. 139^b. f. 30^a. 50^b; الابرقوهي

Der Verfasser gehört daher dem 8. Jahrhundert, wahrscheinlich der ersten Hälfte, an; später lebt er schwerlich.

Es ist ein Theil eines sehr umfangreichen biographischen Werkes, dessen Hauptquelle $\dagger$ 562/1167 ابو سعد عبد الكريم بن محمد السمعاني ist. Dasselbe behandelt immer je 10 Jahre als eine Klasse طبقه; f. 66^b beginnt die 55. Klasse, umfassend die Jahre 541 bis 550. Es geht daraus hervor, dass die 1. Klasse mit dem Beginn der Hîgra anfängt (Jahr 1—10) und dass das Werk somit die ganze Zeit des Islâm behandelt. Wie weit es geht, lässt sich so nicht feststellen; aber nach den citirten Quellen ist es wohl möglich, dass es bis zu Ende des 7. Jahrhunderts oder auch wohl noch etwas weiter sich erstreckt habe, also etwa 70—72 طبقه umfasse.

Davon liegt hier nur die 54. u. 55. Klasse vor, aber nicht vollständig, insofern der Anfang der 54. und der Schluss der 55. fehlt; ausserdem sind einige Lücken und einige Blätter sind umzustellen.

Im Anfang fehlen 2 Blätter; dann ist Bl. 1^b als der hier zuerst vorhandene Text anzusehen; es folgt 1^a. 2—7; Lücke von 1 Bl.; 8—17; 1 Bl. fehlt; 18—65; 1 Bl. fehlt; 66—133; 134^b. 134^a. 135—142. Nach 142 fehlen 2 bis 3 Blätter.

In jeder Klasse wird Jahr für Jahr behandelt, unter der blossen Ueberschrift: Jahr so und so viel, z. B. f. 136^a: سنة خمسين وخمسة مائة; daneben steht noch die Zahl selbst, also hier ٥٥. Die Artikel folgen in alphabetischer Reihe, doch stehen im Buchstaben ا die Namen mit احمد und in م die mit محمد voran. Die Artikel sind durchschnittlich kurz, aber mit ausreichenden Angaben; nicht wenige sind auch einige Seiten lang.

Im J. 532 werden zuerst behandelt f. 5^a: احمد بن ابراهيم بن عبد الواحد بن محمد بن ابي ذر ابو الوفا الصالحاني الاصبهاني احمد بن ابراهيم بن احمد بن ابراهيم . . . ابو القاسم النيسابوري انقزي

Im Jahre 541 f. 66^b:

احمد بن حامد بن احمد بن محمود الثقفي ابو طاهر الاصبهاني
احمد بن محمد بن احمد ابو نصر الحديثي المعدل البغدادي

Das Vorhandene hört auf mit den Artikeln:

142^a المبارك بن الحسن بن احمد بن علي بن قنكان بن منصور الامام ابو الكرم بن الشهرزوري البغدادي المقري

142^b مجلي بن جميع بن نجما قاضي القضاة ابو المعالي القرشي الخزومي الاسوي المصري الشافعي

142^b ناصر . . . بن محمد ابو الفتح القرشي الدمشقي المعروف بابن الراسن النجار

Wegen des grösseren Wurmstiches hinterhand, dooh nicht undeutlich, gleichmässig, vocalica. Jahresüberschriften roth. Die Stichwörter der einzelnen Artikel (Anfang) überstrichen. — Abschrift c. 900/1494.

Schrift: ziemlich klein und fein, flüchtige Gelehrtenhand, dooh nicht undeutlich, gleichmässig, vocalica. Jahresüberschriften roth. Die Stichwörter der einzelnen Artikel (Anfang) überstrichen. — Abschrift c. 900/1494.

9904. Lbg. 533.

1) f. 1—10.

19 Bl. 4°, 23 Z. (25 1/2 × 17 1/2; 19 × 13—14^{cm}). — Zustand: fleckig, besondere am oberen Rande; derselbe öfters auagebessert, hauptsächlich aber der ganze Rand von f. 10. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel, Verfaesser und Anfang fehlt.

Bruchstück aus einem grossen biographischen Werke, einige Artikel aus dem Buchstaben ع und ي enthaltend, aber auch bei diesen sind Lücken: f. 1. Lücke. 8. 2. Lücke. 6. Lücke. 7. 3. Lücke. 4. 5. Lücke. 9. Grosse Lücke. 10; und 8. 2. 6 gehören vor f. 1.

F. 8. 2. 6 behandeln den عبد الله بن المبارك
ابن واضح † 179/795

1^a عبد الله بن محمد بن عبد الله بن سليمان
الصيداوي

1^a عبد الله بن محمد بن عبد الله بن هلال
الحنائي † 401/1010

7. 3. 4. 5 behandeln den Halifen
محمد بن علي المنصور اجوجعفر

f.9 عبد الله بن محمد ابن شوشير الانباري الناشي
† 298/906.

10 Schluss des Artikels يوسف بن يحيى البويطي
† 281/845.

Woran sich باب النسب und باب الكنى schliesst.

Schluss des Werkes f. 10^b: نظام الملوك
الوزير هو ابو علي بن اسحق بن العباس سبق، هذا
آخر الكتاب والحمد لله . . . وصلى الله الخ

Der Verfasser citirt stets genau seine Gewährsmänner; er lebt nach dem öfters citirten أبو محمد ابن الاكفاني † 524/1180, vielleicht nicht viel später.

Schrift: grosse, kräftige Gelehrtenhand, ohne Vocale, oft ohne diakritische Punkte. Bl. 10 gedrängter, gleichmässiger, mit ziemlich grade stehenden Buchstaben. — Abschrift c. 800/1397.

9905. We. 421.

6) f. 77—88.

8°, 17 Z. (18¹/₃ × 13; 13¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: wasserfleckig, auch unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: zusammen mit 4. 5.

Bruchstück. Dasselbe beginnt in dem biographischen Artikel über عثمان بن سعيد الدارمي † 280/898 (282), und enthält davon die 2 letzten Blätter. Die ersten Worte hier sind: اسماعيل بن مسعدة قال اخبرنا ابو القاسم حمزة بن يوسف السهمي في تاريخ جرجان قال عثمان بن سعيد السجزي كان — Der folgende Artikel behandelt den بشر بن غياث المريسي † 218/888. Aber der Anfang fehlt davon, ebenso der Schluss, auch sind in der Mitte Lücken. Er gehört zu den Mo'tazeliten und seine ketzerischen Ansichten werden hier ziemlich ausführlich besprochen. (cf. Ibn Hall. ed. Wüstenf. No. 114.) Die von diesem Artikel hier zuerst vorkommenden Worte sind f. 79^a: صالح يقول سمعت سليمان بن داود بن الحسين يقول سمعت اسحق بن ابراهيم الحنظلي يقول دخل حميد الطوسي على امير المؤمنين وعنده بشر المريسي الخ

Der Verfasser sagt f. 77^a:

قرات على ابي القاسم زاهر بن طاهر
قرات على ابي القاسم السجامي [الشحامي]. 1. und 77^b:

Beides geht auf denselben; er starb 588/1188. Der Verfasser wird also um 560/1165 gelebt haben.

Schrift: ziemlich gross, mit dickem Grundstrich, fast vocallos, nicht undeutliche Gelehrtenhand. — Abschrift o. 800/1397.

9906. Spr. 250.

168 Bl. 4°, 21 Z. (26¹/₂ × 18¹/₂; 19 × 13^{cm}). — Zustand: der Rand stark wasserfleckig; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb (auch bräunlich), stark, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt. Das auf dem voranstehenden Schmutzblatte befindliche: جزء من تاريخ بن قتيبة ist nicht richtig. — Anfang und Schluss fehlt.

Ein Band eines biographischen Wörterbuches, hier eine grosse Zahl der Artikel enthaltend. Der Verfasser lebt um 744/1848 (f. 21^a), ist Schüler des محمد بن احمد الذهبي † 748/1847, erwähnt aber in dem Artikel über ihn f. 33^a ff. dessen Todesjahr nicht. — Das Werk des الصفدي † 764/1863, betitelt واعيان العصر und الطبقات ist verschieden; ebenso das Buch تاج الدين السبكي † 771/1869, den er öfters erwähnt. Es scheint, dass dies Werk über hervorragende Personen von Anfang des Islām an bis c. 744/1848 durchaus alphabetisch geordnet gewesen ist. Alsdann ist die Handschrift nicht bloss defect, sondern auch ganz falsch gebunden.

Alsdann ist die Folge der Blätter so: Lücke im Anfang von 13 Bl. Dann f. 12—15. Lücke von 3 Bl.; f. 22—50; 1 Bl. fehlt; 89—168. 79—88; 10 Bl. fehlen; 51—78; grosse Lücke; 3. 4. 16—21. 5—7; Lücke von 8 Bl.; 8—11; Lücke von 3—4 Bl.; 1. 2. Das Uebrige fehlt.

Der hier vorhandene erste vollständige Artikel ist f. 15^a: مخاض بن الموزع الهمداني اليمامي الكوفي قال ابن حنبل سمعت منه كان مغفلا جدا الخ

Der letzte Artikel hier beginnt f. 2^b:

محمد بن ابي الفضل بن زيد بن ياسين الامام جمال الدين ابو عبد الله التغلبى الارقمي الدولعي ولد بالدولعية الخ

Schrift: durchschnittlich gross, kräftig, gewandte Gelehrtenhand, zum Theil flüchtig und in einander gezogen, nicht überall leicht zu lesen, fast ohne Vocale, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande die Stichwörter der Artikel roth oder auch schwarz mit roth überstrichen. — Abschrift o. 800/1397.

9907. Spr. 311.

27 Bl. 4°, 25 Z. (25 × 17; 19½ × 12½^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, fleckig. Die erste und letzte Seite stark abgeseuert. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Das vorliegende Fragment wird durch eine Notiz f. 1^a u. b oben in der Ecke bezeichnet als von اليافعي herrührend. Die Schrift ist von der der übrigen Blätter verschieden, und die Angabe schwerlich richtig; sie soll durch das übergeschriebene Bismilläh f. 1^a unterstützt werden; dies gehört aber nicht dahin.

Dies biographische Fragment beginnt mitten in einem Artikel. Der erste ganze Artikel fängt an f. 1^a, 5: ومنهم الامام ركن الاسلام وقدوة الانام: 5: ذو المناقب العظام . . . الشيخ ابو محمد الجويني والد الامام ابي المعالي رحمهما الله قال الشيخ ابو الحسن عبد الغافر ابو محمد عبد الله بن يوسف بن عبد الله بن يوسف بن محمد الجويني النيسابوري الخ † 488/1046.

Dies Bruchstück enthält Biographien von As'ariten (Schülern und Anhängern des ابو الحسن (الاشعري), die durch ihre Schriften oder durch theologische Aussprüche in Glaubenssachen berühmt gewesen sind. — Das Werk ist zunächst ein Auszug aus dem Werke des ابو القاسم ابو الفتح نصر الله بن عبد القوي المصيصي الاشعري († 542/1147). Der ungenannte Verfasser dieses Fragmentes setzt dann in gleicher Weise das Werk chronologisch fort, und macht das Hundert voll, fügt also noch 22 Biographien hinzu. Diese fasst er zusammen in dem 13. فصل f. 14^a ff., und schliesst denselben mit dem علي بن محمد بن علي بن خطاب بن عبد الرحمن الناجي † 714/1814.

Es folgt darauf noch ein تنبيه (Anfang: اعلم ان اللقب قد يكون مشهورا في جميع البلاد او (بلدة وما قرب منها الخ vorhanden, der Rest fehlt.

Die Artikel über die Berühmtesten sind recht ausführlich und interessant.

Die Handschrift ist verbunden. Die Blätter folgen so: 1—10. 22—24. 13—21. 11. 12. 25—27.

Schrift: klein, gewandt, etwas rundlich, gleichmässig, vocallos, diakritische Punkte fehlen öfters. Ueberschriften roth. — Abschrift o. 900/1494.

9908. Pm. 252.

Vorbl. u. 69 Bl. 8°, 15 Z. (18 × 12; 11 × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; am unteren Rande etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung. — Titel (von späterer Hand) auf dem ungezählten Vorblatt, Vorderseite: تاريخ مختصر. Verfasser fehlt.

Anfang auf der Rückseite des Vorblattes: الصحيح ان سن نبينا صم ثلاث وستون سنة وقبض صم يوم الاثنين حين زاعت الشمس لثنتي عشرة خلعت من شهر ربيع الاول سنة احدى عشرة من الهجرة . . . وفي هذه السنة توفيت سيدها نساء العالمين فاطمة الزهراء . . . وسنة 13 توفي ابو دجانة سماك بن خرشة وابو العاص بن الربيع الخ

Kurze Angabe der Todesfälle berühmter Personen, von Mohammeds Tode an, vom J. 11/632 bis zum J. 806/1408. Meistens werden ganz kurz ihre Namen und das Fach angegeben, worin sie sich ausgezeichnet haben. Die Jahre werden hinter einander aufgeführt und beginnen stets mit: وسنة, und dann in rother Schrift das Zahlzeichen, nicht das Zahlwort. Der Verfasser führt, vom J. 773/1871 an, eine grosse Menge seiner Lehrer auf; er wird also von etwa 760/1369 an bis etwas nach 806/1408 gelebt haben. Das Ganze scheint ein Auszug aus einem Geschichtswerke desselben zu sein, das vom Tode Mohammeds bis auf seine Zeit herunter geht. Der letzte Artikel f. 69^a: وسنة 84 الحافظ الكبير زين الدين عبد الرحيم بن الحسين العراقي بمصر آخر حفاظ الحديث وممليه وجامع انواعه والمولف فيه وبه ختم حفاظ الحديث في تلك الديار وبه ختم الكتاب والله الموفق للصواب

Schrift: klein, weit, nicht undeutlich, vocallos. Die Jahreszahlen roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Arabische Foliierung.

9909. Mo. 387.

332 Seiten 8vo, 24—29 Z. (17^{3/4} × 12^{1/2}; 14^{1/2} × 11cm).
Zustand: nicht ganz sauber, besonders am Rande, der
auch zum Theil ausgebessert ist (S. 77. 78). — Papier:
gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Kattunband mit
Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt
f. 1^a: للفقيه مسعود انه حمل جوابا على سؤال الي: ١^a
الفقيه مسعود الخ

Die Handschrift ist völlig verbunden, dazu
auch lückenhaft und der Schluss fehlt auch.

Der Verfasser behandelt Beamte und Ge-
lehrte, die in Eljemen geboren sind, gelebt
haben oder zu ihrer Ausbildung dahin gekommen
sind. Die Anordnung ist nicht alphabetisch,
sondern im Ganzen chronologisch; dabei werden
aber zum Theil Nachkommen sofort bei dem
Vater besprochen. Zuerst ist ein Abschnitt —
dessen Ueberschrift hier aber nicht vorhanden
ist — über die Uebersicht der Eintheilung nicht
geben.

S. 138	الفقهاء الصعبيون	225	الفقهاء بنو الحصرمي
	من سهفة	238	الفقهاء بنو مطير بن
119	الفقهاء بنو النهمي		على الحكمي
120	فقهاء حراز	251	الفقهاء بنو نوب
128	الفقهاء بنو شافع		الهمدانين
	المصريين	258	الفقهاء بنو زكري
189	الفقهاء بنو عامر	258	الفقهاء الحبرتين
	الحكميون	262	من احساب الشيخ
191	المشايخ بنو مفرج		ابي الغيث
198	المشايخ بنو المعتز	265	الفقهاء بنو الاشكل
200	المشايخ بنو مرة	267	المشايخ بنو البحري
202	مشايخ البرزة بنو	268	المشايخ بنو مليكة
	الحكم	270	من علماء الشريخ
217	الفقهاء بنو بدر	270	من فقهاء المهاجم
222	الفقهاء بنو صالح	271	المشايخ بنو مهدي
	العثريون	272	المشايخ بنو الحفار

272	المشايخ بنو الحزري	315	الفقهاء بنو المهيري
274	المشايخ بنو المعتب	315	الفقهاء انفرسانيون
275	الفقهاء بنو المكش	319	المشايخ بنو السرور
277	الفقهاء بنو زكرياء	321	الفقهاء بنو مسبح
294	الفقهاء بنو الفاضل	322	الفقهاء بنو الصواف
	من مدينة القاحمة	322	فقهاء عدن
295	المشايخ بنو الاسدي		Zuletzt scheinen die
311	المشايخ بنو مرزوق		فقهاء حصرموت
315	الفقهاء بنو الشيباني		behandelt zu sein.

Da der Anfang fehlt (1 Blatt), lässt sich
eine genaue Uebersicht der Eintheilung nicht
geben.

Die Artikel über die Einzelnen sind in der
Regel kurz, aber genau, auch für die Namen-
schreibung, und fast stets mit Angabe der
Jahreszahl des Todes. — Ein längerer Abschnitt
über die Qarmaten S. 174 ff. — Der Verfasser
lebt in der 2. Hälfte des 9. Jahrhdts; sein oft
citirter Grossvater hat von ^{837/1498}† ^{837/1498}ابن المقربي
einen Lehrbrief erhalten S. 308. Eine spätere
Jahreszahl als ^{848/1444}S. 328 habe ich nicht
gefunden. Quelle für dies Werk ist das
"ك" تحفة النعمان في تاريخ سادات اليمن
حسين بن عبد الرحمن بن محمد بن علي اليمني
الحسن بن بدر الدين أبو محمد وأبو علي ابن الاحمد
^{855/1461}†, dessen erster Theil da zu Ende ist,
wo S. 126 von محمد الدواري (c. ^{846/1441}
noch am Leben) die Rede ist. — Der, nach
meiner Meinung, letzte hier vorhandene lange
Artikel behandelt S. 250 ff. den عبد الله بن
عبد الله بن محمد بن عبد الرحمن باعباد
^{687/1288}† محمد بن عبد الرحمن باعباد
auf dessen Familie ein besonderes Werk des
علي بن ابي بكر بن محمد بن احمد بن سليمان
unter dem Titel: بغية المرتاد في مناقب المشايخ السادة باعباد
erwähnt wird. — Ein langer Artikel über
erwähnt wird. — Ein langer Artikel über
erwähnt wird. — Ein langer Artikel über
erwähnt wird. — Ein langer Artikel über

Schrift: kleine Gelehrtenhand, etwas ungleich, theils
kräftig, theils fein, im Ganzen sehr gedrängt, deutlich,
aber oft fehlen diakritische Punkte, fast vocallos. — Ab-
schrift o. ^{860/1543}.

Die Seiten folgen so: 145—182; [Lücke von 1 Blatt; 95—112]; Lücke von 1 Bl.; 79—94; 329—332. 1—78; [Lücke von 1 Bl.; 129—144; 1 Bl. fehlt]; 113—128; Lücke von 3 Bl.; 185—240; 251—328; [Lücke von 11 Bl.; 241—250; 183. 184]. Ob das Eingeklammerte an der richtigen Stelle untergebracht sei, ist vielleicht nicht völlig gewiss.

9910. Pet. 128.

218 Bl. 8vo, c. 22 Z. (21³/₄ × 15¹/₂; 18 × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich schlecht; manche Blätter lose, einige herausgeschnitten. — Papier: weislich, ziemlich dünn. — Einband: Pappbd mit braunem Lederrücken; die Lagen nicht ganz fest darin.

Titel fehlt. Es ist ein Collectaneenheft, dessen Anfang fehlt. Auch die Rückseite des vorderen Deckels ist zu solchen Collectaneen benutzt. Auf dem vor dem Werke befindlichen und von anderer Hand beschriebenen Blatte steht als Titel: مجمع تواريخ من كتب التاريخ, was im Ganzen zutreffend ist.

Der Band enthält:

1) F. 1—127. 168. 169 ganz kurze Dichterbiographien, mit Angabe ihres Namens, einiger Lebensumstände, womöglich auch Jahr ihres Todes, nebst kurzer Probe ihrer Dichtungen. Eine chronologische Ordnung ist dabei zum Theil befolgt. Die Werke, denen die Notizen entnommen, sind nicht genannt.

F. 1^a, nach einigen nicht dazu gehörigen Zeilen, beginnt die Sammlung mit

النابغة الجعدي واسمه قيس بن عبد الله وقيل
حسان الشاعر المشهور وفد علي النبي صمم واسلم
وانشده قوله
اتينا رسول الله ان جاء بالهدى ويتلو كتابا كالحجره نيرا
u. s. w.

ضرار بن الخطاب بن مرداس القرشي الفهري^{1b}

ضرار بن الازور بن مرداس الاسدي^{1b}

u. s. w. Die Auszüge gehen in dieser Weise bis f. 28^b, bis zum Jahre ⁷⁴⁸/₁₈₄₇.

Dann folgen f. 28^b—32^a Dichter, die zugleich Qādis waren, zuerst عبد العزيز بن المطلب بن عبد الله بن الحارث بن عبيد بن عمر بن مخزوم^{† 169/785}

Dann f. 32^b—38^b wieder andere: Wezire, Emire, Fürsten, Hälfen.

Dann f. 38^b wieder andere Dichter, und zwar Blinde, zuerst

ابراهيم بن محمد التطيلي المعروف بالصغير^{† 728/1828}
احمد بن صدقة الماهنوسي^{† 696/1288}

Diese in alphabetischer Folge bis f. 41^b.

Dann f. 41^b verschiedene, nicht alphabetisch noch chronologisch; dann aber f. 45^b—51^a eine Anzahl von Dichtern, die im Anfang des 9. Jahrhunderts der Hīgra starben.

F. 54^a ff. Verwandte und Verwandtinnen und Angehörige und Zeitgenossen des Propheten.

F. 60 ff. wieder chronologische Folge durch mehrere Jahrhunderte. F. 64^b—79^a alphabetische; f. 79^b—81 desgl.

Und so oft; aber der Verfasser unterbricht oft solche Reihen, je nach seinen benutzten Quellen. So geht die Aufzählung immer vor- und rückwärts, sprungweise. Manche Artikel, wenn auch in anderer Form, wiederholt.

Nach f. 85 eine Lücke von 14 Blättern.

»	89	»	»	2	»
»	95	»	»	1	»
»	119	»	»	8	»
»	127	»	»	1	oder mehreren Blättern.

Diese Abtheilung der Sammlung hört mit f. 127 ohne Schluss auf. — Zu dieser Abtheilung gehören noch f. 168. 169.

2) F. 128—167. Verzeichniss früherer Qādis.

Die spätere Ueberschrift: تاريخ القصة المتقدمين ist immerhin passend. — Nach einer Vorrede, die ohne Bismillāh und übliche Einleitung anfängt, f. 128—130, und von dem Werth und der Nothwendigkeit des Wissens von Gott und den Pflichten gegen ihn und im Leben handelt, mit den betreffenden Anführungen aus bekannten Werken, beginnt f. 131^a eine chronologische Aufzählung, mit kurzer Angabe der Lebensverhältnisse und des Todesjahrs. Den Anfang machen: المغيرة بن نوفل بن الحرث بن عبد المطلب (zur Zeit des 'Otmān) und عبد الله بن نوفل بن الحرث († ⁸⁴/₇₀₈). Zuerst f. 131^a—140^a; dann f. 140^a—143^a u. s. w.

F. 164^a beginnt der Schlussabschnitt dieser biographischen Artikel. Er ist überschrieben: الخاتمة في نوادر القصة. Schluss f. 167^b, wo in der Unterschrift steht, dass dieses Concept später geordnet werden solle. Verfasst im J. 1211/1796.

3) F. 170—217. Zuerst f. 170—181^a allerlei merkwürdige Begebenheiten, wie Hungersnoth, Ueberschwemmung, Erdbeben, Sonnen- und Mond-Finsternisse etc., chronologisch, aber je nach den Quellen in verschiedenen Anläufen. Dann f. 181^a—184^a einzelne historische Vorfälle, chronologisch; zuerst die Geschichte des Lügenpropheten مسيحا u. s. w.; dann aber wieder Naturereignisse, fortgeführt bis zum J. 1211/1796. Dann f. 198 ff. hauptsächlich einzelne politische Ereignisse, vom J. 40/660 an. — Nach f. 217 fehlen einige Blätter.

4) F. 218 gehört nicht zu dem Werke; es ist von derselben Hand geschrieben und gehört zu Collectaneen über die für ein gefälliges Benehmen, namentlich Königen gegenüber, nothwendigen Eigenschaften.

Der Sammler lebt um 1211/1796.

Das Ganze ist wahrscheinlich Autograph. Die Schrift ist dick, rundlich, meistens gross, gewandt.

9911.

1) We. 333, 1, f. 1—48.

Berühmte Moçulenser des 12. Jahrhunderts.

2) We. 333, 4, f. 80—106^a.

Berühmte Halebenser des 12. Jahrhunderts.

3) We. 333, 5, f. 110^b—126.

Berühmte Lehrer an الجامع الاهر in Elqähira.

4) Spr. 316, 3, f. 171—176^a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titel und Verfasser fehlt.

Ein kurzer biographischer Auszug — in 51 Artikeln — aus einem nicht näher bezeichneten Werke über berühmte Personen Bagdäds, nicht immer mit Angabe des Todesjahres.

Zuerst: ابو على الروزياري من كبار الصوفية

Zuletzt: يحيى بن زياد الحارثي شاعر

5) Mq. 180^b, f. 515. 516.

Zwei nicht zusammenhängende Blätter aus einem biographischen, alphabetisch geordneten, Werke, ziemlich zu Anfang. Es behandelt Gelehrte Spaniens und des Westlandes überhaupt; der Verf. lebt im 11. Jhrhdt. Zuerst Namen mit ابراهيم, dann mit احمد.

6) Pet. 684, f. 35^b—36^b.

Aufzählung von je 2 oder 3 Männern, die unter demselben Gentilnamen oder Beinamen berühmt geworden, von denen der eine ein Šaf'ite, der andere ein Hanefite gewesen; nebst biographischen Angaben.

9912.

Aufzählung von Männern, die in ihren Fächern die Ersten waren, Pet. 684, f. 4^a. Verzeichniss berühmter Frauen, Lbg. 75, f. 32^b ff. Aufzählung berühmter Traditionisten, Pet. 684, f. 2—4; WE. 17, f. 169. Pet. 342, f. 35 ff.; 271, f. 86^b; vgl. auch Pm. 407, f. 172. — Ueber Elbohäri Spr. 491, f. 229. Lbg. 75, f. 73^a u. 73^b. We. 1706, f. 22^a. Ueber Selmān elfārist Pm. 250, f. 83^b. Ueber die Glaubwürdigkeit des Elhasan elbaçri, Spr. 550, f. 22 ff.; 2005, f. 8^b Rand. Ueber Ratau den Langlebigen Pet. 579, f. 85^b. — Von den (sieben) Qorānlesern Pet. 183, f. 227^b—230^a. WE. 154, 3, f. 16^b. We. 1293, f. 47; 1301, f. 1^b; 1297, 2. Vorblatt; 1299, f. 1^b. Mq. 77, f. 20^b. Pet. 654, f. 242^b. Spr. 292, f. 161^b. Ihre Namen und die Abkürzungen dafür, Lbg. 87, f. 1^b; 373, f. 144^a; 723, f. 1^b. Verzeichniss von 28 Lesern, Dq. 21, f. 276^a. Vier Verse mit den Namen der Hauptimāme und Hauptleser Pm. 250, f. 83^b. Von dem Qorānleser Weres, Pm. 585, f. 124^a. Die 7 Auswendigwisper des Qorān, Pet. 342, f. 36 ff. Verse auf die frühesten derselben, We. 1706, f. 11^b. — Ueber die vier Hauptimāme, Pet. 342, f. 33 ff. Ueber ihre Lebenszeit We. 1773, f. 116^a. Verse

auf dieselben, Pm. 250, f. 83^b. — Ueber Abū hanīfe, Pet. 684, f. 42^a. Pm. 183, f. 77^b. Verse auf ihn, We. 1872, f. 1^a. Genealogie desselben, Pet. 511, f. 16^a. Anekdoten von ihm, Lbg. 645, f. 76. Ueber Abū jūṣuf, We. 408, f. 77^b. Ueber Moḥammed eṣṣeibānī, Spr. 299, f. 8^a. — Ueber Eṣṣāfi'ī, Pet. 684, f. 42^b—44. Sein Vorzug vor den anderen Imāmen, Spr. 490, f. 214^b; 1219, f. 80 ff., f. 91—104. Liste von 13 angesehenen Zeitgenossen desselben We. 1790, f. 1^a. — Ueber Ibn hanbal, We. 1739, f. 21^b. Seine Genealogie, Spr. 809, f. 59^a. — Verzeichniß der zwölf Imāme, Pet. 689, f. 1; 632, 3. Kapitel. — Verzeichniß von Muftis, zur Zeit der 'Otmānenherrschaft, Mq. 43, f. 142^b. Spr. 1231, f. 79^a. — Liste von Qādīs Pm. 474, f. 306. Spr. 1231, f. 76^b. Pet. 128, f. 128—167. Qādīs in Syrien in den J. 894/1489—999/1590, We. 289, f. 71—77^a. Verzeichniß hanefitischer Qādīs, We. 408, f. 238. Verzeichniß der Gouverneure in Haleb in den J. 1008/1594—1202/1787, We. 1238, f. 26^b—28^a; der Wezire in Syrien in den J. 922/1516—1104/1692, Spr. 1235, f. 33^b ff., und in den J. 1110/1698—1259/1848, Spr. 1240, f. 71 und Hinterdeckel. Tabelle der Syrischen Bāṣās in den J. 930/1623—1036/1626, Mq. 461, f. 22. 23^a. — Verzeichniß von Grammatikern aus den J. 69/688—299/911 (320), Pm. 451, f. 143^b. 144^a. Biographische Artikel über Sprachgelehrte, Lbg. 837, f. 28—41. 67. Ueber Abū 'laswad edduālī, Pm. 193, f. 92^b. Ueber Ezzamaḥṣari, Pet. 699, f. 158^b. — Liste von Schönschreibern, von Ibn moqla † 328/940 an bis zum J. 760/1349, Lbg. 186, f. 1^a. — Verzeichniß von Traumdeutern, Pm. 231, S. 33. — Von Langlebigen, Pm. 169, f. 74^b ff. Pet. 258, f. 67^a ff. — Liste berühmter Blinden, Pet. 684, f. 4^b. — Todesfälle namhafter Personen bis zum J. 468/1070, Pet. 684, f. 29^b. Mf. 248, f. 30^a; aus dem 7. Jahrhd. d. H., We. 408, f. 149^b—152; aus dem 8. Jahrhd., Pm. 474, f. 307. Biographisches von Gelehrten

um 1000/1691 herum, We. 408, f. 204. 205; aus den Jahren 1020. 1021, Pm. 24, f. 127^b; aus den J. 1100—1179, We. 333, f. 110^b—126; 80—106^a; 1—48; aus dem 10.—12. Jahrhd., We. 326, f. 1. 2 und Vorderdeckel; aus dem J. 1135 (1138), We. 1748, f. 45^a. Ein Stück aus dem biographischen Werke des Tāsköprizāde, Pm. 201, f. 20. — Geburts- und Todesfälle um das J. 800/1397, We. 1555, f. 204^b. 205; aus den J. 1146/1782—1218/1798, We. 1470, f. 57^b. 58^a. Einige Geburtsdaten aus den J. 1191/1777—1218/1803, We. 1148, f. 49^b. Biographische Artikel aus *المواهب الاحسانية* (etwas nach 1200/1786), Lbg. 75, f. 69—73. Andere in Spr. 1244; We. 408, f. 10^b—12. 73^b—82^a; We. 409, f. 6^b ff., besonders vom 8. Jahrhundert an.

9913.

Von den biographischen Sammelwerken seien hier noch erwähnt:

- 1) *محمد بن حبان البستي* von *الطبقات الاصفهانية* † 864/966. † أبو حاتم
- 2) *ابو الفرج الاصفهاني* von *اعيان الفرس* † 866/967.
- 3) *محمد بن بن المقتنيس* في *تاريخ علماء الاندلس* † 884/994. † عمران بن موسى المرزباني
- 4) *خليل بن عبد الله* von *الارشاد في علماء البلاد* † 446/1054. † القزويني أبو يعلى
- 5) *محمد بن فتوح الحميدي* von *جدوة المقتنيس* † 488/1096.
- 6) *بغية الملتبس* في *تاريخ رجال الاندلس* von *احمد بن يحيى بن احمد بن عميرة* † 509/1116.
- 7) *عياض الجصبي* von *اخبار القرطبيين* † 544/1149.
- 8) *ابن عساكر الدمشقي* von *معجم النسوان* † 571/1175.
- 9) *خلف بن عبد* von *الصلة* في *تاريخ الاندلس* † 578/1182. † الملك بن بشكوال
- 10) *محمد بن اسعد الحسيني* von *طبقات النسابين* † 588/1192.
- 11) *ابو الفرج ابن الجوزي* von *اخبار البرامكة* † 597/1201.
- 12) *اخبار الاعيان* von demselben.

- 13) يحيى بن حميدة الحلبي von طبقات العلماء 1288/680 + ابن أبي طي
- 14) القاسم بن von زهر البساتين ونفحات الرياحين 1245/648 + محمد القرطبي
- 15) علي بن الحجب البغدادي von اخبار المصنفين 1275/674 +
- 16) von demselben. اخبار الوزراء
- 17) يحيى الدين von مرآة الزمان في تاريخ الاعيان 1277/676 + النووي
- 18) الإعلام بمن ختم به قطر الاندلس من الأعلام 1808/708 + احمد بن ابراهيم الغرناطي ابن الزبير von
- 19) von demselben. صلة الصلة المشكولية
- 20) von مجمع الآداب في معجم الاسماء والالقب 1928/728 + عبد الرزاق بن احمد بن محمد ابن القوطي
- 21) محمد بن von انسلوك في طبقات العلماء والملوك 1830/780 c. + يوسف بن يعقوب الجندي بهاء الدين
- 22) محمد بن von فهرست علماء المشرق والمغرب 1340/741 + احمد بن محمد الكلبي ابن جزي
- 23) الطالع السعيد الجامع لاسماء فضلاء الصعيد 1847/748 + جعفر بن ثعلب الاثوي von
- 24) von demselben. البدر المسافر وكفة المسافر في الوفيات
- 25) الذهبي شمس الدين von الإعلام بالوفيات 1347/748 +
- 26) 1872/774 + اسمعيل بن عمر ابن كثير von الطبقات
- 27) 1872/774 + محمد بن رافع تقي الدين von الوفيات
- 28) von التاج الحلي في مساجلة القدر المعلي 1874/776 + لسان الدين ابن الخطيب
- 29) von demselben. عائد الصلة
- 30) العطايا السنوية في طبقات فقهاء اليمن واعيانها 1876/778 + العباس بن علي صاحب اليمن von
- 31) سرجبا بن von اخبار العيان من اخبار الاعيان 1886/788 + محمد الماطي
- 32) 1418/816 + احمد بن حاجي الدمشقي von الوفيات
- 33) von تذكرة الطالب المعلم بمن يقال انه مخضرم 1487/841 + ابراهيم بن محمد سبط ابن العجمي
- 34) درر العقود الفريدة في تراجم الاعيان المفيدة 1441/846 + تقي الدين المقرئزي von
- 35) von الدرر الكامنة في اعيان المائة الثامنة 1448/852 + ابن حجر العسقلاني
- 36) الحسين بن von تحفة الزمن في اعيان اهل اليمن 1451/855 + عبد الرحمن ابن الاهدل
- 37) يوسف بن von المنهل الصافي والمستوفى بعد الروافي 1469/874 + تغري يردى الظاهري ابو الحسن
- 38) von demselben. الدليل الشافي على المنهل الصافي
- 39) von عنوان الزمان في تراجم الشيوخ والاقربان 1480/885 + ابراهيم بن عمر البقاعي
- 40) von demselben. عنوان العنوان
- 41) جلال الدين von نثر الهميان في وفيات الاعيان 1506/911 + السبوطي
- 42) نظم العقبان في اعيان الاعيان und اعيان الاعيان von demselben.
- 43) von demselben. طبقات الاصوليين
- 44) احمد بن von وفيات الاعيان من الشيوخ والاقربان 1627/984 + محمد بن عمر الدمشقي
- 45) 1646/968 + محمد بن علي ابن طولون von اعلام الاعلام
- 46) محمد بن von در الحجب في تاريخ اعيان حلب 1668/971 + ابراهيم ابن الحنبلي
- 47) von المآثر والمفاخر في علماء القرن العاشر 1665/978 + الشعرائي
- 48) عبد الملك بن von قرة العين بمعرفة بنى كسطين 1697/1008 + عبد السلام بن عبد الحفيظ ابن دعيبين
- 49) von الدر الغاخر في تراجم اعيان القرن العاشر 1610/1019 + محمد بن عبد الرحمن بن سراج الدين الحضرمي
- 50) "السادة بنى علوي باختصار العقد النبوي 1628/1088 + عبد القادر العيدرروس von
- 51) محمد بن von المشرع الروي في اخبار آل باعلوي 1682/1093 + ابي بكر بن احمد الشلي
- 52) von ذيل المشرع الروي في مناقب بنى علوي 1778/1192 + عبد الرحمن العيدرروسي
- 53) مطالع الانوار في بروج الجمال ببيان الشجرة والمناقب 1640/1050 um احمد بن محمد باجمال الاصحى von لآل باجمال

- 54) علي بن عبد von منظومة في وفيات الاعيان 1057/1647. † الواحد بن محمد السجلماسي
- 55) محمد بن محمد الغزالي von الكواكب السائرة 1061/1661. † نجم الدين
- 56) von demselben. لطف السمير وقطف الثمر
- 57) معادن الذهب في الاعيان المشرفة بهم حلب 1071/1680. † ابو الوفا بن عمر العرضي
- 58) القصد الاحمد فيمن كنيته ابو الفضل واسمه احمد 852/1448. † احمد بن علي ابن حجر
- 59) تحفة القمعايل فيمن يسمى من الملائكة والناس باسمعيل 817/1414. † مجد الدين القيروزي ابيادي
- 60) حسين بن علي السبكي von كتاب من اسمه حسين 780/1878. um
- 61) محمد علي بن محمد von مؤلف فيمن اسمه زيد 1057/1647. † علان التبريزي
- 62) ابصاح المذاهب فيمن يطلق عليه اسم الصحاب 721/1821. † محمد بن عمر الفهري
- 63) محمد بن عمر المديني von كتاب من اسمه صالح 581/1185. †
- 64) الروض الناضر فيمن اسمه عبد القادر von 1088/1628. † عبد القادر العبدروس (No. 9890)
- 65) عوض بن von شفا المرض فيمن يستى بعوض 747/1846. † نصر المصري شرف الدين
- 66) ابن الجوزي von كتاب الاذكياء 597/1201. †
- 67) الاوابد والمنهى في وفيات اولي النهي 874/1469. † حمزة بن احمد الدمشقي
- 68) ابن الجوزي von ك" الحمقاء والمغفلين 597/1201 und von محمد الحجازي 875/1470. † احمد بن
- 69) محمد بن von اخبار المشتاق الي اخبار العشاق 648/1246. † محمود ابن النجار
- 70) فرحة الانفس في فضلاء العمي من اهل الاندلس 825/987. † ابن غالب
- 71) محمد بن زيد ابو الازهر von اخبار عقلاء المجانين 825/987. †
- 72) معمر بن المثنى البصري von ك" لصوص العرب 210/825 und von عمرو بن بكر الجاحظ 266/870. †
- 73) محمد بن ظفر الصقلي von ك" نجباء الابناء 565/1169. †
- 74) الحسن بن محمد بن الحسن von اخبار الثقلاء 489/1047. † الخلال
- 75) السيوطي von اخبار النبلاء باخبار الثقلاء 911/1505. †

2. Traditionisten.

9914. Spr. 491.

2) f. 9 — 229.

Format (17 Z., 21 × 13¹/₂; 14³/₄ × 8^{cm}) etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt, desgleichen der Anfang.

Das Werk ist völlig falsch gebunden. Die Blätter folgen so: 185—215. 49—96. 153—168. Lücke. 97—152. 9—48. 169—184. 216—229.

Es liegt hier vor التاريخ الصغير des البخاري. Dies ist ganz klar aus der Unterschrift f. 210^a:

آخر الجزء الاول من التاريخ الصغير
لامام افضل اهل المدينة ابي عبد الله محمد بن
اسماعيل البخاري رحه

und التاريخ wird das Werk auch f. 145^a u. 46^b genannt. Dasselbe ist in 8 جزء (Hefte) ein-

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

geteilt und zwar von ابو نذر d. i. عبد [عبد الله] بن احمد بن محمد بن عبد الله 484/1042. Dies erhellt aus f. 111^a, wo das Ende des 4. جزء so bezeichnet ist: آخر الرابع من اجزاء ابي نذر. Dass er selbst der Herausgeber des Werkes nicht sei, ist aus dem Anfang der einzelnen „Hefte“ ersichtlich; so beginnt das 2. Heft f. 210^b: اخبرنا ابو نذر عبد الله بن احمد الهروي قال اخبرنا ابو علي زاهد بن احمد الفقير السرخسي بها قال الخ Ebenso f. 76^a; und mit dem Zusatz عليه f. 111^a. 145^a und mit dem weiteren Zusatz f. 46^b. Herausgegeben ist das Werk demnach von einem Zuhörer des ابو نذر, also etwa um das Jahr 460/1068.

Diese „Chronik“ des Elbohārī † 266/870 (No. 1146) behandelt nicht allgemeine Weltgeschichte, sondern ausschliesslich die Traditionisten von Mohammed an bis auf die Lebenszeit des Verfassers, und zwar bis zum J. 261/865. Den Beschluss machten dann, wol von ابو نزر oder dem Herausgeber herrührend, noch einige kurze Notizen und zuletzt eine über den Tod des Elbohārī. Der Verfasser hatte 3 solcher تاریخ verfasst (so We. 1881, f. 10^a und HKh. II 2174), von denselben ist dies das kleinste.

Der Anfang fehlt. Das von dem Werke Vorhandene beginnt f. 185^a so: *والحبيشة كلام منهم قد سمعنا منه ناحية حفظها من خبرهم لم يسمعها من صاحبه فسمعنا منهم ان رسول الله صتم قال للمهاجرين حين اقبلوا وشطت بهم عشائرهم بمكة نفرقوا الخ*

Es beginnt hier also bei der ersten Auswanderung nach Abessinien und führt die dabei beteiligten Personen, unter vollständiger Gewährsmänner-Angabe, in der Regel kurz an. Viel wird, wie mir scheint, von dem Anfang nicht fehlen. — Es kommt dabei eine Menge Aussprüche des Propheten vor, welche die in Rede stehenden Personen erwähnen. Eine Zusammenstellung der zur Zeit des Propheten gestorbenen „ersten“ Auswanderer und Helfer ist f. 192^b ff. gegeben; den Tod des Propheten behandelt f. 196^a ff.

Der Fortgang des Werkes ist dann der, dass der Verfasser die in irgend welcher Verbindung oder Beziehung zu dem Propheten Stehenden nach ihren Todesjahren in gewisse Gruppen zusammenbringt.

Zuerst f. 198^b: *[ذكر] من مات في خلافة ابي بكر رة او قريبا منه*

[ذكر من مات في خلافة عمر بن الخطاب رة c. 204^a]

Diese Ueberschrift findet sich nicht im Text.

212^b *ذكر من كان في خلافة عثمان بن عفان رة*
 54^a *من مات بعد عثمان في خلافة علي رة*
 62^b *من مات في سنة اربعين الي الخمسين ونحوها*
 66^a *ذكر من كان بعد الخمسين الي الستين*

78^b *عصر من الستين الي السبعين*
 94^a *ما من السبعين الي المائة*
 107^a *من بين المائة الي العشرة*
 118^a *من بين عشر ومائة الي عشرين*
 131^b *ما بين عشرين الي ثلاثين ومائة*
 223^a *عشر الي عشر ومائتين*
 228^b *من مات بعد خمسين ومائتين الي ستين ومائتين*

Nach f. 131 hören die Ueberschriften fast ganz auf. Es ist überhaupt gegen das Ende hin, wie es scheint, eine gewisse Unordnung eingetreten. So folgen f. 26^b—41 auf die Todesfälle vom J. 160 die Jahre 205—241, dann f. 41^b unten d. J. 161 u. s. f. Auch f. 223^a ist die Ueberschrift nicht richtig, auch nicht, wenn man *عشر الي عشرين* liest; es werden dasselbst die Todesfälle von 200—205 behandelt, und die so eben bezeichnete Stelle (vom J. 205—241) würde gehören an die Stelle 225^b, Mitte der 1. Zeile.

Fast alle Sätze (die in der Regel kurz sind) beginnen mit: *حدثنا محمد قال حدثني*. Dieser محمد ist eben البخاري, der mit Angabe seiner Gewährsmänner bis auf den letzten zurück seine Mittheilungen vorbringt; er behandelt eine sehr grosse Menge derer, die sich mit Traditions-Ueberlieferung beschäftigten, und führt bei aller Kürze doch bisweilen etwas Charakteristisches von ihnen an. — Die 8 Hefte, in welche das Ganze getheilt ist, beginnen — von dem 1. abgesehen, dessen Anfang nicht vorhanden ist — f. 210^b, 76^a, 160^b, 111^a, 145^a, 46^b, 220^b.

Schluss f. 228^b: *مات اسحق بن منصور بن بهرام ابو يعقوب . . . سنة احدى وخمسين ومائتين سمع من عبيدة وجبى القطان ومعاذ بن هشام، تم آخر التاريخ والحمد لله رب العالمين*

Die letzte Notiz über den Verfasser, welche diese Ausgabe abschliesst, ist f. 229^a: *مات ابو عبد الله محمد بن اسماعيل البخاري رحه في سنة ست وخمسين ومائتين ليلة الفطر من يوم الجمعة عند صلاة العشاء ودفن يوم الفطر بعد صلاة الظهر ومات بسمرقند في قرية يقال لها خرثنك ودفن بها رحه*

9915. Pm. 501.

10) f. 27—29^a.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel fehlt.
Er ist nach f. 1^a:

ذكر ما للصحابة من الحديث من العدد

Verfasser: a. Anfang.

Anfang: قال الامام . . . ابو عبد الرحمن
بقى بن مخلد رحمه هذا ذكر ما لكل واحد من
الصحابة من الاحاديث المروية عن رسول الله صعم
مرتباً على الاعداد،

Der Verf. *Baqi ben moħalled elqortobi*
abū 'abd errahmān † 276/889 hat die Tra-
ditionsüberlieferer zusammengestellt nach der
Anzahl ihrer Traditionen und die Eintheilung
nach der Zahl gemacht; er beginnt mit den
mehreren Tausend, fährt dann fort mit der Zahl
Tausend, den mehreren Hundert, mit Einhundert,
mehreren Zehnern u. s. w. und hört auf mit
denen, die nur 8 Traditionen überliefert haben.
Vergl. Spr. 265.

Zuerst f. 27^a: احباب الالف رضوان الله تعالى
عليهم، عائشة رأ الفها حديث ومائتان وعشرة،
ابو هريرة رة خمسة الف حديث واربعة وسبعون، الخ

Zuletzt (von den الثمانية) f. 29^a:
عايد بن عمرو المزني، ام الحصين خولة بنت قيس،
زينب امراة عبد الله بن مسعود، خمسة عشر رجلا
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين، تم

9916. Glas. 48.

182 Bl. 4°, 25 Z. (25 × 16½; 18½ × 12^{cm}). — Zu-
stand: zum Theil lose Lagen; stark wurmtichig; am
Rande stellenweise wasserfleckig, auch ausgebessert. —
Papier: bräunlich (von f. 123 an gelb), glatt, dick. —
Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser
fehlt; in der Unterschrift:

ك الضعفاء للعقبلى

(und so auch f. 1^a von späterer Hand übergeschrieben).
Der Verfasser heisset:

محمد بن عمرو العقبلى

Anfang fehlt, 30 Bl. Das Vorhandene beginnt
f. 1^a: قال كنت وانا غلام ابن اعوام افهم الكلام الخ:

Die hier zuerst behandelten Artikel f. 1^b:
اسحق بن بشر القرشى، اسحق بن ادريس الاسواني بصري،
اسحق بن الحرث الكوفي الخ

Ein alphabetisch geordnetes Werk, die
schwachen d. h. unzuverlässigen Tradition-
isten, mit den Gewährsmännern für dieselben,
aufführend, zum Theil mit ihren Traditionen;
von Moħammed ben 'amr el'oqeili † 822/984.

Der Buchstabe ب beginnt f. 5^b mit
حرب ابو عمرو الذئبي بصري

Dieser 1. Theil hört auf mit
عبد العزيز بن محمد الدراوردي. Derselbe ist in 8 Hefte
(جزء) getheilt, wovon das 1. ganz und der Anfang
des 2. fehlt. Das 3. beginnt f. 25^a, das 4.
52^b, das 5. 80^a, das 6. 109^a, das 7. 140^b,
das 8. 174^a. F. 152^a ist ein längeres Trauer-
gedicht des ابى كرز mitgetheilt.

Nach f. 1 fehlen 8 Blätter.

Schrift: gross, gewandte Gelehrtenhand, ohne Vo-
cale, oft auch ohne diakritische Punkte. Die Stichwörter
der einzelnen Artikel und die Ueberschriften der Kapitel
hervorstechend gross. — Abschrift o. 700/1300.

9917. Pm. 498.

1) f. 1—199.

229 Bl. 4°, 21 Z. (24½ × 16½; 18½ × 12^{cm}). —
Zustand: im Ganzen gut; doch sind die ersten 9 Blätter
unten am Rande schadhaf und ausgebessert, ausserdem
sind dieselben nicht ganz sauber. F. 2 u. 3 ist vom o-
beren Rande etwas abgeriasen. An der oberen Ecke ist von
f. 176 an ein Wasserfleck. F. 199 oben am Rande und
am Text beschädigt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Ein-
band: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

كتاب فتح الباب في الكنى واللقاب
لابى عبد الله محمد بن اسحق بن محمد بن يحيى
ابن منذة الحافظ الاصبهاني

[Eine knrze biographische Notiz über ihn, nach
f. 1^a unten.]

Anfang f. 1^b: والحمد لله رب العالمين وصلي
الله على محمد وآله وسلم، اخبرنا الشيخ الامام الاجل
السيد الزاهد صفى الدين رضى الائمة ابو عمرو عثمان
ابن محمد بن احمد بن جعفر يعرف بالشريك بقراعتي
عليه في مساجد الجامع ببليخ فاقر به اخبرنا القاضى
الامام ابو علي الحسن بن علي بن محمد بن جعفر

الرخشى الزاهد اذنا قال حدثنا الشيخ الامام الحافظ ابو بكر احمد بن الفضل بن محمد بن احمد الباطرقاني فاقر به اخبرنا الشيخ الامام الحافظ ابو عبد الله محمد ابن اسحق بن محمد بن يحيى بن منددة قراءة عليه فاقر به وهو ينظر في كتابه رحمة الله عليه ورضوانه ذكر ما انتهى اليها من كنى المحدثين من الصحابة والتابعين علي مراتبهم وطبقاتهم من عرف باسمه وخفيت كنيته او عرف بكنيته وخفى اسمه او مختلف في اسمه على حسب ما بلغنا وبالله التوثيق

Der Verf. Moḥammed ben isḥāq ben moḥammed ben jaḥjā eliḥbahānī abū 'abd allāh ibn mende † 895/1006 behandelt in diesem Werke die Kunjen der Traditionisten unter den unmittelbaren Genossen des Propheten und den Nachfolgern derselben. Er geht von einigen Traditionen aus, in denen Moḥammed den Gebrauch seiner Kunje (ابوالقسم) für Andere untersagt, wenigstens solle dieselbe nicht neben der seines Namens Moḥammed, dessen Gebrauch er gestattet, in Anwendung kommen; dann aber bringt er andere Traditionen bei, aus denen erhellt, dass jenes Verbot nur für die Lebenszeit Moḥammeds in Geltung sein, nach seinem Tode aber der Gebrauch seiner Kunje erlaubt sein solle. — Darauf folgen f. 2^b unten die Prophetengenossen und Nachfolger, deren Kunje abوالقسم gewesen ist, unter Anführung ihres vollen Namens und zugleich der Gewährsmänner für die Kunje. Zuerst: ابو القسم محمد بن طلحة بن عبيد الله بن عثمان بن عبيد الله بن عمرو بن كعب القرشي التيمي يكنى ابا القسم ويقال ابو سليمان الخ

Als dann in alphabetischer Folge die anderen Kunjen, von ابو ابراهيم an. (Wenn es nöthig ist, wird auch ein Abschnitt hinzugefügt, solche Kunjen enthaltend, deren eigentliche Namen unbekannt sind.) Die Ueberschriften dazu sind: Innerhalb der einzelnen Buchstaben wird die alphabetische Folge nicht streng eingehalten.

Das Vorhandene hört auf in dem Abschnitte, der die mit der Kunje ابو عبد الله und zugleich

mit dem Namen محمد Benaunten behandelt; derselbe beginnt f. 190^a. Der davon zuletzt vorhandene Artikel beginnt f. 199^b unten:

ابو عبد الله محمد بن عمرو السواق البلخي

Weiter ist nichts vorhanden. — Von dem ganzen Werke scheint hier nur etwa die erste Hälfte übrig zu sein.

Das Ganze ist in Hefte (جزء) getheilt. Davon sind hier nicht ganz 10 vorhanden; das 2. Heft schliesst f. 27^b, das 3. 51^a, das 4. 78^b, 5. 101^b, 6. 122^a, 7. 142^b, 8. 163^a, 9. 182^b.

Nach Bl. 9 fehlen 10 Blätter; etwa in der Mitte dieser Lücke ist das 1. Heft zu Ende gewesen. — Auf den ersten 30 Blättern stehen am Rande oft Zusätze von späterer Hand.

Schrift: gross, stattlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Stichwörter hervorstechend gross und roth überstrichen. — Abachrift c. 900/1494.

Nicht bei HKh. — S. auch Pm. 498, 2.

9918. Spr. 265.

86 Bl. 8vo, 13 Z. (17^{1/2} × 13; 13 × 9^{cm}). — Zustand: etwas unsauber, fleckig. Nicht ganz frei von Wurmsch. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt. Nach der Unterschrift:

اسماء الرجال

so auch auf der Rückseite des Vorderdeckels von anderer Hand. Verfasser fehlt. Auf dem Vorderdeckel:

للحافظ ابي بكر بن فورك

Anfang fehlt, wahrscheinlich 11 Bl. Der erste vollständige Abschnitt ist f. 1^b:

اصحاب الالف ابو هريرة له خمسة آلاف حديث وثلاثماية واربعه وسبعون الخ

اصحاب الالف عبد الله بن عباس الف حديث 2^a وستماية حديث وستون حديثنا الخ

Dies Werk zählt die Ueberlieferer auf, nach der Anzahl der von ihnen überlieferten Traditionen geordnet, zuerst solche, welche mehrere tausend, dann solche, die 1000, 200, 100 u. s. w. bis auf eine Tradition überliefert haben. Wenn der obige Name richtig ist, so hat Moḥammed ben elḥasan ben furek eliḥbahānī eṣṣāfi'ī abū bekr † 406/1016 das Werk verfasst, es ist aber fraglich, weder bei HKh. noch bei Ibn ḥallikān (ed. Wüstenf. No. 621) ist davon die Rede.

- f. 2^a اصحاب المثبتين، عبد الله بن مسعود ثمان مائة
 حديث وثمانية واربعون حديثنا الخ
 3^a اصحاب المائة، سهل بن سعد مائة حديث وثمانية
 وثمانون حديثنا الخ
 4^a اصحاب العشرات، عبد الله بن ابي اوفى خمسة
 وتسعون الخ
 7^a اصحاب التسعة عشر، سبرة بن معبد الخ
 7^a اصحاب السبعة عشر، الخ
 9^a اصحاب الاحاد، اصحاب التسعة، الخ
 16^a اصحاب الواحد، ابي اللحم الادرع السلمي الخ

Alphabetische Aufzählung; nach den Namen kommen f. 23^b ff. die Vornamen (كنية) ebenfalls in alphabetischer Reihe; darauf f. 24^b ebenso die Frauennamen.

باب من مشكل انساب المحدثين، اعلم ان في انساب 25^b المحدثين ما يختلف الرواة فيه الخ

باب آخر وما يتلو هذا الباب الذي قدمناه 29^b ويقاربه في معناه ان يروي جماعة عن رجل واحد فمنهم من يقتصر على تسميته الخ

in alphabetischer Folge, zuerst die Eigennamen, dann f. 86^a فصل في ذكر الكنى.

Mit diesem Abschnitte ist das Werk zu Ende, und zwar mit den Worten f. 66^b:

ابو بكر ابن عباس الكوفي روى عنه جماعة وهو ابو بكر الخياط الذي روي عنه ابو داود الطيالسي

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften grösser. — Abschrift vom J. 624/1227.

9919. Lbg. 109.

15 Bl. 8vo, 21 Z. (17 × 13; 13 1/2 — 14 × 10^{cm}). — Zustand: unsauber, am Ende beschädigt. — Papier: gelb, glatt, diok. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1^a: الجزء السادس من انتخاب

... ابي طاهر احمد بن محمد بن احمد السلفى الاصبهاني من كتاب الارشاد تصنيف ابي يعلى الخليل بن عبد الله الخليلي،

Das Grundwerk ist betitelt:

الارشاد في علماء البلاد

(... في معرفة المحدثين)

Anfang f. 1^b: ... الحمد لله وسلام على عباده ... قرق على الشيخ ... بدر الدين ابي القسم عبد الرحيم ... سمعت ابا يعلى ... املء يقول، عبد الحميد ابن عمام الجرجاني ابو عبد الله نزيل همدان جليل ثقة الخ († 257/871).

6. Heft, kurze Angaben über alte zuverlässige Traditionisten, nach ihren Wohnorten geordnet, ausgezogen von Ahmed ben mohammed ben ahmed ben mohammed ben ibrahim el-iqbahāni *essilafi* *eššāfi'i* abū ṭāhir, geb. c. 476/1082, † 576/1180, aus dem 5° des *Abū ja'li elḫalil ben 'abdallāh ben ahmed elḫalili elqazwini* † 446/1054.

Schluss desselben f. 14^b: ومحمد بن مسعود الاسدي مات سنة سبع وخمسين ومائتين، آخر انتخاب الشيخ الخ

Schrift: ziemlich grosse Gelehrtenhand, deutlich, etwas vocalisirt, doch fehlen auch wieder diakritische Punkte. — Abschrift im J. 631 Rabi' II (1234) von عبد الجليل بن محمد بن عبد الله الطحاوي F. 1^a u. 15^a Notizen über die Lesung des Heftes aus den Jahren 654/1256 und 613/1218.

Nach f. 6 fehlen mehrere Blätter.

9920. Spr. 554.

3) f. 102—166.

(Ist auch bezeichnet: Spr. 555.)

8vo, 17 Z. (18 × 13; 11 1/2 — 12 1/2 × 7 1/2 — 8 1/2^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, hier und da nicht ganz sauber, an einigen Stellen wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser fehlt eigentlich, aber f. 102^a oben am Rande steht von späterer Hand:

الجزء من شرف اصحاب الحديث لابي بكر احمد الخطيب البغدادي الحافظ

Das ist richtig; es geht aus dem Titel des 3. Heftes f. 149^a hervor, welcher von derselben Hand geschrieben ist, wie der Grundtheil dieses Werkes. — Dasselbe ist von Abū bekr *el-ḫatāb elbagdādī* † 468/1071 (No. 9757) verfasst, in 3 Hefte (جزء) getheilt und handelt von der hervorragenden Bedeutung der Traditionisten. Es zerfällt nicht in Kapitel oder Abschnitte, sondern in Stücke mit besonderen Ueberschriften.

- Anfang fehlt, etwa 8 Blätter. Das Vorhandene beginnt f. 102^a so: ابن عبد العزيز حدثنا أبو خيثمة حدثنا الوليد بن مسلم قالوا حدثنا الأوزاعي حدثني حسان بن عطية الخ
- 102^b قوله صمّم ليبلغ الشاهد منكم الغائب
- 103^b قوله صمّم نصر الله امرأ سمع منا حديثاً فبلغه
- 104^b قوله صمّم من حفظ على امتي أربعين حديثاً
- 105^b وصية النبي صمّم باكرام اصحاب الحديث
- 107^a قوله صمّم سنفترق امتي على نيف وسبعين فرقة
- 108^a قوله صمّم لا تزال طائفة من امتي على الحق لا يضترهم من خذلهم
- 109^b قوله صمّم يحمل هذا العلم من كل خلف عدوله
- 111^a كون اصحاب الحديث خلفاء الرسول صمّم في التبليغ عنه
- 112^a وصف الرسول صمّم ايمان اصحاب الحديث
- 113^a كون اصحاب الحديث اولي الناس بالرسول صمّم لدوام صلاتهم عليه صمّم
- 114^a بشارة النبي صمّم اصحابه يكون طلبة الحديث بعده واتصال الاسناد بينه وبينهم
- 115^b البيان ان الاسانيد هي الطريقة الي معرفة احكام الشريعة
- 117^a كون اصحاب الحديث حماة الدين بذتهم عن السنن
- 117^b كون اصحاب الحديث ورثة الرسول صمّم ما خلفه من السنة وانواع الحكمة
- 118^a كونهم الامرين بالمعروف والناهين عن المنكر
- 119^b من قال ان الابدال والاولياء اصحاب الحديث
- 122^b من قال ان الحق مع اصحاب الحديث
- 123^b كون اصحاب الحديث اولي الناس بالنجاة في الآخرة واسبق الخلق الي الجنة
- 124^b فضيلة الرجالين في طلب الحديث
- 126^a اجتماع صلاح الدنيا والآخرة في سماع الحديث وكتبه
- 127^a من جعل من الخلفاء في بيت المال نصيباً لاصحاب الحديث
- 127^a تقريب الاحداث في سماع الحديث
- 127^b من قال ينبغي للرجل ان يكره ولده على سماع الحديث
- 128^b من تألف ولده على سماع الحديث
- 128^b من ذم الشيوخ الذين لم يسمعوا الحديث
- 129^a من قال ينبغي ان يكتب الحديث الي حين الموت
- 129^b ثبوت حجة صاحب الحديث
- 130^a وصف الراغب في الحديث والراهد فيه
- 130^b الاستدلال على اهل السنة بحجتهم اصحاب الحديث
- 131^a الاستدلال على المتدعة ببغض الحديث واهله
- 132^a من جمع بين مدح اصحاب الحديث وذم اهل الراي والكلام الخبيث
- 134^b ما روي في حفظ الحديث وادايه من الثواب
- 135^a من قال طلب الحديث من افضل العبادات
- 136^a من قال رواية الحديث افضل من التسييح
- 136^a من قال التحدث بمنزلة درس القرآن
- 136^b من قال التحدث بمثابة الصلاة
- 136^b من قال التحدث افضل من صلوة الناظلة
- 137^a من قال كتابة الحديث افضل من صوم التطوع
- 138^a من كان يستشفى بقراءة الحديث
- 138^a ذكر نهى عمر بن الخطاب رة عن رواية الحديث وبيان وجهه ومعناه
- 141^a ذكر بعض الروايات عن الصبحابة والتابعين في الحث على حفظ الحديث ونشره والمذاكرة به
- 143^b من تمنى رواية الحديث من الخلفاء وراي ان المحدثين افضل العلماء
- 149^b ذكر ما رآه الصالحون في المنام لاصحاب الحديث من الحباء والاكرام
- 153^a ذكر اخبار رتبا اشكلت على سامعها وبيان الاشكال الواقع في وجوهها ومعانيها
- 155^a خبر لسفيان الثوري
- 157^b خبر لمغيرة بن مقسم الضبي
- 158^b خبر لسفيان الثوري
- 160^b خبر لملك بن انس وعبد الله بن ادريس
- 161^b اخبار لسليمان بن مهران الاعمش
- وإنا اذكر بعد هذا ان شاء: Schluss f. 166^a
- الله تعالي في كتاب مفرد اخلاق الراوي وآداب الواعي ما يجب عليهم ويستحب منهما ويكره لهما ان لا غناء لاحد من اصحاب الحديث عن معرفة ذلك ونسال الله المعونة على ما نبتغيه والعصمة من الخطاء والزلل فيه انه على كل شيء قدير، هذا آخر الكتاب والحمد لله الخ
- Heft 2 beginnt f. 122, Heft 3 f. 149.
- F. 149^a ist die Ri wāje desselben angegeben:
- رواية القاضي ابي بكر محمد بن عبد الباقي بن عبد الله الانصاري عنه رواية الشيخ ابي علي ضياء بن ابي القاسم بن ابي علي بن احريف عنه رواية الشيخ ابي العز عبد العزيز بن عبد المنعم بن علي ابن الصبقل الحرائي

F. 147^b und 148^a steht die Angabe nach dem Original, dass dies Werk gelesen sei im J. 599/1203; u. ausserdem im J. 674/1275 u. 675/1276.

Der Herausgeber ist عبد العزيز ابن الصيقل عبد اللطيف ابن الصيقل † 686/1287 und sein Bruder عبد اللطيف ابن الصيقل † 672/1278, um das Jahr 660/1262.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, etwas vocalisirt, oft ohne diakritische Zeichen. — Abschrift c. 660/1262. — Ergänzt sind die Blätter 102, 103, 114—122, 127, 160—166 von späterer Hand: ziemlich gross, kräftig, vocallos, öfters ohne diakritische Zeichen. — Collationirt im J. 894/1489. — Nach f. 118 fehlt etwas. — HKh. IV 7547.

9921. Spr. 556.

15 Bl. 8vo, 17-Z. (18 × 13; 12 1/2 × 9^{cm}). — Zustand: wasserfleckig am Rande, überhaupt nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Ein Stück desselben Werkes (= Spr. 554, 3, f. 122^b—145^a, Z. 3). Titel u. Verf. f. 1^a:

الجزء الثاني من كتاب شرف اصحاب الحديث لابي بكر احمد بن علي بن ثابت بن احمد بن مهدي الخطيب لحافظ دارunter steht die bei Spr. 554, 3 angeführte Riwāje, nur dass an der 3. Stelle der عبد اللطيف ابن الصيقل (nicht sein Bruder عبد العزيز ابن الصيقل) steht.

Das 2. Heft des Werkes ist hier nicht ganz zu Ende; ausserdem fehlt nach f. 1 ein Blatt.

An den Rändern stehen eine Menge Angaben, wann und von wem dies Heft gelesen sei, meistens in den Jahren 664/1266—675/1276, auch bis zum J. 885/1286.

Schrift: klein, gewandt, etwas rundlich, vocallos, bisweilen ohne diakritische Punkte. Ueberschriften in der Regel grösser. — Abschrift c. 640/1242.

9922. Lbg. 43.

206 Bl. 4vo, 23 Z. (25 1/3 × 17; 19 1/2 × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch wurmstichig, besonders am Ende, und vielfach ausgebessert, besonders die ersten und letzten Blätter. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

السفر الثاني من مختصر كتاب الأنساب الذي صنفه ابو سعد عبد الكريم بن السمعاني* المروزي

*) so vocalisirt.

Verfasser f. 1^a:

اختصار الشيخ ابي الحسن علي بن عبد الكريم الموصلي المعروف بابن الاثير

Genauer so:

علي بن محمد بن محمد بن عبد الكريم الموصلي الجزري عز الدين ابو الحسن ابن الاثير

Anfang: حرف الدال المهملة، باب الدال والالف؛ الدابوي بفتح الدال وضم الباء الموحدة وسكون الواو وبعدها ياء تحتها نقطتان هذه النسبة الي دابويه وهو اسم لبعض اجداد المنتسب اليه الخ

Vortrefflicher Auszug des 'Izz eddīn ibn elatir † 680/1288 (No. 9438) aus dem genealogischen Werke des 'Abd elkerim ben mohammed ben mançūr elmerwezī essam-'āni eššāfi' abū sa'd † 562/1167 über die Traditionisten. Es wird immer genau die Aussprache des Namens, das Todesjahr der Einzelnen und von wem sie und wer von ihnen rawirt, angegeben.

Hier liegt Band II vor, die Namen von د bis الغلاني umfassend; zuletzt الغلاني.

Schrift: gross, kräftig, gut, gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter der Artikel und die Ueberschriften sehr gross. Oefters Zwischenblätter eingeklebt. Am Rand öfters Bemerkungen. Die Blattfolge: 1—9, 14—16, 10—13, 17 ff. — Abschrift c. 800/1397. — HKh. I 1350.

9923. Lbg. 41.

218 Bl. 4vo, 23 (von f. 213 an 2 1/2) Z. (24 1/4 × 16 1/2; 19 1/2 × 13^{cm}). — Zustand: sehr schadhaf, besonders in der ersten Hälfte, auch im Text, bes. f. 1—10, wurmstichig, oft ausgebessert n. mit Pflanzenpapier beklebt. — Einband: schwarzer Lederband. — Papier etc. und Schrift wie bei Lbg. 43.

Titel fehlt. Es ist der 3. (und letzte) Band desselben Werkes und schliesst sich unmittelbar an; umfasst die Artikel von ف bis بي.

Anfang fehlt, 1 Blatt. Der hier zuerst Behandelte ist الفاخرائي، der letzte البيهقي.

Schluss f. 218^a: وقيل هو بينع بن مليح بن الهون بن خزيمة والله اعلم، فهذا ما اردنا اختصاره . . . والله سبحانه المسئول في ان يجعل ذلك خالصا لوجهه . . . وان يتغمد اسألتى بعفوه ورحمته،

Die Blattfolge ist: 1—73. 75—77. 74. 78—81. 84—90. 83. 82. 92—100. 114. 115. 101. 119. 102. 120—123. 91. 124. 116—118. 125—153. 109. 110. 103—108. 111—113. 154—218. — Von 213 an ergänzt, gleichfalls in schöner Schrift.

9924. Spr. 270.

455 Bl. 4°, 16 Z. (22 $\frac{1}{2}$ × 17 $\frac{3}{4}$; 15 $\frac{1}{2}$ × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt. F. 1^a oben von Sprengers Hand;

الكمال في أسماء الرجال من تصنيفات تقي الدين
ابي محمد عبد الغني بن عبد الواحد بن
علي بن سرور الجعفي المقدسي الجماعلي

الحمد لله علي جميع نعمه: 1^a Anfang f. 1^a: عدد خلقه وكنهه حمداً يوجب المزيد من فضله وكرمه . . . اما بعد فهذا كتاب يذكر فيه ان شاء الله تعالى ما اشتملت عليه الائمة الستة من الرجال فالولهم الامام أبو عبد الله محمد بن اسمعيل بن ابراهيم بن المغيرة الجعفي مولا هم البخاري

ثم ابو الحسين مسلم بن الحجاج بن مسلم القشيري
النيسابوري

وابو داود سليمان بن الاشعث السجستاني

وابو عبد الرحمن احمد بن شعيب بن علي بن بحر النسائي

وابو عيسى محمد بن عيسى بن سورة بن موسى بن
الضحاک الترمذي السلمي الصيرفي

وابو عبد الله محمد بن يزيد بن ماجة القزويني

واستوعبنا ما في هذه الكتب من الرجال غاية الامكان
غير انه لا يمكن دعوي الاحاطة بجميع ما فيها
لاختلاف النسخ الخ

Alphabetisches Verzeichniss der in den 6

canonischen Traditions-Sammlungen vorkom-

menden Männer- und Frauennamen, nebst bio-

graphischen Angaben, der Kürze wegen oft mit

Fortlassung der Traditionsstützen (الاسانيد),

von 'Abd elgani ben 'abd elwāhid *elmo-*

qaddesi † 600/1203 (No. 1304). Wenn Elbohāri

und Muslim übereinstimmen, sagt der Verfasser

أنفق عليه, sonst macht er die Gewährsmänner

speciell namhaft.

Vorausgeschickt ist eine Einleitung, die sich

zuerst kurz mit Mohammeds Leben abgiebt, dann folgt f. 3^a: نبذة من اقوال الائمة في احوال الرواة: einzelne Züge enthaltend zum Kriterium der Traditionen und ihrer Ueberlieferer.

في ذكر العشرة المشهور، [الصديق الاكبر وهو 21^b
ابو بكر عبد الله بن عثمان الخ]

في ذكر الصحابة، [باب الالف، ابي بن عماره 31^a
بكر العين وقيل بضمها الخ]

Alphabetisch geordnet.

باب الكنى ممن عرف بكنيته، [باب الالف، 164^a
Alphabetisch. [ابو ابي بن امرأة عبادة الخ]

باب ذكر النساء الصحابييات اللاتي روين عن 175^a
رسول الله صم [باب الالف، اسما بنت ابي
Alphabetisch. [بكر الصديق الخ]

ذكر النساء الصحابييات اللاتي اشتهرن بالكنى 187^a
Alphabetisch. [حرف الالف، ام ايمن الخ]

ذكر النساء اللاتي لم يذكر اسمائهن ولا كناهن 191^b
مرتب على اسماء من روي عنهن [اسعد بن
زرارة عن خالته الخ]

ذكر المحمدين من التابعين ومن بعدهم 192^a
[ذكر بقية التابعين مرتب على حروف المعجم] 359^b

باب الالف، ايان بن اسحاق الاسدي الكوفي
النحوي الخ

Der hier zuletzt behandelte Artikel ist
f. 455^a اسبط بن ابي اليسع البصري.

Hier liegt der erste Band des Werkes vor.

So steht auch in der Unterschrift.

Schrift: etwas Persischer Zug, ziemlich gross, kräftig,

gewandt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth; und

so auch die Stichwörter der einzelnen Artikel. — Ab-

schrift c. 1840. — HKh. V 10860 [الكمال في معرفة الرجال].

9925. Lbg. 35.

209 Bl. 4°, 29 Z. (25 $\frac{1}{8}$ × 18 $\frac{1}{2}$; 17 $\frac{1}{2}$ × 13^{cm}). —

Zustand: unsauber, fleckig, wurmstichig. Der Rand

(auch der Rücken) öfters angebessert, besonders Anfänge

und am Ends. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband:

branner Lederband.

Dasselbe Werk, dritter (u. letzter) Band.

Titel u. Verfasser f. 1^a von späterer Hand

(richtig): الثالث من الكمال للحافظ عبد الغني المقدسي

(Im Ganzen ebenso f. 209^b, 7, von derselb. Hand.)

Anfang fehlt, 2 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 2^a, 6: عبد القدوس بن محمد بن عبد الكبير بن شعيب . . . باب عبد الكبير وعبد الكريم، عبد الكبير بن عبد الجيد أبو بكر الحنفى البصرى أخو عبيد الله وعهبر وشريك، روي عن ابن أبي ذيب والصحاك الخ

Der Verfasser behandelt hier die mit E anfangenden Gelehrten (aber die zuerst unter E aufgeführten Artikel fehlen hier und gehörten fast alle zu dem vorherigen Bande) und geht bis zu Ende des Buchst. ي, zuletzt f. 195^b: يونس بن يوسف بن حماس الافطس الخ folgen f. 195^b die كنى من عرف بكنيته الخ الكنى (باب من عرف بكنيته الخ) الكنى النساء 208^b und النساء 206^a.

Der Verfasser stellt bei den selteneren Eigennamen 2 oder mehrere in Einem Kapitel zusammen.

Schluss f. 209^b: أم يونس بنت شداد روت عن حماتها أم محمد روي عنها الوارث بن سعيد روي لها أبو داود، آخر الكتاب وهو المجلد الثالث والحمد لله الواحد الوهاب . . . ونسال العظيم . . . أن ينفعنا به ومن كتبته أو قرأه . . . وأن يحشرنا في زمرة نبيينا محمد . . . صلى الله عليه . . . باحسان الي يوم الدين،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gedrängt, gleichmässig, deutliche Gelehrtenhand, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorgehoben gross. Collationirt. — Abschrift im J. 679 Sawwāl (1281) von عبد الله الخليلي

Die Blattfolge ist: 1—39. 49. 40—48. 50 ff.
HKh. V 10860.

9926. Spr. 307.

152 Bl. 4°, 17 Z. (22 × 13; 16 1/2 × 8 cm). — Zustand: sehr wurmstichig, hier und da ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1^a zur Seite (2 mal):

كتاب خلاصة الاقوال في معرفة الرجال
للحلي

Der Titel so auch in der Vorrede f. 2^a. Der Verf. heisst genauer:

الحسن بن يوسف بن علي الخليلي الحلي
الشيعة المعتزلي جمال الدين ابن المطهر

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Anfang f. 1^b: الحمد لله مرشد عباده الي سبيل السداد وهداهم الي طريق المنفع في المعاش والمعاد . . . اما بعد فان العلم بحال الرواة من اساس الاحكام الشرعية وعليه يبتمنى القواعد السمعية يجب على كل مجتهد معرفته وعلمه الخ

Ein Compendium des Elhasan ben jūsuḥ ellillī ibn elmoṭahher † 726/1826 (No. 1796), handelnd in 2 Haupttheilen (قسم)، deren erster die zuverlässigen, der zweite diejenigen behandelt, die der Verfasser als schwach oder wegen Abweichen von den Uebrigen oder wegen Unkenntniss zu gebrauchen Anstand nimmt. Er habe nicht alle ihre Schriften angeführt, auch nicht lange Biographien gegeben: dies sei in seinem grösseren Werke geschehen, das betitelt:

كشف المقال في معرفة الرجال. Die zahlreichen Schriften Anderer über den Gegenstand seien entweder zu kurz oder zu lang.

فيهم اعتمد على روايته او يترجح عندي قبول قوله: قسم 1.
فيهم تركت روايته او توقفت فيه: قسم 2.

Jeder Haupttheil zerfällt nach den Buchstaben in Abschnitte (فصل). Jeder Abschnitt in gewisse Kapitel, unter denen die Träger eines und desselben Namens zusammengestellt sind, aber diese nicht in alphabetischer Weise.

Das Werk selbst also beginnt f. 2^a:

القسم الاول فيهم اعتمد عليه وفيه ٢٧ فصلا
الفصل الاول ابراهيم ٢٧ رجلا

ابراهيم بن نعيم بضم النون وفتح العين غير المعجمة
واسكان الياء المنقطة تحتها بنقطتين العبدى الكنانى الخ

Der letzte Artikel f. 99^b:

يعقوب بن السراج كوفى ثقة

Dann kommt ein Abschnitt über die Knjzen f. 99^b: الفصل السابع والعشرون في الكنى،

Zuerst: ابو السفاح البجلي

وربيعة علي واو اسحق يروي: Schliesst f. 104^a:

عنه فهذا ما اردت اثباته مما قاله البرقي وبه ينتم

القسم الاول من هذا الكتاب

9930. Lbg. 40.

340 Bl. 4°, 25 Z. (26 $\frac{1}{4}$ × 18; 18 × 12 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken am Rande und auch im Text, besonders f. 313—318; auch etwas wurmstichig. Der Rand bisweilen ausgebeSSERT. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt. F. 1^a oben steht in ganz später grober Schrift: الرابع من اكمال الكمال. Nach der Unterschrift ist er:

المجلد الرابع تهذيب الكمال في أسماء الرجال

Das Werk über die alten Traditionisten, welches der kمال في أسماء الرجال (s. Spr. 270), ist von يوسف المزيي berichtet und erweitert worden. Dasselbe beginnt: الحمد لله الذي انار طريق الحق وان سبيل الهدى وازاح العلة وازال انشبهة الخ

Von diesem grossen alphabetischen Werke des Jūsuf ben 'abd errahmān *elmizzī* † 742/1341 (No. 1375) liegt hier Band 4 vor, von س bis ع, behandelnd die Namen von سليمان بن سيف بن يحيى بن درهم الطائى الحزاني an bis عبد الله بن الشيخير بن عوف الحزبي

Ein eigentlich biographisches Werk ist es nicht; obgleich doch auch Manches über das Leben und die Zeit Einiger mitgeteilt wird; sondern die Hauptsache ist: der Verfasser giebt genau die Namen der Männer an, dann zählt er diejenigen auf, von denen sie Traditionen und die von ihnen solche erhalten haben, endlich spricht er über ihre Zuverlässigkeit. Auf den Namen سليمان folgen f. 22^b سماك, 24^b 27^b سمى وسميدع وسميط 26^b سمرة وسمعان سنان u. s. w. Die 99 Gottesnamen werden f. 146^b aufgezählt.

Schluss f. 318^b: في اهل البصرة روي له الجماعة
سوي البخاري

Im Anfang fehlen 10 Blätter. In der Mitte ist das Buch falsch gebunden, die Blätter folgen so: 110. 123—129. 111—122. 130. 132—140. 131. 141 ff.

Schrift: ziemlich klein, schön, wenig vocalisirt, dia-kritische Punkte fehlen öfters. Die Stichwörter der einzelnen Artikel roth, die Ueberschriften schwarz und hervorstechend gross. Die Abkürzungen der Werke in kleinen rothen Buchstaben. — Abschrift c. 900/1494. — F. 319 leer.

HKh. II 3782. V 10860 p. 240.

Es folgt f. 320—329 von derselben Hand, aber etwas grösser geschrieben, ein Abschnitt — woran zu Anfang etwa 1 Blatt, am Schluss aber mehrere fehlen —, welcher eine kurze Zusammenstellung der Zunamen, Vornamen, Geschlechtsnamen giebt, von f. 324^b an auch die unsicheren Personennamen (المبهمات) behandelt. Es gehört an das Ende des ganzen Werkes; ebenso auch das Bruchstück f. 330 bis 340, welches die Frauen alphabetisch behandelt; zuerst عبيدة بنت نابل حجازية, zuletzt كبشة ويقال كببشة بنت ثابت بن المنذر الانصارية

Der Verfasser ist derselbe; er beruft sich f. 34^b auf اسمعيل بن الانماطي, welcher 684/1285 starb.

9931. Lbg. 39.

276 Bl. 4°, 28 Z. (26 × 17; 20 × 18 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel f. 1^a von neuerer Hand:

السادس من اكمال الكمال

(So auch auf der Rückseite des Vorderdeckels). Verf. fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 2^a, 2: هرون بن سلمان ويقال ابن موسي القرشي: 2; الخزومي ابو موسى الكوفي الفراء مولي عمرو بن حريث, روي عن عبيد الله بن مسلم ويقال مسلم بن عبيد الله القرشي عن ابيه الخ

Ein sehr ausführliches Werk über die Traditionisten, mit Angabe der Männer, von denen sie und derer, die von ihnen rawirt haben, beides in alphabetischer Aufführung, zugleich mit übergeschriebenen (rothen) Siglen.

Es ist dies der letzte Band, aber der Schluss fehlt. Er beginnt hier in den Artikeln mit ٢, dann folgen die mit ٣, f. 42^b, ٩3^b, 94^b; يونس الاسكاف: f. 253^a; هو ابن ابي الفرات تقدم

Als dann f. 253^a: كتاب الكنى, باب الالف; ابو ابراهيم الاشهلى الانصاري المدنى روي عن ابي سعيد الخدري عن النبي صدم اللهم اغفر للماخلفين وعن ابيه عن النبي الخ

Es bricht dieses Buch über die Zunamen (Kunjen) im Buchstaben ب ab, in dem Artikel ابو بكر بن عبد الله بن ابي مريم الغساني الشامي mit den Worten f. 276^b: ومكحول الشامي وابن عمه الوليد بن سفين بن ابي مريم وجده بن جده الغساني كلهم

Ein Werk unter obigem Namen giebt es vielleicht nicht, bei HKh. V 10860 kommt es gleichfalls nicht vor. Es ist vielmehr, wie ich glaube, der Schlussband des soeben besprochenen Werkes تهذيب الكمال في اسماء الرجال des Jūsuf elmizzi † 742/1341. (Auf dem unteren Schnitt der Handschrift scheint mir allerdings zu stehen (الآخر من اكمال الكمال).

Schrift: ziemlich gross, etwas spitz, mit dickem Grundstrich, gradestehend, dentlich, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Hauptüberschriften grösser in schwarz, die Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift c. 900/1494.

Die Blattfolge so: 1—8; Lücke; 10; Lücke; 19—26; 1 Bl. fehlt; 9. 11—18. 27—136; grössere Lücke; 137—186. 196. 197. 188—195. 187. 198—238. 256. 239—244; 1 Bl. fehlt; 245. 246; Lücke; 247; Lücke; 248—255. 257—276.

9932. Mq. 125.

8) f. 78—80.

12mo, 16—17 Z. (13 1/2 × 9 1/2; 10 1/2 × 7^{cm}). — Zustand: zieml. gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel f. 78^a:

مسئلة حديثية للمحافظ ابي الحجاج المزني

Anfang f. 78^a: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى، قال لعقبة بن عامر قم فحدثت الناس بما سمعت من رسول الله الخ

Beantwortung der Frage, ob مسلمة بن مخلد ein Zeitgenosse (عاصري) oder ein mittelbarer Anhänger (تابعي) des Propheten gewesen sei und ob er die Aufforderung an عامر بن عقبة بن عامر, die er aus dessen Munde gehört, den Menschen mitzutheilen, längere oder kürzere Zeit nach Mohammeds Tode gerichtet habe. Dieselbe ist verfasst von demselben Jūsuf elmizzi.

Schluss f. 80^a: بقي في ذمتها فباتني به في عام آخر والله اعلم

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos, öfters ohne diakritische Punkte. — Abschrift aus einer unvollständigen Handschrift (سقيمة) von der Hand des Verfassers, von سند بن محمد.

9933. Spr. 271.

246 u. 20 Bl. 4to, 25 Z. (24 1/2 × 18 1/2; 17 × 12 1/2^{om}). — Zustand: wurmstichig, fleckig an der oberen Ecke, nicht ganz sauber (besonders im Anfang). Bl. 1^a stark beschädigt am Text. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1^{aa}:

الجزء الاول من كتاب تذهيب التهذيب وهو مختصر تهذيب الكمال في اسماء الرجال للشيخ ابي عبد الله محمد بن احمد بن عثمان الذهبي، وكتاب تهذيب الكمال من مصنفات الشيخ جمال الدين ابي الحجاج يوسف بن الزكي عبد الرحمن القضاعي الكلبي المزني

Anfang f. 1^{aa}: الحمد لله العلي الكبير اللطيف الخبير الولي الامير السميع البصير . . . أما بعد اسأل الله التوفيق فهذا كتاب اختصار تهذيب الكمال في اسماء الرجال ومن امرة انه كتاب جامع كامل عديم المثل فارغ المونة كلما ازداد المحدث تبحرا ازيد به عجباً وتحميراً الخ

Abkürzung des kurz zuvor besprochenen Werkes (تهذيب الكمال) des Elmizzi; dasselbe bestand aus 520 Papierlagen Grossoctav, welche in 25 Bände abgetheilt waren. Der Verfasser des Auszuges, Mohammed ben alimed ed'dehebī † 748/1349 (No. 2313), giebt im Anfang einen Abriss von dem Leben des Elmizzi. Dann sagt er, er habe auf Wunsch von Freunden einen Auszug von dem Allerwichtigsten daraus gemacht, mit wenigen eigenen Zuthaten. Darauf beginnt das eigentliche Werk so f. 1^{bb}: قال في اثناء الخطبة ولم يدخل الارض من قايم لله بحاجته ولا يحصل ذلك الا بتزكية النفس وذلك مختصر في العلم والعمل الخ

Unter den vielen Traditionswerken, sagt der Verf., sei das des عبد الغنى المقدسي (No. 1304) ein vorzügliches; er habe aber doch manche

Artikel ausgelassen, auch folgen sie nicht immer auf einander, er habe überhaupt nicht seinen ganzen Fleiss darauf verwandt (ولم يصرف عنايته) und sein Sohn habe eine Menge Zusätze gemacht, aber kurz und von zweifelhaftem Werth. Darauf habe er das Werk zu ergänzen und zu berichtigen unternommen und dabei eine Menge einschlägiger Werke benutzt, die er mit den hier dafür gebrauchten Abkürzungen aufführt. Von dem *مسند* des *ملك* und des *ابو داود* sei ihm nur der 1. Theil, von dem *ابن ماجه* des *تفسير* nur 2 Theile zugänglich gewesen. *Edlehebi* führt dann noch Bücher dieser Schriftsteller an, die jener nicht benutzt habe, und weist auf einige umfangreiche Werke hin, die man zu weiterer Belehrung einsehen könne. Weiter spricht er über die für einen Traditions-Mittheiler erforderlichen Eigenschaften. F. 3^a—4^b, mit der Ueberschrift: *محمد رسول الله صعم*, enthält einen Abriss von Mohanmeds Leben und Wundern. Dann folgen in alphabetischer Ordnung von f. 5^a an die in den canonischen Traditions-Werken vorkommenden Personen-Namen. Zuerst *احمد*, dann *ابان*, *ابراهيم* u. s. w.

Der erste Personen-Name f. 5^a: *أحمد بن إبراهيم*
ابن خالد ابو علي الموصلي *نزيل بغداد*

Der hier zuletzt vorhandene aber bloss angefangene Artikel ist f. 246^b: *صخر بن حرب بن أمية بن عبد شمس*. Das Uebrige fehlt.

Die Anzahl der in diesem ersten Bande behandelten meistens kurzen Artikel ist etwa 2100.

Das Werk ist mit Rücksicht auf das Grundwerk in eine grosse Zahl „Theile“ (*جزء*) getheilt, die am Rande angemerkt sind. Der vorliegende Band enthält deren 85; das ganze Werk des *Elmizzi* bestand in 250 Theilen (Heften).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte, stellenweise blass, bes. im Anfang und am Ende. Bl. 1 und 2^a sind sehr verblasst und Bl. 1 hat sowol unten als zur Seite des Textes stark gelitten, es ist daher (von derselben Hand wie f. t. u.) eine Abschrift des vollständigen Textes gemacht, welche

jetzt mit f. 1^a bezeichnet, den Anfang des Werkes bis f. 2^a, 9 enthält. — Abschrift c. 800/1807. — Collationirt; am Rande vielfach Berichtigungen.

Für die Zählung der Blätter gelten von f. 112 an die rothen Zahlen. Die Zahlen 110 u. 111 bei der Arabischen Foliirung überaprunen; nach f. 154 ein ungezähltes Blatt, jetzt 154^a; ebenso ein Blatt nach f. 239, jetzt 239^a.

Voran steht dem Werke eine Liste (*فهرست*) der darin behandelten Artikel, f. a—s, sehr wurmstichig, öfters ausgebessert. Nach f. a folgt o, dann b—n. p—s. Daran schliesst sich, auf losen Blättern, f. t, u eine Abschrift des Artikels *سلمان الفارسي* (= f. 210^a ff.), von ziemlich kleiner Persischer Hand.

HKh. II 2876. V 10860.

9934. Spr. 272.

383 Bl. 4°, 16 Z. (von f. 1—38: 22 Z.) (26½ × 20; 19 × 12½—13^{cm}). — Zustand: gut. F. 256 lose. — Papier: weisslich, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Kattanrücken.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel f. 1^a oben von Sprenger's Hand: *تذهيب التهذيب*

Dieser Band schliesst sich an Spr. 271 genau an und beginnt mit dem Artikel: *صخر بن حرب بن أمية بن عبد شمس بن عبد مناف أبو سفيان* und schliesst f. 383^b mit dem Artikel:

القاسم بن يزيد الحمزي ابو يزيد الموصلي الزاهد
 Die Artikel *عبد القادر* fehlen.

Mit f. 168^a ist ein Theil zu Ende; f. 169^a beginnt mit dem Artikel: *عبد العزيز بن ربيعة أبو ربيعة الساماني البصري*

F. 246^b ist leer gelassen; es fehlt daselbst etwas Text. Schrift: etwas Persischer Zug, ziemlich klein, gut, breit, gleichmässig, vocallos. Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift c. 1850.

9935. Spr. 273.

111 Bl. 4°, 25 Z. (26 × 18; 19 × 13^{cm}). — Zustand: besonders in der ersten Hälfte stark wasserfleckig. Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, diok. — Einband: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel von späterer Hand f. 1^a oben:

هذه قطعة من كتاب التذهيب في اختصار التهذيب للمزي المختصر للمحافظ شمس الدين محمد الذهبي رحمه

Dieser Band schliesst sich fast unmittelbar an Spr. 272 an, nämlich von f. 1^b, 12 an, in dem Artikel القاسم بن يزيد الحرمي und hört f. 111^b auf in dem Artikel: حمار بن دثار بن كردوس بن قرواش بن جعونة السدوسي الكوفي القاضي ابو مطرف.

Die in dieser Handschrift angemerkte Einteilung in جزء zeigt, dass Bl. 1 im 170. جزء beginnt und Bl. 111 im 199. جزء aufhört.

Im Buchstaben م kommen zuerst die Eigennamen محمد, f. 21^b—104^a; dann مالك, الماضي etc.

Schrift: gross, kräftig, gewandt, deutlich, gleichmässig, etwas rundlich, wenig vocalisirt. Stichwörter der Artikel roth. Am Rande bisweilen Glossen, hauptsächlich in Betreff der Aussprache. — Abschrift c. 900/1494. — Collationirt.

9936. Spr. 274.

349 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Spr. 272. (16 Z.) (26 $\frac{1}{2}$ × 20; 19 × 12 $\frac{1}{2}$ —13^{cm}).

Dasselbe Werk, vierter (und letzter) Band. Derselbe beginnt in dem Artikel مالك بن يخامر السكسكي (= Spr. 273, f. 108^a, 20). Der letzte Eigennamen, der in dem Werke behandelt, ist يونس بن يوسف بن حماس الليثي المدني 223^a.

Dann folgen:

223^a باب الكني ابو ابراهيم الاشهلي مدني الخ
Ebenfalls alphabetisch.

287^b فصل فيمن عرف بابن فلان, ابن احمر عبد الخ
Alphabetisch. المالك بن سعيد, الخ

302^a فصل في الانساب, الاثار ابو حفص، الخ
Alphabetisch.

309^a فصل في الالقاب, الابح حماد بن يحيى، الخ
Alphabetisch.

311^a هذا الباب [هذه القاب] خلق كلاحول
والاعور والطويل بكنيته، ابوالاحوص محمد بن
الهيثم العكبري الخ

311^b فصل في المبهمات، قال المؤلف اقتصرنا منه على
من عرفنا اسمه وما جري مجراه، ابراهيم بن
ابي اسد الخ

F. 314^b die mit der Knje Hiehergehörigen.

Zuerst: ابو بردة بن ابي موسى.

322^b كتاب النساء [اسماء بنت ابي بكر الصديق
رضى الله عنهما]

339^b الكنى، [ام امان بنت الوارح بن زارع بن عامر
العبدية الخ]

348^b فصل [ابنة الحرب روي عنها عبيد الله بن عياض الخ]

349^a فصل [الجهدية هي ليلى مّرت، الخ]

349^a فصل في المجهولات [امينة بنت ابي الصلت الخ]

Der letzte Artikel: f. 349^b: ليلى عن مولدتها
هي ام عمارة، تم الجزء الرابع من التذهيب في
اختصار كتاب التهذيب وبتمامه كمل جميع الكتاب
والحمد لله رب العالمين.

F. 195—218 enthalten denselben Text wie f. 171^a, 1
bis 194^b, 6. — Ferner stehen 259—266 überkopf, so dass
die Blätter folgen: 258. 266^a. 266^a. 265^b. 265^a etc. bis
259^b. 259^a. 267 ff. Ebenso f. 315—322, so dass die Blätter
folgen: 314. 322^b. 322^a. 321^b etc. bis 315^b. 315^a. 323 ff.

9937. Lbg. 80.

155 Bl. 4°, (27) 29 Z. (22 × 15; 16 $\frac{1}{2}$ × 10^{cm}). —
Zustand: gut, aber nicht ohne Wurmstich. — Papier:
gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunband
mit Lederrücken — Titel und Verfasser f. 3^a:

كتاب في معرفة رجال الكتب السنة

الصحيحين والسنن الرابع

محمد الذهبي

الحمد لله والشكر لله ولا حول ولا قوة الا بالله

يقول محمد بن احمد بن احمد بن الذهبي
هذا مختصر نافع في رجال الكتب . . . مقتضيا
من تهذيب الكمال الخ

Auszug des Ed'dehebi aus demselben
Grundwerk des Elmizzi; er beschränkt sich, in
kurzen Artikeln, auf die in den 6 grossen Tra-
ditionssammlungen vorkommenden Traditionisten
(und schliesst die sonst noch in jenem Werke
erwähnten aus) und führt meistens ihre Todes-
jahre an, bedient sich auch einiger Siglen.

Zuerst: احمد بن ابراهيم الموصلي ابو علي عن
شريك . . . مات سنة ست وثلاثين ومائتين

يونس بن يوسف بن حماس الليثي

Darauf الانساب, 148^b الابناء, 142^b الكنى

151^a النساء, 151^a المبهمات, 150^b.

Schluss f. 155^a: أم سلمة قالت ابنت ازواج
النبى صمّم ان يدخل عليهن بتلك الرضاعة

Schrift: magrebitisch, klein, fein, gleichmässig, vocallos. Stichwörter und Überschriften roth. — Abschrift von عبد القادر القديري المشرفي in Mekka im J. 1266 Ramaḍān (1850).

9938. Spr. 275.

159 Bl. 8vo, c. 17—20 Z. (18^{3/4} × 13^{1/2}; 14 × 9—11^{cm}). Zustand: etwas unsauber. Bl. 1 schadhafte im Text. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verf. f. 1^a von neuerer Hand:

تجريد رجال التهذيب على الطبقات للحافظ الذهبي

Anfang (im Anfang stark beschädigt) f. 1^b:
الحمد لله . . . أما بعد فاني طالعت كتاب تهذيب
الكمال في اسماء الرجال وهم رجال الكتب الستة وما
انضم اليها من المؤلفات التي جمعها اليها شيخنا
الحافظ المحجة العالم القدوة جمال الدين ابو الحجاج
يوسف ابن الذعلبي الكلبى المزي وترجم رجال هذه
المصنفات على الحروف الخ

Bearbeitung desselben Grundwerkes des Elmizzī, von demselben Eddehebi.

Nachdem er die Anordnung jenes Werkes besprochen und die daselbst gebrauchten Abkürzungen angegeben (s. bei Spr. 271), sagt er, dass er die in dem Werke vorkommenden Artikel kurz zusammengestellt habe in gewissen Klassen, in alphabetischer Folge, mit Beibehaltung jener Abkürzungen.

Dieser Klassen sind zehn.

1. الصحابة [ابن بن عمارة نزل مصر f. 3^a طبعة 1
في اسناد حديثه اضطراب]
2. قدماء التابعين وعامتهم ثقات [زمان 30^b طبعة 2
انس بن مالك]
3. كبار التابعين الذين تآخروا ومتوسطوهم 46^a طبعة 3
[زمان الحسن البصري]
4. طبعة 68^b طبعة 4
طبقة فتادة والزهرى
5. طبعة 86^b طبعة 5
طبقة الاعمش وابي حنيفة وابي عون
6. طبعة 106^b طبعة 6
طبقة الثوري وملك بن الليث بن سعد
7. طبعة 118^b طبعة 7
طبقة سفيان بن عيينة وكيح ويزيد بن هرون

8. طبقة الشافعي والقعقبي واقرانهما 127^b طبعة 8
ومن عاصروهما
9. طبقة احمد بن حنبل وعلي بن 137^a طبعة 9
المديني واسحق بن راهويه
10. طبقة البخاري وصغار شيوخ الائمة 148^b طبعة 10
ومتوسطوهم

In jeder Klasse zuerst die Namen, dann die mit ابو, darauf die mit ابن zusammengesetzten, dann die النسب, dann die الميهمات; darauf ebenso die Frauennamen der Klasse, auch alphabetisch.

Schrift: flüchtige Gelehrtenhand, nicht undeutlich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Von f. 30^b an doppelspaltig. — Abschrift von احمد بن ابى بكر بن احمد بن عبد الحميد بن عبد الهادي المقدسي الحنبلي (für sich selbst) im J. 720 Moharram (1320). F. 159^b stellt ihm der Verfasser eine اجازة darüber aus.

Collationirt mit dem Original, am Rande nicht selten Zusätze und Verbesserungen, aus dem J. 791/1321.

HKh. II 2455 [تجريد في اسماء الصحابة] cf. V 10860.

9939. Lbg. 38.

208 Bl. 4to, 23 Z. (26^{3/4} × 19; 19 × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber; etwas wurmstichig und nicht fest im Einband. — Papier: gelb, diok, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel und Verfasser fehlt; aber zur Seite der Unterschrift f. 208^b steht richtig:

آخر كتاب الميزان للحافظ الذهبي

und auf dem Schnitt من الميزان. Der Titel ist ausführlicher:

ميزان الاعتدال في نقد الرجال

Anfang fehlt, 11 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1^a in dem Artikel محمد بن عبد so:
ابن يوسف وجماعة احاديث باطلة روى عنه ابو بكر
الشافعي وجماعة الخ

Es folgt: محمد بن عبدة بن حرب ابو عبيد
und محمد بن عيسى شيخ بصري, والله الخ
u. s. w. محمد بن عبيد الله بن ابى رافع المدنى

Es ist (wie auf dem Schnitt der Handschrift angegeben) der 4. (und letzte) Band des Werkes, in welchem Eddehebi ein alphabetisches Verzeichniss der unzuverlässigen, lügenhaften, verworfenen, verschollenen Traditionisten und

Traditionistinnen giebt. Er verwendet gewisse Siglen, wie س, د, ت u. s. w. Innerhalb jedes Buchstabens ist gleichfalls ziemlich streng alphabetisch geordnet. Die meisten Artikel sind kurz, geben aber ausser dem Namen und Anführung des- oder derjenigen, von welchen der Betreffende seine Traditionen hat und welche von ihm ra-wiren, eine kurze Begründung des abfälligen Urtheils über ihn, oft auch chronologische Angaben. Der Verfasser hat es im J. 724/1324 binnen fast 4 Monaten verfasst, dann aber noch 4 Jahre daran gebessert und Zusätze gemacht.

Dieser Band umfasst die Artikel von م an; der Buchstabe ن beginnt f. 93^a, 106^a, 120^b, 129^b, 130^a. Dann folgen f. 173^b die mit der Kunje Genannten; 202^b die nach dem Vater (und auch 204^b nach dem Onkel) und 204^b die mit dem Gentilnamen Genannten; 205^b die Verschollenen (المجهولون); 206^a die Frauen.

Schluss f. 208^b: والدة ام حكيم عن ام سلمة: وهذا مبلغ ما عندي وعن بنتها، تم الكتاب . . . ولا قوة الا باللة

Schrift: gross, weit, kräftig, deutlich und gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Am Rande bisweilen Zusätze und Verbesserungen. Die Artikel zu Anfang roth überstrichen. — Abschrift im J. 737 Dūl-qa'da (1337) von أحمد بن محمد بن أحمد الخليلي

Die Blattfolge ist: 1—8. 17. 18. 15. 16. 9—14. 19 ff. HKh. VI 13491.

9940. We. 356.

249 Bl. 4°, 25 Z. (26²/₃ × 19; 19¹/₂ × 13^{cm}). — Zustand: lose Lagen im Deckel, sehr wurmtichig; an einigen Stellen (z. B. f. 138. 150. 9. 10. 99—101) grössere Löcher und ausgebeasert. Oft fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: سعید بن كثير بن المطلب بن ابي وداعة السهمي اخو عبد الله وجعفر وكثير روي عن عمه جعفر بن المطلب ما رايت احدا روي عنه سوى ابن جريج له حديث في اضرار ايام التشريق

Ein Band eines sehr ausführlichen Werkes, das in alphabetischer Weise die Ueberlieferer aufzählt, mit Angabe ihrer Zuverlässigkeit. Ihre

Todesjahre werden nur bisweilen mitgeteilt. Ueber vielen Artikeln stehen mit rother Dinte gewisse Siglen (ف, ص, و, ح, د, ت, و, ق, د, س, م). Der Verfasser lebt nach 701; er erwähnt f. 19^b den ابو المعالي الادريسي † 701/1302. Er ist vielleicht الذهبي † 748/1347, wahrscheinlicher aber ابن حجر العسقلاني † 862/1448, und zwar dessen تهذيب تهذيب الكمال. Es umfasst hier das Ende des Buchstabens س bis غ incl.

Ende f. 249^a: غيلان بن ابي غيلان المقتول في القدر ضال مسكين حدث عنه يعقوب بن عتبة

Daneben ist bemerkt, dass die Anzahl der unter غ behandelten Artikel 41 sei.

Die Foliierung unten am Rande; nach f. 12 ein ungezähltes Blatt, jetzt 12^b; f. 190 beim Zählen ausgelassen.

Die Handschrift ist im Anfang defect, ausserdem die Folge der Blätter vielfach unrichtig. Dieselben folgen so: F. 1—8; 2 Bl. fehlen; 9; 7 Bl. fehlen; 10—50. 212. 211. 135. 133. 134. 136. 214. 213. 61—131. 139—149. 157. 151—156. 150. 138. 51—60. 153—210. 228—233. 215. 216—227. 234—241. 137. 132. 242—249.

Schrift: grosse, gewandt, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 800/1494. — Collationirt.

9941. Spr. 284.

2) f. 137—142.

8°, 17 Z. (19 × 13¹/₂; 16 × 10^{cm}). — Zustand: wurmtichig, fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Titel u. Verfasser fehlt; ebenso der Anfang.

Diese Blätter enthalten einige Artikel von Prophetengenossen, die hauptsächlich nach ihrer Kunje bekannt sind, und zwar den letzten Theil dieses Abschnittes (aus einem grösseren Werke), von ابو كليب بن عمرو بن زيد an (darauf ابو لبابة بن عبد المنذر الانصاري) bis ابو اليسر الانصاري اسمه كعب بن عمرو. Dieser Artikel schliesst f. 142^a: وقبل ابن اسحق كان من آخر من مات من الصحابة كانه يعني اهل بدر تمت الرجل من انصحابه الذين عرفوا بالكنى ولله الحمد

Der Verfasser könnte Ed'd'ehbi † 748/1347 sein; f. 139^b wird sein Zeitgenosse القطب الجلبلي † 755/1336 erwähnt.

Schrift: kräftiger Persischer Zug, ziemlich gross, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1750.

F. 142^b enthält über 3 Prophetengenossen einige Angaben aus der الاصابة.

9942. Spr. 284.

3) f. 143—165.

8°, 23 Z. (19 × 13½; 15½ × 7¼ cm). — Zustand: sehr wurmtüchtig. Der Rand ausgebessert. Die Blätter mit dünnem Papier überklebt. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 164^b:

كتاب المقتنى في الكنى

oder vollständiger:

المقتنى في سرد الكنى

Verfasser fehlt; er ist

شمس الدين الذهبي

Das Vorhandene beginnt hier im Buchstaben م. Der erste ganze Artikel ist f. 143^a Mitte:

ابومعبد المقدم بن عمرو الكندي بدرى سابق وقيل الاسود عبد الله ابن عكيم الجهني مختصر ابو معبد الخزازي زوج ام معبد مات قبل النبي صقم الخ

Es liegt hier der Schluss des Werkes vor. Alphabetisch geordnet enthält es die Kunjen der Traditionsüberlieferer, ihre Namen und die Angabe, von wem sie und wer von ihnen Traditionen überliefert habe. Der Verf. Ed'd'ehebi hat es nach der Unterschrift im J. 790/1380 beendet. Aber nach der unten mitgetheilten Stelle ist dies Stück nicht dem Original, sondern der Abkürzung entnommen, welche

احمد بن اسمعيل بن خليفة الحسباني الشافعي geb. 749/1348, † 816/1412, daraus gemacht hat.

Der letzte Artikel f. 163^a: ابو يونس سليم بن

حبيب مولى ابي هريرة الخ

ومن كنية النساء

ام ابان بنت الوارح الخ

Ebenfalls alphabetisch bis f. 164^b Mitte:

ام هاني اخت علي الخ

ام الهذيل عن انس هي حفصة بنت سيرين وليس في كنى ابي احمد ذكر للنساء فاختصرت على هاولاء النسوة وغالب كنى النساء انما هي اذا كبرت المرأة دعيت باسم ولدها وكثير منهن تكنى بكنية زوجها والله اعلم والحمد لله تعالى، انتهى كتاب الخ

Das Werk des Ahmed elhisanī ist vom J. 784 Dū'liḡge (1383) datirt. Auf einer Abschrift desselben vom J. 809 Šawwāl (1407) hat gestanden, dass zu Ende des Originals des Elhisanī Folgendes geschrieben sei: سمع منى هذا الكتاب المقتنى في سرد الكنى للامام شمس الدين أبو عبد الله محمد بن محمد بن محمد بن ابراهيم السفاقي معارضا بنسخته والامام شهاب الدين ابو اسحاق والشطر الثاني من لفظي في شهر ذي الحجة سنة سبع وثلاثين وسبعماية واجزت لهما ولولديهما مرواتي، كتبه محمد بن احمد بن عثمان ومن خطه نقلت، وقراه علي مؤلفه الحافظ شيخ الاسلام شمس الدين ابي عبد الله محمد بن احمد بن عثمان بن الذهبي في مجالس اخرها عاشر رجب سنة اربع واربعين وسبعماية بدمشق الحروسة سعيد بن عبد الله بن الذهبي ومن خطه اختصرته كتبه احمد الحسباني رحه

Also im Jahre 787/1387 hat ابو عبد الله محمد بن محمد بن محمد بن ابراهيم السفاقي dies Werk gehört bei dem Verfasser عثمان الذهبي und dieser hat jenen und ihren Söhnen darüber die اجازه ausgestellt. Und im J. 744/1348 hat es bei dem Verf. gehört سعيد بن عبد الله بن الذهبي und aus dessen Handschrift hat احمد الحسباني das vorliegende Werk abgekürzt.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, gleichmäßig, vocalloa. Die Stichwörter u. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1132 Gomādā II (1720), in Mekka, von يوسف بن يوسف الحلبي الحلبي الشافعي الكلارجي لقباً HKh. VI 12749.

9943. Mq. 462.

128 Seiten 4°, c. 16—17 Z. (22 × 17½; c. 17—19 × 10½ cm). — Zustand: gut; im Anfang der Rand fleckig. — Papier: weiss, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser auf dem Vorblatte und auf S. 1 oben:

كتاب معرفة القراء الكبار على الطبقات والاعصار
لشمس الدين ابي عبد الله محمد بن احمد بن
عثمان ابن الذهبي

قال الشيخ الامام . . . ابن . . . Anfang S. 2: الذهبي . . . الحمد لله والسلام على عباده الذين اصطفى واشهد ان لا اله . . . اما بعد فهذا الكتاب فيه معرفة المشهورين من القراء الاعيان اولي الاسناد والاتقان والتقدم في البلدان على الطبقات والازمان والله المستعان،

Dies ist das ganze Vorwort. Dann folgen die Klassen der Qorānleser, von Ed'd'ehbi, zeitlich geordnet.

S. 3 باب الطبقة الاولى الذين عرضوا على رسول الله معتم 3
[عثمان بن عفان بن ابي العاص الخ]
S. 17 الطبقة الثانية وهم الذين عرضوا على بعض المذكورين
قبلهم [ابو هريرة في اسمه عدة اقوال]

Aus dieser Klasse hier nur drei behandelt; ausser dem Angeführten nur noch عبد الله بن السائب und عبد الله بن عباس

S. 22 ist fast ganz und 23 u. 24 ganz leer gelassen. — Von S. 25 an folgen nur Auszüge aus dem Werke. Dieselben beginnen mit مجاهد بن جبر الامام ابو الحجاج († 108/721)

Dann S. 26 حمزة بن حبيب بن عمارة بن اسمعيل († 166/778 [158]).

S. 39 نافع بن عبد الرحمن بن ابي نعيم الليثي مولاهم ابو رويم († 169/786)

S. 45 علي بن حمزة الكسائي [181] † 189/806
u. s. w. Zuletzt S. 128: الطيب بن اسمعيل ابو حمدون الذهلي البغدادي اللؤلؤي

Schrift: Europäische Hand, ziemlich gross, breit, rundlich, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1800.

Ein früheres Werk über den Gegenstand ist von عبد الكريم بن عبد الصمد الطبري ابو معشر † 478/1086 unter dem Titel طبقات القراء verfasst.

9944. Lbg. 86.

114 Bl. 8vo, 21 Z. (17½ × 12; 11½ × 7¾cm). — Zustand: ziemlich gut; am oberen Rande fleckig. — Papier: gelb, diok, glatt. — Einband: schwarzbrauner Lederband. — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 113b:

عمدة الفاضل في اختصار الكامل

Der Verfasser ist nach der Unterschrift:

احمد بن ابيك بن عبد الله الحسامي عرف بابن الدمياطي

Der Anfang d. h. die erste Hälfte des Werkes fehlt. Es ist ein Auszug aus einem Werke, welches über schwache und bei Seite gelassene Ueberlieferer handelt (في معرفة الضعفاء والمتروكين). — In We. 348 wird ein Auszug aus dem المعجم des Taqi eddin essobki † 756/1355 dem obigen beigelegt, desgleichen aus dem المعجم des مؤنس بن ابراهيم ابن عبد القوي الدبوسي والدبابيسي فتح الدين † 729/1329. Diese können schwerlich das hier zu Grunde liegende und in einen Auszug gebrachte Werk sein. Da es aber ein Werk u. d. T. الكامل في معرفة الضعفاء والمتروكين من الرواة (also des oben bezeichneten Inhalts) von عبد الله بن عدي بن عبد الله الجرجاني ابن القطان † 365/975 giebt (s. HKh. V 9745), dürfen wir dies wol als das Grundwerk ansehen, obgleich HKh. nicht diesen Auszug, sondern den des احمد بن محمد بن مفرج الاشبيلى العشاب وابن الرومية geb. 561/1166, † 697/1289, erwähnt.

Ahmed ben eibek ben abdallāh elhūsāmī [ibn] eddimjāṭī wurde geboren im J. 699/1300 und starb 749/1348.

Die ersten Blätter dieses 2. Bandes des alphabetisch geordneten Werkes beginnen im Buchstaben س.

Der zuerst vorhandene Artikel f. 1^a, Z. 3:

سلام بن سام التميمي الطويل السعدي . . . روي عن حميد عن انس . . . لا يتابع عليه،

Nach den Eigennamen, werden f. 111^b die Kunjen, f. 113^b die Gentilnamen, f. 113^b auch ein „verdeckter“ Name (من ايهام اسمه) behandelt. — Schluss: روي عنه محمد بن موسى بن عميدة وهو مجهول لا يعرف،

Schrift: klein, hübsche Gelehrtenhand, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter in grösserer Schrift schwarz, in der 2. Hälfte roth. Am Rande oft Zusätze und Berichtigungen. — Abschrift: Autograph um 725/1326.

9945. Pm. 663.

2) f. 185—222.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 185^a: هذا جزؤ من الاكمال في ذكر من له رواية في مسند الامام احمد من الرجال سوي من ذكر في تهذيب الكمال تخريج... محمد بن علي بن الحسن بن حمزة الحسيني

Anfang f. 185^b: الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات واشهد... وبعد فانه لما قضى الله عز وجل لي في اختصار كتاب تهذيب الكمال في اسماء الرجال لشيخنا... ابي الحجاج المزني... اشار علي من تعين رعايته الخ

Mohammed ben 'ali ben elhasan ben Ramza elhoseini, geb. 715/1815, um 760/1849 noch am Leben, hat einen Auszug gemacht aus dem (No. 9930); auf Wunsch eines Gönners verfasste er alsdann ein Werk über die Gewährsmänner in dem Traditionswerk des Ibn Hanbal: dies letztere liegt hier vor. Es sind davon ausgeschlossen die im تهذيب vorkommenden Gewährsmänner. Das Werk ist in alphabetischer Folge; über den Namen der Männer, die der Verfasser aus den Zusätzen des 'Abd allah zu dem Mosnad seines Vaters Ahmed ibn Hanbal genommen hat, steht die Abkürzung عب. So gleich zu Anfang:

حرف الالف، احمد بن جميل المرزوي ابو يوسف نزيل بغداد روي عن عبد العزيز بن عبد الصمد وابن المبارك وجمي بن عبد الملك بن حميد الخ باب الكنى، حرف الالف، ابو آمنة وقيل ابو 213^a امية الفراري الخ

فصل ومن اشتهر بالنسبة الي ابيه او جده 216^b ونحو ذلك ابن الاحمسي الخ

فصل ومن اشتهر بالنسبة الي قبيلة او بلدة او 217^b حرفة ونحو ذلك التمشي رسول هرقل الي النبي الخ

فصل في المبهمات، ابان بن عبد الله البجلي الخ 217^b

معجم النساء، حرف الالف، آمنة القيسية عن 220^b عائشة الخ

Schluss f. 222^a: تجوز من بنى نعيم انها سمعت النبي عم وهو يصلي بالناس ووجهه الي البيت، الحديث، رواه عنها ابو السليل والله اعلم، Eine Unterschrift nicht vorhanden.

F. 185^a steht ein Excurs über die Zuverlässigkeit der bei Ibn Hanbal vorkommenden Traditionen.

9946. Spr. 469.

2) f. 60—69.

Auch bezeichnet mit: Spr. 285, 1.

8vo, 19 Z. (18 × 13; 11 1/2 × 8 1/2 cm). — Zustand: gut. — Papier: stark, gelb, glatt. — Titel und Verfasser f. 60^a (so auch in der Vorrede f. 61^b, ult.):

كتاب التبيين لاسماء المدلسين لبرهان الدين ابي الوفا ابراهيم بن محمد بن خليل الحلي [الحلي 1] سبط بن العجمي

Anfang f. 60^b: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلى الله... أما بعد فهذا تعليق في اسماء المدلسين كنت قد جمعته قديما في سنة اثنتين وتسعين وسبعمائة في تعليق لي علي سيرة ابي الفلح [الفتح 1] اليعمرى الخ

Der Verfasser Ibrāhīm ben mohammed ben kalil elhalebi eššāfi' elhāfi' elgūf borhān eddīn abū 'lwefā sibt ibn el'ugemī, in Haleb auch elmoħaddīf genannt, geb. 763/1862, † 841/1497, hatte sich im J. 792/1890 Bemerkungen angelegt zu der Prophetenlebensbeschreibung (عيون الاثر) des Ibn sejjid ennās elja'muri † 784/1898 und zu dem Traditionswerk des El-boħārī; dies ausführlichere Werk hat er später, im J. 818/1415, ausgezogen, speciell mit Rücksicht auf die Traditionsfälscher, die er darin behandelt.

Er theilt zunächst das التبدليس in 3 Theile und giebt dann von f. 62^a eine alphabetische Liste, anfangend mit محمد بن يحيى الاسلامي و ابراهيم بن محمد بن يحيى الاسلامي an welche sich einige Namen mit Kunjen anschliessen. Das Meiste dessen, was er giebt, steht, wie er im Anfange sagt, in dem المراسيل كتاب

صلاح الدين خليل بن كيكليدي بن عبد الله
des 761/1360; dieser sagt, das
Meiste davon habe der الحافظ الذهبي schon in einer
Qaçide bearbeitet, welche jedoch unserem Ver-
fasser nicht zu Gesichte gekommen.

Schluss f. 69^b: قال الحاكم لا اعرف في المتأخرين
من يذكر به الا ابا بكر محمد بن محمد بن سليمان
الباعنلي والله اعلم انتهى

Worauf der Verfasser selbst noch über die
Abfassungszeit Angaben macht, die er zum
Theil schon in der Vorrede hat.

Schrift: klein, zierlich, vocallos, gleichmässig; die
Stichwörter roth. — Abachrift o. 1000/1591.

HKh. II 2417 (hat أسماء).

9947. Spr. 469.

3) f. 70—79.

(Auch bezeichnet mit Spr. 285, 2.)

8vo, c. 18—20 Z. (Text: 11 1/2 × 8 1/2^{cm}). — Zustand
etc. u. Schrift wie bei 2). — Titel u. Verfasser f. 70^a:

كتاب الاغتباط بمن رمي بالاختلاط
ليبرهان الدين ابي الوفا ابراهيم بن محمد بن
خليل سبط ابن العجمي الحلبي

Anfang f. 70^b: الحمد لله رب العالمين والعاقبة
للمنتقين وصلى الله . . . أما بعد فهذا كتاب جمعة
علي حروف المعجم في الاسم واسم الاب في معرفة من
خلط في عمره من الثقات وغيرهم وذلك لان الحافظ
تقي الدين ابا عمرو ابن الصلاح قال في علومه الخ

Derselbe Verfasser behandelt hier die-
jenigen Traditionisten, welche am Ende ihres
Lebens Falsches und Wahres berichteten, während
sie bis dahin zuverlässig gewesen. In alpha-
betischer Anordnung, von جمعة an.

Schluss f. 79^a: وجزءا من حديث ابن
زرقويه الاول سماعها علي الدبوسي

F. 80^a ein Zuhörerbrief ausgestellt über das
محمد بن اسمعيل بن محمد بن مسند العشرة
عمر ابن كثير

F. 81^a eine Reihe von روایات, mit der Ueber-
schrift: انتخاب الطبرانی. (Gehört zu Spr. 469, 4.)

Dasselbe Werk in Lbg. 182.

16 Bl. 8vo, 13 Z. (18 1/2 × 13 1/2; 10 1/2 × 8—8 1/2^{cm}). —
Zustand: in der oberen Hälfte wasserfleckig. — Papier:
gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattun-
rücken. — Titel f. 1^a:

ك" الاغتباط بمعرفة من رمي بالاختلاط

Verfasser wie bei Spr.

Dem Schluss hier noch hinzugesetzt:
وذلك في الحرم سنة اثنتين وثمانين وسبعمئة وذلك
بسكنها بالقاهرة رأ

Nach der Unterschrift vollendet im J. 818
Gomāda I (1415) zu Haleb.

Schrift: klein, schön, vocalisirt. Die Stichwörter
der Artikel roth. Am Rande oft Zusätze von derselben
Hand. — Abschrift im Jahre 865 Rabi' I (1461) von
حسن بن علي بن يوسف الاربلي الشافعي
aus dem Original des Verfassers geflossenen Abschrift.

Collationirt. — Nach f. 8 ist eine Lücke.

9948. Spr. 277.

400 Bl. 4to, 25 Z. (27, 31 Z.) (27 × 17 1/4; 18 1/2—19 1/2
× 12^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, aber
doch an manchen Stellen grössere durchgehende Flecken. —
Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Halbfranzbd. —
Titel fehlt, steht auch nicht in der Vorrede, aber f. 274^a
(in neuerer, schlechter Schrift):

ك" الاصابة في تمييز الصحابة

Verfasser: a. Anfang.

Anfang f. 1^b: قال شيخنا شيخ الاسلام ملك
العلماء الاعلام حافظ العصر ابو الفضل احمد شهاب
الدين بن علي بن محمد بن محمد بن علي
العسقلاني الشافعي ادام الله تعالى ايامه وابقى
احكامه، الحمد لله الذي احصي كل شيء عددا
ورفع بعض خلقه على بعض فكانوا طرايق قندا . . .
أما بعد فان من اشرف العلوم الدينية علم الحديث
النبوي ومن اجل معارفه تمييز اصحاب رسول الله صعم
من خلف بعدهم الخ

Erster Band eines biographischen Wörter-
buches über die „Genossen“ des Propheten,
von Ahmed ben 'ali el'askalāni šihāb eddin
ibn kağar † 852/1448 (No. 1394). Der Verfasser
spricht über die vielen Vorgänger auf diesem
Gebiete, die aber doch nicht ausreichend seien;

er nennt insbesondere das الاستيعاب ك" des ابو عمر يوسف بن عبد الله القرطبي ابن عبد البر $\dagger$ 463/1071, nebst dessen Ergänzung (نيل) von ابو بكر بن فكون; ferner die grosse Ergänzung des ابو موسى المديني $\dagger$ 581/1185 zu dem Werke des ابو عبد الله ابن مندة Anfang des 7. Jahrhds d. H. das اسد الغابة اسد الدين ابن الاثير $\dagger$ 680/1238, voll Irrthümer und unkritisch betreffs der benutzten Vorgänger; ferner die darin vorkommenden Nomm. pr., nebst Zusätzen, behandelt von ابو عبد الله الذهبي, aber auch lange nicht Alles umfassend, in dem كتاب التجريد. Das اسد الغابة enthält 7554 Artikel, das الاستيعاب ك" 3500, die Ergänzung fast ebenso viel; das التجريد ك" wenigstens 8000; das vorliegende etwa 10000 Personen.

Jeder Buchstabe ist in 4 Theile (قسم) getheilt. القسم الاول فيمن وردت صحبته بطريق الرواية عنه او عن غيره سواء كانت الطريق صحيحة او حسنة او ضعيفة او وقع ذكره بها يدل على الصحبة باي طريق كان.

القسم الثاني في من ذكر في الصحابة من الاطفال الذين ولدوا في عهد النبي صعم لبعض اصحابه من النساء او الرجال ممن مات صعم وهو في دون سن التمييز, ان ذكر اوليك في الصحابة انما هو على سبيل الاحاق لغلبة الظن على انه صعم رآهم لتوفر دواعي احبابه على احضارهم اولادهم عنده عند ولادتهم الخ

القسم الثالث فيمن ذكر في الكتب المذكورة من المختصمين الذين ادركوا الجاهلية والاسلام ولم يرد في خبر قط انهم اجتمعوا بالنبي صعم ولا رآه سواء اسلموا في حياته ام لا الخ

القسم الرابع فيمن ذكروا في الكتب المذكورة على سبيل الوهم والغلط وبيان ذلك البيان الظاهر انذي يعول عليه كل طريق اهل الحديث ولم اذكر فيه الا ما كان الوهم فيه بيننا واما مع احتمال عدم الوهم فلا الا ان كان ذلك الاحتمال يغلب على الظن بطلانه.

Bevor der Verfasser das eigentliche Werk beginnt, schickt er einige فصل vorauf.

1. في تعريف الصحابي، واصح ما وقفت 3^a فصل عليه من ذلك الصحابي من لقي النبي صعم مؤمنا به ومات على الاسلام الخ
2. في الطريق الي معرفة كون الشخص 3^b فصل صحابيا، وذلك باشياء اولها ان يثبت الخ
3. في بيان حال الصحابة من العدالة، اتفق 4^a فصل اهل السنة علي ان الجميع عدول الخ

Schliesslich zu bemerken, dass er jeden Artikel, den er mehr hat als das التجريد des Edd'ehbi mit ٥, und jeden, den er mehr hat als dessen Original, mit ٦ bezeichnet hat.

Der 1. Artikel des Werkes f. 6^a betrifft den آبي اللحم الغفاري [صحابي مشهور روي حديثه الترمذي والنسائي والحاكم الخ]

Der letzte Artikel dieses Bandes behandelt f. 400^a den سيف بن ذي يزن ملك حمير، [ذكره ابن مندة في الصحابة وقال ادرك النبي صعم الخ]

Die Handschrift ist verbunden. Dieselbe besteht aus 2 Theilen: 1. Theil f. 1—79. 100—273.

2. » f. 274—332. 80—99. 333—400.

Schrift: von verschiedenen Händen.

F. 1—79. 100—207 ziemlich klein, breit, gefällig, fast vocallos, nicht selten ohne diakritische Punkte, gleichmässig, Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 208—256 und 267—273 (31 Zeilen) klein, gedrängt, gewandt, deutlich, vocallos, gleichmässig. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 960/1543.

F. 257—266 klein, gefällig, vocallos. — Abschrift c. 1163/1760.

F. 274—332. 80—99. 333—399 (27 Zeilen) ziemlich gross, kräftig, gewandte Gelehrtenhand, gleichmässig, deutlich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 400 von neuerer Hand ergänzt, nicht undeutlich.

Ein langer Artikel über الخضر صاحب موسى (der im Grunde nicht dahin gehört), f. 255^b bis 264^b. — HKh. I 810.

9949. Pm. 43.

250 Bl. 4to, 33 Z. (28^{1/2} × 16^{1/2}; 20 × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, doch ziemlich stark wurmstichig, besonders zu Anfang und zu Ende, auch nicht ganz frei von Flecken, besonders am Rande und Rücken, wie 91—101. 192—203. 213—234. Der Rand ist im Anfang und am Ende ausgebeessert, ebenso der Rücken f. 1—26; und auch sonst bisweilen einige wurmstichige Stellen ausgebeessert.

F. 121 ist die obere Hälfte abgerissen, der daselbst fehlende Text nicht ergänzt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark; in der 2. Hälfte stärker, doch weniger glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel f. 1^a von späterer Hand:

تاريخ الاصابة في احوال تمييز الصحابة

u. oben in der Ecke von der ursprünglichen Hand:

الجزء الاول من الاصابة في تمييز الصحابة

Verfasser oben in der Ecke: ابن حجر المصري
Anfang (von الحمد لله an) wie bei Spr.

Dieser Band hört f. 249^b auf mit dem Artikel: رويبة بالموحدة مصغر والد عبارة.

Der längere Artikel über الخضر f. 186^b — 200^b.

Schrift: im Anfang (bis c. f. 60) klein, gedrängt, hübsch, gleichmässig, vocallos; geht allmählig in grössere, dickere, nicht ungefällige Schrift über. Uberschriften und Stichwörter roth. Das Schlussblatt (f. 250) ergänzt. Am Rande zu Anfang einige Verbesserungen. — Abschrift c. 1100/1688. — Nach f. 171 fehlen 28 Blätter.

9950. Spr. 278.

251 Bl. 4°, 29 Z. (27 × 18^{1/2}; 18^{1/2} × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von grösseren, auch durchgehenden, Flecken, besonders am oberen Rande. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel und Verfasser f. 2^a (ziemlich abgeseuert):

المجلد الثاني من الاصابة في تمييز الصحابة

تحرير الفقيه احمد بن علي العسقلاني

Dieser Band schliesst sich genau an Spr. 277 an. Beginnt mit dem Buchstaben ش. Erster Artikel: شاصر احد الجن الذين اسلموا الخ. und endigt f. 251^a mit dem Artikel: علي الهلالي.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Uberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift o. 1100/1688. — Am Ende folgen die Blätter eo: 247. 249. 250. 248. 251.

9951. Spr. 279.

342 Bl. 4°, 29 Z. (29 × 21; 21^{1/2} × 13^{cm}). — Zustand: sonst gut, aber im Anfang stark fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel f. 1^a oben in der Ecke, fast verklebt: الاصابة. Steht übrigens so auf dem Schnitt des Bandes.

Dieser Band schliesst sich unmittelbar an Spr. 278 an. Beginnt f. 1^b mit dem Artikel:

عمار بن حميد قيل هو اسم ابن زهير الثقفي الخ
und schliesst f. 342^a mit dem Artikel: نوئل بن مساحق بن عبد الله بن محرمه العامري ابو سعد الخ

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, gleichmässig, deutlich, vocallos. Uberschriften und Stichwörter roth. Breiter weisser Rand. — Abschrift c. 1100/1688.

Als Besitzer des Bandes hat sich f. 1^a am Rande eingetragen: احمد بن علي الشهير بالمنيني († 1179/1769).

F. 342 in neuerer Zeit ergänzt. Am Ende des Werkes fälschlich bemerkt, »zu Ende sei Bd I, es folge Bd II.«

9952. Spr. 280.

327 Bl. Folio (31 × 21; 21^{1/2} × 12^{1/2}^{cm}). — Zustand etc. und Schrift wie bei Spr. 279.

Dasselbe Werk, vierter u. letzter Band. Titel und Verfasser fehlt; auf dem Schnitt: [الجزء الرابع من الاصابة في تمييز] اسماء الصحابة

Dieser Band schliesst sich unmittelbar an Bl. 341 von Spr. 279 an. Der 1. Artikel f. 1^a ist يونس الانصاري المظفري ابو محمد. Der letzte Artikel f. 53^b: نهيك بن مرداس.

Am Ende desselben bemerkt der Verf., er habe an diesem Werke gearbeitet von 809/1406 bis 847/1443 und dasselbe im Ganzen dreimal im Unreinen umgeschrieben, der befolgten Anordnung wegen, und auch die letzte Bearbeitung habe noch viele Zusätze erhalten und er hoffe denn doch noch auf mehrere.

Es folgt f. 54^a (alphabet. geordnet): باب الكني: ابو امية الفزاري لم يسم ولم ينسب الخ

Jeder Buchstabe ebenfalls in 4 قسم getheilt. كتاب النساء على الترتيب (ebenfals) السابق في الرجال

Zuerst: اسية بنت الحارث السعدية اخت النبي صعم
F. 279^b (ebenfals) فصل فيمن عرف بالكنية من النساء

Zuerst: ام ابان بنت عقبة بن ربيعة بن عبد شمس العبشمية الخ

327^a der letzte Artikel: ام يحيى استدركها
ابو موسي وقال ذكرناها في ترجمة زيادة
او زيادة جارية عمر الخ

Nach der Unterschrift ist dies das Letzte von dem Werke Vorgefundene; nach der Unterschrift in einer anderen Handschrift ist von dem Werke noch rückständig der Theil *المبهمات*, und hofft der Schreiber, dass er auch dieses Stückes noch einmal habhaft werde.

9953. Spr. 281.

306 Bl. 4°, 19 Z. ($22\frac{1}{3} \times 14\frac{1}{2}$; $15\frac{1}{3} \times 9\frac{1}{3}^{cm}$). — Zustand: sehr stark wasserfleckig; der Rand in der ersten Hälfte arg beschädigt, dann ausgebessert. Nicht frei von Wurmstichen. Bl. 1^a zum Theil abgescheuert. F. 30 unten schadhast im Text. — Papier: gold, ziemlich stark, etwas giatt. (F. 285—306 dünn, weiss.) — Einband: schöner Halbfranzband.

Ein Stück desselben Werkes. Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das Vorhandene umfasst das Ende des Artikels *زيد* *درهم* und *والد* *زيد* bis fast ganz zu Ende des letzten Artikels im Buchstaben *ظ*, nämlich des *سفيان بن عمرو بن ظالم*. Also = Spr. 277, f. 275^a Mitte bis Spr. 278, 69^a, 3.

Nach f. 88. 117. 197. 275 fehlt je 1 Blatt; nach f. 284 fehlen einige Zeilen.

Schrift: f. 1—284 in rothen Strichen eingerahmt, ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos, auch fehlen nicht selten diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth. F. 285—306 (Text: $17\frac{1}{2} \times 10^{cm}$) Persischer Zug, klein, zierlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688 (und 1850).

9954. We. 335.

160 Bl. 8vo, c. 30 Z. ($17\frac{1}{2} \times 13\frac{3}{4}$; $12\frac{1}{2} - 13 \times 9\frac{1}{2}$ bis $10\frac{1}{2}^{cm}$). — Zustand: nicht recht fest im Deckel, einzelne Lagen lose. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

تقريب التهذيب في أسماء الرجال
لشهاب الدين ابن حجر

Der Titel in der Vorrede f. 2^b bloss: تقريب التهذيب.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي رفع بعض خلقه علي بعض درجات ويميز بين الخبيث والطيب بدلائل والسمات وتفرد بالملك فاليه منتهي الطلبات والرغبات . . . وبعد فأنسى لهما فرغت من تهذيب الكمال في أسماء الرجال الذي جمعت فيه مقصود حافظ عصره *ابي الحجاج المزي الحنظلي*

Abkürzung des umfangreichen Auszuges *تهذيب التهذيب*, welcher aus dem *تهذيب* des Elmizzi (No. 9930) gemacht war von demselben Ibn Hagar. Diese Abkürzung ist gleichfalls von ihm auf Wunsch von Freunden gemacht, so dass er jeden Artikel fast immer in eine Zeile gedrängt hat. Er giebt Namen, Beinamen, Herkunft, Zeit, Glaubwürdigkeit, und die Klasse zu der jeder gehört, an; ausserdem braucht er gewisse Buchstaben, um anzugeben, von wem die Tradition herrührt; sie sind über jedem Namen im Anfang des Artikels angegeben; ihr Verzeichniss steht am Ende der Vorrede.

Das Werk ist alphabetisch u. beginnt f. 2^b:

حرف الالف ذكر من اسمه احمد

دقيق
احمد بن ابراهيم بن خالد الموصلي ابو علي نزيل
بغداد صدوق من العاشرة مات ٣٣٩
كن
احمد بن ابراهيم بن فييل باسم الحيوان المعروف
ابو الحسن الحنظلي

Die Eigennamen hören auf f. 130^a mit:

يونس بن يوسف بن حماس

Es schliesst sich daran f. 130^a das *باب الكنى*, ebenfalls alphabetisch; 145^a *باب من نسب الي*, ebenfalls alphabetisch; 149^a *باب الانساب*; 151^a *باب الالقاب*; 153^a *باب المبهمات*; 155^b *باب النساء*; 158^a *باب الكنى* u. s. w.

Schluss f. 160^b: فلم اقف على اسمها امرأة قدمت البصرة فنزلت قصر بني خلف عن اختها كانها ام عطية والله اعلم آخر التقريب في أسماء الرجال.

Schrift: sehr kleine, gedrängte, etwas flüchtige Gelehrtenhand, vocallos. F. 1—26 ergänzt, klein, fein, zierlich, gleichmässig, vocallos. Die Anfangsnamen der einzelnen Artikel sind hier roth. — Abschrift von *ابراهيم بن عمر بن الرباط البقاعي الشافعي* im Jahre 834 *Dū'lqa'da* (1431).

Nach der Unterschrift Abschrift nach dem Original des Verfassers; derselbe hat am Ende bemerkt, er sei damit fertig geworden am 14. Gom. II des Jahres 627/1424. — Collationirt im Jahre 640/1436. — Unten foliirt.

HKh. II 3782. V 10860 (pag. 243; einige Zahlenangaben daselbst sind unrichtig).

9955. Pm. 663.

1) f. 1—184.

240 Bl. Folio, 35 Z. ($31\frac{1}{2} \times 21$; $23 \times 13\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter, sonst im Ganzen gut; oben am Rücken etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: loser Lederdeckel, im Rücken fast ganz aneinander gerissen.

Dasselbe Werk. Titel f. 2^a:

"التقريب مختصر التهذيب"

Verfasser ausführlich. Anfang und Schluss wie bei We. 335.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter und Uberschriften roth. Der Text in rothen Doppellinien. Am Rande öfters Zusätze, Verbesserungen und auch Bemerkungen. — Abschrift von محمد أمين بن حسن ميرغني الحسيني الحنفى im J. 1126 Ša'bān (1714).

Collationirt nach der Handschrift des عبد الله بن سالم und nach anderen.

F. 1^a obere Hälfte enthält ein Inhaltsverzeichnis des Werkes.

F. 1^b steht eine längere Stelle aus dem Commentar des Essojūfi zum التقريب, worin er in alphabetischer Reihe solche von Elbohari und Muslim oder von einem derselben angeführte Männer aufzählt, welche der religiösen Neuerungen oder irgend welcher speciellen Ketzerei beschuldigt worden (من رمي ببدعة); ferner wegen: الاجراء, d. h. التحكم في القول, und على مرتكب الكبائر بالنار

und: بغض على رة وتقديم غيره عليه, d. i. النصب; dann: تقديم على على الصحابة, d. i. التشيع; dann: زعم ان الشر من خلق العبد, d. i. القدر. Endlich noch die اباضية, d. i. انكروا, d. i. على على الحكيم وتبرؤا منه ومن عثمان وذويه وقائلوهم)

Dieselbe Stelle ist in kleinerer Schrift auf der unteren Hälfte von f. 1^a wiederholt.

Ausserdem steht noch f. 1^b eine Definition des Wortes التشيع nach den Ansichten der Früheren und der Späteren, von Ibn haġar (in seinem تهذيب التهذيب).

Auf f. 2^a stehen verschiedene auf Traditionen und auf Schriftsteller darüber bezügliche kleine Notizen.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

(Spr. 276 dasselbe Werk, lithographirt im Jahre 1271/1854. 1272/1855.)

9956. Spr. 1966^a.

8 Bl. 8°, 21 Z. ($18\frac{3}{4} \times 13\frac{1}{2}$; $14\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt. Verfasser fehlt; es ist:

برهان الدين الناجي

Anfang und Ende fehlt.

Dies Werkchen des Burhān eddīn ennāġī † 900/1494 (No. 1332) behandelt ausführlich, unter Beibringung vieler Traditionen und Anführung zahlreicher Werke, die Gebetausrufer zur Zeit Mohammeds (المؤذنين).

Das Vorhandene beginnt: واذان بلال وابن أم مكتوم انما كان في الفجر ولم يؤذنا جملة ولا روي في غير الصبح انه أذن علي عهد رسول الله صعم مرتين;

Schrift: klein, gewandt, deutlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1000/1501.

9957. We. 401.

2) f. 153—200.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 153^a:

كتاب بحر الدم فيمن تكلم فيه أحمد بمدح او ذم ليوسف بن حسن بن أحمد بن عبد الهادي المقدسي الحنبلي

Der Titel ebenso in der Vorrede.

Anfang f. 153^b: الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا . . . وبعد فهذا مختصر فيمن تكلم فيه الامام احمد من الرجال وسببته الخ

Jūsuf ibn 'abd elhādī † 909/1508 (No. 1119) hat in diesem Werk die Urtheile des Imām Ibn haibal über Zuverlässigkeit oder Unzuverlässigkeit einer grossen Anzahl von Ueberlieferern, die hier in alphabetischer Reihe aufgeführt werden, zusammengestellt. In den vorausgeschickten Bemerkungen sagt er, es handle sich hier nicht um Verleumdung oder üble Nachrede, wie Mancher sie ohne Fug und Recht verbreite, sondern um Beurtheilung ihres Werthes

in Betreff gewissenhafter Angaben in Sachen der Ueberlieferung. Dabei spricht er dann noch über die verschiedenen Arten der Schwächlinge (الضعفاء), d. i. der wenig zuverlässigen.

Die Liste beginnt f. 154^a mit احمد بن اسحق الحضرمي . . . قال [احمد] كان عندي ان شاء الله صدوقا ولكن تركته الخ

Das Urtheil des Ibn Hanbal ist in der Regel ganz kurz gefasst (z. B. لا بأس به, قال احمد ثقة, له من اكابر, وثقه احمد). — Es schliesst sich daran 198^a; باب من يعرف بابن 198^a; باب الكنى 196^a; باب في الكلام المجهل 199^a; باب الالقاب 199^a; باب النساء 199^a. باب من لم اعرفه ممن تكلم فيه 199^a.

Der letzte Artikel f. 199^b هو اسراويل قال هو رواية الميموني [الاسود] صالح الحديث

Dann folgt die Unterschrift (Autograph des Verfassers vom J. 866 Dū'lqa'da (1462)), nebst Angabe Einiger, die das Werk bei ihm gelesen haben. Eine gleiche Angabe f. 153^a.

Nicht bei HKh.

9958. Pm. 663.

4) f. 225—240^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 225^a:

اسعاف المبوطا لرجال الموطا

لابي الفضل جلال الدين عبد الرحمن السبوتي

Der Titel so auch in dem kurzen Vorwort und in der Unterschrift.

Anfang f. 225^b: الحمد لله على فضله العميم . . . والصلوة . . . هذا تأليف لطيف في تراجم الرواة المذكورين في موطا الامام مالك بن انس رة

Alphabetische Aufzählung der in dem Traditionswerk des Mālik vorkommenden Ueberlieferer und überliefernden Frauen, nebst darauf bezüglichen Angaben (auch biographischen); von Essojūti † 911/1505.

Er schickt eine Einleitung voraus, f. 225^b: مقدمة. قال على بن المديني عن سفيان بن عيينة ما كان اشد انتقاد مالك للرجال واعلمه بشانهم الخ worin er über die Gelehrsamkeit desselben auf diesem Gebiet und seine Zuverlässigkeit handelt.

Das Werk selbst beginnt mit dem Buchstaben ا so f. 226^a: ابراهيم بن عبد الله بن حنين الهاشمي مولاهم ابو اسحق المدني روي عن ابيه وابي هريرة وعلي ولم يسمع منه الخ

باب في الكنى، ابو ادريس الخولاني عاخذ الله 237^b ابن عبد الله الخ

باب في الابناء والانساب، ابن بجيد الانصاري 238^b هو عبد الرحمن الخ

باب في المبهمات، زيد بن اسلم عن رجل من 238^b بنى ضمرة الخ

باب النساء، اسماء بنت ابي بكر الصديق صحابية 239^a

فصل في الكنى، ام بجيد الانصارية 239^b

فصل في المبهمات، اسمعيل بن محمد بن سعد بن 240^a ابي وقاص عن مولا لعمر بن العاصي الخ

رواه عن عبد الله بن ادريس: Schluss f. 240^a: الاودي وما ارسله عن غيره فهو عن ابن مهدي، وقد تم كتاب اسعاف الخ

Abschrift im J. 1185 Çafar (1722). — HKh. I 678.

9959. Spr. 114.

158 Bl. 8°, 23 Z. (20 1/8 × 14 3/4; 14 1/2 × 8 1/2 cm). — Zustand: lose Lagen; im Ganzen ziemlich gut, doch nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich dick und glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب بهجة الحافل واجمل الوسائل

بالتعريف برواة الشمايل

لابي الامداد الغاني ابراهيم المالكي اللقاني

Der Titel so auch in der Vorrede f. 1^b unten.

Anfang f. 1^b: يقول العبد الفقير الحقير . . . ابراهيم المالكي اللقاني الحمد لله الذي اصطفى لنفل السنة المحمدية رجلا وقلدهم امانة فقدعا . . . وبعد فهذا تعليق لطيف وهيكلي شريف الغرض فيه لتعريف برواة الشمايل الخ

Ziemlich ausführliche (biographische etc.) Besprechung der in dem Werke des Etmidi (No. 9634) vorkommenden Gewährsmänner, von Ibrāhīm ellaqānī † 1041/1631 (No. 2044). Der Verfasser sagt in der Vorrede, er wolle sich möglichst kurz fassen. Er

behandelt auch f. 2^b ff. das Leben des Verfassers und bespricht seine Zuverlässigkeit, erörtert ausserdem einige, den Inhalt der Traditionen betreffende, Fragen.

Das Werk selbst beginnt f. 5^a: باب ما جاء في خلق رسول الله صعم وفي نسخة خلق النبي صعم والباب لغة ما يتوصل به لغيره وهو حقيقة في الاجرام كباب الدار مجاز في المعاني كباب خلق رسول الله ... قوله ابو رجاء قتيبة ابن سعيد هو من باب تقديم الكنية على اللقب واسمه على وجده حميد بن طريق المنتقى البلخي احد ائمة الحديث الخ

Schluss f. 158^b: واما باقى الاسانيد الي آخر الكتاب فقد تقدم التعريف بها جميعا وهذا آخر ما اردنا تالخيصه مما يتعلق برجال هذا الكتاب وهذا ان لم اكن له اهلا ... ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم ... ولا قوة الا بالله العلي العظيم والحمد لله ... ونعم الوكيل

In diesen Schlussworten sagt der Verfasser, er habe das Werk beendet im Jahre 1037 Rabi II (1627).

Schrift: ziemlich klein, gewandt und gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift vom Jahre 1098 Raġab (1687).

9960. Pm. 511.

17) f. 221—291^a.

8°, 19 Z. (21 $\frac{1}{3}$ × 15; 15 × 9^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Titel f. 221^a (von anderer Hand) und 229^a, 8:

نصحيح الاسانيد

Verfasser f. 229^a, 10 und ausführlicher 291^a und 292^b:

حاجي محمد بن علي بن الحسين بن موسى
ابن بابويه القمي الأردبيلي

الخاتمة تشتمل على فوايد: الف الاول اذا ورد في الرواية عن ابي جعفر عم فالظاهر منه الباقر عم وعن ابي جعفر الثاني عم فهو الجواد عم وقد يطلق ويراد منه الجواد عم فالتميز يظهر من الرجال ... الثانية ذكر الشيخ وغيره ... الثالثة تشتمل على اسامي الائمة عم وتاريخ ولادتهم وفوتهم [وفواتهم] ومدة عمرهم الخ

Es liegt hier der Schlusstheil eines sī-
'itischen Werkes des Hāġġi Moḥammed
ben 'alī ben elḥosein ben mūsā elqommi
elardebili ibn bābaweih, um 1100/1688 am Leben,
vor, in welchem die in Traditionswerken vor-
kommenden Namen der Ueberlieferer und Ge-
währsmänner (und Imāme) und die Quellen der
Ueberlieferer angegeben werden. (Der Name
des Verfassers stimmt ganz überein mit dem
des alten Šī'ten Ibn bābaweih, welcher im
Jahre 391/1001 gestorben ist.) Der Theil zerfällt
in 10 Excurse (فايد) und bertücksichtigt haupt-
sächlich die Werke des ابو جعفر الطوسي
† 459/1067 und die darin vorkommengen Ueber-
lieferungswege. Der Verfasser benutzt dabei
für den 8. Excurs (f. 227^a) Angaben des
امير مصطفي الثغري وميرزا محمد
und giebt dann f. 229^b aus seiner den Gegenstand
ausführlicher behandelnden Abhandlung, die den
oben angegebenen Titel führt, einen Auszug,
bringt aber den Eingang derselben (الديباجة)
vollständig (f. 229^b—230^b). Der Anzug ist
alphabetisch, erst die Namen, dann die Kunjen,
dann die Gentilnamen f. 230^b—274^b.

Dann folgt, gleichfalls in alphabetischer
Reihe, eine Vervollständigung der Angaben
über den Ueberlieferungsweg des ابو جعفر محمد
† 391/1001, welche dieser für sein Werk
"k" selbst gemacht hat. Die-
selbe rührt her von obigem محمد und um-
fasst f. 274^b—283^b.

Der 9. Excurs f. 283^b handelt über: روايات
مستخرجة من الكيشي في اقوام على العموم، فمنها
في الاشاعة ... ومنها في التبرية ... ومنها في الحواريين الخ

10. Excurs f. 286^b: Angaben des ميرزا محمد
ابن بابويه über verschiedene Ueberlieferungswege
bis auf ابو جعفر الطوسي. Daran schliessen sich
f. 287^b—288^b Angaben des مصطفي الثغري und eine
Lehrerlaubnis des محمد باقر بن محمد تقى المجلسي
vom Jahre 1098/1687 an den Verfasser des vor-
liegenden Werkes, in welcher derselbe die Reihen
seiner Ueberlieferungslehre aufzählt f. 288^b—291^a.

Schluss f. 290^b: غير ريباء او مرء اعاذنا الله وسائر المؤمنين منها والمتمس منه ان لا ينساني من خالص دعواته في اعقاب صلواته ومطابق اجابة دعواته، وكتب بيمينه الجانبية . . . محمد باقر . . . حامدا مصليا مسلما تم صورة خطه دام ظله العالي،

Nach der Unterschrift ist das Werk im Jahre 1100 Rab' I (1689) vollendet.

Schrift: ziemlich gross, gefällig und gleichmässig, deutlich, vocalloa. Stichwörter roth. — Abachrift um 1220/1805.

9961. Pm. 511.

18) f. 292^b—325.

8vo, 16—17 Z. (21¹/₂ × 15; 12—13 × 8^{cm}). — Zustand: der obere Rand bis f. 307 durch Anstücken von Papier vergrössert, ansonst gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Titel fehlt; er ist im Allgemeinen (wie auch in der Unterschrift f. 325^b steht): اسانيد Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 292^b: يقول محمد بن علي بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي مصنف هذا الكتاب رآه، كلما كان في هذا الكتاب عن عمار بن موسى الساباطي فقد روينته عن ابي محمد بن الحسن بن احمد بن الوليد رآه عن سعد بن عبد الله . . . وكلما كان في هذا الكتاب عن علي بن جعفر عم فقد روينته عن ابي . . . وما كان فيه عن الخ

Derselbe Verfasser giebt in dieser Schrift genau an, nach welchen Lehrern er die einzelnen von ihm angeführten Werke citirt.

Schluss f. 325^b: وما كان فيه عن سعد بن طريف الخفاف فقد روينته عن ابي عن سعد بن عبد الله عن الهيثم بن ابي مسرور النهدي عن الحسين بن علوان عن عمرو بن ثابت عن سعد بن طريف الخفاف،

Schrift: gross, dick, etwas rundlich, deutlich, vocallos. — Abachrift c. 1240/1824.

9962. We. 1741.

2) f. 21—31.

Schmal-8vo, 20 Z. (21³/₄ × 12¹/₄; 16 × 6^{cm}). — Zustand: lose Blätter. — Papier etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 21^a:

مسندات أسماء الاسانيد والمولفات المذكورة في مسندات ابي المواهب المقتنى عن والده احمد بن عبد الله الحنبلي الخطيب

Anfang f. 21^b: قال شيخ الاسلام . . . محمد . . . ابو المواهب . . . الحمد لله والصلوة والسلام . . . أما بعد فهذه نبذة نذكر [فيها] بعض اسانيد عن والدي تقى الدين عبد الباقي الحنبلي رآه، بيان سند البخاري عن والدي تقى الدين عبد الباقي الحنبلي انبانا حجازي الواعظ عن محمد الحنفى بن اركماس عن الحافظ احمد بن حجر العسقلاني الخ

Aufführung der Gewährstützen der Traditionswerke (und einiger darauf bezüglichen Schriften), welche Mohammed ben 'abd elbāqi elhanbali elatarī abū 'lmewāhib † 1126/1714 bei seinem Vater Taqī eddu 'abd elbāqi gelesen hat, nebst Zurückführung derselben bis auf die Verfasser; von Ahmed ben 'abd allāh elhanbali elḥaṭīb. — Schluss f. 31^a: كتب صاحب الاقناع . . . عن برهان الدين احمد الوفاي الحنبلي عن مؤلفه رآه وصلى الله الخ
Abachrift vom Jahre 1124/1712.

F. 31^b werden die Lehrer desselben 'Abd elbāqi aufgezählt (von derselben Hand geschrieben wie das Uebrige).

9963. WE. 28.

201 Bl. Folio, 25 Z. (31 × 23; 23¹/₂ × 17¹/₂^{cm}). — Zustand: etwas wurmstichig; nicht ganz sauber und fleckenlos; das Ende fehlt (ziemlich viel) und ist ergänzt, ebenso im Anfang f. 1. 7. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, ist aber ergänzt. Auf das Bismillāh folgt f. 1^b: [المروزي]. عتاب بن زياد المرقي حدثني عن عبد الله بن داود الخرسني حدثني عن عبد الله بن المبارك الخ

Der 2. Artikel des Werkes f. 1^b: عمير بن ابراهيم المدائني حدث عن عبد الله بن داود الخرسني الخ
Auf f. 2^a, Z. 4 ist behandelt عبيد الزاهد Z. 14 † 245/859; عيسى بن اسمعيل القزاز † 247/861 u. عوام بن اسمعيل 2^b f.

Zweite Hälfte eines Werkes, enthaltend die Biographien der berühmten Traditionskundigen (Ueberlieferer), in alphabetischer Folge. In den einzelnen Buchstaben sind, ohne die alphabetische

Folge weiter zu berücksichtigen, die gleichen Namen hinter einander aufgeführt, und diese dann in chronologischer Folge bis auf die Zeit des Verfassers. In jedem Artikel werden die Gewährsmänner sorgfältig aufgeführt. Meistens ist das Todesjahr angegeben.

Der vorliegende Band des umfangreichen Werkes beginnt im Buchstaben ع; es ist mir wahrscheinlich, dass das Ganze 2 Bände umfasste, so dass also hier nicht wenig an dem 2. Bde fehlt.

Unter den vorhandenen Artikeln sind auch manche von solchen Männern, die zugleich Dichter waren, wie Merwān ben abū Ḥafṣa; weiterhin auch von Elboḥārī, mit einigen Gedichtproben.

Der Verfasser lebte noch ^{447/1055} u. ^{456/1064} (f. 115^b n. 125^a. Vgl. f. 90^b. 87^a), war aber damals schon bejahrt (cf. f. 4^b. 133^a, wo er von den Jahren ^{408/1012} u. ^{409/1018} spricht).

Der Buchstabe غ beginnt f. 4^a mit غياث بن ابراهيم ابو عبد الرحمن البخاري الكوفي. Der Buchstabe ف f. 7^b mit الفضل بن يحيى بن خالد البرمكي. Der Buchstabe ق f. 29^a mit القاسم بن مالك ابو جعفر المنزلي الكوفي. Der Buchst. ك f. 52^a mit كثير ابو الحسن البجلي الاحمسي. Der Buchst. ل f. 56^a mit ليث بن سعد بن عبد الرحمن ابو الجارث موسى بن سليمان بن علي بن عبد الله بن العباس بن عبد المطلب.

Dies Werk hört hier auf in dem Artikel مسرور بن ابي عوانة. Das Uebrige fehlt.

Das Werk ist völlig falsch gebunden. Die Blätter folgen so auf einander: Im Anfange fehlen 3 Bl.; dann f. 2—6^b, Z. 13; f. 7; f. 6^b, Z. 13 bis Ende der Seite; 18. 11. 20. 21. 12—17. 8—10. 28—31. 19. 36. 37. 32—35. 38—49; dann fehlt 1 Bl.; 51. 50. 52—79. 113—121. 103—112. 128. 129. 102. 122—127. 22; fehlt 1 Bl.; 80. 101. 131—138. 81—100. 130.

Von den im Anfange fehlenden Blättern ist auf f. 1^b das unmittelbar vor f. 2^a Gehörige ergänzt, auf einer halben Seite; das übrige dahin Gehörige wird hier vermisst. — Das nach f. 130 Fehlende ist, wenn auch nicht bis zum Ende des ganzen Werkes, aber doch bis in den Buchstaben و hinein, nämlich bis zu den Männern, die و كيع heißen, von derselben Hand ergänzt wie f. 1^b, und zwar

auf f. 159^a, Z. 5 bis f. 201^b. Ausserdem kehrt f. 81—100. 130 wieder auf f. 139—159^a, 5.

Schrift: kräftig, gleichmässig, ziemlich gross, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte, etwas in einander gezogene Gelehrtenhand; nicht ganz leicht zu lesen. Die ergänzende Hand ist kleiner, ziemlich gut, stark vocalisirt; die Ueberschriften dort roth, hier schwarz; beide Male grösser. — Abschrift nm ^{750/1348} (resp. ^{1100/1388}). — Collationirt.

9964. Pm. 498.

3) f. 209—229.

4°, 21 Z. (24^{2/3} × 16; 18 × 11^{2/3} cm). — Zustand: der Seitenrand wasserfleckig, ausserdem Bl. 209—214 an einigen Stellen fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel und Verfasser f. 209^a:

كتاب فيه أسماء المكنيين من رجال الصحاحين
محمد بن هارون المغربي

Aufzählung der in den beiden Traditionssammlungen des Elboḥārī und Muslim vorkommenden, mit der Kunje bezeichneten Personen, nebst kurzer Angabe ihrer eigentlichen Namen, von Moḥammed ben Ḥārūn elmagribī — welcher vielleicht derselbe ist mit dem in No. 4446 „Abschrift“ genannten; alsdann um ^{860/1456} am Leben. In alphabetischer Folge. Ein Vorwort ist nicht vorausgeschickt.

Das Werk beginnt f. 209^b: ابو ابراهيم عبد الله بن ابي اوفى، اسماعيل بن جعفر الانصاري، حميد بن عبد الرحمن بن عوف وقيل ابو عبد الرحمن... ابو ادريس عائد الله بن عبد الله الخولاني، الخ ابو يعقوب وقيل وقيل ابو عبد الرحمن بن عبيد بن نطاس، ابو محمد بقيقة بن الوليد،

Worauf noch ein Abschnitt folgt, f. 228^b u. 229^a, über solche, deren eigentlichen Namen man nicht weiss, oder deren Namen und Kunje gleich oder deren Namen wie die Kunje eines Andern oder deren Kunje ihr vorwiegender Name geworden, indem nur einzelne Gelehrte den eigentlichen Namen wissen. Dieser Abschnitt beginnt mit عمر بن عبد الرحمن und schliesst mit ابو بكر بن عمر بن عبد الله بن عمر بن الخطاب ابو سفين بن قيس اسم قريمان مولى ابن ابي احمد

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, etwas blasse, wenig vocalisirt. Die Stichwörter hervorstechend gross. — Abschrift c. 680/1476. — Nicht bei HKh.

9965. Glas. 42.

31 Bl. 8vo, 17 Z. (21 $\frac{1}{2}$ × 15; 13 $\frac{1}{2}$ × 9^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter, ziemlich stark fleckig. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband fehlt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Es ist ein kurzes alphabetisches Verzeichniss von Traditionisten (auch Frauen), mit Angabe ihrer Namen, einiger Lebensumstände, der Zeit ihres Todes, ferner von wem sie ihre Traditionen erhalten haben und wie viele; endlich auch, an welcher Stelle sie erwähnt sind. Da nun in der Regel als Werk, wo dies der Fall ist, genannt ist, so scheint das Vorliegende ein Appendix oder doch ein speciell darauf bezügliches Werkchen zu sein. Es fehlen im Anfang 12—18 Blätter, auf denen zuerst Mohammed und die 4 ersten Halifen behandelt sind; dann erst folgen die Traditionisten.

Der erste Artikel des Vorhandenen beginnt f. 1^a, 4: حمزة بن عبد المطلب عم رسول الله صقم مذکور فی الذکاج وفي الرضاع يقال له اسد الرحمة und schliesst f. 31^a mit ام يحيى بنت ابي اهاب الصحابية الخ
Zuletzt: وقيل اسمها زينب.

Schrift: jemenisch, klein, gut, etwas vocalisirt, nicht selten fehlen diakritische Punkte, Stichwörter roth, Ueberschriften schwarz und hervorstechend grosse. Der Rand oft mit grosser rundlicher ganz neuer Schrift ausgefüllt; diese bezieht sich nicht auf den Text, es sind meistens Verse. — Abschrift im J. 1055 Gómādā II (1645), für بدر الدين محمد بن صلاح بن الهادي الوشلي

9966. Lbg. 727:

47 Bl. 8vo, 19 Z. (21 $\frac{2}{3}$ × 14 $\frac{2}{3}$; 13 $\frac{1}{3}$ × 6 $\frac{3}{4}$ cm). — Zustand: sonet gut, aber im Anfang etwas fleckig, dann am unteren Rande schadhaf und fleckig, auch ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel nach der Vorrede f. 1^b:

اسامى الرواة

(Auf f. 1^a steht als solcher الحديث في رجال في الحديث.)
Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي عرفنا الاحاديث النبوية . . . اما بعد فان علم الحديث بعد القرآن افضل العلوم الخ

Alphabetisches Verzeichniss der Traditionisten, hauptsächlich aus dem Commentar des محمد بن يوسف الكرماني † 786/1384 zu dem Traditionswerke des Elbohāri ausgezogen. Die Aussprache der Eigennamen angegeben, in der Regel auch sonst noch einige Notizen, aber ohne Jahreszahlen.

Beginnt f. 1^b: باب الالف، ابي بن كعب بضم الهمزة من الانصار وهو احد الفقهاء الذين كانوا يفتنون على عهد النبي . . . انس ابو جمره هو ابن مالك بن النصر والنصر بالضاد الساكنة المعجمة الخ يزيد بن هرون هو ابن خالد السلمى f. 42^b mit

Dann giebt der Verfasser von f. 43 an eine kurze Biographie Mohammeds.

Schluss f. 47^a: الحمد لله الذي يشرف لنا ختم الكتاب باوصاف خاتم الانبياء . . . واحفظنا بفضلك ورحمتك عن سوء الحساب امين

Der Verfasser scheint nach der Unterschrift zu sein: مصطفى بن محمد بن مصطفى بن ابراهيم der es im J. 1245 Gómādā II (1829) vollendet hat. Es könnte allerdings auch der Abschreiber sein, und die Jahreszahl geht jedenfalls auf die Zeit der Abschrift.

Schrift: Türkische Hand, klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth.

9967. Spr. 491.

1) f. 1—8.

229 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 13 $\frac{1}{3}$; 15 × 8^{cm}). — Zustand: wurmetichig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; von späterer Hand steht f. 1^a oben am Rande: اصول الحديث (was unrichtig ist). Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang f. 1^b: اللهم لك الحمد والبيك المشتكى و انت المستعان . . . اما بعد فلما سمع محمد المشتهر بفخر الدين النظامي الاورنك ابادي الدهلوي من لسان بعض الناس ان اهل الحديث متفقون على ان كل حديث روي الامام الشافعية المأمون الحسن البصري رة عن امير المؤمنين على المرتضى الخ

Fahr eddin enniḡāmi el Laurenkābādī eldehlewi behandelt die angezweifelte Zuverlässigkeit des الحسن البصري als Traditionisten und weist dessen Vortrefflichkeit nach. ابوسعبيد الحسن بن ابي الحسن يسار البصري الانصاري starb im J. 110/728 (geb. 21/641). Der Verfasser schickt einige Vorbemerkungen (مقدمات) über sein Leben vorauf. — Der Verfasser gehört der neueren (oder neusten) Zeit an. Er erwähnt f. 4^a den الحسين الدياربركي († c. 966/1659).

Von dieser Abhandlung sind hier nur die ersten 8 Blätter vorhanden; sie hört hier auf mit den Worten: فاقرأه مني السلام, وقال يونس بن عبيد كان الرجل اذا

Schrift: Persischer Zug, klein, hübsch, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9968. Pm. 498.

2) f. 200—208.

8vo, c. 28—30 Z. (18 × 13½; 16—17 × 11^{cm}). — Zustand: in der oberen Hälfte am Rücken sehr wasserfleckig; ausserdem auch zur Seite. An einigen Stellen, besonders 200^a und 208, nicht wenig abgeseuert. — Papier: gelb, grob, ranh. — Titel u. Verfasser fehlt.

Bruchstück eines alphabetisch geordneten Werkes über die Kunjen von Ueberlieferern, mit Angabe ihrer eigentlichen Namen und der hauptsächlichsten Lehrer, die sie gehört, zum Theil auch mit Anführung solcher, die bei ihnen gehört haben. Die Fassung der einzelnen Artikel ist möglichst kurz.

Das Bruchstück beginnt im Buchstaben ع und geht bis in den Buchstaben م. Zuerst f. 200^a: ابوعون الحكم (die Zeile ist zum grössten Theil unleserlich); dann: ابوعون حمد بن عون البصري مولى الزبير, سمع ابا عون الحكم

Zuletzt f. 208^b: ابو حمد الحكم بن طهير الفزاري; عن الشلبي وعاصم, متروك الحديث

Dass das Bruchstück zu demselben Werke des ابن مندة wie Pm. 498, 1) (No. 9917) gehört, ist wahrscheinlich.

Schrift: ziemlich gross, aber eng und gedrängt, zum Theil etwas abgeseuert, vocallos. — Abschrift c. 600/1203.

9969. Min. 187.

60) f. 587.

Format (27 Z.) etc. und Schrift wie bei 59).

Stück aus einem Werke, welches über die Zuverlässigkeit der Traditionisten handelt.

Beginnt hier: رسالته عن حرام بن عثمان فقال ليس بثقة سالت مالكا عن هؤلاء الخمسة فقال ليسوا بثقة في حديثهم ورسالته عن رجل نسيت اسمه فقال هل رأيت في كتبي قلت لا قال لو كان ثقة لرأيت في كتبي، الخ

Bricht ab mit den Worten f. 587^b: لم تكن عندي موضع حجة لا مكان الا رسال فيه فيقال له فان كانت العلة

Der Rand f. 587^a ist eng beschrieben, in kleiner Schrift, mit lexikalischen Bemerkungen.

61) f. 588^b u. 589^a Persisch.

9970.

1) Pm. 474, f. 292—301.

Stück aus einem alphabetischen Wörterbuch, das die Ueberlieferer in ziemlicher Kürze behandelt.

Enthält hier einen Theil der mit عبد zusammengesetzten Namen (von عبد الله بن عبد العزيز bis عبد الله بن محمد . . . ابن الاكفاني). Vielleicht aus الذهبي abgekürzt.

Auch f. 302—305 scheint dahin zu gehören, nämlich 305 u. 302 Ueberlieferer des Namens احمد, 303. 304 solche mit Namen سليمان und سامة.

2) Lbg. 855, f. 9^b—11^b.

Ein Verzeichniss von Traditionisten.

3) Glas. 158, 2 Vorblätter.

Ueber Zuverlässigkeit der Traditionisten.

9971.

Hier sind auch noch folgende Werke zu erwähnen:

1) احمد بن زهير بن حرب von تاريخ رواه الحديث ابن ابي خيثمة 279/892. النيسابوري

2) محمد بن عبد الله الحاكم von تراجم الشيوخ النيسابوري 405/1014.

- 3) احمد بن عبد الرحمن الشيرازي von القاب الرواة † 407/1016.
- 4) يوسف بن عبد الله von الإنباء عن قبائل الرواة † 468/1071.
- 5) ك⁴ von البنين والبنات من رجال الاحاديث † 606/1209.
- 6) von البيان والتبيين في انساب المحدثين † 617/1220.
- 7) تبيين عن مناقب من عرف بقرطبة من التابعين قاسم بن محمد القرطبي von والعلماء الصالحين † 648/1245.
- 8) مراتب اخبار المسندين ومناقب آثار المهتدين von demselben.
- 9) محمد بن محمود ابن النجار von انساب المحدثين † 648/1245.
- 10) القاسم بن von تاريخ من توفي من المحدثين † 738/1837.
- 11) سراج الدين عمر البلقيني von طبقات المحدثين † 806/1402.
- 12) von القاب الرواة † 852/1448.
- 13) قاسم بن قطلوبغا von الايثار في رجال معاني الآثار † 879/1474.
- 14) طبقات الرجال والانساب والاحساب والنساء (الإعلام بمنقبه الامام =) um 1118/1708. ابراهيم اخندي بن احمد von
- 15) مجلة النصاب في النسبة والكنى واللقاب um 1171/1768. سليمان بن محمد مستقيم زاده von
- 16) محمد بن محمد بن مناقب اصحاب الحديث † 1205/1790. محمد بن عبد الرزاق مرتضى
- 17) عثمان الداني von طبقات القراء † 444/1052.
- 18) Desgl. von عبد الصمد الطبري † 478/1085.
- 19) Desgl. von شمس الدين الذهبي † 748/1847.
- 20) Desgl. von محمد بن علي الحسيني † 765/1864.
- 21) Desgl. von عمر بن علي ابن الملقن † 804/1401.
- 22) محمد بن محمد الجزري von غاية النهاية und غاية النهاية † 888/1480.
- 23) von الذهبي † 748/1847. طبقات الحفاظ
- 24) Desgl. von ابن حجر العسقلاني † 852/1448.
- 25) Desgl. von تقى الدين ابن نهد † 890/1485.
- 26) Desgl. von جلال الدين السيوطي † 911/1505.
- 27) محمد بن محمد بن von ر في طبقات الحفاظ † 1205/1790. محمد الحسيني مرتضى

3. Çūfis.

9972. WE. 139.

134 Bl. 4°, 19—20 Z. (25 × 16¹/₂; 20 × 12^{cm}). — Zustand: unsauber, fleckig, zum Theil lose Lagen. — Papier: dick, gelblich, etwas glatt. — Einband: schadhafter brauner Lederband mit Klappe: der vordere Deckel lose. — Titel f. 1^a (und Vorrede f. 2^a):

كتاب طبقات الصوفية

Verfasser f. 1^a:

الامام الزاهد ابو عبد الرحمن محمد بن الحسين بن محمد بن موسى السلمي

Anfang f. 1^b (nach Wiederholung des Titels und Verfassers): الحمد لله الذي اظهر آثار قدرته وانوار عزته في كل وقت وزمان وحين واوان وعمر كل عصر من الاعصار بنبي مبعوث . . . وقد ذكرت في كتاب

الزهد من الصحابة والتابعين وتابعي التابعين قرنا فخرنا وطبقه فطبقه الخ

Dies Werk des Mohammed ben el-hosein ben mohammed ben müsā *essulamī* (welcher in der Regel bloss Mohammed ben elhosein ben müsā etc. genannt wird) † 418/1022 (No. 3081 und 3131) über die Çūfis schliesst sich an des Verfassers Werk über die Prophetengenossen und deren Nachfolger. Er theilt es in fünf Klassen, in deren jeder er 20 wichtigste Çūfis nach ihrem Leben und Aussprüchen beschreibt, indem er von jedem etwa 20 Geschichten kurz anführt, nebst den Gewährsmännern. Im Ganzen enthält das Werk also 100 biographische Artikel.

1. Klasse f. 2^a الفصيل بن عياض بن مسعود بن بشير
التميمي ثم اليربوعي الخراساني من ناحية مرو الخ
† 187/808.
2. Klasse 28^a الجنييد بن محمد بن الجنييد ابو القسم
الخرازي وكان ابو يبيع الزجاج الخ
3. Klasse 58^b ابو محمد الجريزي يقال ان اسمه احمد بن
محمد بن الحسين وكنية والده ابو الحسين
4. Klasse 81^b ابو بكر الشيبلي واسمه ذلف يقال بن
محمد ويقال بن جعفر ويقال اسمه جعفر بن يونس
5. Klasse 107^b ابو سعيد بن الاعرابي واسمه احمد بن
محمد بن زياد بن بشر بن درهم الاعرابي العبدي
بصري الاصل

Schluss f. 133^b: اقرا قوله تعالي وحملناهم
في البر والبحر اذا كان هو الحامل بلا اله قال الشيخ رة
قد ذكرت في هذا الكتاب خمس طبقات من طبقات
ائمة المشايخ... وان لا يجعل حظنا من هذا جمعه
وحفظه دون المجاهدين فيه بفضله وسعيه برحمته انه
ولتي قدير آخر كتاب طبقات الصوفية الخ

Bei den einzelnen werden die Todesjahre
angeführt, deren äusserste um 370/980 sind.

Schrift: gross, kräftig, dentlich, etwas dick, verblasst,
steif, vocallos. — Abschrift im J. 785 Dū'lqa'da (1384) von
محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن عفان بن عبد
العزیز بن منيع الشريف الحسني الساكن عند فرن العفرية

Die Notiz der Unterschrift (f. 134^a) findet sich gleich-
falls f. 1^a ausführlich.

Nach f. 11 fehlen 8 Blätter. — HKh. IV 7905. II 2168.

9973. Lbg. 984.

285 Bl. 8vo, 23 Z. (20 × 15; 15 × 9 1/2 — 10^{cm}). — Zu-
stand: sonst gut, aber der untere Rand zu Ende wasser-
fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband:
rother Lederband mit Klappe. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

من الحليبة للحافظ أبي نعيم

(So auch in der Unterschrift.)

Anfang f. 1^b: قل الشيخ الامام... الحافظ

ابو نعيم، ومنهم المنحصر بالحسن الجريزي... ابو محمد
سعيد بن عبد العزيز رة، حدثنا محمد بن علي بن
حبيب حدثنا عبد الله بن محمد البغوي... قال
قلت لسعيد بن عبد العزيز يا ابا محمد ما هذا
البكاء الذي يعرض لك في الصلاة الخ

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Ein Theil des grossen Werkes حليبة الاولياء
des Ahmed ben 'abd allāb elīḡbahānī
abū no'eim † 430/1038 (No. 1567), in welchem er
biographische Angaben, Charakterzüge, Anek-
doten und Aussprüche frommer Männer und
Frauen, von den Prophetengenossen an, mit-
theilt; und zwar zuerst die 4 ersten Nachfolger
des Propheten, dann die 10 Paradiesanwärter
(المبشرون), dann die übrigen ohne bestimmte
Reihenfolge, aber mit ausführlicher Angabe der
Gewährsmänner.

Die hier weiter Behandelten sind:

f. 3 ^a سليمان الخواص	16 ^a علي بن فضيل بن عياض
3 ^b سالم بن ميمون الخواص	18 ^a الاقوة البصري ابو عمرو
6 ^a ابو عبيدة عباد بن	بشر بن السري
عباد الخواص	20 ^a ابو بكر بن عياش
عبد الله بن عبد العزيز	26 ^b ابو الحكم السيار
العمرى	29 ^a شيبان ابو محمد الراعي
10 ^a ابو حبيب البدوي	29 ^a صالح بن عبد الجليل
10 ^a احمد الموصلي	29 ^b الحسين بن يحيى
المعاني بن عمران ابو	الحسنى
مسعود الموصلي	انريس بن يحيى الخولاني
12 ^b ابو محمد سباع الموصلي	المفضل بن فضالة
13 ^a فتح بن سعيد الموصلي	عبد الله بن وهب
14 ^b اسد بن عبيدة البجلي	المحدث المصري
15 ^a بشر الامي	يزيد بن عبد الملك
15 ^b ابو الربيع المعروف	ابن موهب
بالسائح	u. s. w.

Darunter ferner: f. 43^b ابو نصر بشر بن اللث الخاني
وكيع بن الجراح 62^a ابو محفوظ معروف الكرخي
76^b — 114^b عبد الرحمن بن مهدي
114^b — 183^a محمد بن انريس الشافعي
183^a — 236^a احمد بن حنبل
236^a اسحق بن ابراهيم الحنظلي ابن راهويه († 238/852)
251^a عبد الرحمن بن احمد بن عطية العبسي
الداراني ابو سليمان
269^a احمد بن عاصم الانطاكي
282^a محمد بن المبارك الصوري ابو عبد الله

Schluss f. 285^b: قال سمعت ابا معوية الاسود
يقول القلب المغنى بامر الله في علو من الله تعالى والله اعلم

Nach f. 284, welches mit den Worten aufhört: واجتماع القلب من الجهل بالمعرفة علي, fehlt das Ende dieses Bandes; denn f. 285, auf welchem von ابو معاوية الاسود die Rede ist, ist das Schlussblatt des voraufgehenden Bandes.

Schrift: gross, kräftig, weit, deutlich und gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. Der Text in rothen Doppellinien. — Abschrift c. 1100/1088. HKh. III 4624.

9974. We. 1228.

23 Bl. 8vo, 15 Z. (17^{1/2} × 13; 12—12^{1/2} × 9^{cm}). — Zustand: fleckig, unsauber, auch wurmstichig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederücken und Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt eigentlich; aber f. 1^a steht in grosser Schrift (von derselben Hand wie die des folgenden Werkes ist):

من الحلية لابي زعيم من كلام سيدي سهل بن عبد الله التستري وما روي عنه وترجمته قدس الله سره العزيز

Ein Stück desselben Werkes. Zu den vielen darin behandelten Artikeln frommer Männer gehört auch der über سهل بن عبد الله بن يونس welcher, unter Anführung der Gewährsmänner, seine Aussprüche und Ansichten über religiöse Dinge enthält.

Anfang f. 2^b: قال الامام قد ذكرنا طرفا من احوال من اخفاهم الحق عن الخلق وخصهم بالانس به . . . فنعود الي ذكر بعض من نصبهم الحق للمقدوة والتعليم والدعوة والتفهيم وجعلهم خلفاء الانبياء واتمة الاصفياء مقتصرين على ذكر جماعة منهم . . . فمنهم الشيخ المبين الناصح الامين . . . ابو محمد سهل بن عبد الله بن يونس التستري . . . عاتمة كلامه في تصفية الاعمال وتنقية الاحوال عن المعائب والاعلال

سمعت . . . يقول . . . Die meisten Sätze fangen an: سمعت . . . يقول . . . كذا حدثنا ابن المظفر وقال f. 23^a: سهل الزاهد هو التستري فقلت له ببلدنا سهل بن عبد الله وهو ذاك فابي الا التستري رحمه الله واعاد علينا من بركاته وبركات علومه في الدنيا والآخرة حمد الخ

Schrift: ziemlich klein, gewandt, gleichmässig, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 700/1300. — Collationirt.

F. 1 u. 2^a enthält u. a. einige Gebete und fromme Aussprüche; 23^b enthält auch ein Gebet, in grosser kräftiger Schrift.

9975. Pet. 189.

113 Bl. 4to, 22 Z. (29^{1/2} × 20^{3/4}; 22^{1/2}—23^{1/2} × 15^{cm}). — Zustand: etwas unsauber und fleckig, gegen Ende einige Wurmstiche und schadhafte Stellen. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit schwarzem Lederrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

F. 3^a beginnt mit معاوية بن معاوية الليثي عن انس بن مالك قال كتبا مع رسول الله صم بنبوك فطلعت الشمس بيضاء وشعاع ونور لم نرها طلعت فيما مضى الخ

Dann f. 3^a ذو البجادين واسمه عبد الله بن عبد نهم بن عفيف عن محمد بن سعد

3^b مغفل ابو سعيد وكان من البكائين ومن الذين بعثهم عمر الي اهل البصرة

4^a عمران بن حصين بن عبيد يكنى ابا بجيد

4^a سلمة بن الاكوع غزا مع رسول الله صم

4^b ربيعة بن كعب الاسلمي اسلم قديما وكان من اهل الصفة

5^a ابو هريرة واختلفوا في اسمه واسم ابيه علي ثمانية عشر قولا

6^b العلاء بن الحضرمي واسم الحضرمي عبد الله بن سلمى من حضرموت الخ

u. s. w.

Wie aus der Unterschrift ersichtlich, liegt hier der erste Band eines Werkes vor, dessen Titel صفوة الصفاة ist. So steht auch WE. 25, f. 1^a und WE. 24, f. 2^a u. 187^a, während in WE. 138 mehrmals nur صفوة الصفاة vorkommt: und so führt es HKh. IV 7765 an. — Es ist ein Auszug aus dem حلية الاولياء ك' des Abū no'eim, ist aber anders geordnet und lässt die dort angeführten Gewährsstützen fort. Es giebt eine Beschreibung des Lebens und der Ansichten der Auserwählten (المصطفى), Gottesfürchtigen, und führt sie, zuerst die Männer, dann die Frauen, nach den Städten oder Ländern ihrer Herkunft in chronologischer Folge auf. Es beginnt damit, die Vorzüge der Frommen und Gottnahestehenden zu erörtern, und behandelt alsdann den Propheten, seine 4 nächsten Nachfolger und die 10 zum Paradies

Auserwählten. Darauf folgen die unmittelbaren Prophetengenossen (الصكابة) in 5 Klassen (طبقة), dann die mittelbaren Genossen (التابعون). Von diesen zuerst behandelt die Medinenser, die Mekkaner, die aus Ettäff, aus Eljemen u. s. w. (s. WE. 138). — Der Verfasser dieses Werkes ist bei WE. 24, f. 2^a angegeben; es ist:

عبد الرحمن بن علي بن محمد ابن الجوزي

Dies Werk des Abū'lfarag *ibn elgauzi* † 597/1201 (No. 4042) umfasst, obgleich es nur ein Auszug ist, fünf starke Bände.

An dem hier vorliegenden ersten Bande fehlen im Anfange etwa 260 Bl. In dieser Abschrift mag das ganze Werk 2 sehr starke Bände umfasst haben. Wenn in der Unterschrift nicht stände, dies sei das Ende des ersten Bandes (آخر المجلد الاولي), würde ich der Ansicht sein, dass der erste Band ganz fehle und dass dies der zweite sei, an dessen Anfang etwa 80 Bl. fehlen. Das Vorhandene beginnt in der 3. Klasse der unmittelbaren Prophetengenossen.

ومن الطبقة الرابعة ممن اسلم عند الفتح وفيما 13^a
بعد ذلك حكيم بن حزام بن خويلد بن
اسد بن عبد العزي

u. s. w.

ومن الطبقة الخامسة وهم الذين توتى رسول 17^b
الله وهم احدات الاسنان عبد الله بن
العباس بن عبد المطلب يكنى ابا العباس

u. s. w.

ذكر المصطفيات من طبقات الصكابييات خديجة 23^a
بنت خويلد بن اسد بن عبد العزي بن قصي الخ

u. s. w.

ذكر المصطفين من التابعين ومن بعدهم علي 40^b
طبقاتهم في بلدانهم

und zwar zuerst: طبقات اهل المدينة
(in 7 Klassen).

من الطبقة الاولي محمد بن الحنفية ويكنى 41^a
ابا القاسم أمه الحنفية خولة بنت جعفر

u. s. w.

Woran sich schliesst ein Abschnitt:

ذكر المصطفين من عباد المدينة الذين لم 68^a
تعرف اسماؤهم

دراuf 70^b ذكر المصطفيات من عابدات المدينة
فمن المعرفات ملىكة بنت المنكدر

ومن المجهولات الاسماء امراة كانت 70^b
في زمن عمر بن الخطاب

Dann f. 1^b: ذكر المصطفين من طبقات اهل مكة
(in 5 Klassen).
ومن بعدهم

f. 1^b من الطبقة الاولي عبيد بن عمير بن قتادة
الليثي يكنى ابا عاصم

Dann die namenlosen Männer in Mekka:

ذكر المصطفين من عباد كانوا بمكة لم تعرف 84^b
اسماؤهم

86^a die Mekkanischen Frauen daselbst.

87^b من المصطفين من اهل الطائف
سعيد بن السائب الطائفي

88^a من المصطفين من طبقات اهل اليمن من التابعين
ومن بعدهم

93^a ذكر المصطفين من اهل بغداد
ابو هاشم الزاهد

Der letzte Artikel dieses Abschnittes ist
طريق: الحسين الفلاس. Derselbe schliesst: 113^b
الحسين الفلاس لا ياكل الا القمام رحه

Schrift: gross, rundlich, ziemlich dick, geschwungen,
nicht undentlich, fast vocallos. Das letzte Blatt etwas
echadhaft. — Abschrift vom J. 1017 Ragab (1608).

Die Blattfolge ist: 3—61. 2. 62—70. 1. 71 ff.

HKh. IV 7765. III 4624.

9976. WE. 25.

194 Bl. 4°, 17 Z. (22½ × 16; 14 × 10^{cm}). — Zu-
stand: ziemlich gut, obgleich nicht ohne Flecken. —
Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Leder-
band mit Klappe.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel und
Verfasser fehlt eigentlich. Aber auf dem er-
gänzten f. 1^a steht: كتاب صفة الصفوة
لعبد الرحمن [بن] علي بن محمد بن الجوزي

Anfang fehlt, ist aber f. 1^b so ergänzt:
قال اخبرنا محمد بن علي بن محمد الفقيه قال اخبرنا

ابو اسمعيل محمد بن عبد الرحمن الحداد قال اخبرنا ابو عبد الله محمد حقيف قال . . . يقول لما مات احمد بن حنبل بت من ليثني فرايته في المنام فقلت له ما فعل الله بك الخ

F. 3^a beginnt in dem Artikel über احمد بن حنبل

Dieser Band behandelt die frommen Bagdadenser und beginnt hier in dem Abschnitt (اهل بغداد) in dem Artikel über Ibn Hanbal, an welchem aber der Anfang fehlt. Da nun Pet. 189 in demselben Abschnitt abbricht, so ergibt sich, dass der vorliegende Band sich ziemlich unmittelbar anschliesst. In WE. 138 (dem Auszuge aus diesem Werk) ist er auf f. 72—111 abgekürzt, während etwa f. 40—70 aus dem Text in Pet. 189 ausgezogen ist.

Dann folgt:

14^b محمد بن مصعب ابو جعفر الدقاء
15^a سعيد بن وهب ابو عثمان مولي بني شامة بن لوى
u. s. w.

82^b ذكر المصطفين من عباد بغداد الجهوليين الاسماء
87^b ذكر المصطفين من عقلاء الحنابلين ببغداد

[Zuerst الجهنون]

92^a ذكر المصطفيات من عابدات بغداد
[Zuerst العابدات الميرتبية]

96^a ذكر المصطفيات من العابدات البغداديات
الجهولات الاسماء

98^b ذكر من اصطفى من اهل المدائن
[شعيب بن حرب يكنى ابا صالح
Zuerst]

100^b ذكر المصطفين من اهل واسط، [منصور بن زاذان
مولي عبد الله بن عقيل الشقفى]

106^a ذكر المصطفين من اهل الكوفة من التابعين ومن بعدهم
(in 8 Klassen).

Die 1. 106^a سويد بن غفلة بن عوسجة بن عامر

Die 2. 139^a عامر بن شراحيل الشعبي يكنى
ابا عمرو

Die 6. 185^b سفيان بن سعد الشوري يكنى
ابا عبد الله

Die letzten Artikel sind:

191^b حمزة بن عمارة الرقيات يكنى ابا عمارة

محمد بن النصر الحارثي يكنى ابا عبد الرحمن، 192^b
وزاد العجلي 193^b

194^b اسيد الصبي. Dieser Artikel (9 Zeilen lang) schliesst so: حتى يتأذي جيرانه من كثرة بكائه. Dies ist das Ende der 6. Klasse (= Glas. 221, f. 48^a, Z. 13).

Daran schliesst sich, wie es scheint, die Unterschrift des Werkes, die jedoch bis auf das 1. Wort آخر ansradirt und durch das darunter geschriebene الجزء الثالث ergänzt ist.

Schrift: gewandte, etwas flüchtige, aber kräftige Gelehrtenhand, etwas ineinander gezogen, ziemlich gross, vocallos, nicht selten ohne diakritische Punkte. Am Rande bisweilen Zusätze und Berichtigungen. — Abschrift etwa um 800/1397. — Collationirt.

9977. Glaa. 221.

52 Bl. 8vo, 17 Z. (21^{1/2} × 15^{1/2}; 16^{1/2} — 17 × 10^{1/2} cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; stark wasserfleckig; sehr wurmetichig, besonders zu Anfang und am Ende; das erste und letzte Blatt stark beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Ein Stück vom 4. Bande desselben Werkes. Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt nicht f. 1, sondern die Blätter folgen so: 42—52. 1—41.

Das Vorhandene beginnt f. 42^a in der 6. Klasse derer von الكوفة und zwar mit: على والحسن ابنا صالح بن حي وقال محمد بن سعد اسم صالح حي وهو صالح بن صالح الخ = WE. 25, f. 189^a, 7. — Die 7. طبقة f. 48^a: ابو بكر بن عياش مولى واصل بن حباب. — An f. 52^a schliesst sich unmittelbar f. 1^b an. Die ابو داود الجفرى واسمه عمر بن سعيد الخ: f. 5^a طبقة 8. Die Frauen kommen f. 10^a.

F. 15^a ذكر المصطفين من اهل البصرة من التابعين ومن بعدهم، فمن الطبقة الاولى الاحنف بن قيس الخ

Die 2. طبقة f. 29^b: مطرف بن عبد الله بن السكبير

Das Vorhandene bricht in dem Artikel قال مسلم بن يسار mit den Worten ab f. 41^b: جاء مسلم بن يسار الي دجلة وهي تقذف بالزبد،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, wenig vocalisirt, diakritische Punkte fehlen oft. Stichwörter und Uberschriften in grösserer Schrift. — Abschrift o. 800/1397.

9978. WE. 24.

187 Bl. 4to, 19 Z. (25 $\frac{1}{3}$ × 17 $\frac{1}{2}$; 18 $\frac{1}{2}$ × 12^{cm}). —
Zustand: lose im Deckel, nicht ganz sauber. — Papier:
dick, rötlich-gelb, glatt. — Einband: brauner Lederdeckel.

Dasselbe Werk, fünfter und letzter
Band. Titel und Verfasser f. 2^a:

الجزء الخامس من كتاب صفة الصفة وهو آخر الكتاب
تأليف عبد الرحمن بن علي بن محمد بن الجوزي

ذكر المصطفين من اهل بسطام: f. 2^b.
Anfang: f. 2^b.
Zuerst: ابو يزيد البسطامي.

ذكر المصطفين من اهل نيسابور: f. 6^a.
Dann f. 6^a.
يحيى بن يحيى النيسابوري يكنى ابا زكريا

ذكر المصطفيات من عابدات نيسابور: فاطمة 10^b
النيسابورية

ذكر المصطفين من اهل طرسوس (طوس) (lies): 11^b
محمد بن اسلم ابو الحسن الطوسى

ذكر المصطفين من اهل هراة: ابراهيم بن طهمان 13^a

ذكر المصطفين من اهل مرو: عبد الله بن المبارك 15^b
يكنى ابا عبد الرحمن

ذكر المصطفين من اهل بلخ: الصنحاح بن مزاحم 24^a
الهلالى يكنى ابا القاسم

ذكر المصطفين من اهل ترمذ: على بن رزين ابو 33^a
الحسن الخراسانى

ذكر المصطفين من اهل بخارا: محمد بن اسمعيل بن 33^b
ابراهيم البخارى

ذكر المصطفين من فرغانة: ابو بكر بن اسمعيل 35^b
الفرغانى

ذكر المصطفين من خشب: ابو تراب النخشبى 35^b
واسمه عسكر بن الحصين

ذكر المصطفين من اهل مناجوران: على بن محمد 36^b
المناجورانى

ذكر المصطفين من عباد خراسان والمشرق الذين 37^a
لم يعرف بلادهم ولا اسماءهم

ذكر المصطفين من اهل عكبرا: ابو عبد الله 38^b
عبيد الله بن محمد بن بطنة

ذكر المصطفين من اهل الموصل: المعاقى بن 39^a
عمران ابو مسعود الازدى

ذكر المصطفيات من عابدات الموصل: الوفاء الموصلية 44^b

ذكر المصطفين من اهل الرقة: ميمون بن مهران 46^a
يكنى ابا ايوب

48^b ذكر المصطفيات من عابدات الرقة

50^a ذكر المصطفين من اهل الشام
in 8 Klassen (طبقات).

(Zuerst: عمرو بن الاسود السكونى).

2. Klasse 53 ^b	8. Klasse 58 ^a	4. Klasse 60 ^b
5. » 63 ^a	6. » 64 ^a	7. » 71 ^b
	8. » 72 ^a	

76^b ذكر المصطفين من عباد بيت المقدس: ادريس بن
ابى خولة الانطاكى

77^b ذكر المصطفين من عباد المقدسين الجهوليين الاسماء

80^a ذكر المصطفيات من عابدات بيت المقدس: طافية

80^b ذكر المصطفيات من الجهولات الاسماء

82^a ذكر المصطفين من اهل جبلة: مالك بن القسم الجبلى

83^a ذكر المصطفين من اهل العواصم والثغور: ابو عمرو

الاوزاعي

100^b ذكر المصطفين من عباد الثغور الجهوليين الاسماء

102^a ذكر المصطفيات من عابدات الثغور: زينب الطبرية

102^a ذكر المصطفين من عباد اهل الشام الجهوليين الاسماء

105^a ذكر المصطفيات من عابدات الشام: ام الدرداء

111^b ذكر المصطفيات من عابدات الشام الجهولات الاسماء

113^a ذكر المصطفين من اهل عسقلان: آدم بن ابي اياس

113^a ذكر المصطفين من اهل مصر: حبوة بن شريح

ابو يزيد النخعي

122^a ذكر المصطفين من اهل مصر الجهوليين الاسماء

125^b ذكر المصطفيات من عابدات مصر: فاطمة بنت

عبد الرحمن بن عبد الغفار

126^b ذكر المصطفيات من عابدات مصر الجهولات الاسماء

127^a ذكر المصطفين من عباد الاسكندرية: اسلم بن

زيد الجهنى

128^a ذكر المصطفين من اهل ايلة: ابو صخر يزيد بن

ابى سمينة الايلي

128^a ذكر المصطفين من اهل المغرب: ابو عبد الله

المغربى واسمه محمد بن اسمعيل

129^a ذكر المصطفين من عباد المغرب الجهوليين الاسماء

130^a ذكر المصطفين من عباد الجبال

130^a ذكر المصطفين من عباد جبل اللكام

133^b ذكر المصطفين من عباد جبل لبنان

136^a ذكر المصطفين من عباد جبل البطور

136^b ذكر المصطفين من عباد جبال بيت المقدس

137^b ذكر عباد جبال المغرب

- 138^a ذكر عباد جبال الاسكندرية
 138^a ذكر عباد جبل المقطن
 138^b ذكر عباد جبل الاقصر
 139^a ذكر المصطفين من عباد جبال الشام المجهولين الاسماء
 141^a ذكر عابدات جبال الشام
 141^b ذكر المصطفين من عباد جبال غير معروفة المكان
 144^b ذكر المصطفين من عباد الجزائر
 145^b ذكر المصطفين من عباد السواحل
 147^b ذكر المصطفيات من عابدات السواحل
 148^b ذكر المصطفين من عباد البوادي والغلات
 153^b ذكر المصطفيات من عابدات العرب واهل البادية،
 خنساء بنت عمرو النخعية
 157^a ذكر المصطفيات من عابدات العرب واهل البادية
 المجهولات الاسماء
 160^a ذكر المصطفين من العباد الذين لم يعرف لهم
 مستقر وانما لقوا في اماكن
 160^a في طريق مكة
 163^a بين التعلية والخريرية
 165^a عند الحرام
 165^b ذكر المصطفين من العباد الذين لقوا بعرفة
 167^a ذكر المصطفين من عباد لقوا في الطواف
 168^b ذكر المصطفيات من عابدات رعين في الطواف
 172^a ذكر المصطفين الذين لقوا عند المقام
 172^b ذكر المصطفين الذين لقوا بين مكة والمدينة
 172^b ذكر المصطفين ممن لقوا في طريق الغزاة
 173^b ذكر المصطفين من عباد لقوا في طريق سفر
 او طريق سياحة
 175^b ذكر المصطفيات من عابدات لقين في طريق
 السياحة
 178^a ذكر المصطفين من عباد لم يعرفوا باسم ولا مكان
 180^b ذكر المصطفيات من العابدات اللواتي لم يعرفن
 باسم ولا مكان
 183^b ذكر المصطفيات من بنيات صغار تكلمن بكلام
 العابدات
 185^a ذكر المصطفين من عباد الجن
 187^a من متعبدات الجن
 فقالت اكتب تقول غزاة: 187^a Schluss
 اشتغل باولي الامور بك ولا تغفل عن ساعة ان فاتتكم
 [فاتتكم] ليس لم تدركها،

Diesem Bande entspricht der Auszug
 WE. 138, f. 139—166.

Nach der Unterschrift ist diese Abschrift
 nach dem von des Verfassers eigener Hand
 geschriebenen Original gemacht von
 احمد بن ابي بكر محمد بن خسرو بن سرخاب الجوهري البغدادي
 in Bagdad, u. beendigt im J. 600 Gom. I (1204).

Schrift: gross, dick, etwas rundlich, kräftig und
 gewandt, wenig vocalisirt, öfters ohne diakritische Punkte,
 im Ganzen nicht undeutlich. Die Ueberschriften grösser.

F. 1^b n. 2^a zur Seite ist ein klein und eng geschriebenes
 Verzeichniss der in dem Werke behandelten Artikel.

9979. WE. 138.

167 Bl. 4°, 19 Z. (29 × 21; 22 1/2 × 15^{om}). — Zu-
 stand: im Anfang schadhaf und ausgebessert; grosse
 durchgehende Wasserflecken oben und unten, worunter
 zum Theil der Text gelitten hat. Die ersten Lagen etwas
 lose. Der Schluss fehlt, ist aber ergänzt. — Papier:
 gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband mit
 Klappe, etwas schadhaf. — Titel f. 1^a;

كتاب احاسن المحاسن المنتقى من صفوة الصفوة
 لابن الجوزي

so auch in der Vorrede f. 1^b. Verfasser f. 1^a:

انتقاء ابراهيم بن احمد الرقي

الحمد لله الذي اتم على عباده: 1^b Anfang
 الصالحين النعمة، فعند ذلك يتوقع نزول الرحمة . . .
 هذا كتاب اخترت فيه احسن ما في كتاب صفوة الصفوة
 لابي الفرج بن الجوزي الخ

Auszug aus demselben Werke des Ibn
 elgauzi, von Ibrāhīm ben aḥmed ben mo-
 kammed eddimasqī erraqqī elḥanbalī abū
 ishāq † 703/1303. Er lässt alle Gewährsmänner-
 Reihen (الاسانيد) und das sonstige Unwesent-
 liche fort.

Vor auf geht f. 1^b: باب ذكر فضل الاولياء

[عن ابي هريرة رة قال قال رسول الله صعم]

f. 2^b باب ذكر نبينا محمد صعم

مبشرون und die übrigen رة 13^a

30^a ff. سلمان الغارسي.

Das Werk ist eingetheilt in 4 Bände (سفر).

Band I schliesst f. 42^b mit dem الدارقى.

Band II f. 43^b—78^a. F. 43^b beginnt mit حَدِّيرٌ. Der erste Abschnitt behandelt die unmittelbaren Prophetengenossen (الصَّحَابَةُ). Der zweite Abschnitt f. 50^b—78^a die mittelbaren (ذَكَرَ التَّابِعِينَ وَمَنْ بَعْدَهُمْ). F. 50^b اهل المدينة, 60^a اهل مكة, 67^a اهل اليمن, 68^b اهل بغداد.

Band III f. 78^b—125^a. F. 91^a اهل المدائن, 91^a اهل البصرة, 92^b اهل الكوفة, 92^b اهل واسط.

Band IV f. 125^b—167^a. F. 134^a اهل الابلّة, 134^b اهل تَمَسْتَر, 134^b اهل مَهْرَجَان, 134^b اهل عبادان, 135^a اهل سجستان, 135^b اهل كَرْمَان, 135^a اهل شيراز, 135^b اهل اليمامة, 135^b اهل الجَحْرَن, 135^b اهل دَيْبِل, 136^a اهل قزوین, 136^a اهل هَمْدَان, 136^a اهل الدينور, 136^a اهل بَسْطَام, 137^a اهل البَرِي, 137^a اهل اصمهان.

Die weitere Uebersicht der Städte und Länder, deren Angehörige hier behandelt werden, s. genauer bei WE. 24, f. 2^b ff.

F. 166^b مَمْن لا يُعْرَف بِمَكَان. Nach diesem Blatte fehlt 1 Blatt, welches, wie es scheint, auf f. 167^a richtig ergänzt ist.

Schluss f. 167: فَقَالَتْ مَخْلُوقٌ نَظَرَ الْبَيْتَا: فَاسْتَغْنَيْنَا فَكَيْفَ لَوْ نَظَرَ الْبَيْتَا الْخَالِقُ، تَمَّ الْكِتَابُ الْخ.

Schrift: kräftig, gewandt, ziemlich gross, gleichmässig, gefällig, genau, ganz vocalisirt. Die Ansehriften roth. — Abschrift etwa um 800/1397. — Collationirt.

HKh. I 114. IV 7765 (wo der Verfasser fälschlich الرَّمِي heisst).

9980. Pet. 376.

214 Bl. 4°, 24 Z. (26 × 18^{1/2}; 21 × 15^{cm}). — Zustand: unsauber, fleckig, schadhaf, besonders im Anfang und mehr noch am Ende, wo die Blätter in der Mitte ein grosses Loch haben. F. 4 eingerissen. — Papier: gelb, diok, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. Der vordere und hintere Deckel sind lose. — Titel f. 1^a:

كِتَابٌ فِيهِ مَنَاقِبُ الْأَبْرَارِ وَحُكَايَا الْأَخْيَارِ
تَأليف الشيخ تاج الاسلام أبي عبد الله الحسين بن
نصر بن [أحمد الموصلي الشافعي المعروف بابن خميس]

Das Eingeklammerte steht nicht in dem schadhaf, etwas verklebten und zum Theil unvollständigen Titelblatt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله على ما انعم به من الآله واجزل من عطائه وصرف من لوائه ودفع من بلائه . . . أما بعد فاني تنبعت مسموئاتي مما

جميعه السادة العلماء . . . من اخبار الصالحين واحوال الاولياء الصادقين

Ein biographisches Werk über die ausgezeichnetsten Frommen, von Elkosein ben naçr ben ahmed elmauçili tağ elislām abū 'abd allāh ibn hamis † 552/1157. Die dafür benutzten Werke sind f. 1^b angegeben.

Der erste Artikel f. 1^b untèn handelt von: ابو على الفصيل بن عياض بن مسعود بن بشر التميمي ثم اليربوعي خراساني

Der zweite Artikel f. 5^a: ابو اسحق ابراهيم بن ادوم بن منصور رة من كورة بلخ

In jedem Artikel ist eine grosse Anzahl ihrer Aussprüche und Ansichten angeführt. F. 16^b wird معروف الكرخي 30^a, ذو النون المصري 203^b behandelt.

Schluss f. 214^a (sehr schadhaf): فَقَالُوا هَذَا . . . الَّذِي جِئْتُ بِهِ . . . عَدَا لَمَنْعُهُ هَذَا مَا . . . الْكِتَابُ الَّذِي يَسْمَى مَنَاقِبُ الْأَبْرَارِ وَالصَّالِحِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَالْأَخْيَارِ الْخ

Schrift: gross, gewandt, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. Collationirt. Die Handschrift ist falsch gebunden, hat auch Lücken. Die Blattfolge ist: 1—29. 151. 152. 30—37. 153—203. 131—150. 122—130. 40—121. Lücke. 204—214. In die Lücke gehören die zusammenhängenden Blätter 38. 39. — Abschrift um 700/1300.

HKh. VI 13001.

9981. Spr. 358.

248 Bl. 8vo, o. 16—20 Z. (21 × 15^{1/3}; 14—15^{1/2} × 10^{1/2} cm). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken; noch wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: brauner Lederband mit vergoldetem Rücken. — Titel f. 1^a oben am Rande, von späterer Hand:

طبقات الصوفية

Verfasser fehlt; ebenso der Anfang.

Biographien berühmter Çufis, alphabetisch geordnet, von Anfang an bis auf die Zeit des Verfassers.

Der hier zuerst vorkommende Artikel behandelt f. 1^a: ابو اسحق ابراهيم بن عمر بن علي بن ابو اسحق بكر العلوي † 825/1422. Der Verfasser hat seine Vorlesungen besucht im J. 823/1420—824/1421. Er lebt noch im J. 855/1451 (f. 248^a).

Der letzte Artikel f. 215^b: أبو يعقوب يوسف بن يعقوب بن أبي الخلد † c. 700/1800.

Darauf folgt f. 216^a: باب الكنى. Zuerst: الفقيه أبو بكر بن عيسى بن عثمان الأشعري المعروف بابن حنكاس † 664/1266.

Dann f. 244^a ein فصل enthaltend ein Verzeichniss von Personen, deren Namen oder Vatersnamen oder Zeit oder Lebensverhältnisse dem Verfasser unbekannt geblieben sind. Derselbe beginnt: فمن ذلك ما يحكي عن عيلة ورزم وهما شيخان مشهوران الخ

Schluss f. 248^a: وكانت وفاته سنة ٨٣٦ نفع الله به امين، خاتمة، قال العبد الضعيف راجي رحمة ربه الكريم اللطيف هذا آخر ما تيسر جمعه من ذكر هارلاء السادة وانا اتوسل بهم الي الله ان ينفعنا بهم . . . وان يعتم الجميع برحمته الشاملة التي سبقت غضبه. وهو حسبنا ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله

Nach f. 65. 71 fehlt je 1 Blatt.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, rundlich, vocallos, deutlich. Die Stichwörter der Artikel meist roth. F. 65 bis 87 und 107—110. 211—230. 247. 248 von neueren Händen ergänzt. — Abschrift c. 1750.

9982. Spr. 364.

245 Bl. Folio, 29 Z. (31 × 21½; 22 × 14^{cm}). — Zustand: wurmtichtig, sehr fleckig, vielfach ausgebessert am Rande und am Rücken. Der Text oft beschädigt, so auch die 2 letzten Blätter. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1^a:

كتاب لواقح الأنوار في طبقات الاخبار

So auch Einleitung f. 2^a. Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

عبد الوهاب بن أحمد بن علي الشعراوي الانصاري

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي خلع على اوليائه خلع انعامه فهم بذلك له حامدون واختصهم بمحبتته واقامهم في خدمته فهم على صلواتهم يحافظون . . . وبعد فهذا كتاب لتخصت فيه طبقات جماعة من الاولياء الذين يقنندي بهم في طريق الله عز وجل من الصحابة والتابعين الي آخر القرن التاسع وبعض العاشر الخ

Biographien von Çüfts, von Anfang (den Prophetengenossen) an bis ins 10. Jahrh. der Hîgra hinein, von 'Abd elwahhâb eššā'rānî (oder

auch eššā'rāwî) † 978/1666 (No. 1365). Er führt von Jedem mehr oder weniger charakteristische Aussprüche an, aber durchschnittlich aus der Zeit, in welcher der Betreffende schon, über die Anfänge des Çüfismus hinaus, eine mittlere oder höchste Stufe darin erreicht hatte. Das Biographische ist kurz behandelt und das Ganze hat einen die „Schüler“ anregenden Zweck oder auch einen apologetischen. In der Darstellung unterscheidet der Verfasser das sicher Ueberlieferte von dem Zweifelhafte oder nicht ganz gut Beglaubigten. Den Schluss des Werkes bilden die Seils, die er selbst gekannt, bei denen er selbst gehört hat. Wer dies Werk andächtig liest, der ist gleichsam Zeitgenosse aller darin Behandelten, weil er Gelegenheit hat, sie aus ihren Ansichten und Reden kennen und schätzen zu lernen.

Vorausgeschickt ist f. 2^a: مقدمة في بيان ان طريق القوم مشيدة بالكتاب والسنة وانها مبنية على سلوك اخلاق الانبياء والاصفياء وبيان انها لا تكون مذمومة الا ان خالفت صريح القران او السنة او الاجماع

Das Werk selbst beginnt f. 9^b.

Zuerst behandelt: فالولهم الامام ابوبكر الصديق رة، [واسمه عبد الله بن ابي قحافة عثمان الخ]

Dann f. 10^a ومنهم الامام عمر بن الخطاب رة
10^b ومنهم الامام عثمان بن عفان

u. s. w. Der zuletzt behandelte ist f. 193^b—196^b الشيخ العارف بالله سيدي علي بن شهاب [جد المصنف] † 891/1486.

Die الخاتمة (seine Zeitgenossen behandelnd) beginnt f. 196^b:

سيدي محمد المغربي الشاذلي † c. 918/1507
علي العياش († 956/1549) zuletzt 244^a

Der Verfasser hängt zum Beschlusse noch f. 244^a Erwähnung einiger Eigenthümlichkeiten verschiedener Çüfts an (ذکر نیده من احوال العلماء) العالمين من اهل مذهبننا

Schluss f. 245^b (wegen des beschädigten Blattes mangelhaft): والامام . . . فاكتفينا بشهر . . . رضى الله تعالى عنهم

Aus der Unterschrift erhellt, dass der Verfasser dies Werk beendigt im J. 952 Raġab (1545).

Wegen des schadhafsten Textes ist mir nicht überall gewiss, ob die Blätter richtig auf einander folgen und ob nicht einige Lücken sind. Nach f. 89 und 167 fehlt wol etwas, nach f. 126 fehlt 1 Blatt. — An einigen Stellen sicher verbunden. Es folgen auf einander: 34. 36. 35. 37 ff. — Ferner: 126. 129. 127. 128. 130 ff. — Ferner: 176. 178. 177. 179 ff.

Schrift: ziemlich gross, gewandt und gefällig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschritt c. 1700. — Auf dem Vorblatte ein Stück eines Inhaltsverzeichnisses. — HKh. V 11206.

9983.

Dasselbe Werk in:

1) Pm. 695.

328 Bl. 4°, c. 27 Z. (29 $\frac{1}{2}$ × 19; 19 $\frac{1}{2}$ × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch stellenweise am Rande und besonders zu Anfang der obere Rand, zumal dessen Ecke, wasserfleckig; ausserdem auch einzelne Blätter so, wie 36. 46 u. 47. 298. 309 ff.; ferner schmutzig und fleckig mehrere Blätter, so besonders f. 37^b. 46^a. 64^b. 95. 213^a. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a von neuer Hand ergänzt:

هذه الطبقات الكبرى المسماة بلواقح الانوار الخ
لعبد الوهاب الشعرائي

Der Schluss fehlt. Das Vorhandene hört f. 328^b auf in dem Artikel محمد الصوفي الشيخ
وانتفعت بكلامه و اشاراته رحمه
الله تعالى ونفعنا به

Das darunter von späterer Hand geschriebene اللہ بعون اللہ ist unrichtig. Es fehlen etwa 15—19 Blätter.

Bl 1 fehlt, ist aber von neuerer Hand (in kleiner gefälliger Schrift) richtig ergänzt.

Nach f. 66 fehlen 2 Bl. (= Pm. 555, 97^b, 9 bis 100^a, 21).

Die خاتمة des Werkes beginnt f. 274^b.

Schrift: ziemlich gross (doch stellenweise kleiner), etwas grade stehend, im Ganzen etwas gedrängt, deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften roth, auch einige Stichwörter so. Der Text in rothen Linien eingerahmt. Colationirt. — Abschritt c. 1100/1688.

2) Pm. 555.

291 Bl. 8vo, 25 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 15 $\frac{1}{2}$; 15 × 10^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch zum Theil fleckig und schmutzig, wie f. 140^b—142^b. 170. 240^b; die obere

Ecke ist stellenweise wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a richtig.

Es ist hier nur $\frac{2}{3}$ des Werkes vorhanden; die Handschrift hört auf in dem Artikel über سيدي يوسف العجمي الكوراني
وعز ما عند أبناء الدنيا مالهم فان بدلوا
لنا مالهم بدلنا لهم وقتنا وكان اذا خرج

Die Ergänzung f. 291^a von ganz neuer Hand, wodurch der Schein der Vollständigkeit des Werkes erweckt werden soll, ist unrichtig.

F. 290^b, 25 entspricht Pm. 695, 229^b, 10.

Schrift: ziemlich gross, breitgezogen, vocallos, nicht unendlich, gleichmässig. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rothen Linien eingerahmt. — Abschritt c. 1160/1737.

9984. Spr. 365.

107 Bl. 8vo, 23 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{2}$ —14; 14—14 $\frac{1}{2}$ × 9—9 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: wurmstichig, wasserfleckig. Der Rand unten beschädigt u. öfters ausgebessert. — Papier: gelb, dick, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er ist nach f. 49^b und 95^b:

الكواكب الدرزية في تراجم السادة الصوفية

Verfasser fehlt; es ist:

عبد الرؤف بن تاج العارفين بن علي بن زين العابدين
الحضادي المناوي القاهري الشافعي زين الدين

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt
حرف الهمزة ابو اسحاق ابن طريف شيخ
الشيخ ابن عربي كان عظيم المقدار رفيع المنار
مقصودا من جميع الاقطار الخ

Der 2. Artikel f. 1^b: ابو السعود ابن شبل
البغدادي العارف الاتخم الصوفي الخ

Dies Werk des 'Abd errauf ben tåg el'arifin ben 'alī elkhaddādi elqāhiri elmonāwī z ein eddīn, geb. 952/1545, † 1031 Çafar (1621), behandelt in 11 Klassen (طبقة) die hervorragendsten Çufis. Die einzelnen Artikel sind alphabetisch geordnet, meistens von ziemlichem Umfang, und enthalten, ausser biographischen Angaben, in der Regel Aussprüche und Erzählungen von besonderen Gnadengaben

علفناه من الغرض . . . ويدخلنا الجنة برحمته فانه
 لن يدخلها احدا بعمل فكيف بلا عمل'
 Nach der Unterschrift ist die Reinschrift
 des Werkes vom Verfasser beendet im J. 1011
 Rabr' II (1602).
 Schrift: ziemlich gross, kräftig, gedrängt, ziemlich
 deutlich, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften u. Stich-
 wörter roth. — Abschrift vom Jahre 1052 Çafar (1642).
 Nach f. 27 fehlen 2 Blätter.
 HKh. V 10962 (في مناقب الصوفية).

der in Rede stehenden Männer. Jede
 Klasse umfasst ein Jahrhundert. — F. 1^a be-
 ginnt mit der 6. Klasse (ohne besondere Ueber-
 schrift), welche die Çüfis des 6. Jahrhunderts
 d. H. (500—600) behandelt. Es fehlt hier
 also der ganze erste Band. Jede Klasse hat
 ein kurzes Vorwort und eine Aufzählung der
 darin behandelten Artikel. Beides fehlt bei der
 6. Klasse. Sonst ist dieselbe vollständig bis
 f. 27^b, wo sie im Artikel محمد بن احمد بن
 محمد بن احمد بن ابراهيم القرشي
 † 599 abbricht (= Lbg. 308;
 f. 31^b). In der Lücke nach f. 27 fehlt der
 Schluss der 6. Klasse, dann die 7. und 8.
 ganz und die erste Hälfte der 9. (im Ganzen
 150 Bl.). F. 28^a beginnt in dem Artikel:
 محمد بن احمد بن محمد بن احمد بن مخلوف
 † 847. Der letzte Artikel darin ist f. 39^b—49^b:
 يحيى بن محمد بن محمد بن احمد بن عبد السلام الصوفي
 † 871/1466.

F. 49^b beginnt die 10. Klasse (d. J. 900
 bis 1000) الحمد لله الذي خض من شاء بالكرامات
 والفصائل . . . وبعد فهذه الطبقة العاشرة من الكواكب
 الدرية في مدح السادة الصوفية فيمن مات بعد
 النسمانية الي آخر القرن وهم مائة رم

Dieselbe enthält 100 Artikel; ein kurzes
 Verzeichniss derselben geht voran. Zuerst f. 50^a:
 ابراهيم بن محمد بن ابي بكر بن مسعود بن رضوان
 برهان الدين المرقي المقدسي المصري الشافعي
 ابن ابي شريف الخ

F. 95^b beginnt die 11. Klasse (d. J. 1000
 bis 1100) الحمد لله الذي جعل المصطفى صتم
 خاتم اوليائه . . . وبعد فهذه هي الطبقة الحادية
 عشر من الكواكب الدرية في تراجم السادة الصوفية
 وهم ستة وثلاثون انسانا الخ

Dieselbe enthält 36 Artikel und beginnt mit:
 ابراهيم النبتيني المجدوب

Der zuletzt behandelte Artikel ist f. 107^a:

يوسف الزرطاف المغربي
 † 1015/1606.

Schluss: لما اسمعهم من خطابه بقوله فاستبقوا
 الخيرات الي الله يرجعكم جميعا وهذا منتهي ما

9985. Lbg. 308.

220 Bl. 8vo, 25 Z. (20^{1/4} × 14^{3/4}; 18^{1/2} × 8^{1/4}^{om}). —
 Zustand: im Ganzen gut, doch am Rande wasserfleckig. —
 Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Papp-
 band mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel-
 überschrift f. 1^b:

ك الكواكب الدرية في تراجم الصوفية للمناوي

Diese 2. Hälfte des Werkes geht von der
 5. Klasse bis zur 11.

Die 5. Klasse beginnt f. 1^b: الحمد لله
 كشاف الغطاء فياص العطا . . . وبعد فهذه الطبقة الخامسة
 من الكواكب الدرية فيمن مات بعد الاربعمائة الي
 آخر القرن الخامس الخ

(5. Kl. f. 1^b; 6. Kl. 10^a; 7. Kl. 40^a; 8. Kl. 107^b;
 9. Kl. 181^a; 10. Kl. 175^a; 11. 210^b.)

Schluss wie bei Spr. 365.

Bl. 1 richtig ergänzt.

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. Ueber-
 schriften und Stichwörter roth, ebenso die am Rande an-
 gegebenen im Text behandelten Artikel. — Abschrift
 im J. 1169 Šs'bān (1756).

9986. Spr. 353.

149 Bl. 4vo, 15 Z. (24^{2/3} × 16; 20 × 12^{om}). — Zu-
 stand: sehr wasserfleckig, unsauber, mehrfach ausgebessert,
 auch im Text. Bl. 1 besonders schadhaf. — Papier:
 gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattun-
 rücken. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und
 Schluss fehlt.

Dies grössere Bruchstück enthält Biogra-
 phien frommer Männer des 3. Jahrhdts, nebst
 Aussprüchen derselben.

Das Vorhandene beginnt in dem Artikel über *ذو النون المصري*.

F. 1^a, 2 beginnt: وقال بعضهم كنا عند ذي النون المصري رة فتذاكرنا المحبة فقال كفوا عن هذه المستئلة لئلا تسمعها الجوس فتدعيها ثم انشأ يقول الخ

Der letzte hier vorkommende Artikel behandelt f. 148^a den *ابو عبد الله احمد بن يحيى الجلاء رة بغدادى الاصل*, aqam *بالرملة ودمشق الخ*

Nach dem Vorliegenden lässt sich nicht darüber urtheilen, ob das Werk in Klassen eingetheilt sei. Aber da alle Aufgeführten dem 3. Jahrhdt d. H. angehören, ist es wahrscheinlich und es ist wohl möglich, dass das ganze Bruchstück in den ersten Band des so eben besprochenen Werkes des *Elmonāwi* gehöre. Alsdann ist die dritte Klasse desselben (die Jahre 200—300) hier fast ganz vorhanden.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, breit, deutlich, vocalisirt. Collationirt. — Abschrift c. 1050/1540.

Am Ende folgen die Blätter so: 142; Lücke von 1 Bl.; 149. 143—148.

9987. Spr. 352.

47 Bl. 4°, 27 Z. (22. 23) (23½ × 16½; 21 × 14^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Bruchstück desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Ende fehlt.

Die Blätter sind falsch gebunden und voll Lücken; sie folgen so: 21—26; Lücke von 44 Bl.; 28—33. 27; Lücke von 32 Bl.; 45. 34—39. 44; Lücke von 1 Bl.; 42. 43. 40. 19. 17. 18. 20. 41. 46. 47; grosse Lücke; 1—8; Lücke von 2 Bl.; 13. 14. 9—12. 15. 16.

F. 21 beginnt in dem Artikel *ابراهيم بن ادهم ابو الفيص ذو النون المصري*, واسمه *ثوبان بن ابراهيم* وقيل *الفيص بن ابراهيم* † 246/859

Dies Stück f. 21—26 findet sich in Spr. 353 nicht; es würde noch vor f. 1 daselbst gehören.

F. 28—33. 27 = Spr. 353, f. 65^a, 15 bis f. 76^b, 9.
F. 45. 34—39. 44 = » 129^a, 13 » 142^b, 14.
F. 42. 43. 40. 19, 20 = » 149^b, 11. 143—148^b, ult.

Die folgenden Blätter, von f. 17 an (in der angegebenen Reihenfolge), behandeln die Çufis des 4. Jahrhunderts.

Der erste ist hier:

17^b *ابو محمد رويم بن احمد بن يزيد بن رويم بن يزيد* [ويقال رويم بن محمد] † 808/915

20^a † 817/929 *ابو عبد الله محمد بن الفضل البلخي*
u. s. w. Die letzten hier Behandelten sind:

16^b † 866/976 *ابو عبد الله بن احمد بن محمد المقرئ*

16^b † 878/988 *اخوة ابو القسم بن احمد بن محمد المقرئ*

Schrift: gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Das *منهم*, womit jeder Artikel beginnt, in grösserer Schrift. — Abschrift c. 1050/1540. — Collationirt.

9988. Pm. 185.

3) f. 9—11^b.

8°, 15 Z. (Text: 10½ × 5^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, dünn, glatt.

Titel und Verfasser fehlt. Auf f. 1^a in dem Inhaltsverzeichniss von späterer Hand:

جملة من اخبار الزهاد على حروف المعجم

was der Sache nach richtig ist und dem Anfang entnommen ist: es ist nämlich ein alphabetisches Verzeichniss frommer Männer, nebst einigen Aussprüchen derselben.

Anfang: فصل الألف في ذكر جملة من اخبار الزهاد

ونصائحهم على ترتيب الحروف اويس القرنى رحمه وهو اويس ابن انيس القرنى ومن كلامه لا تعمروا دوركم في الدنيا الخ

يحيى بن معاذ وقال العاقل المصيب:

من عمل ثلثا ترك الدنيا قبل ان تتبركه وينى قبره قبل ان يدخله ارضى ربه وخالفه قبل ان يلقاه

Schrift: Persischer Zug, recht klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter (zuerst roth, dann) schwarz überstrichen. — Abschrift c. 1200/1785.

9989.

1) Pet. 483, f. 95—98.

8°. — Zustand: der Rand ist überall ausgebessert, zum Theil auch die Textblätter. — Papier: gelb, glatt, dünn.

Bruchstück, ohne Anfang und Ende; ausserdem fehlen nach f. 96 wenigstens 2 Blätter.

Eine Zusammenstellung berühmter Çufis und Heiligen (*اولياء*), in der Weise, dass jeder derselben in einen kleinen Kreis von 27/10^{cm} in

grösserer Schrift mit seinem Hauptnamen hineingeschrieben und ausserdem in kleiner Schrift mehr oder weniger seine Bedeutung hervorgehoben ist, bisweilen mit Angabe von Jahreszahlen. Sie sind so geordnet, wie sie in ihrem Lehrverhältniss zu einander gestanden haben, und diese Beziehung ist durch Striche von einem zu dem anderen Kreise angedeutet. Die Hauptsächlichsten stehen auf der Mitte der Seite; so f. 95^a أبو بكر النشاج; zuletzt f. 98^b على بن لالا الاسفرائي

2) Mo. 164, 8, f. 48—160^a.

Charakterzüge ans dem Leben der Frommen, betitelt (wahrscheinlich):

الفصول والاختبار من مناقب الأبرار
in 25 Abschnitten. S. No. 4345, 8.

9990.

Denselben Gegenstand behandeln auch noch folgende Werke:

- 1) قاسم بن محمد von اخبار صلحاء الاندلس f. 242/866. القربى
- 2) احمد بن محمد بن زياد von طبقات النساك f. 840/951. الغزوي ابن الاعرابي
- 3) احمد بن محمد البسوي von طبقات الصوفية f. 396/1006. ابو العباس
- 4) عبد الملك von تهذيب الاسرار في طبقات الاختبار f. 407/1016. ابن محمد الخركوشي
- 5) انوار الافكار فيمن حل جزيرة الاندلس من الزهاد احمد بن عبد الرحمن بن محمد von الابرار f. 569/1173. الخزرجي ابن الصقر
- 6) محمد بن اسعد الحسيني von طبقات الطالبين f. 588/1192.
- 7) ابن الجوزي von اللقط في حكايات الصالحين f. 597/1201.
- 8) المبارك بن عبيد von المختار في مناقب الابرار f. 606/1209. الكريم الجزري ابن الاثير
- 9) روض الرياحين في حكايات الصالحين von f. 768/1367. عبد الله بن اسعد اليافعي

- 10) نزهة عيون النواظر ومحنة القلوب والنواظر von demselben.
- 11) مناقب الاحباب ومراتب اولي الالباب von محمد بن الحسن بن عبد الله الحسيني f. 776/1874.
- 12) مجمع الاخبار في مناقب الاختيار von demselben.
- 13) ابن الملقن von طبقات الاولياء f. 804/1401.
- 14) روضة العباد في مناقب الصوفية الزهاد عبد الرحمن بن محمد البسطامي um 880/1427.
- 15) حلية الاولياء في طبقاتهم von السيوطي f. 911/1505.
- 16) الفوائد الوافية بترتيب طبقات الصوفية von يوسف بن شاهين بن قطلوبغا um 920/1514.
- 17) هم القاصرين بذكر الائمة المجتهدين المتعبدين محرر عمر بن احمد الحلبي الشتاع von f. 986/1590.
- 18) تحقيق الصفاء في تراجم بني الوفاء محمد بن f. 964/1647. عبد العزيز المكي ابن فهد
- 19) نواتر الاخبار في مناقب الاختيار طاشكيري زاده von f. 968/1661.
- 20) اخبار البكري von محمد بن علي البكري f. 994/1586. شمس الدين
- 21) ارغام اولياء الشيطان بذكر مناقب اولياء الرحمن von عبد الرؤوف المناوي f. 1081/1622.
- 22) نسيمات الامتار في ذكر بعض اولياء الله تعالى الاختيار von احمد بن ابي الفتح الحكمي f. 1044/1684.
- 23) تاج الدين بن von تقريب النفحات للجامي f. 1050/1640. زكرياء بن سلطان النقشبندي
- 24) تقريب رشحات عين الحيوة von demselben.
- 25) ذكر سلسلة مشايخ الخلدوتية حسن بن von احمد الخلدوتي امي سنان زاده f. 1088/1677.
- 26) امين بن خير الله بن محمود von منهل الاولياء f. 1203/1789. العمري
- 27) الكشف والبيان عن مشايخ الزمان von dems.
- 28) رفع نقاب الخفا عن من انتهى الي وفا وابي وفا محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق von مرتضى f. 1206/1791.
- 29) منظومة في سلسلة السادة الوفاوية حسين بن von عبد الرحمن بن محمد المنزلاوي f. 1211/1796.

Das Vorhandene beginnt in dem Artikel über ذو النون المصري.

F. 1^a, 2 beginnt: وقال بعضهم كنا عند ذي النون المصري رة فتذاكرنا الحجة فقال كفوا عن هذه المسئلة لئلا تسمعها الجوس فتدعيها ثم انشأ يقول النخ

Der letzte hier vorkommende Artikel behandelt f. 148^a den ابو عبد الله احمد بن يحيى الجلاء رة بغدادى الاصل، اقام بالرملة ودمشق النخ

Nach dem Vorliegenden lässt sich nicht darüber urtheilen, ob das Werk in Klassen eingetheilt sei. Aber da alle Aufgeführten dem 3. Jahrhdt d. H. angehören, ist es wahrscheinlich und es ist wohl möglich, dass das ganze Bruchstück in den ersten Band des so eben besprochenen Werkes des Elmonāwi gehöre. Alsdann ist die dritte Klasse desselben (die Jahre 200—300) hier fast ganz vorhanden.

Schrift: zismlich grosse, gefällig, gleichmässig, breit, deutlich, vocalisirt. Collationirt. — Abschrift c. 1050/1840.

Am Ende folgen die Blätter ao: 142; Lücke von 1 Bl.; 149. 143—148.

9987. Spr. 352.

47 Bl. 4°, 27 Z. (22. 23) (23¹/₂ × 16¹/₂; 21 × 14^{cm}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Bruchstück desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Ende fehlt.

Die Blätter sind falsch gebunden und voll Lücken; sie folgen so: 21—26; Lücke von 44 Bl.; 28—33. 27; Lücke von 32 Bl.; 45. 34—39. 44; Lücke von 1 Bl.; 42. 43. 40. 19. 17. 18. 20. 41. 46. 47; grosse Lücke; 1—8; Lücke von 2 Bl.; 13. 14. 9—12. 15. 16.

F. 21 beginnt in dem Artikel ابراهيم بن ادهم. ابو الفيص ذو النون المصري، واسمه ثوبان بن ابراهيم وقيل الفيص بن ابراهيم † 245/859

Dies Stück f. 21—26 findet sich in Spr. 353 nicht; es würde noch vor f. 1 daselbst gehören.

F. 28—33. 27 = Spr. 353, f. 65^a, 16 bis f. 76^b, 9.
F. 45. 34—39. 44 = » 129^a, 13 » 142^b, 14.
F. 42. 43. 40. 19, 20 = » 149^b, 11. 143—148^b, nlt.

Die folgenden Blätter, von f. 17 an (in der angegebenen Reihenfolge), behandeln die Çufis des 4. Jahrhunderts.

Der erste ist hier:

17^b ابو محمد رويم بن احمد بن يزيد بن رويم بن يزيد [ويقال رويم بن محمد] † 808/916

20^a † 817/929 ابو عبد الله محمد بن الفضل البلخي
u. s. w. Die letzten hier Behandelten sind:

16^b † 866/976 ابو عبد الله بن احمد بن محمد المقرئ

16^b † 878/988 ابو القاسم بن احمد بن محمد المقرئ

Schrift: gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Das منهم, womit jeder Artikel beginnt, in grösserer Schrift. — Abschrift c. 1050/1840. — Collationirt.

9988. Pm. 185.

3) f. 9—11^b.

8°, 15 Z. (Text: 10¹/₂ × 5^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, dünn, glatt.

Titel und Verfasser fehlt. Auf f. 1^a in dem Inhaltsverzeichniss von späterer Hand:

جملة من اخبار الزهاد على حروف المعجم

was der Sache nach richtig ist und dem Anfang entnommen ist: es ist nämlich ein alphabetisches Verzeichniss frommer Männer, nebst einigen Aussprüchen derselben.

Anfang: فصل الألف في ذكر جملة من اخبار الزهاد ونصائحهم على ترتيب الحروف أليس القرنى رحمه وهو اويس ابن انيس القرنى ومن كلامه لا تعمروا دوركم في الدنيا النخ

Schluss: يحيى بن معاذ وقال العاقل المصيب: من عمل ثلثا ترك الدنيا قبل ان تتركه وبني قبره قبل ان يدخله ارضى ربه وخالفه قبل ان يلقاه.

Schrift: Persischer Zug, recht klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter (zuerst roth, dann) schwarz überstrichen. — Abschrift c. 1200/1785.

9989.

1) Pet. 483, f. 95—98.

8°. — Zustand: der Rand ist überall ausgebessert, zum Theil auch die Textblätter. — Papier: gelb, glatt, dünn.

Bruchstück, ohne Anfang und Ende; ausserdem fehlen nach f. 96 wenigstens 2 Blätter.

Eine Zusammenstellung berühmter Çufis und Heiligen (اولياء)، in der Weise, dass jeder derselben in einen kleinen Kreis von 27/10^{cm} in

grösserer Schrift mit seinem Hauptnamen hineingeschrieben und ausserdem in kleiner Schrift mehr oder weniger seine Bedeutung hervorgehoben ist, bisweilen mit Angabe von Jahreszahlen. Sie sind so geordnet, wie sie in ihrem Lehrverhältniss zu einander gestanden haben, und diese Beziehung ist durch Striche von einem zu dem anderen Kreise angedeutet. Die Hauptsächlichsten stehen auf der Mitte der Seite; so f. 95^a ابو بكر النشاج; zuletzt f. 98^b على بن لالا الاسفرائي

2) Mo. 164, 8, f. 48—160^a.

Charakterzüge ans dem Leben der Frommen, betitelt (wahrscheinlich):

الفصول والخبار من مناقب الابرار
in 25 Abschnitten. S. No. 4345, 8.

9990.

Denselben Gegenstand behandeln auch noch folgende Werke:

- 1) قاسم بن محمد von اخبار صلحاء الاندلس
القرطبي † 242/866.
- 2) احمد بن محمد بن زياد von طبقات النساك
الغزي ابن الاعرابي † 840/951.
- 3) احمد بن محمد البسوي von طبقات الصوفية
ابو العباس † 396/1006.
- 4) عبد الملك von تهذيب الاسرار في طبقات الاخبار
ابن محمد الخركوشي † 407/1016.
- 5) انوار الافكار فيمن حل جزيرة الاندلس من الزهاد
احمد بن عبد الرحمن بن محمد von الابرار
الخزرجي ابن الصقر † 569/1178.
- 6) محمد بن اسعد الحسيني von طبقات الطالبين
† 588/1192.
- 7) † 597/1201 ابن الجوزي von اللقط في حكايات الصالحين
- 8) المبارك بن عبد von المختار في مناقب الابرار
الكريم الجزري ابن الاثير † 606/1209.
- 9) روض الرياحين في حكايات الصالحين
عبد الله بن اسعد البياعى † 768/1367.
- 10) نزهة عيون النواظر وتحفة القلوب والنواظر von
demselben.
- 11) مناقب الاحباب ومراتب اولي الالباب von
محمد بن الحسن بن عبد الله الحسيني † 776/1874.
- 12) مجمع الاخبار في مناقب الاخبار von demselben.
- 13) ابن الملحق von طبقات الاولياء † 804/1401.
- 14) روضة العباد في مناقب الصوفية الزهاد
عبد الرحمن بن محمد البسطامي um 880/1427.
- 15) حلية الاولياء في طبقاتهم † 911/1606.
- 16) الفوائد الوفية بترتيب طبقات الصوفية
يوسف بن شاهين بن قطوبغا um 920/1514.
- 17) محرك هم القاصرين بذكر الائمة المجتهدين المتعبدين
عمر بن احمد الحلبي الشنقاع † 986/1680.
- 18) تحقيق الصفاء في تراجم بني الوفاء
عبد العزيز المكي ابن فهد † 954/1647.
- 19) نواذر الاخبار في مناقب الاخبار
طاشكيري زاده von نواذر الاخبار في مناقب الاخبار
† 968/1661.
- 20) محمد بن علي البكري von اخبار الاخبار
شمس الدين † 994/1686.
- 21) ارغام اولياء الشيطان بذكر مناقب اولياء الرحمن
عبد الرؤف المناوي † 1081/1622.
- 22) نسيبات الاسحار في ذكر بعض اولياء الله تعالى الاخبار
احمد بن ابي الفتح الحكمي † 1044/1684.
- 23) تاج الدين بن von تقريب النفحات للجامي
زكرياء بن سلطان النقشبندي † 1050/1640.
- 24) تقريب رشحات عين الحيوة
von demselben.
- 25) ذكر سلسلة مشايخ الخلوونية
احمد الخلووني امي سنان زاده † 1088/1677.
- 26) امين بن خير الله بن محمود von منهل الاولياء
العبري † 1203/1789.
- 27) الكشف والبيان عن مشايخ الزمان
von dems.
- 28) رفع نقاب الخفا عن انتمى الي وفا وابي وفا
محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق
مرتضى † 1205/1791.
- 29) حسين بن von منظومة في سلسلة السادة الوفاوية
عبد الرحمن بن محمد المنزلاوي † 1211/1796.

4. Juristen.

9991. Spr. 292.

1) f. 1—72.

178 Bl. 8vo, 17 Z. (16 $\frac{1}{4}$ × 11; 13 × 5^{cm}). — Zustand: wurmtotig, nicht ganz sauber. Am Rande (auch im Text) öfters ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel f. 1^a (von späterer Hand, 2 mal): تذكرة الفقهاء. Er ist vielmehr:

طبقات الفقهاء

So f. 71^b am Schluss. Verfasser f. 1^a oben in der Ecke (roth), aber durch Abschneiden verstümmelt. Es ist:

ابو اسحق إبراهيم بن علي بن يوسف الفيروزآبادي
الشبيرازي الشاطعي

قال الشيخ ابو الحسن بن احمد بن عبد الله بن موسى بن علي . . . قال حدثنا ابو بكر محمد بن طرخان بلغظه قال حدثنا ابو اسحق الشبيرازي رآه قال،

الحمد لله حق حمده وصلواته علي سيدنا محمد خير خلقه وعلي آله وصحبه فهذا كتاب . . . في ذكر الفقهاء وانسابهم ومبلغ اعمارهم ووقت وفاتهم وما دل علي علمهم من ثناء الفضلاء عليهم وذكر من اخذ العلم من اتباعهم واصحابهم الخ

Klassen der Rechtsgelehrten, Herkunft, Alter, Zeit, etc., von Ibrāhīm ben 'alī esšīrāzī †^{476/1088} (No. 4456). Zuerst:

f. 1^b ذكر فقهاء الصحابة رآه، اعلم ان اكثر اصحاب رسول الله صتم

13^a ذكر فقهاء التابعين بالمدينة، فمنهم ابو محمد سعيد بن المسيب الخ

19^b ذكر فقهاء التابعين بمكة، فمنهم ابو محمد عطاء بن رباح الخ

22^a ذكر فقهاء التابعين باليمن، فمنهم ابو عبد الرحمن طاووس بن كيسان

22^a ذكر فقهاء التابعين بالشام والجزيرة، فمنهم ابو ادريس عابد الله بن عبد الله

23^b ذكر فقهاء التابعين بمصر، فمنهم ابو عبد الله عبد الرحمن بن عسيلة

24^b ذكر فقهاء التابعين بالكوفة، فمنهم ابو شبل علقمة بن قيس

28^b ذكر فقهاء التابعين بالبصرة، فمنهم ابو سعيد الحسن بن ابي الحسن البصري

30^b ذكر فقهاء بغداد، فمنهم ابو عبد الله احمد بن محمد بن حنبل

31^b ذكر فقهاء خراسان، فمنهم عطاء بن ابي مسلم الخراساني

32^b ذكر الشاطعي واصحابه، فمنهم ابو ابراهيم اسمعيل ابن يحيى

51^a ذكر ابي حنيفة واصحابه، ومنهم ابو يوسف يعقوب بن ابراهيم

55^b ذكر مالك واصحابه، فقد انتقل فقهه الي اصحابه من اهل المدينة

67^a ذكر ابن حنبل واصحابه، فقد نقل عنه الفقه جماعة منهم ابنه

انتقل [يوسف بن عمر بن Schluss f. 71^b. محمد بن يوسف] من مذهب مالك الي مذهب داود وتقدم فيه ونتم كتاب الاجاز محمد بن داود ومولده سنة 305 ووفاته سنة 356 وقد ذكرته في اصحاب مالك، وهذا آخر كتاب طبقات الفقهاء غالبه بخط محمد بن عبد الرحمن بن محمد بن علي بن محمد الانصاري

Die Handschrift, aus welcher die vorliegende abgeschrieben, ist nach der Unterschrift aus einer alten guten Handschrift geflossen, auf der geschrieben stand: ich habe alles verglichen und berichtet nach dem Vorlesungstext (رواية) des ابو محمد المبارك بن علي بن الحسين بن عبد ابو القسم اسمعيل بن احمد بن عمر بن محمد بن الطباخ البغدادي im J. 527/1188, der es bei dem Verfasser gehört hatte; und ich habe darüber eine eigenhändige اجازة von ihm erhalten im J. 572/1176.

Schrift: f. 1—32 klein, fein, gefällig, gut, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften selten roth, meist roth überstrichen, so auch die Stichworte. F. 33—72 Persischer Zug, ziemlich klein, gefällig, zierlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter meistens roth überstrichen, seltener ganz roth. —

Abchrift nach der Handschrift des **ابراهيم بن عبد الله بن ابراهيم بن يعقوب بن احمد بن محمد الانصاري ثم البلسني** in Alexandrien, im J. 761 Moh. (1359).

Diese vorliegende stammt f. 1—32 etwa vom J. 1750, f. 33 ff. etwas später.

Die Blätter folgen: 1—6. 9. 10. 7. 8. 11—72.

HKh. IV 7912.

9992. Spr. 293.

20 Bl. Folio, 18 Z. ($30\frac{1}{2} \times 19\frac{1}{2}$; $21\frac{1}{2} \times 12^{\text{cm}}$). — Zustand: gut. — Papier: etwas gelblich, fein, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt. Von neuerer Hand f. 1^a Ecke:

تذكرة الفقهاء

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: **الحمد لله وحده والصلوة على حبيبه محمد وآله وصحبه وبعد فهذا سرد العلماء الفقهاء الريانيين من ائمتهم وصغارهم من طبقات الفقهاء المصنفة فيه فالولهم وافضلهم الصديق الاكبر ثم عمر الفاروق الخ**

Klassen der Rechtsgelehrten. Zuerst die der Prophetengenossen (الصحابية). Dann:

2^a ذكر فقهاء التابعين، فيمن بالمدينة ابو محمد سعيد بن المسيب الخ

2^b Mitte بمكة من التابعين عطار بن رباح الخ [عطا بن رباح]

3^a unten باليمن ابو عبد الله طاءوس كان زاهدا الخ

3^b oben بالبصرة واورعهم ابو سعيد الحسن البصري الخ

4^a Mitte فقهاء التابعين [بالكوفة so] ابو سهل (شبل) 1. علقمة بن قديس [قيس 1].

u. s. w.

6^a ابو حنيفة هو نعمان بن ثابت الخ

Darauf werden seine Schüler und deren Schüler aufgezählt, dann folgt die Aufzählung länderweise, f. 13^b, 16, zuerst die von العراق, nämlich منهم ابو بكر احمد بن عمر بن مثير الشيباني الخ u. s. w., zuletzt f. 20^a, ult. فقهاء غزوة. Zuletzt f. 20^b, 8 الفقهاء المتفرقون في الامصار، منهم ابو اسحاق ابراهيم بن ادهم بن منصور بن يزيد بن جابر العجلي الخ

Schluss f. 20^b: **وابو بكر صالح بن كيسان الاصم؛ من تلامذة زفر بن الهذيل ومنهم اسماعيل بن اسحاق من ولاية المعتضد بالله، تمت الرسالة**

Dies kleine Werk ist verschieden von Spr. 292, 1, wenn es sich auch an manchen Stellen an dasselbe anlehnt. Es ist, wenigstens in dieser Handschrift, nicht übersichtlich, ausserdem sehr incorrect, sowol im Text als auch in Zahlen. Es scheint aus einer beschädigten Handschrift abgeschrieben zu sein, daher an manchen Stellen Lücken.

Die Angaben sind meistens ganz kurz, bisweilen werden einige Werke der in Rede stehenden angeführt. Die besprochenen Gelehrten reichen bis fast gegen 500 d. H.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich gross, gut, allmählig etwas flüchtiger, vocallos. — Abschrift o. 1840.

9993. We. 1797.

6) f. 62—101.

8vo, 21 Z. ($17\frac{3}{4} \times 12$; $13\frac{1}{2} \times 8^{\text{cm}}$). — Zustand: ziemlich stark fleckig und etwas unsauber. — Papier: gelb, grob, glatt. — Titel f. 62^a fehlt, doch ist oben am Rande von ganz später Hand hingeschrieben:

مناقب الأئمة

was richtig sein kann. Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das übergeschriebene Bis-milläh ist von späterer Hand.

Dies Bruchstück enthält biographische Artikel über hervorragende Juristen aus dem 2. und 3. Jahrhd t. H.; dieselben sind ziemlich kurz, nur der über Abū Hanīfa ist von grösserem Umfang.

Vorhanden sind hier:

62^a ذكر اخبار ابي عبد الله محمد بن الحسن الشيباني صاحب ابي حنيفة

63^a ذكر اخبار حسن بن زياد اللؤلؤي und einige Andere.

(65^a) ذكر اخبار ابي حنيفة

68^b ذكر ما روي في وقار ابي حنيفة وعقله

70^a ذكر ما روي في سخائه وبذله

u. s. w.

Dieser Artikel geht bis f. 84^b.

84^b ذكر مناقب الامام الناسك مالك بن انس بن مالك

89^a ذكر مناقب الامام الشافعي القرشي

93^b ذكر مناقب الامام ابي عبد الله بن احمد بن حنبل

ذكر مناقب أبي يوسف يعقوب بن إبراهيم القاضى 96^a
صاحب أبي حنيفه

ذكر اخبار زفر بن الهذيل صاحب أبي حنيفه 99^b
ذكر اخبار داود الطائى صاحب أبي حنيفه 101^a

Schluss f. 101^b: سمعت داود الطائى يقول: اللهم استر عوراتنا وامن روعاتنا واكفنا امر من سعي علينا ولا تشمت بنا عدونا اكفنا كل مقول بيننا ايدينا حتى تبلغنا من رحمتك ما انت اهله امين ثلاث مرات والله اعلم بالصواب

Dies kann allerdings der Schluss des Werkes sein.

Schrift: ziemlich kleine Gelehrtenhand, gedrängt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Uberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591. — Nach f. 64 n. 68 fehlt etwas.

9994. We. 1772.

26) f. 122^b, 123^a.

Format etc. und Schrift wie bei 7). — Titel fehlt; er ist:

ر في طبقات الفقهاء

Verfasser fehlt; es ist:

ابن كمال باشا

Anfang: الحمد لله الذي جعل طبقات العلماء فيما بين الانام عالية والصلوة . . . اما بعد فاعلم ان الفقهاء علي سبع طبقات الخ

Einteilung der Rechtsgelehrten in 7 Klassen, von Ibn kemāl bāsā † 940/1538.

- 1) المجتهدون في الشرع
- 2) المجتهدون في المذهب
- 3) المجتهدون في المسائل التي لا رواية فيها عن صاحب المذهب
- 4) اصحاب الترجيح من المقلدين كالبزازي واحزابه
- 5) اصحاب الترجيح من المقلدين كابي الحسين القدوري . . . وشانهم تفصيل الروايات على بعض اخر بقولهم هذا اولي الخ
- 6) المقلدون القادرون على التمييز بين الاقوي والقوي والضعيف الخ
- 7) المقلدون الذين لا يقدرن على ما ذكر ولا يفرقون بين الغث والسمين ولا يميزون الشمال عن اليمين بل يجمعون ما يجدون كحاطب الليل فالويل لكلهم ولمن قلدهم كل الويل

Dies ist der Schluss der kleinen Abhdlg.

Bl. 123^b—127^a leer.

9995.

Dasselbe Werkchen in:

1) We. 1796, 11, f. 131^b.

8vo, 24 Z. (16 × 11; 13 × 7^{cm}). — Zustand etc. u. Schrift wie bei 10. — Titel fehlt. Verfasser fehlt, steht aber am Rande.

(In der Regel fehlt die Angabe des Titels und des Verfassers dieser Abhandlung.)

Anfang: اعلم ان الفقهاء الخ. (So ist derselbe gewöhnlich.) Der Schluss der Abhandlung steht am Rande.

F. 132^a (es fehlt vorher ein Blatt oder mehrere) über den Begriff und Inhalt der Definition, ist entnommen den Glossen des الشرح العصدى (d. i. الجرجانى) zu dem السيد

F. 132^b Glossen des الشمتى zu einigen Textworten, über Vermächtnisse (الوصية).

2) Mf. 248, f. 83^a.

3) Pet. 578, 2, f. 113^a—114^a.

Format etc. wie bei 1). (Text: 15 × 9^{cm}.) Titel und Verfasser vollständig.

Anfang: الحمد لوليه والصلوة علي نبيه اعلم ان الفقهاء

4) Pet. 684, f. 41^b.

5) Pm. 105, 8, f. 32^b—33^a, 9.

6) Pm. 688, 4, f. 49^b, 50^a.

Titelüberschrift: الر المتعلقة بطبقات المجتهدين

7) Pm. 105, 11, 45^b—47^a.

8vo, 15 Z. (Text: 13 × 7^{1/2}^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel fehlt, steht aber in der Unterschrift. Verfasser fehlt.

Schrift: gross, etwas schwungvoll, gleichmässig, vocallos. — Abschrift vom Jahre 1173/1759.

Unten auf f. 47^a in schrägläufigen Linien steht eine kurze biographische Notiz über den Verfasser, dem Werke des سعدى جلى entlehnt.

8) Mq. 118, f. 72.

Anfang und Schluss etwas abgekürzt.

9) Lbg. 526, 33, f. 492.

10) Lbg. 855, f. 5^b.

11) Lbg. 645, 6, f. 77.

8vo, 24 Z. (20^{3/4} × 15^{1/2}; 15 × 10^{1/2}cm). — Zustand etc. und Schrift wie bei 4. — Titelüberschrift:

طبقات علماء المجتهدين

F. 77^b (in schräg über die Seite laufender Schrift) Aufzählung der verschiedenen Arten der Traditionen (مسند, ومرسل, وصحيح) u. s. w.) nebst kurzer Erklärung.

F. 78^a allerlei Notizen aus juristischen Werken.

9996.

Hier sind noch zu erwähnen die Werke gleichen Inhalts (طبقات الفقهاء) von:

- 1) عبد الملك بن حميب القرظي أبو مروان † 289/858.
- 2) الحسن بن أحمد بن عبد الله البغدادي ابن البقاء † 471/1078.
- 3) عبد الله بن يوسف الجرجاني † 489/1096.
- 4) محمد بن عبد الملك الهمداني † 521/1127.
- 5) خالد بن علي الأصبهاني von مراتب الفقهاء um 870/980.
- 6) اخبار الفقهاء المتأخرين من أهل قرطبة von الحسن بن محمد الزبيدي † 379/989.
- 7) بن من طبقات فقهاء اليمن ورؤساء الزمن عمر بن علي بن أسامة اليماني † 586/1190.
- 8) السيوطي von طبقات الفرضيين † 911/1505.

9997. Pm. 340.

3) f. 93^b—135.

8vo, a. 19—23 Z. (20^{1/2} × 15; 15^{1/2} × 10^{1/2}—11cm). Zustand: nicht recht sauber, auch fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel fehlt; in der Vorrede f. 93^b:

نفحات الأنوار المقدسة في ذكر مناقب السادات
الائمة الاربعة

Verfasser fehlt.

Anfang f. 93^b: . . . الحمد لله وكفى وسلام
وبعد فقد سنخ لي أن أقدم خيرة الله تعالى
وابذل الجهود في نبيل ذا المقصود واضع كتابنا مفردا
في مناقب الائمة المجتهدين الكاملين المكملين
الراسخين في العلم الاربعة الخ

Obgleich die hervorstechenden Eigenschaften
nd Lebensumstände der 4 Hauptimame schon

oft behandelt worden, will der Verfasser dieses
Werkes doch auch noch ein eigenes Werk über
sie schreiben. Er hat dasselbe in 4 Kapp. geteilt.

1. في المقام الاكمل في ذكر نبذة يسيرة 93^b باب
ومقامات انيقة من مناقب الامام ابي حنيفة رة
كان ابو عبد الرحمن الشعرازي رة يقول في
طبقاته: كان الامام الاعظم ابو حنيفة النعمان
رته ولد سنة ٨٠ من الهجرة الخ
2. في ذكر نبذة يسيرة وخصايص جريئة 100^b باب
من مناقب الامام مالك وهو مالك بن انس بن
مالك بن ابي عامر الحرث بن عمرو بن عثمان
... وكنيته ابو عبد الله الخ
3. في ذكر خصايص ومناقب ما خصص به 103^a باب
القطب الغوث الفرد الجامع مجتهد القرن الثاني
الامام الاعظم والعالم الاكرم ابو عبد الله محمد بن
ادريس الشافعي رة وهو محمد بن ادريس بن
العباس بن عثمان بن شافع بن السايب بن
عبيد بن عبد يزيد الخ
4. من هذا السر الجامع في ذكر ما اختصر 127^a باب
الله تعالى به وما امتد المحافظ الامام المجتهد
احمد بن حنبل وهو احمد بن محمد بن
حنبل بن هلال بن اسد بن ادريس بن عبد
الله بن حبان بن عبد الله الخ

Das Werk ist offenbar unfertig; es ist zur
Vervollständigung der einzelnen Kapitel Platz
gelassen durch leere Blätter. So ist eine Lücke
auf f. 96^b 97^a; ganz leer sind f. 97^b—100^a;
ferner 102^a unten und 102^b leer (obwohl jetzt
mit einigen Schreibereien versehen); leer 116.
117^a. 125. 126. So eigentlich auch f. 134^a
(obgleich jetzt mit einem Stück aus dem
العلوم احياء beschrieben).

Von einem Schluss des Werkes kann also
nicht die Rede sein; das zuletzt Vorhandene steht
f. 135^a: وهذا ترك اللحم والمرقة والادم قاله الغزالي: 135^a
رته وكان الامام احمد رته يقول علامة الرهد قصر الامل
und f. 135^b (obgleich die Schrift kleiner, ist sie
doch von derselben Hand): غسل وجه السنة
من غبار البدعة وكشف الغمة عن عقيدة هذه الامة
ثم اطال العز ابن عبد السلام رته في ذلك ذكرا انتهى

Der Verfasser war, wie es nach f. 133^b scheint, Schüler des الشعرائى, lebt also um 1000/1591 herum.

Schrift: gross, kräftig, etwas flüchtig, deutlich, vocallos. Der Rand öfters vollgeschrieben. — Abschrift c. 1000/1591 (Autograph). — Nicht bei HKh.

9998. We. 1790.

1) f. 1—3^a.

55 Bl. 8vo, 13 Z. (16 $\frac{1}{2}$ × 11; 12 $\frac{1}{2}$ × 7 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: lose Lagen im Deckel, oben am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titelüberschrift f. 1^b:

ذکر شیء من احوال الائمة الاربعة

Verfasser fehlt.

Biographische Notizen über die 4 Imāme احمد ابن حنبل und مالک, ابو حنیفة, والشافعی.

Anfang: فاما الامام الشافعی رة فهو ابو عبد الله محمد بن ادریس المطلمی یجتمع نسبه مع und Schluss: ونسب النبي صعم في عبد مناف الخ ونكل من الائمة الاربعة مناقب لا تحصى وفضائل لا يستقصى رحمة الله تعالی عليهم وعلینا اجمعین امین

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1168/1753 (s. f. 11^b und 55^a) von يوسف بن سعید بن احمد بن

F. 1^a enthält, von derselben Hand geschrieben, die Aufzählung von 13 angesehenen Zeitgenossen des الشافعی, nebst Angabe ihres Todesjahres. Zuerst: الحمیدي هو ابو بكر عبد الله بن زبير مات بمكة سنة ۲۱۹

9999. Lbg. 920.

38 Bl. 8vo, 15 Z. (17 $\frac{1}{4}$ × 13; 13 × 10^{cm}). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1^a:

مجموع اوله ترجمة الائمة الاربعة

لعبد الوهاب بن ابراهيم بن محمد بن يحيى بن ابي القاسم الشافعی

Anfang f. 1^b: الامام الشافعی رة، قال النوفوي رة: هو ابو عبد الله محمد بن ادریس بن العباس بن عثمان بن شافع . . . الحجازي المكي ابن عم رسول الله الخ

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

'Abd elwahhāb ben ibrahīm ben mohammed ben jahjā ben abū 'lqāsim hat hier das Leben des Imān Eššāfi' und des Mālik ben enes aus verschiedenen Werken zusammengestellt; die übrigen Biographien, die das Werk auch noch enthielt, fehlen hier.

Das Leben des Eššāfi' ist in einige ungezählte Abschnitte getheilt. Zuerst f. 2^b في تلخيص جملة من احواله 5^a, في مولده ووفاته ذكر مناظرته مع محمد بن الحسن F. 23^a u. s. w.

Dasjenige des Mālik beginnt f. 33^b u. bricht f. 38^b mit den Worten ab: ما الي هذا سبيل وذلك لان احباب النبي صعم تفرقوا بعده في الامصار وحدثوا

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, fast vocallos. — Abschrift c. 800/1397.

10000.

Hierher gehören auch die Werke:

- 1) على بن الحسين von البيان في اسماء الائمة 846/957. + المسموعي
- 2) محمد بن الطيب بن محمد von مناقب الائمة 408/1012. + الباقلائی ابو بكر
- 3) عمر بن von اللآكي اللامعة في تراجم الائمة الاربعة 986/1680. + احمد الشماخ الحلبي
- 4) تنوير بصائر المقلدين في مناقب الائمة المجتهدين 1088/1624. + مرعي بن يوسف بن ابي بكر الكرمي von
- 5) غاية الاختصار في مناقب الائمة الاربعة الامصار 986/1680. + احمد بن احمد بن احمد الموصلی von
- 6) يحيى بن حميدة von مناقب الائمة الاثنى عشر 630/1288. + الحلبي ابن ابي طي
- 7) احمد بن von ذخائر العقبي في مناقب ذوي القربى 684/1295. + عبد الله الطبري كتب الدين
- 8) الفصول المهمة في معرفة الائمة وفضلهم ومعرفة 855/1451. + المكي نور الدين
- 9) عمر بن احمد von العذب الزلال في مناقب الال 986/1680. + الحلبي الشماخ
- 10) الفروع الجوهريّة في الائمة الاثنى عشرية 1207/1792. + عبد الله بن ابراهيم بن حسن المكي ميرغني

10001. Pm. 587.

187 Bl. 4°, 25 Z. (22 × 16; 16 × 11^{cm}). — Zustand: in der ersten Hälfte in dem oberen Theile, in der 2. Hälfte am Rücken und in dem unteren Theile wasserfleckig; ausserdem ziemlich stark wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: rothbrauner Lederbd mit halbabgerissener Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

مناقب أبي حنيفة رة للبرزازي

Der Verfasser heisst ausführlicher:

محمد بن محمد بن شهاب بن يوسف الكردي
ابن البرزازي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اجري على لسان الائمة الاعلام اعلام الحلال والحرام. وجعل كلامهم المرصني امضى على كافة الانام . . . وبعد فهذا مختصر في بعض مناقب الامام الاعلم المعظم ومشايخه واحبابه الذين احكم الله بهم الدين الاقوم وتبسه الداعي الضعيف المحتاج محمد بن محمد الكردي على مقدمة وفضول وخاتمة الخ.

Mohammed ben mohammed ben shahab elkerderi ibn elbazzazi † 827/1424 (No. 4510) behandelt hier Leben und Ansichten des Abū Hanīfe, seiner Lehrer und seiner Anhänger.

Das Werk ist in 11 Kapitel getheilt; vorausgeschickt ist eine lange Vorrede.

اعلم إنه لا يشترط في التابعي ان f. 1^b المقدمة يكون ولدته في زمانه عم ولا ان يكون له صحبة مع الصحابة ولا ان يكون له رواية منهم بل عدم الصحبة به عم شرط

Ueber den Begriff des Wortes تابعي, Nachfolger der Prophetengenossen, die Eigenschaften des Imām — er ist dreierlei, nämlich سراج الامة ومحبى الشريعة والسابق — und seine Aufgaben und sein Verhältniss zu den „Nachfolgern“ in der Ueberlieferung etc.

1. باب 49^a (die Ueberschrift fehlt).

1. في ابتداء نظر الامام رة في الاستثناء 49^a فصل 1. واقبال الامام عليه للاستفادة
2. في اصول بنى عليها مذهبه 54^b فصل 2.
3. فيما ذكره من الخارج على البداهة 65^a فصل 3.
4. (die Ueberschrift und der Anfang dieses Abschnittes ist nicht ersichtlich).

5. في اخلاقه مع الخلفاء والامراء 106^a فصل 5.
  6. في وفاة الامام رة 111^b فصل 6.
  7. خاتمة في ذكر اجابة دعواته ومقامات 144^b رثبت له في المنام
  2. في فضل الامام ابي يوسف 146^b باب 2.
  1. في ذكر نسبه ووفاته 146^b فصل 1.
  2. في ابتداء نظره في العلم وشهادة 147^b فصل 2. الاعلام بفضله
  3. فيما يتعلق بكلامه ومناظرته 149^b فصل 3.
  4. فيما يتعلق بكلامه وحفظه وفضائه 152^b فصل 4.
  3. في ذكر الامام محمد بن الحسن [الشييباني] 156^a باب 3.
  1. في صفته ومولده ووفاته وابتداء 156^a فصل 1. نظره في العلم وما ذكره الائمة في مناقبه
  2. في فطنته وما اجاب به علي 159^a فصل 2. البديهة وقتته مع الخلفاء
  4. في مناقب الامام عبد الله بن المبارك 163^b باب 4. († 181/797).
  1. في ولادته ونسبه ووفاته وشهادة الاعلام له 163^b فصل 1.
  2. في فضله 165^b فصل 2.
  5. في مناقب الامام زفر بن الهذيل بن صباح 168^a باب 5. الكوفي ويكنى بابي الهذيل
  6. في مناقب الامام داود الطائى 170^a باب 6.
  7. في ذكر وكيع بن الجراح 174^a باب 7.
  8. في ذكر حفص بن غياث بن طلق بن عمرو النخعي الكوفي 175^b باب 8. († 194/810)
  9. في مناقب يحيى بن زكرياء بن ابي زائدة بن ميمون بن ميمون 176^a باب 9. († 184/800)
  10. في ذكر مناقب حسن بن زياد اللؤلؤي 176^a باب 10. الكوفي († 204/819)
  11. في مناقب الامام وبقيّة الاحباب الذين ساروا اليه من كل بلد واخذوا عنه 178^a باب 11.
- فهؤلاء سبعمائة وثلاثون رجلا: Schluss f. 187^a:
من مشايخ البلدان واعلام المسلمين من مشارق الارض ومغاربها اخذوا عنه ووصل العلم اليها ببركة سعيهم واجتهادهم جزاهم الله تعالى عنا خير الجزاء وخاصة عن الامام الاعظم وكل من دعا الي الدين الاقوم، ومما قيل فيه وبه تختتم الكتاب (Tawil)
شيوخ سراج الخلق نعمان كلهم مصابيح في افق الهدى ورواته،
Zuletzt, Vers 8:
وكم من قوي عدّه الناس ميتنا رفانا ولما يقص بعد مباته

Schrift: gross, kräftig, etwas rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften (meistens) roth. — Abschrift vom Jahre 1139 Dhū'l-Ḥiǧǧe (1727). — HKh. VI 13012, p. 146.

10002. Spr. 300.

1) f. 1—31^a.

75 Bl. 8vo, 13 Z. (19³/₄ × 14; 13¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: am oberen und unteren Rande fleckig. Etwas wurmstichig. Der Rand ganz beschrieben: s. No. 2707. — Papier: ziemlich dünn, bräunlich, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^a:

كتاب تبييض الصحيفة في مناقب الامام
ابي حنيفة
لجلال الدين السيوطي

Der Titel so auch in der Vorrede f. 1^b.

Anfang f. 1^b: الحمد لله وسلام على عباده
الذين اصطفى، هذا جزء الفقه في مناقب الامام ابي
حنيفة النعمان بن ثابت الكوفي رآه امين، الخ

Biographie des Abū Ḥanīfa, von Ġelāl
eddīn essoǧūṭī † 911/1605.

F. 1^b ذكر تبشير النبي صم به 2^a ذكر اصله
2^b ذكر من ادركه من الصحابة رم
7^a ذكر من روي عنهم الامام ابو حنيفة من التابعين 7^a
فمن بعدهم
8^a ذكر الرواة عن الامام ابي حنيفة
10^a ذكر نبد من اخباره ومناقبه

Schluss f. 31^a: او اراد ان يكون فلم يكن
فهو ممنون متحسر ومن جعل ربه متمتيا متحسرا فهو
كافر، آخر المناقب وصلي الله على سيدنا الخ

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleich
mässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. —
Abschrift c. 1100/1698. — HKh. II 2407.

F. 31^b—35 enthält verschiedene Kleinig-
keiten. Einige Verse (Art Räthsel) des
الكردي في بيان الحمرات التي في الشاة بعد الذبح
f. 31^b. — F. 32^{a, b} etwas über die dem Bis-
millāh einwohnenden Kräfte nebst einem darauf
bezüglichen Gebete, von عبد القادر الكيلاني
nebst einem Gebet in Strophen, die immer
schliessen mit حب العلم محبوبي, von demselben.
Ein Stück davon steht wiederholt f. 75^a, Z. 1—7

und in der Mitte. Ferner einige Bemerkungen
über Unglauben, speciell in Bezug darauf, ob
die vor dem Islām gestorbenen Verwandten
Mohammeds im Paradiese seien. Ferner 34^b ff.
ein تسبيح, 2 Gebete, und Bemerkungen über die
Ansicht des Abū Ḥanīfa, dass die Gnadengaben
(كرامات) auch in und nach dem Tode fort dauern.

Die Schrift ist meistens dick, flüchtig, aber deutlich,
vocallos, c. 1750.

Pm. 407, 78, f. 379^b—391^b.

Format etc. und Schrift wie bei 2.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und
Verfasser wie bei Spr. Schluss: قال المحافظ
جمال الدين النزي في التهذيب وصلى عليه ست مرات
ولم يقدر على دفنه الي العصر من كثرة اللوحام [الازحام، 1]

10003. Pm. 613.

1) f. 1—84.

114 Bl. 8vo, 15 Z. (21¹/₈ × 14; 15 × 7¹/₈^{cm}). — Zu-
stand: im Ganzen gut; Bl. 2. 3. 10. 11 oben am Rande
etwas ausgebessert. Der untere Rand ist stellenweise etwas
wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark u. glatt. —
Einband: rother Lederband. — Titel f. 1^a von ganz
später Hand: تاريخ ابي حنيفة وما جرى له وفضله
und daneben, von derselben Hand, nach dem Rande hin:
تاريخ تاذي لابن حجر في احوال ابي حنيفة وما صار له
Der specielle und richtige Titel steht dagegen f. 2^b als
Ueberschrift:

الخيرات الحسان في مناقب ابن حنيفة النعمان ربه
und ebenso in dem Vorworte f. 4^a, nur dass daselbst noch
nach 31^a eingeschoben ist: الامام الاعظم. Verfasser
fehlt. Nach Pm. 473, 1 ist es:

احمد ابن حجر المكي الهينوي

Anfang f. 2^b: الحمد لله الذي اختص العلماء
بوراثة الانبياء والتخلق باخلاقهم وجعلهم القدوة للكافة
في معاشهم ومعادهم . . . وبعد فانه ورد علينا من مند
سنيين بمكة المشرفة . . . رجل من فضلاء القسطنطينية
وصلحاتهم لجمعة بين العلوم النقلية وللعقلية الخ
Leben und Ansichten des Abū Ḥanīfa,
von Ahmed ibn Ḥaǧar elheitamī elmekki
† 978/1565 (No. 1493). Ein aus anderen Werken
über ihn zusammengezogenes Compendium, das

der Verf. auf Wunsch eines gelehrten Freundes verfasst und das dieser und viele Andere sich abgeschrieben hatte, war ihm, was sein Original betrifft, durch Ausleihen verloren gegangen; er hat daher hier aufs Neue ein grösseres Werk über denselben ausgezogen, nämlich das des

محمد الشامي الدمشقي ثم المصري. Es ist in 3 Vorreden und 40 Abschnitte (فصل) getheilt. Die Angabe im Vorwort, f. 4^a, es sei getheilt in Vorreden und 43 Abschnitte, ist nur insofern richtig, als Vorreden und Abschnitte zusammen die Zahl 43 ergeben.

F. 4^a المقدمة الاولى، اعلم ان بعض المتعصبين ممن لم يمنح توفيقاً جاعلى بكتاب الخ المقدمه الثانية في بيان امور يعم نفعها ويقبح 9^a بالطالب جهلها المقدمه الثالثة فيما ورد من تبشير النبي صم 15^b بالامام ابي حنيفة رة

1. في بيان الاسباب الكاملة على تأليف هذا الكتاب 17^b فصل
2. في مولده 22^b فصل 3. في ذكر نسبه 21^b فصل
4. في صورته 23^b فصل 5. في اسمه 23^a فصل
6. فيمن الدرکه من الصحابة 23^b فصل
7. في ذكر شيوخه 26^b فصل
8. في ذكر الآخذين عنه الحديث والفقہ 26^b فصل
9. في مبدأ امره ونشأته وسبب اشتغاله بالعلم 27^a فصل
10. في ابتداء جلوسه للافتاء وانه تدريس 29^a فصل
11. فيما بنى عليه مذهبه 30^a فصل
12. في الصفات التي تميز بها على من بعده 31^a فصل
13. في ثناء الائمة عليه 32^a فصل
14. في شدة اجتهاده في العبادة 37^a فصل
15. في خوفه ومراقبته لربه سبحانه وتعالى 39^b فصل
16. في حفظه لسانه عما لا يعنيه وعن السوء 41^a فصل
17. في زهده ودرعه 43^b فصل 18. في كرمه 42^a فصل

Die übrigen Abschnitte und der Schluss so wie bei We. 1675, 2. Wie dort, fehlt auch hier Anfang und Ueberschrift des 27. Abschn.

Der Verf. des Grundwerkes nennt f. 17^a den السيوطي seinen Lehrer. Es wird sein 942/1686 (No. 9604) محمد بن علي بن يوسف الشامي

Schrift: ziemlich klein, weit, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1222/1807 ملا احمد بن ملا محمد البغدادي
HKh. III 4826 (bloss Titel).

10004. Pm. 473.

1) f. 1—64^a.

98 Bl. 8°, 17 Z. (15¹/₉ × 11¹/₉; 12¹/₂ × 6⁹/₁₆). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schwarzer Lederband.

Dasselbe Werk (erste Hälfte). Titel f. 1^a von späterer Hand: تاريخ احوال ابو حنيفة النعمان صاحب مذهب الحنفية رة وهذا الكتاب اسمه الخيرات الحسنان في مناقب النعمان

Titelüberschrift f. 2^b so wie das Ueberstrichene, nur mit dem Zusatz ابو حنيفة (hinter مناقب), und mit Angabe des Verf.: احمد بن حجر المكي.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1200/1785.

10005. We. 1675.

2) f. 72—109.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt und ausserdem die ganze erste Hälfte des Werkes. Das Vorhandene beginnt in dem 18. فصل, mit den Worten f. 72^a: وكيع على نفسه ان حلف بالله صادقاً في عرض كلام تصدق جعل على نفسه ان حلف بالله صادقاً في عرض كلام تصدق

19. في وفور عقله 73^b فصل 20. في امانته 73^a فصل
21. في عظيم ذكاته 75^a فصل 22. في فراسته 74^a فصل
23. في حلمه ونحوه 86^b فصل
24. في اكله من كسبه ورتة للجواتر 89^a فصل
25. في ملبسه 90^a فصل
26. في شيء من حكمه وآدابه 90^a فصل
28. في مكنته لما ارادوا توليته الوظائف الجليلة كالقضاء وبيت المال فامتنع 92^a فصل
29. في سنده في القراءة 94^a فصل
30. في سبب وفاته 95^b فصل 31. في الحديث 94^b فصل
32. في تجهيزه 96^b فصل 33. في تاريخ وفاته 96^b فصل

34. فصل 97^a فيما سمع من الهوائف بعد موته
 35. فصل 97^a في تاديب الائمة معه في مماته كهو في حياته وان قبره يزور لقضاء الحوايج
 36. فصل 98^b في بعض منامات حسنة راهبا ورثيت له
 37. فصل 100^b في الرد على من قدح في ابي حنيفة 100^b فصل
 بتقديمه القياس على السنة
 38. فصل 102^a في رد ما قيل فيه من الجرح
 39. فصل 104^a في رد ما نقله الخطيب في تاريخه عن القادحين فيه
 40. فصل 105^a في رد ما قيل انه خالف صرايح الاحاديث الصحيحة من غير حجة
 خاتمة قد بان لك وانتصح ان الامام ابا حنيفة رآه 107^b
 انما ترك بعض خبر الاحاد لهذه القواعد الخ
 ان اهلنا للخضوع تحت Schluss f. 108^b:
 اشارة اولياتك وجعلتنا من اهل ولايتك وصل اللهم
 وسلم وبارك . . . على افضل الخلق سيدنا محمد وعلى
 آله وصحبه عدد معلوماتك ابدا ومداد كلماتك سرمدنا
 كلما ذكرك وذكره الذاكرون وغفل عن ذكرك وذكره
 الغافلون سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام
 على المرسلين والحمد لله رب العالمين
 Nach der Unterschrift hat der Verfasser die
 Unreinschrift dieses Werkes beendet im J. 960
 Cafar (1553).

Abschrift vom J. 1124 Dür'libigge (1713).

Der 27. Abschnitt ist hier ausgelassen, wenigstens
 fehlt die Ueberschrift desselben.

10006. Pm. 613.

2) f. 84^b — 114.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt,
 doch bezieht sich auf dies Werk der f. 1^a am Rande
 stehende: s. bei Pm. 613, 1. Verfasser: s. Anfang. Es ist:

ابن حجر الهيتمي المكي

أحمد الله ان جعل من اعيان: Anfang f. 84^b:
 ائمة الهدى ومصاييح الاقتداء رجالا من ابناء فارس . . .
 وبعد فيقول احقر الوري . . . أحمد بن حجر الشافعي
 نزول مكة المشرفة . . . انه قد ورد علينا تمام خمس
 وخمسين وتسعمائة ببلد الله وحرمة الخ

Leben, Eigenschaften und Ansichten des
 Abū hanife, von demselben Verfasser. Das
 Werk ist entstanden auf Wunsch des علي بن الياس,

eines Gelehrten in Konstantinopel, welcher den
 Verfasser in Mekka besuchte, zu Ausgang des
 J. 955/1649. Es ist dies also das kleinere und
 früher abgefasste Werk, von dem bei Pm. 613, 1
 die Rede gewesen ist und welches dem Ver-
 fasser abhanden gekommen war. Es zerfällt
 in 30 Abschnitte (فصل) und Schlusswort.

1. فيما ورد فيه عموما وخصوصا 86^b فصل
2. في ذكر مولده 90^b فصل 3. في ذكر نسبه 90^a فصل
4. في دعاء علي بن ابي طالب رآه بالبركة 90^b فصل
 لثابت والد ابي حنيفة
5. فيمن ادركهم ابو حنيفة من الصحابة 91^a فصل
6. فيمن اخذ عنهم العلم 92^b فصل
7. فيمن اخذ العلم عن ابي حنيفة 93^b فصل
8. في عدد المسائل المنقولة عنه 93^b فصل
9. فيمن استنكف من ائمة السلف ان 94^a فصل
 يقال اخطأ ابو حنيفة
10. في قيامه بواجبات حقوق مشايخه من 94^b فصل
 التناء عليهم وادائه الدعاء لهم وغير ذلك
11. في انصافه لتلامذته وثنائه عليهم وارشادهم 95^a فصل
 الي الكالات بحسب ما يمكنه بدلا للنصيحة
 المأمور بها وحثه لهدايتهم الي المقام الاعلى
12. في ذكاء ابي حنيفة الذي بهر العقول 95^b فصل
 وادشها وحبير الافكار وانعشها وفي سرعة
 فهمه وكمال فطنته ومبادرته بالجواب الحق
 على البداهة مع ان غيره لا يحصله على الروية
13. في فراسته الصائبة 101^a فصل
14. في سخائه وكرمه 102^a فصل
15. في نواضعه لا سيما لاهل العلم 103^a فصل
16. في حسن مداراته اقتداء برسول الله صعم 103^a فصل
17. في عظم اجتهاده في العبادات وشدة 103^b فصل
 ما كان عليه من محاسبة النفس والقيام
 عليها بسد سوء المعاملات
18. في تحرزه عن الغيبة 105^a فصل
19. في عظم عقله وكمال تصوره 105^b فصل
20. في قوة يقينه وثبات حاسته 105^b فصل
21. في شهرته في حياته بالعلم والتقدم 105^b فصل
 حتى في مكة المشرفة
22. في حسن احتراسه في الفتوى على البديهة 106^a فصل

24. في تقلله من الدنيا مع قدرته التامة 106^b فصل 24. وغناه الوافر ايثاراً لنعيم الآخرة على نعيم الدنيا ولاولي الحاجات والضرورات سيما المشايخ والعلماء والصلحاء واهل الحديث والمتفقهة على نفسه

25. في تحريمه لا سيما في الابضاع 106^b فصل 25.

26. في بلوغه في الاجتهاد وفقه النفس الغاية 107^a فصل 26. القصوي والنهاية العليا

27. في بلوغه في الورع والزهد والاحتياط 107^a فصل 27. التام لدينه مبلغاً تقصر الخطأ عن بلوغه مداه وتقهر القوي من الوصول الي اوج علاه

28. في محنته الكبرى بسؤالهم له في توليته 109^a فصل 28. نظر بيت المال والقضاء فامتنع منهم اشد الامتناع صابراً محتسباً على ما اثن من الضرب والسجن وغيرهما من وجوه الظلم والابتداع

29. في ثناء الائمة عليه واعترافهم بما ساقه 110^b فصل 29. الله من الفضائل والكمالات اليه

30. في امور جامعة لاصاف جلييلة من اوصافه 113^a فصل 30. خاتمة من كرامات ابي حنيفة الباهرة 113^b

31. وقبره بها مشهور بيزار وينترك : Schluss f. 114^a به فرحمه الله ورضى عنه واعاد علينا من بركات علومه واسرار مداراته . . . ورضى الله عن ائمة الدين ومشايخنا ومشايخهم ووالدينا ووالديهم اجمعين سبحانه ربك رب العزة عما يصفون والحمد لله رب العالمين،

Ein Abschnitt in Spr. 831, 2, f. 171^b—172^b aus معدن اليواقيت الملمعة في مناقب الائمة الاربعة handelt über Abū Hanīfa.

10007.

Das Leben des Abū Hanīfa behandeln auch:

- 1) عقود المرجان في مناقب ابي حنيفة النعمان 821/993. + احمد بن محمد الطحاوي ابو جعفر
- 2) عبد الله بن محمد الحارثي von كشف الآثار 840/951. + الكلابادي
- 3) محمد بن احمد von مناقب الامام الاعظم 857/968. + الشعيبى النيسابوري
- 4) الحسين بن علي الصيمري von المناقب 486/1044. + الحسين بن علي
- 5) علي بن عبد العزيز المرعيتاني von المناقب 506/1112. + ظهير الدين

6) جار الله von شقائق النعمان في مناقب النعمان 588/1148. + الزمخشري

7) المواهب الشريفة في مناقب ابي حنيفة 560/1165. um علي بن ابي القاسم البيهقي

8) موثق الدين بن احمد المكي von المناقب 568/1172. +

9) يوسف بن قزاعلى البغدادي von المناقب 654/1258. +

10) عبد القادر بن von البستان في مناقب النعمان 775/1878. + ابي الوفا محمد القرشي

11) von dems. الدرر المنقبة في الرد على ابن شهبة

12) von الدرر المنبوعة في الرد على ابن ابي سبيعة 786/1884. + اكمل الدين البياضى

13) النكت الطريفة في ترجيح مذهب ابي حنيفة von demselben.

14) شعيب بن سعد بن عبد الكافي von المناقب 801/1899. + الحريقيش

15) عقود الجمال في مناقب ابي حنيفة النعمان 942/1585. + محمد بن علي بن يوسف الصالحى الدمشقى

16) von المعالم الشريفة في فضائل ابي حنيفة 960/1648. um احمد بن علي بن ناصر المكي

17) الشذرة الطريفة في شرح جملة من مناقب ابي احمد بن محمد الغنيمى الخزرجى von حنيفة 1044/1694. +

18) von dems. كشف الالتباس في الراي والقياس

19) ثلاث عقود الدر والعقيان في مناقب ابي حنيفة ابو القاسم بن عبد الحليم اليمنى von النعمان

10008. Pet. 270.

118 Bl. 4°, 21 Z. (22 1/3 × 16; 15 1/3—16 × 10 3/4 cm). — Zustand: ziemlich fleckig, besonders in der Mitte, überhaupt etwas unsauber, sonst gut. — Papier: diok, gelblich, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit rothem Corduanrücken und Klappe. — Titel und Verfaesser:

مناقب الشافعي للامام الرازي

Der Verfaesser ausführlicher:

محمد بن عمر بن الحسين الرازي فخر الدين

الحمد لله الذي لا خالق للاشياء الا هو؛
ولا رازق للاحياء الا هو؛ ان قلت هل هو هو؛ قلت لا اله الا هو؛

... أما بعد فقد سألني جماعة من افاضل الاحباب
والاكابر الاحباب، ان اصنف كلاما مختصرا ملخصا في فصايل
الامام الاعلم الاعظم الشافعي المطليبي ربه وفي ترجيح مذهبه،

Darstellung des Lebens und der Lehre des
Eššāfi 'i, von Fakr eddin errāzi † 606/1209
(No. 2223). [Er erwähnt seinen Vater f. 6^a.]

Das Werk zerfällt in 4 Haupttheile (قسم).

I. شرح احواله على سبيل التاريخ، f. 2^a قسم.

في شرح نسبه وذكر ما يتعلق به f. 2^a باب 1.

1. Abschnitt f. 2^a, 2. f. 3^b, 3. f. 5^a.

في شرح اساتذته وتلامذته، f. 6^b باب 2.
(in 6 Abschnitten).

في حكاية حكمة الشافعي، 13^b باب 3.
(in 4 Abschnitten).

II. في شرح علوم الشافعي وشرح فصايله ومناقبه 20^a قسم.

في شرح معرفة الشافعي بعلم الاصول 20^a باب 1.
(in 10 Abschnitten).

في معرفة الشافعي باصول الفقه 31^b باب 2.
(in Vorrede und Fragen).

في بيان علم الشافعي بكتاب الله وما 39^a باب 3.
يتعلق به، (in 3 Abschnitten).

في شرح احاطة الشافعي بعلم الاحاديث 44^b باب 4.
(in 6 Beweisen).

في بيان معرفة الشافعي باللغة 48^b باب 5.
(in 20 Fragen).

في حكاية بعض مناظراته 55^a باب 6.
(in 23 Fragen).

في حكاية نيف من الاشعار المنقولة 61^a باب 7.
(mit 2 Vorbemerkungen). عن الشافعي.

في معرفة الشافعي بالطب والنجوم والفراصة 67^b باب 8.
(in 4 Abschnitten).

في النكت اللطيفة المنسوبة اليه 69^a باب 9.
(in 2 Abschnitten).

في شرح خصايله الحميدة وصفاته الكريمة 72^a باب 10.
في ذكر ما يدل على كونه راجحا علي 75^a قسم.

III. ساير المجتهدين،

في الاستدلال على ذلك بالامور الراجعة 75^a فصل 1.
الي نسب الشافعي

في الاستدلال على فصله بسبب ظهور 78^b فصل 2.
علمه في راس المائة الثالثة

في بيان تقدم مذهبه علي ساير 79^b فصل 3.
المذاهب بسبب الاسماء والالقب

في بيان ان تلقب الانسان بانه من 81^b فصل 4.
احباب الراي ليس من القاب الشرف في المدح

في بيان تقديم مذهب الشافعي 83^b فصل 5.
على ساير المذاهب بسبب انه كان متاخرا
في الزمان عن ساير المجتهدين

في ترجيح مذهب الشافعي على مذهب 84^a فصل 6.
ابي حنيفة بسبب كثرة الاستعمال وقلته

في ترجيح مذهب الشافعي على مذهب 86^b فصل 7.
غيره بسبب رعايه الاحتياط

في ترجيح مذهب الشافعي على مذهب 88^a فصل 8.
ابي حنيفة على سبيل التفصيل

IV. في حكاية الوجوه التي بها يطعنون 110^a قسم.

على مذهب الشافعي .

ولما وصلنا الي هذا الموضع: (f. 113^b) Schluss

فلنقطع كلامنا حامدين لله تعالي ومصليين على نبينا
محمد المصطفى وعلى آله واصحابه وهو ولي التوفيق
وصاحب الخول والقوة وحسينا الله وحده ونعم المعين

... انه رعوف رحيم منان كريم

Schrift: gewandt, scharf, gleichmässig, ziemlich klein,
vocallos. Die Ueberschriften roth. Am Rande bieweilen
Noten und Textverbesserungen. F. 18^a erste Hälfte ist
ausradirt. — Abschrift vom J. 744/1343.

HKh. VI 13014 (pag. 149).

10009.

Dasselbe Werk in:

1) We. 330.

76 Bl. 4°, 25—29 Z. (27 × 17³/₄; 24 × 15^{cm}). — Zu-
stand: einzelne Lagen und Blätter, unsauber und fleckig,
besonders am Rücken. Die letzten Blätter unten an der
Randecke beschädigt. Bl. 1^a stark abgeseuert. — Papier:
gelb, stark, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel
und Verfaasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Bl. Das Vorhandene
beginnt im 1. Abschnitt des 1. Kapitels des

1. قسم. 2. Kap. 3^b. (Nach f. 6 fehlt Nichts;
es sind die letzten Worte der untersten Zeile
von f. 6^b auf f. 7^a, 1 wiederholt.) 3. Kap. 9^b.

2. قسم 15^b. 3. قسم 59^b. Das Vorhandene
hört auf gegen das Ende des 8. (und letzten)

فصل dieses 3. قسم، bei der 5. حجة، mit den
Worten: لان الامام اذا سهي لزم القوم

Es fehlt an dem Werke nur der Schluss dieses Abschnittes und der ganze 4. قسم, im Ganzen etwa 6—8 Blätter.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, aber ungleich, wenig vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. — Abschrift c. 800/1397. — Collationirt.

Die auf f. 76^b stehende Unterschrift ist gefälscht, um den Schein, dass das Werk vollständig sei, zu erwecken. Ein alter Besitzer des bereits defecten Buches hat darnach untergeschrieben, dass er das Werk für seinen Gebrauch abgeschrieben habe, und zwar im J. 851/1447. Der Name desselben ist عبد الله بن عمر بن ابي بكر الشافعي

2) We. 421, 1, f. 1—28.

88 Bl. 8vo, 28 Z. (21¹/₂ × 16; 15¹/₂ × 10^{cm}) — Zustand: der Rand fleckig, auch beschädigt, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser, Anfang und Ende fehlt.

Das Vorhandene beginnt f. 1^a: **بنكاح فخر** ولدته مملوكا للمقوم ثم انه طلقها وبعد الطلاق زني بها وكان ولد الزنا الخ فصل 2. und zwar im 2. فصل des 3. Kap. des 1. Theiles (قسم) und geht bis gegen Ende des 3. (und letzten) فصل des 3. Kap. des 2. Theiles. Die hier letzten Wörter f. 28^b: قلنا هذا ضعيف لان هذا الكلام لا يدل على انه كان شاكيا في قدره الله تعالى

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, fast vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1150/1737.

10010. We. 326.

1) f. 3^b—22.

22 u. 193 Bl. 4vo, 25 Z. (27 × 17¹/₂; 19 × 12¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ganz fest im Einband; nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit schadhafter Klappe. — Titel fehlt. Es ist etwa:

مناقب الامام الشافعي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 3^b: الحمد لله رب للعالمين واشهد ان لا اله الا الله الملك الحق المبين . . . اما بعد فهذا كتاب اذكر فيه ترجمة الامام ابي عبد الله محمد بن ادريس الشافعي من تاريخ الاسلام لابي عبد الله الذهبي واضيف الي ذلك جملة من ترجمته والله اسئل الخ

Biographie des Imām Eššāfi, nach der Chronik des Eddēhebi und mit eigenen Zusätzen

verfasst, wahrscheinlich von **ابن قاضي شهبة** d. h. **Abū bekr ben aḥmed ben mohammed ben 'omar elesedi eddimasqi taqieddin ibn qādī šohbe** † 851/1447. HKh. VI 13014 p. 150 erwähnt ein solches Werk von ihm.

Beginnt f. 3^b so: **محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن السايب بن عبيد بن عبد يزيد بن هاشم بن المطلب بن عبد مناف بن قصي الامام العالم ابو عبد الله الشافعي المكي المطلبي الفقيه . . . ولد سنة 100 الخ**

Schluss f. 22^b: **قال اكتبوه وهذا آخر ما رددناه من مناقب الامام الشافعي على ما ذكره الحافظ ابو عبد الله الذهبي وجميع ما رددنا عليه شيء يسير بالنسبة الي ما ذكر في مناقبه والي ما ذكر من محاسنه فرضى الله عنه وارضاه وجمعنا واياه في حبوحه جنته بمنه وكرمه والحمد لله رب العالمين وصلى الله الخ**

Schrift: gross, geläufig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 850/1446.

F. 1. 2 und die innere Seite des Vorderdeckels sind beschrieben mit kurzen biographischen Angaben, aus dem 10.—12. Jhdt d. H.

10011. WE. 179.

4) f. 161—174^a.

8vo, 15 Z. (20¹/₂ × 15; 15¹/₄ × 11^{cm}). — Zustand: zieml. gut. — Papier: stark, glatt, gelblich. — Titel f. 161^a:

هذه اوراق تشتمل على شيء من ترجمة الامام الشافعي رآه وعلى ذكر سلسلة الفقه جمع سيدنا . . . شمس الدين

ابي عبد الله محمد بن زين الدين عبد المنعم الجوزي الشافعي نعيده الله تعالى برحمته الخ

(Für الجوزي ist الجوزي zu lesen.)

Anfang f. 161^b: . . . قال سيدنا الشيخ الامام ابو عبد الله محمد بن زين الدين عبد المنعم الجوزي [الجوزي] الشافعي . . . الحمد لله حمده ونستعينه ونؤمن به ونترك كل عليه . . . وبعد فهذه اوراق جمعيتها تشتمل على ترجمة الامام الشافعي رآه على وجه الاختصار وعلى ذكر سلسلة الفقه ايضا باختصار

Das Vorliegende, dessen Verfasser Mohammed ben. 'abd elmun'im elgaugari † 889/1484 (No. 4514), ist ein Auszug.

Es beginnt f. 162^a oben mit Kap. III, handelnd: 'فيما يطلق من الالفاظ في البيع'. Er kommt darin alsbald auf die Ansicht des Eššāfi' und lässt sich daher auf dessen Lebensbeschreibung ein. Der volle Name desselben ist: ابو عبد الله محمد بن ادريس بن عباس بن عثمان الخ geb. 160/767, gest. 204/820.

An diesen Artikel schliesst sich f. 170^a:

ذكر سلسلة الفقه

Diese „Kette der Rechtswissenschaft“ wird so erklärt: وهي أسماء الرجال الذين توصلنا بهم الي امامنا الشافعي ربه واخذنا عنهم بواسطة او بغير واسطة وأسماء الرجال الذين توصل امامنا بهم الي الاخذ عن النبي صعم وشرف وعظم بواسطة وبغير واسطة فانهم آباؤنا في الدين وبهم الوصلة الي دين رب العالمين.

Der Verfasser beginnt diese Kette mit seinen Lehrern und steigt in der Aufeinanderfolge der Lehrer hinauf bis zu Mohammed.

Aus f. 171^a erhellt, dass er nach 864/1459 geschrieben hat.

Schluss: ومعلوم ان كل واحد مما ذكرنا اخذ عن مشايخ عديدة وكلهم انتهوا الي النبي صعم تسليما كثيرا الي يوم الدين والحمد لله رب العالمين.

Schrift: ziemlich gross, dick, gleichmässig, nicht ungeübt, vooallos. — Abschrift um 1126/1713.

F. 174^b und 175 leer.

10012. Spr. 490.

17) f. 87^b—126^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt. S. unten. Verfasser: s. Anfang.

Anfang: الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله . . . وبعد فقد قال الشيخ . . . الفقيه عمر بن زيد الدوعني الحضرمي . . . بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى والصلاة والسلام . . . اما بعد فقد استخرجت الله تعالى في وضع كتاب يشتمل على فوايد جمّة ومسائل مهمة جمعته من كتب الائمة الشافعية المعتمدين في المذهب الخ

'Omar ben zeid eddau'anī elhadramī, vielleicht um 900/1494 am Leben, hat sich vor-

genommen, über den Imām Eššāfi' und seine Lehre und Schüler ein Werk zu schreiben; als benutzt führt er an:

كتاب مغيب الخلق لامام الحرميين ابي المعالي عبد الملك بن عبد الله بن يوسف الجويني
كتاب مناقب الامام الشافعي للامام فخر الدين محمد بن الروضة [عمر الرازي]

شرح المذهب المسمي بالجموع

تهذيب الاسماء واللغات للنواوي

كتاب طبقات الفقهاء الشافعية للشيخ تاج الدين عبد الوهاب السبكي

تاريخ عقيف الدين عبد الله بن اسعد الياضي

كتاب المهمات للشيخ جمال الدين عبد الرحيم بن الحسن بن علي بن عمر الاسنوي وتختصرها لتلميذه

ولي الدين ابي زعة احمد بن زين الدين عبد الرحيم بن الحسين العراقي

شرح المنهاج للعلامة كمال الدين محمد بن موسى بن عيسى الدميري

عيسى الدميري

Sein Werk zerfällt in 4 Kapitel, deren

Uebersicht f. 88^a. Danach führt er eine längere

Stelle aus der Vorrede (خطبة) des Werkes des

Abu Eššāfi' an; giebt dann f. 89^a als

Titel seines Werkes an:

الدر النقيس في مناقب الامام محمد بن ادريس

واصحابه الاجتهدين على حفظ اقواله الناجين على

منواله وفضل العلم وطلبه واهله العالمين به.

في ترجمة امامنا محمد بن ادريس الشافعي ربه 89^a باب 1.

ونسبه وتناء الائمة عليه وشرح نبذته من

بعض مناقبه واحواله وترجيح مذهبه على

سائر المذاهب وبيان اقواله.

Dies 1. Kapitel hört f. 126^a auf mit einer

Menge von Fragesätzen nebst den Antworten

darauf, deren letzter: مسئلة سارق اخذ نصابا

من حرز مثله ليس فيه شبهة ولا يجب عليه القطع

الجواب ان صورة ذلك اذا كان الماخوذ مسكا او

زيدا او نحو ذلك وتضمخ به وقيمته حينئذ نصاب

او اكثر ثم خرج فلا يقطع في الاصح.

Ob das Kapitel damit zu Ende sei, ist

nicht ersichtlich; das Weitere fehlt.

Die anderen Kapitel haben gehandelt:

2. في تراجم تلامذته الرايين لكتبه القديمة : باب 2.
والجديدة ووفياتهم وذكر معظم اصحابه سردا
علي ترتيب طبقاتهم
3. في بيان ما يفتى به من المسائل في المذاهب : باب 3.
علي القول القديم
4. في فضل العلم وطلبه واهله العاملين به : باب 4.
Nicht bei HKh.

10013. Spr. 294.

10 Bl. 8°, 17 Z. (16 × 10^{1/2}; 12 × 6^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappband mit Kattnrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

الدّر النفيس في بيان نسب الامام محمد بن ادريس الشافعي

للامام السيد احمد الحنفى الحموي الحسني

Nach der Unterschrift genauer:

السيد احمد بن محمد الحنفى الحموي

حمدا لمن رفع لابن ادريس : 1^a Anfang
مقاما عليا وصاغ له من خالص العلم والتقى حليا
... وبعد فهذه مجلة رشيفة وروضة انيقة تشتمل
علي بيان نسب امام الائمة الخ

Biographische Skizze des Eššāfi'ī, auf Veranlassung des Aššarāf al-sādā al-šarāf al-khānawī el-khanefī † 1098/1687 (vgl. No. 3339). Sie bezieht sich hauptsächlich auf Nachweis seiner Herkunft und Verwandtschaft mit Mohammed, und Besprechung seines Namens, seiner Kunje und seines Beinamens.

Schluss f. 10^a: ويرفع راسه من ركوعه وسجوده
والحمد لله بلا غاية والشكر له بلا نهاية وافضل الصلاة
والسلام ... ما دجا الغمام ونفج البشام

Die Unreinschrift beendet im Jahre 1089 Rabi' II (1678).

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos, in rothen Linien. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1116 Rabi' II (1704).

Spr. 1958, 9, f. 241—245.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Ein Stück über den Imām Eššāfi'ī und seine Auseinandersetzungen vor dem Hälifen Hārūn. Es beginnt: حكى عن الامام الشافعي رحه روي عن عبد الله بن محمد العلوي قال لما جرى بالامام الشافعي رحه ادخل العراق على بغلة عليها قتب الخ Das Stück hört hier mit f. 245 auf, ohne zu Ende zu sein.

10014.

Andere Biographien des Imām Eššāfi'ī sind verfasst von:

- 1) داود بن علي الاصبهاني الظاهري † 270/888.
- 2) عبد الرحمن بن ابي حاتم الرازي † 327/989.
- 3) محمد بن عبد الله الرازي † 347/958.
- 4) محمد بن الحسين بن ابراهيم الاثري † 368/974.
- 5) الحسن بن الحسين الهمداني † 405/1014.
- 6) محمد بن عبد الله الحكام النيسابوري † 405/1014.
- 7) محمد بن احمد بن شاكر المصري القطان † 407/1016.
- 8) اسمعيل بن احمد الهروي ابن قزاق † 414/1028.
- 9) عبد القاهر بن طاهر البغدادي † 429/1088.
- 10) محمد بن سلامة بن جعفر القضاعي † 454/1062.
- 11) احمد بن الحسين البيهقي ابو بكر † 458/1066.
- 12) عبد الملك بن عبد الله الجويني † 478/1086.
- 13) عبد الله بن يوسف التجرجاني † 489/1096.
- 14) نصر بن ابراهيم المقدسي † 490/1097.
- 15) يحيى بن ابي الخير بن سالم العمراني † 568/1168.
- 16) محمد بن محمود ابن النجار † 648/1245.
- 17) ابراهيم بن عمر الجعيري † 782/1832.
- 18) اسمعيل بن عمر ابن كثير † 774/1872.
- 19) عيسى بن مسعود ابو الروح † 774/1872.
- 20) تقي الدين ابن شهبة † 851/1447.
- 21) ابن حاجر العسقلاني † 852/1448, u. d. T.
توالي التائيس بمعالى ابن ادريس
- 22) عبد الرؤف المناوي † 1081/1822.
- 23) الواضح النفيس في مناقب الامام ابن ادريس

und den Imāmen und dann besonders von Ahmed ben Hanbal und seiner Sekte.

Dieselbe beginnt (v. 1. 2. 5):

الذّ واحلى من شمول وشمال والبيق من ذكرى حبيب ومنزل
واطيب من مسك تصوع نشرة وندّ وكافور ومن عرف مندل
ثناء على الرحمن من عقد ناظم مجيد على عقد الامام ابن حنبل

In derselben behäbigen Breite, die der Anfang zeigt, wird das Ganze behandelt.

Schluss f. 15^a: لئن كنت عتّى راضيا يوم تعرض
الملايك اعمالى فتشفع فيه لى
فلست من الخطب الملم بحاتيف
وانت على كآ الشدايد لى ولي

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, wenig vocalisirt, mit Ausnahme des Anfanges. Uebrigens dieselbe Hand wie bei 1), nur lange nicht so gross. — Abschrift etwa um 1750.

10018. Lbg. 1019.

2) f. 14—18.

8vo, c. 13—16 Z. (18 × 13; c. 13—15 × 10—11 cm). — Zustand: ganz wasserfleckig; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Es ist eine Trauerqaçide auf den Imām Ibn Hanbal. Das Vorhandene beginnt (Tawil) f. 15^a:

ولم ندر كالتسليم حزا وموتلا
لمن كان يرجو ان يتاب ويحذر

Schluss f. 16^a: فسبحان من يعصى فيعفو ويغفر
ويظهر احسان المسىء ويستتر

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, vocalisirt. — Abschrift c. 800/1397.

Vorausgeschichte ist f. 14^b in sehr flüchtiger, verblasster Schrift der Anfang eines Berichtes über das Verhalten des الواثق zu dem Imām Ibn Hanbal.

F. 17^a in grosser Schrift: ein Paar Notizen aus der الرسالة للقشيري. — F. 17^b. 18^a ebenso geschrieben: das دعاء الكرب des Propheten. — F. 18^a ein Paar Verse des الشاعى (auf سُدْمَا, Tawil). — F. 18^b Anekdote von Gottes Gnade an den im Islām Altgewordenen. (Wiederholt f. 20^a.)

10019.

Andere Biographien des Ibn Hanbal sind verfasst von:

- 1) احمد بن الحسين البيهقي † 458/1066.
- 2) عبد الله بن محمد الهروى † 481/1088.
- 3) محمد بن محمد بن الحسين البغدادي القراء ابو يعلى
المجرد فى مناقب الامام احمد † 526/1182, u. d. T.
- 4) ابو الفرج ابن الجوزى † 597/1201.

Biographien über den Imām Mālik ben enes † 179/796 sind verfasst von:

- 1) احمد بن مروان الدينورى † 810/922.
- 2) عيسى بن مسعود ابو الروح † 774/1872.
- 3) جلال الدين السيوطى † 911/1505, u. d. T.
تزيين الارائك [oder الممالك] بمناقب الامام مالك

10020. Pet. 619.

333 Bl. 4°, 21 Z. (24 1/2 × 15; 15 1/2—16 × 8 cm). — Zustand: sonst gut, nur dass der Rand sehr wurmstichig ist. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: orient. Lederband mit Corduanrücken. — Titel fehlt, aber f. 1^a am Rande (von anderer Hand) und f. 3^b (Vorrede):

الجواهر المضيئة فى طبقات الحنفية

Verfasser nicht genannt; es ist:

ابو محمد محمى الدين عبد القادر بن ابي الوفاء
محمد القرشى المصرى الحنفى

Anfang f. 1^b: الحمد والعظمة والكبرياء لمن
له الاسماء الحسنى حتى الدايم الباى الذى لا يببىد
ولا يفنى . . . وبعد فقد قال الله العظيم فى كتابه
الكريم الا يذكر الله الخ

Kurze biographische Artikel, in streng alphabetischer Folge, über die berühmten Hanefiten, deren Namen, Lebensverhältnisse, Schriften, (Geburts- und) Todesjahr angegeben werden, von 'Abd elqādir ben moḥammed ben moḥammed ben naçr allāh elqoreesī elmiçri elḥanefi muḥji eddīn abū moḥammed ibn abū 'wefā, geb. 696/1297, † 775/1878.

Die Einleitung umfasst 3 Kapitel:

1. Kap. f. 3^b فى بيان عدد اسماء الله الحسنى
2. Kap. فى نسب سيدنا رسول الله صمّم واسمائه 7^a
وغير ذلك

3. Kap. 11^a في الملتقط من كتابي المسمى باليستانان
في مناقب امامنا النعمان

In letzterem Kapitel wird das Leben des Stifters der Sekte der Hanefiten (zu denen der Verfasser gehört) kurz abgehandelt.

Die Artikel beginnen (f. 13^b) mit: ابراهيم بن داود بن حازم الاسدي und schliessen (f. 267^b) mit يونس بن القاسم.

Es folgt dann f. 267^b كتاب الكنى, nebst Nachtrag 280^a كتاب الذيل علي الكنى 281^b; (خديجة بنت محمد بن احمد) كتاب النساء 283^a; 308^b (الابريسي) كتاب الانساب; كتاب من عرف بابن فلان 316^b; كتاب الالقاب 321^b (worin allerlei Faide enthalten), womit f. 333^b das Werk schliesst: والله ذو فضل عظيم سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

Schrift: ziemlich klein, hübsch, gefällig, gleichmässig, vocallos, in rothen Linien doppelt eingerahmt; in diesem Rahmen steht öfters der bezeichnende Name des behandelten Artikels. Der Hauptname der Artikel ist roth. — Abschrift etwa vom J. 1100/1688.

HKh. II 4301. IV 7895.

10021. We. 327.

2) f. 50—110.

8°, 15 Z. (20 × 13¹/₃; 13¹/₃—14 × 8¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark.

Ein Stück desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 50^b: الحمد لله الذي برا خلق الانسان من طين ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهين . . . هذا كتاب اذكر فيه من عرف بنسبته من اصحابنا المذكورين في الجواهر فان كان تقدم قلت تقدم وقد ينسب الي النسبة جماعة الخ

Dieses „Buch“ enthält ein alphabetisches Verzeichniss berühmter Hanefiten, nach deren نسبة geordnet. Beginnt mit الابريسي und schliesst f. 95^a mit البيدي.

Daran schliesst sich f. 95^a das كتاب الالقاب, beginnend (nach dem Bismilläh):

الحمد لله العلي العظيم الحليم الواسع الوهاب . . . هذا كتاب اذكر فيه من اشتهر بلبقه من اصحابنا الخ

Ebenfalls alphabetisch geordnet, beginnt mit: ابى und schliesst mit الوزير (aus لا und بي liegen keine Namen vor).

Das ganze Stück gehört dem Register an, welches am Ende des Werkes الجواهر المصيبة eine Uebersicht über die darin behandelten Personennamen giebt = Pet. 619, f. 283^a—316^b. An mehreren Stellen wird auf andere Stücke des Registers, wie كتاب الكنى oder كتاب ابن فلان verwiesen, die hier fehlen.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, fast vocallos. Die Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift o. 1100/1688. — Arabische Foliierung.

10022. Pm. 24.

205 Bl. 4°, 21 Z. (24²/₃ × 16; 19 × 12¹/₂^{cm}). — Zustand: wurmstichig, besonders stark in der 2. Hälfte und dann meistens ausgebessert; ebenda auch wasserfleckig am oberen und besonders am unteren Rande; übrigens im Ganzen gut und stattlich. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung und Klappe. — Titel und Verfasser f. 12^a und 180^a:

نظم الجمان في طبقات اصحاب امامنا النعمان
لابراهيم بن محمد بن ايدمر العلاتى الشهير
بابن دقماق

Biographisches Werk, das Leben des Abū Hanife ausführlich und die Lebensumstände seiner Anhänger nebst deren Schriften in kürzerer Weise bis auf die Zeit des Verfassers, den Anfang des 9. Jhdts d. H., in 8 Klassen behandelnd; von Ibrahim ben mohammed ben eidemir el'alāī ibn doqmāq † 809/1406. Von diesen Klassen liegen hier 3 vor, nämlich die 5. 6. und 7. Die 5. Klasse behandelt die Hanefiten des 6. Jhdts, die 6. die des 7. Jhdts, die 7. die des 8. Jhdts. Die 8. Klasse hat, nach der Unterschrift f. 205^b, diejenigen Hanefiten behandelt, deren Geburts- oder Todesjahr dem Verfasser unbekannt geblieben ist. — Die Reihenfolge der Artikel in jeder Klasse ist alphabetisch.

F. 1^b—9^b enthält ein Namenverzeichniss der in der 5.—7. Klasse behandelten Personen, in derselben Folge. Bl. 10 u. 11 sind leer geblieben.

Die 5. Klasse beginnt f. 12^b: الطبقة الخامسة في ذكر من كان موجودا منهم في القرن السادس، حرف الهمزة، باب ابراهيم، ابراهيم بن احمد بن ابراهيم ابن محمد بن سليمان ابو اسحق الفقيه الموصلي † 560/1165. — Der letzte Artikel ist f. 68^a: يوسف بن علي بن العباس بن بكر التجانيكشي الاسروشي † 527/1183. — Bl. 69 ist leer.

Die 6. Klasse beginnt f. 70^b: الطبقة السادسة في ذكر من كان موجودا منهم في القرن السابع، حرف الهمزة، باب ابراهيم، ابراهيم بن احمد بن عقبة بن هبة الله بن عطا بن يس بن زهير بن اسحق البصراوي القاضي الملقب بالصدر † 699/1300 und schliesst f. 126^b mit: يونس بن ابراهيم بن سليمان الصرخدي المنقور بدر الدين † 698/1299.

F. 127^b enthält in enger flüchtiger Schrift einige biographische Artikel aus den Jahren 1020/1611 und 1021/1612, entlehnt dem Werke: صدفة الجواهر في وفيات الاكابر الموجودين في الاواخر F. 128 und 129 leer.

Die 7. Klasse beginnt f. 130^b: الطبقة السابعة في ذكر من كان موجودا منهم في القرن الثامن، حرف الهمزة، باب ابراهيم، ابراهيم بن احمد بن احمد بن يوسف بن يعقوب بن ابراهيم بن عبد الله بن طارق بن سالم ابو اسحاق الاسدي الحلبي الشهير بابن النحاس † 744/1848 und hört auf mit dem Artikel f. 205^a: يوسف الزيلعي كان اماما فاضلا وعنده جدل وقوة نفس في البحث . . . ومات فيما اظن . . . رحمه الله تعالى

Die Jahreszahl nach اظن ist ausradirt.

An einigen Stellen sind kleinere Blätter mit ergänzenden Artikeln eingeschoben; nämlich nach f. 133. 141. 153. 165. 166. 170. 177. 180. 181. 185. 190. 193. 196. Davon steht das Blatt nach 141 und 153 an unrichtiger Stelle; jenes gehört nach f. 152, das andere nach f. 203. Das nach f. 185 ist überkopf geheftet.

Ausserdem finden sich ziemlich oft am Rande Zusätze oder auch Zusatzartikel.

An einigen Stellen ist Raum für Zusätze gelassen; so f. 144^b. 145^b. 146^a. 152^b. 153^a. 160^a. 160^b. 173^a. 174^b. 186^b. 192^a. 199^b. 200^a.

Schrift: gross, kräftig, stattlich, deutlich, gleichmässig, im Ganzen vocallos, doch in den mitgetheilten Versen meistens stark vocalisirt. — Nach den Unterschriften zu Ende jeder Klasse ist diese Handschrift Autograph des Verfassers. Die Jahreszahl derselben ist ausgelassen. F. 1^a hat sich ein Leser im J. 818/1415 eingeschrieben.

Collationirt.

Das Vorliegende ist nach f. 12^a der dritte Theil des Werkes. — HKh. VI 13861. IV 7895.

10023. Pet. 343.

59 Bl. 8vo, 15 Z. (17½ × 11; 10½ × 6¼^{om}). — Zustand: ziemlich gut. Der Rand beschnitten und daher oft die am Rande stehenden Namen ab- oder durchgeschnitten. — Papier: gelblich, dünn, glatt. — Einband: zusammengeheftet. — Titel f. 1^a verklebt: تاج التراجم Vollständiger:

تاج التراجم في طبقات الفقهاء الحنيفة

Verfasser f. 1^a: قاسم الشهير بقطوبغا Genauer:

زين الدين قاسم بن قطوبغا الحنفي

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى وبعد فيقول العبد الضعيف قاسم بن قطوبغا الحنفي، لما وقفت على تذكرة شيخنا الامام العالم العلامة . . . أحمد بن علي بن عبد القادر بن محمد المقرئ . . . رايت فيها ما كتبه من تراجم الائمة الحنيفة

Kurzes alphabetisch geordnetes Verzeichniss hanefitischer Schriftsteller, nebst Angabe ihrer Werke, nach dem Vorgange Elmaqrizi's; von Qāsim ben qotlūbogā elhanefi zein eddin † 879/1474. Es beginnt mit سليمان بن ابراهيم بن محمد بن ابراهيم بن ابي اسحاق

الحموي المنطقي رضي الله عنه . . . und schliesst f. 54^a mit يحيى بن المظفر بن الحسن بن ابي بركة بن محرز ابو زكريا البغدادي

Dann kommen die mit ابو, dann (f. 57^a) die mit ابن, dann (57^b) mit einem Gentilnamen (oder Beinamen) versehen, deren letzter (59^a) بن الحسين mit dem Zusatz: والله اعلم، آخر الكتاب

Schrift: klein, fein, zierlich, gleichmässig, deutlich, ohne Vocale. Der Text ist von f. 2^b an roth eingerahmt. Der Anfangsname der Artikel roth; ebenso die Namen am Rande. — Abschrift o. 1100/1885.

HKh. II 2044. IV 7895.

10024.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 853.

33 Bl. 8vo, 19 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{2}$; 14 $\frac{1}{2}$ × 9 $\frac{1}{2}$ ^{om}). — Zustand: nicht ganz sauber; am unteren Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a oben am Rande von späterer Hand. Verfaesser fehlt; steht im Anfang.

Schrift: Türkische Hand, klein, gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter der Namen roth. Bl. 10—12 u. 19. 20 in grösserer flüchtiger Schrift ergänzt. Am Rande ziemlich oft Zusätze und Bemerkungen. — Abschrift von ابراهيم بن الياس الطبروني القسطنطيني im J. 950 Dū'lqa'da (1544) in قريّة بشكطاش.

2) We. 421, 4, f. 47—66.

8vo, 17 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{2}$; 14—15 × 8^{om}). — Zustand: am Rande fleckig. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfaesser, Anfang und Schluss fehlt.

Dies Bruchstück beginnt hier f. 47^a, 3 mit:

اسحاق بن يحيى بن اسحاق بن ابراهيم الشيخ العالم
الفاضل المسند المعمر عفيف الدين ابو محمد الامدي
ثم الدمشقي الخ

Es ist reichhaltiger als der von Flügel herausgegebene Text.

Der letzte Artikel f. 66^b ist: محمد بن محمد بن محمد ابو الفضل المعروف بالبرهان النسقى († 687/1288)

Nach f. 54 u. 62 sind grössere Lücken; ich glaube von 8 und von 12 Bl.

Schrift: ziemlich grosse, rundlich, etwas flüchtig, doch nicht undeutlich. Die Anfänge der Artikel schwarz überstrichen. — Abschrift c. 1200/1786.

10025. Pm. 688.

3) f. 43^b—49^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfaesser fehlt; doch steht zu Ende des Werkchens:

تمت رسالة ابن كمال

Der eigentliche Titel ist:

رسالة في طبقات المجتهدين

Es ist ein alphabetisch geordnetes biographisches Verzeichniss von hanefitischen Rechtsgelehrten, nebst Angabe ihrer Werke, von Ibn kemāl bāsā † 940/1539.

Dasselbe beginnt ohne Vorwort sofort mit احمد بن على ابو بكر الرازي المعروف بالخصاص (geb. 806/917, † 870/980).

Dann: احمد بن عمرو وقيل عمر ابن امير وقيل مهران
ابو بكر الخصاص † 261/875

Zuletzt: يوسف بن ابي بكر بن محمد بن علي ابو يعقوب السكاكي سراج الدين الخوارزمي † 626/1229

Es folgt ein kleiner Nachtrag f. 49^a, entnommen dem Werke الدرر الزاهرة, enthaltend: عبد الله محمد بن كرام النيسابوري

سعد الدين التفناراني

ابو الحسن على بن محمد بن الحسين بن عبد الكريم البرزدي
واخوه ابو اليسر محمد بن الحسين البرزدي

Ausserdem, aus طبقات السبكي, f. 49^b ein Artikel über عبد الله بن عمرو بن محمد البيضاوي ناصر الدين und eine kurze Notiz über عبد الله ابن هشام.

HKh. IV 7922.

Dasselbe Werkchen in Lbg. 855, f. 2—5^a und Lbg. 295, 78, f. 702^b. 703^a (No. 2148).

10026. We. 327.

1) f. 1—46.

110 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 13 $\frac{1}{3}$; 12 $\frac{1}{2}$ × 6 $\frac{1}{4}$ ^{om}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfaesser f. 1^a:

طبقات السادة الحنفية لعبد الله السويدي

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين والصلوة
على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين وبعد فهذا
كتاب مختصر في ذكر طبقات الحنفية ذكرت فيه
المشاهير من الائمة الذين نقلوا علم الشريعة في كل
طبقة ونشروها بين الامة الخ

In dem Vorwort bespricht 'Abd allāh essoweidi, wol um 950/1543 am Leben, die Klassen der Rechtsgelehrten; er stellt deren 6 auf:

الطبقة الاولى طبقة المجتهدين في الشرع كالائمة الستة
المذكورة ومن سلك مسلكهم من الائمة
الطبقة الثانية طبقة المجتهدين في المذهب كتلاميذ
اصحاب الطبقة الاولى

الطبقة الثالثة طبقة المجتهدين في المسائل التي لا
رواية فيها عن صاحب المذهب

الطبقة الرابعة طبقة اصحاب التخريج من المقلدين
الطبقة الخامسة طبقة اصحاب الترجيح من المقلدين
الطبقة السادسة طبقة المقلدين القادرين على التمييز بين
الاذوي والقوي والضعيف وظاهر الرواية والرواية النادرة

Das Werk selbst beginnt dann f. 5^a mit Abū hanīfa, dem Stifter der Secte.

In 22 Abschnitten werden die hervorragendsten Vertreter dieser Richtung behandelt, und der Uebergang findet jedesmal statt mit den Worten: ثم انتقل العلم الي طبقة. In dem 22. Abschnitt f. 46^a wird bloss behandelt: احمد بن كمال ياشا † 940/1538. Das Werk schliesst mit Angabe dieses Todesjahres.

Am Rande sehr häufig Zusätze.

Schrift: Türkischer Zug, ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 47^a enthält einen biographischen Artikel über الشيخ ابراهيم الحلبي الحنفى † 956/1549, entlehnt dem Werke الشفايق النعمانية (s. Spr. 262, f. 249^a).

Dasselbe Werk 1) in Pm. 688, 2, f. 22^b—43^b. Titel und Verfasser fehlt. 2) in Lbg. 855, f. 15^a—20, aber unvollständig. Auch f. 14^b u. 15^a sind hanefitische Rechtsgelehrte verzeichnet.

In We. 408, f. 3^a—6^a steht ein Stück aus طبقات الحنفية des محمد ابن طولون † 958/1546. Es enthält mehrere Artikel von berühmten Hanefiten Namens Mohammed.

10027. Spr. 301.

43 u. 398 Bl. 4to, 25 Z. (27 × 19; 20 × 11¹/₂ cm). — Zustand: sehr wurmstichig, besonders Anfänge am Rande stark beschädigt u. ausgebessert; manche Blätter lose. — Papier: dünn, gelb, glatt. — Einband: sehr schöner Halbfranzband. — Titel f. 1^a (und Vorrede):

كتائب أعلام الأخيار من فقهاء مذهب
النعمان المختار

(S. einen etwas abweichenden und vielleicht richtigeren Titel in Spr. 292, 2, Anfang.) Verfasser f. 1^b:

محمد بن سليمان الكفوي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي ارسل رسوله بالهدى ودين الحق وانزل عليه الكتاب . . . أما بعد فان سنة الله المجيلة المجارية في بيئته ونعمه اللطيفة الوافية على خليفته الخ

Ausführliche Biographien der berühmtesten hanefitischen Rechtsgelehrten, von Anfang an bis auf die Zeit des Verfassers, des Mahmūd ben soleimān *elkaffawī elhanefī* † 990/1582. In der langen Vorrede sagt er, dass er wegen der auf diesem Gebiete herrschenden Unwissenheit dies Werk verfasst habe. Mit Innehaltung der Zeitfolge habe er die einzelnen Gelehrten nach gewissen Gruppen zusammengestellt und auffällige ihnen beigelegte Rechtsfragen und auch sonderbare Anekdoten von ihnen beigebracht. Voraufschiebt er einige Excurse, deren erster betitelt ist *العنوان* f. 2^a und einen kurzen geschichtlichen Ueberblick über die Rechtsgeschichte giebt, dann f. 4^a *البرهان* vom Qorān als Beweismittel; f. 6^a *السلطان والاركان* von Gott als Urheber des Rechts und den von ihm gesandten und erleuchteten Propheten, von Adam bis auf Moḥammed; f. 17^b *كتيبة اصحاب النبي* von den unmittelbaren Prophetengenossen, von Abū bekr bis auf Selmān *elfārisī*; f. 31^b *كتيبة التابعين* von den (späteren) mittelbaren Genossen, von Abū 'amr *essēibānī* an bis auf Moḥammed ben *essēīb elkelbī*; f. 45^b *كتيبة الائمة* von Abū hanīfa an bis auf Šerik ben 'abdallāh ben šerik † 177/798.

Darauf beginnt f. 54^b das eigentliche Werk, welches in 22 Gruppen (*كتيبة* Schaar, Haufen) getheilt ist und mit Rücksicht auf den Gentilnamen des Verfassers deshalb auch betitelt wird:

الكتائب الكفوية

Die erste Gruppe (f. 54^b bis 67^b) behandelt die Schüler des Abū hanīfa; sie beginnt mit يعقوب بن ابراهيم بن حبيب بن سعيد الانصاري † 182/798.

Der Verfasser giebt in seinem Werk Nachricht über Lehrer und Schüler des in Rede

Stehenden, auch über seine schriftstellerische Thätigkeit; wenn er sich auf Persische Quellen stützt, was oft geschieht, citirt er Persisch. —

Der in der 22. Gruppe zuletzt behandelte ist f. 397^b: **پیرو محمد بن ابی بکر بن الحاج خیر الدین الکفوی**:

Das Werk schliesst mit einem Gebet f. 398^b:

واسال من لدنک المعرفة والرضا والعمل المقبول . . .
یا رب ثبت قدمی وقلبی سبحانک اللهم انت حسبی

Von den dem Werke vorangehenden 43 Bl. enthält f. 1^b—17^a ein Verzeichniss der behandelten Personen, f. 18^b ff. einen kurzen Abriss des Ganzen; dieser ist aber nur bis zum Anfang der 12. Gruppe fortgeführt.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich klein, deutlich, vocallos. Die Stichwörter der Artikel roth. Am Rande bisweilen Verbesserungen. — Abschrift c. 1163/1760.

HKh. V 10637.

10028. Spr. 292.

2) f. 73—159^a.

(Auch bezeichnet als Spr. 302.)

8vo, 15 Z. (16^{1/4} × 11; 11^{1/2} × 6^{2/3} cm). — Zustand: wurmstichig, fleckig, etwas unsauber, auch ausgebessert. — Papier: gelb, dünn, ziemlich glatt.

Auszug aus demselben Werke. Titel f. 73^a: **الجزء الاول من هذه الرسالة الشريفة المسماة:**

**بنادرة الايام في شمایل ائمة الاسلام
ومشايخ الكرام العظام**

so auch f. 74^a Vorrede. Verfasser fehlt.

Anfang f. 73^b: **الحمد لله رب العالمين والصلوة**
والسلام الاتمان الاكملان علي سيدنا . . . اما بعد
فهذه رسالة منتخبة منقحة ملخصة مستخرجة من
كتاب الطبقات المسمى باعلام الاخيار من اصحاب النبي
المختار والتابعين المجتهدين الابرار ومن المشايخ
الذين كانوا كاشفين الاسرار الخ

Dieser Auszug in 22 Künibie ist (fast) nur ein Verzeichniss der daselbst behandelten Artikel. Zuerst:

74^b كنبية اعلام الاخيار من اصحاب النبي المختار

75^a كنبية اعلام الاخيار من التابعين الابرار

76^b كنبية الائمة المجتهدين واصحاب المذهب واهل البيتين

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

اعلام الائمة الحنفية وكواكب اخيار الملة الحنيفة الخ 77^a

الكنببة الاولى في تلامذة ابى حنيفة الخ 77^b

u. s. w.

Schluss f. 156^b: **الشيخ محمد السمرقندي**
مننسبا والفرقندي اصلا رضى الله تعالى عن ساداتنا
المتقدمين والمتأخرين وصلى الله علي خير خلقه
سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين امين يا رب العالمين

Daran schliesst sich f. 157^a—159^a eine Persische Qaṭde, zum Lobe des Grundwerkes und der darin behandelten Männer, 55 Verse lang, anfangend f. 157^a:

طبقات ائمتهاى جهان از زمان رسول ما تا آن

Der Verfasser lebt im J. 1009/1600.

Schrift: Persische Hand, ziemlich kleine geläufige Gelehrtenhand, deutlich, vocallos. Uberschriften roth. — Abschrift c. 1700. — Nicht bei HKh.

F. 161^a enthält einige Sentenzverse, 161^b Verzeichniss einer Reihe von Qoränlesern.

10029. Lbg. 9.

317 Bl. 8vo, 21 Z. (20 × 14^{1/2}; 15 × 9^{1/2} cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Wurmetich, der bisweilen ausgebessert ist. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^a (von etwas späterer Hand):

**النصف الثانى من الطبقات السننية في تراجم
السادة الحنفية**

لتقى الدين بن عبد القادر النمى الدارى
القاضى بالجيزة وتوابعا

Die Bemerkung zur Seite des Namens: 1000 في سنة 1000 ist nicht richtig. HKh. IV 7895; II 2879 hat unrichtig das Jahr 1000/1596.

Es liegt hier die 2. Hälfte des umfangreichen Werkes vor, in welchem Taqī eddīn ben 'abd elqādir ettemīmī eddārī elgarbī † 1010/1601 die Biographien der hervorragenden Hanefiten behandelt. Elmoḥibbī erklärt es für sein bestes Werk. Es ist streng alphabetisch geordnet, giebt auch bibliographische Notizen und führt gern Gedichtproben, auch längere Gedichte, an. Der Anhang zu dem Werke, auf welchen er

am Ende als noch rückständig hinweist und der in 4 Kapiteln die Vornamen (Kunje), Zunamen (Laqab), die Sohnnamen und die Herkunftsnamen (Nisbe) behandeln sollte, fehlt hier. Der Verfasser schrieb an diesem Werke im J. 994/1586, wie aus f. 120^b erhellt.

Diese 2. Hälfte beginnt mit dem Namen **عمر**. Zuerst f. 1^b: **عمر بن ابراهيم بن محمد بن عمر بن عبد العزيز بن محمد بن احمد صاحب كمال** **عبد العزيز بن محمد بن احمد صاحب كمال** **عبد العزيز بن محمد بن احمد صاحب كمال** **عبد العزيز بن محمد بن احمد صاحب كمال** (geb. 761/1860) † 811/1408 und schliesst f. 317^a mit: **يونس بن القاسم روي عن** **عطا وعكرمة وروي عنه ابنه عمرو وروي له البخاري رحه** **انتهى بحمد الله تعالى ما قصدنا ايراده . . . وهذا** **اوان الشروع في كتابة ما وعدنا به في مصطلح الكتاب** **. . . وهو اربعة ابواب . . . والله تعالى نسال . . . ان** **يبشر لنا اتمام هذه الابواب التي بتمامها يتم الكتاب** **وان لا يعسر علينا امرا من امور الدنيا وامور الآخرة انه** **جواد كريم رؤف رحيم وصلى الله على سيدنا . . . وسلم**

Schrift: ziemlich klein, gegen Ende grösser, gefällig, deutlich, wenig vocalisirt, die Verse mehr; die Stichwörter der einzelnen Artikel roth. — Abschrift im Jahre 1048 **Ġomādā I (1633)** von **مدين الطيب**. — Collationirt.

Am Rande stehen, ausser Verbesserungen des Textes, häufig die für die einzelnen Personen üblichsten Nennworte.

In der Mitte ist nach f. 185 eine grössere Lücke; es sind hier alle Artikel fortgelassen, von **محمد بن علي بن محمود بن سبكتكين** an bis **محمد بن الحسين الدامغانى**.

F. 186, 187 leer gelassen.

10030. Pm. 467.

72 Bl. 4°, 25 Z. (22 × 16; 17 × 9⁹/₈^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titelüberschrift und Verfasser f. 1^b:

نقل من شذرات الذهب في اخبار من ذهب
لابي الفلاح عبد الحي بن احمد ابن العماد

Derselbe heisst ausführlicher:

عبد الحي بن احمد بن محمد العسكري (العكبري?)
الصالح الحنبلي ابو الفلاح ابن العماد

Das vorliegende biographische Werk ist ein Auszug aus dem obengenannten. Das Grundwerk, dessen Verfasser 'Abd elhazz ben

ahmed ben mohammed elakri (el'okbari?) **عقاليحي ابو 'lfelāh ibn el'imād**, geb. 1082/1622, † 1089/1679, ist eine Chronik und geht vom Tode Mohammeds an bis zum Jahre 1000/1591. Ob dieselbe noch weiter gegangen sei, etwa bis in die Mitte des 11. Jahrhdts oder etwas darüber hinaus, lässt sich aus diesem Auszuge nicht ersehen. Da derselbe (im J. 1217 Ġafar [1802]) von **محمد امين بن ملا عمر الهيتاوي** — **Mohammed emīn ben mollā 'omar elheitāwi** — gemacht ist, um ein Verzeichniss der Hanefitischen Gelehrten zu erhalten, und da er weiter kein Geschichtswerk besass, so ist wahrscheinlich, dass er auch die nach dem J. 1000/1591 lebenden Gelehrten berücksichtigt haben würde, wenn das Original sie behandelt hätte.

Die ersten 6 Jahrhunderte werden f. 1^b—2^b abgethan; der Verfasser führt etwa 50 innerhalb derselben verstorbene Personen, hauptsächlich Hanefiten, nach ihrem Namen, mit Angabe des Todesjahres, auf. — Von da an berücksichtigt er nur Hanefiten; f. 2^b Mitte bis 5^b oben enthält, immer in chronologischer Folge, Personen des 7. Jahrhdts, f. 5^b—14^a Mitte des 8. Jahrhunderts, f. 14^a—34^a des 9. Jahrhdts, 34^a—72^b des 10. Jahrhdts. Die einzelnen Artikel sind durchschnittlich kurz; bei den bedeutenderen Personen führt der Verfasser auch schriftstellerische Werke an.

Der Auszug beginnt (nach dem Bismillāh und Hāmdallāh) f. 1^b: **في سنة احد عشر وقاته صمعم** **في وسط نهار الاثنين في ربيع الاول وفي سنة ثلاثة عشر** **توفي ابو بكر الصديق عبد الله بن عثمان عن ثلاث** **وستين سنة وخلافته سنتين وستة اشهر وايام وفي سنة** **تسعة عشر توفي بلال الحبشي الخ**

Das 7. Jahrhd beginnt f. 2^b: **وفي سنة ستماية** **وعشرة ابو الفضل التركستاني احمد بن مسعود بن علي** **شيخ الحنفية بالعراق وعالمهم الخ**

Das 8. Jahrhd f. 5^b: **وفي سنة اربعة عشر وسبع** **مائة رشيد الدين اسمعيل بن عثمان ابن المعلم** **القرشي الدمشقي الحنفي**

Das 9. Jahrhdt f. 14^a: وفي سنة ثمان مائة جمال الدين محمد بن عبد اللطيف بن محمد بن يوسف الرزدي المدني الحنفى

Das 10. Jahrhdt f. 34^a: وفي سنة تسع مائة المولى حسام الدين العالم الرومي الحنفى المعروف بابن الدلاک

Dasselbe schliesst mit dem Artikel f. 72^b: وفي سنة تسع وتسعين وتسعمائة توفي المولى عبد الغنى بن مبرشاه الحنفى احد الموالى الرومية . . . ثم عزل عنها وعاد الي الروم ثمات بها سجان ربك رب العزة عما يصفون وصى الله على السيد المصون،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Jahreszahlen roth über den Zahlworten; am Rande die Stichwörter der Artikel in rother Schrift. — Autograph vom J. 1917/1892. — F. 1^a ist angestrichen; es ist ganz derselbe Text wie f. 11^a.

10031.

Andere biographische Werke über berühmte Hanefiten sind:

- 1) إبراهيم بن von وفيات الاعيان في مذهب النعمان 1857/758 † على الطرسوسى
- 2) عبد الله بن محمد المهندس von طبقات الحنفية 1867/769 † صلاح الدين
- 3) مجد الدين von المرقات الوفية في طبقات الحنفية 1414/817 † الفيروزابادى
- 4) von demselben. اللطاف الحنفية في اشراف الحنفية
- 5) محمود بن احمد العينى von الطبقات 1451/855 †
- 6) محمد بن عمر بن ابق شمس الدين von الطبقات 1548/960 †
- 7) von الغرف العلية في تراجم متاخري الحنفية 1546/958 † ابن طولون
- 8) 1549/966 † ابراهيم بن محمد الكلبى von الطبقات
- 9) Desgl. von على بن امرء الله قنالى زاده 1571/979 †
- 10) Desgl. von محمد بن علاء الدين المكي قطب الدين 1582/990 †
- 11) علي بن von الاثمار الجنية في اسماء الحنفية 1606/1014 † سلطان محمد القاري
- 12) عيسى بن von اسماء رواة الامام ابي حنيفة 1669/1080 † محمد بن محمد المغربي جار الله
- 13) نزهة الابرار في مناقب الاخيار

10032. Spr. 304.

1) f. 1—147.

157 Bl. 4^b, 26 Z. (29 × 18³/₄; 20¹/₂ × 12¹/₂cm). — Zustand: Anfangs unsauber; auch sonst einige Flecken. — Papier: bräunlich, ziemlich stark, glatt. — Einband: Halbfzbd. — Titel u. Verf. f. 1^a (so auch Vorrede f. 1^b Mitte und Schluss f. 147^b, Z. 5, nur an beiden Stellen (لمعرفة):

كفاية المحتاج الي معرفة من ليس في الديباج،
تأليف الشيخ الفقيه . . . سيدي أحمد بابا بن
أحمد بن الحاج أحمد بن عمر بن محمد أقيت،
[dazu noch: الصنهاجى الماسى السونالى انتبكتنى

Anfang f. 1^b: يقول كاتبه الفقير لرحمة ربه
القدير احمد بابا بن احمد بن احمد بن عمر بن
محمد أقيت انتبكتنى لطف الله تعالى بهم، الحمد لله
رب العالمين والصلاة والسلام على نبيه محمد . . .
وبعد فهذا جزء اختصرته من الدليل الذي نيلت به
كتاب الديباج المذهب في معرفة اعيان المذهب
للإمام برهان الدين بن فرحون المسمى نيل الابتهاج
بتطريز الديباج اشتمل على جماعة لم يذكرها من عصره
وغيره ومن بعده مع زيادات في تراجم جماعة ذكرهم الخ

Der Verfasser *Akmed bābā ben ahmed ben ahmed ben 'omar ben mohammed aqit eṣṣanhāgi ettunbukti* † 1622/1082 hatte einen Anhang (nebst Zusätzen) zu dem Werke des *أبراهيم بن علي ابن فرحون* und die Klassen der Mālikiten behandelt, gemacht im J. 1596/1006 unter dem Titel: *نيل الابتهاج بتطريز الديباج*: dieser war 18 Lagen Folio (= 180 Bl.) stark; daraus hat er diesen Auszug (etwa 2/8 des Umfanges des zu Grunde liegenden) gemacht, der die berühmten Imāme und Schriftsteller als Nachtrag zu dem genannten Werke behandelt. — *Ibrāhīm ben 'ali ben farhūn* starb im J. 1897/799.

Der erste Artikel f. 2^b ist: أحمد بن محمد بن عطاء الله الصنهاجي الاندلسي يعرف بابن العريف

Nach f. 17 fehlen 2 Bl. — Der letzte Artikel ist *يسكر ابو محمد بن موسى الجرابي* († 1202/598).

Daran schliesst sich f. 147^b mit den Worten: وهذا آخر ما يشر الله تلخيصه في هذا الجزء الخ

die Selbstbiographie des Verfassers, von der jedoch nur der Anfang ($\frac{2}{3}$ Seite) vorhanden ist: das Uebrige fehlt.

Schrift: magrebitisch, ziemlich klein, gleichmässig, vocallos, ziemlich deutlich. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1700.

Biographien berühmter Mälikiten enthalten auch die Werke:

- 1) ترتيب المدارك وتقريب المسالك لمعرفة أعلام مذهب مالك von عياض بن موسى الجصبي † 644/1149.
- 2) ابراهيم بن الديق المذهب في علماء المذهب von محمد المدني ابن فرحون † 799/1897.
- 3) محمد بن نوشيرح الديباج وحلية الابتنهاج von يحيى بن عمر بن يونس القرافي بدر الدين † 1008/1599.

10033. Spr. 295.

39 Bl. 8vo, 17 Z. (18 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{2}$; 13 × 9 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: sehr stark wasserfleckig, so dass an manchen Stellen der Text fast völlig verblasst ist. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1^a (von späterer Hand nachgeschwärzt):

طبقات الفقهاء الشافعية

so auch in der Unterschrift f. 39^b. Verfaesser f. 1^a: العبادي. Ausführlicher:

محمد بن أحمد بن محمد بن عبد الله بن عباد العبادي الهروي الشافعي ابو عاصم

Anfang f. 1^b: الحمد لله الحمد بكل لسان المعبود بكل مكان والصلاة على محمد المصطفى . . . قال الشيخ الامام ابو عاصم محمد بن احمد العبادي رحمة، رايت السلف رحم صرفوا همهم الي ذكر طبقات الصحابة رم لوجوب اقتدائهم الخ

Biographien der Šāfi'iten, nach dem Vorgange derer, die über die Prophetengenossen und deren Nachfolgerschaft und die über die Jünger und späteren Anhänger des Abū Hanīfe Werke verfasst haben; in 5 Klassen, von Moḥammed ben aḥmed ben moḥammed ben 'abdallāh el'abbādī elherewī eššāfi'i abū 'aḥim, geb. 875/985, † 458/1066. Er führt in den durchschnittlich kurzen Artikeln keine Jahreszahlen an.

Der Verfasser beginnt sein Werk f. 3^a, 17 mit:

ذكر الشافعي وهو ابو عبد الله محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن سايب بن عبيد بن عبد يزيد بن هاشم بن المطلب بن عبد مناف،

1. منهم ابو يعقوب يوسف بن يحيى البويطي f. 3^b طبقة
2. فمنهم طايفة انفردوا بروايات مثل ابي 16^a طبقة
- محمد ابراهيم بن محمد البلدي الخ
3. منهم ابو يحيى زكرياء بن يحيى الساجي 23^b طبقة
4. منهم ابو العباس احمد بن القاض 27^b طبقة
- الطبري الخ
5. منهم ابو طاهر محمد بن محمد بن 36^a طبقة
- محمد الزبيدي

Schluss f. 39^b: فان النبي صعم افصح العرب ولا يخطئ ولا يجوز ان يروي خطأ والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب، تمت

Schrift: ziemlich grosse, gleichmässig, deutlich, blasse, vocallos. Ueberschriften roth. Collationirt. — Abschrift v. J. 781 Rabi' I (1379). — HKh. VI 7900.

10034. Lbg. 258.

35 Bl. 8vo, 19 Z. (18 $\frac{1}{4}$ × 14; 13 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 1 ausgebeuert. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 1^a von neuer Hand auf dem angeklebten Papier ergänzt:

هذه تراجم العلماء الشافعية ومشايخهم ورواتهم ومن اخذوا عنه [عنهم 1.] بالزمن

Er ist vielmehr nach der unversehrten Unterschrift:

طبقات فقهاء اليمّين وعيون من اخبار رؤساء سادات الترمين

Verfaesser f. 1^a und Unterschrift:

عمر بن علي بن سمرّة بن الحسين بن سمرّة بن ابي قاسم بن ابي العشرة الجعدي

Anfang (fehlt, 1 Z., dann): اكثر ما ينقده اهل اليمين في صدر الاسلام وما بعد الي ظهور تصانيف الشافعية لفقهاء مكة والمدينة

Aufzählung der Šāfi'iten in Eljemen, im Ganzen chronologisch, mit kurzen Notizen, auch oft über ihre Schriften, von 'Omar ben 'ali ben samura ben elḥosein elga'dī † 586/1190.

Zuerst: موسى بن عمران المعامري.

Schluss f. 35^a: مات الفقيه الزاهد عبد الله ابن مقبل العجيبى في مكة مستهل صفر سنة اثننتين وثمانين وخمسمائة وحكى له فضائل

Es liegt hier von dem Werke nur das letzte Viertel vor.

Schrift: klein, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos, meistens auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift aus einer fehlerhaften Handschrift um 600/1397.

10035. We. 328.

89 Bl. 4°, 23 Z. (26 $\frac{1}{2}$ × 18; 19 $\frac{1}{2}$ × 13^{cm}). — Zustand: wasserfleckig, auch unsauber. Blatt 1 schadhaft und am Rande ausgebessert. — Papier: dick, glatt, gelblich, auch bräunlich. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1^a: [الجزء الثانى من]

الطبقات الوسطى للفقهاء الشافعيين

Verfasser f. 1^a:

عبد الوهاب بن على السبكي الشافعى
تاج الدين ابو نصر ابن تقى الدين

Anfang f. 1^b: حرف الشين، شافع بن عبد
الرشيد بن القاسم ابو عبد الله الجبلى الخ

Zweiter Theil des mittelgrossen Werkes des 'Abd elwahhāb ben 'alī *essobkī tāg eddīn abū naṣr* † 771/1369 über die Šāfi'tischen Rechtsgelehrten, bis auf die Zeit des Verfassers herab, in alphabetischer Folge und ziemlicher Kürze ihr Leben behandelnd, meistens mit Angabe des Geburts- und Todesjahres. — Am Rande oft Berichtigungen, auch Zusätze ganzer Artikel, theils aus dem grösseren oder kleineren Werke des Verfassers, theils aus denen Anderer, besonders dem des جمال الدين الاسنوي † 772/1370. Diese Zusätze sind von dem gelehrten Abschreiber selbst gemacht.

Die Handschrift ist sehr lückenhaft und völlig falsch gebunden. Die Blätter folgen so: 1; Lücke von 17 (od. 7) Bl.; 23. 46. 47; Lücke von etwa 7 Bl.; 24; Lücke von etwa 4 Bl.; 11—13; 9; Lücke von 3 Bl.; 8. 30. 26. 32—35. 27. 31. 7. 14—22. 29. 36—45; Lücke von etwa 13 Bl.; 25; Lücke von 2 Bl.; 28; Lücke von 5 Bl.; 48—53; Lücke von 3 Bl.; 54—61; 1 Bl. fehlt; 66; 1 Bl. fehlt; 62. 67—70. 63; Lücke von etwa 2 Bl.; 72. 64; Lücke von etwa 3 Bl.; 65. 71; Lücke von etwa 4 Bl.; 73—78; 81. 82. 79. 80; 1 Bl. fehlt; 83—87; Lücke von 3 Bl.; 88; Lücke von 2 oder 4 Bl.; 89.

Das Werk schliesst, unter Berufung auf eine Tradition, mit einem Gebet, dessen letzte Worte f. 89^b: واسألک الراحة فى الدارين فى الدين وجدنيا الي هذا انتهى هذا المختصر نفع الله به وجعله خالصا لوجهه . . . وبه نستعين وحسبنا الله ونعم الوكيل

Das Werk ist, nach der Unterschrift, vom Verfasser gegen Ende des Jahres 764/1358 zu Damaskus beendigt.

Der zu dem ganzen Werke gehörige Index, die Gentilnamen, Kunjen u. s. w. alphabetisch aufführend, geht voran, ist aber gleichfalls defect und verbunden. Der Anfang desselben, 1 Bl. fehlt; dann Bl. 2; 1 Bl. fehlt; 3—6; Lücke von 2 Bl.; 10; das Uebrige — etwa 10 Bl. — fehlt.

Schrift: ziemlich gross, dick, gleichmässig, Gelehrtenhand, wenig vocalisirt, die diakritischen Punkte fehlen öfters. Die Schrift am Rande klein, sehr gewandt, die Unterscheidungspunkte fehlen sehr oft. Der Hauptname jedes Artikels zu Anfang in rother Schrift. — Abschrift im J. 659/1455 von محمد بن احمد الليثى الشافعى HKh. IV 7900.

10036. Spr. 296.

123 Bl. 8°, 17 Z. (18 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{3}$; 13 × 9 $\frac{1}{3}$ ^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber; im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Europäischer Halbfranzband. — Titel, Verfasser und Anfang fehlen.

Es ist das Werk desselben Verfassers, dessen Titel طبقات الشافعيين, und zwar die kürzeste Fassung desselben.

Wie die beiden anderen grösseren Bearbeitungen, behandelt auch diese zuerst die Schüler und zeitgenössischen Anhänger des Eššāfi'i; dann folgen f. 4^a die mit احمد, dann f. 20^b die mit محمد genannten, dann f. 52^a die übrigen in alphabetischer Folge.

Das Vorhandene beginnt in dem 1. Artikel des Werkes, nämlich dem des ابراهيم بن خالد بن ابي اليمان ابو ثور

Es folgt f. 1^a, Z. 7: ابراهيم بن محمد بن العباس بن عثمان المكي ابن عم الشافعى

Das Werk schliesst hier f. 123^b in dem Artikel des يونس بن بدر الدين فيروز بن صاعد قاضي قضاة الشام جمال الدين السبتي الحجازي المعروف بالجمال المصري

Im Anfang fehlt wol nicht mehr als 1 Bl., am Schlusse ebenso; doch wird hier ausserdem ein Verzeichniss der mit ابو und ابن zusammengesetzten Nomina und der Gentilitien etc. nicht gefehlt haben.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Anfänge der Artikel roth; am Rande (meistens roth) neben den betreffenden Artikeln die Namen, unter denen die Schriftsteller am bekanntesten. — Abschrift c. 1000/1591.

10037. We. 326.

6) f. 186—193.

4°, 29 Z. (Text: 19 × 13^{cm}). — Zustand: eine lose Lage, am oberen u. Seitenrande wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel u. Verfasser fehlt, s. unten.

Bruchstück eines biographischen Werkes über berühmte Šāfi'iten, in gewisse Anzahl von Klassen (طبقة) getheilt.

F. 186^a unten beginnt: الطبقة الخامسة من اصحاب الامام المطلبي ابي عبد الله الشافعي من مات بعد الخمس مائة

F. 191^b erwähnt der Verf. seinen Vater als Autor des Werkes: كشف الغمة في ميراث اهل الذمة (HKh. V 10725). Dies ist aber verfasst von تقى الدين علي بن عبد الكافي السبكي 766/1856, folglich hat dessen Sohn das Werk geschrieben, wovon hier nur das Bruchstück vorhanden. Sein Sohn تاج الدين عبد الوهاب بن علي 771/1869 hat verfasst طبقات الشافعية, und zwar in 3 Bearbeitungen. Der mittleren oder kleineren kann dies Bruchstück nicht angehören; diese sind alphabetisch geordnet, nicht in besondere Klassen nach Zeiträumen getheilt. Es ist daher ohne Zweifel als ein Stück aus der grössten Bearbeitung, dem كتاب الطبقات الكبرى, anzusehen.

Es liegt hier der Anfang der 5. Klasse vor, welche (wie auch die übrigen) streng alpha-

betisch geordnete Artikel enthält. Dieselbe begiunt f. 286^a mit احمد بن اسمعيل بن يوسف بن محمد بن العباس الشيخ ابو الخير القزويني الطالقاني — Der zuletzt Behandelte ist f. 193^a: احمد بن محمد بن الحسين القاصي ابو بكر الأرجاني الشاعر الملقب ناصح الدين Der Artikel über ihn ist jedoch nicht beendigt.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Abschrift c. 1000/1591 HKh. IV 7900.

10038. We. 324.

236 Bl. 8vo, 17 Z. (18 1/3 × 14; 13 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: lose Lagen im Deckel. Vielfach am Rande, besonders oben, fleckig; in der Mitte und am Ende wurmstichig; im Anfang unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederdeckel mit (schadhafter) Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt. Nach dem Vorwort:

مختصر الطبقات الكبرى لتاج الدين السبكي

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين وصلي الله علي سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين، هذا مختصر لطيف في تاريخ الفقهاء الشافعيين مختصر علي ترتيب الطبقات الكبرى للقاصي تاج الدين السبكي تغمده الله برحمته

Dies ist das ganze Vorwort. Dann folgt das Werk selbst so: الطبقة الاولى الذين جالسوا الشافعي رآه، احمد بن خالد الخلال ابو جعفر البغدادي روي عن الشافعي الخ

Also Auszug aus dem grössten Werk des Tāg eddīn essobki † 771/1869 über die 7 Klassen der Šāfi'iten. Der Verfasser des Auszugs ist unbekannt.

8^b الطبقة الثانية فيمن توفي بعد المائتين ممن لم يصحب الشافعي

15^a الطبقة الثالثة فيمن توفي بين الثلاثمائة والاربعمائة

49^b الطبقة الرابعة فيمن توفي بين الاربعمائة والخمسمائة

99^b الطبقة الخامسة من اصحاب من مات بعد الخمسمائة

168^b الطبقة السادسة [فيمن توفي بعد الستمائة]

Diese Ueberschrift fehlt, ist auch kein Platz dafür gelassen.

205^a الطبقة السابعة فيمن توفي بعد السبعمائة

• Dies ist die letzte Klasse, welche die Todesfälle von 600/1208 an bis an das Lebensende des

umfassen. Der letzte Artikel behandelt: فصل الكنى ابو البدر الكرخي ابراهيم بن محمد الخ 75^a
فصل الابناء على ترتيب حروف المعجم ابن الاثير 76^a
 عز الدين اخو المبارك
 † 725/1825.

Schluss f. 236^a: اخر كتاب طبقات الفقهاء الملخص من طبقات السبكي الكبرى واكمل في الكبرى الكنى والابناء والانساب وقد ذكر ذلك مبسوطا في الطبقات الوسطي والحمد لله رب العالمين . . . ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم

Schrift: gross, kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale und (meistens) ohne diakritische Zeichen, ziemlich schwierig. Uberschriften und Stichwörter der einzelnen Artikel roth. Am Rande von derselben Hand öfters Zusätze. Nach f. 193 ein Blatt beim Foliiren übersprungen; jetzt 193^a. — Abschrift c. 900/1494.

10039. We. 325.

98 Bl. 8°, 21 Z. (19 × 14¹/₂; 15 × 10—12^{cm}). — Zustand: ziemlich lose im Einband, die ersten Lagen ganz lose; wurmetichig, fleckig und unсаuber. — Papier: gelb, dick, etwas glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel und Verfasser fehlt: s. unten. Anfang fehlt.

Es ist ein nach Klassen eingetheiltes kurzes biographisches Werk über hervorragende Šāfi'iten, mit Angabe der Todesjahre, mitunter auch der Werke der in dem Artikel behandelten Personen. In den einzelnen Klassen sind die Artikel nach den Hauptnamen alphabetisch geordnet.

Das Vorhandene beginnt f. 1^a ziemlich zu Anfang der 6. Klasse mit dem Artikel: احمد بن محمد الاصبهاني القصار مات سنة تسع وتسعين وثلاثمائة

Die 7. Klasse beginnt f. 4^b: احمد بن محمد ابو حامد النيسابوري روي عن الاصم

12. Klasse f. 9^b: الحسين بن عبد الله بن الحسين بن الشويخ ابو عبد الله الريمي

20. Klasse 27^b: ابراهيم بن محمد بن نبهان ابو اسحق الغنوي الرقي المتصرف

30. Klasse (im Text fälschlich als 29. bezeichnet) f. 56^a: اسحق بن احمد الشيخ كمال الدين المغربي احد الاعيان الخ

An die 36. Klasse, deren letzter Artikel f. 75^a: محمود بن مسعود بن مصلح قطب الدين الشيرازي الخ † 710/1810, schliesst sich:

فصل في الانساب ونحوها على ترتيب حروف المعجم 77^a
 المصمم الاراذي براء مهمله

Es folgt f. 78^b die 3. Klassen-Abtheilung, ebenfalls طبقة genannt, mit den einleitenden Worten: فرغنا من الطبقة الثانية المشتملة على ست وثلاثين طبقة فنشروع في الطبقة الثالثة وهم جماعات ادركناهم واخذنا عن بعضهم كما سنبينه ان شاء الله تعالى

Der erste Artikel ist hier: ابراهيم بن بهاء الدين اسحق بن ابراهيم المناوي كان عالما فاضلا الخ † 757/1856. — Die Artikel sind hier alphabetisch geordnet. Der Verfasser behandelt darin hauptsächlich Zeitgenossen, die zum Theil seine Lehrer waren. Der letzte Artikel betrifft f. 89^b بنونس بن عبد المجيد بن علي الارمنتي نسبة: الي ارمنت † 725/1825

Es schliesst sich ebenfalls hier an f. 90^a فصل الانساب 91^b; فصل الابناء 90^b; فصل الكنى, worin der letzte (längere) Artikel betrifft (f. 93^a ff.) البيهقي الشيخ عبد الله بن اسعد اليميني ثم المكي عفيف الدين † 768/1868

Diese Abtheilung ist f. 94^b zu Ende; das Folgende, sagt der Abschreiber, habe er aus einer fehlerhaften Handschrift abgeschrieben, hoffe aber auf eine richtigere zu stossen, um etwaige Fehler zu verbessern und das Ganze abzuschreiben, f. 98^a unten.

Es folgt (f. 95^a) ein Nachtrag zu dem اعلم ان المصنف شيخنا ابا حفص سراج الدين ابن الشيخ ابي الحسن النكوي ذيل علي هذه الطبقات ذيلا كبيرا اشتمل علي اكثر من اربعمائة نفس غير اني رايت اكثرهم أسماء من لا يعرف ولا فيها نفع كثير في ذكرهم الخ

Aus dem Nachtrage (ذيل) des Verfassers, welcher über 400 Artikel enthält, hat der Abschreiber und Herausgeber hier eine Auswahl getroffen, weil in jenen zu viele so gut wie

unbekannte oder doch unbedeutende Namen vorkämen; er habe hier nur die durch wissenschaftliche, poetische oder sonstige Leistungen bekannten Namen aufgenommen. Voran stehen hier — wie in dem Nachtrage des Verfassers — die mit محمد Benannten, die Uebrigen in alphabetischer Folge. Er behandelt zuerst den محمد بن محمد بن عبد الرحمن التميمي ابو حامد † vor 600/1106 und zuletzt f. 98^a den يحيى بن سلامة بن الحسين بن محمد ابو الفصل الطبري الحصكفي † 558/1158.

Es liegt hier das biographische Werk des عمر بن علي بن أحمد بن محمد بن عبد الله سراج الدين ابو حفص الانصاري الاندلسي المصري المعروف بابن الملحن الشافعي vor, dessen allgemeiner Titel:

كتاب طبقات الفقهاء الشافعية

HKb. IV 7900 (pag. 143) und dessen specieller: العقد المذهب في طبقات جملة المذهب

'Omar ben 'ali ben ahmed ben mohammed elandalusi sirāg eddīn abū ḥafṣ ibn elmolaqqin, geb. 728/1328 (724), † 804/1401, behandelt in diesem Werke die šāfi'tischen Rechtsgelehrten in 3 طبقة, deren

1. في اصحاب الوجوه ومن داناهم (طبقة 34 in)
2. في جماعات دونهم (طبقة 36 in)
3. في جماعات من المتأخرين (طبقة 1 in)

handelt, worauf dann noch ein langer Nachtrag (ذيل) folgt. — Der 1. Artikel der 1. Klasse des Werkes betrifft den أبراهيم بن خلف أبو ثور الكلبى البغدادي † 240/854. Das Werk erstreckt sich bis etwa zum Jahre 782/1380.

In unserer Handschrift liegt nun die 2. Hälfte des Werkes vor; sie beginnt (da sie im Anfang unvollständig ist) in der 6. Klasse der 2. Hauptabtheilung. Die 1. Hauptabtheilung ist etwas mehr als $\frac{2}{5}$ des Ganzen.

Schrift: F. 1—37 gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth, die Stichwörter der einzelnen Artikel roth überstrichen, einzelne Artikel am Rande roth ange-

merkt. F. 38 ff. eine ziemlich grosse, sehr flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale, oft auch ohne diakritische Punkte, die Züge vielfach in einander gezogen, schwer zu lesen. Ueberschriften meistens schwarz, aber grösser, die Stichwörter der Artikel roth überstrichen und hervorstechend breit gezogen. — Abschrift a. 1000/1801.

Unten am Rande foliirt.

Im Anfange fehlen 11 Blätter, nach f. 8 2 Bl.

10040. We. 326.

2) f. 1—174.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt f. 1^a; er steht aber auf f. 2^a des 1. im Bande befindlichen Stückes (und nicht ganz richtig, in Betreff des Verfassers, auf f. 3^a daselbst):

كتاب الطبقات للشيخ تقي الدين بن قاضى شهبه
Der richtige Titel ist:

كتاب طبقات الفقهاء الشافعية

Der Verfasser heisst:

تقى الدين أبو بكر بن أحمد بن محمد بن عمر
ابن محمد بن عبد الوهاب بن محمد بن زويب
ابن مشرف الأسدي الدمشقي أبو الصدق الشهير
بابن قاضى شهبه

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي رفع قدر العلماء وجعلهم بمنزلة النجوم في السماء أحمد على ما أسبغ من النعماء . . . وبعد فهذا مختصر لطيف أذكر فيه طبقات الشافعية اقتصر فيه على تراجم من شاع اسمه واشتهر ذكره الخ

Biographisches Werk, die berühmten Šāfi'ten in 29 Klassen behandelnd, von أبو بكر العسدي eddimašqi ibn qādī šohbe, geb. 779/1377, † 851/1447.

Die 1. Klasse handelt:

f. 1^b في الآخذين عن الامام الشافعي رة

Der erste Artikel darin über: أبراهيم بن

خالد بن أبي اليمان أبو ثور وقيل كنيته

أبو عبد الله ولقبه أبو ثور الكلبى البغدادي

† 240/854 العلامة

Die 2. Klasse handelt:

f. 4^a في اصحاب الشافعي ممن لم يدرك الشافعي رة

ومات الي سنة ثلثمائة

Zuerst: أبراهيم بن محمد البلدي ابه محمد

Die 3. und alle folgenden Klassen umfassen je 20 Jahre; da die 2. Klasse das 3. Jhdt umfasst (204—300), behandelt die 3. Klasse also die J. 301—320, die 4. die J. 321—340 u. s. w.; die letzte 29. Klasse die J. 821—840. Die Artikel sind alphabetisch geordnet.

Der letzte Artikel f. 153^b handelt über:
يوسف بن اسمعيل بن يوسف الأنبابي المصري
جمال الدين † 823/1420

Schluss f. 154^a: ودشن بزوايته والده وخلف
ملا طائلا

Es schliesst sich daran f. 160^b ein Index über die im Werke behandelten Personen, in 6 قسم.

1. من اشتهر باسمه او لم يشتهر باسم 160^b قسم
ولا كنية ولا لقب ولا نسب ولا تصنيف
2. من اشتهر بكنيته او نقل عنه الرافعي 163^a قسم
او غيره وعرف بكنيته
3. من اشتهر بلقب . . . وانما يذكر هنا 165^a قسم
من غلب عليه لقبه دون غيره
4. من اشتهر بنسبه الي قبيلة او بلدة 166^b قسم
5. من اشتهر بابن 170^a قسم
6. من اشتهر بمؤلف الفه 173^b قسم

Das Werk ist vortrefflich. Nach einer Bemerkung auf f. 179^b ist es vollendet im Jahre 841 Ramadān (1438).

F. 154^b bis 160^a sind leer geblieben. — Bei der Arabischen Foliierung ist nach f. 16 ein Blatt (jetzt f. 16^b) übersprungen. — Am Rande Verbesserungen vom Verfasser selbst, und unter dessen Leitung collationirt mit dem Original. — Abschrift c. 860/1446. — HKh. IV 7900 p. 143.

10041. Lbg. 115.

175 Bl. 4°, c. 23—25 Z. (22 × 15^{1/2}; 16—18 × 10^{1/2}cm).
Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. —
Einband: rother Lederband. — Titel f. 1^a:

«التحفة البهية في طبقات الشافعية»

(ebenso im Vorworte).

Verfasser f. 1^a: عبد الله الشرقاوي. Ausführlicher:

عبد الله بن حجازي بن ابراهيم الشرقاوي

الحمد لله الذي ساري في الفصل f. 1^b:
مداد العلماء بدماء الشهداء . . . أما بعد فيقول

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

... عبد الله بن حجازي الشهير بالشرقاوي لما تعلقنا
الآمال بذكر تراجم بعض الشافعية الذين وجدوا في
الاعصار المتأخرة كعصر التسعمائة الخ

Dies Werk des 'Abd allāh ben Higāzi ben ibrahīm eššarqāwī † 1227/1812 behandelt hauptsächlich die Biographien hervorragender Šāfi'iten vom 9. Jahrhdt d. H. an bis auf seine Zeit und ist ausgezogen aus dem Anhang (ذيل) zu den *Ṭabaqāt* des *الشعراني*, aus dem *حسن* des *Essojūfi* und aus der Chronik des *الحاضري* des *عبد الرحمن بن حسن الجعبري* † c. 1286/1820. Zur Vervollständigung hat er aber auch die vorhergehenden Jahrhunderte behandelt, und zwar so, dass er besonders die *Ṭabaqāt* des *الأسنوي* *عبد الرحيم*, zum Theil auch die des *عبد الوهاب السبكي* ausgezogen hat. Demnach ist das Werk eine Biographie aller bedeutenderen Šāfi'iten, zugleich mit häufigen Angaben ihrer Hauptwerke; es ist verfasst und abgeschlossen im J. 1221/1806.

Zuerst die Biographie des *الشافعي* f. 2^b. Dann فصل في ترجمة اصحابه المعاصرين له الآخذين عنه f. 4^a. Die späteren behandelt er dann in 10 Kapiteln.

1. في اصحاب العصر الثالث وحده او مع الرابع f. 9^a باب
2. في اصحاب العصر الرابع مع الخامس 41^b باب
3. 83^b باب
4. 141^b باب
5. 188^b باب
6. 220^b باب
7. 228^a باب
8. 238^b باب
9. 243^a باب
10. 265^b باب

Der letzte Artikel ist über *محمد بن احمد* † 1221/1806.
الكزبري الدمشقي

Schluss f. 275^a: وتصدرت الجهلة والصغار
واحتقرت الكبار ولا حول ولا قوة الا بالله تعالي

Schrift: gross, rundlich, vocallos, deutlich. Ueberschriften u. Stichwörter roth. F. 231^b unten fehlen einige Worte. — Abschrift vom Jahre 1221 Raḡab (1806).

10042.

Andere biographische Werke über die Šāfi'iten sind noch:

- 1) سهل بن von المذهب في ذكر شيوخ المذهب (oder محمد الصعلوكي أبو الطيب † 404/1018 (عمر بن علي المطوعي أبو جعفر von

- 2) الطبقات von طاهر بن عبد الله الطبري † 405/1014.
- 3) Desgl. von ابراهيم بن علي الشيرازي † 476/1088.
- 4) Desgl. von عبد الله بن يوسف الجرجاني † 489/1096.
- 5) Desgl. von عبد القاهر السهروردي † 568/1168.
- 6) Desgl. von ابو عمرو ابن الصلاح † 648/1246.
- 7) Desgl. von اسمعيل بن هبة الله بن باطيش † 665/1267.
- 8) Desgl. von عمر بن بندار التفليسي † 672/1278.
- 9) Desgl. von علي بن انجب البغدادي ابن الساعي † 674/1276.
- 10) Desgl. von يوسف بن عبد الرحمن المزني † 742/1341.
- 11) عبد الرحيم بن فلاتد الفضلاء وعقود الجمان † 772/1370. الحسن الاسنوي
- 12) الطبقات von اسمعيل بن عمر ابن كثير † 774/1372.
- 13) مجد von المرقاة الارضية في طبقات الشافعية † 817/1414. الدين الفيروزآبادي
- 14) احمد بن الحسين بن حسن الرمي † 844/1440. ابن رسلان
- 15) حمزة بن احمد الدمشقي الحسيني † 874/1469. الطبقات von
- 16) محمد بن von لمع الالمانية لاعيان الشافعية † 894/1489. محمد بن عبد الله الخيصري
- 17) السيوطي von الوجيز في طبقات الفقهاء الشافعية † 911/1506.
- 18) von وسائل الالعي في فضائل اصحاب الشافعي † 911/1506. علي بن ابي القاسم البيهقي فندق
- 19) المعقود في طبقات الشافعية

10043. Spr. 303.

158 Bl. Folio, 27 Z. (31 × 21; 20 1/2 × 12 1/2). — Zustand: nicht ohne Flecke und Wurmatische. — Papier: gelb, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Laderrücken. — Titel und Verfaasser f. 1^a:

الجزء الثاني من المنهج الاحمد في تراجم اصحاب
الامام احمد ر
لعبد الرحمن بن محمد العمري العليمي الحنبلي

Der 2. Theil eines ausführlichen biographischen Werkes über berühmte Hanbaliten, von

'Abd errahmān ben moḥammed el'omari el'alimī muḡir eddīn elhanbalī † 927/1521
Es zerfällt in 15 طبقة, jede derselben in 2 مرتبة.
Jede طبقة umfasst 40 Jahre, jede مرتبة 20 Jahre.
Innerhalb derselben folgen die einzelnen Artikel in chronologischer Folge; am Ende jedes dieser Abschnitte stehen diejenigen, deren Todesjahr nicht ganz feststeht (من لم تؤرخ وفاته).

Diese zweite Hälfte beginnt f. 1^b mit der 7. طبقة (v. J. 541—580), und zwar:

2. مرتبة. عبد القادر بن ابي صالح عبد الله بن جنكي دوست ابن ابي عبد الله بن عبد الله الجبيلي البغدادي محبي الدين ابو محمد † 561/1166
  8. طبقة 18^a (v. 581—620).
1. مرتبة. عبد الرحمن بن جامع بن غنيمه البغدادي † 582/1186 الازجي الميداني ابو الغنايم
u. s. w.
  2. مرتبة. محمد بن سعد الله بن نصر بن سعيد بن الزجاجي † 601/1204
  9. طبقة 57^b (621—660).
1. مرتبة. ابراهيم بن المطرف بن ابراهيم بن محمد بن علي بن البرني البغدادي † 622/1225
2. مرتبة. عمر بن اسعد بن المصعب بن بركات بن المؤمل التنوخي المعري الحراني الدمشقي شمس الدين ابو الفتح وابو الخطاب † 641/1248
  10. طبقة (661—700).
1. مرتبة. عبد الرحمن بن سالم بن يحيى † 661/1268 الانصاري الانباري الدمشقي جمال الدين ابو محمد وابو القسم † 661/1268
2. مرتبة. 86^b.
  11. طبقة (701—740) f. 96^a und 101^b.
  12. طبقة (741—780) 116^a und 122^b.
  13. طبقة (781—821) 129^b und 134^a.
  14. طبقة (821—860) 137^a und 139^b.
  15. طبقة (861—900) 144^b und 149^a.
- Der letzte Artikel ist f. 156^b: محمد بن محمد بن ابي بكر بن خالد بن ابراهيم السعدي المصري بدر الدين ابو المعالي geb. 886/1481 (836) † 902 Dū'lqa'da (1497).

Schluss f. 185^a: وهذا آخر ما تبشّر ذكره من فقهاء الحنابلة رحم ولم اترك ذكر احد ممن يصلح ان يذكر في الطبقات الا من لم اطلع على امره وقد ذكرت في هذا المختصر جماعة من المتقدمين لم يذكرهم القاضي أبو الحسين وجماعة من المتوسطين لم يذكرهم المحافظ ابن رجب وجماعة من المتأخرين لم يذكرهم قاضى القضاة برهان الدين ابن مفلح وتحرّيت نقل الصواب بكل ممكن وبالله العصمة وهو الموفق.

Der Verfasser war Schüler des im letzten Artikel besprochenen Mohammed essa'di bedr eddin.

Nach einer Notiz auf f. 1^a enthält dieser 2. Theil 915, der 1. Theil 823 Artikel, also im Ganzen 1738.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter der Artikel roth, die Jahreszahlen oft übergeschrieben (nicht in Worten). — Abschrift im J. 1217 Raḡab (1802) von محمد بن سلوم. Von demselben collationirt. — Nicht bei HKh.

F. 158^b, von derselben Hand, ein von تاج الدين السبكي in seinen الطبقات mitgetheiltes, dem Propheten von الشافعي zugeschriebenes kurzes Gebet gegen Bekümmerniss دعاء الكرب (anf: اللهم انى اعوذ بنور قدسك وببركة طهارتك الخ) und ein anderes längeres, desselben Inhalts, anfangend: اللهم بتلألؤ انوار بهاء حجب عرشك.

Andere Werke über die Klasse der Hanbaliten sind verfasst von:

- 1) محمد بن محمد بن الحسين الفراء البغدادي 526/1182. + أبو يعلى
- 2) عبد الرحمن بن احمد ابن رجب 795/1898.
- 3) يوسف بن الحسن بن احمد بن عبد الهادي 871/1466. um المقدسى
- 4) تقى الدين ابن مفلح

10044. Spr. 305.

111 Bl. Folio, o. 24 Z. (31 × 19^{cm}). — Zustand: die zu Grunde liegenden weissen Blätter sind, mit Ausnahme von f. 1. 2, rechte mit Zetteln von der Breite der halben Seite beklebt, einer dicht hinter dem andern; die linke Hälfte der Seiten ist freigelassen für etwaige Nachträge. Anserdem oft Blätter und Zettel zwischen geklebt. —

Papier: weiss und fein. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a oben (von Sprenger's Hand):

اسماء الرجال لاحمد النجاشى

S. unten.

Anfang f. 1^a: الحمد لله رب العالمين وصلوته علي سيدنا محمد . . . اما بعد فانى وقفت علي ما ذكره السيد الشريف اطال الله بقاءه وادام توفيقه من تغيير قوم من مخالفينا انه لا سلف لكم ولا مصنف وهذا قول من لا علم له بالناس ولا عرف علي اخبارهم الخ

In der kurzen Vorrede entschuldigt sich der Verfasser, wenn er etwas ausgelassen habe, so sei daran der Büchermangel Schuld. Dies biographische Werk habe er alphabetisch geordnet, zum leichteren Nachschlagen. Es enthält Biographien von S'iten, meistens ziemlich kurz.

Das Werk zeichnet sich aus weniger durch biographische Notizen als durch fleissige Angabe von Büchertiteln. Es ist hier streng alphabetisch geordnet; ob es vielleicht ein Auszug sei, ist nicht zu bestimmen.

Das Werk selbst beginnt f. 2^a mit der Ueberschrift ذكر الطبقة الاولى; es folgt dann aber späterhin keine entsprechende Ueberschrift, wie 2. 3. etc. Klasse.

Die ersten Artikel sind:

2 ^a	أبو رافع مولي رسول الله صمّم
3 ^a	ربيعة بن سميع
3 ^a	سليم بن قيس الهلالي
3 ^a	الاصبع بن نباتة المجاشعي
3 ^a	عبيد الله بن الحر الجعفي

Diese 5 Artikel stehen auch auf einem längeren Zettel, der auf die vordere Seite des Schmutzblattes (im Anfang der Handschrift) geklebt ist; der erste Artikel ist darin stark verkürzt. — Darauf beginnt die alphabetische Aufzählung f. 4^a:

آدم بن اسحق بن آدم بن عبد الله بن سعد الاشعري الخ
 آدم بن الحسين النخاس كوفي الخ
 آدم بن المتوكل ابو الحسين بيتاع اللؤلؤ كوفي الخ
 ابان بن تغلب بن رباح ابو سعيد البكري الخ

Die beiden letzten Artikel behandeln f. 110^a **يونس بن يعقوب بن قيس** und **يونس بن عبد الرحمن** und f. 110^a unten ein kleiner Nachtrag; dann f. 110^b und 111^a die bloss unter einer Kunje bekannten Männer: beginnt mit **ابو بدر** und schliesst mit **ابو محمد القزاز**.

F. 84^a unten und ausführlicher 84^b hat der Verfasser einen Artikel über sich selbst. Er heisst demnach:

محمد بن الحسن بن علي الطوسي
ابو جعفر

Biographische Notizen nicht weiter, aber ein Verzeichniss seiner sehr zahlreichen Werke gegeben. F. 84^b steht: **جليل في احكامنا ثقة** (also: sehr angesehen unter unseren Bekannten, eine Autorität); 85^a steht: **مصنف هذا الفهرست**, Verfasser dieses Verzeichnisses. Es ist also kein Zweifel, dass damit gemeint sei der Verfasser dieses Werkes, **Mohammed ben elhasan ettūsī abū ga'far** † ^{460/1068} (459) (s. No. 3513). Weshalb Spr. f. 1^a ihn **Ahmed** nennt, weiss ich nicht. Auch den Gentilnamen **النجاشي** finde ich nicht ihm beigelegt; er wird aber doch richtig sein, denn die in Spr. 307, f. 46^a, 16 und 50^a, 10 citirten und ihm zugeschriebenen Stellen finden sich in der That in Spr. 305, s. v. **سلام**.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich gross, etwas flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift o. 1840.

10045. Spr. 306.

118 Bl. 8vo, 18 Z. (20 × 13^{1/2}; 10 × 7^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weiss, fein, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt; er ist nach f. 95^a etwa:

فهرست اعيان الشيعة وتصانيفهم

Verfasser fehlt; nach f. 95:

محمد بن الحسن بن علي الطوسي

Anfang f. 1^b: **الحمد لله ولّى الحمد ومستحقه** . . . **أما بعد فإني وصلي الله علي خيرته من خلقه** . . . **لما رأيت جماعة من شيوخ طائفتنا من اصحاب**

الحديث عملوا فهرست كتب اصحابنا وما صنّفوه من التصانيف ورووه من الاصول ولم اجد منهم احدا سبق في ذلك ولا ذكر اكثره بل كل منهم كان عرضه أن يذكر ما اختص بروايته

Biographisches Werk desselben Verfassers über die S^riten; Hauptsache dabei ist die Angabe der von ihnen verfassten Werke, sehr selten kommt eine Jahreszahl vor.

Werke dieser Art, sagt der Verfasser in der Vorrede, seien zwar von seinen Glaubensgenossen mehrere verfasst, aber ungenügend, ausser den 2 Werken des **ابو الحسين احمد بن ابو الحسين بن عبيد الله**, von denen das eine die Schriften behandelt, das andere die Principien (ذكر فيه الاصول); sie hätten aber wenig Beachtung gefunden und einer von den Erben des Verfassers habe sie sogar verbrennen wollen. Auf wiederholtes Drängen eines Freundes habe er dies Werk verfasst, und darin zusammen die Schriften und die اصول behandelt [يشتمل على المصنفات والاصول وام افرد احدهما عن الآخر] und zwar in alphabetischer, nicht in zeitlicher Folge.

Das Werk zerfällt nach der Folge der Buchstaben in Kapitel, zuerst also **باب الهمزة**. Innerhalb jedes Buchstabens wird nicht die streng alphabetische Folge innegehalten, sondern nur die Artikel desselben Namens in einem Kapitel vereinigt. Zuerst:

f. 2^b **باب ابراهيم، ابراهيم بن محمد بن ابي يحيى**
ابو اسحق الخ

8^a **باب اسمعيل، اسمعيل بن ابي خالد محمد بن**
مهاجر الخ

11^b **باب اسحق، اسحق بن عمار الساباطي الخ**
u. s. w.

Der letzte Artikel ist f. 108^a: **ياسر الخادم**
له مساهل عن الرضا عم الخ

Daran schliesst sich: **باب من عرف بكنيته**. Dies Kapitel beginnt mit **ولم اقف على الاسم**, **ابو شعيب الحاملي**, ist nicht alphabetisch geordnet und schliesst f. 112^a mit **ابو الفضل الصابوني**.

Dann kommt noch f. 112^a. 112^b: باب من عرف: ابن عصام الغفاري, zuletzt بقبيلة او بلدة اولقب.

Die Unterschrift f. 113^a (وله الحمد وحده) (وصلى الله الخ) enthält keine besonderen Angaben.

F. 95^a—96^b ist der Artikel über den Verf. محمد بن الحسن بن علي الطوسي مصنف هذا الفهرست له مصنفات منها كتاب تهذيب الاحكام الخ (Es ist derselbe, welcher in Spr. 305, f. 84^b steht).

Beide Werke sind nicht übereinstimmend, es sei denn, dass einzelne Artikel in Spr. 305 wörtlich aus dem hier vorliegenden Werke entnommen sind. Durchschnittlich ist Spr. 306 kürzer.

Schrift: klein, zierlich, gut, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Mehrere Blätter (16. 20. 23—26. 32. 86. 88. 97. 99) von Persischer Hand, zum Theil etwas flüchtig, ergänzt. — Abschrift c. 1840.

10046. Spr. 310.

3) f. 70—85.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Bruchstück einer Abkürzung desselben Werkes. Aus dem Artikel f. 81^b erhellt, dass der Verfasser dieses „الفهرست“ sei; der Artikel ist ganz wie in Spr. 306. Aber eine Menge Artikel sind abgekürzt, wahrscheinlich von einem Anderen als dem Verfasser.

Das Fragment beginnt f. 70^a: حميد بن الربيع بن الجحث والتميز حميد بن زياد من اهل نينوي ثقة له كتب [كثيرة وله رواية] الاصول حماد بن شعيب له كتاب

Diese Abkürzung ist incorrect, wie gleich der erste Artikel zeigt, welcher heissen muss: حميد بن الربيع له كتاب الجحث والتميز. Sie ist geordnet ganz wie das Grundwerk, fasst aber zusammen in einen فصل die Buchstaben ز bis خ erwähnt für س bis ظ gar keinen فصل; wird mit فصل bezeichnet; ل bis غ in einem فصل. Sie hört auf in dem Artikel وهب بن وهب ابو البخترى ضعيف وهو عامى المذهب له كتاب الخ

10047. Spr. 310.

4) f. 86—94.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 86^b: الحمد لله رب العالمين والصلوة علي محمد . . . قال الشيخ الامام الاجل الاوحد رشيد الدين فخر العلماء محمد بن علي بن شهر آشوب الهروي رحمه هذا كتاب معالم العلماء في فهرست كتب الشيعة واسماء المصنفين منهم قديما وحديثا الخ

Vervollständigung des فهرست des الطوسي durch etwa 600 Artikel, von Mohammed ben 'ali ben sehrāsūb elherewi *elmāzenderānī* esśī'i reśid eddīn abū ga'far † 588/1192. Sie sind alphabetisch geordnet, nach den Buchstaben in Kapitel getheilt, diese, nach der Zusammenfassung der Gleichnamigen, in فصل, zugleich mit Angabe ihrer Werke. Die meisten Artikel sind kurz. Zuletzt noch ein Anhang f. 92^b: باب في بعض شعر اهل البيت عم

Das Werk selbst beginnt f. 87^a mit:

باب الالف، فصل في ابراهيم، ابراهيم بن محمد بن سعيد الثقفي الكوفي سكن اصبهان له المغازي الخ

Die Buchstaben ب bis ط sind in 1 Kapitel zusammengefasst. — Nach dem Anfang des Artikels بنادار بن محمد بن عبد الله f. 91 eine grosse Lücke; es fehlt fast das ganze übrige Werk; denn f. 92 beginnt in dem Abschnitt über die mit ابن zusammengesetzten Namen und in den Gentilnamen.

F. 92^a der oben erwähnte Anhang. Derselbe behandelt in 4 فصل die 4 Klassen: طبقات المهاجرين والمقتصدین والمتقين والمنتكفين; في المهاجرين السيد ابو هاشم اسماعيل. Fängt an: und schliesst f. 94^b: ومن المنتكفين نحو حسان بن ثابت ومروان بن ابي حفصة وابنه محمود الاشجع السلمى وابي زيد التميمي وابراهيم بن العباس ومنصور السفيهي والمعري وذلك حزب عظيم، تم الكتاب بعون الملك الوهاب

10048. Pm. 451.

1) f. 1—38^a.

144 Bl. 8vo, 14 Z. (17 × 9; 11 × 5^{cm}). — Zustand: stark wurmtichtig und öfters ausgebeisert; wasserfleckig, besonders stark am unteren Rande. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser fehlt, doch steht f. 1^a oben von später Hand: تاريخ مشايخ الشيعة ومصنفيهم تاليف ابن بابويه القمي (s. unten.)

Anfang f. 2^b: الحمد لله الذي تفرد بالقدرة والثناء وتوحد بالعبادة والبهاء . . . وبعد فقد حضرت عالي مجلس سيدنا ومولانا الصدر الكبير الامام السندي . . . ابي القاسم يحيى بن . . . ابي الفضل محمد بن . . . ابي القاسم علي بن . . . ابي الفضل محمد . . . ابن الحسين . . . بن علي بن ابي طالب . . . فعرض على كتاب الاربعين عن الاربعين في فضائل المؤمنين الخ

In Gegenwart des 'Aliden Jahjā ben mohammed ben 'ali elhoseini abū 'lqāsīm kam das Gespräch auf die Traditionssammlung (40 Traditionen von 40 Verschiedenen herrührend) des Abu Seid Muhammad ben Ahmad ben al-Husain al-Nisaburi und das die Namen und Werke der Si'itischen Lehrer behandelnde Werk des Abu Ja'far Muhammad ben Abu Ja'far al-Husaini † 459/1067, und es wurde bemerkt, dass eine Fortsetzung desselben fehle. Diese Fortsetzung hat der oben genannte Verfasser, dessen ausführlicherer Name f. 2^a oben: Abu al-Husain 'Ali ben 'Abid Allah ben al-Husain ابن الحسين بن بابويه

(s. auch in No. 1549) in Folge dessen verfasst, indem er hier die Zeitgenossen des Abū ga'far Eṭṭūsī und die späteren nebst ihren Werken alphabetisch in Kapiteln zusammenstellt; Jahreszahlen führt er nicht an. 'Ali ben 'obeid allāh ben elḥasan ben elḥosein errāzi elqommi abū 'lḥasan ibn bābaweh, über dessen genaue Lebenszeit ich nichts ermittelt habe, hat dies Werk nach seiner in No. 1549 besprochenen Traditionssammlung verfasst.

Die Artikel beginnen f. 4^a: حرف الهمزة الشيخ: الثقة ابو بكر احمد بن الحسين بن احمد النيسابوري الخزازي نزيل الري والد الشيخ الحافظ عبد الرحمن الخ

Der letzte Artikel f. 38^a und zugleich der Schluss ist: نجم الدين يعقوب بن محمد بن داود الهمداني فاضل صالح، تم فهرس أسماء علماء الشيعة الذين تاخر زمانهم عن زمان الشيخ ابي جعفر الطوسي رَحْم

In dieser Unterschrift liegt also eigentlich der Titel, wie er auch Spr. 310, 6, f. 103^b steht.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich klein, kräftiger Grundstrich, vocallos. Stichwörter u. Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen Verbesserungen. — Abschrift von محمد بن شكر الله الشهير بمعز الدين الحسيني الحسني um 1075/1664, nach einer Abschrift des محمد بن شكر الله الشهير بمعز الدين الحسيني الحسني v. J. 1011 Dū'lqa'da (1603) in Mekka.

Collationirt mit einer nicht fehlerlosen Handschrift im Jahre 1077 Gomādā II (1666) in Lāhore, von بهاء الدين محمد بن علي الشريف الكيلاني

F. 1^b enthält die Genealogie des Abu Ja'far Muhammad ben 'Abid Allah und Angabe seiner Söhne.

10049. Spr. 309.

221 Bl. 8vo, 15 Z. (21 1/2 × 17; 15 × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: bläulich, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1^a oben, der Anfang, und ganz in der Vorrede:

امل الآمل في علماء جبل عامل

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله منتهي امل الآملين مضاعف عبد العلماء العاملين . . . وبعد فيقول الفقير الي الله الغنى محمد بن الحسين بن علي الحر العاملي المشعري قد خطر في خاطري وبالي ومتر بفكر خيالي ان اجمع علماء جبل عامل ومؤلفاتهم وبقاى علمائنا المتأخرين ومصنفاتهم ان لم اجدهم مجموعين في كتاب الخ

Biographien berühmter Si'iten des Gebirgsdistrictes von 'Āmul und anderer, als Fortsetzung des Werkes des Eṭṭūsī, nebst Angabe ihrer Schriften, von Mohammed ben elḥasan ben 'ali ben mohammed el'āmuli esšāmi elmas'ari elḥurr † 1099/1688 im Jahre 1097/1686 vollendet. Er entschuldigt etwaige Mängel damit, dass der Erste in einem Werke es schwerer habe als der Nächstfolgende.

Wenn man wolle, könne man das Werk auch betiteln (f. 2^a):

تذكرة المتأخرين في علماء المتأخرين

Man könne diesen Titel auch dem 1. Theil, den obigen dem 2. Theile des Werkes geben.

Das Werk ist alphabetisch geordnet und zerfällt in Vorrede (in 12 فائدة), 2 قسم und Schlusswort.

Von der Vorrede (f. 2^a—12^b) handelt die

1. فائدة: في أنه ينبغي معرفة الرجال الذين فائدة 1.
 يروون في أحاديث النبي والائمة عم'

في ذكر ما يحضرنى من أسماء علماء 12^b قسم 1.
 جبل عامل ومولفاتهم واحوالهم'

Die Artikel beginnen:

باب الهمة، الشيخ ابراهيم بن ابراهيم بن 13^a
 فخر الدين العاملي البازوري الخ

باب الكنى، ابوتمام حبيب بن اوس تقدم، الخ 95^b

في ذكر ما يحضرنى من أسماء علمائنا 96^a قسم 2.

المتأخرين عن الشيخ ابي جعفر الطوسي

وبعض المعاصرين له ومن قارب زمانه

سوي علماء جبل عامل'

Zuerst: آثم بن يونس ابي المهاجر النسفي الخ

باب الكنى، الشيخ معين الدين ابو 213^b
 جعفر بن الفقيه امير كاين ابي اللحم

المصدرى الخ

فصل فيما بدى بابن، ابن ابي عقيل 215^b

اسمه الحسن، الخ

216^b الخاتمة. Dieselbe enthält 12 فائدة، deren 1.

في ذكر كتب مجهولة المؤلف ذكرها

ابن شهر آشوب الخ

In der 12. فائدة spricht der Verfasser von der Mühe, die er sich um Vollendung dieses Werkes gegeben.

Schluss f. 221^a: على اتي جمعت قليلا من
 كثير وشركة من جم غفير وقد فرغت من تأليفه في
 اول جمادى الثاني سنة 1097'

Schrift: gross, breit, deutlich, vocallos. Die Stich-
 worte der Artikel meistens schwarz überstrichen. — Ab-
 schrift und collationirt vom Jahre 1285/1849.

Die Blätter folgen: 1—80. 82. 81. 83 ff.

10050. Pm. 531.

143 Bl. 8vo, 33—36 Z. (21¹/₂ × 13²/₃; 16 × 9²/₃^{om}). —
 Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich
 stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband. —
 Titel f. 1^a: تاريخ المستفي بالدرجات الرفيعة. Nach der
 Vorrede f. 2^a:

الدرجات الرفيعة في طبقات الامامية من الشيعة

Verfasser f. 1^a:

على صدر الدين ابن نظام الدين الحسينى

Ausführlicher im Anfang.

ما ترجمت مطربات عنادل الاقلام 1^b Anfang f. 1^b
 على عنديات انامل الاعلام باحسن من حمد مالك ارغم

بقدرته كل منكر وجاحد . . . اما بعد فيقول العبد

الفقيه الذي ربه الغنى على صدر الدين بن احمد

نظام الدين الحسينى الحسينى . . . انى منذ ارتضعت

در الفصل والعلم واتشحت در العقل والحلم الخ

Der Verfasser 'Ali ben ahmed ben mo-

ammed ma'gum elhoseini qadr eddin,

um 1106/1694 (No. 6136), hat seit seiner Jugend

sich vergebens nach einem Werke umgesehen,

das die hervorragenden Personen der Sekte

behandele. Endlich fand er das Werk des etwas

vor seiner Zeit lebenden نور الله الشوشترى

dieses Gegen-

stand behandelt. Dasselbe ist aber sehr un-

kritisch, rechnet Manche, die nicht dahin ge-

hören, zu der Sekte, und lässt andere Namhafte

und Bedeutende aus. Er selbst wollte daher

Anfangs ein sehr umfassendes und erschöpfendes

Werk über den Gegenstand schreiben, fand aber

bald, dass dazu grössere Ruhe und mehr Musse

und weniger Sorgen, als er hatte, gehören; er

beschränkte sich daher auf ein Werk kleineren

Umfanges, aber mit der Absicht, nichts Erheb-

liches auszulassen und bei den Einzelnen ihre

charakteristischen Eigenschaften und Vorzüge

anzugeben, auch poetische Proben mitzuteilen.

Dieses Werk, in eine kurze Vorrede über

die Stellung der Sitten überhaupt und in

12 طبقة zerfallend, liegt hier in einem Theil

seiner ersten Hälfte vor.

1. طبقة f. 3^a (in 2 Kapiteln) في الصحابة

Er schickt vorauf 4 Vorreden:

- 3^a المقدمة الأولى في تعريف الصحابي
 3^b المقدمة الثانية في حكم الصحابة
 10^a المقدمة الثالثة في تقسيم الصحابي
 بحسب الرتبة والقبول إلى مردود ومقبول
 12^a المقدمة الرابعة، اعلم ان كثيرا من
 الصحابة رجع الي أمير المؤمنين عم
 وظهر له الحق بعد ان عاند الخ

Alsdann folgt:

1. في بنى هاشم وساداتهم من الصحابة 13
- ^a
- باب
-
- العلوية والشيعية العلوية

Zuerst: أبو طالب بن عبد المطلب

2. في ذكر غير بنى هاشم من الصحابة 53
- ^a
- باب
-
- العرضية والشيعية المرتضوية

Zuerst: عمر بن أبي سلمة عبد الله بن
عبد الاحد بن هلال بن عبد الله
... يكنى ابا حفص الخDann (53^a—59^a) سلمان الفارسيWeiterhin 60^a—68^a ابو ذر الغفاريابو اليقطين عمار بن مالك بن 75^b—68^a
كثانة بن قيس بن الحصين بن التميمZuletzt 121^a البراء بن عازب بن الحرث بن
عدي الانصاري الاوسي ابو عامر 72/691Ob damit diese 1. طبقة zu Ende sei,
ist nicht ersichtlich.

Die 2. und 3. طبقة fehlen ganz.

4. في سائر العلماء من الحديث والمفسرين والفقهاء 122^b طبقة.
(in 2 Kapiteln).

1. في بنى هاشم وساداتهم من اكابر 122
- ^b
- باب
-
- العلماء وافاضل العظماء

Zuerst: السيد ابو الحسن علي بن محمد بن
جعفر بن محمد بن زيد الشهيد
... المعروف بالحجّاتي 260/874Dann weiterhin f. 124^a: الشريف المرتضى
ابو القاسم علي بن ابي احمد الحسين بن
موسي ... ذو الماجدين علم الهدي
486/1044.125^b الشريف الرضي ابو الحسن محمد بنابي احمد الحسين بن موسى
الموسوي اخو الشريف المرتضى
geb. 359/970, † 406/1015.Zuletzt 143^a السيد مختار بن معد بن
فخّار بن احمد ... شمس الدين
العلوي الموسوي 620/1228 umDer Schluss dieses Artikels und zugleich
dieses Bandes ist f. 143^b مشتق من الفخر وهو
المباهلة يقال فلان اختر من فلان اي ابهي واحسن
منه، تم هذا النصف ويتلوه النصف الثانيOb dies Kapitel hiermit zu Ende sei, ist
fraglich; das 2. Kapitel fehlt ganz; desgleichen
fehlen noch 5. bis 12. طبقة.

Der Inhalt der hier fehlenden طبقة ist:

2. طبقة: في التابعين	8. طبقة: في السلاطين
3. طبقة: في الحديثين الذين	9. طبقة: في الامراء
رووا عن الائمة عم	10. طبقة: في الوزراء
5. طبقة: في الحكماء والمنكلمين	11. طبقة: في الشعراء
6. طبقة: في علماء العربية	12. طبقة: في النساء
7. طبقة: في السادة الصوفية	

Schrift: klein, sehr gedrängt und eng, deutlich, vo-
callos. Uberschriften und Stichwörter roth. Der Text in
rothen Linien eingerahmt. — Abschrift a. 1160/1737.

10051.

Von Sammelwerken über Richter nennen wir:

- 1) عياض بن سبير السراة في اخبار القضاة von
موسى اليكصبي 544/1149.
- 2) احمد بن مختار بن تاريخ القضاة والحكام von
علي الميبداني ابو العباس 562/1157.
- 3) شمس الدين الذهبي von اخبار قضاة دمشق
748/1947.
- 4) الروض البشام فيمن ولي قضاء الشام von
احمد بن خليل اللبودي 896/1491.
- 5) علي بن ائجب البغدادي von اخبار قضاة بغداد
674/1275.
- 6) معمر بن المثنى البصري von اخبار قضاة البصرة
209/824.
- 7) محمد بن يوسف الكندي von اخبار قضاة مصر
246/860.

- 8) Desgl. von الحسن بن ابراهيم بن زولاق المصري † 887/997.
- 9) Desgl. von عمر بن علي ابن الملقن † 804/1401.
- 10) Desgl. von ابن حجر رفع الاصر عن قضاة مصر † 852/1448.
- 11) النجوم الزاهرة بتلخيص اخبار قضاة مصر والقاهرة † يوسف بن شاهين سبط ابن حجر um 880/1476.
- 12) علي بن ابي اللطيف von تلخيص رفع الاصر الخ † 900/1494. الشافعي
- 13) محمد بن بغية العلماء والرواة في معرفة القضاة † عبد الرحمن السخاوي 902/1497.
- 14) خلف بن عبد الملك بن اخبار قضاة قرطبة † مسعود ابن بشكوان 578/1182.

5. Gelehrte anderer Fächer (Philosophen, Aerzte, Philologen etc.).

10052. Pm. 737.

99 Bl. 8°, 15 Z. (17½ × 10; 11½ × 4¾^{cm}). — Zustand: nicht recht fest im Einband; am oberen Rande etwas wasserfleckig, auch an einigen Stellen desselben ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: rothbrauner Lederband mit schadhafter Klapps. — Titel und Verfasser von ganz später Hand f. 1^a:

تاريخ حكماء الاسلام نظير الدين البيهقي

Ueber den Verfasser s. (im Anfang und besonders) unten.

Anfang f. 1^b: الحمد لله المنعم الذي له نعم . . .
ابت ارضاعها الا امتدادا وامدادها الا ازديادا . . .
قال الشيخ الامام ظهير الدين ابو الحسن بن الامام
ابي القاسم البيهقي كنت اُبسم في تصانيفي عن
تغر الافادة واشيم بوارقها الخ

Nachtrag zu dem صوان الحكمة des ابو سليمان

محمد بن طاهر بن بهرام السجستاني [السجستاني]
Geschichte der in Vergessenheit gerathenen
Philosophen. Er lebt um 870/980 und ist in
diesem Werke f. 44^b in einem besonderen Ar-
tikel behandelt. Der Verfasser des vorliegenden
Werkes lässt die von diesem Besprochenen ganz
bei Seite und behandelt die übrigen in der
Philosophie, Medicin und Astronomie hervor-
ragenden Gelehrten. Er ist Zeitgenosse des
shahrestani († 548) f. 79^a; er erzählt Ereig-
nisse aus seinem Leben vom J. 516 (65^a),
519 (90^a), 531 (96^b). Er erwähnt das Todesjahr
des ابو بكر بن عروة (80^a), auch das des

im J. 553 (80^b). Er wird also um 500/1106 herum
geboren sein und mag bis etwa 570/1174 gelebt
haben. Von seinen Werken führt er an:

- 83^a und 96^b عرايس النفايس (nicht bei HKh);
89^a وشاح نمية القصر (HKh. VI 14242);
90^a كتاب النجاة (nicht bei HKh);
94^b مشارب التجارب وغوارب الغرائب (HKh. V 12043).
Seinen Vater nennt HKh. VI 14242 زيد; dem-
nach heisst er vollständig:

ظهير الدين ابو الحسن علي بن ابي القاسم
زيد البيهقي

'Alī ben zeid elbeihagī fahīr eddīn
abū 'lḥasan führt zuerst Folgende auf:

- f. 2^b (um 220) حنين بن اسحق المترجم
3^b um 290 اسحق بن حنين بن اسحق
4^b (um 250) حبيش الطبيب
4^b um 280 ثابت بن قرة الحرائي
5^b محمد بن زكرياء الرازي المتطبب
6^a اسحق بن سليمان 6^a علي بن زين الطبري
6^b اسحق بن قريش 6^b ابو الحسن البسطامي
7^a ابو الحسن الصميري 7^a ابو ركاز النيسابوري
7^a ابو الحسن بن مكين البغدادي الصيرير
7^b ابو الخير الحسن بن بابا بن سوار بن بهنام
9^a متى بن يونس المترجم نصراني
9^b يحيى بن منصور الحكيم
9^b محمد بن جابر الحرائي البناني
10^a ابو نصر الغرابي هو محمد بن محمد بن طرخان
من فارياب تركستان

ابو سليمان محمد بن مشعر البستي ويعرف بالمقدسي 13^b
 ابو الحسن بن علي بن زهرون الرجائي [الرجائي]
 ابو احمد النهرجوري والعمري
 زيد بن رقاعة

[صنفوا رسايل اخوان الصفا وانفاظ هذا الكتاب المقدسي]
 u. s. w.

Weiterhin: 21^a ابو الفتح يحيى بن علي بن محمد
 الكاتب البستي

22^b ابو العباس احمد بن اسحق الجرمي

23^a ابو علي الحسين بن عبد الله بن سينا البخاري

38^a ابو رجان محمد بن احمد البيروني

39^a ابو الحسن علي بن رامساس العمري

39^b ابو علي عيسى بن اسحق بن زرعة الفيلسوف
 u. s. w.

Zuletzt: 94^b ظهير الدين عبد الجليل بن عبد الجبار

ابو سعيد محمد بن علي المتطبب المعروف ابو
 بالحكيم علي الطحان بيهقي ونيسابوري 686/1141

95^b علي بن شاهك القصارى الصيرى البيهقي

96^b زين الدين الحسينى الجرجانى الطبيب

Schluss f. 99^a: الي خير معاد واحسن مال
 بمنك وفضلك يا ذا المن والافضل فان رايت ان
 يوافقنى في استعماله فحفف رجلك وشمز نيلك وارح
 علتك وقصر املك وظهر خلقك ونق طرقك تبلغ
 وتسلم وتسد ولا تندم والسلام

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueber-
 schriften der einzelnen Artikel roth. Der Text in ziem-
 lich breiten Goldlinien eingefasst; nicht weit vom Rande
 läuft gleichfalls noch eine rothe Linie. In dem Text sind
 bieweilen kleine Lücken. — Abschrift o. 1150/1737.

Nicht bei HKh., doch vergl. IV 7800. 7893.

10053. Mf. 493.

16 Seiten und 173 Bl. Schmal-4°, 23 Z. (23¹/₄ × 12;
 15 × 6¹/₂cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch ist der
 obere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, dünn, glatt. —
 Einband: Halbfranzband. — Titel fehlt; doch ist er
 ersichtlich aus S. 1 der vor das Werk gehefteten Blätter,
 die dessen Inhaltsverzeichnis enthalten, nämlich:

كتاب تذكرة الحكماء

Sonst auch: كتاب تاريخ الحكماء

Bei HKh. VI 13107:

المنتخبات الملتقطات في تاريخ الحكماء والاطباء

und VII p. 326: تاريخ الحكماء

Verfasser fehlt. Er ist nach HKh. (a. auch Pm. 738):

علي بن يوسف بن ابراهيم القفطى المصري
 جمال الدين وزير سلطان حلب

Dagegen nach Cod. Paris. Suppl. 672:

محمد بن علي بن محمد الخطيبى الروزنى

Anfang f. 1^b: الحمد لله خالق الكل وعالم ما
 قل وجل وواهب العقل وباعث مخلوقاته يوم الفصل
 . . . اختلف علماء الامم في اول من تكلم في الحكمة
 واركانها من الرياضة والمنطق والطبيعي والالهي الخ

Alphabetisch geordnetes biographisches Ver-
 zeichniss der arabischen, griechischen und
 sonstigen Philosophen, Mathematiker, Physiker,
 Astronomen, Aerzte; von 'Ali ben jüsuf ben
 ibrahim elqifti (auch elqafṭi) elmiṣri
 gemäl eddin † 646/1248. Es scheint, dass das
 Werk von dem oben genannten Mohammed
 ben 'ali ben mohammed elḥafībi ezzauzani
 sogleich nach dessen Tode herausgegeben sei,
 denn in der Unterschrift von Cod. Par. Suppl.
 672 steht, es sei im Jahre 647/1249 abgefasst.

Der Buchstabe ا beginnt mit امون, ادريس
 وامون, اسفكيوس etc. Der letzte Artikel f. 173^a ist

ابن رضوان المصري

Schluss f. 173^a: رايت بخطه مقالة الحسن بن
 الحسين بن الهيثم في ضوء القمر قد شكله تشكيلا
 حسنا صريحا يدل علي تبحره في هذا الشأن وكتب
 في آخره كتبه علي بن رضوان بن علي بن جعفر الطبيب
 لنفسه وكان الفراغ منها في يوم الجمعة النصف من
 شعبان سنة 422 للهجرة النبوية

Eine besondere Unterschrift nicht vorhanden.

Schrift: klein, schön, gleichmässig, vocallos. Stich-
 wörter der Artikel roth. — Abschrift o. 1129/1710.

Arabische Folierung. — Blatt 2 steht zwischen 8 u. 9.

F. 170—173 sind unten, f. 173 auch oben, gegen den
 Rücken beschädigt (auch im Text) und ausgebessert;
 ausserdem fehlt nach 170 und 173 je ein Blatt Text: das-
 selbe ist ergänzt in kleiner feiner und guter Schrift.

Das Inhaltsverzeichnis umfasst 16 Seiten.

10054. Pm. 738.

159 Bl. 4°, 21 Z. (24¹/₂ × 15¹/₂; 17 × 8²/₃cm). —
 Zustand: im Ganzen ziemlich gut; f. 89—96 ein grösserer

Flecken am Rücken. Bl. 1 am Rücken ausgebessert. Nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Ledsrband.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1^a von späterer Hand in grosser Schrift:

كتاب تاريخ الحكماء تاليف الوزير جمال الدين
Von derselben Hand wie die ganze Handschrift steht der Titel f. 1^b nach dem Bismilläh so wie oben; der Verfasser ausführlicher:

الوزير جمال الدين بن القفطى وزير السلطان حلب وهو وفي الاحياء الي سنة سنة واربعين وستمائة.

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gedrängt, vocallos, gleichmässig. Stichwörter zum Theil roth — so auch am Rande — zum Theil schwarz in hervorstehender Grösse, auch roth überstrichen. — Abschrift im J. 1069 Moh. (1658) von محمد بن حبيب الله بن احمد بن قايم الحسينى المازندراني Collationirt; am Rande ziemlich oft kurze Verbesserungen.

10055. Mo. 217.

195 Bl. 8°, 15 Z. (16½ × 10; 10½ × 5^{em}). — Zustand: lose am hinteren Deckel, sonst gut; am unteren Rande etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband. — Titel und Verfasser f. 1^a in der Mitte, schräge fortlaufend:

كتاب نزهة الأرواح وروضة الأفرح
في تواريخ الحكماء المتقدمين والمتأخرين
محمد بن محمود الشهرزوري

Der Titel so auch f. 1^a oben, von späterer Hand.

Anfang f. 1^b: الحمد لله القديم الأزلي الدائم
السرمدي المتعالي جلال احديته . . . أما بعد
فان تواريخ الحكماء الاقدمين والفلاسفة المتألهين من
اليونانيين والمصريين مما يجب على المستنصر تحصيله الخ

Jeder Verständige muss sich Kenntniss von der Geschichte und den Ansichten der früheren Philosophen verschaffen und sich nach ihnen richten, sagt der Verfasser dieses Werkes, Mohammed ben maḥmūd *ess'ahrüzürî* šems eddīn, zwischen 600/1203 und 780/1378 am Leben (s. No. 5063). Er spricht zuerst über den Unterschied zwischen Prophet und Philosoph, über den Inhalt der Philosophie, über die Stellung der Griechischen und Römischen Philosophen etc.

Dann beginnt das Werk selbst so:

فصل في ابتداء احوال الفلاسفة، ذكروا أن اول

من ظهر منه الفلسفة الخ

14^b سبب الفلسفة في الامة الاسلامية

15^a هرمس الهرامسة 16^a شيث بن آدم 15^b آدم ابوالبشر

18^b مختار مواعظ هرمس وحكمه وآدابه

27^b من آداب طاظ وهو صاب بن ادريس

30^a فيثاغورس الحكيم 32^a انبانقلس بن مانن

43^b سقراطيس الزاهد من تلاميذ فيثاغورس

49^a سقراطيس الحكيم . . . هو ابو الفلاسفة

65^b ارسطوطاليس بن نيقوماحس 74^a افلاطون الالهى

82^b تاوفرسطس 83^a انكساغورس كان بعد انقسامس الملطي

u. s. w.

141^b تواريخ الحكماء المتأخرين من الاسلاميين

141^b حنين بن اسحق المترجم

142^a حنين الطبيب 142^a اسحق بن حنين

142^a محمد بن زكرياء الرازي 143^b ثابت بن قرة الحراني

u. s. w.

146^a محمد بن جابر الحراني

146^b محمد بن محمد الحراني الفارابي ابو نصر

u. s. w.

159^a عمر الخيامى النيسابوري

160^a ابو المعالي عبد الله بن محمد المياحي

المعروف بعين القضاة

160^b ابو حاتم المظفر الاسفاري

160^b السيد محمد بن الايلاق 161^a ابوالعباس اللوكري

161^a القاضي زين الدين عمر بن سهلان الساري

161^b اسعد المهني

161^b تاج الدين عبد الكريم الشارستاني . . . له

كتاب العيون والانهار وقصة موسى والخضر

والمنهاج في الايات

162^b ابن التلميذ ابو الحسن الطبيب البغدادي

u. s. w.

Zuletzt: 182^b ابو الفتح البستي، كان حكيما شاعرا

182^b ابو علي بن عبد الله بن سينا البخاري

188^b شهاب الدين ابو الفتح جيسى بن اميرك الملطع

السهروردي 587/1191 †

Verzeichniss seiner vielen Schriften

f. 192^b und 193^a. Proben seiner ara-

bischen Gedichte f. 192^b—195.

In diesem Artikel hört hier das Werk auf. Nach HKh. VI 13662 enthält das Werk 111 biographische Artikel; in dieser Handschrift sind, obwohl dieselbe nicht zu Ende, schon 119 Artikel; einige (f. 148^b und 181^b) allerdings nur mit Anführung des Namens.

Die hier zuletzt vorkommenden Worte f. 195^b sind: فهو من الخاسرين ومن لم يتلذذ بلذة اشعة انوار المقربين فهو من المحرومين (= Lbg. 430, f. 72^a, 21). Es fehlen am Schluss 4 Blätter.

Schrift: klein, hübsch, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Die Namen sind oft nicht correct. — Abschrift c. 1100/1288. — Collationirt.

10056. Lbg. 430.

73 Bl. 8vo, 31 Z. (20 × 11¹/₄; 15¹/₂ × 7¹/₂—8^{cm}). — Zustand: am Rande und auch am Rücken öftere ausgebeSSERT, besonders f. 1; wasserfleckig, nicht ohne Wurmsch. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titelf. 1^a: تاريخ الحكماء. Verf. fehlt. Anfang f. 1^b wie bei Mo. 217.

Schluss f. 73^b: يراه الغافلون ويقراه العاقلون ما شكر الرب بافضل من الصبر ولا ارضاه كالرضى تم

Schrift: klein, fein, hübsch, gleichmässig, fast vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 782/1280.

10057. Pm. 87.

2) S. 136.

8vo, 28 Z. (21 × 15; 16¹/₂ × 10—11^{cm}). — Papier: gelblich, ziemlich stark.

1 Blatt, unten am Rande fleckig, mit der Ueberschrift: المقالة الخامسة عشر في ذكر المتخبرين من طبقات مشاهير المعتمدين وهم مائة رجل من خمسة عشر طبقة

Liste von 100 berühmten Traumdeutern. Es ist die 15. und letzte Maqāle des Traumdeutungsbuches, welches

ابو سعد نصر بن يعقوب الدينوري für den Halifen Elqādir billāh ahmed el'abbāsī im J. 897/1006 unter dem Titel التعمير القادري oder التعمير القادري verfasst hat. Naṣr ben ja'qūb eddinawarī abū sa'd stützt sich dabei

auf zwei Werke des الحسن بن الحسين الخلال, deren eines betitelt ist طبقات المعتمدين und 7500 Traumdeuter bespricht, und das andere 600 Traumdeuter handelt. Eddinawarī hat sein Werk in 15 Klassen (طبقة) getheilt und dabei die Indischen Traumdeuter (Brahmanen u. Btsser) ausgeschlossen. Diese 15 Klassen sind:

1. من الانبياء	8. من الاطباء
2. من الصحابة	9. من اليهود
3. من التابعين	10. من النصاري
4. من الفقهاء من بعدهم	11. من مشركي العرب
5. من الزهاد	12. من الكهنة
6. من احباب التاليفات	13. من السحرة
7. في هذا العلم	14. من احباب الفراسة
8. من الفلاسفة	15. من احباب الفراسة

Diese 15. Maqāle beginnt: قال نصر بن يعقوب قد ضمن الحسن بن الحسين الخلال المترجم كتابه بطبقات المعتمدين ذكر اسماء سبعة الاف وخمسمائة معتمدين الخ وجندل بن الحكم ومعاوية بن كلثوم وهذه اسماؤهم HKh. II 3068. IV 7924. 9330.

S. 137—139 leer. S. 140 enthält über die Stelle Sura 44, 36 einige Erklärungen, die zum Theil dem Commentar des El-beidāwī entnommen sind.

10058. We. 323.

235 Bl. 4to, 25 Z. (23 × 14; 16 × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; doch nicht ohne grössere Flecken in der Mitte der Handschrift und am oberen Rande etwas wasserfleckig. F. 1 ausgebeSSERT am Rande. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und VerfaSSer f. 1^a:

عيون الانبياء في طبقات الاطباء
للإمام الحكيم الفيلسوف موفق الدين ابي العباس بن ابي القاسم ابن ابي اصبيعه الخرجي السعدي
Titel so auch in der Vorrede f. 2^b. VerfaSSer vollständiger:
أحمد بن القاسم بن خليفة بن يونس بن ابي القاسم بن خليفة الخرجي السعدي ابو العباس

ابن ابي اصبيعة

Anfang f. 1^a: الحمد لله ناشر الامم ومنشر
الرسم ومبرئ السقم العايد من فضله بسواغ النعم
الموعد من عصا باليم العذاب والنقم . . . وبعد
فانه لما كانت صناعة الطب من اشرف الصنایع واربع
البصایع وقد ورد تفصيلها في الكتب الالهية والادامر
الشرعية الخ

Geschichte der Aerzte älterer und neuerer
Zeit, mit Anführung von Büchertiteln, Anek-
doten etc., nach Klassen geordnet, von Alimed
ben elqāsım ben Khalıfe ben jūnus essa'dı
abū 'l'abbās ibn abū oçeibi'ü † 668/1269. Ein
ausführlicheres Werk hatte der Verfasser zu
schreiben angefangen unter dem Titel:

معالم الامم واخبار ذوي الحكم

Es ist gewidmet dem الحسين ابو الدين ابو
كمال الدين ابو الحسن und in 15 Kapitel getheilt.
Ursprünglich zerfällt es in 3 Theile; das erste
Drittel ist f. 173^b zu Ende.

1. في كيفية وجود صناعة الطب واول f. 3^a باب 1.
حدوثها
2. في طبقات الاطباء الذين ظهرت لهم 14^a باب 2.
اجزاء من صناعة الطب وكانوا المبتدئين بها
3. في طبقات الاطباء اليونانيين الذين هم 20^b باب 3.
من نسل اسقليبيوس الطبيب
4. في طبقات الاطباء اليونانيين الذين اذاع 28^a باب 4.
ابقراط فيهم صناعة الطب
5. في طبقات الاطباء الذين كانوا منذ 66^b باب 5.
زمان جالينوس الطبيب وقريبا منه
6. في طبقات الاطباء الاسكندرانيين ومن 97^b باب 6.
كان في زمنهم من الاطباء النصراني وغيرهم
7. في طبقات الاطباء الذين كانوا في اول 103^b باب 7.
ظهور الاسلام من اطباء العرب
8. في طبقات السريانيين الذين كانوا في 113^b باب 8.
ابتداء ظهور دولة بني العباس
9. في طبقات الاطباء النقلة الذين نقلوا 184^a باب 9.
كتب الطب وغيره من اللسان اليوناني الي
اللسان العربي وذكر الذين نقلوا لهم
10. في طبقات الاطباء العراقيين واطباء 186^a باب 10.
الجزيرة وديار بكر
11. في طبقات الاطباء الذين ظهروا في بلاد الحزم : باب 11.

في طبقات الاطباء الذين كانوا من الهند : باب 12.
وغيرهم

في طبقات الاطباء الذين ظهروا في بلاد : باب 18.
المغرب واقاموا بها حيناً

في طبقات الاطباء المشهورين بالذكاء من : باب 14.
اطباء ديار مصر

في طبقات الاطباء المشهورين بالمعرفة من : باب 15.
اطباء الشام

Kap. 1 f. 3^a beginnt: اقول ان الكلام في تحقيق
هذا المعنى يعسر لوجوه احدها بعد العهدية فان
كل ما بعد عهده وخصوصاً ما كان من هذا القبيل الخ

Das Vorhandene schliesst im 10. Kapitel
mit den Notizen über التلميذ يحيى ابن التلميذ
ابو الفرج يحيى ابن التلميذ.
Damit ist dies Kapitel etwa halb zu Ende.
Wir haben hier nur die erste Hälfte des
Werkes.

Schrift: klein, fein, gleichmässig, vocallos, deutlich.
Stichwörter roth. In rothen Linien eingerahmt. Im An-
fang ein Frontispice. Blatt 9 fehlt, dafür ein leeres Blatt.
F. 86 beim Zählen übersprungen. — Abschrift um 1110/1686.
HKh. IV 8460.

10059. Spr. 312.

226 Bl. 4°, 25 Z. (23 × 13³/₄; 16 × 7¹/₂ cm). —
Zustand: im Ganzen gut; nicht völlig frei von Wur-
stich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Ein-
band: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel
und Verfasser f. 1^a wie bei We. 323.

Dieser Theil schliesst sich genau an We.
an und beginnt im 10. Kapitel mit: اوحى الزمان
ابو البركات هبة الله بن علي بن ملكا البلدي

Kap. 11 f. 17^a. In diesem Kapitel steht
in der Biographie des ابن سينا eine demselben
beigelegte Qaçide in Betreff zukünftiger unheil-
voller Ereignisse, die in der That im J. 657/1259
und 658/1260 eintrafen. Anfang f. 40^b (Kamil):
احذر بنى من القران العاشر وانفر بنفسك قبل نفر النافر
52 Verse lang. Schluss f. 41^b:

وتري قراها والبلاد تبدلت بعد الانيس بكل وحس نافر

Kap. 12 f. 52^b. Kap. 13 f. 55^b. Kap. 14 f. 90^a.
Kap. 15 f. 128^b.

Die letzten Artikel sind:

- 218^b شمس الدين ابو عبد الله محمد الكلبى
 220^a موفق الدين ابو الفضل اسعد بن حلوان المنفاج
 † 642/1244.
 220^a نجم الدين ابوالعباس احمد بن اسعد بن حلوان
 ابن العالمة geb. 593/1197, † 662/1264
 221^a عماد الدين ابو عبد الله محمد بن تقى الدين
 عباس بن احمد بن عبيد الله الدنيسري
 geb. 606/1208.
 223^b عز الدين ابو اسحق ابراهيم بن محمد السويدي
 geb. 600/1208.
 224^b موفق الدين ابو يوسف يعقوب بن غناهيم السامري
 225^a امين الدولة ابو الفرج بن موفق الدين يعقوب
 ابن اسحق بن الغف geb. 680/1233

Schluss f. 226^a: يذكر فيه جميع ما يحتاج اليه الجراحى بحيث لا يحتاج الي غيره، كتاب جامع الغرض مجلد واحد، حواشى علي ثالث القانون لم يوجد، شرح الاشارات مسودة ولم يتم، المباحث المغربية ولم تتم، تم كتاب عيون الانباء الخ

Schrift: dieselbe Hand wie bei We. 323. — Abschrift vom Jahre 1115 Rabī II (1703).

10060. Pm. 451.

2) f. 40—140^a.

8vo, 14 Z. (17 × 9; 10 1/2 × 4 2/3^{om}). — Zustand, Papier, Einband wie bei 1). — Titel u. Verfasser f. 40^a:

«البُلغة في تاريخ أئمة اللغة لمجد الدين محمد بن يعقوب بن محمد الفيروزآبادي»

Anfang f. 40^b: الحمد لله حق حمده وصلبي: الله وسلم علي سيدنا محمد نبيه وعبد، حرف الالف، ابان بن اسحق الاسدي الكوفي النكوي اللغوي، ابان بن تغلب بن رباح الجزي ابو سعيد البكري الخ

Verzeichniss der Arabischen Sprachgelehrten, nebst Angabe ihrer Hauptwerke, in alphabetischer Folge; von Mohammed ben ja'qūb ben mohammed ben ibrahīm ešširāzi *elfirūzābādī* magd eddīn abū tāhir, geb. 729/1329, † 817/1414 (816). Die einzelnen Artikel sind meistens kurz. — Der letzte Artikel ist: يونس بن حبيب ابو عبد الرحمن الضبي

Schluss f. 140^a: جاوز المائة وكان يشرب المطبوخ مات سنة اثنيتين وثمانين ومائة، والحمد لله حق حمده وصلبي الله علي سيدنا محمد وآله وسلم،

Schrift: Persischer Zug, klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter zu Anfang der einzelnen Artikel roth. Am Rande öfters Verbesserungen, auch Bemerkungen. — Abschrift im Jahre 1077 Rabī II (1666) von عادل بيك بن قلع بيك اللاهوري

Collationirt mit einer nicht fehlerlosen Handschrift. Die Blätter folgen so: 40—73. 83—86. 74—82. 87—140. HKh. II 1915.

F. 140^b—141^a enthält einen biographischen Artikel über den Verfasser † 817/1410 (oder 816), entnommen dem *الشقايق النعمانية*.

F. 141^b über den Namen des Philologen يوسف بن يعقوب ابن خرزاد (in Persischer Sprache).

Ferner f. 141^b—143^a Aufzählung von Dichtern, und zwar 1) Dichter der Vorzeit in 10 Klassen, in jeder derselben 4. 2) desgleichen die des Islām in ebenso viel Klassen mit je 4 Namen. Ausserdem Dichter von Qoreis (9), von الطاييف (4), von البحرين (3), von Elmedina (8). Endlich Dichter um die Zeit des Ueberganges der Herrschaft von den Omajjaden zu den 'Abbāsiden und Spätere. Darauf f. 143^a u. 143^b Verzeichniss von gleichnamigen Dichtern, wie النابغة (4), الاعشى (19), الطرمح (2), نصيب (3).

Endlich f. 143^b u. 144^a kurzes Verzeichniss von Grammatikern von ابو الاسود الدولي an bis auf ابن كيسان (vom J. 69/688—299/911 [oder 320/982]), mit Angabe ihres Todesjahres und zum Theil auch ihres Geburtsjahres.

10061. Lbg. 196.

81 Bl. 8vo, 19 Z. (20 × 14; 14 1/2 × 7 1/2^{om}). — Zustand: wurmstichig, zum Theil ausgebessert, sonst gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner Lederbd.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1^a, Anfang u. Schluss wie bei Pm. 451, 2.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, fast vocallos. Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift von مصطفى الأزهرى الشافعى الشهير بالعقاد im J. 1123 Rabī II (1711).

10062. Spr. 314.

128 Bl. 4°, c. 14 Z. (24 × 16¹/₂; c. 22 × 7—8^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, dünn, glatt. — Einband: Europ. Halbfranzbd. — Titel und Verfasser fehlt eigentlich, aber f. 1^a oben am Rande:

طبقات النحاة للسيوطي

Genaueres s. unten.

Anfang f. 1^a: الحمد لله خالق الوجود ومقدمه . . . أما بعد فإني منذ نشأت وما نوح الفصل وملمه . . . انشوق الي كتاب يجمع اخبار النحويين لمزيد اختصاصي بهذا الفن ان هو اول فنوني الخ

Essojüti †^{911/1506} sagt in der Vorrede, dass ihn die Werke seiner Vorgänger über die arabischen Sprachgelehrten nicht befriedigt hätten; er habe daher im J. 868/1468 aus mehr als 300 Bänden Notizen zu einem umfassenderen Werke dieser Art gesammelt.

Die Excerpte aus diesen Werken, welche er namhaft macht, beliefen sich in der Unreinschrift auf 7 Bände; bei seiner Anwesenheit in Mekka, im J. 869/1464, rieth ihm sein Freund الحافظ نجم الدين ابن فهد, nach Einsicht derselben, sich auf das Wichtigste in den Artikeln zu beschränken und dieselben auf einen einzigen Band zu reduciren: was er denn auch that. (Die grössere Unreinschrift benutzte er dann theils bei seinem Commentar zum المغنى اللبيب, theils zu dem Werke كتاب الاشباه والنظائر النحوية.)

Dies kleinere Werk hat den Titel erhalten (f. 3^a):

بغية الوعاة في طبقات اللغويين والنحاة

Der erste Artikel ist: محمد بن آدم بن كمال بن المظفر الهروي النحوي

Der letzte f. 117^a: يونس بن محمد بن ابراهيم الوفراندي قال ياقوت نحوي صنف الشافي في علم القران والوائ في العروض

Den Anfang machen die محمد, dann die احمد genannten; die übrigen in alphab. Folge.

Dieser Auszug enthält nur 296 Artikel, ist aber an sich vollständig. Ausser Todesjahr, das meistens angeführt ist, bisweilen auch Ge-

burtsjahr, werden die Schriften der Einzelnen angegeben.

Den Schluss des Werkes bildet f. 117^a:

باب في احاديث مسلسله بالنحاة

عن لنا ان نختم به هذا المختصر فيقول الله عز وجل شهدوا سكان سمواتي قد غفرت لقاتلها

Als Anhang folgt ein Verzeichniss von نوني سامي الاسامي und دستور اللغة (entlehnt den Werken سامي الاسماء und f. 120^a die mit ابو, f. 123^a mit ابن zusammengesetzten; dann f. 124^b die mit ابن, 125^a die mit بنت zusammengesetzten Nomina.

F. 126—128 folgt ein Index zu dem Werke.

Schrift: Ta'liq, ziemlich flüchtig, kräftig und gewandt, nicht klein, nicht ganz gleichmässig. Die Anfänge der einzelnen Artikel schwarz überstrichen. Das Papier ist gebrochen und auf der rechts stehenden Hälfte beschrieben; die linke Hälfte dient bisweilen zu Verbesserungen und Nachträgen. — Abschrift c. 1840.

HKh. IV 7929. 7917.

Lbg. 837, 5, f. 28—41 u. 67 enthält biographische Artikel über hervorragende Sprachgelehrte.

Pm. 35, 4, f. 7^b—13 enthält allerlei Notizen aus verschiedenen Schriftstellern; so f. 7^b über den Grammatiker ابن الاعرابي, nach Ibn Hallikāu. (Ferner: 2) f. 8^a Tod des Elhasan im J. 49/669. 3) f. 8^b über معدي كرب und seine Treulosigkeit wie über die seines Sohnes Mohammed und seines Enkels 'Abd errahmān.

4) f. 9^b über ام كلثوم بنت علي nach dem ابن عبد البر des الاستيعاب †^{463/1071}.

5) f. 10^a über فاطمة زوجة علي aus تاريخ عماد الدين ابن ايوب صاحب حماة

6) f. 10^b, 12^a u. 12^b oben: einige Traditionen.

7) f. 11^a Vorzüge Syriens, فصايل الشام, abgekürzt aus dem Werke des عبد الكريم بن محمد بن منصور بن عبد الجبار السمعاني †^{562/1167}.

8) f. 12^b—13^b naturgeschichtliche Notizen über العنبر, غزال المسك, المسك, السنور, الزباد, hauptsächlich nach (الدميري.)

10063.

In diesen Abschnitt gehören auch die folgenden Werke:

- 1) محمد بن عبد الكريم الشهرستاني von تاريخ الحكماء
† 648/1158.
- 2) محمد بن عمران المرزباني von اخبار المتكلمين
† 884/994.
- 3) محمد بن الحسن بن فورك von طبقات المتكلمين
† 406/1016.
- 4) عبد الله بن محمد بن عبد von اخبار الاطباء
الله ابن الداية † 664/1266.
- 5) داود (سليمان) بن von طبقات الاطباء
حسان الطبيب ابن جلدجل
- 6) محمد بن الحسن النقاش von اخبار القصاص
† 861/962.
- 7) ابن الداية von اخبار المنجيين
† 664/1266.
- 8) محمد بن علي بن احمد von طبقات المفسرين
um 940/1688. الداودي
- 9) محمد بن يزيد المبرد von طبقات الاكابر
† 286/898.
- 10) Desgl. von احمد بن محمد ابن الكاس
† 888/949.
- 11) Desgl. von جعفر ابن درستويه
† 847/968.
- 12) عبد الواحد بن علي von مراتب النحاة
ابو الطيب † 850/961.
- 13) الحسن بن عبد الله von طبقات النحاة
ابن السيرافي † 868/978.
- 14) Desgl. von محمد بن الحسن بن عبد الله
الزبيدي † 879/989.
- 15) Desgl. von محمد بن الحسين بن عمر البيهقي
† 400/1009.
- 16) Desgl. von مفصل بن محمد بن مشعر المعري
† 442/1050.
- 17) علي بن يوسف von ابناء الرواة على ابناء النحاة
القفاي جمال الدين † 646/1248.
- 18) عبد الباقي بن عبد المجيد von طبقات النحاة
المكي † 748/1842.
- 19) Desgl. von ابو حيان اثير الدين
† 746/1844.
- 20) Desgl. von شمس الدين الذهبي
† 748/1847.

- 21) جمع المثناة في اخبار اللغويين والنحاة
† 749/1848. احمد بن عبد القادر ابن مكتوم
- 22) علي بن شجرة الذهب في معرفة ائمة الادب
† 479/1086. فضل بن علي المجاشعي الفرزدق
- 23) عبد الرحمن von نزهة الالباء في طبقات الادباء
† 577/1181. ابن محمد الانباري
- 24) ياقوت بن عبد الله الحموي von معجم الادباء
† 626/1229.
- 25) von dems. ارشاد الالباء الي معرفة الادباء
- 26) von dems. تحفة الالباء في اخبار الادباء
- 27) علي بن ائجب ابن الساعي von اخبار الادباء
† 674/1276.
- 28) هدار [مدار].] الكنايات في تراجم الادباء بالمغرب
† 776/1874. لسان الدين ابن الخطيب von
- 29) † 911/1505. السيوطي von طبقات البيهقيين
- 30) von demselben. طبقات الخطاطين
- 31) von demselben. طبقات الكتاب

Gelehrten- und Lehrer-Verzeichnisse.

a) überhaupt (معجم الشيوخ); von

- 32) † 851/962. عبد الباقي بن قانع بن مرزوق البغدادي
- 33) عمر بن احمد بن عثمان البغدادي ابن شاهين
† 805/995.
- 34) † 484/1042. عبد بن احمد بن محمد النهروي ابو نذر
- 35) † 516/1122. الحسين بن مسعود بن محمد البغوي
- 36) † 562/1167. عبد الكريم بن محمد السمعي ابو سعد
- 37) عبد الرحيم بن عبد الكريم ابن السمعي
† 617/1220. ابو المظفر
- 38) † 680/238. عمر بن محمد الاميني ابن الحاجب
- 39) † 656/1258. عبد العظيم بن عبد القوي المنذري
- 40) † 668/1265. محمد بن يوسف بن موسى الغرناطي ابن مشدي
- 41) † 706/1806. عبد المؤمن بن خلف الدمياطي
- 42) † 788/1887. القاسم بن محمد البرزالي علم الدين
- 43) † 748/1847. شمس الدين محمد بن احمد الذهبي
- 44) † 808/1400. احمد بن عبد الوهاب القوصي
- 45) † 879/1474. قاسم بن قطلويعا
- 46) † 902/1497. محمد بن عبد الرحمن الساخاوي

- b) speciell (مشيخة); von
- 47) الحسن بن أحمد بن إبراهيم البغدادي أبو علي (425/1084) † ابن شاذان
- 48) أحمد بن عبد الله الأصبهاني أبو نعيم (480/1089) †
- 49) عثمان بن علي بن أبي القاسم البيهقي أبو عمرو (552/1167) †
- 50) أحمد بن محمد السلفي أبو طاهر (576/1180) †
- 51) محمد بن عمر الرازي فخر الدين (608/1209) †
- 52) زيد بن الحسن الكندي أبو اليمن (618/1216) †
- 53) عمر بن محمد السهروردي شهاب الدين (682/1236) †
- 54) علي بن انجب البغدادي ابن الساعي (674/1276) †
- 55) محمد بن إبراهيم بن محمد البيهقي الخرجي (766/1366) †
- 56) محمد بن رافع بن هجرس المصري (774/1372) †
- 57) ابن حجر العسقلاني [في المجمع المؤتمن لمجم الفهرس] (852/1448) †
- 58) أيوب بن أحمد بن أيوب الخلوئي (1071/1660) †

6. Specialschriften.

a) Ueber einzelne Çūfis.

10064. We. 431.

34 Bl. 8°, c. 28 Z. (20 1/2 × 15; 18 1/2 — 19 × 12 — 13 cm).
Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, etwas glatt,
stark. — Einband: brauner Lederband.

Sammlung von Biographien, hauptsächlich
von bedeutenden Çūfis.

1) Titel und Verfasser f. 1^a:

هذه مناقب سيد حمزة رة

[للسيد جعفر البرزنجي الموسوي]

(so vocalisirt f. 4^b unten.)

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي بعث سيدنا محمدًا صمًا بشيرا وذيبرا . . . اما بعد فيقول الفقير الي فضل الكريم المناجي جعفر بن حسن بن عبد الكريم البرزنجي هذا روض ابيض انزه يتم نسيمه بنفحة من احوال سيد الشهداء حمزة الخ

Biographie des Hamza ben 'abd el-mottalib ben hasim † 624, des Onkels des Propheten, von Ga'far ben Hasan ben 'abd elkerim elburzenġi elmūsawi † 1184/1770.

Schluss f. 4^a (Kāmil):

ما انشدت طربا مطوقة الشطي او ناح بالاحان فيه هزارة

Abchrift von عبد الرحمن بن علي غلام im J. 1245 Ša'bān (1830).

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

2) f. 4^b: نبذة [ذكركم] في الجنى الدانى في مناقب القطب الربانى سيدي الشيخ عبد القادر الجيلانى

(so auch im Vorwort f. 5^a.) Verfasser: der oben genannte Elburzenġi.

Anfang: الحمد لله الذي فتح لسيدنا محمد صمًا ابواب السعادة الخ

Biographie des 'Abd elqadir elġilāni † 561/1166 (No. 2836).

Schluss f. 11^b: وتعطرت المجالس بعرف اخبار الاخيار الزكية وسلم تسليمًا كثيرًا والحمد لله رب العالمين

3) f. 12^a: مناقب القطب الربانى سيدي

أحمد بن علوان الصمداني

Titel nach der Vorrede f. 12^b:

فتح الكريم الجواد المتان بواسطة عقد جيد الرمان في بعض مناقب سيدنا ومولانا القطب الوالي العارف أحمد ابن علوان

Verfasser: der obige Elburzenġi.

Anfang: الحمد لله الذي اطلع شمس الدائرة الاحمدية ساطعة في سماء مشارق هذا الوجود . . . اما بعد فهذه عقود جواهر باهرة قدسية الخ

Biographie des Çūfi Alimed ben 'alawān

eḥḥamdāni eljemeni elḥasani † 665 Raḡab (1267) in 3 Kapiteln. Er heisst ausführlicher:

صفتي الدين أبو العباس أحمد ابن علوان خطاف بن عبد الكريم بن حسن بن عيسى بن سليمان الحسنی

في ذكر نسبه الشريف وآثاره ومشايخه 13^a باب 1. وعلو قدره المنيف

فيما له من الكرامات الجليلة والنجيدات 15^a باب 2. والافصالات الجميلة والاحوال الباهرة والمقاتلات الزاهرة

في ختام ابامه ووفاته وانتقاله لطيب مقامه 16^a باب 3.

F. 16^b ein Trauergedicht in 33 Versen auf ihn von dem Verfasser. Anfang (Basit):

الله اكبر هذي حضرة الكبري آل التصرف في الاكوان والامرا

Das Ganze schliesst mit einem Gebet, dessen Ende f. 18^a: بكل خير واحسان سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

4) f. 18^b: مناقب سيدي أحمد ابن السيد

حبي المساوي

Verfasser: der obige Elburzengi.

Anfang: حمدا لمن زين سماء الوجود بكواكب ظهور اوليائه... اما بعد فمناقب ساداتنا اولياء الله نهر الخ

Biographie des Čuŋf Ahmed ben jahjā elmasāwi eljemeni elḥoseini, geb. 778/1876, † 841/1487. — Schluss (mit einem Gebet) f. 20^b: وكافة المحبين والاتراب والاخدان والحمد لله رب العالمين

5) f. 21^a. Titel: مناقب سيدي أحمد الرفاعي.

Genauer im Anfang. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 21^b: سبحان من زين قلوب اوليائه... بانوار المحبة الساطعة الانوار... وبعد فيقول...

أبو القسم بن السيد ابراهيم البرزنجي هذه بارقة رحمانية ولامعة عرفانية موسومة باجابة الداعي في بعض مناقب القطب العارف

سيدي أحمد الرفاعي الخ

Biographie des Čuŋf Ahmed ben 'alī ben aḥmed errofā'i † 678/1182, nach den شُعْرَانِي طبقات; von عمر ابن الملقن des العقد المذهب und dem Abū 'Iqāsim ben ibrahīm elburzengi.

Ersterer heisst genauer: أبو العباس أحمد بن أبي الحسن علي بن أحمد بن يحيى بن حازم بن علي بن رفاعة الرفاعي البيطائحي [البطائحي] المغربي الشافعي [البطايح قرى مجتمعة في وسط الماء بين واسط والبصرة]

Schluss (mit einem Gebet) f. 25^b: مناقب الكمل الاعلام وفاز ركب جواد المبدء بحسن الختام تمت بعون الله الخ

6) f. 26^a. Titel:

مناقب سيدي مصطفى البكري

Genauer im Anfang. Verfasser fehlt.

Anfang: احمدك اللهم يا من نور الوجود باسراق شمس اوليائه... وبعد فهذه درر الفاظ سنية وجواهر كلمات نظمها لتخليقة آذان ذوي النفوس الزكية وستيتها الكوكب الزاهر الدرّي في مناقب

سيدي مصطفى البكري

Biographie des Čuŋf Muḥtafā ben kemāl eddīn elbekrī eḥḥiddiqī † 1162/1749. S. We. 333, 6, f. 156 ff.

Schluss (mit Gebet) f. 30^a: يا غفور ما جنيناه وصلى وسلم على من ارسلته رحمة للعالمين وعلى جميع الانبياء والمرسلين وعلى آله وصحبه أجمعين والحمد لله الخ

7) f. 30^b: مناقب سيدي أحمد البدوي

Verfasser fehlt.

Anfang: احمدك اللهم يا من نور قلوب اوليائك وتقدس سرارهم... اما بعد فهذه مناقب ولي الله انقوي سيدي أبي العباس أحمد البدوي جمعتها رجاء القبول عنده الخ

Biographie des Čuŋf Ahmed ben 'alī elbedewī † 676/1276. Sein genauerer Name in No. 3350, 6

Schluss (mit einem Gebet) f. 33^a: ونفس الرحمن من جعله الله نورا يهدي به وبشيرا ونذيرا وعلى آله وصحبه الشاربيين من صافى شرابه والمتناديين بكمال ادبه والمجاهدين في الله حق جهاده وسلم تسليما كثيرا والحمد لله رب العالمين

8) f. 33^b: مناقب سيدي علي العريضي

Anfang: ما توجت رعوس الارقام بتاج مداد بسم الله وما ديجت اجياد الاقلام... اما بعد فان Mit diesen Worten hört mitteu auf f. 34^a der Text auf.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, breit, ungleich, unschön aber deutlich. Vocalisirt sind f. 4^b—18. 21^b—22^a. Abschrift vom J. 1245/1830.

10065. We. 398.

30 Bl. 12^m, 15 Z. (13³/₄ × 10; 9¹/₂ × 5¹/₂^{cm}). — Zustand: ziemlich lose im Deckel, unsauber, auch wasserfleckig. Bl. 1. 28. 29 ausgebessert. — Papier: gelb, etwas grob, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب مناقب سيدنا اويس القرني
لمحمد بن الصديق بن محمد الحنفى

Anfang f. 1^b: الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى وسلام على المرسلين . . . وبعد فهذا مجلد لطيف ان شاء الله تعالى في ذكر مناقب سيدنا اويس القرني واحواله وما يتعلق بذلك الخ

Biographie des Oweis ben 'amir ben Harb *elqaranî eljemenî* † 87/867, aus verschiedenen Werken zusammengestellt in 8 فصل, deren Uebersicht f. 2^a—3^a; von Mohammed ben eççiddiq ben mohammed elhanefi, um 1024/1615 am Leben; s. bei We. 415.

(Oweis ist in We. 386, f. 23^b unter den „Verrückten“ behandelt.)

- في مولده وصفته ونسبه وكذبته 3^a فصل 1.
اويس بن عامر بن: Sein ausführlicher Name ist: حرب بن عمرو بن مسعدة بن عمرو بن عصمان ابن قون بن ريمان بن ناجية بن مراد القرني المرادي اليمنى التابعي ابو عامر
- في ذكر الاحاديث الواردة في مناقبه 4^b فصل 2.
في ذكر القصة المشهورة قصة هرم بن حيان المرادي مع سيدنا اويس 9^b فصل 3.
في ذكر اقتنار اهل اليمن باويس علي 21^b فصل 4.
سائر البلدان
- في ذكر زهده واحواله 23^b فصل 5.
في ذكر كونه سيد التابعين بشهادة سيد 26^a فصل 6.
المرسلين
- في ذكر السبب الموجب لعدم اجتماع 27^b فصل 7.
سيدنا اويس بسيدنا رسول الله صعم وذكر بحث في ذلك
- في ذكر وفاته ومدفنه 29^a فصل 8.

فعلی هذا ينبغي ان الخبر الاول اصح فنسال الله سبحانه وتعالى ان يعتمنا ببركاته والمسلمين وينفعنا بمحبة عباده الصالحين والله يقول الحق . . . وصلي الله علي سيدنا . . . وسام تسليما كثيرا الي يوم الدين

Schrift: klein, deutlich, vocallos, gleichmässig. Stichwörter und Ueberschriften roth. In rothen Linien eingefaset. — Abschrift c. 1100/1698. — Bl. 30 fehlt, ist in neuester Zeit ergänzt, wie es scheint, richtig.

10066. We. 415.

28 Bl. 8^m, c. 13—19 Z. (15³/₄ × 11; c. 12¹/₂ × 7¹/₂^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken u. Klappe.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser f. 1^a: هذا كتاب اويس القرني رآه محمد بن الصديق الخاص الحنفى

Schluss f. 21^a weicht ab und wird hier richtig sein: ثم يعودون الي صبيحة تلك الليلة وقد اخذوا حظوظهم من البركات، فهذا آخر ما اردناه من الجمع لهذه المناقب القرنية مع زيادات مسائل شريفة وتنبهات لطيفة . . . ولنختم الكتاب بالدعاء الشريف النبوي . . . واغفر لنا انك على كل شيء قدير

Nach der Unterschrift f. 21^b hat der Verfasser das Werk im J. 1024/1615 geschrieben.

Schrift: ziemlich klein, ungleich, etwas flüchtig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1339/1823 von محمد غزال

Von derselben Hand schliessen sich an:
دعاء الخضر عم [الهي كيف احزن وقد عرفتك 22^a وكيف اشرح الخ]
22^b—28^a verschiedene فايدة, frommen Inhaltes (Gebete etc.), sehr unbedeutend.

10067. Lbg. 295.

55) f. 387—394.

Format etc. n. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift fast verwischt; nach dem Inhaltsverzeichnis S. 8:

المعدن العدنى في فضل اويس القرني
so auch die erste Hälfte im Vorwort. Verfasser: s. Anfang.

الحمد لله حق حمده والصلوة: Anfang f. 387^b:
 ... أما بعد فيقول ... على بن سلطان محمد
 الهروي القاري ان هذه مقالة مشتملة على بيان
 بعض فضائل خير التابعين الخ

Nachweis der Vorzüglichkeit und des Ansehens des Oweis elqarani, des „besten“ der Anhänger Mohammeds, nach allerlei Berichten über ihn. Der Verfasser verbreitet sich f. 391^b ff. über die ابدال, an Zahl 40, eine Abtheilung unter den Gottesfreunden (الاولياء); sie sind, wie es meistens heisst, Alle in Syrien; stirbt Einer von ihnen, ersetzt (ابدل auch بدل) Gott ihn durch einen anderen; sie haben besondere Gnadengaben.

والاقبال على المقصد الاسنى: Schluss f. 394^b:
 مع دوام الحضور مع المولى في الاولى والاخري رزقنا
 الله الزيادة المعذة باللقاء في المقام الحسنى ...
 وسلام على المرسلين والحمد الخ

Abschrift im J. 1145 Çafar (am Rande berichtigt in 1176/1761).

Die Foliierung der Handschrift springt hier von 394 auf 423 über; es fehlen hier also ein Paar Abhandlungen, wie auch aus dem Inhaltsverzeichniss hervorgeht.

In Lbg. 796, f. 96^b. 97 wird von der Vortrefflichkeit des Oweis gehandelt und von der Stufe (مرتبة), welche er unter den Çüfts einnimmt.

Ueber denselben handelt محمود بن عثمان
 مناقب اويس in 988/1531 + اللامعي البرسوي النقاش.

10068. We. 429.

1) f. 1—17.

47 Bl. 4°, 29 Z. (27 × 18; 20 × 12²/₃cm). — Zustand: etwas unsauber; einige Blätter am Rande beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel fehlt: er ist im Allgemeinen:

مناقب أبي حامد الغزالي

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Die hier ersten Worte f. 1^a sind: يشعر او لا يشعر قال وفضل القول فيه انه كالسيف يجاهد به شخص في سبيل الله تعالى ويقطع به آخر الطريق انهي، قلت وسمعت شيخ الاسلام شمس الدين الخ

F. 2^b: ذكر عدد مصنفاته، قال السبكي له في المدقب الوسيط والبسيط والوجيز الخ

Er ist ein das Leben, die Schriften und die Ansichten des berühmten Çüft Abū hāmid elgazzālī † 505/1111 (No. 1679) besprechendes Werk, zu seiner Vertheidigung. Der Verfasser beruft sich unter den Späteren sehr häufig auf زين الدين العراقي († 768/1366); ferner den شمس الدين القاهاتي († 806/1408); Diesen hat der Verfasser selbst gekannt (f. 1^a, 3); عز الدين عبد الرحيم ابن الفرات († 851/1447), f. 3^a, bei dem er gehört hat. Der Verfasser wird also in der 2. Hälfte des 9. Jhdts der Hīgra gelebt haben.

Der Anfang eines anderen Abschnittes als des oben erwähnten findet sich in diesen Blättern nicht, da dieselben viele Lücken haben, nämlich nach Bl. 2, 3, 11, 15. Auch fehlt nach f. 17 das Uebrige.

وكان بيني وبين الشيخ أبي الطيب هذا مودة وصحة فلما بلغه اننى خرجت احاديث الاحياء سر بذلك

Schrift: ziemlich gross, gedrungen, deutlich, vocallos. Stichwörter roth überstrichen. — Abschrift c. 800/1494.

10069. Lbg. 283.

9 Bl. 8°, 27 Z. (21 × 15¹/₄; 15¹/₂ × 8^{cm}). — Zustand: stark wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd. — Titel fehlt; auf dem inneren Deckel:

ك في مناقب أبي حامد الغزالي

Verfasser fehlt.

الحمد لله حق حمده والصلوة: Anfang f. 1^b:
 ... وبعد فهذه نبذة لطيفة من المناقب المنبوعة
 لمولانا الامام حجة الاسلام ... منتخبة من اوراق
 كانت عندي مكتتبه الخ

Biographie desselben Elgazzālī; f. 8^b steht sein Gedicht راونى مينا

المظالم والنار يا عزيز يا غفار: Schluss f. 9^b:
 يا كريم ... يا ارحم الراحمين امين والحمد لله
 وحده وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gedrängt, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1150/1737.

In Lbg. 94, f. 1^a steht ein Excurs über seine Werke und seine Bedeutung.

10070.

1) We. 1807, 5, f. 68^b—69^b.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift (rotb):

ترجمة الغزالي رة

Biographischer Artikel über denselben Elgazzālī. Er ist entlehnt und abgekürzt aus dem Werke طبقات الاولياء des المناوي: s. Lbg. 308, f. 33^b—38^b.

Anfang: هو الامام محمد بن محمد الطوسي الامام ابو حامد الغزالي حجة الاسلام وحجة الدين التي يتوصل بها الي دار السلام جامع اشتات العلوم المبرز في المنطوق منها والمفهوم الخ

F. 69^b enthält eine biographische Notiz über (geboren 729/1329, † 771/1369 an der Pest) entnommen der Glosse des المنهج ابو الغتج zum المنهج. — F. 70 leer.

2) Pm. 8, 10, S. 126.

Format etc. und Schrift wie bei 8). — Titelüberschrift:

كان قد كتب اليه نظام الملك احمد بن الحسن بن اسحق يستدعيه الي المدرسة النظامية ببغداد فكتب في الجواب

Auf die Berufung Elgazzālī's an die Lehrschule des Niṣām elmulk † 486/1092 in Bagdād antwortete derselbe mit einem Schreiben, von welchem hier bloss der Anfang vorhanden ist: قال الله تعالى ولكل وجهة هو موليها فاستبقوا الخيرات الحق تعالى يقول ليس احد من الادميين الا وقد توجه الي امر ما الخ

Zuletzt: الغافلين لم يقمعوا الذيب عن الصيد ولا عرفوا قرة العين من سخنة العين

Eine Biographie des Elgazzālī ist eine Vertheidigung desselben von Essojūṭī u. d. T. درج المعالي في نصرة الغزالي على المفكر المتغالي

10071. We. 1743.

1) f. 1—28^b.

52 Bl. 8°, 15 Z. (18 × 18; 12 × 8 1/2^{om}). — Zustand: fleckig u. unsauber. — Papier: gelb, diok, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب مناقب الشيخ الامام العالم الرباني الزاهد العابد القدوة شيخ الاسلام الشيخ احمد بن الرفاعي رة

Anfang f. 1^b: كتاب فيه ذكر بعض مناقب الشيخ القطب الغوث سلطان الاولياء القطب الكبير شيخ المسايخ قطب دايرة الصالحين و قدوة المجتهدين شيخ الاسلام الشيخ احمد الشهير بابن الرفاعي رة القاطن باب عبيده قدس الله روحه ونور ضريحه وهو احد المشايخ الذين يتصرفون بعد موتهم تصرف الاحياء الخ

Biographischer Artikel über احمد بن الرفاعي (s. We. 431, 5). So steht der Name in dieser Handschrift überall; aber bei nur etwas genauem Zusehen findet man, dass überall ein anderer Name gestanden hat, der durch diesen geschickt verdeckt worden ist. Offenbar war dieser also der berühmtere, der verdeckte Name weniger berühmt und die Fälschung ist durch den Buchverkäufer gemacht worden. Dieser hat sich gut vorgesehen (er hat z. B. auch Ortsnamen entsprechend verändert), aber doch nicht gut genug. Denn er hat stehen lassen, f. 3^b, dass ابن الرفاعي gestorben sei im J. 558, während derselbe erst 578 gestorben ist. Er hat ferner übersehen, dass f. 15^a, Zeile 6 u. 7 der Abschreiber einige Wörter wiederholt hat: ايضا قال سمعت الشيخ عدي رة ايضا قال سمعت احمد رة. Er hat also am Ende احمد in den Text hineincorrigirt, während er an derselben Stelle vorher عدي stehen lässt. Ebenso ist auf derselben Seite, Zeile 2 von unten, noch ziemlich gut عدي (in den Worten (الي عند الشيخ عدي) erkennbar. Er hat f. 17^b, Zeile 9, الشيخ عدا stehen lassen, nur dass er corrigirt hat für das ursprünglich dort stehende عدي. Ferner ist f. 21^b, 6 noch ziemlich gut erkennbar عدي, obgleich aus عدي gemacht ist; und dasselbe ist f. 22^a, letzte Zeile, der

Fall; ebenso 23^b, 11. Endlich kommen f. 26^b 2 Verse vor (Tawil), in welche الرفاعي hinein-correctirt ist für das noch einigermaassen erkennbare عدى; jenes aber passt in das Versmaass nicht hinein, wohl aber dieses. Nämlich:

وحاشا لملك أن يصام مریده
وانت الرفاعي قطب غيث البرية
فان لم اكن اهلا لنجدة سادتى
فشيخي الرفاعي كفؤ كل عظيمتى

Es handelt sich in diesem Werke also nicht um احمد ابن الرفاعي, sondern um einen Heiligen Namens عدى. Dies ist مسافر بن عدي ابن اسماعيل بن موسى بن مروان الهكاري der in We. 390, f. 87^a ff. einen besonderen Artikel erhalten hat (vgl. auch We. 347 s. v. عدي). 'Adi ben mosafir ben ismā'il eššāmī elhekkārī † 568/1168 (vgl. No. 1980). In der That ist das Wort مسافر f. 25^b, Zeile 1 zu Anfang deutlich genug erkennbar, obgleich der Fälscher daraus gemacht hat: [ابى الحسن الرفاعي]; und ebenfalls deutlich f. 28^b, 5. — Auf den obigen letzten Vers folgt f. 27^a eine Liste seiner Schüler; die jetzige Ueberschrift ist gleichfalls gefälscht, ebenso die ersten Worte des Textes: sie sind richtig so: عدي بن مسافر. Es schliesst sich daran f. 27^b—28^a ein längeres çufisches Gedicht (in 28 Versen), ebenfalls mit gefälschter Ueberschrift, aber doch von مسافر بن عدي. Anfang (Tawil): شربت بكاس الحب من قبل نشأتى
سكرت بها من قبل توجد خلقتى

Die Eigennamen in den 3 letzten Versen sind alle gefälscht. F. 28^a unten folgt ein kleineres in 5 Versen von demselben (Basī); auch hier sind im letzten Verse die Namen gefälscht. Endlich folgt noch f. 28^b eine Notiz über ihn, die schliesst: وهما من سلاطين الاولياء وصدور
الزهان المحققين رضى الله عنهما والله اعلم بصحة ذلك

Eine Unterschrift schliesst das Werk nicht ab.

Schrift: ziemlich klein, etwas ungleich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift um 1000/1591 oder vielmehr, nach f. 49^b, im J. 915 Çafar (1509), in-Damaaskus.

10072. Pm. 274.

271 Bl. 4to, 22 Z. (28 1/2 × 20; 20 1/2 × 12^{cm}). — Zustand: am Rande wasserfleckig, besonders zu Anfang und am Ende, sonst im Ganzen gut. F. 102. 103. 110. 139—145. 225 ff. 231^a. 257. 267 beschmutzt und f. 265—271 unten haben ein ziemlich grosses Loch. Der Rand f. 1. 2. 262 ist ausgebessert. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit Klappe und Goldverzierung. — Titel f. 1^b Mitte:

هذا كتاب بهجة الاسرار ومعدن الانوار
في مناقب الشيخ الامام والقطب العارف الهمام سيد
السادات غوث الثقلمين وصاحب المنزلة العالية
في الدارين ركن الشريعة وعلم الطريقة وعين الحقيقة
محيى الملة والدين ابي محمد السيد
عبد القادر

نور الدين ابو الحسن على بن
يوسف بن حريز بن معضاد بن فضل الشافعي
اللخمي عرف بالشطونفي

Etwas kürzer steht Titel und Verfasser f. 1^b oben, von späterer Hand:

تاريخ الرجال الاخيار وبهجة الاسرار ومعدن الانوار
في مناقب الشيخ عبد القادر وتاريخ معاصريه ومن
اقر به قبله وبعده، تاليف نور الدين علي بن
يوسف اللخمي الشطونفي [الشطونفي 1].

Anfang f. 2^b: استفتح باب العون بايدي
محمد الله عز وجل كلها . . . وبعد فاني كنت
سئلت ان اجمع ما وقع لي في قول سيدنا . . .
محيى الدين ابي محمد عبد القادر . . . الجبلي البخ

Dies Werk handelt von der hohen Bedeutung des Çūfī 'Abd elqādir ben mūsā ğenki dost ben 'abd allāh elġilī elhasanī muħjī eddīn abū moħammed, geb. 471/1078 (470), † 561/1166, und ist verfasst von 'Alī ben jūsof ben ħoreiz ben mi'dād ben fadl ellaħmī elmiçri eššatānauſi nūr eddīn abū 'lħasan, geb. 647/1249, † 718/1318. Die Abfassung ist aber nicht, wie HKh. angiebt, im J. 660/1262 geschehen, denn der Verfasser bringt Mittheilungen und Aeusserungen aus dem J. 674/1276 und 676/1276 bei.

Er hat es auf Bitten Mehrerer geschrieben, welche über den Ausspruch des 'Abd elqādir „mein Fuss ist auf dem Nacken jedes Gottesfreundes“ [قدمي هذه على رقبة كل ولي الله] Aufschluss zu haben wünschten. Durch Berufung auf die Gewährsmänner dieses Satzes, durch Darstellung des wunderbaren Lebens und Wandels und der Gaben und Ansichten dieses frommen Çūfī's, durch Anführung seiner Lehrer, Schüler, Freunde und Verwandten, schliesslich auch noch durch Beibringung von Beispielen seines überlegenen Wissens, hat sein Werk einen grösseren Umfang erhalten. Es ist in eine grössere Zahl von Abschnitten geteilt, welche aber nicht فصل genannt, sondern mit dem Worte ذكر bezeichnet werden. Also irrt sich HKh. mit der Angabe, dass es in 41 فصل zerfalle.

Es sind folgende:

- f.3^b ذكر اخبار المشايخ عنه بذلك
 7^a ذكر من حضر من المشايخ والعلماء المجلس الذي قال فيه تلك
 8^b ذكر اخبار المشايخ بالكشف عن هيئة الحال حين قال ذلك
 11^a ذكر اخبار المشايخ عنه انه لم يقل ذلك الا بأمر
 12^b ذكر من حذى راسه عند ما قال ذلك
 19^b ذكر تعظيم الاولياء له بسبب قول ذلك
 21^b ذكر كلمات اخبر بها عن نفسه محدثا بنعمة ربه عز وجل
 27^b ذكر فصول من كلامه مرصعا من عجائب احواله
 29^b قال رة في آدم
 31^a قال رة في موسى
 33^b قال رة في النبي صعم
 36^b قال رة في قوله تعالى يحبهم ويحبونه
 38^a قال رة في ابراهيم
 45^a قال رة في الاولياء
 47^a قال رة في الشرح والعقل والنبوة
 48^b قال رة في عائشة ام المؤمنين
 54^a قال رة في مقامات العارفين على سبعة اصول
 56^b قال رة في الذكر
 58^a قال رة في الشريعة المطهرة

- 59^b ومما جمعته من كلامه رة في التنزيه
 61^b قال رة في الحلاج رة
 67^b قال رة في الكشف والمشاهدة في الافعال
 68^b قال رة في قوله تعالى ان في خلق السموات والارض حكما
 72^a قال رة في الارادة والمراد والمراد
 74^a قال رة في المتصوف والصوفي
 77^a قال رة في التقيوي
 77^b قال رة في الورع
 79^a قال رة في خواطر القلب
 80^b قال رة اسم الله الاعظم هو الله
 85^a قال رة في الحلاج ايضا
 89^b قال رة في الفناء
 92^b قال رة في المعرفة
 (ما في المناهل الخ: 95^b sein Gedicht)
 96^a قال رة في الشهود
 98^a ذكر طريقته رة
 108^a ذكر نسبه وصفته رة

Sein Name ist hier so angegeben:

- كحبي الدين ابو محمد عبد القادر بن ابي صالح موسى جنكي دوست بن عبد الله بن يحيى الزاهد بن محمد بن داود بن موسى بن عبد الله بن موسى الجون بن عبد الله المحسن ويثقت ايضا بالجل بن الحسن المثني بن حسن بن علي بن ابي طالب الجبلي
 105^a ذكر وعظه
 114^b ذكر فضل احبائه وبشراهم
 119^b فصل ذكر شيء من شرايف اخلاقه رة
 122^a فصل في ذكر علمه وتسميته بعض شيوخه رة
 131^b وممن سمع منه ايضا رة
 132^a وممن تفقه عليه وسمع منه ومن اولاده وذريته
 138^a ذكر شيء من اجويته وما يدل على قدم راسخ في العلوم الحقائق
 145^b ذكر سباق بعض ما روينا بالاسناد من مروياته
 152^a ذكر احترام المشايخ والعلماء له وثنائهم عليه
 152^a ابو بكر بن هواز البطاجي
 155^b ابو محمد الشنيكي
 159^a عزاز بن مستودع البطاجي
 161^b منصور البطاجي

- 164^a تاج العارفين ابو الوفا
 166^a حنّاد بن مسلم الدقباس
 168^b ابو يعقوب يوسف بن ايوب الهمداني
 169^b عقيل المنبججي
 171^a ابو يعزى المغربي
 172^b عدي بن مسافر الاموي
 176^b على بن الهيتي
 180^b عبد الرحمن الطفسوجي
 183^a في فضائل الشيخ بقا بن بطو
 185^a في فضائل الشيخ ابي سعد القيلوي
 187^b في فضائل الشيخ مطر البادري
 190^b في فضائل الشيخ ماجد الكردي
 193^a الشيخ جاكيز
 195^a فضائل الشيخ ابي محمد القسم بن عبد البصري
 199^a فضائل الشيخ ابي عمرو عثمان بن مرزوق القرشي
 203^a فضائل الشيخ السنجاري
 207^a فضائل الشيخ حياة بن قيس الحراني
 210^a فضائل رسلان الدمشقي
 212^b فضائل الشيخ ابي مدين المغربي
 218^b فضائل الشيخ ابي محمد عبد الرحيم
 222^a فضائل الشيخ ابي عمرو عثمان بن مرورة البطاحي
 224^a فضائل الشيخ قصيب البان
 227^a ومن الطبقة التي تليهم مكارم النهرخالصي
 229^b فضائل الشيخ خليفة بن موسي النهروملي
 232^b فضائل الشيخ ابي الحسن الجوسقي
 235^b فضائل الشيخ ابي عبد الله محمد القرشي
 243^a فضائل الشيخ ابي البركات بن صخر الاموي
 247^b فضائل الشيخ ابي اسحق ابراهيم بن على الملقب بالاعزب
 252^a فضائل الشيخ ابي الحسن على بن حميد المعروف بابن الصباغ
 257^b فضائل الشيخ ابي الحسن على بن ادريس اليعقوبي
 261^b فضائل الشيخ علي بن وهب السنجاري
 264^a مناقب الشيخ موسى بن ماهين الزولي
 265^b مناقب الشيخ ابي التجيب عبد القاهر السهوردي
 267^b مناقب الشيخ احمد بن ابي الحسن الرفاعي

فلم يزره سلب حاله ولو قبل: Schluss f. 270^b. الموت وقال الشيخ عبد القادر حسرة من لم يره رضى الله عنه وارضاه عنهم وعنا وعن سائر المسلمين ورحمنا بهم في الدنيا والآخرة انه قريب مجيب، هذا آخر ما حدث رحمه الله وبيض من هذا الكتاب المسمي بهجة الاسرار ومعدن الانوار في ذكر ... عبد القادر الكيلاني الجيلي ... جمع الفقير ... علي ابن يوسف بن حريز بن معصاذ بن فضل الشافعي

Schrift: gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter, besonders im Anfang das Wort القادر roth. Der Text in rothen Doppelstrichen; dieselben fehlen f. 39^b, 155^b, 213^b—215^a. — Abschrift im J. 1054, angefangen im Sa'bān und beendet im Sawwāl (1644), von محمد النجار ملا احمد بن احمد البصري خادم الشيخ حبيب الله بن حسن الجمعي محمد بن احمد بن محمد الطويل nach der Abschrift des محمد بن احمد بن محمد Rabī I (1481). — HKh. II 1951. VI 13042.

10073. Pet. 268.

146 Bl. 8°, 23 Z. (21³/₄ × 15¹/₂; 15¹/₂ × 8¹/₂^{om}). — Zustand: schlecht, fleckig, fast in losen Lagen; Blatt 2 und folgende, besonders Blatt 6 und 65, durch Nasee und ätzende Dinte der Text arg beschädigt. Bl. 130 ausgebessert. — Papier: ziemlich dick, baumwollig, gelblich, grösstentheils ungeglättet. — Einband: rötlicher Corduandeckel.

Dasselbe Werk, erste Hälfte. Titel (f. 1^a) fehlt. Aber von anderer Hand, schlecht geschrieben, steht mehrfach:

كتاب بهجة الاسرار مع روضة الناظر بمناب السيد الشيخ عبد القادر الجيلاني
 كتاب روضة الناظر بمناب القطب العظيم:
 السيد الجيلاني

Verfasser fehlt. Anfang wie bei Pm. 274.

Die Handschrift bricht f. 130^b ab mit den Worten: عن الشيخ الامام ابي الفرج عبد الرحمن والامام ابي العلا نجم الدين بن الحنبلي قال سمعت والدي رحمه يقول كان سيدي الشيخ مكبي الدين عبد القادر رة ممتن سلم اليه قلم

Diese Stelle gehört zu dem Ende des Abschnittes (Pm. 274, 132^a—138^a).

Die nun folgende Ergänzung gehört nicht zu diesem Werk, sondern ist dem Auszuge, der

in We. 392 und Pet. 683, 9 vorliegt, entnommen; insofern ist die Angabe in dem obigen Titel richtig.

Nach f. 1 ist eine Lücke; ebenso nach f. 6, nach f. 61 fehlen 3 Blatt.

Schrift: dick, ziemlich gross, deutlich, vocallos. Der ergänzte Theil hat grosse, rundliche, deutliche, etwas flüchtige moderne Schrift. — Abschrift etwa um 900/1484 (und 1200/1786).

10074. Pet. 533.

1) f. 1—78.

78 Bl. 8vo, 9 Z. (18 × 13^{1/2}; 11 × 8^{1/2}cm). — Zustand: nicht ganz fest im Einband; voll grosser Wurmatische, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, Anfang. Titel f. 1^a:

« بهجة الأسرار ومعدن الأنوار في بعض مناقب شيخ الإسلام والمسلمين قطب العارفين ولسان المريدين سيدي عبد القادر الجيلاني رة »

Das Ueberstrichene so in der Vorrede f. 4^b. Verfasser fehlt.

Es ist hier enthalten der Anfang bis zu dem Abschnitt *ذكر فصول من كلامه* und bricht darin (bei seinen Erörterungen über den Propheten, *قال سمعت الشيخ ابا الغيث عبد الله بن جميل اليمنى رة يقول قطن رجل ببغداد يقال له الشيخ خليل الصرصري قبل موته بسبعة ايام*; (= Pm. 274, f. 2—34).

Schrift: gross, kräftig, etwas steif, wenig vocalisirt; Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

10075. We. 390.

238 Bl. 4vo, 15 Z. (26^{3/4} × 18; 18 × 11^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht überall ganz sauber; in der 2. Hälfte, besonders gegen Ende, am unteren Rande wasserfleckig, auch zuletzt etwas am oberen. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederbd mit Klappe.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel f. 1^a im Ganzen etwas abgekürzt. Verf. fehlt.

Das Werk beginnt hier f. 1^b mit dem Abschnitt: *ذكر شيء من مروياته من علومه وتسميته شيوخه رحم*, [أعلم امدك الله برفده وجعلك من احبايه وجنده ان يد القدرة استخرجت] (= Pm. 274, f. 122^a).

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Der hier zuletzt behandelte Artikel ist f. 230^b: *ابو اسحق ابراهيم بن على الملقب بالاعزب* (= Pm. 274, f. 247^b—252^a).

Allein die noch fehlenden Artikel (Pm. 274, 252—270) stehen hier zum Theil vorher an anderer Stelle, f. 93—112.

Schluss f. 238^a: *الشيخ محيى الدين عبد القادر رة سيدنا وشيخ الحققين وامام الصديقين وحجة العارفين وقدوة السالكين الي رب العالمين رضى الله عنهم وعنا بهم اجمعين*, *تم الكتاب*

Schrift: ziemlich gross, breit, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Die ersten Seiten in Goldlinien eingerahmt. — Abschrift von *الشريف محمد الحسينى السعدي القيلوي البغدادي* im J. 860 Rabi' I (1456). — Collationirt.

Arabische Foliirung; dabei ist die Zahl 33 ausgelassen. Nach f. 174 fehlen 10 Bl.; sie sind auf Bl. 175—179 in kleiner, enger, hübscher Schrift ergänzt.

10076. We. 391.

143 Bl. 4vo, c. 17 Z. (25^{1/4} × 18; 18 × 10^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich lose im Deckel, zum Theil lose Lagen; ziemlich unsauber und auch wasserfleckig, besonders in der ersten Hälfte. Bl. 1 und 2 ausgebessert, 11^b und 12^a abgeschuert, 84 und 85 schadhast, ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel f. 1^a (2mal): *كتاب بهجة الشيخ عبد القادر الجيلاني*. Verfasser fehlt. Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt in dem Abschnitt, der betitelt:

ذكر سياق بعض مروياته مما روينا عنه باسناد
= Pm. 274, f. 145^b.

Die Handschrift ist lückenhaft und völlig falsch gebunden. Die Reihenfolge der Blätter ist: Im Anfang fehlen 2 Bl.; 41—46. 143. 73; Lücke von 21 Bl.; 47—54; 1 Bl. fehlt; 80—40; 74—83; 94—142; 10 Bl. fehlen; 63—72; 7 Bl. fehlen; 2—12; 5 Bl. fehlen; 13—29; Lücke von 10 Bl.; 55—62; Lücke von 8 Bl.; 84. 86—93. 85. Das Uebrige fehlt.

Die Handschrift bricht ab in dem Artikel *ابو اسحق ابراهيم الاعزب* (= Pm. 274, f. 249).

[Das hier Enthaltene steht in We. 390, f. 41^a, Z. 3 bis 48^b, 13; 71^a, 15 bis 79^b, 13; 80^b, 15 bis 153^b, 10; 163^b, 9 bis 173^b, 5; 177^a, 22 bis 179^b, 4 fr.; 185^a, 14 bis 201^b, 1; 210^b, 6 bis 217^b, 1; 224^b, 4 bis 233^b, 7.]

F. 139 ist bei der Foliirung übersprungen.

Schrift: gross, kräftig, gefällig, fast vocallos, oft ohne diakrit. Punkte. Stichwörter öfters roth. Abschrift c. 1000/1591.

10077. Spr. 899.

175 Bl. 4°, c. 18—20 Z. (22 × 16; c. 18 × 13 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: nicht recht sauber; besonders in der 2. Hälfte sind die Seiten durch die abfärbende Dinte geschwärzt, haben sich auch an den gegenüberstehenden Seiten gerieben, so dass der Text bisweilen schwierig zu lesen ist. Bl. 175 oben schadhaft; Bl. 1 in der unteren Hälfte stark beschädigt. — Papier: gelblich, nicht glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Abkürzung aus demselben Werk, hauptsächlich zweite Hälfte. Titel u. Verf. fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a, 1 so: علي بن الهيثم يقول دخلت بغداد ببغداد مرة لزيارة الشيخ عبد القادر الكيلاني رة فوافيته فوق سطح مدرسته الخ

F. 11^b entspricht Pm. 274, f. 67^b; 23^b unten = Pm. f. 77^a. — Die Qaṣide der المناهل steht f. 32^b. F. 45^b beginnt der Abschnitt: ذكر فضل اصحابه وبشراهم احمد بن ابي الحسن الرفاعي: (= Pm. f. 114^b). Der letzte Artikel ist f. 174^a: (= Pm. f. 267^b). F. 175^b ult. = Pm. f. 269^a, 6.

Das Vorhandene schliesst f. 175^b: فقال الشيخ: ان هذه الاسماك تسالني كلها ان اكل منها فاصطادوا الفقراء منها كثيرا وشوروه وقدموه سماطا عظيما في طواجن فاكلوا

Schrift: gross, flüchtig, aber deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text vielfach abgeseuert. — Abschrift om 1800.

10078. Lbg. 607.

2) f. 16—31.

Format (15 Z., Text: 11 $\frac{1}{2}$ × 8 $\frac{1}{2}$ cm) etc. u. Schrift (grösser u. weiter) wie bei 1). — Titel steht zu Anfang f. 16^b:

منقول من كتاب بهجة الاسرار ومعدن الانوار تأليف الشيخ . . . نور الدين . . . ابي الحسن علي بن يوسف بن حريز . . . اللخمي الشافعي . . . في بعض مناقب الشيخ . . . عبد القادر الكيلاني الحسيني الحسيني الجبيلي

Stellen aus demselben Werke, zur Charakteristik des 'Abd elqādir elǧīlī. Sie beginnen f. 17^a mit اخبرنا لد' اعظيم الامناء له' الشيوخ العارفين ابو الخير نعمته بن ابي المعاني طريف بن احمد بن محمد الجديلي العسقلاني انشأني بغرة سنة ٦١٩ هـ

وما اختص الشيخ عبد القادر: f. 31^b Schluss

اهل مدينة الحلة بالحمي الا لان اكثر اهلها روافض وكان شديد البغض للروافض رة

Abschrift im J. 898 Ramadān (1493).

10079. Pm. 471.

2) f. 103^b—110.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift und Verfasser:

مختصر البهجة لعبد العزيز الديري

Anfang f. 103^b: قال الشيخ . . . عز الدين عبد العزيز الديري رة، الحمد لله رب العالمين والصلوة . . . اما بعد فانني لما وقفت على كتاب البهجة في مناقب القطب الغوث . . . محيي الدين عبد القادر الجبيلاني . . . وجدت الكتاب قد جمع كرامات وآداب الخ

Auszug aus dem Grundwerk (د' البهجة), mit Fortlassung der Gewährstützen, von 'Abd el'aziz eddirini † 694/1295 (No. 1792). Er hat das Werk noch bei Lebzeiten des Verfassers des Grundwerks abgefasst.

Er beginnt f. 103^b Mitte so: هو الشيخ الامام محيي الدين عبد القادر الكيلاني ابن موسي بن عبد الله بن يحيى الصومعي ابن محمد بن داود الخ والاصول والنحو وكان يقرأ القرآن . . . بالقرأة بعد الظهر وعن عمر البراز قال كانت الفتاوي تاتي الشيخ عبد القادر من بلاد العراق وغيره

Damit ist das Werk schwerlich zu Ende; auch fehlt jede Unterschrift.

10080. We. 392.

107 Bl. 8°, 15 Z. (19 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{8}$; 15 × 10cm). — Zustand: fast lose im Deckel; ziemlich gut, von einigen Flecken am Rande abgesehen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederdeckel mit Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب بهجة سيدي عبد القادر [القادر] الجبيلي
Er ist vielmehr:

مختصر البهجة في مناقب عبد القادر الجبيلي

Der Specialtitel (in Pet. 688, 9):

روضة الناظر في مناقب عبد القادر

Verfasser fehlt; nach HKh. III 6691:

محمد الدين الفيروزآبادي

الحمد لله رب العالمين وصلوته: **Anfang f. 2^b**:
وسلامه على اشرف المرسلين . . . اما بعد فهذا كتاب
نذكر فيه طرقنا من احوال سيدنا ومولانا وشيخنا
الامام . . . محيي الدين ابي محمد عبد القادر الجيلي رة
ونسبه ومولده ومنشأه ومبدأ امره الخ

Biographie des 'Abd elqādir elǧīlī, nebst
Angabe seiner Lehrer und seiner Schüler. Daran
schliessen sich besondere Artikel (تراجم) über
seine ausgezeichnetsten Lehrer, mit Aeusserungen
derselben zu seinem Lobe. Ein Auszug aus
dem Grundwerk (بهجة الاسرار), von Maǧd
eddīn elfirūzābādī † 817/1414 (No. 6972).

- ذكر نسب شيخنا ومولده وصفته، فهو ابو محمد ^{3^a}
عبد القادر بن ابي صالح موسى
ذكر بدء امره، عن الشيخ محمد بن قايد ^{4^a}
الاوابي رة قال كنت عند الشيخ
ذكر فتوته في لزوم طريقه وثبوته على القيام ^{12^a}
بحقوقه وتحقيقه رة
ذكر تصدرة لبث العلوم وافادة الخلق، وذلك انه ^{14^b}
بعد لزومه الاشتغال
ذكر اعيان ممن انتمى اليه من العلماء واخذوا ^{15^a}
عنه شيئا من العلوم الشرعية او سمع منه
شيئا من السنة النبوية، تلي الاعيان منهم
من غير ذكر مناقبهم لتلا يخرج الكتاب عن
حد المراء من الاختصار
وممن تفقه عليه وسمع منه من اولاده وزيته ^{19^a}
واما زيته، فالشيخ عفيف بن المبارك ^{20^b}
الناسخ سبطه

- ذكر كثرة علمه وقوة حاله وشدة تمكنه وبيان تصرفه ^{23^a}
ذكر معاهدته لمريديه وشفقته على محبيه رة ^{36^a}
سياق شيء من اجوبته رة، كان على قدم راسخ ^{40^a}
في علوم الحقائق
ذكر ما كان رة يفتتح به الكلام في مجالس وعظه ^{50^b}
ذكر شيء من كلامه رة في مجالس وعظه انتقينه ^{51^b}
من عدة مجالس
ذكر احترام المشايخ والعلماء للشيخ عبد القادر ^{67^b}
وثناهم عليه رة، فمنهم الشيخ ابو بكر بن
هواري البطاحي رة الخ

Hier werden nun die Einzelnen aufgeführt
bis zu احمد الرفاعي (incl.).

Dann folgt die Unterschrift f. 106^a:
هذا آخر ما يجمع من مناقب عبد القادر ومناقب من ذكر بعده
من المشايخ الصالحين رة اجمعين والحمد لله الخ
woran sich noch ein kurzes Gebet schliesst.

Schrift: ziemlich gross, breit, etwas rundlich, deut-
lich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. —
Abschrift von حاجي محمد الافغاني c. 1900/1786.

HKh. VI 13042. III 6691.

F. 106^b u. 107 einige kleine Gedichtstücke
Verschiedener, von anderer Hand.

10081. Pet. 683.

9) f. 67^b—140.

Format etc. und Schrift wie bei 8).

Dasselbe Werk. Titel fehlt; s. Anfang.
Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلوته . . .
اما بعد فهذا كتاب روضة الناظر [الناظر. 1] نذكر
فيه طرف [طرفا. 1] من احوال سيدنا وشيخنا الامام العالم
السيد . . . محيي الدين ابي محمد عبد القادر الجيلاني رة

Diese Biographie des 'Abdelqādir elǧī-
lānī ist etwas reichhaltiger, vielfach aber wört-
lich übereinstimmend mit Pet. 683, 8.

Schluss f. 140^b: قال والشيخ عبد القادر
حسرة لمن لم يره رضي الله عنه وعنهم اجمعين
ونفعا بهم اجمعين، هذا آخر ما جمع من مناقب
الشيخ عبد القادر ومناقب من ذكر بعده من المشايخ
الصالحين رضي الله عنهم اجمعين الخ

10082. Pet. 683.

8) f. 20^b—65.

8vo, c. 19 Z. (20^{1/4} × 10^{1/2}; 16^{1/2} × 7^{1/8}cm). — Zu-
stand: etwas unsauber. — Papier: weisslich, dünn, glatt,
(auch gelblich). — Titel und Verfasser fehlt, steht im

Anfang: هذا كتاب نزهة الناظر في فضائل
الشيخ السيد عبد القادر الجيلي رة،
تأليف الشيخ الامام العالم المحدث ابي محمد
عبد الطيف بن ابي طاهر احمد بن محمد
ابن هبة الله الهاشمي البغدادي رة اما بعد فهذا
كتاب يذكّر فيه طرف من احوال سيدنا وشيخنا . . .
محيي الدين ابي محمد عبد القادر الجيلاني الخ

Biographie desselben 'Abd elqādir, von 'Abd ellatīf ben alḥmed ben moḥammed elḥāsīmī *elbagdādī*. Sie mag aus der so eben besprochenen abgekürzt sein.

Schluss f. 65^b: وكانا في عصر واحد في القرن الخامس وصلى الله على سيدنا الخ

Schrift ebenso wie in Pet, 683, 3. — Abschrift vom Jahre 1176/1764. — Nicht bei HKh.

10083. Spr. 147.

20) f. 288^b—295^a.

Format (Text: 13½ × 8½^{cm}) etc. und Schrift — ohne die Einrahmung — wie bei 1). — Titel fehlt. Nach der Unterschrift f. 295^a:

كتاب الدر الفاخر في مناقب الشيخ عبد القادر

Verfasser fehlt. Nach HKh. III 4866:

عبد الرحمن بن محمد بن علي السائح

Anfang f. 288^b: الاستاذ الاعظم شيخ الاسلام وغوث الاولياء الكرام الشيخ محمى الدين عبد القادر ابن ابي صالح موسى جنكي دوست بن عبد الله الخ

Der Anfang bei HKh. weicht von dem unsrigen ab; er ist allerdings in unserer Handschrift fortgelassen.

Biographisch-litterarische Notiz über denselben 'Abd elqādir, von 'Abd erraḥmān ben moḥammed ben 'alī essāīlī (dem Pilger), nach HKh. im Jahre 880/1427 verfasst. Ist diese Notiz richtig, so ist der Verfasser dieses Werkes ein anderer, viel späterer; denn sein Lehrer war, nach f. 294^a: موسي بن جعفر: موسي بن جعفر [um 1018/1610 (No. 181)].

Die Qaṣīde 'Abd elqādir's, deren Anfang: Die Qaṣīde 'Abd elqādir's, deren Anfang: 12 Verse, steht f. 290^a.

Schluss f. 295^a (Sarī):

ازدحم الناس علي باية والمدر العذب كثير الزحام
تم كتاب الدر الفاخر الخ

Das ganze Stück scheint entlehnt dem Werke Spr. 147, 21, dessen Titel الروض الناصر etc. und daselbst enthalten f. 297^a Mitte bis 303^b, 4, allerdings mit Fortlassung einiger Seiten in der Mitte.

10084. Lbg. 607.

1) f. 2^b—15.

37 Bl. 8vo, 17 Z. (17½ × 13; 11½ × 8½^{cm}). — Zustand: nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, etark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel s. Anfang.

Anfang: وصيلة الشيخ... محمى الدين...
... ابي محمد عبد القادر بن ابي صالح الجبيلي
... لولده... سيف الدين ابي عبد الله عبد الوهاب
لما قال له ارضنى بما اعامل الله تعالى به بعدك

In diesem Werke ist Allerlei zusammengestellt, was zur Charakteristik des 'Abd elqādir elgīlī dienen kann, namentlich eine Menge Aussprüche desselben; zuletzt f. 14^b wird auch seine Aufnahme unter die Qūfīs und die Reihenfolge der Aufnehmenden bis auf den Propheten hinauf berichtet. Es muss ein Stück oder Auszug aus einem grösseren Werke über ihn sein, wahrscheinlich die anوار ومعدن الانوار; es ist ausserdem nicht richtig, dass hier — zuerst — eine letzte Vermahnung an seinen Sohn 'Abd elwahhāb vorliege; er richtet vielmehr, als er auf seinem Todbede liegt, an seine Söhne überhaupt kurze Ansprachen. F. 4—5^a ist die Rede davon, wie er dem frommen يشير بن غنيمه im Traum erscheint. F. 5^a u. 5^b ff. فصل من كلام سيدنا الشيخ عبد القادر wird seine Genealogie ausführlich angegeben.

Schluss f. 15^b: ببركة هذه النسبة المباركة ورزقنا واباهم الاقتداء بهم... انه سميع الدعاء محمى لمن دعا... ووقفه الاقتداء بها ولاء السادة الكرام على ربهم امين اللهم امين والحمد لله الخ

Schrift: klein, schön, vocallos. — Abschrift im Jahre 808/1493, nach f. 31^b.

Auf f. 1^a steht ein qūfisches Gedicht von 13 Versen, anfangend (Basit):

اعدي الى الرشاش عرفه خيرا فهت بالسرا لما ان التى سرى
und f. 1^b. 2^a ein Lobgedicht auf Moḥammed von Achmed alqadīsī alqadīrī: — Anfang (Basit):
كان دمعي من فرط الاسا سائح
ما اومض البرق الا انهل ينسكب

34 Verse, in grösserer Schrift, vocalisirt.

10085. We. 1758.

9) f. 80—90.

Format etc. und Schrift (aber enger und 17 Zeilen) wie bei 7). — Titelüberschrift:

مناقب قطب العارفين حضرت عبد القادر الكيلاني

Anfang: ... الحمد لله وحده ونفى وسلام
اما بعد فهذا متعلق في ترجمة قطب الاقطاب الفرد
الرباني ابي محمد محيي الدين عبد القادر الكيلاني
... فهو أشهر من ان يشتهر ومناقبه اجل من ان
تخصى اطبق السلف والخلف علي اجلاله واجمعوا
علي شرفه وكماله الخ

Biographie des 'Abd elqādir elkilāni
nebst Einigem über seine Nachkommen. Darin
ausführliche Erörterung über seinen Ausspruch:

قدمي هذه على رغبة كل ولي الله

Der Artikel ist nicht ganz zu Ende; er
hört f. 90^b auf mit Erwähnung seines Nach-
kommen يحيى بن احمد بن محمد und den
Worten: كان صالحا عابدا وجيها استوطن حماة
وكانت وفاته بها في سنة اربع وثلاثين وسبعمائة

F. 91^a enthält einige Türkische Verse.

10086. Lbg. 322.

2) f. 1^b—6^a.

8vo, o. 33—34 Z. (19 × 13^{1/2}; 14^{1/2} × 9^{1/2}cm). — Zu-
stand: am Rücken wasserfleckig; Bl. 1 etwas beschädigt. —
Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: Pappband mit
Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: روي المصنف بسنده عن ابي محمد
رجب بن منصور الداري وابي زيد عبد الرحمن بن
سالم القرشي ... بالقاهرة سنة احدى وسبعين وستماية
قالوا انبأنا الشيخ القدوة ابو الحسن علي القرشي ...
قال كنت انا والشيخ علي الهيثمي رآه عند الشيخ
عبد القادر رآه بمدرسته الخ

Diese Blätter enthalten Auszüge aus einem
Werke, das über die Wundergaben (كرامات)
des 'Abd elqādir elgīli handelt.

Schluss: وتبت ظاهرا ورايتك لم تصطرب لا
باطنا ولا ظاهرا وسالنتني ان يتوب علي يدي فتوبته

Schrift: sehr klein und fein, gedrängt, doch deutlich
vocallos. — Abschrift o. 1050/1640.

Auf f. 6^b u. 7 stehen viele kleine Notizen,
z. B. durch welche Gebetsformel und welche
Ceremonien man seinen Zweck sicher erreichen
könne, u. dgl. Das Hauptsächliche ist f. 7^a
ein Gedicht des التمرتاشي † 1004/1595 von 16 Z.
wie die Gebetsunterlassung zu bestrafen sei.

Anfang (Kāmil):

في حكم من ترك الصلاة وحكمه ان لم يقربها لحكم الكافر

10087. Pm. 387.

11) f. 166^b—199^b.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüber-
schrift und Verfasser:

مناقب قطب الاقطاب ... ابي محمد محيي الدين

الشيخ عبد القادر الجبلاني

لمحمد القاهري الطيبي من اكابر تلاميذ

الشيخ صدقة الله القاهري

Anfang f. 187^a: الحمد لله العلي العظيم
الولي الكريم الذي لا يدرك لاسمائه نهاية ... ذكر
في خلاصة المفاجر في اختصار مناقب الشيخ عبد
القادر انه قدس الله سره تولد بجبلان الخ

Erzählung der besonderen Gnadengaben
(كرامات) des 'Abd elqādir elgīli, öfters mit
Gedichten untermischt, von Maḥmūd el-
qāhiri etṭajjibi, um 1130/1718.

Dieselbe schliesst mit längerem Gebet (auch
ein längeres Gedicht darin) und den Worten
f. 199^b: ولا تحمل علينا اصرا كما حملته على الذين
من قبلنا ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به ...
فانصرتنا على القوم الكافرين وصلى الله وسام علي
خير خلقه ... وحبه اجمعين

10088. We. 1728.

1) f. 1—68.

148 Bl. 8vo, 11 (12) Z. (18 × 13^{1/2}; 12^{1/2} × 9cm). —
Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas
glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel
f. 1^a (unvollständig):

كتاب فضائل الشيخ عبد القادر

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي جعل قلوب
اوليائه معادن الاسرار والايمان واجري غيث الحكم في ائق

سهام أفهامهم ووعدهم بحزبيل الاحسان . . . أما بعد فهذا كتاب نذكر فيه شيئاً مما روي في مناقب سيدي الشيخ الامام العارف بالله ابي محمد محيي الدين عبد القادر الكيلاني والشيخ ابي الوفا والشيخ عدي بن مسافر والشيخ احمد بن الرفاعي رحم'

In diesem Werke werden die hervorstechendsten Eigenschaften von 4 frommen Männern, dem عبد القادر الكيلاني, ابن الوفا, ابن الرفاعي und ابن مسافر, in ziemlicher Ausführlichkeit behandelt. Es ist aber nur der Anfang des Werkes, der sich mit 'Abd el-qādir elkilāni beschäftigt, hier vorhanden, und auch der Artikel über diesen ist nicht zu Ende geführt.

Er beginnt f. 2^a: فنقول هو عبد القادر بن موسى جنكي دوست ابن [أبي] عبد الله بن يحيى الزاهد . . . وامه ام الخيرامة الجبار فاطمة بنت ابي عبد الله الصومعي الخ

Es werden über ihn Angaben seiner Schüler mitgeteilt, meistens mit عن eingeführt, auch kommen einige Gedichte vor; eine Eintheilung in Abschnitte findet eigentlich nicht statt; doch kommt vor f. 41^b فصل آخر, روي الشيخ ابو القاسم البواز قال كانت الاوقات التي جالسنا فصل من كلامه في الزهد والمعرفة ونحو ذلك 49^a على طريق اهل الحقائق

Das Stück hört auf in einem Gedichte (Bast), dessen letzter Vers hier ist f. 59^b:

مصى الزمان وولى العمر في لعب
يكفيك ما قد مصى قد كان قد كانا

Dann folgt ein leeres Blatt; es muss hier aber eine grössere Lücke sein. Daran schliessen sich f. 61—68 einige fromme Geschichten;

حكاية أخري، قال منصور بن عمار رحمه كان 61^b
لي اخ في الله الخ

حكاية اخري، قال منصور بن عمار رحمه وكان 65^a
واعظ العراق بينما انا في بعض الليالي نائم
اذ رايت بابا الخ

Letztere bricht ab f. 68^b mit den Worten:
وانا على هذا الحال فقلت له حبيبي كيف لا يقبلك
بافصاله واسعاده وقد قال تعالي،

In diesen Geschichten ist weder von dem Abd el-qādir noch von den drei andern oben genannten die Rede.

Schrift: gross, breit, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688. — F. 69 leer.

10089.

1) Spr. 897, 2, f. 23^b — 29^a.

Format etc. n. Schrift wie bei 1).

Einige Züge aus dem Leben des 'Abd el-qādir elkilāni. Ueberschrieben:

وهذا ما روى من بعض مناقب سيدي الشيخ
عبد القادر ر

Anfang: حكي انه كان جالسا يوما يتوصاً
وهذا من قوله صعم: 29^a — Schluss: على فبقابه،
ما اتخذ وليا جاهل ولو اتخذ له لعله

2) We. 431, f. 4^b — 11^b.

Biographie desselben, von جعفر بن حسن بن
عبد الكريم البرزنجي S. No. 10064, 2.

3) Spr. 357, f. 209 — 216.

Biographischer Artikel über denselben.
S. No. 8804.

10090. Pm. 387.

10) f. 185^a — 186^b.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel-
überschrift:

انشاء الامام الشيخ صدقة الله مدحا علي القطب
الرباني . . . محيي الدين عبد القادر الجيلاني

1 الحمد لله حمدا داهما ابدا
والشكر شكرا عزيزا واصبا رغدا

2 ثم الصلاة على وافي الانام ردا
والآل والمصحب والتتابع في الدين

3 يا قطب اهل السما والارض غوثهما
يا فيض عين وجودهم وغيثهما

Lobgedicht auf denselben 'Abd elqādir
elgilāni in 27 Vierzeilen, von Çadaqat allāh
† 1115/1708. — Schluss f. 186^b:

مستبشرين بفصل الله في الدين
فمنهم أنت أنصرتني محيي الدين

10091. Pm. 387.

14) f. 201^a—202^a.Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel-
überschrift:انشاء محمد بن احمد القاهري مدحا على القطب
عبد القادر الجمالي

Anfang (Basit):

يا غوث كل وري قطب السما وثري
يا بن الرسول سري ليلا عجيب سري
تاج الكرام الشراف الكمل الكبرى
عنكم رضا من بترآ يا محيي الدين

Schluss:

والآل والصاحب والتباع دائمة وارص عنا وليتا محيي الدين

Lobgedicht auf denselben 'Abd elqādir
elqilāni, in 21 Vierzeilen (jede derselben schliesst
mit محيي الدين), von Mohammed ben ahmed
elqāhiri, wol um 1180/1718.F. 202^a—203^a einige kurze Gedichte und
auch Prosastücke von محمد الكركري: religiösen
Inhalts.

10092.

Andere Biographien des 'Abd elqādir
elkilāni haben verfasst:

- 1) مناقب عبد الله بن عثمان اليونيني † 617/1221, u. d. T.
- 2) مناقب عبد الله بن اسعد اليافعي † 768/1866, u. d. T.
اسنى (خلاصة) oder المغاخر في مناقب الشيخ عبد القادر
- 3) درر الجواهر † 804/1401, u. d. T. عمر ابن الملحق
- 4) احمد بن محمد القسطلاني † 928/1517, u. d. T.
الروض الزاهر
- 5) ثلاثد الجواهر † 968/1566, u. d. T. محمد بن يحيى التناقي
- 6) محمد بن ابراهيم ابن الكنبلي † 971/1568, u. d. T.
الشراپ الجبلي في ولاية الجبلي
- 7) علي بن سلطان محمد القاري † 1014/1606, u. d. T.
نزهة الخاطر القاتر في ترجمة الشيخ عبد القادر

10093. Pm. 630.

10 Bl. 8vo, 17 Z. (19 × 9^{2/3}; 14 × 7^{om}). — Zustand:
gut. — Papier: gelblich, glatt, dünn. — Einband:
rother Lederband mit Verzierungen.Titel fehlt. Es sind Auszüge, betreffend
Leben und Schriften des

- 1) عبد القاهر بن عبد الله بن محمد بن عمويه
السهرودي أبو النجيب ضياء الدين
القششى البكري, geb. 490/1097, † 568/1168.

Dieselben sind entnommen:

- 1^b dem مدون كتاب اعلام الاخبار
- 4^b dem مدون تاريخ اليافعي
- 7^a (in pers. Sprache) dem مدون نفحات القدس
- 2) seines Sohnes عبد الله, ent-
nommen f. 4^a den Randbemerkungen zu dem
Werk كتاب اعلام الاخبار
- 3) شهاب الدين عمر بن محمد بن عبد الله بن
محمد بن عبد الله المعروف بعمويه بن سعد بن
الحسين البكري الصديقى السهرودي البغدادى
الصبوي † 682/1284.

Sie sind entnommen:

- 2^b dem مدون كتاب اعلام الاخبار
- 5^a dem مدون تاريخ اليافعي
- 7^b (in pers. Sprache) dem مدون نفحات القدس
- 8^b dem ابو اسحق (von الأمم لايقاظ الهمم
ابراهيم بن حسن الكوراني المدني † 1101/1690).
- 9^b dem غراب زاده (von تاريخ عيون الاخبار.

Unter مدون in den obigen Büchertiteln ist
„Text“ zu verstehen.Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocalce. Ueber-
schriften roth. Der Text in goldenen und rothen Linien
eingerahmt. F. 1^b ein zierliches Frontespice. — Ab-
schrift c. 1160/1727.

10094. Pm. 5.

2) f. 31^b—119.Format etc. und Schrift wie bei 1). Der Rand,
besonders der Seitenrand, ist öfters angebesert; f. 40—48,
45—52. 60—62 ist der beschädigte Text ergänzt. Auf
f. 104 ist eine Lücke im Text. — Titel fehlt, auch im
Vorwort nicht angegeben. Er ist etwa:

مناقب احمد الرفاعي

Verfasser fehlt.

الحمد لله الحميد الحميد الغفور
الودود ذي العرش الحميد الفعال لما يريد . . . وبعد
اعلم بان الله سبحانه وتعالى ذكر في كتابه الحميد

انه لا اله الا الله والمعنى بذلك ان تعرفوا ان ذاته واحدة لا شريك له الخ

Darstellung der Gnadengaben und wunderbaren Thaten des Frommen Ahmed errufā'i (errifā'i) († 578/1182; seine vollständige Genealogie s. bei Pm. 5, 1). — Nach der Erschaffung des göttlichen Schreibrohrs sei das Licht Mohammeds geschaffen; ein Abfall von demselben habe hingereicht, um den Geist von 124000 Propheten zu schaffen, danach seien die Frommen (وليتي الله) in ähnlicher Weise von und nach den Propheten erschaffen und insbesondere der Geist des obigen احمد الكبير, der auf Gottes Geheiss von allen Propheten besondere Gaben erhalten habe; dann wird erzählt (36^a), wie er schon im Leibe seiner Mutter fromm geredet habe etc.

39^b فصل في بيان شجرة قطب الاولياء والحققين محبي الحق المبين سلطان الدنيا والدين ابي العباس سيدي احمد سيدي الشيخ الكبير الولي الشهير . . . الرفاعي الخ

Sein Stammbaum; er weicht etwas ab von dem bei Pm. 5, 1, f. 27^a und ist hier so: احمد بن ابي الحسن علي بن احمد بن يحيى بن ثابت بن حازم بن علي بن الحسن بن المهدي بن ابي القاسم بن محمد بن الحسن بن احمد بن موسي الثاني الخ

فصل في بيان سيدي احمد الكبير ومن هو 40^a شيخه وصاحبه

فصل في الفراسة، قال رسول الله صم انقوا 44^b فراسة المومن الخ

فصل قال كبير العارفين قدس الله سره اشتياق الفقراء في العشق على الفقراء اربعة اشياء الخ

باب في الحيا، اذا هل شهر رجب ليلة السبت الخ 101^a

فصل في حق البثران، حكى ان الخضر . . . 112^a قال . . . اعلم ان الاربعين بثرًا بوصول الحقيقة الخ

Eine strenge Eintheilung in Abschnitte oder Kapitel findet nicht statt; hier und da ist eine solche Eintheilung beliebt. — Das Werk ist hier nicht vollständig; es hört auf in Aufzählung

von 400 Hauptfrommen, die hier als „Brunnen“ der Erkenntniss (بثر) angesehen werden. Dieser Abschnitt, ohne die Aufschrift فصل, beginnt f. 114^a: وذكر الخضر عم ايضا اربعمائة بثر، قال بالكفر العارفين اول اربعمائة بثر وافضلهم شيخ الشيوخ عبد الله القرني الخ und ist fortgeführt bis zu den Worten f. 119^a: شيخ احمد ميات الشيرازي ايضا شيخ حاجي احمد مهران الشيرازي

Die von ganz später Hand hinzugesetzten Worte sind hier ungehörig und falsch.

Bl. 63—73 und 106—119 sind von späterer Hand (um 1200/1786) ergänzt, ebenfalls in grosser, kräftiger Schrift, aber ungeübter und weniger gefällig.

10095. Pet. 346.

89 Bl. 8°, c. 19 Z. (21 × 14³/₄; 17 × 10—11^{cm}). — Zustand: unsauber, der Rand (und einige Blätter) öfters ausgebessert. — Papier: stark, gelblich, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Corduanrücken. — Titel:

هذه بهجة السيد الكبير سيد احمد الرفاعي،
Verfasser unbekannt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله على ما انعم علينا وعلمنا: ما لم تكن نعلم . . . وبعد في هذه نسبة في تعريف السيد الجليل الكامل البحر الزاخر الذي قد اشتهر في البر والبحر والمغرب والمشرق السيد احمد الرفاعي الخ

Darstellung des Lebens und der wunderbaren Eigenschaften und Kräfte desselben Çift ahmed errufā'i. Es ist ein aus dem Türkischen in's Arabische von محمود القادري الحوراني im J. 1131 Gomādā II (1719) übersetztes Werk, dessen Titel vielleicht احمد مناقب احمد الرفاعي war.

Das Werk ist eigentlich mit f. 85 zu Ende; aber es folgt noch ein Nachtrag, der f. 89^b schliesst: وعن احوالهم ومقاماتهم الي ظهور ياجوج وماجوج، تمت البهجة المباركة بالخير والله اعلم،

Schrift: gross, eitef, rundlich, nicht undentlich, vocallos. — Abchrift im Jahre 1137 Sa'bān (1725) von محمود التيزاني

In We. 431, f. 21—25 gleichfalls ein biographischer Artikel über denselben, von Abū 'lqasim elburzengi.

Eine Biographie (مناقب) desselben von ابن عبد المحسن الواسطي

10096. Spr. 771.

3^b) f. 42^a—48^a.

Format, Zustand etc. u. Schrift ganz wie bei 3). —
Titelüberschrift:

هذه مناقب سيدي ومولاي واستاذي ووسيلتي الى
الله تعالى ابي الحسن ابن الصباغ قدس سره

Anfang: الحمد لله الذي اقر له بالعبودية كل
معبود . . . اما بعد فاننا نذكر مناقب الشيخ ابي
الحسن علي بن حميد المعروف بابن الصباغ ر

Artikel über das Leben und die Bedeutung
des Abū 'lhasan 'alī ben homeid, genannt
Ibn eṣṣabbāg, † 612/1216 in Aegypten.

Schluss (er hinterliess Nachkommen):
فمنهم من اقام في قنا ومنهم من تفرق في البلدان
ونواحي بلاد الشام ومصر وبلاد الغرب
(Sein Leben auch in Spr. 899, f. 159^b—163^a.)

10097. We. 1855.

2) f. 57—95.

8°, 15 Z. (21 × 14¹/₃; 14¹/₂ × 10²/₃—11^{cm}). — Zu-
stand: unsauber und durch und durch wasserfleckig. —
Papier: gelb, ziemlich dünn, etwas glatt. — Titel f. 57^a:

كتاب مناقب قدوتنا الي الله الشيخ عبد الله
اليونيني

Verfasser fehlt.

Anfang f. 57^b: الحمد لله المانح بنعمته الفاتح
باب رحمته الواضح سبل هدايته . . . وبعد فان الله
تبارك وتعالى لما تصدق وشرف ووفق ولطف بالانتهاء
الي الفرقة الكريمة اليونينية والارتقاء الي المحرقة
الشريفة القادرية الخ

Biographischer Artikel über den Çüfi 'Abd
allāh ben 'otmān (auch 'ammār) ben ḡa'far
eljūnīnī abū 'otmān, geb. 584/1189, † 617
(619) Dū'lhigge (1221). Der Verfasser hat
der Kürze wegen seine Gewährsstützen fort-
gelassen. Er hat früher eine Biographie (مناقب)
des 'Abd elqādir elḡīlī verfasst. — In dem
vorliegenden Werke spricht er, gegen Schluss
desselben, auch von seinen Söhnen. — Der
Verfasser lebt, nach f. 91^b, um das J. 760.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Allein, da er nach der Stelle Zeitgenosse des
يونس بن محمد اليونيني war, der um das J. 671
lebte (s. Spr. 908, f. 47^a) und im J. 701/1301 starb,
so wird die Zahl verschrieben sein für 660/1262.

Das Werk hört hier mit f. 95 auf, mit den
Worten: بسبب الصلوة فقام هو واولاده والقراء ونحن في
خدمته فجعل ينقل الاحجار بالرفق خوفا ان تنثلم جوانبها
Viel mag nicht fehlen.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, vocallos. —
Abschrift c. 1000/1591. — Nicht bei HKh.

10098. Spr. 552.

2) f. 39—45.

(Ist auch bezeichnet mit Spr. 791.)

8°, 19 Z. (20³/₄ × 14¹/₂; 14¹/₂—15 × 8^{cm}). F. 39
(20³/₄ × 14; 17 × 11²/₃). — Zustand: fleckig. — Papier:
gelb, stark, etwas glatt. — Titelüberschrift u. Verfasser
f. 39^b: ومن مؤلفات ابن طولون المذكور تعليق سماه

النطق المنبى عن ترجمة الشيخ الحيوي
ابن العربي، فاحببت ان النخص منه ما كتب

Der Titel ebenso in dem Vorwort. Die 6 Titel-Angaben
auf f. 39^a sind mit Ausnahme der ersten unrichtig.

Anfang f. 39^b: . . . الحمد لله والصلوة والسلام
وبعد فهذا تعليق سميت النطق المنبى . . . وهو
قال شيخنا العلامة . . . ابو الحسن علي بن ميمون
الادريسي الحسنى المغربي الخ

Eine biographische Notiz über den berühm-
testen Çüfi Ibn el'arabi † 688/1240 (No. 2848),
von Ibn ṭūlūn † 963/1540 (No. 571); sie ist
zusammengestellt aus dem zur Vertheidigung
des Ibn el'arabi verfassten Werke des Ibn
meimūn † 917/1511 (No. 2442), welches betitelt ist:

تنبيه الصديق عن وصف الزنديق

Nach f. 39 ist eine Lücke; sie ist zwar
verdeckt durch die zwei ersten Zeilen auf f. 40^a,
diese sind aber hinzugefälscht. Obgleich f. 40 ff.
von anderer Hand geschrieben sind, als f. 39,
scheinen doch beide zu diesem selben Werke
zu gehören. Es wird in dem Vorhandenen von
seinen Anhängern, Ansichten und Lebens-
schicksalen geredet, zuletzt von seinem Sohn

سعد الدين محمد

Das Vorhandene schliesst f. 45^b: وقد روي عنه: من شعره الحافظ شرف الدين الدمياطي في مجمه وقال محمد بن محمد بن

Wiederum ist eine Zeile hinzugefälscht, um die Lücke, die nach f. 45 ist, zu verdecken und scheinbar einen Zusammenhang mit f. 46 herzustellen.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Die Stichwörter meistens roth. F. 39^b kleiner, gewandter. — Abschrift c. 1100/1688.

Andere Biographien und auch Rechtfertigungen desselben von:

- 1) محمد بن عبد الرحمن السخاوي 902/1496, u. d. T. القول المنبى على ترجمة ابن العربي
- 2) جلال الدين السيوطي 911/1506, u. d. T. مناقب und auch تنبيه الغبي في تنزيه ابن عربي
- 3) ابراهيم بن محمد الكلبى 956/1549, u. d. T. تنبيه الغبي في تفكير ابن عربي
- 4) رضى الدين بن عبد الرحمن بن احمد ابن الهيثمي شذرة من ذهب من ترجمة 1041/1681, u. d. T. سيد طى العرب

Eine Sammlung von Aussprüchen des Ibn el'arabi hat 'Ali ben ibrahim ben ahmed ben 'ali elkalebi 1044/1684 veranstaltet u. d. T. الجامع الازهر لما تفرق من ملاح الشيخ الاكبر

10099. Pm. 300.

17 Bl. 8°, 25 Z. (20^{1/2} × 15; 16^{1/2} × 9^{2/3}cm). — Zustand: an der oberen Randecke wasserfleckig, unten am Rande ein grösserer fast durch das ganze Werk gehender Rostfleck. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung. — Titel f. 1^a in rother Schrift:

كتاب مناقب الشيخ الامام الزاهد . . . سيدي

أبي بكر بن قوام

Verfasser f. 1^a:

ناج الدين السبكي

mit dem Zusatze von derselben Hand:

نقل من طبائمه [طبقاته] الكبري

الحمد لله الذي الف بين قلوب: Anfang f. 1^b: عباده المومنين فاصبحوا بنعمته اخوانا . . . اما بعد

تقد سالنى بعض الاخوان الهمهم الله بطاعته ان اجمع له شيئا من مناقب العبد الفقير . . . ابي بكر بن قوام . . . فاجبت له ذلك وجمعت هذه النبذة الخ

Von den Gnadengaben und Thaten des frommen Abū bekr *ben qiwām ben 'alī el-bālist neǧm eddīn*, geb. 584/1188, † 658/1260. Tāǧ eddīn *essobki* † 771/1369 erwähnt hier in der Vorrede, dass darüber der Enkel dieses Frommen, nämlich أبو عبد الله محمد بن عمر بن أبي بكر † 718/1318, ein gutes Werk geschrieben, das er öfters benutzt habe.

F 1^b ذكر بدء امره

2^b ذكر ما اظهره الله من الكرامات والاحوال

ذكر ما كان عليه من المجاهدة والعمل الدائم 10^b

Schluss f. 17^a: ودشن من الغد بسفح جبل قاسيون من الغرب بارمن دير مران رحمننا الله به امين، تمت

In dieser Schrift fangen manche Sätze mit den Worten an: اخبرنى والدي: damit ist aber überall nicht der Vater des oben angegebenen Verfassers, sondern der Sohn des Ibn qiwām gemeint, welcher seinem Sohn etwas erzählt, was derselbe in seinem Werke benutzt hat: dies geht aus Stellen wie f. 6^b ult., 13^a ult., 16^b, 1 ff. deutlich hervor. Die ausserdem angeführten Gewährsmänner sind gleichfalls nicht Zeitgenossen des *Essobki*, sondern des Enkels des Ibn qiwām.

Es liegt hier also nichts als ein Auszug aus dem Werke *المناقب* des *قوام* *بن عمر بن قوام* vor, mit einer kurzen Einleitung versehen. Dieser Auszug hat, wenn die Angabe in Betreff des Verfassers richtig ist, in dessen grossem Klassenwerk über die *Sāfi'ten* einen Platz gefunden. Auffällig ist, dass der „Anfang“ ganz übereinstimmt mit demjenigen von Pm. 518, welches über denselben *Çāfi* handelt.

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, etwas rundlich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift von يوسف بن عمر طرفة القادري مؤذب الاطفال, im Auftrage des محمد افندي, um 1200/1785.

10100. Pm. 518.

54 Bl. 8vo, 19 Z. (20¹/₈ × 14²/₈; 14 × 10¹/₂^{om}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken, wie f. 16–21. Besonders schmutzig f. 11^b. 18^b. 19^b. F. 19 bis 21 unten am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a (und im Vorwort f. 1^b):

كتاب رسالة بهجة الاحباب في فضائل كرامات
الشيخ ابي بكر بن قوام

Verfasser f. 1^b (und Anfang):

محمد بن ناصر الدين السوائى الشفونى

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي الف بين قلوب
عباده المؤمنين فاصبحوا بنعمة من الله اخوانا . . .
وبعد فيقول العبد الفقير . . . محمد . . . الشفونى
الشافعى الخطيب، فهذه رسالة في فضائل كرامات
الامام القطب الغوث الربانى . . . الشيخ ابي بكر
ابن قوام الخ

Mohammed ben nāṣir eddīn essuwāī
essafūnī essāfi'ī behandelt in diesem Werk,
welches er nach der Unterschrift im J. 1054
Gomādā I (1644) beendet hat, die Gnaden-
gaben desselben Çūfi Ibn qiwām, und zum
Schluss die der Çūfis überhaupt.

f. 1^b فصل في كرامات الامام العارف بالله الشيخ ابي
بكر بن قوام بن على بن قوام بن منصور بن
معلّا بن حسن بن عكرمة بن هارون بن
قيس بن ربيعة بن عامر بن هلال بن قصى بن
كلاب . . . البالسي الشافعى المذهب
الاشعري العقيدة

خاتمة في بيان كرامات الاولياء الكرام وثبوتها 23^b
بالكتاب العزيز والسنة فهي جايزة، الخ
44^a تنمة في بيان الاولياء الكرام

Dies sind die Hauptabschnitte der Abhand-
lung; ausserdem aber enthält sie viele مسئله
(nebst الجواب), تنبيه, فايذة, فرع und
لطيفة. Der Verfasser schweift gern von seinem
Thema ab und behandelt allerlei die Religion,
den Glauben, die Moral betreffende Punkte;
so 16^b über Opiumgenuss, 14^a von Weintrinken,

23^a Besuch der Gräber, 47^a ff. Hauptsätze der
Dogmatik etc.

Schluss f. 54^b: فنسال الله الكريم ببركة الامام
ابن قوام واوليائه الكرام . . . ان يحشرنا في زمرة
ومشايخنا . . . اللهم وادخلنا في دعاء الصالحين . . .
وجعلها لله خالصة لوجهه الكريم واسأل الله النفع بها
لي ولوالدي ولجميع المسلمين امين . . . وصلى الله
على سيدنا محمد الخ

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, dentlich, vo-
callos. Uberschriften und Stichwörter roth. — Ab-
schrift c. 1900/1785.

We. 431, f. 12–18 enthält eine Biographie
des Ahmed ben 'alawān elhasanī † 665/1267,
von جعفر البرزنجى.

10101. Pm. 35.

1) f. 1.

65 Bl. 8vo, 25 Z. (18¹/₃ × 14; 15 × 9¹/₂^{om}). — Zu-
stand: stark wasaerfleckig; wurmatiohig. — Papier: gelb,
glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Leder-
rücken. — Titelüberschrift f. 1^a:

ترجمة سيدي احمد البدوي رة

Anfang f. 1^a: قال الحافظ العلامة شهاب
الدين ابن حجر العسقلانى بعد ان سئل عن
ترجمة سيدي احمد البدوي رة فاجاب، هو ابو
الفتيان احمد بن علي بن ابراهيم بن محمد بن
ابي بكر القرشى الخ

Biographischer Artikel über den Çūfi
Ahmed ben 'ali ben ibrahīm elhoseinī
elbedewī sihāb eddīn abū 'labbās, geb.
596/1200, † 676/1276; seine Anhänger erhielten
den Namen السطوحية.

Der obige Artikel des Ibn haḡar
† 862/1448 ist noch mit einem Zusatz versehen
(قلت هذا لما هبت نفحات الانس)،
der nach der Unterschrift vielleicht von
ابراهيم الناجي † 900/1494 herrührt.

Schrift: klein, gut, gleichmässig, vocallos. — Ab-
schrift von موسى بن اسماعيل الكناوي الشافعى
(f. 7^b) im Jahre 963/1546.

10102. WE. 21.

2) f. 18—154.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 18^a:

كتاب الجواهر السنية في الكرامات والنسبة
الاحمدية،

Verfasser fehlt; nach Cod. Par. Suppl. 643:

زين الدين عبد الصمد

Anfang: الحمد لله الذي اطلع انوار الاحمدية
في سماء الشهود وجلا جمالها في مرآة الوجود فاشرفت
انوارها حتى اقتبس منها كل موجود . . . وبعد فلما
كانت الطريقة الاحمدية واضحة بيتهدي بها الصائون
ويتوسل بها الي بلوغ مقاصدهم السالكون الخ

Biographie desselben Ahmed elbedewi,
in 5 Kapiteln u. Schlusswort; von Zein eddin
'abd eççamad, um 900/1494.

1. Kap. 22^a في ذكر نسبه وولادته ووفاته وكم بينهما^a
من السنين وفي صفة جسده
2. Kap. 40^a في ذكر مشايخه وخلفائه وكيفية المباحة^a
على طريقته ودليل لبس الخرق الحمراء وغير ذلك
3. Kap. 61^a في ذكر بعض الكرامات الواقعة منه في^a
حال حياته ونجوى اخيه الشريف حسن من
مكة المشرفة وما وقع له مع السلطان الملك
الظاهر بيبرس وغيره
4. Kap. 98^a في التكلم على المولد الشريف النبوي^a
المجبول عند ضريحه في كل عام وفي بعض الكرامات
الواقعة بعد الممات
5. Kap. 117^a في وصاياه النافعة في الدنيا والآخرة^a
في ذكر بعض قصائد قالها في مدحه 122^a
بعض العلماء ووصفه بها اكابر الاولياء والحكماء
وقصايد منسوبة اليه بلسان الحال

Das Werk hört hier f. 148^b in einem
Lobgedichte auf diesen Çüfi auf, mit dem
Verse (Häfif):

وبدا للانام منه امور خارقات وشاهدتها العيون

Da dieselben in alphabetischer Reihe folgen und
hier bis in den Buchstaben ن gehen, wird wohl
nicht mehr viel daran fehlen; aber ganz fehlen
dann noch die in das Schlusswort verwiesenen
eigenen Gedichte dieses Çüfi. Daran aber

schliesst sich das Nachwort f. 149^a, das
nach einer Fürbitte für Mohammed, enthält:

بيان سلسلة الطريقة الاحمدية
نفعنا الله به في الدنيا والآخرة وهذه خصيصة لم
يخص بها احد من اولياء الله تعالى والحمد لله
على التمام

10103. Pet. 574.

56 Bl. 8vo, 27 Z. (20 $\frac{1}{4}$ × 14; 16 × 9 $\frac{1}{2}$ cm). — Zu-
stand: etwas unsauber und am Rande oft fleckig. Bl. 1
oben im Text beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. —
Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. (Auf dem
Vorblatt von Europäischer Hand mit Bleistift:
Vorblatt von Europäischer Hand mit Bleistift:
(.كتاب في الطريقة الاحمدية

Anfang wie bei WE. 21, 2. Schluss
f. 56^b ebenso (wie bei WE. f. 154^a), mit einem
kleinen Zusatz.

Lücke nach f. 2, und zwar 2 leere Blätter (als Bl. 3 u. 4
mitgezählt) und ausserdem noch 4 Bl.; nach f. 16 fehlt
1 Bl. und nach f. 45 1 Bl. (leer gelassen und als Bl. 46
bezeichnet).

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueber-
schriften und Stichwörter roth. Den Gedichten am Ende
fehlen von f. 51^b an die Uberschriften. — Abschrift
im J. 1074 Dū'liççe (1664) von محمد بن علي

10104. We. 1672.

62 Bl. 8vo, 15 (25) Z. (20 × 14; 15—16 × 9—10cm). —
Zustand: ziemlich stark fleckig und unsauber, besonders
zu Anfang und zu Ende. — Papier: gelblich, stark,
ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. —
Titel f. 1^a:

«النصيحة العلوية في بيان حسن طريقة
السادة الاحمدية»

Titel im Vorwort f. 2^b ebenso, nur fehlt بيان. Verfasser
f. 1^a (und Anfang): علي الحلبي الشافعي الاحمدى

Anfang f. 1^b: الحمد لله منزل الرحمة ومبدي
النعمة والصلاة . . . وبعد فيقول افقر المحتاجين . . .
علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي الاحمدى
لا يخفى ان الدنيا سخابة صوبها المصايب وكناية نيلها
النوايب صلتها موصولة بفجعية وعدتها كسراب بقبيعة
دار غرور وخداع الخ

Schilderung der Ansichten und des Verfahrens der Sekte der Ahmediten, von 'Ali ben burhān eddīn ibrahīm ben ahmed *elkalebi nūr eddīn* † 1044/1634. Dieser Lob-schrift schickt der Verfasser allgemeine Bemerkungen über die Çufis, die Grundzüge ihres Verhaltens und ihres Wesens, ihre Kennzeichen, über Armuth und Werth derselben, über Lehrer und Schüler etc. vorauf und giebt dann f. 18^a ff. eine Biographie des Stifters der Sekte, Ahmed elbedewī. In der 2. Hälfte behandelt der Verfasser die Sekte selbst — die Hauptsätze beginnen: *واعلموا يا اخواني* — und giebt im Schlusswort f. 58^b ein Verzeichniss der Nachfolger des Stifters; der erste derselben war *عبد العالى* † 738/1332, nach f. 37^b; endlich folgt noch f. 61^b ff. ein Verzeichniss derer, die mit dem Stifter Umgang gehabt und deren Begräbnisstätten in Elqāhira und dazu gehörigen Ortschaften bekannt sind.

Schluss f. 62^b: *ومنهم سيدي سيف مدفون بناحية بيتوس على ساحل النيل، وهذا ما وقفت عليه من هؤلاء السادة وليكن ذلك آخر ما اردت ابراه والله اعلم وصلي الله على سيدنا الخ*

Schrift: ungleich; im Ganzen gross und rundlich und deutlich, vocallos; Bl. 1—28 ist aber weitläufiger und steifer, Bl. 29 ff. enger und gewandter. Stichwörter roth. Bl. 5^b ist leer, aber es fehlt nichts am Text. — Abschrift von *الشيخ حسن لؤلؤ الاحمدي ابن الحاج عطاء الله الشماخ* im J. 1104/1693.

Dasselbe Werk in Pm. 6.

236 Seiten 8°, 15 Z. (15 × 10; 11 × 6²/₃cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung und Klappe. — Titel auf der ungezählten Seite vor dem Textanfang ebenso. Verfasser daselbst etwas ausführlicher.

Schrift: ziemlich klein, weit, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1067 Ġomādā I (1567) von *مكفوط العمري*

Ueber denselben Çuft stehen biographische Artikel in Mq. 121, S. 164. 165 (nach *تقي الدين المقرئ* † 845/1441) und We. 431, f. 30^b—33^a.

10105. We. 1731.

1) f. 1—84.

154 Bl. 8°, 23 Z. (19³/₄ × 14³/₄; 16 × 11^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall sauber und hier und da fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

ك لطايف المنن لابن عطاء الله الاسكندري

Ausführlicher im Vorwort f. 3^b:

لطايف المنن في مناقب الشيخ ابي العباس
وشيخه ابي الحسن

Verfasser f. 1^a und genauer im Anfang.

Anfang: *قال شيخنا... تاج الدين ابو الفضل احمد بن... فخر الدين ابي بكر محمد بن... رشيد الدين عبد الكريم ابن عطاء الله الاسكندري الحمد لله الذي فتح لاوليائه باب محبته وانشط نفوسهم... اما بعد فانى قصدت في هذا الكتاب ان اذكر جملة من فضائل سيدنا... شهاب الدين ابي العباس احمد بن عمر الانصاري المرسي الخ*

Abū 'lfaḍl ibn atā allāh † 709/1309 (No. 3217) giebt in dieser Schrift eine ausführliche Darstellung der vortrefflichen Eigenschaften und der Bedeutung des Çuft Ahmed ben 'omar *elmursi šihāb eddīn abū 'labbās* † 685/1286, seiner Gnadengaben, seiner Kenntnisse und geheimnissvollen Wirksamkeit und tiefen Aussprüche, auch der Gedichte von ihm und auf ihn, nebst Einfluss und Bedeutung seines Lehrers Abū 'lhasan 'alī eššādīlī † 656/1258. Er selbst hatte kein Buch darüber geschrieben (ebenso wenig wie sein Lehrer Eššādīlī); auch von seinen zahlreichen Schülern hatte sich Keiner an die Beschreibung der Thaten und Ansichten und Lehren des Meisters gemacht. Daher unternahm Ibn 'atā allāh, alles dahin Gehörige zu behandeln in Vorwort, 10 Kapiteln und Schlusswort: deren Uebersicht f. 2^b—3^a.

تشتهل على اقامة الدليل على ان نبينا f. 3^b المقدمة

محمدًا صمّم افضل بنى آدم بل افضل البشر
بل افضل الخلق كافة، فاعلم ان الله سبحانه

لما اراد تمام نعمته وافاضة فيص رحمة واقتضى
فضله العظيم ان يمن علي العباد الخ

1. في التعريف بشيخه الذي اخذ عنه 21^ا باب
هذا الشأن وشهادة من عاصره من اهل زمانه
من العلماء الاعيان انه قطب الزمان . . . وهو
الشيخ الامام . . . الغوث الجامع تقى الدين
ابو الحسن علي بن عبد الله بن عبد الجبار بن
تميم بن هرمز بن حاتم . . . ابن الحسن بن
علي بن ابي طالب رة عرف بالشاذلي الخ
  2. في شهادة الشيخ له انه الوارث للمقام 28^ا باب
والجائز قصب السبق بالتمام واختاره هو عن
نفسه بما من به عليه من النعم الجسام وشهادة
الاولياء له بانه بلغ من الوصول الي الله لا فضل
مرام ولنقدم امام ذلك مقدمة
  3. في محبته ومنزلاته وما اتفق لاصحابه 32^ا باب
معه ومكاشفاته
  4. في علمه وزهده وورعه ورفع همته وحلمه 36^ا باب
وصبره وسداد طريقته
  5. في آيات من كتاب الله تكلم على تبين 44^ا باب
معناها واطهار لحواها
  6. فيما فسره من الاحاديث النبوية وابدأ 49^ا باب
اسرار فيها على مذهب اهل الخصوصية
  7. في تفسير ما اشكل من كلام اهل الحقايق 54^ا باب
وحمله لذلك على اجمل الطرائق
  8. في كلامه في الحقايق والمقامات وكشفه 56^ا باب
فيها عن الامور المعضلات
  9. فيما قاله من الشعر او قيل في حضرته 68^ا باب
او قيل فيه مما يتضمن ذكر خصوصيته
  10. في ذكره ودعائه عقيب كلامه وحزبه 71^ا باب
الذي رتبته للاخذين عن علومه وافهامه وشيء
من دعاء الشيخ ابي الحسن رة وحزبه وبهما
يكون لهذا الباب وجود ختامه
- كنت منذ عشرين سنة وانا بالقاهرة 80^ا الخاتمة
بجامع الحاكم اتى الي الولي الخ
- وان يجعلنا دارجيين الي : Schluss f. 81^b
مدرجتهم وان يزيدنا منهم وذا وان لا يجعلنا ممن نقص
لهم عهدا بمته ولطفه، الحمد لله وسلام على عباده
. . . وحسبنا الله ونعم الوكيل

Daran schliesst sich — zu dem Werke ge-
hörig, aber doch wol als Nachtrag — eine
Vermahnung des Verfassers f. 82^a:
واما الوصية: المكتوب بها الي اخواننا بالاسكندرية فهي هذه،
بسم الله الرحمن الرحيم وصلي الله علي سيدنا محمد
وسلم تسليما، سلام الله ورحمته الي الاخوان الحبيين
والاوداء المحبوبين حفظهم الله وتولاهم وحرسهم الخ
ولا دخلوا فيها: f. 83^a وصية
مدخل صدق فلو ان قد فعلوا اجتنب عنهم المطالب
وكان ما يطلبونه لهم طالب

Dann folgt noch f. 83^a:
بيان واعتبار واشراق انوار؛
لا تنفذ الوقت بظهور واردات ولا بكثرة الطاعات
وتكن انظر الي ثقنتك بالله واجلانك لاوامر الله الخ
und f. 83^a ult. eine längere Qaṣīda (des Ver-
fassers), anfangend (Wāfir):
فلا والله ما طابت حياة سوي بالقرب من كنف الحبيب
und schliessend f. 84^a:

كذاك جميع من واليت فيكم ووالانا باجزال النصيب
Schrift: ziemlich gross, anfangs sehr gleichmässig
und gefällig, allmählig flüchtiger u. weniger gefällig, vocallos.
Stichwörter roth. — Abschrift c. 1160/1170. — Collationirt.

Es kommen nicht wenige Gedichte vor.
F. 73^a ff. ein حزب des العباس المرسي
u. 78^a zwei حزب des الشاذلي
HKh. V 11136.

10106. We. 1730.

9) f. 82—90.

8vo, 19 Z. (20 × 14^{2/3}; 15 × 8^{1/2}cm). — Zustand:
ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. —
Titel f. 82^a:

غاية البيان في ترجمة الشيخ ارسلان

الدمشقي الصوفي

(ebenso in dem Vorwort).

Verfasser f. 82^a (von späterer Hand):

شمس الدين محمد ابن طولون الحنفى الصالحى
الدمشقى

الحمد لله الذي خصص اولياءه: f. 82^b
باشرف انواره . . . وبعد فهذا تعليق سميته غاية البيان
في ترجمة الشيخ ارسلان وهو معناه بالتركيب اسد الخ

Biographischer Artikel über den Çufi Arslan ben ja'qub ben 'abd errahmān ben 'abd allāh elgā'bari eddimasqī † c. 695/1296 (No. 2427), von Ibn tūlūn † 959/1546.

Schluss f. 89^b: فمن فعل ذلك فقد قصم عروة
الاسلام حديث غريب عجيب، وهذه رسالة الشيخ
ارسلان قدس الله سره ونور صرحه في التصرف وقد
شرحها . . . القاضي زكرياء الشافعي رحمه

Schrift: ziemlich klein, weit, gefällig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1200 Dñ'li. (1786) von عبد اللطيف الدهنة

Dasselbe Werk in Lbg. 1036, 1, f. 1—6^b.

16 Bl. 8vo, 23 Z. (19 1/2 × 14 3/4; 14 × 6^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: farbig, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a ebenso. Verfassere fehlt.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth oder grün. — Abschrift (nach f. 16^b) im J. 1028 Rabi' I (1619).

Auf f. 1^a steht in grosser dicker ganz neuer Schrift das Gedicht des عبد القادر الجيلاني, dessen Anfang: ما في المناهل منهل مستعذب الخ 11 Verse.

10107. Lbg. 1036.

2) f. 1^a—4^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Auf dem breiten Rande steht, ohne besondere Ueberschrift oder Angabe des Verfassers, ein biographischer Artikel über Arslan ben ja'qub ben 'abd errahmān ben 'abd allāh elgā'bari eddimasqī (Kramat) und speciell über dessen Gnadengaben (كرامات).

Anfang: الحمد لله الذي جذب قلوب احبابه
الي حصرة اقترايه . . . وبعد فهذه نبذة يسيرة من
بعض كرامات السيد الخ

Dieser Artikel über denselben Çufi Arslan eddimasqī schliesst: وبحشرنا واياكم في زمرةهم
بجاه سيد المرسلين عليه افضل الصلاة والتسليم

F. 4^b—13^a steht der Schluss der Erzählung (vergl. 1001 Nacht) in grober ganz neuer Schrift.

10108. We. 1748.

3) f. 20—40^a.

8vo, c. 24 Z. (20 × 14 1/2; 15 1/2 × 10^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: grob, gelb, etwas glatt, ziemlich stark. — Titel und Verfassere f. 20^a:

«فتوح الوهاب ودلائل الطلاب الى منازل الاحباب
لناصر الدين ابي الفضل محمد سبط سيدنا الشيخ
تقى الدين ابي بكر الموصللي

Genauer f. 34^a:

ابو الفضل محمد بن موسي بن محمد بن عثمان
الهدباني

Anfang f. 20^b: . . . يقول العبد الفقير الحقير
الراجي عفوره القدير، الحمد لله ذي الجلال والاكرام
البر الجواد القدوس السلام الذي عم هذه الامة بجزيل
الانعام . . . وبعد لما كانت هذه الطريقة التي هي
طريقة الفقراء اسنى الطرق واعلاها وانفسها واعلاها
واشرفها وارفعها الخ

Nach längerem Sträuben hat sich Moḥammed ben mūsā ben moḥammed ben 'otmān elhud'bānī nāçir eddin abū 'lfadl, geb. 780/1378, † 858/1454, entschlossen, das Leben seines bei den Çufis hochangesehenen Grossvaters von mütterlicher Seite, des Abū bekr ben 'alī ben 'abd allāh ben moḥammed esseibānī elmançili eddimasqī, geb. 784/1384, † 797/1396, zu beschreiben; eine Erscheinung desselben im Schlaf, im J. 843/1438, trug zur Abfassung der Schrift bei, welche er im J. 844/1440 vollendete. — Er spricht zuerst im Allgemeinen von der Einkleidung in den Stand der Çufis (لبس الخرقه); dann f. 23^b von der Jugend seines Grossvaters (نذكر بعض شئء من بدايته), dann von seinen weiteren Schicksalen bis zu seinem Tode f. 29^a. Er theilt Lobgedichte auf ihn mit, zählt verschiedene Schüler von ihm auf, danu f. 32^b ff. seine Nachkommenschaft, worunter er besonders seinen jüngeren Bruder hervorhebt, von dem er auch ein grösseres Stück eines langen Gedichtes anführt. Er zählt f. 37^a seine von Brand und Kriegsunglück übrig gebliebenen

Schriften auf und giebt in dem Schlusswort f. 37^b die Reihenfolge derer an, die bis auf seinen Grossvater nach einander in den Çuforden getreten (في تلقى النسبة والسلسلة وتفصيلها من المشايخ) und f. 39^a ein Stück der Qaçide, die betitelt:

المسلك الرشيق الي بعض معانى الطريق

Schluss f. 40^a: الشريعة علم اللسان الحقيقة علم البرهان الشريعة علم هو ظاهر الشرع الاسلام الحقيقة خاص يختص برحمته من يشاء هو الهداية والايمان بالغيب ومقام الاحسان مقام

Schrift: ziemlich gross, etwas flüchtig, unschön aber deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift vom Jahre 1180 Rabi' I (1718).

Ein biographischer Artikel über Ahmed ben jahjā elmasāwī elkoṣeini † 841/1487, von Ga'far elburzengī, steht in We. 431, f. 18^b—20^b.

10109. Pm. 387.

6) f. 139—153.

Format (19 Z.) etc. u. Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser f. 139^a:

مناقب القطب الحميد السيد شاه الحميد المانكفوري المولد الناهوري المرقد

محمد الطيبي تلميذ الامام صدقة الله القاهري

Anfang f. 139^b: الحمد لله الذي وصف نفسه: برحمتين رحمة امنناية فايضة من الحضرة الرحمانية . . . درحمة وجوبية الخ

Zu den ausgezeichnetsten Çüfts gehört شاه الحميد السيد ميران عبد القادر المانكفوري الناهوري

Die besonderen Gnadengaben (كرامات) dieses Çüft 'Abd elqādir elmānekfūrī ennāhūrī, geb. im J. 910/1504 (f. 141^b, 19), werden von Mahmūd ettajjībī, um 1180/1718, durch 34 Erzählungen (حكايه) dargethan; denselben sind zum Theil religiöse Gedichte von mässig langem Umfang hinzugefügt.

Das Ganze schliesst mit verschiedenen Gebetssätzen (auch Betgedichten); zuletzt f. 153^b so: واحرسنا في الحضر والسفر عن الوقوع في الهلكات برحمتك يا كافي المهمات وبيا قاضي الحاجات انك على

كل شيء قدير . . . وسلم علي مظهر رحمتك الازلية ومخزن نعمتك الابدية سيدنا محمد البشير . . . برحمتك يا ارحم الراحمين والحمد لله رب العالمين

F. 155^a u. 155^b erste Hälfte Aufforderung zum Gebete und ein Gebet in Versen für Mohammed. Fast alle Verse (auch die Halbverse) beginnen mit السلام عليك.

10110. We. 1725.

4) f. 39—44.

8vo, 21 Z. (20 × 14; 15 × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel (von späterer Hand) f. 39^a: ترجمه الاستاد الاعظم الملاذ الانعم الشيخ

ابي الحسن البكري سبط آل الحسن رة

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 39^b: قال الشيخ . . . عبد القادر الفاكهي في شرحه الصغير علي حزب الاستاد القطب الرباني الشيخ ابي الحسن الصديقي رة فيما ختم به الشرح المذكور ما نصه: فنقول وبالله التوفيق لا خفاء ان سماء معارف الصديق امطرت عند صعود دعوة واصلح لي في ذريتي الاجابة فنشأ عن ذلك الوراثه الصديقيه اصول تابعة تمت لهم الرياسة والافاقه الخ

Zu Ende seines kleineren Commentars zu dem Stossgebet (الحزب) des Çüft Abū 'lḥasan elbekrī eççiddiqī hat 'Abd elqādir ben aḥmed ben 'alī elfākīhī elmekki, geb. 920/1514, † 982/1574, einen Artikel über jenen gegeben, der weniger biographisch ist, als ihn charakterisirt, und in welchem er von seiner litterarischen Thätigkeit nur obenhin spricht und sagt, er habe mehr als 400 Schriften verfasst. Jenes Werk ist in No. 3891, 13 kurz erwähnt. Unter dem obigen Çüft ist 'Alī ben mohammed eççüftī tāg el'arīfīn abū 'lḥasan elbekrī zu verstehen, welcher im J. 962/1545 gestorben ist. — Er beschäftigt sich eingehend mit seinen Gnadengaben (كرامات) und theilt deren hier 7 mit; das Werkchen ist damit aber nicht zu Ende. Es scheint, dass die unten am Rande stehenden Zeilen (von anderer Hand) das am Texte fehlende

enthalten und damit wirklich der Schluss gegeben sei. Am Rande steht noch eine 8. Krامة: aber da die Blätter stark beschnitten, so ist der Text auch dieses Blattes am Rande sehr verstümmelt.

Die 7. Krامة f. 44^a beginnt: سمعت منه رة بحضرة جمع رايت في ليلة كذا رويًا عجيبية وهي كان الله اطلعني على أسماء ساير اوليائه الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, etwas vornüberliegend, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1180/1737. — F. 45 leer.

10111. Spr. 370.

70 Bl. 4°, 25 Z. (28 $\frac{1}{2}$ × 18 $\frac{1}{2}$; 20 × 10 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: fleckig. Bl. 19 schadhaf. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt; s. unten. Anfang und Schluss fehlt. — Das Werk ist anserdem defect und verbunden, die Zeilen oft voll Lücken.

Es ist die Selbstbiographie des

عبد الوهاب الشعراوي

recht ausführlich, in der er von seinen zahlreichen Schriften, den Gelehrten und Lehrern, mit denen er verkehrte, seinen Ansichten über religiöse Dinge und ihrem Urtheil über seine Schriften Auskunft und Rechenschaft giebt. 'Abd elwahhāb ben akmed eššā'rānī (oder eššā'rāwī) war geboren ^{897/1492} und starb im J. ^{979/1566} (972) (No. 1365 und 3104). Der Titel dieses Werkes ist nach HKh. V 11137: لطائف المنن والاخلاق في بيان وجوب التحدث بنعمة الله تعالى علي الإطلاق

(verfasst im J. ^{967/1560}). Der Verfasser nennt es f. 2^a ult. bloss المنن; auch in Pm. 242, f. 2^a, 8 heisst es bloss المنن.

Er rechtfertigt die Abfassung des Werkes f. 66^a: يا اخي ان تبادر الي الانكار علي اولئك القوم الذين اقتديت بهم او علي في ذكري لمنابي واخلاقي التي تفضل الله تعالى بها علي في هذا الكتاب وغيره وتقول انه ليس من الادب ان يذكر العبد مناقبه في كتاب فان ذلك جهل وسوء ظن بالعلماء والعارفين الذين ذكراهم بل الواجب عليك

ان تحمل القوم علي الحامل الحسنة كنحو ما انهم ما ذكروا لآخوانهم شيئًا من مناقبهم واحوالهم الا ليقتدوا بهم فيها هذا هو اللائق بمقام العلماء كما سيأتي بسطه في المقدمة ان شاء الله تعالى الخ

Eine Eintheilung in Abschnitte ist hier nicht erkennbar, aber nach f. 68^a ult. ist es in Vorwort, 16 Kapitel und Schlusswort getheilt. Das Vorwort scheint f. 68^b, 10 zu beginnen, ein zweites aber f. 39^b Mitte. Das 1. Kapitel fängt wol f. 55^b an, woselbst auch die Genealogie des Verfassers ausführlich angegeben ist.

Der Anfang fehlt; die Blattfolge ist dann: 65—68. 62—64. 19—61; Lücke; 1—17; Schluss fehlt. Wohin Bl. 18, 69 und 70 gehören, lässt sich schwer bestimmen.

Die in den Zeilen überaus häufigen Lücken rühren meistens von einer vorläufig ausgelassenen und später mit rother Dinte zu schreibenden Ueberschrift (oder Stichwort) her, seltener von beschädigten Stellen der Handschrift, aus welcher diese abgeschrieben ist.

Schrift: gross, breit, deutlich, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 1750.

10112. Pm. 242.

1) f. 1—20.

86 Bl. 8°, 20 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 15; 15 × 9 $\frac{3}{4}$ ^{cm}). — Zustand: die ganze obere Hälfte (und noch mehr) ist wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt. Er ist:

ترجمة الشيخ عبد الوهاب الشعراوي
لعبد الرؤف بن تاج العارفين المناوي

Anfang f. 1^b: الحمد لله والصلاة والسلام علي رسول الله هذه نبذة ملتبقة من فوايد الشيخ العالم . . . عبد الوهاب بن . . . شهاب الدين الشعرائني الشافعي اخذ العلم عن جماعة تاتي في هذه النبذة الاشارة اليهم الخ

Dass 'Abd erraūf elmonāwī † ^{1081/1622} der Verfasser sei, lässt sich aus der Erwähnung seines Werkes, Klassen der Çufis und aus der Zeit der Abfassung im J. 1030 Ramadān (1621) schliessen, sowie daraus, dass er über den hier behandelten Eššā'rānī einen besonderen Artikel verfasst hat.

Nachdem er einen Ueberblick über die Werke desselben gegeben, giebt er ein Verzeichniss der Çüfts und Lehrer, deren Schüler derselbe gewesen, und deren Lehrer, und auch anderer hervorragender Zeitgenossen, bei denen er grade nicht gehört (فقراء مجازيب وصحابة ومشايخ) شيوخه الذين اخذ عنهم وأقرانه الذين لم ياخذ عنهم.)

Dies Verzeichniss ist hauptsächlich dem Schlusstheile seiner الطبقات الكبرى للصوفية entnommen (Lbg. 308, f. 175^b ff., 10. Klasse).

Zuerst behandelt der Verf. f. 2^a unten den الشيخ الصالح الشيبيني 3^a; 955/1548; + الشيخ الصالح مروان 975/1667; + الشيخ الصالح نصير الدين 922/1516 u. s. w.

Die einzelnen Artikel eingeführt durch ومنه. Darunter ausführlicher über السيوطي 911/1505 gesprochen f. 11^a—12^b.

Zuletzt f. 29^a: نور الدين الطحلادي المالكي und ناصر الدين الصعيدي المالكي.

Schluss f. 29^b: بل لم يزل مكبًا على العلم والعمل محبًا للاختمول رضى الله تعالى عن الجميع وعنا وعن المسلمين.

Im Ganzen 143 Artikel.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift von نظام بن محمد بن نظام um 1031/1522.

10113. Pm. 5.

1) f. 1—30.

119 Bl. 4°, 13 Z. (22 × 16¹/₂; 16¹/₂ × 12¹/₂^{om}). — Zustand: ziemlich unsauber, auch wasserfleckig am Rande, an mehreren Stellen ausgebessert. F. 23. 24. 28 schmutzig. — Papier: weislich, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfaesser f. 1^a von späterer Hand:

تاريخ مناقب السيد شعبان الرفاعي ومولده لشهاب الدين احمد البصري

Darunter (so auch in der Vorrede f. 2^a):

انيس الخزون والسر المكنون

nebst Verfaesser:

شهاب الدين ابن احمد البصري

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اختار لخدمته من اصطفاه من عباده وجذب الي جنابه من احب فاسرع اليه في جذابه . . . قال الفقير الي الله تعالى

شهاب الدين ابن احمد البصري مولدا والشافعي مذهبا والرفاعي مشربا سألني بعض الحبتين عفى الله عنهم ان اجمع من البستان وردة ومن البحر قطرة من فضائل استاذ الطريقة وشيخ الحقيقة صاحب الدلائل والبرهان . . . انسيد شعبان . . . فامتثلت الي ذلك طالبا فيه الثواب الخ

Ueber die Gnadengaben und Thaten des frommen Çüft Sa'bân ben moHAMMED ben çaliH ben hasan *errufa'i elhoseini* † 1005 Ramaðân (1597), von *Šihâb eddîn ben aH-med elbaçri*.

Die Darstellung beginnt mit der durch ihn bewirkten Zustopfung einer Quelle, deren Ausflusse für die anliegenden Felder oft lästige Ueberschwemmung verursachte; f. 2^b: ومن ابتداء اظهاره اسراره انه قدس الله تعالى سره ونفعنا الله به كان في قرية من قري بالبصرة تسمى قرية ابي الخيصب الخ

Sein Name ist (f. 27^b):

السيد شعبان بن محمد بن صالح بن حسن بن حسين بن يوسف بن رجب بن شمس الدين بن ابي العباس بن احمد الكبير الرفاعي بن ابي الحسن علي بن يحيى بن ثابت بن حازم بن احمد بن علي بن حسن بن مهدي بن محمد بن حسن بن حسين بن احمد بن موسى الثاني بن ابراهيم المرتضى بن موسى الكاظم . . . ابن الحسين بن علي بن ابي طالب

In dem Werke kommen viele Gedichte, zum Theil etwas längere, vor.

Schluss f. 29^b: واخذ عليه العهد وتاب الي الله من ساعته وهذا من بعض كراماته . . . وكراماته لا تحصى نعمده الله برحمته امين، تم

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1178/1762.

10114. Lbg. 197.

133 Bl. 4°, 23—26 Z. (23 × 17; 20—22 × 14—15^{om}). — Zustand: wasserfleckig im Anfang, dann im Rücken. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a (und Vorwort f. 2^a, 1):

القول المختار في ذكر الرجال الاخير

Verfaesser:

فايد بن مبارك الازهري الحنفى

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي فضل من شاء . . . بما شاء من الفضائل . . . وبعد فيقول . . . فايد . . . الأزهرى، قد كنت فيما سلف الفت وركات جمعت فيها بعض مشايخى الخ

Aufzählung seiner Lehrer und auch anderer Zeitgenossen, besonders Çufis, mit biographischen Daten, von Fäid ben mobārek el-miçri elazhari † 1016/1607 (No. 647). Er schickt einige Kapitel über Mohammed, dessen Jünger u. Nachfolger voranf. Im Ganzen 7 Kapp.

1. ذكر نسب النبى صعم وشىء من f. 2^a باب 1. معجزاته الخ
2. في ذكر الخلفاء الاربعة 9^a باب 2.
3. في ذكر بقية العشرة المبشرين 18^a باب 3.
4. في ذكر بعض مناقب الائمة الاربعة المجتهدين 20^a باب 4.
5. في ذكر مشايخى الذين اخذت عنهم 27^b باب 5. العلم بالجامع الأزهر
6. في ذكر من ادركتهم بالجامع حال المجاورة 84^a باب 6.
7. في ذكر جماعة من الاولياء الصالحين 90^a باب 7. (letztere aus verschiedenen Zeiten; zuerst † 87/667 اويس القزنى und zuletzt f. 131^b: † 988/1527 ابو السعود الجارحي

Schluss f. 132^b: فاخذتها منه وتبركت بمسماها وهذا وجعلتها عندي اياما ثم دفعنها الي صاحبها وهذا آخر ما تيسر لي جمعه في هذا الكتاب . . . ان يجعله خالصا لوجهه الكريم انه هو الرؤوف الرحيم،

Schrift: ziemlich gross, geläufig, vocallos. Arabische Foliierung; auf f. 89^a folgen 4 leere ungezählte Seiten. — Abschrift im Jahre 1196 Rabī II (1782) nach der des Verfassers vom Jahre 1089/1671.

10115. Spr. 838.

4) f. 80—85.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 80^a: مناقب الاستاذ العارف قدوة ذوي السلوك والمعارف ولتى الله تعالى سيدي الشيخ محمد العلمي القدسى،

Verfasser f. 80^a:

محمد بن الملا ابراهيم بن امة

Anfang f. 80^b: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام . . . وبعد فاحب العبد الفقير محمد بن

امة ان اجمع بعض شىء من مناقب الاستاذ مولانا وقدوتنا . . . الشيخ محمد العلمي،

Diese biographische Schrift über den çufischen Dichter und Gelehrten Mohammed ben 'omar ben mohammed ben sa'd eddin el'alemi elqodsī † 1088/1628, von Mohammed ben elmollā ibrahim ibn amma, zerfällt in 3 Kapitel.

1. فيما وقع للشيخ في ابتداء دخوله الطريق 80^a باب 1.
2. فيما وقع له من الكرامات في حال حياته 83^b باب 2. وبعض شىء من اخلاقه وحسن سيرته وذكر مصنفاته
3. في ذكر شىء من كلامه ونصايحه باب 3.

Das 3. Kapitel fehlt hier.

10116. We. 333.

3) f. 67—79.

8°, 23 Z. (Text: 14 1/2 × 10^{cm}). — Zustand: fleckig oben am Rande. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 67^a:

هذه رسالة في ترجمة سيدنا . . . القطب الغوث ابي محمد الشيخ عبد الله بن علوي الحداد الحسيني

Verfasser fehlt.

Anfang f. 67^b: الحمد لله الذي انعم علينا بنعمة الايمان وهدانا بالفصل والجود والاحسان . . . اما بعد فقد ورد في الحديث الشريف عن ابي هريرة رة قال قال رسول الله الخ

Biographie des Çufi 'Abdallāh ben 'alewi ben ahmed elhaddād elhoseini, geb. 1044/1634, † 1182/1720. Sein vollständiger Name ist: السيد عبد الله بن علوي بن احمد بن عبد الله بن محمد الحداد بن علي بن احمد بن ابي بكر . . . بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علي زين العابدين ابن السبط الامام الحسين بن علي بن ابي طالب،

Schluss f. 79^b: وسبحانك اللهم تسبيح ذاك شكور لمن ارجي جميل سنوره

وبها تم الكتاب والحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله وصلي الله الخ

Schrift: gross, flüchtig, ziemlich deutlich, vocallos. — Abschrift vom Jahre 1128 Rabī II (1716).

10117. We. 1730.

10) f. 90^b—91.Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel-
überschrift:

ترجمة شيخنا العارف المنلا الياس

Anfang: هو التقى الزاهد . . . الياس بن

ابراهيم الكردي الكوراني الشافعي رة كان على غاية
من الزهد لا يدخر شيئاً ومهما رزقه الله تعالى ينفقه الخ

Biographischer Artikel über

الياس بن ابراهيم بن داود بن خضر الكردي
الكوراني الدمشقي الصوفيIljās ben ibrahīm ben dāwūd elkurdi
elkaurānī war geb. im J. 1081/1622 (1047) und
starb im J. 1188/1726 (No. 1537).Derselbe ist ausgezogen aus dem ثبت des
احمد افندي المنيني s. No. 270.

10118. We. 393.

36·Bl. 8°, 19 Z. (17 × 12¹/₂; 12 × 7¹/₂cm). — Zu-
stand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich
dünn. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:فيض السر المداوي في بهجة الشيخ احمد
النحلاويebenso in der Vorrede f. 5^a. Verfasser f. 1^a:عبد الله بن عمر الطرابلسي
(s. Anfang.)Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي امدّ اهل العناية
بالامدادات العلمية ومآخهم حين قربهم من جنابه بالمواهب
الالهية . . . وبعد فيقول اسيف البال اسير الحال . . .
عبد الله بن عمر بن محمد الطرابلسي . . .
لما فاضت علينا حياض النعم الفايقة ولاحت لنا
بوارق المنن العابقة بالانتماس الخBiographie des Çift Ahmed ben murād
ben ahmed ennahlawī, geb. 1081/1670, † 1157/1744,
von 'Abd allāh ben 'omar ben moḥammed
ettarābulusī † 1154/1741. Er hat dem Werke,
das mit viel Rhetorik geschrieben ist, viele
(kleinere) Gedichte und Verse, oft von ihm
selbst, einverleibt.في اثبات كرامات الاولياء نفعا الله بهم 5^a مقدمة
في ذكر مولده ومنشأه وذكر حاله وخصاله 8^b فصل
في شمائله المنيفة واخلاقه اللطيفة 10^a فصل
في نبذة من كراماته 18^b فصلZum Beschluss giebt der Verf. einen Artikel
über ihn, den er entnommen hat dem Werkeالعيان الغنى عن التهذيب في بيان سنى احوال المجاذيب
des مصطفى الصديقي 1182/1749 f. 35^a ff.Das Vorhandene schliesst in diesem Artikel
f. 36^b die Entsagung in تلك المسالك والقصد من
ذكرهم التنبه لا الاستيفاء فان الاول حظ النبوة،

Das Uebrige fehlt.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig (ausser Bl. 36),
fast vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift e. 1200/1785.Ein biographischer Artikel über den çüfi-
schen Gelehrten Muçtafā ben kemāl eddīn
ben 'alī ben kemāl eddīn elbekrī eç-
çiddīqī elḥalwātī, geb. 1099 Dū'le. (1688),
† 1162/1749 (1161), steht in We. 431, f. 26—30
und ein anderer in We. 333, 6, f. 156—163^a.

10119.

Biographien anderer Çüfis sind:

- 1) über معروف الكرخي † 200/816 von ابو الفرج
und مناقب † 587/1201, u. d. T. ابن الجوزي
† 1019/1610, u. d. T. محمد بن عبد الرحمن الكصريمي
مواهب البراءة في مناقب الشيخ معروف u. d. T.
- 2) über ابو يزيد البسطامي † 261/876, u. d. T. كتاب النور
- 3) über ابو الحسن الشاذلي † 666/1268, u. d. T. الدر
الحسن and درة الاسرار
- 4) über denselben von محمد بن محمد بن
† 1206/1791, u. d. T. محمد بن عبد الرواق مرتضى
تنسيق قلائد المنن في تحقيق كلام الشاذلي ابي الحسن
- 5) über بهاء الدين النقشبندى (No. 2188) von
um 786/1388, u. d. T. صلاح الدين ابن مبارك البخاري
und انيس الطالبين وعدة السالكين u. d. T. † 816/1418.
von السيد الشريف الجرجاني
- 6) über الملا عمر بن محمد باحسين
† 1088/1628, u. d. T. القادر بن شيخ العيدروس
قرا العين في مناقب المولي عمر بن محمد باحسين

- 7) über تاج العارفين محمود بن اشرف الجشتى von تاج الدين بن زكرياء بن سلطان النقشبندى تحفة السالكين في ذكر تاج العارفين. † 1060/1640, u. d. T.
- 8) über عبد الغنى ابن النابلسى † 1148/1780 von كمال الدين محمد الغزى العامرى الورد القدسى والوارد الانسى في ترجمة. u. d. T. العارف عبد الغنى النابلسى

b) Ueber einzelne Gelehrte aus verschiedenen Fächern.

10120. Spr. 291.

25 Bl. 8°, 17 Z. (21³/₄ × 15; 15 × 10¹/₂cm). — Zustand: wurmstichig, fleckig und nicht recht sauber. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1^a:

هذا كتاب محاسن المساعي في مناقب الامام ابى عمرو الازاعى

so auch in der Unterschrift. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد . . . اما بعد فهذه نبذة من مناقب الامام ابى عمرو عبد الرحمن بن عمرو بن جهمد بضم الياء المتثناة تحت وسكون الحاء المهملة وكسر الميم كذا قيده ابن خطيب الدهشه وغيره الازاعى الخ

Biographie des Rechtsgelehrten 'Abd errahmān ben 'amr ben juhmid elauzā'i abū 'amr geb. 88/707, † 167/774. Schliesslich werden einige Trauergedichte auf ihn mitgeteilt, die längsten von ابو محمد عبد الله بن عبد الرحمن القدسى und von تاج الدين ابو الكرم عبد اللطيف بن شمس الدين محمد الياصوفى

Schluss f. 25^a:

هذا حال لا حال بعدما قبض الاله وليه الازاعى فهذا ما يشره الله تعالى على يد العبد الفقير . . . وارجو من الله تعالى ان ينفعى به ومن بلغ من المسلمين انه جابر المنكسرين وسميته محاسن . . . الازاعى

Schrift: ziemlich gross, etwas steif, deutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1048 Gōmādā II (1638) von زين الدين بن تقى الدين بن عبد الرحمن الخطيب

Nicht bei HKh.

10121. Spr. 492.

5) f. 74—87.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 74^a:

كتاب المرحمة الغيثية بالترجمة الليثية لشهاب الدين ابى الفضل احمد بن على العسقلانى الشافعى الشهير بابن حجر

الحمد لله الذي فصل بعض: Anfang f. 74^b: خلقه على بعض درجات والصلوة والسلام . . . اما بعد فان جماعة من الاخوان التمسوا منى افراد مختصر من اخبار فقيه الديار المصرية ابى الحارث الليث بن سعد وشيئا من عوالي حديثه

Auf Wunsch von Freunden hat Ibn Baġar el'asqalāni † 862/1448 (No. 1394) einen Lebensabriss des Rechts- und Traditionskundigen Elleit' ben sa'd ben 'abd errahmān el-fahmī elfārisī abū 'lġarīf † 176/791 verfasst und einige seiner Traditionen mitgeteilt.

Das Werkchen ist in 8 Kapitel geteilt, deren Uebersicht f. 74^b u. 75^a.

1. في ذكر نسبه ونسبته ومولده وبلدته 75^a باب
2. في ذكر طلبه للعلم ورحلته واسماء بعض 76^b باب
3. شيوخه وصفة مبدأ امره ونشأته
4. في مهارته في شبابه وتحريه اسباب المروءة 78^b باب
5. ومكارم الاخلاق في جميع اسبابه
6. في ثناء الائمة عليه بالصفات الجميلة وبيان 81^b باب
7. سعة حفظه وكثرة علومه الجزيلة
8. في عظيم مقداره عند الخلفاء وغيرهم 83^a باب
9. من الاحرار والخلفاء
10. في معرفة بعض الاخذ من الحديث عنه 85^b باب
11. والاشارة الي بعض المقتبس من لفقته منه
12. في بيان وقت وفاته ومقدار عمره عند مماته 87^a باب
13. في سياق عوالي حديثه الدالة على رفيع 88^a باب
14. قدره في قديم امره وحديثه

وقد عاش: Das 7. Kapitel schliesst f. 87^b: هو احدى وثمانين سنة على ما بينت من مولده ووفاته فتناسب الامر بعضه مع بعض والله المستعان

Das 8. Kapitel fehlt. Ein Ersatz ist vorhanden in Spr. 492, 4. — HKh. V 11781 (wo aber fälschlich der Titel: المرحمة الغيثية).

10122. Pm. 505.

19) f. 67^b—70^a.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel fehlt. Verfasser fehlt. Es ist ohne Zweifel:

عبد الله بن صالح الجحرائي

فائدة مشايخ ثقة الاسلام ابي جعفر: **محمد بن يعقوب الكليني** الذين روي عنهم في الاوائل الاسناد جماعة وهم محمد بن يحيى العطار الخ

Aufzählung der Gelehrten, bei denen der *Ši'ite* Mohammed ben ja'qūb *elkulini* abū ḡa'far, um ³⁰⁰/₉₁₂ am Leben (No. 1855), (der Verfasser des الكافي) gehört und von denen er rawirt, und derjenigen, die von ihm in ihren Werken rawiren; und Bemerkungen über die Zuverlässigkeit der von ihm angeführten Traditionen; von 'Abdallāh ben ḡalīk elbah-rāni (um ¹¹³⁶/₁₇₂₈).

Schluss: ويعلم طريقته انه غير عامل بطريقة المتأخرين لان اكثر احاديث كتبه ضعيفة الاسناد على اصطلاحهم وانما صححها بطريقة آخر فتأمل.

10123. We. 329.

1) f. 1—42^a.

47 Bl. 8vo, 21 Z. (20³/₄ × 15; 14¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: fast lose im Deckel; ziemlich unsauber und besonders am Rücken fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel u. Verf. f. 1^a:

كتاب الفتح المواهبي في ترجمة الامام ابي القاسم الشاطبي

لشهاب الدين احمد القسطلاني

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي فضل بفضل فضل من اختار من اوليائه المقربين والابرار وفض لهم ختم غوامض المعاني وسراير الاسرار . . . وبعد فهذه منحة من منح الفتح المواهبي تنبئ عن لحة من سيرة ابي القاسم الشاطبي الخ

Biographie des Qoranleers Elqāsim ben firruh *esšāṭibi*, geb. ⁵⁸⁸/₁₁₄₈, † ⁵⁹⁰/₁₁₉₄ (No. 487) in 10 Kapiteln (deren Uebersicht f. 2^a), von Ahmed *elqasṭallāni* † ⁹²⁸/₁₅₁₇ (No. 1210),

welcher, nach der Unterschrift, sein Werk im Jahre 913 Šawwāl (1508) vollendet hat. (Vgl. auch Pm. 474, f. 178^a ff.).

1. في التعريف باسمه وكنيته ونسبه ونسبته f. 2^a باب
2. في ذكر مولده ونشأته واسماء بعض شيوخه 4^b باب
3. وطلب العلم ورحلته
4. في ذكر تناء الأيمة عليه بالادصاف الكريمة 6^b باب
5. وسعة حفظه وكثرة علومه الجسيمة
6. في ذكر شهادة الناس بولايته ومحاسن 7^b باب
7. اخلاقه وزهده وعبادته وبعض ما له من الكرامات وخوارق العادات
8. في ذكر تأليفه البديعة المثل المديعة المنال 9^b باب
9. في ذكر الاسانيد السنية بالقصديتين 18^b باب
10. اللامية والرائية
11. في ذكر من علمته شرحها او نسج 20^b باب
12. علي منوال اولهما وذكر اسانيد المتصلة بهم
13. في سرد اسماء من حضرني ممن اخذ 24^a باب
14. عنه من الأيمة الاعلام علماء الاسلام وطبقاتهم العلية واحوالهم المرضية
15. في ذكر وفاته ونقلته لرياض روضته 26^a باب
16. في احاديث عاليات روينها من طريق 31^a باب
17. الامام الشاطبي وغيره منها موافقات الأيمة المصنفين الثقات

Schluss f. 42^b (Basit):

تلك السعادة ان تلتم بساحتها فحظ رحلك قد عوفيت من تعيس فهذا آخر ما من الله به علينا من فيض المكارم . . . والله اسأل ان يجعل ذلك خالصا لوجهه الكريم . . . وان يصلي ويسلم علي سيدنا محمد . . . وآله كله والصالحين ابد الابد والحمد لله رب العالمين.

Schrift: ziemlich klein, breit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschrift und Stichwörter roth. Nach f. 20 und 24 ist je ein Blatt beim Foliiren übersprungen (jetzt 20^b. 24^b). — Abschrift v. J. 925 Gom. II (1519) in Konstantinopel, von عبد القادر بن قاسم المنوفي.

Folierung unten am Rande. — HKh. IV 8893.

In Glas. 37, 1, f. 4^a ein biographischer Artikel über مسعود بن علي بن مسعود القزى العنسي gest. ⁶⁰⁴/₁₂₀₇.

10124. We. 1778.

8) f. 47—50.

8°, 21 Z. (19 × 13½; 15 × 8cm). — Zustand: gut, f.49^a an dem dort breiteren Rande beschrieben. — Papier: gelb, dick, glatt. — Titel f.47^a:

كتاب ترجمة الامام ابي القاسم الرافعي رحه

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 47^b: ترجمة الامام امام الدين ابي القاسم الرافعي رحه جمع الفقيه الامام . . . الشيخ نقي الدين محمد بن الشيخ جمال الدين رافع بن ابي محمد بن محمد السلامي الشافعي

Ein biographischer Artikel über den Juristen Abū 'lqāsim *errāfi*'i gest. 628/1226 (No. 4470), von Mohammed *ben rāfi*' ben hağras ben mohammed *essallāmī elmiçri eddimasqī esšāfi*'i taqī eddin abū 'lme'ālī ben ġemāl eddin, geb. 704/1804, † 774/1872.

Schluss f.50^a: قال لله تسعة وتسعون اسما مائة الا واحدا من احصاها دخل الجنة انه وتر يجب الوتر

Schrift: ziemlich klein, aber stark, sehr gewandt, recht deutlich, vocalles. — Abschrift um 1700.

10125. We. 1742.

6) f. 140—207.

8°, 17 Z. (18½ × 13½; 12½ × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken; der Rand bisweilen ausgebeessert. — Papier: gelb, auch bräunlich, dick, glatt. — Titel und Verfasser f. 140^a:

ك ترجمه قطب الاولياء الكرام شيخ مشايخ الاسلام محبي الدين ابي زكرياء النووي

لابي الخير محمد بن عبد الرحمن السخاوي الشافعي

Anfang: الحمد لله الذي منح رجلا يسلموهم المنهاج ذكرنا به المجالس تعطر والقلب يحيى وفتح بتيسيره لهم اقفالا . . . وبعد فهذا جزء استوفيت فيه احوال شيخ الاسلام . . . محبي الدين النووي رحه ورضى عنا به وبلغ كلامنا في الخير منتهي اربه التي افردنا خادمه العلامة علاء الدين ابن العطار رحه

Ausführliche Biographie des vielseitigen Gelehrten Muhji eddin *jaħjā ennawawī* † 676/1277 (No. 1476), von Mohammed ben 'abd errahmān *essahāwī* † 902/1496 (No. 2849). Der

Verfasser hat das Werk des *علاء الدين ابو الحسن*

علاء الدين ابو الحسن *علي بن ابراهيم بن داود ابن العطار* 724/1824, welches betitelt ist *تحفة الطالبين*, zu Grunde gelegt und mit vielen Zusätzen versehen, welche er kenntlich macht durch vorgesetztes *قلت* und abschliessendes *انتهى*. Dies Grundwerk kann nicht, wie HKh. II 2609 angiebt, im J. 770 verfasst sein, sondern um 700 oder 710.

Schluss f.207^b: فرجعوا وحوطوا على قبره حجارة فرجوا الدواب فرحم الله ثراه ويرد مصححه ورضي عنه وجزاه عن المسلمين افضل الجزاء وحشرنا معه مع من اصطفاه ونفعنا به انه على كل شيء قدير

Ueber seine Schriften wird besonders ausführlich gehandelt.

Schrift: ziemlich grosse, kräftige Gelehrtenhand, gleichmässig, vocalles, oft auch ohne diakritische Punkte. Stichwörter roth. Am Rande bisweilen Zusätze. — Abschrift aus der Handschrift des Verf., um 900/1494. Nach der Bemerkung f. 140^a oben (mit rother Dinte) ist der Titel und einige Randbemerkungen von der Hand des Verf. selbst.

F. 208^b enthält eine Notiz, nach den Angaben der *عائشة*, über die Vermögenslage Mohammeds bei seinem Tode.

10126. We. 1807.

4) f. 53—68.

8°, 29 Z. (20 × 14½; 14 × 9cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel f. 53^a:

المنهاج السوي في ترجمة الامام النووي

so auch im Vorwort. Verfasser f. 53^a:

عبد الرحمن السيوطي

Anfang: الحمد لله العزيز الحكيم الرؤوف الرحيم ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم . . . هذه اوراق فيها ترجمة الشيخ الامام شيخ الاسلام ولي الله تعالي محبي الدين ابي زكرياء النووي رحه ذكرت فيها بعض مناقبه الكريمة رحه

Biographischer Artikel über denselben Ennawawī, von Ġelāl eddin 'abd errahmān *assojūfi* † 911/1506. Die Angabe seiner Schriften f. 57^b ff.; etwas von seinem Briefwechsel f. 60^b (ذكر شيء من مكاتباته); Trauergedichte auf ihn f. 63^b ff. Zuletzt einige dahin gehörige فوايد f. 66^a.

Schluss f. 68^a: قال رسول الله صم من طلب الشهادة صادقا من قلبه اعطيتها ولو لم تصبه اخرجه مسلم وقد ختمنا بهذا الحديث كتابنا رجاء ان يجتم لنا بالشهادة وان يجعلنا من الذين لهم الحسنى وزيادة، وهذا آخره والله اعلم اللهم صل علي سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم امين

Schrift: klein, ziemlich fein, gewandt, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift von عبد الرحمن im J. 1201 Dhū'ḥiǧge (1787).

10127. Spr. 1966^{m-r}.

3) f. 11.

Format etc. und Schrift wie bei 2) (etwas kleinere Hand). — Titel fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين اللهم صل وسلم علي سيدنا محمد . . . أما بعد فلما كان لشيخي وقدوتي الي الله تعالي الامام الرباني ابي زكرياء يحيى بن شرف الحزامي النواوي . . . علي من الحقوق المتكاثرة الخ

Biographischer Artikel über denselben Ennawawi, von einem seiner Schüler (wie es scheint). Derselbe bricht hier f. 11^b mit den Worten ab: فانتهى والدي والجماعة علي صوتي بالنسبيح فقامت الي باب المدرسة فوجدته

Lbg. 557, f. 1^a enthält ein Trauergedicht auf Ennawawi. — Eine Biographie desselben von seinem Schüler علي بن ابراهيم ابن العطار ^{† 724/1324} (s. No. 10125) und ein kurzer Artikel über ihn und البلغيني von Essojūti.

10128. Lbg. 158.

90 Bl. 8°, 20 Z. (21 1/4 × 15; 15 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 1. 2 der Rand ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, diok. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

الكواكب الدرّية في مناقب المجتهد
ابن تيمية

Verfasser:

مرعي بن يوسف الكرمي الحنبلي

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلى . . . وبعد فهذه فوائد لطيفة وفوائد شريفة في مناقب شيخ الاسلام . . . احمد تقى الدين بن تيمية الخ

Biographie des gelehrten Ibn teimajja (teimijja, hier timijja) ^{† 728/1328} (No. 2082), aus verschiedenen Biographien zusammengetragen, von Mar'i ben jūṣuf *elkarmī* ^{† 1088/1624} im J. 1027 Rabr' II (1618) verfasst. Zerfällt in mehrere ungezählte Abschnitte. Zuletzt auch viele Trauergedichte auf ihn. — Schluss f. 90^b: وتعداد تصانيفه مما يبلغ مجلدات رة ونفعنا به امين

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Bl. 1. 2 etwas flüchtig ergänzt. — Abschrift von احمد بن عبيد الحجابي الحنبلي im J. 1176 Dhū'ḥiǧge (1763). — Collationirt.

10129. WE. 157.

74 Bl. 8°, c. 16 Z. (18 × 13; 13 1/2 × 10 1/2^{cm}). — Zustand: am Rücken wasserfleckig, nicht recht sauber. Oben am Ende ein Wurmetich. — Papier: bräunlich, stark, etwas glatt. — Einband: schöner Hlbfrzbd. — Titel f. 1^a:

الرد الوافر على من زعم ان من سمى
ابن تيمية شيخ الاسلام كافر

ebenso f. 71^b am Schlus. Verfasser f. 1^a:

محمد بن ابي بكر عبد الله بن محمد بن احمد

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي رضي الاسلام لمن احب ديننا وغرس الايمان في قلوبهم فاثمرت باخلاص طاعته فنونا واعانهم على عبادته . . . أما بعد فان الله عز وجل وله المنة العظمي اكمل هذا الدين وتتمه حكما وانشأ الي ذلك في كتابه المنزل علي خير مرسل الخ

Alphabetisch geordnete Aufzählung derjenigen angesehenen Männer und Gelehrten, die den Ibn teimajja nicht als Ketzler ansehen und nicht denjenigen beistimmen, die auch diejenigen, die denselben Šeiḥ elislām nennen, für Ketzler erklären, sondern die ihn als Imām und als Šeiḥ elislām ansehen und so nennen; von Moḥammed ben 'abd allāh ben moḥammed ben aḥmed ben moḡāhid elqaiṣt eddimasqī elḥamawī eššāfi'ī šems eddīn ibn nāṣir eddīn elḥāfi'ī, geb. ^{777/1376}, ^{† 842/1436}, (vergl. No. 1509). Zuerst werden diejenigen aufgeführt, die Moḥammed heissen, dann die anderen alphabetisch, nebst biographischen Angaben.

Der zuerst besprochene ist f. 12^b: فتح الدين: أبو الفتح محمد بن أبي عمر محمد بن أبي بكر محمد بن أحمد بن عبد الله بن محمد بن يحيى بن أبي القسم ابن سيد الناس اليعمرى الأندلسي أبي القسم (geb. 671/1272, † 784/1388).

Das Werk wird mit einer Qaṣīde des Abu al-Ḥusn ʿAlī ben Muḥammad ben Sulaymān ben Ḡanīm al-Muqaddasī † 787/1386 beschlossen. Dieselbe (20 Verse lang) beginnt f. 69^b (Ḥāfiḥ):

أتى حبر مضى واتى إمام فأجعت فيه ملة الإسلام
und schliesst:

فلقد كان بادراً في بنى الدهر وحسناً في أوجه الأيام

Am Ende fehlt 1 Blatt.

Nach Beendigung des Werkes giebt der Verfasser ein Verzeichniss der zahlreichen Hörer, mit denen er das Werk ganz oder zum Theil gelesen, in den Jahren 885/1481 und 886/1482.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, nicht ganz leicht, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Autograph des Verfassers. — Am Rande oft Zusätze der Verfassers. — HKh. III 5906 (mit der Abweichung: (ان من أطلق علي ابن تيمية).

Ein biographischer Artikel über den Qorān-gelehrten u. Historiker Šems eddīn moḥammed eddēhebi † 748/1347, in Glas. 32, 1, f. 2^b—4.

Desgleichen über محمد بن أبي بكر بن عمر القرشي الخزومي الأسكندري ابن الدماميني بدر الدين nebst Angabe seiner Schriften, in Mq. 180^b, f. 99^a. (Ibn eddemāminī, geb. 768/1362, starb 827/1424).

10130. We. 326.

3) f. 175—179^a.

Format etc. n. Schrift wie bei 2). — Ohne Titel.

قال استاذي الشيخ الامام قال العالم . . . أبو الفضل محمد بن قاضي شهبة الاسدي الشافعي . . . الحمد لله علي قصاته الذي لا يدافع وحكمه الذي لا يمانع وامره الذي اذا برز لا يراجع . . . وبعد فقد ذكرت في هذه الاوراق شيئاً من ترجمة شيخى واستاذي ووالدي تغمد الله برحمته والرضوان وطرفاً من ابتداء تصديهِ للنفع العام والخاص وذكر بعض مجموعاته ومؤلفاته الخ

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Biographie des Taqī eddīn ibn qadī šohbe † 861/1447 (No. 10010), nebst Angabe seiner Schriften, von dessen Sohn Abu 'lfaḍl moḥammed † 874/1469.

Schluss f. 179^a: فرحمه الله تعالى رحمة واسعة ووالده الجنة بمنه وكرمه وهذا ما تيسر من ترجمة شيخ الاسلام الشيخ تقي الدين ابن قاضي شهبة رضوان الله عليه

Etwas vocalisirt. — Abschrift c. 870/1466.

10131. Spr. 256.

98 Bl. 8vo, 28 Z. (18^{1/2} × 13^{3/4}; 13^{1/4} × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a (mit blasser Dinte):

معجم الشيخ الامام . . . نجم الدين المدعو عمر ولد الحافظ العلامة النقي بن فهد المكي بخط ابنه العزرة، وولده العز شيخ بعض مشايخ ابي وهو العلامة الشيخ ناصر العزاري فاروي جميع هذه المرويات عن والدي وجدتي عن الشيخ ناصر عن العز عن ابيه عن جميع مشايخه المذكورين في هذا الكتاب وعن جدي عن البرهان العمادي عن العزرة

Alphabetisches Verzeichniss der Lehrer und Lehrerinnen des 'Omar ben moḥammed ben moḥammed ben moḥ. ben moḥ. ben 'abdallāh ben fahd elmekki elatari es-šāfi'i nejm eddīn ben taqī eddīn, geb. 812/1409, † 885/1480.

Das Vorliegende ist der Unreinschrift des 'Omar ibn fahd von seinem Sohne 'Izz eddīn abū 'lḥair 'abd el'aziz ben 'omar † 921/1516 entnommen und enthält Biographien von 317 Šeiḫs und 50 gelehrten Frauen. Derselbe hat, nach der Unterschrift, diese Arbeit im J. 871 Gomādā I (1466) beendet. Die von ihm fortgelassenen 137 (nämlich 120 Šeiḫs und 17 Frauen) sind von Abu al-Ḥusn ʿAlī (er war Stundenrufer an der Hauptmoschee von Ḥaleb) aus der Unreinschrift ausgezogen und zusammengestellt: sie sind enthalten in Spr. 255.

Anfang f. 1^b: قال الشيخ الامام المحدث الحافظ محمد المدعو عمر بن فهد المكي الاثري في اول نسخته

ومن خطه نقلت ' الحمد لله الذي وفقنا لخدمة
حديث خير المرسلين وجعلنا بهذا افضل من الامم
الماضين . . . وبعد فلما وثق الله سبحانه وتعالى كاتب
هذه الاحرف محمد المدعو عمر بن محمد بن محمد بن
ابي الخير محمد بن فهد الهاشمي المكي الاثري . . .
لطلب الحديث والرحلة الي الديار المصرية والشامية
ولقى بها بقية من الشيوخ الخ

Dies Werk umfasst also die Biographien
der Gelehrten, die 'Omar auf seiner Reise in
Aegypten, Syrien, in Mekka, Elmedina und
sonstwo gesehen hat.

Das Werk beginnt f. 1^b: الشيخ الاول من
المدينة الشريفة، ابراهيم بن احمد بن محمد بن
محمد بن محمد الحائدي الخ 851/1447 †

Der zuletzt behandelte (No. 317) ist f. 89^b:
يونس بن حسين بن علي بن محمد بن زكرياء الزبيري
الواحي الجرار الخ

F. 90^a فصل النساء، الشبيخة الاولى من مكة
المشرفة، اسمية ابنة جابر الله بن صالح بن ابي
المنصور احمد بن عبد الكريم الخ

F. 98^b die letzte (No. 50): هديّة بضم الهاء
وفتح الدال المهمة وتشديد الباء المثناة من تحت
كان اسمها ام الهدي فحقت الخ 860/1456 †

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gedrängt, etwas
grade, in einander gezogen zum Theil, vocallos, oft ohne
diakritische Punkte, Ueberschriften und Stichwörter roth.

Abschrift um 950/1543, wie es scheint, von
ابو الفتوح علي بن ناصر الغزالي. Dieser hatte
von seinem Vater (und auch Grossvater) die
Riwäje des Werkes erhalten; der Vater aber
hatte es in Vorlesungen gehört bei einem Ge-
lehrten, dessen Lehrer es bei dem Verfasser
'Izz eddin selbst gelesen hatte.

10132. Spr. 255.

20 Bl. 8vo, c. 30—36 Z. (20^{2/3} × 14; o. 18 × 12^{om}). —
Zustand: zieml. gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Ein-
band: Pappbd mit Kattonrücken. — Titel fehlt: er ist etwa:

ذيل معجم مشايخ نجم الدين عمر ابن فهد
Verfasser fehlt; es ist:

ابو الفتوح علي

Anfang f. 1^a: الحمد لله وكفى وسلام على عباده
الدين اصطفى وبعد فهذا جزء بيضت فيه ما بقى
في مسودته معجم المحافظ ابي الخير ابن فهد المكي
من اسماء شيوخه والحقته بما بيضه ولده المحافظ عز
الدين رحمهما الله تعالى،

Dies ist das ganze Vorwort.

Ein alphabetischer Nachtrag zu dem so
eben besprochenen Werke: s. Spr. 256.

Derselbe beginnt mit ابراهيم بن الحسن بن
ابراهيم بن عبد الكريم العرابي 841/1497 †

F. 17^a folgt ein Verzeichniss gelehrter Frauen.

Der letzte Artikel f. 20^b: هبة الله بنت عبد
الله الحبشية متولدة العلامة تقي الدين محمد ابن
فهد الهاشمي،

تم ما اسقطه ولد المؤلف

Schrift: ziemlich klein, dünn, flüchtig ineinander-
gehend, schief, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. —
Abschrift c. 960/1543.

We. 282, f. 221. 222 enthält 2 kurze bio-
graphische Artikel.

1) f. 221^a über: الحافظ ابن عبد الهادي المقدسي
الحنبلّي جمال الدين يوسف بن حسن بن احمد
† 909/1603.

2) f. 222^a (auf den inneren hinteren Deckel
geklebt): الشمس محمد بن طولون الحنفي
وهو شمس الدين محمد بن علي الشهير بابن
طولون الدمشقي الصالح الحنفي الامام المسند
المؤرخ النحوي الخ (geb. 880/1476, † 964/1547)

10133. Spr. 298.

7) f. 50—63. 27—49.

Format etc. und Schrift wie bei 1), aber kleiner. —
Titel und Verfasser f. 50^a:

كتاب التحدّث بنعمة الله تعالى
للجلال السيوطي

Anfang f. 50^a: الحمد لله وسلام على عباده
الدين اصطفى وبعد فان التحدّث بنعمة الله تعالى
مطلوب شرعا قال تعالى واما بنعمة ربك فحدّث
واخرج عبد الله بن احمد في رواية السنة الخ

Selbstbiographie des vielseitigen Gelehrten 'Abd errahmān ben abū bekr essojuṭī ḡelāl eddīn abū 'lfaḍl †^{911/1505}. Er führt zuerst mehrere Beispiele von Selbstbiographien an, wie لسان الدين ابن الخطيب, ياقوت, u. a.; ihrem Beispiele folge er, Gottes Gnade, die er an sich im Leben erfahren habe, dankbar schildernd.

Er beginnt mit seinem Vater f. 50^b: فصل، والدي هو الامام العلامة ذو الفنون الفقيه الرضى الحساب الاصولي الجدلي النحوي . . . كمال الدين ابو المناقب ابو بكر بن ناصر الدين محمد بن سابق الدين ابي بكر بن فخر الدين عثمان . . . بن الشيخ همام الدين الهمام الحَضْبِيّريّ الاسيوطي الخ

Er selbst ist geboren (f. 55^a) Anfang Raḡab des J. 849/1446. Bei Besprechung seines Namens und Aufführung der im Anfang des Islām ebenso benannten tritt f. 55^b unten eine Lücke ein; hier fehlen dieser Handschrift mehrere Blätter. Dann fährt er f. 56^a fort, aufzuzählen, was er (von Traditionswerken) gehört habe und führt f. 56^b seine Traditionslehrer (شيوخ الرواية) namentlich auf, in alphabetischer Reihe (mit احمد beginnend), mit Angabe ihres Todesjahres, 130 an Zahl. Dann theilt er in einem Abschnitte f. 60^b drei zehnerreihe Traditionen mit:

فصل، وقد وقع لي ثلاثة احاديث عشارية يبني وبين النبي صعم فيها عشرة انفس وهذا في غاية العزّة، und führt dann f. 61^b — 63 seine Biographie vom Jahre 869/1464 — 877/1472 weiter; sie hört f. 63^b, ult. auf mit den Worten: وقد مضى لي من العمر ثمان وعشرون سنة

Dann eine grössere Lücke; darauf folgt zunächst das Stück f. 27—29, welches beginnt f. 27^a: الله احمد وله الفضائل التي لا يبلغ العدّ حصرها واياه اشكر الفواضل . . . اخبرني جماعة من شيوخنا منهم شيخنا شيخ الاسلام قاضي القضاة علم الدين البلقيني وحافظ أحجاز تقى الدين ابو الفضل ابن فهد الهاشمي والشيخ جلال الدين ابو هريرة بن

ابي الحسن بن شيخ الاسلام سراج الدين ابن الملحق قال الاول والاخير حدثنا التتوخي الخ

Es behandelt den Ausspruch Mohammeds: احفظ الله يحفظك واحفظ الله تجده امامك وتعرف الي الله في الرخا يعرفك في الشدة واعلم ان ما اصابك لم يكن ليخطيبك وان ما اخطاك لم يكن ليصيبك وان الخلائق لو اجتمعوا على ان يعطوك شيئا لم يرد الله ان يعطيكه لم يقدرُوا على ذلك او ان يصرفوا عنك شيئا اراد الله ان يعطيكه لم يقدرُوا على ذلك وان قد جف القلم بما هو كائن الي يوم القيامة فاذا سالت فاسأل الله واذا استعنت فاستعن بالله فان النصر مع الصبر والفرج مع الكرب وان مع العسر يسرا

Daran schliesst sich die Besprechung des Ausspruchs: الكلام على هذا الحديث من وجوه الاول في بيان ما يتعلق به من جهة صناعة الحديث، هذا الحديث صحيح حسن مشهور اخرجه الترمذي — Nachweis der Aechtheit.

Dann f. 28^b: الوجه الثاني والثالث والرابع والخامس فيما يتعلق به لغة واعرابا ومعنى واستنباطا، Die sprachliche Erklärung.

Schluss f. 29^a: واشبعت الكلام على هذه القاعدة وفروعها في شرح الفية المعاني وفي الاشباه والنظائر ولله الحمد والمنّة

Unmittelbar darauf folgt das Verzeichniss seiner Schriften, in 7 Theilen (قسم)، mit der Ueberschrift f. 29^a:

ذكر أسماء المصنفات التي صنفتها وهي سبعة اقسام

القسم الاول ما ادعى فيه التفرد ومعناه 29^a قسم 1. انه لم يؤلف له نظير في الدنيا فيما علمت وليس ذلك لعجز المتقدمين عنه الخ 18 Schriften.

القسم الثاني ما ألف ما يناظره ويمكن العلامة 29^b ان ياتي بمثله وذلك ما تم او كتب منه قطعة صالحة من الكتب المعتبرة التي تبلغ مجلدا وفوقه ودونه، 50 Schriften.

القسم الثالث ما تم من الكتب المعتبرة الصغيرة 30^a الحجم التي هي من كراسيس الي عشرة 70 Schriften.

10134. WE. 20.

145 Bl. 8vo, 31 Z. (19 × 10^{1/2}; 19^{1/2} × 7^{cm}). — Zustand: einige Lagen lose; 2 grössere Wurmstiche. F. 8^b ist leer; es fehlt daselbst der Text. — Papier: gelblich, etwas glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

ترجمة العلامة السيوطي، لابي عبد الله
شمس الدين محمد الداودي المالكي

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام: Anfang: . . . وبعد فقد اردت ان اجمع ترجمة لشيخنا شيخ الاسلام الحافظ المجتهد . . . السيوطي الشافعي متسعة املؤها من ذكر شيوخه الخ

Ausführliche Biographie des Essojūtī, von Mohammed elhāfiṭ eddāwūdī elmiṣri elmalikī šems eddin † 945 Šawwāl (1539). Nach einer Notiz f. 1^a starb er kurz vor Beendigung des Werkes, an welchem das 10. Kap. fehlt. Dasselbe zerfällt in 10 Kapitel.

1. Kap. f. 2^a في اسمه واسم آيائه واجداده ونسبته
2. Kap. 5^a في مولده ومنشأته ومبدأ اشتغاله
3. Kap. 12^a واتصاله في الفقه بالامام الشافعي ربه وشيوخه الذين اخذ عنهم الدراية واجازوه بالتدريس
4. Kap. 24^a في طلبه للحديث ومشايخه في الرواية
5. Kap. 46^a من سمع عليهم ومن اجازوه وشي من مسوعاته وعوالي مروياته وادائه فريضة الحج واملائه وما ينضم الي ذلك من افتائه
6. Kap. 48^a في اسماء مصنغاته وما كتب عليها تقريبا
7. Kap. 63^b وقيل فيها مدحا وذكر نبذ بسيرة من التعريف بعلي مقامه في العلم
8. Kap. 75^b في اختياراته
9. Kap. 105^b في فتاويه المنظومة
10. Kap. 75^b ff. bis 77^b في نظمه العلمي
11. Kap. 75^b في نظمه غير ذلك وشي من انشابه وحكمه
12. Kap. 77^b في بعض مسائل مهمة حررها ونقحها
13. Kap. 77^b وافردا بالتاليف
14. Kap. 77^b في ذكر مرضه ووفاته وما عمل فيه من المراثي

F. 75^b ff. bis 77^b die Badr'ijje des Essojūtī. Schluss (des 9. Kap.) (Bast):

واشكر لاهل علوم الشرع ان شرحوا

لك الصواب وابدوا فيه تذكيرا

القسم الرابع ما كان كراسا ونحوه سوي جامل 30^b
100 Schriften. الفتاوي

القسم الخامس ما ألف في واقعات الفتاوي من 31^a
كراس وفوقه ودونه 80 Schriften.

القسم السادس مؤلفات لا اعتدّها لانها على طريق 31^b
البطالين الذين ليس لهم اعتناء الا بالرواية المحضة الفتها في زمن السماع وطلب الاجازات

القسم السابع ما شرعت فيه وفتر العزم عنه 32^a
وكتب منه القليل، [بجمع البحرين ومطلع البدرين الخ]

Die Abtheilung schliesst f. 33^a: الدر الثمين
في المصدق بيبين وبلا يمين كُتِبَ منه اوراق، تطهير العزير،

Daran schliesst sich f. 33^a: ذكر بعض ما كُتِبَ
على مؤلفاتي تقريبا او قيل فيها مدحا [كتب شيخنا . . . علم الدين البلقيني الخ]

Also anerkennende Urtheile verschiedener Gelehrten über einige seiner Werke. Er spricht dann über sein Ansehen in der Fremde:

فصل، ومن سنة خمس وسبعين اخذت مصنغاتي 35^b
تسير في الآفاق حدثني بعض اصحابي انه راي مناما يتعلق بي الخ

Hier sind mehrere Lücken; und es ist f. 43^b Mitte ausdrücklich gesagt, dass in dem Original des Verfassers an dieser Stelle eine Lücke (Biyass) von etwa 4 Blättern sei. Dann folgt:

ذكر ما انعم الله به علي من التبخر في العلوم وبلوغ رتبة الاجتهاد

So auch f. 46^a eine Lücke, worauf folgt:

ذكر المبعوثين علي راس كل مائة

ذكر اختياراتاتي في الفقه علي وجه الاختصار 48^b
وهي مبسطة بادلتها في حواشي الروضة

Dann f. 49^b wieder grössere Lücke, worauf folgt: ذكر ساير الاختياراتاتي في علم الحديث والاصول والنحو
welcher Abschnitt f. 49^b mit den Worten schliesst: مقاصد الشرع قبلي المجتهدين من توجه الى جهه منها اصاب
worauf wieder eine Lücke. — Der ganze Schluss fehlt; es muss ziemlich viel sein. —

Diese Biographie ist nach dem J. 898/1498 aufgesetzt.

Schrift: klein, eng, deutlich, gleichmässig, vocallos. —
Abschrift von رمضان بن موسى الغطيفي الحنفى vom
11. Gomāda I 1059/1848.

10135.

1) Pm. 407, 45, f. 246^b—248^a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titel-
überschrift:

المقدمة في مناقب السيوطي

Verfasser fehlt.

Anfang: شيخ الحديث ابو الفضل جلال الدين
عبد الرحمن بن الامام قاضي المسلمين كمال الدين
ابي المناقب ابي بكر الخ

Einige biographische Notizen über Essojūṭī.

Schluss: وكان نسبة طولها من آدم نسبة طول
غالب النساء على غالب الرجال

2) Pm. 334, 7, f. 32—41^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titelüber-
schrift fehlt. Er ist im Allgemeinen:

ترجمة الشيخ جلال الدين السيوطي وفهرست مصنفاته
Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين ... وبعد هذه
ورقات لطيفة تتضمن ذكر شيء من ترجمة سيدنا
... السيوطي الشافعي الخ

Artikel über Essojūṭī's Leben, Studien und
Schriften. Das Verzeichniss seiner Schriften
rührt von ihm selbst her: قال هذا فهرست مؤلفاتي:

Zuerst f. 33^b فن التفسير وتعلقاته

34^b فن الحديث وتعلقاته

37^a ما يتعلق بمصطلح الحديث

37^a ما يتعلق بالفقه

38^b في اصول الفقه واصول الدين والتصوف

38^b في اللغة والنحو والتصريف

39^b فن المعاني والبيان والبديع

39^b الكتب الجامعة لفنون عديدة

39^b فن الادب والنوادر والانشاء والشعر

40^b فن التاريخ

Schluss: ترتيب المسالك بمناقب الامام مالك
وله مصنفات غير ما ذكر فلم يدخلها في الفهرست لغرض
له نعلمه [لم نعلمه 1.] ولم يسع لنا اخالها تمت

10136.

1) We. 1714, 5, f. 67—72.

8vo, 25 Z. (20^{1/2} × 14^{1/2}; 15 × 9^{1/2}cm). — Zustand:
ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel-

überschrift: فهرست أسماء مصنفات الحافظ الشيخ
جلال الدين السيوطي كتبت من خطه

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده الذين
اصطفى هذا فهرست مؤلفاتي مرتبا على الفنون فن
التفسير وتعلقات القرآن الدر المنثور في التفسير الخ

Liste der Werke des Essojūṭī, nach seinen
eigenen Angaben. Dieselben Fächer und der
Schluss (بمناقب الامام مالك) so, wie bei
Pm. 334, 7 angegeben ist.

Schrift: ziemlich gross, gedrängt, deutlich, vocallos.
Ueberschriften rot. — Abschrift von ابراهيم im J. 1151
Rabī I (1738).

2) Mq. 65, 3, f. 171—177.

8vo, 17 Z. (20^{1/2} × 14^{1/2}; 13 × 7^{2/3}). — Zustand:
gut, die untere Ecke und der untere Rand wasserfleckig. —
Papier: gelb, stark, glatt.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser
fehlt. Anfang fehlt, etwa 4 Blätter. Das Vor-
handene beginnt mit: التذنيب في الزوايد على التقريب
(ما يتعلق بمصطلح الحديث).
Schluss wie bei We. 1714, 5.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, weit, deutlich und
gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Ab-
schrift von شهاب الدين الدنوشري الغمري im J. 999
Rabī I (1591). — Bl. 178 leer.

3) Spr. 297.

7 Bl. 8vo, c. 20 Z. (17^{1/2} × 13^{1/2}; c. 15 × 10^{cm}). —
Zustand: nicht ganz sauber; f. 1 hat mehrere Löcher. —
Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband
mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 1^a:
فهرست مؤلفات سيدنا ... السيوطي الشافعي
وكتب ذلك في شوال سنة ثمان وثمانين
وثمان مائة بدمشق المحروسة

Essojūṭī hat dies Verzeichniss in Damaskus
aufgesetzt im J. 888/1488.

Unvollständig; es fehlt nach f. 2. 4. 6
(فن الفقه وتعلقاته) je ein Blatt.

Zwischen und an den Rand der grossen etwas flüchtigen vocallosen Textschrift Ergänzungen anderer Werke geschrieben, in kleiner, ziemlich deutlicher Schrift. Abschrift um ¹⁰⁰⁰/₁₅₉₁.

In Pet. 185, f. 120^a steht ein Verzeichniss von Werken desselben, aus seiner ägyptischen Geschichte (حسن المحاضرة الخ) genommen.

Essojūti handelt über seine Lehrer in المنجم في المعجم und حاطب الليل وجارف السيل und eine kurze Biographie von ihm steht in المطالب العالية بالأجازة العاتقة الآسيوطية von على بن أحمد القرافي um ⁹⁴⁰/₁₅₈₈.

10137. We. 1800.

2) f. 14—17.

8vo, c. 19 Z. (20 × 14^{1/2}; 15 × 10—11^{om}). — Zustand: unsauber, angebessert. — Papier u. s. w. wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 14^a: الحمد لله حادي من يشاء الي سبيله ومغنى من اختار لمعرفته بنور يقينه عن اقامة برهانه . . . اما بعد فان علم السلوك فرض عين بلا خلاف على الذكور والاناث والعبيد والاشراف الخ

Ein Lebensabriss des 'Abd elqādir ben moḥammed ben 'omar ben ḥabīb eḥḥafādī aus Syrien † ⁹¹⁵/₁₅₀₉, mit Aussprüchen und Gedichten von ihm, deren eines so anfängt (f. 15^b) خلعت من التقويد في الحسن حلتى (Tawil): Dasselbe Gedicht in We. 1843, f. 9.

Dies Werkchen ist nicht mit f. 17^b zu Ende; das Uebrige fehlt.

Schrift: gross, dick, unangenehm, flüchtig, aber leserlich, vocallos. — Abschrift etwa vom Jahre ¹¹⁸⁸/₁₇₈₅ (mit Rücksicht auf f. 13^b, Zeile 5).

In Spr. 183, 1, f. 64^b—66 eine Selbstbiographie des عبد الرحمن بن على بن محمد [والديبع] † ⁹⁴⁴/₁₅₈₇.

In Pm. 54, f. 161—166 eine Abhandlung über Leben, Schriften und Bedeutung des الشيخ الجليل على بن محمد بن الحسن بن زين الدين geb. ⁹¹¹/₁₅₀₅, noch am Leben ⁹⁵⁶/₁₅₄₉. In 10 Ab-

schnitten, wovon nur das Wenigste hier vorhanden ist. (S. Genaueres in No. 1370).

10138. Pet. 63^c.

6 Bl. 8vo, 19 Z. (20 × 14; 13 × 8^{om}). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1^a:

نقلت هذه التراجم الاربع من در الحبيب في تاريخ اعيان حلب الذي بخط مؤلفه شيخنا شيخ الاسلام بركة الانام رضى الدين محمد بن ابراهيم الشهير بابن الكنبلي

Vier biographische Artikel aus dem Geschichtswerke über Haleb, von Raḍī eddīn moḥammed ben ibrahīm ben jāsuf ben 'abd erraḥmān elḥalebī elḥaneḥī abū 'abd allāh ibn elḥānbālī † ⁹⁷¹/₁₅₆₈ (HKh. III, 4859). — Diese Artikel sind:

- 1) f. 1^b محمد بن الحسن بن محمد بن أبي بكر الشيخ شمس الدين أبو عبد الله بن الشيخ الصالح المقرئ بدر الدين الببائي المولد الحلبي المنشأ الشافعي المعروف بابن البيلوني، † ⁹²⁹/₁₅₂₈
- 2) f. 3^a محمد بن محمد بن الحسن الشيخ الفاضل المشتغل المحصل شمس الدين أبو البركات الحلبي الأصل الشافعي، † ⁹⁸⁵/₁₅₂₉
- 3) f. 3^b محمد بن محمد بن محمد بن الحسن الشيخ المقرئ المحافظ الخبير شمس الدين أبو اليسر الببائي الأصل الحلبي الشافعي امام الحجازية بالجامع الأموي بحلب، † ⁹⁶²/₁₅₅₆
- 4) f. 4^a محمود بن محمد بن محمد بن الحسن الشيخ بدر الدين أبو التناء ابن الشيخ شمس الدين أبي البركات الببائي الأصل الحلبي المولد والدار الشافعي المشهور بابن البيلوني (geboren ⁹⁸⁸/₁₅₂₆, gestorben (nach einer Note am Rande) ¹⁰⁰⁶/₁₅₉₇). — Dazu kommt:
- 5) ein kleiner Artikel f. 5^b über خديجة, Tochter des unter 1) aufgeführten الحسن محمد بن محمد † ⁹⁸⁰/₁₅₂₄.

Schrift: ziemlich gross, nicht undeutlich, nicht vocalisirt. Der Text ist in rothen Linien eingefasst. — Abschrift um etwa 1650.

In WE. 30, f. 256^b—261^a Selbstbiographie des طاشكبيريزاده †^{968/1560}.

Desgleichen in Spr. 262, f. 272^b—277.

Lbg. 295, 1, f. 5^b enthält einen Artikel über علي بن سلطان محمد القاري الهروي †^{1014/1606}, nebst Aufzählung vieler seiner Schriften.

10139. Spr. 147.

15) f. 258^b—274^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt; in der Vorrede f. 259^a, Z. 1:

صدق الوفا بحق الإخا

Verfasser fehlt. Es ist (nach We. 291, f. 52^b):

عبد القادر بن شيخ العبيدروس

Antang f. 258^a: الحمد لله الذي أمر بشكر الاحسان وامتدنا بمعونة الكلم الحسن . . . وبعد فهذه نبذة الفتنها مفصحة عن محاسن اوحده العلماء ودرّة تلج الفضلاء احمد بن محمد باجابر ومعلنة باحاسنه الخ

Biographie des Ahmed ben mohammed ben 'abd errahim elhadremi bagäbir shihäb eddin †^{1001/1598}, mit vorausgeschickter Angabe der Veranlassung dieser Schrift; von 'Abd elqadir ben seiik el'aiderüs †^{1088/1628}.

Schluss f. 274^a (Wafir):

ومن والاه من آل وصحب علي من الاصايل والبكوي

Die beiden letzten Seiten ohne die einfassenden Linien.

10140. We. 326.

5) f. 183^b, 184.

4°, c. 30 Z. (Text: 24 × 14^{cm}). — Titel fehlt. Er ist:

ترجمة زين الدين عبد الرؤوف بن تاج العارفين

ابن نور الدين بن محمد زين العابدين بن شرف

الدين بن يحيى المناوي الحدادي

Biographie des 'Abd errauf ben täg el'arifin elmonawi elhaddadi zein eddin, geb. ^{962/1545}, starb ^{1081/1622}, nebst Aufzählung der zahlreichen Schriften desselben, wobei die nicht vollendet gebliebenen übergangen sind.

Sein Sohn hat sie auf Wunsch eines Gönners ausgezogen aus seinem اعلام الحاضر والبادي

und beginnt: الحمد لله وحده وصلى الله وسلم على من لا نبي بعده وبعد فهذه نبذة لخصتها الخ

Schluss f. 184^b: هذا ما كمل وناوي الخ خلفاء هذا ما كمل وما لم يكمل مما كتب فيه الاوائل فكثير والله تعالى استدل ان يغفر له ويرحمه وينفع بتأليفه المسلمين امين

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. ^{1100/1888}.

We. 1810, 3, f. 11—16^a.

8°, 18 Z. (20^{2/2} × 14^{1/2}; 12^{1/2}—13^{1/2} × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt.

Dasselbe Werkchen. Titel f. 11^a:

هذه نبذة مختصرة من ترجمة مولانا . . . عبد الرؤوف المناوي

Verfasser sein Sohn. Anfang und Schluss wie bei We. 326, 5.

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift i. J. 1067 Gom. II (1657) von مصطفى القرصى الصفوري (1657)

10141. Mq. 146.

45) f. 590—594.

4°, 19 Z. (22 × 15^{1/2}; 14^{1/2} × 7^{3/4} cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel fehlt. Verfasser fehlt. Er ist (nach f. 592^a, 8):

حسن اللدي

Anfang f. 590^b: ان احلى ما تحلى به الدختر: حمد اللطيف الرؤوف وتوشح به الاقلام والحابر . . . حمد اللطيف الرؤوف

ومدح مولانا القاضي عبد الرؤوف الخ

Lobschrift auf denselben 'Abd errauf elmonawi, zuerst in Reimprosa, dann in einem Gedicht, dessen Anfang f. 592^a (Bast):

على هواك لروح الصب اقدم ما منه زلت وان عذبت اقدم

Es sind davon 34 Verse vorhanden; mit dem 1. Halbverse des 35. bricht die Schrift hier f. 594^a unten ab. — Der Verf. Hasan ben mahmud elmoqaddesi elladi lebt um ^{1080/1669} (No. 3612).

Autograph. Dieselbe Hand wie bei 44.

10142.

1) Mq. 46, 2, f. 13^a.

8°, 23 Z. (21 × 14; 14 × 8^{cm}).

Zwei biographische Artikel über محمد بن عبد الغنى بن مبرشاه ابو صبغة الله غنى زاده †^{1088/1626}

und مصطفى افندي بن مير محمد افندي الشهير
 † 1041/1631. بعزمي زاده

Schrift: klein, schief, ziemlich deutlich, vocallos.

2) Spr. 147, f. 317^a ff.

Selbstbiographie des عبد القادر بن شيخ بن
 عبد الله العيدروس محيى الدين
 seiner Schriften (welche auch in We. 291,
 f. 165^a verzeichnet sind). 'Abd elqādir ben
 seiḥ el'aideras, geb. 978/1570, starb 1088/1628.

Andere die Familie El'aiderus betreffende
 Schriften sind:

- 1) محمد بن عمر بحرق von مناقب العيدروس
 um 920/1514. (Vgl. No. 7668).
- 2) التكملة المهداة بانفاس العيدروس بن عبد الله
 † 1160/1747. عبد الله بن جعفر [بن علوي] بأعلوي
 von demselben.
- 3) الاخا بترجمة العيدروس جعفر بن مصطفى
 von demselben.
- 4) مرآة الشمس في سلسلة القطب العيدروس
 † 1192/1778. عبد الرحمن الحسيني العيدروسى
- 5) تنسيق الطروس في اخبار جده شيخ بن عبد
 الله العيدروس von demselben.
- 6) حديقة الصفا في مناقب جده عبد الله بن مصطفى
 von demselben.
- 7) النفحة القدوسية بواسطة البصعة العيدروسية
 محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى
 † 1205/1791.

10143. We. 1730.

13) f. 148—153.

8°, o. 24—25 Z. (21 × 14; 16½ × 10½^{om}). — Zu-
 stand: ziemlich fleckig, etwas wurmetichig. — Papier:
 gelb, grob, wenig glatt. — Titel und Verfasser f. 148^a:

هذه ترجمة شيخ الاسلام . . . خير الدين
 للشيخ ابراهيم

Biographischer Artikel über خير الدين بن
 احمد بن نور الدين علي بن زين الدين بن
 عبد الوهاب الايوبي العلّيمي الفاروقى الرملي
 Ḥair eddīn ben aḥmed ben 'alī elejzūbi
 el'oleimī elfārūqī erramlī, geb. im J. 998/1585,

starb 1081/1670. (Ebenfalls ein Artikel über ihn
 in We. 291, 113^a.)

Der Anfang des Artikels, als dessen Ver-
 fasser ein Ibrāhīm angegeben ist, steht f. 148^b
 am Rande, ist aber durch Beschneiden des
 Blattes arg verstümmelt. Eine grosse Anzahl
 seiner Schüler und derer, die von ihm Lehr-
 briefe erhalten haben, ebenso ein Verzeichniss
 seiner Schriften und die Angabe seiner Nach-
 kommenschaft wird hier mitgeteilt; schliesslich
 auch noch ein Trauergedicht auf ihn von
 محمود السالمى المقدسى und einige Chronogramme
 auf seinen Tod.

Schrift: von ungleicher Form, meistens grosse und
 flüchtige Gelehrtenhand, nur ziemlich deutlich, vocallos. —
 Abschrift von dem Sohn des خير الدين, dem نجم الدين,
 im J. 1081 Šawwāl (1671).

Dass der Artikel selbst nicht von diesem herrührt,
 geht aus der f. 148^a Mitte beige-schriebenen Bemerkung
 hervor, dass er denselben gelesen habe.

In Mq. 674, f. 373^a b steht ein biographi-
 scher Artikel über علي بن احمد بن محمد معصوم
 ابن احمد الحسيني, geb. 1062/1642, † nach 1101/1690,
 nebst Verzeichniss seiner Schriften. —

Ueber den صدقة الله بن سليمان القاهري الكركري
 geboren in den vierziger Jahren des 11. Jahrhds,
 gestorben im J. 1116/1708, findet sich ein bio-
 graphischer Artikel, nebst Verzeichniss seiner
 Schriften, von Mohammed ben aḥmed el-
 qāhirī, in Pm. 387, 15, f. 203—206 (gedruckt
 im J. 1276/1858).

10144. We. 333.

6) f. 128—163.

8°, o. 19—24 Z. (Text: o. 15—18 × 11—13^{om}).

Einzelne biographische Artikel:

- a) 128^b محمد بن عبد الرحمن بن تاج الدين بن
 محمد بن ابي بكر بن محمد بن موسى بن عبدة
 القصيري الكركي, geb. 1072/1661, † 1114/1702.
- b) 132^a ابو عبد الرحمن بن تاج الدين
 geb. 1046/1636, † 1116/1704 [cf. We. 295, 461^b ff.].

Diese beiden Biographien sind von dem Sohne des zuerst Genannten (des Moḥammed ben 'abd erraḥmān) verfasst auf den Wunsch des عبد الله بن زين الدين, der ein biographisches Werk über die Berühmtheiten des 12. Jahrhunderts zu schreiben vorhatte.

Anfang des Stückes f. 128^b: الحمد لله رب العالمين وفضل الصلاة واتم التسليم . . . أما بعد فان الاخ في الله والحب لوجه افته. تآخار العلماء الشيخ

أحمد بن محمد الخطيب بالديار البعلبية verfasst (eben dem Sohn des Ersteren).

Schrift: ziemlich gross, flüchtig, aber nicht undeutlich, vocallos.

c) f. 138 — 144^a Biographien von Mitgliedern der بنى الدجاني. (Anfang dieses Stückes f. 138^b: هذا نسب مولانا قطب الوجود (العلم الرباني والهيكل الصمداني أحمد بن علي علاء الدين بن محمد بن يوسف الدجاني geb. 991/1688, † 1071/1660. (Ist ein Auszug aus der المنفحة und dem تاريخ الحبي).

d) f. 148^b. 149^a. Ein Gedicht, in der Unterschrift als: المنقرجة للشيخ مصطفى العبيدي bezeichnet (Versmaass Ḥabab). Anfang (v. 1. 2. 3):

ان ضائق الصدر من حرج اشتدني ازمة تنفرجي
والظلمة يتلوها ابدا انوار صباح منبج
ومباد الصبر مباشرة تختم الامر علي فلدج

Schluss (v. 29. 30):

لذ بالمصطفى وبعترته المعصومين من [وصمة] العوج
يا رب به وبهم عاجلا اغدق سكب النصر والفرج

Schrift: ziemlich gross, schlecht, aber nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift o. 1200/1785.

e) f. 149^b — 153^a. Ein Stück Gelehrten-geschichte vom Ende des 11. Jahrhdts d. H. Diese kleine Abhandlung (anfangend: في الابدال اهل الشام وبهم ينصرون على العدو وبهم يرزقون النخ) behandelt zuerst Aussprüche über die Ḥafis in Syrien, الابدال genannt, und spricht dann über einige ausgezeichnete Ḥafis u. Gelehrte derselben, insbesondere über محمد علي المصري, محمد افندي البغدادي, حسين افندي, عثمان افندي

دارد افندي. — Der Verfasser nennt sich Schüler des عبد الله افندي und lebt im Anfang des 12. Jahrhunderts, in dem Ort كَلز.

Schrift: ziemlich grosse, regelmässig, deutlich, vocallos.

f) f. 153^a — 155^a. Biographische Notiz über

عبد الرحمن افندي, dessen Sohn مصطفى العبيدي, seinen Brudersohn محمد افندي, الحاج محمد افندي, محمد افندي, الشهير بابن الحكيم اجلي, محمد افندي شكر زاده und ابن الحاج يوسف. Alle diese leben in كَلز als Ḥafis (ولتي الله). Dieselbe Schrift wie d).

g) f. 156 — 163^a. Titel: ترجمة القطب العارف

السيد مصطفى بن كمال الدين البكري الصديقي
Verfasser: السيد مصطفى بن ابي السعود المقدسي

حمدا لمن منح احبابه مزيد . . . وبعد فقد تحركت الارادة العلية والقدرة الازلية النخ

Biographie des السيد مصطفى بن كمال الدين بن علي بن كمال الدين بن محيي الدين بن عبد القادر بن بدر الدين نزيل دمشق البكري الصديقي الحسنی geb. 1099 Du'liḡge (1688), † 1162/1749; nebst Angabe seiner sehr zahlreichen Schriften. S. auch We. 431, f. 26 ff.

Schrift: gross, rundlich, flüchtig, nicht leicht zu lesen. Die oberste Zeile ist auf einigen Blättern abgeschnitten.

10145. We. 405.

1) f. 1 — 24.

42 Bl. 4to, 25 Z. (22 × 16; 15½ × 8½^{om}). — Zustand: in der oberen Hälfte stark wasserfleckig. — Papier: gelblich, dünn, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

لقطة المجالن في مدح السادة آل مجالن
لسيد أحمد افندي البربير

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اذهب الرجس عن اهل البيت وظهرهم تطهيرا وجعل في بروج سماء السيادة منهم نجومًا وسراجًا وقمرًا منيرا . . . وبعد فيقول العالم العامل . . . جناب السيد احمد افندي البربير . . . ان الله ذا الجلال صفات كماله لا تحدد

ولا تدخل تحت عدّ ومنها صفات المعاني ومن صفات
المعاني صفة الارادة الخ

Preis der Familie 'Iglān, von Ahmed
ben 'abd ellatif *elberbir elhasani* um 1200/1785.

Schluss f. 24^b (Tawil):

ودمّ للفتى البربير غوثا وملجئا
ونجم هدي ما خلد الصيت والذكر
والمرجوم من الله تعالي ان يديه ملجئا للعفاة الي يوم
القيامة وان يحسن عواقب ظننا الجميل فيه وختامه

Der Mensch, sagt der Verfasser, habe sich dem Willen Gottes zu fügen und sich mit seinem Loose und seiner Stellung zu begnügen. Das sei bei ihm auch der Fall, und er sei dankbar dafür, dass er Dichter sei und insofern auf ähnlicher Stufe stehe wie manche Prophetengenossen und spätere Nachfolger derselben. Allein jene seien dabei doch besser gefahren, insofern als damals die Poesie weit andere Geltung gehabt und höheren Lohn eingebracht als in seiner der Poesie im Ganzen abholden Zeit. Dies wird nun an einer Menge von Beispielen aus der Litteraturgeschichte nachgewiesen. Die einzigen, die zur Zeit noch eine rühmliche Ausnahme machten, seien die Šerife, und unter diesen Nachkommen Mohammeds vorzugsweise die Familie des Šerif *عجلان* (f. 14^b), dessen Genealogie f. 15^a so angegeben ist:
الشريف عجلان بن رمبشة بن ابي نمي محمد بن
ابي سعد الحسن بن علي بن قنادة بن ادريس بن
مطاعن بن عبد الكريم بن عيسى بن حسين بن
سليمان بن علي بن عبد الله بن موسى بن عبد
الله المحسن بن الحسن المثنى بن الحسن السبط بن
علي بن ابي طالب

Der Verfasser führt nun eine Anzahl Familien-Mitglieder auf und giebt Proben von Lobgedichten Verschiedener und auch von sich selbst auf dieselben. Ein längeres Gedicht des Verfassers beginnt f. 22^a (Haff, 31 Verse):

لا تخف صولة الزمان الجاني ان تيممت آل عبد مناف

Ein anderes f. 23^a (Haff, 30 Verse):

ان آل النبي اهل الطهارة مدحهم خير حرفة وتجاره

Ein drittes f. 24^a (Tawil, 31 Verse):

الا هكذا فلتشرق الشمس والبدر
الا هكذا فليسمح الغيث والقطر

Schrift: klein, zierlich, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift im Jahre 1219 Ramadān (1804) von
عبد الجليل بن مصطفى بن اسماعيل بن عبد الغنى النابلسي

10146. We. 405.

2) f. 25^a — 40^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Zustand: wasserfleckig fast über die ganzen Blätter. — Titel und Verfasser f. 24^b unten:

رسالة الذيل لمحمد سعيد بن محمد الشهير
بابن السمان الدمشقي الشافعي

سبحانك لا حمد الا ومنك
مبدؤه ولا شكر الا وما اوليته منشؤه . . . وبعد
فيقول احقر الاخوان محمد سعيد بن محمد بن
احمد السمان ان الادب ومعانات سبيه والتشبهت
باطراف سبيه منشأ الفصل ونتيجة ادلة العقل الخ

Verherrlichung derselben Familie, von Mo-
hammed sa'īd ben mohammed eddimašqi
ibn essammān †1172/1769 (1073). Er giebt Proben
von Lobgedichten einer ziemlich grossen Anzahl
von zeitgenössischen Dichtern auf die durch
ihre Zuneigung zu den schönen Wissenschaften
ausgezeichnete Familie, insbesondere auf den
Qaṣīden, auch ein Mوشح, von Ibn essammān
selbst, f. 34 ff. Schluss f. 40^a (Wafir):

ازل عنى هموما ارججتني ومن لاوائها صيرت واله
والحمد لله مبدأ وختاما . . . ما خلدت آثار محامدهم
سنيينا واباما امين

Abschrift vom J. 1224 Rabi' I (1809).

We. 405, 3, f. 40^b — 42.

Format etc. und Schrift wie bei 2).

Enthält Lobgedichte auf den

السيد حسن افندي بن عجلان

1) f. 40^b. 41^b. 42 von احمد افندي البربير

2) f. 41^a von احمد افندي المنيني العثماني †1172/1768.

3) f. 41^a von السيد حسن افندي اسطواني زاده

10147. Pet. 506.

121 Bl. 8°, 17 Z. (21 × 15; 16 × 8 3/4 - 9 cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: ziemlich dünn, glatt, weisslich. — Einband: Corduanband. — Titel f. 1^a:

كتاب خمر الكؤوس حياة النفوس وهدية
القدوس في مناقب شيخنا السيد عبد
الله العبدروس قدس الله سره

(so auch f. 3^b, Z. 4). Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي ملأ قلوب
أحبته من سر محبته سرورًا . . . أما بعد يقول العبد
الفقير المحتاج الي ربه القدير . . . عبد الله بن
علي بن رفاعي بن محمد التكريتي الهبزي
ثم البغدادي الشافعي الأشعري . . . كنت ذات يوم
عند شيخى

In der Einleitung (bis f. 4^a) erzählt der Verfasser 'Abdallāh ben 'alī ben rufā'i ettekrīti eššāfi'i die Veranlassung zur Abfassung dieses Werkes — einer Darstellung des Lebens und der Lehre des 'Abdallāh el'āderūs, geboren 1057/1647, gest. 1177/1768. — Anfangs eine kürzere Abhandlung von einigen Bogen, im J. 1179/1776 abgefasst, nahm der Verfasser dieselbe nach einer Reihe von Jahren wieder vor, und vergrösserte ihren Umfang im J. 1189/1776 fast um das Vierfache, zu dem hier vorliegenden Werke (cf. f. 3^a, Z. 2. 4; 3^b, 4; 121^b, 5). Ueber den Verfasser s. Pet. 525. Manche Gedichte kommen darin vor.

Schluss f. 121^a: ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التي كنتم توعدون، اللهم اغفر لنا . . . وصلي الله على سيدنا محمد . . . وسلم سبحانه رب العزة عما يصفون وسلام على المرشدين والحمد لله رب العالمين، هذا آخر ما انتهى اليه الكتاب الخ

Schrift: klein, fein, gleichmässig, nicht gut, aber ziemlich deutlich, vocallos. — Abschrift in Bagdād, zur Zeit der Verwaltung des Wezīrs Soleimān Bāsā, von رسول بن محمود بن حسن بن عيسى الكردي الشافعي

10148. Pm. 269.

95 Bl. 8°, 13—15 Z. (21 1/4 × 15 1/2; 15—16 × 10 cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht frei von Flecken. —

Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel f. 1^a (von späterer Hand):

تاريخ ملك الحويزة

Verfasser f. 1^a: محمد بن نزار (s. vielmehr den Anfang).

Nach der Vorrede f. 2^a ist der Titel:

تحفة المرام في بعض احوال ابن الامام
عليه الصلاة والسلام

Anfang: الحمد لله علي تصدير علماء الآل والشكر له على اعلاء كلمتهم على اهل الضلال . . . وبعد فيقول . . . أحمد بن محمد بن نزار هذه رسالة تشتمل على احوال العالم العلامة الراوية الفهامة . . . وهو السيد السند السيد شير ابن السيد . . . محمد المحمدي العلوي الحسيني الموسوي الخ

Dies biographische Werk des Ahmed ben mohammed ben naççār über „den Fürsten von Elkhoweiza“, Šibr ben mohammed el-'alewi elhasani elhoseini elmūsawi zerfällt in Vorwort, 3 Kapitel und Schlusswort. Der Verf. lebt um 1200/1785 oder noch etwas später; der Gefeierte, der als Gelehrter und hochgestellter Mann Ansehen hatte, lebt noch um 1185/1771.

في بعض ما يتعلق بها من الادب (فصل 4) 2^a المقدمة

1.	فصل 2 ^a	في حقه الادب
2.	فصل 2 ^b	في تقسيم الادب
3.	فصل 3 ^b	في الاستدلال
4.	فصل 4 ^a	في مواقع الادب
1.	باب 5 ^b	في ذكر نسب هذا المشار اليه وما يتعلق به (فصل 8)

1.	فصل 5 ^b	في حد النسب
2.	فصل 6 ^b	في اطراف نسبه الي المعصوم عم
3.	فصل 8 ^a	في من يتصل بنسبه من بعض الملوك العلماء
4.	فصل 12 ^a	في ذكر السيد الجليل المولي خلف بن مطلب
5.	فصل 15 ^a	في ذكر السلطان الاعظم السيد محمد بن فلاح، السيد محمد الذي يلقب بالمهدي الخ
6.	فصل 21 ^a	في حسن عقيدة السيد محمد بن فلاح
7.	فصل 22 ^b	في وضوح هذا النسب وفضل صاحبه
8.	فصل 23 ^b	في ذكر والده

- في ذكر حسبه وما يتعلق به (فصل 12 in) 24^b باب 2.
1. فصل 24^b في معنى الحسب
  2. فصل 25^b في ذكر مجمل صفاته واخلاته
  3. فصل 28^b في ذكر طريقته في العلم
  4. فصل 32^a في ذكر بعض كلامه
  5. فصل 33^b في قوته في الآداب وعلم السياسة
  6. فصل 35^a في بعض ما راسلت به جنابه من الكتب
  7. فصل 37^b في حد الرياسة
  8. فصل 38^a في ذكر بعض اسبابها
  9. فصل 40^b في ذكر بعض الآداب
  10. فصل 45^a في الخروج وبعض اسبابه
  11. فصل 49^a في ذكر بعض الاخبار
  12. فصل 60^b في ذكر بعض ما يبدل على ما قلناه في فضل هذا السيد

- في الشعر الذي مدح به جناب (فصل 3 in) 65^a باب 3.
هذا السيد المشار اليه
1. فصل 65^a في تعريف الشعر واقسامه
  2. فصل 68^b فيما قلت فيه من الشعر
  3. فصل 75^a [فيما قال غيري فيه من الشعر]

Dieser 3. Abschnitt hat keine Ueberschrift und es kann fraglich sein, ob derselbe da, wo angegeben ist, beginnt und ob er die gewählte Ueberschrift gehabt habe. Ich habe dies aber angenommen, weil auf die Gedichte im 2. Abschnitt mit den Ueberschriften: فيما قلت und dann: ومن ذلك (d. h. doch hier: ايضا) f. 75^a folgt: وقال يمدحه und so auch im folgenden, obgleich weiterhin mehrere Gedichte folgen, die wieder قلت, überschrieben sind und eigentlich in den 2. Abschnitt gehören sollten (f. 79^b. 81^a ff.). Es ist eben das Ende des Werkes nicht zum richtigen Abschluss gebracht, wenigstens hier nicht; so fehlt auch gänzlich das im Vorwort versprochene Schlusswort.

Das Vorhandene schliesst f. 92^a (Tawil): ابيت لك احساب ونفس كريمة اجابة داع للملامة والنقص

Schrift: ziemlich gross (gegen Ende grösser), kräftig, deutlich und vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1200/1785.

Zur Ausfüllung der leeren Blätter sind einige neuere Stücke in Reimprosa genommen; das 1. (f. 92^b) von محمد بن زين الدين an السيد البند und eine Antwort darauf (f. 93^b) von السيد باقر بن ابراهيم. Dann noch 94^b ein Lob von الشيخ حميد auf السيد مهدي طباطبائي und ein kürzeres Schreiben (f. 95^a) von السيد مهدي طباطبائي an مسلم بن عقيل.

10149. We. 333.

2) f. 49—64

8vo, 23 Z. (20½ × 15; 11½ × 7^{cm}). — Zustand: wasserfleckig am oberen Rande. — Papier: gelb, dünn, glatt.

Enthält einige biographische Artikel von grösserer Länge. Zuerst:

السيد محمد افندي الاسيري الغزالي ابن منلا 49^b
يوسف ابن منلا يعقوب بن علي الصوفي بن
محسن الفقيه ابن اسكندر الغزالي 1194/1780 †
حمدا لك اللهم يا من منح اهل واداه (Beginnt:
منح الصفا... أما بعد فان ترجمة المولى المحترم الخ)
سیدی عبد الجواد الكيالي الرفاعي النقشبندی 57^b
الشافعي السرميني الحلبي ابو الجواد ابن السيد
geb. 1109/1697, † 1192/1778 احمد ولتي الله
(von seinem Sohn اسمعيل dictirt).

السيد علي الشهير بالعمار 62^b † 1171/1767
(von seinem Sohn محمد شريف dictirt).

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

10150. We. 416.

141 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 11; 12 × 6½^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: hellbraun, glatt, dünn. — Einband: Pappband mit Klappe, in grüner Seide. — Titel und Verfasser (lebt im Jahre 1225/1810) fehlt.

Anfang f. 1^b: نبندی بعون الله تعالی لشرح
قصة احمد باشا الجزائر وما حصل عليه بمدة حياته
من العز والاقندار والرفعة والافتخار ثم نصف ما بداه
من المظالم وما سفك من دماء العوالم وما صدر منه
من الخيانات الخ

Biographie des احمد باشا الجزائر (geboren c. 1150/1737), zusammengestellt aus verschiedenen Geschichtswerken.

Schluss f. 141^b: وجرا الذين يسعون في الارض فسادا ان يقتلوا في شريعة الله والسلام على من اتبع الهدى وترك الفتنة والاذا، حتر في شهر رجب الفرد سنة ١٣٣٥

Schrift: klein, gleichmässig, vocallos; der Text in rothen Strichen eingefasst. — Abschrift im Jahre 1260 Gom. I (1844) von السيد مصطفى اقسهري.

Unten am Rande foliirt; Bl. 68 beim Zählen übersprungen.

10151. Pet. 525.

59 Bl. 4°, c. 19 Z. (22³/₈ × 16; 15 × 7¹/₂—8^{cm}). — Zustand: ein grosser brauner durchgehender Flecken unten am Rande, sonst ziemlich gut. Der Seitenrand öfters beschrieben. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titelüberschrift f. 1^b:

الرحلة المترجمة في الايام المحترمة

Anfang f. 1^b: احمد الله واصلى على احمده؛ فسكان من صومر الانسان فاحسن صورة . . . أما بعد يقول العبد الفقير خادم السادة القادرية والبيدرية السهروردية والعبديروسية العلوية عبد الله بن علي . . . لما قضيت من السلوك الخ

Eine Selbstbiographie des 'Abd allāh ben 'alī ben rufā'ī ben mohammed ben 'obeid ben 'alī . . . elbagdādi eššāfi'ī, geboren 1150/1737. Sie geht (f. 53^b) bis zum J. 1211/1796, woran sich bis f. 59^b Nachträge knüpfen bis zum J. 1218/1804 (mit Berücksichtigung der Zeitereignisse). Vgl. Pet. 506.

Autograph: grosse, dicke, etwas rundliche, un-schöne, nicht gerade undeutliche, vocallose Schrift.

10152. Pm. 440.

2) f. 22—27.

8vo, 17 Z. (21 × 15¹/₂; 13 × 7¹/₂cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel fehlt, steht aber in der Unterschrift f. 27^b:

نقل من سبائك العسجد في اخبار احمد
نجل رزق الاسعد

Verfasser: عثمان بن سند

Ein biographischer Artikel, behandelnd den Dichter und Gelehrten عبد الله بن محمد الكردي von 'Otmān ben sind, um 1226/1811 am Leben.

Der Artikel beginnt: الفائق شعرة الكندي احد الادباء الكرام والاقطاب الدابرة عليه رحى النظام und schliesst f. 27^b (Tawil):

وما هتفت ورق فهجن صبايتى
اليه ومن شان العميد التذكر

Aus der beigefügten Notiz geht hervor, dass 'Abd allāh ben mohammed elkurdi im Jahre 1211/1796 gestorben sei.

Der Artikel enthält verschiedene längere Gedichte von ihm.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, wenig vocalisirt. Am Rande, ausser Angabe des Metrums, an einigen Stellen Glossen zum Text. — Abschrift c. 1216/1800.

10153. Pet. 200.

91 Bl. Folio, 21 Z. (32 × 21; 23 × 11¹/₅cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

هذا كتاب سبائك العسجد في اخبار احمد بنجل رزق الاسعد،
تاليف الامام الهمام . . . الشيخ عثمان بن سيد [سند 1]

Der Titel so auch f. 90^b, Z. 7.

Anfang f. 1^b: ان اولي ما ارعفت فيه انوف
البرام، ونسجت فيه بيود الابداع، وطرت مطارها
بينان الابداع، حمد من نشر المكارم والويتهها . . .
[f. 3^b] وبعد فاني مذ لبست للاداب تقصاها،
واحتسيت صهباءها ونقت عقارها، وتذرت دثارها
واشعارها الخ

In Reimprosa abgefasste Biographie des أحمد بن محمد الألعبي (+ 1226/1811) nebst der ihm befreundeten Zeitgenossen, mit vielen Versen und Gedichten untermischt. Das Werk ist den fünf Söhnen desselben gewidmet, und im J. 1226 verfasst; es gehört demselben Werke wie Pm. 440, 2 an.

Schluss f. 91^a: فاتي مقال، ثبتت له كمال،
وانا احمد الله على الانعام، واصلى مع السلام، على
اشرف الانام، وآله وصحبه الفحام، ما حيرت مطارف الختام،

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gewandt, gleichmässig, vocallos, in rothen Linien. — Abschrift vom Jahre 1227 Ša'bān (1812). — Collationirt.

10154. We. 331.

108 Bl. 8vo, 19 Z. (21 $\frac{1}{3}$ × 15; 16 × 10^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 10 lose. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel fehlt; nach der Einleitung f. 12^b:

اصفى الموارد سلسال احوال الامام خالد

Verfasser fehlt; nach f. 108^a:

عثمان بن سند

الحمد لله الذي صير تراجم الوجوه والغرر من وجوه التراجم والمحاسن العيون والغرر ونور من آثارهم انسان عين كل خير واثر وسيتر من محاسنهم في الآفاق امثالا . . . اما بعد فان علم التاريخ مما يناط بمعصمه سوار الهمم وينشر بساطه في محافل اولي المناجاة والكرم الخ

Biographie des Imām أبو البهاء ضياء الدين خالد الشهرزوري النقشبندی الحنفي القادري الشافعي geboren c. im J. 1190/1776 (f. 23^b), von demselben Verfasser. Sein Werk ist in sehr rhetorischem Stil gehalten, ziemlich breitspurig, mit vielen (kurzen und besonders) längeren Gedichten von ihm, und giebt ausser der Biographie des gelehrten Hālid esšahrazūrī Charakteristiken einer Menge gelehrter Zeitgenossen.

Zu Hālid's Lehrern gehört (f. 25^b) أبراهيم البيهاري 27^a; السييد عبد الكريم أنبرنجي (عبد الكريم Bruder des الرحيم عبد الرحيم أنبرنجي) 27^b; عبد الرحيم الزبيري المعروف بملا زاده 29^b; محمد قسيم السنندجي الشافعي 35^a; الملا محمود غراني 39^b † 1221/1806.

65^b Charakteristik des أحمد الكحياتي † c. 1228/1818 (Verfassers des التدريس والتدريس).

75^a des أبراهيم بن حسن الكردي الكوراني المدني الشافعي († 1101/1689, nach We. 296).

78^a طاهر بن إبراهيم بن حسن الكردي الكوراني ثم المدني »

78^b محمد بن سليمان الكردي المدني »

80^a زين العابدين المعروف بجمل الليل الشافعي المدني (lebt noch 1230/1815).

84^a صبغة الله إبراهيم بن حيدر الكردي »

88^b des عبيد الله بن صبغة الله (Sohn des Vorhergehenden) († c. 1205/1790, f. 92^a).

90^b موسي بن سمبكة البغدادي »

91^a أبراهيم البرزنجي الكردي »

91^b محمد اسعد بن عبيد الله بن صبغة الله الحيدري الماوراني »

93^a علي بن محمد سعيد السويدي البغدادي الشافعي »

93^b عبد الله بن محمد الكردي البيهوشي الاثافي الخاخلي »

100^a des عبيد الله بن صبغة الله الحيدري »

102^b عبد القادر بن عبيد الله بن صبغة الله الكردي »

105^b عاصم افندي بن إبراهيم الكردي الماوراني الشافعي »

105^b عيسى افندي بن صبغة الله بن إبراهيم الكردي الماوراني † 1190/1776.

107^b محمد بن فضل الله بن إبراهيم الحيدري † 1224/1809.

Der Verfasser hat ein Buch geschrieben, betitelt: مطالع السعود لشموس اخبار الوزير داود (f. 105^a. 107^b).

Schluss f. 108^a: فالشهد يستشفى به وهو للنحل لعاب، والصارم لا يزيده رث القراب، على ان تتابع الاحوال، مانع عن ادراك الكمال، وصلي الله وسلم علي خاتم الرسل، وعلى آله وصحبه وسلم ما كتاب كامل

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, fast vocallos (von einigen Stellen abgesehen). — Abschrift im J. 1243 Ragab (1828) von عبد الرزاق بن محيي الدين

10155.

Biographische Notizen und Artikel über einzelne Gelehrte finden sich an verschiedenen Stellen. So über:

1) أبو نزر الغفاري † 82/652, We. 1739, f. 95^b. 96^a.

2) لوط بن يحيى الأزدي أبو مخنف, Spr. 159, f. 1^a.

3) أبو قتيبة, Spr. 36, f. 159.

4) عمرو بن بحر الجاحظ, Pm. 193, f. 57^b—60^a.

5) محمد بن علي الترمذي † 320/982, Mq. 110, f. 115^a.

6) الطحاوي (Verzeichniss seiner Schriften), Lbg. 1049, f. 1^a.

7) أبو سينا, We. 1796, f. 147^b. Dq. 104, f. 63^b. 64. Pet. 600, f. 33^a.

8) التعالبي, WE. 57, f. 1^b. 2^a.

- 9) الماوردي, We. 1257, f. 132^b.
- 10) علي بن علي بن علي † 474/1081, Lbg. 75, Vorderdeckel.
- 11) الغزالي † 505/1111, We. 1739, f. 22^b. Pet. 342, f. 37.
- 12) ابن العريف † 586/1141, Spr. 126, f. 87^b.
- 13) الكيلاني, We. 1735, f. 72^a. Pet. 683, f. 20^b.
- 14) احمد ابن الرفاعي † 578/1182, Pm. 157, f. 1^a. We. 389, f. 192^a.
- 15) علي بن علي † c. 582/1186, Lbg. 75, Vorderdeckel.
- 16) مسعود بن علي بن مسعود القري العنسي † 604/1207, Glas. 37, f. 4^a.
- 17) فخر الدين الرازي, Pm. 228, f. 38^a ff. We. 359, f. 136 ff.
- 18) ابن الاثير und seine beiden Brüder, We. 39, f. 3^a; 41, f. 1^a.
- 19) ابو العباس البوني, Mq. 118, f. 72^b.
- 20) ابن عساكر † 620/1228, We. 408, f. 154^a.
- 21) السهروردي † 682/1286, Mq. 127, f. 28.
- 22) ابن العربي, Pm. 291, S. 218 Rand; Mo. 35, f. 109^b; WE. 119, f. 227.
- 23) النوردي, Spr. 126, f. 90^a; 490, f. 214^b.
- 24) ابن خلكان, We. 408, f. 33^a; Pm. 193, f. 102.
- 25) البوصيري, Mf. 1178, f. 106.
- 26) ابن عطا, We. 1690, f. 1^a.
- 27) شعبان بن ابي بكر الاربلي † 711/1811, Spr. 468^b, f. 98^b.
- 28) محمد ابن غنائم † 788/1888, ebenda.
- 29) ابن الوردي, We. 172, f. 92^a. Spr. 15, f. 88^b.
- 30) الذهبي, Glas. 32, f. 2^b—4.
- 31) محمد بن ابراهيم النفزي, We. 1690, f. 1^a.
- 32) الفيرزبادي, Mf. 913, Vorbl. A. Pm. 451, f. 140^b. 141^a.
- 33) المقريزي, Mf. 450, f. 139^a.
- 34) احمد زروق † 899/1494, We. 1690, f. 1^a.
- 35) السيوطي, Pm. 242, f. 11. 12. Pet. 185, f. 118^a ff. Spr. 540, f. 480^b unten. Pm. 654, f. 293^b.
- 36) علوان (Aussprache), We. 1639, f. 45^b (Vers).
- 37) ابن كمال باشا, Pm. 105, f. 47^a.
- 38) ابن فهد † 964/1647, Lbg. 819, f. 56^b.

- 39) الشعراني und sein Lehrer علي الخواص, Spr. 818, f. 20—24.
- 40) علي بن سلطان محمد القاري, Lbg. 295, f. 5^b.
- 41) محمد ابن الغزي † 1042/1682, We. 409, f. 5^a.
- 42) خير الدين الرملي † 1081/1670, Pm. 668, f. 1^a.
- 43) عيسى بن محمود ابن كنان † 1094/1688, Spr. 299, f. 34^b—39^a.
- 44) محمد السهروردي الشهيد, Pm. 654, f. 48^b.
- 45) الجدمي (Traditionist), Mf. 547^a, f. 11^a.
- 46) احمد الخالدي, Lbg. 744, f. 96^a.
- 47) عبد الله بن علي بن طاهر الحسني, Lbg. 808, f. 117^a.

10156.

Von biographischen Werken über andere Gelehrte seien erwähnt:

- 1) تعداد الشيوخ von عمر النسفي † 687/1142.
- 2) ازهار الرباض في اخبار عياض von محمد القري † 1041/1681.
- 3) عياض بن موسى الجصبي von شيوخه † 544/1149.
- 4) معجم شيوخ الحسين بن محمود ابن سكرة السرقسطي † 514/1120 von demselben.
- 5) مناقب ابراهيم بن عبد الله الحنبلي ابن قدامة † 709/1308 von الحجاز † 666/1268.
- 6) علي بن اسنى المقاصد واعذب الموارد von احمد المقدسي فخر الدين † 690/1291.
- 7) محمد بن يوسف الغرناطي ابو حيتان von النصار † 745/1844.
- 8) مناقب عبد الله بن محمد المنوفي † 749/1848 von خليل بن اسحق بن موسى الجندي † 767/1866.
- 9) مناقب اليافعي [= المسلك الارشد] † 768/1867 von احمد بن ابي بكر بن محمد بن سلامة السلمي.
- 10) عرف الطيب في اخبار ابن الخطيب † 776/1374 von احمد بن محمد بن احمد القري † 1041/1681.
- 11) مناقب زين الدين سرجا بن محمد الملقى † 788/1886.
- 12) ترجمة ابي حفص عمر البلقيني † 805/1402 von عبد الرحمن بن عمر البلقيني جلال الدين † 824/1421.
- 13) تحفة الوارد بترجمة الوالد † 806/1408 von ابوزرعة † 826/1428.

- 14) صالح بن von 824/1421 + ترجمة الجلال البلقيني
عبد الرحمن البلقيني علم الدين 868/1464.
- 15) الجواهر والدرر في ترجمة شيخ الاسلام ابن حجر
محمد بن علي السخاوي 902/1496. + 852/1448 von
- 16) الفجر والبحر في ترجمة ابن حجر von demselben.
- 17) احمد بن احمد بن عمر الصنهاجي السنوسي
1490/895 + مختصر ترجمة السنوسي
1628/1082 + احمد بن احمد بن عمر الصنهاجي السنوسي
- 18) بحلى الخزن عن الحزورن في مناقب السيد علي بن ميمون
1529/986 + علوان علي بن عطية للموي 1511/917 von
- 19) عيون الاخبار فيما وقع لجماعه في الاقامة والاسفار
عمر بن احمد الحلبي الشمام زين الدين von
1529/936 +
- 20) بلغة الواجد في ترجمة شيخ الاسلام الوالد
1651/1061 + محمد بن محمد الغزي نجم الدين von
- 21) تذكرة احمد بن ابي بكر النسفي الخزرجي القعود
1598/1007 +
- 22) تذكرة علي بن جار الله بن محمد القرشي
1601/1010 + ابن طهيرة
- 23) جمع مناقب ابي الغيث القشاش
1622/1031 + محمد بن شعبان الطرابلسي von
1611/1020 +
- 24) نثر المآثر فيمن ادرك من القرن العاشر
1681/1041 + ابراهيم اللقاني von
- 25) الجنايز المعدة لسكنى من نقيت من الجهابذ von
1681/1041 + احمد بن محمد بن احمد المقرئ
- 26) روض الآس العاطرة الانفاس في ذكر من لقبته
von demselben. من اعلام مراكش وفاس
- 27) محمد بن الحان الحادي بين المراجع والبادي
1682/1042 + عبد القادر الصبيدائي
- 28) غاية الاحسان بوصف من لقبه من ابناء الزمان
1684/1044 + علي بن ابراهيم بن احمد الحلبي von
- 29) الدر المنتقط من بحر الصفا في مناقب ابي الاسعد
1641/1051 + ابن وفا درويش مصطفى بن von
1669/1080 + قاسم الطرابلسي
- 30) عيسى بن محمد بن محمد بن مقاليد الاسانيد
1669/1080 + محمد بن احمد المغربي جار الله
- 31) طبقات شرف الدين بن زين العابدين بن
1681/1092 + يوسف السنيكي
- 32) "ك" في مناقب محمد بن سالم الحفناوي
1767/1181 + حسن بن علي بن علي شمة القوي المكي von
1762/1176 +
- 33) فيض المغنى بمدح الحفنى von demselben.
- 34) مناقب محمد بن سالم الحفناوي
1779/1193 + الدمنهوري
- 35) تنميق السفر ببعض ما جرى له بمصر von
1778/1192 + عبد الرحمن العيدرسي وجيه الدين

7. Namen-Feststellung.

10157. Spr. 290.

227 Bl. 8vo, c. 28—30 Z. (20³/₄ × 14¹/₂; 18 × 12^{cm}). — Zustand: ziemlich nnsauber. Nicht ohne Wurmstiche. Der Rand zum Theil etwas abgegriffen. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfrzbd. — Titel und Verfasser fehlt. Allein das Vorhandene besteht aus einer Anzahl von Heften, deren jedes — von dem zweiten abgesehen — den Titel hat:

كتاب الموثنف تكملة الموثلف والمختلف
لاحمد بن علي بن ثابت الخطيب

Er heisst gewöhnlich:

أبو بكر الخطيب البغدادي

Ueber richtige Schreibung und Aussprache ähnlicher Eigennamen und Gentilnamen und Beinamen, nebst biographischen Angaben, von Ahmed ben 'ali ben fābit *alkatib elbagdādī* abū bekr, geb. 992/1002, † 468/1071.

Enthält Zusätze und Berichtigungen zu dem Werke seines Vorgängers auf diesem Gebiete, des ابو الحسن علي بن عمر بن احمد الدارقطني البغدادي † 996/385, der das Buch geschrieben hat:

كتاب المختلف والمؤتلف في اسماء الرجال

Von dem umfangreichen Werke, das aus 24 Theilen (جزء) besteht, liegt hier die zweite Hälfte, Theil 13—24, vor.

Der Anfang (die Rückseite des Titelblattes des 13. Theils) fehlt anscheinend, ist aber vorhanden auf f. 20^b, welches auf f. 20^a den Titel dieses 13. Heftes enthält, der aber jetzt gefälscht ist in *كتاب الحج*; es muss dafür stehen: *الجزء الثالث عشر*; ebenso wie f. 40^a *الجزء الرابع عشر* gefälscht ist für *الجزء الثاني*. F. 20 ist schadhafte oben; es beginnt im Buchstaben *ح* f. 20^b so: *وفي باب الجَمَيْلِي والْحَنْبَلِي* so: f. 20^b *ح* Der nächste Artikel f. 20^b, ult.: *وفي باب الجُفْرِي*: *والْحَقْرِي*, *الاول لا شيء فيه والثاني بفتح الحاء (f. 1^a) المهمة* *وتحريك الفاء عبد الرحمن بن يونس الجفري الكوفي الحج* Der folgende Artikel handelt f. 1^a, Z. 6: *وفي باب الجَدِّي والحَدَثِي* *اما الاول بصتم الجيم وتشديد الدال فهو احمد بن سعيد بن فرقد الجدي حدث عن ابي حمة الزبيدي روي عنه الطبراني الحج* Der nächste Artikel f. 1^a unten: *وفي باب الجُرَشِي*: *والْحَرَشِي* *اما الاول بصم الجيم فهو نافع الجرشي الحج* *حرف الحاء*, *في باب حُصَيْنٍ وحَمِيدٍ وحُصَيْنٍ* *حرف الحاء*, *في باب حِضْرٍ وحِضْنٍ*, *اما الاول بالصاد* *المعجمة والراء* *فهو خضر بن الحسن ابو عبيدة* *حدث عن ايوب الحج* *حرف الدال*, *في باب دَوادٍ ودَوَادٍ* *حرف الراء*, *في باب رَزِيْقٍ ورَزِيْقٍ* *حرف الزاي*, *ذكر الشيخان* *باب زيد وزيد* *وينبغي ان يلحق به زيد بفتح الزاي والباء المعجمة بواحدة الحج* *حرف السين*, *في باب سَقِيْبٍ وسَقِيْبٍ* *حرف الشين*, *في باب شَبِيْبٍ وشَبِيْبٍ* *حرف الصاد*, *في باب صَدِيْقٍ وصَدِيْقٍ* *حرف الضاد*, *في باب الصَّبَابِ والصَّبَابِ* *حرف الطاء والظاء*, *في بلاد طَابِيْبَةٍ وطَابِيْبَةٍ* *حرف العين*, *في باب عُبَيْدَةَ وَعُبَيْدَةَ* *حرف الغين*, *في باب غَزْوَانٍ وغَزْوَانٍ* *حرف الشفاء*, *في باب قَرَحٍ وقَرَحٍ* *حرف القاف*, *في باب قَرَشِعٍ وقَرَشِعٍ* *حرف الكاف*, *في باب كَرِيْبٍ وكَرِيْبٍ* *حرف الميم*, *في باب مُسْلِمٍ ومُسْلِمٍ*

143^b *حرف النون*, *في باب نصر ونصر*
147^b *حرف الواو*, *في باب وقا ووقا*
147^b *حرف الهاء*, *في باب هَبَارٍ وهَبَارٍ*
148^b *حرف الياء*, *في باب يَبْرَزٍ ويَبْرَزٍ*

هذا آخر Am Ende dieses Artikels steht: *الفصل الثالث*. Es folgt f. 148^b *Mitte*:

ذكر *الفصل الرابع* من *الكتاب* ويشتمل على اشياء غامضة قصر الشيخان في بيانها فشرحناها واوضحناها واشياء كانا بآيينها وعرفنا فيها زيادة يستفيدها طلبة العلم فذكرناها، فمن ذلك

في *باب الالف*, *أسيد بن ابي أناس بن زَيْم الحج* *وفي باب الباء*, *قال ابو الحسن بسّر بن حشاش القرشي* 149^b *وفي باب التاء*, *ذكرنا جميعا المستتب بن نجبة الحج* 152^a u. s. w. diese Nachträge zu den Artikeln der einzelnen Buchstaben bis f. 175^a. Der Abschnitt schliesst: *وقد ذكرنا حديثه ايضا في الفصل الاول من هذا الكتاب*, هذا آخر *الفصل الرابع*,

ذكر *الفصل الخامس* *Mitte*: Es folgt f. 175^a *Mitte*:

من *الكتاب* وهو المشتمل على الاحاديث التي رواها الشيخان او احدهما نازلة ووقعت اينا عالمة والاحاديث التي لم يذكرها ويستفيدها الطلبة لعلوها او صيغ طرقها، فمن ذلك

في *باب الالف*, *اخبرنا القاضي ابو بكر احمد بن الحسن الحيري الحج* *وفي باب الباء*, *اخبرنا ابو الحسين محمد بن* 177^a *عبد الرحمن بن عثمان الدمشقي الحج*

u. s. w. fort bis zu dem Buchstaben *ياء*. Derselbe (und damit das ganze Werk) hat den Schluss f. 226^b: *غير اتى احب الله واحب رسوله فقال رسول الله صمع اما انك مع من احببت ولك ما اكتسبت*, هذا آخر *الكتاب* *الحمد لله وصلواته على سيدنا محمد النبي وآله وسلم*,

Das ganze Werk ist also eingetheilt in 5 *فصل*, von denen hier vorhanden sind die grössere zweite Hälfte des 3. und der 4. und 5. *فصل* ganz, von einigen Lücken abgesehen.

Die Blätter folgen so: 20. 1—19. 40. 21—39. 41—100. 1 Bl. fehlt. 101—201. Lücke. 202. Lücke (in beiden Lücken zusammen fehlen 15 Bl.). 203—227.

Das Ansehen, in welchem das Werk gestanden, erhellt aus dem häufigen Gebrauch in Vorlesungen, wovon die auf jedem Hefte zahlreich von den Zuhörern angebrachten Bemerkungen, bei wem und wann sie das Heft gelesen haben, Zeugnis ablegen. Die früheste Einzeichnung ist aus dem J. 462 Ġom. II (1070), von أبو منصور عبد الحسن بن محمد بن علي البغدادي وجعفر بن احمد بن الحسين السراج القاري البغدادي. Beide haben das Werk bei dem Verfasser selbst gelesen. Ausserdem sind ziemlich viele aus dem (Ša'bān des) J. 468/1071 als Zuhörer des Verf. an mehreren Stellen eingetragen, wie f. 19^b. 60^b. Die späteste Eintragung ist vom J. 546 Ġafar (1151) (f. 206^a) und vom J. 612 Ġomādā I (1215) (f. 218^b).

Schrift: gross, kräftig, eckig, meistens gedrängt, eng, mit schmalen Rande, die Consonanten genau bezeichnet, vocalisirt, die Ueberschriften etwas grösser. Am Rande oft Verbesserungen und Zusätze, so dass derselbe ganz voll ist. Viele kleine Zettel zwischen die Blätter geklebt. — Abschrift o. 460/1068.

HKh. VI 13383. V 11633 (fälschlich المونلف).

10158. We. 334.

248 Bl. 4to, 25 Z. (27¹/₂ × 18¹/₂; 18¹/₂ × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich lose im Deckel. Am untern Rande wasserfleckig. Etwas wurmstichig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfaesser f. 1^a:

الجزء الثاني من أسماء الرجال لابن ماکولا

Darunter steht (richtig) von ganz neuer Hand:

صوابه انه الاكمال للامير ابي نصر علي بن هبة الله ابن ماکولا

Der vollständige Titel ist:

الاکمال في المختلف والمؤتلف في أسماء الرجال

حرف الزاي باب زاهر وزاهد: 1^b. Beginnt f. 1^b: حرف الزاي باب زاهر وزاهد وداهر، اما زاهر اوله زاي وآخرة راء فهو زاهر بن قيس بن زهير بن قيس البلوي ذكره سعيد بن كبير بن عفير في الاخبار... واما زاهد مثل الذي قبله سواء الا ان آخرة دال مهملة فهو ابو غالب زاهد بن عبد الله بن الحصيب شيخ كان بالصعيد الخ

Alphabetisches Verzeichniss der in der Schrift ähnlichen und doch verschiedenen Personennamen; mit der Anführung der betreffenden Personen, ihrer speciellen Namen und Herkunft, oft auch mit Angabe ihres Todesjahres, ihrer Lehrer und Schüler: von 'Alī ben Hibet allāh ben 'alī ben ġa'far ibn mākulā el-ġarbādāqānī elbagdādī abū naṣr † 487/1094.

Ein umfangreiches Werk, dessen 2. Hälfte hier vorliegt. Es ist eine Erweiterung und Vervollständigung der Werke des Eddārḡoṭnī und des Elḡatīb elbagdādī (s. Spr. 290). Jeder Buchstabe zerfällt in eine Menge Kapitel, in welchen jedesmal die ähnlich geschriebenen Namen zusammengestellt werden. Wo möglich, folgen nach den Eigennamen auch noch in demselben Kapitel الكنى والآباء. Am Ende jedes Buchstabens folgt ein Abschnitt مشتهر النسبة, in welchem die, von diakritischen Punkten abgesehen, gleich geschriebenen Gentil-Wörter (wie الماعى d. i. النافعى oder البافعى) ebenfalls in besonderen Kapitel zusammengestellt behandelt werden.

Der letzte Artikel behandelt: العملى (d. i. النقبلى oder البقبلى).

Schluss f. 243^a: واما النقبلى اوله نون وبعد الفاء بياء محجمة باثنتين من تحتها فهو ابو جعفر النقبلى، آخر الكتاب والحمد لله الخ

Schrift: ziemlich gross, gewandte Gelehrtenhand, flüchtig, aber meistens deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von يوسف بن يوسف بن محمد بن خضر بن يعقوب بن خضر c. 1000/1591, zu eigenem Gebrauche.

Die Foliierung unten am Rande. — Nach f. 141 und 151 je 1 Blatt ungezählt, jetzt 141^b und 151^b.

HKh. I 1115. V 11633.

10159. Lbg. 66.

166 Bl. 4to, 17 Z. (22 × 15; 16¹/₂ × 11^{cm}). — Zustand: wurmstichig, oft ausgebessert, viele Blätter mit Pflanzenpapier beklebt. Im Text nicht selten beschädigt, besonders in der oberen Hälfte und zu Anfang. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel und Verfasser f. 1^a von später Hand:

الثالث من الاكمال في المؤلف والمختلف لابن ماکولا

Dieser Theil umfasst die Buchstaben ح bis س.

Beginnt f. 1^b: باب حِمَارٍ وَحِمَارٍ وَحِمَارٍ وَحِمَارٍ وخِمَارٍ وَخِمَارٍ؛ اما حِمَارٍ بكسر الحاء المهملة وفتح الميم وتخفيفها وبالزاي فهو حبيب بن حِمَارٍ الخ

Er bricht, ziemlich zu Anfang des Buchstabens س, ab in dem بَابِ سَكَّتْ وَشَجَبَ وَشَجَبَ mit den Worten f. 166^b: وعامر بن عبد الله بن الشجَب بن عبدود بن عوف الكلبي شاعر يقال له؛

Schrift: gross, kräftig, attlich, gleichmässig, wenig vocalisirt, oft ohne diakritische Punkte. Uberschriften hervortretend gross. Bisweilen Bemerkungen am Rande. Collationirt. — Abschrift c. 760/1346.

F. 141^a, 14 ff. = We. 334, f. 1^b ff.

10160. Lbg. 65.

201 Bl. Format (Text: 16^{1/2} × 9^{1/2}—10^{1/2} cm) etc. und Schrift wie bei Lbg. 66.

Dasselbe Werk, sechster und letzter Band. Titel f. 1^a:

الجزء السادس من الاكمال في رفع عارض الارتفاع عن المؤلف والمختلف بين الاسماء والكنى والانساب؛

Verfasser f. 1^a ausführlich.

Der Band umfasst die Artikel der Buchstaben حرف الكاف، باب كامل f. 1^b. Zuerst f. 1^b: كاف bis ي. كاف und كاف وکافی، اما کامل باللام فكثير واما کامل بالنون فهو ابو عبد الله راهب بن زرة بن كامل اظنه بخاريا . . . واما كافي بعد الالف باء معجمة بواحدة مكسورة ثم ياء الخ

Bricht ab gegen Ende des Buchstabens ي (der f. 187^a beginnt) in dem باب يورا ويوزا f. 200^b mit den Worten: حدثت عنه عبد الله بن مسروح الصدقي قاله؛

Die auf f. 201^a von schlechter Hand geschriebenen 5 Zeilen Ergänzung können richtig sein; falsch aber ist die Hinzufügung و به تم الكتاب; denn es fehlt der ganze Abschnitt النسبة an diesem Buchstaben. (Vgl. We. 334 am Ende).

Die Blattfolge ist: 1—121. 123—127. 122. 128 ff.

10161. Spr. 286.

386 Bl. 8vo, 15 Z. (19^{1/2} × 11; 14 × 6^{2/3} cm). — Zustand: sehr wurmtichig. Am Rande oft ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1^b: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلي الله . . . وبعد برحمك الله فانك سالتني ان اجمع لك ما اشتبه عليك مما يتألف خطه ويختلف لفظه من اسماء الرواة وكناهم وانسابهم من الصحابة والتابعين ومن بعدهم من الخالفين ممن ذكر في الكتابين الصحيحين في السنن المسندة عن رسول الله تصنيف ابي عبد الله محمد بن اسمعيل البخاري الجعفي وابي الحسين مسلم بن الحجاج بن مسلم النيسابوري ثم القشيري رحمه

Verzeichniss und Besprechung der in den beiden Traditionssammlungen (الصحيح) des Elbohāri und des Muslim ähnlich geschriebenen und leicht zu verwechselnden Personennamen, Kunjen, Geschlechtsnamen und Beinamen der Traditionisten, auf Wunsch eines Freundes verfasst. Es ist also eine Vervollständigung der von Beiden nur kurz mit einem Namen angegebenen Stützen durch Hinzufügung ihrer genaueren Herkunft, wobei der Verfasser die nachträglichen Berichtigungen (الاستدراكات) des 885/995 bei Seite lässt. Derselbe Gegenstand war schon von ابو عبد الله محمد بن عبد الله بن محمد النيسابوري المعروف بالبحاكم 405/1014 behandelt in seinem Buche und المدخل الي معرفة الصحيح من السقيم aber unvollständig.

Ebenso haben darüber geschrieben: ابونصر احمد 898/1008 ابن محمد بن الحسين المعروف بالكلاباذي الارشاد في معرفة اهل الثقة والسناد

Ferner: ابو علي بن السكن 868/964;

ابو نزر عبد بن احمد الهروي 484/1042;

ابو احمد بن عدي 865/976;

ابو مسعود ابراهيم بن محمد الدمشقي 400/1009.

Vorausgeschickt werden einige Bemerkungen über die Wichtigkeit des Gegenstandes, dann

f. 3^b Leben des Elboḥārī, 22^a das des Muslim, 24^b Angabe seiner Stützen (اسانيد) bei beiden Büchern (المصحيحان), von ihm an bis auf jene herunter.

Der Verfasser hört Vorlesungen über Elboḥārī im J. 444/1052, über Muslim im J. 470/1077.

Er ist **الحسين بن محمد بن أحمد الغساني**
الجباني **الاندلسي** ابو علي

und sein vorliegendes Werk ist betitelt:

تقييد المهمل وتمييز المشكل

Der Titel steht so am Rande f. 197^a u. 293^b; der Verfasser. 197^a im Text.

Der Verfasser Elhosein ben mohammed ben ahmed elgassāni elandalusi *elḡejjāni* abu 'alī, geb. 427/1036, † 498/1105, hat sein Werk alphabetisch geordnet. Der erste Artikel be-

ginnt f. 29^b: **أسيد وأسيد وأسير** فاما أسيد بفتح الهمزة: **وكسر السين فهو أسيد بن جارية بالجهم الثقفي الخ**

Der zweite f. 31^b: **أخزم وأخزم وأخزم** فاما أخزم **بالحاء المعجمة والراء المهملة فهو أخزم الأسدي فارس رسول الله صعم واسمه محرز بن نضلة الخ**

Es zerfällt in 2 Hälften.

Die 2. Hälfte beginnt f. 197^a so: قال الفقيه **الحافظ ابو علي حسين بن محمد بن أحمد الغساني رحمه** هذا كتاب يتضمن الشبه على الاوهام الواقعة في المسند **المصحيحين** وذلك مما يخص **الاسانيد** واسماء الرواة **والحمل** فيها على نقلة **الكتابين** عن البخاري وديان **الصواب** في ذلك، الخ

Dieser Theil schliesst f. 346^a: **عبد الحميد بن سهل** مكان **عبد الحميد** **والصواب** **عبد الحميد** **بالحميم** **وتقديم الميم** **عليها** **والله الموفق للصواب**

Es schliesst sich daran ein letztes Stück, anfangend f. 346^a Mitte: **[هذا جزء] يشتمل علي** **التعريف** **بشيوخ** **حدث** **عنهم** **محمد بن اسمعيل** **البخاري** **في كتابه** **وأعمل** **انسابهم** **وذكر** **ما** **يعرفون** **به** **من** **قبائلهم** **وبلدانهم** **مثل** **ما** **يقول** **حدثنا** **محمد** **حدثنا** **أحمد** **ولا** **ينسبهما** **وحدثنا** **اسحق** **ولا** **يزيد** **علي** **ذلك** **شيئا** **الخ**

Es beginnt f. 346 mit dem Namen Ahmed,

nämlich: **[حرف الالف] ممن اسمه أحمد قال** **البخاري رحمه** **في كتاب** **الصلوة** **في** **موضعين** **في** **الجنايز** **في** **موضعين** **الخ**

Schluss f. 386^b: **العايدي قال** **لنا** **ابوبكر بن** **الغيص** **الحافظ** **محمد بن زياد** **يلقب** **بيؤيو** **وهو** **طائر** **يصان** **تم** **عليه** **الديوان** **محمد** **الله** **وعونه** **وصلي** **الله** **الخ**

Schrift: in rothen und blauen Linien eingerahmt, ziemlich klein, gewandt, ziemlich deutlich, vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Die Uebersichtlichkeit fehlt, die einzelnen Abschnitte treten nicht deutlich genug hervor. Für die Ueberschriften-Anfänge gewöhnlich eine Lücke gelassen. — Abschrift c. 1100/1688. — HKh. II 3508.

10162. We. 339.

163 Bl. 8vo, 11 Z. (20 × 13^{2/3}; 13 × 9^{1/2}cm). — Zustand: nicht ganz fest im Deckel; etwas unsauber und am Rande fleckig. Nicht ohne Wurmstiche. Bl. 9 beschädigt; 142. 143. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب الانساب المنفصلة في الخط المتماثلة

في النقط والضبط

لابي الفضل محمد بن طاهر المقدسي الحافظ

Ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1^b: **انبأنا** **الشيخ** **ابو الفضل** **محمد** **ابن ناصر بن محمد بن علي** **البغدادي** **قال** **انبأنا** **ابو الفضل** **محمد بن طاهر بن علي بن أحمد** **المقدسي** **قال** **أحمد** **الله** **وبه** **استعين** **وصلواته** **علي** **رسوله** **محمد** **وآله** **وصحبه** **اجمعين** **أما** **بعد** **فان** **أتمنا** **المتقدمين** **رم** **صنفوا** **في** **مشكلات** **الاسماء** **والانساب** **كتبا** **يستصعب** **بها** **المنتهي** **ويسترشد** **بها** **المبتدي** **لا** **غناء** **للمحدث** **عنها** **الخ**

Alphabetisches Verzeichniss von Gentilnamen, die in der Schrift sich gleichen, auch ähnlich punktirt werden und doch eine verschiedene Herkunft anzeigen; von Mohammed ben ṭāhir eššuibāni *elmoqaddesi* abū 'lfaḍl † 507/1113 (No. 1628).

F. 3^b beginnt: **باب الالف** **الأملي** **والأملي** **الاول** **منسوب** **الي** **أمل** **طبرستان** **وهي** **القصبة** **للناحية** **خرج** **منها** **جماعة** **من** **العلماء** **من** **كل** **فن** **واكثر** **من**

ينسب اليها يعرف بالطبري . . . والثانى منسوب الي آمل بلدة على شط جيحون حدث من اهله جماعة الخ

Bei den einzelnen Artikeln werden in der Regel einige dahin gehörige Personen namhaft gemacht. Die Ordnung innerhalb der einzelnen Buchstaben ist nicht steng alphabetisch.

Der letzte Artikel f. 162^b behandelt:

اليمنى واليمنى

وهو دينوري واقام باليمن. Schluss f. 163^a: فنسب اليه آخر الكتاب

Schrift: grosse, kräftige, breite Gelehrtenhand, vocallos und meistens ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift von عبد الرحمن بن علي بن محمد ابن الجوزي Gom. II (1179), der über dies Werk von seinem Lehrer أبو الفضل بن ناصر erhalten hatte.

Nicht bei HKh.

10163. Pet. 359.

1) f. 1—104.

144 Bl. 8vo, 19 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{3}$; 14 × 8cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe (diese fast abgerissen). — Titel fehlt. Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 1^b: . . . انبأنا شيخنا الشيخ جمال الدين أبو الفرج عبد الرحمن بن علي ابن محمد بن علي بن الجوزي رحمة، قال الحمد لله على ما منح من الهدى والعلم واساله ان يجود علي زلنا بالحلم . . . اما بعد فان من اجل علوم الحديث ضبط الاسماء المشتبهة والنسب وقد كان ألف عبد الغنى [بن] سعيد الحافظ فيهما الخ

Die richtige Aussprache der Eigennamen und Gentilnamen hat ihre Schwierigkeit, ist aber besonders auch für die Traditionswissenschaft von Wichtigkeit. Es hatte darüber عبد الغنى بن علي الحافظ المصري الحافظ geb. 823/985, f. 409/1018, zwei gute Bücher geschrieben; ebenso f. 386/995 علي بن عمر الدارقطنى; Zusatz machte أبو بكر احمد بن علي بن ثابت الفخاطيب البغدادي f. 463/1071. Dann verfasste

أبو نصر علي بن هبة الله بن علي ابن ماکولا الجرباذقاني f. 487/1004 sein grosses Werk *al-ikmal*, in welchem er die Angaben seiner Vorgänger bereicherte und vermehrte, so dass es alle anderen Bücher der Art ersetzt.

Allein an die Gentilnamen haben die Meisten sich weniger gekehrt und es herrscht auf diesem Gebiete viel Unsicherheit und Unwissenheit; diesem Mangel will Abū 'lfarag *ibn elgauzi* f. 597/1201 (No. 4042) durch dieses Werk abhelfen, welches er alphabetisch eingerichtet und, nach der Unterschrift, im J. 580 Ša'bān (1184) vollendet hat. Einige Jahre vorher hatte er über das so eben besprochene Werk gleichen Inhaltes von Mohammed ben fāhir elmoqaddes Vorlesungen gehört.

Es beginnt f. 2^a: حرف الالف، باب الأبري والأبري: اما الأبري بالمدّ وضم الباء فهو أبو الحسن محمد بن الحسين بن ابراهيم روي عن ابي بكر بن خزيمه وأبر قرية من قري سجستان واما الأبري بكسر الهمزة وفتح الباء المعجمة بواحدة فهو عمر بن منصور أبو انقسم سبع البغوي

Die zusammengestellten Namen, wie hier, werden in Kapiteln behandelt; die einzelnen Buchstaben zerfallen also in eine kleinere oder grössere Menge باب.

Schluss f. 104^b: باب اليمنى واليمنى وهذا مما تساوت فيه النسبة . . . والثانى منسوب الي اليمن لاقامته فيها وليس منها وهو أبو احمد الدينوري المقرئ

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter u. Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1117 Dār'lq'nda (1706), in der Stadt Icfahān von خليفة بن يوسف النجفي

10164. Spr. 308.

50 Bl. 8vo, 14 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 12; 14 $\frac{1}{2}$ × 7cm). — Zustand: etwas wurmstichig, sonst ziemlich gut. — Papier: etwas grau, ziemlich glatt und stark. — Einband: guter braurother Lederhand mit Goldverzierung; hinten aufgerissen. — Titel auf dem veranstehenden Schmutzblatt von neuerer Hand, und in der Vorrede f. 1^b:

أيضاح الاشتباه في أسماء الرواة

Verfasser s. Anfang.

الحمد لله رب العالمين وصلى الله: f. 1^b Anfang
 على سيد المرسلين... أما بعد فيقول العبد الفقير...
 حسن بن يوسف بن مطهر الحلي غفر الله له
 ولوالديه، اني مثبت في هذه الاوراق تحقيق اسماء
 جماعة من رواتنا وايضاها على وجه الاجاز والاختصار

Feststellung der Aussprache der Namen
 einer grossen Menge von s'ritischen Traditions-
 Rāwis, von Elhāsan ben jūsof *alhilli ibn*
elmotahher †^{726/1826} (No. 1796). Die Namen
 sind alphabetisch geordnet, die gleichen Namen
 zusammengestellt, sonst aber, innerhalb eines
 Buchstabens, nicht in der alphabetischen Folge.
 Ohne weitere biographische Notizen, ohne
 Jahreszahlen. — Beginnt f. 1^b mit

ابو رافع اسمه اسلم بالالف قبل السين المهملة الخ
 الاصبع بن نباته بضم النون الخ

Letzter Artikel f. 49^a:

يزيد بن اسحق بن ابي السحف بالفاء الغنوي الخ

Dann folgen die Kunjen, von

ابو اسحق ملقب شجر بفتح الشين المحجمة والعين المحجمة،
 an bis f. 50^b:

ابو الحسين البقراني بالقاف والنون بعد الالف قبل الياء
 وهذا آخر ما اردنا اثباته في هذا الكتاب ومن اراد
 التطويل والاستقصاء من معرفة الرجال كلهم واحوالهم
 وتعديلهم وجرحهم فعليه بكتابنا الكبير الموسوم
 بكشف المقال في معرفة الرجال الحمد لله رب العالمين،

Schrift: Persischer Zug, klein, gefällig, gleichmässig,
 vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1800.

Nicht bei HKh.

Dasselbe Werk in Spr. 310, 2, f. 38—69^a.

Format etc. und Schrift wie bei S.

Titel u. Verf. f. 38^b roth übergeschrieben:

« ايضاح الاشتباه في معرفة الرجال لابن مطهر الحلي

الرجال für الرواة

Anfang und Schluss wie bei Spr. 308.

Die Notiz am Ende, dass der Verfasser
 dies Werk beendet habe am 29. Dū'lqa'da des
 J. 606, ist nicht richtig; es muss heissen
 706/1806. — Am Rande einige Verbesserungen
 und Zusätze.

10165. Spr. 287.

94 Bl. 8vo, 17—18 Z. (18^{1/2} × 13; 12^{1/2}—13^{1/2} ×
 8—8^{1/2}cm). — Zustand: stark wasserfleckig. — Papier:
 gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattun-
 rücken. — Titel fehlt. Ueberschrift f. 1^a von anderer Hand:
 حرف العين من كتاب رجال الحديث للحافظ الذهبي
 Anfang fehlt.

Obiger Titel ist nicht richtig. Es handelt
 sich hier nicht bloss um die Ueberlieferer,
 sondern um die Feststellung der ähnlich ge-
 schriebenen und doch verschiedenen Namen und
 Zunamen (نسبة) von Männern und Frauen aus
 den verschiedenen Jahrhunderten, bis auf die
 Zeit des Verfassers. Als Verfasser wird f. 94^b
 angegeben — woran nicht zu zweifeln ist —

محمد بن أحمد الذهبي

Dies Werk des Mohammed ed'dehabi †^{748/1847}
 (No. 2313) ist verfasst vor dem J. 741 Čafar
 (1340): s. unten.

Es ist sehr wahrscheinlich, dass das Vor-
 liegende das Ende des

مشتهد النسبة

sei. HKh. V 12064. Dasselbe ist alphabetisch
 geordnet und beginnt hier im Artikel عباد.
 Der nächstfolgende ist عباد، dann العبادي etc.

Der Buchstabe غ beginnt so f. 20^b:

حرف الغين، الغابى محمد بن عبد الله المدني من
 الغابة عن مالك وعنه جعفر بن احمد بن بيان المتهم،
 ومن عانة يعيش بن الجهم عن عبد المجيد بن ابي
 الرواد وعنه الحسين بن ادريس،

حرف النون، نائل الشامي f. 75^a ن
 سأل ابا هريرة وبموخدة عمر بن حسين بن نابل القرطبي الخ

ولولو في الموالي واسحق بن
 ابراهيم البغوي الحديث لولو شيخ البخاري، والحمد لله
 رب العالمين، آخر الكتاب وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, geläufige Gelehrtenhand,
 nicht undentlich, fast vocallos, nicht selten ohns diakritische
 Punkte. Die Stichwörter roth und die Ueberschriften. Am
 Rande bisweilen Zusätze u. Berichtigungen. — Abschrift
 (für sich selbst) von عبد الرحيم بن علي بن
 عثمان بن ابراهيم بن مصطفى بن سليمان المارديني الحنفي
 im J. 783 Moharram (1881). — Collationirt.

10168. Spr. 248.

290 Bl. 8vo, 13 Z. (20 × 16; 14 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: gut; doch nicht ohne Wurmathe. — Papier: weiss, fein, glatt. — Einband: rothbrauner Lederbd. — Titel f. 1^a (und Vorrede f. 4^b):

اتحاف ذوي الالباب بشوارد لبّ اللباب

Verfasser f. 1^a (und Vorrede f. 2^a und f. 290^b):

رضى الدين بن محمد بن علي بن حيدر
الحسنى الشامي العاملي اصلا المكي محتدا
ومولدا ومدفنا الشافعي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الكريم الوهاب المنزه . . . ويعد فيقول العبد اللاتذ عن النسبة والانتساب . . . بعفو ربه . . . الى لما ظهرت الي عالم الوجود واكرمى بحسن الاختيار والاختبار مفيض الكرم والجد الخ

Ergänzung zu dem Werk des Essojuti über die Gentilnamen, welches betitelt ist: لبّ اللباب, in alphabetischer Folge, von Raḍi eddin ben moḥammed ben 'alī ben heider elḥasanī el'āmūlī elmekkī.

Der erste Artikel f. 4^b: الآبَجِي بِفَتْحٍ الموحدة وتشديد الجيم الي ابيج موضع ببلاد الحميم

Der letzte Artikel f. 290^b: اليهودي الي درب اليهود ببغداد

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Die Stichworte roth. Am Rande (im Anfang) bisweilen einige Erklärungen und Verbesserungen. — Abschrift vom Jahre 42, d. i. 1742/1826.

10169. Spr. 282.

72 Bl. 4vo, 23 Z. (22 × 16; 16 1/2 × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. In der Vorrede und am Ende nicht angegeben. Der Titel bei Spr.: ضبط أسماء الصحابة kann richtig sein.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي فضل بنى آدم بتعليم الاسماء وشرفهم بتشريف الارسال والاصطفاء . . . ثم انه تدرج في الناقلين ما ليس منهم فخلطوا بالحق ما ليس منه فمن الله بتوفيق الائمة الاعلام الخ

Das Werk selbst beginnt f. 2^b: اعلم انهم يعبرون عن ذات نقطة تحت بموحدة وعن ذات نقطتين فوق بمثناة فوق الخ

Anweisung, die in gewissen auf Tradition bezüglichen Werken vorkommenden schwierigeren Eigennamen richtig zu lesen; der Verfasser gebraucht zur Bezeichnung der jedesmal benutzten Werke Abkürzungen, die f. 2^b angegeben werden, nämlich: من للتهديب مق لهقدمة ابن حجر عن لغنية اللبيب شرح التقريب ن للنواوي كة للكرمانى د لما اخرجته قديما من النواوي والكرمانى زر للركشى مس من اسماء المصاييح والمشارق فان عدم شيء او وجد ج فمن الجامع

Alphabetisch geordnet; am Ende jedes Buchstabens stehen die النسب, ebenfalls alphabetisch.

Der Buchstabe ا beginnt f. 2^b unten:

حرف الهمزة، آبي اللحم رة بمد همزة وكسر موحدة وسكون مثناة تحت لقب ابراهيم من وفي مختصر اسد الغاية هو مولى عمير الخ

وآد بمفتوحة وشدة راء وبدال: Schluss f. 72^a: مهملة مولى مغيرة بن شعبة

Schrift: ziemlich klein und gedrängt, geläufig, nicht unendlich, vocallos. Uberschriften (oft auch die Siglen) roth. — Abschrift vom J. 1171 Dū'lqa'da (1758).

Nicht bei HKh., wahrscheinlich neueren Ursprungs. Dass der Verfasser nicht ابن حجر, scheint aus dem Sigel مق zu erhellen.

10170. Min. 187.

86) f. 793.

Format (c. 32 Z.) etc. und Schrift wie bei 85).

Bruchstück aus einem Werke, in welchem die richtige Aussprache von Namen der Traditionisten, nebst verschiedenen Notizen (auch biographischen) über sie, angegeben ist.

Die ersten Worte hier: ولا ذكره باسمه قلت كيف نذكره قال قولوا الحجّة من آل محمد عم ومن القاصرين من احداث هذا العصر الخ

Zuerst hier besprochen الاعمش الكوفي (d. i. ابو عبد الله: 148/765) dann: سليمان بن مهران الأزدي (405/1014) الحسين بن علي بن سفيان (d. i. البروفري

Der Verfasser citirt, ausser dem ابو عبد الله 786/1884, auch den Qāmūs, dessen Verfasser 817/1414; er gehört also einer

späteren Zeit an. Es scheint, dass sein Werk in eine Anzahl von Abschnitten geteilt ist: denn f. 793^b Mitte steht — allerdings ohne Beifügung von „Abschnitt“ — الخامس والعشرون, dessen Inhalt تحقيقات ثلاث. Hier wird zunächst behandelt: سُوَيْدُ بن قَيْس.

Es bricht hier ab mit den Worten: روي في باب احكام السهو في الصلوة حديث سهو النبي صعم عن سعيد الاعرج قال سمعت ابا عبد الله عم يقول ان الله تبارك وتعالى

Mf. 248, f. 27^a—28^a enthält ein Stück aus محبى الدين النووي des تهذيب الاسماء واللغات und zwar aus dem 1. سفر, betreffend das Leben Mohammeds (vom Jahre 1—10 d. H.). — Lbg. 407, f. 35^a ein Stück über Aussprache einiger alter Eigennamen.

Spr. 862, f. 95 einige Gentilitia mit genauer Angabe der Aussprache. — We. 1739, f. 68^b Aufzählung von 4 Personen Namens الأَجْرِي.

10171.

Hieher gehören auch folgende Werke:

- 1) محمد بن المختلِف والمؤتلف في أسماء القبائل محمد بن حبيب البغدادي † 246/859.
- 2) احمد بن على بن شعيب von كتاب الكنى † 808/915.
- 3) احمد بن عبد الله الدلجى von ك" الاسماء † 819/981.
- 4) الحسين بن احمد بن خالويه von كتاب الالقاب † 370/980.
- 5) محمد بن محمد الحكام von ك" الاسماء والكنى † 878/988.

- 6) احمد بن عبد الرحمن الشيرازي von ك" الالقاب † 407/1016.
- 7) عبد الغنى بن سعيد المقدسى von مشتبه النسبة † 409/1018.
- 8) على بن الحسين الهمداني von ك" الالقاب † 447/1055.
- 9) von المصاحف والمضافات في الاسماء والانساب † 449/1057.
- 10) يوسف بن عبد الله القرطبي von ك" الكنى † 463/1071.
- 11) محمد بن طاهر von المختلِف والمؤتلف في الانساب † 507/1118.
- 12) ابن الجوزي von ك" الالقاب † 597/1201.
- 13) مبارك بن محمد الجزري von ك" الآباء والامهات † 606/1209.
- 14) von demselben. المرصع في بيان الكنى بالآباء.
- 15) المعجم فيمن وافقت كنيته كنية زوجته من الصحابة † 684/1236.
- 16) اسمعيل بن هبة الله ابن باطيش von مشتبه النسبة † 656/1257.
- 17) Desgl. von شمس الدين الذهبى † 748/1847.
- 18) demselben. المقتنى في سرد الكنى.
- 19) ابن ناصر الدين الدمشقى von توضيح المشتبه † 842/1488.
- 20) ابن حجر von تبصير المنتبه في تحرير المشتبه † 852/1448.
- 21) السيوطى von لب الالباب في تحرير الانساب † 911/1505.
- 22) demselben. المئى في الكنى.
- 23) demselben. كشف النقاب عن الالقاب.
- 24) عبد الرحمن بن عمر von ر" في سر الكنى † 1198/1779.

1. The first part of the document discusses the current state of the world economy and the impact of the recent recession. It notes that the global economy has been in a state of stagnation for several years, with many countries experiencing high unemployment and low growth. The document also mentions that the recession has led to a loss of confidence in the financial system and a general sense of pessimism among the public.

2. The second part of the document discusses the impact of the recession on the United States. It notes that the United States has experienced a significant decline in GDP and a sharp increase in unemployment. The document also mentions that the recession has led to a loss of confidence in the government and a general sense of pessimism among the American people.

3. The third part of the document discusses the impact of the recession on the world. It notes that the recession has led to a general decline in global economic activity and a loss of confidence in the international financial system. The document also mentions that the recession has led to a general sense of pessimism among the world's population.

4. The fourth part of the document discusses the impact of the recession on the United States and the world. It notes that the recession has led to a general decline in global economic activity and a loss of confidence in the international financial system. The document also mentions that the recession has led to a general sense of pessimism among the world's population.

XXI. Buch.

Biblisch - Christliches.

1950 (12)

1950 (12) 1950 (12) 1950 (12)

10172. Dq. 106.

183 Bl. 4to, 21 Z. ($24\frac{1}{2} \times 18\frac{1}{4}$; $18\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: sehr wasserfleckig, auch ziemlich wurmstichig; oft am Rande und im Rücken ausgebessert. Der Text (wegen der Wasserflecke) an manchen Stellen verwischt und schwer leserlich. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel fehlt. Er würde sein:

ك" أسفار التنويرية المنقولة الي العربية

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Blatt. Dasselbe ist von ziemlich neuer Hand ergänzt auf f. 1 u. 2^a. Zuerst: في البدئ خلق الله ذات السماء وذات الارض وكانت الارض خالية خاوية وكانت الظلمة على وجه العمور وروح الله ترق على المياه الخ

Die 5 Bücher Moses, ins Arabische übersetzt.

Das 1. Buch, f. 1—46^b, ist betitelt f. 46^b اصحاح und eingetheilt in 34 سفر الخليفة.

Das 2. Buch, f. 47—85^a, سفر الخروج, enthält 26 اصحاح.

Das 3. Buch, f. 86—111, سفر اللاويين, ist eingetheilt zuerst in 8 اصحاح; dann kommt f. 99^b. 101^b. 103^b das 8. 9. 10. فصل; das 11. فصل ist als solches nicht bezeichnet; dann kommt f. 106^b und 110^a das 12. u. 13. فصل. Ausserdem sind hier und da noch einige auf den Inhalt bezügliche Ueberschriften, z. B. f. 100^b:

عن الاستغفار في الشهر السابع

الخطايا التي توجب الموت وهي سايرة في كل عضو و

Das 4. Buch, f. 112—148,

ك" احصاء عدد بنى اسرائيل

oder auch nach f. 148^a سفر اعداد بنى اسرائيل zerfällt in 26 اصحاح. Dabei ist das 5. u. 14. اصحاح beim Zählen übergangen.

Das 5. Buch, f. 149—183, enthält 1.—5. اصحاح; dann f. 157—164^a das 3.—13. فصل; 164^a das 10. اصحاح; 164^b das 14. فصل; 165^b 11. اصحاح; 166—167^a das 15.—18. فصل; 167^a das 12. اصحاح; 168^a 19. فصل; 168^b 20. فصل; 168^b 13. اصحاح; 169^b 21. فصل; 170^a 22. فصل; 170^b 14. اصحاح; 182^a 23. فصل; 182^b 24. فصل; 171—179^b das 15.—20. اصحاح.

Am Ende, nach f. 179, fehlt 1 Blatt; das Vorhandene geht bis Kap. 33, 13 zu den Worten: وقال ليوسف يوسف ارضه مباركة التمار من الرب ومن النداء

Die Blätter sind etwas verbunden; sie folgen so: 1—120. 183. 121—170. 182. 171—179.

F. 180 ist leer, bis auf ein kleines Gebet; 181 enthält die Bemerkung, dass 182 und 183 an falsche Stelle gebunden sind.

Schrift: der Text ist in 2 Columnen auf jeder Seite; die Schrift ziemlich gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, etwas vocalisirt. Die Ueberschriften roth. — Abschrift vom J. 678 Dū'lqa'da (1280). Diese Zahl steht am Ende des 1. 2. u. 4. Buches; die Unterschrift f. 111 ist nicht ganz vollständig.

10173. Df. 41.

259 Bl. 4to, 21 Z. (26×18 ; $19-20 \times 11$ cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht recht sauber und — besonders im Anfang — oft fleckig. Etwas wurmstichig. — Papier: gelb, dick, sehr glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 2^a:

كتاب الجوهر المضيء في السنة عشر النبي

بسم الاب والابن والروح القدس: 2^b Anfang f. 2^b 'الاة واحد' نكتب بتاييد الله جل اسمه كتاب اشعيا النبي، وحي الله الذي اوحى الي اشعيا بن اموص في آل يهوذا واهل اورشليم على عهد عوزيا ويوثام واخاز

وحازقيا ملوك يهودا، قال اسمعي ايبتها السما وانصتى
ايبتها الارض لان الرب نطق وقال ربيتم ابنا وشرفنهم
وهم غدروا بي عرف الثور قانبه وسابسه والحمار مذود
صاحبه وآل اسراييل لم يعرفوا وشعبي لم يفهموا الخ

Arabische Uebersetzung der hebräischen Propheten. Zuerst Jesaja. Dann die 12 (kleinen) Propheten. Zuerst Hosea, f. 58^b (nach dem arab الخ :بسم الاب الخ حديث الاثنى عشر واولها كتاب هوشع النبي ونكتب اولاً حديث هوشع ويقول انه وان كان من الاثنا عشر بالنبوة والسر جميعا وكان على عهد اشعياء النبي في ارض يهودا، وحى الله الذي اوحا الي هوشع بن باري في ايام عزريا ويوثام الخ

وعوبديا 76^a; عاموص 69^b; يوال 66^b; حبقوق 87^b; ناحوم 85^a; ميخا 80^a; يونان 77^b; ملاخي 105^b; زخريا 95^b; حجي 93^b; صفونيا 90^b.

Es folgt f. 109^a: Jeremias; der Anfang: هذه اقوال ارميا بن حلقيا من الاحبار الذين كانوا بعناتوت في ارض بنيامين الخ

An seine Prophezeiungen schliessen sich ohne Weiteres seine Klagelieder an, f. 172^a, mit der Ueberschrift: نكتب مراثى ارميا النبي: كيف بقيت وحدها المدينة التى كانت كثيرة الشعب وصارت كالارملة الخ

Das 2.—4. Kap. derselben ist اللحن genannt. Das 5. Kapitel derselben hat hier die Ueberschrift f. 177^a: صلوة ارميا النبي.

Es folgt f. 178^b: كتاب حزقيال النبي: Anfang: فى سنة ثلثين لعدد السنين التى مضت من بعد ثمانية عشر سنة من ملك يوشيا الملك الخ) und f. 235^a Daniel (دانيل). Anfang: كتاب دانيال النبي فى السنة الثالثة من ملك يوياقيم ملك يهودا اتى بختنصر ملك بابل اورشليم واحاط بها ونزل عليها فدفعها الرب اليه واسلمها فى يده الخ

Dessen Prophezeiungen sind f. 255^a zu Ende; es schliesst sich daran unmittelbar das Stück حديث بال الصنم (von Bel zu Babel) und f. 256^b انقضاء حديث بال الصنم وهذا حديث الثنتين (vom Drachen zu Babel), wie auch f. 239^b das

Gebet Azaria (صلوة عزريا واحياه) und f. 241^a تسبيح حننيا وعزريا واحياه وتبرايكهم (Gesang der 3 Männer im Feuer) vorhanden ist.

Die Abschrift ist von einer Handschrift genommen, die von der Hand des القسيس الشمس بن كبر geschrieben war im J. 6702 (?). Die vorliegende Handschrift ist datirt vom J. 1041 der Märtyrer = 725 d. Hígra, und geschrieben zu eigenem Gebrauch von ابوسعيد بن سيد الدار ابو الفضل المسجى. Derselbe hat ganz zu Ende 258^a 4 Verstücker von je 2 Versen (in verschiedenen Metren) angefügt, in welchem Arabische Dichter über die Vergänglichkeit des Lebens gegenüber der Dauer der Schrift klagen.

F. 257^b steht am Rande, dass dies Werk aus dem Koptischen ins Arabische übersetzt sei; 72 Gelehrte hätten die Bücher des Alten Testaments aus dem Hebräischen ins Griechische übertragen und von da aus seien sie in alle Sprachen übersetzt: der Uebersetzer aus dem Koptischen ins Arabische sei . . . ابو الفخر بن . . . und berichtigt hätten den Text die 2 Söhne des غبريال الاسعد بن الكردوش. Die Stelle ist verblasst und zum Theil zur Unleserlichkeit verwischt.

Schrift: zieml. gross, gut, gleichmässig, stark vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift s. oben. — Collationirt.

Abweichend von der Kapitel-Eintheilung zerfällt jede Abtheilung dieser Prophetensammlung in eine gewisse Zahl von اصحاح, und zwar Jesaja in 30, die kleinen Propheten in 25, Jeremia in 36, Ezechiel in 28 und Daniel in 12.

F. 258^b u. 259^a in grosser, dicker, unschöner, doch alter Handschrift, ist im Text zur Seite beschädigt und zur Unleserlichkeit beklebt und enthält einen Glückwunsch zum Geburtstage eines Sohnes Michael eines Lehrers eines نصير الله (oder نصير الدين).

Von den einzelnen Propheten sind hier Abbildungen mit Farben gegeben, zum Theil nicht tübel; bei einigen derselben ist das Gesicht fortgekratzt; Hosea fehlt überhaupt.

10174. Sach. 317.

67 Bl. 12mo, 20—21 Z. (6 1/2 × 4; 4 1/2 × 2 1/2^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn, glatt. — Einband: Pappband (in rothem Seidenzeug). — Titel und Verfasser fehlt: e. Anfang.

Anfang f. 1^a: بسم الله خير الاسماء وبه ثقنى، نبتدي بعون الله ونكتب زبور داود النبي والملك المدعو قلب الله وجوي مئة وخمسون زمورا، اول ملك الزمور الاول، طوبى للرجل الذي لم يسلك في مشورة المنافقين وفي طريق الخطاة لم يقف الخ

Psalmbuch Davids in Arabischer Uebersetzung. — Schluss f. 67^b: سجوه بهعارف التهليل، كل نسمة فلتنسبح الرب،

Schrift: äusserst klein und fein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text in rothen Strichen. — Abschrift von البياس im J. 1888 in ماردين.

Die Reihenfolge ist nicht ganz die des Grundtextes; so ist Ps. 118 der lange hebräische Ps. 119 (im Ganzen 150 Psalme).

F. 18^a steht als Ueberschrift التاسع والاربعون verkehrt für التاسع والثلاثون.

10175. Do. 162.

348 Bl. 8vo, 18 Z. (18 × 13 1/2; 12 × 7 1/2^{cm}). — Zustand: sehr stark wasserfleckig; wurmstichig, besonders am oberen Rande von der Mitte des Bandes bis gegen Ende. Bl. 17 oben beschädigt, Bl. 348 noch mehr, besonders oben im Text. Viele Blätter oben am Rande ausgebessert, f. 316—328 auch am Seitenrande. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband (mit Holzdeckel). — Titel fehlt; er ist etwa:

ك" الانجيل ورسايل الحواريين وقصصهم والابوغالمسيب

oder auch: كتاب العهد الجديد

Es liegt hier das Neue Testament, ins Arabische übersetzt, vor, nämlich die 4 Evangelien, die 14 Briefe der Apostel, die Apostelgeschichte, die 5 katholischen Briefe und die Offenbarung Johannis.

Anfang fehlt, 14 Blätter. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: النفس والجسد معا في جهنم ليس عصغورين يباعان بفلس ولكن واحد منهما لا

يقع [يقع d. i. علي الارض دون علم ابيكم، الخ Es ist dies das Evang. Matthaei Kap. X, 28.

Marcus beginnt f. 35^a; Ueberschrift: نبتدي بعون ربنا ايسوع المسيح بالانجيل البشير مرقس، ابتدي انجيل ايسوع المسيح بن الله الخ Anfang: انجيل مرقس البشير Die Unterschrift f. 67^b: ... الذي كتبه برومية في عهد القديس والرسول بطرس ... كتبه بعد الصعود المجيد باثني عشر سنة في عصر نارون الملك،

Lucas beginnt f. 68^a mit der Notiz: نبتدي بعون الله ننقل انجيل البشير لوقا السليخ من اللسان العبراني الي اللسان العربي وعدد اصحاخاته علي ما ثبت في نسخ الارثوذكسيين ٨٣ اصحاخا، بشاره الاب الفاضل لوقا احد السبعين الرسل كتب الانجيل باليونانية بالاسكندرية وكرز به في مقدونيا بعد صعود السيد جل ذكره باثني عشر سنة، عدد فصوله كبير،

Anfang des Textes selbst f. 68^b (nach der Ueberschrift: الله رجائي والمسيح ملجائي وروح القدس وقائي، هذه بشاره الرسول لوقا) لما كان اناس بكثرة قد شرعوا ان يرتبوا وصفا مشتملا على الامور التي عملها عندنا ومعرفتها موجودا فينا علي ما سلم ذلك الينا الخ

كتب الانجيل بافسس باليونانية: Ueberschrift f. 120^b: وكرز به في افسس وهو احد الاثنا عشر الرسل ولما زمته الالهنا كتب في انجيله ما اخره الثلاثة الانجيل واخر اكثر ما كرزوا به الثلاثة وكتب في الانجيل بعد صعود السيد باحد وثلاثين سنة،

هذه بشاره الرسول يوحنا: Johannes f. 121^b: في الثالوث في الابتداء كان الكلمة والكلمة لم يزل عند الله والاها كان الكلمة هذا كان في الابتداء مع الله الخ لم يسع العالم المصاحف التي Schluss f. 160^a: تحويها ولله المجد والقدرة الي الابد ودايما امين،

F. 161 u. 162 leer.

رسالة القديس مار بولص الي اهل رومية، F. 163^a

من بولص عبد ايسوع المسيح المدعو الرسول الذي افرز لانجيل الله الذي وعد من قبل الخ الله الذي هو حكيم وحده: Schluss f. 180^a: والتسجحة له برينا ايسوع المسيح الي انتهاء الازمان امين، نعمة ربنا ايسوع المسيح مع جميعكم امين، تمت الرسالة الاولى الذي الي رومية بعون الله الخ

- رسالة القديس بولص السليح الي اهل قرنتيوس،^{180^b}
 من بولص المدعو رسول ايسوع المسيح بمشية الله
 وصستانس الاخ الي بيعة الله التي في قرنتيوس الخ
 ومحتتى مع جميعكم بالمسيح: Schluss f. 197^b
 ايسوع امين، كملت رسالة القديس بولص الي
 اهل قرنتيوس
- رسالة بولص النذير بالمسيح الي قرنتيوس الثانية،^{198^a}
 من بولص رسول ايسوع . . . وطيماتاوس الاخ الي
 بيعة الله التي بقرنتيوس والتي جميع الاطهار الخ
 سلام ربنا ايسوع المسيح وحب: Schluss f. 209^a
 الله وشركة روح القدس مع جميعكم امين، كملت
- رسالة القديس مار بولص الي اهل غلاطية،^{209^b}
 من بولص الرسول ليس من الناس ولا على يد
 انسان بل على يد ايسوع الخ
 نعمة ربنا ايسوع مع ارواحكم: Schluss f. 215^a
 يا اخوتي امين
- رسالة بولص النذير الي اهل افسس، من بولص^{215^b}
 رسول ايسوع . . . الي الذين هم في افسس
 الاطهار المومنين بايسوع المسيح السلام معكم الخ
 النعمة مع جميع الذين يحبون: Schluss f. 221^a
 ربنا ايسوع المسيح بلا فساد، امين
- رسالة السليح بولص الي اهل فيليفس، من بولص^{221^b}
 فطيماتاوس عبدي ايسوع المسيح الي جميع الاطهار
 نعمة ربنا ايسوع المسيح تكون: Schluss f. 226^a
 مع جميعكم امين، تمت
- رسالة بولص السعيد الي اهل فلصايس، من بولص^{226^b}
 رسول ايسوع المسيح بمسرة الله وطيماتاوس
 هذا السلام بيدي انا بولص: Schluss f. 230^b
 كونوا تذكرون وتقاتي النعمة معكم امين
- رسالة القديس بولص الي اهل تسالونيقي الاولى،^{231^a}
 من بولص وسلوانس وطيماتاوس الي بيعة
 التسالونيقيين التي في الله الاب الخ
 نعمة ربنا ايسوع المسيح: Schluss f. 234^b
 تكون معكم امين، تمت
- رسالة الرسول بولص الي تسالونيقي الثانية،^{235^a}
 من بولص . . . الي بيعة التسالونيقيين التي
 في الله ايها ومن ربنا ايسوع الخ
 هكذا اكتب، نعمة ربنا: Schluss f. 237^a
 ايسوع المسيح تكون مع جميعكم امين
- رسالة القديس السليح الي تلميذه تيموثاوس^{237^b}
 الاولى، من بولص رسول ايسوع المسيح بامر
 الله محيينا وامر المسيح ايسوع رجائنا الخ
 لان الذين يعدون بها قد: Schluss f. 242^b
 صلوا عن الايمان النعمة معكم وامين
- رسالة القديس مار بولص الثانية الي طيماتاوس،^{243^a}
 من بولص رسول ايسوع المسيح بارادة الله
 ربنا ايسوع المسيح يكون: Schluss f. 246^a
 مع روحك والنعمة منا امين
- رسالة المغبوط بولص الي طيطس، من بولص^{246^b}
 عبد الله ورسول ايسوع المسيح بايمان نجباء الله
 اقروا السلام جميع الذين: Schluss f. 248^b
 يحبونا في الايمان النعمة مع جميعكم امين
- رسالة القديس مار بولص الي تلميذه فيليم،^{249^a}
 من بولص . . . وطيماتاوس الاخ الي فيليم
 الاخ الحبيب العامل معنا
 المساعدان لي نعمة ربنا: Schluss f. 249^b
 ايسوع المسيح مع ارواحكم امين
- رسالة القديس بولص الحواري الي العبرانيين^{250^a}
 وهم المنتظرون من اليهود القاظنون باورشليم
 بكل الاجزاء وبكل الاشياء كلم الله لابائنا بالانبياء
 من قبل الخ
 يبلغكم السلام جميع الذين: Schluss f. 263^b
 من انطاكية النعمة مع جميعكم امين
- نبتدي بعون الله وحسن توفيقه بترجمة^{264^a}
 قصص الحواريين المسمي باليونانية براكسيس
 وفوضح اول ذلك السبب الذي دعا لوقا السليح
 احد السبعين الي كتابة هذا الكتاب ونسال
 الله الارشاد الي الصواب،
 بيان السبب من اجل انه قد شرح: Anfang
 في كتاب الاحجيل خطب سياسة المسيح سيدنا
 بالجسد وتصرفه في الارض وانه من بعد انبعائه
 من بين الاموات الخ
 ينادي بامر ملكوت الله وكان يعلم: Schluss f. 313^a
 علانية بامر ربنا ايسوع المسيح بلا مانع، تجرت
- رسالة يعقوب السليح القاثوليقي الي المومنين^{313^b}
 من العبرانيين، من يعقوب عبد الله وعبد
 ايسوع المسيح الي الاثنى عشر قبيلة المبتوتة

- Schluss f. 317^b: جيبى نفسه من الموت ويمسكوا
كثرة خطاياها، فلربنا والاهنا يسوع المسيح المجد
وعليها رحمته امين،
- رسالة القديس بطرس الرسول القاريغارس 318^a
القائوليقية الاولى الي كافة المومنين بكل موضع،
من بطرس رسول ايسوع المسيح الي المصطفايين
والسكان المفترقين الخ
- Schluss f. 322^b: ليسلم بعض بقيلة:
طاهرة السلام مع جميع الذين مع المسيح امين،
- رسالة بطرس القاريغارس الثانية القائوليقية، من 323^a
شمعون الصفا عبد ايسوع المسيح ورسوله الي
الذين اهلوا لايمان الخ
- Schluss f. 326^a: والله الاب الذي له التنسجة:
الآن وفي كل اوان ولايام العالمين امين
- رسالة يوحنا الاجيلي القائوليقية اي الجامعة، 326^b
نحن نبشركم بذلك الذي كان موجودا منذ
البدئ ذلك الذي سمعناه الخ
- Schluss des 3. Briefes f. 329^a: يقرؤن عليك:
السلم ابليخ الاصدقاء السلم كل انسان باسمه، تمت
- رسالة يهوذا بن يوسف وهو المسمي ثداوس 329^b
القائوليقية، من يهوذا عبد ايسوع المسيح واخى
يعقوب الي الشعوب المدعويين المحبوبين بالله الخ
- Schluss f. 330^b: له المجد والكرامة والعظمة:
والجبروت والسلطان الآن وكل اوان والي دهر
الداهريين امين،
- نجر بعون الله مصحف الرسايل الننى لبولص
واخبار الرسل والكائوليكين واجد لله دايم امين
- نبتدي بكتابة رؤية يوحنا الاجيلي الذي هو 331^a
الابوغالمسيس، ابوقالمسيس ايسوع الذي اعطاه
الله ان يعلنه لعبيده ما هو عتيد الخ
- Schluss f. 348^b: تعالي يا ربنا ايسوع المسيح:
على القديسين فان لك المجد والتنهليل والسبح
والوقار والجبروت والجلال والقدرة والترتيل والعظمة
والابتهال والشكر للاب والابن والروح القدس مظهر
العجايب الآن وكل اوان والي دهر الداهريين
امين، نجر الكتاب باسره والله المجد دايم ابدا امين،

Nach f. 328 fehlen 4 Blätter (enthaltend I. Joh. 3, 15 bis III. Joh. 6) und nach 336 fehlt 1 Bl. (enthaltend Apocal. 7, 15 bis 9, 7).

Schrift: klein, gut, gleichmässig, vollaehrt. Die Hauptüberschriften in Goldbuchstaben, die der einzelnen Kapitel blau. Auf der Vorderseite der Blätter steht oben am Rande die Angabe des Verfassers oder des Titels. Einige lateinische Randbemerkungen stehen hie und da, so 175^b. 176^a. 192^b. 193^a. 225^a. — Abschrift (nach f. 160^a) im J. 6778 im Monat ايار.

Die Uebersetzung der Evangelien in WE. 184 ist nicht dieselbe.

10176. Df. 42.

190 Bl. 4to, 14 Z. (27 × 17; 21 × 12—12 1/2^{cm}). — Zustand: vielfach beschädigt durch Würmetische und Wasserflecke, auch sonstige Flecke; der Rand ist oft ausgebessert, auch der Rücken im Anfang und am Ende. Der Text hat daher nicht selten (bes. gegen Ende) schadhafte Stellen und Lücken, so bes. f. 1. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt.

Es ist eine Uebersetzung der 4 Evangelien ins Arabische.

Vom Anfang fehlt eine oder 2 Zeilen. Das 1. Blatt ist sehr löcherig und dabei an einigen Stellen abgeschuert, so dass der darauf stehende Text nicht überall lesbar ist. Das zuerst lesbare f. 1^a, Zeile 2, ist: انا السلف من علماء ديننا الارتدكسية في ذكر اصحاحات اربعة الاناجيل المقدسة المجيدة الخ

Jedem der 4 Evangelien wird ein Vorwort vorausgeschickt, in welchem die Rede ist von den verschiedenen Eintheilungen derselben; diese sind: gross, koptisch, klein, allgemein anerkannt (منفرد), vereinzelt (منفق). Es folgt die Angabe, in welcher Sprache sie abgefasst worden, dann eine specielle Uebersicht der „grossen“ Eintheilung. — Im Text der Uebersetzung ist nur die letztere hinsichtlich der Zahl der Abschnitte angegeben, und zwar in der Regel mit dem Bemerkten, an welchem Tage dieselben zu lesen seien; ausserdem aber ist auch noch innerhalb der Abschnitte oft angezeigt, an welchem Tage diese Unterabtheilung des Abschnittes gelesen werden solle. Die Zahlen der Hauptabschnitte sind: für Matthaeus 68; für Markus 48; für Lucas 83; für Johannes 20.

Die Uebersetzung des Matthaues beginnt f. 2^a ult. so (wobei jedoch zu bemerken, dass diese letzte Zeile des schadhaften Blattes bis

von neuerer Hand ergänzt ist):
 كتاب ميلاد يسوع المسيح بن داود بن ابراهيم
 وابراهيم ولد اسحق واسحق ولد يعقوب الخ

Das 1. فصل beginnt hier, wie auch bei den anderen Evangelien, nicht sofort mit dem Anfang, sondern erst nach einem einleitenden Abschnitt (entsprechend ungefähr dem 1. Kapitel der jetzigen Eintheilung). F. 3^b:
 يقرأ يوم الميلاد المقدس للقداس، فلما ولد يسوع
 في بيت لحم يهوذا في ايام هيروديس الملك ان مجوس
 وافوا من المشرق الخ

F. 54—88 Evangelium des Markus.

Das Vorwort beginnt (nach dem ab بسم
 والابن الخ) توفيق الله عوننا وتأييدنا عصمتنا . . .
 اللهم اعدنا من الريب فيما عقدت عليه قلوبنا واستنارت
 به عقولنا . . . وَهَبَ الْمَجْهُولَ اسْمَهُ الظاهر عجزه المعروف
 زلته السلامة فيما كلفه من ترجمة انجيلك الذي
 الهتمته مرقس رسولك وكتبه برومية المدينة بلغة اهلها
 الارتدكسيين، وعدد فصولها الخ

Anfang (nach dem ab الخ f. 55^b):

بشارة الاب الفاضل البطريرك مار مرقس الاجبيلي،
 فاتحة الانجيل، تقرأ في احد عشر من طوبه وثلثين
 من برمودة في القداس، بدؤ انجيل يسوع المسيح ابن
 الله كما هو مكتوب في اشعيا النبي الخ

F. 89—146^a Evangelium des Lucas.

Das Vorwort beginnt: بسم الاب والابن والروح
 القدس، الاله الواحد الحقى المحيى الذي هدانا بتوفيقه
 بعد الظلاله والعمى وبصرنا وارشدنا بعد الهلكة الخ

Anfang f. 91^a:
 بشارة الاب الفاضل لوقا الاجبيلي،
 فاتحة الانجيل المجيد، تقرأ في قداس احد من كيهك
 وثامن يوم توت، لان اناسا كثيرا راموا كتب قصص الامور الخ

F. 146^b—189. Evangelium des Johannes.

Das Vorwort beginnt (nach dem ab الخ):
 بشارة القديس الجليل الرسول يوحنا حبيب سيدنا
 ومخلصنا يسوع المسيح صلته تكون معنا امين،
 كتب الانجيل بافسس باليونانية، وركز به بافسس وهو
 احد الاثنى عشر الرسل الخ

Anfang f. 147^a (wie oben):
 بشاره القديس . . . المسيح، [فاتحة الانجيل] تقرأ يوم التجلي باكر
 وثالث الميلاد والغطاس، في البدء كان الكلمة
 والكلمة كان عند الله والله هو الكلمة الخ

Schluss f. 189^b:
 هذا هو التلميذ الذي شهد
 بذلك وكتبه ونحن نعلم ان شهادته هي في حق وفعل
 يسوع هذا وامورا اخر كثيرة لو انها كتبت واحده
 واحده لم يسعه صحفا مكتوبة وسحقا، كمل انجيل
 القديس يوحنا بن

Die letzte Zeile ist unleserlich geworden.
 Ueberhaupt ist der Text der letzten Blätter
 zur Seite und unten beschädigt und dann von
 anderer Hand ergänzt u. dann wieder beschädigt.

Schrift: gross, weit, gewandt, gleichmässig, vocallos.
 Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1897/1897. — Collationirt.

F. 190^a, von derselben Hand geschrieben,
 aber nicht unmittelbar dazu gehörig, Erklärung
 der Stelle Ev. Johannis 20, 17 (letzte Hälfte).
 Anfang: تفسير في قول السيد لمريم المجدلية اني
 صاعد الي ابي وابيكم والهي والهكم

Das Blatt ist sehr beschädigt und daher
 der Zusammenhang des Textes gestört.

10177. WE. 184.

239 Bl. 8vo, 16 Z. (15^{1/2} × 11^{3/4}; 11 × 8^{1/2}cm). —
 Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ohne Flecken und
 nicht ganz ohne Wurmstiche. Die ersten u. letzten Blätter
 etwas beschädigt. — Pergament-Handschrift. — Einband:
 schwarzer Lederband. — Titel fehlt.

Uebersetzung der vier Evangelisten.
 Voran geht ein Index.

هذه اصحاحات بشارة متى الاجبيلي وهي ثمانية¹
 وستين، الاول عن المجوس، الثانى عن الصبيان
 الذين قتلوا، الثالث عن يوحنا اول من كرز ملك
 السماء، الرابع عن تعليم الخالص، الخامس عن
 الطويل، السادس عن الابرس الخ

اصحاحات انجيل الطاهر مرقس وهي ثمانية واربعين²
 الاول عن الجنون، الثانى عن حماة بطرس،
 الثالث عن الذين برثوا من اوجاع مختلفة،
 الرابع عن الابرس الخ

اصحاحات انجيل لوقا البشير وهي ثلثة وثمانين⁴ الاول عن الكتبة اعنى التعديل، الثانى عن الرعاة الساهرين، الثالث عن سبعان، الرابع عن حنة النبيّة، الخ
اصحاحات انجيل يوحنا البشير وهي ثمانية عشر⁷ الاول منها عن العرس بفانا للجيل، الثانى عن الهيكل، الثالث عن نيقودمس، الرابع عن فحص التطهير، الخ

Dann folgt f. 7^b Angabe der Zeit der Abschrift: am 13. Tischrīn I, entsprechend der laufenden Zeitrechnung seit Adam 6697; seit Chr. Geb. 1197; seit Philipps Zeitrechnung 1500; الموافق للتاريخ الجارى من سنين ابينا آدم سنة ستة الاف وستماية وسبعة وتسعين، ولسيدنا يسوع المسيح وتجسده من سيّدة العالم مرتوميم الطاهرة العذري البنول الف ومائة وسبعة وتسعين، الموافق لسنين الاسكندريين فيلبس اليونانى سنة الف وخمسمائة، والسبع لله دايها وعلينا رحمته امين،

Das Werk selbst beginnt f. 8^a so (die eingeklammerten Worte sind ausgeschnitten und nur von den letzten [بسم الاب والابن والروح] einige Spuren übrig): *القدس، الاله واحد ومعبود واحد، نبتدي يعون الله وتاييده وارشاده وتسديده* نكتب اربع صحايف الانجيل المقدس، اول ذلك، بشاره القديس متى البشير، الاحد الذي قبل الميلاد، كتاب مولد يسوع المسيح بن داوود بن ابراهيم، فابراهيم اولد اسحاق، واسحاق اولد يعقوب الخ

Schluss des Matthaeus f. 77^b: *فيجب علينا ان يتحقق معشر الاخوة ان يسوع ربنا معنا دائما اذا كنا حافظين لوصاياهم متمثلين اوامره، الذي له السبع الي اباد الدهر امين،*

ابتداء بشاره القديس مرقس البشير⁷⁸ الانجيلي، اول قراءة منه الاحد قبل قداس الما، ابتدا انجيل يسوع المسيح ابن الله على ما كتب في الانبياء فنذا ارسل ملكي قدام وجهك، الخ

Schluss des Marcus f. 118^a: *وجلس بيمين الاب وخرجوا فاكروزوا في كل مكان باسعاد الرب ايهم وتحقيقه لكلامهم بالايات التي كانت تتبعهم حقا، نجر انجيل القديس مرقس الذي كتبه برومية في عهد القديس بطرس الرسول الجمجام ولله السبع دائما وعلينا رحمته امين،*

ابتداء بشاره القديس لوقا الانجيلي¹¹⁸ اول قراءة منه لميلاد يوحنا المعمد ان لما كان كثيرين قد مارسوا ان يرتبوا وصفا مشتملا على الاشياء المتحققة فينا على حسب ما قلدناها الذهن كانوا منذ قديم قد ابصروا الخ

وعدوا الي اورشليم: Schluss des Lukas f. 186^b بسرور عظيم وكانوا في الهيكل في كل وقت يسبحون ويباركون لله دائما امين، نجزت بشاره القديس لوقا ولله الشكر دائما،

فاتحة بشاره القديس يوحنا التاولوغس¹⁸⁷ المتكلم باللاهوت اول قراءة لحد الفصح المقدس، في البدئى كان الكلمة والكلمة كان عند الله والكلمة لم يزل الاله هذا كان في البدئى عند الله به كان الكل دخلوا منه لم يكن ولا شىء مما كان، به كانت الحياة الخ

في ذلك: Schluss des Johannes f. 239^b الزمان اظهر يسوع ذاته لتلاميذه على بحيرة جنارريد وظهر لهم على هذه الجهة فكانوا مجتمعين معا،

Der Schuss fehlt, 2 Blätter, die oben angeführte Stelle ist Evangelium Joh. 21, 1. 2.

Die Schrift ist ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, vocallos (die Ueberschriften roth) und trägt fast syrisches Gepräge.

10178. Sach. 16.

96 Bl. 8vo, 19 Z. (18 × 12^{1/2}; 12^{1/2} × 8^{om}). — Zustand: unsauber, stark fleckig; f. 86^a schadhaf. — Papier: dick, glatt, gelb. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfaasser fehlt.

Anfang fehlt, 29 Bl.; das zuerst Vorhandene f. 1^a *المفسرون هل شالثايل الذي ذكره متى: هو الذي ذكره لوقا الخ*

Ebenda unten: *قال متى الرسول زربابل ولد ابيود، قال المفسر لوقا يقول زربابل ولد راسيا والمفسرون يطلبون العلة في اختلافهما الخ*

Ausführlicher Commentar zum Evangelium Matthaeus. Voraufgeht 1 Vers (oder einige) dann folgt die Erklärung, immer mit obigen Ueberschriften. Bisweilen werden auch noch die Ansichten anderer Commentatoren mitgetheilt. Der Grundtext ist in اصحاح getheilt; das 2. beginnt f. 22^a (= Kap. 2, 19), das 7. f. 95^a (= Kap. 10, 5).

- المجمع الخامس انطاكيه وضعوا ٢٥ قانونا 11^a
 المجمع السادس اللاذقيه وضعوا ٥٩ قانونا 11^b
 المجمع السابع سنوديقي وضعوا ٢١ قانونا 13^a
 المجمع الثامن القسطنطينيه وضعوا ٤ قوانين 13^b
 ووضعوا ايضا ٣٣ قانونا
 المجمع التاسع افسس وضعوا قانونا واحدا 13^b
 وللقديس ابوليديس بطريرك روميه ٣٠ قانونا 13^b
 وللقديس باسيليوس اسقف قيساريه ١٠٩ قوانين 14^b
 17^{a u. b} Zusätze zu dem Voraufgehenden
 (وخارجا ايضا عن ذلك الخ)

Dann folgt f. 18—25 eine Abhandlung von einem ungenannten Kirchenvater über die verpflichtende Kraft der von den Kirchenversammlungen aufgestellten Canones.

Anfang: نبتدي بمعونة الله تعالى نكتب شرح القوانين التي وضعها الالاء الحواريون الاطهار ومن بعدهم من الالاء المصطفين الابرار مما وضعه بعض الالاء المؤيدين بروح المقدس
 لما وجدنا زبور داود يقول ان البركة تتخذ واضع الناموس . . . لم نرأ شيئا اوجب علينا . . . من نقل القوانين الي اللغة العربية الخ

Schluss f. 25^b: بل نقتدي بما سته الرسل لنا ولا نخالف منه صغيرة ولا كبيرة من حيث لا يختلجنا شك ان جميع ما امروا به ونهوا عنه هو من امر الله ومما يرضيه جل وعز وان مخالفته مما يسخطه واياه نسال ان يوظفنا واياكم لمرضاته والعمل بطاعته وما يزلف لديه برحمته امين،

Darauf f. 26—29 Bericht darüber, wie die Jünger am Pfingsttage die Sprachengabe erhielten, sich dann überall hin zerstreuten und gewisse Grundsätze aufstellten, wie sie in ihrer Thätigkeit zu verfahren hätten. Dies ist aus den Schriften des Clemens entnommen.

هذا كتاب اخبار الأبسطليين المختارين وتصرفهم بعد صعود المسيح سيدنا والهنأ وما وضعوه من الامور والقوانين والسمن وهو من كتب اقليمنطس وما اخبرنا به عن رسل سيدنا يسوع المسيح وسنهم التي سنوها لكنيسة الله المقدسة وبيعتة الرسولية التي اشتراها بدمه سبحانه له المجد الي الابد، وضعوا هذه القوانين والزموها لمن تبعهم ودخل في دعوتهم الخ

Schluss f. 29^b: ان يعيننا على العمل بما امرنا . . . والمعونة لمعانيتها، هذا الذي يجب له المجد والتسبيح . . . من الآن والي آخر الدهر امين،
 (Die Canones der Jünger sind f. 29^b bezeichnet als im Griechischen genannt التطلسات [القوانين] = tituli.)
 وهو ما اجتمعت عليه الخ)

Es folgt f. 30^b—31^b ein Abschnitt, der beginnt: نبتدي بتاييد الله ومعونته بترتيب قوانين: التلاميذ السليحين الاطهار واتباعهم الالاء القديسين المنتخبين الابرار المشتملة على فرايض الدين وما يجب اعتمادها على كافة المومنين مما عنى جمعه وتبويبه الاب القديس . . . انبا ميخائيل اسقف ثغر دمياط الحروس . . . قال لما كان منتهى الدنيا الينا صار كما قال بولس الخ

Die Belehrungen der Apostel sind enthalten in 4 Büchern, welche 247 Abschnitte enthalten, nämlich:

- 1) الدسقليه (διδασκαλία) in 39 Abschnitten,
- 2) قوانين التلاميذ اولاً in 81 canones,
- 3) قوانين التلاميذ ثانياً in 71 canones,
- 4) قوانينهم ايضا التي سلموها لاقليمنطس in 56 canones,

ausserdem ihre hier und da zerstreuten Aussprüche.

Dann f. 32^a Verzeichniss der 9 Concilien, von dem in انقرا غلطيه an bis zu dem in افسس، nebst den Gründen ihres Zusammentrittes und Angabe der Zahl der theilnehmenden Bischöfe: sie haben 272 Canones darin festgesetzt.

Darauf f. 33^a—35^a die 23 Bannsprüche, welche 150 Bischöfe gegen Macedonius erlassen hatten.

Alsdann f. 35^b erwähnt die 30 Canones des ابوليديس (Hippolytus), des Patriarchen von Rom, und die 106 Canones des Basilius.

Nun folgt f. 35^b der Abschnitt über Johannes Chrysostomus, يوحنا فم الذهب, dessen Reden (اقوال) hier 72 (mit 142 Abschnitten) gesammelt sind und deren genaues Inhaltsverzeichniss f. 36—46 steht. [NB. das zu Anfang oft gebrauchte من اجل ist = من اجل]

1. مناجل من تجسر على حل شيء مما 47^أ قول
وضعته الآباء والمناصلة عن الأمانة
2. في إقامة البطارقة وما يلزمهم التلاميذ الاطهار 49^أ قول
3. مناجل ترتيب المدن وكرامة اسقف ياروشليم 51^أ قول
ومطرته الحيشه واسقف قبرص وترتيب
طقوس البطارقة
4. مناجل بناء الكنائس وتقديسها وتقديس 56^أ قول
هياكلها
5. مناجل الكتب المقدسة التي يجب قراءتها 60^أ قول
في البيعة وان يقام بها الصلوات
6. مناجل مناع الكنائس 64^أ قول
7. مناجل ادوات الكنيسة وانه لا يجوز 68^أ قول
لاحد استعمالها
8. مناجل ما يجب على من اخذ من الكنيسة 69^أ قول
زيتا او شمعا على حكم السرقة
9. مناجل اقامة الاسقف 70^أ قول
10. مناجل انه لا يجب ان يوخذ انسان 84^أ قول
من بروشيه فيجعل في بروشيه اخري ولا
يسقف من اعتمد جديد
11. مناجل ترتيب الكهنة والخدام وتمييز الاسقف 85^أ قول
في تمييز الاسقف عند اقامة الصلوات 85^ب فصل 1.
في ان لا يرفع احد في مجلس فوق 86^ب فصل 2.
الاسقف
في ان يقللوا الكهنة ولا يكثروا 87^أ فصل 3.
ما يجب للكهنة اعتماده عند وفاة 88^أ فصل 4.
الاسقف
12. مناجل حفظ الطقوس واعتماد الانضاع 89^أ قول
13. مناجل الاسقف اذا لم يقبله اهل كرسية 97^أ قول
ومن اراد منهم النقلة عن كرسية الي غيره
14. مناجل الاساقفة الذين ينتقلون عن 98^ب قول
كرسيهم لاسباب شتى يوجب لهم ذلك
فيكونون كمن ليس له كرسي ولا وطن
15. مناجل ان لا يكون على مدينة واحدة 103^ب قول
اسقفين ولا على كنيسة قرية قسيسين
16. مناجل اجتماع الاساقفة لبطركهم في 104^ب قول
السنة دفتين
17. مناجل مساكنة الاساقفة النساء وغيرهم 108^ب قول
من الاكليروس
18. مناجل مناشير الاساقفة 110^ب قول
19. مناجل ان الاسقفية لا تورث 112^أ قول
20. مناجل عقوبة من جتال على الاسقفية 113^أ قول
ومن قسم دفتين
مناجل آداب الاساقفة
21. مناجل 113^ب قول
1. مناجل صوم الاسقف 116^أ فصل 1.
2. مناجل صلاة الاسقف 116^ب فصل 2.
3. مناجل المحرم 118^أ فصل 3.
4. مناجل بذل الاسقف معونته 120^ب فصل 4.
لكل مصطر
5. مناجل ان يقبل من يتوب ببشاشة 122^أ فصل 5.
مناجل انه لا يكون مع الاسقف حدة 122^ب فصل 6.
مناجل تخيير من يقدم للكهنة 123^ب فصل 7.
مناجل ان لا ينصب خادما غريبا 127^ب فصل 8.
في مرتبة
9. مناجل انه لا يصير العبيد في 127^ب فصل 9.
شيء من الكهنة الا برضا مواليتهم
10. مناجل انه لا يجب ان يصير 128^ب فصل 10.
كاهنا مجنون
11. مناجل انه من اعتمد جديد لا 129^أ فصل 11.
يدخل في شيء من درجات الكهنة
12. مناجل انه لا يجب للاسقف ان 133^أ فصل 12.
يصنع كهنة في غير كرسية ولا يجال ولا يربط
13. مناجل انه لا يجوز لاسقف قبول 133^ب فصل 13.
كاهن محروم
14. مناجل انه لا يجوز للاسقف ان 135^ب فصل 14.
يتعدى حد عمله
15. مناجل انه لا يجب للاسقف 136^أ فصل 15.
الانفراد عن بطركه ومطرانه
16. مناجل اقامة القسيس والشماس 137^أ فصل 16.
وعمر كل منهم
17. مناجل الاسقف ان يتفقد بلاده 140^ب فصل 17.
ويقوم ثلثة جمع ويهود
18. مناجل ما يجب اعتماده مع المتعطين 141^أ فصل 18.
19. مناجل انه لا يجب ان يمضى 142^ب فصل 19.
احد من الاساقفة للمعسكر
20. مناجل انه اذا دعي احد من 142^ب فصل 20.
الاساقفة للمعسكر فلا يتاخر وان مضى من
ذات نفسه يقضى حوايج مثله فلا يقبل
21. مناجل انه لا يجب لاسقف ان 143^أ فصل 21.
يستعين بسلاطين العالم على تدبير بيعته

22. مناجل انه اذا اراد الاسقف^ب 143 فصل 22.
قضاء حاجته من احد اخوته الاساقفة
ينفذ فيها احد شمامسته
23. مناجل الفسحة للاساقفة في^ا 144 فصل 23.
اكل اللحم
22. مناجل الاساقفة والفساء والشمامسة^ا 145 قول 22.
الذين يستعدون الي سلاطين العالم
23. مناجل فيمن يقطع من الاساقفة وغيرهم^ب 145 قول 23.
ويستغيث بالملك
24. مناجل من يقطع من الاساقفة وما دونهم^ا 146 قول 24.
ويجسر ويقدر
25. مناجل من شتم اسقف او قس ومن^ب 147 قول 25.
حاسب اسقف
26. مما يوجب عزل الاسقف^ب 149 قول 26.
27. مناجل من بابا الكرامة ويعتفى من الكهنوة^ب 151 قول 27.
28. مناجل انه لا يجب للاسقف والقس^ب 152 قول 28.
والشمامس التصرف في شىء من صنایع الدنيا
29. مناجل الكاهن اذا ضرب مومنا^ا 154 قول 29.
30. مناجل الكفالات^ا 155 قول 30.
31. مناجل من يذنب من الكهنة بذنب^ب 155 قول 31.
32. مناجل القس اذا اقر على نفسه بانه^ا 162 قول 32.
ارتكب الخطيئة قبل شرطتبتنه بما يجب به
فرزه او شهد عليه بذلك
33. مناجل من عمل خارج الكنيسة ما يجب^ب 163 قول 33.
ان يعمل باطنها مثل التعميد وما اشبهه
34. في آداب الكهنة وما يمنع من الكهنوت^ا 166 قول 34.
مناجل حد القسيسية وان لا^ب 171 فصل 1.
يمنع احد من القربان لغضب
2. مناجل من يساخم مع النساء^ا 172 فصل 2.
3. مناجل انه لا يجب ان يسبح الله^ب 172 فصل 3.
في الكنائس الا بالمزامير
4. مناجل انه لا يجب الصلاة مع^ا 173 فصل 4.
الهراطقة ولا الحضور معهم وليمة
5. مناجل انه لا يجوز لاحد من^ا 174 فصل 5.
الكهنة ان يحضر مكان لهو
6. مناجل انه لا يجوز للقسا ان^ب 174 فصل 6.
ينفذوا الاسقف ولا للقسيسي القري ان
يقدموا في المدينة بحضرة الاسقف وما
يجب من الصمت عند ما يتكلم الاسقف

7. مناجل ان لا يعمل الكهنة شىء^ب 175 فصل 7.
الا بهوي الاسقف
8. مناجل انه لا يجوز للكهنة الاكل^ا 176 فصل 8.
من اطعمة المراقين
9. منع الكهنة من الاكل والشرب^ا 176 فصل 9.
في الحوانيت
10. منع الكهنة من التزليل في الدعوات^ب 176 فصل 10.
11. لا يصلى القس على من جمع^ب 177 فصل 11.
بين امرأتين
12. مناجل انه لا يجب ان يفنخر^ا 178 فصل 12.
البتول من الكهنة على المتزوج
13. في ان لا يعتمد معتمد في الصوم^ب 178 فصل 13.
14. مناجل تعليم الامانة قبل المعمودية^ب 178 فصل 14.
15. مناجل المتعلمة الحنبلية وما يشترط^ا 180 فصل 15.
على من يعتمد
16. في عدة الكهنة عند اقامة الصلوات^ب 180 فصل 16.
17. مناجل الشجر^ب 181 فصل 17.
18. مناجل من شتم قس او شماس^ا 182 فصل 18.
19. مناجل انه لا يجب ان يكلف^ب 182 فصل 19.
القسا الشعب ما لا طاقة لهم به
- في آداب الشمامسة^ب 183 قول 35.
1. في حد خدمة الشمامسة وان لا^ا 185 فصل 1.
يشدوا اوساطهم بزنانير
2. مناجل انه لا يجب ان يقرأ^ا 186 فصل 2.
الانجيل يوم السبت مثل يوم الاحد
3. كيفية قراءة المزامير والتسابيح^ا 186 فصل 3.
وغيرها من الكتب في الصلوات
4. مناجل اقامة الصلوات في الغداة^ب 186 فصل 4.
وفي التاسعة من النهار
5. في ان البودياقن لا يجعل الوزارة^ا 187 فصل 5.
على كيفية الواحد مثل الشمامسة
6. في الاغنستس الا يلبس الوزارة^ب 187 فصل 6.
بالجملة ولا يعانى شىء من الملاهى
7. لا يجب للبودياقن ان يعطي^ب 187 فصل 7.
قربان لاحد ولا بركة
8. لا يجوز للابسطلى ان يزجر احدا^ا 188 فصل 8.
في الكنيسة او البيت وان لا يوتمنوا
على الامور التى يوتمن عليها
النامون من الكهنة

9. في انه لا يجوز للبودياقن ان 188^a فصل 9.
يشتغل عن حفظ ابواب الكنيسة
10. لا يمكن الهراطقة من الدخول 188^a فصل 10.
الي الكنيسة
11. مناجل مشاوره الاسقف واقامة 188^b فصل 11.
الصلوات
12. مناجل الصلاة والطعام والشراب 189^b فصل 12.
13. مناجل انه لا ينبغي لمن كان دون 193^b فصل 13.
الشماس ان يلمس شىء من متاع القديس
36. مناجل القسا والشماسه الذين يريدون 194^a قول 36.
النقله عن كنائسهم الي غيرها
37. فيما يجب على الكهنة اذا احبوا 196^b قول 37.
الجندية وكذلك العلمانيين
38. فيمن ينجس اكل اللحم 197^a قول 38.
39. فيمن ينجس التزويج 198^a قول 39.
40. مناجل من يخدم الملايكة 199^a قول 40.
41. في الرهبان ودياراتهم 199^b قول 41.
1. من اجل رساء الديارات 203^a فصل 1.
2. مناجل ان هيئة الرهبان وزبهم 207^b فصل 2.
غير هيئة العلمانيين وزبهم وحدود
الرهبانية واتحاد النساء والخوات
3. في رهبنة النساء وقسمتهم شماسات 208^b فصل 3.
4. مناجل انه لا يكون من النساء قسا 211^a فصل 4.
5. لا يصير راهب الا بان اسقفه 211^b فصل 5.
6. مناجل من ترهب من الرجال 212^a فصل 6.
والنساء وعاد وبدأ له وشالج
7. من اجل المترهبين المتوحدين 213^b فصل 7.
8. من اجل من لبس الصوف 213^b فصل 8.
وافتنخر به
9. من اجل من يخلى والديه والقيام 214^a فصل 9.
بهم لعلته النسك والرهبانية
10. من اجل من ضبع اولاده ومخلفيه 214^a فصل 10.
بسبب النسك والرهبنة
11. من اجل شروط الرهبنة 214^b فصل 11.
42. مناجل قس القسري والحروبسقس 216^a قول 42.
[نفسيره اسقف القري]
43. مناجل القس الصغير السن المقدم 218^a قول 43.
علي الشيوخ
44. مناجل كرامة القس على الشماس 219^a قول 44.

45. مناجل من شرط له التزويج من الشماسه 220^a قول 45.
46. مناجل الشرطونية 221^a قول 46.
47. مناجل آداب العلمانيين والنساء والارامل 223^a قول 47.
1. مناجل انه لا يجب ان يخلط 234^a فصل 1.
اسماء النصرانية باسما غيرها
2. مناجل انه لا يجوز للعلمانيين 234^b فصل 2.
قراءة شىء على الامين
3. مناجل انه لا يجوز عمل الدعوات 234^b فصل 3.
في الكنائس
4. مناجل انه لا يجوز عمل دعوة 235^a فصل 4.
في الصوم
5. مناجل انه لا يجوز لنصراني ان 235^a فصل 5.
يرقص ولا يرفن في الدعوات
6. مناجل انه لا يجوز للمومنين 235^b فصل 6.
ان يشربوا بالخارجة
7. المنع من كلام من لا يتقرب 235^b فصل 7.
ومن كلام المحرومين
8. في آداب النساء العلمانيات 236^a فصل 8.
وغيرهن من الارامل والعذارى
9. مناجل الصلوات وملازمة الكنيسة 242^b فصل 9.
10. في الصدقات والحث عليها 246^b فصل 10.
11. مناجل انه يجب على الاباء 248^a فصل 11.
تعليم ابناءهم
12. مناجل انه لا يجب ان يدخل 249^a فصل 12.
المومنين مجامع الامم ولا يتزويروا بزبهم
في لباس ولا بهيئة شعر ولا رسم
13. مناجل علماني ينصب نفسه 251^a فصل 13.
لعمل الخبير
14. مناجل الاشابين 251^b فصل 14.
15. مناجل ان العلمانيين لا ينجسوا 251^b فصل 15.
من يقدموه للكهنة
48. مناجل من يرجع الي دين الله من 252^a قول 48.
الهراطقيين والمخالفين وغيرهم
1. مناجل من يستحق المعمودية 262^b فصل 1.
ثانيا ودهن الميرون ومن يرغب في المعمودية
2. فيمن يقبل بغير معمودية ولا دهن 265^a فصل 2.
3. مناجل دهن المعتدين 267^b فصل 3.
4. مناجل من اعتمد وهو مريض 268^a فصل 4.
5. مناجل من مضى الي معمودية 269^a فصل 5.
الهراطقة

49. مناجل القرايين وآداب من يقدمها^b 269 قول

ويتناولها

1. مناجل القريان باشهر النقي^b 280 فصل

والخمر الذكي والسنبيل وحب العنب

2. مناجل انه لا يجب حمل القريان^b 281 فصل

من بلد الي بلد

3. مناجل انه لا يقرب القريان^b 281 فصل

في البيوت

4. مناجل ترتيب القبلة في كل^a 282 فصل

قداس وان لا يتناول احد القريان في

الهيكل الا الكهنة وما يجب ان يسبح

الله به في كل يوم

5. مناجل انه لا يحل ان يفصل^b 283 فصل

من القريان شىء

6. مناجل من يمنع الدخول الي^a 284 فصل

الكنيسة والقريان

7. مناجل تناول القريان بعد الفراغ^b 285 فصل

من القداس ومن يمنع من القريان

ودخول الكنيسة وان لا يذوق احد

شىء الا بعد تناول القريان وفي حراسة

المذبح ليلا يقع في الكاس شىء او

يسقط شىء من القرايين من الكهنة

8. مناجل قريان الممنوعين الذين^a 286 فصل

تحشا عليهم الموت

9. مناجل انه لا يجب الانفصال عن^a 287 فصل

الكنيسة قبل فراغ الصلاة والقريان

10. في ان لا تؤخذ بركة من هراطقى^a 287 فصل

11. لا يقبل من محروم قريان^b 287 فصل

12. في ان لا يقبل من الهراطقة^a 288 فصل

واليهود بركة ياتوا بها الكنايس

13. لا يقبل كهنوت من هراطيق^a 288 فصل

14. مناجل انه يجب على العلمانيين^a 288 فصل

المؤمنين احضار القرايين كقدر قوتهم

15. مناجل بهجة القريان^a 289 فصل

16. فيمن يتناول قريان الهراطقة^a 289 فصل

ويتقرب معهم

50. مناجل الصوم^a 290 قول

1. مناجل من لا يصوم اصوام الكنيسة^a 290 فصل

من المؤمنين ومن يفطر في الصوم والحث

على صوم جمعة الالام وحفظها وفي اعمال

الهراطقة المنافقين وصوم الاربعاء والجمعة

2. مناجل صوم يوم الخميس الكبير^a 297 فصل

3. فيما يجب على من يصوم يومي^a 299 فصل

السبت والاحد والخمسين

4. مناجل انه لا يجب ان يعمل^b 299 فصل

في الصوم تذكرا للشهداء

51. مناجل الايام التي لا يجب السجود^a 300 قول

فيها ومناجل بطالة العبيد والايام التي

لا يجب ان يقرب فيها الزوجة

52. مناجل الشهداء^b 304 قول

53. مناجل وكلاء المرضا والفقراء^a 308 قول

54. مناجل الخصيان المختونين^b 310 قول

55. مناجل الندور^b 312 قول

56. مناجل العشور التي تقسم على^a 314 قول

المستحقين والبكور

57. مناجل المطرحين بجمع الكنايس ودعوات^a 316 قول

المساكين واعياد الشهداء

1. فيمن يتهاون بجمع الكنيسة^a 316 فصل

2. مناجل من يتاخر عن دعوة^a 316 فصل

عملت للمساكين

3. مناجل من يتهاون باعياد الشهداء^b 316 فصل

4. مناجل الشهداء وكرامتهم والذين^a 317 فصل

يقدمون ويدنون للشهادة وما يجب

اعتناده معهم

58. مناجل من يشارك الهراطقة واليهود^a 321 قول

والمناجمين والعرافين وغير ذلك

1. مناجل من ياكل الفطير مع^b 321 فصل

اليهود ويصوم معهم ويعمل الفصح معهم

2. مناجل من عمل اعياد شهداء^b 323 فصل

الهراطقة ومن يصلى معهم ويقبل قريانهم

ومعموديتهم

3. مناجل الذين يبصرون في الباخت^b 324 فصل

والمناجمين والعرافين والسحرة

4. مناجل من يقسم باسماء^b 328 فصل

الشياطين والاوثنان ومن يحلف ويكذب

59. مناجل من ياكل لحما غير مذبح او^a 331 قول

ما نهشه السبع

60. مناجل ربا المال والضراب به^a 332 قول

61. مناجل من كفر وذبح للاصنام من القسا³³³ قول 833^b
والشماسمة ومن اكل ذبايحها في بيوتها
1. مناجل من ذبح من القسا³³⁴ فصل 334^a
للاصنام والشياطين واوهم الناس
انه مجبور على ذلك من غير رغبة
2. مناجل من ذبح للاصنام³³⁴ فصل 334^b
والشياطين من الشماسمة
3. مناجل من اكل من ذبايح³³⁵ فصل 335^a
الاوثان في بيوت الاصنام وطعم غيره
4. مناجل من ذبح للاصنام مرارا كثيرا³³⁵ فصل 335^b
5. مناجل من ذبح للاصنام قبل³³⁶ فصل 336^a
المعمودية وبعدها
6. مناجل من كفر باختبارها³³⁶ فصل 336^b
7. مناجل من فعل افعال للنقاء باختبارها³³⁹ فصل 339^a
8. مناجل من غضب على دينه³⁴⁰ فصل 340^a
فهرب من بلائه ومن كورته وعاد
9. مناجل من يباحث الاصنام³⁴¹ فصل 341^a
ويصنعها ويصورها
62. في الزيجة³⁴² قول 342^a
1. مناجل من يتزوج ثانية او ارملة³⁴⁵ فصل 345^b
او مطلقة او زانية
2. مناجل زيجة الاشابين³⁴⁶ فصل 346^b
3. مناجل قس اذا تزوج بعد³⁴⁷ فصل 347^b
قسيسيته او زنى او كان قد تزوج قبل
قسيسيته بزوجتين وقسم دفعنتين
4. مناجل من تزوج باختين وامرأه³⁴⁸ فصل 348^b
تزوجت باخين
5. مناجل من تزوج بنساء كثير³⁴⁹ فصل 349^b
وجمع بينهم
6. مناجل زيجة الهراطقة³⁵¹ فصل 351^a
7. مناجل من أزوج ابنته او اخته³⁵¹ فصل 351^b
لغير مومن ومن اقرع بكرا
8. فيمن له سرية وتزوج³⁵² فصل 352^a
9. في زيجة زوجة الاسقف وزوجة القس³⁵² فصل 352^b
63. مناجل من يريد فراق زوجته³⁵³ قول 353^b
1. مناجل من اراد فراق زوجته³⁵⁴ فصل 354^a
وارادت زوجته فراقه
2. مناجل انه لا يجوز للقس ولا³⁵⁶ فصل 356^b
للشماس اخراج زوجته بغير سبب او
طلاقها وكذلك جماعة المومنين
64. مناجل الزنا والفجور³⁵⁸ قول 358^a
1. مناجل زنا الاسقف³⁵⁸ فصل 358^b
2. مناجل زنا القسا³⁵⁹ فصل 359^a
3. مناجل زنا الاسقف والقس³⁶⁰ فصل 360^a
والشماس ومن زنت زوجته
4. مناجل زنا العلمانيين³⁶⁰ فصل 360^b
5. مناجل من فحرت زوجته من³⁶³ فصل 363^a
الكهنة والعلمانيين
6. مناجل الفواجر من النساء³⁶³ فصل 363^b
والرجال
7. مناجل من عمل بفساد العذارى³⁶⁴ فصل 364^a
ومن افسد غير ملكته
8. مناجل من اتا بهيمة³⁶⁵ فصل 365^b
9. مناجل من هم بالزنا ثم امتنع³⁶⁶ فصل 366^a
ولم يفعل
65. مناجل من جعل شماس وشهد عليه³⁶⁷ قول 367^a
بالفاحشة قبل شماسيته
66. مناجل التائبين عما كان منهم³⁶⁷ قول 367^b
67. مناجل من قتل عبدا او سهوا³⁷² قول 372^a
1. فيمن قتل بهواء³⁷² فصل 372^a
2. مناجل النساء الذين يقتلوا³⁷⁴ فصل 374^b
اولادهم او سقطوا انفسهم اذ حملهم من زنا
68. فيمن علم العبيد معصية مواليتهم³⁷⁵ قول 375^b
69. مناجل من يهزوا باعمي او اصم³⁷⁷ قول 377^a
70. مناجل ما يجب على من يشتم الملك³⁷⁷ قول 377^b
وما يجب من طاعته
71. مناجل الاخوة المتضاجعين وقيامتهم من³⁷⁹ قول 379^a
الموتى ومجازاة الشهداء
72. مما امر باعتماده في عدة اسباب في³⁸⁴ قول 384^a
قوانين الملوك على ما تضمنته قوانين
انبا غبريل البطريرك رزق الله كافة بنى
المعمودية بركة صلواته امين
1. مناجل الششابين [الاشابين]³⁸⁴ فصل 384^a
[Der Singular 384^a, 14: Pathe.]
2. في عتق العبيد وبيعهم³⁸⁴ فصل 384^b
3. في وكالة العبيد³⁸⁷ فصل 387^a
4. فيمن يقر على نفسه بالعبودية³⁸⁷ فصل 387^b
5. في الشراء والبيع³⁸⁸ فصل 388^a
6. في الميراث³⁹⁰ فصل 390^b
7. في مدة المهلة في زيجة الارملة⁴⁰⁴ فصل 404^a

8. في الامراض اذا عرضت للزواج 405^a فصل

9. في مدة المهلة في طلب الحقوق 406^a فصل
والبيع والشري

10. في ان لا يغسل كاهن مينا 408^a فصل

11. في معنى المواريت مما عنى 408^b فصل
جمعه وتخرجه من الكتب الروحانية
العتيقة والحديثة الاب المطيرك انبا غبريل

12. والذي يسوغ استعماله في المواريت 411^a فصل
بعد ان يصدق من عرض الموروث عن
الميت ما تصرف للمحتاجين والبيع

Darauf folgen f. 413—419 die Canones
Clementis, mit der Ueberschrift: قوانين
اقليمينطس بابا روميه اضافة الي ما تقدم، كتبها
غريطوس تلميذ راس الحواريين خبيراً عن سيدنا المسيح،

Sie beginnen: قال لي يا ابني اقليمينطس لا
تعتمد احدا برشوة ولا تقاطع ولا تشارط الخ
في يوم صعوده الي مجده: 419^b und schliessen f. 419^b
سجانه فله المجد والتسبيح والتقدس مع ابيه وروح
القدس الي ابد الابددين ودهر الدهرين امين،

Endlich noch f. 420 und 421 das ächte
Glaubensbekenntniss, mit der Ueberschrift:

هذه الامانة الصحیحة في تحديد الجوهرية

Anfang: بسم الاب والابن والروح القدس، اله
واحد وملك واحد ورياسة واحدة لا بدو لها غير
مخلوقة ازلية غير مبننة وغير محوية ولا محدودة الخ

وبروح القدس الرب المحيى الذي هو
مساو معهم في الجوهر، الامانة التي كانت مكتومة طول
الايام وظهرت بالايجيل المقدس في آخر الازمان الذي
له المجد والقدرة والعظمة والسلطان من الآن والي
دهر الدهرين امين،

Darauf folgt f. 422^b die Unterschrift:

كمل جميع ما يشتمل عليه هذا الكتاب المقدس من
القوانين الرسولية والاحكام الدينية والفرايض الواجبة
والحقوق اللازمة التي سنّها الابهاء الرسل التلاميذ
الاطهار الذايح بشراهم في جميع الاقطار التي اوجبوا
على كل مومن بالمسيح قبولاً ما يلزمه فيها وحذروا من
التجاوز عنها او التعدي عليها ان اوضحوا ان جميع
ما نص فيها ليس هو امرهم من ذاتهم بل امر الله
لهم الناطق به على سنتهم في كل اوقاتهم،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gleichmässig, fast
vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte; die Ueber-
schriften roth. — Abschrift im Jahre 927, 20. Abib, der
Aera der Märtyrer, entsprechend dem Jahre der Hígra 607
21. Moharram (1210), von عبد المسبح بن
مرقس بن عبد المسبح بن مرقس in Alexandrien.

F. 422^a enthält eine Notiz eines Besitzers aus der
ersten Zeit. — Das Werk ist von f. 47 an mit arabischen
(Gobar) Zahlen foliirt.

Was f. 423—425 folgt, gehört nicht zu
dem Werke: es sind astronomische Notizen
für christliche Zeitberechnung. Zuerst:

423^a صفة ابقطى الشمس لاجراج الناروز من ابونا آدم عم
423^b علم ابقطى القمر لاجراج القيامة من ابونا آدم
الى سنة ١٣٤٩ للشهداء

(letztere Aufgabe zwiefach gelöst).

423^b معرفة ذبح الحروف 423^b معرفة عيد اليهود
424^a اجراج فصح الروم وهل هو في ادار او في نيسان

424^a معرفة ابقطى الشمس 424^a معرفة العيد للنصاري
طريقة في معرفة اس السنة العربية

424^b معرفة اوائل الشهور الهلالية

424^b في معرفة اجراج العربي من القبطى
(in verschiedener Weise).

425^a معرفة فصح اليهود وفصحنا المقدس
425^a مما وجد في كتاب ابقطيات لانبا يونس اسقف
طنبدي

Schrift: ziemlich gross, etwas flüchtig, nicht un-
deutlich. — Abschrift um 1700.

10181. Dq. 107.

219 Bl. 4°, 19 (20) Z. (26 × 16^{1/2}; 19—20 × 12^{1/2} cm
von f. 51 an: 18—19 × 11^{1/2} cm). — Zustand: im Ganzen
ziemlich gut, doch etwas unsauber, fleckig, und im ersten
Drittel am Rande wasserfleckig. Nicht frei von Wurm-
stichen. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband:
brauner Lederband mit Klappe.

Titel: der ganze Band besteht aus einer
grossen Menge einzelner Stücke, die meistens
ihren besonderen Titel haben. Ein Gesamt-
titel sind die ersten Worte in No. 1.

1) f. 1—7^a: هذا كتاب يشتمل على جملة
قوانين الهامور بها ومجامع اول ذلك قانون
اقليمينطس تلميذ بطرس الرسول وتعاليم لاقليمس تلميذه،

Die Unterschrift dieses Stückes ist f. 7^a:
تمت قوائم اقليمندس بابا روميه المنقولة عن معلمه
بطرس التلميذ راس لواريون والله المجد دائما ابدا سرمداً

Vorschriften und Regeln des Pabstes
Clemens, die derselbe von seinem Lehrer
Petrus dem Apostel erhalten hat.

Der Anfang derselben fehlt hier. Das
Vorhandene beginnt f. 2^a: ولا تدعه يحتاج الي
اعوام الشعب وكذلك اذعل بساير خدام المذبح،
اذا كانت لك نعمة فغصها على بنى المعمودية،
اجهد نفسك في عمارة الكنائس الخ

und schliesst f. 7^a: واعلم يا ابني ان كلما اوصيتك
به عن امر الله اوصيتك وبيده كتب هذه الوصايا
واعطاني اباها علي طور زيتنا في صعوده الي مجده
سبحانه له المجد امين،

Alle diese Vorschriften also sind anzusehen
als solche, die Petrus selbst zunächst an Clemens
richtet und die er von Christus auf dem Oel-
berge bei seiner Himmelfahrt erhalten hat.

Bl. 1—6 ist von epäterer Hand geschrieben: gross,
kräftig, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt.

2) f. 7^a—9. Ueberschrift: نبتدي بعون
الله وحسن توثيقه بكتب قوائم الاباء القديسين
والثلاثماية وثمانية عشر المجتبعين بنقيه التي وضعوها
بتأييد الروح القدس خلاصا للانفس وحسن نظام في
استقامة الكنيسة، وهم اربعة ثمانون قانون خلاف
ما وضعوه اولاً من القوانين والسنن والاحكام بركاتهم
تحل علينا وصلواتهم تناجينا من العدوا امين

Die Regeln der heiligen Väter, welche,
in der Zahl von 318 zu Nicaea versammelt,
dieselben aufgestellt haben. Die Anzahl dieser
Regeln ist 84. — Die erste f. 7^a: الاول من اجل
انه لا يجوز أن يصير كاهنا مكنون

Davon sind hier nur die 1.—12. und der
Anfang der 13. enthalten (cf. Catal. Mus. Brit.
p. 23, No. 23). Die einzelnen Canones haben
ausser ihrer Zahl eine Ueberschrift, die mit
Anfang beginnt. S. auch 6. Stück.

3) f. 11. 16. 12—15. Der Anfang (die
Einleitung) und das Ende fehlt. Vorhanden

sind Canon 1—24; diese Bestimmungen sind
festgesetzt nach der Zeit des Nicaeischen und
Afrikanischen Concils.

F. 11^a, Zeile 2: ثم ان ابوليدس الاسقف ابتداءً
قايلاً انا اشكر السيد الاله الذي جمع الجماعة المقدسة
بمدينة نيقية وحددوا ما قبلناه منهم الخ

Das 24. Canon beginnt f. 15^b: امرت الجماعة
المقدسة الا يقري في الكنيسة المقدسة غير الكتب
اللايقة المأمور بها من الجماعة المقدسة وهي هذه
كتاب الخليفة سفر الخروج الخ

(Hier werden die Bücher A. u. N. Testa-
ments aufgeführt.) S. die Bemerk. bei 4).

4) f. 17—25. Ueberschrift und An-
fang fehlen; aus der Unterschrift ersichtlich,
dass hier vorliegt: المجمع السابع من المجمع الصغار
وهو الذي اجتمع بمدينة قرطاجنة وهو غير المجمع الصغير

Die 7. kleine Kirchenversammlung in Kar-
thago, verschieden von dem andern kleinen
Concil ebendasselbst.

Das Ganze enthält 88 Sätze, wovon hier
36 Ende bis 88 vorhanden. — Der 40. Satz
beginnt f. 17^a: لا يجوز لقس ولا لاحد من الكهنة:
ان يعملوا في الكنائس دعوات وتمكات للاكل الخ

Der 88. Satz beginnt f. 25^b:

من كان مشهوداً عليه بامور فظيعة
وقد صير كاهنا او شماساً فلا ترد شهادتهم:

Vielleicht gehört dies und das 3. Stück
zusammen.

5) f. 27—34. 26; grössere Lücke; 35—43;
Lücke von 2 Bl.; 44—50. 10. Ein Bruch-
stück, die kirchlichen Festsetzungen über die
Ehe, Ehebruch etc. betreffend. Anfang
und Schluss fehlt. Vorhanden ist das Ende
des 5., der ganze 6. und der Anfang des 7. قول.
Ferner Schluss des 15. bis Mitte des 22. und
Schluss des 23. bis Anfang des 32. فصل.

Der 6. قول f. 31^a: القول السادس في زنا الكهنة
والرهبان والعداري وهو اربعة [عشر] فصول، الاول صدر
القول هذه الخطيئة عظيمة جداً لان الكاهن قد صار
لبا للشعب فمتى زنا فقد فعل اربعة خطايا الخ

Der 7. f. 26^a. القول السابع في مجامعة الحيوان
والذكور والنساء بعضهم مع بعض وهو فصول
الاول صدر القول اما مجامعة الذكر مع الذكر والانثى
مع الانثى فانها خطيئة بالحقيقة اكبر الخطايا الخ
في المجاحدين 35^b قول 16.
في السرقة واقسامها 37^b قول 17.
في السب والشتمية 40^b قول 20.
في الشرطونية والرسم 44^a قول 25.
في آداب الكهنة في الهيكل 50^b قول 30.
في آداب الكهنة دائما 10^b قول 32.

Das Uebrige fehlt.

Schrift von f. 10—50: gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. F. 7—9 ähnlich ergänzt. — Abschrift o. 700/1800.

6) f. 51—53. Titel und Anfang fehlen. Aus der Unterschrift erhellt, dass es ist:

Schluss von:

قوانين المجمع الكبير التلثماية وثمانية عشر اسقفا

Also: die Canones des allgemeinen Concils zu Nicaea (der 318 Bischöfe), und zwar: Ende des 19. bis zum Schluss des 27. Canons. S. das 2. Stück. — Der 20. beginnt f. 51^a:

في الاستبدان، ولا يلق احد من الاساقفة

في السجود، وأن تسجد المومنون: 52^b f. 24.
في اوقات الصلوة في كل اسبوع

فاما ساير الامور: 53^b f. 27. schliesst
والقوانين فمضمته لكتبتنا الاخر وما كان من الطاهرة
فاهل النصرانية تعرفها،

Die einzelnen Canones haben ausser ihrer Zahl besondere Ueberschriften.

6) und die übrigen Stücke: 4°, 19 Zeilen.

7) f. 54. 55^a. Verzeichniss der Sitze der Patriarchen. Ueberschrift: نبتدي بمعونة
سيدنا يسوع المسيح بكتابة كراسى الابهاء البطاركة
u. in der Unterschrift: المطارنة وطقوسهم
(Und zwar 4 grosse Patriarchen in Rom, Alexandrien, Ephesus und Antiochien, und 3 kleine in Jerusalem, Seleucia (und Ktesiphon) und Aethiopien). — Anfang: البطاركة والذين سموا
بطاركة سبعة على سبيل الكرامة
واذا حضر في مجلس السنهوس فمجلسه فوق مطارنة الروم

8) f. 55^b—59^b. Ueberschrift:

هذه اوامر الابهاء الالهية الرؤساء

كان الداعي والمنصر والمتلمذ والمدتبر: كان
بمدينة الاسكندرية العظمى ومصر وبلاد الحبشة والنوبة الخ

Umfasst 30 Bestimmungen (سنة). Die erste: امروا وقالوا ان تكون قبلة النصراني التي يصلوا فان كف وتجنب — Schluss: اليها المشرق الخ ذلك والآ فليسقط من درجته ويمنع من كهنتوته

Abschrift im Jahre 1049 der Märtyrer.

9) f. 59^b u. 213. Anfang eines Stückes, in welchem über das Verfahren gegen Bischöfe (und höhere Geistliche überhaupt?) gehandelt wird, welche wegen Hurerei oder irgend einer Schändlichkeit angeklagt sind. Dasselbe beginnt (nach dem اب الخ (بسم): اذا رفع على اسقف بسبب زنا او بسبب شيء مرادول وثبت ذلك عليه الخ اذا وجد كاهن في سرقة فليقم F. 213^b schliesst: ثلثة سنين خارج عن

Das Weitere fehlt. Eine Ueberschrift fehlt f. 59^b; es ist aber Platz dafür gelassen. Vielleicht ist, was oben am Rande f. 213^a steht, richtig: القوانين الرمنية

10) f. 60—93. Der Anfang fehlt. Wie aus f. 76^b (Unterschrift) und 77^a (Ueberschrift) deutlich, liegt hier vor ein Stück von قوانين الملوك, welches Werk f. 32^b auch احكام الملوك المسيحيين genannt wird. Dasselbe ist hier in 3 Theile getheilt; davon fehlt hier der 1. Theil ganz; derselbe hat 43 Abschnitte umfasst; ferner fehlt der Anfang des 2. Theiles, und zwar der Anfang des 1. Abschnittes desselben. Von da an ist das übrige Werk vorhanden. — Der 2. Theil f. 60—76 umfasst 86 Abschnitte, der 3. f. 77—93 35; letztere aber werden fortlaufend mit denen des 2. Theiles gezählt, so dass der 3. Theil umfasst Abschnitt 87—121. Die Abschnitte haben — ausser ihrer Zahl — keine besonderen Ueberschriften.

Der 2. Abschnitt des 2. Theiles beginnt so قال تادوسيسوس الملك ايما رجل له حق على: f. 60^a رجل فلم يطلبه منه ثلثين سنة فليس له ان يزرع

يطلبه منه بعد ذلك ولا يتعقبه فيه ولا يتعقب احدا من ولده بعد ان تمضى له هذه الثلثون سنة، الخ

Der 2. Theil schliesst f. 76^b: وان كان رباه على انه: حر فهو يكون حرا في حياها الذي رباه وبعد وفاته ايضا،

Der 3. Theil beginnt f. 77^a: الفصل السابع والثمانون، قال ابي امراء ولدت غلاما فانها تكون طمثة سبعة ايام كايم حيصها وتجلس بعد ذلك الخ

ويعموا اسم كل شريز وقاج: f. 93^b und schliesst f. 93^b: معظم مفتخر من سفر الحيويا ويبارك الله على كل من يكون سليم القلب ويجعله عاليا على رقاب اعداياه الى الابد امين،

Die alsdann folgende Unterschrift lautet: تمت احكام الملوك المسيحيين الابرار الفصلاء المنتخبين ووصاياهم وقوانينهم التي امروا بها واعتمد الحكام والولاة المومنون عليها وقضوا بها في حياتهم وبعد وفاتهم والي الآن، والمجد لله دايما ابدا والشكر لاسم القدوس

Abschrift vom Jahre 1050 der Märtyrer, nach einer Handschrift von der Hand des Pater bekannt als Armeeschreiber (Kاتب الجيوش المنصورة) im Jahre 1033, und dieser hat abgeschrieben aus einer Handschrift von der Hand des زرع بن هبة الله بن زرع im Jahre der Märtyrer 1048. Diese wurde genommen von einer Handschrift, die abgeschrieben aus einer, welche geschrieben hatte

ابو المكارم يوحنا بن صاعد القلزمي

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, stark vocalisirt, doch fehlen bisweilen diakritische Punkte. Ueberschriften roth. Dieselbe Schrift fortan im ganzen Bande bis f. 217. — Abschrift im J. 1849.

11) f. 94—122^a. Ueberschrift:

قوانين القديس الفاضل انطاسيوس الرسولي بطريرك الاسكندرية بركته معنا

Die Sätze des Athanasius von Alexandria, an Zahl 107. Jeder derselben hat eine Ueberschrift, die mit مناجل anfängt. Sie beginnen mit einer Vorbemerkung, deren Anfang: هؤلاء هم نواميس القسوس الذين يخدمون جديدا فلنضاعف لهم الكرامة وبخاصة الذين يتبعون في الكلام والتعليم الخ

Anfang des 1. Canon f. 94^b: القانون الاول، مناجل الكهنة خدام المذبح، نقول ايضا الكهنة القريبين من الرب فليظهروا لتلا يهلك الرب قوما منهم الخ

Schluss f. 122^a: اقدم لك صعيدة دسمة ومحرفات مختارة وقرايين طاهرة الذي هو جسد ودم ربنا يسوع المسيح هذا هو الاله بالحقيقة الذي له المجد الي ابد الابد امين،

Schrift: wie bei 10). Abschrift vom J. 1055 der Märtyrer (= 789/1328 der Hgra).

Nach f. 108 fehlt 1 Blatt. Blatt 122^b leer.

12) f. 123—140^a. Ueberschrift:

القوانين التي وضعها ابوليدس مقدم اساقفة روميه كاوامر الرسل من جهة سيدنا يسوع المسيح،

Die Sätze des Hippolytus, 38 an Zahl. S. Dq. 117, f. 35^b. Das Verzeichniss derselben wird vorausgeschickt. Sie haben alle eine Ueberschrift, die fast immer mit لاجل beginnt.

1. Canon f. 124^b: القانون الاول لاجل الامانة المقدسة، قبل كل شيء نتكلم لاجل الامانة المقدسة الصالحة لسيدنا يسوع المسيح الخ

Schluss f. 140^a: بل يسترجوا مع كل الاطهار في ملكوت سيدنا يسوع المسيح هذا من جهته المجد للاب والروح القدس الي ابد الابد امين، كملت قوانين الخ

13) f. 140^b—175^b. Ueberschrift:

قوانين العظيم باسيليوس اسقف قيساريه القبادوقية لاجل الفصول اللايقة بطقس الكنيسة،

Die Sätze des Basilius, Bischofs von Cäsarea in Kappadocien, 106 an Zahl. S. Dq. 117, f. 35^b. Voraufgeht das Verzeichniss derselben; sie beginnen meistens mit لاجل.

1. Canon f. 144^b: القانون الاول لاجل الامانة، قبل كل شيء نؤمن ان الله واحدا ذو ثلثة اقانيم الاب والابن والروح القدس ثلوث واحد الخ

Schluss f. 175^b: هذه هي الحلة المقدسة التي قبيلت ليوحنا لاجلها انى ادفع لهم حلة حياها وعليها اسم جديد مكتوب لا يعرفه احد الا من اخدها، كملت قوانين الخ

14) f. 176^a—177^a. Ueberschrift:

قوانين الاب الفاضل القديس يوحنا فم الذهب اول اساقفة القسطنطينية بركته معنا امين

Sätze des Joannes Chrysostomus, ohne bestimmte Zahl.

Anfang: لا تهولك شنيمة الناس ان كان
اكرامهم اياك الي ان تهين الله فاعلم انك ان حزن
على شنيمتهم اياك فهي خطيئة الخ

Schluss f. 177^a: ويكون ودبعا شريف العقل
كمراة بهيمة يقرب عن رعبته القرابين البقية حتى
يصيرهم قربانا واحدا بهيئا لله وغير ذلك ففاحه عنى
والحمد لله دايبا ابدا

15) f. 177^b—180^a. Ueberschrift:

قوانين واحكام وضعها القديس اثناسيوس بطيرك
القسطنطينية للملك الرحيم امطيان

Sätze des Athanasius? (an den König
Justinian d. h. Justinian).

Anfang: ان عطا الله عظيمة فاضلة ويجب
للذي يصنع اسقفا ان يكون مشهورا بالخير والعفاف
ولا يكون في شىء من خدمة السلطان الخ

Ueber das Verhalten der Bischöfe, Geistlichen,
Mönche und Nonnen und über Ehe
und Wittwenschaft. — Schluss: افضل
والفرقة افضل واجمل من هذه التزويج من كل وجه فافرق
بينهما لئلا يعرض لهما ما هو اقبح من ذلك، تمت قوانين الخ

F. 180^b leer.

16) f. 181. Ueberschrift:

من قول القديس غريغوريوس الفاضل اسقف نوسس

Anfang: ليس ينبغي للمذنب ولا للمتهم ان
يدع احدا يشكك فيه حتى يعذره او يلووه الخ

Einige moralische Sätze des Gregor von
Nyssa. — Schluss: كذلك الكاهن حيث ما
مال الي شر او الي خير بقلته معرفة فهو يهلك نفسه
ومن يراه ايضا يسقط في الخطيئة

تم الموجود في النسخة المنقول منها من قول
غريغوريوس والشكر لله دايبا ابدا

17) f. 182—184^a. Ueberschrift:

نسخة قانون كتبه الاب بطيرك الانبا اكرستادولوا
وهو السادس والستون من بطاركة الاسكندرية في يوم
الاحد الثامن من مسرى سنة ٩١٤ للشهداء بثغر
الاسكندرية الحروس

Ein Canon des Alexandrinischen Patriarchen
'Abbās Christodulus vom Jahre 964 der
Märtyrer.

Anfang: اول القانون ان لا يعمد ذكرا وانثى
في معمودية واحدة ولا يدخل احدا الي الكنيسة
الا مكشوف الرأس حافي الخ

Schluss: بقدر امانته ويكون عمله على ما
جرت به العادة اولا فان ذلك رفقا بالبيعة لئلا
يكثر عليها المؤمن

Abschrift vom Jahre 1049 der Märtyrer.

18) f. 184^b—190. Lücke. 210. Ueber-
schrift: قوانين وضعها الاب القديس انبا كيرلس
البطيرك السابع والستون من بطاركة الاسكندرية

Sätze des Cyrillus von Alexandrien.

Anfang: كان في ايام الاب القديس الفاضل
النفيس انبا كيرلس البطيرك ومملكة امير الجيوس
بدر قد احرف الملك المذكور عن طابفة النصرانية الخ

Nach einer längeren Einleitung voll christlicher
allgemeiner Ermahnungen folgen dann
die einzelnen Canones, über das Verhalten zu-
erst der Bischöfe, der Geistlichen, dann der
Laien handelnd.

انتهي الي مسكنتى ان
قوما يلتمسوا رشوة على عمل الكهنوت فمن فعل ذلك
وأخذ علي الموهبة رشوة الخ

Die einzelnen Sätze sind nicht mit Zahlen
überschrieben oder mit Ueberschriften versehen;
ihre Zahl steht jedoch am Rande; danach sind
hier vorhanden 33 Canones; der letzte schliesst:
ان وجدوا فسحة وأن لم يجدوا فيأخذوا عن المذبح

Von dem 34. sind bloss die Worte:
من وجدوا فسحة وأن لم يجدوا فيأخذوا عن المذبح
vorhanden. — Mir scheint zu
diesem Stück auch f. 210 zu gehören, welches
dann (nach einer Lücke) den Schluss des-
selben bilden würde. Es enthält 10 (ungezählte)
شياء مما شرح اعلاه او خرج
فصل und schliesst: عنه بالفعل او بالقول او بالنية، وبذلك كتبوا خطوطهم
وهذا المسطور معما تصمته المسطور الصادر عن القلاية
المؤرخ آخر ما اضيف اليه بالربع من ابيب سنة
ست وخمسين وتسع مائة الثى قرئت نسخته
بالمعلقة وغيرها

Unterschrieben ist es von انبا كيرلس und
von mehreren Zeugen.

19) f. 191. 192. Ueberschrift:

نسخة قوانين تختص بالكهننة والبيع بالاسكندرية كتبها
الاب القديس بطريرك انبا غبريال المعروف بابن تريك

Vorschriften für die Geistlichen und Klöster
in Alexandrien, von Gabriel Ibn toreik.

Anfang: كانت مسكنتى عند وصولي الي
الشجر المحروس اطال الله بقاء الاولاد الخ

Schluss: ويخلصهم من مناصب الشياطين
ويطيب قلبي عليهم ويطلعني من اخبارهم على ما
يسر ان شاء الله تعالى والمجد لله دائما ابدا
تمت الكتاب

20) f. 193—195^a. Ueberschrift:

مختصر في معنى مواريت النصارى مما عنى بنخرجه
من الكتب الروحانية العتيقة والحديثة الاب انبا غبريال
بطريرك الاسكندرية ومصر وما معها المعروف بابن تريك
فتيح الله نفسه

Compendium des ohrstlichen Erbrechts,
aus alten und neuen geistlichen Büchern aus-
gezogen, von Gabriel Ibn toreik, Patriarchen
von Konstantinopel.

Anfang: لما كان دين النصرانية مبنيا على
رفض هذه الدنيا الزائلة الغانية

Schluss: ولد الولد لا ميراث له مع الولد
ويرث مع الزوج ولا يرث مع الوالدين ولا الاخوة

21) f. 195^b—199^a. Ueberschrift:

القوانين الصادرة عن الاب بطريرك انبا كيرلس
الخامس والسبعون من بطاركة الاسكندرية، اول ذلك
قوانين تاريخها سادس توت سنة خمس وخمسين
وتسع مائة للشهداء الاطهار

Sätze über Glauben, Wandel u. kirchliche
Gebräuche, von Cyrillus, dem 75. Patriarchen
von Alexandrien, im Jahre 955 der Märtyrer.

Anfang (nach einigen Vorbemerkungen):

هذا المكتوب صادر عنى انا الحقيقير كيرلس عبد
يسوع المسيح المدعو بنعمة الله واحكامه

Zerfällt in 13 فصل.

Schluss: يجازي كل انسان كنهو عمله خيرا
كان او شرا كما قال في اجيله . . . والعون فيما بقى
بشفاعة ذات الشفاعات وكافة القديسين امين

22) f. 199^b. 203. 207. 202. 204. 200.

201. 208. 209. 205. 206. 212. 217. Ueber-
schrift: وهذه ايضا ما وضعه الاب بطريرك انبا كيرلس
وموافقة الاساقفة عليها في شهر توت سنة خمس وخمسين
وتسع مائة للشهداء الابرار وهي خمسة ابواب

Festsetzungen über Taufe, Heirath, Testa-
ment, Erbschaft, Priesterschaft; von Cyrillus,
in 5 Kapiteln.

a) das Kapitel der Taufe.

باب التعميد . . . التعميد
واجب على الذكور والاناث صغيرهم وكبيرهم

b) das Kapitel der Heirath; in 8 فصل.

باب الزواج . . . واكثره من
قوانين الملوك وباقيه من عادة الاقليم والطائفة
فصل في الخطبة، الخطبة انما تصح بين من تصح
زوجتها والمخطوب له ان لم يكن تحت ولاية غيره الخ

c) das Kapitel des Testaments.

باب الوصية على ما يقتضيه
العقل والنقل، الوصية مندوب اليها وتعمل بشهادة
مقبولة وتبطل برجوع الموصي عنها الخ

d) das Kapitel der Erbschaft, in 8 فصل.

باب الميراث . . . واكثره مما
كتبه انبا قزمان احد بطاركة الاسكندرية وقال في اخره
انه مما رتبته ائمة الشريعة وباقيه من العقل والعادة
Also das Meiste aus der Schrift des Alex-
andrinischen Patriarchen Qozmān dartiber.
Zuerst: فيما يقدم عمله بالتركة، يبتدي
بشم الكفن وكلف الدفن والجنائز ثم ما يكون
على المتوفى من دين الخ

e) das Kapitel der Priesterschaft, in 2 فصل.

باب الكهنوت . . . فصل في
ترتيب طقوس القساء والشمامسة، اما ما مضى
من الترتيب للقسوس والشمامسة وثبت بخطوط الخ
يكون مربوطا او محولا في
السماء ان يوقنا او يعيننا الرئيس منا والمرءوس
علي فهم ذلك والعمل بحسبه امين

In der Unterschrift steht dann, dass auf der
Reinschrift dieser Bestimmungen von der Hand
des Cyrillus geschrieben, dass sie nun als Richt-

schnur des Verhaltens veröffentlicht werden sollten; ferner dass die Bischöfe sie angenommen am 20. توت des J. 955 der Märtyrer und dass die Abschrift davon an die Bischofssitze befördert werden solle.

Abschrift vom J. 1049 der Märtyrer.

23) f. 211. 214^a. Ueberschrift:

الذي يجب الاعتماد عليه في امر الاوقاف والصدقات وما مع ذلك على ما ورد النقل وما فرعه عليه العقل وامضاء السيد البطريرك انبا كيرلس نبيح الله نفسه

Anfang: الوقف فعلي قسامين الاول الوقف على من يكون غير مسكين

Von Vermächtnissen und Almosen, nach Herkommen und Gebühr, von Cyrillus, im J. 956 der Märtyrer.

Schluss: مما ينقص الوقف بل يدفع من اجرته ويبقى الوقف ثابتا علي حاله

24) f. 214^b—216^a. Ueberschrift:

نسخة ورقة بخط الاب انبا اخرسطودولوا مطران نجر دمياط المحروس فيها مسایل سؤل الاب السيد البطريرك انبا كيرلس الاجابة عنها لدعاء الحاجة الي ذلك في الوقت الحاضر في شهر بوننة سنة ست وخمسين وتسع مائة فاجاب عنها بما تحت كل فصل منها بخط يده وعلامته،

10 Fragen, von der Hand, des Christodulus geschrieben und gestellt an Cyrillus, nebst dessen Antwort, vom J. 956 der Märtyrer.

Anfang der 1. Frage: المسئلة الاولى اذا ترفع الخصمان فوجب علي احدهما حق اليمين الخ ومن تعدي شيئا من ذلك: 216^a Schluss f. 216^a: جميعه فهو ممنوع والله المجد كثيرا، كملت المسایل الخ

25) f. 216^b. Ueberschrift:

مختصر من احكام المواريث حسب ما قرره اباء البيعة المقدسة صلواتهم معنا الي الابد امين

Anfang: احكام المواريث اصولها في الحديثه بل لو كانت مصرحة لما احتيج فيها الخ

Compendium der Erbschaftsbestimmungen, von einem Ungenannten Es herrschen darüber verschiedene Ansichten; die

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

kaiserlichen Verordnungen Constantins und anderer darüber werden theils für unrichtig, theils für richtig gehalten. Der Verfasser will nun nach richtiger Analogie in den einzelnen Kapiteln die zeitgemässe Redaction vornehmen.

Anfang des Werkes selbst: باب الزوج والزوجة: لما كان الرجل والمرأة هما اصل التناسل في الوجود وبمشاركتهما يتناسل الاشخاص الخ

Ausser dem Anfang (der 1. Seite) ist von diesem Compendium hier nichts vorhanden.

26) f. 217^b—219^b Ueberschrift:

الذي وقع الاتفاق مع البطريرك انبا كيرلس واساقفته على كتابته مما يعتمد عليه واطلاق اللعنات والحرم منه ومن اساقفته على من يتعداه او يخرج عنه وذلك في توت سنة سبع وخمسين وتسع مائة للشهداء وذلك المجمع المجتمع بالقلعة قدام الصاحب الوزير معين الدين ومن حضر مجلسه من الاساقفة والنصارى والمسلمين

Verordnungen in Betreff der Koptischen Klöster, die zum Bischofsstuhl von Alexandrien gehören, von Cyrillus erlassen im J. 957 der Märtyrer.

Anfang: لما كان بتاريخ يوم السبت التاسع عشر من شهر صفر سنة ثمان وثلاثين وستمائة . . . ان يجري الامر فيه على ما ياتى ذكره وبيانه، وهو ان يلزم القلاية البطريركية اسقفين عالمين احدهما بولس البوشى الذي تقرر تقدمته اسقفا على كوسي مصر الخ

Dies Stück ist, von f. 217^b abgesehen, von derselben grossen neueren Hand geschrieben, wie f. 2—6. Der Text, von dem hier bloss 217^b übrig, ist abgeschrieben worden von einer Handschrift, die originaliter vom Bischof von قو، dem انبا يوساب geschrieben war.

Es enthält mehrere ungezählte, deren letzter f. 219^a schliesst: ومن كانت فيه خصلته من الحصول هذه الرديئة فينتحلا عنها

Dann kommt ein ermahndes Schlusswort, dessen Ende f. 219^b: بشفاعه السيدة ذات الشفاعات مريم الطاهرة الزكية والملايكة الاطهار والشهداء والقديسين امين

Die Handschrift ist aus 2 Haupttheilen zusammengesetzt, deren jeder lückenhaft, zum Theil ergänzt und ansondem falsch gebunden ist. Die Reihenfolge und die Lücken der vorhandenen Blätter sind diese:

- I. 1. Lücke. 2—9. Lücke. 11. 16. 12—15. Lücke. 17—25. Lücke. 27—34. 26. Lücke. 35—43. Lücke. 44—50. 10. Lücke.
- II. Lücke von 10 Bl. 51—59. 213. Lücke von 40 Bl. 60—108. Lücke von 1 Bl. 109—190. Lücke. 210. 191—199. 203. 207. 202. 204. 200. 201. 208. 209. 205. 206. 212. 217—219. — Die Blätter 211. 214—216 (wonach eine Lücke) gehören zusammen und könnten zwischen f. 122 u. 123 ihren Platz haben; dann würde nach f. 216 nur 1 Blatt fehlen.

10182. Sach. 123.

178 Bl. Folio, 29—30 Z. (31 × 22; 25 × 15^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titelüberschrift f. 1^b:

المجمع الحلكيدوني المقدس وهو المجمع الرابع المسكوني

Anfang (nach Wiederholung des Titels):
اعلم أن نسطور المنافق المبتدع لما حرم في المجمع
الافسوسى المقدس وعزل عن كرسي بيعة القسطنطينية
المقدسة كما مر بيانه في خبر المجمع المذكور اقيم
مكانه على تدبير البيعة الخ

Band einer ausführlichen Conciliengeschichte;
derselbe behandelt die Geschichte des Concils
von Chalcedon.

Er zerfällt in 3 Theile (جزء).

1. يتضمن هذا الجزء الرسائل التي f. 4^b جزء 1.
تواردت قبل صيرورة المجمع المذكور
(in 42 Kapp.).
2. يتضمن اعماله (عمل 16) 18^a جزء 2.
3. يتضمن بعض امور منسوبة للمجمع 137^a جزء 3.
وامورا آخر صارت بعد المجمع
(in امر 61).

ان يثبت ملككم ازمنة: Schluss f. 178^b:
مديدة في هذا العالم وفي الدهر الآتى امام الله
تعالى الازلي، تم

Schrift: klein, ziemlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift um 1800.

10183. Sach. 12.

280 Bl. 4to, 17 Z. (24 × 16^{1/2}; 18 × 12^{cm}). — Zustand: schadhaf, am Rande oft ausgebessert; die Blätter nicht selten mit Pflanzenpapier überzogen. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach f. 83^b und 71^b:

اسفار الاسرار

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt
f. 1^a: الصحيح ثابتة على استقامة كما شرحنا الذي
لا يجب لذي عقل او بصيرة ان يجيد عن ذلك الخ

Ein defectes und etwas verbundenes Stück
einer grossen christlichen Kirchengeschichte.
Dieselbe zerfällt, so weit ersichtlich, in fünf
Bücher (سفر), jedes mit verschiedenen Unter-
abtheilungen. Das 1. bis 3. Buch fehlen hier-
ganz, das 4. beginnt f. 33^b.

في ذكر الملل والنحل والآراء والاعتقادات 33^b سفر 4.
وعدد المجمع (فصل 7 in)

1. في ذكر الملة اليهودية والانبياء 34^a فصل 1.
والمملوك بكلام وجيز
2. في ذكر الملة السامرية 40^a فصل 2.
3. في ذكر الآراء الحادثة قبل ظهور 40^b فصل 3.
الدين المسيحى في الجهة المغربية
وما يليها من بلاد الروم واليونان بنى
يافت وما جاورهم من بنى حام
4. في ذكر المذاهب والاعتقادات والآراء 47^a فصل 4.
الحادثة في دين النصاري ببلاد الروم
واليونان وذلك من بعد تلامذ الرسل
الاطهار وقبول الناس المعمودية المقدسة
5. في ذكر ما حكاه انبا اوطوسيبوس الملكى 65^a فصل 5.
6. في ذكر المجمع وعددها 14 مجمعا 36^a فصل 6.
7. في تعريف السبب الذي لاجله 69^a فصل 7.
كانوا المشاركة غير محتاجين الي
مجمع منذ قبلوا الايمان الي الآن

اصل 71^b in 7 سفر 5.

1. في ذكر السيد المسيح والتلاميذ 72^a اصل 1.
الاثنى عشر والرسل السبعين
(خبر 24 und مقدمة in)

2. في اخبار بطاركة المشرق وذكر 88^b اصل
تدبير كل واحد منهم ومقامه
(in 14 فصل).
3. اصل 233^b (in 8 فصل):
1. في تعريف الغرض الذي قاد 233^b فصل
مطية الاهتمام في وضع الفصول
الواردة في هذا الاصل
  3. في ذكر اتحاد آراء فرق 245^a فصل
النصاري الخ
  4. في ذكر اختلاف آراء فرق 246^a فصل
النصاري في الاتحاد
  5. 248^b (unleserlich) فصل.
  6. في ذكر قانونا عجيبا مختصرا 263^b فصل
في الاتحاد
  7. في الرد على من يقول علينا 266^a فصل
... وقال باننا ندخل الرباعية
على الثالوث المقدس
  8. في الرد على من قال باننا 267^b فصل
نقول بابنيتين
4. فيها حجج ومساجر واجوبة 5^a اصل
(in 4 فصل; 2. فصل 11^b unleserlich).
5. (in 4 فصل) اصل.
3. في ذكر ما يحرفونه اهل هذا 256^b فصل
الراي ويبدلونه من كلام
الكتب الالهية
6. (جزء 2 in) اصل:
1. في ذكر ما ذهب اليه اهل الراي: جزء
الثاني
  2. فيما ذهب اليه اهل الراي الثالث: جزء
7. (خاتمة und فصل 4 مقدمة in) اصل.

Nach den Zeitangaben im 1. Abschnitt des 2. اصل des 5. Buches, bes. nach f. 180^b, lebt der Verfasser nach dem Jahre 717/1817. Nach f. 13. 14. 180 und auch sonst sind Lücken. Die Blätter zu Anfang gehören, wie aus der Inhaltsübersicht hervorgeht, ziemlich gegen Ende. An einigen Stellen Syrisch eingemischt.

Schrift: gross, kräftig, oft verblasst, auch abgecheuert, vocallos. Uberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift um 760/1346. — F. 87 und 88^a leer.

10184. Dq. 111.

257 Bl. 8vo, 13 Z. (19 1/4 × 14; 14 1/2 × 9 1/2^{cm}). — Zustand: im Ganzen gut, obgleich nicht überall sauber und fleckenlos. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schwarzer Lederbd. — Titel f. 1^b (u. in der Vorrede f. 5^a):

"مصباح الظلمة وايضاح الخدمة"

Verfasser f. 1^b:

تاليف الاب الفاضل النفس شمس الرياسة ابي البركات
المعروف بابن كبر

الحمد لله منير العقول بهدايته: Anfang f. 1^b:
ومرشد النفوس بدلالته ومهذب الافهام بتعاليم بيعته
... أما بعد فان الابهاء الرسل الحواريين والتلاميذ
السليحيين الذين كانوا الرب معانيين والكلمة خادمين الخ

Der Verfasser Abū 'Iberekāt ibn kibr beabsichtigt, hiemit einen christlichen Wegweiser für Anfänger und Vorgerücktere zu geben, nach dem sie sich betreffs der Glaubensvorschriften richten können, der zugleich aber auch eine Menge der in der Kirche gangbaren und von den Kirchenvätern herrührenden Werke enthalte. Er behandelt darin also die Hauptlehren des Glaubens, die Dreifaltigkeit und die Einheit der Gottheit, die Punkte der Uebereinstimmung und der abweichenden Ansichten, spricht dann auch im Einzelnen über das Leben der Apostel, die Canones und Concilien der Kirche, die in der Kirche gültigen Werke und hervorragende christliche Schriftsteller und Schriften, über die Einrichtung der Kirche etc.

Das Werk zerfällt in 8 Kapitel, mit vielen (ungezählten) Abschnitten.

1. في الاعتقاد واصوله وذكر جملة فصوله f. 6^b باب 1.
- 7^b فصل في الذات ومعاني الصفات
- 7^b فصل في معنى الجوهر
- 8^b فصل في معنى الاقانيم وهي الصفات وانها
غير الذات مع تعلقها به
- 9^b فصل في كون الاقانيم الالهية ثلثة
- 10^a فصل في معنى العقل والعاقل والمعقول
- 11^b فصل في اقسام معاني الواحد
- 14^a فصل في وجود وصف الباري تعني بالتوحيد
والتثليث الذي وصفه بها النصاري

- 15^b فصل في حدّ الاتحاد عند المتكلمين وبينان
القسم الذي تعتقده النصراني من اقسامه
- 16^b فصل في معنى الاتحاد المعتقد
- 17^a فصل في معنى التانس
- 18^b فصل في ان الاتحاد فعل الاتيم الثلاثة والقبول
لقنوم الكلمة
- 19^b فصل في اسباب الاتحاد وموجباته
- 21^a فصل فيما اتفقت عليه الفرق الثلاث اليعقوبية
والنسطورية والملكية عليه
- 22^a فصل واما ما اختلفوا فيه
- 24^b فصل في تاييد حجة اليعقوبية
- 29^a فصل فيما يورد على الملكية
- 31^a فصل فيما يورد على النسطورية
- 34^b فصل في ذكر الملل المخالفة وما قالته كل طائفة
2. يشتمل على ذكر نص الامانة الأرثوذكسية^b 40 باب
التي ثبتها الثلاثمائة وثمانية عشر المجتمعون
بنيقية وكملا الآباء المجتمعون بالقسطنطينية
والشواهد على الفاظها من الكتب الالهية
نومن باله واحد اب ضابط الكل الخ
- 48^b مختصر من شرح الامانة للاب الاسقف انبا
ساويرس بن المققع
- 58^a ذكر سبب الفرق الحداث في البيعة
3. يتضمن حال الميلاد المجيد وتدبير تجسد^a 61 باب
سيدنا له التمجيد واصطفائه الرسل
لبشارة العهد الجديد وذكر سنيه التي
اكمل فيها تدبير السعيد
4. يشتمل على اخبار الرسل [بطرس، اندراؤس^a 69 باب
اخوه، يعقوب بن زبدي، يوحنا بن زبدي
الانجيلي اخوه، فيلبس، برثولوماؤس،
توما ويسمى النوم، متى الانجيلي العشار،
يعقوب بن خلفا وهو الفاؤس، يهوذا بن
يعقوب وهو لبنا وهو تداؤس، سمعون
القنائي الذي يدعي العيور، متياس
اسماء الرسل السبعين، ادى ابن قيس السليخ^a 73
حنينيا اشماش، ملبانوس، سوستانيس،
برنابا الخ
- 80^b ذكر الاسباط الذين هم منها
- 81^b بولس الرسول المصطفى

5. يشتمل على ذكر فهرست القوانين التي^a 84 باب
وضعها الآباء الرسل الابرار ومن تبعهم
من البطارقة والاساقفة الاطهار المجتمعين
بالجامع المقبولة فان بها الاسترشاد
وعليها الاعتماد
- 84^b سنن الرسل التي وضعوها وهم مجتمعون
بعلية صهيون بعد صعود السيد المسيح
وعدهتها ثلاثون، وهي اخراج الملكية وهو
من كتب اقليمطس وما اخبر به عن
الرسل ويسمى بالسرياني فرايض السليخين
- 85^b قوانين الرسل الخواريين التي رتبوها وارسلوها
على اقليمطس تلميذ بطرس واخرجها
الي العربي الملكية والنسطور في كتاب
واحد وعدهتها عند طائفة الملكية
والسريان اليعاقبة ٨٣ قانونا وعدهته
عند القبط ١٢٧ قانونا في كتابين احدهما
٧١ قانونا والثاني ٥١ قانونا
[الكتاب الاول 85^b
[الكتاب الثاني 89^b
- 92^a الدستورية تعاليم الرسل الاثني عشر وبولس
الرسول ويعقوب اسقف ايرושليم وعدهتها
بعد الوصايا التي في اوائلها ٣٣ فصلا
- 93^b قوانين المجمع المجتمع بعنجر وعدة من
اجتمع به من الاساقفة خمسة عشر
اسقفا ووضعوا عشرين قانونا بسبب من
حرم اللحم والزواج، وهذا المجمع هو
الثالث من المجمع الصغار
- 94^b قوانين المجمع المجتمع بالقسطنطينية وهو
الثاني من الكبار وعدهته ١٥٠ اسقفا
اجتمعوا واحرموا مقدونيوس الكافر بالروح
القدس القابل انه مخلوق وكان هذا
المجمع بعد مجمع نيقية وذلك في مملكة
ثاوضوسيوس الكبير
- 96^a المجمع المجتمع بافسس لاجل نسطور المخالف
- 97^a قوانين المجمع بمدينة انقر من بلاد
غلاطيا وهو قبل مجمع نيقية وعدة
الاساقفة المجتمعين فيه ٣٣٣ اسقفا
- 98^a قوانين المجمع المجتمع بناوكاساريا وهي
قيسارته ويسمى مجمع قرطاجنا من عمل

- افريقية المغرب وعدة الاساقفة ... اسقفا وهو الثاني من اجماع الصغار قبل مجمع نيقيه وعدة قوانينه ٨ قانونا قوانين المجمع المجتمع بانطاكية ... وذلك 99^a قبل مجمع نيقيه وعدة قوانينه ٢٥،
(Die Zahl der Canones ist hier 82; es ist am Rande angemerkt, dass die nach dem 25. Canon folgenden auch gerechnet werden als gehörig zu dem Concil von Laodicea (مجمع اللاذقية).)
- قوانين المجمع الثاني من اجماع الكبار وهو 102^b المائة وخمسون اجتمعون بمدينة القسطنطينية بسبب مقدونيوس عدو الروح القدس ... وبسبب ابوليناريوس الخ القوانين التي وضعها ابوليديس مقدم 104^b اساقفة روميه ... وعدتها ٣٨ قانونا قوانين العظيم باسيليوس اسقف قيساريه 106^a قبادوقيه ... وعدتها ١٠٩ قوانين،
قوانين القديس يوحنا فم الذهب اول 110^b اساقفة القسطنطينيه وهي مشتملة على وعظ وانذار وحكمة وتعليم عدتها ١٣ قولا نثرا لا فهرست لها،
قوانين المجمع الخامس، وهو اول اجماع 110^b الكبار اجتمع بمدينة نيقيه في سنة ٣٢٥ للتجسد الموافقة لسنة التاسعة عشر من ملك قسطنطين البار الخ
[الكتاب الاول 113^b]
[الكتاب الثاني 115^b]
- الكتب الاربعة المنسوبة لقوانين الملوك 118^b التي كتبت بمحضر المجمع الكبير الثمانية وثمانية عشر اسقفا في مجلس قسطنطين الملك المومن،
الكتاب الاول وهو التطلسات وعدته 118^b اربعون تطلسا
الكتاب الثاني وهو ١٣٠ قانونا 120^a
(Am Rande: اظنه يشتمل على كتابين الثاني والثالث)
الكتاب الرابع وعدته ٣٩ بابا 125^b

- قوانين المجمع السادس بالاذقية 126^b وعدة من اجتمع به ١٩ اسقفا اجتمعوا بسبب ماني وغيره من ذوي البدع ووضعوها ٥٩ قانونا الخ
- قوانين المجمع السابع المجتمع بسرديقية 129^a [وهي ساروديقي] من بلاد الروم وفلسطين بسبب الاريايسييين الذين تواتبوا علي اثناسيوس ... وعلى بلانيوس ... وبولس ... ووضعوها ٢١ قانونا
- قوانين التلاميذ المسماة باليوناني التطلسات 131^a وعدتها ٨ قانونا
- قوانين المجمع السابع من اجماع الصغار 138^a وهو الذي اجتمع بمدينة قرطاجنه وهو غير المجمع الصغير وعدته ١٣٣ قانونا
- الجزء الثالث من قوانين الملوك المومنين 138^b لاون وقسطنطين وبسنتيطيانوس، نقل من اليونانية الي العربية
- هذه قوانين واحكام وضعها الاب اثناسيوس 141^a بطريق القسطنطينية للملك بصطيان عدته من فصولها خمسة وثلاثون
- اوامر الاباء الائمة الرؤساء 142^a
- قوانين الاب اثناسيوس الرسولي بطريك 148^a الاسكندريه ٢٥ من البطاركة، وعدتها ١٧ قوانين
- رسالة بطرس الى اقليمطس تاميله بابا روميه 147^a [وتسمى قوانين اقليمطس بابا روميه: Am Rande]
- فصل في ذكر القوانين الفرادي 148^b
- قوانين وضعها الاب البطريرك انبا كيرلس 149^a في مملكة امير الجيوش بدر بتقدمه اليه بوضعها
- قانون كتبه انبا اخريستودولس السادس 149^b والستون من بطاركة الاسكندرية الخ
- قوانين منسوبة الي معلمي الكنيسة 149^b المقدسة القاتوليقيية
[Am Rande nach Andern:
كلام القديس باسيليوس القيسراني
قوانين اخري غير منسوبة الي احد معين 150^a
[Am Rande auch genannt:
كلام انبا ساويرس البطريرك

- قوانين تختص بالكهنة والبيع بالاسكندرية^{150^b}
 وضعها البطريك انبا غبريال ابن تريك
 الحادي والسبعون من بطاركة الاسكندرية
- وللبطريك انبا غبريال بن تريك مجموع^{150^b}
 قوانين عدته ٧٤ فصلا ويتلو الفصل الاخير
 منه عدة فصول من قوانين الملوك وغيرها
- قوانين جمعها البطريك انبا كيرلس الرابع^{153^b}
 والسبعون من بطاركة الاسكندرية... وعدتها
 خمسة ابواب تشتمل على تسعة عشر فصلا
1.	باب	في التعميد
2.	باب (7 فصل)	في الزواج
3.	باب	في الوصية
4.	باب (8 فصل)	في الميراث
5.	باب (2 فصل)	في الكهنوت
- وللمذكور فصل فيما يجب الاعتماد عليه^{154^a}
 في امر الاوقاف والصدقات الخ
- مختصر الصفي ابن العسال الجامع لما تفرق^{154^b}
 في اكثر القوانين المتقدم ذكرها وهو محتوي
 على الفريض الشرعية والاحكام الضرورية
 ... وعدة ابوابه اه بابا
- قال الاب الفاضل القس شمس الرياسة وقفت^{156^b}
 على كتاب يشتمل على القوانين الاصول
 فيه نسخة عهد
- قوانين الرسل الحواريين الاثنى عشر الاول^{158^b}
 وهو الثاني بيد اقليمس
- فهرست قوانين كنايسية لاجل المواهب وهو^{159^b}
 الثالث بيد اقليمس
- قوانين كنايسية لاجل المواهب ووضع اليد^{160^b}
 وهو الرابع
- ترتيب الرسل لاجل وضع اليد بابولونو^{160^b}
 وهو الخامس بيد اقليمس
- لسمعون القانائي لاجل القوانين الكنايسية^{161^a}
 وهو السادس بيد اقليمس
- قوانين كنايسية ترتيب بولس الرسول وهو^{161^b}
 السابع بيد اقليمس
- قوانين الرسل القديسين وهو الثامن بيد^{161^b}
 اقليمس
- وتلا ذلك كتاب اسمه كتاب الدسقليته وهي^{164^b}
 وصايا الرب لتلاميذه
- مجموع ابن الطيب^{165^a}
- كتب العتيقة، جوامعها سنة واسفارها ٤٩، الخ^{166^a}

- يشتمل على الكتب الواردة ديوان البيعة^{166^b} باب 6.
 التي امر بقبولها ايمنة الدين وارباب
 الشريعة، كتب العتيقة وتسمى مصحف
 الاكسيطابلس وعدتها ٤٩ سفرا
 (Arabisch und Koptisch.)
- كتاب التوراة المنزلة على موسى بن عمران^{167^b}
 اللاوي راس انبياء بني اسرائيل
- جوامع كتاب مخرج بني اسرائيل وهو السفر^{169^b}
 الثاني اختصر فيه على عشرة فصول
- جوامع كتاب اللاويين وهو السفر الثالث^{170^b}
 وفصوله ١٣
- جوامع كتاب الإحصاء وهو الرابع، فصوله^{172^a}
 ٢٢ فصلا
- جوامع كتاب الاستثناء وهو الخامس، وعدته^{175^a}
 ٣٠ فصلا
- كتاب يشوع بن نون^{178^a}
- كتاب اخبار القضاة^{178^b}
- كتاب اسفار الملوك وهو اربعة اسفار^{178^b}
- كتاب فضلات الملوك وهو سفر ... جمعه^{179^a}
 بنيامين الكاتب وهو سفران
- كتاب عزرا بن شلتائيل الكاتب^{179^b}
- سفر طوبيت^{179^b}
- سفر رعونت الموابية^{180^a}
- سفر استير الاسرائيلية^{180^a}
- سفر يوديث زوجة منسى^{180^b}
- كتاب يوسف بن كريون الكاهن ... وهو^{180^b}
 ثمانية اجزاء في مجلد واحد
- سفر ايوب الصديق^{182^b}
- مزامير داود النبي كتاب واحد^{183^b}
- اسفار الحكمة السليمانية اربعة كتب^{186^b}
- كتاب يشوع بن شيراخ كاتب سليمان بن^{187^a}
 داود النبي
- كتب الانبياء، الكبار اربعة، ... الانبياء^{187^a}
 الصغار ١٢ نبيا
- ارميا^{187^b}؛ اشعيا بن أموس^{187^a}
 هوشع^{188^b}؛ دانيال^{188^a}؛ حزقيال^{187^b}
 يونان، عويديا، عاموص، ويوثيل^{189^a}
 حبقوق^{190^a}؛ ناحوم، وميخا^{189^b}
 (زكريا، ملاخي^{190^b}؛ حناني، صفونيا^{190^a})

- 191^a الانبياء الكبار الذين تضمنتهم كتاب اسفار الملوك، ايليا التسيبتي
- 191^b البشع بن يوشافاط
- 192^b داود بن ايسا، ناان النبي، صموئيل بن هلقانا
- 193^a حاد وهو آخيا
- 193^b كتب الحديث منذ بدء البشارة المسيحية
- 193^b الانجيل المقدس
- 193^b بشارة متى وتفسيره المصطفى وهو لوي
- 196^a بشارة مرقس الانجيلي البكر البطريك احد السبعين
- 197^a بشارة لوقا الحكيم الانجيلي احد السبعين
- 198^a بشارة يوحنا بن زبدي الثالووغس الانجيلي
- 199^b ذكر جدول القوانين التي رتبها الابوان الفاضلان امونيوس واوسابيوس اتفقت كتب البشائر الانجيلية عليه وما انفرد كل منهم بذكره من الفصول عن الآخر وهي عشرة قوانين تشتمل على الفصول الصغار
- 205^b مقالة في اثبات صدق الانجيل على طريق القياس
- 207^b مقالة في كيفية صحة الديانة من كلام حنين بن اسحق
- 212^a رسايل بولس الرسول، كتاب واحد يشتمل على 14 رسالة
- 212^a الاسباب الداعية الي كنانها
- 218^b القناليقون
- 219^a الابوغا لمسيس und الابركسيس
- في ذكر مصنفات الآباء ومؤلفات الفصلاء 220^a باب 7. الذين كانوا قبل الفرق وبعد
- 220^b اقليمطس، ابوليدس
- 221^a يوحنا الانطاكي المكتبي فم الذهب
- 221^a اغريغوريوس الثالووغس (u. 222)
- 221^a اغريغوريوس اخو باسيلهوس القيسراني
- 221^b اغريغوريوس اسقف ديار دارسبا المعروف بصانع العجايب
- 221^b القديس باسيلهوس اسقف قيسارية
- 223^b القديسة دمقريته اختهما
- 223^b القديس اتناسيوس الرسولي
- 224^a القديس كيرلس الكبير، سويرس
- 224^a ديونوسيوس البولسي، مار افرام السرياني
- هرمس الحكيم: 226^a f. zuletzt; u. s. w.
- 226^a النساطرة بالمشرق وغيره
- 226^a عمرو بن متى الطبرهاني 226^b عمار البصري
- 227^b ابراهيم بن عون الاسكاف، الحكيم يحيى الاسكلاني، يحيى بن حريز، ابو قرة اسقف حران، مار ايليا مطران نصيبين
- 228^a الحكيم حنين بن اسحق متطبب، اسراييل اسقف كسكر، ثاداس الرهاوي، فولوس البصري مطران نصيبين، القيا اسقف الرها، ثورباس الكبير
- 228^b ثاودورس المفسقان، القس ابو الفرج بن الطيب كاتب طيماتاوس
- 229^a انثيوخس الراهب، يوحنا رئيس دير طور سينا، القس ابو علي بن يمين المتطيب
- 229^a المتأخرون والعصريون من اليعقوبية
- 229^a انبا ساويرس اسقف الاشمونين
- 230^a انبا ميخائيل مطران دمياط
- 230^b انبا بطرس اسقف ملبج
- 231^a ذكر ما تعتمد عليه الطائفة المذكورة مما يخالف سنن البيعة
- 232^b ذكر بدع الارمن 234^a ذكر بدع الفرنج
- 234^b ذكر بدع السريان
- 235^a انبا اغنا بن مطران حمص، البطريك انبا كيرلس بن لقلق، بولس اليوشي اسقف مصر، يونس اسقف سمود، الموتور ابو اسحق ابن الغسال
- 235^b الصفي ابو الفضائل اخوه
- 236^b u. s. w. يوحنا بن سورس الكاتب
- 237^a اسطيات الراهب
- 237^a كتاب بيلام ويواصف ابن اثبير الملك الكافر
- 237^b كتاب اعتراف الآباء ويسمي امانات الآباء القديسين
- 239^b كتاب البراديسوس
- 239^b مسايل واجوبة في معاني الاعتقاد لعبد المسيح يعرف بابن نوح
8. في بناء البيعة ووضعه ترتيبها وما يعتمد 240^a باب 8. في تكريرها
- 242^b من حزقيال النبي في تجديد البيت
- 245^a فصل من روبا يوحنا الثالووغس
- 246^b من سفر ابريامين
- 246^b ما ورد القوانين المقدسة في اجلال الكنيسة
- 247^a ما ورد في ترتيب تكرير البيعة

- 247^a فصل من التوراة . . . فصل من سفر الخروج
 . . . من سفر الاحصاء الخ
 250^b فصل من حزقيال النبي من اجل بناء البيت
 . . . وايضا من حزقيال
 250^b فصل من روبا يوحنا الانجيلي
 251^a وبعد قراءة هذه الفصول يرفع البخور ويترتل
 الكهنة بهذه الترتيلة في اللحن الرابع
 251^b وبعد هذا يقال صلاة الانجيل ويقال اربعة
 الشهادات والمزمور الخ
 255^b تكرير المذبح الخ

Schluss f. 257^b: 'الانجيل من يوحنا، فصل ٢٣، كملت فصول تكرير الكنايس والمذابح الجدد ودلال ما يعتمد فيها، كملت بسلام من الرب امين، واما البيع التي يتغلب عليها الهراطقة زمانا ولا يغيثون شيئا من معالها فاذا استرجعت من ايديهم بهصلى عليها ثلث اواشى مختصة بها، ولربنا المجد دائما، نجر هذا الكتاب'

In dem 8. Kapitel kommt ziemlich viel Koptisches mit neben stehendem Arabisch vor, die Abhaltung und Einrichtung des Gottesdienstes betreffend.

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. Ergänzt bis f. 18 in recht ähnlicher Schrift. — A beschrift o. 700/1300.

Die vorkommenden Zahlen, mit denen auch die meisten Blätter bezeichnet sind, sind die Gobarzahlen. — Collationirt.

10185. Ms. 430.

204 Bl. 4°, 17 (15. 16) Z. (28^{1/2} × 16^{1/2}; 16 × 11^{cm}). — Zustand: die Handschrift ist, wie es scheint, im Verbrennen begriffen gewesen, aber noch rechtzeitig gerettet. Der Rand hat schon mehr oder weniger gelitten, besonders gegen Ende, desgleichen auch die ersten Blätter; die Handschrift ist ausserdem nicht frei von Flecken. Alle Blätter haben sich, vielleicht weil sie feucht geworden sind, kraus gezogen. Bl. 203 am Rande zingerissen; 147 desgleichen. Von Bl. 204 die Hälfte von oben nach unten abgerissen. Der Rand ist unten abgeschnitten von f. 13—15. 28. 48. 120. 147. — Schreibstoff: Pergament. — Einband: hellbrauner Lederband.

Titel f. 1^a fehlt eigentlich, doch steht im Anfang des Inhaltsverzeichnisses: فهرست ما تضمنه هذا المصحف المقدس من الابواب الوعظية لابينا القديس أنتيوخوس بسبق القدس، Also Verfasser: Antiochus.

Anfang f. 5^a (es fehlen vielleicht ein Paar Zeilen, wenigstens ist vor der ersten Zeile Raum für etwa 4 Zeilen; daselbst scheint einiges ausradirt worden zu sein; wahrscheinlich fehlt, ausser dem Namen des ab und aben الخ، nur die Angabe des oben genannten Verfassers): من اجل انك كتبت التي ايها الاب الكريم اوسطانيا تتكبد حزنا كثيرا من اجل تنقلك من موضع الي موضع ومن بلدة الي بلدة خوفا من الشنء الخلداني . . . فامرت حفارتي ان اوجه لك جميع الكتب العتيقة والحديثة في شرح وجيز الخ

Auf Wunsch des ehrwürdigen Paters Eusthatius, der auf seinen beständigen Wanderungen von Ort zu Ort keine Bücher mit sich führen konnte, hat der Verfasser aus den göttlichen Schriften (من الصحف الالهية) ein Compendium christlicher Sitten und Vorschriften in 130 Kapiteln (راس) zusammengestellt. Zugleich giebt er ihm, auf seine Bitte, einen kurzen Bericht über die Drangsale, welche den Mönchen seines Sprengels, die zum Theil über 100 Jahre alt geworden waren, widerfahren, noch bevor die Mohammedaner die Stadt Jerusalem einnahmen. 44 derselben wurden getödtet, und der fromme Modestus begrub sie. Er nennt die Feinde theils (f. 6^a, 9) الاسماعيليون, theils (6^a, 12) البربر (خبر بربري), theils (7^a, 6) العرب. Die Abfassung dieses Werkes wird also wohl nach 642/1244 (oder auch schon nach 563/1167) zu setzen sein, etwa um 650/1252 (resp. 590/1194).

Nach einer kurzen Vorrede f. 8^a, in welcher die Stelle in den Sprüchen Salomos von den 60 Königinnen, 80 Keksweibern und Mädchen ohne Zahl umgedeutet wird auf die 60 canonicen Bücher Alten und Neuen Testaments, auf die 80 geheimen apokryphischen Bücher und auf die zahllosen Predigtausprüche, beginnt das Werk selbst.

1. عن الامانة بتاييد الرب وتصحيحه القول f. 9^a راس 1. نبداً اولا بالمقول بالمشتر الذي عن الامانة وبعد ذلك فيما يتلوها، ينبغي ان يؤمن اولا بالله الخ

2. 13^a عن الرجا رأس
3. 14^a عن الاكل
4. 15^b عن رغبة البطن
5. 17^a عن السكر
6. 18^b عن المسك
7. 20^a عن الصوم
8. 21^b عن حب الفضة
9. 23^a عن قبول الهدايا
والرشى
10. 24^a عن الشخ
11. 25^a عن الذين يقرضون
12. 26^a عن الريبة
13. 27^a عن الاستنثار
14. 28^a عن التغلب من
الامور ابي الانهماك
في امور الدنيا
15. 29^a عن الآحبال العالم
16. 30^b عن الدالة
17. 31^b عن الابتعاد من
النساء
18. 34^a عن الآ نواصل
الدخول والخروج
الى النساء المرقلات
19. 36^a عن الرنا
20. 37^b عن العقبة
21. 39^b عن البنولية
22. 41^b عن التجاسر
والنهاجم بالقول
23. 43^a عن السخط
24. 44^a عن الغضب
25. 45^b عن الحزن
26. 47^b عن الضجر
27. 50^a عن الياس
28. 53^a عن التذمر
29. 54^a عن الوبيعة
30. 55^b عن المشاررة
31. 57^a عن الملامة
32. 58^a عن المجاونة
33. 59^a عن الكلام البطل
34. 60^a عن الفصول رأس
35. 61^a عن التهاون
36. 62^a عن الكسل
37. 63^b عن الانماري احدا
ذا مكنة واقتدار
38. 64^b عن المعصية
39. 66^a عن البغى
40. 67^a عن السرقة
41. 68^b عن الكذب
42. 70^a عن السبب البطل
43. 71^b عن الكبرياء
44. 73^b عن المستعلى الراي
45. 74^b عن الآ يتعظم انسان
برايه فوق ما هو
46. 76^a عن الآ يستحقر
احد احدا
47. 77^a عن الآ يضاحك
احد على احد
48. 78^a عن الآ يدين
الواحد للآخر
49. 79^b عن الآ يستجس
احد احدا
50. 80^a عن الآ يعبر احد
لاحد بل بالخرى
يعتبر هو
51. 81^b عن الآ نكافي شرا
بشر
52. 83^a عن الآ تحقد
53. 84^a عن الآ يعادي
احد احدا
54. 85^b عن الآ يحسد
الواحد الآخر
55. 86^b عن الآ يماحك
الواحد الآخر
56. 87^b عن الآ يفيض احد
57. 89^a عن الآ يشمت
احد باحد
58. 90^a عن السرور بالامور
الحسنى
59. 91^a عن الآ يحزن رأس
احد احدا
60. 92^a عن ان يكون
الانسان يتامل ذاته
61. 93^b عن الكلام الصالح
62. 94^b عن الآ يقسم احد
63. 95^b عن كتمان السر
64. 96^a عن الآ يثق
احد بكل انسان
يتفق
65. 97^a عن الحق
66. 98^b عن التوبيخ
67. 99^b عن ان يقبل
التوبيخ
68. 100^b عن ان يكون
الانسان يستحيى
69. 101^b عن تواضع الراي
70. 103^b عن ان نغفر القريب
71. 104^b عن ان يصلى بعض
على بعض ومن اجل
الاعداء
72. 106^a عن الآ يطلب
احد الآ ما له
73. 107^a عن الآ يشتهي
74. 109^b عن عدل الحكم
75. 111^a عن قسط الكيل
76. 112^a عن التوبة
77. 115^a عن الصبر
78. 116^b عن الجهاد
79. 119^b عن الطاعة
80. 121^a عن الاتفاق والالفة
81. 122^b عن الافكار
82. 124^b عن الادب
83. 126^a عن المشاورة
84. 127^b عن المنامات
85. 129^b عن صغر النفس
وان لا يكون احد
ذا نفسين
86. 132^a عن التعب
87. 133^b عن الحزن رأس
88. 135^a عن الخدمة
89. 136^a عن هجر الاقتناء
90. 137^b عن النوح الممدوح
91. 138^b عن ان لكل
امر اوانا
92. 140^a عن التامل مع
كل احد
93. 141^b عن الآ ياخذ
بالوجوه
94. 143^b عن المساكنة
مع جياك خيرين
95. 145^b عن ابعاد
الضاحك
[عن ان يحب القريب 96.]
97. 147^a عن محبة ذوي
الغربة
98. 148^a عن محبة ذوي
المسكنة
99. 149^a عن التعهد
والافتقار
100. 150^b عن الآ نتوكل
على انسان
101. 151^a عن الآ يتوكل
الانسان على قوته
102. 152^b عن الاحاديث
التي في غير وقتها
103. 154^b عن السكوت
104. 155^b عن السهر
105. 157^a عن الترتيل
106. 159^a عن الصلاة
107. 161^b عن الخشوع
108. 163^b عن اكرام
الوالدين
109. 165^a عن التوقير من
المشايع وتوقيرهم
110. 166^a عن طول الناة
وحدة المرأة
111. 167^b عن الرؤساء

112. عن الزهد¹⁷¹ رأس 112.
 113. عن الخصوع¹⁷³ أبي الطاعة
 الدخول في الطاعة
 114. عن حفظ الوصايا¹⁷⁴
 115. عن الوداعة¹⁷⁶
 116. عن أن يظلم¹⁷⁷
 أحد ولا يظلم
 117. عن الشكر¹⁷⁹
 118. عن السرور¹⁸⁰
 الذي بالله
 119. عن الآيهتم¹⁸²
 أحد
 120. عن الزكوات¹⁸³
 ومقدمات الأشياء

121. عن الاستغفار¹⁸⁴ رأس
 122. عن رياسة¹⁸⁵
 الكهنوت
 123. عن ترتيب¹⁸⁸
 الاقليروس
 124. عن توفير الكهنة¹⁹⁰
 وتبجيلهم
 125. عن توقع¹⁹¹
 العتيدات
 126. عن دعوة¹⁹³ الله
 127. عن خوف¹⁹⁴ الله
 128. عن المحبة¹⁹⁶ الالهية
 129. عن وضع النبوة¹⁹⁸
 130. عن الملكوت¹⁹⁹

26. على افراز الاوجاع والافكار والفضائل³⁸ درجة
 27. على السكوت الطاهر⁷⁰ درجة
 28. على الصلاة المقدسة⁸⁶ درجة
 29. على منية عدمان الاوجاع⁹⁷ درجة
 30. على الرجا والمحبة والامانة¹⁰⁰ درجة
 31. على تدبير الراعي¹⁰⁶ درجة

Ein christliches Erbauungsbuch in 31 Abschnitten, welche Stufen (Grade, auch Mescd) genannt werden: eine Anleitung, durch Bekämpfung der schlechten Triebe („des Satans“) allmählig zur Seligkeit zu gelangen.

Es fehlt hier die erste Hälfte des Buches (1. bis 21. Stufe), 181 Blätter.

Schluss f. 127^b: الفصائل
 وصعدت على درج الفصائل
 وعلى رأسها وقفت وبسطت يديك
 لله بالطلبية والتصرع
 من أجل من اتمنت عليه
 وسلمت وخلصت، كمل
 كتاب الدرج بمعونة ربنا
 يسوع المسيح له المجد دائما،

Schrift: gross, dick, hintenüberliegend, flüchtig, etwas vocalisirt (oft falsch). Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1200/1785.

10187. Sach. 209.

44 Bl. 12mo, 11—15 Z. (14^{1/3} × 10; 10^{1/2} × 7^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weisse, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel in der Ueberschrift f. 1^a:

نبتدي بعون الله وحسن توفيقه ونكتب كتاب الرموز
 Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^a: انا شجرة الحياة وماحة سوي
 ثمرة واحدة وهي التي كفت الاثام، انا ارض البركة
 وقد ثبتت ثمرتي من غير زرع الخ

Ein zur Frömmigkeit anleitendes Werk, das in der obigen andeutenden Weise: ich bin der und der, auf die Quellen des Heils für den Christen hinweist. Es zerfällt in 63 solcher Abschnitte, die alle auf verschiedene Weise den Gegenstand behandeln; es sind gleichsam fromme Räthsel, deren Antwort der Gläubige geben soll. — Schluss f. 44^b:
 وليس لي مع الطواشي ولا الاطفال الفة ولا مناسبة
 الا بالقوة والحمد لله على الكمال اولا واخيرا،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, vocallos. — Abschrift c. 1850.

10186. Sach. 66.

127 Bl. 8vo, 12 Z. (17^{1/2} × 12^{1/2}; 13 × 8^{1/2}^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Leder Rücken. — Titel fehlt; nach der Unterschrift:

كتاب الدرج

Verfasser fehlt.

- Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a, 3:
 الدرجة الثانية وعشرين على السبع الباطل
 الكثير الاشياء جدوا اناس وقالوا ان السبع الباطل
 اصغر من العظمة الخ
 23. على العظمة والظن الشيطاني، العظمة¹⁰ درجة
 هي الكفر بالله
 24. على الوداعة والاسترسال²⁰ درجة
 25. على هلاك الاوجاع اعنى تواضع العقل²⁴ درجة
 الشريف

10188. Sach. 205.

36 Bl. 8vo, 17—18 Z. (20 × 14^{1/2}; 15^{1/2} × 12^{om}). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1^a:

«المجالس السبعة التي وقعت بين الوزير وبين مطران ايليا الذي في نصيبين»

Anfang f. 1^b: حمدا لمن خلق الانسان باحسن تقويم . . . اما بعد لقد احاط علمي برسالة تعلق قدرا وتسمو فخرا على كتب المتقدمين الخ

Zwischen dem Wezir ابن علي الحسيني und dem Maṭran İljizā im Kloster von Nīṣrībīn haben theologische Gespräche stattgefunden, welche hier in 7 Sitzungen wiedergegeben werden.

1. مجلس f. 2^b في التوحيد والتثليث
2. مجلس 9^b في الحول والاتحاد
3. مجلس 15^a في اقامة الدليل على توحيد النصاري من القران
4. مجلس 19^b في تثنييت مذهب النصرانية من موجب 19^b مجلس العقل والمعجز الالهي
5. مجلس 21^a في براءة النصاري من كل مذهب يخالف الحق
6. مجلس 23^a في النحو واللغة والغلط (والخط 1.) والكلام
7. مجلس 30^b في اعتقاد النصاري في احكام النجوم وفي المسلمين وفي النفس

Schluss f. 36^a: ومن افضل لا يلتبس عنه العوض بالقول ولا بالفعل لكن لامثال الاوامر

Approbirt ist die Schriftmässigkeit des Inhalts, gemäss der Klosterregel, von ابو الفرج عبد الله بن الطيب

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gleichmässig, etwas schnörklig, vocallos. — Abschrift um 1850.

10189. Sach. 138.

211 Bl. 4vo, 16 Z. (25^{1/2} × 16^{3/4}; 19^{1/2} × 11^{1/2}^{om}). — Zustand: schadhaf, besonders Bl. 51, und am Rande fast überall angebessert; die Blätter öfters abgeschauert und mit Pflanzenpapier beklebt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. fehlt.

Das Vorhandene beginnt: طعنة واحدة وصعدت الي مدينة القسطنطينية مع رجلها فصاحت بتولا تدعا اوجانيا الخ

Ein Heiligen-Kalender, nach Monaten geordnet, sehr lückenhaft. Er beginnt im Monat

Tiṣrīn II und endigt im Monat Āb. Jeder Tag hat die Ueberschrift der Zahl, also اليوم الاول; الخ الثاني; oft kommt dann noch die Ueberschrift [oder ذكر] جهاد vor.

Der erste vollständige Tag f. 2^a beginnt: اليوم العاشر جهاد القديس اورسطس الذي كان في الموضوع المنسوب الي العوسج . . . وفي هذا اليوم ذكر ايينا البار مرتينوس الخ

Vorhanden sind:

- f. 1^a. Tag (9)—13; (15)—20; (22)—30. Lücken nach f. 5. 9. 16.
- f. 17^a. Tag 1—5; (9)—14; (15)—51. Lücken nach f. 19. 24.
- f. 43^a. Tag 1—10; (13)—20; 23—27; (29)—31. Lücken nach f. 51. 56. 60.
- f. 63^b. Tag 1—28. Lücke nach f. 85.
- f. 86^a. Tag (1)—7; (10)—20; (21)—31. Lücken nach f. 89. 96.
- f. 103^a. Tag 1—27. Lücken nach f. 119.
- f. 120^a. Tag (1)—3; (5)—28. Lücken nach f. 121. 143. 147.
- f. 148^a. Tag (1)—19; (22)—31. Lücke nach f. 161.
- f. 174^a. Tag 1—3; (4)—30. Lücken nach f. 176. 199.
- f. 200^a. Tag (1)—4; (9)—15; (18). 19. Lücken nach f. 203. 207. 208. 210.

Bl. 209—211 enthalten keine bestimmte Tagesangabe und gehören in eine der bezeichneten Lücken.

Bl. 208^b bricht ab mit: ووقف قدام هورفانوس الامير في غزة فساله فاجابه انه من حزب المسيحيين وتكلم باللاهوت في تدبير المسيح

Es fehlen hier also ganz die Monate ايلول und تشرين الاول.

Schrift: gross, kräftig, Anfangs gut, dann steif, fast vocallos. Ueberschriften roth. Bl. 101. 102 und 211 von anderen Händen. Bl. 102^a, ult. und 102^b enthält den Text f. 103^a, 1—9. F. 62^b eigentlich leer; enthält dann mehrere Zeilen in schlechter Schrift, zum Theil = 63^a, 1—3. — Abschrift c. 700/1300.

10190. Sach. 127.

188 Bl. 4°, 16 Z. (25 × 18; 18¹/₂ × 13¹/₂^{cm}). — Zustand: schlecht; schmutzig und fleckig, oft eingerissen, im Anfang und zu Ende schadhaf, lose im Deckel. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Holzdeckel. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Vorhandene beginnt f. 1^a: عند صبايها لله وبذلت نفسها للنسك والشقاء وذلك انها نصبت لها كوخا عند بستان امها الخ

Es ist ein Stück des Werkes Sach. 138 und umfasst die Monate آذار (f. 1^a beginnt im 2. Tage), نيسان f. 25^b (der 12. Tag ist ausgelassen), ايار f. 48^a, حزيران f. 87^a, تموز f. 114^b, آب f. 147. Dieser bricht f. 183^b im 29. Tage mit den Worten ab: بخلاف الشريعة هذا الذي اثر العفة:

Nach f. 87 und 93 fehlen je 2 Blatt. F. 174^b ist leer. Schrift: gross, sehr kräftig, fast vocallos, deutlich. Ueberschriften roth. — Abschrift o. 650/1922.

10191. Sach. 199.

1) f. 1—20.

80 Bl. 8°, 16—17 Z. (20 × 14; 17—18 × 13¹/₂^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weiss, dünn, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er ist etwa:

” في خدمة القُدَّاس

Verfasser fehlt.

Anfang f. 2^a: تنبيه، اعلم ان تقدمه خدمة القُدَّاس المنسوبة الي الرسل القديسين فهي محررة في بداية خدمة القُدَّاس المنسوبة الى ماري نسطوريس، الخ

Ausführliche Beschreibung des Verfahrens und der Worte des Priesters und der Gemeinde bei der Liturgie. Dieselbe ist nicht zu Ende, sondern bricht ab mit den Worten f. 20^b: ولرجاء الانبعاث العظيم من بين الاموات وتخلصنا نفسه وجسده والي الحيوه والتجد الابدي واهلنا،

Schrift: gross, schlecht, vocallos, oft verbessert. — Abschrift um 1850.

10192. Mf. 970.

287 Bl. 4°, 18—19 Z. (26¹/₂ × 19; 18¹/₂—19¹/₂ × 12¹/₂—18^{cm}). — Zustand: im Ganzen unsauber und fleckig, zum Theil auch, besonders in der 2. Hälfte, stark wasserfleckig. Der Rand im Anfang und auch der der 2 letzten Blätter ist schadhaf; desgleichen f. 133 u. 165.

Bl. 14 ist lose. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Holzdeckel mit Leder überzogen. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Werk ist ein Menologium.

1) Anfang f. 1^a: بسم الاب والابن والروح القدس الآن ودايما، الله الاهي انى استرشدك الي سبيل طاعتك واسترشد بك الي مناهج رضاك المؤدية الي جميل مجازاتك . . . اما بعد فان كتب الله المقدسة تنزيل عن القلوب الشبهات وتزيد في قوة الثبات وتصديق ما فيها يثبت الحسنات الخ

In dem Vorworte spricht der Verfasser von dem erhebenden, beruhigenden und läuternden Inhalt der heiligen Schrift, besonders aber der 4 Evangelien mit ihren Erzählungen vom Leben, Wandel und Lehren Jesu, deren göttlicher Kraft und höherem Einfluss die mächtigsten Könige und die gelehrtesten Weisen sich nicht hätten entziehen können. Aus diesem Grunde werden die 4 Evangelien hier abschnittsweise, jedes für sich, und auf die einzelnen Tage, Sonntage und Festtage des Jahres vertheilt, vorgeführt; zuerst der Text und oft nur der Text, bisweilen aber auch noch nach demselben erläuternde Bemerkungen, eingeführt durch die Worte: قال المفسر.

Zuerst das Evangelium Johannis f. 2^a. Es ist vertheilt auf die Zeit von Ostern bis Pfingsten; jeder Tag hat eine Ueberschrift mit Bezug auf seinen Abstand von Ostern. Zuerst

f. 2^a: يقرأ يوم الفصح العظيم في القُدَّاس من بشاره: يوحنا الاتجيلي، في البدئي كانت الكلمة والكلمة

من الله الخ

يقرأ يوم الاثنين ثانى الفصح من بشاره يوحنا، 4^a الله لم يره احد قط

يقرأ يوم الثلاثاء (بعد) الفصح المقدس من بشاره 5^a يوحنا، في ذلك الزمان اما بطرس فقام وذهب

الي القبر الخ

يقرأ يوم العنصرة الذي هو: Zulezt f. 42^b: البنتيقيستين من بشاره يوحنا، وفي آخر العيد

في اليوم العظيم كان ايسوع قايمًا فصاح قايلًا من كان عطشان الخ

Darauf f. 43^a das Evangelium Matthäi: بدؤ قرايات القديس متناوس الانجيلي من بعد العنصرة،

Von Pfingstmontag an bis zum Ablauf von 17 Wochen. Zuerst auf jeden Tag der ersten Woche bis Freitag; dann auf den 1. Sonnabend und 1. Sonntag nach Pfingsten; dann auf den 2. Sonnabend und 2. Sonntag und so fort bis zum 17. Sonnabend und 17. Sonntag.

Zuerst f. 43^a: العنصرة (بعد) يقرأ يوم الاثنين من بشاره متى، قال الرب انظروا لا تحقروا احد هولاء الصغار الخ

Zuletzt f. 71^b: العنصرة من بشاره متى، في ذلك الزمان انا ايسوع الي تخوم صور وصيدا الخ

Darauf f. 72^b das Evangelium Lucae: بدؤ قرايات لوقا البشير في السبت والحدود من راس السنة والشهر اول ايلول الي مرفع اللحم،

Vom Anfang des Jahres an bis zum Ablauf von 17 Wochen. Zuerst auf den 1. Sonnabend und 1. Sonntag, dann den 2. Sonnabend und Sonntag und so fort bis zum 17. Sonnabend und Sonntag. Darauf noch:

99^b في سبت مرفع اللحم

100^a في حد مرفع اللحم

101^b في سبت مرفع الجبن

102^a في حد مرفع الجبن

103^a auf Montag, Dienstag, Mittwoch und Donnerstag, und 103^b auf Freitag der ersten Fastenwoche.

Zuerst f. 72^b: يقرأ في السبت الاول بعد راس السنة من بشاره لوقا، في ذلك الزمان انا ايسوع الي كفرناحوم مدينة الجليل الخ

Zuletzt f. 103^b: يقرأ يوم الجمعة السببة النقية: (الاوله من الصوم) من بشاره يوحنا، قال الرب انا هو كرمة الحق وابي هو الفلاح الخ

Wie dieser Abschnitt aus Johannes, so sind die vorletzten 3 (Dienstags bis Donnerstags) aus Matthäus genommen.

Endlich f. 104^a das Evangelium des Marous: بدؤ قرايات القديس البشير مرقس الانجيلي

Vom 1. Sonnabend und 1. Sonntag der Fasten bis zum 5. Sonnabend und Sonntag derselben. Darauf am Sonnabend vor Palmensonntag: يقرأ في السبت البايبا اي الشعانيين من بشاره يوحنا 111^b und dann die ganze Palmenwoche hindurch in vielen Abschnitten meistens nach Matthäus, aber auch nach Johannes und Lucas, weniger nach Marcus; besonders aber am Charfreitage (11 Stöcke); zuletzt in der Nacht auf Ostern (144^a).

Zuerst f. 104^a: اول قراياته يوم سبت مار تالرس وهو السبت الاول من الصوم المقدس يقرأ من بشاره مرقس، في ذلك الزمان بينما ايسوع ساير في بعض السبت بين الزرع الخ

Zuletzt f. 144^a: تقرأ ليلة الفصح في القداس عن بشاره متى، وفي عشية السبت صباح حد السبت اتت مريم المجدلية الخ

Mit diesem Abschnitt sind die Evangelien zu Ende (146^b: كملت الانجيل المقدسة). Es folgt noch anhangsweise f. 146^b: الانجيل العاشر من الاحد عشرة من بشاره يوحنا، في ذلك الزمان اظهر يسوع نفسه لتلاميذه من بعد قيامته الخ

Schluss f. 147^b: هذه ثلث مرار اظهر ايسوع نفسه لتلاميذه من بعد ما قام من بين الاموات، worauf noch Bemerkungen des Erklärers zu diesem Stöcke folgen, deren Schluss f. 148^b: الذي به قوام نفوسنا وحفظ اجسامنا لان به يليق كل مجد وكرامة وسجود الآن ودايما امين،

2) Alsdann folgt f. 149—164 ein Abschnitt über die Auferstehung Christi nach den Evangelien, wie er zu 11 malen sich seinen Jüngern nebndي بعون اله... نكتب انجيل القيامة: اعنى قيامة ربنا والاهنا وسيدنا يسوع المسيح الاحد عشية السحرية،

149^a الانجيل الاول من بشاره متى الانجيلي التلميذ الطاهر، في ذلك الزمان مضوا الاحد عشر تلميذا الي الجليل الي الجبل الذي رسم لهم يسوع الخ

161^a الانجيل الحادي عشر للقيامة من بشاره يوحنا، في ذلك الزمان اظهر يسوع نفسه لتلاميذه بعد ابعائه من بين الاموات انخ

Schluss f. 161^b: لم يكن العالم نفسه فيما رأي يسع الصحف التي تكتب بها woran sich Erläuterungen schliessen, die aufhören mit dem Schluss f. 164^b: وتهلك الظروف فدحرص ايها الاخوة ان نصير اوانى ذهبية لنؤهل لحلول النعمة الالهية فينا بنعمة ربنا يسوع المسيح الذي له السبح والمجد دايمًا الي آباد الدهور كلها امين؛

3) f. 165—229. Heiligen- und Fest-Kalender auf das ganze Jahr, nach den syrischen Monaten, von ايلول an bis zum Monat آب: nebst Angabe der zu lesenden Evangelien-Stücke.

Ueberschrift f. 165^a: بدو قرايات شهر السنة وجميع الاعياد الذي يذكر في ساير السنة اعياد الرب وجميع القديسين؛

اول السنة ايلول ايامه ثلثون يوما . . . اليوم الاول منه تذكرا القديس مار سيمان صاحب العمود ورئيس الصبيدة، يقرأ له انجيل من بشاره لوقا الانجيلي، في ذلك الزمان انا يسوع الي الناصرة ودخل على عاتقه في يوم السبت الي المجمع الخ

Der Schluss nach f. 229 fehlt (wohl nur 1 Blatt); das Vorhandene bricht beim 29. Tage des آب (Enthauptung Johannis des Täufers) ab bei den Worten f. 229^b (aus dem Evangelium Marcus): لان يوحنا كان يقول لهودوس ليس انه يحل لك ان تكن لك امراة؛

4) f. 230—254^a. Angabe der Evangelien-Abschnitte, welche täglich vom Montag der 2. Woche nach Pfingsten bis Ende der 16. zu lesen sind: بنندي بعون الله . . . بنسخ ما يقرا في الايام وسط المجمع الذي من بعد العنصرة من الاناجيل، اول ذلك يوم الاثنين من الجمعة الثانية بعد العنصرة من بشاره متى الانجيلي التلميذ القديس الطاهر؛ قال الرب لا تهتموا قائلين ما ذا ناكل وما ذا نشرب الخ

Schluss f. 254^a: اطلب قدام الجمعة السادسة؛ عشر من مرقس بعد الاحد الخامس عشر لوقا؛ تمت المقالة ولربنا السبح والمجد دايمًا؛

5) f. 254^a—287^a. Angabe der Evangelienstücke aus Lucas, welche vom Montag nach Charfreitag (عيد الصليب) 17 Wochen lang

täglich zu lesen sind. Die Stücke vom Donnerstag der 12. Woche an sind von Marcus (bis f. 280^a). Daran schliessen sich noch f. 280^a ff. Stücke auf die Woche vor Mefc اللحم nach Marcus und auf die Woche des مرفع الجمن nach Lucas.

Anfang f. 254^a: بدو اناجيل لوقا البشير؛ وسبيلك ان تعلم ان لوقا بيتدي فيه من الاثنين بعد احد عيد الصليب من السنة الجديدة؛ انجيل الاثنين بعد عيد الصليب اول جمعة من بشاره لوقا؛ في ذلك الزمان كان هيرودس صاحب الربيع يوبخ من يوحنا الخ

Schluss f. 287^a: فنظرن الي القبر وكيف وضع جسده فمصين النسوة وهبئن عطر طيب وسكتن في السبت على مثل الوصية؛ السبت والاحد اطلبهم في مواضعهم؛ تم

Schrift: gross, weit, mit kräftigem Grundstrich, gleichmässig, deutlich, fast vocalloa. Ueberschriften roth. F. 149—152. 155. 156. 159—164. 230—287 ist von späterer kräftiger und deutlicher Hand. In der ursprünglichen Handschrift folgt f. 165—229 unmittelbar auf f. 148. Dann erst kam der jetzt ergänzte Theil f. 149—164 nebst 280 bis 287; dass dieser Theil zu dem Werke gehöre, ist dadurch sicher, dass einige Blätter darin (158. 154. 157. 158) von derselben Hand geschrieben sind wie die alte Handschrift. — Abschrift o. 1400 (1600).

Nach f. 156—229 fehlt je 1 Bl. Bei der Foliierung ist nach f. 42 ein Blatt übersprungen, jetzt bezeichnet mit 42^a.

F. 162^b ist, von einigen Kritzeleien abgesehen, leer; es fehlt aber kein Text, sondern f. 163^a folgt auf 162^a.

10193. Sach. 74.

138 Bl. 4te, 16 Z. (24^{3/4} × 16^{1/2}; 20 × 12^{cm}). — Zustand: sehr fleckig und schadhaft, oft ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattanband mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach f. 138^a:

ك النبوات المباركة

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: معونة في شدتنا وسلمنا يا من ولدت من البنول الخ

Angabe der Verse und Stücke, welche aus dem Alten, zum Theil auch aus dem Neuen Testament, zu gewissen Zeiten, besonders in den Fasten, gelesen werden sollen. Die Ueberschrift ist بروكيمانن في اللحن الرابع الخ oder قرأه من كتاب الخ oder ترنمة ليوم الجمعة من الصوم الخ u. dgl.

Schluss f. 138^a: يقول الرب لست انساك ها
بدا ارسمت على راحتى وانت امامي كل حين قال
الرب الصابط القول،

Schrift: gross, kräftig, vocallos. Ueberschriften und
Stichwörter roth. — Abschrift im J. d. Welt 6979 von
ابراهيم شماس الاسقف مقاريوس،

10194. Mf. 971.

396 Bl. 4°, 17 Z. (26³/₄ × 18¹/₂; 19 × 12—12¹/₂cm). —
Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall ganz sauber,
sogar fleckig, wie f. 354 n. s. w., und öfters — bisweilen
auch im Text — ausgebessert; so f. 1. 2. Auch nicht frei
von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Ein-
band: guter Halbfranzband. — Titel fehlt eigentlich:
er ist, wie aus dem Anfang ersichtlich:

كتاب مواعظ اثناسيوس

Anfang f. 1^a: بسم الاب البسيط والابن الوسيط
والروح القدس البارقليط، نبتدي بعون الله وحسن
توفيقه بكتابة المواعظ التي هي برسم دور السنة
كلها والاعياد من قول ابينا اثناسيوس بطريرك اورشليم
صلواته تحرس جميع بنى المعمودية الارتوكسية امين،

Die Predigten des Athanasius, Patri-
archen von Jerusalem, auf das ganze Jahr und
dessen Festtage.

1. f. 1^a أول ذلك عظة من قول ابينا اثناسيوس تقرأ
يوم الفصح المقدس، بارك يا سيد، يا
اخوتى المحبوبين بالرب تعالوا باجمعنا
نستبح ونمجد ونعظم سيدنا الخ
2. عظة من قول ابينا اثناسيوس ... تقال يوم 5^a
الاثنين ثانى الفصح بارك يا سيد، يا
اخوتى واولادي الروحانيين المحبوبين بالرب
3. عظة ... تقال يوم الثلاثاء بعد الفصح المقدس، 8^b
بارك يا سيد، النور الحقيقي الذي هو
يسوع المسيح
4. عظة ... تقرأ في الاحد الاول بعد الفصح 10^b
المقدس الذي هو الاحد الجديد، بارك
يا سيد، النور الحقيقي المنير كل انسان
واردا الي العالم
5. عظة ... تقال في الاحد الثانى بعد الفصح 15^b
المقدس، ... النعمة والحق الصابرين
بيسوع المسيح ابن الله الوحيد

6. 23^a عظة ... تقال في الاحد الثالث بعد الفصح
... مباركين انتم بالرب الذي صنع السماء
7. 31^b عظة ... تقرأ في الاحد الرابع بعد الفصح
... بركة الرب تحل عليكم ايها الاولاد
8. 42^a عظة ... تقال في الاحد الخامس بعد الفصح
... باركناكم في يد الله عدته دخوع ايها الاولاد
9. 47^b عظة ... تقال في عيد الصعود المقدس
... تفرح السماوات وتبتهج الارض
10. 51^a عظة ... تقال في الاحد الذي قبل العنصرة
الذي هو احد الاباء ... يبارككم الله
الاخونا يبارككم الله الذي تخاف منه
11. 58^b عظة ... تقال في احد العنصرة الذي
هو حلول روح القدس ... وايضا عتيدوا
عيدا عظيما وايضا محفلا ومحفلا
12. 64^a عظة ... تقال في الاحد الاول بعد العنصرة
... الله يتراف عليكم ويبارككم ايها الاولاد
13. 69^b عظة ... تقال في الاحد الثانى بعد العنصرة
... المجد والكرامة والسلامة لكل من يعمل
14. 76^b عظة ... تقرأ في الاحد الثالث بعد العنصرة
... ناموس الرب بلا عيب الذي يرد الانفس
15. 84^a عظة ... تقرأ في الاحد الرابع بعد العنصرة
... يا اولادي الروحانيين المحبوبين بالرب
16. 92^b عظة ... تقرأ في الاحد الخامس بعد العنصرة
... اما اسراييل القديم فكان لهم عادة
17. 99^b عظة ... تقال في الاحد السادس بعد العنصرة
... رحمة الله وحفه تنظركم في كل حين
18. 106^a عظة ... تقال في الاحد السابع بعد العنصرة
... مجمع المسيحيين يشبه كرم
19. 113^b عظة ... تقال في الاحد الثامن بعد العنصرة
... يبارككم الرب من صهيون ايها الاولاد
20. 120^a عظة ... تقال في الاحد التاسع بعد
العنصرة ... يبارككم الرب من صهيون
الساكين في السماء
21. 126^a عظة ... تقال في الاحد العاشر بعد العنصرة
... كنيسة الله تشبه ييمارستان
22. 133^a عظة ... تقال في الاحد الحادي عشر بعد
العنصرة ... قال الرب هذا المثل يشبه
23. 140^b عظة ... تقال في الاحد الثانى عشر بعد العنصرة
... يقول بولص الرسول يا اخوة اعلمكم

- عظة ... تقال في الاحد الثالث عشر بعد¹⁴⁷ 24. 147
العنصرة ... يقول بولص الرسول يا اخوة
تبقظوا
- عظة ... تقال في الاحد الرابع عشر بعد¹⁵² 25. 152
العنصرة ... يقول بولص الرسول يا اخوة
ان الله قد ثبتنا
- عظة ... تقال في الاحد الخامس عشر بعد¹⁵⁹ 26. 159
العنصرة ... يقول بولص الرسول يا اخوة
ان الله الذي قال
- عظة ... تقراً في الاحد السادس عشر بعد¹⁶⁶ 27. 166
العنصرة ... يقول بولص الرسول يا اخوة
نحن نرغب اليكم
- عظة ... تقال في الاحد السابع عشر بعد¹⁷² 28. 172
العنصرة ... يا اخوة فلنسمع الصوت الالهي
- عظة ... تقال في الاحد الثامن عشر بعد¹⁷⁸ 29. 178
العنصرة ... بولص الرسول يقول يا اخوة
ان من يزرع باشفاق
- عظة ... تقال في الاحد التاسع عشر بعد¹⁸⁷ 30. 187
العنصرة ... كمثل ما ان الارض المحسية
- عظة ... تقال في احد العشرين بعد العنصرة¹⁹⁴ 31. 194
... يقول بولص الرسول يا اخوة انا
اعلمكم ان البشارة
- عظة ... تقال في الاحد الحادي والعشرين²⁰¹ 32. 201
بعد العنصرة ... تبارك الله الالهنا تبارك الرب
- عظة ... تقال في الاحد الثاني والعشرين²⁰⁷ 33. 207
بعد العنصرة ... الله سبحانه قال نحو انبياءه
- عظة ... تقال في الاحد الثالث والعشرين²¹³ 34. 213
بعد العنصرة ... قال بولص الرسول يا
اخوة ان الله ان هو غنيا بالرحمة
- عظة ... تقال في الاحد الرابع والعشرين²¹⁸ 35. 218
بعد العنصرة ... ما احسن اقدام المبشرين
- عظة ... تقال في الاحد الخامس والعشرين²²⁵ 36. 225
بعد العنصرة ... الطوبان بولص من
كثرة الحكمة
- عظة ... تقال في الاحد السادس والعشرين²³¹ 37. 231
بعد العنصرة ... اما اشعيا النبي قال
نحو اورشليم
- عظة ... تقال في الاحد السابع والعشرين²³⁸ 38. 238
بعد العنصرة ... كما ان العساكر العالمية
- عظة ... تقال في الاحد الثامن والعشرين²⁴⁵ 39. 245
بعد العنصرة ... ان تعاليم الروح القدس كثيرة
- عظة ... تقال في الاحد التاسع والعشرين²⁵⁰ 40. 250
بعد العنصرة ... يقول بولص الرسول
يا اخوة اذا ما ظهر المسيح
- عظة ... تقال في الاحد الاول الذي قبل²⁵⁷ 41. 257
الميلاد الشريف ... يا اخوتي واولادي
الروحانيين المحبوبين بالرب
- عظة ... تقرا في الاحد الذي قبل الميلاد²⁶² 42. 262
القدس وهو حد النسبة، كما في اعياد
هذا العالم ومحافلهم
- عظة ... تقال في الاحد الحادي والثلاثين²⁷⁰ 43. 270
بعد العنصرة [تقرا في الاحد قبل الغطاس]
مثلا الملوك الارضيين اذا كان لهم
- عظة ... تقال في الاحد الذي بعد الغطاس²⁷⁵ 44. 275
... هذا الاحد الحاضر يسما
- عظة ... تقال في الاحد المعروف بزكشا العشار²⁸⁰ 45. 280
... فليقول كل واحد منا مع الطوبان داود
- عظة ... تقال في احد الكنعانية ...²⁸⁵ 46. 285
يا اخوة يجب علينا اليوم
- عظة ... تقال في احد الفرسى والعشار ...²⁹⁰ 47. 290
يقول سليمان الحكيم الرب يعاند المستكبرين
- عظة ... تقال في احد ابن الشاطر ...²⁹⁸ 48. 298
المثل المزمع ان يقرأ علينا
- عظة ... تقال في احد الرفاع عن الاحم ...³⁰⁴ 49. 304
قد اصمرت اليوم يا اخوتي
- عظة ... تقال يوم الاربعاء في سبة الجبن³¹⁰ 50. 310
وهي تقال لمرفع اللحم يوم الاحد ايضا،
... بتوقوا بالبوق في صهيون
- عظة ... تقال في احد مرفع الجبن،³¹⁶ 51. 316
يا اخوتي واولادي الروحانيين
- عظة ... تقال في الاحد الاول من الصوم³²⁰ 52. 320
المعروف باحد القوت، يا اخوتي واولادي
... الله الموحد بالثنايت
- عظة ... تقال في الاحد الثاني من الصوم³²⁶ 53. 326
القدس ... تبارك الاله ابورثنا يسوع المسيح
- عظة ... يقال في الاحد الثالث من الصوم³²⁹ 54. 329
القدس ... يا اخوتي واولادي ...
نعمة الرب عليكم

55. 335^a عظة . . . تقال في الاحد الرابع من الصوم
المقدس . . . النعمة والسلامة والخيرات
56. 340^a عظة . . . تقال في الاحد الخامس من الصوم
المقدس . . . يا اخوتي واولادي . . . اب
الرافة والاه كل عزاء
57. 344^b عظة . . . تقال في احد الشعانين . . . امس
اخذ عربون احلاله
58. 349^a عظة . . . تقال في ثامن شهر ايلول في عيد
سننا السيدة حيث ولدتها امها، تبنهج
السموات اليوم اي الطغعات
59. 353^a عظة . . . تقال في عيد دخول السيد الي
الهيكل حادي وعشرين تشرين الثاني
. . . ياتون بها الي الملك
60. 358^b عظة . . . تقال في عيد الميلاذ المقدس
الشريف . . . اليوم تفرح الملائكة
61. 362^a عظة . . . تقال في عيد الانذار الالهى الذي
هو الغطاس . . . صوت الرب على المياه
62. 371^b عظة . . . تقال في عيد دخول السيد المسيح
الي الهيكل . . . الرب في الهيكل قدسه
الرب في السماء كرسية
63. 382^b عظة . . . تقال في نباح السمات السيدة
والدة الاله في الخامس عشر من آب . . .
امجدك ايها الرب الالهى واسبح
64. 388 عظة . . . تقال في ٢٩ من شهر آب وهو
قطع راس يوحنا المعمد وهو عيد النيروز
. . . ذكر الصديق بالمديح

جعلنا مستحقين للاحظوة: 395^b f. Schluss
بماكونه السماوية وخيرات الابدية بشفاعه سننا السيدة
ام النور الدائمة البتولية وشفاعاتك انت ايها الصابغ
مصباح البرية ولربنا يسوع المسيح المجد والاكرام الي
دهر الدهرين، تمت

F. 396^a enthält die Unterschrift, welche
aber in künstlicher Form abgefasst — in kleinen
Quadraten, rothe und schwarze Reihen ab-
wechselnd — und mehrfach abgescheuert, schwer
zu lesen ist. Danach ist die Abschrift vom
J. 1840 der Alexandrinischen Aera, wie es
scheint von سالم بن داود بن موسى.

Schrift: gross, weit, deutlich, vocallos, öfters auch
fehlen diakritische Punkte. Die Ueberschriften roth.

Nach f. 376 fehlen wahrscheinlich 10 Blätter.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

10195. Ms. 161^a.

194 Bl. 4°, 19 Z. (26 × 17³/₄; 18¹/₂ × 11¹/₂^{cm}). —
Zustand: schlecht erhalten; ganz wasserfleckig, sehr
wurmatichig; der Text oft durch die Flecke beschädigt
oder abgescheuert; am Ende fast nur argbeschädigte, zum
Theil halbe Blätter, die durch Feuchtigkeit so sehr ge-
litten haben, dass sie zerfallen. — Papier: gelb, glatt,
stark. — Einband: fehlt; der Text liegt in einem Papp-
deckel, der in einem Pappfutteral steckt.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel fehlt.

Anfang fehlt und zwar 71 Blätter (und
mit Rücksicht auf f. 191—194 67 Blätter).
Das Vorhandene beginnt f. 1^a so: ايضا وايضا
قم يا رب لثلا ينتخب الانسان ندان الامم قدامك الخ
(= Ms. 971, f. 86^a, Z. 5.).

Beginnt hier also in der 15. Predigt. Die
16. Predigt (في الاحد الخامس بعد العنصرة) be-
ginnt f. 7^a; die 17. 13^a, die 18. 19^b, die 19. 26^b,
die 20. 31^b, die 25. 62^b, die 30. 94^a, die 35. 122^b,
die 40. 152^a, die 44. 174^b, die 46. 181^b,
die 47. 184^a, die 48. 188^b.

Die Blätter von 177 an sind ganz besonders schad-
haft, hauptsächlich aber f. 177. 184. 185. 188—192. Die
Folge der Blätter 177—190 ist nicht immer ganz sicher,
auch lassen sich die Lücken darin nur mit grösster Mühe
ausfindig machen. F. 191 und 192 gehören unmittelbar
zusammen und enthalten den Anfang der 13. Predigt;
193 und 194 gehören auch beisammen und wären eigent-
lich vor f. 1 zu stellen, wohin sie unmittelbar gehören.
F. 198^a, 1 entspricht Ms. 971, f. 88^b, Z. 14.

Die Blätter 137—180 und 184—190 sind in 2 Columnen
geschrieben. Mit f. 137^a beginnt die 37. Predigt. — Nach
f. 28 und 86 fehlt je 1 Blatt.

Schrift: ziemlich gross, weit, gewandt, gleichmässig,
vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im Auftrage
des Abtes (من قرية معمورة) سيركس (Sergius) f. 136^a.

Collationirt (a. f. 19^b, 37^b, 136^a und öfters).

10196. Ms. 19°.

2) f. 11—15.

8°, 14 Z. (19 × 13¹/₂; 14 × 9^{cm}). — Zustand: un-
sauber. — Papier: gelb, stark, glatt.

Bruchstück, der christlichen Theologie
angehörig.

Beginnt f. 11^a am Schlusse der Vermahnung
(وصية), die David an seinen Sohn Salomo rich-
tet; am Ende derselben f. 11^b steht, er sei hoch-
betagt gestorben und bei seinen Vätern beigesetzt.

Es folgt f. 12^a; eine Predigt des الاب القديس ماري افرام السرياني لاجل
الاعمى المولود، يقرأ عشية الاحد السادس
 46^b متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب من اجل
العازر واخواته، يقرأ في سبب العازر
 48^a متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على تناول
القربان بغير استحقات، يقرأ يوم الخميس الكبير
 وفي كل وقت

48^b متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على الفريسي
والعشار، يقرأ باكر يوم الجمعة الرابعة
 64^a متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على الامرأة
السامرية، يقرأ عشية الاحد الرابع

74^a متمم قاله بعض الابهاء القديسين، يقرأ باكر يوم
 الجمعة الثانية

10197. Mq. 613.

180 Bl. 4°, 17 Z. (23 × 15¹/₂; 18 × 11^{cm}). — Zu-
 stand: lose Blätter, unsauber und fleckig; f. 7 unten be-
 schädigt und ausgebessert. Desgl. hauptsächlich f. 48. 67.
 71. 78. 91. 92. 105. — Papier: gelb, dick, glatt. — Ein-
 band: im Pappdeckel mit Lederrücken liegend. — Titel
 and Verfasser fehlt.

F. 1^a beginnt: ويقول ايضا تعكرت من الغضب
 عيناي وصرت قديما في جميع اعدائي اي كبرت
 وشخنت في الخطايا الخ

Es ist ein Stück aus einer Predigt-
 Sammlung (Homilien) alter Kirchenväter, aber
 sehr defect, und die Blätterfolge sehr unrichtig.

Die vorkommenden Ueberschriften sind:

f. 7^b متمم قاله القديس اغريغوريوس على تجرية الشيطان
 لسيدنا له المجد، يقرأ عشية الاحد الثاني

22^b متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على الرجل
 الهابط من اورشليم الي ارجح الواقع بين
 اللصوص، يقرأ باكر يوم الجمعة الخامسة

27^a متمم قائم القديس ديوناسيوس اسقف مدينة
اتناس، يقرأ في الساعة التاسعة من يوم الجمعة

29^a متمم قاله القديس ماري افرام على اوجاع الرب
 بالجسد وفي امر اللص، يقرأ في الساعة السادسة
 من يوم الجمعة العظيمة

34^a متمم قاله القديس ماري يعقوب اسقف مدينة
سروج على اللص الذي صلب مع سيدنا وايمانه
 به والملاك حافظ القردوس، يقرأ في الساعة
 التاسعة من يوم الجمعة

81^a متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على الابن
الشاطر، يقرأ عشية الاحد الثالث

91^a متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على تفسير
المزمور السادس، يقرأ باكر يوم الجمعة الثالثة

100^b متمم قاله القديس باسيليوس على الغنى والعازر
المسكين وعلى التوبة، يقرأ باكر يوم الجمعة السابعة

111^a متمم قاله بعض الابهاء القديسين على المقعد الذي
 اقامه السيد المسيح في البركة المعروفة بالابروباتيكي
 بالقدس الشريف، يقرأ عشية الاحد الخامس

116^b متمم قاله القديس يوحنا فم الذهب على الامرأة
الخطئة، يقرأ باكر يوم الجمعة السادسة

ولا يرد عنا رحمة. —
 ويوقفكم عن يمينه مع جميع ابراره

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Ab-
 schrift c. 700/1800.

F. 119. 120 gehören nicht zu diesem Werke;
 sie scheinen einem Martyrologium anzugehören.

F. 130^b bricht so ab:

ولا يرد عنا رحمة. —
 ويوقفكم عن يمينه مع جميع ابراره

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Ab-
 schrift c. 700/1800.

F. 119. 120 gehören nicht zu diesem Werke;
 sie scheinen einem Martyrologium anzugehören.

10198. Mq. 484.

3) f. 4. 5.

8°, c. 12—15 Z. (21¹/₂ × 16; 17¹/₂ × 12³/₄ cm). — Zu-
 stand: unsauber und fleckig. — Papier: gelb, stark,
 grob, rauh. — Einband: in demselben Deckel mit 1. 2.

Zwei aufeinanderfolgende Blätter eines christ-
 lichen Werkes, in welchem der Schluss von
 Sonntags-Predigten im Monate توت (und
 zwar der dritten) enthalten ist.

Das Stück beginnt mit einer Ermahnung zur Reinheit der Gesinnung: **ومن اجل هذا فاربطوا ظهور اهوايكم واستيقظوا بالكمال وتوكلوا على النعمة التي تاتيكم بظهور يسوع المسيح الخ**

Dann f. 4^a unten kommt die Episode aus dem Leben des jüngst bekehrten Paulus fast wörtlich wie in der Apostelgeschichte Kap. 9, 22—30; darauf 4^b unten die Geschichte Jesus' mit dem Zöllner Zächäus (زكيا) Luc. 19, 1—10.

Die letzte Zeile f. 5^b giebt die Ueberschrift zu einer 4. Sonntagsbetrachtung:

الاحد الرابع من شهر توت المبارك

Schrift: gross, kräftig, weit, fast vocallos. — Abschrift o. 1800/1785.

10199. Mo. 195.

1) f. 1—10.

15 Bl. 8vo, 21 Z. (17 × 12; 13 × 7^{1/8}cm). — Zustand: gut. — Papier: strohgelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband. — Titel fehlt; er ist etwa: مواظ. Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Bruchstück, der christlichen Theologie angehörig. — Das Vorhandene beginnt in der 1. Mقالة mit den Worten f. 1^a: **الرغبة التي لا قياس لها فلا يمكنه ان يشبع بالارياح المنصبة اليه من كل جانب فهذا يعالج المرض ناظرا الي البحر الذي هو ههنا الخ**

Die 2. Mقالة f. 6^b: **يقول انا الجامع فقد تعلمنا: ما هو الجامع اعنى به الذي قد جمع الاشياء المنشتنة والمتبذرة الي مكان واحد وجعل الجميع قطع واحد حتى انه لا يجتري احد الا يسمع صوت الراعي الجيد الخ**

Die Blätter folgen so: 1. 3—10. 2.

Das Vorhandene schliesst f. 2^b: **لكن كيما ينامل هل شيء ما يوجب معرفة الخير الحقيقية التي احس قد ركن فيها**

Das Weitere fehlt. Es wird hier öfter auf Psalmstellen Rücksicht genommen.

Das Werk scheint von dem Sohn Gottes, dem Messias, und seinen Eigenschaften und Aufgaben zu handeln.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, fast vocallos, wenig correct. Ueberschriften farbig. — Abschrift o. 1100/1688.

10200. Mo. 289.

49 Bl. 12mo, 12 Z. (13^{1/2} × 9^{1/2}; 8 × 5^{1/2}cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; fleckig. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: liegt in einem guten Pappdeckel mit Lederrücken.

Bruchstücke aus christlichen Werken.

F. 1—28. 34—36. Stücke aus dem Evangelium Johannis. Beginnt hier in Kap. II, 9. Die Eintheilung ist in Abschnitte فصل, von der unsrigen verschieden. F. 1—20 haben Ueberschriften. F. 20^b bricht ab in Kap. XVIII, 10. Mit vielen Lücken. F. 21—28. 34—36 gehören auch dazu, sind aber ohne Ueberschriften und haben viele Lücken, liegen auch schwerlich in richtiger Folge.

F. 29—32 Gebete (Anfang: **نبدي بعون الله... نكتب بعض صلوات روحية الخ**). Nach f. 30 fehlt etwas.

Auch 37—41 scheinen dahin zu gehören, sind aber unter sich zusammenhangslos.

F. 33^b auch ein Gebet.

F. 42^b—49 eine Himmelfahrts-Predigt (Anfang: **اجد لله الذي جمع التشميل بعد الشتات**)

Schrift dieser verschiedenen Stücke ist verschieden; im Ganzen ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften röthlich. — Abschrift im Ganzen c. 1800.

10201. Mq. 612.

30 Bl. 8vo, c. 13 Z. (20^{1/2} × 14^{1/2}; c. 15 × 10^{cm}). — Zustand: lose Blätter aus verschiedenen Handschriften, meist unsauber und fleckig. — Papier: gelb, meistens stark, zum Theil glatt. — Einband: liegt in gutem Pappdeckel mit Lederrücken.

Bruchstücke aus christlichen Werken.

Bl. 1—4 gehören zusammen: Stellen aus dem 1. Brief an Timotheus (طيماتاوس), dem Brief Jacobi (2^b), der Apostelgeschichte (3^a), Evang. Lucas (4^a). Dann noch die Ueberschrift für das (hier fehlende) Folgende: **الاحد الثاني من شهر توت المبارك عشية الاجيل من بشارة لوقا**

Bl. 5 beginnt: **ميمر قاله القديس يعقوب اسقف سروج على يونان النبي واهل نينوي** يقرأ باكر يوم الاثنين اول صوم يونان النبي

(F. 5—7 gehören zusammen.)

Von den vereinzelt Blättern beginnt f. 9^a eine Predigt (خطبة الغطاس المقدس).

F. 11 und 12 enthält ein Stück aus dem Philipperbrief und dem 1. Brief Petri.

F. 13—15 (8vo, 12—15 Z.) gehören zu einander, aber nicht unmittelbar, enthalten Gebete: darunter f. 15^a u. 15^b von القديس انبا ثنوده.

(Bl. 10 ist Folio, zusammengelegt: es gehört nicht dahin, enthält allerlei Recepte (صفت)).

F. 17—28 ist ein Stück vom Evangelium Johannis.

8vo, 13 Z. (18 $\frac{1}{2}$ × 14; 13 × 9 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: nicht recht sauber, auch fleckig. — Papier: gelb, glatt, atark.

Dem Evangelium geht f. 17 eine Vorrede vorauf (مقدمة) über Leben und Schriften des Johannes. F. 18^b folgt dann das Evangelium selbst, mit der Ueberschrift (nach dem Bism.): انجيل القديس يوحنا بن زبدي احد الاثنى عشر حوارى كتبه يونانيا بالهام روح القدس بركاته يكون معنا امين، فاتحة الانجيل الجيد.

Nun der Text: في البدء كان الكلمة والكلمة كان عند الله، واله كان الكلمة من البدء كان هذا عند الله، كل به كان وبغيره لم يكن شيء مما كان، به كانت الحياة والحياة كانت نور الناس، النخ

Hört hier auf mit den Worten f. 28^b: فلما سمع يسوع قال هذه المرصنة ليست للموت لكن لاجل (= Evangelium Johannes XI, 4). (Die Eintheilung ist von der unsrigen verschieden.)

Lücken nach f. 18. 22.

Die Schrift dieses Bruchstückes ist ziemlich gross, gut, vocalisirt. — Abschrift um 1700.

F. 29 und 30 (hängen nicht unmittelbar zusammen): einige Psalmenstellen und das Glaubensbekenntniss; in schlechter Schrift.

10202. Mq. 197.

12 Bl. 4to, 12 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 14 $\frac{1}{2}$; 13 × 7 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders am oberen Rande. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband. — Titel fehlt.

Es ist ein Stück aus einem christlichen Katechismus, mit Fragen und Antworten und mit Uebergangssätzen von einem Hauptstück zum andern.

Zuerst ist darin behandelt der Glaube an die göttlichen Gesandten und das Gebet des Herren; beides fehlt hier. Dann folgen die 10 Gebote: damit beginnt hier das Bruchstück f. 1^b, 2 (in Frage und Antwort): قَسِر الوصية الاولى؛ بهذه الوصية جحدنا الله انه هو ربنا الحقيقي ولا لنا له غيره الخ

Darauf f. 3^b die 5 kirchlichen Vorschriften (Besuch des Gottesdienstes (Messehören), Fasten, Beichte, Abendmahl, Enthaltbarkeit). Ferner f. 7^b die 3 Vorschriften Jesu: Armuth, Keuschheit, Gehorsam. Dann f. 7^b die 7 Sacramente; endlich 12^b von den vortrefflichen und den verwerflichen und den nützlichen Dingen. Zu jenen gehören Glaube, Hoffnung, Liebe. Hier bricht das Stück ab mit den Worten: لان تلك الكلمة الهية تاريلها شيء ينبغى لله ويحق له، فلایمان كيف ينبغى لله.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, fast vocallos. — Um 1100/1688.

10203. Mo. 290.

199 Bl. 12mo, c. 8—11 Z. (c. 11 $\frac{1}{2}$ × 8; 8—9 × 5 $\frac{1}{2}$ —7 cm). Zustand: lose Blätter und Lagen; meistens unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: in gutem Pappdeckel mit Lederrücken.

Enthält Bruchstücke aus christlichen Werken: fast alle sind sehr kurz und voll Lücken, und lohnt es sich nicht, zu versuchen, dieselben in richtige Ordnung zu bringen, zumal auch äusserer Anhalt, wie Ueberschriften, meistens fehlt. Der Inhalt ist hauptsächlich: einige Psalmen, Stellen aus den Evangelien und Gebete. Wir bemerken daraus:

F. 2^a—8: بدو الابصلمدنية المقدسة: 8. (Psalmodia). Kleine Gebete, dann Ps. 5 (ارجى يا الله كعظيم رحمتك), dann f. 7^a Morgengebet-Psalme: 1. 2. Darin bricht das Stück ab.

F. 10^b—19 Anfang des Evangel. Johannis. (Nach f. 17 fehlt etwas.)

F. 20—25 Stück eines koptischen Heiligen-Kalenders vom 28. امشير bis 7. برمودة.

F. 35—37 u. 42 u. 63. 64^a Brief des Königs اجبر von الرها (Edessa) an Jesus, nebst der Antwort.

F. 64^b—70 Gebete für Maria.

F. 75^b—78 u. 178 u. 115^b—122. Gruss an Erzengel Michael u. andere, wie den heil. Georg etc.

F. 89—96^a Gebet um Fürbitte des Antonius (انطانيوس).

F. 97—104. 163—168. Gebete an den Namen Jesu; an das Herz Mariä.

F. 142^a—145^a Gebet des القديس مارا فرام السرياني

F. 153—160 Morgengebete (einige Psalme; Anfang des Johannis-Evang., des Markus, etc.).

F. 199 u. 183—198 ($14\frac{1}{2} \times 8$; $11\frac{1}{2} \times 5^{\text{cm}}$). Beichte und Gebet nach derselben und Gebet vor dem Abendmahl und Gebete nach demselben, eines davon verfasst von القديس بوناونثورا (St. Bonaventura), f. 196^b; zuletzt der Abschnitt (افعال الفضائل الالهية), darin das Glaubensbekenntnis: in demselben bricht dies Stück ab.

Die Schrift ist verschieden, zum Theil sehr schlecht, auch blass, zum Theil ziemlich gross und kräftig, besonders f. 183 ff. — Abschrift c. 1700—1800.

10204. Mo. 287.

54 Bl. 8vo, c. 12 Z. (c. $17\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$; $11\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}^{\text{cm}}$). — Zustand: lose Blätter u. Lagen; meistens stark fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: liegt in gutem Pappdeckel mit Lederrücken.

Bruchstücke aus christlichen Werken.

Zuerst Psalme (مزمور); nur die ersten haben Ueberschriften. Der 1. beginnt f. 1^a:

طوباً للرجل الذي لم يسلك في مشورة المنافقين
وفي طريق الخاطئين لم يقف الخ

F. 1—38. 41—48. Viele Lücken darin.

F. 39. 40 einige Gebete um seligen Tod.

F. 49. 50 (nicht unmittelbar zusammenhängend), einige Gebete zu und für Maria; Ueberschrift: خمسة اسرار الفرح من الوردية المقدسة
السر الاول سر البشارة

Das 5. Freuden-Geheimniss handelt f. 50^b.
في ارتضاع سيدتنا مريم وتكليمها ملكة

F. 51—53. Ueberschrift (nach dem
نبتدي بعون الله تعالى: (بسم الاب والابن الخ
ونكتب محادثة قد جرت بين الراهب السمعاني
وبين ثلاثة انصار من فقهاء الاسلام بحضرة الامير المكنى
بالمشمر وما جرى فيهم من الخطاب في اماره الملك
الطاهر غازي . . . بمدينة حلب الشاميه الخ

Religiöses Gespräch zwischen einem Mönch aus dem Simeons-Kloster und 3 moslimischen Rechtsgelehrten, in Haleb, um 1200 p. Chr. herum.

Nach f. 51 ist eine Lücke; nach f. 53 fehlt Alles bis zum Schluss.

F. 54 ist der Anfang der Geschichte des حيقال. Er hat 60 Frauen, ist dennoch ohne Sohn, bringt vergeblich Götzenopfer, wendet sich dann aber wieder zu Gott, erhält für seine Abtrünnigkeit Strafe u. s. w. Nur 1 Blatt vorhanden.

Schrift: meistens ziemlich gross, kräftig, vocalles; die von f. 51—54 liegt vornüber. — Abschrift c. 1800.

10205. Sach. 233.

100 Bl. 8vo, c. 18—22 Z. ($19\frac{1}{2} \times 14$; c. $15 \times 8-9^{\text{cm}}$). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt.

Eine Sammlung christlicher Gedichte (قصيده) von verschiedenen Verfassern, in 2, 3 oder 4 zeiligen Versgruppen. Als Verfasser derselben sind übergeschrieben:

1^a. 13^a. 24^b قس دقيانوس القرشي

19^b على القوشى

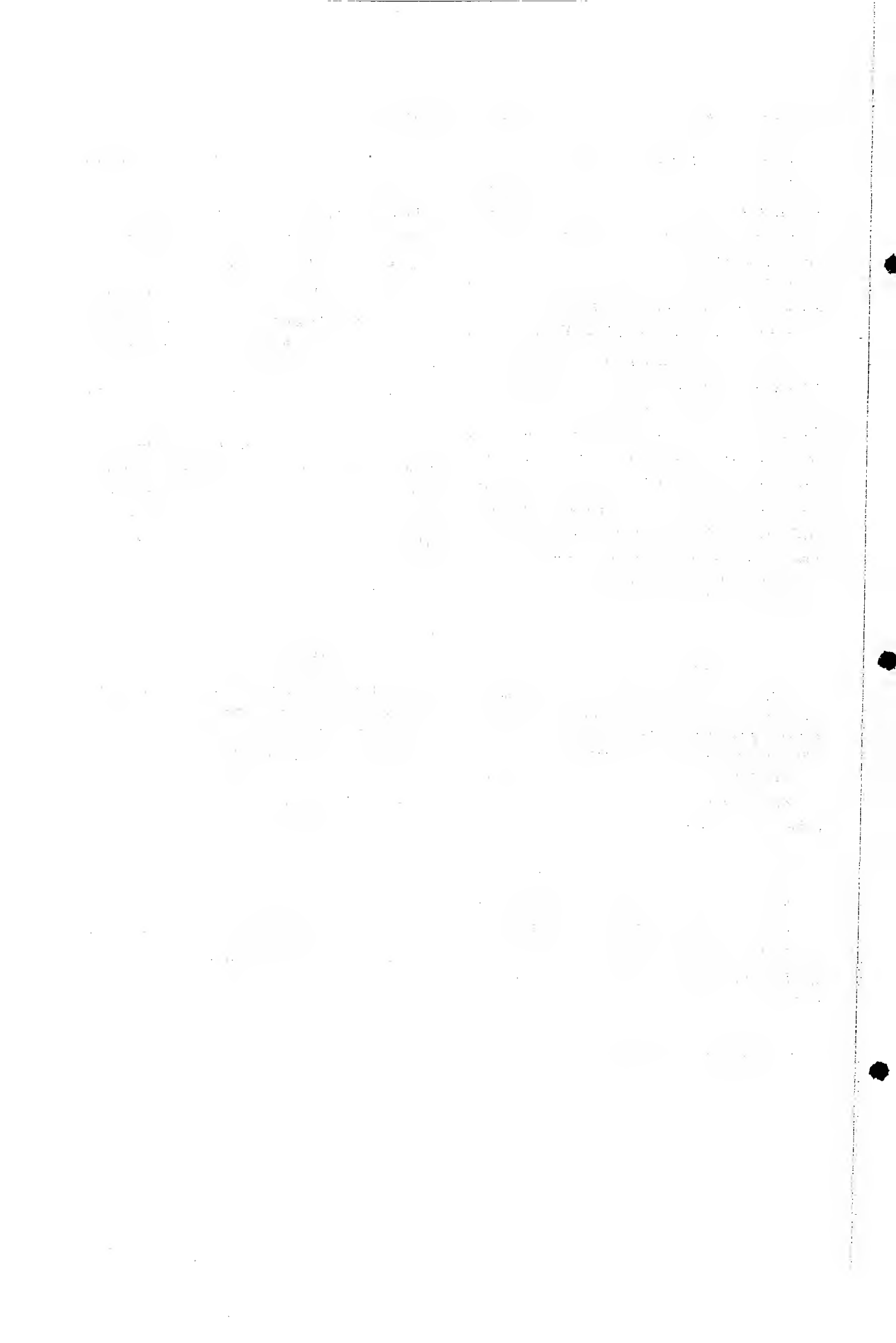
32^b. 38^a. 47^b. 69^a توما السنجاري التلكيفى

F. 66^b ist ein Marienlied, 85^a der Kampf zwischen Christus und Satan.

Anfang: يا الله المرحوم اطلب منك اسمع صوتى

Schluss f. 99^b: يحفظكم من البلايا ويصعدكم
لملكوته

Schrift: klein, flüchtig, undeutlich, vocalles, — Abschrift im J. 1886.

Nachträge.

1) Zum 1. Buch (Allgemeines).

(Zu No. 1.) 10206. We. 1240.

2) f. 4—21.

4°, n. 30—31 Z. (26—26³/₄ × 18; 24 × 14¹/₂). — Zustand: lose Blätter, unsauber, sehr fleckig, auch aohadhaft im Rücken. — Papier: gelb, grob, stark, etwas glatt. — Einband: in einem Pappfntteral.

Bruchstück des Werkes: نهاية الارب في فنون الادب
Titel u. Verfasser, Anfang u. Ende fehlt.
Das Vorhandene beginnt f. 4^a: ارباب الصلاة

في سائر الاعمال الي ما جري الخ
F. 4^a Mitte: ذكر كتابة الانشاء وما اشتملت عليه من
البلاغة والايجاز والجمع في المعنى الواحد الخ

5^a ذكر صفة البلاغة، قيل لعمر بن عبيد الخ

6^a Mitte: ذكر صفة الكاتب وما ينبغي له أن ياخذ
به نفسه، قال ابراهيم بن محمد الشيباني
من صفة الكاتب اعتدال القامة

7^b وما قيل في حسن الخط وجودة الكتابة مدح
الكتاب والكتاب قال علي بن ابي طالب ر
الخط الحسن يزيد الحق الخ

Diese 4 Abschnitte (f. 4—7^b oben) stehen in
der bei We. 1 nach f. 3 befindlichen Lücke.

7^b (= We. 1, f. 8^a) الخ
u. s. w.

14^a (= We. 1, f. 18^a) الخ
ذكر ما يحتاج الانشاء الى معرفته الخ

Der genauere Inhalt der folgenden Blätter
ist bei We. 1 nicht angegeben. — Dieser
Abschnitt enthält einen Auszug aus dem

حسن التوسل الي صناعة التوسل

des 726/1826 † شهاب الدين محمود بن سلمان الحلبي
Vgl. Pm. 527, 1.

16^a zählt rhetorische Figuren auf und beginnt
die Erklärung derselben f. 16^a, 18 mit:
واما الحقيقة والحجاز فالحقيقة في اللغة فعيلة الخ
u. s. w. f. 17^b 7 Arten von Vergleichun-
gen (التشبيه).

19^b فصل فيما تدخله الاستعارة وما لا تدخله

20^b فصل في اقسام الاستعارة، قال وهي على نوعين

21^a القسم الاول ان يستعار المحسوس للمحسوس

In diesem Abschnitte hört das Fragment
mit den Worten auf: فاما الخبر واحكامه فقد قال
الجوهري القول المقتضى تصريجه التشبيه معلوم
(= We. 1, f. 30^a, 5).

Der Verfasser hat dies Werk nach dem
Jahre 706/1805 und vor 726/1826 verfasst.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueber-
schriften roth. Durch Beschneiden hat die Schrift zum
Theil oben, zum Theil unten gelitten. — Abschritt
c. 1100/1888.

(Zu No. 6.) 10207. Lbg. 637.

39 Bl. 8°, 21 (u. 31) Z. (21¹/₂ × 15¹/₂; 17¹/₂ × 10^{sm}). —
Zustand: ziemlich lose im Einband. — Papier: gelb,
stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Leder-
rücken. — Titel f. 1^a von späterer Hand:

عمدة الكتاب وعدة ذوي الالباب

في الكتابة وعمل الاحبار والاصباغ والتذهيب وحل الذهب

So auch (etwas uncorrect) im Vorwort, aber ohne den
Zusatz über den Inhalt. Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله المنعم المفضل الكبير المتعال

... وبعد فاني جمعت في هذا الكتاب ... ما لا
غنى للكاتب عنه الخ

Schreibunterricht. Der Verfasser bespricht die Schreibmaterialien, Papier, Griffel, Dinten u. s. w., handelt auch über Geheimschrift, in 15 Kapiteln (mit Abschnitten), deren Uebersicht f. 1^b. 2^a.

1. في فضل القلم والخط وانتخاب الاقلام الخ f. 2^b باب 1.
2. في عمل المداد واصنافه 5^b باب 2.
3. في عمل الاحبار المطلوبة 9^a باب 3.
4. في عمل الاحبار الملونة والليق المركبة 15^b باب 4.
5. في عمل الليق المحببة على اللون شتى 16^a باب 5.
6. في تلوين الاصباغ وخلطها واستخلاص بعضها من بعض 19^b باب 6.
7. في الليق الذهبية والفضية والنحاسية 20^a باب 7.
8. في وضع الاسرار في الكتب 21^a باب 8.
9. في عمل ما يماحي به الكتابة من الرقوق والدفاتر 24^a باب 9.
10. في عمل الاغربة وحلها والصاق الذهب 25^a باب 10.
والفضة عليها وصفة الصقل والمصاقل
11. في عمل الكاغد والاوراق وسقيتها وتوشية 26^a باب 11.
الاقلام
12. في صباغ العظم والعاج والقرون وخشب الشوم 27^a باب 12.
13. في عمل الهباب وحل الصمغ الذي يعمل به كل لون واصلاح الخبر 28^a باب 13.
14. في حل اللبك وحل العصفور واخراج عكزه 29^b باب 14.
15. في تصويل الاحجار وعملها 32^b باب 15.

وآمنت تطبخ الطعام وتختنز: Schluss f. 39^a.
منه انه يلهق الماء حين ينحل من البخار اخرجه
انا برد تجده جاوبها والله اعلم

Schrift: ungleich, im Ganzen ziemlich gross, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften roth. Der Rand Anfangs öfters mit dahin gehörigen Recepten beschrieben. — Abschrift im J. 1228 Moharram (1813).

F. 39^b 2 verschiedene Geheimalphabete.

(Zu No. 13.)

10208.

Von den Himjarischen Schriftzeichen, Glas. 199, f. 1^b. Von den Zeichen des المشجر, Lbg. 873, 3, f. 22^b. — Die Reihenfolge der Schönschreiber von Ibn moqla an bis auf Ibn eççāig † 760/1349, Lbg. 186, f. 1^a.

(Zu No. 30.) 10209. Mq. 703.

14 Blätter 4° u. 8°, enthaltend Abschriften aus verschiedenen gelehrten Zeitschriften (auch Briefen), betreffend die angebliche Auffindung von 17 verlorenen Büchern des Livius (60. bis 77. Buch) in einer arabischen Handschrift durch den Abbate Vella, im Jahre 1788. — Die Abschriften sind von Tyohsen's (in Rostock) Hand

(Zu No. 86.) 10210. We. 1760.

2) f. 35—47^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk (= No. 86). Titel und Verfasser, Anfang und Schluss ebenso. Der Text auf f. 46^b ziemlich stark abgesehenert.

(Zu No. 97.) 10211. Lbg. 808.

16) f. 117^a.

In الدر الازهر, einem Auszuge aus بحر الاسم الاظهر, behandelt

عبد الله بن علي بن طاهر الحسنى

— wol im 12. Jahrhdt lebend — 72 wissenschaftliche Fächer (فن), eine (wie es scheint) vorwiegende Encyclopädie theologischer Fächer.

(Zu No. 109.) 10212.

Eine Abhandlung über Streben nach Wissen (طلب العلم), von بديع الزمان الهمداني † 898/1008, Glas. 1, Vorbl. a. — Die Frage, ob Wissen oder Verstand höher zu schätzen sei, von Es-sojūṭi erörtert, Lbg. 280, f. 3^a.

(Zu No. 156.) 10213. Mf. 1288.

235 Bl. 4°, 29 Z. (27 × 18; 18 × 11 1/2^{cm}). — Zustand: im Allgemeinen gut, doch nicht überall ganz sauber; zum Theil im Rücken wasserfleckig; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب فهرست مرويات شيخنا . . . شهاب الدين
ابي الفضل احمد بن علي العسقلاني
الشافعي الشهير بابن حجر

الحمد لله الذي نزل احسن: **Anfang f. 1^b:** الحديث والصلاة والسلام . . . أما بعد فقد تكرر سؤال بعض الاخوان لي في تجريد اسانيد في الكتب المشهورة والاجزاء المنثورة فتوقفت مدة الخ

Ein sehr ausführlicher Studiengang des Ahmed ben 'alī el'asqalāni ibn kaḡar, geb. 773/1371, † 852/1448, den er auf Wunsch von Freunden abzufassen sich endlich entschlossen hat. Derselbe zerfällt in 6 Kapitel.

1. **f. 1^b (ohne Ueberschrift; sie ist):**

في الكتب المبوبة المطولات منها ثم المختصرات والجموع منها ثم المفردات

Beginnt: صحیح البخاری رحمه وقع لي من طريق أبي ذر ومن طريق أبي الوقت وبعضه من طريق كريمة وغيرهم

Dann **f. 3^a** مسلم **4^b**; صحیح مسلم **4^b**
u. s. w.

Zuletzt **64^a**: جزء فيه طرق حديث الحوض النبوي للصياد

2. **باب 65^a** من المسندات، ويدات بالكوامل منها **65^a** باب ثم بالمفردات

Zuerst: فمن ذلك مسند احمد بن محمد بن حنبل وفيه من زيادات ولده عبد الله وشيء يسير من زيادات ابي بكر القطيعي الراوي عن عبد الله

Zuletzt **f. 79^a**: مسند والد ابي العشاء الدارمي عن ابيه جمع تمام الرازي

3. **باب 79^a** في فنون الحديث، كتاب المحدث الفاصل **79^a** باب بين الراوي والواعي للموهومزي، الخ

83^b فصل في المسلسلات

85^a فصل في الشروح

86^b فصل في رواة التاريخ

94^a فصل في تواريخ الرواة في البلاد

96^b فصل في كتب الفصائل مما جرى في معنى التاريخ

98^a فصل في الانساب

4. **باب 98^b** في المعاجم للشيوخ والمشايخ والاربعينات **98^b**

فصل في المعاجم على ترتيب الاقدم فالأقدم **98^b**

101^a فصل في المشايخ وهي في معني المعاجم **101^a**
ألا أن المعاجم ترتب المشايخ فيها

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

علي حروف المعجم في اسمائهم بخلاف المشيخات وقد رتبها ايضا الاقدم فالأقدم
فصل في اربعينات مرتبة ايضا الاقدم فالأقدم **109^a**
في فوائد الشيوخ من النسخ والاجزاء **114^a** باب 5.
مرتبا على حروف المعجم مراعي اعتبار الأشهر فالأشهر في التثنية، حرف الالف المهموزة، جزء المسلسل بالاولية
(Nun erst folgen die Namen alphabetisch: جزء الابنوسى الصغير، جزء الابنوسى الكبير، جزء الاجزى etc.)

6. **باب 212^b** في كتب العلوم التي لا يذكر فيها **212^b** باب الاسناد عاليا

1. في علوم القرآن، كتاب الوقف **212^b** فصل 1 والابتداء الخ

2. في كتب الحديث الجردة عن الاسانيد **219^b** فصل 2

3. في الآداب والتصوف والزهد وتحول ذلك **222^b** فصل 3

Gegen Ende kommen auch viele Qapiden, Diwāne und Unterhaltungsbücher vor.

Zuletzt: طبقات الفقهاء لابي اسحق الشيرازي

قال شيخنا وانبأنا به عاليا: **235^b** f. Schluss

احمد بن ابي طالب اجازة عن ابي الحسن محمد بن احمد بن عمر القطيعي عن ابي الكرم الشهرزوري عنه، آخر الكتاب والحمد لله الخ

Der überaus gelehrte Verfasser hat sich allerdings vorwiegend mit Traditionen beschäftigt; die meisten Werke, welche in diesem Studiengang aufgeführt werden, beziehen sich auf dieselbe; aber er giebt auch aus den übrigen Fächern die zahlreichen von ihm studirten Bücher und seine Lehrer darin an, so dass sein Werk nicht bloss ein persönliches, sondern allgemein litterarisches Interesse bietet. Dass der Verfasser auf allen diesen Gebieten von seinen Lehrern Lehrbriefe erhalten hat, führt er ausdrücklich an. Er hat sein Werk, wenigstens bis Kap. 1 incl., im J. 833 Ramadān (1430) ins Reine gebracht.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift im حسين بن علي بن حسين الغمرى،

J. 855 Qafar (1451) von Foliierung arabisch. — Nach f. 117 fehlen 10 Blätter. Nicht bei HKh.

(Zu No. 173.) 10214. Glas. 16.

101 Bl. 8vo, 20—23 Z. (21 × 14; 15—17 × 9^{1/2}om). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er würde sein:

ثبت المتوكل على الله شرف الدين يحيى بن
شمس الدين بن المهدي لدين الله احمد بن
يحيى بن المرتضى الحسيني

Verfasser fehlt; s. unten.

Anfang f. 1^b: رب اسالك العون اللهم لا سهل الا ما جعلته سهلا . . . يقول العبد الفقير الي عفو الله وكرمه . . . لما كان حفظ سلسلة الاسناد من اجل الاعمال الصالحة المرصية الخ

Für den Namen des Verfassers ist im Vorwort (f. 1^b, Z. 5) Platz gelassen; er ist:

عز الدين محمد بن احمد بن يحيى بن مظفر

'Izz eddīn mohammed ben ahmed ben jahjā ben moʿaffer lebt um 970/1662. Er

führt f. 2 die Werke an, die er bei dem Obigen gelesen hat und giebt dann f. 4 ff. einen voll-

ständigen Studiengang desselben, nämlich des Elmotawakkil 'alā allāh šeref eddīn jahjā

ben šems eddīn ben elmehdi lidīn allāh ahmed elhasanī, geb. 877/1478, † 965/1558. In

demselben, der öfters الثابت genannt ist, z. B. f. 73^a, kommen ziemlich viele Lehrbriefe vor.

Sie gehen zum Theil auf fröhre Zeit zurück. So stellt — in einem Nachtrag — f. 77. 78

عز الدين محمد بن احمد بن يحيى بن مظفر † 879 Çafar (1474) einen Lehrbrief an 2 Schtler aus; derselbe ist nicht ganz zu Ende, die übliche Unterschrift fehlt. — F. 96^b ff. steht ein Lehrbrief,

welcher dem جمال الدين عيسى بن الحسين بن دعغان erteilt ist. Alle sind jemenische und fallen meistens in die Zeit um 985/1528. Die Schluss-

worte f. 101^a: وقد صرف من اخذ عن الشيخ الحسن الي آخر السيد وقد تقدم والله الهادي والموفق

Schrift: jemenische Gelehrtenhand, gross, kräftig, ungleich, vocallos, fast ganz ohne diakritische Punkte. — Collationirt. — Abschrift um 970/1562.

Bl. 3. 57^b. 60^a. 79 leer. In der Mitte folgen die Blätter so: 59^b. 61^a. 60^b. 61^b ff.

F. 87 fast ganz leer enthält nachträglich ein längeres Gedicht des امرؤ القيس auf ال, 38 Verse: s. Diwāns of the 6 poets, Imruolq. No. 52; und f. 101^a stehen 4 Anfangverse einer Qaṣīde des Zuheir: s. ebenda, Zuheir No. 14.

Alles dies auch von jemenischer Hand, viel kleiner und feiner, um 1200/1785.

(Zu No. 173.) 10215. Glas. 64.

1) f. 1. 2^a.

14 Bl. 8vo, 26 Z. (21 × 14; 15 × 10^{om}). — Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, grob, ziemlich glatt und stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a Mitte:

اجازة مولانا الامام المتوكل على الله شرف الدين يحيى بن شمس الدين بن امير المؤمنين

لمولانا شمس الدين احمد بن عبد الله بن احمد بن ابراهيم بن محمد بن عبد الله بن الهادي بن ابراهيم

Anfang: الحمد لله الذي الهم الي سلوك سبيل الهداية . . . وبعد فان السيد الولد الصدر . . . احمد بن عبد الله . . . بن ابراهيم . . . سالنا

اجازة ما ياتي ذكره في هذه الورقات الخ

Lehrbrief, ausgestellt von Jahjā ben šems eddīn † 965/1558 an Ahmed ben 'abd allāh ben ahmed im J. 960 Moharram (1552).

Schluss f. 2^a: وجمع القلوب على ما يرضيه بمنه وفضله وكرمه وجوده والحمد لله . . . ولا قوة الا بالله العلي العظيم

Schrift: jemenisch, klein, deutlich, fast vocallos; diakritische Punkte fehlen öfters. — Abschrift im J. 1048

احمد بن محمد بن احمد بن علي بن حش nach einer Abschrift im J. 1001/1593.

F. 2^b enthält eine Zusammenstellung von Wörtern, in denen ظ vorkommt, und 7 solche Wörter, nebst Erklärung, in denen auch ein ص dafür steht (aber in anderem Sinne).

(Zu No. 195.) 10216. Mq. 719.

89 Seiten 8vo, 17 Z. (21 × 14^{1/2}; 14^{1/2} × 7^{1/2}om). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzbd. — Titel und Verfasser fehlt (S. 3 steht allerdings اجازة). S. unten.

الحمد لله حمد من هداه فوحده: **الفصل**
والشكر له على نعمه . . . وبعد فالعلم مواهب الهبة
والسعي في تحصيله الخ

Zunächst S. 6—49 der Studiengang des
'Abd elqādir *eṣṣafūrī* † 1081/1671 (dasselbe
Werk wie No. 195). Diesen hat sein Schüler

تقى الدين بن شمس الدين محمد بن محمد الحسني الحصني
† 1129/1717 noch bei seinen Lebzeiten abgeschrieben,
mit einem Lehrbrief von ihm, im J. 1079/1668
(nicht 1089, wie im Text steht), höchstens zu
Anfang des J. 1081/1671. — Daran schliessen
sich andere Lehrbriefe: 1) S. 50 ff. ein von

عبد الكريم بن سليمان الكوراني
† 1058/1648 ausgest. — 2) S. 53 ein kurzer
Lehrbrief des *Eṣṣafūrī*, an den ihm unbekanntem,
aber schriftlich darum bittenden Gelehrten

حسن بن علي بن يحيى بن عمر الحجيمي المكي الحنفى
im J. 1058/1648 ausgest. — 3) S. 55—69 ein
ausführlicher Lehrbrief von diesem *Ḥasan*
el'ogeimī, ertheilt an obigen *Eṣṣafūrī*, dessen
2 Söhne und Nachkommen; in der Abschrift
seines Schülers *Taqī eddīn elḥiṣnī*. —

4) S. 70—86 der juristische Studiengang des *Eṣṣafūrī*,
hauptsächlich bei محمد البيهقي
† 1078/1667, aus dem Jahre 1044/1634, nebst einem
Lehrbrief darüber an seinen Schüler *Taqī eddīn*
aus dem Anfang des J. 1081/1671. — 5) S. 86. 87.

Ein Lehrbrief des أبراهيم بن حسن الكوراني
(*Ibrāhīm ben Ḥasan elḥaurānī*) † 1101/1689
ausgestellt im J. 1082 Moh. (1671) an den
Taqī eddīn. — 6) S. 88. 89. Eigenhändiger
Lehrbrief des obigen *Taqī eddīn*, ausgestellt

an علي بن علي ابن قاضي البان
† 1104 Rabī' I (1692). — Demnach ist klar,
dass der Titel dieses Werkes ist: **ثبوت الشيخ**
عبد القادر بن مصطفى الصفوري وأجازته
لتقى الدين الحسني وغيره

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos,
etwas vornüberliegend. Die Schrift S. 88. 89 ist Auto-
graph des *Taqī eddīn*, ziemlich grosse, flüchtige Ge-
lehrtenhand. — Abschrift im J. 1104 Rabī' I (1692).

(Zu No. 226.) 10217. Mq. 718.

1) f. 1—144^a.

215 Bl. 8vo, 23—25 Z. (20¹/₂ × 15; 15¹/₂ × 10^{cm}). —
Zustand: ziemlich gut; Bl. 1 am Rande ausgebeesert. —
Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd
mit Lederrücken. — Titel f. 1^a und ausführlicher in der
Vorrede f. 1^b:

المنهج البادية في الاسانيد العالية والمسلسلات
الزاهية والطرق الهادية الكافية

Verfasser f. 1^a und im Vorwort:

محمد بن عبد الرحمن بن عبد القادر الفاسي

Anfang f. 1^b: **الحمد لله الذي رفع حجاب الغفلة**
عن قلوب اصفيائه . . . أما بعد فيقول . . . محمد
... الفاسي, هذه بعض الاسانيد لبعض التأليف العلمية
خصوصا الكتب الحديثية والطرق الصوفية مقتصرًا على
الاسانيد العالية تاركًا للاسانيد النازلة الخ
[Vor جمعيتها fehlt ein Wort wie مقتصرًا.]

Der Verfasser *Mohammed ben 'abd*
errahmān ben 'abd elqādir elfāsi, um
1060 geboren, um 1116 noch am Leben, giebt
in diesem Werke einen ausführlichen Studien-
gang (تبين), nicht bloss über Traditionswerke,
die er bei Verschiedenen studirt, die er ebenso
wie ihre Lehrer und deren Gewährsmänner-
Reihen ausführlich bespricht, sondern auch über
die anderen Wissenschaften, wie Qorān-Erklärung
f. 50^a, Geschichte, Grammatik, Me-
trik, Arithmetik, Rechtswissenschaft u. s. w.

Er hat sein Werk in 3 Theile (قسم) getheilt.

I. قسم f. 1^b—60^a über seine Lehrstützen
für die verschiedenen Wissenschaften:

في اسانيد التأليف العلمية وخصوصا الحديثية
Er zählt hier seine 15 hauptsächlichsten Lehrer
auf, alle dem 11. Jahrhdt d. H. angehörig,
giebt an, was er im Einzelnen bei ihnen gelesen
und dass sie ihm Lehrbriefe ertheilt haben,
und führt deren Lehrmeister gleichfalls auf.
Alles dies meistens mit Angabe von Jahres-
zahlen. — Darauf giebt er, von f. 7^b an, die
einzelnen Werke an, über die er Vorlesungen
gehört, führt die Riwaye des Textes an und

zählt die Gelehrten auf, durch deren Vermittlung er überliefert ist; oft giebt er deren mehrere Reihen (طريق) an. Er beginnt mit den Traditionswerken (تجميع البخارى الخ).

II. f. 60^a—106^a handelt über die Ketten-traditionen, die er gehört: في المسلسلات; einzelne Traditionen, die Einer dem Andern unter gewissen Umständen und Förmlichkeiten überliefert hat, mit Angabe der ganzen Reihe bis auf Mohammed herab. Es sind deren hier 84. Die ersten: f. 60^b بالاولية; 62^b بالمصاحفة; 63^b 65^b بمناولة السجدة; 65^a بالصيافة; 64^b بالمشابكة; 66^b بقوله اشهد بالله واشهد الله اشهد بالله واشهد الله بحتم المجلس بالدعاء; f. 105^b.

III. f. 107—144^a. Behandelt die püfischen Werke und deren Lehrüberlieferungen:

في الطرق الصوفية المرضية ولباس الخرقه العلية; الخنزولية; 108^a; الطريقة الزرقية; f. 107^b; 108^b الشاذلية u. s. w. ابن عباد; 109^a.

Das Schlusswort handelt über die Aufnahme unter die Çüfis und die Beibringung des Gebets Dikr, f. 131^b: في لبس الخرقه وتلقين الذكر.

Schluss f. 143^b: كما باركت على سيدنا ابراهيم وعلى آل سيدنا ابراهيم في العالمين انك حميد مجيد وصلى الله على سيدنا محمد . . . السلام عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته سبحانه ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين.

Schrift: ziemlich gross, etwas flüchtig, vocallos. Ueberschriften roth. Von f. 107 an etwas grösser (auf zum Theil etwas brüchigem Papier). — Abschrift im J. 1182 Ragab (1720), von محمد المنشاوى الشافعى. Collationirt.

F. 145^b—146^b enthält einen ausführlichen Lehrbrief des Verfassers, ausgestellt an علي بن مصطفى الحلبي ابن الدتاع; f. 1174/1760.

Anfang: ان احسن شىء تتحلنى به الطروس . . . هذا ولا خفاء في ان رتبة العلم هي من اعظم المراتب الخ

Autograph, kleine enge magrebitische Schrift (aber f und ق wie in Nesli punktiert).

(Zu No. 251.) 10218. Mq. 718.

2) f. 147—214.

8vo, 21 Z. (20^{1/2} × 15; 15 × 8^{1/2}om). — Zustand: ziemlich gut, nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 147^a:

« الجواهر الغوالى في بيان الاسانيد العوالى

ebenso in der Vorrede f. 150^b. Verfasser f. 147^a:

شمس الدين محمد بن محمد البديري الشافعى
الدمياطى

Anfang f. 147^b: الحمد لله رب العالمين حمدا يوافى نعمه ويكافى مزيده . . . اما بعد فان اولى ما بذلت فيه المهج الغوالى وانهج ما سلكت فيه منهج العوالى . . . تعلم العلم الشريف وتعليمه الخ

Studiengang (ثبت) des Mohammed ben mohammed elbodeiri † 1140/1727, nebst Angabe der erhaltenen Lehrbriefe.

Schluss f. 214^a: ثم مات لم تطعمه النار؛ انتهى والى الله تعالى المرجع والمنتهى؛ وليكن هذا آخر ما خطه القلم . . . سبحانه ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين؛ تم

Schrift: gross, kräftig, vornüberliegend. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1145 Mok. (1732).

F. 215^a enthält einen Lehrbrief des Verfassers aus dem J. 1137 Rabi' II (1724), ausgestellt an محمد بن سالم الحفناوى † 1181/1767; und f. 215^b einen Lehrbrief dieses, ausgestellt an منصور بن مصطفى الحلبي im J. 1170 Ragab (1757).

Beide in kleiner feiner deutlicher Schrift, vocallos.

(Zu No. 292.) 10219.

- 1) Glas. 239, 1, f. 31. Längerer Lehrbrief über الكافي في الفرائض للصدوق † 500/1106, s. No. 4688).
- 2) Lbg. 824, f. 279^a. Lehrbrief des ابن هشام † 761/1860 über ein grammatisches Werk des Ibn mälîk.
- 3) Lbg. 23, 2, f. 274^a. Lehrbrief des Verfassers der رجحانة الالباء (des الحفاجى † 1069/1669).
- 4) Lbg. 526, 2, f. 76^b—77^a. Lehrbrief des مصطفى ابو الاتقان الحبيط um 1181/1767 an عثمان بن سالم الوردانى (No. 276).

- 5) Lbg. 947, f. 245^b. Lehrbrief des محمد الكزبري
an محمد سعيد الحلبي الدمشقي im J. 1217/1802
(s. No. 4395, 1).
- 6) Glas. 168, 1, f. 6—9. Lehrbrief von عبد
عبد القادر بن احمد النزيلى الخطيب
حسن بن حسين الحنبلى

(Zu No. 295.) 10220. Pm. 239.

189 Bl. 8vo, 19 Z. (18^{2/3} × 13^{1/3}; 13^{1/2} × 9^{1/2}cm). —
Zustand: im Ganzen gut; zu Anfang nicht ganz sauber. —
Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfrzbd.

Dasselbe Werk (wie No. 295). Titel
und Verfasser f. 1^a ebenso.

Anfang etwas abweichend, nämlich so f. 1^b:

الحمد لله الكريم العليم الوهاب الفتح الذي فتح
على اوليائه بما شاء فوفقهم للصواب . . . وبعد فهذا
كتاب يشتمل على انواع من علوم شتى مما فتح الله
به على سيدي وشيخي . . . الشيباني الخ

Ein Schüler des Verfassers hat nach seinen
Mittheilungen dies Werk aufgeschrieben; das
Richtige darin, sagt er, rührt von Gott, dann
von seinem Lehrer her, das Unrichtige sei auf
seine Unvollkommenheit zu schieben.

Schluss wie in No. 295, nur zuletzt noch
Einiges hinzugesetzt: امين والحمد لله حمدا يروى
نعمه ويكافئ مزيده وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله
وصحبه وسلم وشرف وكرم الي يوم الدين يا رب العالمين

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, fast
vocallos. Stichwörter Anfanga roth nachgeschrieben, weiter-
hin schwarz. — Abschrift von احمد بن يوسف um
1100/1388 nach einer Handschrift vom J. 797 Ša'bān (1395)
von der Hand des عبد القادر المقدسي الموصلي

Collationirt. — Nach f. 110 fehlen 30 Bl.

2) Zum 2. Buch (Qorān).**(Zu No. 394.) 10221. Ham. 378.**

452 Bl. Folio, 11 Z. (41^{1/4} × 25; 28 × 16^{cm}). — Zu-
stand: gut. Der obere Rand etwas wasserfleckig. —
Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: schwarzer
Lederband mit Klappe und Futteral.

Der Text des Qorān.

Schrift: (Persische Hand), gross, schön, kräftig, vo-
calisirt. Der Text in breiten Goldlinien, doppelt einge-

fasst; die Uberschriften weiss auf breiten Goldleisten.
Der Anfang (f. 1^b, 2^a) farbig verziert; der Rand f. 2^b, 3^a
in Goldverzierung. Die Verse durch Goldpunkte abge-
theilt. Mit Goldschnitt versehen. Am Rande die Ein-
theilung in Goldverzierung angegeben. — Abschrift im
Jahre 1171 Dū'liġġe (1758) von محمد عصمة الله خان

(Zu No. 394.) 10222. Ham. 377.

304 Bl. 8vo, 15 Z. (16 × 10^{1/2}; 10 × 5^{1/2}cm). — Zu-
stand: gut, doch am Rande öfters ausgebessert. —
Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner ver-
zierter Lederband mit Klappe.

Der Text des Qorān.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocali-
sirt. Der Text in breiter Goldlinie eingefasst; die Ueber-
schriften in weisser Schrift auf breiter Goldleiste. Am Rande
mit Verzierung die جزء-Eintheilung bezeichnet, die حزب
auch meistens angemerkt, ebenso von 10 zu 10 Versen
mit عشر oder bloss ع. — Der Anfang, f. 1^b n. 2^a, hübsch
am Rande verziert. Die Verse durch Goldpunkte abge-
theilt. Der Schnitt ist goldverziert. — Abschrift vom
J. 1180 Ġom. II (1766) (f. 302^b) und nach f. 304^a im J. 1177/1763.

Am Schluss (f. 302 ff.) drei kleine Gebete
دعاء ختم القرآن bei Beendigung der Qorānlesung

10223.**1) (zu No. 394) Mf. 1280.**

254 Bl. Folio, 14 Z. (30 × 19^{1/2}; 19^{1/2} × 12^{1/2}cm). —
Zustand: unsauber und fleckig, auch fettfleckig; der
Rand bisweilen ausgebessert; ebenso die letzten Blätter. —
Papier: gelb, glatt, meistens stark. — Einband: rother
Lederband mit Klappe.

Der Text des Qorān.

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, vocalisirt, die
Uberschriften roth auf gelb. Das letzte Blatt ergänzt.
Der Text in gelben Strichen eingerahmt; die einzelnen
Textlinien durch solche von einander getrennt. Auf f. 1^b
u. 2^a ein Frontispice, der Rand daselbst verziert, die ein-
zelnen Abtheilungen (حزب, جزء) am Rande angemerkt,
ebenso die Verse von 5/zu 5. — Abschrift c. 1200/1785.

2) (zu No. 404)

Text der Sura 18 (Stern No. 1400).

(Zu No. 440.) 10224. Glas. 116.**3) f. 9—16.**

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und
Anfang fehlt. Der Verfasser ist ohne Zweifel:

زيد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب

Das Vorhandene beginnt: ليطبعوه ويذكروه بها، ومنها ما نهاهم عنه من قول وعمل فيه فسادهم في دينهم الخ

Handelt hier zunächst über die siebenfache (سبعة احرف) Offenbarung des Qorān und den Inhalt desselben als Satzung und Willen Gottes. Dann f. 9^b eine ausführliche Erklärung der 1. Sura, woran sich diejenige vereinzelter Stellen, unter Anführung von Versen und Beibringung des Isnād, schliesst. Zuletzt über كلاً.

Schluss (Sura 83, 1—7): يوم يقوم الناس لرب العالمين كلاً، يريد انتهوا، تم الكتاب

Zu No. 449. Ueber die Abkürzungen bei Abschrift des Qorān, Lbg. 373, 2, f. 173^b—177^a (s. No. 566).

(Zu No. 469.) 10225.

1) Pet. 684, f. 95^a.

Der Text desselben Regez-Gedichtes des Essojūtī, welches hier betitelt ist:

أقتطاف الثمر في موافقات عمر

Im Ganzen 19 Verse.

2) Pm. 193, 2, f. 39^b—40^b.

Dasselbe Gedicht, hier betitelt: قطف الثمر الخ und mit Commentar versehen. Anfang: الحمد لله . . . وصلى الله على نبيه الذي اجتباه عبد الباقي الخطيب, das betitelt ist: عقد الفرائد فيما نظم من الغوايد

Soust auch in des Verf. Hälftengeschichte befindlich.

(Vor No. 473.) 10226. Glas. 128.

2) f. 5^b—45.

Format etc. und Schrift (aber viel besser u. gleichmässiger, von f. 17 an 15 Z. [18 × 8¹/₉cm]) wie bei 1). — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 45^b:

كتاب الناسخ والمنسوخ

Verfasser nach der Ueberschrift f. 5^b (und auch sonst oft genannt):

عبد الله بن الحسين

(mit dem Zusatz: صنو الهادي الي الحق يحيى بن الحسين)

Anfang: الحمد لله الذي لا ترأه العيون ولا توارى منه المستور . . . قال عبد الله بن الحسين . . . اختلف الناس في معانى كتاب الله وتفسير ما فيه على فريقين يكثر ذكرهما الخ

Erörterung der verworfenen und durch andere ersetzten Qorānstellen, von 'Abdallāh ben elhosein ben elqāsim elhasanī, um ⁸⁰⁰/₉₁₂. Er lässt hier die Erklärung der verdeckten Ausdrücke bei Seite, da er dieselben in einem besonderen Buche bearbeiten will. — Er beginnt mit Sura 2, 272: ومن يوت الحكمة فقد أوتى خيراً كثيراً، فزعم ابن عباس وغيره من العلماء أن تفسير هذه الآية . . . في المعرفة بجميع معانى القرآن الخ

Schluss f. 45^b: وما ذكر عنه صعم وعن اهل البيت في هذا فكثير كرهنا بذكره التطويل لانه لم يكتف بايسر الحق وبيئنه لم ينتفع بكثيره والله ولي التوفيق وهو حسينا الخ

Abschrift im J. 1036 Çafar (1626).

(Zu No. 477.) 10227. Glas. 128.

1) f. 1—4.

67 Bl. 8°, 22 Z. (21 × 15; 14¹/₂ × 10^{cm}). — Zustand: lose Lagen; nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: fehlt.

Der Anfang desselben Werkes (No. 473). Titel fehlt. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: قال ابو القاسم هبة الله بن سلامة: ابن نصر المفسر، الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله

Das Werk bricht hier ab bei Besprechung der 2. Sura (und zwar bei dem 5. verworfenen Verse) mit den Worten: وقال قتادة ثمانية عشر شهراً وفيها رواية عن ابراهيم الخريزي

Schrift: jemenisch, ziemlich gröss, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter meistens roth. — Abschrift c. ¹⁰⁴⁰/₁₆₃₀.

Zu No. 479: s. Lbg. 487, 1.

(Zu No. 483.) 10228.

Glas. 231, f. 250^b—260^a.

Eine zeitliche Schrift über die Ansichten in Betreff der umgeänderten Qorānstellen, n. d. T. ⁵البيان للناسخ والمنسوخ في القرآن. عبد الله ابن ابي النجم. S. No. 2175, 11.

(Zu No. 510.) 10229. Glas. 209.

8 Bl. 4°, 17 Z. (22¹/₄ × 16¹/₄; 16¹/₂—17¹/₂ × 9¹/₂cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband fehlt.

Dasselbe Gedicht (No. 500). Titel fehlt. Im Ganzen 108 Verse. Der letzte:

على النبي سيد الانام وآله وصحبه الكرام

Schrift: gross, gedrängt, vocalisirt; ohne Ueberschriften. Auf f. 3^b 4 Verse von schlechter Hand ergänzt. — Abschrift um 1189/1774 (f. 8^a).

Angehängt: 1) (über Buchstaben-Aussprache, wie ن etc.) f. 5—7^a (ohne Ueberschrift):

مختصر في احكام النون الساكنة والتنوين والمد والقصر

وبعد فهذا مختصر نافع في احكام النون ... جمعته تقريبا وتذكرا للمنتهي، فالنون الساكنة ثبتت لفظا وخطا ووصلا ووقفا متوسطا الخ
Schluss: ومد عارض مما يعرض للوقف ومتصل ومنفصل؛

2) f. 7^b, 8^a. Titelüberschrift:

فاتحة على نزول سور القرآن العظيم

Ein Gedicht von 33 Versen (Tawil) über die Suren betreffs des Ortes ihrer Offenbarung. Verfasser nicht genannt.

Anfang: اذا رمت تنزيل القرآن مرتبا على السور اللاتى يردن على العلاء

Schluss: وسل للذي قد صاغ جوهر نظمها من الله غفران الذنوب تفضلا

3) F. 8^a enthält in Prosa Aufzählung der in Mekka geoffenbarten Suren, ausserdem einige unbedeutende Verse.

Schrift wie oben.

(Zu No. 516.) 10230. Glas. 207.

14 Bl. 4°, 16 Z. (22¹/₄ × 16¹/₄; 15¹/₄ × 10^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband fehlt.

Dasselbe Werk (No. 516). Titel und Verfasser fehlt. Es bricht ab f. 14^b zu den Textworten او كانت الكسرة ليست اصلا mit den Worten: غير لازمة بل عارضة نحو اركعوا وارجعوا او نحو ان ارتبتم؛

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, vocallos. Grundtext roth, fehlt aber f. 2—12^a (dafür Platz gelassen). — Abschrift o. 1800/1786.

(Zu No. 534.) 10231. Glas. 235.

6) f. 112—118.

8vo, 28—29 Z. (20³/₄ × 14³/₄; 17—17¹/₂ × 10—10¹/₂cm). Zustand: lose Lagen und Blätter, etwas unsauber und fleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titelüberschrift f. 112^b:

نهاية المبتدي وتذكرة المنتهي

so auch im Vorwort. Verfasser: s. Anfang.

Anfang: يقول ... محمد بن علي المرشدي الشافعي، الحمد لله حق حمده والصلوة ... وبعد فقد سالني بعض الاخوان ان اصنع له مقدمة مختصرة في تجويد القرآن العظيم فاجبته الخ

Ueber die richtige Qorānaussprache, in 10 Kapiteln, von Moḥammed ben 'alī el-muršīdī.

1. باب 112^b في بيان مخارج الحروف وصفاتها
2. في بيان التجويد وموضوعه وقيامته وغايته 113^b باب
3. في بيان خمسة احكام النون الساكنة 114^a باب والتنوين
4. في بيان المد والقصر 114^b باب
5. في بيان احكام اللام والراء 115^b باب
6. في بيان ادغام المتماثلين والمتقاربين 116^a باب والمتجانسين
7. في بيان حروف كلمات تجب المحافظة 116^b باب عليها لصعوبتها
8. في بيان الصاد والطاء وبعض حروف اخر 116^b باب
9. في بيان كلمات تكتب بالبناء المحرورة 117^a باب وفي جملة من الرسوم
10. في بيان الوقف والابتداء 117^a باب

Schluss f. 118^a: ويكون في الوصل وفي الوقف وفي الحركات الثلاثة فهو اعم منهما فتأمل ذلك فمن تأمل ساك والله اعلم بالصواب، وهذا آخر ما قصدته ... واسأل الله ان يجعلها نافعة لمن قراها وكتبها ... وحفظ من عمل بها انه قريب مجيب ومن قصده لا يجيب، Schrift: jemenisch, klein, kräftig, gedrängt, wenig vocalisirt. — Abschrift im J. 1174 Moharram (1760).

F. 118^a—119^b ein Abschnitt, vielleicht von demselben Verfasser, über den alten Qorānleser † ابو موسى عيسى بن ميني المدنى wegen dem sein Lehrer نافع den Beinamen قالون c. 220/895

seines schönen Lesens gegeben hatte, und über die verschiedenen Abweichungen im Lesen von dem Verfahren Anderer.

Daruf f. 119^b—120^b über die 17 Lese-
pausen Mohammeds; dann die Versificirung von
Sura 2, 182, erste Hälfte.

Endlich eine kurze Uebersicht der arabischen
Grammatik (منظومة في قواعد ملحمة الاعراب) in
33 Versen (Basit). Anfang:

اسم وفعل وحرف قسمة الكلم فالاسم ما كان محسوسا لتسم

F. 122—126^a theils leer, theils Kleinigkeiten.

Alles dies von der obigen Hand.

(Zu No. 542.)

10232.

Pm. 250, f. 82^a.

Dieselbe Qaçide des Elgā'barī, ebenso
betitelt. Im Ganzen 22 Verse.

(Zu No. 601.)

10233. Glas. 212.

2) f. 41—87.

8vo, 13 Z. (21^{3/4} × 16; 15 × 10^{cm}). — Zustand:
lose Lagen und Blätter, unsauber, fleckig. — Papier:
gelb, glatt, stark. — Einband fehlt; liegt zusammen
mit 1) in einem schlechten Pappdeckel.

Dasselbe Gedicht (No. 594). Titel f. 41^a:

« القصيدة المسماة بحزب الاماني ووجه التهاني في قرأت

السميع، نظم تيسير الامام ابي عمرو الداني

Verfasser: ابو القاسم بن فيرة بن خلف بن احمد

الرعييني الشاطبي

Nach f. 48 fehlt 1 Blatt, nach f. 87 der Schluse, die
letzten 8 Verse.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocalisirt. Ueber-
schriften und Stichwörter etwas grösser, meistens farbig.
Collationirt. — Abschrift c. 1160/1737.

(Zu No. 620.)

10234.

Eine längere Stelle aus diesem Werk an-
geführt in Lbg. 902, f. 303^b—304.

(Zu No. 679^b.)

10235.

Pm. 73, S. 99.

Dieselbe Qaçide des Elhariri über ظ u. ض,
16 Verse lang.

(Zu No. 681.) 10236. Glas. 214.

3) f. 54—57.

8vo, c. 26 Z. (20^{1/2} × 13^{1/2}; 16^{1/2} × 9^{1/2}—10^{cm}). —
Zustand: lose Lage, etwas fleckig. — Papier: gelb,
glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt; zusammengelegt
mit 1) u. 2). — Titel fehlt; er ist:

منظومة في الفرق بين الضاد والطاء في القرآن
مع شرحها

Verfasser s. Anfang.

Anfang: ... الحمد لله وصلواته على سيدنا
وبعد فان هذه القصيدة للفرق بين الضاد والطاء ...

نظمها الفقيه ... عبد الله بن احمد بن علي

الكوفي الهمداني الخ

Ein mit Commentar versehenes Gedicht des
'Abdallāh ben almed ben 'alī elkūfi
elhamdānī, geb. 702/1302, † 745/1844, in welchem
die im Qorān vorkommenden Wörter mit ض
und ط zusammengestellt sind. (Verschieden
von No. 679). Es beginnt (Basit):

حفظت وعظا عظيما مظهرا ظفرا

ظعننت بقطان من ظلمى علي نظري

قوله حفظت وكلما كان بمعنى الحفظ فهو بالطاء

علي كل حال الخ

27 Verse lang; der letzte:

واسئل الله ان يهدي تحيته

الي النبي واهل العدل في اليسر

Schrift: jemenisch, klein, kräftig, gedrängt, vocallos,
fast ohne diakritische Punkte. Die Verse in grösserer
Schrift. — Abschrift c. 900/1484.

F. 57^b Mitte beginnt das

« تنبئيت الامامة

الهادي الي الحق يحيى بن الحسين بن

رسول الله † 298/911

und zwar so: هذا كتاب من اعترل الشك والدعوي
والاهواء الخ (im Ganzen hier nur 7 Zeilen).

F. 54^a enthält den Schluss eines Lob-
gedichtes (تقرير) auf ein gegen eine ketze-
rische Schrift gerichtetes Werk (Basit, auf ب
reimend).

(Zu No. 694.) 10237. Glas. 116.

5) f. 27^b—79.Format etc. und Schrift (23—24 Z.) wie bei 1). —
Titelüberschrift:

الجزء الاول من تفسير غريب القرآن الجيد
عن الامام الشهيد ابي الحسين زيد بن علي بن
الحسين بن علي بن ابي طالب

Nach Anführung der Riwāje

(رواية ابي خالد عمرو بن خالد الواسطي الخ)
beginnt dies Werk über die auffälligen Aus-
drücke im Qorān, nach den von Zeid ben 'alī
ben elhosein †^{122/740} gegebenen Erklärungen,
f. 28^a so: سورة فاتحة الكتاب حدثنا أبو جعفر
قال حدثنا علي بن أحمد . . . عن زيد بن علي عم
انه سئل عن فاتحة الكتاب فقال بسم الله هو تعظيم
لله الرحمن بما خلق من الارض في السماء
في السماء الخ

Die einzelnen nach der Folge der Suren
erklärten Stellen mit قوله eingeführt.

2. Sura f. 28^a: قوله ألم معناه انا الله اعلم
ويقال هو اسم من اسماء القرآن الخ

قوله الوسواس الخناس الذي يوسوس:
114. Sura f. 79^a: ثم يخنس قال الامام . . . ما من مولود الا وعلى قلبه
الوسواس فاذا عقل فذكر الله خرج ذلك من قلبه، ثم

Nach f. 46 ist eine grössere, nach 54 eine kleinere
Lücke, nämlich Sura 15—20 und 32—33. Von f. 73 fehlt
die obere Hälfte; der fehlende Text von 73^a steht 72^b unten
in kleinerer Schrift, 73^b ist fast leer; es scheint da kein
Text zu fehlen. F. 79 ist in kleiner Schrift ergänzt.

F. 79^b—82 enthält in grosser, kräftiger,
enger u. ziemlich verblasster Schrift einen Lehr-
brief des عفيف الدين يوسف بن احمد بن عثمان
an بدر الدين محمد بن الحسن بن اسمعيل im
J. 820 Šawwāl (1417) ausgestellt; woran sich
f. 80^a eine Uebersicht über die Lehrer des obigen
Jūsuf, zum Theil auch weiter zurückgehend,
nebst Aufzählung einer Menge zeiditischer Werke,
über welche Vorlesungen gehört sind, schliesst.
Nicht ganz zu Ende geführt.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

(Zu No. 694.) 10238. Lbg. 435.

6) f. 32—60.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 33^a:

الجزء الثالث من كتاب تفسير الغريب
من كتاب الله

من كلام المهدي لدين الله الحسين
ابن الامام المنصور بالله القاسم بن علي

Anfang f. 32^b: غريب سورة الاعراف بسم الله
الرحمن الرحيم رب يسر، تاويل قول سيدنا ومولانا
الجليل فلا يكن في صدرك حرج منه اي لا يكن
في صدرك ضيق منه واصبر عليه وعلى حفظه ومعنى
قوله بيانا او هم قائلون اي ليلا وهم بايتون الخ

3. Heft eines Werkes über die Erklärung
auffälliger Qorān-Ausdrücke, von Elhosein
ben elqāsim ben 'alī *elmehdi* lidīn allāh
†^{404/1018}. Dasselbe beginnt hier mit Sura 7;
f. 38^b 6.; 44^a 5.; 47^b 4.; 52^a 3.; 55^a 2.

Schluss der 2. Sura f. 60^a: قوله عز وجل
رينا لا تواخذنا ان نسينا او اخطانا الي آخر السورة
مولانا عز وجل لا تواخذ احدا بالنسيان ولا تحمل
احدا ما لا يطيق . . . اللهم انك تعلم بكثرة خطاى
وتقصيرى . . . فانصرنا على القوم الظالمين واكشف
امري وامرهم بجميع العالمين وصلى الله على محمد
. . . والحمد لله رب العالمين الخ

Abschrift im J. 998 Ġomāda II (1585).

(Zu No. 796.)

10239.

1) Glas. 181, 1, f. 1—31.

141 Bl. 4°, 22 Z. (22^{1/2} × 16; 15 × 9^{1/2}cm). — Zu-
stand: lose Blätter und Lagen. — Papier: gelb, glatt,
etark. — Einband: schadhafter Lederdeckel. — Titel
und Verfasser f. 1^a:

حاشية السيد العلامة الحسن بن أحمد
الجلال على الكشاف

Ueber den Titel s. bei Glas. 181, 2.

Anfang f. 1^b: حامدا من طهر قلب محمد بقاء
العناية فانقاه . . . وبعد فان الولد نجم الال محمد بن
الحسن الجلال لما توجه لسماع انكشاف على الخ

Glossen mit قوله zum Qorān-Commentar
des Ezzamaḥsari, unter Benutzung der Glossen

(des Commentars) des *Ettaftāzāni sa'd eddin* (No. 793) verfasst von *Elḥasan ben alḥmed eljemeni ibn eljelāl* † 1079/1668 zur Belehrung für seinen Sohn Mohammed. Sie beginnen:

شرح الخطبة، قوله الذي انزل القرآن، ترتيب f.1^b
الحمد على صفة الانزال مشعر بعليتها له الخ
سورة الفاتحة، قوله فلو لا انها من القرآن لما f.3^a
اكتبتوها قد قيل ان هذا دليل قاطع الخ

Geht hier bis Sura 2, 192 und bricht ab mit den Worten f. 31^b: وهو دم جنانية لا خفا في أن الجنانية في منع الافاقى . . . فقد نقص احرام الحج بعدم كونه من ميقاته وأما

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Bisweilen Randglossen. — Abschrift o. 1100/1688.

2) Glas. 181, 2, f. 32—76.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Ein Stück desselben Werkes. Titel und Verfasser f. 32^a:

منح اللطاف تليق حاشية السعد على
الكشاف للسيد العلامة الجلال

سورة يونس، بسم الله الرحمن الرحيم f. 32^b
الرحيم، قوله وتنبية يريد أن المراد بالشفة التنبية على التوحيد ولهذا فسر ما في الصدور بالعقائد الفاسدة الخ

Die Glossen behandeln hier Sura 10—21 Anfang und brechen f. 76^a oben auf der Seite mit den Worten ab: كان ذلك على شبه التشاور أي كان منهم على شبه التشاور والحال انما تشاوروا به يرفع الي رسول الله

Ob der Verfasser überhaupt nicht weiter gekommen ist, weiss ich nicht. Nach f. 71 ist eine Lücke.

(Zu No. 902.) 10240. Lbg. 717.

2) f. 155—158.

4°, 19 Z. (24 × 17; 17 × 9^{1/2}cm). — Zustand: stark fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark.

Ein Stück desselben Werkes. Titel fehlt, steht aber f. 155^a zur Seite am Rande (ارشاد العقل السليم الخ). Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Es liegt hier das Ende der Vorrede vor (von den Worten *وجمع العوارض والعلائق وهجوم الصوارف والعوائق*) und die Erklärung der 1. Sura bis zu den Worten: *التي هي افعال دون المبادي التي هي انفعالات والاول*

Schrift: klein, gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift o. 1100/1688.

(Zu No. 907.) 10241. Glas. 238.

2) f. 6—61.

4°, 34—39 Z. (28 × 20; 18—19 × 14—15^{cm}). — Zustand etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser شرح النجري لآيات الاحكام وهي خمس مائة f. 8^a:

Der Verf. heisst *بن محمد بن عبد الله [وعلى] بن محمد بن أبي القاسم النجري فخر الدين* 877/1472 (cf. Glas. 151) und vor 866/1462 (cf. Glas. 31, f. 112, Z. 1).

Schrift: jemenisch, meistens gross, kräftig, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Grundtext roth. Ueberschriften schwarz, hervorstechend gross. Collationirt. F. 58 und 59 in kleinerem Format. — Abschrift im J. 893 Raḡab (1488) in Qan'a.

F. 8^a enthält einige auf Metrik bezügliche Bemerkungen.

10242.

1) (Zu No. 909.) Ein grösseres Stück aus *تفسير القرآن* (Stern No. 1393).

2) (Zu No. 976.) Erklärung von Sura 93, in Lbg. 252, f. 53^a (No. 715).

3) (Zu No. 1009.) Glas. 234, 5, f. 128—130^a. Format etc. und Schrift wie bei 3. — Titel-überschrift:

المسائل المستخرجت من قوله عز وجل عالم الغيب فلا يظهر على غيبه احدا . . . عددا

Verfasser fehlt.

Betrachtungen über Sura 72, 26—28.

Anfang: قوله عز وجل عالم الغيب . . . عددا
فيها مسائل المستقلة الاولى المصدر المضاف مختلف في عمومه
والتمثيل لتأويل جميع هذه الأدلة
من اللجاج نعوذ بالله منه، تم

4) (Zu No. 1013.) Sura 21, 87 in Glas. 239, f. 33^b. 34. — Sura 22, 51 in Glas. 140, f. 113.

(Zu No. 1030.) 10243. Glas. 238.6) f. 62^b. 67—69.

Format etc. und Schrift (aber kleiner; $24 \times 16\frac{1}{2}^{\text{cm}}$) wie bei 2). — Titel fehlt; er ist etwa:

قصص الانبياء

Eine kurze Prophetengeschichte, hauptsächlich nach den Erzählungen des وهب بن منبه und zusammengestellt. Zuerst etwas über die Schöpfung der Engel und Ginnen und der Erde, dann speciell die Propheten, von Adam an (آدم بقى طينته اربعين سنة الخ) bis auf زكرياء ومريم ويحيى وعيسى. Das Weitere fehlt.

F. 62^a enthält kurze Angaben über die (zeititischen) Imāme bis c. $\frac{600}{1203}$, dann aber mit einigen Nachträgen.

F. 70 steht der Schluss eines ausführlichen Buches (د الرضاغ) eines juristischen zeititischen Werkes.

(Zu No. 1030.) 10244. Mf. 1300.6) f. 72^b—108.

4^b, 9 Z. ($28\frac{1}{2} \times 20$; $18\frac{1}{2} \times 12\frac{1}{2}$ — 13^{cm}). — Zustand: ziemlich unsauber und in der oberen Hälfte stark wasserfleckig. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Titel fehlt; nach der Unterschrift:

قصة اهل الكهف

Anfang: روي الامام مفتي الشرق والغرب محيى السنة والشريعة ابو محمد الحسين البغوي في تفسيره في قصة اهل الكهف قال الله تعالى ان اوي الفتية الي الكهف قال محمد بن اسحق مرج اهل الانجيل وعظمت فيهم الخطايا الخ

Geschichte der Siebeuschläfer.

Schluss f. 108^a: وتغير الوانهم وهم في متنوع ينالهم برن الربيع ونسيمها ويرفع عنهم كربة الغار وغوموم وهذا ما وقع من الاخبار الصادقة في قصة اهل الكهف على النمام . . . والحمد لله الخ

Schrift: jemenisch, gross, gut, kräftig, vocalisirt. — Abschrift c. $\frac{920}{1614}$ (nach f. 110^a gelesen im J. $\frac{960}{1543}$).

F. 108^b u. 109 eine Qaṣīde auf Mohammed, anfangend (Tawil): هنيئًا لكم زرتم لذي العرش كعبه مباركة طابت وطاب ظلالها

(Zu No. 1030.) 10245.

Die Geschichte der Propheten wird in Pet. 183, f. 7^b—109^a u. 133—157 behandelt. — Ueber die Lebensdauer der einzelnen Propheten, in einem Regez-Gedicht von Ibn 'arabāh, Lbg. 941, 4, f. 38 (s. No. 2531). — Ueber Verwendung der Prophetennamen, We. 355, f. 176^a. — Von der Gottähnlichkeit Adams, We. 1796, 18, f. 145^b. Woher die einzelnen Theile Adams genommen seien und welche Eigenschaften sie besitzen, We. 1773, 14, f. 157^a. Bemerkungen über seine Länge, Lbg. 790, 3, f. 293^b. — Ueber Dū'lqarnein, Ismā'il, Ishāq, Loth, Josef, Pm. 75, f. 103—107: — Geschichte des Šo'eib, Pm. 75, f. 151^b Rand. — Notiz über Elias, Mo. 35, 1, f. 158^b. 159^a. — Ueber die 10 Worte, welche Abraham sprach, als er ins Feuer geworfen werden sollte, Spr. 869, 1, f. 27^b. Warum er seine Frau für seine Schwester ausgegeben habe, Pm. 407, 29, f. 171^b; von ihm und dem Brunnen Zemzem, Spr. 461, f. 223^a. — Dass Ismā'il Sura 19, 55, nicht Abrahams Sohn, sondern der des Hizqil (Ezechiel) gewesen sei, Pm. 541, 4, f. 104^a. — Anfang der Geschichte Josefs, Spr. 1050, 2, f. 113^b Rand und 114 und Innenseite des Hinterdeckels. — Von Moses und dem Untergange Pharaos, Pm. 75, f. 82^b; etwas aus seiner Unterredung mit Gott, Spr. 1245, 2, f. 67^a. Mq. 124, f. 4—6. Eine erbauliche Geschichte, die ihm passirt, We. 1797, 4, f. 53^b. Geschichten von Jesus und Moses, Pm. 75, f. 14^b—17^a. — Von den 12 Edelsteinen, welche Aron trug, Mf. 119, f. 1^a. — Ueber Elhidr, Pet. 94, 1, f. 1. Spr. 490, f. 207—209^a. Pm. 579, f. 177 u. 43, f. 186^b—200; über ihn und Moses Pm. 585, f. 30^a; über ihn und Dū'lqarnein We. 388, f. 85^b ff. Ueber letzteren, Pm. 222, f. 167^b Rand. — Von Salomo handelt Pm. 75, f. 79 u. 238—248^a Rand; von ihm und Bilqis, Pm. 585, f. 46^a; 75, f. 147^a Rand ff.; von Bilqis, Pm. 482, f. 102^b; von Salomo, Bilqis und dem Wiedehopf,

Pm. 75, f. 241^b—248^a; 585, f. 117^b; Geschichte Salomos und der Ameise, Pm. 585, f. 187^a (vgl. auch We. 694, f. 43^b und 733, f. 48). Von seinem Thron und Polster, Pm. 75, f. 239^a und Mf. 80, f. 66^b. 67. — Von Jonas, Pm. 585, f. 188^a. — Geschichte Hiobs, We. 426, 4, f. 88^b. — Von Daniel, Pm. 76, f. 54^b—55^b. — Von den Siebenschläfern, We. 1836, f. 61^b. Pm. 75, f. 182^a Rand. Ihre Geschichte We. 1609, f. 19^b. Pm. 299, f. 23^b—27^b. Ihre Namen Mf. 382, f. 6. 7. Mo. 5, f. 65^a. Pm. 654, f. 315^a. Pet. 511, f. 26^a; abergläubische Verwendung derselben, Pet. 610, f. 50^b.

Die Prophetengeschichten werden auch behandelt von:

- 1) سهل بن عبد الله التستري † 288/896.
- 2) محمد بن عبد الملك المستبكي الحاراني † 420/1029.
- 3) زهير بن الحسن بن علي السرخسي ابو نصر † 464/1062, u. d. T. الانبياء عن الانبياء
- 4) احمد بن الحسين البيهقي ابو بكر † 458/1066, u. d. T. ما ورد في حياة الانبياء بعد وفاتهم
- 5) الباب في قصص الانبياء. † 597/1201, u. d. T. ابن الجوزي
- 6) بدر الدين ابن جماعة † 783/1338, u. d. T. المقتض في فوائد تكرير القصص
- 7) جلال الدين السيوطي † 911/1506, u. d. T. انباء الانبياء عن تفسيره للاخبار and تنزيه الانبياء عن تفسيره للاخبار
- 8) محمد بن عبد العزيز بن عمر المكي جدار الله ابن فهد † 964/1647, u. d. T. بلوغ الارب بمعرفة الانبياء من العرب
- 9) محمد بن بسطام الخوشابي النوانى افندي † 1096/1686.
- 10) محمد بن اسحق بن يسار المطلبى
- 11) اسحق بن بشر البخاري ابو حذيفة
- 12) نزهة الناظرين في الاخبار والآثار المروية عن الانبياء والصالحين

(Zu No. 1031.) 10246. Ham. 380.

571 Bl. Folio, 10 Z. (31 × 17^{1/4}; 19 × 10^{cm}). — Zustand: gut, aber der Rand zum Theil etwas ausgebessert. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe und Goldverzierung. — Titel fehlt.

Es ist der Qoräntext (vollständig) mit Persischer Interlinear-Uebersetzung.

Auf f. 1^a u. 568 Traditionen über den Werth der 2 ersten und 4 letzten Suren. — F. 570 u. 571^a einige Gebete bei Beendigung der Qoränlesung.

Schrift: gross, gut, gleichmässig, vocalisirt. Der Text in breiten Gold- (auch rothen u. blauen) Linien eingeschlossen; eine zweite Einrahmung nicht weit vom Rande: innerhalb derselben oft Persische Glossen. Die einzelnen Zeilen durch Striche abgetheilt. Die Ueberschriften roth. Am Rande die Eintheilung des Textes (in عشر (= ع), حزب, جزء) angemerkt. F. 1^b. 2^a u. 567^b u. 569^a am Rande hübsch verziert. — Abschrift im J. 1194 Rabi' I (1780) (f. 569^b).

Die Persische Uebersetzung ist in kleiner Ta'liqhschrift; sie ist kurz, weicht von Mf. 1281. 1282 ab, besonders aber von Ham. 379.

(Zu No. 1031.) 10247. Ham. 379.

361 Bl. Folio, 11 Z. (42^{3/4} × 22; 80 × 18^{1/2}cm). — Zustand: gut, aber der obere Rand etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: rother Lederband mit verziertem Rücken. — Titel fehlt.

Es ist der Qoräntext (vollständig) mit Persischer Interlinear-Uebersetzung. (Die Gebete am Schlusse fehlen hier.)

Schrift: gross, gefällig, schön, vocalisirt, gleichmässig. Der Text in breiter Goldlinie eingefasst; eine schmälere läuft am Rande entlang. Mit Gold-Frontispice und Goldschnitt. Die Ueberschriften roth. Die Uebersetzung in rothem kleinen Ta'liq. Der Suren-Titel steht in rother Schrift oben am Rande jedes Blattes. Die Eintheilung kurz am Rande bemerkt. — Abschrift um 1200/1786.

Die Uebersetzung weicht von Mf. 1281. 1282 und von Ham. 380 ab und ist wortreicher, oft umschreibend.

3) Zum 3. Buch (Tradition).

10248.

1) (Zu No. 1145.)

Andere Commentare zu muṣṣa sind von:

- 1) محمد بن احمد بن علي بن احمد الغساني ابن عمر † 659/1261, u. d. T. نهج السالك للتفقه في مذهب مالك
- 2) محمد بن يحيى بن عمر بن يونس القرافي † 1008/1699.

2) (Zu No. 1205.)

Lbg. 295, f. 317^a enthält ein Stück aus demselben Commentar (فتح الباري).

(Zu No. 1236.) 10249. We. 1707.

9) f. 60—62.

8°, c. 17 Z. (18 × 13^{1/2}; 14 × 11^{cm}). — Zustand: fleckig und unsauber. Bl. 60 am Text arg beschädigt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfaasser f. 60^a: كتاب في بيان ما يحتاج اليه من شرح صحيح مسلم

لمحبي الدين النووي

Der Titel von späterer Hand ist nicht ganz richtig.

Anfang: [هذا منقول من شرح صحيح مسلم] للشيخ محبي الدين النووي رة [فصل في ضبط] جملة من الاسماء المتكررة في صحيح البخاري ومسلم،
(Das Eingeklammerte ist von mir ergänzt.)

Zusammenstellung von Personennamen, die in den Traditionswerken des Elboḥārī und Muslim öfters vorkommen und verschieden punktirt und vocalisirt werden können.

Dies Stück beginnt mit أبى und hört f. 62^b auf mit الهمداني. Es ist entnommen demselben Werke (د المنهاج الخ) des Ennawawī = Spr. 505, 17^a—18^a. —

Auch f. 62^b—79 enthält Stellen aus demselben Commentar. Zuerst f. 62^b مسألة انقدر 63^b; الامر بالمعروف والنهي عن المنكر 66^b; الكباثر واكبرها 67^b; بيان ان الدين النصيحة 79^a; باب الدليل على ان المسلم لا ينجس 79^b; باب نوم المجلس لا ينقص الوضوء 79^b. In diesem Abschnitt, dessen Ende = Spr. 507, f. 226^a, 17 ist, hört das Vorhandene auf. — F. 80 leer.

Schrift: ziemlich gross, geläufige Gelehrtenhand, vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift c. 900/1494.

(Zu No. 1271.) -10250.1) Min. 187, 35, f. 487^b Mitte.

Format etc. und Schrift wie bei 34. — Titelüberschrift:

كتاب الشهاب في الوصايا والآداب والمواعظ والامثال
Verfaasser: أبو عبد الله محمد بن سلامة القضاعي

Von diesem Werke sind hier nur 2^{1/2} Zeilen des Anfanges des Arabischen Textes erhalten; er ist so wie bei No. 1271 angegeben ist. — Voraufgeschickt sind die Namen einiger Männer, die das Werk gehört haben; der späteste darunter

ist اسامة بن عبد الوارث بن محمد الاسدي الابيري im J. 551/1156. Die Riwaġe des Werkes ist von أبو عبد الله محمد بن أبي نصر بن عبد الله الحميدي der es beim Verfaasser gehört hat.

2) Min. 187, 83, f. 785^b unten bis 786^a.

Format (27 Z.) etc. und Schrift wie bei 60. — Titelüberschrift: كتاب شرح الشهاب. Verfaasser:

أبو القاسم بن ابراهيم الوراق البابي

Anfang: أما بعد حمد الله على نعمه المتظاهرة وصلواته . . . فاني لما رايت متعلمي زماننا مولعين بكتاب الشهاب وتعلمه الخ

Commentar zu demselben Werke. Es ist hier davon nur der Anfang vorhanden. Er beginnt zu Kap. 1 so: قوله عم الأعمال بالنيات اعلم وفقك الله لتعلم: وجعلك من اهله ان هذا الحديث اصل من اصول الدين او امرأة يتزوجها: فهجرته الي ما هجر اليه قوله عم المستشار مؤتمن,
Abachrift vom J. 1027 Ramaḍān (1618).

(Zu No. 1341.)

10251.

Mq. 180^b, f. 82—84. Ein Bruchstück, wie es scheint, demselben Werk (رياض الصالحين) entnommen. Vergl. Pet. 289, f. 129^b u. 138^b.

Eben daher scheint f. 85—88 zu sein.

(Zu No. 1426.)

10252. Lbg. 332.

1) f. 1—2^a.

56 Bl. 8°, 20 Z. (16^{1/2} × 11; 11^{1/2} × 6^{3/4}^{cm}). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verfaasser in der Unterschrift.

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. — Abschrift nm 1178/1764 (nach f. 55^a).

(Zu No. 1436.)

10253. Lbg. 91.

8 Bl. 4°, 20—25 Z. (23 × 15^{1/2}; 17—18 × 8^{1/2}—12^{cm}). Zustand: zieml. gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titelüberschrift f. 2^a:

الامالي الشيخوخونية لمليها محمد مرتضى الحسيني
Derselbe heisst ausführlicher:

محمد مرتضى بن محمد بن محمد الربيدي
أبو الفيض

Diese Dictate des Mohammed ben mohammed ben mohammed ben 'abd er-razzāq elhoseini ezzebidī abū 'lfeid *murteḍā*, geb. 1146/1792, † 1205/1791, heissen so, weil sie in der Moschee جامع شيبخو vorgetragen sind. Es sind meistens weithinaufreichende Traditionen, zum Theil aber auch Gedichtstücke, mit Angabe der Ueberlieferer; im Ganzen 18; sie gehören den Jahren 1189/1776 und 1190/1776 an. Der dieselben herausgebende Zuhörer ist

عثمان بن سالم الورداني أبو الاخلاص

(vergl. No. 276). Das erste Dictat handelt über Schönheit des Haares und dass Mohammed und andere und 6 'abbāsische Halifen es bis zum Ohrläppchen hängend (جمعة الي شحمة اذنية) getragen hätten.

F. 2^b kommen einige Verse von الزمخشري vor.

Das letzte Dictat betrifft die Tradition: ان ربنا يحب من عبده اذا قال اغفر لي ذنوبي قال علم عبدي انه لا يغفر الذنوب غيري

Schrift: klein, gewandt, deutlich, vocallos. — Autograph um 1190/1776.

10254.

1) Zu No. 1550.

Glas. 151, f. 199^b. 200. 40 kurze Traditionen, betitelt سلسلة الابريز الخ (s. No. 4912*).

2) Zu No. 1601.

Ein halbes Dutzend Traditionen in Lbg. 911, f. 58. — Ueber die Tradition, dass die Weiber wenig Verstand und Religion besitzen, von Ibn Hōmeid, in Glas. 2, 4, f. 187^b.

4) Zum 4. Buch (Dogmatik).

10255.

Zu No. 1745 ff. تجريد العقائد

Mq. 120, 2, f. 3.—12. Stück Commentar.
— , 67, f. 221—224. Desgl.

(Zu No. 1766.) 10256. Glas. 240.

57 Bl. 8vo, 21 Z. (20 × 13; 14 × 8^{om}). — Zustand: nicht recht sauber; Anfangs am Rande ausgebessert; fast

loss im Einband. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Lederdeckel. — Titel und Verfasser f. 1^a:

حاشية على الشرح الجديد على التجريد
للامام محمد بن حسين الشهير بفاخر الدين
الحسيني

Anfang f. 1^b: الحمد لله الغفور الرحيم والصلوة . . . وبعد فيقول محمد . . . الحسيني ان هذه تعليقات متعلقة بالمقصد الاقصى والمطلب الاسنى من الشرح الجديد . . . قد حقت فيها الكلام . . . على اكمل وجه وابدع نظام الخ

Glosse mit قال und اقول zu dem Commentar des تجريد العقائد zu dem قوشجى (s. No. 1757 u. 1745); dieselbe ist von Mohammed ben Hōsein elhoseini fahir eddin im J. 1080/1621 verfasst und gewidmet dem ابو المظفر شاه طهماسب بن شاه اسمعيل الموسوي بهادر خان.

Dieselbe behandelt nur das مقصد 3. und beginnt f. 1^b Mitte: قَال المص "طاب ثراه" المقصد الثالث في اثبات الصانع الخ اقول ان اثبات الصانع التي ان المستئلة هي ان الصانع موجود الخ وقال ومنها ان مقدمات الله الخ: 57^a اقول انت خبير بانه لا سبيل للخلق الي ضبط قدر . . . لاستحالة تحقق غير المتناهي . . . ما هو الاصل ممنوع كما لا يخفى والله الموفق.

Schrift: kleine Türkische Cursivschrift, fein und gedrängt, schwierig, vocallos, oft auch ohne Punkte. — Abschrift c. 1150/1737.

10257.

1) Zu No. 1772 ff. طوابع الانوار

Mq. 120, 16, f. 63. Comment. zu Buch I, 2. Kap.
— , 19, f. 66.—72. Commentar.
— , 30, f. 127. Glosse.
— , 66, f. 220. Glosse.

2) Zu No. 1800 ff. المواظف

Mq. 120, 18, f. 42—51. Glosse, Bruchstück.
— , 24, f. 100—105. Glosse, Bruchstück.

3) Zu No. 1843.

Glas. 231, f. 261^a. Dass das الاجتهاد dem Imām entbehrlich sei.

(Zu No. 1846.) 10258. Sach. 112.3) f. 26^b—71^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1), ohne Texteinrahmung.

Dasselbe Werk wie No. 1846. Titelüberschrift: كتاب متبرية. Verfasser fehlt. Schluss wie in No. 1846 (mit der Abweichung: ولم ينقل شيء في ذلك من الصحابة الخ)

F. 71^b. 72 ein Stück, über den Vorzug des Gebets: روي عن حفص بن محمد عن ابيه وعن جده قال قال رسول الله صتم الصلوة مرضاة الرب وحب الملائكة وسنة الانبياء الخ — Bricht unvollständig ab.

(Zu No. 1882.) 10259. We. 1616.5) f. 72^b—76.

Format etc. und Schrift wie bei 4).

Dasselbe Werk (مسائل ابي حازم) Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلي الله ... حدثنا احمد بن يعقوب حدثنا عاصم عن ابي حازم المدني رحه قال بينما انا ساير في بعض الايام علي ساحل البحر الخ

Diese Fragen und Antworten kann man nennen عقيدة ابي حازم.

Schluss f. 76^b: وهذا ما كان من قصتي فينبغي للمومن ان يعمل بجميع ذلك كله ولا يجهله وان العلم يتركو مع العمل به واساسه التقوي والله المعين وهو حسينا ونعم الوكيل وصلي الله الخ

S. auch Lbg. 580, f. 43^b—45^b (in No. 2184).

Von derselben Hand geschrieben folgen f. 77 bis 91^a und 94^a—95^a eine Menge Geheimmittel. So zuerst f. 77^a 7 نشرة (Talismane) für die 7 Wochentage, dem شمس المعارف ك entnommen; dann f. 79 ff. allerlei Mittel gegen Körperleiden, und Zaubersprüche, auch ein Gebet um Wohlergehen (f. 80^b—81^b. Anfang: اللهم انت ولتي كل نعمة وانت مجزل كل فضل اللهم اوسع لنا (الرزق بفصلك الخ); 79^b eine Tabelle über die 3 Unglückstage in jedem Monat; 85^b ff. Recepte zu Augensalben etc.

(Zu No. 1889.) 10260. Ham. 376.

35 Bl. 8vo, 14 (12) Z. (15 × 9^{1/2}; 9 × 4^{1/2} (10 bis 11 × 5^{1/2}cm). — Zustand: nicht ganz sauber, am Ende fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederband.

Dasselbe Werk wie No. 1889. Titel f. 1^a von späterer Hand: كتاب ارشاد. Verfasser fehlt.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, vocallos. Der Text in rothen Strichen. Bl. 1. 2. 9. 10 ähnlich ergänzt. — Abschrift um 1160/1737.

(Zu No. 1923.) 10261.1) Lbg. 471, 45, f. 185^b—191.

8vo, 11 Z. (18^{2/3} × 12; 12^{1/2} × 7^{1/2}cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt.

Dasselbe Werk wie No. 1923. Titel und Verfasser steht im Anfang (الفقه الاكبر).

Schrift: Türkische Hand, ziemlich grosse, gefällig, vocallos. Text und Rand von rothen Linien eingefasst. — Abschrift c. 1100/1688.

46, f. 192—233. Türkisch.

2) Lbg. 471, 41, f. 146^a.

8vo, 12 Z. (19 × 12^{1/2}; 11 × 6^{1/2}cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser fehlt. Bloss der Anfang vorhanden (= Lbg. 471, 45, f. 185^b, 1—10.

Schrift: Türkische Hand, grosse, gewandt, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688. — F. 146^b—148^a leer.

10262.

1) Zu No. 1937.

Glas. 56, f. 32. Glaubensbekenntniss des الهادي الي الحق يحيى بن الحسين ^{298/911}.

2) Zu No. 1951, 1.

We. 1807, 10, f. 146^b—149^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 9.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift: هذه رسالة في الوعظ ذكر ما يجب اعتقاده كتب بها الشيخ الامام حجة الاسلام ابو حامد محمد بن محمد الغزالي الي الشيخ الزاهد ابي الشيخ (الفتح 1) احمد بن سلامة الديلمي (الدميمي 1) الموصلي رأ

F. 149^b. 150^a handelt vom Ruf zum Gebet (الادان) und vom Gebet als Weg zu Gott in verschiedenen Stufen. Anfang: شرح الادان في الاوقات الخمسة وجعله كلمات خمسة على عدد الصلوات الخمسة شفعا شفعا كما شرعت الصلوة شفعا الخ

Dies Stück ist, nach der Unterschrift, entlehnt dem Buche des محمود ابن الشيخ فخر الدين

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, vocallos. — Abschrift c. 1700.

(Zu No. 1955.) **10263.** Glas. 197.

3) f. 31—93.

8vo, 15 Z. (18 × 13; 10^{3/4} × 8^{1/2}cm). — Zustand: lose Blätter u. Lagen, etwas unsauber, auch wurmstichig; der Rand öfters abgegriffen. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt.

Dasselbe Werk mit dem Commentar (شرح العقائد النسفية للتفتازانى). Titel u. Verf. fehlt. Anfang fehlt. Das hier Vorhandene beginnt f. 31^a, 2: اعلم ان الاحكام الشرعية منها ما يتعلق بكيفية العمل الخ

Schrift: Persischer Zng, klein, fein, gefällig, vocallos. Am Rande und zwischen den Zeilen viele Glossen. — Abschrift im J. 855/1461 von طاهر بن عبد الغنى.

Lücken (ausser dem Anfang) nach f. 36. 50. 58. 66. 73. 80.

(Zu No. 1965.) **10264.** Glas. 143.

160 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 13^{1/4}; 12 × 8^{1/2}cm). — Zustand: lose Blätter und Lagen. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: zwei Hälften eines brannen Deckels. — Titel und Verfasser f. 1^a:

حاشية شرح العقائد للشيخ شمس الدين
الحجندى المدنى

Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي تنزه في كماله . . . وبعد فالحمد من هذه عن التشبيه والتمثيل . . . ويريد فالحمد من هذه الورقات جمع حواشى وجدت متفرقة في نسخة . . . شمس الدين محمد بن جلال بن طاهر بن جلال الدين الحجندى . . . وهي شرح عقيدة النسفي للامام . . . سعد الدين التفتازانى الخ

Glossen des Mohammed ben geläl ben tahir ben geläl eddin *elhogondi*, wol um

850/1446, zu demselben Commentar des Sa'd eddin ettaftāzāni. Dieselben sind, theils wörtlich, theils dem Inhalt nach, den Commentaren zu verschiedenen Werken wie الطواع, الارشاد, المسابرة, التمهيد, العمدة, المقاصد, المنقذ, الموافق, entlehnt und mit قوله eingeführt.

Sie beginnen f. 2^a: قوله بجلال ذاته، الجلال يطلق . . . قوله . . . على الصفات السلبية كقولنا ليس جسم . . . قوله بساطع حجاجه، الصمير، يجتمل العود على النبي صم أو الله وهو الاظهر الخ

Schluss f. 160^a: قوله ولا خفا ان هذه المسئلة: ظنية يكتفى فيها بالادلة الظنية، هذا جواب سؤال وهو ان العلم المخصوص . . . فقال ولا خفا الي آخرة والله تعالي الموفق

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, vocallos; das Stichwort قوله roth. Lücken nach f. 49. 57. 137. 157. — Abschrift im J. 889 Gomāda I (1484). — Nicht bei HKh.

Zu No. 2070. Lbg. 1012, f. 1^a. Ein Glaubensbekenntniss in Versen (No. 3284, 1).

(Vor No. 2072.) **10265.** Glas. 116.

1) f. 1—4^b.

82 Bl. 4vo, 24—25 Z. (24^{1/2} × 17; 17^{1/2} × 12^{1/2}cm). — Zustand: fleckig; am Rande ausgebessert. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt. Verf. fehlt; wahrscheinlich:

زيد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب
الامام الشهيد

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: والملئكة والسنن والكتاب وانا مستكمل الايمان بالقول والصفة والايمان حقيقته العمل الخ

Diese Schrift, wahrscheinlich von Zeid ben 'ali ben elhosein † 121/739 verfasst, richtet sich, unter häufiger Berufung auf Qorānstellen, gegen Ungläubige und Heuchler.

Schluss f. 4^b: قال الله تبارك وتعالى ويوم تقوم الساعة ادخلوا ال فرعون اشد العذاب، تم الكتاب

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 850/1446. — Collationirt.

(Vor No. 2072.) 10266. Glas. 111.

12) f. 99—101^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

«التحذير للعلماء والجهال والردّ عليّ الزينبي
وغيره من الضلال الكفرة الفجرة الاوباش الانذال
من كلام المهدي لدين الله الحسين بن
القاسم بن علي

Anfang f. 99^b: الحمد لله الذي هدانا اليه
الرشاد . . . وبعد فان الله لما خصنا بنفسه ومعرفة
عجائب حكمته

Vermahnung an die Verständigen, sich nicht
an das ketzerische Gerede des عقيب بن يوسف
und Genossen zu kehren, dass ihre (der Zei-
diten) Kenntniss von Gott zurückstehe hinter
der der früheren Imāme. Verfasst von *Elmehdī*
tidin allāh elhosein ben elqāsīm ben 'alī
† 404/1018.

Schluss: والسلام ورحمة الله عليكم ايها السادة
الملائكة المقربون وعلى سيدنا . . . وعلى جميع اوليائه
الله المومنين ولا قوة الا بالله رب العرش العظيم

(Vor No. 2072.) 10267. Glas. 111.

9) f. 86—89^a.Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel-
überschrift:

«الردّ على اهل التقليد والنفاق مما اجاب به
المهدي لدين الله الحسين بن القاسم
ابن علي

Anfang f. 86^b: سألت يا اخي . . . عن مسألة . . . فقلت ما الدليل على فساد
التقليد الخ

Zeititische Erörterung desselben Ver-
fassers über التقليد — das unselbständige An-
nehmen von Meinungen, ohne eigenes Prüfen —
und damit verbundene Abwege und Ungläubig-
keit (vgl. No. 1843).

Schluss: ولهم اسوة بمن مضا من اشكالهم
واشبهاهم من الزنادقة وامثالهم

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

(Vor No. 2072.) 10268. Glas. 111.

10) f. 89^a—94.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

كتاب الردّ على من انكر الوحي بعد خاتم
النبيين من الجهلة الشاكين في لطف رب العالمين
لعباد المومنين، من كلام المهدي لدين الله
الحسين بن القاسم بن علي

Anfang f. 89^b: الحمد لله الذي جاد علينا
بانواع جلايل الهدى وعصمنا بذلك من الحيرة والردا الخ

Zeititische Schrift desselben Verf. darüber,
dass die Offenbarung auch nach Mohammed
noch stattfindet, besonders in Traumgesichten.

Schluss f. 94^b: وأنا في البعد من الله كمثل
وكفى لاعداء الله بمناقشة الحساب والله الحاكم في جميع
الاسباب وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10269. Glas. 111.

17) f. 132^a—134.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

«موعظة المهدي لدين الله الحسين بن
القاسم بن علي

Anfang f. 132^b: الحمد لله الذي فطر العقول
علي قبول الحق . . . وبعد ايها الاخوة . . . فان الله
سبحانه لو علم انكم تقومون بهداية انفسهم الخ

Zeititische Schrift desselben Verfassers:
kurze Vermahnung, nicht dem eigenen Dünkel
zu folgen, sondern der Leitung Gottes.

Schluss: والسلام على من اتبع الهدا ويجنب
عواقب الردا وعرف نفسه حق معرفتها واتبع سبيل
نجاتها وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10270. Lbg. 435.

3) f. 17—23.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 16^b unten:

كتاب الردّ على الملاحدين وغيرهم من فرق الصالين
Verfasser:

المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang f. 17^a: الحمد لله الواحد القديم الذي
لا نهاية لقدمه . . . وبعد فاني لما اطلعت على كثير
من اقويل الملاحدين الخ

74

Zeiditische Schrift. Derselbe Verfasser polemisiert gegen die ketzerischen Sekten.

- 17^a باب الرد على الدهرية
 17^b باب الرد على اصحاب الكهون
 18^a باب الرد على اهل الاتحاد في التولد
 18^b باب الرد على اصحاب الطبائع
 18^b باب الرد على عبدة النجوم
 20^a باب الرد على المتجاهلة
 20^b باب الرد على من تحدد النبوة
 20^b باب التوحيد ونفى التشبيه
 u. s. w.

Zuletzt f. 23^a: باب الرد على الامامية في صفة الامام:

Schluss f. 23^b: وما تدري نفس باي ارض
 تموت، والحمد لله الخ

(Vor No. 2072.) 10271. Lbg. 435.

2) f. 7—16.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

F. 7—10 ist Bruchstück aus einem zeiditischen Werke, in welchem Qoränstellen erklärt werden. Die Wendung ist in der Regel: محمد بن يحيى، وسالتم عن قول الله تعالى، unter Berufung auf للحق، ابن الهادي للحق، Auskunft giebt.

F. 11—16 ist der 1. Theil des zeiditischen Werkes: "التوحيد والنهائي والتحديد" des المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي العيباني

Die Anzahl seiner Schriften beläuft sich auf 73.

Anfang: الحمد لله الواحد الذي لا يوصف
 بالتعدد العظيم الذي جل عن التحديد الخ

Zeiditische Schrift. Derselbe Verfasser (Elmehdi lidin alläh) handelt von Erkenntniss Gottes und polemisiert gegen verschiedene Sekten.

باب الدلالة على معرفة الله والرد على الملحدتين
 الكفرة المجاحدين

11^b باب الدلالة على حدث الحيوانات ونهايتها

11^b باب الرد على الجهورية

12^a باب الرد على القضاية والدليل على حدث
 القضا وتناهيه

13^b باب الصفات القديمة التي هي لله عز وجل

Der 2. Theil dieser Schrift beginnt f. 15^a und behandelt die Fragen des für Gott Unmöglichen (مسائل المحال).

Schluss f. 16^b: لان المعنى هو الفاعل والمفعول هو المفعول والفعل هو الثالث المفعول المتوسط بين القابل والمقبول وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10272. Glas. 111.

14) f. 105—108^a.

Titel und Verfasser:

كتاب بناء الحكمة للامام المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang f. 105^b: الحمد لله الذي هدانا الي
 الرشاد . . . وبعد اصلحك الله . . . فان من دخل في سبب ولم يكن عرف اصله الخ

Zeiditische Abhandlung desselben Verfassers über Gottes Weisheit; sie beruht auf Gerechtigkeit und Gutesthun, so auch Gottes Wort, und die anders thun und glauben, sind Ketzer. — Schluss: لا ينكر ذلك ابدا عاقل ولا يخالف ما ذكرنا منه الا كهام جاهل، وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10273. Glas. 111.

13) f. 101—104.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

كتاب الرد على من انكر قتل عدو الله حاتم
 من كلام المهدي لدين الله الحسين
 ابن القاسم بن علي

Anfang f. 101^b: الحمد لله رب العالمين . . .
 وصل كتابكم ايها الاخوة . . . وفهمت ما ذكرتم من
 تشنيع الفاسقين الخ

Rechtfertigung desselben Verfassers wegen der Hinrichtung des Ketzers Hätim.

Schluss f. 104^b: وسلام عليكم ايها السادة
 الملائكة المقربون . . . وعلينكم ايها الانبياء المنتخبون
 وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10274. Glas. 111.16) f. 126—132^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser:

«الفرق بين الافعال والرد على الكفرة الجهال»
 اصحاب طبائع الملحددين الاندال الاوباش للجهلة الصلال الخ
 من كلام المهدي لدين الله الحسين بن
 القاسم بن علي

Anfang f. 126^b: الحمد لله رب العالمين وصلى
 الله . . . ونسال الله التوفيق لما قصدنا من الاحسان الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers:
 dass Alles, was die Menschen betrifft, von
 Gottes Willen und Leitung abhängt.

Schluss: والعالم بحجائب التدبير والحسن الي
 العباد بالتصوير وما لا يحصى من عجائب التدبير
 وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10275. Glas. 111.2) f. 16^a—20.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser:

«الامامة من كلام المهدي لدين الله
 الحسين بن القاسم بن علي

Anfang: سألت يا اخي وفقك الله وهداك
 . . . عن مسئلة هللك بها اكثر العباد وخرجوا من
 الدين الخ

Derselbe Verfasser behandelt hier das
 Imāmat und die Begründung desselben.

Schluss: ولا يعاقب من هو حريص في البيز
 والاحسان، وصلى الله الخ

(Zu No. 2072.) 10276. Pet. 40.7) f. 43^b—47^b.Format etc. wie bei 3). — Titelüberschrift f. 43^b:

الكلام في ذبايح اهل الكتاب

Verfasser f. 43^b: املاء الشيخ . . . ابي عبد الله:

محمد بن محمد بن النعمان الحارثي

Anfang f. 43^b: الحمد لله رب العالمين والعاقبة
 للمتقين وصلى الله على سيدنا . . . الطاهرين، اختلف
 اهل الصلاة في ذبايح اهل الكتاب

Abhandlung, die Schlochttopfer der Juden
 und Christen betreffend, von Mohammed ben
 mohammed ben enno'mān elhārifi elbag-
 dādī eššī'i errāfiđī † 418/1023.

Schluss f. 47^b: وهذا ضد ما تورقه المستضعف
 من الشكوك والله الموفق للصواب بيمه ورحمته،
 تمت بحمد الله ومنه الخ

Collationirt.

(Vor No. 2077.) 10277. Glas. 30.

78 Bl. 8vo, 19—21 Z. (21¹/₈ × 13¹/₈; 15—16 × 9¹/₈—10^{om}).
 Zustand: am Rande oft ausgebessert. — Papier: brännlich,
 glatt, dick. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. —
 Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب الخلاصة النافعة بالادلة القاطعة
 لابي الحسن محمد بن الحسن الرضا

Anfang f. 1^b: الحمد لله على نعمه التوام واياديه:
 الجسم الذي هدانا للاسلام . . . اما بعد فان مدة
 العمر قصيرة وفنون العلم كثيرة الخ

Dies zeiditische Werk des Mohammed
 ben elhasan errāfiđī abū 'lhasan um 600/1208,
 das die Glaubensfragen und die Erkenntniss
 Gottes behandelt, zerfällt in 4 Kapp., mit vielen
 Unterabtheilungen (مسئلة، موضع، اصل، فصل).

1. الكلام في وجوب النظر وما (فصل 3 in) f. 2^b باب 1.
 يتعلق به

2. الكلام في التوحيد رموضع 3 in) 8^b باب 2.

3. الكلام في العدل (موضع 2 in) 29^b باب 3.

4. في مسائل الوعد والوعيد (مسئلة 10 in) 52^b باب 4.

Schluss f. 77^b: العلم علمان علم باللسان هو الحجية
 عليك وعلم بالقلب هو النافع لك، تم الكتاب الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, kräftig, vocallos,
 oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stich-
 wörter roth oder hervorstechend gross. — Collationirt. —
 Abschrift im J. 869 Ragab (1465) von عبد الرحمن بن
 محمد بن عبد الرحمن بن عبد الله بن داعر بن
 سالم بن علي بن هشام الحسنى الحارثى الزبيدي

10278. Glas. 53.

119 Bl. 8vo, 14—15 (20) Z. (18¹/₄ × 11¹/₈; 14¹/₂—15
 × 8—9^{om}). — Zustand: nicht recht sauber; Anfangs am
 Rande ausgebessert. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich
 stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk (د" الخلاصة النافعة الخ). Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss (f. 105^a) wie bei Glas. 30.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, ungleich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. F. 44^b fast leer, aber Text fehlt nicht. — Abschrift im J. 749 Ragab (1848).

Collationirt im J. 759 Ragab (1858).

F. 105^b—119 Erbauliches, auch ein längeres Gebet (mit سجانه), in grosser rundlicher enger verblasster Schrift.

(Vor No. 2077.) 10279. Glas. 51.

186 Bl. 4°, c. 18—21 Z. (22 × 12; 15—16 × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; zu Anfang und am Ende, auch f. 43, ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel f. 1:

الجزء الثالث من د" التفصيل لجمل التكصيل
Verfasser:

سليمان بن عبد الله الحراشي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي لا يدركه الشواهد ولا يحويه المشاهد . . . اعلم انه رحه لما فرغ من الكلام في الامم وما يتعلق بها تكلم بعد ذلك في الاعراض المستحقة عليها لانا قد بيتنا انها لا تحسن الا للعرض والاعتبار الخ

f. 1^b فصل في احكام العوض واقسامه
12^b فصل، الكلام في الآجال
15^b فصل، الكلام في الاسعار والغلى والرخص
16^b الكلام في الارزاق
22^b باب القول في النبوات
37^b باب في اثبات نبوة محمد عم
43^b باب الجهالات

في ان القران يجب ان يكون معجزا: ركن 8. (48^b)
فاما البشارات بالنبي صعم الواردة في الكتب المنزلة علي الانبياء قبله فكثيره
فصل فاما قولهم بكلام ليس من قبيل الاصوات 88^b
ولا الحروف

فصل في القران وهو انه محدث مخلوق
باب القول في الامامة (فصل 5 in)

1. في وجوب الامامة. 2. في حقيقة الامامة 127^a
3. في الغرض بها. 4. في الطريق الي وجوبها.
5. في الامام بعد رسول الله صعم

ولم يكن ذلك طعنا في امامة: Schluss f. 186^b:
المحسن عم فعلى هذه الطريقة يجري القول في امامة
المحسن والمحسن عليهما السلام،

Bearbeitung eines zeiditischen Werkes, dessen 3. Theil hier vorliegt, den Abschnitt „Gottes Gnaden“ (الطاف) weiter führt, von dem Ersatz für Leiden und Schmerzen durch Begünstigungen handelt, die Prophetenschaft überhaupt und dann speciell in Betreff Mohammeds erörtert, über die Unübertrefflichkeit des Qorān und dessen Erschaffung ausführlich redet, endlich den Nachweis führt, dass 'Alī und dessen Söhne Elhāsan und Elhosein die Vertreter Mohammeds, die Imāme, seien. Der 4. Theil handelt über das Imāmat und die Nachfolger von 'Alī's Söhnen.

Das Werk ist wenig übersichtlich; es ist kenntlich an den zahlreichen Erörterungen in der Form فان قيل — قلنا

Das hier zu Grunde liegende Werk ist nach f. 126^b von محمد الرضا حسام الدين (um 610/1218) verfasst. Dies wird der Sohn des in Glas. 30 Vorgekommenen sein. Vergl. No. 2366. Der Bearbeiter Soleimān ben 'abd allāh elharrāsī ist sein Zeitgenosse.

Die Blätter folgen so: 1—58. 71—130. 59—70. 131—186.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, gedrängt, deutlich, bloss, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter in der ersten grösseren Hälfte roth überstrichen. — Abschrift von حسين بن عواص بن علي im Jahre 610 Dū'lqa'da (1214).

10280. Lbg. 437.

50 Bl. 4°, 25 Z. (27 × 18; 21 × 13^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken und einige Wurmstiche. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Die Handschrift ist falsch gebunden und lückenhaft; sie enthält 3 zeiditische Bruchstücke aus dem Gebiete der Dogmatik.

(Zu No. 479.) 1) f. 42. Lücke. 43—50.

Titel und Verfasser fehlt; im Allgemeinen ist der Titel: كتاب الناسخ والمنسوخ

Anfang fehlt; das Vorhandene beginnt f. 42^a:
الاسير جلدًا قويا قد انكر في المسلمين
وخاف بالمن عليه رجوعه الى القتال الخ

Die Stelle steht bei Behandlung des 15. Verses. Das Werk handelt nämlich über die Umänderung von Suren-Stellen, die nach verschiedenen Gesichtspunkten zusammengestellt und besprochen sind. So werden auf Bl. 42 Vers 15 und 16 erörtert, auf Bl. 43—48^a Vers 14—31 (in anderer Beziehung). Ueberschriften finden sich f. 48^a unten: باب بيان الايات التي اتفقوا على نسخها واختلافوا في ناسخها

باب في بيان سنن منسوخة وبيان ناسخها 49^b
باب في بيان معرفة النسخ من المنسوخ فيما 50^a
يشتهان فيه

Schluss f. 50^b: وزعمت الكرامية انه كان مأمورا بشربعة عيسى عم ولا اعتبار بخلافهم في هذا الباب لجهلهم باصول الفقه وفروعه والله الموفق للصواب والحمد لله حق حمده وصلواته على محمد رسوله . . . ونعم الوكيل

Die angeführten Ueberschriften stehen alle wörtlich so in dem Werke gleichen Inhaltes No. 478 f. 59^b u. 63^a. Dieses kann hier zu Grunde liegen und stark benutzt sein, aber dasselbe ist es schwerlich. Die dort bei f. 63 angeführte Stelle, womit jene Handschrift abbricht, findet sich in der vorliegenden nicht.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, meistens gedrängt, vocallos, gewöhnlich ohne diakritische Punkte. — Abschrift nm ^{680/1281}: s. bei dem 2. Stück dieser Handschrift.

(Vor No. 2077.)

2) f. 50^b unten. Lücke. 33—41. Lücke. 1. Titel und Verfasser f. 50^b:

كتاب البحث عن أدلة التكفير والتفسيق
لابي القسم البسنى

Anfang: سألت أيديك الله عن القول في الحجيرة والمشبهة وسائر اهل الاهواء فقلت احد من يكفر بكفرهم ويفسقهم واحد من يقطع باسلامهم وينفى الكفر عنهم واحد من يتوقف في ذلك . . . وأنا اجتهد في بلوغ مرادك واتفادك على الطريقة في هذا الباب والذكر المعتمد وانتسب ما قيل فيه

Damit hört der Text der Seite auf. — Der Titel steht fast ebenso in der Unterschrift (القول في التكفير والتفسيق); der Verfasser Abū 'lqāsir elbustī ist mir nicht bekannt, jedenfalls aber lebt er vor ^{680/1281}. — Der Inhalt ist, in Antwort auf eine an ihn über die Ansichten der Ketzler gerichtete Frage, der Nachweis, worin dieselben bestehen, und die Begründung ihrer Verkehrtheit. — Vorhanden sind für die Abschnitte die Ueberschriften:

الكلام في المشبهة، فالاصل ان هذا اللفظ يستعمل 33^b
في اصل اللغة الخ

الكلام في الخروج من التوحيد، فلا اشكال 33^b
في ان الثنوية والنصاري كفار

الكلام في التكذيب، فلا اشكال ان المكذب لله 35^a

فصل فيما يدل على الكفر، اعلم ان مقادير العقاب 35^a unten:

فصل في تتبع ما يستدل به على كفر من خالف 36^a
في التوحيد والعدل وفي اصول الدين وفسق
من خالف في الارزاء والامامة

الكلام في الجبر الذي قد امتنع من القول بان العبد 39^b
المحدث هل يجب ان يكفر لتعذر المعرفة عليه ام لا

وقد نبهنا على الطريقة في ذلك: f. 1^b:
واسأل الله عز وجل التجاوز عما وقع من الزلل انه
جواد . . . رحيم وصلى الله على محمد الخ

Schrift wie bei 1). Abschrift im J. 684 Dū'ih. (1286).

Ein ähnliches kürzeres Werk in No. 4894, III.

(Vor No. 2590.) 3) f. 2—32.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 1^b (Mitte):

كتاب اثبات نبوة النبي صم
للمؤيد بالله ابي الحسين احمد بن الحسين بن
هرون البهاروني

Anfang f. 2^a: الحمد لله لى الفضل والاحسان
المخول من شاء من عباده سوايغ الانعام . . . وبعد
فانى لما رايت غشاء للملحدة ورعاها مجتهدة
لادخال الشبه في معجزات نبينا صم على انفسها الخ

Nachweis, dass Moḥammed der ächte Prophet sei, von Aḥmed ben elḥosein ben ḥārūn elḥārūnī † ^{411/1020} (No. 4878).

Es wird diese Schrift die in No. 4950, VI, 33 erwähnte (ك) النبوات sein.

Die hier vorkommenden Ueberschriften sind:

- f. 4^a باب البيان عن اعجاز القرآن
 4^a (unten) الكلام على ان التحرى قد وقع
 8^a الكلام في ان معارضة القرآن لم تقع
 13^b الكلام في بيان ان الاعراض عن المعارضة انما كان للتعذر
 16^b الكلام في بيان ان القرآن يجب ان يكون معجزا
 اذا تعذرت معارضته
 26^a الكلام في بيان ما له القرآن كان معجزا
 30^a الكلام في بيان ان القرآن في اعلا طبقات الفصاحة

Das Werk bricht ab mit den Worten f. 32^b:

وقد يكون بالحذف والحذف على احواء شتى ونحن
 نسبته على جميع ذلك بذكر

Die Erörterung schreitet gewöhnlich in der Form weiter. Wie viel am Schluss fehlt, lässt sich nicht bestimmen.

(Zu No. 2077.) 10281. Glas. 222.

58 Bl. 4°, 26—28 Z. (23¹/₄ × 16¹/₂; 17 × 11¹/₂ cm). — Zustand: lose Lagen; Anfangs etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband fehlt. — Titel und Verfasser f. 1^a: الجزء الاول من كتاب الشافى

للإمام المنصور بالله عبد الله بن حمزة بن سليمان بن حمزة بن علي بن ابي هاشم بن الحسن بن عبد الرحمن بن يحيى بن عبد الله بن الحسن بن القاسم بن ابراهيم بن اسمعيل بن ابراهيم بن الحسن بن الحسن بن علي بن ابي طالب عم

الحمد لله الذي قصر عن تأدية: Anfang f. 1^b: ما يجب له من الحق حمد الحامدين . . . اما بعد فان الرسالة الحارثة وصلتنا . . . من المغرب في شهر شوال سنة 408 وابتدينا بسطر جوابها في شهر ربيع سنة 409 الخ

Ein ausführliches Werk desselben Verfassers Elmançūr billāh (in 4 Bänden) über die Religions-Principien, zur Widerlegung einer Abhandlung, betitelt الحارثة, deren Verfasser die zeiditischen Lehransichten und insbesondere unseren Verfasser heftig angreift. Er weist hier zunächst die Vorzüge und die besondere

Stellung der nächsten Verwandten des Propheten (اهل البيت) und hauptsächlich 'Alī's nach und stützt sich dabei auf eine Menge Traditionen, aber auch auf verschiedene Werke, oft auf die مناقب الفقيه ابن المغازلي, führt auch nicht selten Verse an. Für die hauptsächlichsten Punkte hat er (ungezählte) Abschnitte, z. B.

فصل في ان عليا وصي رسول الله صعم 38^a
 فصل في قول النبي صعم لعلي انت منى بمنزلة 51^a
 هرون بهوسى

Dieser 1. Theil bricht hier ab f. 58^b:

وهذا لا يجوز قال اشهد فانا لا نقول بقياسكم وانما
 ناخذ بالحديث فقال القاضي

Das Werk ist verfasst im J. 609/1212.

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gleichmässig, gewandt, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte. Stichwörter und Ueberschriften meistens roth, auch farbig. — Abschrift c. 1000/1591.

(Nach No. 2079.) 10282. Glas. 123.

6) f. 266^a—270.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

دعوة الامام المهدي أحمد بن الحسين بن القاسم بن رسول الله

كتابي هذا الي من بلغه من 266^b: Anfang f. 266^b: كتابي هذا الي من بلغه من المسلمين في اقصى البلاد وادانيها سلام عليكم اما بعد فاني احمد الله الذي لا اله الا هو على درور نعمه الخ

Sendschreiben des Ahmed ben elhosein ben ahmed ben elqāsīm ibn rasūl allāh elmehdī lidīn allāh, geb. 612/1216, † 666/1268, an Nah und Fern, zur Gottesfurcht ermahrend und zum Beitritt zur Partei (der Zeiditen) auffordernd.

Schluss f. 270^a: وطهر قلوبكم من دنس الارتياب وجعلكم من خالصة اولى الالباب المبشرين بطوبى لهم وحسن ما ب وصلى الله الخ

(Vor No. 2081.) 10283. Glas. 58.

85 Bl. 8°, 17 (—19) Z. (19 × 13; 15 × 9 cm) [von f. 79 an 16¹/₂ × 11 cm]. — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken und Wurmetich; Blatt 1 und 85 angebesert. — Papier: brännlich, stark, glatt. —

Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1^a:

«الدامغ للباطل من مذاهب الخنازل
للقاضى شمس الدين جعفر بن احمد بن عبد
المسلم بن اسحق بن ابي يحيى

Anfang f. 1^b: الحمد لله المتفرد بالاولية . . . المتوحد بالازلية . . . اما بعد فان بعض من يلتمنى
فرض اجابته . . . اطلعننى على كلام لبعض الحشوية
. . . ورسم على هذا الامر المطاع ان اورد على كلام
هذا المتكلم ما تبين به الحق من الباطل الخ

Nachweis des Verfassers Ga'far ben ahmed
ben 'abd essalām ben ishāq ben abū
jahjā šems eddīn, um 700/1800, dass die An-
sichten der Sekte الحشوية (dass der Mensch
nicht verantwortlich sei für seine Sünden, weil
es ihm am freien Willen fehle u. s. w.) unge-
reimt seien. Da dieselben von einem Hanba-
liten vertheidigt worden, hat der Verfasser
(nach f. 85^a) den obigen Titel gewählt.

Schluss f. 85^a: لنكون من اهل السعادة مبدأ
ومعادا واصحاب الاصابة للحق قولا وعملا واعتقادا بمنه
ولطفه وفي ذلك فليتنافس المتنافسون والحمد لله الخ

Nach f. 75 fehlen 2 Bl.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, fast vocallos, oft
ohne diakritische Punkte. — Abschrift im J. 808 Dū'īl.
(1406) von ابراهيم بن عبد الله بن على.

(Vor No. 2081.) 10284. Glas. 123.

2) f. 180—228^a.

Format etc. und Schrift (15 Z.) wie bei 1). An
einigen Stellen, 182—186, 193—204, 216—220, sehr wurm-
stichig. — Titel und Verfasser f. 180^a:

«السراج الوقاج تأليف زيد بن احمد
العنسى

Anfang f. 180^b: الحمد لله الذي نور قلوب
الموحدين بمعرفته . . . اما بعد فانه سألنى جماعة
من الاخوان ان اضع لهم مختصرا في الواجب من
اصول الدين الخ

Der Titel ist nach der Vorrede so zu ver-
vollständigen: المميز بين الاستقامة والاعوجاج

Ein zeitliches Werk, das Wesen Gottes
und damit verbundene Erkenntnisse behandelnd,
in 8 قسم; von Zeid ben ahmed el'ansi, um
600/1208 am Leben.

1. في العلم بالله وما سيلحق (in 2 Kapp.) 181^a قسم 1.
- من اوصاف الكمال
2. في الاسماء الحسنى ووصافه (in 5 Kapp.) 184^b قسم 2.
- العلي
3. في معنى النبى والرسول (فصل 5) 200^b قسم 3.
- ان ما جاء به محمد صعم (فصل 4) 203^a قسم 4.
- حق و صواب
4. في الامامة (فصل 5) 204^a قسم 5.
5. في الامر بالمعروف والنهى (باب 3) 213^a قسم 6.
- عن المنكور
6. في الوعد والوعيد (باب 4) 215^b قسم 7.
7. في اجراء الاسماء والاحكام (موضع 2) 226^a قسم 8.

Schluss f. 228^a: من نصوص واجتماعات بيتنا
في غير هذا الموضوع والله الهادي وبذلك يتم الكلام
في هذا المختصر . . . وان يجعل ذلك بريثا من جميع
الخطئات . . . وان يصلى على محمد وآله

(Zu No. 2084.) 10285.

Lbg. 428, f. 77—85. Ein Gutachten des-
selben Ibn teimajja in Betreff jüdischer Bet-
häuser (صورة السؤالات وجوابات في ذكر الكنائس).

(Vor No. 2090.) 10286. Glas. 111.

18) f. 135—163.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

«الفتاوى النبوية المفصحة عن احكام
المطرفية

Verfasser:

لحسام الدين ابي محمد عبد الله بن زيد بن
احمد العنسى من كلام الامامين المتوكل علي
الله احمد بن سليمان والمنصور بالله عبد الله بن
حمزة بن سليمان

Anfang f. 135^b: ياايها الذين آمنوا كونوا
قوامين بالقسط . . . لما وصل من وصل من المشايخ
الاجلاء . . . من بنى شريف . . . واعترفوا بما كانوا
عليه من الضلال الظاهر . . . لاجل تدبيرهم بدين
المطرفية المتدعين الخ

Zeiditische Schrift des 'Abd allāh ben zeid ben aḥmed elānsī elmadḥīgī Ḥusām eddīn abū moḥammed um 630/1238, aus Anlass der aufrichtigen Bekehrung einer Anzahl angesehenen Zeiditen von dem Irrglauben der Moṭarrifiten und Nachweis, in wie fern diese arge Ketzler seien; auf Grund der Ansichten obiger 2 Glaubenssäulen, nämlich des *Elmotawakkil alā allāh aḥmed ben soleimān* † 566/1170 und des *Elmanṣūr billāh 'abd allāh ben ḥamza* † 619/1216 (s. No. 2077).

Schluss: فجايبوهم اشد المجانبة وياينوهم اشد الميانية ان لا تفعلوه يكن قننة في الارض وفساد كبير فهذا كلام الامامين ... ويكون ديارهم التي يسمونها هجر ذات حرب نازلة منزلة ديار المشركين وبمثل ذلك شهد سائر الائمة الهادين صلوات الله عليهم اجمعين

(Vor No. 2090.) 10287. Glas. 123.

4) f. 242—248^a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift:

مناهج البيان لرجال سنحان

Verfasser:

حسام الدين ابو محمد عبد الله بن زيد المدنجي

Anfang: الحمد لله الذي خلق الارض لنا نراها مهادا وارسا فيها الجبال اوتادا ... ايها الناس ما هذا الامان والموت طالب محيف

Warnung vor Ketzereien, mit besonderer Rücksicht auf die Moṭarrifiten, an die Bewohner des Distriktes Sinḥān gerichtet, von demselben Verfasser.

Schluss: والسلام على من اتبع الهدى وتنحى من الكفر والردا وصلى الله الخ

(Vor No. 2090.) 10288. Glas. 79.

3) f. 120^b—131.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 120^b:

الرسالة الحاكمة بتحريم مناكحة الفرقة المطرفية

Verfasser ausradirt. Dasselbe ist geschehen bei den Abhandlungen 4 und 5 gleichen Inhaltes dieses Bandes. Bei der 6. Abhandlung ist nur ابو عبد الله المدنجي

staben geblieben, das Uebrige gleichfalls ausradirt; hier ist übrigens ابو zu streichen. Der Name des Verfassers steht in Glas. 111, 18 und 123, 4 ausführlich.

Anfang f. 121^a: الحمد لله علي انعامه وصلي الله ... اما بعد حمد الله الذي نصب اعلام الدين ... فان احق الناس بالطاعة الخ

Nachweis dass die Moṭarrifiten arge Ketzler seien, von demselben Verfasser.

Schluss f. 131^b: ولا غرض لنا الا الخروج عن عهدنا ما يلزم ونحن نحمد الله على جزيل النعم ونسأله ان يصلى على محمد ... وعلى آله ... النازلين من الفجار في عوالي القمم

(Vor No. 2090.) 10289. Glas. 79.

4) f. 132—147.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 132^a:

الرسالة الناطقة بضلال المطرفية الرنادقة

Verfasser ausradirt: s. bei 3).

Anfang: الحمد لله الذي عز عن الاشياء ... اما بعد فجدير بالعاقل ان ينصح نفسه في دنياه الخ

Gegen die Moṭarrifiten und deren Ketzerei gerichtet, von demselben Verfasser.

Schluss f. 147^b: والله يوفقنا وايهاكم للرشاد وزم الزاد ليوم التنادي ويصلى على النبي الامين وآله السادة الاكرومين

(Vor No. 2090.) 10290. Glas. 79.

5) f. 148—157^a.

Format etc. u. Schrift (etwas vergilbt) wie bei 1). —

Titel f. 147^b: الرسالة الناعية على مصارمة الكفار

من المطرفية الكفرة الاشرار

Verfasser ausradirt: s. bei 3).

Anfang f. 148^a: الحمد لله على ما اسدي من فوائد الآلاء ... اما بعد فان الاعتصام بكتاب الله امنع عصام وهو الجلاء لصدء القلوب والافهام الخ

Gegen die Ketzereien der Moṭarrifiten, von demselben Verfasser.

Schluss f. 157^a: ووفقنا الله وايهاكم لاتباع صفوته من البشر وكفانا وايهاكم احوال الحشر وصلى الله الخ

(Vor No. 2090.) 10291. Glas. 79.6) f. 157^b—161.Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 157^a:

"التوقيف على توبة اهل التطريف"

Verfasser: حسام الدين ابو عبد الله. Das Uebrige unradirt: s. bei 3).

Anfang f. 157^b: الي كافة من بلغه كتابنا هذا من الاخوان الراغبين في البيان . . . سلام عليهم فاننا نحمد اليكم الله الذي لا اله سواه . . . اما بعد فقد عرفتم ما نجم في مذهب الزيدية . . . من انتماء المطرفية اليه

Sendschreiben, die Ketzerei der Mutarrifiten betreffend, von demselben Verfasser.

Schluss f. 161^b: فان ذلك من الجهاد العظيم الذي يورث الفوز بحياة النعيم اسعدنا الله وابياكم في السمات والمحيا وصلي الله الخ

(Vor No. 2090.) 10292. Glas. 111.

19) f. 164—222.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel fehlt; er ist etwa:

"عقائد اهل البيت والرد على المطرفية"

Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 164^b: الحمد لله الذي نور قلوب عباده الموحدين بمعرفته . . . اما بعد ايها الاخوان . . . فقد بلغتنا رسالتكم على السنة اخوانكم المؤمنين ومكاتبتكم المستدعية لايضاح الحق المبين وطلب التحقيق لما يجب من اصول الدين والنظم لما يلزم من مغارقتهم من مذاهب المبتدعين من المطرفية الطبيعيين وسائر اخوانهم الملحدين الخ

Zeiditische Schrift: die religiösen Ansichten der echten Secte, d. i. der Zeiditen, lassen sich in 80 Sätzen — معرفة Erkenntniss - Bekenntniss — zusammenfassen. Desses Glaubensbekenntniss liegt hier vor, so dass bei jedem Satz die Glaubensansichten der Mutarrifiten gegenübergestellt werden. Ein Zusatz f. 200^b (der 81. Satz) stellt den Qorān als geschaffen hin, gegenüber der Ansicht der Mutarrifiten, dass er weder geschaffen noch uranfänglich, und doch ein vorhandenes Object sei (ليس بمحدث ولا قديم ومع ذلك هو عرض من الاعراض)

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

Von f. 201 an werden die ketzerischen Ansichten dieser Mutarrifiten, deren Stifter مطرف بن شهاب ist, unter gewisse Gesichtspunkte gebracht und verurtheilt; einige ihrer Schriften f. 202^b genannt und berichtet, wie sehr die Secte von verschiedenen Männern zu verschiedenen Zeiten bekämpft worden, auch in Gedichten, f. 204 ff., und wie Bekehrungsversuche an ihnen gemacht sind und z. Th. auch Erfolg gehabt haben, z. B. in Tihāma. Zuletzt werden theils von Andern, theils und besonders von محمد بن حميد, der von ihnen übergetreten war, Sätze polemischen Inhalts beigebracht f. 211^b ff. und 213—218^a u. 218^b—220^a. — Das Werk ist nicht ganz zu Ende; nachdem ausgeführt, dass die Gemeinen der Secte, welche blindlings ihren Vorstehern folgen, mindestens ebenso sehr Ketzer und strafwürdig seien, wie sie, bricht es so ab: ونزلت الآية ان يعلم الله في قلوبكم خيرا يؤتكم خيرا مما اخذ منكم ويغفر لكم فليس عوام المطرفية بافضل من عم الخ

Der Verfasser ist wahrscheinlich Ḥusām eddīn 'abdallāh el'ansī (Glas. 111, 18).

(Nach No. 2102.) 10293. Glas. 73.

1) f. 1—3.

69 Bl. 4to, 37 Z. (26¹/₂ × 18; 20 × 13¹/₂ cm). — Zustand: unsauber. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel, Verf. u. Anfang fehlt.

Es ist der Schluss eines Commentars mit Vorrede zu einem zeiditischen Werke dogmatischen Inhalts, worin zuletzt von Gottes Wesen und Eigenschaften, dann f. 2^a Mitte von seiner Gerechtigkeit (العدل), d. h. seiner Thätigkeit, und f. 3^a Mitte von seinen Entscheidungen, d. h. Verheissung u. Bedrohung (الوعد والوعيد) gehandelt wird. Das Werk ist vor d. J. 790/1388 verfasst.

Schluss f. 3^a: فقد استمسك بالعرصة الوثقا التي لا انقسام لها والله سميع عليم فالحمد لله الذي شرف الاسلام وعظمه وكرمه بنظائر الأدلة والحجج العقلية والسمعية، تم

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift im J. 792 Ram. (1390) im Auftrag des الحجاج احمد بن عطيف الشامي الزيدي

(Nach No. 2102.) 10294. Glas. 73.

2) f. 4—67.

4°, 14—15 (von f. 36^b an 22—27) Z. (26 $\frac{1}{2}$ × 18; 17 $\frac{1}{2}$ × 13·13 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: am Rand öfters wasserfleckig, auch sonst nicht ganz sauber. F. 19—24 oben im Text ein grösseres Loch. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Titel und Verfasser f. 4^a:

٥ الرسالة في نصيحة العامة

لابي سعد الحسن بن محمد بن كرامة الخراساني
البيهقي الجشمي

Anfang f. 4^b: الحمد لله الاول القديم فلا شىء قبله الاخر الباقي . . . هذا كتاب جمعه الحاكم . . . الجشمي رحة بالفارسية في بيان مذاهب اهل الباطل ومذهب اهل الحق في اصول الدين

Ein aus dem Persischen übersetztes Werk, in welchem der Verfasser Elmoḥsin ben moḥammed ben kerāme elḥorāsāni el-beihaqi *elǧosamī*, vor ^{790/1888} am Leben, den eingerissenen Ketzereien entgegentritt, in 17 Kapp., deren Uebersicht f. 6^b.

1. باب f. 7^a في مطلوب العقلاء
2. باب 8^a في بيان النفع الذي يحسن طلبه والضرر الذي يجب التحرز عنه
3. باب 10^a في سبب النيل للتوب والنجاة من العقاب
4. باب 13^b في بيان ما كان عليه النبي عم من الدين
5. باب 15^a في بيان المخالفين لرسول الله وفرقهم
6. باب 16^b في بيان كيفية الخلاف الذي ظهر في الامة وبيان ظهور كل فرقة
7. باب 21^b في بيان مذاهب الخوارج ورجالهم ومبدأ ظهورهم
8. باب 22^a في بيان مذهب الغلاة والمفوضة
9. باب 22^b في بيان مذهب الباطنية
10. باب 24^a الامامية
11. باب 25^a المشبهة
12. باب 25^b المرجية واختلافهم
13. باب 26^b المرجية واختلافهم
14. باب 27^a اهل الحق ورجالهم
15. باب 37^b في بيان ما يجب معرفته من اصول الدين
16. باب (55^a) في اخبار الدين خرجوا في الدين
17. باب (61^b) في بيان ما يجب معرفته من الشرعيات

Die Kapitel-Eintheilung ist nach dem 15. Kap. im Text nicht deutlich. Das 17. Kap.

handelt vom Gottesdienst (في العبادات) u. zwar Batib in معاني اسماء الله وصفاته

Schluss f. 67^b: كما كلم موسى عم سامع الذي يسمع في الحال راى الذي يرا في الحال مدرک الذي يدرك جميع المدرکات، تم

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gut, weit und gleichmässig, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte; von f. 36^b an grösser, dioker, flüchtiger. — Abschrift im Jahre 798 Raǧab (1891). — Collationirt.

F. 51^b leer, ohne dass Text fehlt.

(Nach No. 2109.) 10295. Lbg. 257.

65 Bl. 8°, 11 Z. (17 $\frac{3}{4}$ × 18; 11 × 7 $\frac{1}{2}$ cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders am Ende. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. von späterer Hand f. 1^a:

٥ شرح البرهانية

للشيخ شمس الدين محمد بن الشماخ

Anfang f. 1^b: جدل من دل علي وجوب وجوده . . . وبعده فالتقصير قد شمل وهذا الفن عند اهل العصر قد خمل

Moḥammed ben moḥammed ben 'alī ben aḥmed elḥamawī elḥalebī šems eddīn *ibn ššamma'* † ^{868/1459} giebt in diesem Werke eine Erklärung der Abhandlung *al-muqaddima al-burḥāniya*, womit schwerlich diejenige des Borḥān eddīn ennesefī † ^{684/1285} gemeint ist (HKh. VI 12761). Er behandelt darin die Eigenschaften und das Wesen Gottes und was damit zusammenhängt, die Sendung und die Gaben der Prophetenschaft, aufrichtige Bekehrung und Glaube, mit Widerlegung der Ketzler, wie der Mo'taziliten, Zeiditen, Imāmiten, in ungezählten Abschnitten. Zuerst f. 2^b:

مسئلة الواجب، تقديمه في هذا الفن معرفة الاحكام العقلية الثلاثة وهي الوجوب والامكان والاستحالة الخ

قال صاحب المقدمة اعلم ان العالم عبارة عن كل موجود سوي الله تعالي وصفاته ذاته، الكلام علي العالم في ثلاثة امور في لفظه وحدته واقسامه الخ

Schluss f. 64^b: والاعتقاد الحق القويم واتصل
صلواته على المتنوع الاعظم . . . افضل الانبياء صمّم
الحمد لله . . . وصلى الله . . . الي يوم الدين

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Für die
Stichwörter der Ueberschriften ist in der Regel Platz
gelassen. — Abschrift im J. 864 Moharram (1459).

(Nach No. 2122.) 10296. Glas. 198.

2) f. 26—57 u. 214—217.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und
Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Das Werk, in ungezählte Kapitel getheilt,
behandelt, von zeiditischen Standpunkt aus,
Glauben und Ketzerei und Heuchelei. Der
Verfasser beruft sich oft auf

الناصر للحق الحسن بن علي بن الحسن
904/917 † الناصر للحق الحسن بن علي بن الحسن
und scheint Jahjā ben mohammed ibn komeid
(um 958/1551) zu sein (s. No. 2122).

Zuerst vom Unterschied zwischen المومن والغاسق
Dann f. 28^b في وصف الكفر بالله والكفر بنعمته
32^a في وصف الكفر من كتاب الله ومعانيه ووصافه
37^a في وصف النفاق والدليل على ان كل عاص منافق
43^b في وصف الهداية من الله ومن عباده
45^b في وصف اضلال الله لعباده العصاله له

Daran schliessen sich eine Menge auf die
المحجيرة bezüglichen Fragen (مسئلة) und Antworten,
zuletzt f. 57^a (beginnt: مسئلة في المشيئة وجوابها
زعمت المحجيرة القدرية ان الله شاء معاصي عباده)

F. 214 schliesst sich nicht unmittelbar an;
f. 214^b مسئلة للمحجيرة في الخير والشر وجوابها
215^a في الاستطاعة und في القدر 216^a; في القضا
217^a في الارادة. Die letzten Worte f. 217^b:
المحجيرة القدرية في كل عقل سليم وان معنى ذلك:

(Nach No. 2131.) 10297. Glas. 223.

S Bl. 8°, c. 28—32 Z. (20³/₄ × 15; 15—16 × 9¹/₂ cm). —
Zustand: lose Blätter; unanber. — Papier: gelb, glatt,
ziemlich stark. — Einband: fehlt. — Titel f. 1^a:

الدراري المنسوقات في البواهر المخلوقات
نظم السيد فخر الدين عبد الله بن امير المومنين
بحبي شرف الدين بن شمس الدين.

Anfang f. 1^a:

اقول بسم الله في البدايه والعون في الانشاء والنهايه
والحمد لله بغير غايه وهو الذي نساله الهدايه

Ein in viele ungezählte Kapitel eingetheiltes
Regez-Gedicht in Vierversen, worin von zeidi-
tischen Standpunkt aus von Gottes Wesen und
Eigenschaften, dem Propheten und den Pflichten
der Menschen und der Stellung des Fürsten
und dem Imāmat geredet wird; darin f. 4^b ff.
ein langes Lob von Eljemen und besonders
von der Stadt Çan'ā eingeflochten ist. Verfasst
von 'Abd allāh ben šeref eddīn jahjā
ben šems eddīn, um 980/1572 am Leben.

Zuerst f. 1^b: باب ايمان الفطرة الخلقية الربانية
باب حدود العالم
باب الايمان بالاستدلال على وجود الصانع بالفطرة
في الآفاق والانفس

Schluss f. 8^b:

وهاهنا كان انتهي مقالي في وصف اقوال لسان الحال
والحمد لله على الكمال حمدا هو الغاية في الكمال

Schrift: jemenisch, klein, fein, gedrängt, fast vocal-
los, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervor-
stehend gross. — Abschrift im J. 1043 Moh. (1638) von
احمد بن محمد بن احمد بن حبيش [?]

Auf f. 1^a ein Excurs über das Schachspiel.
F. 8^b ein grosses Verzeichniss von s'itischen
Werken.

(Nach No. 2136.) 10298. Glas. 198.

1) f. 1—24.

217 Bl. 8°, 17—20 Z. (20³/₄ × 15; 14—15 × 10^{cm}). —
Zustand: lose Blätter und Lagen; nicht ganz sauber. —
Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: 2 braune Leder-
deckel. — Titelüberschrift f. 1^a:

أسنى العقائد في اشرف المطالب
وازلف المقاصد

Verfasser:

الناصر لدين الله امير المومنين الحسن بن
علي بن داود المؤبدي

Anfang f. 1^a: . . . الحمد لله رب العالمين والصلوة . . .
اما بعد فان معاني هذه الاسئلة الآتى ذكرها . . .
وردت من بعض شيعة اهل البيت عم من اليمن الخ

Zeiditische Schrift, in welcher nachgewiesen wird, dass die Zeiditen die einzige der Seligkeit dereinst theilhaftige Secte (الفرقة الناجية) und dass die Tradition, von den 73 Secten des Islām entrinne der Strafe nur eine, sich auf sie beziehe. Sie ist eine Antwort des *Ennāqir lidīn allāh elḥasan ben 'alī ben dāwūd elmo-ejjedi* † 1024/1616 auf 6 darauf bezügliche Fragen eines Jemeners.

1. f. 1^b قضية الاشباح الخمسة [محمد وعلى وفاطمة والحسن والحسين]
2. 5^a ان الخمسة الاشباح هم اهل الكساء
3. 6^a ان اهل الكساء في الجملة هم اهل البيت
4. 7^b ان اهل البيت طوائفهم وفرقهم غير خارجين من الفرقة الزيدية
5. 8^b ان الفرقة الزيدية هي الفرقة الناجية
6. 12^b طلب تصحيح الخبر واحكامه ومعرفة كيفيته واحكامه

Schluss f. 24^a: ولا نعى بالاجماع في هذا المعنى اكثر من هدي وهو طريق قطعى وبرهان يقينى وبهذا حصل الفراغ من المقصود والمحمد لله الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, deutlich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter roth oder hervorstechend gross. — Abschrift im J. 1057 Ram. (1647) von Ahmad ben Ḥajab al-maqadī al-dīlīsī [؟ الدذيني] عماد الدين يحيى بن محمد بن علي بن صالح بن سليمان الاكوع

F. 25 eine Qaṣīde einer Frau des Imam Shārf al-dīn

(Nach No. 2136.) 10299. Glas. 64.

2) f. 3—6.

Format etc. und Schrift (23 Z.) wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 3^a (in grosser Schrift):

مرقاة الوصول الى علم الاصول
لمنصور بالله أبي محمد القاسم بن محمد

و بعد فان دين الاسلام زاده الله 3^b:
شرفا . . . هو كتاب الله وسنة رسوله وما دلا عليه
من الأدلة والاحكام الشرعية الخ

Elmanṣūr billāh elqāsīm ben moḥammed ben 'alī, geb. 967/1559, † 1029/1620, giebt hier

eine kurze Erörterung theologischer Begriffe in (ungezählten) Abschnitten, von zeiditischem Standpunkt aus; wie الدلالة, الكناية, الحجاز, والحقيقة u. s. w. zuletzt f. 6^b فصل الاجتهاد.

Schluss f. 6^b: لا يكلف الله نفسا الا ما اتاها ولا يفصل بين المتشاجرين الا الحاكم العدل والله ولي التوفيق وهو حسبي ونعم الوكيل

Abschrift im J. 1048 Moh. (1633). — Am Rande viele Glossen.

(Nach No. 2136.) 10300. Glas. 87.

2) f. 35^b—39^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang: الحمد لله الذي كان ولم يكن شيء: الواحد العليم . . . أما بعد فيقول أحمد بن علي بن محمد بن إبراهيم بن أبي القسم بن عمر بن أحمد بن إبراهيم بن محمد بن عيسى بن مطير بن علي بن عثمان الحكمي العامري . . . انى سئلت مرارا واجبت على الاثر عن معوية قام فينا رسول الله الخ

Aḥmed ben 'alī ben moḥammed ben ibrāhīm elḥakāmī el'āmīrī ibn moṭeīr, wahrscheinlich um 1070/1660 am Leben, behandelt hier die von Mo'āwija aufgebrachte Tradition von den 73 Secten des Islām, von denen nur eine selig werde, und verwirft ihre Aechtheit.

Schluss: مع الذكر في النفس شريفا لهما بذكر عباد الله الصالحين رَمَ

Das Schreiben ist gerichtet an شرف الدين الحسين بن أمير المؤمنين المؤيد بالله

(Nach No. 2136.) 10301. Glas. 87.

3) f. 39^b—50.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

حل الاشكال الوارد على حديث افتراق الامة
الحمدية وذكر وجوه صحته الواضحة المصيبة

محمد بن الحسن بن أمير المؤمنين
المنصور بالله القاسم بن محمد بن علي

Anfang: أما بعد حمد الله الملهم الي الصواب . . . فانا اطلعنا على ما حرره الفقيه . . . شمس الدين أحمد بن علي بن مطير . . . في حديث سنفترق امتى الخ

Diese zeiditische Abhandlung des Moḥammed ben elḥasan ben elmanḩūr billāḩ elqāsīm, um 1070/1660, widerlegt die bei Glas. 87, 2 besprochene Schrift.

Schluss f. 49^b: وثبتنا على مناهج الصدق حتى نلقاك ونحن أهل للمغفرة والرحمة والاحسان والمجود والامتنان بفضلك ورحمتك يا ارحم الراحمين وصلى الله الخ

(Nach No. 2136.) 10302. Glas. 69.

1) f. 1—6.

10 Bl. 8vo, 20 Z. (20³/₄ × 14; 14¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: nicht ohne Flecken und Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^b in der Uberschrift:

”مَحْتَجَّةُ الْاِنْصَافِ فِي الرَّدِّ عَلَى ذَوِي الْبِدْعِ وَالْاِعْتِسَافِ

للسيد جمال الدين ابراهيم بن محمد بن عبد الله بن الهادي بن ابراهيم

Anfang f. 1^b: ذكر ان الخامل له على انشائها انه لما اطع على رسالة من بعض الفقهاء الشافعية الخ

Der Verfasser Ibrāḩīm ben moḩammed ben 'abdallāḩ ben elḩādī, um d. J. 880/1476, polemisiert hier gegen die Abhandlung eines Šāfi'iten, welcher die Schrift eines gegen die Ansichten der Aš'ariten und Ġabariten u. a. Ketzler auftretenden Zeiditen heftig angreift. Er stützt sich dabei auf geschichtliche Beweise der Rechtgläubigkeit der Zeiditen.

Schluss f. 6^b: أنت تحكم بين عبادك فيما كانوا فيه يختلفون، تمت

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gut, ohne Vocale und oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 1082 Ġomāda I (1671) (f. 9^b) von عبد الله بن يحيى بن احمد بن علي الروسي

(Nach No. 2136.) 10303. Glas. 69.

2) f. 7—9.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel-überschrift:

عقد ثمين نظمته في سلكه الاجاز صفى الدين احمد بن سعد الدين (بن الحسين) (f. 9^b) المسوري

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده . . . اعلم ان كل عاقل يعلم من حال نفسه انه محتاج الي ان يطلب لها الخير الخ

Kurzer Nachweis des Standpunktes der Zeiditen in Glaubenssachen, von Aḩmed ben sa'd eddīn (ben elḩosein) ben moḩammed elmaswari ḩafi (und šems) eddīn, um 1082/1671 am Leben. — Schluss f. 9^b: لقد استكمل حقائق الايمان وابواب الجنة له مفتحة

Der Abschreiber hat dies Werkchen im Jahre 1082/1671 bei dem Verfasser gelesen.

F. 10, von derselben Hand, enthält ein Stück aus einem Erlebniss des عمر بن ابي ربيعة، mit vielen Versen; nicht dem الاغانى ك² entnommen.

(Zu No. 2152.) 10304. Sach. 318.

49 Bl. 8vo, 18 Z. (21 × 14; 18¹/₂ × 9^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber, auch fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt, steht f. 3^b, 2 (nicht ganz richtig):

السيف البائر لارقاب الشيعة الرافضة الكافرون

Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 1 Blatt, ist aber f. 1^b (von بعد an) von ganz neuer Hand ergänzt. Schluss wie in No. 2152.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, kräftig, vocallos. Bl. 8. 17. 24. 49 in grösserer Schrift ergänzt. — Abschrift um 1160/1757.

(Vor No. 2161.) 10305. Glas. 127.

1) f. 1—12.

18 Bl. 4vo, 20—21 Z. (26³/₄ × 19¹/₂; 17¹/₂ × 12¹/₂—13^{cm}). Zustand: lose Blätter und Lagen; etwas fleckig. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1^a:

النقض على صاحب مجموع المحيط فيما خالف فيه الزيدية من باب الامامية

للقاضي جعفر بن احمد بن عبد السلام بن ابي يحيى شمس الدين ابي الفضل

Anfang: اعلم ان صاحب الكتاب اورد من الكلام في ابواب الامامة فصولا الخ

Widerlegung der Ansichten der Zeiditen in Betreff des Imāmates gegenüber denen der

Imāmiten; mit Rücksicht auf das zeititische Werk *الحيط* verfasst von *Ġa'far ben aḥmed ben 'abd essalām*, o. 700/1300.

Schluss f. 12^a: *وجب ان يرجع الي غير ذلك وقد حصل الاجماع الذي لا يجتم على ما ذكرناه فيجب المصير اليه، تم*

Schrift: jemenisch, grosse, gut, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift o. 950/1849.

(Vor No. 2161.) 10306. Glas. 87.

1) f. 1—35.

50 Bl. 8°, 17—20 Z. (21 × 14½; 15½ × 8^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich stark u. glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf.:

الرسالة السعدية لبعض الامامية

(Titel ebenso f. 2^a, 2.)

Anfang f. 1^b: *الحمد لله المتفضل بجعل الانبياء عم واسطة بينه وبين عباده . . . أما بعد فان الله تعالى لم يخلق العالم عبثا بل لغاية مقصوده الخ*

Erörterung der Glaubenssätze, vom imāmischen Standpunkt aus, von einem Ungenannten, in 1. فصل und Schlusswort.

Vorausgeschickt sind 5 مقدمة:

1. f. 2^b في الغرض
2. f. 3^a في تحريم التقليد
3. f. 4^b في وجوب اتباع المعلوم وترك المظنون
4. f. 4^b في ان الاجماع انما يتحقق مع موافقة الامامية
5. f. 6^a في ان الامة اذا اختلفت على قولين . . . تعين العمل بالراجح منهما

فيها يتعلق بذات الله وصفاته (مسئلة 12) f. 6^b فصل

Das Schlusswort zerfällt in 2 Abschnitte.

1. f. 25^a في ذكر الافعال ورد الترغيب او الترهيب عنها وفيها
2. f. 31^a فيما يتعلق بالعدل واصطناع المعروف

Schluss f. 35^a: *وصلة الاخوان بعشرين وصلة الرحم باربعة وعشرين وليكن هذي آخر الرسالة فان الاخبار في ذلك اكثر من ان تحصى والحمد لله الخ*

Die Abhandlung ist dem *سعد الدين* gewidmet und danach betitelt.

Schrift: jemenisch, klein, gewandt, deutlich, vocallos, auch fehlen nicht selten diakritische Punkte. Text in rothen Doppellinien. — Abschrift im J. 1080 Rab' II (1669) von *أحمد بن ناصر بن محمد بن عبد الحق الخلابي الزيدي* in Čan'a.

(Zu No. 2161.) 10307. Glas. 91.

18 Bl. 4°, o. 25—31 Z. (22¼ × 16; 18 × 12—13^{cm}). — Zustand: Anfangs sehr fleckig. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a:

الكواكب المضيئة في حجج الامامية

على اخوانهم الفرقة الزيدية

Verfasser: *محمد جواد الشيرازي*

Der Anfang des Werkes ist grade so, wie bei No. 2161 angegeben ist, nur dass hier das J. 1261/1896 angegeben und der Name des Pilgers *Mohammed ġa'far ben 'abdallāh* ist. Der Verfasser heisst hier *Mohammed ġawād esširāzi* (gleichfalls ohne ben). Der Inhalt der Einleitung ist derselbe wie dort, auch der Zweck der Abfassung; dennoch liegt das Werk hier abgekürzt und unvollständig vor, auch anders eingeteilt. Es zerfällt hier in Vorrede und 5. مطلب. Die Vorrede beginnt f. 2^a, Z. 8.

1. مطالب f. 5^a, Z. 2: اثبات النص على اهل العصمة
- الاثني عشر
2. مطالب: في ابطال ما نسبوه على آل رسول الله وشيعتهم من الكهود عن الجهاد
3. مطالب: ما دلوه على من تبعهم فيما لا يلزمنا من ضلال من ضل من فرق الشيعة
4. مطالب: في اختلاف ائمة الزيدية في الاصول والفروع وتصويب التابعين لهم على ذلك
5. مطالب f. 12^b, Z. 25: فيما اردوه في كتبهم من تحريم استعمال القياس في دين الله مع استعمالهم له

Nach f. 10 ist eine grössere Lücke; das 5. مطلب ist f. 12^b unrichtig als 4. bezeichnet.

Schluss fehlt; das Vorhandene briobt f. 14^b mitten auf der Seite so ab: *ليحصل ما يؤمل من مناوشة بنى العباس لكنهما علما عدم جواز ذلك فتركاه وجوزه مناخروكم بغير برهان*

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Am Rande öfters (längere) Bemerkungen. — Abschrift o. 1269/1896.

F. 15. 16 enthält eine Stelle aus *عدة الاكياس*, einem Commentar zu *الاساس لعقائد الاكياس* (Glas. 3, 1) des *القاسم بن محمد* † 1029/1620; auf

dieselbe ist f. 2^a ff. Bezug genommen. — Auch f. 17 u. 18 enthalten Stellen aus demselben Commentar.

(Nach No. 2161.) **10308.** Sach. 319.

37 Bl. 8vo, 12—14 Z. (20 × 14; 15 × 8^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn. — Einband: Pappbd mit Kattunröcken. — Titel fehlt; in der Vorrede f. 6^a, 7:

تنزيه الانام عن الهجرة والارتحال عن دار الاسلام

وديار ممالك السلطان الاعظم الامام الهمام

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 3^b: الحمد لله الذي لا اله الا هو

في الارض ولا في السماء . . . وبعد فيقول . . . عبد الله الكاني كوة . . . لما كان جمع كثير من اهل الاسلام وجم غفير من الفرقة الناجية الخ

Der Verfasser nennt sich f. 36^b ausführlicher:

عبد الله الكاني كويتي موطنا الكركوكي مولدا الكردبي الاسلامي الاشعري الشافعي القادري

und lebt unter der Herrschaft des **عبد العزيز خان**

Der Zweck des Verfassers 'Abdallāh elkāni kōji elkerkūki elkurdi, welcher um 1282/1865 am Leben war, ist, die Rechtmässigkeit der Halifen und die Rechtgläubigkeit gegen die Ketzler, Juden und Christen in Schutz zu nehmen, zum Gehorsam gegen den Sultān zu ermahnen und das Auswandern in fremde Länder als ungehörig zu erweisen.

Schluss f. 36^b: ويجل عليهم العذاب العاجل والآجل . . . الحمد لله الذي هدانا لهذا . . . من كان نبياً . . . وختم به رسالة الرسل ونبوة الانبياء صلوات الله عليه . . . وملاً ما يشاء

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, nicht ganz vocallos. Abschrift im J. 1268/1866.

5 Lobschreiben auf das Werk stehen f. 2 u. 3^a.

(Nach No. 2161.) **10309.** Glas. 127.

2) f. 13—18.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Ein Bruchstück, ohne Anfang und Ende und ohne Titel und Verfasser, eines Werkes über das Imāmat, von zeitlichem Standpunkt aus. Es zerfällt in ungezählte Kapitel.

Die ersten Worte hier: امامته فيخلص لنا صلاحه لانه كان لا يجوز الخ

15^b باب في مطاعنهم في الاختيار

17^a باب في شروط الامام وصفاته

18^b باب في شروط الامام وبيان ما به يصير الامام اماما

يلزم به الامامة بعد وجوده
اطباق الصحابة عليه وذلك

(Zu No. 2215.) **10310.** Sach. 112.

2) f. 5^b—19.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt; die Ueberschrift **كتاب اسير ملاهي** ist ohne Belang. Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله المتوحد بازية الوجود والذات . . . اما بعد فيقول . . . يحيى بن ابي بكر الحنفي . . . لما اتفق تاليف مختصر بالفارسي في بيان الاعتقاد وانتشر ذلك بين الطالبين بالاجتهاد . . . سأل منى جماعة . . . ان اكتب مسائلة عربيا الخ

Der Verfasser bearbeitet hier sein Persisches Werk über die Glaubensvorschriften in 3 Kapp.

1. باب f. 7^a في بيان الاعتقاد
2. في بيان الفاظ الكفر واحكامها (فصل 10) 12^a باب
3. في مسائل الاسخسان

Das Werk bricht ab mit dem Ende des 8. Abschnittes des 2. Kapitels f. 19^b: ان اراد انه عادل في بعض الاحكام لا يكفر فهذا يختلف باختلاف الزمان والبلدان والسلطان

Die Einfassung des Textes in rothen Linien geht nur bis Blatt 8.

F. 20—22^a handelt über die Vorzüge des Einheitsbekenntnisses. Anfang und Schluss fehlt. Nach f. 20 fehlt etwas. Ein Stück desselben Inhalts ist f. 25^b. — F. 22^b—25^a Türkisch.

10311.

1) **Zu No. 2216.** Ueber Rechtgläubigkeit des Mo'awija, Glas. 191, f. 80. — Ueber Verfluchen und über Ketzerei, eine Abhandlung des **الحسن بن اسحق بن الامام**, ebenda f. 77—79.

2) **Zu No. 2218.** Verzeichniss der Gottesnamen, Glas. 151, f. 2^a. — Ob ein Name Gottes oder ein Qorānspruch besser sei als ein anderer, Lbg. 289, f. 1^a.

10312.

1) Zu No. 2235.Lbg. 587, 2, f. 23—63^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Dasselbe Werk (ك" غاية المغنم في الاسم الأعظم). Anfang und Schluss ebenso.

Auf f. 51 folgt 115, 116, 52 ff.

F. 63^b—80^a sind Auszüge aus allerlei Werken ähnlichen Inhalts, besonders von الغزالي والغزالي; alles von derselben Hand.2) Zu No. 2208.

Glas. 82, f. 35 ein Excurs über das Bismilläh.

(Zu No. 2294.) 10313. Lbg. 368.14) f. 93^a—96.

Format etc. und Schrift wie bei 10).

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser am Rande (und f. a^b): رسالة الفصوص للمعلم الثاني: Der „zweite Lehrer“ ist Elfarābi (der erste ist Aristoteles).(Nach No. 2294.) 10314. Glas. 111.5) f. 31^b—37.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: ك" الأدلة على الله عز وجل من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang: ان الله جل جلاله خلق الخلق لاطهار احكمته ودلهم على نفسه بآثار صنعه . . . وبعد ياخي فقد سالت عن اولا ما سال عنه السائلون او قال به في دين الله القائلون الخ

Zeiditische Schrift: Beweise für die Erkenntniss Gottes und seine Eigenschaften, von Elmehdi lidn alläh elhosein ben elqäsim ben 'ali † 404/1018.

Schluss: ولما كان خالقا ولا رتبا فتعلا الله عن ذلك علوا كبيرا والحمد لله كثيرا وصلى الله الخ

(Nach No. 2294.) 10315. Glas. 111.3) f. 21—29^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

كتاب مختصر من التوحيد مما سال عنه رزيق بن احمد الامام المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang f. 21^b: سالت ياخي ارشدني الله واياك للتقوي . . . عن الارادة فقلت هل بين ارادة الله لجميع ما خلق فرق وارادته لتغييره الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers über den göttlichen Willen und überhaupt über die göttlichen Eigenschaften, als Antwort auf verschiedene Fragen des Razin ben ahmed.

Schluss f. 29^a: آلا بان لهذا الصنع صناعا ليس له شبيه ولا نظير ولا عديل، وصلى الله على محمد الخ(Nach No. 2294.) 10316. Lbg. 485.4) f. 23^b—25^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: كتاب التوكل على الله ذي الجلال

والرد على المشبهة الضلال

Verf.: المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang: ان سأل سائل فقال اخبروا عن الله تبارك وتعالى هو في الاشياء على الحقيقة ام لا الخ

Zeiditische Schrift. Derselbe Verfasser Elmehdi lidn alläh behandelt hier einige das Wesen Gottes betreffende Fragen. Es ist kein eigenes Werk, sondern (wie aus der Unterschrift hervorgeht) der Schluss des المنجز, das auch in Glas. 37 mit dem Zusatz الكلام في علم الكلام dem obigen Verfasser beigelegt ist.

Schluss f. 25^a: وكذلك القول في الحج والصيام وغيرهما من شرائع الاسلام وصلى الله الخ

Abschrift im Jahre 998 Gomāda II (1585).

(Nach No. 2294.) 10317. Glas. 111.1) f. 1—16^a.222 Bl. 8vo, 15—16 Z. (20³/_a × 15; 13¹/₂ × 8¹/₂cm). — Zustand: zuerst lose Lage; Bl. 1 ausgebessert; Anfang unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1^a:

ك" الرحمة وأبداء الله سبحانه لعباده بالنعمة

للإمام المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang f. 1^b: الحمد لله على ما انعم به علينا واسداه من الجميل الينا . . . ثم اعلما رحيمكم الله وهداكم . . . ان شكر المنعم واجب على بريته الخ

Zeititische Schrift desselben Verfassers, die Haupteigenschaften Gottes, besonders seine Barmherzigkeit und Gerechtigkeit, behandelnd, in einigen ungezählten Kapiteln. Zuerst f. 5^a:

باب تفسير الكرم والحكمة

Schluss f. 16^a: فلا صبر لي يا كريم على

عذابها ولهبها وصلى الله على سيدنا الخ

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, vocallos, meist ohne diakritische Punkte. Stichwörter grösser. — Abschrift nach f. 134 im J. 1054 Gom. II (1644).

(Nach No. 2294.) 10318. Glas. 111.

15) f. 108^a—125.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

د منهج الحكمة والفوائد من كلام المهدي

لدين الله الحكيم بن القسم بن علي

Anfang f. 108^b: سألت يا خي وفقك الله لثوابه . . . فقلت ما عدل الله تبارك في الم الاطفال الخ

Zeititische Schrift desselben Verfassers: Nachweis an einzelnen Fällen, dass Gottes Wege weise eingerichtet seien.

Schluss: ويهدايتهما اهتديت وبهما في جميع الامور اقتديت وفي آثارهما مشيت وصلى الله الخ

(Nach No. 2294.) 10319. Glas. 111.

7) f. 51—70.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

د التنويف والتسديد والآداب من كلام

المهدي لدين الله الحكيم بن القسم بن علي

Anfang f. 51^b: سألت وفقك الله السداد . . . عن مسائل يحتك فيها من لم يعطه الله عطية التنويف الخ

Zeititische Schrift, über Begünstigung Gottes, d. h. Zulassung, dass das und das geschieht, mit Anführung einzelner Fälle, wie Gottes Verhalten dazu erklärbar sei. Von demselben Verfasser.

Schluss f. 70^a: بقدرتهم وشتمهم لرب العالمين وعداوتهم لحاتم النبيين . . . ولعنة الله على الظالمين والحمد لله الخ

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

(Nach No. 2294.) 10320. Glas. 111.

6) f. 38—50.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser: د الصفات، مما اجاب عنه

المهدي لدين الله الحكيم بن القسم بن علي

ما سال عنه سعيد بن اسعد الحمدي

Anfang f. 38^b: الحمد لله حمد مقر بربوبيته

معترف بلاهيته . . . وبعد يا اخي فقد سألت عن مسئلة هلكت بها اكثر الانام . . . سألت عن صفات الله سبحانه واسمائه وما يستحق منها في حال قدمه الخ

Zeititische Erörterung desselben Verfassers über Gottes Eigenschaften (theils alte, theils neue [d. h. abgeleitete]), besonders auch über seinen Willen; eine Beantwortung der von Sa'īd ben as'ad elhāmdī an ihn gerichteten Fragen.

Schluss f. 50^b: ويتجاوز عن سىء اعمالنا على كل شىء قدير . . . ولا قوة الا بالله العلي . . . الصمد المتين وصلى الله الخ

(Nach No. 2294.) 10321. Glas. 111.

8) f. 71—85.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser: د الاسرار من كلام المهدي لدين الله

الحكيم بن القسم بن علي

Anfang f. 71^b: اسال الله احسن توفيق المهتدين: واسترشده الي الهدي . . . ثم نقول بعد في اسرار الكتاب بما لا ينكره بعون الله حجج الالباب وما هو عند ذوي الحجاب اصوب الصواب الخ

Zeititische Schrift desselben Verfassers über Gottes geheime Absichten und Rathschläge und Rechtfertigung derselben, hauptsächlich den Ketzern gegenüber.

Schluss f. 84^b: ليثبت على ذلك اولياءه: الصالحين ويعذب اعداءه الطالحين، وصلى الله الخ

(Nach No. 2306.) 10322. Glas. 73.

3) f. 67^b—69^a.

Format etc. und Schrift wie bei 2) (von f. 36^b an). — Titel und Verfasser f. 67^b, Z. 7:

معراج الكسالي الي معرفة الله تاليف القاضي

شمس الدين جعفر بن أحمد بن أبي يحيى

Anfang: اعلم ان اول ما يجب على المكلف هو التفكير في ملكوت السموات والارض الخ

Zeiditische Schrift. Ga'far ben ahmed ben abū jaḥjā, vor 700/1800 am Leben, behandelt hier die Erkenntniss des göttlichen Wesens. — Schluss: ذهب به الرجال من يمين الي شمال وكان من دين الله على اعظم زوال ان في هذا لبلاغاً لقوم عابدين'

(Nach No. 2313.) 10323. Glas. 123.

3) f. 228^a—241.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Titel f. 228^a:

كتاب ما اليقين في معرفة رب العالمين

Verfasser f. 228^b:

عبد الله بن زيد بن احمد العنسي المدنجي

Anfang f. 229^a: الحمد لله على نعمه الواسعة: الصافية . . . ثم انا نقول الواجب على المكلفين . . . معرفة اصول الدين واليقين بتوحيد رب العالمين الخ

Zeiditische Schrift, die Erkenntniss Gottes betreffend, von 'Abd allāh ben zeid ben ahmed el'ansi elmad'higī, im J. 748/1847 am Leben. — Schluss f. 241^b: وان يؤنسنا بمعرفته: وان يعصنا عن معصيته وان يصلح على محمد وعترته وسبحان الله والحمد لله الخ

(Zu No. 2365.) 10324. Glas. 124.

1) f. 1—2.

6 Bl. 8vo, c. 18 Z. (20^{1/2} × 14; 17 × 12^{cm}). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titelüberschrift:

هذه المنظومة تتضمن الثلاثين المسئلة في اصول الدين

نظمها الشيخ لطف الله بن مهدي بن الغيات

Anfang: من بعد حمد الواحد الفرد الصمد: من فعل غير العدل منه لم يرد

Versificirung der 30 dogmatischen Fragen des (s. No. 2360), von Luṭf allāh ben mehdi ben elgijāt'. Die Fragen handeln von Gottes Eigenschaften (vom الوعد والوعيد und التوحيد والعدل). Im Ganzen 40 Verse (Regez).

Schluss f. 2^a:

ما غرّد الشحرور في الاشجار وما قرأ علم الاصول القاري

Schrift: jemenisch, gross, weit, deutlich, vocallos. Stichwörter grösser. — Abschrift im J. 1142 Dh'lā. (1730) von جعفر بن محمد بن عبد الله بن عمار

F. 3 enthält Stellen aus dem

ك" الترغيب والترهيب لعبد العظيم للمنزري

Zu No. 2392. Lbg. 554, f. 172^b—173, über die verschiedenen Arten der الصمدانية (Ewigkeit).

10325.

1) Zu No. 2483.

Glas. 123, 5, f. 248—266^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Titel u. Verf.:

ك" جواب الفقيه يوسف بن عبد الله الشافعي الساكن بذهبان

والحبيب له عبد الله بن زيد بن احمد'

Anfang f. 248^a: كتابنا هذا الي الفقيه الاجل: يوسف . . . اما بعد يا يوسف بن عبد الله فقد بلغني كتابك وتحققت مضمونه الخ

'Abd allāh ben zeid ben ahmed el'ansi erörtert in dieser von zeiditischen Standpunkt aus im J. 748 Ragab (1347) verfassten Schrift einige theologische Fragen, insbesondere über Gottes Entscheidung und des Menschen freien Willen, ob dessen Wandel von ihm allein abhängt, und über Ehescheidung.

Schluss: ولكم بذلك ان شاء الله تعالى الحظ العظيم ولعلنا نتراجع في المصالح الدينية كلها والسلام'

2) Zu No. 2484.

Eine Stelle aus ايثار الحق الخ in Glas. 213, f. 2^a.

10326.

1) Nach No. 2502.

Mq. 658, f. 504^b—507^a.

Die Abhandlung des محمد بن بدر الدين الشافعي سبط الشمس الشرنبلي 1182/1768, welche betitelt ist:

ك" تحرير المباحث في تعلق القدرة بالحوادث

in wie fern der Mensch im Stande sei, die Ereignisse mit eigener Kraft zu beeinflussen; und die Ansicht des محمد الحنفى † 1181/1767 darüber, f. 507^a—508^a.

2) Zu No. 2503. Ueber القضاء und القدر handelt Glas. 201, f. 1^b; Lbg. 442, f. 8^b.

3) Zu No. 2510. Eine zeiditische Schrift über das Wesen der Engel, von عز الدين بن ابي الحديد † 656/1258, in Glas. 231, 8, f. 244—246.

(Vor No. 2512.) 10327. Glas. 200.

158 Bl. 4°, 17 Z. (28¹/₂ × 17¹/₂; 17¹/₂ × 9³/₄cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

”آكام المرحان في احكام الجان

ebenso im Vorwort. Verfasser:

محمد بن ابراهيم البستكى [البشتكى 1.] الحنفى

Anfang f. 1^b: الحمد لله خالق الانس والجنّة . . . وبعد فهذا كتاب جامع لذكر الجان واخبارهم الخ

Eine ausführliche Dämonenlehre in 140 Kapiteln. Der oben angegebene Verfasser, Mohammed ben ibrāhīm elbestekī † 880/1426, hat dies Werk nicht verfasst, sondern, wie schon in No. 2512 angegeben, Mohammed ben 'abdallāh esēbbli elhalebi elhanefi † 769/1367. Dieser ist ausdrücklich in We. 1856 u. 348 als Verfasser eines wie oben betitelten Werkes angegeben; dasselbe sagt HKh. I 1088, welcher auch dieselben Anfangsworte anführt.

Schluss f. 158^b: ولما انصرف ابو سفيان واصحابه . . . نادي ان موعدكم بدر العام القابل فقال رسول الله صمّ لرجل واصحابه نعم هو بيننا وبينكم موعدا والله اعلم

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften grösser, auch roth. Der Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1180/1737.

(Zu No. 2526.) 10328.

Pet. 259, f. 140^b—149.

Geschichte des Teufels mit Mohammed روي عن ابي . . . عباس انه قال قال رسول الله لا خير في الشبع

(Zu No. 2566.) 10329. Lbg. 301.

373 u. 266 Bl. 4°, 35 Z. (22³/₄ × 12¹/₂; 15¹/₂ × 6¹/₂cm). Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt; auf dem 1. Vorblatt von neuer Hand:

شرح الشفا لعلى القاري

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي انزل القرآن . . . شفاء لما في الصدور . . . اما بعد فيقول . . . على بن سلطان محمد القاري, لما رايت كتاب الشفاء في شمائل صاحب الاصطفاء اجمع ما صنف في بابہ الخ

Gemischter Commentar in 2 Theilen zu demselben Werk des 'Ijād ben mūsā, von 'Alī ben sultān mohammed elqārī elherewī † 1014/1606 im J. 1011 Ram. (1603) in Mekka vollendet. Derselbe beginnt nach einem kurzen biographischen Artikel über den Verf. des Grundwerkes f. 1^b: بسم الله الرحمن الرحيم . . . اقتداء بالكلام المجيد واقتفاء بالحديث الحميد . . . قال الفقيه وفي نسخة الشيخ الفقيه القاضي . . . ابن عياض بكسر العين اليكصبى بتثنية الصاد . . . رحمة الله عليه ولا شك ان هذا الادخال من المقال صدر من بعض ارباب الكمال . . . الحمد لله بالجملة الاسمية . . . المتفرد باسمه الاسمي وفي نسخة المتفرد من باب التفعل الخ

Schluss (Theil II) f. 266^a: ولا يصلح عمل . . . المفسدين لا والدين . . . وهو حسبنا اي كافينا في كل قليل . . . وجليل ونعم الوكيل . . . الموكل اليه والمعتمد عليه . . . ونسأل الله دوام العافية . . . والحمد لله اولا وآخرا . . . وادخلنا الجنة آمنين برحمتك يا ارحم الراحمين آمين

Er schliesst mit einigen Lobversen eines anderen (شفى داء النفوس لنا الشفاء الخ), die schliessen: وبلغه المهيم ما يشاء

Schrift: klein, fein, schön, vocallos. Grundtext roth überstrichen. Text in Goldlinien. Die ersten Seiten jedes Theiles mit schönem Frontispice und Randverziefungen; ähnlich auch zu Ende der Theile. Der Schnitt goldbeblümt. Arabische Folirung. Collationirt. Am Rande einige grössere Bemerkungen.

Vor dem Anfang 8 Blätter, für den Index (in 3 × 8 Fächern auf der Seite) eingerichtet; derselbe steht nur auf f. 1—5^a, die anderen Blätter leer.

(Zu No. 2566.) 10330. Lbg. 884.

578 Bl. Folio, 33 Z. (30 × 20; 22 × 11³/₄cm). — Zustand: im Ganzen gut, dooh gegen Ende am oberen Rande wasserfleckig; f. 371 fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: rother Lederband. — Titel fehlt: s. unten. Verfasser fehlt; es ist:

أحمد بن محمد بن عمر الحفاجي

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي نور الحافقين ببعته: **النور المبين وجعله شفاء لما في الصدور . . . هذا وان كتاب الشفا بتعريف حقوق المصطفى كتاب قدره جليل الخ**

Sehr ausführlicher gemischter Commentar des Ahmed ben mohammed ben 'omar shihab eddin *elhafagi* † 1069/1668 zu demselben Grundwerk; betitelt f. 1^b unten:

نسيم الرياض في شرح شفاء القاضي

Nach Voraufschickung einer Notiz über den Verfasser des Grundwerkes beginnt derselbe f. 2^a:

بسم الله الرحمن الرحيم **ابتدأ بالبسملة مردفة بالحمدلة عملا بالحديث . . . قال القاضي . . . الجصبي رحه قال في القاموس يجصب مثلثة الصاد . . . الحمد لله الحمد هو الوصف بالجميل على الجميل الصادر بالاختيار . . . المنفرد قال الراغب الفرد الذي لا يختلط بغيره الخ**

Kap. 1 beginnt f. 28^b unten. — F. 488^b bricht mitten auf der Seite ab, wird aber f. 491^b unmittelbar fortgesetzt (= Lbg. 937, f. 7^b, Z. 26. 27). Es scheint, dass daselbst der 2. Theil hat beginnen sollen. — Die Handschrift bricht f. 578^b ab im 4. Kap. des 1. قسم, in dem Abschnitt (f. 572^b): **فصل من خصائصه وكراماته باهراياته وانباؤه مع الملائكة الخ وما ذكر عن سيف بن ذي يزن وغيرهم** mit den Worten: **ابن ذي يزن من ملوك حبير . . . وكان ظهر على اليمن وظفر بالحبشة فنفاهم بعد مولد النبي صعم** = Lbg. 937, f. 84^b, Z. 2.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Grundtext roth. — Abschrift c. 1100/1668.

10331. Lbg. 937.

324 Bl. Folio, 33 Z. (32¹/₂ × 21¹/₂; 21¹/₂ × 13cm). — Zustand: sonst gut, aber etwas wurmetichig und nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: goldverzierter rothbrauner Lederband.

Zweiter Band desselben Werkes. Titel auf dem 1. Vorblatt (von späterer Hand):

الجزء الثاني من شرح الشفا للشهاب الحفاجي
المسمي نسيم الرياض

Dieser Band beginnt hier mitten im Text, mit den Worten f. 1^a, Z. 1: **صعم يوما من بينه** (= Lbg. 884, f. 480^b, 27).

Das 2. قسم beginnt f. 101^a (die 4 Kapitel desselben f. 101^b, 117^a, 131^a, 153^b); das 3. قسم f. 191^b (1. Kap. 193^b, 2. 286^b); das 4. قسم f. 318^b (u. das 1. Kap. 320^b). Es bricht ab f. 324^a unten: **الي اشباه لهذا اي كلمات اخر تشبهها . . . وكيف تدعو الي الدنيا ضرورة من** (= Lbg. 897, f. 124^b, 8).

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gleichmässig, vocallos, incorrect. Der Grundtext roth überstrichen. Der Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1160/1737.

10332. Lbg. 897.

234 Bl. 4°, 27 Z. (26 × 16; 18 × 9¹/₂cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, meistens dünn. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe.

Dritter und letzter Band desselben Werkes. Titel f. 1^a (von ganz neuer Hand): **الجزء الثالث من شرح الشفا للشهاب الحفاجي المسمي بنسيم الرياض**

فصل وأما قوله صعم لما كان هذا الباب 1^b: معقودا لقصة الانبياء في عقائدهم الخ

Derselbe beginnt im 1. Kapitel des 3. قسم (= Lbg. 937, f. 225^b). Das 4. قسم f. 116^a.

Schluss f. 234^b: **ولا يصلح عمل المفسدين فيمحقه ويبطله وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين والمرسلين . . . ولما تم بفضل الله تعالي وتوفيقه هذا الشرح . . . فلا زال مطلع شمس الهدى وروضته قبلة للقبيل**

Dies ist der letzte von 10 Versen, womit der Verfasser sein Werk beschliesst; in einem Chronogramm giebt er darin die Zeit der Abfassung an (تم الشفاء وصح الأمل), nämlich das J. 1058, wie dann noch mit Worten hinzugefügt ist, und zwar im Monat Rab' II (= J. 1648).

Schrift: klein, gut, gedrängt, deutlich, vocallos. Grundtext roth. Zu Anfang ein hübsches Frontispice. Der Text in Goldlinien. — Abschrift im J. 1169/1766.

(Zu No. 2577.) 10333.

Dasselbe Werk (**ك** "انموزج اللبيب") vorhanden in:

1) Lbg. 325.

34 Bl. 8°, 19 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 15; 13 $\frac{1}{2}$ × 9^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederriemen. — Titel und Verfasser f. 1^a ebenso.

Schrift: ziemlich gross, gewandt und kräftig, gleichmässig, vocallos. Uberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1091 Dū'liǧǧe (1681).

2) Lbg. 395, 5, f. 36^b—114^a.

Format etc. und Schrift wie bei 1. Das Papier von f. 91 an gelblich. — Titel und Verfasser ebenso. Abschrift im Jahre 1112/1700. — Collationirt.

3) Lbg. 329, 1, f. 1—12^a.

185 Bl. 8°, 27 Z. (20 $\frac{1}{2}$ × 13 $\frac{1}{2}$; 14 × 8 $\frac{1}{2}$ ^{cm}). — Zustand: am unteren und oberen Rande wasserfleckig. Bl. 1 ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich glatt u. stark. — Einband: Pappband mit Lederriemen. — Titel und Verfasser fehlt; f. 1^a oben am Rande:

خصائص الرسول للامام السيوطي

Der Titel ist vielmehr: انموزج اللبيب الخ

Anfang fehlt; f. 1^a, 1 entspricht Lbg. 325, f. 16^b, 7. Das Werk beginnt hier also ziemlich zu Anfang des 2. فصل des 2. Kapitels.

Schrift: klein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Uberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Zu No. 2587. Der Schluss von Essojūṭi's تزيين الارائك in Glas. 213, f. 1^b, 2^a.

(Zu No. 2607.) 10334. Lbg. 877.

94 Bl. 4°, 23 Z. (22 $\frac{3}{4}$ × 16; 15 × 9^{cm}). — Zustand: fast lose im Einband, sonst im Ganzen gut; Bl. 1 beschädigt und schmutzig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederriemen.

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser f. 1^a:

ك المعراج لنجم الدين الغيطي

Anfang und Schluss wie bei No. 2604.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift im J. 1167 Dū'liǧǧe (1754).

(Zu No. 2607.) 10335. Lbg. 882.

422 Bl. 8°, 21 (23) Z. (21 × 15 $\frac{1}{2}$; 14—14 $\frac{1}{2}$ × 7 $\frac{1}{2}$ —9^{cm}). Zustand: Anfangs nicht fest im Einband, sonst ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. Gegen Ende am unteren

Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, meistens stark. — Einband: Pappband mit Lederriemen. — Titel und Verfasser f. 1^a:

ك السراج المنير في شرح معراج البشير النذير
لعلي النبتيتي الحنفي

Der Titel ebenso im Vorwort f. 3^a.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اختار من عباده . . . من شاء بحضرتة قربه ووداده . . . وبعد فيقول . . . على النبتيتي الحنفي . . . اعلم ان الاسراء به صعم ورقبه الي اعلا السموات من اعظم الايات البيئات الخ

Sehr ausführlicher gemischter Commentar zu demselben Werke des Elǧiti, von 'Alī ben 'abd elqādir *ennabtiti* † c. 1062/1652. Derselbe beginnt f. 3^a: بسم الله الرحمن الرحيم وانما بدأ بها. لانها كما قيل اول ما كتب القلم في اللوح المحفوظ . . . الحمد اي الوصف بالجميل على الجميل . . . لله لام الاضافة ولها معنيان . . . الذي رفع اي اعلى قدر اي مقام الخ

Bricht f. 422^b ab bei der Textstelle:

وامضاء وهو فرض الصلوات الخمس وذلك تكريم، ohne Commentar (= Lbg. 877, f. 89^a, Z. 18, im 29. وجه). Am Schluss fehlen etwa 20 Bl.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, vocallos. Grundtext roth. F. 214—263 kleiner und enger. Der Rand f. 217—246 ausgebessert und dabei der Text 220—234 beschädigt. — Bieweilen längere Glossen am Rande. — Abschrift c. 1150/1737.

(Zu No. 2616.) 10336. Lbg. 347.4) f. 77^b—89.

8°, 19 Z. (20 $\frac{2}{5}$ × 14 $\frac{3}{4}$; 14 $\frac{1}{2}$ × 7^{cm}). — Zustand: gut. — Papier etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

معراج رسول الله صعم

Verfasser fehlt.

Anfang: قالوا قال النبي صعم لما كان ليلة اسري بي وانا بمكة بين النائم واليقظان جاءني جبرئيل فقال يا محمد قم فقممت فاذا جبرئيل وميكائيل عليهما السلام فقال جبرئيل لميكائيل اذهب فجننى بطست من ماء زمزم الخ

Mohammed selbst erzählt ausführlich seine Nachtfahrt, bis f. 88^a, nebst den Eindrücken und den Folgen derselben.

Schluss f. 89^a: لو ابتدأ بقصة المعراج لاشتدّ انكارهم فلم يصدقوه فلما بان صدقه في بيت المقدس وقامت الحجّة عليهم اخبر بعروجه الي السماء، والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد . . . وسلم تسليماً
F. 89^a am Rande eine Notiz über das Wort معراج.

(Zu No. 2629.) 10337. Lbg. 435.

1) f. 1—5.

64 Bl. Folio, 32—37 Z. (30³/₂ × 21; 24—25 × 14—16^{cm}).
Zustand: fast lose im Einband; wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederücken. — Titelüberschrift f. 2^b:

خبر أنشقاق القمر معجزة له صمّ

Anfang: قال أبو واثلة، لما انزل على النبي صمّ وأنذر عشيرتكم الاقربين وهو بمكة جمع قومه وهو في دار الخيزران وقام فيهم خطيباً الخ

Das Wunder der Mondspaltung, von zeitlichem Standpunkt aus erzählt.

Schluss f. 1^a: واستطالت بنو عبد المطلب على سائر العرب بمعجزة رسول الله صمّ ودلالته قال فلما رأت خديجة الذي كان من كلام الحسين . . . وكذلك اسمها الي يوم القيامة صلى الله عليها . . . وسلم الخ

Die Blätter folgen so: 2^b—5. 1^a.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, ungleich, flüchtig, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 983/1685 (s. f. 25^a).

F. 2^a enthält den Anfang des Auszuges, welchen Elfirūzābādī †^{817/0000} gemacht hat aus dem كتاب الحفظ والنسيان ابوطاهر محمد بن علي بن محمد بن علي بن بونة

Die ersten Worte: الحمد لله الذي خلق الخلق وعلم الانسان الخ HKh. V 10058.

F. 6 (aus einem zeitlichen Werke, welches über die Vortrefflichkeit 'Alī's (في فضائل عليّ عمّ) handelt) folgt auf f. 62.

(Zu No. 2664.) 10338. Glas. 214.

1) f. 1—19.

56 Bl. 8vo, c. 25 Z. (20¹/₂ × 13; 12¹/₂ × 9¹/₂^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter; am Rande fleckig. —

Papier: gelb, stark, glatt. — Einband fehlt. — Titel fehlt, er könnte nach f. 1^a, Z. 13. 14 sein:

نبذ شافية ونكت بالمراد وافية

Verfasser: s. Anfang. Er heisst ansführlicher:

الهادي الى الحق عز الدين بن الحسن بن المؤيد

يقول العبد . . . امير المؤمنين: Anfang f. 1^a:

عز الدين بن الحسن . . . اما بعد حمد الله الموفق لاصابة الخلاص . . . فاني نظرت في غفلتي عن اكتساب البراد المبلغ الي المعاد الخ

Paränetische Schrift, Vorbereitung auf das Jenseits, von zeitlichem Standpunkt aus, von 'Izz eddin ben elhasan ben elmoejjed elhādī ilā elhaqq, geb. 845/1442, gest. 900/1494.

Dieselbe zerfällt in Vorwort, 2 فصل und Schlusswort.

في ذكر الغفلة عن الموت وعدم اختيار العقلاء f. 1^a المقدمة مع كمال عقولهم ما يقضي بهم الى السعادة الطويلة الخ (in 2 قسم, f. 1^a u. 1^b).

1. في تعداد الخلائق المذمومة المهلكة التي 4^b فصل. يجب تجنبها

2. فيما يليق بالعبد ملازمته من الطوائف 14^a فصل. القويم الخ

In diesem Abschnitt bricht das Werk hier f. 19^b so ab: الرجا لله . . . انه ارحم به من والديه واقرب اليه من ساعديه وانه يثيب على الطاعة,

(Das Schlusswort handelt nach f. 1^a:

فيما يصلح به الحال ويحصل به الفوز في المال من ذكر امهات المعاملة وانواعها الخ)

Schrift: jemenisch, ziemlich klein; auch gedrängt, ungleich, deutlich, vocallos; oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstehend gross in Schwarz. — Abschrift c. 900/1484.

(Zu No. 2699.) 10339.

1) Lbg. 329, 14, f. 137—162.

Format etc. u. Schrift wie bei 4.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 137^a: مسالك الخنفاء في والدي المصطفى لجلال الدين السيوطي

ومن فذف ام النبي صمّ Schluss f. 162^b: قتل مسلماً كان او كافراً، آخرة ولله الحمد،

(Ohne das Gedicht am Ende.)

(2) Lbg. 335, 2, f. 37^b—78.

Format (13—15 Z.) etc. und Schrift wie bei 1. Mehrere Blätter ausgebessert: so f. 42. 43. 58. 61. 63. 64. 77.

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser fehlt. Anfang u. Schluss (auch mit dem Gedicht am Ende) wie bei No. 2699.

(Zu No. 2701.) 10340. Lbg. 329.

15) f. 163—172.

Format etc. und Schrift wie bei 4).

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 163^a:
المقامة السندسية في نجاته والدي سيد البرية
لجلال الدين السيوطي

Anfang und Schluss ebenso.

(Zu No. 2703.) 10341. Lbg. 329.

16) f. 173—180.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser f. 173^a:

سبل النجاة لجلال الدين السيوطي

Anfang f. 173^b: الحمد لله وسلام على عباده . . . هذا سادس مؤلف الفتنة في مسئلة والدي رسول الله صمّم الذي يقال في حقهما انها ناجيان ومحكوم لهما في الآخرة بالنجاة ودخول الجنة كما ذهب اليه جمع من الائمة ثم اختلفوا في توجيه ذلك على سبل

Dass die Aeltern Mohammeds ins Paradies gekommen, nach den verschiedenen Ansichten erörtert in 4 سبيل, von Essojūtī.

Schluss f. 180^b: وفي ثم الكلام للهروي وفيه ان عمر لما سمعه قال ذلك غضب غضبا شديدا وعزله عن الدواوين والله اعلم

Es ist des Verfassers sechste Schrift über den Gegenstand.

(Zu No. 2704.) 10342. Lbg. 332.

3) f. 4^b—6^a.

Format (29—30 Z.) etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk (تحفة الجلساء بروية الله للنساء). Titel fehlt, steht aber in der Unterschrift. Verfasser fehlt. Anfang (von روية الله an) und Schluss ebenso.

(Vor No. 2705.) 10343. Lbg. 395.

3) f. 19—28.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift und Verfasser f. 19^b:

رسالة في ابوي النبي عم للجزري

In der Unterschrift:

الرسالة البيانية في حق ابوي النبي

Anfang f. 19^b: الحمد لله رب العالمين والصلوة . . . اما بعد وفقنا الله تعالى على الحق والصواب فاعلم ان المراد لنا تحقيق المقام لقوله تعالى قولوا الحق الي آخرة الخ

Mohammed ibn elgezerī † 888/1480 behandelt hier die Frage, ob die Eltern des Propheten in der Hölle seien?

Schluss f. 28^b: عن الرياء والنفاق نعوذ بالله تعالى من قول بلا عمل ومن نية بلا اخلاص والله عليهم بكل شيء تمت

(Zu No. 2706.) 10344. Lbg. 395.

4) f. 29—36^b.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser f. 29^b:

رسالة في حق ابوي النبي صمّم لابن كمال

Anfang und Schluss ebenso.

(Nach No. 2706.) 10345. Lbg. 295.

63) f. 496^b—498.

Am Rande steht in sehr kleiner gedrängter Schrift eine Abhandlung des

ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبي

über die Frage, ob die Eltern und Vorfahren Mohammeds im Unglauben gestorben seien — was bejaht wird. Die Titelüberschrift ist:

رسالة في حق ابويه عليه السلام

Ibrāhīm ben mohammed ben ibrahīm elhalebi † 966/1549 hat diese Schrift im J. 931 Šawwāl (1525) in Konstantinopel verfasst.

Anfang: الحمد لله الذي اظهر بالمدينة عجائب الاشياء وقدر بمكة ما يحجز عن ادراكه عقول العقلاء

... وبعد فقد بلغنى ان بعض الناس ابتدع قولا
خالف فيه الكتاب والسنة والاجماع الخ
ولا يمكنهم تلك المعارضة اذا عابهم:
Schluss: على التقليد وفي هذا مقنع للمتصيرين والحمد لله الخ
Abschrift im J. 1181 Gomādh II (1767).

(Vor No. 2707.) **10346.** Lbg. 295.

62) f. 490—504.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel-
überschrift f. 490^b:

أدلة معتقد أبي حنيفة الامام في ابوي الرسول
عليه الصلوة والسلام

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 490^b: الحمد لله الذي خص من
شاء من عباده في عالم القضاء بالايامن ... اما بعد
فيقول ... على بن سلطان محمد القاري قد
قال الامام الاعظم ... في كتابه المعتبر المعتبر بالفقه
الاكبر ما نصه الخ

Abū hanīfa hat in seinem Werke den Satz: Die Eltern des Propheten sind im Unglauben gestorben (ماتا على الكفر). Diesen Satz unterwirft hier 'Alī ben sultān mo-
hammed elqārī † 1014/1606 der Beurtheilung und Deutung und kommt zu dem entgegengesetzten Resultat; obgleich er im Einzelnen öfters gegen die Ausführungen Essojūṭī's, welcher derselben Ansicht wie er selbst ist, auftritt.

Schluss f. 504^b: وفي هذا بيان عظيم الي ان
الايامن انعام جسيم لا يصل اليه الا نبي او ولي كريم
ممن سبقت لهم الحسنى بالوصول الي المقام الاسنى
فمنسأل الله تعالى حسن الخاتمة الدالة على سبق
العناية ... داعين ربنا نوقنا مسلمين والحقنا بال صالحين
وادخلنا الجنة آمنين غير خزايلا ولا مفتونين وسلام على
المرسلين والحمد لله رب العالمين

Auf diese Abhandlung hingewiesen f. 455^b am Rande.
Abschrift im J. 1176 Qafar (1762). — Bl. 505 leer.

(Zu No. 2730.) **10347.** Glas. 224.

1) f. 1—5.

18 Bl. 8vo, 18 Z. (20½ × 15; 14 × 9½^{cm}). — Zu-
stand: wasserfleckig; auch sonst nicht ganz sauber. —
Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 1°:
تلخيص البيان في علامات مهدي آخر الزمان
لعبد الرحمن بن ابي بكر الاسيوطي

Anfang und Schluss ebenso.

Das Werk, welches hier dem Essojūṭī
† 911/1606 beigelegt ist, wird in No. 2728 dem
'Alī elmottaqī † 977/1669 zugeschrieben. Das
Werk des Letzteren ist in Glas. 224, f. 12^a
betitelt: البرهان في علامة مهدي آخر الزمان.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Ueber-
schriften und Stichwörter roth. Text in rothen Linien. —
Abschrift o. 1160/1737.

10348.

1) **Zu No. 2733.**

Glas. 224, 3, f. 8—18.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Der untere
Seitenrand etwas beschädigt.

Titel fehlt. Verfasser fehlt; derselbe lebt
nach dem hier öfters citirten Essojūṭī (z. B.
f. 14^a; und f. 16^b mit dem Zusatz رَحْمَةً) und
nach Elmottaqī † 977/1669. Anfang fehlt.

Dies Bruchstück handelt vom Elmahdī, be-
sonders über seine Herkunft und die Zeit seines
Erscheinens. Es ist nicht in Abschnitte (oder
Kapitel) getheilt, beruft sich aber oft auf
andere Schriftsteller.

Beginnt hier: قال رسول الله صمّم ليبعثن الله
من عترتى رجلا احلي الجبهة يملأ الارض عدلا بفيض
المال اخرجته ابن ابي نعيم
ومن كتاب البرهان في علامة مهدي: 12^a u. 16^a
آخر الزمان للشبيخ على متقى

Schluss f. 18^b: لومه من الفرض ما يلزم غيره:
فلذلك يقوم وذلك داخل في اتباع نبينا محمد صمّم
تعريف الفيضة باجوبة الاستئلة المائة للامام السيوطي رَحْمَةً
ونفع به وصلى الله الخ

Die soeben erwähnte Schrift ist nicht
der Titel dieses Werkes, sondern zeigt an,
dass hier aus derselben eine längere Stelle entlehnt ist.

2) **Zu No. 2744. 2745.**

(Steru, No. 1389, f. 2^b—177. Das Werk
تذكرة القرطبي vollständig.)

(Zu No. 2746.) 10349. Spr. 399.

1) f. 1—60.

91 Bl. 4°, 26 Z. (25 × 16¹/₂; 20¹/₂ × 12¹/₂cm). — Zustand: schmutzig, fleckig. Blatt 1^a u. 60^b fast ganz verwischt und unleserlich. — Papier: gelb, etwas glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verf. fehlt. Auf dem ungezählten Vorblatt von neuerer Hand:

كتاب تاريخ الخلفاء

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt:

باب في ذكر خلفاء الاسلام بعده وولاتهم من قريش f. 1^a1^b فصل خلافة ابي بكر الصديق رة2^a فصل اباية علي بن ابي طالب عن بيعة ابي بكر2^b فصل كيف كانت بيعة علي بن ابي طالب3^b فصل ذكر خلافة ابي حفص عمر رة4^a قتل عمر رة5^b فصل في خلافة ابي عمرو عثمان بن عفان رة5^b ذكر الانكار علي عثمان رة6^b فصل ذكر ما انكر الناس علي عثمان رة7^a ذكر قتل عثمان رة8^a فصل ذكر خلافة ابي الحسن علي بن ابي طالب9^a فصل في قتل عبيد الله بن زياد9^b ذكر خلافة ابي العباس الوليد بن عبد

الملك بن مروان

9^b فصل ذكر خلافة ابي ايوب سليمان بن عبد

الملك بن مروان

9^b فصل ذكر خلافة عمر بن عبد العزيز10^b فصل ذكر الرويا التي رآها عمر بن عبد العزيز57^a فصل ذكر خلافة ابي العباس الوليد بن

يزيد بن عبد الملك

57^a فصل ذكر خلافة ابي خالد يزيد بن عبد الملك57^b فصل ذكر خلافة ابي اسحق ابراهيم بن

الوليد بن عبد الملك

57^b فصل ذكر خلافة ابي عبد الملك مروان بن

محمد بن مروان

57^b فصل ذكر قتل سعيد بن جبير رة59^b حديث مولد النبي صم و منشاة و مبعته

و ذكر احواله في مغاربه و معرفة اسماء

ولده و عمومته و ازواجه

قرات علي الحافظ ابي علي

الحسن قال اجازنا قاضي القضاة ابو القسم

عبد الصمد بن محمد بن ابي الفضل

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

الانصاري بدمشق مرارا . . . قال هذا ذكر

ما يحتق علي المرء المسلم حفظه و يجب

علي ذي الدين معرفته من نسب رسول

الله صم و مولده و منشاة الخ

38^a باب في اطفال المسلمين و المشركين39^b باب ما جاء في نزل اهل الجنة و تحفتهم اذا دخلوا39^b باب ما جاء ان مفتاح الجنة لا اله الا الله و الصلاة40^a كتاب الفتن و الملاحم و اشراط الساعة40^a باب الكف عن من قال لا اله الا الله40^a باب ما جاء ان المؤمن حرام دمه و ماله و عرضه

و في تعظيم حرمة عند الله تعالي

40^b باب اقبال الفتن و نزولها و مواقع القطر و الظل

و من اين تجيء و التحذير منها و فضل

العبادة عندها

42^b باب رحا الاسلام و ما تدوره42^b باب ما جاء ان عثمان لما قتل سل سيف الفتنة46^a باب الا ياتي زمان الا و الذي بعده شر منه

و في ظهور الفتن

46^b باب ما جاء من الفرار من الفتن و كسر السلاح

فيها و حكم الهكوة عليها

47^b باب الامر يتعلم كتاب الله و اتباع ما فيه و لزوم

جماعة المسلمين عند غلبة الفتن و ظهورها

وصفة و عاة آخر الزمان و الامر بالسمع و الطاعة

للخليفة و ان ضرب الظهر و اخذ المال

48^a باب اذا التقيا المسلمان بسيفيهما فالقاتل

و المقتول ممن في النار

50^a باب ما يكون من الفتن و اخبار النبي صم50^b باب ذكر الفتنة التي تميم موج البحر و قول

النبي صم هلاك امني على يدي اغيلمة

من سفهاء قريش

51^a باب في بيان مقتل الحسين رة53^b باب ما جاء ان اللسان في الفتنة اشد من

وقع السيف

54^a باب الامر بالصبر عند الفتن و تسليم النفس

للقتل عندها و السعيد من جنبها

55^b باب جعل في اول هذه الامة عافيتها و في

آخرها بلاؤها

56^a باب جواز الدعاء بالموت عند الفتن و ما جاء

ان بطن الارض خير من ظهرها

56^a اسباب الفتن و الحن و البلاء

- 18^b أبواب الملاحم
- 18^b باب امارات الملاحم
- 18^b باب ما ذكر في ملاحم الروم وتواترها وتداعي الامم علي اهل الاسلام
- 20^a باب ما جاء في قتال الترك وصفتهم
- 20^a باب في سياقة الترك للمسلمين وسياقة المسلمين لهم
- 21^b باب منه وما جاء في ذكر البصرة والايلة وبغداد والاسكندرية
- 22^a باب ما جاء في فضل الشام وانه معقل من الملاحم
- 22^b باب ما جاء ان الملاحم اذا وقعت بعث الله جيشا يويد به الدين
- 22^b باب في المدينة ومكة وخرابهما
- 25^b باب في المهدي وخروجه السفيناني عليه وبعث الجيش لقتاله وانه الجيش الذي يخسف به
- 27^a باب ما روي ان الوقعة التي تكون بالزراء وما يتصل بها من الوقائع والايات والملاحم والطوام
- 28^a باب منه في المهدي وذكر من يوطي له مكة
- 28^a باب منه آخر في المهدي وصفته واسمه وعطائه ومكته وانه يخرج مع عيسى عم فيساعده على قتل الدجال
- 28^b باب منه في المهدي ومن ابن يخرج وفي علامة خروجه وانه يبابع مرتين ويقاثل السفيناني ويقتله
- 29^b باب ما جاء ان المهدي يملك جبل الديلم والقسطنطينية ويستفتح رومية وانطاكية وكنيسة الذهب وبيان قوله تعالى فاذا جاء وعد اولاهما الآية
- 30^a باب ما جاء في فتح القسطنطينية ومن ابن تفتح وفتحها علامة خروج الدجال ونزول عيسى بن مريم عم وقتله اياه
- 31^b أبواب اشراط الساعة وعلاماتها، فاما وقتها فلا يعلمه الا الله وفي حديث جبريل ما المسؤول عنها باعلم من السائل الحديث
- 32^a باب قول النبي صعم بعثت انا والساعة كهاتين
- 32^b باب امور تكون بين يدي الساعة
- 11^b باب اذا فعلت هذه الامة خمسة عشر خصلة حبل بها البلاء
- 13^a باب في رفع الامانة والايمان من القلوب
- 13^b باب في زهاب العلم ورفعه وما جاء ان الحشوع والفرايض اول علم يرفع من الناس

- 14^a باب في دروس الاسلام وذهاب القرآن
- 14^a باب في العشرانيات التي تكون قبل الساعة وبيان قوله تعالى اقتربت الساعة وانشق القمر
- 16^a باب ما جاء ان الايات بعد المائتين
- 16^a باب ما جاء فيمن يخسف به او يمسح
- 16^b باب في ذكر الدجال وصفته ونعته ومن ابن يخرج وعلامة خروجه وما معه اذا خرج وما يتجى منه وانه يبوي الاكمه والابرص ويحيى الموتى
- 17^b باب في خراب الارض والبلاد قبل الشام ومدة بقاء المدينة خرابا قبل يوم القيامة وفي علامة زهاب الدنيا وفي اول ما يخرب منها
- 17^b باب لا تقوم الساعة حتى لا يقال في الارض الله الله

Das Werk ist das in No. 2744 und 2745 beschriebene Werk des Elqortobi, wie aus den in 2745, f. 139^a—172 angeführten Ueberschriften, welche hier f. 20^a u. 13^b stehen, hervorgeht; es ist aber theils verbunden, theils lückenhaft; das Meiste davon fehlt, der ganze Anfang und damit auch der Titel; ebenso fehlt der Schluss.

Der Verfasser behandelt die am Ende der Dinge den Islām bedrohenden Unruhen und Gefahren und die Schrecknisse und Verbote des Jüngsten Gerichts. Er schildert auch auf Grund sicherer Traditionen das Wirken Mohammeds und seiner Nachfolger, um daran seine Erörterungen über das Gericht, die Hölle und das Paradies zu knüpfen. Das Werk beginnt aber mit Betrachtungen über den Tod und Alles, was mit demselben in Beziehung steht, wobei auch die Rolle, welche der Todesengel spielt, zur Geltung kommt. Der Abschnitt über die Hölle, deren 7 Pforten, den schrecklichen Aufenthalt darin u. s. w., fehlt hier; von der Schilderung des Paradieses ist nur das Ende (2 Blätter) vorhanden (f. 38. 39), worauf das Buch über die Wirren und Aufstände und die Anzeichen des Jüngsten Gerichts folgt (f. 40 ff.). — Die Abkürzung des Werkes (No. 2746) liegt hier schwerlich vor, obgleich die Ueberschriften f. 40 sich genau so in No. 2746, f. 147^a—148^a finden.

Der Verfasser führt meistens die Traditionen nebst Gewährsmännern an, auf die er sich stützt, unterbricht aber auch oft die Darstellung durch eigene Bemerkungen, eingeführt durch قال المؤلف رحمه. Die Bücher zerfallen in eine Menge ungezählter Kapitel, diese häufig — und besonders bei der Hälftengeschichte — in Abschnitte.

Die Blätter folgen so: Im Anfang fehlen 73 Blätter; 1—6; 1 Bl. fehlt; 7; Lücke; 8; Lücke; 9. 10; Lücke; 57—60; Lücke; 86. 87; Lücke; 88—86. 18—35; Lücke von 2 Bl.; 11—16; 3 Bl. fehlen; 17. F. 38 ist Bl. 204, und f. 17 Bl. 252 des vollständigen Werkes.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos, etwas blass, zum Theil abgeseuert. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 800/1397.

10350.

1) Zu No. 2782.

Sach. 112, 1, f. 1—5^a.

72 Bl. 4to, 17 Z. ($22\frac{1}{2} \times 15$; $16 \times 8\frac{1}{2}^{cm}$). — Zustand: sehr wasserfleckig, am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Schlussblätter einer Abhandlung, in der hier eine Schilderung des Jüngsten Gerichts gegeben wird. Die ersten Worte hier f. 1^a: وانا لا ادري ابن قبر محمد صدقم الا ان اسرافيل ينفخ الصور الخ

Schluss: كلوا حتى يكون لكم الدنيا والآخرة بفضل الله عز وجل اللهم ارزقنا الجنة ونعمها بفضلك يا حنان يا منان برحمتك يا ارحم الراحمين

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. Der Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1200/1735.

2) Zu No. 2784.

Ein Stück ملحمة in Mf. 1297, f. 43^b.

3) Zu No. 2786.

Eine Stelle aus النشر الوردى في ملك الخ (über die letzten Dinge), in Glas. 76, f. 1^a.

5) Zum 5. Buch (Çūfik).

(Zu No. 2950.) 10351. Lbg. 683.

11 Bl. 4to, 27 Z. ($22 \times 17\frac{1}{2}$; $15\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}^{cm}$). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich dünn u. glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk wie No. 2950. Titel u. Verfasser f. 1^a: رسالة الشان لمحبي الدين بن عربى. Anfang und Schluss ebenso (aber ohne das Gedicht).

Schrift: ziemlich gross, dick, rundlich, gedrängt, vocallos. — Abschrift im J. 1289 Ša'bān (1872) von السيد محمد الامير الرشيدى الحنفى الخلوئى الحسنى بن عبد الله بن عبد الواحد

F. 10 u. 11 enthalten ein Paar auf (die Wochentage und) dies Werk bezügliche Tabellen.

(Nach No. 3024.) 10352. We. 17.

1) f. 2^b—94.

121 Bl. 8vo, 21—22 Z. ($20\frac{2}{3} \times 14\frac{1}{2}$; $18\frac{3}{4}—14 \times 9^{cm}$). Zustand: durch Nässe beschädigt; der Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

1) Anfang f. 2^b: الحمد لله الذي خلق كل شىء بقدر... وبعد فان الهندسة مع متانة مسألتها الخ

Die letzten Wörter auf dieser Seite sind: غير ان صيوتهم تلام بنسيان

Diese Seite ist der Anfang des Werkes (Mq. 100, 2) und ist nur in betrügerischer Absicht mit der folgenden Seite (wo die 1. Zeile hinzugefälscht ist) in Verbindung gesetzt, als ob hier jenes Werk vorläge: es ist davon aber nur diese Seite (f. 2^b) vorhanden. Die Schrift derselben ist klein, gefällig, gleichmässig, vocallos, a. d. J. 1106/1694, von احمد بن على بن احمد الدمشقى

2) F. 3^a, Z. 2 beginnt so: كل مائة من الميثين الماضية فهو القايم على رأس هذه المائة التاسعة فنقول... اعلم ان السر الذي لاجله يبعث الله الخ

Das hier von f. 3—94 vorliegende Werk ist ohne Anfang und Ende, ausserdem defect und gefälscht. Letzteres ist in der Weise geschehen, dass die Lücken (nach f. 8. 78. 79. 94) durch eine Zeile, welche zu Anfang der folgenden Seite steht, scheinbar verdeckt sind; unnöthiger Weise steht eine so hinzugefälschte Zeile auch noch f. 8^b, 1; ausserdem aber dadurch, dass in den Ueberschriften die Zahl

der einzelnen Kapitel geschickt umgeändert ist, so dass das Vorliegende jetzt anscheinend mit Kap. 1 beginnt. Einzig die Zahl des 26. Kap. hat der Fälscher in der Ueberschrift zu ändern vergessen. — Dass das Werk dem 9. Jahrhd. angehört, ist aus f. 3^a, Z. 2 ersichtlich; ausserdem erwähnt der Verfasser f. 90^b d. J. 844/1440 als das der Abfassung. Er nennt sich ferner f. 35^a und ausführlicher f. 59^a:

عبد الرحمن بن محمد بن علي بن أحمد
الحنفى البسطامى

Es liegt hier also das Bruchstück eines grösseren Werkes des 'Abd errahmān ben moḥammed ben 'alī *elbistāmī* vor, und zwar des *كتاب الفوائج المسكبة في الفوائج المسكبة* HKh. IV 9215. Von demselben sind 30 Kapp. vom Verfasser beendet, die übrige grössere Hälfte nicht.

Von diesen 30 Kapiteln fehlen hier, ausser dem Anfang, Kap. 1—10 und 28—30 ganz; Kap. 11. 12. 23. 24 und 27 sind nicht ganz vollständig. Es fehlt also mehr als die Hälfte; nämlich: im Anfang 42 Bl.; f. 3—8; Lücke von 22 Bl.; 9—78; 1 Bl. fehlt; 79; 1 Bl. fehlt; 80—94; ungefähr 65 Bl. fehlen.

Die Uebersicht der Kapitel ist:

11. f. 3^a } (die Ueberschrift und der Anfang
12. 9^a } fehlt).
13. في ارتياض المسالك في رياض الممالك 12^a باب
(in 5 منهج).
14. في نظم السلوك في مسامرة الملوك 19^b باب (in 2 كتاب)
15. في نصوص آيات الاقلام وخصوص دلالات الاعلام 32^b باب
(in 3 فصل).
16. في قيود اصول الحقائق وعيد (وصيد wol) 35^a باب
فصول الطرائق
17. في معرفة ائمة الحكماء الموسومة بعيون الادباء 46^a باب
في طبقات الاطباء
18. في معرفة الدر النظيم في شرح اسم الله العظيم 51^b باب
19. في حقائق لا اله الا الله بلسان الحرفية 56^a باب
من علماء الصوفية

20. في معرفة الفنون ورؤية قرة العيون في رؤية 59^a باب
المنام المجاري مجري الالهام صم
21. في معرفة رؤية الله في الآخرة عند اهل 71^a باب
القلوب الطاهرة
22. في معرفة من غلب عليه الالتباس في رؤية 76^b باب
رب الناس
23. في معرفة من راي الله في المنام من الصالحين 78^a باب
والعلماء العظام
24. Ueberschrift und Anfang fehlen. 80^a باب
25. في معرفة درة الاحلام وتعبير رؤيا السالكين 83^a باب
من الصالحين الصوفية الاعلام
26. في معرفة من شهد آيات النبي صم في رؤيا 85^a باب
المنام من الاولياء والصالحين الاعيان
نجات كفلن الصبح في عالم العيان
27. في معرفة البدعة والرد على اهل الرياء والسمعة 88^b باب

Das Vorhandene schliesst f. 94^b (Kāmil):
تالله ما قصدت سؤال قلوبهم بل كلهم لك في الحقيقة عابد
عصمنا الله بحوله ومنه وطوله عن اتباع اهواء الخطلية

Das Werk enthält allerlei Betrachtungen und Erörterungen, besonders über den Namen Gottes, das Erschauen Gottes durch innere Erleuchtung und im Traum, das Ansichtigwerden des Propheten im Traum, das Träumen von Qorān-Versen u. dgl., alles dies von cūfischem Standpunkte aus.

Schrift: ziemlich klein, blass, gewandt, aber nicht überall ganz deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

F. 1 steht eine Unterredung zwischen
امرؤ القيس و قبيصة بن نعيم

F. 2^a das Ende eines geometrischen Werkes
(zuletzt von den Fünfecken [الخمسات]); die
letzten Worte: وقد مضى ذكر ذلك في مواضعه
من الابواب، وهذا آخر الكتاب الخ

(Zu No. 3149.) 10353. Pm. 422.

3) f. 39^a—41.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk (تنبيه الطالبين الخ). Titel
und Verfasser fehlt.

(Zu No. 3175.)

10354.

Ueber Verwerfung der Çufik, eine zeitliche Schrift des شرف الدين يحيى بن شمس الدين † 965/1558, Glas. 231, f. 246^b. 247 (No. 2175, 9).

6) Zum 6. Buch (Gebet).

(Zu No. 3949.)

10355. Spr. 466.

1) f. 1—33^a.

140 Bl. Kl.-8vo, 11—12 Z. (15¹/₂ × 10¹/₂; 11 × 7^{cm}). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt, ist aber in dem Anfang so angegeben:

صحف ابراهيم وموسي

ebenso am Ende. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^b: نبتدي علي خيرة الله تعالى وعونه وحسن توفيقه انه جواد كريم عليا عظيم بنقل صحف ابراهيم وموسي عليهما السلام وهو هذا ان شاء الله تعالى

Dies ist das ganze Vorwort.

Dann folgt das Werk selbst, welches aus 39 صحيفة besteht und gewöhnlich mit der Anrede ويا ابن آدم sehr selten mit der Anrede Moral predigt, in kurzen Sätzen, unter Anlehnung oder Bezugnahme auf Qorānstellen. Jedes dieser „Blätter“ wird Gott als Anrede (an den Menschensohn etc.) in den Mund gelegt, und beginnt mit قال الله عز وجل

1. Blatt f. 2^a: الصحيفة الاولى قال الله عز وجل شهدت علي نفسي لنفسي ان لا اله الا انا وحدي لا شريك لي وان محمد عبدي ورسولي ومن لم يرصنا بقصاتي ويصبر علي بلواتي الخ

Schluss f. 33^a: اعقبت بناء للخراب واسكنته النار وما بعد النذر الا الجذر ان هذا لفي صحفي الاولى صحف ابراهيم وموسي، تحوي سامعين كلام رب العالمين، تم الصحف المباركة بعون الله... وما كتبنا الا ما وجدنا وما كنا للغيب [للغيب?] حافظين، تم

Schrift: ziemlich gross, deutlich, zum Teil flüchtig, ungleich, vocallos, incorrect. — Abschrift (nach f. 140^b) im Jahre 1179/1766 von محمد الزنبيق

(Zu No. 3949.)

10356. Spr. 466.

2) f. 33^b—140.

Format etc. wie bei 1) (15¹/₂ × 10¹/₂; 11 × 7^{cm}). — Titel fehlt, nach dem Anfang ist er:

كتاب زبور داود

Anfang f. 33^b: كتاب فيه زبور داود عليه وعلي نبينا افضل الصلاة واتم السلام وهو هذا ان شاء الله تعالى وبالله التوفيق والمستعان والحمد لله علي ما دان (مزمار).

Enthält den Psalter in 137 Psalmen (مزمار). Es ist keine Uebersetzung und, von wenigen Stellen abgesehen, auch nicht einmal eine Umschreibung oder Bearbeitung des Hebräischen Psalters, sondern meistens Anreden Gottes an Dāwūd (oder auch allgemeiner, an den Menschensohn etc.), Frömmigkeit und Moral in Wandel und Gedanken einschärfend. Am meisten Bezug auf den Hebräischen Text nimmt der 1. und der Anfang des 2. Psalms.

Anfang f. 34^a: المزمار الاول طوبا لرجل لم يسلك طريق الخطئين وطوبا اسم شجرة في الجنة ولم يجلس في مجالس المستهزئين يا داود طوبا لرجل يدرس في آيات الله بالليل والنهار ويعمل عمل من لا يمسي فمثله كمثل شجر علي شط الماء الخ

2. Pssalm f. 35^a: المزمار الثاني يا داود ما ذا تقول الامم والشعوب وقد اجتمعوا على الرب وحده على ان يطفون نور الله بافواههم وبابي الله ان ينم نوره و قدسة الخ

Schluss f. 140^a: فان يعبد عبادة باشتهاد النفوس والجوارح تشكر له رجع الخلق وما هو يا معشر الخلق تغافل ما يعمل الظالمون، تم

Schrift dieselbe wie bei 1), aber ungleicher und flüchtiger. — Abschrift wie dort, vom Jahre 1179 Dū'illigé (1766).

(Zu No. 3952, 1.)

10357. Mq. 146.

11) f. 324—339.

Format etc. und Schrift wie bei 10).

Aussprüche Mohammeds, nach ابو هريرة u. A., besonders aber die letzte Predigt (خطبة), welche er in Elmedina gehalten hat und die besonders lange bei Schilderung des Paradieses und der Hölle verweilt.

Derselben geht eine kurze Einleitung voraus, die nach dem Bismillāh so beginnt f. 325^a:

حدثنا موسى بن منصور قال حدثنا داود بن المنخبر قال مسيرة بن عبد ربه عن عائشة السعدي عن زيد بن عمران بن عبد الله عن علي بن مسلم عن عبد الله بن مسعود عن أبي هريرة رَمَ قال خطبنا رسول الله صمخ الخ

Die Predigt selbst fängt so an f. 325^b: الحمد لله نحمده ونستعينه ونومن به ونتوكل عليه ونشهد يا رب الساعة كثيرة يا رب من تاب قبل ان يغفر انوب عليه، ثم نزل صمخ فكان هذا آخر خطبته خطبها بالمدينة حرسها الله تعالى عن الافات

F. 339^b enthält von derselben Hand verschiedene Notizen: der Mensch sei aus 14 Dingen geschaffen; Moḥammeds Erklärung des Wortes; ketzerisches und unfrommes Thun. F. 344 leer.

(Zu No. 3952, 4.) 10358. Pm. 89.

2) S. 30—45.

8vo, 7Z. (Text: 11 1/2 × 8 2/3^{cm}). — Zustand: sehr fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel (nach der Vorrede):

أخطبة الموقنة

Verfasser: s. Anfang.

Anfang: عن عبد الله بن العباس رأ قال اجتمع عند امير المؤمنين علي بن أبي طالب رة جماعة من اصحابه رَمَ الخ

In einer Gesellschaft bei 'Alī ben abū ḥālib kam die Rede darauf, dass von allen Buchstaben der häufigste ا sei und dass kein Satz ohne denselben möglich sei. Da hielt derselbe aus dem Stegreif folgende Predigt, in der weder ein ا noch لا vorkommt. Sie beginnt: und حمدت وعظمت من عظمت منته وسبغت نعمته ويتهل مبتهكم ويستغفر مستغفركم رب كل مربوط لي ولكم، ثم قرأ عم تلك الدار الآخرة . . . فسادا والعاقبة للمتقين (Sura 28, 83)، نجزت

Dieselbe ist hier viel ausführlicher als in No. 3952, 4.

Schrift: gross, weit, etwas flüchtig, aber deutlich, wenig vocalisiert. — Abschrift c. 900/1494.

(Zu No. 3524.) 10359. Mq. 621.

7) f. 35^b—39.

Format etc. und Schrift wie bei 4).

Dasselbe Werk (مطالب المصلي). Titelüberschrift: فقيه كيدانى للفناري. Aber f. 2^a, Zeile 3 steht: فقه كيدانى. Schluss f. 39^b zuletzt etwas abweichend: اختيارة وتعميدا حدث وقد استخرج هذا الكلام بعون الله الملك العلام من المحيط والفناري الخانية والصلوي (?) الكبير والهداية وما اشبهها، ثم

(Vor No. 4042.) 10360. Glas. 116.

2) f. 4^b—8^a.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

كتاب مناسك الحج وأحكامه عن الامام الشهيد ابي الحسين زيد بن علي بن الحسين الخ

Nach der vorausgeschickten Riwaye und einigen Bemerkungen ist der Anfang (nach dem Bismillāh) f. 5^a: حدثنا ابو حازم محمد بن علي الوشاء المقرئ . . . حدثنا ابو خالد الواسطي عن زيد بن علي عم قال اذا توجهت الي مكة ان شاء الله فعليك بتقوي الله وذكره كثيرا الخ

Zeititische Anweisung in vielen kurzen Kapiteln zum Verhalten bei der Wallfahrt, nach den Mittheilungen des Zeid ben 'alī ben elḥosein.

Schluss f. 8^a: فلا تاخذوا من لحاكم ولا من شعوركم: وخذوا من شواربكم هذا من اراك الحج من عاتة ان شاء الله،

Woran sich noch Aussprüche desselben Zeid und ein Abschnitt über das Imāmat bei den Zeiditen und f. 8^b eine Notiz über das Lebensende jenes schliessen. Endlich noch eine an ertheilte بهاء الدين علي بن احمد بن الحسين Lehrbefugniss über verschiedene Werke.

(Nach No. 4179.) 10361. Spr. 1908.

46 Bl. 8vo, 16 Z. (20 1/2 × 14 1/2; 15 × 11^{cm}). — Zustand: unsauber; der obere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel u. Verfasser f. 1^a (von neuerer Hand):

كتاب الجواهر النضير في صناعة الاكسير
لابي عبد الله الطغرائي

Titel ebenso im Vorwort; Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله مفيض الجود على
الوجود وبارئ المصنوعات على غير مثال سبق في الشهود
... أما بعد فيقول العبد الفقير الي الله تعالى
محمد بن عبد الله الطغرثي ... هذا كتاب
الفته في رسوم الحكمة وماهيتها وبيئنت فيه حقايق
الأفراد والتركيب وسميته الجوهر النصير في صناعة الاكسير

Bl. 1 ist von neuerer Hand ergänzt, wahr-
scheinlich falsch. Titel und Verfasser sind
unsicher. Obiger Titel ist nicht bei HKh.
verzeichnet. Der angegebene Verfasser Mo-
hammed ben 'abd allāh ettogrāi scheint erfunden.
Dem bekannten Dichter und Wezir, Elhosein
ben 'alī ben mohammed ettogrāi abū
ismā'il † c. 515/1121 werden verschiedene Werke
desselben Inhaltes beigelegt (s. Nachträge
zu No. 4199): vielleicht hat er dies Werk ver-
fasst. Es behandelt die mineralischen Stoffe,
deren Zusammensetzung und Wirkung, im Grunde
aber Alles in Hinsicht auf den Stein der Weisen.
Gearbeitet ist das Meiste (als Auszug) nach
Werken des حيان بن جابر بن موسي um 160/777
(s. No. 4177 und Nachträge zu No. 4199).

Der Anfang also fehlt, mehrere Blätter.
F. 2 beginnt mit Anweisung zur Bereitung des
خذ طين حتر احمر وابينص (Anfang: طين الحكمة
علك نقي من الحجارة الخ)

Der hier zuerst vorhandene Abschnitt ist:

في معرفة الاجساد والارواح والاحجار، اعلم ان جميع 3^a
الموضوعات في العالم 4 اجناس الخ
صفة اسماء الاجساد السبعة، اسماء الذهب، 3^b
الذهب والفضة الشريفة والشمس والاب البيقان
والعسجد الخ
(Ferner die Wörter für الفضة، الحديد،
(الزبيق، الرصاص الاسود، الرصاص الابيض
اسماء الارواح السبعة، فهي الزبيق، والنشادر، 4^b
والزرنبخ الاحمر، والزرنبخ الاصفر، والكبريت
الاصفر والاحمر والابيض،
صفة الاحجار السبعة، الاحجار على ضربين حجارة لها 5^b
ارواح وفيها لطف واحجار لا ارواح فيها ولا لطف الخ
Lücke.

ما يدخل في باب القمر من الاجساد والارواح والاحجار، 6^a

ذكر الآلة والتدبير، القدر والافداح والقرع والصلابة 6^a
فصل في كيفية الآلة تكون القدر مستوية الاعتدال الخ 6^b
ذكر التدبير ومقدار نار التشوية، التشوية علي 7^b
ضربين ما يشوي

التصعيد، المستوقد للتصعيد يكون بقدر الخرف الخ 7^b
التشبيع، خذ المجموعين مسحوقين علي صلابة الخ 8^a
تكليس الملح، دق الملح واجعله في كوز مطين الخ 8^b
u. s. w.

ابواب ذكر صنعة الحيوانية، يشبه اكسيرها للسم 12^a
لحدته ولطافته الخ
ذكر العقاقير الحيوانية، وهي التي عملوا منها 12^b
الحكام اكسيرهم
u. s. w.

القول في الملح، اعلم ان الاملاح كثيرة واشرفها الاندراي 19^a
القول في ملح القلي، اعلم ان ملح القلي هو اجود 19^b
القول في صنعة التنكار، خذ منه جزءا فحلّه في مثليه 20^a
القول في العقاب، اعلم ان العقاب افضل الاملاح واشرفها 20^b
القول في الانفس والارواح المعدنية، واولها العلم 21^a
والعلم نفس وهو معدن وطبعه الحرارة الخ
القول في القمر، اعلم ان القمر جسد نقي لكنه 24^a
انقص من الشمس
u. s. w.

القول في تكليس وتصديب الاجساد من اقوال 33^b
الحكام، مما وقع عليه القول الخ

فانه يدور فاذا دار خذ من : Schluss f. 46^b
ذلك درهما والقيبه علي عشرة دراهم من القلعي يقيمه
للحما والروباص وتم الكتاب والحمد لله رب العالمين،

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Die Stich-
wörter roth. — Abschrift c. 1750. — Es sind Lücken
nach f. 5. 8. 38. 43. 45.

Zu No. 4104. Der Verfasser ist nach HKh.
IV 8909: عبد الكريم بن يحيى بن عثمان المراكشي

(Zu No. 4199.) 10362.

Andere den Stein der Weisen betreffende
Schriften sind:

- 1) الحاصل في الكيمياء c. 160/777 † جابر بن حيان von
  - 2) und 3) الخواص في الكاف und 3) الرحمة
  - 4) und 5) روح الارواح في الاكسير und 5) الايصاح في الكاف
  - 6) und 7) القمر und 7) العلم الخزون في الصناعة
  - 8) منهج [منهج?] النفوس (9) und 9) السبعين
- von demselben.

- 10) *فردوس الحكمة في الكيمياء [منظومة]* خالد بن يزيد بن معاوية
- 11) *السر البديع في فك الرمز المنيع في الكاف* von demselben.
- 12) *سراج الظلمة والرحمة لهذه الامة في الاكسير* um 170/786. يحيى بن محمد البرمكي
- 13) *ك" الرحمة وهو ك" الترتيب في الكيمياء* von محمد بن زكرياء الرازي ابو بكر 811/928.
- 14) *مسلمة بن احمد بن von رتبة الحكيم في الكيمياء* عمر الماجريطى 896/1006.
- 15) *ابن سينا von مرآة الحجاب في الكيمياء* 428/1087.
- 16) *حقائق الاستشهادات في الرد على ابن سينا* von 616/1121. الحسين بن علي الطغرائي
- 17) *مفاتيح الرحمة ومصابيح الحكمة* von demselben.
- 18) *تراكميب الانوار (und auch جامع الاسرار وتراكميب الانوار في الاكسير)* von demselben.
- 19) *محمد بن احمد von الدرر المختومة بالصور* um 520/1126. السيماري العراقي ابو القاسم
- 20) *ك" الاقانيم السبعة* von demselben.
- 21) *ك" الانجاء والاتصال بعين الحياة* von demselben.
- 22) *رياض العقول المنيفة في غياص الصناعة الشريفة* von um 600/1208. احمد بن علي بن موسي ابن ارفع رأس
- 23) *الدر المنثور (مطالع البدور und) في شرح صدر الشذور* von um 760/1849. الجالدي
- 24) *السر المصون في شرح رسالة تيون في الاكسير* von demselben.
- 25) *الدر المكنون في قصيدة ذي النون* von demselben.
- 26) *كشف الاسرار للفهام في شرح قصيدة ابي الاصبع ابن تمام العراقي* von demselben.
- 27) *لوامع الافكار المصيبة (الدر المصيبة auch) في شرح خمس الماء الورقي والارض النجمية* von demselben.
- 28) *سر الحكمة في شرح ك" الرحمة* von demselben.
- 29) *الشفويب في اسرار التركيب* von demselben.
- 30) *البدر المنير في خواص (ينبوع auch) الاكسير* von demselben.
- 31) *بغية الحميمير في قانون طلب الاكسير* von demselben.
- 32) *الشمس المنير في تحقيق الاكسير* von demselben.
- 33) *القانون الكبير في صنيع الاكسير* von demselben.
- 34) *مدخل التدبير وعنوان الاكسير* von demselben.
- 35) *المصباح في علم المفتاح* von demselben.
- 36) *الحسبن بن von مفاتيح الكنوز في الكيمياء* um 907/1501. علي البيهقي
- 37) *بذل العطاء في كشف الغطاء في الكيمياء* محمد بن شمس الدين بن الدواجا الحلبي um 1000/1591.
- 38) *درر الانوار في اسرار الاحجار في الكيمياء* von um 1000/1591. علي بيك الازنبيقي
- 39) *هرمس von ك" الملاطيس في الكيمياء* von demselben.
- 40) *الفلكية الكبرى* von demselben.
- 41) *ابن وحشية von سدره المنتهى* von demselben.
- 42) *الفوائد ك"* von demselben.
- 43) *مصطفى بن von نجاه الاحباب وحقفة ذوي الالباب* پير محمد الايديني
- 44) *ابو سهل الزجاجي von ك" الرياض* um 820/982.
- 45) *سعد بن منصور ابن كمونة von تذكرة في الكيمياء* 676/1277.
- 46) *عيسى بن عمر الطبري von الدستور النجاري* von demselben.
- 47) *سائر الخليفة وصناعة الطبيعة* von demselben.
- 48) *ابو سهل الزجاجي von ك" العين في الكاف* um 820/982.
- 49) *ك" الزيادات* von demselben.
- 50) *العلم المخزون في علم الخواص والكاف* von demselben.
- 51) *الاسرار الشافية الروحانية والآثار الكافية النورانية* von demselben.
- 52) *هرمس von الصحيفة العظمى في الاكسير* von demselben.
- 53) *رموز الحكمة* von demselben.
- 54) *von شفاء الالم في ترصيص علاج العلم* على بن سعد الانصاري
- 55) *von بغية الخبير في اقامة القصدير في الاكسير* von demselben.
- 56) *العلم المضمون به على العامة* von demselben.
- 57) *دقائق الميزان في مقادير الاوزان* von demselben.
- 58) *الكنز في فك الرمز في الاكسير* von demselben.
- 59) *محمد بن اميل von مفاتيح الحكمة في الصناعة* التميمي
- 60) *كتاب هوقل الملك في الصناعة* von demselben.
- 61) *السر المخزون في العمل المكنون* von demselben.

(Zu No. 4211.) 10363. Sach. 199.2) f. 21—22^a und 22^b. 23 Rand.

8vo, 20—23 Z. (21 × 15; 17—18 × 11—12^{1/2}om). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Titel fehlt; er ist: رسالة في الرمل und spezieller f. 21^a, ult.: تحفة الوزراء. Verfaesser fehlt; f. 21^a unten:

الانوري

Anfang: عن عبد الله بن عباس رآه قال سمعت رسول الله صمّم يقول عليكم بحيط الرمل فانه كان معجزات الانبياء الخ

Kurze Anweisung zur Punktirkunst, aus Persischen und Arabischen Werken ausgezogen von Elanwari und dem Rostem basā gewidmet. Zerfällt in 10 فصل.

1. في بيان معرفة القافلة، انظر الي اعلى 21^b فصل 1
اللوح الخ
2. في بيان معرفة الجبال والبيادي 22^a فصل 2
3. في بيان معرفة المطر والتلج والبرد 22^a فصل 5
4. في بيان معرفة العيال والاولاد 23^b Rand فصل 10
Schluss: يدل على ان سيكون مات منهم
احد والله اعلم

Schrift: gross, dick, voallos. — Abschrift (oder verfasst) im J. 1187/1769.

3) f. 22^b—30. Türkisch (Astrologisches).(Zu No. 4262.) 10364. Pm. 654.3) f. 252^a b.

Abhandlung über die Vorbedeutung, welche in dem Zucken gewisser Gliedmassen liegt.

Ueberschrift: رسالة في بيان اصلاح الاعضاء من الانسان، صنعة ذي القرنين الاسكندر اليوناني الحكيم

Als Verfasser also der Griechische Philosoph „Alexander der Zweihörnige“ angegeben. Der eigentliche Titel wäre

" في الاختلاج

Anfang: اعلم انه اذا اراد الله تعالى بعبد خيرا او شرا

Die einzelnen Sätze beginnen alsdann alle mit اذا.

HANDSCHRIFTEN D. K. BIBL. XXI.

7) Zum 7. Buch (Jurisprudenz).

(Zu No. 4397.)

10365.

Andere Glossen zu التلويع sind von:

- 1) يحيى بن علي بن نصح نوعي † 1007/1598.
- 2) احمد بن حسام الدين السيروزي ملاحق † 1038/1624.
- 3) محمود بن عبد الله الموصلي † 1082/1671.
- 4) عبد القادر بن ميمى البصري † 1086/1674.

(Vor No. 4431.) 10366. We. 1717.7) f. 100^b—105.

Format etc. und Schrift wie bei 5). — Titel fehlt. Er könnte, nach dem Anfang, sein:

" في مبحث حجة الظاهر للاستحقاق

Verfaesser fehlt.

Anfang f. 100^b: نعمدك يا من جعل آثار قدرته الظاهرة حجة نبيرة على وجوب وجوده ونتائج حكمته الباهرة آيات بيينة علي شمول رأفته ورحمته وجوده . . . وبعد فهذه عدله من الاوراق علقته علي مبحث حجة الظاهر للاستحقاق وارادت فيها نبذا من كلام الاحباب مما يتعلق بمبحث الاستصحاب الخ

Untersuchung über die Beweisfähigkeit des Aeusserlich-Sichtbaren für Ergründung des wahren Sachverhaltes.

Dass dieselbe in mehrere مبحث zerfalle, ist zu Anfang nicht gesagt; auch ist solche Einteilung nicht sichtbar; dennoch steht f. 104^a:. المبحث الثالث. Es ist also doch anzunehmen, dass die Abhandlung 3 مبحث enthalte; der 1. wird da, wo die Abhandlung selbst beginnt, zu setzen sein, nämlich f. 100^b Mitte: ان قول اعلم ان الاستصحاب ذكر في اكثر كتب الاصول هو الحكم ببقاء امر كان في الزمن الاول ولم يظن عدمه وهو حجة عند الشافعي ورفر الخ

Der 2. مبحث mag begonnen haben f. 101^b, 19 (es ist da eine Lücke für solche Ueberschrift): هذه المسئلة في الحكم والحكمة مسئلة ذكرت في شرح ادب القاضى للاختصاص وهو ما ذكره بقوله واذا قال المشهود عليه الخ اعلم ان الظاهر كما لا يصلح: f. 104^a مبحث 3. ان يكون حجة للابطال نص علي ذلك صاحب

الهداية في كتاب الحجر حيث قال وعند أبي حنيفة
لا يتحقق الخ

Schluss f. 105^a: لانها تثبت لزوم العقد وانتقال
المبيع من ملك البائع الي ملك المشتري والانتقال
من ضمان القيمة الي ضمان الثمن وبينة صاحبه
تبقى ذلك كله فكانت بينة من يدعي الحيوة اولي'

F. 105^b Türkisches Gebet.

(Nach No. 4675.) Das Werk No. 4732 gehört
in das Eherecht.

Pm. 671, 23, f. 281^b.

Format etc. und Schrift wie bei 7. — Titel und
Verfasser fehlt.

Enthält bloss den Anfang eines Werkes bis
zu dem بعد له. Die ersten Worte sind: الحمد لله
الذي كرم بنى آدم بالعقل القويم وهذا نور توفيقه
الي الصراط المستقيم وشرع لهم الاحكام بطوله العميم الخ

In welches Fach dasselbe gehört, ist nicht
ersichtlich.

10367.

1) Zum 8. Buch (Philosophie).

Zu No. 5228, Isagoge.

(Stern No. 1397, f. 53^b—57^a;

(.ايساغوجي للابهرى)

2) Zum 10. Buch (Astronomie).

Zu No. 5755.

(Stern No. 1401. Astronomische Tafeln,
verschiedene Bruchstücke, darunter auch
Persisch und Türkisch. Bl. 1^b—4^b)

scheint der Anfang zu sein des Werkes
No. 5755, also الجدول الافاقى von
(محمد بن محمد بن محمد الخليلي)

3) Zum 14. Buch (Medicin).

1) Zu No. 6269.

(Stern No. 1394. Erstes Buch von
القانون لابن سينا)

2) Zu No. 6271, Anhang.

(Stern No. 1395. Von demselben
Werk 4. Buch, 6. und 7. فنخ)

10368.

1) Zum 15. Buch (Grammatik).

1) Zu No. 6475.

(Stern No. 1397, f. 57^b—66^b;

(.العوامل للبحراني)

2) Zu No. 6530.

(Stern No. 1397, f. 69^b—100^a;

(.ك" المصباح للمطرزى)

3) Zu No. 6557.

(Stern No. 1397, f. 2^b—53^a;

(.الكافية لابن الحاجب)

2) Zum 16. Buch (Lexicologie).

1) Zu No. 7007.

(Stern No. 1391, f. 2^b—222^b: ك" المرتكز)

2) Nach No. 7009.

(Stern No. 1397, f. 105^b—118^a;

ك" الترجمان في اللسان التركي والعربية

arabisch-türkisches Glossar, ohne An-
gabe des Verfassers, in 23 Kapiteln.)

مركز الخدمات والأبحاث الثقافية

صندوق البريد ٥٠٨٣ / ١٤

بيروت - لبنان

(١٦/٥)

سلسلة فهرس المكتبات الخطية النادرة

فهرست المخطوطات العربية بالمكتبة الملكية

في برلين - ألمانيا

الجزء التاسع

٩٣٦٢ الى ١٠٣٦٨

اعداد

وليم الورد

برلين ١٨٩٧

DIE
HANDSCHRIFTEN - VERZEICHNISSE
DER
KÖNIGLICHEN BIBLIOTHEK
ZU BERLIN.

EINUNDZWANZIGSTER BAND.

VERZEICHNISS
DER
ARABISCHEN HANDSCHRIFTEN
VON
W. AHLWARDT.

NEUNTER BAND.

BERLIN
A. ASHER & Co.
1897.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1950

1950

1950

1950

1950

VERZEICHNISS
DER
ARABISCHEN HANDSCHRIFTEN

DER
KÖNIGLICHEN BIBLIOTHEK
ZU BERLIN

VON
W. AHLWARDT.

NEUNTER BAND
XX. UND XXI. BUCH UND NACHTRÄGE.

72625
BERLIN
A. ASHER & Co.
1897.

Mit dem vorliegenden neunten Bände des Kataloges ist die Beschreibung der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Ende geführt; der zehnte wird die Register enthalten.

Dieser neunte Band behandelt das umfangreiche Gebiet der Geschichte und das mässig grosse Fach der biblisch-dogmatischen Schriften, welche in arabischer Sprache abgefasst oder übersetzt sind und bringt Nachträge zu den in den früheren Bänden besprochenen Werken.

Die Geschichtswerke kleineren und grösseren Umfangs, deren Zahl sich hier auf etwa zweitausend beläuft, sind in zwei Abtheilungen geordnet, von denen die erste die Staatengeschichte, die zweite die Biographien behandelt. Als Einleitung zu dem ganzen Fache sind ein Paar Werke über Geschichtswissenschaft und Geschichtschreibung vorangestellt, dann chronologische und genealogische Werke. Dann folgt die allgemeine Geschichte, darauf die Specialgeschichte, in welcher das Leben Mohammeds und seiner Verwandten und Genossen einen bedeutenden Raum einnimmt. Die geschichtschreibende Thätigkeit der Araber ist von der Zeit an, dass überhaupt von gelehrter Schriftstellerei die Rede sein kann, staunenswerth gewesen und wenn sie sich auch nicht an Umfang mit der religiös-dogmatischen messen kann, doch so kolossal, dass keine Bibliothek auf irgend welche Vollständigkeit in Betreff ihrer geschichtlichen Werke Anspruch machen kann. Erfreulich

ist es daher, dass die Berliner Sammlungen, welche fast alle erst in der zweiten Hälfte dieses Jahrhunderts erworben sind, noch eine grosse Menge bedeutender Werke erhalten haben, so dass sie sich neben ältere und insofern bevorzugtere Bibliotheken stellen können. Bei der Beschreibung dieses Theiles der Handschriften habe ich zwar oft den gänzlichen Mangel wichtiger Werke oder das Fehlen einzelner Bände bedauert, bin aber andererseits wieder überrascht und befriedigt worden durch die Menge und Mannigfaltigkeit des in den vorhandenen Werken gebotenen Stoffes.

Anders, und viel besser, ist es mit der zweiten Abtheilung, den Biographien, bestellt, unter denen die der Traditionskundigen, der Qūfis und Juristen den grössten Raum einnehmen, aber auch die Biographien vieler einzelnen hervorragenden Gelehrten aus den verschiedenen Wissensgebieten von grossem Interesse sind. Rechnen wir dazu die litterargeschichtlichen Werke, welche bei der Poesie (No. 7394—7434) behandelt worden, weil sie ausser biographischen Angaben hauptsächlich die dichterischen Leistungen in Betracht ziehen, so enthält diese Abtheilung eine so grosse Menge bedeutender Werke, wie kaum eine andere Bibliothek aufweisen dürfte, und ist, namentlich auch für die letzten fünf Jahrhunderte, eine unschätzbare Fundgrube; ohne ihre Benutzung wäre es mir nicht möglich gewesen, eine Menge biographischer Daten beizubringen. Auch der dieser Abtheilung hinzugefügte Abschnitt (No. 10156—10171) über die richtige Aussprache ähnlicher Namen oder die Feststellung ihrer Schreibweise verdient volle Beachtung; er enthält eine Anzahl vortrefflicher Werke.

Die Schriften, welche in dem 21. Buch, No. 10172—10205, Biblisch-Christliches, besprochen sind, waren in diesen Katalog aufzunehmen, weil sie, in arabischer Sprache verfasst, in den Sammlungen sich vorfanden, obgleich sie zu der Litteratur des Islām keineswegs gehören oder passen. Ihr Hauptinhalt ist Uebersetzung von Stellen des Neuen Testaments, auch Erörterungen über Inhalt des Alten und Neuen Testaments, besonders aber Conciliengeschichten und daher stammende Canones der christlichen Kirche, auch Predigt-Sammlungen von Kirchenvätern, unter denen besonders Chrysostomus

(arabisch immer mit *fam ed'dahab* Goldmund übersetzt) oft vorkommt. Für einen Theologen, der hinlänglich Arabisch versteht, mag die Lectüre dieser Werke nicht ohne Interesse sein.

Was endlich die Nachträge betrifft, welche in No. 10206—10368 enthalten sind, so behandeln dieselben hauptsächlich solche Werke, welche zu der Zeit, als der Druck des Kataloges begann, von mir noch nicht bearbeitet waren; sie gehören meistens den erst kurz vorher erworbenen Landberg'schen, Glaser'schen u. a. Sammlungen an; einige wenige Schriften aus den älteren Sammlungen waren zu jener Zeit verliehen und standen nicht zur Benutzung. Die in den Nachträgen vorkommenden Werke sind fast alle entweder Doubletten oder Schriften kleineren Umfanges und aus diesen Gründen aufgespart. Der Vollständigkeit wegen habe ich in den Nachträgen auch diejenigen arabischen Handschriften berücksichtigt, welche in der erst vor einigen Jahren erworbenen Meerman'schen Sammlung vorhanden sind. Hr. Prof. L. Stern hat dieselben, ungefähr ein Dutzend an Zahl, beschrieben und ich habe auf sie mit den Worten Stern No. ... hingewiesen. —

Mit Abschluss dieses Bandes habe ich den mir im Jahre 1863 ertheilten Auftrag, über welchen ich in der Vorrede zum 1. Bande S. VII u. ff. ausführlich gesprochen habe, zu Ende geführt. Ich glaube, in allen Punkten den dort an ein solches Werk gestellten Anforderungen entsprochen und sogar in mancher Beziehung — z. B. durch Zusammenstellung von anderen Werken über die behandelten Fächer — mehr geleistet zu haben. Ich sehe auf die angestrengte Arbeit eines vollen Menschenalters zurück: die Kraft der Mannesjahre und die Begeisterung im Dienste der Wissenschaft haben sich daran verbraucht und das Alter hat sich darüber eingestellt, um Empfindungen Platz zu machen, die keineswegs erfreulicher Art sind. Sei dem wie ihm wolle, das Bewusstsein, meine übernommene Pflicht erfüllt und ein Werk geschaffen zu haben, welches als Denkmal deutschen Fleisses bestehen und nicht spurlos und nutzlos verschwinden wird, entschädigt mich für manche Zurücksetzung, Kränkung und Täuschung von Seiten derer, die ein Werk dieser Art zu beurtheilen und zu würdigen gar nicht im Stande sind.

Wenn in dem Werke sich Unrichtigkeiten herausstellen sollten, was bei aller Sorgfalt der Behandlung möglich ist, oder wenn die Eintheilung des Stoffes in einem oder dem anderen Fache eine andere, vielleicht zweckmässigere hätte sein können, so trifft die Schuld daran mich allein: denn ich habe das ganze Werk ohne die geringste Auskunft oder Beihülfe eines Anderen gemacht.

Zu Dank in dieser Beziehung bin ich also Niemandem verpflichtet, aber aufrichtigen Dank schulde ich der meinen Wünschen stets wohlwollend und bereitwillig entgegengekommenen Verwaltung der Königlichen Bibliothek und somit scheidet sich von einer Arbeit, die mich durch frohe und trübe Tage begleitet und deren Vollendung zu erleben ich als Lohn und Gnade des Höchsten ansehe.

GREIFSWALD, den 1. Mai 1897.

W. Ahlwardt.